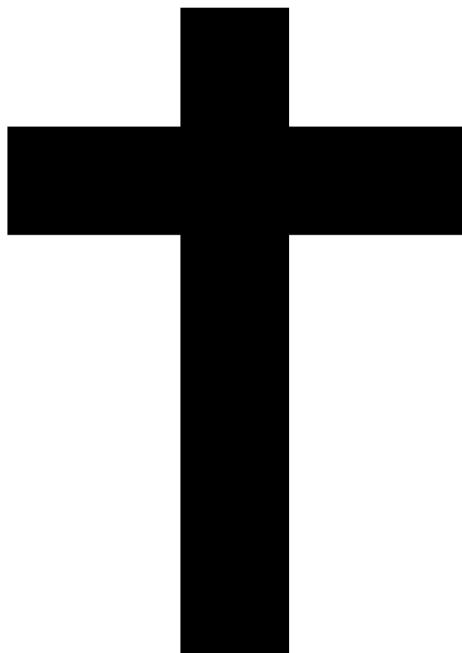

Gu ñio'ki'ñ gu Dios
na bhaan tu a'ga
guch xoi'kam

New Testament in Tepehuan, Southeastern (MX:stp:Tepehuan,
Southeastern)

Gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch xoi'kam

New Testament in Tepehuan, Southeastern (MX:stp:Tepehuan, Southeastern)

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tepehuan, Southeastern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tepehuán del sureste [stp], Mexico

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tepehuan, Southeastern

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-05-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 Nov 2023 from source files dated 29 Jan 2022
0f8d31b9-5dd5-5a02-bb46-c2fd0a544e81

Contents

MATEO	1
MAARKOS	69
LUUKAS	112
JUAN	181
GU NOONBI'Ñ GUCH XOI'KAM	236
ROOMA KAM	301
1 KORIINTO KAM	331
2 KORIINTO KAM	359
GALAASIA KAM	376
EEPESO KAM	387
PILIPOS KAM	398
KOLOOSAS KAM	405
1 TESALOONIKA KAM	412
2 TESALOONIKA KAM	418
1 TIMOTEO	421
2 TIMOTEO	429
TIITO	435
PILIMOÓN	439
ISRAEL KAM	441
SANTIAGO	467
1 PEEGRO	477
2 PEEGRO	488
1 JUAN	494
2 JUAN	503
3 JUAN	505
JUUDAS	507
NAT JAX TI TH GU JUAN	510

GUX BHAI'M KAI'CHDHAM NI'OOK NA BHAAN TU A'GA GUCH XOI'KAM NAT TU UA'NAK GU MATEO

*Gu bopxi'ñ guch Xoi'kam
(Lk. 3:23-38)*

¹ Gu Dabii gio gu Abraam jir di' pix am gu bopxi'ñ guch Xoi'kam. Ja'pni ja'k moo tu tu'ii':

² Gu Abraam maa'n tu mar kat na Isaak tiigich. Mi' dhir ba' moo gu Isaak maa'n yup tu mar kat na Jakob yup tiigich. Mi' dhir ba' moo gu Jakob ji'kchip tu maamar kat, maadit jir di' gui' na Judaa tiigich. ³ Mi' dhir ba' gu Judaa gook yup tu maamar kat, maa'n Paaris tiigich, gu jumai ba' Saara, gu ja naan ba' Tamaar yup tiigich. Ba' gu Paaris maa'n yup tu mar kat, Isroom yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Isroom maa'n yup tu mar kat, Araam yup tiigich. ⁴ Mi' dhir ba' gu Araam maa'n yup tu mar kat, Aminadaa yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Aminadaa maa'n yup tu mar kat, Nasoon yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Nasoon maa'n yup tu mar kat, Saloomoon yup tiigich. ⁵ Ba' gu Saloomoon mi' dhir maa'n yup tu mar kat na Boos yup tiigich, gu di'ii'n ba' Raab yup tiigich. Ba' gu Boos mi' dhir maa'n yup tu mar kat, Obed yup tiigich, gu di'ii'n ba' Rut yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Obed maa'n yup tu mar kat, Isayii yup tiigich. ⁶ Mi' dhir ba' gu Isayii maa'n yup tu mar kat na pui' tiigich Dabii. Mi' dhir ba' gu Dabii maa'n yup tu mar kat na Saloomoon yup tiigich, gui' nar di'ii'n gui' na biipi' dir jir binga'n kat gu Uriyas.

⁷ Ba' gu Saloomoon mi' dhir maa'n yup tu mar kat, Roboam yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Roboam maa'n yup tu mar kat, Abiiyas yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Abiiyas maa'n yup tu mar kat, Asaa yup tiigich. ⁸ Mi' dhir ba' gu Asaa maa'n yup tu mar kat, Josapaat yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Josapaat maa'n yup tu mar kat, Joraam yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Joraam maa'n yup tu mar kat, Usiiyas yup tiigich. ⁹ Mi' dhir ba' gu Usiiyas maa'n yup tu mar kat, Jotaam yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Jotaam maa'n yup tu mar kat, Akaas

jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Akaas maa'n yup tu mar kat, Esekiiyas yup tiigich. ¹⁰ Mi' dhir ba' gu Esekiiyas maa'n yup tu mar kat na Manasees yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Manasees maa'n yup tu mar kat, Amoon yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Amoon maa'n yup tu mar kat, Josiiyas yup tiigich. ¹¹ Mi' dhir ba' gu Josiiyas ji'kchip tu maamar kat jano' na mit pai' dhuuk ja u'uuk gu Israel kam ja'tkam mu ja'k Babiloonia. Ba' maadit Jekoniiyas tiigich gui' ji' nam jir maamra'n kat.

¹² Ba' mikkat gatuuk nam pai' dhuuk mu ja'k xi oi'ñkat Babiloonia, maa'n yup tu mar kat gu Jekoniiyas na Salatial yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Salatial maa'n yup tu mar kat, Robabeel yup tiigich. ¹³ Mi' dhir ba' gu Robabeel maa'n yup tu mar kat, Abiot yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Abiot maa'n yup tu mar kat, Eliakiim yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Eliakiim maa'n yup tu mar kat, Asoor yup tiigich. ¹⁴ Mi' dhir ba' gu Asoor maa'n yup tu mar kat, Sadook yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Sadook maa'n yup tu mar kat, Akiim yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Akiim maa'n yup tu mar kat, Eliob yup tiigich. ¹⁵ Mi' dhir ba' gu Eliob maa'n yup tu mar kat, Eliashaar yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Eliashaar maa'n yup tu mar kat, Mataan yup tiigich. Mi' dhir ba' gu Mataan maa'n yup tu mar kat, Jakob yup tiigich. ¹⁶ Mi' dhir ba' gu Jakob maa'n yup tu mar kat na Josee yup tiigich, gui' nar binga'n kat gu Mariiya gui' nar di'ii'n guch Xoi'kam gui' na Jesuus tii', gui' na saak Dios pu'ñi bha jootsa' jix dhaam dir.

¹⁷ Ba' jano' dir nat pai' dhuuk maaxir gu Abraam, mambhiix daman maakob ai mit gu ja'tkam nat ba'p ba maaxir gu Dabii. Gio ba' mi' dhir gatuuk ja'kbui' aixkam yup ai mit na mit maaxir jano' dir nat pai' dhuuk gu Dabii maaxir mi' juugit na mit pai' dhuuk ja u'uuk gu Israel kam ja'tkam mu ja'k Babiloonia. Gio ba' mi' dhir jano' nam pai' dhuuk mu ja'k xi oi'ñkat Babiloonia gu Israel kam ja'tkam, ja'kbui'p ai mit mambhiix daman maakob na mit maaxir gu ja'tkam mi' juugit nat pai' dhuuk maaxir guch Xoi'kam gui' na saak Dios pu'ñi bha jootsa' jix dhaam dir.

*Nat jax ja'k maaxir guch Xoi'kam
(Lk. 2:1-7)*

¹⁸ Ja'pni ja'k jum duu guch Xoi'kam jano' nat pai' dhuuk maaxir. Gu di'ii'n Mariiya tu taanda' am na sap biima'n tu kiicha' maa'n gu chio'ñ na pui' tii' Josee, gu' ji na gu' biipi' dir nat chakui biima'n tu kiicha, diilh pix bar alhi'ch kikkam ka' gu Mariiya, sia kum tii chakuir jum bipnagim, na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' nat pui' ja'k bhaan jum tajaa na ba' diilh pix ba tigia' maa'n gu alhii. ¹⁹ Gu' ba' na gu' gu Josee jup jir jix bhai'kam ka', gui' na biima'n jix chu kiicham ka' gu Mariiya, pui' bam aagit nam jix xi'lhim xim ji'dilhkadai git cham tu' bhaan ji chu a'gat, na gu' x joi'gi'n gu Mariiya, ba' cham aa'na ba ji iat-tulhdha' ja bui gu ge'gerkam jum aa'ndam, nam ba' cham tu chiinia' nam mu'aa!. ²⁰ Ba' pui' bam aagik na moo mai' ba bua' git gu Mariiya, gu' ji nat gu' ba tii maa'n gu nobii'ñ guch Gi'kora' tiitki' bhaan na sap jup titda:

—Aapi' Josee nap jir boxii'ñ gu Dabii, cha'p jax jum aagit biima'n xi chu kiichai gu Mariiya, na gu' gu alhii gui' na tigia', dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' pix nat pui' ja'k tu duu nat bhaan jum tajaa. ²¹ Ba' gui' ji' gu alhii na tigia' gu Mariiya, Jesuus jap tiitgi', na gu' dhi' ya ja'p uañchuda' gu ja ua'tulhdhara' gu Israel kam ja'tkam. Pui' ku ba'r am na pu'ñi ja'k tii'nka'.

²² Ba' dhi' pu'ñi ja'k tum duu jano' nat tum kuugalh gu pui' nat jax ja'k ti'ik bijik guch Gi'kora' nat bhaan jim ua'rgidhak maadit gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik, nat pui' ja'k tu ua'nak na ja'pnim kai'ch:

²³ Diilh pix ba tigia' gu alhii maa'n gu ubii tiyaa.

Emanoil jam ba' tiitgi'.

Ba' dhi' ja'p kai'ñcam jup jum kai'ch: Jich a'm ti nii'ñ gu Dios.

²⁴ Ba' nat pai' dhuuk ba ñiñia gu Josee, cham jax ji chi'ik bhai'p ji bhii gu Mariiya na jax ba titda gu nobii'ñ gu Dios. ²⁵ Ku gu' chakui maap jix bhai' tu oi'ñcha mit ji ja'p na moo na jax no'm jir jum bipnagim. Dai gatuuk nat pai' dhuuk ba tii gu alhii gu Mariiya na mit ba' maap ba tu oi'ñcha. Ba'

gu Josee, Jesusus tiit gu alhii nat jax chia na tiitgi' gu nobii'ñ gu Dios.

2

Nam ba tii'mpu' guch Xoi'kam gui' nam jix maatit ja nii'ñdha' gu chiichia'

¹ Ba' gu Jesusus bhammi maaxir na pai' pui' ti tii' Beleen gui' na bhaan bipio' gu Judea dibiir, ba' jano' maaxir na pai' dhuuk jir ge'kam ka' gu Eroodis na ji'x jir Judea. Ba' jano' ji'kchi bhammip ba ji bubua mit Jerusaleen gui' nam mu ja'k oi'ñka' xia'lhbui, gui' nam jix maatit ja nii'ñdha' gu chiichia', na mit mui' ba tiigim guch Xoi'kam nat ba maaxir. ² Ba' bhai' ba ti tikka am na sap pa ja'k jax chu'ii', jup kai'ch am:

—¿Pa ja'k jax chu'ii' guch Xoi'kam gui' nat ba maaxir, gui' na saak jir ja ge'kam tuk ka' gu ya' kam dhi Israel? Maa'n tii chich gu ge' chi'ii' na pui'r jum duukam nat ya' pai' ba maaxir guch Xoi'kam. Pui' ku chich ba' aach moo bhai' xi jii na chich bhai' bha tu daañim buiñor.

³ Ba' gampai' ji dhuu gu Eroodis nat pui' ji' ja kai, panaas kut giilhim jix buam jum ilh, gio gu jai' nam ji'k bhai' oi'dha' Jerusaleen ba pui' ip. ⁴ Ba' ba ja bai gu Eroodis gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda'buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba' bhai' ba ja tikka na pai' ba' pui' maaxilhia' guch Xoi'kam gui' na saak Dios bha jootsa' jix dhaam dir. ⁵ Ba' gui'p titda am:

—Dho mi' dho saak na pai'r Beleen gui' na bhaan bipio' ya' dhi Judea dibiir, na gu' pui'm kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' nat pai' tu ua'nak maadit gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik, na ja'pnim kai'ch:

⁶ Ba' aapi'm na pim ji'k mi' oi'dha' na pai' pui' ti tii' Beleen,
gui' na bhaan bipio' gu Judea dibiir,
cham tu' gampai' bipio' pim,
sia ku gu' jai' kap tii ge'ger jir kikcham ya'
dhi Judea,
na gu' mi' aapi'm jam bui maa'n maaxilhia' gui' nar ge'kam ka' ja bui guñ ja'tkam tuk Israel kam.

⁷ Ba' ba ja bai ip gu Eroodis gui' nam jix maatit nii'ñdha' gu chiichia', ba' mu ja'p dilhkob jix xi'lhim ba ja tikkak nam pai' ba' duuk mu pai' pu nii'ñ gu gø' chi'ii' na bhaan jix maati' nat ba maaxir guch Xoi'kam.

⁸ Ba' daipu' nat xi ja tikkak mui' xi ja joot mu ja'k Beleen, jup ja titda:

—Ea na pim mu jimia' mu Beleen. Mi ja'p japim nai' tu gaa'ngimii tigia' gu alhii gui' na pui'r jich Xoi'kam. Ba' no' pimit mi' pai' tii, ya' pim xiñ aa'ñdhidhat na pim pai' dhuuk gio ja'k jup ba suulhgia' na pai' silh jup tui'ka', nañ ba' aañ mui'p jimia' nañ tu daañmira' buiñor.

⁹ Ba' gui' daipu' nat jax pu'ñi xi ja tii'n gu Eroodis, pu jii mit. Ba' gamai' gu biix boi nam mu jiim, biipi' gamai' ba jim gu gø' chi'ii' bha ja'p jix dhaam, gui' na mit biipi' dir mummi ja'k tii ja ki'aam na bha ja'p daa jix dhaam, ba' mui' pu jim bha ja'p jix dhaam gammiji nam jax jiim gu biix boi. Ba' na mit pai' dhuuk ba ai mummi Beleen, bhai' pix ja'p ji dhaibu gu gø' chi'ii' silh mi' na pai'p tu'ii' gu alhii gui' nar jich Xoi'kam. ¹⁰ Ba' joidham jix bhai'm ilh jamit gui' nam jix maatit ja nii'ñdha' gu chiichia' na mit ba tii gu gø' chi'ii' nat bhai' pix ja'p ji dhaibu, nam gu'x maat na mi' bap tu'ii' guch Xoi'kam. ¹¹ Ba' na mit mui' ji baap mijji ba'k chir, mi' pix ji chii mit gu alhii na mi ja'p daa, gio gu di'ii'n. Ba' nam jax jiim, ja o'lhia ki'n gu'kik bhai' ji chu daani mit buiñor gu alhii gui' nar jich Xoi'kam, gio na mit xi chu kukpio'kak mi ja'p xi chu dalhxi gui' na mi' tu jim gui' nax dha'ram tu namiik, pui' na jax gu di'oor, gio gui' na joidham uub, gio ba' gui' na ki'n tum kubhionda'. ¹² Gatuuk ba' dai na mit mi ja'p ba tibia. Ba' ba ti tiitki mit na sap cham bhaai' nam mu ja'k ka jiimda' buiñor gu Eroodis, na gu'x bhaam buiñor gu alhii gui' nar jich Xoi'kam. Ba' maakam ja'k bhai' mit na mit pai' dhuuk ba jii mu ja'k ja ki'aam.

Gu Josee na mai' ba dai'ñña' mu ja'k Ejipto na bhiika' guch Xoi'kam nam ba' cham mu'aa'

¹³ Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk ba jii gui' nam jix maatit ja nii'ñdha' gu chiichia', ba tii gu Josee maa'n gu nobii'ñ gu Dios tiitki' bhaan, ba'p titda:

—Xi bamii' Josee, jix kii' bim duuñ kup mai' dai'ñña' mu ja'k Ejipto, xi bhiiji ap dhi alhii, gio gu di'ii'n jup biix jup xi baidhai. Mummiip ba' moo pix daaka', aañ diilh bam aagi'ñdha' na pai' dhuuk jix bhaai'n ka' nap gio bhai'p ba jimia', na gu' ya' gu Eroodis bha jimda' jia na bha gaa'mira' dhi alhii na ba' ya' mu'aa'.

¹⁴ Ba' nat pai' dhuuk ba ñiñia gu Josee, pu tukaa'ñ cha'm mi' bhaii nat mai' ba mii mu ja'k Ejipto, xi bhiik gu alhii gio gu di'ii'n biix jup xi baidhak. ¹⁵ Mu ja'k ba' pu daaka' na ji'x duakat gu Eroodis. Ba' dhi' pu'ñi ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k ti'iiik gu Ge'kam jich Gi'kora' bhaan jim ua'rgidhak maadit gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik, nat pui' ja'k tu ua'nak na ja'pnim kai'ch: "Mummi dir Ejipto ñich bha ja'k bai guñ mar."

Gu Eroodis na ba ja chiñia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam ja kooda' gu a'aalh, katti sap maadit jir di' ka' git guch Xoi'kam

¹⁶ Ba' nat pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Eroodis na mit maakam ja'k pix ba bhaii gui' nam jix maatit ja nii'ñdha' gu chiichia', giilhim bhai' ji bhaam, na gu' tii ka ja nii'rat nam saak gio bhai' bhiuya' git nam bhai' xi aa'ñdhidha' git na pai'p tu'ii' guch Xoi'kam. Ba' mu ja joot gu sandaarui'x chugi'ñ mu Beleen nam sap ja kooda' biix gu a'aalh nam ji'k mi' jai'ch ka', sia gui' nam mu ja'p oi'ñka' ju'ñdharan. Ba' dai gui' nam ji'k jix io'm jir a'lhich tu chia nam ja kooda', gio gui' nam ji'k gook oidha' ba bia', na ji'x ilhii'ñ na bar gø' guch Xoi'kam jano' dir nam pai' dhuuk tu aagi'ñ na mit tii gu gø' chi'ii' gui' nam jix maatit ja nii'ñdha' gu chiichia'. ¹⁷ Ba' dhi' pu'ñi ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Jeremiiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik na ja'pnim kai'ch:

¹⁸ Mu na pai' pui' ti tii' Ramaa pix giilhim tim tii nat bhai' ji chum susuani, panaas kum giilhim jix buam jum aagit gø'gør ki'n suan, gu' bak gu Rakeel na suak na mit ba ja koi gu maamra'n. Ba' cham ji'x ti jijikgir na gu' giilhim jix buam jum aa',

nam gu' ba ko'iix gu maamra'n na xi ja nii'ñ.

¹⁹ Ba' gatuuk nat pai' dhuuk ba muu gu Eroodis gio buiñor yup bam maax gu Josee gu nobii'ñ gu Dios na mu ja'k ka daa Egipto, ba'p titda:

²⁰ —Xi bamii' Josee. Xib ba' bax bhaai' nap giop ba jimia' bhammi ja'k Israel, xi bhiijí ap dhi alhii gio dhi di'ii'n jap biix yup xi baidhai, na mit gu' ba koi gui' nam jaroi' kax bhaamkidhat dhi alhii.

²¹ Ba' gu Josee nat jax yup bam pu jii ip bhammi ja'k Israel, xi bhiik gu alhii, gio gu di'ii'n biix yup xi baidhak. ²² Gu' ji na gu' nat chakui bhammi ai, pui' ba ti kai na gu Arkelao bhai'p bar ge'kam na ji'x jir Judea, gui' nar maraa'n gu Eroodis kat. Ba' pui' cham mui' ka ai gu Josee, na gu'x iihibhi'ñ. Ba' gio buiñor yup bam maax gu nobii'ñ gu Dios tiitki' bhaan, ba' pui' titda na mu ja'k bhiyya' Galilea. Ba' gu Josee pu silh bhii ip mu ja'k na pui' tu aagi'ñ. ²³ Ba' nat jax mummi ai, mi' dhir mu ja'k yup bhii na pui' ti tii' Nasareet. Ba' dhi' pu'ñi ja'k jum kuugalh gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios, na saak guch Xoi'kam pui' ja'k jix mat ka' am gu ja'tkam: Jesuus Nasareet kam.

3

Gu Juan ja'tkam bopkondam na ba tu ja a'gidha' gu ja'tkam maa'n kap na pui'r gampix jix chu gak kir

(Mr. 1:1-8; Lk. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Ba' jano' mu ja'p gampix jix chu gak kir gui' na bhaan bipio' gu Judea dibiir, pix ba kai'ñka' gu Juan ja'tkam bopkondam na oirit tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam, ² yup ja titdada':

—Ya' mam ai na pui' dhuuk maaxik jum maaxdha' gu Dios aapi'm jam bui. Mi' pim sap pui' ba jimia' na jax jix aa'.

³ Ba' gu Juan ja'tkam bopkondam jir di' na aagit yup kai'ch gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios nat pui' ja'k tu ua'nak na ja'pnim kai'ch:

Maa'n gu maa'nkam mu ja'p gampix jix chu gak kir pix oirit ba tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam, yup ja titdada':

“Gor jix kii' bim duuñ, ja'p piñ bhai' bar jimdám gu Ge'kam. Mi' pim sap pui' ba jimia' na jax jix aa'.”

⁴ Ba' gu Juan gu tii'dhar ga'n, kameeyo bapoo jir yup duiñxim ka', gio gu bhiis-paru'n jir jo' ka' ip. Gio ba' gu koi'dhar ga'n, gu sosoii ip na ja da'ngit ja kua'da' gio ba' gu miibat gui' na mu ja'p gampix jix jai'ch ka'. ⁵ Ba' mui' ja'tkam mi' aajidha' am mi' na pui' oirida' gu Juan nam jix kaim ka' na jax tu a'gada', pui' na jax gu Jerusaleen kam, gio ba' gui' nam mu ja'p yup oi'ñka' biix kap gui' na dhi' pix bhaan yup bipio' gu Judea dibiir, gio ba' gui' nam ji'k mi ja'p amuub yup oi'dha' na pui'r Jordaan Ak. ⁶ Ba' pui' ba titdada' am gu Juan nam sap cham ka aa' nam pui' ja'k tu jimda' na jax biipi' dir nam biix aixim jum ua'tulhi'ñdha', ba' gu Juan dai na xi ja bopkonda' suudai' ki'n mi' na pui'r Jordaan Ak.

⁷ Ba' jano' mui' mi'p ba ai mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam saduseos yup jum tiiti'nda' nam pui'p xim bopkonamtu'. Ba'p ja titda gu Juan:

—Jaroo jam aagi'ñ na cham xiim jam tulhiiñchuda' gu Dios ku pim ba' ga'm ba jiim na pim jix aa' nañ jam bopkona' na ba' cham jam tulhiiñchuda'? Giilhim gu' na pim jix bhaa'mna' ja'p na gu kooko'.

⁸ Gu' dhi' jam a'm jum aa' ji na pim ya' dir ja'p ja'k jix kii'p jum duukam bap tu buada' na ba' bhaan jix maati' ka' na pim silhkam mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios. ⁹ Cha'pim jax jum aa'nda': “Aach matgim jich a'm ti nii'ñ ji gu Dios, nach gu'r bopxi'ñ gu Abraam.” Jax dhui na gu' gu Dios sia gu'ñi joodai jix bhaai' na pui' ja duñia' nam jir bopxi'ñ ka' gu Abraam, aapi'm ba' ja'p xi jam dui no' pimit cham mi' pui' jii na jax jix aa'.

¹⁰ Ba' amuub ba kaat gu baiñdas gui' na ki'n jum i'kia' gu takaa'n gu i'iiix, na gu' gu jax chu'm i'iiix no' cham kii' tu i'bhai'ñchar, jix bhaai' nam ii'ki mu baas buaji bhai' xi miidha'. ¹¹ Ba' aañ nañ xib ya' tu bopkon, jir suudai' ki'n pix, ja'ppix na bhaan jix maati' ka' nam ji'k mi' pui' jimiim na jax jix aa' gu Dios. Ba' gui' na gatuuk bha jim, gui' dho gi gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ji na ki'n jam bopkona', gio ba' na biix miidha' gu

jam ua'tulhdhara' ja'p tu'm na gu tai ki'n. Ba' gui'x io'm bixchu'x aichu'n na pu tu duñia', cham tu' pui' na jax aañ. Pu cham ji'x jir jupaabkamu'n iñ dho moo nam iam tu' suuska'n mui' ba ui'dhika' git. ¹² Ba' na pai' dhuuk bha jimda', pu ua'ka' gui' na ki'n jilhbidha' gu tiriik, ba' xi kii'mpigai dai ba ulhña' gui' na ji'k jix kii', gu tanaara'ba' mu ja'k xi ñu'aa' na pai' cham ji'xkat tuutki gu tai.

Gu Jesuus na bam bakuana'
(Mr. 1:9-11; Lk. 3:21-22)

¹³ Ba' jano' ji' na mummi gampix jix chu gak kír oirit ja bopkon gu Juan gu ja'tkam, mi' dhir mui' ma jii Galilea gu Jesuus nat ba chiañim ip na pui'p bakuana'. ¹⁴ Ba' nat pai' dhuuk mummi ba ai, ja'kbui' kat bhai' bax aa' gu Juan na bakuana' gu Jesuus, jup titda:

—Gu' aañ pui' ilhii'ñ ji nap aap ja'kbui' kat jiñ bakuana', gu' aap ja'kbui' kat bhai' bañ chiañim nañ jum bakuana'.

¹⁵ Ba'p titda gu Jesuus:

—Dho gu'r am kat dho jia, gu' pix ji na gu'ch a'm jum aa' nach pui' ja'k tu kuugal-hdha' na jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios.

Ba' pui' cham jax ka tii gu Juan, dai nat ba bakua gu Jesuus. ¹⁶ Ba' nat jax mi' dhir gamai' ji buus gu Jesuus suudai' chir, panaas kut joidham bhai' jim kukpio' gux dhaam, ba' ba tii gu Jesuus nat maaxik bhammi dir bhai' ji chim gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ja'p tu'm na gu gioda'. ¹⁷ Mi' dhir ba' bhai' ji chum ñio bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch:

—Dhi'ñir di' guñ mar nañ jix io'm jix dha', na ñich gu' pu bijik dir bhaan ti tii.

4

Gu ja'ook na tiix mai'chim ka' gu Jesuus
(Mr. 1:12-13; Lk. 4:1-13)

¹ Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui' ja'k xi jurtuda gu Jesuus na mu Jimia' mummi gampix jix chu gak kír na sap ba' mi' mai'chia' git gu ja'ook.

² Ba' mam saabu gook oo'm tanoolh gio gook oo'm tukaa' nat pu cham tu' juu, ba' gatuuk jix io'm tii bax bhio'. ³ Ba' mi' ba ai gu ja'ook na tii bax mai'chim, jup titda:

—Eap pui' xi ja tii'n dhi joodai na paan jup jam duñia' no'p baabui' silhkam Dios jir Mara'a'n.

⁴ Ba'p titda gu Jesuus:

—Jax dhui nap jam kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix na cham tu' dai tu' koi' ki'n dua gu maa'nkam, gu' ja'pji sia ji no' mi' pui' jim na ji'k jax jam kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios.

⁵ Ba' gatuuk ma baidhak gu ja'ook gu Jesuus bhammi Jerusaleen na tii ilhdhat na ma mai'chia' git. Ba' bhijimmi daam dir kuugaran gu ge' chiop xi chisaa'ñdhak bhai' na pai'x io'm jix chu xidhuu ka', ⁶ jup titda ba' bhai' xi kii'sak kookba'n:

—Eap ya' dir mui' xi chuudaiñ no' pich moo baabui' cham muu, na ba'x maati' ka' no'p baabui' moo silhkam Dios jir Mara'a'n. Na gu'p jum kai'ch mi' u'uan ta'm na tu ua'ñix na ja'pni mui' jim kiksa:

Gu Dios bham joochxidha' gu noonbi'ñ nam ba'm nuukdaidha', gio nam jum noonob am tu daagii te'kob jum ua'ka' nap ba' cham jodai cha'm jutbui ilhia'.

⁷ Ba'p titda ip gio gu Jesuus:

—Jax dhui na moo ja'pnip jum kai'ch ip mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ja'pni mui' jim kiksa: "Cham jir am nap mamai'chikda' gu Ge'kam jich Gi'kora', na gu'x io'm jix xidhuu."

⁸ Ba' gatuuk maakam ja'k tiip baidhak gu ja'ook gu Jesuus maa'n kap na pai' te'kob jir oidha' ta'm, ba' bhammi kookba'n xi kii'sak mu ja'p nai' xi chu joojoi'ñchuda biix kap na ji'x jir oi'ñga'n na ba' ti tigia' na ji'k tu' nai' ja'p jix chu jai'ch. ⁹ Mi' dhir ba' moop titda:

—Dhi' biix nap ji'k tu' mu ja'p nii'ñ nax chu jai'ch, dhi' biix jir aañ ga'n. Ba' aañ biix tum makia' no' pich mi'ñi ja'p jum o'lhia ki'n xi kikbok bhai' xiñ dhaani.

¹⁰ Gu' ji na gu'p titda pix gu Jesuus:

—Mu bi jim ja'ook. Cha'p tu' ki'n kañ juanda'. Na gu'p jum kai'ch ip mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ja'pni mui' jim kiksa: "Xi chu daanit ap buiñor gu Dios gui' nar ge'kam. Ba' dai gui' buiñor jap pix tu daanda', cham tu' jumai buiñor ip."

¹¹ Ba' pui' ma jii gu ja'ook, nat gu' cham ji'xkat ma'iich gu Jesuus. Ba' mi' ba ai mit

gu noonbi'ñ gu Dios nam ba' palhbuidha' gu Jesuus gu tu' na a'miram jum aa'nda'!

*Gu Jesuus na tu ja a'gidha' gu ja'tkam
(Mr. 1:14-15; Lk. 4:14-15)*

¹² Ba' nat pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Jesuus na mit ba kuu gu Juan ja'tkam bop-kondam, pu jii mu ja'k Nasareet gui' na bhaan bipio' gu Galilea dibiir. ¹³ Ba' mi' dhir mu ja'k jup bhii na pai' pui' ti tii' Kaper-naum gui' na mummi bipio' na pai' ge'g'er susda'ka' gu suudai', mi' na pai' jax bhaan bipio' gu ja dirba' gu bopxi'ñ gu Sabuloon gio ba' gu Neptalii. ¹⁴ Ba dhi' pu'ñi ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pnim kai'ch:

¹⁵ Ba' mummi na pai' jax ti dirba' gu Sabu-loon,
gio ba' mi' na pai' jax jup ti dirba' gu Nep-talii,
mummi na pai' baasi'n dir ja'k bipio' mi' na
pai'r Jordaan Ak,
mummi nam pai' oi'dha' gui' nam cham jir
Israel kam ja'tkam.

¹⁶ Gu ja'tkam gui' na ja'p ji buusan nam jix
chu tukgam tir ka oipot na pai'x chu
muuki',
ampiix ja a'm ton gui' na ja'p ji buusan nax
chu maax.

¹⁷ Ba' jano' dir mi' ji' dir bhai' ji chibgai
gu Jesuus nat bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam,
jup ja titdada':

—Ya' mam aiñ jaaduñ na pai' dhuuk
saak maaxik jum maaxdha' gu Dios aapi'm
jam bui. Ba' dai na jam a'm jum aa' na pim
mi' pui' ba Jimia' na jax jix aa'.

*Gu Jesuus na ba ja baidhika' maakob gu
boptop bhiadam nam sap kaichgida'
(Mr. 1:16-20; Lk. 5:1-11)*

¹⁸ Ba' na mu ja'p ka jim gu Jesuus biix
ju'ñdharan gu ge' suudai' gui' na Galilea
bhaan bipio', ba' mi' ba ja tii' gook gu
ja'tkam daim sispidhim nam mu ja'p bup-paim
suudai' chir maa'n gu ge' asaak nam
mi' tu bhibhia gu boptop. Ba' maadit dhi' ji'
Simoon tii', gui' nam Peegro ki'n jup jix mat
ka', gu jumai' ba' Anrees jup tii'. ¹⁹ Ba' ba ja
baidhim gu Jesuus nam sap kaichgida', jup
ja titda:

—Aañ pui' ilhii'ñ jiñ jaaduñ na pim xib
dir ja'p ja'k bañ kaichgida' na pim ba' bar
ja'tkam bhiadam ka', na pim tu ja a'gidha'
gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Ba' gui'
nam ji'k ti jii'ñdha', pui' ji buusnia' na pim
ba ja bhia' ja'p na gu boptop.

²⁰ Ba' gui' cham jax ji chi'lik jup ma oi mit.
Mi' pui' pup tu tu'ii' gu ge'g'er ja a'sak gui'
nam ki'n ka tu bhiadat gu boptop.

²¹ Ba' gammijí gu biix ju'ñdharan gu ge' su-
udai' nam gamai' jiim, jai' mi'p ba ja tii' gu
Jesuus gook gu ja'tkam nam pui'p jir jum
sispidhim. Ba' maadit jir di' gu Jakoobo,
gu jumai ba'r Juan, gui' nam jir maamra'n
gu Sebedeo. Ba' bhai' ge' kanuub ta'm ji
dharaat jix bhai' ka ja bua am gu ge'g'er ja
a'sak gui' nam ki'n tu bhiada' gu boptop.
Ba' gu Jesuus pui'p ba ja titda nat jax ja
tiidak ja baidhak gu jai'. ²² Ba' gui' pui'
cham jax ji chi'lik jup ma oi mit. Mi' pui'
pup tu'ii' ip gu ge' ja kanuub gui' nam
bhaan ka tu bhiadat gu boptop, dai ba' gu
ja taat mi' pup oiri.

*Gu Jesuus na mui' kap ba tu ja a'gidha' gu
ja'tkam
(Lk. 6:17-19)*

²³ Ba' mi' dhir biix kap nai' ji chu a'ga
gu Jesuus na ji'x bhaan bipio' gu Galilea
dibiir mu ja'p nam pai' jax tu daanda' gu
dai Israel kam ja'tkam, na ja aa'ñdhidha'
gux bhai'm kai'chdham ñi'ook nam jax ja'k
duuji buiñor aaya' gu Dios, gio ba' na xi
ja duduñañdhidhat gui' nam ji'k jix kako'k
ka' na biix aixim tu'm ja eeka' gu ko'kdai'.

²⁴ Ba' piix ja'x pui' tu a'gada' am gu ja'tkam
biix na ji'x bhaan bipio' gu Siiria dibiir na
gu Jesuus mu pai' piix oirit jix kii'p jum
duukam jup tu bua. Ba' jai' dhit na biix
aixim tu'm ja eeka' gu ko'kdai', mui' ma
ja u'uuk jamit mummi na pai' oirida' gu
Jesuus na mit ba chiañim na ja duduñañdhida',
pui' na jax gui' nam jix ñanaanbi' ka' na ja
a'm jup tui'ñgida' gu cham kikii' i'ii'mda',
gio ba' jai' gui' nam ampiix tu kaammukda',
gio ba' jai' gui' nam jix mama'mkulhi' ka'.
Ba' biix ja duduñañdhida' gu Jesuus. ²⁵ Ba' mu
ja'p na jax jimda' gu Jesuus, mui' ja'tkam
piix chibii'p kattu'nda' am nam oi'ñchu'nda',
pui' na jax gu mi' kam Galilea, gio ba' jai'
gu Dekaapolis kam, gio ba' gu Jerusaleen

kam, gio ba' gui' nam mu ja'p yup oi'ñka' na
pai' jax bhaan bipio' gu Judea dibiir, gio ba'
gui' nam baasi'n dır yup oi'ñka' mi' na pai'r
Jordaan Ak, na pai' xia'lhbui ja'k bipio' gui'
gu dibiir.

5

*Gu Jesuus na oidha' ta'm jimii ba tu ja
a'gidha' gui' nam kaichu'*

(Lk. 6:20-23)

¹ Ba' na nai' xi ja nii'ñ gu Jesuus gu
ja'tkam nam jix io'm nammi xi ju' nam
mui' mi'p tu'ii', ba' maa'n kap oidha' ta'm
xi jimii'bha ja'p ji dhaibo. Ba' gu noonbi'ñ
mui' ji ai mit amuuub, ²ba' gu Jesuus bhai' ji
chu ja a'gi, yup ja titda:

³ —Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim
gui' nam ji'k jix maat na ja a'm jum aa' nam
mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, na gu'
gammiji ja a'm ti'ñiidhidha'.

⁴ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui'
nam ji'k jix buam jum aa', nam gu'x maat
na gu Dios gammiji ja guguuxi'ñdha'.

⁵ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui'
nam ji'k cham ge'gerkam jum taat, na gu' gu
Dios ja makia' gui' nat tu' ja iimchuda.

⁶ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim
gui' nam ji'k ja'p ji buan nam jix bhio' gu
ja i'ii'mda' am bhaan, nam jix aa' nam
gammiji mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu
Dios, na gu' pui' tu duña' na pui' ji buusnia'
nam jax ilhii'ñdha'.

⁷ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui'
nam ji'k jix chu joi'gi'n, na gu' gu Dios pui'x
joi'mdaip ja tigia'.

⁸ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim gui'
nam ji'k cham u'ua'tulhdhix gu ja jujur am
bhaan, nam gu'x maat nar tu'p tu'm da' gu
Dios.

⁹ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim
gui' nam ji'k gammijir jix bhabhai'kam ka', na
gu' gu Dios pui' ja iim nam jir maamra'n.

¹⁰ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jim
gui' nam giilhim jum tulhiiñ nam jix ja
bhaamki'ñ gu ja'tkam nam mi' pui' jiim na
jax jix aa' gu Dios, na gu' gammiji ja a'm ba
ti'ñiidhidha'.

¹¹ Ja'p moo joidham jix bhai' tu jam
jimia' no' pim cham jax jum aa' nam pai'
dhuuk giilhim jam titdada' gu ja'tkam,
piam no'm buam pix jam bua, piam no'm

biix aixim jam iattulhi'ñ nam xi jam
bhaamkidhat na pim ti'ji'gi'ñ aañ jiñ bui.
¹² Ba' aapi'm cham jax jum aa'nda' sia
kum cham jam kiigalhi'ñ gu ja'tkam, jix
bhai' pim pix jum taat ka', na pim gu'
mai'chia' gux dha'ram namkim bhammix
dhaam. Na gu' sia gui' nam ji'k bijik ya
ja'p bhaankam yup tu a'gimik gu Dios pu'ñi
cham jup ja kiigalh jamit gu ja'tkam, dai na
mit biix aixim ja buimik ja koi nam cham ja
kaim ka' nam tii tu ja aagi'ñdha' na jax ja'k
jix aa' gu Dios.

*Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga'
gu on gio gux chu maax*
(Mr. 9:50; Lk. 14:34-35)

¹³ Ba' aapi'm ja'p ji buan ya' dhi oi'ñga'n
na jax gu on. No' gu on mi' jotmoda' cham
ka onkak, ¿jax japim dui ilhii'ñ na giop ka
onkalhia'? Aañ pu kai'ch na cham ji'xkat
ka onkalhia', pu cham tu' ka bhai' ka' dho
ba', dai na mu ja'p xim nu'aa' diirrap. Mi'
dho gu' pu kiiyasa' am gu ja'tkam nam mi
ja'p oipoda'.

¹⁴ Gio ba' moo ja'pnip ji buan japim ya'
dhi oi'ñga'n na jax gux chu maax, na gu' na
pim jax bax maat jia pai' jax chu'm oidha'
ta'm no' daa'ñxim jir ge' kiicham, na gu'
mik dır ja'p bhammix chu maax ka', ba'
cham ji'xkat jum ixchu'. ¹⁵ Ni na cham
jaroi' jai'ch gu maa'nkam na xi miichdhai
gu kañdiir miji ja'p pai' xi chaa'bidha' tu'
ki'n, gu' ja'pji na bhammi ja'p xi kiisa' ji
te'kob na ba'x chu maax ka' mi' nam pai'p
tui'ka' gui' nam mi' darka'. ¹⁶ Ba' aapi'm
pu'ñi ja'k yup ji buan, jam a'm jum aa'
na pim jir jix bhabhai'kam ka' ja bui gu
ja'tkam nam ba' ji jam tiigii jai' bhai'p ji chu
daña' buiñor guñ Gi'kora' gui' nax dhaam
jup tu'ii'.

*Gu Jesuus na ja aagi'ñdha' gui' nam
kaichu' nat bhai' pix tu kuugalhdham na jax
tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios*

¹⁷ Aañ cham tu' pu kai'ñkam bha jii ji nañ
ya' ja soo'mchulhdha' gu ja'tkam gu pui'
nat jax ja'k ja chianik gu Moisees nam mi'
pui' jiimda' gio gu pui' na mit jax ja'k ja
aa'ñdhak gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik
gu Dios, gu' aañ ji ba'r di' na fiich bhai'
ba tu kuugalhdham na mit jax tu daasak.
¹⁸ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam titda,

no' gux dhaam ka pup jai'ch gio dhi dibiir, chakui dho ji'xdhat jum pataasa' gu pui' nat jax ja'k ja tiidak gu Moisees nam mi' pui' jiimda' gu ja'tkam, jano' ji ba' na pai' dhuuk biix ba tum kuugalhdha'. ¹⁹ Ba' no' jaroi' cham tu'ka'm nii'ñ gu pui' nat jax ja'k ja tiidak gu Moisees nam mi' pui' jiimda' gu ja'tkam, sia ku moo mi' pai' maa'n kap tii cham pik jum aa', gio no' cham ja aagi'ñ gu ja'tkam nam ba' tu' ka'm nii'ñdha', dho gu' palhiip pup jum duukam bhaan ji bi'ya' dho jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. Ba' gu jaroi' no' tu' ka'm nii'ñ, gio no' xi ja aagi'ñ gu ja'tkam nam tu' ka'm nii'ñdha', dho gu' ge'p pup jum duukam bhaan ji chu bi'ya' dho jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ²⁰ Ba' aañ pu jam titda, no' pim cham ja bhai'bchichu' gui' nam sap jix maat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiit'nda', no' pim gu' cham mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios, dho gu' pu cham ji'xkat aaya' pim dhox dhaam na pai' daa gu Dios.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñ gui' nam kaichu' na cham jir am nam jix ja bhaamki'ñdha' gu ja'tkam

(Lk. 12:57-59)

²¹ Na gu' na pim jax bax maat jia gu pui' na mit jax ja'k tu ja daaxdhak gu jam bopxi kat nam ja'pni ja titda: "Cha'p ja koo'nda' gu ja'tkam, na gu' gu jaroi' na pu'ñi ja koo'nda' gu ja'tkam, giilhim tulhiiñchuda' gu Dios, na gu' bam ua'tulhdha'." ²² Ba' aañ ya' pu jam titda na sia ji nar ua'tulhdhara' gu jaroi' no' tii ti biina' no'x joidhat nii'ñ gu jax chu'm jumai ubii, na gu' pui' ji buusnia' na pu biima'n ba bo'ya' sia kut pui' pix jum aa'.

²³ Ba' no' aapi'm maadit bax chu makgirxidham gu Dios, no' pich gu' ampik ba ti'ñcho nam buix bhaam gu jax chu'm jum jaduuñ, ²⁴ jum aa' nap biipi' mu jimii xi chu a'gi'ñmirai na ba' cham ka bhaam ka'm bui. Gatuuk jap ba' mi' eeji ba tu makgirxidha' gu Dios.

²⁵ Piam ku gu' no' jaroi' ba xim iattulhdham buiñor gu jax chu'm ge'kam, jum aa' nap biipi' dir pu ba tu a'gidha' na ba' cham kam iattulhdha'. Na gu' no't pu mummi bam aich buiñor gu ge'kam, dho gu' dai dho na ba ja chiñia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam jum kuupa'. ²⁶ Ba' aañ ya' pum titda nap cham ji'xkat buusnia' mi' pai' nam jum kuupa' no' pich cham tu namki nam ji'k bham taanda'.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham jir am nam jix bhai' ja titdada' gu u'uub gui' nam ti bipna'

²⁷ Gio ba' moo ja'pni ja'k pup jum tii ip na pim jax bax maat jiñ jaaduñ: "Cha'p jix bhai' ja titdada' gu u'uub gui' nam ti bipna', na gu'r ua'tulhdhara' buiñor gu Dios."

²⁸ Ba' aañ ya' pu jam titda na sia ji nar ua'tulhdhara' gu jaroi' no' tii ti biina' no'x joidhat nii'ñ gu jax chu'm jumai ubii, na gu' pui' ji buusnia' na pu biima'n ba bo'ya' sia kut pui' pix jum aa'.

²⁹ Ba' no'p gu' gu jax chu'm jum bui ki'n jum ua'tulhi'ñ, jir am nap jupnai baas bua'. Cham jax bua sia kup maap dir pix ba tu bui, na gu' cham jir am no' mit binkam mu ja'k xim bua nap pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. ³⁰ Piam ku gu' gu jax chu'm jum nob ki'n jum ua'tulhi'ñ ap, jir am ip nap iiñbaas bua'. Cham jax bua sia kup maap dir pix tu nob, na gu' cham jir am no' mit binkam mu ja'k xim bua nap pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham jir am nam mai' ja iabuda' gu ja bipna' gui' nam kaichu'

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lk. 16:18)

³¹ Gio ba' moo ja'pni ja'k pup jum tii ip na tu aagix ka': "Gu jaroi' no't mai' ba bua gu biinga'n, jum aa' na biipi' xi chu ua'nai makia' na ba' bhaan jix maatit ka' nam cham kar jum bipnagiim ka'." ³² Ba' aañ ya' pu jam titda na cham jir am na mai' bua' gu jaroi' gu biinga'n no't cham jumai biima'n tii. Ba' gu ubii no't jumai tii xi oi gu chio'ñ, dho gu' dai na bam ua'tulhdha' buiñor gu Dios, gio gu chio'ñ ba pui' ip no't tii jumai bhai'p ji bhii gu ubii no' jumai ti biina'.

*Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham jir am
gu jaroi' buiñor tu da'nsada' gu Dios jax ñax
tu duñiim ka'*

33 'Gio ba' moo ja'pni ja'k yup ja tiidak jamit gu jam bopxi kat: "Moop mi' pui' xi dhuñiidhat nap jax ja'k tu daasa' buiñor gu Dios nap tu duñia!." 34 Ba' aañ ya' pu jam titda na cham jir am na pim tu da'ñxi'ñdha' gu Dios na pim pu tu duñia' gu tu', na gu' giilhim jix xijai, cham pik jaroi' mi' pui' xi dhuñia'. Cha'pim jax kai'chdha' na gux dhaam bhaan jix maati' ka' na pim pui' tu duñia', na gu' cham jir am, na gu' dhi'r di' na bhaan daa guñ Gi'kora'. 35 Ni dhi oi'ñga'n ku pim bha aa'nda' na bhaan jix maati' ka' na pim pui' tu duñia', na gu' dhi' ya ja'p bhaan ti kisap guñ Gi'kora'. Ni bhai' Jerusaleen ku pim cham bhai' tu aa'nda' na bhaan jix maati' ka', na gu' bhai'r kia'mi'ñ guñ Gi'kora'. 36 Ni sia gu aapi'm díilh jam mo' ku pim cham bha aa'nda', na pim gu' cham maat na pim jax dhui jix chuap duñia' gu jam kuup piam jix chuk, nim maa'n kuup dho moo kux bhaai' na pim maakam tu'm jup duñia!. 37 Ba' no' pim jax kai'ch na jii', pur maa'n ip na pim jax ti'ya', cham tu' na pim gatuuk maakam jup ba kai'chdha'. Piam no' pim jax kai'ch na cham, pur maa'n ip na pim jax ti'ya'. Na gu' no' pim biix aixim kai'ch, dhi' gux buam jum duukam pix pui' ja'k jix aa'nda'.

*Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham jir
am na jaroi' pui'p dooda' jax no't dooda' gu
jumai*

(Lk. 6:29-30)

38 'Gio ba' moo ja'pni ja'k yup jum tii ip na pim jax bax maat jiñ jaaduñ: "Gu jaroi' no't jum bui am jum gii', jir am nap aap pui' bhai'p gii'bua' bui'ran. Piam ku gu' no't jum chiñ am jum gii', jir am ip nap aap pui' bhai'p gii'bua' chiñi'ran." 39 Ba' aañ ya' pu jam titda na cham jir am na pim pui' bhai'p gii'bua' gu jaroi' no't jam gii', gu' ja'pji na pim pix am jix bhai' titdada' ji. Pui' na jax no't jum kaam am jum gii', ja'p dir jap mu ja'k yup xi dhaa'ñdha' ku bham gii'bua'. 40 Piam kut gu' jaroi'm iattulh buiñor gu jax chu'm ge'kam, no' gu' bham taan gum kutuun nap makia', aap biix mu ja'k yup xi bhiiidha' gu daam dir kam jum kutuun.

41 Piam no't gu' jaroi' jam chia na pim bhiidhika' ji'x juugit gu tu', aapi'm jix io'm gama ja'k pup xi aichulhdha'. 42 Piam ku gu' jaroi' tu' jam taan, aapi'm cham jax ji chi'ji xi makia', cham tu' na pim dai mi'p ka ji ñiokbo'. Piam ku gu' no' tu'm taiñbui'ñ, aapi'm cham jax ji chi'ji xi chaiñbuidha'.

*Gu Jesuus na pui' ba ja tiida' gui' nam
kaichu' nam jix bhai'pix ja titdada' gui' nam
ji'k jix ja bhaamki'ñdha'
(Lk. 6:27-28, 32-36)*

43 'Gio ba' moo ja'pni ja'k yup jum tii ip na tu aagix ka' na pim jax bax maat jiñ jaaduñ: "Dai gui' nam cham jam bhaamki'ñdha' pim jix bhai' ja titdada', gui' ba' nam xi jam bhaamki'ñ cham." 44 Ku ba' gu' aañ ya' pu jam titda ji na cham jir am gu dhi' pu'ñi ja'k na pim tu jimda', gu' ja'pji na pim ja'kbui' kat pix am jix bhai' ja titdada' ji gui' nam ji'k xi jam bhaamki'ñdha'. Gio ba' pui' na jax gui' nam ji'k xi jam koodak ka', aapi'm ja a'mkam pix xi chu ja daañxida' buiñor gu Dios. 45 Ba' dhi' pu'ñi ja'k jir maamra'n ka' pim guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii', na gu' gui' pu'ñir jix bhai'kam jia, biix maa'n na jax ja ilhii'ñ gu ja'tkam. Tii' na biix ja bi'ñxi'ñ ki'n gu tanoolh gui' nam jix u'ua'tulhdhix gio gui' nam cham u'ua'tulhdhix, gio na biix ja dukxi'ñ ip, cham tu' ji'k pix. 46 Na gu' no' pim aapi'm dai gui'x bhai' ja titda nam ji'k cham jam bhaamki'ñdha', dho gu' pu cham jam a'm ti niidhidha' dho guñ Gi'kora', na pim gu' ja'p pix ba ji buanda' na jax gui' nam cham tu'ka'm nii'ñ gu Dios. 48 Ba' dhi' pu'ñi ja'k jam a'm jum aa' na pim gammijir jix bhabhai'kam ka', ja'p na jax guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii' na gammijir jix bhai'kam.

6

*Gu Jesuus na pui' ba ja tiida' gui' nam
kaichu' na cham jir am nam maaxik ja
nii'ñchudat gu ja'tkam tu ja maakda' gu tu'na
ja a'm jum aa'nda' gui' nam cham tu'bia'*

¹ 'Cha'pim maaxik ja nii'ñchudat gu ja'tkam tu ja maakda' gu tu' gui' nam ji'k cham tu' bia'. Na gu' no' pim pu'ñi ja'k tu jim, cham ji'xkat jam makia' guñ Gi'kora' jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim. ² Ba' na pim pai' dhuuk tu ja maakda' gu tu' gui' nam cham tu' bia', cha'pim jaroi' aagi'ñdha' na pimit tu' ja onbai', na gu' dhi' gui' nam sap pik ba' tu' ka'm nii'ñ gu Dios na pu'ñi ja'k ja ko'raar nam mu ja'p pui' ba tu a'gidha' na pai' jax tum daanda' gio ba' mu ja'p irban gu gę' kiicham nam pai' oipoda' gu ja'tkam, sap nam ba' pui' ja bia'ka' gu ja'tkam nam joidham jir jix bhabhai'kam. Ba' aañ ya' pu jam titda na daipu' dhi' ki'n bar ja namki' gu pui' nam ji'k jax tu jim, cham tu' ka mai'chia' am jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim buiñor gu Dios. ³ Gu' ba' na pim pai' dhuuk tu ja maakda' gu tu' gui' nam cham tu' bia', cha'pim jaroi' aagi'ñdha', ni gu jax chu'm mia'n jam bhai' kai'chdham tuk dho moo. ⁴ Gu' ja'pji jix ixchuixim ji na pim tu ja maakda', na ba' gu' guñ Gi'kora' maaxik jam makia' gu tu' na jam a'm jum aa'nda' na pu'ñi ji jam tiigii na pim jix ixchuixim jix bhai' tu bua.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nam jax ja'k tu daanda' buiñor gu Dios

(Lk. 11:2-4)

⁵ 'Gio na pim pai' dhuuk tu daanda' buiñor gu Dios, cha'pim pui' ja'k tu daanda' na jax gui' nam sap pik ba' tu' ka'm nii'ñ gu Dios, na ja ko'raar nam gu'kat tu daanda' mu ja'p na pai' jax tum daanda' gio ba' mu ja'p irban gu gę' kiicham nam pai' oipoda' gu ja'tkam, nam sap ba' xi ja nii'ñdha' nam sap pik ba' tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' aañ ya' pu jam titdañ jaaduñ na daipu' dhi' ki'n bar ja namki' ka' gu pui' nam ji'k jax tu jim, cham tu' ka mai'chia' am jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim buiñor gu Dios. ⁶ Ba' no' jaroi' aapi'm maadit bax chu daañim, jum aa' nap mu pai' dilhkob xim kuupai jax chu'm ba'k chir na ba' cham jaroi'm nii'ñdha' nap tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' no' pu'ñim nii'ñ guñ Gi'kora' nap jix ixchuixim tu daan, jum makia' dho jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim.

⁷ 'Ba' na pim pai' dhuuk tu daanda', cha'pim pix pui' ji kai'chdha' jax ña pim ja'k tu daanda', na gu' dhi' gui' nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios na pu'ñi ja'k ja ko'raar nam tu daanda', nam gu' ja'p jum aa'nda' na pu'ñi ja'k jix io'm jix bhai' ja kaaya' git gu Dios. ⁸ Ba' aapi'm cham pui' ja'k tu daanda' nam jax ja'k tu daan gui'am. Jax dhui na gu' guñ Gi'kora' pu biipi' dir jix bhai' bax maat ka' na tu' jam a'm jum aa'nda', sia ku pimit chakui pu tii. ⁹ Ba' ja'p japim kai'chdha' na pim pai' dhuuk tu daanda' buiñor gu Dios:

Aapi' Gę'kam jich Gi'kora' nap jix dhaam
jup tu'ii',

nap jix io'm jir jix uañ,

¹⁰ iam jap ja mattuda' gu ja'tkam ya' dhi
oi'ñga'n nam jax ja'k duuji mi' pui'
jimia' nap jax jix aa',
ba' gammiji ja a'm ba ti niidhidha' ap.

Pui' tiich aa' ich ip nap git pui' joidham jix
bhai'm duukam jup tu buada' ya ja'p
dhi oi'ñga'n bhaan,
ja'p nap jax jix bhai'm duukam jup tu bua
jix dhaam ja'k.

Ku gu' aap diilh ji no'p moo pui'p jix aa'nda'
git,

aach pui' pix tiip jum kai'chu'n ji.

¹¹ Gio ba' dhich chutku' nam tu' ki'n jup
dudua,

aap gammiji nabap tanoolh xi ja maakid-
hat nam ba' ki'n jum guguuxi'ñdha'.

¹² Gio ba' nap iam tuch uañi'ñka' ip nach ji'x
mach ua'tulhdha' aap jum bui,
nach gu' aach pui'p tu ja uañi'ñ gui' nam
pui'p jum ua'tulhi'ñ aach jich bui.

¹³ Gio ba' nap gammiji jich a'm ti niidhidha'
na ba' cham jich mai'chia' gux buam
jum duukam.

Ja'pni daipu'.

¹⁴ 'Na gu' no' pim pu'ñi tu ja uañi'ñ gui'
nam jum ua'tulhi'ñ aapi'm jam bui, dho gu'
pui' dhop tu jam uañi'ñka' guñ Gi'kora' gui'
nax dhaam jup tu'ii'. ¹⁵ Gu' no' pim cham
tu ja uañi'ñ gui' nam jum ua'tulhi'ñ aapi'm
jam bui, dho gu' pui' dho cham jup tu jam
uañi'ñka' guñ Gi'kora'.

*Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam
kaichu' na jax ja'k jir am nam jum saabda'*

¹⁶ 'Gio ba' moo ja'p jañ yup xi jam tiidam jiñ jaaduñ na pim cham tu' pui' ja'k tui'ka' na pim pai' dhuuk jum saabda' na jax gui' nam sap pik ba' tu' ka'm nii'ñ gu Dios, na ja ko'raarda' nam ja'p tui'ka' no'm jum saab na jax no'm jix buam jum aa', nam sap ba' xi ja nii'ñdha' gu ja'tkam nam jum saab. Ba' aañ ya' pu jam titda na daipu' dhi' ki'n bar ja namki' gu pui' nam ji'k jax tu jim. ¹⁷ Ba' no' pim aapi'm pai' dhuuk ba xim saabum, jum aa' na pim jix bhai' xim ikoimdhai, gio ba' na pim jix bhai' xim dui, ¹⁸ nam ba' cham machia' gu ja'tkam na pim jum saab, gu' ja'pji daipu' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam yup tu'ii' na ba'x mat ka' na pim jum saab. Ba' na pu'ñi jam nii'ñdha' na pim jix ixchuixim jum saab, jam makia' dho jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nar am nam daix dhaam ja'k jir jix chutumñigam ka'

(Lk. 12:33-34)

¹⁹ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ yup xi chu jam a'gidham jiñ jaaduñ, na pim cham tu jumpadidha' gu tu'x dha'ram namkim ya' dhi oi'ñga'n bhaan, nam gu' ya ja'p jix jai'ch gui' nam xi chu xibua na ba' mi' dhir cham tu' ka bhaai'ñ ka', gio nam jix jai'ch gu i'xkum. ²⁰ Jix dhaam ja'k dho gi gu'r am ji na pim jir jix chutumñigam ka', nam gu' cham jai'ch gui' nam pu'ñi xi chu xibua, gio nam cham jai'ch gu i'xkum. ²¹ Na gu' pai' na pim tu bia'ka' gu tu'x dha'ram namkim, mi' ja'k yup jujurika' pim.

Gu Jesuus na bhaan ba tu a'ga' gu buupui na ja'p ji buusan na jax gu tu' no' gø' tanoor

(Lk. 11:34-36)

²² 'Ba' gu jam buupui ja'p ji buan na jax gu kañdhiir no' miiim, na joidham gø' tanoorda' na nammix chu maax ka'. Ba' no' gu jam buupui joidham jix kikii', no' gu' cham ji'x jam øø gu buupui ko'k, dho gu' joidham dho jix bhai'x chu maax ka' na pim nai' xi chi nii'ñdha'. ²³ Gu' ji no' gu' gu jam buupui cham kikii', no' gu' jam øø gu buupui ko'k, dho gu' pu cham tu maax ka' dho na pim nai' tii xi chi nii'ñdha', ba' pu cham bhaai'ñ ka' dho na pim pai' ja'k bhiyya', na gu' ja'p ji buusanda' na pim jix chu tukgam kír oipoda'.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na dai gu Dios pix buiñor jix bhai' nach tu daanda', cham tu' nach ji'x gu tuumiñ bhaan yup jujurika'
(Lk. 16:13)

²⁴ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ yup xi jam tiidam jiñ jaaduñ, na pim dai gu Dios pix buiñor tu daanda', cha'pim gu tuumiñ bhaan yup jujurika'. Na gu' na pim jax bax maat na cham tu' jaroi' jai'ch gu maa'nkam na gook kap tu juan, na gu' jumai pix jix bhai'p ti'ya' gu gø'kam, gio gu tujuandam jumai pix jix bhai'p tu juañxidha', gio mikkat jumai ip. Mi' pum buada', pu cham ji'xkat jax chu'm jix bhai' tu juañxidha'. Ba' aapi'm pu'ñip ji buanda' no' pim tii buiñor tu daan gu Dios gio no' pim ji'x tuumiñ bhaan yup jujurik.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' na gammijja a'm ti nii'ñ gu Dios

(Lk. 12:22-31)

²⁵ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ yup xi jam tiidam ip jiñ jaaduñ, na pim cham jax jum aa'nda' sia ku pim cham ka bia' na pim tu' jugia', piam no' pim cham ka bia' na pim tu' i'ya', ni ku pim cham jax jum aa'nda' na pim tu' ti'ya' no't ma saaski gu jam jajannulh. Na gu' cham pik jum aa' gu jajannulh gio gu koi', gu' gui' ji nax io'm jum aa' na pim mi' pui' duñiidha' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ²⁶ Gu' matgim gu tu' na pim jugia', diilh jam makia' ji guñ Gi'kora'. ¿Jax japidm gi ja nii'ñ gu'ñi u'ji' nam bha ja'p nini' jix dhaam? Jain nam cham pai' ti isdat tu kua', ni nam cham pai' tu ba'pkichat mijj nammi ji chi kii's gu tu' nam kua', na gu' tu ja maak guñ Gi'kora' gui' nat ya' ja do'ñcho dhi oi'ñga'n bhaan. Gu' gi ba' aapi'm nax io'm xi jam da' na pim jir ja'tkam, matgim jam makia' ji gu tu' na jam a'm jum aa'nda'. ²⁷ Gio na gu' cham ji'xkat jaroi' ja'kbui' oidha' duaka' na ji'k tii xi ilhii'ñdha' diilh, sia chi moo tii biix juraa'n ki'n pui'm aa' na ja'kbui' oi'dha' duaka' git, na gu' cham jaroi' ji'xkat diilh yup duñia' gu ii'mda'.

²⁸ 'Ba' cha'pim jax jum aa'nda' sia ku cham ka jai'ch na pim tu' ti'ya' no't ma saaski gu jam jajannulh, na gu' diilh jam makia' guñ Gi'kora'. ¿Jax japidm gi nii'ñ gu'ñi yooxi' na mi'ñi ja'p tuut? Diilh pix

na joidham tu'm ba yoota' no' bar ḡe'ḡer, cham tu' nam gu' ka jip tu duñia' gu ja ti'aa, piām kum gu' mu pai' ka ji chu juanpu' nam ba' joidham jix a'bhar ma t̄im t̄ii'dha'. ²⁹ Jax dhui na gu'r sai' p̄ix na pim jax ba nii'ñ, ni kut iam pu'ñi joidham tu'm jix a'bhar t̄im t̄ii'dhak gu Saloomoon gui' na bijik jir ḡe'kam kat. Sia ku moo t̄ii gux io'm jix a'bhar jajannulh xi ch̄im titi'ñdha', matgim gu yooxi' jix io'm ji nax a'bhar. ³⁰ Gu Dios dho mi ja'p ja i'xcha gux a'bhar yooxi'. Ba' no't ba yoo, ja'p ji buusnia' na joidham jix a'bhar ba tu ja t̄ii'dha'. Tiir sai' p̄ix gu' na pim jax ba nii'ñ, dai ji na gu' cham mui' jruuxi'ñ. Ji'k gook tanoolh p̄ix juruuñdha' piām ji'k baik, jumai buimgid-hak jix gak mi ja'p tuutka'. ¿Gu ba' aapi'm cham pu'ñi joidham jix a'bhar jup tu jam t̄ii'dha' aa guñ Gi'kora' no' pim biix jam jujur ki'n ti jiig'iñ buiñor? ³¹ Gu' ja'pji na pim cham jax jum aa'nda' ji jiñ jaaduñ sia ku cham ka jai'ch na pim tu' jugia'. Cha'pim jax kai'chdha': “¿Tu'ch ba' jugia' chi?” Piām ku gu' no' cham ka jai'ch na pim tu' i'ya', cha'pim jax kai'chdha': “¿Tu'ch ba' ka i'ya' chi?” Piām ku gu' na pim tu' ti'ya' no't ma saaski gu jam jajannulh, aapi'm sia cham jax jum aa'nda'. ³² Na gu' diilh jix maat gu Dios na jax dhuuji jam makia' gu tu' na jam a'm jum aa'nda'. Na gu' no' pim jix buam jum aa', cham jir am, na gu' dhi' gui' nam cham maat gui' na jaroi' tu maak gu tu' nañ a'm jum aa'nda' nam ba' pu'ñi ja'k tu jim. Mi' cham ka bhaai'n ka' nam jax jum duñia' no'm cham ka bia' gu tu' nam jugia'. ³³ Dai p̄ix ji na pim gammiji mi' pui' jiimda' na jax jix aa' guñ Gi'kora' na ba' jam makiidha' gu tu' na jam a'm jum aagidha'. ³⁴ Cha'pim tu' bhaan jax jum aa'nda', dai gu Dios japim p̄ix buiñor jix bliñak ka' gammiji nabap tanoolh na ba' jam a'm ti niihidhida'.

7

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' nach cham tu' ki'n juanda' gu jaroi' sia kut jix buam jich dhuu
(Lk. 6:37-38, 41-42)

¹ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ jup xi jam t̄idam jiñ jaaduñ, na pim cham juanda' gu jaroi' sia kut jix buam jum duukam jup tu

duu jam bui. Tu uañi'ñka' pim p̄ix. ² Na gu' no' pim cham tu uañi'ñ gu jaroi', gu Dios pui' cham jup tu jam uañdha'. Ja'xbui' pui'p jam t̄iida' na pim jax t̄iida' gu jaroi'. ³ Aapi'm jax jix ñii'ñdha' gu jax chu'm jam jaaduñ no't palhiip buupuiram suulh gu tanaara', aapi'm diilh gu' pu cham nii'ñdha' ji na ḡe'ḡer iam bha bitka' jam buupui am. ⁴ Ba' cham jir am na pim jax t̄iida': “Bha ja'k jiñ jaaduñ kuñ xim boosgidha' dhi tanaara' na bha biit jum buupui am”, no' pim gu' aapi'm diilh pu cham nii'ñ na ḡe'ḡer iam bha biit jam buupui am. ⁵ Biipi'm aa' na pim xi boosgai na pim ba'x bhai' nii'ñdha' na pim jup boosgidha' gu jax chu'm jam jaaduñ.

⁶ 'Cham jir am na pim ja aagi'ñdha' gux kii'p jum duukam gui' nam ja'p ji buan na jax gu go'ngox nam giilhim jix bhaa'mna', nam ba' cham bhaakui ta'tak jup jam dooda', ni gui' nam ja'p ji buan na jax gu tatooxkolh ku pim cham jax ja t̄itdada'.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nam sap tu daanda' jix dhaam ja'k
(Lk. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Gio ba' moo ja'pni jup xi jam t̄idam jiñ jaaduñ na pim tu daanda' buiñor guñ Gi'kora'. Ba' gu tu' na pim mu taanda', jam makia' dho, gio gu tu' na pim jix maachim ka', machia' pim dho, na gu' gui' diilh jam makia' gu matda'. Na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax no'ñ mu pai' kiicham paxiaram nañ mui' xi chu ñio'kdha', na gu' bañ kupio'kdha' gu ki'ñgob gu kiokam, mi' dhir ba' dai na bañ chiñia' nañ mu ja'k ba bakia'. ⁸ Ba' pu'ñi ja'k ji buusan no' pim tu' taan guñ Gi'kora' soi'm ilhdhat, jam makia' dho, na gu'x chu joi'gi'n. Gio gu tu' no' pim jix maachim, machia' pim dho, na gu' gui' diilh jam makia' gu matda'. Na gu' dhi' kai'ñkam ja'p ji buusan jia na jax no'ñ mu tu ñio'ki'ñ ki'ñgob, dai na bañ kupio'kdha' gu kiokam, mi' dhir ba' bañ chiñia' nañ mu ja'k ba bakia'.

⁹ 'Na gu' na pim jax bax maat jia na cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na jodai p̄ix mu makia' gu maraa'n no' tu' taan nar jum kua'dam. ¹⁰ Piām ku gu' no' tu' batoop taan, ¿ka' ko' aa p̄ix mui' ba daagi'ñka'? ¿Jia na gu' cham jaroi' jai'ch na pu'ñi ja'k tu

bua? Nam gu' biix pix jix ja da' gu ja maa-mar. ¹¹ Dho jaña nam jax joidham jix bhai' tu ja maakda' gu ja maamar gu ja'tkam, sia kum gu' cham tu' ka'm ti nii'ñ. Gu' gi ba' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam yup tu'ii' na joidham jir jix bhai'kam, matgim bha jam joochxidha' ji gux kii'p jum duukam no' pim taan.

¹² 'Ba' pu'ñi jam a'm jum aa' na pim jix bhai' ja buada' gu ja'tkam, sia kum mu dir bha ja'k cham bhai' jam bua, na gu' pu'ñi ja'k tu aagix ja bui gu ya' kam dhi Israel, na mit gu' pui' ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na gu ilhi'ch ki'ñgob bhaan mu tum bapki nañ ba' aaya' buiñor gu Dios

(Lk. 13:24)

¹³ 'Ba' no' pim jix aa' jiñ jaaduñ na pim buiñor aaya' gu Dios, jum aa' na pim gu ilhi'ch ki'ñgob ka'm bhaan mu baapkia' na pim ba' aaya' buiñor gui'. Na gu' jumaip jix jai'ch jia gu ki'ñgob gui' nax io'm jir gø' na bhaan mu ja'k yup tum bapki na pai' gammijir tu tulhiiñara', gio ba' maa'n yup jix jai'ch ip gu komaarak gu boi, na dhi' pix jir di' na bhaan mu tim bhibhii mu ja'k. Ba' mui' gu ja'tkam dhi' ka'm bhaan mu baapkam am gu gø' ki'ñgob mu ja'k na pai' mai'x chi giixi'. ¹⁴ Ba'r ilhi'ch gu ki'ñgob gui' na bhaan mu tum bapki mu ja'k na pai' gammiji cham jir tu tulhiiñara', gio gu boi jir irdi'ch gui' na bhaan mu tim bhibhii. Ba' cham pik jaroi' xim guguuxi'ñ na dhi' ka'm bhiiya'.

Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai ba tu a'ga' maa'n gu i'iix gui' na tu i'bhai'ñchar

(Lk. 6:43-44)

¹⁵ 'Moo pim cham ja kekøeda' gui' nam sap pik ba' bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios, na ja ko'raarda' nam ja'p xim buada' nam panaas cham bhaa'mna' ja'p na gu kakasnir, gu' gu ja jujur am bhaan giilhim ji nam jix buam tomaat ja'p na jax gu sisii' gux bhaa'mnagim. ¹⁶ Na gu'x maati' ka' jia nam jax ja'k tu jimda' na pim xi ja nii'ñdha'. Na gu' na pim jax bax maat na cham jax chu'm jai'ch gu i'iix nax maikak tu i'bhai'ñchar na moo gatuuk jix maimdagim yup ba iibhai'ñcha', ni gu

jax chu'm i'iix gui' na pux maimdagim tu i'bhai'ñchar ku moo joidham jix maikak yup ba iibhai'ñcha' gatuuk. ¹⁷ Na gu' gui' nar jix kii' i'iix ka', joidham pux maikak tu i'bhai'ñcharda', gio gui' na cham kii' ka' gu i'iix, pu maa'n na jax jix maimdagim yup tu i'bhai'ñcharda'. ¹⁸ Ba' pu maa'n na jax jix maikak tu i'bhai'ñcharda' gux kii' i'iix, gio gui' na pux maimdagim yup tu i'bhai'ñchar gu i'iix, pu maa'n ip na jax chu'm tu i'bhai'ñcharda'. ¹⁹ Ba' gu jax chu'm i'iix no' pu'ñi cham kii' tu i'bhai'ñchar, jir am nam soiñchii mu baas buaji bhai' xi kiixdha' gu tai. ²⁰ Ba' pu'ñi ja'k yup ji buan am gui' nam sap pik ba' bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios, jix maati' ka' nam jax ja'k tu jimda' na pim xi ja nii'ñdha'.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' nam cham tu' biix aaya' gu ja'tkam buiñor gu Dios

(Lk. 13:25-27)

²¹ 'Ba' cham tu' biix aaya' am buiñor gu Dios gui' nam pui'ñ chitdada' nañ aañ jir gø'kam, gu' ja'pji dai ji gui' nam ji'k mi' pui' Jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam yup tu'ii'. ²² Mui' pui'ñ chiiida' am jano' na pai' dhuuk ba tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, yup kai'chdha' am: "Aach jum a'mkam tu a'gimik aapi' Gø'kam jich Gi'kora', gio nach jum a'mkam mai' ja jootsaimik gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam, gio ba' nach jum a'mkam joidham jix bhai' xi chu buimik nam tu' cham pai' nii'dhat gu ja'tkam." ²³ Ba' aañ ya' dir mu ja'k yup ja tiida': "Chaam ji nañ jam maat. Mu pim baas oipoda', na pim gu' cham tu' ka'm ti nii'ñ."

Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai ba tu a'ga' maa'n gu maa'nkam gux chu matda' kam gio ba' gui' na cham tu matda' ka'

(Lk. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ 'Ba' gu jaroi' no't jiñ keek mi' pui' ba jii gu dhi' pui' nañ jax kai'ch, ja'p ji buusnia' na jax gu jaroi' no'x chu matda' na mi' kii'sa' gu ba'ki'ñ na pai'r ai' cha'm. ²⁵ Ba' na pai' dhuuk jibiih ki'n bhai' ji dhuuduya' gio na mui' ji milhia' gu suudai', pu cham ji'xkat ilhia' gu ba'aak, na gu'x bhai' mi' kii'ka' bhaan gu ai'. ²⁶ Gu' ba' gu jaroi' no't cham mi' pui' jii gu dhi' pui' nañ jax kai'ch, dhi' ja'p yup ji buusnia' na jax gu jaroi' na

cham tu matda' ka' na mi' kiiса' gu ba'ki'ñ na pai'x chu moik bhaan gu o'ya. ²⁷ Ba' na pai' dhuuk jibiilh ki'n bhai'ji dhuuduya'gio na mui' ji milhia' gu suudai', pu maa'n na jax ilhia' gu ba'aak, na gu'x chu moik ka' mi' na pai' kika' bhaan gu o'ya.

²⁸ Ba' nat pai' dhuuk tiimo gu Jesuus na pu'ñi xi chu ja a'gidhimik, biix mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam, na mit gu'x io'm joidham kai. ²⁹ Na gu' joidham jix bhai' xi bua na tu a'ga, cham tu' pui' na jax gui' nam sap pik ba'x maat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios nam pui' tiip tu ja a'gi'ñdha'.

8

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' gui' na tootolhidhat bha gakiidha' gu tukga'n

(Mr. 1:40-45; Lk. 5:12-16)

¹ Ba' nat pai' dhuuk ba jii gu Jesuus bhai' dhir oidha' ta'm, mui' ja'tkam pix chibiip kattu' am nam oi'ñchu'. ² Ba' maa'n mi' ba ai buiñor gu Jesuus gui' na tootolhidhat bha gakiidha' gu tukga'n, ba' mi ja'p biipi' dir o'lhia'n ki'n xi kikbok jup titda:

—Aañ ja'p tii soi' bham tiidam jiñ jaduuñ no'p moo pui'p iłhii'ñdha' git nap iam jiñ dhua'ñdha' git nañ øe dhi ko'kdai'.

³ Ba' gu Jesuus bhai' xi dhaagik jup titda:

—Ea, jum dua'ñdha' iñ dho.

Ba' mi' jotmoda' jix kii'p jum duu gui' na tootolhidhat bhai' ka gakiidhat gu tukga'n. Mi' dhir ba' moop titda ip gio gu Jesuus:

—Jaña, bax kii' ap dhoñ jaduuñ. Cha'p jax kam aa'nda'.

⁴ Ba' xi soo'mchulhdhak ip na sap cham jaroi' aagi'ñdha' nat dua'ñ, jup titda:

—Dai nap moo cham jaroi' aagi'ñdha' na ñich aañ jum dua'ñ. Dai nap silh jimia' pix mu na pai'r chiop na pai' daa gui' na ja palhbui'ñ gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na ba'm tigia' nap bax kii'. Xi chikkada' ap. Ba' no' jax kai'ch nap bax kii', dho gu' dai dho nap tu makgirta' na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees nam ba' bax mat ka' gu ja'tkam na pich ba dua na kam øekat gu ko'kdai'.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' gu tujuandam tugi'ñ gu ja gø'kam tuk gu sandaarui'x gu Rooma kam
(Lk. 7:1-10)

⁵ Ba' nat jax mummi ai gu Jesuus na pai'r Kapernaum, mi' ba ai buiñor maa'n gu ja gø'kam tuk gu sandaarui'x Rooma kam. Ba' soi' ba titda gu Jesuus, ⁶ jup titda:

—Aañ ja'p tii soi' bham tiidam jiñ jaduuñ no'p moo pui'p iłhii'ñdha' git nap iam dua'ñdha' git guñ chujuandam tuk nax io'm jix ka'ook. Pu cham bhaai' na bamgia', na gu'x io'm jix chu ko'k.

⁷ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Ea, mu jimia' iñ dho nañ dhua'ñdha'.

⁸ Ba' gio mui'p ji ñio gu ja gø'kam tuk gu sandaarui'x, jup kai'ch:

—Gu' pix ji nañ gu' cham jir jum ju-paabkam jiñ jaduuñ nap iam mu bakia' git jiñ ki'aam, nap gu' aap jix io'm jir gø'kam. Ku ba' gu' aañ jix maat ji na dai no' pich pui' ba tii sia ya' dir, pu dodhia' guñ chujuandam tuk. ⁹ Nañ gu' aañ cham gø'kam jiñ chaat, nañ gu' bitä'n jup tu'ii' ja bui gu gø'gérkam na mit ya'ñ dhai. Gui' pix mu ja'k jup ja kaichu' iñ. Ba' pui'p ja bia' iñ ji'kchi gu sandaarui'x nañ pui'p tu ja chian, ba' xiñ køø am. No'ñ jaroi' maadit mu pai' joootos, mu jimia' cham jax ji chí'ji. Piam no'ñ mu pai' dhir bai'ñ, mu jimia' ip. Biix guñ chujuandam tuk mi' pui' duñiidha' am nañ tu' ja chianda'.

¹⁰ Ba' mi' pui' pup tu'ii' gu Jesuus nat pu'ñi kai gu ja gø'kam tuk gu sandaarui'x. Mi' dhir ba' moop ja titda gu ja'tkam gui' nam oi'ñchu':

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam titdañ jaaduñ na cham jaroi' jai'ch gu Israel kam na ja'xbui' pui' biix juraa'n ki'n jix biiñak buiñor gu Dios na jax dhiñ jaduuñ. ¹¹ Ba' aañ pu kai'ch nam mui' ka jai'chdihilhia' mu ja'k na pai' dhir jir xia'lhbui gu' nam pu'ñix biiñak ka' buiñor gu Dios, gio ba' jai' mu dir ja'k jurnip. Ba' gatuuk na pai' dhuuk ba tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, maap ba daraibu' am gu Abraam, gio ba' gu Isaak, gio ba' gu Jakob, nam ba tu jugia' gu koi' jix dhaam ja'k na tu ja makia' gu Dios. ¹² Gu' ba' gu Israel kam ja'tkam nam tii aagix nam buiñor aaya' git gu Dios, mu ja'p pix ji bi'ya' am diirap dir na pai' giilhim jix chu tukgam, ba' tii bhai' ji susuaña' am nam giilhim jix buam jum aa'nda' na mit cham mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios.

¹³ Mi' dhir ba' moop titda gu ja ḡ'kam tuk gu sandaarui'x:

—Ea ku gi na moo pui' tu tui'ka' nap jax kai'ch jiñ jaduuñ. Ba jimia' ap jum ki'aam ja'k cham jax jim aagit.

Ba' moo jano' pu dua gu tujuandam tugi'ñ, jix kii'p jum duu.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' gu daada'n gu Peegro

(Mr. 1:29-31; Lk. 4:38-39)

¹⁴ Ba' gatuuk ma paxiaram gu Jesuus mu ja'p na pai' kioka' gu Peegro. Ba' mi' piñ ji chii' gu daada'n nam bakxidhat mi ja'p bo' na eē gu toiñdhi'. ¹⁵ Ba' amuub xi eēk mi' xi dhaa nobi'ran. Ba' jotmoda' jix bhai' ji chu tatdat, jix kii' dho gu'p jum duu na ka eēkat gu toiñdhi'. Mi' dhir dho gu' dai nat bamgik ba tu ja onbai'.

Gu Jesuus na ba ja dudua'ñdha' gux kako'kkam

(Mr. 1:32-34; Lk. 4:40-41)

¹⁶ Ba' ja'xpix nat ba ji chuk, jix io'm mui' mi' ba aichulh jamit gu Jesuus gu ja'tkam gui' nam ampix pui'x ñanaanbi' ka' na pui' ja'k ja duuka' gu cham kiki' i'ii'mda' na ja a'm jup tui'ka', gio ba' jai' gui' nam ja'ppix jix kako'k ka'. Ba' gu Jesuus piñ ja'x jup ji ja dudua'ñ, pu biix jix kiki'p jum duu mit. ¹⁷ Ba' dhi' pu'ñi ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam na ja'pnim kai'ch: "Pu biix bhaan ji chu bii gu ko'kdai' na kach eēkat."

Nam tiix aa'nda' gu ja'tkam nam kaichgida' gu Jesuus

(Lk. 9:57-62)

¹⁸ Ba' na mi ja'p nai' xi ja nii'ñ gu Jesuus nam jix io'm mui' mi' ba'p tu'ii' gu ja'tkam, nam gu' piñ mi' ji aajim, ba ja baidhim gui' nam kaichu' nam sap baasi'n dir ja'k bhiixa' gu jumai ju'ñdharan gu ḡ' suudai'.

¹⁹ Ba' jotmoda' maa'n mi' ba ai gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba'p titda:

—Aañ ja'p ilhii'ñ jiñ jaduuñ nañ aañ biix jup bam kaichgida' pai' nap ja'k oilhidha'.

²⁰ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Jax dhui na gu' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, pu cham pai' bhaai' nañ git joidham xiñ jii'pi'ñka',

cham pui' na jax gu kaxio, na gu' silh jimia' mu pai' nar chiob ka' no' bax kooxim. Gio gu u'ii' na gu' pui'p tu kos ka', dai na ba koxia' na pai' dhuuk ilhii'ñdha'.

²¹ Ba' maa'n mi' dhir ja'p mui'p ji ñio gui' nam kaichu', jup kai'ch:

—Aañ dho pui'p ilhii'ñ jiñ jaduuñ nañ gammiji' bam kaichgida'. Dai nap ka xiñ ñiira' nañ ka xi yaaspai guñ chaat no't ba muu.

²² Ba' gu Jesuus jup titda:

—Aap moo cham tu'bhaan jim tukgidhat xiñ kaichgida'. Matgim gu ja'tkam gammiji' ko'iidhat jum yaaspaidha' am ji.

Gu Jesuus na ba ñiokdha' gu jibiih gio gu suudai'

(Mr. 4:35-41; Lk. 8:22-25)

²³ Ba' gatuuk na mi' pui' ji' xi chu ja a'gidhimik gu Jesuus gu ja'tkam pu jii, dai nat jax bha tis bhaan gu ḡ' kanuub, ba' biix jup oi'ñchu' am gu noonbi'ñ. ²⁴ Ba' nammi gama ja'k irban gu ḡ' suudai' nam ba jiim, ba koi gu Jesuus. Ba' jotmoda' piñ jix io'm bhai' jib, bhai' ji gu'nguki' gu suudai', piñ bhai' ba jim tu'aim kanuub ta'm. ²⁵ Ba' gu noonbi'ñ mu jimiik ba ñiññichu'n am gu Jesuus, jup titda am:

—¡Xi ñiñia jich jaduuñ! ¡Ya' chich ba ji bha'iik! ¡Iam xich palhbui'ñ nach ba' cham bhai'ko'!

²⁶ Ba' ñiñiak jup ja titda gu Jesuus:

—¿Kux moo ja'p chakui biix jam jujur ki'n jix biiñak japim aa aañ jiñ bui ku pim ba' moo ja'p jup bax chotdontu'?

Ba' pui' xi chi'iiik bamgik xi ñiok gu jibiih gio gu suudai'. Ba' mi' jotmoda' nai' ampix ji chu juu, pu cham pai' ka jibiiñ, ni gu suudai' ku ka gu'nguk. ²⁷ Ba' gu noonbi'ñ mi' pui' pup tui'dhi' am, dai nam jup jum ti titdaim jix dhu'npi'ñ ki'n:

—¡Ja'p moor ḡ'kam ji bak jia dhich jaduuñ na ba' gam jibiih gio suudai' jix jii'gi'ñ!

Gu Jesuus na ba ja dudua'ñdha' gook gu ja'tkam na ja a'm kap tui'ñgida' gu cham kiki' i'ii'mda'

(Mr. 5:1-20; Lk. 8:26-39)

²⁸ Ba' pui' jim buidhat bhammi dir ba ai mit jumai ju'ñdharan gu ḡ' suudai' gui' na Gadaara dibiiñ bhaan bipio'. Ba' bhai' dhir ja'p mui' ba boopo' am gook gu ja'tkam

nam jix ñanaanbi'chu', nam pui' ja'k ja duuka' gu cham kikii' i'ii'mda' na ja a'm jup tui'ñgida', ba' mi ja'p ji guguu mit na pai'p tu'ii' gu Jesuus. Mu dir ja'k xi boopo' am nam pai'm yassapda' gu koi'ñga'n, nam gu' mi'x joi'ñdha' nam oipoda', gio pui'x dha'npakat ip. Ba' cham jaroi' mi ja'p bhibhiida' nam gu'x ja ii'bhi'ñdha', nam gu' giilhim jix bhaa'mna' ka'. ²⁹ Ba' gø' ki'n jiiñkit jup titda am gu Jesuus:

—Aapi' Jesuus nap jir Maraa'n gu Dios, chakuip jich chulhiiñchu'nda', nat gu' chakuim ai janoo' nap pai' dhuuk jich chulhiiñchuda'!

³⁰ Ba' mui' gu tatooxkoh amuub bha ja'p jup tum bipia'. ³¹ Ba' soi' ba titda am gu cham kikii' i'ii'mda' gu Jesuus na sap bhammi ja'k ka xi ja jootsa' nam ja a'm ka xi baapkia' gu tatooxkoh, nam ba' cham jimia' mu ja'k nam pai' giilhim jum tulhiiña'.

³² Ba' gu Jesuus bhammi ja'k jup xija joot. Ba' gu cham kikii' i'ii'mda' jotmoda' bhai' dhir bubuakik bhammi ja'k pu baap jamit. Ba' gu tatooxkoh bhai' dhir ji boop jamit nai' gu a'nsap, pu mijimmi ji baap jamit suudai' chir, pu koi mit dho gu' bhai'kuk.

³³ Ba' gui' nam bhai' ka tu bipia'dat gu tatooxkoh, totdonik pu jiboi'ññor jamit mu ja'k na pai' mui' daa'ñxim jir kikcham ka', ba' ba ja aagi'ñ am gu ja'tkam na mit jax jum duu gu tatooxkoh gio gu gook gu ja'tkam na mit duduam nam kax ñanaanbi' kat na ja a'm jup tui'ñgit gu cham kikii' i'ii'mda'. ³⁴ Ba' biix gu ja'tkam nam ji'k mi' maap oi'ñka', mui' ma jii mit na mit mu tiigim gu Jesuus. Ba' mu ji øek soi' ba titda am na sap ba jimia' mi' dhir, nam gu'x ii'bhidhat ni'ñ.

9

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gux ma'mkulhi'
(Mr. 2:1-12; Lk. 5:17-26)

¹ Ba' gu Jesuus pu jii ip nat jax bha tis bhaan gu gø' kanuub gui' na pu bhaan jim na mi ja'p se' amuub suudai' jugii'ñ, ba' silh pu bhi bhammi dir ja'k na pai' kioka!. ² Ba' cham ji'x mii'kim na mit maa'n mi' ba aichulh gux ma'mkulhi' bhaan gu bakxidhara'. Ba' gu Jesuus nat ba ja tii nam

buiñor jix biiñaktu' gui' nam mu ua', jup titda gux ko'kkam:

—Cha'p jax kam aa'nda' jiñ jaduuñ. Ba uañchudhix ji matgim gum ua'tulhdhara'.

³ Ba' ji'kchi mi'p tu'ii' am ip gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba'p jum aa' am ja jujur am bhaan: "Jax ba' ilhdhat jup kai'ch? Ja'xbui' aa sap tii ge'kam jup xim ilhii'ñ na jax gu Dios?" ⁴ Gu' ji na gu' gu Jesuus jix bhai'x maat nam jax jum aa' gu ja jujur am bhaan, ba'p ja titda:

—Ni ji'x iam kur pui' na pim jax jum aa' gu jam jujur am bhaan. ⁵ Na gu' cham pi'k xijai jia no'ñ jax kai'ch: "Ba uañchudhix ji matgim gum ua'tulhdhara'", na gu' cham maati' ka' no' moo pui' ji chu buusnia' ka' ba' gu' cham. Gu' ji no'ñ jax kai'ch: "Xi bamii', munip ja'p ba oirida'", dho gi gu'x xijai ji, na gu'x maati' ka' no't cham pui' ji chu buus. ⁶ Ku ba'gu' aañ xib ya' dua'ñdha' ji dhiñ jaduuñ nax ma'mkulhi' na pim ba'x mat ka' nañ aañ jir ge'kam nat bhañ joot gu Dios jix dhaam dir nañ ba' ya' uañchuda' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam.

Ba' pui' xi chi'lik jup titda gux ma'mkulhi':

—Xi bamii'ñ jaduuñ. Ba jimia' ap jum ki'aam ja'k bhi'ji ap dhim bakxidhara'.

⁷ Ba'x kii' bhai' ji bam gui' na kax ma'mkulhi' kat nat jax pu tii'ñ gu Jesuus. Mi' dhir ba' dai nat ba jii xi bhi'lik gu bakxidharu'n, mi'ba buus ja saagi'ñ gu ja'tkam, gaammiji ji dhuu. ⁸ Ba' biix mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam na mit pui' ji' ti tii, na mit gu' bax chooto'n. Mi' dhir ba' dai na mit ma tu daani buiñor gu Dios, nam gu' cham ji'xkat jaroi' pui' niidhat na tu duduadhi'ñ.

Gu Jesuus na ba baidhika' gu Mateo (Mr. 2:13-17; Lk. 5:27-32)

⁹ Ba' ja'xpix nat mi' dhir buusnik ba jii gu Jesuus, na mu ja'p ka jim, mi' ba tii maa'n gu maa'nkam, Mateo tiigim, gui' nar tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm ge'kam Rooma kam, na mi' daakat pi'x ji dhaagim gu tuumiñ gui' nam ji'k mi chu namkidhim. Ba' gu Jesuus mia'n xi øek jup titda:

—Aañ pui' ilhii'ñ jiñ jaduuñ nap xib dir gammiji bañ kaichgida'.

Ba' gu Mateo nat jax jup kikbo pix mi'p daibu cham jax ji chi'ik, gammiji pix jiim am.

¹⁰ Ba' mikkat mu ja'k daakat jup ba tu kua' gu Jesuus na pai' kio gu Mateo ja biim gu noonbi'ñ, gio ba' mui' gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm ḡ'kam Rooma kam, gio ba' jai' gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñda' gu ja'tkam. ¹¹ Ba' gui' nam pariseos jum t̄iti'nda', am jix bhaak am na mit pui' ji' t̄ii gu Jesuus, ba'p ja titda am gu noonbi'ñ:

—¿Jax ku ba' ja biim tu kua' dhi jam ḡ'kam tuk dhi' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ḡ'kam Rooma kam, gio dhi jai' ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ? Gilhim nam jix u'ua'tulhdhix.

¹² Ba'p ja titda gu Jesuus, na gu' ja kee' nam jax kai'ch:

—Dho na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax gu ja'tkam no'm jix kikhi', na gu' cham tu' ja a'm jum aa'nda' na jaroi' ja dudua'ñda', gu' gui' ji nam jix kako'k ka' na ba' ja a'm jum aa'nda' na jaroi' ja dudua'ñda'. ¹³ Pu kagit na pim moo mu pai' jimii xi chu jiñkuidha' mi' na pai' tu ua'ñix, mi' dhir japim ba' xim ga'ngada' na jax kai'ñkam pui'm kai'ch mi' na pai' ja'pni tu ua'ñix: "Gu' aañ nañ jix aa' ji na pim jix chu joi'gi'nda', cham tu' na dai na pim tuñ makgirxi'ñda' gu sasoi'." Ba' aañ na ñich bha jii ya' dhi oi'ñga'n bhaan, cham tu' pu kai'ñkam bha jii ñich nañ ba' ja baidhika' gui' nam pui'm aa' nam tu' ka'm ti nii'ñ, gu' gui' ji nam jix u'ua'tulhdhix na ñich bha ja baidham.

Gu Jesuus nam ba tikkada' na sap jax kum ba' cham jum saabda' gu ja'tkam tugi'ñ
(Mr. 2:18-22; Lk. 5:33-39)

¹⁴ Ba' mi' ba ai mit gui' nam kaichgida' gu Juan ja'tkam bopkondam, ba' bhai' ba tikka am gu Jesuus na sap jax kum ba' cham jum saabda' gu ja'tkam tugi'ñ, jup titda am:

—¿Jax kum ba' cham jum saabda' dhim ja'tkam tuk? Nach ba' aach gammijich xaabda', gio gu pariseos ba pui' ip.

¹⁵ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax gu jaroi' no' mu pai' ba xim t̄imom, nam gu' cham ji'x jum saabum jum

ilhii'ñdha' gu ja'tkam mi' jotmoda', nam gu'x chu nak ka' gu koi'. Mi' dhir ba' no't ba jii gui' na mi' xim t̄imui nam dho gi ba' xim saabum bam ilhii'ñdha' ji gu ja'tkam.

¹⁶ 'Cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na alhi'ch iikii gu xibkam jannulh bhai' ja'k daaxdha' bhaan gu kilhii'ñga'n, na gu' maa'n na jax sarnia' biix xikoolh dhir na pai' dhuuk bhai' ji so'lhka' gu xibkam jan-nulh, mi' dhir dho gi ba' gu'x io'm bam duñia' ji, cham pui' kia' na jax biipi' dir.

¹⁷ Ni gu biiñ gux o'jo' ku cham mim tua'ba bhaan gu kiklhi'ñga'n jajo' bopko, na gu' pu xi xipñia' no't jax dhuukat mim tua gux o'jo', bar tu' kub ka' ba' gu biiñ na bam nu'aa', gio gu jajo' bopko ba pui' ip na gu'ba saaskia', pu cham tu' ka bhai'n ka'. Pui' ku ba'm aa' na xixiibkam jajo' bopko bhaan jum tu'aidha' gu biiñ gux o'jo' na ba' cham jax jum duñia'.

Gu Jairo na ba baidhidha' gu Jesuus na dua'ñdhara' gu maraa'n

(Mr. 5:21-43; Lk. 8:40-56)

¹⁸ Ba' na mi' ka tu ja a'gi'ñ gu Jesuus gu ja'tkam, mi' ba ai maadit gui' nam jir ja ḡ'ḡerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi ja'p o'lhia'n ki'n ji kikbok soi' ba titda gu Jesuus, jup kai'ch:

—Aañ ja'p t̄ii soi' bham t̄idam jiñ jaduuñ no'p moo pui'p ilhii'ñdha' git nap mu Jimia' git jiñ ki'aam nap dua'ñdhara' guñ maraax nat ma muu xib kia'pix.

¹⁹ Ba' gu Jesuus nat jax kikbo cham jax ji chi'ik pix mi'p daibu ja biim gu noonbi'ñ.

²⁰ Ba' maa'n gatuuk dir mui'p ja oi'ñchu' gu ubii na mambhiix daman gook oidha' bax ka'ook ka' na ampix mirda' gu i'ra'n. Ba' gatuuk dir mia'n xi eek bhai' xi dhaa ju'ñdharan gu jannulhi'ñ gu Jesuus gui' na daam dir tii'chu', ²¹ na gu' ja'p jum aa': "Dai no'ñ ba dagia' git pix sia ju'ñdharan gu jannulhi'ñ gui' na daam dir tii'chu', pu dodhia'ñ." ²² Ba' gu Jesuus ja'k xi ḡisik jup titda gu ubii:

—Cha'p jax kam aa'nda'ñ jaduuñ. Pu ba dua pich ji matgim, nap gu' aañ jiñ bui bax biinak.

Ba' mi' jotmoda' joidham jix bhai' bhai'ji chu tatdat gu ubii nat jax pu tii'n gu Jesuus, jix kiñ' dhop jum duu na ka mirdat gu i'ra'n.

²³ Ba' nat pai' dhuuk mu ba ai gu Jesuus mu na pai' kio gu Jairo, jix io'm tum suan, gio gu sasabdam nam mi'p tu'ii' nam bax yaaspapuk gu alhii tiyyax na mi' muukix.

²⁴ Ba' gu Jesuus yup ja titda:

—Ea na pim alhio ka xi bubuakia'ñ jaaduñ, na gu' cham tu' muukix jia dhi alhii tiyyax, gu' mi' pix ji na koos.

Ba' gui' dai na mit xi a'sik. ²⁵ Ba' biix xi ja bubuaxdhak gu Jesuus, diihl ba' mijí ji baa na pai' kaat gu alhii tiyyax. Ba' mi' pix xi dhaa nobi'ran, pu joidham jix kii' bhai' ji bam. ²⁶ Ba' biix kap nai' pui' ba tim tii na ji'x bhaan bipio' gui' gu dibiir gu dhi' pui' nat jax tum duu.

Gu Jesuus na ba ja dudua'ñdha' gook gu ja'tkam nam cham ñiññia ka'

²⁷ Ba' nat jax kia'pix mi' dhir gamai' ji buus gu Jesuus, gook gu ja'tkam cham ñiññia kam gatuuk dir mui' ba jiñkuidhim am, yup titdaim am:

—jAapi'ch jaduuñ nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xich joi'mdai xich chii'gii xich dhudua'ñdhai nach cham ñiññia!

²⁸ Ba' nammi gama ja'k nat mijí ba baa jumai ba'k chir gu Jesuus, mui' ji ai mit mia'n gui' nam cham ñiññia ka', ba' bhai' ba ja tikka gu Jesuus no'm sap moo ti jii'gi'ñ nax bhaai' na ja dudua'ñdha' nam cham ñiññia. Ba' gui'p titda am nam sap ti jii'gi'ñ. ²⁹ Ba' gu Jesuus bhai' xi ja daagik ja buupui am yup ja titda:

—Ea ku gi na moo pui' tu tui'ka' na pim jax kai'ch jiñ jaaduñ, na pim gu' aañ jiñ bui bax biiñak.

³⁰ Ba' mi' jotmoda' bhai' ji ñiññiata mit nat jax pu ja tii'n gu Jesuus, jix kiki' dho gu'p jum duu mit. Ba' xi ja soomchulhdhak nam sap cham jaroi' aagi'ñdha' nat ja dudua'ñ, yup ja titda:

—Dai na pim moo cham jaroi' aagi'ñdha' na ñich jam dudua'ñ.

³¹ Gu' ji na gu' moo jan' na mit jax mi' dhir bubua, mi ja'p pix ja'x pui' tu ja a'gi'ñ am gu ja'tkam. Biix pui' bax chu maat am nam ji'k mi ja'p oi'dha' bhaan gui' gu dibiir.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam na cham tu ñiokda'

³² Ba' moo jan' na mit jax kia'pix mi' dhir gamai' ji bubua gui' nam cham ñiññia

kat, ji'kchi gu ja'tkam mi' ba aichulh jamit gu Jesuus maa'n gu maa'nkam na cham tu ñiokda', na pui' ja'k duuka' maa'n gu cham kii' ii'mda' na bhaan yup tui'ka'. ³³ Ba' gu Jesuus pu mai' joot gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan gu maa'nkam. Ba' jotmoda' bhai' ji chu ñiokcha, jix kii' dho gu'p jum duu. Ba' mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam na mit pui' ji' ti tii, dai nam yup jum ti titda:

—Mooch pik ja'p cham ji'xkat pui' ti niidhat ji ya' dhi Israel nach jax ti nii'ñ xib.

³⁴ Gu' ba' gui' nam pariseos yup jum tiiti'nda' yup kai'ch am ip:

—Ja ge'kam tuk dho gu cham kiki' i'ii'mda' na bhaan yup tui'dhi' dhi maa'nkam, pui' ku ba'x bhaai' na mai' ja jootos gu bipnaga'n tuutu'm cham kiki' i'ii'mda'.

Gu Jesuus nax joi'mdat ja nii'ñdha' gu ja'tkam

³⁵ Ba' biix kap ai gu Jesuus mu ja'p na pai' jax i'lhich daa'ñxim jir kikcham ka', gio ba' mu ja'p na pai' jax ji'dilh yup jir kikcham ka', tu ja a'gidhidha' gu Israel kam ja'tkam mu ja'p nam pai' jax tu daanda', na ja aa'ñdhidha' nam jax ja'k mi' pui' jimia' na ba' ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios, gio ba' na xi ja dudua'ñdhidhat gux kako'kkam na biix aixim tu'm ja fe'ka' gu ko'kdai'. ³⁶ Ba'x joi'mdat ja niidhidha' gu Jesuus gu ja'tkam mu ja'p na pai' jax a'jidha', na gu' sap cham bhaai'n ka' nam jax xim buada', gio na cham jaroi' jai'ch na ja guguuxdha'. Ja'p ji buusan am na jax gu kakasnir no' cham jaroi' ja bipia'. ³⁷ Ba' pui' xim aagit yup ja titda gui' nam kaichu':

—Umri moo ge'r gaa tir ya ja'p, gu' ba' gu ordam jir gook alh am. Nam gu'r mui' gui' nam tiix kaim gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' ba' gui' nam tu a'ga, jir gook alh am. ³⁸ Ba' jam a'm jum aa' na pim pu tiida' gu Dios gui' na ja'p ji buusan na ya' tu gaa, na jai' bhai'p ja jootsa' gui' nam ya ja'p tu ja a'gidha' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ.

10

*Gu Jesuus na ba ja aaga' mambhiix daaman gook gui' nam jir noonbi'ñ ka'
(Mr. 3:13-19; Lk. 6:12-16)*

¹ Ba' ba ja bai gu Jesuus gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ, ba' pui' ba ja titda na sap bax bhaai' nam pui' mai'p ba ja joootosda' gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam ampix pui'x ñanaanbi' ka', gio sap ba' bax bhaai'n ka' ip nam pui'p ba ja duduadhi'ñdha' gux kako'kkam gui' na biix aixim tu'm ja eëka' gu ko'kdai'.

² Ba' dhi' nam jir jaroi' dha' gu noonbi'ñ gu Jesuus: Moo gu Simoon gui' nam Pee-gro ki'n yup jix mat ka', gio ba' gu ja'nni'ñ Anrees. Gio ba' moo gu Jakoobo ip, gio ba' gu ja'nni'ñ Juan, gui' nam jir maamra'n gu Sebedeo. ³ Gio ba' moo gu Piliip ip, gio ba' gu Bartolomee, gio ba' moo gu Tomaas ip. Gio ba' gu Mateo gui' na biipi' dir jir tuumiñ tutaandam tugil'ñ kat gux io'm gë'kam Rooma kam. Gio ba' moo gu jumai na pui'p tii' Jakoobo gui' na Alpeo jir maraa'n, gio ba' moo gu Tadeo ip. ⁴ Gio ba' moo gu jumai na pui'p tii' Simoon gui' na biipi' dir ka ja kaichgida' gui' nam Kananiistas jum tiiti'nda'. Gio ba' moo gu Juudas Iskarioti ip gui' na gatuuk ja aa'ñdhara' gu gë'gërkam jum aa'ndam na pai' oirida' gu Jesuus nam ba' daagi' tu chiñia' nam mu'aa'.

Gu Jesuus na nai' ba ja jootsa' gu noonbi'ñ nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios

(Mr. 6:7-13; Lk. 9:1-6)

⁵ Ba' mu ja'p nai'ba ja joootos gu Jesuus gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ nam sap tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios, yup ja titda:

—Chakui pim mu ja'k jimmida' ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, ni mu ja'k ja bui gui' nam jir Samaaria kam.

⁶ Nai' ja'p ji na pim jimia' ja bui gui' nam jir Israel kam ja'tkam, gui' nam ja'p ji buan na jax gu kakasnir nam mai' suulhgix. ⁷ Xi ja aagi'ñdha' pim nat bam ai nam pai' dhuuk machia' nam jax ja'k mi' pui' jimia' na

ba' ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios. ⁸ Gio ba' na pim xi ja duduadhi'ñdhidhat ip gux kako'kkam pui' na jax gui' na tootolhidhat bha gakiidha' gu ja tutku'. Gio gui' nam ba ko'iix ka' pim sia xi ja duduadhi'ñdhidhat. Gio ba' gu cham kikii' i'ii'mda' na pim mai' ja jootsaidha' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam

ampix pui'x ñanaanbi' ka'. Ba' na pim pai' dhuuk pu'ñi xi ja duduadhi'ñdhidhat, cha'pim bha ja taanda' gu tuumiñ, na gu' dhi' na pim tu'ki'n ja duduadhi'ñdha', dhi' pui' pix jam maa jia gu Dios.

⁹ 'Ba' cham jum aa' na pim ua'ka' gu tuumiñ gux uam totbikdam, ni gux chooto totbikdam, piäm gui' nax chiido' totbikda'.

¹⁰ Nix chu' asaak dho moo ku pim kusbioda', gio gu jam sussak pu daipu' ip na pim jax ja aa'ntu'nda', cham tu' na pim gu' jai'p ja ua'ka' na pim mu pai' ba aada' no't ma juu. Ni gu oxia ku pim ua'ka' na pim ki'n oxiakkidha', na gu' gu jaroi' na pu'ñi tu juanda' bhaankam gu Dios, pu biix tu makiidha' am mu ja'p na jax a'jidha' gu tu' na a'miram jum aagidha'.

¹¹ 'Ba' mu pai' jax chu'm kiicham na pim aaya' na pai' mui' maap daa'ñxim jir kikcham ka', mi ja'p japid nai' xi gaaga' gu jaroi' nar jix bhai'kam ka', mi' pim ba' xi juruuñdhai buiñor na pim ji'x juugit tiimo' na pim tu ja a'gidhimii gu ja'tkam gui' nam mi ja'p oi'ñka'. ¹² Ba' na pim jax mui' ji baapkia' mi' pai' jax chu'm kiicham, xi chu ja daañxidhai pim mui' xi ja ñio'kdha' gui' nam mi' oi'ñka'. ¹³ Ba' no' mit jix kiigalh gu pui' na pim jax ti'ya', dho gu' pui' dho ji chu buusnia' na pim jax ja'k tu ja daañxidha'. Piäm no' mit gu' cham kiigalh gu pui' na pim jax ti'ya', dho gu' pu cham dho pui' ji chu buusnia'. ¹⁴ Piäm ku gu' no' ni ji'x kum cham jam kiigalhi'ñ, gio no'm pu cham jam kaim, pu Jimia' pim mi' dhir maakam ja'k, dai na pim mi ja'p xi xiixkai gu jam tooton nat ji'x mi' bam tii' gu dibiir na ba' bhaan jix maati' ka' na mit cham jam kiigalh. ¹⁵ Ba' aañ ya' pu jam titda nax io'm cham bhai' tu ja Jimia' dhi' dhi ja'tkam janoo' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, nam gu' giilhim jum tulhiiña', cham tu' pui' na jax gu Sodooma kam gio gu Gomorra kam.

Gu Jesuus na baja aagi'ñdha' gu noonbi'ñ nam jax ja dooda' nam ka tu a'gada' gu ñio'ki'ñ gu Dios

¹⁶ 'Ba' aañ mui' xi jam jootsa' ja'p na kakasnir mu ja'p ja bui gui' nam ja'p ji buan na jax gu sisii' nam giilhim jix bhaa'mna'. Ba' jam a'm jum aa' na pim

jix chu matda' ka' na pim jax dhuim pal-hbuidha' ja'p na jax gu kooko' gui' nam jix chu mamatda', gio ba' na pim cham bhakkuda' ja'p na gu giokda' nam cham bhaa'mna'. ¹⁷ Moo pim cham jax jum aa'nda', nam gu' jam da'ngii jam ui'ka' ji ja bui gu ḡe'ḡerkam jum aa'ndam, gio ba' nam jam gī'bia' mu ja'p nam pai' jax tu daanda'. ¹⁸ Gio ba' gux io'm ḡe'ḡerkam ja buim jup jam ui'ka' no'm xi ilhii'ñ. Ba' dhi pu'ñi ja'k jiñ a'mkam tu ja a'gidha' pim gu ḡe'ḡerkam jum aa'ndam gio ba' gui' nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios. ¹⁹ Ba' nam pai' dhuuk mu ba jam aichdha' ja bui gu ḡe'ḡerkam, cha'pim jax jum aa'nda' na pim jax ja'k ti'ya', na gu' jam makia' jia gu matda' gu Dios na pim jax ja'k ti'ya' na pim pai' dhuuk mui' ji chu a'ga'. ²⁰ Ba' cham tu' aapi'm mu tu a'ga', gu' gui' jix Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n guñ Gi'kora' na jam makia' gu matda'.

²¹ 'Ba' gui' nam ji'k ti jī'ñdha' aañ jiñ bui, bhai' ji ja bhaamkidha' am gu ja jaaduñ. Pui' na jax gu ja maamar no' mit ti jī'ñ aañ jiñ bui, gu ja tataat jam bhai'p ji ja bhaamkidha'. Piam ku gu' no' mit gu ja tataat jiñ bui ti jī'ñ, gu ja maamar jam bhai'p ji ja bhaamkidha', ja kooda' am dho gu' no'm xi ilhii'ñ. ²² Ba' biix pix xi jam bhaamki'ñdha' am gu ja'tkam na pim ji'k ti jīgi'ñ aañ jiñ bui. Ku ba' gu' gu jaroi' no' gammiji' cham jax jim aagit pu ti jīgi'ñ aañ jiñ bui, jix bhai' tu Jimia' ji, na gu' Jimia' jix dhaam ja'k na pai' dhuuk mukia!. ²³ Ba' nam pai' dhuuk bhai' ji jam o'bhai'ñdha' mu pai' jax chu'm ḡe' kiicham, aapi'm mi' dh̄ir pu ji Jimia' maakam ja'k jumai ḡe' kiicham, na gu' aañ nañ xib bhaankamu'n ya' oiri guñ Gi'kora', cham xiim gio bhai'p jim iñ, aapi'm chakui biix tīmo' na pim tu a'gimi'i na ji'k kap jir kikcham ya' dhi Israel.

²⁴ 'Na gu' na pim jax bax maat jiñ jaaduñ, na cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na moo ja'xbui'p xim taat na jax gu jax chu'm ḡe'kam tugi'ñ, ni na cham jai'ch gu tujuandam na moo ja'xbui' pui'p xim ilhii'ñdha' na jax gui' na mi' buiñor tujuanda'. ²⁵ Gu' dai ji na kee'jidha' pix na jax ja'k tīdaidha' gui' na kaichgida', cham tu' na gu' mi' biip'i kat ḡe'kam jup bam taat ka', gio gu tujuan-

dam na jax ja'k tīdaidha' pix ip gu ḡe'kam tugi'ñ, mi' pui' duñiidha'. Gio pui' na jax gu kiokam no'm jax titda na ja'ook bhaan jup tu'ii', ñcham aa pim ilhii'ñ nam giilhim jix buam ja titdada' gui' nam ji'k maap mi' oi'ñka'? Ba' aapi'm pu'ñip jam titdada' am gu ja'tkam na pim ti jīgi'ñ aañ jiñ bui.

Gu Jesuus na pui' ba ja tīda' gu noonbi'ñ na dai gu Dios jix bhaai' nam jix iibhi'ñdha' (Lk. 12:2-9)

²⁶ 'Ba' aañ ya' pu jam titda na pim cham ja iibhi'ñdha' gu ja'tkam, na gu' pui' pix cham ji'xkat jup jum ixchu' gu tu' na jax jum kai'chdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, pu maa'n nam jax machia' gu ja'tkam. ²⁷ Ba' nañ jax jam titdada' gux ixchuixim, aapi'm maaxik bhaami ja'p ba'bhan dhaam xi gu'kii ḡe' ki'n pu ja tīda' gu ja'tkam. ²⁸ Cha'pim ja iibhidhat gui' nam xi jam koodam ka', na gu' dai gu jam tutku' nam jam kooda', gu' gu jam i'ii'mda' pu cham ji nam jax ja dooda', na gu' pu cham bhaai' nam jax dhui ja kooda'. Gu' gui' ji Dios na pim ba'x iibhi'ñdha', na gu'x bhaai' na mu ja'k ja jootsa' gu jam i'ii'mda' nam pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha' no' xi ilhii'ñ.

²⁹ 'Na gu' na pim jax bax maat jia, nam panaas cham mui' namii'k gu u'ji' gui' nam mu ja'p jum ga'ra. No'l jaroi' ji'k maakob tumñix ka'm ja saba'lh, mui' ja aichdha'. Ku gu' biix ja niidhat jup tu'ii' ji guñ Gi'kora', sia kum gu' ti'i cham mui' namii'k. ³⁰⁻³¹ Ba' aapi'm jix io'm jix dha'ram jam ilhii'ñ gu Dios, cham tu' pui' na jax gu u'ji'. Biix sia jam kuup jix maat na ji'k aix, sia ku gu' tiix bii alh. Ba' aañ ya' pu jam titda na pim cham jax jum aa'nda' sia kum giilhim jam titda gu ja'tkam, na gu' jam a'm ti nii'ñ jia gu Dios.

Gu Jesuus na pui' ba ja tīda' gu noonbi'ñ nar am nam ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam silhkam kaichu' (Lk. 12:8-9)

³² 'Ba' no'm ba jam tikka gu ja'tkam no' pim moo silhkam ti jīgi'ñ aañ jiñ bui, ba' no' pimit cham jax ji chi'ik jup xi ja aagi'ñ nar silhkam, dho gu' aañ pui' dhop aagi'ñdha' guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii' na pim maaxik silhkam jiñ bui ti jīgi'ñ na

ba' jam a'm ti niidhidha'. ³³ Gu' ji no' pim gu'x ja ii**bhidhat** cham ja aagi'ñ na pim ti jii*gi*'ñ aañ jiñ bui, dho gu' aañ pui' pix jup tiida' dho guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'i' na pim maaxik pu cham ti jii*gi*'ñ aañ jiñ bui.

Gu Jesuus na pui' ba t'i'ya' nat cham tu' pu kai'ñkam bha jii na ba' ya' maa'n ñi'ook jup ja duñia' gu ja'tkam
(Lk. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Cha'pim jax jum aa'nda' jiñ jaaduñ na ñich aañ panaas pu kai'ñkam bha jii ya' dhi oi'ñga'n bhaan nañ ba' ya' maa'n ñi'ook jup ja duñia' gu ja'tkam nam ka xim bhabhaakui'ñdha', gu' ja'kbui' kat ja'p ji buus ji na ñich bha ja kookdhichdham. ³⁵ Na gu' jai' dhit no'm tii ba ti jii*gi*'ñ aañ jiñ bui, bhai' ji ja bhaamkidha' am gu ja maamar, piام gu ja maamar gu ja gi'kora'm bhai'p ji ja bhaamkidha', jai' ba' gu ja kaka'mda'm bhai'p ji ja bhaamkidha' gu ja dadaa'n. ³⁶ Diilh dho gu' daim oi'dhagim nam cham maa'n ñi'ook jup duuka'.

³⁷ 'Ba' gu jaroi' no' aañ jiñ bui tii ti jii*gi*'ñ, no' gu' dai gu taata'n p ixi jix io'm jix dhaan, dhi' ja'p ji buusan na pu cham ti jii*gi*'ñ aañ jiñ bui, na gu' cham pik jiñ buix biiñak ka'. Piam mu dir bha ja'k gu ja gi'kora' no'm dai gu ja maamar pix jix io'm jix ja da', pui' ja'p jup ji buusan nam pu cham ti jii*gi*'ñdha' aañ jiñ bui. ³⁸ Gio gu jaroi' no't dai ba ji choo'n no'm bax mu'aam na ti jii*gi*'ñ aañ jiñ bui, pui' ja'p jup ji buusanda' na pu cham ti jii*gi*'ñdha' aañ jiñ bui. ³⁹ Na gu' gu jaroi' no' tiix aa' na gammijix bhai' tu jimda' ya' maaxik bhaan, gatuuk cham bhai' tu Jimia', na gu' Jimia' mu ja'k na pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Gu' cham ji no' gu' cham tu' ji keke'edat gammiji pu ti jii*gi*'ñ aañ jiñ bui sia ku mit ma mua, dai na ba Jimia' pix jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'.

Gu Jesuus na bhaan ba tu a'ga' gux dha'ram namkim
(Mr. 9:41)

⁴⁰ 'Ba' gu jaroi' no't jix bhai' jam tiidak jix bhai' ba jam duu, dhi' ja'p ji buusnia' nat aañ jix bhai' bañ dhuu. Piam ku gu' no't aañ jiñ bui ti jii*ñdhak* jix bhai' ba jam duu, dhi' ja'p jup ji buusnia' nat gui'x bhai'

ba duu nat jaroi' bhañ joot jix dhaam dir. ⁴¹ Ba' gu jaroi' na pu'ñix bhai' tiidaix bhai' ba duñia' gui' na bhaankam tu a'gada' gu Dios, no' gu'x maat pix nat Dios bha joot, dho gu' pu chu'm dhop mai'chia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na jax chu'm mai'chia' gui' na bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios. Piam pui' na jax gu jaroi' no'r jix bhai'kam, no't jaroi'x bhai' tiidak jix bhai' ba duu, dho gu' pu chu'm dhop mai'chia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na jax chu'm mai'chia' gui' nar jix bhai'kam ka'. ⁴² Ba' gu jaroi' no't pu'ñix bhai' tiidak jix bhai' ba duu maadit gui' nam pu'ñi ti jii*gi*'ñdha' aañ jiñ bui, sia tu' suudai' pix no't ba toi', dhi' ki'n ba mai'chia' gux dha'ram namkim jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', aañ moo ya' pu jam titda.

11

Gu Juan ja'tkam bopkondam na jajootsa' ji'kchi gu ja'tkam tugi'ñ nam titkapu' gu Jesuus no'r di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' gu Dios jix dhaam dir

(Lk. 7:18-35)

¹ Ba' nat pai' dhuuk tiimo gu Jesuus na tu ja a'gidhimik gu mambhiix daman gook noonbi'ñ, pu jii mu ja'p na pai' ilhich jir kikcham ka' gui' na dhi' pix bhaan jup bipio' gu dibiir.

² Ba' bhammi na pai' kuupka' gu Juan ja'tkam bopkondam, pui' ba ti kai na mu pai' pix oirit jix kii'p jum duukam jup tu bua gu Jesuus. Ba' mui' ma ja joot ji'kchi gu ja'tkam tugi'ñ gui' nam kaichgida'³ nam sap titkapu' no' sap moor di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' gu Dios jix dhaam dir, piام ku gu' sap no' jax kai'ch nar jumai nam ba' niirada' gui'.

⁴ Ba' mummi jiimdat pui'p ba titdaim am gu Jesuus. Ba' gui' cham ja aagi'ñ mi' jotmoda', dai nat xim jotma'ñ pix nat mi ja'p nai' xi ja dudu'añ gux kako'kkam. Mi' dhir ba' moop ja titda:

—Ea na pim aa'ñdhapu' gu Juan ja'tkam bopkondam gu pui' na pimit jax bañ chii na ñich ja dudu'añ dhiñ jaaduñ nam kax kako'k kat, gio ba' pui' na pimit jax bañ kai nañ ja aagi'ñ nam jax ja'k duñia' nam ba' Jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios.

⁵ Ja'p japim tii'da' na ñich tu ja tii'ñchoda gui' nam cham ñiññia kat, gio ba' gui' na tootolhidhat ka gakiidhat gu ja tutku' na ñich biix yup ja dudua'ñ. Gio ba' gui' nam kax mama'mkulhi' kat nam pu cham tu oipot, biix japim yup xi aagi'ñdha' na ñich ja dudua'ñ, gio ba' jai' gui' nam cham tē keeket. Gio ba' jai' gui' nam ba ko'iix kat na ñich biix yup ja baaapmi' ja dudua'ñdhak. Gio ba' nañ tu ja a'gi'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios gui' nam cham tu' bia' nam gampai' tu'm, nam soi' pix jum ilhii'ñ, nañ ja aagi'ñdha' nam jax ja'k duñia' nam ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor. ⁶ Ja'p moo joidham jix bhai' tu jimia' gu jaroi' no' pu gammiji ti jiigilñ aañ jiñ bui.

⁷ Ba' pu jii mit gu ja'tkam tugi'ñ gu Juan ja'tkam bopkondam daipu' nat pu'ñi xi ja tii'n gu Jesuus. Mi' dhir ba' moop ja titda gu Jesuus gu ja'tkam gui' nam ji'k mi'p tu'ii':

—¿Tu' pimit mu tii'mpuk mummi gampix jix chu gak kir janø' na pimit pai' dhuuk mu jimik? ¿Gu junbo' aa na mi' joidham jum bua na bhai' xi jibir? ⁸ ¿Ka' tu' ji pimit mu tii'mpuk na pimit ba' moom dikoo'ñ na pimit mu jii? ¿Ka' jaroi' aa mi oiri' ji chim tii'dhat gu jajannulh jix a'bhar jix dha'ram namkim? Moo chi gu' cham ji, na gu' na pim jax bax maat bo jia na gui' nam pu chu'm tim ti'ii'ñka', dai mummix joilñdha' am nam darka' ja bui gux io'm ge'gerkam jum aa'ndam. ⁹ Moo chi gu' gui' ji na pimit mu tiigim gui' nax io'm jix bhai' xi buada' na tu a'gada', cham tu' pui' na jax gui' nam bijik bhaankamu'n yup tu a'gimik gu Dios. ¹⁰ Gui' dho Juan ja'tkam bopkondam jañ aagat yup kai'ch, na gu' dhi' aagat yup kai'ch guñ Gi'kora' mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ na ja'pnim kai'ch:

Jumaiñ biipi' mu jootsa' na ba' ba ja mat-tuda' gu ja'tkam nap jootom mui' ba jim.

¹¹ Ba' gu Juan ja'tkam bopkondam, aañ ge'kam ki'n bia' ja bui gu ja'tkam, nat gu' ge'kam ki'n bhaan ti tii guñ Gi'kora'. Ku ba' gu' gu jaroi' no' mi' pui' ba jim na jax jix aa' guñ Gi'kora', pui' pix ge'kam ki'n yup bia'ka' iñ ji, na gu' ja'xbui' pui' bhaan yup ba ti niidhidha' guñ Gi'kora'.

¹² 'Ba' tii'ñ mu'aam ka' am gu ja'tkam gu

Juan ja'tkam bopkondam jano' dir nat pai' dhuuk ya ai, nam gu' tii'ñ cham kaim ka' na tii ja aagi'ñdha' nam jax ja'k duñia' na ba' ja a'm ba ti niidhidha' git gu Dios, gu' ji nam gu' dai xix bhaakut. ¹³ Ba' pu'ñi tii'ñ pu tu ja a'gi'ñdha' am gu ja'tkam gui' nam bijik bhaankam yup tu a'gimik gu Dios na jax ja'k tu ja a'gidhimik gu Juan ja'tkam bopkondam, gio ba' na mit tii'ñ tu ua'nak gu ñio'ki'ñ gu Dios nam ba' jiñkuidhai mi' pui' ba jimia' git, gu' ji nam gu' ba pui' pix cham jum ti jiigilñdha'. ¹⁴ Ba' gu Juan ja'tkam bopkondam jir di' pix gu Eliiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, na gu' pui' ja'k tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na saak pu'ñi gio ya'p ba aaya'. ¹⁵ Moo pim jix bhai' xim ga'ngada' na jax jir jum duukam gu dhi' pui' nañ jax jam titda na pim ba' mi' pui' jimia' no' pim ti jiigilñ nar silhkam.

¹⁶ '¿Tu'ñ git bhaan ji ua'rgidhai tu jam aagidha' nam jax ja'k ji buan gu ja'tkam gui' nam xib jix jai'ch? Ja'p ji buan am dho na jax gu a'aalh no' mit mui' maap xim daagik mu pai' ma titbim jax chu'm giotir. Ba' no' mit jai' bha ja'p ji dharaibuk ma tu saas, ba' nam pai' dhuuk xi saasbichui yup ja tii'da' am gu jai' ja bipna' a'aalh: ¹⁷ "Ni ji'x ku pimit iam ti nii na chich tii ma tu saas, ni ku pimit xi susuani na tii joi'mdam jum kai'chit gu saasab." ¹⁸ Pu'ñi ja'k ji buan am gu ja'tkam gui' nam xib jix jai'ch. Tii' na gu' gu Juan ja'tkam bopkondam nat tii ya'xi feek ja bui, pui' ai'chux jamit na ja'ook bhaan yup tui'ñgida', sia ku gu' gammiji tii'ñ saabda' gio na tii'ñ cham pai' dhuuk io'da' gu biiñ. ¹⁹ Gio ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', maakam yup jiñ ai'chux jamit, sia kuñ gu' tii'ñ cham pai' dhuuk jiñ xaabda'. Pui' kai'chdha' am nañ sap giilhim ge' tu kua' gio sap nañ giilhim jix i'muk, jix ja oi'ñ iñ sap gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ gio gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam. Ku ba' gu' gu Dios pix mattuda' ji gu jaroi' na tu' silhkam jix maachim ka' nañ jir tu'p tu'm da'.

Nam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios gu Korasiiñ oï'ñkam gio gu Betsaida kam

(Lk. 10:13-15)

²⁰ Ba' bhaan bhai'p ji chu a'ga gu Jesuus gook kap na pai' mui' maap daa'ñxim jir kikcham ka', mi' nat pai' pík jix io'm mui'x kii'p jum duukam jup tu duu, gu' ji na mit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios. Ba'p kai'ch:

²¹ —Ja'p moo cham bhai' tu jam jimia' aapi'm na pim Korasiiñ oi'dha' gio ba' aapi'm na pim Betsaida ja'k jup oi'dha', na pimit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa' guñ Gi'kora'! Tii ñich jam nii'ñchudat joidham jix kii'p jum duukam jup tu duu jam bui na pim tu' cham pai' dhuuk ñiidhat. Iam chi na pimit gu' tiigik mi' pui' ba jii. Na gu' no'ñ mu ja'k Tiiro pui' joidham jix bhai'm duukam jup tu duñia' git, gio mu ja'k na pai' Sidoon jup ti tii', moo jano' git nam ti jii'ñdhai gu ja'tkam buiñor guñ Gi'kora' mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', ba' dai nam ba tim tii'dha' git gu jajannulh jix xaasak, ni kum bar tu batbiadam ka' git, gio nam mu ja'p pix ba daraaka' git na pai' jax kaat gu matai, ba' dhi' bhaan jix maati' ka' git nam jix io'm soi' bam ilhii'ñ. ²² Ba' xib tu' na jax chui'ka', jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, na pai' dhuuk guñ Gi'kora' ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam ji'k tu' jax buimii, aapi'm giilhim jam tulhiiñchuda', cham tu' pui' na jax gu Sidoon kam ja'tkam gio gu Tiiro kam. ²³ Ba' aapi'm na pim Kapernaum oi'dha', ¿ja'p jum aa' pim aa na pim aaya' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'? Matgim mu ja'k ji na xi jam jootsa' jix io'm tuukab ja'k na pai' ge' ti di', na pimit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa'. Na gu' no'ñ mu ja'k Sodooma pui' joidham jix kii'p jum duukam jup tu duñia' git, moo jano' git nam ti jii'ñdhai mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora', xib dho pui mi'r kiicham ka' git. ²⁴ Ba' aañ ya' pu jam titda na jano' na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' guñ Gi'kora' biix gu ja'tkam nam tu' jax buimii, aapi'm giilhim jam tulhiiñchuda', cham tu' pui' na jax gu Sodooma kam kat.

Gu Jesuus na ba ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam nam jax ja'k duñia' nam ba' cham kam tulhiiñaa'
(Lk. 10:21-22)

²⁵ Ba' mi' pui' xi kai'chimik gu Jesus, bhai' ji chu daani jix dhaam ja'k, jup kai'ch:

—Taxchaab ba'ñ Gi'kora' nap jir Gø'kam jix dhaam gio ya' dhi oi'ñga'n bhaan, na pich gu' ba ja mattuda gu ja'tkam gui' nam cham ge'gørkam jum ilhii'ñ na tu'r jix bhai'm duukam. Ja'p xi ja duuk japich gui' nam pui'm aa' nam panaas jix io'm jix maat gum ñi'ook, na gu' dai nam bhaan pix ge'gørkam jum ilhii'ñ. ²⁶ Pui' dhoñ Gi'kora', pui' ja'k jix aa' ap.

²⁷ Mi' dhir ba' moo ja'pni bhai'p ji chu ja a'gi' gu ja'tkam, jup ja titda:

—Aañ bhañ joot guñ Gi'kora' jix dhaam dir nañ ba' bhaankam ya ja'p ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na tu'r jix bhai'm duukam. Ba' dílh pix jix maat guñ Gi'kora' nañ jir tu'p tu'm da', nañ gu'r Mara'an, gio aañ ya' dir mu ja'k dílh pix jup jix maat ip guñ Gi'kora' nar tu'p tu'm da'. Ku ba' gu' gu jaroi' no' moo ja'p tu' silhkam ki'n jix maachim nach jir tu'p tu'm da' gook dit guñ Gi'kora', aañi' dho aagi'ñdha'. ²⁸ Bañ kaichgida' pim biix na pim ji'k jix xijaim tu jim, aañ jam aagi'ñdha' na pim jax ja'k duñia' na pim ba' cham pui' ja'k ka tu jimda'. ²⁹ Mi' pim pui' xi jimii nañ jax jam titda, cha'pim dai ge'gørkam jum taat ka', ja'p na jax aañ nañ gu' gampai'ñ ilhii'ñ, cham tu' ge'kam jiñ chaat iñ. Ba' aapi'm pu'ñi ja'k jam a'm jup jum aa' na pim mi' pui' jimia' na pim ba'x bhai'm taat ka'. ³⁰ Ba' dhi' pui' nañ jax ja'k jam aagi'ñ na pim jiñ kaichgida', cham tu' pui'x xijai na pim mi' pui' jimia'!

12

Gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesuus nam tu kaipgaidhat tu ko'iidha' gu tiriik sia ku jano' tii aagix na cham tum juanda'

(Mr. 2:23-28; Lk. 6:1-5)

¹ Ba' maa'nnim na pai' dhuuk aagix ka' na cham tum juanda' ja bui gu dai Israel kam ja'tkam, ma jii gu Jesus, moo mi' buusnichu' na pai' ti ix ka' gu tiriik. Ba' gu ja'tkam tugi'ñ na ja biim mu jim, tu kaipgaidhat tu ko'iim am gu tiriik, nam gu' bax bhio'. ² Gu' ba' nam gu' jai' mui'p jiim jia gui' nam pariseos jum tiiñda', ba' am jix bhaaktu' am nam ja nii'ñ nam pui' ji' tu buim gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesus, ba'p titda am:

—¿Jax kum ba' tu kaipgaidhat tu ko'iim gu tiriik dhim ja'tkam tuk? ¿Kux cham

maat am aa na xib aagix na cham tum juanda'?

³ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Kux aapi'm cham ji'xkat tu jiñkui'ñ aa mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios nat jax tu duu gu Dabii gio gu ja'tkam tugi'ñ jano' nam pai' dhuuk ba ua'maim? ⁴ Na mit tu juu bo gu paan gux xidhuu kam gui' na mi' tikiix kat gø' chiop na saak dai gui'x bhaai' nam kua'da' gui' nam mi' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, cham tu' gu tu' ja'ppix ja'tkam. ⁵ Gio ba' mi' nat pai'p tu ua'nak ip gu Moisees nap jum kai'ch ip na saak gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, saak cham tu'm ua'tulhi'ñdha' am sia kum pu tu juan jano' na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda' git. ⁶ Ba' aañ ya' pu jam titda na maadit ya oiri nax io'm jum aa' na pim tu' ka'm nii'ñdha', cham tu' pui' na pim jax tu' ka'm ti nii'ñ bhai' gø' chiop. ⁷ Cham dho bak maatit køø pim jia gu pui' na jax ja'k tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ja'pnim kai'ch: "Gu' aañ nañ jix aa' ji na pim jix chu joi'gi'nda', cham tu' na pim jax jum aa'nda' nañ aañ jix aa' na pim dai na pim tuñ makgirxi'ñdha' pix gu tu' sasoi', dhi' ki'n mi' pui' ba jiim japim nañ jax jix aa'." Na gu' no' pim jix maatit køøkø' git gu dhi' pui' ji' na jax ja'k jum kai'ch, cham tu' pui' kai'chdha' pim git nam jum ua'tulhi'ñ dhiñ ja'tkam tuk, sia kum gu' tii cham tu'm ua'tulhi'ñ. ⁸ Ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' ya' pu jam titda na cham jax bua gu tu' no'ñ jax jix dhuñim jano' na pai' dhuuk aagix na tii cham tum juanda' git.

*Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam nax muuk ka'maap dir gu nobii'ñ
(Mr. 3:1-6; Lk. 6:6-11)*

⁹ Ba' na mi' ji' pui' xi chu ja a'gidhimik gu Jesuus gu ja'tkam, ma jii maa'n kap mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. ¹⁰ Ba' moo maa'n mi'p jai'ch ka' gu maa'nkam na maap dir jix muuk ka' gu nobii'ñ. Ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio ba' gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ba tikka' am gu Jesuus no'sap jix bhaai' na dua'ñdha' gu maa'nkam gui'

na maap dir jix muuk gu nobii'ñ jano' na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda', sap ba' no' jax kai'ch nax bhaai' na dua'ñdha', dhi' bhaan jix bhai' bhiiya' am nam iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa'.

¹¹ Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesuus:

—¿Kux aapi'm jaroo maadit moo daas na mi' pix xi nii'ñdha' gu soiga'n no't mi' pai' ba gii jax chu'm ti di'n kir, no' gu' jano' pik na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda'? ¿Cham aa gu' moo jano' mu jimii xi bhiaji ap, cham tu' nap gu' mi' pix xi nii'ñdha'? ¹² Gu' gi ba' dhi' nar maa'nkam, ¿cham aa gu'x io'm jum aa' nañ jix bhai' dhuñia', cham tu' pui' na jax gu tu' soi'? Ja'pji na moo pu cham jax bua ji no'ñ jax jix dhuñim gux bhai'm duukam, sia ku cham tum juan.

¹³ Ba' pui' xi chi'iik jup titda gui' nax muuk ka' gu nobii'ñ:

—Ea nap xi silhña' dhim nob jiñ jaduuñ.

Ba' gui' ja'p jup xi silh, jix ki'p jum duu mi' jotmoda' ja'p na jax gu ja'p dir kam nobii'ñ, panaas ku moo pu cham pai' muuk kat. ¹⁴ Ba' gu pariseos bhaakuk mi' dhir pu jii mit, ba' ba tu a'ga mit nam jax ja'k duñia' nam ba' tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesuus.

Na jax ja'k jix maati' na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam

¹⁵ Gu' ji nat gu' pu jii gu Jesuus nat jax pui' ti kai nam bax mu'aam, ba' mui' ja'tkam pix chu'p jum duu mit na mit ba oi. Ba' gammiji kikcham na jax a'jim, xi ja dudua'ñdhidhat biix gux kako'k kam nam ji'k mi ja'p jix jai'ch ka'. ¹⁶ Ba' xi ja soo'mchulhdhidhat nam sap cham jaroi' aagi'ñdha' nat jaroi' ja dudua'ñ. ¹⁷ Ba' dhi' pu'ñi ja'k tum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios, na ja'pnim kai'ch:

¹⁸ Dhi'ñi jir di' guñ mar na ñich bhaan ti tii, ba'x io'm jix dha' iñ gio nañ jix bhai'ñ chaat buiñor.

Ba' tajaañxidha' iñ gux Dhuudu' kam jix Uañ jiñ Ii'mda',

mi' dhir ba' dai na ba tu ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam jax ja'k duñia' na ba'x bhai' tu ja jimia'.

¹⁹ Ba' cham pai' dhuuk jaroi' kokda',

ni na cham pai' dhuuk am ḡ' ki'n
jiñkui'ñdha' gu jaro'i',
ni mu ja'p dho moo na pai' jax ḡ' daa'ñxim
jir kiicham ka' ku cham pai' pix am
jaro'i keek̄' na am bhaamda' ki'n tu
a'gada'.

20 Gio ba' na biix pix jix ja kiigalhi'ñdha' gu
ja'tkam,

cham tu' jaro'i maadit gampai' bia'ka'.

Gio na gammiji pu tu ja aagi'ñdha' gu
ja'tkam nam jax ja'k duñia' na ba'x
bhai' tu ja jimia'.

21 Ba' biix na ji'x jir oi'ñga'n bax mat ka'
am nax bhaai' nam dai gui' buiñor
pix jix biiñak ka' nam ba' jimia' jix
dhaam ja'k buiñor gu Dios.

*Gu Jesuus nam pui' ba ai'chuxdha' gu
ja'tkam na ja'ook bhaan ti niidhim*
(Mr. 3:19-30; Lk. 11:14-23; 12:10)

22 Ba' ja'xpix mi' ba ai'chulh jamit gu
Jesuus maa'n gu maa'nkam na bhaan jup
tui'ñgida' gu cham kii' ii'mda' na pui' ja'k
duuka' na cham ñia ka' gio na cham tu
ñiokda'. Ba' cham jax ji chii'k jup xi dhua'ñ
gu Jesuus, jix kii' dho gu'p jum duu, ba tu
ñiok gio na bax ñia. **23** Ba' gu ja'tkam na mit
pui' ji' ti tii, mi' pui' pup tu'ii' am, dai nam
jup kai'ch:

—¿Dhi' aa chi ba' saak bar di' guch
Xoi'kam gui' na saak bha jimda' git, nar
boxii'ñ ka' gu Dabii?

24 Ba' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' na
mit pui' ji' ja kai nam kai'ch, jup ja titda am:

—Chaam tu' ji nar pui' na pim jax
ilhii'ñ. Ja'pji ja ḡ'kam tuk ji gu cham
kikii' i'ii'mda' na bhaan jup tui'dhi' dhi
maa'nkam. Pui' kum ba'x jiig'ñdha' na
mai' ja jootosda' gu bipnaga'n tuutu'm
cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam.

25 Ba'p ja titda gu Jesuus, na gu'x bhai'x
maat nam jax jum aagit jup kai'ch:

—Matgim cham tu' ji nar pui' na pim
jax ilhii'ñ jiñ jaaduñ. Jax dhui na gu' gu
ja ḡ'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' ja'p
pix ji buusan na jax pai' ḡ' kiicham no'm
cham maa'n ñi'ook jup duuk gu tu' no'm
tii jax jix dhuñiik. Piam pai' no' palhiip
jir kiicham piam ku gu' gu dai maap jum
oi'dhagim, no'm cham maa'n ñi'ook jup
duuk, dho pu cham tu' dho jax ji dhuñia'

am, nam gu' daix bhaak ka'. **26** Ba' pu'ñi
ja'k jup ji buusan gu ja ḡ'kam tuk gu
cham kikii' i'ii'mda' no't tii bhai' ji bhaam
ja bui gu bipnaga'n tuutu'm cham kikii'
i'ii'mda', nam gu' cham maa'n ñi'ook kap
duuka' nam gu' ba bhaaku' buiñor. **27** Gu'
ba' aapi'm na pim pui' kai'ch na pui' aañ
jiñ a'm jup tui'dhi' gu ja ḡ'kam tuk gu
cham kikii' i'ii'mda', aapi'm ba' moo pu'ñi
ip aa gu jam ja'tkam tuk gui' nam jam
kaichu', pu'ñi aa ja ḡ'kam tuk gu cham
kikii' i'ii'mda' ja a'm jup tui'dhi', nam ba'x
ja jiig'ñdha' nam pu'ñi mai' ja jootosda' gu
cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam?
Piam aa na gu' cham? Na gu' pu'ñi pix
ja'k ji buusnia' nañ jax ba kai'ch. **28** Gu'
aañ matgim gux Dhuudu' kam jix Uañ
Ii'mdaga'n ji gu Dios nañ a'm jup tui'dhi',
pui' ku ba'x bhaai' nañ mai' ja jootos gu
cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam,
na pim ba' ba machia' na dhi' ja'p jir
jup duukam nat ya' bam ai na pim pai'
dhuuk machia' na pim jax ja'k duñia' na ba'
gammiji jam a'm ba ti nii'ñdha' gu Dios.

29 'Na gu' cham jir am gu jaro'i na mu
baakii ba'kiram ti iixdha' gu bixchuga'n
gu maa'nkam jix oogim no'm gu' gook dit
maa'n ñi'ook jup duuk. Dai no'm cham
maa'n ñi'ook jup duuk na ba'x bhaai' na xi
buuprai ti ixdha' gu bixchuga'n.

30 'Gio pui' na jax gu ja'tkam ji'k gook
no'm mu pai' tu or no'm cham maa'n ñi'ook
jup duuk. Ba' maa'n no' biix gaamuim gui'
na ji'k oraidha', dhi' ja'p ji buusnia' na tu ja
a'gidha' gu ja'tkam nañ jax ja'k ilhii'ñdha'
aañ. Gu' ba' gu jumai no' mai' xi iabuidhat
gui' na ji'k tiip oraidha', dhi' ja'p jup ji
buusnia' na cham ji'xkat pui' tu ja a'gidha'
gu ja'tkam nañ aañ jax jup ilhii'ñdha', gu'
ja'kbui' kat maakam xi ja iatgi'ñdha' ji na
diilh jax jup ilhii'ñdha'. Dhi' ba' ja'p jup ji
buusanda' na cham maa'n ñi'ook jup duuk
aañ jiñ bui.

31 'Ba' aañ ya' pu jam titda na gu Dios jix
bhaai' na tu ja uañdha' gu ja'tkam biix nam
ji'k jax jix u'ua'tulhdhix ka' no'm soi'm
ilhii'ñ buiñor. Piam no'm gu' gampai' pix
bia' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n
gu Dios, no' gu' tii ja mattu'n nam jix
u'ua'tulhdhix, dho gu' pu cham dho tu ja

uañdha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', nam gu' cham soi'm ilhii'ñdha' buiñor. ³² Ba' no'm gu' gampai' pix jiñ bia' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', siax bhaai' na tu ja uañdha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara' no'm soi'm ilhii'ñdha' buiñor. Gu' ba' no'm gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios gampai' pix bia', dho gi gu' pu cham ji'xkat tu ja uañdha' ji gu Dios gu ja ua'tulhdhara' sia pik nar jax ka' git, nam gu' cham soi'm ilhii'ñdha' buiñor.

Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai ba tu a'ga' maa'n gu i'iix na cham kii' i'bhai'ñcha' no' mit cham bhai' moikxi
(Lk. 6:43-45)

³³ No' pimit jix bhai' moikxi gu jax chu'm jam i'iix, joidham jix kii' i'bhai'ñcha' dho. Piam ku gu' no' pimit cham bhai' moikxi, cham kii' i'bhai'ñcha' dho. ³⁴ Ba' aapi'm pu'ñi ip no' pim gu' cham jir kiki' ja'tkam, cham bhaai' na pim jax dhuix bhai' tu ñiokda' na jax ja'k jir am ka', na gu' dai pui' ja'k jam chiñ am dir buusnidha' na pim jax ja'k jum aa'nda' gu jam jujur am bhaan. ³⁵ Na gu' gu jaroi' no' diilh pur jix bhai'kam, joidham jix bhai' tu ñiokda', na gu' dai pui' ja'k jum aa'nda' jura'ran bhaan. Gu' ba' gu jaroi' no' pu diilh cham jir kii' maa'nkam, giilhim jix buam tu ñiokda', na gu' dai pui' ja'k jup jum aa'nda' jura'ran bhaan. ³⁶ Ba' aañ ya' pu jam ti'tda na biix matgilhia' jix dhaam ja'k na pim ji'k jax jix buam tu ñiokda', janoo' na pai' dhuuk guñ Gi'kora' ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam ji'k tu' jax buimii ya' dhi oi'ñga'n bhaan. ³⁷ Na gu' no' pimit cham soi'm ilh buiñor na ba' tu jam uañdha' gu jam ua'tulhdhara', dai na pim pix am ti'ñchoka' na jam aa'ñdhai giilhim jam tulhiiñchuda', no' pimit cham ja'p xi dhuuk gu dhi' pui' na pim jax jix buam tu ñiokda'.

Gu ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti' nii'ñdha' nam tiix aa'nda' nax bhai'm duukam jup tu duñia' gu Jesuus ja nii'ñchudat
(Mr. 8:12; Lk. 11:29-32)

³⁸ Ba' jai' dhit gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba chian am gu Jesuus na sap maa'n jup tu duñia' jix bhai'm duukam ja nii'ñchudat. Jup ti'tda am:

—Eap jix bhai'm duukam xip duuñ nach tu' cham pai' dhuuk nii'ñ.

³⁹ Gu' ji na gu'p kai'ch gu Jesuus:

—Tiix aa' am dhi ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ nañ jix bhai'm duukam jup tu duñia' ja nii'ñchudat nam tu' cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ñ, gu' ji nañ gu' aañ cham tu' pui' tu duñia', nam gu' cham tu' mi' pui' jimiik kat jup kai'ch na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Dai gatuuk nam jiñ chigia' nañ pui' ja'k jup jiñ dhuñia' nat jax jum duu bijik gu Jonaas. ⁴⁰ Ba' pu'ñi nat jax jum duu gu Jonaas nat baik tanoolh jup duu gio baik tukaa' na mijii pu jim irban dir gu ge' batoop, ba' aañ pu'ñi ip nat bhañ joot guñ Gi'kora', baik tanoolh gio baik tukaa'ñ mi' pu yaasapka' dibiir bita!. ⁴¹ Ba' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' na ja aagi'ñdha' guñ Gi'kora' biix gu ja'tkam nam tu' jax buimii ya' dhi oi'ñga'n bhaan, gui' nam Niinibe oi'ñkat xi gu'kii pu ti'ya' am na pim maaxik pu cham tu' ka'm ti nii'ñ. Na gu' gu Niinibe oi'ñkam kat moo janoo' cham jax ji' chii'k mi' pui' jii mit na jax jix aa' guñ Gi'kora' na pai' dhuuk pui' ba tu ja a'gi'ñ gu Jonaas. Ba' aañ nañ xib ya' oiri aapi'm jam bui, jix io'm jir ge'kam iñ, cham tu' pui' na jax gu Jonaas. ⁴² Gio gui' na bijik jix io'm jup jir ge'kam kat gu ubii na muni ja'k kiokat jurnip, pui'p xi kikboi pui' xi chi'ya' na pim maaxik pu cham tu' ka'm ti nii'ñ. Na gu' gui' ji' gu ubii jum dikoo'ñ nat mik dir bha jii nat bha kaim gu Saloomoon gui' na ya'r ge'kam kat, na pui' te' ke'ke' nax io'm jix chu matda' ka'. Ba' aañ nañ xib ya' oiri aapi'm jam bui, jix io'm jix chu matda' iñ, cham tu' pui' na jax gu Saloomoon.

Gu Jesuus na bhaan ba tu a'ga' maa'n gu cham kii' ii'mda'
(Lk. 11:24-26)

⁴³ 'Gu Cham kii' ii'mda' no't ba buus bhaan dir gu maa'nkam, ba jinia' mummi ja'p pai' gampix jix chu gak kir, tu gaagidha' na pa ja'k jix bhaai' na kiicha'. Ba' no't cham pai' ji chii' nar joidham na kiicha', jup jum aa'nda': ⁴⁴ "Gi no' ñich moo gio mui'p jii mummi nañ pai' kiokat." Ba' na gio bhaan jup ba bakia' gu maa'nkam, joidham ti tigia', na gu' ja'p ti ilhii'ñdha' na cham ka tu tanaara' ka' no' bax kii' gu maa'nkam. ⁴⁵ Ba' xi dhai'ñña' na jai'p

ja bai'ñmira' gu b̄ipnaga'n tuutu'm cham kikii' i'ii'mda' ji'k xijum gook pup aixim gui' nam giilhim xi chu xibua. Ba' nam pai' dhuuk gio maap bhai'p ba baapkia' bhaan gu maa'nkam, giilhim bhai' jim naanbicha' dho gi ji ba', cham tu' pui' kia' na jax biipi' dir. Ba' pu'ñi ja'k yup tu ja Jimia' gu ja'tkam gui' nam ji'k cham tu' ka'm ti nii'ñdha'.

*Gu jajaa'nni'ñ gio gu di'ñ'n gu Jesuus nam mi' ba aaya' na pai' ka oirida'
(Mr. 3:31-35; Lk. 8:19-21)*

⁴⁶ Ba' na pui mi' ka tu ja a'gi'ñchu' gu Jesuus gu ja'tkam, mi' ba ai mit gu jajaa'nni'ñ gio gu di'ñ'n nam jix chu a'gidhamtu', ba' mummi ja'p diirap dir pix ji guguu mit. ⁴⁷ Ba' maadit mu ba aa'ñdham gu Jesuus, yup titda:

—Muni mit ba ai gum jaaduñ gio gum naan. Mui'p sap xi jimda' nam tum a'gidha'.

⁴⁸ Ba'p titda gu Jesuus gui' na mi' pui' ji' kai'ch:

—Jax dhui nañ aañ cham tu' pui' ilhii'ñ nam dai gui'r jiñ jaaduñ gio na dai gui'r jiñ ñaan.

⁴⁹ Ba' nobii'ñ ki'n mui' xi ja aa' gui' nam kaichu' nam mi ja'p daraa, yup kai'ch ba':

—Gu' biix ji sia dhi'ñi nam ji'k jiñ kaichu' nañ pui' ja ilhii'ñ nam jir jiñ jaaduñ gio nam jir jiñ ñaan. ⁵⁰ Na gu' gu jaroi' na pu'ñi mi' pui' ba jimda' na jax jix aa' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam yup tu'ii', dhi' pui' ji buusanda' na bar jiñ jaaduñ ka' gio na bar jiñ ñaan ka'.

13

*Na jax jum duñia' gu tiriik na tu gii'ñdha'
maa'n gu maa'nkam
(Mr. 4:1-9; Lk. 8:4-8)*

¹ Ba' moo jan' pu jii gu Jesuus mi' dhir kiicham mu ja'k na pai' ge' suu'nka' gu suudai', ba' mi ja'p ju'ñdharan daakat bam jii'pi'ñ. ² Ba' cham ji'x miikim na mit jix io'm mui' mi' mam jumaap gu ja'tkam, alh namm'i ba xi ju' am. Ba' pui' bhai' ma tis gu Jesuus bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p yup se' amuub suudai' jugi'ñ, ³ bhai' ba' ji dhaakat ma tu ja a'gi gu ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhak na tu' ya ja'p jix chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan, na gu' sia kum tiiñ nii'ñ gux bhai'm duukam nañ yup tu bua, pu cham maati' nii'ñdha' am, gio ba' no'm tiiñ këe nañ jax tu ja a'gi'ñdha', pu cham maatit yup jiñ këe' am. ¹⁴ Ba' dhi' ja bui pui' ba tum

—Maa'n nim maa'n gu maa'nkam ma tu gii'ñdham gu tiriik. ⁴ Ba' nat pai' dhuuk mui' ji chu gii', jai' mu ja'k suulh na pai' pix am boi ba katka' na mi ja'p tum oipoda' gu tu', ba' maa'n na mit jax jugio gu u'ji' nam mi ja'p nii'ñda'. ⁵ Ba' jai' nat ja'p ja'k iam yup suulh na pai'r ai' cha'm nax komaalhim jir dibii', dhi' dho gi gu' tii'jotmoda' bubua ji, nat gu' daaman jum yaas.

⁶ Gu' ji na gu' nat pai' dhuuk bhaan mi' ji chotnorimi, maa'n nat jax gaa, nat gu' cham tuukab takta. ⁷ Ba' jai' nat ja'p ja'k iam yup suulh na pai' tuutka' gu tu'x bii u'uux jix jo'ii', maa'n nat jax bhai'bich, jix u'uam mi' pup tuut gu tiriik, ba' pu cham tu' ka bhai'. ⁸ Ba' jai' nat ja'p ja'k iam yup suulh na pai'x kii' gu dibii', dhi' dho gi gu' joidham jix bhai'm duu ji. Alh ja'p sa'sbar xim kaip, ji'ma'n moom kaip maa'n oo'm daman mambhiix, jai' ba' baik oo'm, jai' jix chamaam oo'm, mi' pix pui'. ⁹ Moo pim jix bhai' xim ga'ngada' na pim ji'k jiñ këe na jax jir jum duukam gu dhi' pui' nañ jax jam titda.

*Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' na jax jir jum duukam gu tiriik nat tu gii' gu maa'nkam
(Mr. 4:10-12; Lk. 8:9-10)*

¹⁰ Ba' pui' ba titda am gu noonbi'ñ gu Jesuus na sap ja aagi'ñdha' na jax kai'ñkam pui' ja'k tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam na bhaan ji chu ua'rgidhat gu tu' na ya'x chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan. ¹¹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Matgim aapi'm saalh ka jam mattuda' ji gu Dios na pim jax ja'k duñia' na ba' gammiji' jam a'm ba ti niidhidha', na pim gu' bañ kaichu'. ¹² Na gu' gu jaroi' no' pu'ñi ti jiigil'ñ, jix io'm ba mattuda' guñ Gi'kora', ba'x io'm bax mat ka', cham tu' pui' na jax biipi' dir. Ba' gu jaroi' no' cham maachim, sia ku tii' palhiip am jix maat, saalh pui' dho cham ka ti'ñchoka', mikkat pu cham ka mat ka'. ¹³ Pui' kuñ ba' aañ pu'ñi pix ja'k tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat na tu' ya ja'p jix chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan, na gu' sia kum tiiñ nii'ñ gux bhai'm duukam nañ yup tu bua, pu cham maati' nii'ñdha' am, gio ba' no'm tiiñ këe nañ jax tu ja a'gi'ñdha', pu cham maatit yup jiñ këe' am. ¹⁴ Ba' dhi' ja bui pui' ba tum

kuugalh nat jax tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pnim kai'ch:

No'm tii t<ø> k<ø>e,
cham maatit kaaya' am,
gio no'm tii jax ti nii'ñ,
cham maatit tigia' am na jax jir jum
duukam ka'.

¹⁵ Nam gu' diiñ cham maatit t<ø> k<ø>e k<ø>e' dhi'
dhi ja'tkam,
panaas ba' ku ja'p ji buusanda' nam pu
cham ñiññia ka' gio nam pu cham t<ø> k<ø>e k<ø>e',
gu' na ba' jax dhui pix cham bhaai'n ka'
nam jix maatit t<ø> k<ø>e k<ø>e',
gio na cham bhaai'n ka' nam jix maatit ti
nii'ñdhia',
nam ba' cham maatii mi' pui' jimia' nañ jax
jix aa',
ba' aañ cham tu'p jiñ buixi'ñdhia' ja bui.

¹⁶ 'Ku gu' aapi'm jix bhai' tu jam jim ji, na pim gu'x maatit t<ø> k<ø>e gio na pim jix maatit ti nii'ñ. ¹⁷ Tu' silhkam ki'n jañ pu jam titda nam mui' gui' nam bhaankam tu a'gimik gu Dios gio gui' nam ja'ppix jir jix bhabhai'kam kat, pu chu'm tiip jix chi tiigik kat am na pim jax ti nii'ñ gu xib, gu' ji na mit gu' cham pu chu'm ti tii, gio nam pu chu'm tiip jix chi kaik kat na pim aapi'm jax t<ø> k<ø>e gu xib, gu' ji na mit gu' cham pu chu'm ti kai.

*Gu Jesuus nax bhai' ba tu aa'nda' na
jax jir jum duukam gu tiriik nat tu gii' gu
maa'nkam*

(Mr. 4:13-20; Lk. 8:11-15)

¹⁸ Ea na pim jix bhai' xiñ kaaya'ñ jaaduñ nañ jam aagi'ñdhia' na jax jir jum duukam gu tiriik nat tu gii' gu maa'nkam. ¹⁹ Ja'p jañ dho kai'ñkam jup kai'ch: Gu ja'tkam no' mit tii kai gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na jax ja'k ja a'm ba ti niidhidha' git, no' mit gu' cham maatit kai, dhi' ja'p ji buusnia' na jax gu tiriik nat mi' suulh boi cha'm na pai'x chu kabaak. Ba' na pai' dhuuk mi' ji e<ø>ji gu ja'ook, maakam xi jurtuda', mi' pu cham tu'bhaan ka titii'ñchoka'. ²⁰ Gu' ba' gui' nat mi' ja'k jup suulh na pai'x komaalhim jir dibiir nar ai' cha'm, dhi' gui' nam jotmoda' tii ti jii'ñdhia' jix bhai'm ilhdhai, ²¹ gu' ji nam gu' pui' ji bubuakia' na jax gu tiriik nat cham tuukab takta. Ba'

no' tu' jax ba ja duiñchu', mummi pui' giop suulhgia' am, nam gu' cham biix ja jujur ki'n ti jii'ñdhia'. ²² Ba' gui' nat mi' ja'k jup suulh na pai' tuutka' gu tu'x bii u'uux jix jo'ii', dhi' gui' nam pui' tii joidham jup kaaya', gu' ji na gu' bhai' ji ja tukgidha' gu tu' na ya'x chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan. Tu' nam pix bax joi'ñdhia' nam bia'ka' jix dha'ram namk<ø>m, piam ku tu' nam pix jax bax dhuñiim ka' na tu' cham jum aagidha'. ²³ Ba' gui' nat mi' ja'k jup suulh na pai' joidham jix kii' gu dibiir nat jum kaip jix chamaam oo'm, gio jai' baik oo'm, gio ba' jai' maa'n oo'm daman mambhiix, dhi' gui' nam biix ja jujur ki'n ti jii'ñdhia mi' pui' ba Jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora', ba' cham ji'xkat ja'k ka suulhgia' am, nam gu' gammij<ø>ji buiñor bax biiñak ka'.

*Gu Jesuus na tu a'ga' gio bhaan jup ji
ua'rgidhai gu tiriik*

²⁴ Ba' gio bhaan jup ji ua'rgidhak gu tiriik bhai' ji chu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Gu jaroi' na bhaan ti niidhidha' gu Dios ja'p ji buusnia' na jax gu jaroi' no't mu pai' tu gii' gu tiriik pai' na tu ga'mbhar ka'. ²⁵ Ba' no't gu' moo janoo' pu gui' gu tukaa' bhaan na pai' dhuuk biix ka tum kookos ka', mi' ji e<ø>ek gui' nax bhaamki'ñ daam dir mi'p xi gii'ñdhak ba jii gu sai' gu kai'ñ gui' na cham bhai' bua gu tiriik.

²⁶ Ba' nat pai' dhuuk bhai' ji bubuakia' gu sai' gui' na cham bhai' bua. ²⁷ Ba' na mit pai' dhuuk ba tii gui' nam mi' tu juanda', mu Jimiik ba aagi'ñ am gui' nat mi' tu gii' gu tiriik, jup titda am: "Aapi'ch jaduuñ, gu tiriik na pich mu tu gii', *¿sai' binkam aa pich mi' i na ba' jai' mi'p tuut na cham bhai' bua gu tiriik? ¿Ka' jaroo ji chi mi' i?*" ²⁸ Ba' gui' na mi' tu gaa jup kai'ch: "Jaroi' dho na xiñ bhaamki'ñ nat ba' mi' i dhi' pu chu'm." Ba' gu tujuandam tugi'ñ ba tikka am, jup titda am: "¿Cham jir am aa no' chich boopnik mu baas iabu?" ²⁹ Ba' gui' na mi' tu gaa jup kai'ch: "Cham ji nar am, na gu' na pim pai' dhuuk bhai' ji boopñia', biix bhai'p jim takbona' gu tiriik. ³⁰ Mi' pui' ji na ba gi'lhia' binkam, gatuuk ba' nañ pai' dhuuk ba ji chu oraa' nañ ba' tu chiñia' nam a'lhiok

buuprai miidha', dai gu tiriik jañ ba' tu chiñia' nam ulhña' mi' na pai'm ulhiis."

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gui' na mostaasa jum titi'
(Mr. 4:30-32; Lk. 13:18-19)

³¹ Ba' jumai bhaan ji ua'rgidhak gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam, *jup ja titda:*

—Ja'pni ja'k *jup ji buusan gu jaroi' no' bhaan ba ti niidhim gu Dios, na jax gu jaroi' no't mu pai' ii gu mostaasa kai.* ³² Cham jax chu'm ja'xbui'x jai'ch dho gu kaichuk na ji'x jir iilhi'ch *gui', ku gu' no' ñich mi ja'p xi ii, joidham gø' gigi'r ji, cham tu' ja'xbui' na ji'x *jup ti gigi'r gu jai' i'ix gui' na pui'p jir jum isdam.* Jix bhai' nam bha ja'p maamragaran tu kakos ka' gu u'ji'.*

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gui' na ki'n jappukar gu paan
(Lk. 13:20-21)

³³ Ba' ja'pni ja'k bhaan ji ua'rgidhak gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam, *jup ja titda:*

—Ja'pni ja'k *jup ji buusan ip gu jaroi' no' bhaan ba ti niidhim gu Dios, na jax gu jax chu'm ubii no't ba jip duu gu paan na palhiip binda' gui' na ki'n jappukar, sia ku gu' tiir gø' gu tui'.*

Na jax ja'k bhaan ji chu ua'rgidhimik gu Jesuus na tu ja a'gidhimik gu ja'tkam
(Mr. 4:33-34)

³⁴ Ba' dhi' pu'ñi ja'k tu ja a'gidhimik gu Jesuus gu ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik na tu' ya ja'p jix chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan. Dai pu'ñi ja'k pix tu ja a'gi'ñdha' nam ba'x maatit kaaya!. ³⁵ Ba' dhi' pu'ñi ja'k *jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak maadit gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios, na ja'pnim kai'ch:*

Aañ biix aixim bhaan ji chu ua'rgidhai tu a'ga' na tu'x maax dhi oi'ñga'n bhaan,
ba' dhi' bhaan pix tu a'gat *jup kai'chdha' iñ gui' nam tu' cham maat gu ja'tkam jano' dir nat jax jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n.*

Gu Jesuus nax io'm jix bhai' ba tu aa'nda' na jax jir jum duukam gu sai' gui' na cham bhai' bua gu tiriik

³⁶ Ba' mi' dhir ba jii gu Jesuus xi ja ñio'kdhak gu ja'tkam, nammi ja'k gamaja'k ji baa ba'k chir. Ba' gui' nam kaichgida' mia'n xi øek pui' ba titda am na sap ja aagi'ñdha' na jax jir jum duukam gu sai' gui' na cham bhai' bua gu tiriik nat ba' pui' bhai'p ji bubua mi' na pai'm gii' gu tiriik.
³⁷ Ba' gu Jesuus *jup ja titda:*

—Dho gu tiriik giigil'ñdham, dhi' aañ diilh jiñ aagat *jup kai'ch, aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora'.* ³⁸ Gu' ba' gu gaabhar, dhi' gu oi'ñga'n jañ aagat *jup kai'ch, gio ba' gu tiriik, dhi' gui' na ji'k ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios jañ ja aagit *jup kai'ch.* Gu' ba' gu sai' gui' na cham bhai' bua gu tiriik, dhi' gu ja'tkam *gui' nam cham tu' ka'm ti niil'ñ jañ ja aagit *jup kai'ch.** ³⁹ Gu' ba' *gui' nat mi'p ii gu sai' gui' na cham bhai' bua gu tiriik, dhi' gu ja'ook jañ aagat *jup kai'ch.** Gio ba' gu maa'nkam *gui' na tu oraa', dhi' jano' tu aagit *jup kai'ch iñ na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan.***

Ba' *gui' nañ jup ja aa' nam jix bhai' dhui ba ulhña' *gui' na ji'k jum oraa' gu tiriik, dhi' gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' nañ ja aagit *jup kai'ch ip.** ⁴⁰ Ba' *pui' na jax gu sai' nam maap xi jumpadai bhai' xi kiixdha' gu tai, pu'ñi ja'k *jup tum duñia' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan.***

⁴¹ Ba' aañ nat bhañ *joot guñ Gi'kora', nai' ja jootsa' iñ gu noonbi'ñ nam maap ja jumpada' *gui' nam ji'k ja chianda' gu jai' ja'tkam nam pu tu duñia' gu tu' nar jix buam jum duukam, gio ba' biix nam ji'k jix buam tu buada'.**

⁴² Mi' dhir ba' dai nam mu ja'k xi ja iabu' na *pai' gammiji cham tutki gu tai, ba' mi' pu ti suanda' am gammiji na giilhim tiix buam tu tatda'ka' na ja miidhidha' gu tai.*

⁴³ Gu' ba' *gui' nam ji'k gammiji mi' pui' jiimdat na jax jix aa' guñ Gi'kora', joidham tu'm jix a'bhar totbikdam *jup jum duñia' am jano' nam pai' dhuuk buiñor bap tui'ka', ja'p tu'm jum maaxi'ñdha' am na jax gu tanoolh.**

Moo pim jix bhai' xim ga'ngada' na pim ji'k jiñ keøe na jax jir jum duukam gu dhi' pui' nañ jax jam titda.

Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga' maa'n gux dha'ram namkim no' mi' pai' ixchuix

⁴⁴ 'Ba' gu jaroi' no' bhaan ti niidhim gu Dios, ja'p ji buusan na jax gu jaroi' no't mu pai' ba tii gux dha'ram namkim na mu pai' ixchuix ka' jax chu'm dirbagaran gu jaroi'. Ba' jotmoda' gio mi'p xi ixchui xi dhai'ñña' na tu ga'rara' gu bixchuga'n na ji'k tu' bia'ka' na ba' ki'n ba saba'da' gu dibiir mi' na pai' ixchuix ka' gux dha'ram namkim.

Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gux a'bhar joodai jix dha'ram namkim

⁴⁵ 'Gu jaroi' no' bhaan ti niidhim gu Dios, ja'p ji buusan na jax maa'n gu maa'nkam no' mu ja'p pai' jmdat tu saba'daim gu joodai gux a'bhar jix dha'ram namkim.

⁴⁶ Ba' no't maa'n mi' pai' ba tii gux io'm jix dha'ram namkim, xi dhai'ñña' na tu ga'rara' gu bixchuga'n na ji'k tu' bia'ka' na ba' ki'n ba saba'da' gu joodaix abhaar jix dha'ram namkim, na ba' mi' dhir ja'p ja'k ga'ra' jix dha'ram iam.

Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu ge'asaak gui'nam k'i'njum bhia gu boptop

⁴⁷ 'Gio ja'pni ja'k jup ji busaak gu jaroi' no' bhaan ti niidhim gu Dios, na jax gu ja'tkam no'm mu pai' tu bhia gu boptop, no' mit mui' xi bua suudai' chir gu ge'asaak nam biix aixim tu'm mim gaamu' gu boptop. ⁴⁸ Ba' nam pai' dhuuk suuduya' gu boptop bhaan gu ge'asaak, ba bhiika' am gui'nam mi' tu bhiada' mu ja'p ju'ñdharan gu ge'suudai'. Ba' mi ja'p daraibui xi gaamuimii am baalh cha'm dai gui' na ji'k jix kii' gu boptop, gu' ba' gui' na ji'k cham tu' bhai'ka', mummi pai' baas xi iabui am.

⁴⁹ Ba' pu'ñi ja'k jup tum duñia' jan'na' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan. Nai' ja'p ji Jimia' am gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' nam ja boosgapu' gui'nam ji'k cham tu' ka'm ti nii'ñda' mi' dhir ja bui gui'nam tu' ka'm ti nii'ñ. ⁵⁰ Mi' dhir ba' dai nam mu ja'k xi ja iabu' na pai' gammiji Cham tutki gu tai, ba' mi' pu tii suanda' am gammiji na giilhim jix buam tu tatda'ka' na ja miidhidha' gu tai.

Na jax jir jum duukam gu jaroi' no' mi' pai' tu bia'gu bixchuga'n

⁵¹ Mi' dhir ba' moo bhai' ba ja tikka gu Jesuus, jup ja titda:

—Jix maatit aa pimit kai gu dhi' pui' na ñich jax tu jam a'gi?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Jix maatit jachich dho kai.

⁵² Ba' gio mui'p ji ñio gu Jesuus, jup ja titda:

—No' maadit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' ba jii na jax pik ja'k bhaan ba ti niidhidha', ja'p ji buusanda' na jax gu jaroi' no' mi' pai' tu bia' gu bixchuga'n, na gu' biix piix joidham ti nii'ñdha', sia ku jai' tii'kiklhi'ñga'n.

Gu Jesuus nam cham kiigalhdha' gu Nasareet oi'ñkam

(Mr. 6:1-6; Lk. 4:16-30)

⁵³ Ba' pu jii gu Jesuus nat pai' dhuuk tii'mo na mi' pu'ñi xi chu ja a'gidhimik gu ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik na tu' ya ja'p jix chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan,

⁵⁴ mummi ja'k ba' ba ai nat pai' pik ja'k gi'ii'. Ba' mi' bhai'p ji chu a'ga mi' nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam gui' nam mi' oi'ñka' jan'na' na pai' dhuuk aagix ka' na cham tum juanda'. Ba' mi' pui' pup tu'ii' am na mit ba kai na joidham jix bhai'xi bua na tu a'ga, ba'p jum ti titda am:

—Paa chi ba' ji chum mamtuxdhak pui' pik joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga dhich jaduuñ? Jax moo duukat jix aichu'n nap tu bua gux bhai'm duukam? ⁵⁵ Cham aa pin jir di' nar maraa'n gui' na u'uux tu jibdat jup tu buada' gu bixchu', na Mariiya jir di'ii'n, nam jir jum jajaa'nnim gu Jakoobo, gio gu Josee, gio gu Simoon, gio ba' gu Juudas? ⁵⁶ Gio gu u'uub jajaa'nni'ñ, Cham ja pin ya' tu oi'dha' am aach jich bui? Gu' jax ji chi ba' duukat jix chu matda' dhich jaduuñ?

⁵⁷ Ba' pui' xi kai'chimik mi' pui' cham tu' kap jum buixi'ñ am. Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Gu jaroi' na tu a'gada' bhaankam gu Dios, Cham kiigalhi'ñda' am gu ja'tkam mi' nar pai' kam ka', sia ji gu' gu mi' kia'mi'ñ kam. Dai no'r maakam ja'k kam nam ba' biix kap jix kiigalhi'ñda'.

⁵⁸ Ba' cham tu' mui'x bhai'm duukam jup tu duu gu Jesuus mi' na pai'r Nasareet, nam gu' cham ti jiigi'ñ gu mi' kam no' moop jir di' guch Xoi'kam.

14

*Gu Eroodis na ba tu chiñia' nam iki'a' gu ma'oo'n gu Juan ja'tkam bopkondam
(Mr. 6:14-29; Lk. 9:7-9)*

¹ Ba' jan'o' pui' ba ti kai gu Eroodis gui' na mi'r ge'kam ka' Galilea na mu pai' pix oirit tu ja a'gi'ñ gu Jesuus gu ja'tkam. ² Ba'p ja titda gui' nam maap mi'r ge'gérkam ka':

—¿Jir di' dho bak jia gu Juan ja'tkam bopkondam nat duadik giop ba bam mu dir koi'ñga'n tñr? Pui' ku ba' pui' joidham jix bhai'm duukam jup tu bua.

³ Gu' nax choo'nnit jup kai'ch gu Eroodis, nat gu' biipi' dir tu chia nam daagii kuupa' gu Juan buuplhixim ki'n gu bapainñum titropiñ, nat tu'm da'p duu gu Erodiiyas gui' nar binga'n kat gu Piliip ja'nni'ñ gu Eroodis, gu' ji nat gu' bhai' ji chi iiX. ⁴ Ba' na pui' tii xi chitdada' gu Juan gu Eroodis na cham jir am na bii'ma'n tu kioka' gu Erodiiyas na gu' ja'nni'ñ jir binga'n, gu' ji nat gu' dai bhai' ji bhaam.

⁵ Ba' cham bhaai'n ka' na jax dhui tu chiñia' gu Eroodis nam mu'aa' gu Juan na gu'x ja iibhi'ñdha' gu ja'tkam, nam gu' bii'x pix jix bhai'x mat ka' na gu Juan bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios. ⁶ Gu' ji na gu' nat pai' dhuuk jum ai nar pai' dhuuk kam gu Eroodis, ma tu chia nam tu bhaidha' gu koi' nam ba' tu jugia'. Ba' nam mi' ka tu kua', mi' ba ai gu tiyaa maraa'n gu Erodiiyas, ba' mi ja'p ma ti nii ja nii'ñchudat gu ja'tkam nam mi'p tu'ii!. Ba' iam ko'raaro gu Eroodis gu pui' nat jax ja'k ti nii, ⁷ ba' pui' ba titda na makia' na tu' ilhii'ñdha'. ⁸ Ba' gu tiyaa xi mii' nat tikkam gu di'ii'n na tu' bha tañia', ba' ja'xpix gio mi'p ba ai, jup titda ba' gu Eroodis:

—Dho aañ jix aa' nap jiñ makia' jooxia' ta'm gu ma'oo'n gu Juan ja'tkam bopkondam.

⁹ Ba' nai' soi' jim duu gu Eroodis, giilhim jix buam jum iih. Gu' ji nat gu' moo pui'p ba ti'n mi' ja kaixdhat gui' nam ji'k mi'p tu'ii' na makia' na tu' ilhii'ñdha', ¹⁰ ba' pui' ma

tu joot nam ii'kpu' gu ma'oo'n gu Juan mu na pai' kuupka'. ¹¹ Ba' ja'xpix mi' ba aich jamit jooxia' ta'm, mi' xi maa mit gu tiyaa. Mi' dhir ba' gu tiyaa mu ja'k jup xi bhiidhak gu di'ii'n.

¹² Ba' na mit pui' ba ti kai gu ja'tkam tugi'ñ gu Juan na mit ba mua, mui' ma jii mit na mit bhiim gu tukga'n nam ba' yaaspa'. Mi' dhir ba' mu ja'k jup bhii mit na pai' oiri gu Jesuus na mit aa'ñdham na mit ba mua gu Juan ja'tkam bopkondam.

*Gu Jesuus na mui'dhalhdhai gu paan tu ja makia' mui' gu ja'tkam
(Mr. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

¹³ Ba' pu jii gu Jesuus nat pai' dhuuk pui' ba ti kai na mit ba mua gu Juan ja'tkam bopkondam, baasi'n dir ja'k pu bhii na pai'r gampix ka' na cham jaroi' oirida', dai nat jax bha tis bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p jup se' amuub suudai' jugii'ñ. Ba' na mit ba maat gu ja'tkam gui' nam mi ja'p oi'ñka' ji'dilh kikcham nat pa ja'k bhii gu Jesuus, bhammi dir ja'p gakoolh jamit ji bhiik bii'x dibiir ta'm bhammi dir ba dar biipi' dir. ¹⁴ Ba' nat pai' dhuuk bhammi dir ba ai gu Jesuus, nat jax mui' ji chim bhai' dhir bhaan gu ge' kanuub, bhai' pix ji ja tii gu ja'tkam nam jix io'm mui' namm'i ju' nam bhai'p tu'ii' ju'ñdharan gu ge' suudai'. Ba'x joi'mdak ba ja tii, ba' bhai' ji ja dudua'ñ gux kako'kkam gui' nam ja ua'. ¹⁵ Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk ba ji jur, mu jimiik jup titda am gu Jesuus gu noonbi'ñ:

—Ya' ba ji jur jich jaduuñ. ¿Jax jach jich dhuñia', na gu' ya ja'p jir gampix? ¿Cham jir am aa nap ba ja jootsa' dhi ja'tkam kum ba jinia' mu ja'p pai' nar kikcham kum ba tu taañpu' gu tu' nam jugia'?

¹⁶ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Yaa' pim dho ka tu ja makia' aapi'm, ¿tu' gi pik ip? Cham jum aa' nam moop jinia'.

¹⁷ Ba' gui'p kai'ch am:

—¿Tu'ch gip ja makia', nach gu' cham tu' ua' gu tu' koi'? Dai siamri ji'k jix chamaam gu paan muni pai' pix ua' maadit, gio ba' gook gu boptop.

¹⁸ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dhii' dho ki'n ba kokba'n am. ¡Ka gor bhañ u'ii'ñ!

¹⁹ Ba' xi ja chia gu ja'tkam nam mi ja'p xi dharaibu' sai' dhaam, ba' xi dhaagik gu paan jix dhaam ja'k xi chi tiigik xi chu taxchaabgi buiñor gu Dios. Mi' dhir ba' dai nat pix ta'tak mui' ji ja maa gu noonbi'ñ, gui' ba' mi' dhir pix mu ja'k yup ji ja maa mit gu ja'tkam. ²⁰ Ba' biix tu juu mit nam ji'k mi'p tu'ii', sia kum gu'x io'm tir mui', tu koi'mik am nam ji'x ilhii'ñ. Jai' mit pu cham ka jugio. Pui' mit giop ma tu jumaap nat ji'k bii, mambhiix daman gook bapaalh dho moo giop suusu'n gu paan. ²¹ Ba' biix dhi' na mit ji'k mi' tu juu gu ja'tkam, aix am jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm (5000) gu dai chichio'ñ, gu u'uub gu' cham aagix kam ji gam a'aalh.

Gu Jesuus na joidham suudai' dhaam pix jimda'

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Mi' dhir ba' dai nat ba ja chia gu Jesuus gu noonbi'ñ nam bha tii'sdia' bhaan gu ge' kanuub, biipi' ba' gamai' xi ja joot nam bhammi dir ba aaya' baasi'ñ dir ja'k jumai ju'ñdharan gu ge' suudai'. Diilh ba' mi' pup oiri, na gu' mi ja'p ka tabuimgi'ñ gu mui' ja'tkam nam mi'p tu'ii'. ²³ Ja'xpix ba' nat pai' dhuuk bii x i ja tabuimgid-hak, pu jii maa'n kap na pai'r oidha' ta'm bhammi na pai' cham jaroi' oirida' nat ba tu daañim buiñor guch Gi'kora'. Diilh ba' bhai' pu tu daan, sia ku bax chukgam.

²⁴ Ba' gu noonbi'ñ jiim am gammij i bii suudai' dhaam bhaan gu ge' kanuub. Ba' na mit jix io'm mik ba bhii nammi pai' na bar ırban gu ge' suudai', jix io'm bhai' ji jib mu dir ja'k nam pai' ja'k jiim, ba' bhai' ji gi'nduki gu suudai', nai' te'kob ba baapmigim gu ge' kanuub. ²⁵ Ba' nammi na pai' bar katukgab, mui' ma jii gu Jesuus, bhammi dir pix chu'm duu nai' gu bii a'nsap, mummi ba' ba ai ip gio ju'ñdharan na pai' ge' suu'nka' gu suudai'. Mi' dhir ba' gamai' bii suudai' dhaam pix chu'm duu nat ba jii mu ja'k nam pai' jiim gu noonbi'ñ bhaan gu ge' kanuub. ²⁶ Ba' nat mi ja'p jupaaban ji bhii nam pai' jiim gu noonbi'ñ, ba tii mit gu Jesuus na mi ja'p ba jim suudai' dhaam. Ba'x chotdonit ge'ger ki'n ba jii jamit, jup kai'ch am:

—jKani gu tu' mi ja'p ba jim!

²⁷ Gu' ji nat gu' jotmoda' mu ñio gu Jesusus, jup ja titda:

—Cha'pim totdon ka!. Aañi' pix jup tui'dhi'.

²⁸ Ba' mui' ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—No'p baabui' silhkam aap jir di'ñ jaduuñ, pui'p xi chi'ya' nañ aañ ya' dir mui' xi jinia' bii suudai' dhaam mi' nap pai' dhir bha jim.

²⁹ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Dho kap bhai' xi jim.

Ba' gu Peegro nat jax jup tim bhai' dhir bhaan gu ge' kanuub, gamai' pix chu'p jum duu bii suudai' dhaam mu ja'k na pai' dhir bha jim gu Jesusus. ³⁰ Gu' ji nat gu' gama ja'k bhai' ji choo'n, na gu'x iibhidhat ni'iñ gu suudai' na bha silh gu'nguk. Ba' mi' gamai' ba ji baa gu Peegro, jup titda gu Jesusus ge' ki'n:

—jXiñ dhaa'ñ jaduuñ!

³¹ Ba' gu Jesusus jotmoda' xi dhaa ip, jup titda ba':

—Jax ku pich ba' dai ba ji choo'n? ¿Moo chakui bii x jum jur ki'n ti jiigi'ñ ap aa aañ jiñ bui?

³² Ba' ja'xpix bhai' ba tii'tis jamit bhaan gu ge' kanuub, ba' jotmoda' nai' pix ji kikbo gu jibiih na jix io'm bhai' ka jibii'dat. ³³ Ba' gui' nam ji'k bha jiim bhaan gu ge' kanuub, jotmoda' mi ja'p ja o'lhia ki'n gu'kik jup titda am gu Jesusus:

—Tu' silhkam ji bak aap jir di' gu Dios gu Mara'a'n.

Gu Jesuus na ba ja dudu'ñdha' gux kako'k kam Genesareet kam

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Ba' ja'xpix bhammi dir ba tii'tis jamit na pai' Genesareet bhaan bipio' gu dibiir.

³⁵ Ba' gu ja'tkam gui' nam bhai' oi'ñka' jix maatit tii mit na maadit jir di' gu Jesuus, ba' jotmoda' nai' xi boop jamit miji ja'p kikcham gui' na dhi' pix bhaan jup bipio' gu dibiir na mit tu aagam nat bhai' ba ai gu Jesuus. Ba' cham ji'x mii'kim jix io'm mui' bhai' ba aichulh jamit gu Jesuus gux kako'k kam, ³⁶ ba' soi' ba titdaim am nam sap palhiip bhai' xi dhagia' gu jannulhi'ñ nam ba' ba duduadhia'. Ba' na mit pai' dhuuk bhai' xi dhaa, pu dudu mit, bii jamit dho gu'x kiki'p jum duu.

15

*Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na tu'r ua'tulhdhara' ja bui gu ja'tkam
(Mr. 7:1-23)*

1 Ba' jano' ji'kchi mi'p ba ji bubua mit buiñor gu Jesuus bhammi dir ja'k Jerusaleen gui' nam pariseos jum tiit'nda' gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba'x bhaakut bhai' ba tikka am gu Jesuus, jup kai'ch am:

2 —¿Jax kum ba' cham mi' pui' ka jiim dhim ja'tkam tuk gu pui' nam jax ja'k tu jimdak guch bopxi kat? Tii' na mit cham mui' kim jum ikoimdhak ba ji chu juu.

3 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho pui' na jax aapi'm na pim gu' cham mi' pui' jiim na jax ja'k tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai diihl na pim jax ilhii'ñ na pim ba' pu tu bua. Gu' na jax pik ja'k jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios, pu cham ji na pim mi' pui' jiim. **4** Pui' na jax maa'n kap na ja'pni tii tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios: “Tu' ka'm jap niidhat gum taat gio gum naan.” Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch ip: “Gu jaroi' na cham tu' ka'm nii'ñdha' gu taata'n gio gu di'ii'n, am ti'ñchoka' na joodai ki'n mai'yaxix kam muukix ka!.” **5-6** Gu' ji na pim gu' aapi'm maakam ja titdada' gu ja'tkam na jax cham pui' ja'k tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, na pim pui' ja titdada' na cham kam aa' gu jaroi' na palhbui'ñdha' gu taata'n piäm gu di'ii'n, dai sap na ja'pni pix xi chiidai: “Ja'p moo cham jax kax bhaai' ji gu' nañ jax dhuim palhbuidha', na ñich gu' pui' ba tii'n gu Dios nañ biix mu tu'aa' chiop gu tu' nañ ji'k bia'ka'. Cham jax kax bhaai' nañ jax dhuim taiñbuidha', sia ku ja'p moo tiim a'm jum aa!.” Jaiñ na pim gu' maakam ja aagi'ñdha' gu ja'tkam, gu' ba' gu pui' na jax pik ja'k tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, biix ja'p xi dhuukat japid, diihl japid ba' pu tu bua na pim jax ilhii'ñ. **7** Bak gu'r pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na aapi'm jam aagit jup kai'ch, na ja'pnim kai'ch:

8 Dhi ja'tkam pui' tii xi kai'chdha' am nam sap aañ jiñ bui tu daan,
gu'ji nam gu' cham tu'aañ jiñ bui jujur tikit
jup kai'chdha'.

9 ¿Tu'm gi mi'p tigia' sia kum biix aixim tii tu jim?

Na gu' dai nam jax pix ja'k ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam ba' pu tu bua.

10 Ba' pui' xi chi'ik biix maap xi ja jumpadak gu ja'tkam gu Jesuus, jup ja titda:

—Ka na pim moox bhai' xiñ kaaya'ñ jaaduñ nañ jax jam tiida'. **11** Jax dhui na moo cham tu' xidhuu gu tu' koi' no' moo tu kua' pix gu jaroi'. Gu' ji no' giilhim kai'ch na jax cham jir am na ba' pui'm kai'ch nax xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'.

12 Ba' gui' nam ji'k kaichu' mia'n xi feek jup titda am gu Jesuus:

—¿Jix maat ap aa na mit giilhim bhaak gu pariseos na mit jum kai gu dhi' pui' ji' na pich jax tu a'ga?

13 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Dho jax gip bua? Na gu' gu i'iiix gui' nat cham ya i'xcha guñ Gi'kora', jix bhaai' na takbonai mu baas bua'. **14** Cha'pim jax jum aagit ja nii'ñdha' dhi' dhi ja'tkam, nam gu' dhi' ja'p pix ji buan na jax gu cham ñiññia kam nam ja bai'ñchu' gu jai' cham ñiññia kam. Ba' gu jax chu'm cham ñia kam no' tii bai'ñchu' gu jumai cham ñia kam, maap jam dho mi' pai' suulhgia' jax chu'm ti di'n kir.

15 Ba' gu Peegro pui' ba titda gu Jesuus na sap ja aagi'ñdha' na jax jir jum duukam gu pui' nat jax ja'k tu ja a'gi biipi' dir. **16** Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Kux aapi'm aa pui' cham maatit jup jiñ kee nañ jax kai'ñkam jup kai'ch? **17** Ja'p jañ dho kai'ñkam jup kai'ch: Na cham xidhuu gu tu' koi' no' moo tu kua' pix gu jaroi', na gu' silh bhiiya' bookaran ja'k, mi' dhir gatuuk dai na giop ba buusnia!. **18** Gu' ja'pii no' giilhim kai'ch ji gu maa'nkam na jax cham jir am na ba' pui'm kai'ch nax xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'. **19** Na gu' ja jujur am dir bhaan gu ja'tkam nam gigi'ñhi'ñ gux buam jum duukam, pui' na jax gu ja'tkam nam jix ja koodam ka', gio gui' nam jai' ja bia'ka' gu u'uub sia kum tii ti bipna', gio gui' nam jir ganai'pix ka', gio ba' gui' nam ti iixi'ñdha', gio ba' gui' nam iatda', gio gui' nam giilhim ja titdada' gu ja'tkam na jax cham jir am. **20** Dhi' ji' na ba' pui'm kai'ch nax xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'

no'm pu tu bua. Gu' gu koi' pix no'm tu kua', chaam ji nax xidhuu, sia ku mit cham mui' kim jum ikoimdhak tu juu.

Gu ubii na buiñor jix biiñak ka' gu Jesuus sia ku cham jir Israel kam
(Mr. 7:24-30)

²¹ Mi' dhir ba' ma jii gu Jesuus mu ja'k na pai' bhaan bipio' gu Tiiro dibiir gio ba' gui' na bhaan jup bipio' gu Sidoon. ²² Ba' maa'n mi' ba jimchu' gu ubii gui' na pur mi' kam ka', ba' soi'm ilhdhat suakit jup titda ge' ki'n gu Jesuus:

—Aapi'ñ jaduuñ nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap jix joi'mdai xiñ chiigii xi dhua'ñdharai guñ maraax na ampix pui'x ñaanbi' ka' na bhaan jup tu'ii' gu cham kii' ii'mda'.

²³ Ba' gu Jesuus cham tu'p jum buixi'ñ sia ku jax kai'ch gu ubii. Ba'p titda am gu noonbi'ñ:

—Mu xi jootos dhi ubii ku mu ba Jimia'. Bha ja'k jix oodam kai'ch.

²⁴ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho gu' aañ gu Dios bhañ joot ji nañ bha ja gaa'mira' dai gui' nam ji'k jir Israel kam ja'tkam nam ja'p ji buan na jax gu kakasnir no'm mai' suulhgix.

²⁵ Gu' ji nat gu' gu ubii jix io'm mia'n xi eek mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok jup titda gu Jesuus:

—No' pich gi moo iam dua'ñ guñ maraax.

²⁶ Gu' ji na gu'p titda pix gu Jesuus:

—Ja'pji na gu' cham jir am no' ñich tiip xi dhua'ñ gum maraax jiñ jaduuñ, na gu' biipi' aagix gu Israel kam ja'tkam nañ jix bhai' ja duñia'. Na gu' no' ñich aap biipi' jix bhai'm duu, ja'p ji buusnia' na jax gu a'aalh no'm mu pai' ka tu kua' gu tu' no' ñich mi' dhir ja boppoidhak mu ja'k xi ja maa gu go'ngox.

²⁷ Ba'p kai'ch ip gio gu ubii:

—Dho gu'r pui' dat dho jia tiiñ jaduuñ, gu' pix ji nañ gu' aañ soi'ñ ilhii'ñ. ¿Cham aa gu' cham jax jup bua no'p moo xiñ joi'mdaip jiñ chigia' git? Na gu' ja'p ji buusnia' na jax gu go'ngox no'm mi' pai' ti tiitib gu biimñiga'n gu koi' na iigosida' nam tu kua'da' gui' nam jaroi'r ja go'ngoxi' ka'.

²⁸ Ba'p titda ip gio gu Jesuus:

—Aa gu' moo ja'p tu' silhkam soi'm ilhii'ñ ap ji jiañ jaduuñ. Ea ku gi na moo pui' tu tui'ka' nap jax kai'ch.

Ba' moo jano' nat jax pui' ji' tii gu Jesuus, jix kii'p jum duu gu tiiyax, pu dua na kax ñaanbi' kat na bhaan jup tui'ñgit gu cham kii' ii'mda'.

Gu Jesuus na ba ja dudua'ñdha' mui' gux kako'k kam

²⁹ Ba' mi' dhir giop ba jii gu Jesuus mu ja'k ju'ñdharan na pai' ge' suu'nka' gu suudai' na Galilea bhaan bipio'. Ba' maa'n kap oidha' daam xi jimiik bha ja'p bam jiiipi'ñ. ³⁰ Ba' cham ji'x miikim mui' gu ja'tkam pix ja'x ji ai mit mi' na pai'p tu'ii' ji ja ua'dat am gux kako'k kam, pui' na jax gui' nam jix mama'mkulhi' ka' nam cham tu oipoda', gio gui' nam cham ñiññia ka', gio ba' gui' nam jix mumuuk tu noonob ka', gio gui' nam cham tu ñiokda', gio ba' jai' mui' gui' na biix aixim tu'm ja eeka' gu ko'kdai'. Ba' biix ja dudua'ñ gu Jesuus, jix kiki' mit jup jum duu. ³¹ Ba' gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii', mi' pui' pup tu'ii' am na mit ja tii na mit bhai' ji chu ñiokcha gui' nam cham tu ñiokdat, gio gui' nam jix muuk tu noonob kat na mit jix kiki'p jum duu, gio gui' nam jix mama'mkulhi' kat nam cham tu oipodat, gio gui' nam cham ñiññia kat. Ba' biix dhit bhai' ji chu daani mit buiñor gu Dios, nam gu'x bhai'm taat gu dhi' pui' ji' na mit jax ti tii.

Gu Jesuus na mui'dhalhdhai gu koi' tu ja makia' ip gio mui' gu ja'tkam

(Mr. 8:1-10)

³² Ba' ba ja bai gu Jesuus gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—Jix joi'mdat ja nii'ñ iñ dhi ja'tkam, na gu' cham jai'ch nam tu' ka jugia', na mit gu' baik tanoolh ya' ba juruuñ aañ jiñ bui. Gio gu' cham jup jir am no' ñich tiip xi ja joot nam ba Jimia' ja ki'aam ja'k, nam gu' mu pai' tu kaamui mi' pup bitka' boi cha'm.

³³ Ba'p titda am gu noonbi'ñ:

—¿Dho tu'ch gip ja makia' aach ya', nach gu' cham ge' ua' gu koi'? Gio gu' ya ja'p jir gampix, ¿paach gip tu tañia'? Gio gu'r mui' am dhi ja'tkam, cham tu' tu'r gook alh am.

³⁴ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Gu' aapi'm ji'k pix ua' gu paan na pim saak ua'?

Ba' gui'p titda am:

—Dho xijum gook dho pix, gio ba' ji'kchi ip gu boptop.

³⁵ Ba' xi ja chia nam pu ja tiida' gu ja'tkam nam mi ja'p xi dharaibu!. ³⁶ Mi' dhir ba' dai nat xi dhaagik gu xijum gook gu paan gio ba' gu boptop, jix dhaam ja'k xi chi tiigik xi chu taxchaabgi buiñor gu Dios. Mi' dhir ba' dai nat pix mui' ji ja maa ta'tak gu noonbi'ñ, gui' ba' mi' dhir mu ja'k pix mui'p ji ja maa mit gu ja'tkam. ³⁷ Ba' biix tu juu mit nam ji'k mi'p tu'ii sia kum jix io'm tii' mui', tu koi'mik am nam ji'x ilhii'ñ, jai' mit pu cham ka jugio. Ba' pui' giop ma tu jumaap jamit gu ta'tak ga'n nat bii, xijum gook bapaalh dho moo giop suusu'n. ³⁸ Ba' biix dhi' na mit ji'k mi' tu juu gu ja'tkam, aixim am maakob mambhiix jix cha'tmam oo'm (4000) gu dai chichio'ñ, gu u'uub gu' cham aagix kam ji gam a'aalh. ³⁹ Ba' daipu' nat mi' pui' xi chu ja maakak gu Jesuus gu mui' ja'tkam, pu jii xi ja ñio'kdhak, dai nat jax bha tis bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p jup se' amuub suudai' jugii'ñ, silh bhii mu ja'k na pai' bhaan bipio' gu Magdaala dibiir.

16

Gu pariseos nam tiix mai'chim ka' gu Jesuus no't sap moo baabui' silhkam Dios bha joot

(Mr. 8:11-13; Lk. 12:54-56)

¹ Ba' ji'kchi mummip ba ji bubua mit buiñor gu Jesuus gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam saduseos jup jum tiiti'nda'. Ba' tii bax aa' am na ja nii'ñchudat jup duñia' git gu tu' nar jix bhai'm duukam, gu' nam jax dhui pix jix mai'chim no't sap moo baabui' silhkam Dios bha joot. ² Gu' ji na gu'p ja titda pix gu Jesuus:

—¿Gu' jax dhuukat jix mat ka' pim na jax chu'm oidha' jimiidha' na pim ba' gu'p kai'chdha' pai'ji jax chu'm jurnik: "Xib moox kii' oidha' jimiim, tii' na gu'x bi'm maaxi'ñ gux dhaam"? ³ Gio ba' moop kai'chdha' pim ip pai'ji jax chu'm kabuimuk: "Xib moo cham kii' oidha' jimiim. Jaiñ na gu'x bi'm maaxi'ñ gux dhaam gio nax chibaa!". ¿Gu' ba' cham pu'ñix maatit jup jiñ ñii'ñ japid aa añañ nañ

jir tu'p tu'm da'? Tii' na pim ba' gu'x maatit nii'ñdha' gu tu' na jax chu'm oidha' jimiidha'. ⁴ Pu chuutu'm gu ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ, aañ cham tu' ja tii'ñchuda' gux kii'p jum duukam, sia kum bhai' tii aa'. Dai gatuuk nam jiñ chigia' nañ iampix pui' ja'k jup jiñ dhuñia' na jax gu Jonaas.

Ba' daipu' xi ja tiidak pu jii.

Gu Jesuus na baya aagi'ñdha' gu noonbi'ñ nam cham ja kkekeda' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio gui' nam saduseos jup jum tiiti'nda'

(Mr. 8:14-21)

⁵ Ba' na mit pai' dhuuk mi' dhir ba jii baasi'n dir ja'k jumai ju'ñdharan gu ge' suudai', cham ka ti'ñcho am gu paan gu noonbi'ñ gu Jesuus nam git xi gaamui nam mu pai' ba jugia!. ⁶ Ba' tu ja a'gidhim gu Jesuus gu noonbi'ñ, jup ja titdaim:

—Moo pim cham ja kkekeda' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio gui' nam saduseos jup jum tiiti'nda', nam gu' joidham jix bhai' xi buada' nam tu a'gada', ja'p ji buusan na jax gui' na ki'n jappukar gu paan na gilhim jix chu ia'ñdhara'!

⁷ Ba' gu noonbi'ñ gu Jesuus dai paan bhaan jup tu a'gim am, jup kai'chim am:

—Bak gu' cham bhai' xi gaamuk jachich gu paan nach mu pai' ba jugia' git.

⁸ Ba' ba ja kai gu Jesuus nam jax kai'chim, ba'p ja titda:

—¿Jax ku pim ba' moox buam jup bam aa'ntu' gu tu' paan na pim cham ua'? ¿Moo chakui biix jam jujur ki'n ti jiigi'ñ japid aa añañ jiñ bui nañ añañ jir ge'kam? ⁹ ¿Chakui aa pim maatit jiñ ñii'ñ nañ jir tu'p tu'm da'? ¿Cham aa pim ti'ñcho na ñich añañ mui'dhalh gu paan gux chamaam na ñich tu ja maa gu mui' ja'tkam aixkam jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm? Na mit jai' cham ka jugio bo na pimit ba' aapi'm giop ma tu jumaap bapaalh cha'm. ¿Cham aa pim ti'ñcho na pimit ji'k ja susdui'? ¹⁰ Gio ba' gatuuk na ñich giop mui'dhalh gu xijum gook gu paan na ñich giop tu ja maa bo gu ja'tkam gu maakob mambhiix jix cha'tmam oo'm aixkam, ba' jai' pui' cham jup ka jugio mit, ba' aapi'm giop ma tu jumaap bapaalh cha'm. ¿Cham aa pim ti'ñcho na pimit ji'k giop ja susdui'? ¹¹ ¿Gu'

jax ji ku pim ba' cham maatit jiñ kę̄p nañ aañ cham tu' paan aagidhat jup kai'chim? Gu' ja'pji gui' nam pariseos jum tiiti'nda' ji gio ba' gui' nam saduseos jup jum tiiti'nda' nañ ja aagit jup kai'chim na pim cham mi ja kę̄kę̄eda', nam gu' joidham jix bhai' xi buada' nam pai' dhuuk tu a'gada', ja'p ji buusan na jax gui' na ki'n jappukar gu paan na giilhim jix chu ia'ñdhara'.

¹² Ba'x maatit ba kai mit gu Jesuus na cham tu' gui' aagit jup kai'ch na ki'n jappukar gu paan, gu' ja'pji gui' ji nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam saduseos jup jum tiiti'nda' na ja aagidhat jup kai'chim nam cham ja kę̄kę̄eda' gu pui' nam jax ja'k tu a'gada'.

Gu Peegro na pui' ba ti'ya' na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam

(Mr. 8:27-30; Lk. 9:18-21)

¹³ Ba' mi' dhır giop ba jii gu Jesuus mu ja'k na pai' Sesarea Piliipo ti tiigim bhaan bipio' gu dibiir. Ba' ba ja tikka gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—Jax jam kai'chdha' gu ja'tkam? Jaroo sap da' iñ aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora'? Tu'ñ sap jir jup tu'm da'?

¹⁴ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho ji'ma'n jup kai'chdha' am nap sap aap jir di' gu Juan ja'tkam bopkondam. Jai' ba'p kai'chdha' am ip nap sap aap jir di' gu Eliiyas gui' nat saak pui' maaxik duakam jii jix dhaam ja'k. Jai'p ba'p kai'chdha' am ip nap sap aap jir di' gu Jeremiiyas, gio ba' moo ji'x jup kai'chdha' am ip nap sap aap maadit jir di' gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios.

¹⁵ Ba' diilh jup xi ja tikka gu noonbi'ñ gu Jesuus, jup ja titda:

—Aapi'm gi, xiñ maat japid aa nañ jir tu'p tu'm da'?

¹⁶ Ba' mui' ji ñio gu Simoon gui' nam Peegro ki'n jup jix mat ka', jup kai'ch:

—Dho aapi'dhor di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' git gu Dios.

¹⁷ Ba'p titda gu Jesuus:

—Ja'p moo joidham jix bhai' tum jii Simoon aap nap jir maraa'n gu Jonaas, nat gu' cham tu' jaroi' ya' kam dhi oi'ñga'n jum aa'ñ gu dhi' pui' na pich jax ja'k tii nañ jir tu'p tu'm da' aañ, gu' guñ Gi'kora' ji gui' nax

dhaam jup tu'ii' nat jum aa'ñ. ¹⁸ Ba' xib aañ pum titda, aap nap Peegro ki'n jup tii', na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch nap jir jodai, aap ya' ka ja silhka'nda' gui' nam ji'k jiñ bui ti jiigi'ñ gu ja'tkam nam ba' gammiji mi' pui' jiimda' nañ jax tu jam a'gi'ñ. Ba' dhi' ja'p ji buusnia' nañ jodai cha'm ba kisa' guñ chiop. Ba' cham ji'xkat jax dhooda'gux buam jum duukam, sia ku jax tii ilhii'ñdha' git. ¹⁹ Jum makia' iñ gui' na bhaan jix maati' ka'na biix jum a'm ji chu bi'ya' gu tu' nap jax jix dhuñiim ka', jix dhaam dir jañ ya'tum aichulhdha'. Ba' jax ñap ti'iidha'ya' dhi oi'ñga'n, pui'p tu tui'ka' jix dhaam ja'k, gio gu tu' nap jax jix dhuñiim ka', pui' ja'k jup tu tui'ka' jix dhaam ja'k.

²⁰ Mi' dhır ba' dai nat xi ja soo'mchulhdhak gu Jesuus gu noonbi'ñ nam sap chakui jaroi' aagi'ñdha' na dhi'r di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' git gu Dios.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' nam mu'aa'
(Mr. 8:31-9:1; Lk. 9:22-27)

²¹ Ba' ba ja aagi'ñ gu Jesuus gu noonbi'ñ na sap bhammi ja'k jim Jerusaleen, sap ba' no't bhammi ba ai, tu chiñia' am nam tulhiñchudai mu'aa' gu ja gę'gęrkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio gu ja gę'gęrkam tuk gui' nam bhai' gę'chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ku ba' gu' sap baik tanoolh ki'n duadii mi' ji na jax ba oirida'. ²² Ba' gu Peegro mu ja'p dilihkob xi baakuk jup titda gu Jesuus na sap cham jir am gu pui' na jax kai'ch, jup titda:

—Chaan ji nar am gu pui' nap jax kai'ch jiñ jaduuñ. Jax dhui na moo cham pui' aa' gu Dios.

²³ Gu' ji nat gu' jotmoda' ku' xi kikbok gu Jesuus jup titda:

—Moop cham tu' ki'n jiñ juanda' toobilhik, nap gu' cham pui' ilhii'ñ na jax jix aa' gu Dios, dai nam jax pix ja'k ilhii'ñ gu ja'tkam.

²⁴ Mi' dhır ba' moop ja titda biix gu noonbi'ñ gu Jesuus:

—No' jaroi'x aa' na gammiji bañ kaichgiida', jum aa'na ja'p xi dhuuji na diilh jax ilhii'ñdha', dai na pix bhaan ji bamgia', cham jax bua sia kum jix mu'aam. ²⁵ Na

gu' gu jaro'i' no' tiix aa' na git jix bhai' tu jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, cham bhai' tu Jimia' gatuuk. Gu' cham ji no' gu' cham tu' ji kékédat gammijiñ kaichu' sia ku mit ma mua, na gu'x bhai' tu Jimia' mi' dhir ja'p ja'k. ²⁶ ¿Tu' gi mi'p tigia' gu jaro'i' sia ku ti'i bixchu' tu bia' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch? Na gu' cham ji'xkat palhbuidha' na tisdia' jix dhaam ja'k no't jotmoda' am xi muu. ²⁷ Na gu' aañ nañ pai' dhuuk gio bhai'p Jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, jix io'm ge'kam ki'n bha Jimda' iñ, na gu'ñ a'm ti' niidhidha' guñ Gi'kora', sia gu noonbi'ñ jam jiñ biim jiimda'. Ba' ya' ja makia' iñ biix gu ja'tkam gu tu' nar ja mai'chik ka' biix ji'ma'n nam tu' jax buimii ya' dhi oi'ñga'n bhaan, no'm mi' pui' jiimdat na jax jix aa' gu Dios piám ku gu' cham. ²⁸ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam titdañ jaaduñ na pim ji'k ya'p tu'ii' gu xib, na pim jai' dhit pui kapup duduaka' nañ gio ya' eje'i bar ge'kam ka' dhi oi'ñga'n bhaan, aañ nañ bhaankam ya' oiri' guñ Gi'kora'.

17

*Gu Jesuus na maakam tu'm jup dum
duñia' gu buibsa'n gio gu jajannulhi'ñ
(Mr. 9:2-13; Lk. 9:28-36)*

¹ Ba' gatuuk ji'k xijum maa'n jurni'ñ ki'n ma jii gu Jesuus maa'n kap na pai'r oidha' ta'm nax io'm jir te'kob, xi ja baidhak baik gu noonbi'ñ, moo gu Peegro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan ja'nni'ñ dhi' ji' dhi Jakoobo. ² Ba' na mit pai' dhuuk bhijimmi ba tiit is daam dir gu oidha', jotmoda' maakam tu'm jup dum duu gu buibsa'n gu Jesuus, ja'p tu'm jum maaxi'ñ na jax gu tanoolh, gio gu jajannulhi'ñ joidham jix chooto totbikdam jup dum duu, ja'p tu'm jum maaxi'ñ na jax gu tu' no' miichdhix na joidham tanoorda'. ³ Ba' ba ja ti'i mit gu noonbi'ñ gu Jesuus gook gu ja'tkam na mit mi'bam maax, maa'n jir di' gu Moisees, maa'n ba'r Eliiyas. Ba' mi' gu'kat tu a'gi'ñ am gu Jesuus nam mui' xi chi'ñ. ⁴ Ba' gu Peegro jotmoda' cham jum matda' ir mui' ba ñio, jup titda gu Jesuus:

—Umri moor am jiñ jaduuñ nach kapp-hai' ya'p tu'ii' aap jum bui. Ji'ma'n jach jam tuttuidha' gu o'nam, maa'n moor aap ga'n

ka', maa'n ba'r Moisees ga'n ka', maa'n ba'r Eliiyas ga'n ka'.

⁵ Ba' na mi' pui' ka kai'ch gu Peegro, jotmoda' bhai' ji chibgir, jix chutuap tum duu mi' nam pai'p tu'ii'. Ba' bhiji dir ja'p tibaa'ñ cha'm bhai' ji chum ñio, jup tum kai'ch:

—Dhi Jesuus aañ jir jiñ mar, ba'x io'm jix dha' iñ. Aañi' ya' dir mu joot na pim ba' mi' pui' xi jimii na jax jam tiida'.

⁶ Ba' na mit jax pui' ti kai gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, mi ja'p ja o'lhia ki'n pu guguu mit na mit bax chooto'n, diirap xi chu siisap gu ja moom. ⁷ Ba' gu Jesuus ja'xpix mu jimii k mi' xi ja joiñdhak jup ja titda:

—Xi baapmi' gor. Cha'pim totdon ka'.

⁸ Ba' na mit pai' dhuuk gio mui'p ji chi ti'i, cham pai' tu jai'ch am gu ja'tkam gui' nam mi' ka gu'kat, dai diilh gu Jesuus mi ja'p kiik.

⁹ Ba' giop ba jii mit bhai' dhir oidha' ta'm. Ba' nammi' pai' a'nsap nam ba juurkichu', jup ja titda gu Jesuus nam sap chakui jaroi' aagi'ñdha' gu pui' na mit jax ti ti'i, jup kai'ch:

—Moo pim chakui jaroi' aagi'ñdha' gu dhi' pui' na pimit jax ti ti'i. Dai no' ñich muukik giop ba dua na pim ba' ba tu aa'nda'!

¹⁰ Ba' moo ja'pni bhai'p ba tikka am gu Jesuus gu noonbi'ñ, jup kai'ch am:

—Jax kum ba'p kai'chdha' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na gu Eliiyas biipi' ya' aaya' na ba' guch Xoi'kam ya'p ba aaya'?

¹¹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho gu'r pui' dho na biipi' ya' aaya' gu Eliiyas na ya' ja silhkada' gu ja'tkam na ba' mi' dhir ya'p ba aaya' guch Xoi'kam. ¹² Ku ba' gu' ja'p moo gu tu'x matgim nañ ya' jam aagi'ñdha', matgim gu Eliiyas ya' ba ai ji, gu' ji na mit gu' cham ji'xkat maat gu ja'tkam no' moop jir di', dai na mit tu' pix ilh. Ba' aañ nañ xib ya' oiri' aapi'm jam bui nat bhañ joot guñ Gi'kora', pu'ñi tu' pix jup jiñ ilhdha' am gu ja'tkam.

¹³ Bax maatit ba kai mit gu Jesuus gu noonbi'ñ na gu Juan ja'tkam bopkondam aagit jup kai'ch nar di' gu Eliiyas.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu biapma' na kax ñaanbi' ka' na bhaan yup tui'ñgida' gu cham kii' ii'mda'
(Mr. 9:14-29; Lk. 9:37-43)

14 Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai nam pai' daraa gu mui' ja'tkam, maa'n mi' dhir ja'p mui' ji ai buiñor gu Jesuus, ba' mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok soi' ba titda, yup kai'ch:

15 —Aañ ja'p tii kai'chidhat jiñ jaduuñ nap git iam dua'ñdha' dhiñ alhii chuk na giilhim jum tulhiiñ na tu kaammukda'. Ji'x tai chir ba gixa' piäm suudai' chir. **16** Tii ñich ya ja aichulh dhi' nam jum kaichu', gu' ji na mit gu' cham ji'xkat dua'ñ, na gu' chix xijai jax ña ja'k.

17 Ba'p kai'ch gu Jesuus:

—¿Moo ja'p chakui biix jam jujur ki'n jix biiñak japim aa buiñor gu Dios? ¿Ji'x jañ ba' ya' pu oirit yup jam aagi'ñdha'? Bhai' gor jiñ bai'ñxi'ñbop gux ko'kkam ya'ni ja'k.

18 Ba' gui' xi bai'ñpuk mi'p ba aichulh jamit. Ba' ba ñiok gu Jesuus gu cham kii' ii'mda' na bhaan yup tui'dhi' gu biapma', yup titda:

—Mup buusnia' bhai' dhir bhaan dhi biapma'. Cha'p bhai' pu tui'ñgida'.

Ba'x kii'p jum duu gu biapma' mi' jotmoda' nat jax pu tii'n gu Jesuus.

19 Ba' gatuuk mu ja'p dilhkob ba tikka am gu Jesuus gui' nam kaichu', yup titda am:

—Jax ba'r jum duukam chi ku chich ba' aach cham ji'xkat mai' joot gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan gu biapma'?

20 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho na pim cham biix jam jujur ki'n ti jiigii'ñ dho buiñor guñ Gi'kora'. Na gu' no' pim biix jam jujur ki'n ti jiigii'ñdha' git buiñor, sia ku pim gu' panaas cham tu' bhaigim tu'ii', ja'p na jax gu mostaasa kai na panaas cham tu' bhaigim tu'ii', aañ pu jam titda na sia dhi oidha' jix bhaai' na pim pu tiida' na maakam ja'k Jimia', pui' dho ji chu buusnia' no' pim moo tu' silhkam ti jiigii'ñ buiñor guñ Gi'kora'. **21** Ba' gu pu chuutu'm cham kikii' i'ii'mda', saabuix kam jum aa' na ba'x bhaai'n ka' nañ mai' ja jootosda', gio ba' nañ gammijii xi tu daanit buiñor gu Dios.

Gu Jesuus na gio pui'p ba ti'ya' nam mu'aa'
(Mr. 9:30-32; Lk. 9:43-45)

22 Ba' nam pui maap mi' ka oipo na pai' bhaan bipio' gu Galilea dibiiñ, yup ja titda gu Jesuus gu noonbi'ñ:

—Jum aaya' nam pai' dhuuk jiñ dhagia' gui' nam jiñ o'bhangi'ñ aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora'. **23** Mi' dhir ba' dai nam ba tu chiñia' nam jiñ mu'aa', ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n ya' ji nañ jax ba oirida'.

Ba' bhai'x buam jim ilh jamit gu noonbi'ñ na mit pui' ji' kai gu Jesuus.

Nam jaroi' aagix nam tu namki'ñdha' gui' na ji'k bhaan bipio'da' gu ge' chiop

24 Ba' nat pai' dhuuk mummi ja'k yup ba ai gu Jesuus na pai'r Kapernaum ja biim gui' nam kaichu', mi'ba ji bubua mit buiñor gu Peegro gui' nam tu taanda' gu tuumiñ na ji'k aagix nam tu maakda' bhammi ge' chiop. Ba' ja'pni bhai' ba tikka am:

—¿Tu namki'ñ aa gui' na pim kaichu' na ji'k bhaan bipio' gu ge' chiop?

25 Ba'p ja titda gu Peegro:

—Tu namki'ñ ji matgim.

Ba' xi mii nat tikkam gu Jesuus na jax ja'k jix bhai' gu dhi' pui'. Ba' na kia'pix mui' ji baakim mijii ba'k chir, biipi' kat bhai' ba ñio gu Jesuus, yup kai'ch:

—¿Aap jax ilhii'ñ Simoon ja bui gux io'm ge'gerkam jum aa'ndam nam jix jai'ch ya' dhi oi'ñga'n bhaan? ¿Jaroom aagix nam ja namki'ñdha', gu diih ja ja'tkam tuk aa, ka' gu jai' aa momkoran kam no'm ja daam kii?

26 Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Dho gui' dho nam jir momkoran kam.

Ba'p titda ip gio gu Jesuus:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch, gu' ba' gui' nam jir ja ja'tkam tuk tii cham tu' aagix nam ja namki'ñdha' git. **27** Ba' aach pu'ñi ip, tii cham tu' aagix nach tu namki'ñdha' git, nach gu' pui'p jir ja ja'tkam tuk. Ku ba' gu' ea nap mu Jimia' mummi na pai' ge' suu'n gu suudai' xi bhiiji ap gu bhai'chdhakar, mup ba' xi bua' suudai' chir. Ba' gu jax chu'm na biipi' mi' sa'ya' gu batoop, maa'n tigia' ap gu tuumiñ na mi Jimia' chiñi'ran, aixkam na ji'k jum aa' nach ki'n tu namkidha' aap gio aañ. Ba' xi bhiiji ap

ki'n mu xi ja namki'ñmira' gui' nam pui' bham taan nam ba' cham tu' ki'n kach juanda'.

18

*Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' nam aa' na gampai'm ilhii'ñdha' gu jaroi' na ba'r gø'kam ka' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios
(Mr. 9:33-37; Lk. 9:46-48)*

¹ Ba' moo ja'pni bhai'p ba tikk'a am gu Jesuus gu noonbi'ñ, jup titda am:

—¿Jaroo chi ba'x io'm jir gø'kam ka' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios?

² Ba' xi bai'ñmirak gu Jesuus maa'n gu alhii mi ja'p ja saagi'ñ xi kisak³ jup ja titda:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam titda, gu jaroi' no' cham pui'm ilhii'ñ na jax dhi'ñi alhii, cham ji'xkat Jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ⁴ Ba' gu jaroi' na pui'm ilhii'ñdha' na jax gu alhii na soi'm ilhii'ñdha', dhi' ji' ji na bar gø'kam ka' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ⁵ Gu' ba' gu jaroi' no't jix bhai' ba duu gu jax chu'm alhii aañ jiñ a'mkam ja'p na jax dhi'ñi nañ ya' daa', ja'p ji buusnia' nat aañ jix bhai' bañ dhuu.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham tu jimchu'n gu ua'tulhdhara'

(Mr. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

⁶ 'Ba' gu jaroi' no't maakam iatgidhak jix buam ba tu mamtux gu jax chu'm alhii pui' na jax dhi'ñi nañ ya' daa', no' gu' tii ka ti ji'ñdhat aañ jiñ bai, jir am kat nam kuxboran buulhdhai gu mattur mu nui'ñña' mu pai' na gø' suu'nka' gu suudai'. ⁷ Ja'p moox buam iam ja bai gu ja'tkam, nam gu' gammiji' jai'ch ka' ja bai gu' nam ja baidhidha' nam jix buam jum duukam jup tu duiñpu'. Ku ba' gu' jaroi' na pu'ñi ja baidhidha' gu ja'tkam nam jum u'ua'tulhdhapu', giilhim joi'mdam jum duñia' ji gatuuk na pai' dhuuk tulhiñchuda' gu Dios.

⁸ 'Gu' ba' no'p gu' aap gum nob ki'n jum ua'tulhi'ñ piam gum toon ki'n, jix bhai' nap ii'ki mu baas bua' nap ba' cham gammiji' ki'n pup jum ua'tulhi'ñdha', cham jax bua sia kup maap dir cham tu nobtu' piam kup cham tu toontu' nap pai' dhuuk ba aaya' jix dhaam. Na gu' xi' cham jir am

no' mit gu' binkam mu ja'k xim bua na pai' gammiji' cham tutki' gu tai nap mi' pup jum tulhiñdha' gammiji', sia kup biix gook tii xi chu noonobtu' piam kup biix gook tii tu toontu'. ⁹ Piam ku gu' no'p gu' maap dir gum buupui ki'n jup jum ua'tulhi'ñ, jix bhai' ip pui' nap jupnai mu baas bua' nap ba' cham gammiji' ki'n pup jum ua'tulhi'ñdha'. Na gu' xi' cham jir am no' mit binkam mu ja'k xim bua na pai' gammiji' cham tutki' gu tai nap mi' pup jum tulhiñdha' gammiji'. Gu' cham ji no'p maap dir piñ tu buupuichu' nap pai' dhuuk ba aaya' jix dhaam, cham jax bua, na gu'x bhai' ba tum Jimia'.

*Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu kakasnir bipia'dam
(Lk. 15:3-7)*

¹⁰ 'Ba' aañ ya' pu jam titdañ jaaduñ na pim cham tu' piñ ja ilhii'ñdha' gu a'aalh ja'p na jax dhi'ñi nañ ya' daa', ni jax chu'm dho moo, nam gu' dhi' ja a'm ti niidhat jup tu'ii' jia gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' gui' nam jix dhaam jup tu'ii' buiñor. ¹¹ Nat gu' aañ pu kai'ñkam bhañ joot jia guñ Gi'kora' ya' dhi oi'ñga'n bhaan nañ ya' ja palhbuidha' nañ ja boosga' gui' nam ji'k mu ja'k bhiichu' nam pai' gammiji' mi' pup jum tulhiñdha'.

¹² 'Jax japid ilhdhat jiñ keø? Pui' na jax maa'n gu maa'nkam no' ja bia' gu kakasnir ji'k maa'n jix chamaam oo'm aix kam. Gu' ba' no't gu' jax dhuukat maa'n mai' ma bua mu pai' gampiñ no' ka tu bipia', Cham japid ilhii'ñ na mi' ka xi ja do'ñchoi gu jai' xi dhai'ññia' na tu gaa'mira'? ¹³ Ba' na pai' dhuuk tigia', jix io'm jix dha'dam dagia', cham tu' pui' ilhii'ñdha' na jax gu jai' na mu pai' xi ja do'ñchoi. ¹⁴ Ba' pu'ñi ip guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii', cham aa' na jaroi' maadit mai' gixa' dhi' dhi a'alh.

*Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham jir am nam jix bhaak ka' gu ja'tkam ja bai gu jai'
(Lk. 17:3)*

¹⁵ 'Gu' ba' no' jax dhuukat aapi'm maadit tu' jax ma jam duiñ gu jax chu'm jam jaduuñ, jix bhai' nap mu ja'p dilhkob xi baabui xi chu a'gidha' na cham bhai' na pui' tu buada'. Ba' no' jax kai'ch na cham pui' ka tu buada', dho gu' pui' dho na pim jax jix bhai' ba kai'chdha' na jax biip' dir.

¹⁶ Piam ku gu' no't gu' jax dhuukat cham jum kai gu pui' nap jax tu a'gidha', jir am nap jumaip xi bai'ñmirai gu jaroi' piam ji'k gook na pim ba' baik dit tu a'gidha', katti iam jam kę̄ęji mi' pui' ba jimia'. ¹⁷ Piam ku gu' maa'n nat jax cham jam kai, dho gu' jai'p dho giop xi ja bai'ñmirai biix nam ji'k ti jiig'iñdha' aañ jiñ bui na pim ba' mui' dhit tu a'gidha'. Ba' no' gu' maa'n nat jax cham jam kai, dho gu' pui'p dho cham ka juanda', dai nap pui' pix ba bia'ka' na jax gui' nam cham ti jiig'iñ aañ jiñ bui, piam pui' na jax gui' nam jir tuumiñ tu taandom tugiñ gux io'm gę̄'kam Rooma kam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ.

¹⁸ 'Ba' jax ña pim jix aa'nda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, pui' ja'k yup tu tui'ka' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', aañ moo ya' pu jam titda. Piam na pim jax ti'iidha' gio na pim tu' cham aa'nda' na pui' tu tui'ka' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, pui' ja'k yup tu tui'ka' jix dhaam ja'k.

¹⁹ 'Ba' no' pimit ji'k gook maap xi chu a'gak ma tu daani buiñor guñ Gi'kora', jam makia' dho na pim tu' taanda', aañ moo ya' pu jam titda. ²⁰ Na gu' no'm ji'k gook piam ji'k baik mi' pai' tu daan gu ja'tkam aañ jiñ bui, aañ mi'p tui'ñgida' ja bui.

²¹ Ba' gu Peegro mu jimiik amuub bhai' ba tikka gu Jesuus, yup titda:

—¿Gu' ba' ji'kim jix bhai' nañ pu tiida' gu jax chu'm jiñ jaduuñ no't tu' jax jiñ duiñ nañ pui' pix ka tu uañi'ñka', ji'k xijum gookim aa?

²² Ba' gu Jesuus yup titda:

—Ja'pjí mui' kim ji nax bhai' nap pu tiida' nap pui' pix ka tu uañi'ñka', cham tu' gu tu' xijum gookim pix, gu' ja'pjí ji'k baik oo'm daman mambhiix ja'kbui' kim ji.

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gui' nam palhbui'ñdha' gu jax chu'm gę̄'kam gu tu' na jax buada'

²³ 'Ba' gu jaroi' no' bhaan ba ti niiidhim gu Dios, ja'p ji buusan na jax maa'n gu jax chu'm gę̄'kam no't mu pai' ba ji chu ja'kilh nam ji'k ua'tu'nda' gui' nam ji'k palhbui'ñdha' gu tu' na jax buada'. ²⁴ Ba' nat jax kia'pix mui' ji chu ja'kilh, ba tii na maa'n jix io'm mui' tuumiñ ua'tu'n. ²⁵ Ba' ba tu chia nam daagii ga'ra' bii'ma'n gu

binga'n, gio gu maamra'n, gio ba' na ji'k tu' bia'ka', nam sap ba' pui' pix tujuandam ki'n ji bi'ya' cham ji namkidhat na sap ba' pu'ñi ja'k cham ka ua'tu'nda', na gu' cham bia'ka' na tu' ki'n tu namkidha' dhi' dhi maa'nkam. ²⁶ Gu' ji nat gu' jotmoda' mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok bhai' soi' ji chii'n gu gę̄'kam gui' ji' gu maa'nkam na mui' tuumiñ ua'tu'nda', yup titda: "Ka tuñ uañi'ñka' ap jiñ jaduuñ. Aañ matgim jum namkidha' ji biix nañ ji'k jum ua'tu'n." ²⁷ Ba' gu gę̄'kam jix joi'mdak ma kai, pui' cham ka juan sia ku ua'tu'n, dai nat ba tu chia nam giop do'ñcho'. ²⁸ Gu' ji na gu' moo jano' nat jax mi' dhir buus gui' ji' gu maa'nkam na tu ua'tu'ndat, maa'n mi ja'p yup ba tii' gui' nam maap tu juanda' na palhiip yup ua'tu'nda'. Ba' bhai' pu ji dhaa kuxboran, bhai' xi bhiikchu'ntu' yup xi chitdat: "Bhai'p jiñ ñamkidha' gui' nap jiñ ua'tu'n." ²⁹ Ba' pui' tii'p xi chum uañ buiñor gui' na mi'x bhaam, yup titda: "Ka tuñ uañi'ñka' ap jiñ jaduuñ. Aañ matgim jum namkidha' ji biix nañ ji'k jum ua'tu'n." ³⁰ Gu' ji na gu' cham pui' ilhii'ñ gui' na mi'x bhaam, ja'pjí na bha taan ji na ji'k ua'tu'n. Tu chia dho gu' nam kuupa' na sap ba' namkidha'. ³¹ Ba' na mit pui' ji' tii' nat tu dooda gui' nam pui'p jir tujuandam tugiñ ka' gu gę̄'kam, giilhim jix buam jum ilh jamit, ba' mu jimiik ba aagi'ñ am gu gę̄'kam. ³² Ba' gu gę̄'kam mu tu joochxi na mu Jimda' buiñor. Ba' nat pai' dhuuk mi' ba ai, yup titda: "Ja'p moo alh jix buam tomaat ap. Tii' aa na ñich aañ cham jax jum dooda nap jix io'm mui' tuumiñ jiñ ua'tu'ndat, na ñich gu'x joi'mdak jum kai na pich bhai' soi' jiñ chii'n. ³³ ¿Moo cham bhaai' aa nap pu'ñix joi'mdaip kaaya' gui' na pui'm ua'tu'n na ñich aañ jax xim joi'mdak jum kai nap soi' bañ chitda?" ³⁴ Ba' bhaamuk tu chia gu gę̄'kam nam tulhiñchuda' na ba' namkidha' ip gio gui' nat ji'k pui' tii' ba tii'dak na cham ka namkidha' git.

³⁵ Ba' mi' pix juugit tu a'ga gu Jesuus gu dhi' pu'ñi ja'k. Mi' dhir ba' moop ja titda:

—Ba' aapi'm pu'ñip jam dooda' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam yup tu'ii' no' pim Cham tu ja uañi'ñ gu jam jaaduñ biix jam jujur ki'n.

19

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham jir am nam mai' ja iabuda' gu ja bipna' gu ja'tkam (Mr. 10:1-12; Lk. 16:18)

¹ Ba' gatuuk na mi' pui' ji' xi chu ja a'gidhimik gu Jesuus gu noonbi'ñ, pu jii mi' dhir na pai' bhaan bipio' gu Galilea dibiiř, mu ja'k yup bhii na pai' bhaan yup bipio' gu Judea dibiiř, maa'n kap na pai' iampix xia'lhbui ja'k bipio' mi' na pai' bhiix gu Jordaan Ak. ² Ba' cham ji'x miikim jix io'm mui' mi' mam jumaap jamit gu ja'tkam ji ja ua'dat am gux kako'kkam, ba' gu Jesuus cham jax ji chii'k pix ja'x yup ji ja dudua'ñ. Biix jamit dho gu'x kii'p jum duu.

³ Ba' moo ji'kchi mi'p ba ai mit gui' nam pariseos jum tiit'nda', ba' bhai' ba tikka am gu Jesuus nam mi' pix jix mai'chim no' sap moo jax kai'ch na cham jir am nam ba' pui' ja'k iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa', yup titda am:

—Jix bhaai' aa gu jaroi' no' cham ka joi'ñ gu binga'n na mai' xi buaji jumai bhai'p ji bhiixa', ka' gu' cham aa?

⁴ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Kux aapi'm aa cham ji'xkat tu jiñkui'ñ mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nap jum kai'ch nat guñ Gi'kora' pu kai'ñkam yup duu gu chio'ñ gio gu ubii nam ba' gammiji maap tu oi'ñka'? ⁵ Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch ip: "Ba' dilihkob ja'k ba tu kiicha' gu chio'ñ na pai' dhuuk bhiixa' gu ubii, cham tu' mi' ka tu kioka' nam pai' oi'ñka' gu gi'korga'n. Ba' dhi gook ja'p ji buan am nam jir maa'n maa'nkam ka' pix gu chio'ñ gio gu ubii." ⁶ Pui' kuñ ba'p kai'ch nam cham tu' kar gooka'n ka', gu' maa'n pix ji. Ba' cham jir am na jaroi' ja'p xi dhuuji gu pui' nat jax ja'k duu gu Dios nam gammiji maap tu oi'ñka' gu chio'ñ gio gu ubii.

⁷ Ba'p kai'ch am gui' nam pariseos jum tiit'nda':

—¿Gu' jax ji nat ba' gu Moisees pui' ja'k ja chianik gu bijik dir kam na sap jix bhaai' gu jaroi' na palhiip xi chu ua'nai mi' xi makia' gu binga'n na ba' mi' dhir bhaan jix maati' ka' nam cham kar jum bipnagim ka'?

⁸ Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—Dho na gu' nam jax bar tuutu'm ka'ja'p na jax aapi'm nam cham maatit te' keeke'

ni ji'x, na gu'x kaapak ka' gu ja jujur, cham aa'nda' am nam mi' pui' jimia' na jax jir am. Pui' kut ba' pu'ñi ja'k ja chianik gu Moisees nax bhaai' gu jaroi' na mai' bua' gu binga'n, gu' biipi' dir cham tu' pui' ja'k tu jmdat am ji. ⁹ Ku gu' ja'p moo gu tu'x matgim nañ ya' jam aagi'ñdha', ja'pji na cham jir am ji na mai' bua' gu jaroi' gu binga'n no't cham biipi' jumai bii'ma'n tii na bo'ka'. Na gu' no't jumai tii bhai' ji bhiix gu chio'ñ gu ubii, cham tu' pui' ka ji buanda' am nam jir jum bipnagim, nam gu' ja'p pix ba tu jimda' panaas na jax gui' nam jir ganai' pix.

¹⁰ Ba' gu noonbi'ñ gu Jesuus yup titda am:

—Dho bak gu'r am kat ji na pu cham jaroi' maadit bhibhiida' gu ubii, na gu' no't jaroi' pu'ñi ma tii na jumai bii'ma'n bo'ka' gu binga'n, cham jir am na gio mai'p ba bua'.

¹¹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Jax dhui nam gu' cham tu' biiix gu ja'tkam jix maat no'r am nam ti bipna' ka' piäm ku gu' cham, dai ji'k pix ji gui' nat pu pui' ja'k ja a'm ti tii gu Dios nam ba'x maat. ¹² Ba' jai'p jix jai'ch am gu ja'tkam nam diihl jir pu chu'm nam cham ti bipna' ka', jai' ba' nam ja'p pix cham ja do'ñchoka', jai' ba' ja'p kai'ñkam cham yup ti bipna' ka' am nam gammiji mi' pui' duiñchu'nda' na jax ja'k jix aa' gu Dios. Aapi'm ba' diihl jix bhai' xim gaagidha' na pim jax ja'k tu't tu oi'ñka'.

Gu Jesuus na ja a'mkam ba tu dañia' gu a'aalh jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora' (Mr. 10:13-16; Lk. 18:15-17)

¹³ Ba' moo ja'xpix gu ja'tkam mi'p ba aichulh jamit gu Jesuus gu ja a'aalh chuk nam jix aa' na bhai' xi ja daagii tu ja daañxidha' jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'. Gu' ji nam gu' cham aa' gu noonbi'ñ, dai na mit bhai' ji ja ñiok, yup ja titda am nam sap cham mu ja'k ja ua'da' gu ja a'aalh chuk. ¹⁴ Gu' ji na gu' cham pui' ilhii'ñ gu Jesuus, yup ja titda:

—Cha'pim ja ñioki'ñdha' dhich jaaduñ nam bha ja ua'gu ja a'aalh chuk, na gu' dhi' pik jix io'm ja a'm ti nii'ñ gu Dios.

¹⁵ Ba' bhai' xi ja daagik ma tu daani
buiñor guch Gi'kora'. Mi' dhir ba' dai nat
ba jii.

*Gu biapma' jix chumñigam na ba tikkada'
gu Jesuus na jax ja'k jix bhai' na tui'ñgida' na
ba' Jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios
(Mr. 10:17-31; Lk. 18:18-30)*

¹⁶ Ba' moo maa'n mi'p ba ai gu biapma'
mi' na pai' oiri gu Jesuus, ba' ja'pni bhai' ba
tikka:

—Aañ ja'p tu'm bham tikkam jiñ jaduuñ nañ ja'p te' kęe nap jir jix bhai'kam, nañ tiix maachim nap jiñ aagi'ñdha' git nañ tu'x kii'p jum duukam pu duñia' nañ ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios.

17 Ba'p titda gu Jesuus:

—¿Gu' jax duukat jap jix maat jiñ jaduuñ nañ jir jix bhai'kam? Na gu' jumaip jix jai'ch jia gui' na pui'p jir jix bhai'kam, gui' dhoñ Gi'kora' nax dhaam yup tu'ii'. Ba' no'p jix aa' nap jimia' buiñor, jum aa' nap biipi' mi' pui' jimia' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix.

¹⁸ Ba'p kai'ch gu biapma':

—¿Jax gi ja'k tu ua'ñix?

Ba' gu Jesuus jup xi aagi'ñ jup titda:

—Dho mi' na pai' ja'pnim kai'ch: "Cha'p ja koo'nda' gu ja'tkam. Gio nap cham mai' xi buaji gum biina' jumai bhai' ji bhiiya' gu ubii. Gio nap cham nai' ti iixi'ñdha'. Gio nap cham nai' ja iatgi'ñdha' gu ja'tkam, ni jaroi' dho moo. ¹⁹ Gio ba' nap tu' ka'm niidhat gum taat gio gum naan. Gio ba' nap biix pix jix ja joi'gi'nda' gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git, ja'p nap jax xim joi'gi'nda' aap diihl."

20 Ba'p kai'ch ip gio gu biapma':

—Dho gu' aañ biix mi' pui' tii duiñchu' ji
gu dhi' pui' nap ji'k jax kai'ch jiñ jaduuñ.
¿Chi gu' moo cham ji jia?

21 Ba'p titda ip gio gu Jesuus:

—Dho gu' maa'n kam bi'iix ji nap pu tu duñia', pui' na jax gui' nap ji'k tu' bia' nap tu ga'rai ja makia' gu tuumiñ gui' nam cham bia' nam pai' dhir u'ji ki'n tu saba'da'. Ba' dhi' pu'ñi ja'k jir jix chumñigam ka' ap jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' dai nap gammiji bañ kaichgida' cham tu' bhaan jim tukgid-hat.

²² Ba' giilhim bhai'x buam jim ilh gu bi-apma' nat pui' ji' kai gu Jesuus, jix buam

ju'm aag̓it pix ba jii, na gu' tii cham aa' na tu
ga'ra' gu bixchu' na tu bia', na gu' gilhim
jir jix chumñigam ka'.

²³ Ba'p ja t̄it̄da gu Jesuus gu noonbi'ñ:

—Dho jaña nam jax jix xijaim ilhii'ñ gux chutumñigam nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora' na ba' ja a'm ba ti niihidhidha' git. ²⁴ Gu kameeyo chi iam cham xijaim jup ilhii'ñ ji na buupuiram baakii gu soomkar ja'p dir ja'k buusnia', cham tu' pui' na jax gux chutumñigam nam gilhim jix xijaim ilhii'ñ nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora', nam gu' dai mu ja'k bhaan jix chutkagix ka' gu tu' nam bia'ka'.

25 Ba' gu noonbi'ñ mi' pui' pup tu'ii' am na mit pui' ji' kai, cham bhaai' nam jax xim duñia', dai nam jup jum ti titda diilh:

—Dho bak gu' cham ji'xkat jaroi' aaya' ji
buiñor gu Dios, na gu' bak pui' giilhim jix
xijai nañ mi' pui' jimia' na jax jix aa'.

26 Ba'p ja titda gu Jesuus mui' xi ja tiigik:

—Jax dhui na cham tu' xijai kam ilhii'ñ
gu Dios gu tu' nam jix xijai kam ilhii'ñdha'
gu ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n bhaan.

27 Ba' gu Peegro mi' dhir ja'p mui'p ji ñio,
jup kai'ch:

—¿Aach ba' tu' mai'chia' jix dhaam ja'k,
na chich gu' cham tu' kap jich buix gu tu'
nach bia'kat janō' dir na chich pai' dhuuk
jum kai?

²⁸ Ba' gu Jesuus jup ja titda biix nam ji'k
jir gu noonbi'ñ:

—Dho gu' dai dho na pim jiñ biim ba
daraibu' mambhiix kap daman gook bhai'
nañ pai' ba daibu' aañ nat bhañ joot guñ
Gi'kora' nañ pai' dhir nai'r gø'kam ka',
na joidham jix chu abhaar, janø' na pai'
dhuuk jum aaya' na biix xixiibkam jup
tum duñia' gu tu'. Ba' ba ja aagi'ñdha'
pim gu ja bopxi gu mambhiix daman gook
maamra'n gu Israel nam tu' jax buimii ya'
dhi oi'ñga'n bhaan. ²⁹ Gu' ba' gu jaroi'
no't cham tu'p jim buixdhak gammijí bañ
kaichu', na cham bhaan ka titiñchoka'
gu ba'ki'ñ, piام gu sispidhi'ñ, piام gu
taata'a'n, piام gu di'ii'n, piام gu maamra'n,
piام gu dirbaga'n, cham jax bua dho, na
gu'x io'm mui' bhaan ba tu bi'ya' gatuuk,
gio na pu jimia' jix dhaam ja'k buiñor
guñ Gi'kora'. ³⁰ Gu' ba' gui' nam xib jir

g 'g rkam ya' dhi oi'ñga'n bhaan, kam aaya' gatuuk nam jir cham tu' ka', gu' ba' gui' nam xib jir ja'ppix ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n bhaan, gatuuk g 'g rkam ki'n ji bi'ya' am jix dhaam ja'k bui or gu 'kora'.

20

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu tujuandam nam maa'n nam ji'k ja namkidha' sia ku mit jai' gatuuk ka tu jua

¹ Ba' gu jaroi' no' bhaan ba ti niidhim gu Dios, ja'p ji buusan na jax gu jaroi' no' mu pai' ti i'iix gu bhaidha'. Ba' no' bar am na pai' dhuuk tu u'ya', kapbhuiumuk ba ja umua'ñdhara' gu tujuandam nam tu u'ya' gu bhaidha'. ² Ba' na pai' dhuuk ba ja tigia', xi ja aagi'ñdhara' na ji'k ja namkidha' gu maa'n tanoolh, ba' xi ja baidhai mi' xi ja chi nia' nam ti i'kia' gu bhaidha' na pai' ti i'iix ka'. ³ Ba' moo ja'xpix t 'kob pa' duuk iam, gio jai'p ma ja umua'ñdham gu tujuandam, ba' ba ja t i ip ji'kchi nam mummu ja'p pix daraa  rban gu g ' kiicham nam cham tu' jax bua. ⁴ Ba' pui'p ba ja titda, jup kai'ch: "Aa n bha jam umua'ñdham ji n jaadu n na pim ji n palhbuidha' na pim ti i'kia' gu bhaidha' mu na n pai' ti i'iix." Ba' gui' cham jax ji chi'ik jup ma oi mit na mit tu juanam. ⁵ Ba' nat mi' xi ja do'ñchok, ja'xpix jix dhaam duuk jai' giop ma ja umua'ñdham. Ba' pui'p ba ja titda nat pai' dhuuk ba ja t i nat jax ja t idak ja baidhak gu jai!. Ba' xi ja baidhak mu xi ja do'ñchok ip. Mi' dhir ba' ja'xpix mia ji dhuni k, gio jai'p ma ja umua'ñdham. Ba' ba ja t i ip jai', ba' pui'p ba ja titda nat jax ja t idak ja baidhak gu jai!. Ba' pui'p xi ja baidhak mu xi ja do'ñchok ip. ⁶ Mikkat ba' nat jix io'm ba ji jur, jai' giop ma ja umua'ñdham mu ja'p  rban gu g ' kiicham. Ba' ba ja t i ip jai' nam mi' pix ja'p daraa nam cham tu' jax bua. Ba' ba ja tikka' na sap jax kum ba' cham tu juan, jup ja titda: "Jax ku pim ba' cham tu juan ji n jaadu n? Ya' pix pu daraa japim bix chanoolh." ⁷ Ba' gui'p kai'ch am: "Dho na cham jaroi'ch umuagi'ñ dho." Ba' gui'p ja titda ip gio: "Dho gu' aa n bha jam umua'ñdham dho na pim ji n palhbuidha' na pim tu u'ya' gu bhaidha' mu na n pai' ti

i'iix." Ba' gui' cham jax ji chi'ik jup ma oi mit na mit tu juanam. ⁸ Ba' gatuuk nat pai' dhuuk ba ji chuk, jup titda gu tujuandam tugi'ñ gui' na mi' ti i'iix ka' gu bhaidha': "Eap ba' xib bhai' xi ja bai'ñ gui' na mit jich palhbui na mit ti i'k gu bhaidha', mi'p xi ja namkidha'. Bi p'i'p bhai' ji ja namkidha' gui' na mit ji'k jix io'm gatuuk ya' ai, mu ja'k jup ji chi mo' ja bui gui' na mit ji'k kabuimuk dir bhai' ji chu jua." ⁹ Ba' moo mi' ba ai mit gui' na mit ji'k jix io'm jurnik ka tu jua, ba' mi' xi ja namki mit. Ba' maa'n na mit ji'k ja namki na ji'k tum namki'ñdha' gu maa'n tanoolh sia ku mit t i palhi p pix tu jua. ¹⁰ Ba' moo ja'xpix mi'p ba ai mit gui' na mit kabuimuk dir bhai' ji chu jua. Ba' t i ilhdhat am nam mui' pa' ja namkidha' git, gu' ji na mit gu' ja'kbui' pix jup ja namki na ji'k tum namki'ñdha' gu maa'n tanoolh. ¹¹ Ba' gatuuk na mit bi x xi ja namki, bhai' ji  niokbo mit bui or gui' na mi' ti i'iix ka' gu bhaidha', ¹² jup titda am: "Jax ku pich ba' dhi' ja'kbui' pix jup ja namki na pich ji'k jich  namki aach? Cham bhaai' aa nap mui' pa'ch  namkidha' git aach, na chich gu' bix chanoolh jich chulhii na chich tu jua, gio na bhax chatoi ? Gu' dhi' t i palhi p pix tu jua mit, na mit gu' jurnik ya' ka ai." ¹³ Ba'p kai'ch gui' na mi' ti i'iix ka' gu bhaidha': "Aa n cham pai' jax kai'ch ji n jaadu n na n cham bi x jam namkidha', na n gu' pu jam aagi'ñ na n pu ja'kbui' pix jam namkidha' gu maa'n tanoolh. ¹⁴ Ja'pji na pim cham jax ji kai'chit xi gaamui dhi tuumi n na  ich jam maa, na gu' dhi' aa n di lh jup jix maat na  ich ba' ja'kbui'p ja namki na  ich ji'k jam namki aapi'm. ¹⁵ Na gu' di lh jir ji n chum i' sia j jax bua. Ka' pim ji xi n ji gam aa na n jir jix bhai'kam ja bui dhi jaadu n?"

¹⁶ Ba' mi' pix juugit tu a'ga gu Jesuus gu dhi' pu'ñi ja'k, mi' dhir ba' moop ja titda:

—Ba' pu'ñi ja'k jup tu ja Jimia' gui' nam xib jir g 'g rkam ya' dhi oi'ñga'n bhaan, gatuuk cham tu' ki'n ji bi'ya' am. Gu' ba' gui' nam xib jir cham tu', gatuuk g 'g rkam ki'n jup ji bi'ya' am jix dhaam ja'k bui or gu 'kora'.

Na bar baikim ka' na gio pui'p ba ti'ya' gu Jesuus nam mu'aa'
(Mr. 10:32-34; Lk. 18:31-34)

¹⁷ Ba' na pai' dhuuk gamai' ba jimchu' gu Jesuus bhammi ja'k Jerusaleen, mu ja'p xi ja boosgak dilihkob gu mambhiix daman gook noonbi'ñ, jup ja titda:

¹⁸ —Xib jach ba' moo ba jiimchu' bhammi ja'k Jerusaleen nach jax ya' ba jiim gu xib. Ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', jiñ dhagia' am gui' nam xiñ bhaamki'ñ gu ja'tkam, mi' dhir ba' dai nam jiñ bhiika' mu ja'k nam pai' darka' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio ba' gui' nam jir ja ge'gérkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' maap xim daagii ja chiñia' am gu jai' ja'tkam nam cham jir Israel kam nam jiñ mu'aa!. ¹⁹ Ba' gui' biix aixim xiñ buimii kuruus ta'm jiñ sissapai xiñ mu'aa' am. Ku ba' gu' aañ baik tanoohl kí'n ya' ji nañ jax ba oirida', nañ gu' duadii giop bamgia' mi' dhir koi'ñga'n tir.

Gu binga'n gu Sebedeo na tiix aa'nda' nam sonpan darka' git gu maamra'n na pa'i daaka' gu Jesuus

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ba' gu binga'n gu Sebedeo xi ja baidhak gu maamra'n mui' ji ai mi' na paip tu'ii' gu Jesuus, ba' mi ja'p o'lhia'n kí'n xi kikbok soi' jim duu. ²¹ Ba' gu Jesuus xi chicka na tu' ba'x aagit mi' soi' ba tu'ii', ba' gui'p kai'ch:

—Dho nañ pui' tii ilhii'ñ dho nap pui' xi chi'ya' git nam jum sanoop darka' dhiñ maamar jano' nap pa'i dhuuk ge'kam kí'n ba daaka', maa'n kí'n dir ja'k nap chiñia' na daaka', maa'n ba' o'nsop dir ja'k.

²² Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Matgim giilhim jix xijai ji na ba' pui' tu tui'ka' gu dhi' pui' na pim jax ilhii'ñ, na gu' biipi'm aa' na pim giilhim jum tulhiiña', ja'p na jax aañ. ¿Ka' pim jix ñakoo' aa na pim jum tulhiiña'?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Jix ñakoo' ich ji matgim.

²³ Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—Dho gu'r am dho no' pim gu'x ñakoo' na pim jum tulhiiña'. Ku ba' gu' aañ cham jax jam tiida' ji na moo pui' tu tui'ka' gu dhi' na pim tu'bhaan tu a'ga, na pui' maa'n kí'n dir ja'k jiñ xanoop daaka', gu jumai

ba' o'nsop dir ja'k. Na gu' dai jano' na pa'i dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan na ba'x maati' ka' na jaroi' bhai' ji aaga' guñ Gi'kora'!

²⁴ Ba' gu jai' mambhiix noonbi'ñ gu Jesuus am bhaak jamit ja bui gu jai' gook nam pui'p jir noonbi'ñ nam jir jum sispidhim na mit pui' ji' ja kai. ²⁵ Gu' ji nat gu' gu Jesuus jotmoda' maap xi ja jumpadak jup ja titda:

—Jax dhui na cham jir am na pim moo kí'n jup bax bhaak na pim jix aagit na pim jir ge'gérkam ka'. Na gu' dhi' ja'p pix ba ji buusan na jax gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ, pui' na jax gui' nam jix kakai' kí'n dadarri nam xi' ge'gérkam jum taat ka' ja bui gu ja ja'tkam tuk, sia ji gu' no'm jir miamdaga'n pix, ge'gérkam bam taat ka' am. ²⁶ Gu' aapi'm matgim cham jir am ji na pim moo pui' ja'k jup tu jimda' na jax gui' am. Gu' matgim no' pim moo baabui'x aa' na pim jir ge'gérkam ka', jum aa' ji na pim soi'm duukat ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git. ²⁷ Ba' no' pu'ñi aapi'm maadir jix aa' na pim jir ge'gérkam ka', jum aa' na pim pui'm ilhii'ñdha' na jax gui' nam pui' pix tu juanda' nam cham ja namki'ñdha'. ²⁸ Na gu' sia aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', cham tu' ge'kam jiñ ilhii'ñ iñ, na ñich gu' cham tu' pu kai'ñkam bha jii ya' dhi oi'ñga'n bhaan nam ba' ya'ñ palhbui'ñdha' gu ja'tkam tu' na pix kí'n. Gu' ja'pji na ñich ja'kbui' kat bha ja palhbuidham ji nañ ja a'mkam mukia' na ba' mi' dhir ba tu namkix ka' gu ja ua'tulhdhara'.

Gu Jesuus na ba ja dudua'ñdha' gook gu ja'tkam nam cham ñiññia ka'

(Mr. 10:46-52; Lk. 18:35-43)

²⁹ Ba' nat pa'i dhuuk mi' dhir gamai' ji jii gu Jesuus na paip Jerikoo ja biim gu noonbi'ñ, mui' ja'tkam pix chu'p jum duu mit na mit ba oi. ³⁰ Ba' palhiip gama ja'k nam ba bhiichu', mi' ba daraa am boi jugii'ñ gook gu ja'tkam nam cham ñiññia ka'. Ba' na mit pui' ba ti kai na gu Jesuus mi ja'p jim mui' ja biim, mui' ji jiñkui mit, jup titda am:

—Jaapi' jich jaduuñ nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xich joi'mdai jich chigia'!

³¹ Ba' gu ja'tkam nam mui'p oi'ñchu' gu Jesuus, am jix bhaaktu' am, jup ja titda am

nam sap cham ñiokat darka'. Gu' ji na mit gu' gui'x io'm ba xi jii nam gø'ki'n mu jiiñak, jup kai'ch am:

—jAapi' jich jaduuñ nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xich joi'mdai jich chigia'!

³² Ba' gu Jesuus mi' gan ji kikbo, dai na mui' pup ti nii'ñ mu nam pai' dhir bha jiiñak gu ja'tkam gui' nam cham ñiñña ka', ba' xi ja bai nam mu jimia'. Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai, jup ja titda:

—¿Tu'ni aa jam duuk jiñ jaaduñ na pim ba' bhañ jiñkui'ñ?

³³ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho nach pui' tii ilhii'ñ dho nap xich dhudua'ñdhai git nach cham ñiñña.

³⁴ Ba' gu Jesuus cham jax ji chi'lik jix ja joi'mdak jup xi ja duduña'ñdhak, dai nat bhai' pix xi ja daa ja buupui am, pux kikii'p jum duu mit mi' jotmoda'. Mi' dhir ba' dai na mit jai'p ma oi mu ja'k na pai' jim.

21

*Gu Jesuus na Jerusaleen ba aaya'
(Mr. 11:1-11; Lk. 19:28-40; Jn. 12:12-19)*

¹ Ba' bhammi amuub ba ai gu Jesuus na pai'r Jerusaleen, maa'n kap na pai' pui' ti tii' Betpajee, sonpan gu oidha' gui' nam Olibus ki'n jup jix mat ka' gu ja'tkam. Ba' bai ja jootos gook gu noonbi'ñ nam tii'milhdhapu' maa'n gu bhuru'x, ² jup ja titda:

—Ea na pim mu jimia' bhammini na pai' pix ji'dilh jir kikcham na pim jiñ chiimilhdhapu' maa'n gu bhuru'x. Mi' moo bulhka' na pim jax ya' dir mu aajidha'. Ba' dai na pim jax xi buplhio'kai bhai' pu tii'mirika', biix sia gu maraa'n. ³ Gu' ba' no' gu' jaroi' ampik ba jam tikka na pim jax dhuñia' gu bhuru'x, ja'p japim tii'da': “Dho gu Gø'kam nat bhach joot. Cham maat ich na tu' mi bhiiñora', ku ba' gu' sap ja'xñi gio ya'p bam aichulhdha' ji.”

⁴ Ba' dhi' pu'ñi ja'k tum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak maadit gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pnim kai'ch:

⁵ Xi ja aagi'ñ gor gu Sion oi'ñkam na soi' jim duiñchugit bhuru'x cha'm mui' ba jim gu ja gø'kam tuk.

Jir bhi'ññordam gu bhuru'x na bhaan jim.

⁶⁻⁷ Ba' gu noonbi'ñ cham jax ji chi'lik mui'p ma jii mit mu nat pai' ja joot gu Jesuus. Ba' pui' ji chu buus na jax ja titda, mi' bulh gu bhuru'x na pai' tu ja aagi'ñ, ba' gui' dai na mit jax buplhio' xi chiimirak jamit binkam gu maraa'n. Ba' mu ja aichdhak bhai' xi ja bakxi mit gu ja kuktun, ba' gu Jesuus maa'n bhai' xi dhaibuk gamai' pix chu'm duu biix boi. ⁸ Ba' gu ja'tkam joidham jix bhai' jim taatugit biipi' dir bapoi'dhat ja kookosidhat mi' ja iabuim am boi cha'm gu ja kuktun, nam gu'x io'm mui' mu jiim nam oi'ñchu' gu Jesuus, gam jai'gu tua jaaja' nam omsaidhat mi' iabuim mi' na pai' jax bhijim gu Jesuus. ⁹ Ba' nam pui' xi chu buidhat pix jiiñak bittu am biix gui' nam ji'k biipi' dir jiim gio gui' nam gatuuk dir jup jiim, jup kai'chim am:

—Taxchaab ba' guch Gi'kora' nat bhai' bach joochxi gu boxii'ñ gu Dabii gui' na bijik ya'r gø'kam kat!

¹⁰ Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk bhammi ba ai gu Jesuus na pai'r Jerusaleen, cham maat am gu bhai' oi'ñkam nar jaroi' dha'. Nai' tiim ti tikka am, jup kai'ch am:

—¿Jaroo chi ba' da' dhi maa'nkam?

¹¹ Ba' jai' dhit jup kai'ch am:

—Dho dhi' dhor di' gu Jesuus gui' na bhaankamu'n tu a'ga gu Dios, gui' na mummi kio Nasareet gui' na mi' bipio' na pai' jax jir Galilea.

*Gu Jesuus na ja'k ba ja jootsa' gui' nam bhai' ka tu ga'rada' gø' chiop
(Mr. 11:15-19; Lk. 19:45-48; Jn. 2:13-22)*

¹² Ba' ja'xpix mu ja'k jup ba ai gu Jesuus na pai'r gø' chiop, ba' mi' pix ji ja tii' gu ja'tkam nam jix io'm mui' mijti tu ga'ra gu biixchu'. Ba' biix mi' dhir ja'k ji ja aadi nam ji'k bhai' ka tu ga'ra gio gui' nam bhai' ka tu saba'n, ja ia'lhxichulh gu ja memees gui' nam bhai' bhaan ka tua' gu tuumiñ nam bhai' ja pataaxi'ñ gu ja'tkam ki'n gu jai' tuumiñ, gio ba' gui' nam giokda' bhaan bhai'p ka ja kuup nam bhai' ka ja ga'ra, biix jup ja ia'lhxichulh. ¹³ Ba'p ja titda pui' xi ja doodak:

—¿Kux cham maat japim aa nap jum kai'ch gu ñio'ki'ñ guñ Gi'kora' mi' na pai' tu ua'ñix: “Dhi chiop nat mi'm kii, mi' dhir jix bhaai' nam bha tuñ a'gi'ñdha' gu ja'tkam

soi' jim ilhdhat"? Aapi'm gu' ya ja'p tu'ii' na jax pai' no'm jumpa'n gu i'xkum.

¹⁴ Ba' na pui bhai' ka oiri gu Jesuus na pai'r ḡe' chiop, bhai' ba ai mit ji'kchi gu ja'tkam nam cham ñiñña ka' gio ba' jai' gui' nam jix mama'mkulhi' ka', ba' soi' ba titda am na ja dudua'ñdha'. Ba' gui' cham jax ji chi'ik jix ja joi'mdak jup xi ja dudua'ñ, jix kikii' mit jup jum duu. ¹⁵ Ba' giilhim bhai' ji bhaak jamit gu ja ḡe'ḡerkam tuk gui' nam bhai' ḡe' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, na mit tii gu Jesuus nat ja dudua'ñ gux kako'k kam. Gio gu' gu a'aalh mi' dhir ja'p pix jiiñak jup biit am nam jix bhai'm taat buiñor gu Jesuus, jup kai'ch am: "Taxchaab ba' guch Gi'kora' nat bhai' bach joochxi gu boxii'ñ gu Dabii gui' na bijik ya'r ḡe'kam kat." ¹⁶ Ba'p titda am gu Jesuus gu ḡe'ḡerkam jum aa'ndam:

—Ja'p xi ja tii'n nam cham ñiokda' dhi a'aalh. Moo ja'p ja k̄e' ap pix nam jax kai'ch.

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho jax gip bua siam jax kai'ch, na gu' pui'm kai'ch gu ñio'ki'ñ guñ Gi'kora' mi' na pai' tu ua'ñix na saak siax bhaai' gu a'aalh nam tu daanda' buiñor gu Dios, sia gui' nam ka xio'da'. ¿Cham aa pim ji'xkat tu jiñkui'ñ mi' na pai' pu'ñim kai'ch?

¹⁷ Ba' daipu' xi ja tiidak gu Jesuus mi' dhir pu jii mu ja'k na pai'r Betaania, mi' ba' gan ji chibia.

Gu iigix na ba gakia' na ñiokdha' gu Jesuus (Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Ba' kabuimuk nat giop ba xia', ma jii ip gio gu Jesuus bhammi ja'k ḡe' kiicham. Ba' na gamai' ka jimchu', am jix bhiogim ba tu tatdatu'. ¹⁹ Ba' ba tii na mu ja'p kiik boijugii'ñ maa'n gu iigix, ba' mui' ma jii nat tiigim. Ba' na bha ja'p tii xi ñinii'ñ, pu nim maa'n kut tii gu iibhai'ñga'n, ba'p kai'ch:

—Alh moo cham ji'xkat ka iibhai'ñcha' dhi iigix.

Ba' moo jan'o' nat jax pu tii'n, pu mi' nai' ji gaa gu iigix. ²⁰ Ba' mi' pui' pup tu'ii' am gu noonbi'ñ na mit pui' ji' tii, ja'xpix ba' ba tikka am gu Jesuus nat jax dhuukat nai'

ji gaa gu iigix nat jax pu tii'n na cham ka iibhai'ñcha', jup titda am:

—Jax chi kut ba' moo jotmoda' nai' ji gaa dhi iigix na pich jax pu tii'n na cham ka iibhai'ñcha'?

²¹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho na bhaan jix maati' ka' na cham tu' daipu' pu'ñix bhaai' na pim pu tu duñia' no' pim jix biiñak buiñor guñ Gi'kora', gu' ja'pji sia ji gu'ñi oidha' no' pim jax titda: "Eap ya' dir ja'k jim muni ja'k na pai' ḡe' suu'n gu suudai", dho gu' pui' dho ji chu buusnia' no' pim biix jam jujur ki'n ti jiigil'ñ na pui' ji chu buusnia' na pim jax ti'ya'. ²² Gu' ba' pu'ñi ip no' pim biix jam jujur ki'n jix biiñak buiñor guñ Gi'kora', jam makia' dho tu' na pim taanda'.

Gu Jesuus nam tii ba tikkada' na jax kai'ñkam pui' tu bua bhai' ḡe' chiop

(Mr. 11:27-33; Lk. 20:1-8)

²³ Ba' gio mi'p ba ai gu Jesuus na pai'r ḡe' chiop. Ba' na mi' ka tu ja a'gil'ñ gu ja'tkam, mi' ba ai mit gu ja ḡe'ḡerkam tuk gui' nam bhai' ḡe' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam jir ja ḡe'ḡerkam tuk ka'gu Israel kam ja'tkam. Ba' bhai' ba tikka am, jup titda am:

—Jax jap ba' kai'ñkam ya' pu tu bua? ¿Jaroom chianik bham joot nap ya' pu tu duñia' nap diihl jax ilhii'ñ?

²⁴⁻²⁵ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Dho ea nañ aañ maa'n jup xi jam tikka' gu tu'x buadam na jax jir jum duukam. ¿Jaroom bha joot saak gu Juan na ja bopkona' gu ja'tkam? ¿Dios aa, ka'diilh aa mit chia gu ja'tkam na ja bopkona'? Ea gor xiñ aagi'ñ nañ ba' aañ jup jam aagi'ñdha'.

Ba' gui' dai na mit ba jum ti tikka diihl, jup kai'ch am:

—Jax jach ja'k tii'da'? Na gu' no'ch jax kai'ch nat gu Dios bha joot gu Juan, pui' dho ji chi'ya': "¿Gu' jax ji ku pimit ba' cham mi' pui' jii na jax tii pup tu jam a'gidhimik?" ²⁶ Gio no' chich jax tiip xi chii'n na mit diihl chia gu ja'tkam na ja bopkona', bhaakuim dhoch ma'yasai joodai ki'n jich kooda', nam gu' biix pix ti jiigil'ñ na gu Juan bhaankam tu a'gimik gu Dios.

27 Ba' pui' cham bhaai' nam jax tiida', dai nam jup titda pix:

—Chaam ji nach maat nat jaroi' bha joot gu Juan.

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho bak aañ pui' cham jup jam aagi'ñdha' ku gi nat jaroi' bhañ joot nañ ba' ya' pui' tu bua.

Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai ba tu a'ga' maa'n gu maa'nkam na mu pai' ja jootsa' gook gu maamra'n nam tu juanpu'

28 Ba' moo mi' dhir ja'pni bhai'p ba ja tikka gu Jesuus, jup kai'ch:

—¿Aapi'm jax ilhdhat kee? Pui' na jax maa'n gu maa'nkam no' gook tu maamar, ba' no' maa'n jax titda: "Ea nap mu Jimia' mu gaa tir nap tu juanmira!." **29** Ba' no' gu' jax kai'ch pix gu maraa'n: "Aañ cham. Aañ moox oo'n. Cham pai' Jimiim jiñ ilhii'ñ iñ." Ba' na pui' xi kai'chimik ja'xpix siamri dikoo ma jii. **30** Gu' ba' gu jumai pui'p ba titda ip, gui' dho gi gu'x bhai'm taatit jup kai'ch ji: "Ea ku gi nañ moo mu Jimia!." Ba' daipu' xi chi'ik pu cham mui' ba ji jii, pu cham ji'xkat dho gu' mu jii mu nat pai' joot gu taata'n.

31 Ba' mi' dhir jup ja titda gu Jesuus:

—¿Jax chu'm gu gook jii mu nat pai' joot gu taata'n nam tu juanpu?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gui' nat jax biipi' dir pu tii'n dho.

Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—Dho aapi'm pu'ñip ji buusan na jax gui' nat pu cham jii mu nat pai' joot gu taata'n. Gu' ba' dhi' ja'p jir jum duukam nam biipi' Jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam, gio gu u'uub gui' nam jir ganai' pix ka!. Gu' ba' aapi'm cham, sia ku pim pui' tii xi ilhii'ñ na pim aapi'm biipi' Jimia' git jix dhaam ja'k, **32** na pimit gu' cham mi' pui' jii na jax tii pup tu jam a'gidhimik gu Juan ja'tkam bopkondam, dai na pimit tu' pix ilh. Gu' gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam, sia kum giilhim tii x u'ua'tulhdhix, gio gu u'uub gui' nam jir ganai' pix ka!, moo jan' soi' jim ilhdhak mi' pui' jii mit nat jax tu ja a'gi gu Juan. Gu' aapi'm pu cham mi' pui' jii ji, sia ku pimit tii kai nat jax tu a'ga

gio na pimit jax tii nat joidham jix bhai' tu duu.

Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu tujuandam na mit buam pix tu dooda
(*Mr. 12:1-12; Lk. 20:9-19*)

33 Mi' dhir ba' moo ja'pni bhaan ji ua'rgidhak bhai'p ji chu a'ga gu Jesuus, jup ja titda:

—Kani na pim moo jumaip xiñ kaaya' nañ tu' bhaan jup tu jam a'gidha!. Maa'nnim maa'n gu maa'nkam tu darsak gu uubas gio ba' nat tu kuu mi' nat ji'x juugit tu darai. Mi' dhir ba' moo tu echkai ip mi' na pai'x bhai'n ka' nam ba kii'da', gio ba' nat mi' kii ip maa'n gu tøb bhi'ñbak na ba' bhai' dhir bhaan daakat nai' ti nii'ñdha' na tu nuuka'nda'.

'Gu' ji na gu' moo ampik jup bar jimdam mik ja'k. Ba' mi' ka xi ja do'ñchok ji'kchi gu ja'tkam nam mi' ka tu juanda' pu jii ba'.

34 Ba' nat pai' dhuuk ba bhai gu uubas, mui' ba ja joot gu tujuandam tugi'ñ mu nat pai' ka xi ja do'ñchok gu jai' tujuandam tugi'ñ nam ua'pu' gui' na ji'k bhaan bipio!. **35** Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk tii mu ba ai gu tujuandam gui' nat mu ja joot, dai na mit bhai' ji ja da'ngi, ja gibimik am, jai' mit pu ja koi, jai' ba' dai na mit joodai ki'n xi ja ma'yasak gio pui' mijip xi ja joot. **36** Ba' gatuuk jai' mui' tiip ja joot, mui' pa' iam, cham tu' ja'kbui' nat ji'k mu ja joot biipi' dir, gu' ji na gu' maa'n na mit jax ja dooda.

37 'Gu' ba' mikkat na cham ka jai'ch na jaroi' mui' ka jootsa', dai gu maraa'n pix ba bii gui' nax io'm jix dha'da'. Ba' pui' mui'p ma joot jup xi chi'ik: "Dhi' dho gi gu' chi jiigilñdha' am ji, nam gu'x maat na aañ jir jiñ mar." **38** Gu' ji nat gu' cham pui' ji chu buus nat pai' dhuuk mu tiip ba ai gu maraa'n. Jup kai'ch am diih jix dhu'npilñ ki'n gu tujuandam: "Dhi' moo bhaan ji chu bi'ya' biix na ji'k tu' ya'x chu jai'ch no't ba muu gu taata'n. Ja'pji nar am ji nach mu'aa' na ba' aach jich a'm ji chu bi'ya' kapbhai' nat diih ya' ka ai." **39** Ba' pui' xi chi'ik bhai' ji dhaa mit, baas dir ja'p koraar biibhi' mit xi baidhak xi mu'aak.

40 '¿Gu' ba' aapi'm jax ilhii'ñ na ja dooda' dhi' dhi tujuandam na mit buam pix tu dooda na pai' dhuuk mi' aaya' gui' nat mi' tu darsak gu uubas?

41 Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu' ja kooda' dho jia, jai' ba' mi' ja iabu' gu tujuandam, nam ba' mi' dhîr ba maakidha' gui' na ji'k bhaan bipio'da' na pai' dhuuk bax bhai ka' gu uubas.

42 Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—¿Cham aa pim ji'xkat tu jiñkui'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pnim kai'ch:

Gu jodai na mit mai' xi buak gu bhibhi'ñbakchadam, gu' ji nat gu' gio mi'p dai guch Gi'kora' na ba' bhaan darka' gu jai' joodai, na gu' pui' ja'k jix aa', ba' aañ joidham jix bhai'ñ chaat buiñor gu dhi' pui' nat jax tu duu?

43 Ba' aapi'm pu'ñip ji buusan na jax gu bhibhi'ñbakchadam na mit mai' xi buak gu jodai gux kii', ba' cham ji'xkat aaya' pim jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. Dai gui' nam ji'k mi' pui' jiim na jax jix aa' nam ba' jimia' buiñor. **44** Ba' aañ ya' pu jam titda na pu ta'tak jup jum duñia' gu jaroi' no't bhaan jutbuk ia dhi' dhix kii' jodai. Piam ku gu' no't jax dhuukat bhaan gii gu jaroi' no' mi' pai' ka oiri, pu matai dhop jum duñia'.

45 Ba' tiix dhaagik am gu Jesuus gu ge'gérkam jum aa'ndam, nam gu'x maat na dhi' ja aagit jup kai'ch nat tu a'ga bhaan ji ua'rgidhak gu tujuandam na mit buam pix tu dooda. **46** Gu' ji nam gu' moop jix ja ii'bhi'ñ gu ja'tkam, nam gu' biix pix jix bhai'x mat ka' na gu Jesuus silhkam Dios bhaankamu'n tu a'gada'. Ba' pui' cham ji'xkat jax dhooda mit gu mi' jotmoda'.

22

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu maa'nkam nam tiimo'

1 Ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu maa'nkam nam tiimo', jup ja titda:

2 —Ba' na jax ja'k ja a'm ti niidhidha' gu Dios gu ja'tkam, ja'p ji buusan na jax maa'n gu ge'kam no' mu pai' ba xim tiimom gu maraa'n, **3** na ba ja jootsa' gu tujuandam tugi'ñ nam ja bai'ñpu' gu ja'tkam nam tu jugia' gu koi'. Gu' ji na gu' ni ji'x kum cham aa' nam pai' dhuuk mu ja'p pui' tii ba ja titdaim, pui' mit giop ba jii gu tujuandam

tugi'ñ gu ge'kam. **4** Ba' gatuuk jai' gio mui' tiip ja joot jup xi ja tiidak: "Ea na pim aapi'm mui'p jimia' na pim ja bai'ñpu' gu ja'tkam nam ya'ni tu jugia' gu koi'. Ja'p japim ja tiida' na ya' bax chu bhai, na ñich gu' tu chia gu tutuur gux dhudua kam nam ja koodai tu jidhoora' gu bakaax." **5** Gu' ji na mit gu' sia cham aa gu ja'tkam nam mu tu koi'po' nam pai' dhuuk mu ja'p pui' tii ba ja titdaim gu tujuandam tugi'ñ gu ge'kam. Maa'n dai nat mu ja'k ji dhuu na pai' tu ga'mbhar, maa'n ba' mu ja'k jup ji dhuu na pai' tu juanda!. **6** Gu jai' ba' dai na mit bhai' ji ja da'ngi gu tujuandam tugi'ñ gu ge'kam, ja gibimik jamit mi ja'p xi ja koodak. **7** Ba' gu ge'kam giilhim bhai' ji bhaam na mit ja koi gu tujuandam tugi'ñ. Mu ja joot dho gu' gu sandaarui'x chugi'ñ nam pui'p ja kooda' gui' na mit jup tu dooda, gio nam pup xi ja mimiidha' gu ja ba'bhad. **8** Mi' dhîr ba' moop ja titda gu jai' tujuandam tugi'ñ: "Dho gu' ya' tii bax chu bhai dho dhi koi', gu' ji na mit gu' cham aa gui' na ñich mui' tii tu ja joochxi nam bha tu koi'po' git. **9** Ea na pim aapi'm mui'p jimia' mu ja'p irban gu ge' kiicham na pim ja bai'ñpu' gu ja'tkam nam ya'ni tu jugia'. Biix japim bha ja baidhika' na pim ji'k mi ja'p ja titia!." **10** Ba' mui'p ma jii mit gu tujuandam tugi'ñ gu ge'kam mu ja'p irban gu ge' kiicham, ba' biix ja baidhak jamit na mit ji'k mi ja'p ja tii, sia gui' nam giilhim jix buam tomaat ka' gio gui' nam jir jix bhabhai'kam ka'. Suu'n jamit miji ba'k chir mi' na pai'r koi'cham ka'.

11 'Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk mi' ba baa gu ge'kam, ba tii na maa'n cham pu chu'm ti tii'chu' na jax chu'm tim titi' na ba'x bhaai'n ka' nañ mu bakia' mi' pai' no' pu'ñir koi'cham ka'. **12** Ba'p titda: "¿Jax japich dhuuk ya baañ jaduuñ? Nap moo cham pu chu'm ti tii'chu' na jax chu'm tim titi' na ba'x bhaai'n ka' nañ mu bakia' mi' pai' no' pu'ñir koi'cham ka'." Ba' cham ñiok gui' na mi' pui' titda. **13** Ba'p ja titda gu ge'kam gui' nam mi' tu bhijim gu koi': "Ea gor buuprak gu tootna'n gio gu noonbi'ñ mu buañ diirap dhi maa'nkam mi' na pai' giilhim jix chukgam na tii suakda' na giilhim jix buam jum aa'nda!." **14** Ba' pu'ñi tiip jix aa' gu Dios nam git mui' ti jii'ñdhai gu

ja'tkam mi' pui' jimia' na jax jix aa', gu' ji na gu' ji'k pix nam ba'x aa' nam mi' pui' jimia'.

*Gu Jesuus na pui' ba tii'da' nar am nam gook kap tu namki'ñdha' gu ja'tkam
(Mr. 12:13-17; Lk. 20:20-26)*

15 Ba' bhaakuk mi' dhir pu jii mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda'. Ba' tii biix maap xim jumpadak ma tu a'ga mit nam jax dhui mai'chia' git gu Jesuus na pu ti'ya' git na jax cham pui' ja'k tu aagix ka' nam ba' pui' ji chi'ji iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa'. **16** Ba' mui' tii ja joot jamit ji'kchi gu ja ja'tkam tuk ja biim gu Eroodis gu ja'tkam tugi'ñ nam sap tikkapu' gu Jesuus, katti sap iam maakam pix ti'ya' git na jax cham pui' ja'k tu aagix ka' nam ba' pui' ji chi'ji iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa'. Ba'p titda am mu ji eek:

—Jiñ jaduuñ, aach ti jiigi'ñ nap silhkam Jup kai'chdha' nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam, jir silhkam nap jax ja titdada' na pui' ja'k jix aa' gu Dios, gio na maa'n nap jax ja ilhii'ñ gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git. **17** Ba' aach ja'p tu'm bham tikkam jich jaduuñ, ñjir am aa nach namki'ñdha' gux io'm ge'kam Rooma kam Seesar tiigim na ji'k aagix nach namki'ñdha', ka' cham aa?

18 Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesuus nam jax kai'ñkam Jup titda, ba'p ja titda:

—Jax ku pim ba' moo ja'p tii xiñ mai'chim jiñ jaaduñ? **19** Ea gor maa'n bhañ chainbui'ñ gu tuumiñ gu' na ki'n tum namki'ñ na ji'k aagix nam namki'ñdha' gux io'm ge'kam Rooma kam.

Ba' gui' maa'n Jup xi bhiidham jamit gu tuumiñ. **20** Ba' gu Jesuus xi dhaagik mi' xi chii'gik Jup ja titda:

—Jaroo da' dhi' na ya' Jupñix bhaan dhi tuumiñ, gio na jaroi' mi' ua'ñix na jax chii'?

21 Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gux io'm ge'kam Rooma kam dho. Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—Dho pim xi maakidhat ku gi gux io'm ge'kam Rooma kam na ji'k bhaan Jup bipio'da', gio gu Dios Japim Jup xi maakidhat na ji'k bhaan Jup bipio'da'.

22 Ba' pu cham ka ñio mit gui' nam mi' tikka, dai nam mi' pui' pup tu'ii' ji'x juugit.

Mi' dhir ba' dai na mit ba jii cham jax ji chi'ñik.

Gu Jesuus nam tii ba tikkada' gu saduseos nam jax ja'k tu ja jimda' gu koi'ñga'n nam pai' dhuuk gio mu pai'p ba oipoda'

(Mr. 12:18-27; Lk. 20:27-40)

23 Ba' moo jano' mi'p ba ai mit ip gui' nam saduseos jum tiiti'nda', gui' nam cham ti jiigi'ñdha' nam gio mu pai'p ba oipoda' gui' nam ji'k ba ko'iix ka' gu ja tutku' am bhaan. Ba' bhai' ba tikka am gu Jesuus, Jup titda am:

24 —Aach bhai' ma jii jich jaduuñ na chich bham tikkam gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees, na sap no't maa'n ba muu gu maa'nkam, no't diilh mi' ji bii gu binga'n, no' cham maa'n bhaan tu mar kat, jix bhai' na bhai' ji bhiuya' gu sipdhi'ñ gui' na mia'n oi'ñdha' na ba' bhaan ba tu mar ka', na ba' ja'p ji buusnia' nar dhi' ka' gu xio'gi'ñ gui' na ba mukia'. **25** Gu' ji nam gu' moo ja'pnip tu a'gada' gu ja'tkam nam sap mu pai' oi'ñkat xijum gook gu ja'tkam daim sispidhim. Sap ba' moo tii ba ti biina' kat gui' nar biipi' kam, gu' ji nat sap gu' am xi muu, pu cham sap maa'n bhaan tu mar kat gu ubii. Sap ba' gu sipdhi'ñ gui' na mia'n oi'ñ gui' nat ba muu, tiix bhai' ba tiidak gu nuuchixi'ñ. **26** Gu' ji nat sap gu' pui' am Jup xi muu, pui' sap cham maa'n Jup tiigik jamit gu alhii. Gio gu ti'iraab kam sap pui' tiix bhai'p ba tiidak ip, gu' ji nat sap gu' pui' am Jup xi muu. Pu biix dho sap koi mit gu xijum gook tii pup bhibhijiimik, pu cham sap jaroi' maadit bhaan tiigik gu alhii. **27** Mikkat sap biix am Jup xi muu gu ubii. **28** Gu' ba' gu xijum gook gu ja'tkam nam tii pup bhibhijiimik gu ubii, ñjax chu'm ba' pik gio bhai'p ji bhiuya' jano' nam pai' dhuuk saak gio mu pai'p ba oipoda' sia ku mit tii ba koi gu ja tutku' am bhaan?

29 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho jax dhui na pim gu' cham maat gu pui' na jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, ni na pim jix maat na jax jir ge'kam na pu tu duñia' na jax ilhii'ñdha'. **30** Gu' matgiim gui' nam ji'k ko'iim nam gio mu pai'p ba oipoda', cham tu' bhaan ka titii'ñchoka' am ji, na gu' dai ya' dhi oi'ñga'n bhaan nam ba'x aa'nda' nam ti biipna' ka'. Gu' no'm

maakam ja'k ba oipo, ja'ppix ba ji buanda' am ji na jax gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' gui' nax dhaam yup tu'ii!. ³¹ Gio gu'x bhai'x maati' nam bhai' pai' aajim maa'n kap gui' nam ji'k ko'iim gu ja tutku' am bhaan, na gu' pui'm kai'ch bo gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix bhaan gu u'uan. ¿Cham aa pim ji'xkat tu jiñkui'ñ? Na ja'pnim kai'ch bo: ³² "Aañ jir di' gu Dios tugi'ñ gu Abraam, gio ba' gu Isaak, gio ba' gu Jakob." Cham tu' na jax kai'ch: "Aañ jir ja Dios tuk kat", gu' ja'pji na pui'm kai'ch ji na puir ja Dios tuk ji. Dhi' bhaan jix maati' nam pui mu pai' oipo dhi' dhi ja'tkam, sia ku mit ba koi gu ja tutku' am bhaan.

³³ Ba' pu cham ka ñio mit biix gu ja'tkam, dai nam mi' pui' pup tu'ii' na mit pu'ñi kai gu Jesuus, na gu' joidham jix bhai' xi bua na tu a'ga.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax chu'm jix io'm jum aa' nañ mi' pui' duiñchu'nda' na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios
(Mr. 12:28-34)

³⁴ Ba' gu pariseos maap xim jumpadak giop ma tu a'ga mit na mit pai' dhuuk pui' ba ti kai nat maa'n nat jax ja ma'iich gu Jesuus gu saduseos. ³⁵ Ba' maadit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mu jimiik amuub na pai'p tu'ii' gu Jesuus, mi ja'p ji kikbok bhai' ba tikka, gu' na mi' pix tiix mai'chim ku ba'p kai'ch, yup titda:

³⁶ —¿Jax chu'm pik jix io'm jum aa' nañ mi' pui' duiñchu'nda' na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios?

³⁷ Ba'p titda gu Jesuus:

—Dho mi' na pai' ja'pnim kai'ch: "Biix jum jur ki'n jap tu daanda' buñor guch Gi'kora', gio nap ji'x yup jum taat." ³⁸ Dhi' ji' ji na biipi' kat jix io'm jum aa' nap mi' pui' duiñchu'nda'. ³⁹ Gatuuk ba' moo mi' na pai' ja'pnip jum kai'ch: "Jix ja joi'gi'nda' ap biix gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git, ja'p nap jax xim joi'gi'nda' aap diihl." ⁴⁰ Na gu' dhi' biix na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai dhi' pik dhi gok kap nax io'm bhaan tum a'gada', gio gui' nam bijik bhaankam yup tu a'gimik gu Dios, dai dhi' bhaan yup tu ja a'gi'ñdha' am gu ja'tkam.

*Gu Jesuus na ba ja tikka' gu pariseos na jaroi'r boxii'ñ guch Xoi'kam
(Mr. 12:35-37; Lk. 20:41-44)*

⁴¹ Ba' nam pui mi' kap tu'ii' gu pariseos, ⁴² ba ja tikka gu Jesuus na sap jaroi'r boxii'ñ guch Xoi'kam, yup ja titda:

—¿Aapi'm jaroo ilhii'ñ jiñ jaaduñ nar boxii'ñ guch Xoi'kam?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho saak gu Dabii dho.

⁴³ Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—¿Gu' jax ji na ba' gu' diihl gu Dabii nat pui' ja'k jurtuda gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui' ja'k iim guch Xoi'kam nar ge'kam tugi'ñ? Mi' pai' na tu ua'ñix bhaan gu u'uan na ja'pni kai'ch gu Dabii:

⁴⁴ Jup titda gu Dios guñ ge'kam tuk: "Ya'ni kiñ dir jiñ xanoop jap ka xi dhaibu' nañ ka xi ja tulhiiñchuda' gui' nam xim bhaamki'ñ,

nam ba' soi' bam ilhdha' aap jum bui."

⁴⁵ ¿Gu' ba' jax dhuukat pui' Dabii jir boxii'ñ ji guch Xoi'kam na ba' gu' diihl gu Dabii pui' ja'k iim nar ge'kam tugi'ñ guch Xoi'kam?

⁴⁶ Ba' pu cham jaroi' ka ñio, dai nam mi' pix pui' pup tu'ii'. Jano' dir ba' pu cham jaroi' tu' ka tikkada' gu Jesuus, nam gu'x maat na maa'n na jax ja mai'chia'.

23

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' nam buam pix tu jim gu pariseos gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios

(Mr. 12:38-40; Lk. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Mi' dhir ba' moop ja titda gu Jesuus gu ja'tkam gio gu noonbi'ñ, yup kai'ch:

² —Gui' nam sap pik ba' tii xix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', gammiji bhaan tu a'gada' am gu pui' na jax ja'k tu aagix mi' nat pai' tu ua'nak gu Moisees. ³ Ba' aapi'm cham jax ji kai'chit tu' ka'm xi ja niidhat nam jax jam titdada', dai ji na pim gu' cham pui' ja'k yup tu jimda' nam jax ja'k tu jim diihl, na gu' jax ñam xi chi'ji maakam tu buidha' am nam diihl jax ilhii'ñdha'. ⁴ Giilhim jix xijaim ja chianda' am gu ja'tkam nam mi' pui' jimia', sia kum gu' diihl pu cham mi' pui' jiimdat yup kai'chdha', ni palhiip dho moo. ⁵ Ja'p pix ba' dai nam bhaan pix ge'gerkam jum

taat ka' nam sap pik ba' panaas mi' pui' xi jiim nam xi ja nio'ñidha' gu ja'tkam, gu' pu paa gi mi' pui'p jiimda' am gu tu' silhkam. Gio na ja ko'raarda' ip nam bha ja'p ja kokobtai' am xi ja buupratu'nda' gu bapket gui' na mi' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, piام bha ja'p ja noonob am. Gio nam tø'tøb tim ti'ii'ñka' gui' na am tu bhabha'salh ka' gu jajannulh. ⁶ Gio no' mu pai' tum kua', jix aa'nda' am ip nam jix kikii' a'toxkar ta'm xi dharka', gio mu ja'p na pai' jax tum daanda', jix aa'nda' am ip nam biipi' dir xi dharka'. ⁷ Gio nam jix aa'nda' ip nam soi'm duukat ja ñio'ki'ñidha' gu ja'tkam mu ja'p irban gu ge' kiicham, gio nam jix aa'nda' ip nam pui' ja tiiti'nda' nam jir jix chu matdagim.

⁸ Ba' aapi'm cham pui' ja'k jup tu jimda' nam jax ja'k tu jim gui'am. Cha'pim jix aa'nda' nam pui' jam tiiti'nda' gu ja'tkam na pim jir jix chu matdagim, na pim gu' aapi'm ja'p ba ji buan na pim jir jum jajaa'nnim. Ba' maa'n pix jix jai'ch gui' nax dhaam jup tu'ii' na jam buir jix chu matdagim. ⁹ Gio na pim cham jaroi' pui' tiiti'nda' ya' dhi oi'ñga'n nar jam gi'kora', na gu' maa'n pix jix jai'ch gui' nax dhaam jup tu'ii' nar jam Gi'kora'. ¹⁰ Ni na pim cham pui'm aa'nda' nam git ge'gérkam jam bia'ka' gu ja'tkam, na gu' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' nañ ba'r jam ge'kam tuk. ¹¹ Ba' no' jaroi' aapi'm maadit jix aa' nar ge'kam ka', jum aa' nax bhai' ja buada' gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git. ¹² Na gu' gu jaroi' no' dai ge'kam jum taat, pu cham tu' dho tu' ki'n ji bi'ya', gu' no' gammiji' soi'm iñhii'ñ, dho gi gu' ge'kam ki'n ji bi'ya' ji.

¹³ Gu' ba' aapi'm na pim ji'k sap pik ba' tiip xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', cham bhai' tu jam jimia' na pim gu' cham silhkam ja aagi'ñ gu ja'tkam nam jax ja'k mi' pui' jimia' na ba' ja a'm ba ti nñidhidha' git gu Dios, ni aapi'm diilh dho moo ku pim mi' pui' jiim, ni na pim cham aa' nam mi' pui' jimia' jai' dhit gu ja'tkam gui' nam ji'k mi' pui' tiip xix jimiik.

¹⁴ Jam aagi'ñ iñ moo na cham bhai' tu jam jimia' aapi'm na pim sap pik ba' tiip xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim

pariseos jum tiiti', na pim gu' ja ii'xi'ñidha' gu ja ba'bhad gu di'dilhdhim u'uub, ba' gi'ilhim mik tu daanda' pim pui' xi chu bua't na ba' jax dhui cham maati' ka' git na pim tu' jax buada'. Ku ba' gu' kam aaya' ji na pim pai' dhuuk giilhim jum tulhiña'.

¹⁵ Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tiip xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' mu ja'p nai' jiimdat ja chiñiidha' gu ja'tkam nam mi' pui' jimia' na pim jax ja'k tu jim aapi'm diilh. Gu' ba' no't jaroi' maadit mi' pui' ba jii na pim jax ja aagi'ñidha', aapi'm jix io'm maakam xi chiñia' na mi' pui' jimia' sia ku jax cham pui' aa' gu Dios, gu' na ba' jax dhui mu ja'k bhiyya' na pai' cham tutki gu tai na ba' giilhim jum tulhiña', cham tu' pui' na jax aapi'm.

¹⁶ Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tiip xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' pui' kai'chdha' na cham jax bua sia kut cham pui' duu gu jaroi' no't pui' xi chi'ii'k na gu ge' chiop bhaan jix maati' ka' na pui' tu duñia' jax ña ja'k jix chu duñiam ka'buiñor gu Dios. Gu' sap ba' no' jax kai'ch na gu di'oor gu' na miji jai'ch ka' miji irban dir gu ge' chiop bhaan jix maati' ka' na pui' tu duñia', dhi' dho gi gu' sap pik ba'x io'm jum aa' ji na pui' tu duñia' sia nar jax ka' git.

¹⁷ Cham jam jur bia' pim dho jia ku pim ba' pui' kai'chdha', ja'p ji buan japim na pim cham ñiññia. Jax dhui na moox io'm jum aa' gu ge' chiop, cham tu' pix gu di'oor na miji jai'ch ka' irban dir. ¹⁸ Gio na pim jup kai'chdha' ip na sap pik ba' cham jax bua no't cham pui' tu duu gu jaroi' jax ña ja'k tu daasa' bueñor gu Dios na pu tu duñia', sia kut gu' pui' xi chi'ii'k na bhaan jix maati' ka' git gu' na bhaan bha tum makgirxi'ñ gu Dios. Gu' sap ba' no' gu' jax kai'ch na sap pik ba' bhaan jix maati' ka' gu' na ji'k bhaan bipio'da' gu Dios gu tu' gu' na bhai' bitka' bhaan gu' na bha tum makgirxi'ñ, na sap pik ba' dho gi gu'x io'm jum aa' ji na pu duñia' sia nar jax ka' git. ¹⁹ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ na pim ja'p ji buan na pim cham ñiññia, jax dhui nax io'm jum aa' gu' na bhaan bha tum makgirxi'ñ gu Dios, cham

tu' pik gui' nam bha makgirta'. ²⁰ Na gu' gu jaroi' no't pui' tii na bhaan jix maati' ka' gui' na bhaan tum makgirxi'ñ gu Dios na tu' silhkam pui' tu duñia' jax ña ja'k jix chu duñiim ka', cham tu' dai gui' aagit yup kai'chdha' na bhaan bha tum makgirxi'ñ, gu' ja'pji biix ji sia na aagit yup kai'chdha' gui' na ji'k tu' bha ti bitka' bhaan. ²¹ Piam gu jaroi' no' jax kai'ch na gu ḡe' chiop bhaan jix maati' ka' na silhkam pui' tu duñia' jax ña ja'k jix chu duñiim ka' buiñor gu Dios, cham tu' dai gu ḡe' chiop aagit yup kai'chdha', gu' ja'pji sia biix ji gu Dios gui' na bhaan mi' ti nii'ñidha'. ²² Piam gu jaroi' no' jax kai'ch na gux dhaam bhaan jix maati' ka' na pui' tu duñia' jax ña ja'k jix chu duñiim ka' buiñor gu Dios, sia biix aagit yup kai'chdha' bhammi na pai'r ḡe'kam gu Dios.

²³ 'Ba' cham bhai' tu jam jimia' aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' cham biix mi' pui' duiñchu' na ji'k jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai gui' na ji'k bhaan bipio'da' gu tu' gu Dios na pim ba' mi' aichdhidha' ḡe' chiop. Gu' gu jai' bi'iix ji na pim pu duñia', pui' na jax na pim silhkam tu a'gada', gio na pim jix chu joi'gi'nda', gio na pim biix jam jujur ki'n buiñor jix biiñak ka' gu Dios. Dhi' ji' ji na biix jum aa' na pim mi' pui' duiñchu'nda', gio gu jai' na jax tu daaxix ba pui' ip. ²⁴ Ba' aapi'm na pim cham silhkam tu a'gada', jix ñii'ñi'ñ japid gu jaroi' no' am jum ua'tulhi'ñ, gu' aapi'm diilh pu cham jum nii'ñdha' na pim giilhim jum ua'tulhi'ñ.

²⁵ 'Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' dai daam dir xi ja bopkonat gu jam bapaas gio gu jam jajooxia'. Aapi'm jañ dho jam aagit yup kai'ch na pim giilhim jix u'ua'tulhdhix, na pim gu' tu ja ixi'ñdha' gu ja'tkam gam na pim biix aixim tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ²⁶ Gu' dhi'm aa' ji na pim sia biix irban dir ja'k ja bopkonda' gu jam bapaas na ba' pu'ñi ja'k jix kikii' ka' sia daam dir ja'k.

²⁷ 'Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti',

na pim gu' ja'pji buan na jax mu nam pai'm yassap gu ja'tkam, na daam dir joidham jix chua ki'n xi mamxidhix ka' na ba'x abhaar ka', gu' irban dir ja'k jix io'm mui' mi chi bitka' ji gu kokkoidha' ja a'oo gam bixchu' gu tu' na cham kikii' na mix chu jai'ch ka'. ²⁸ Ba' aapi'm pu'ñi ja'k yup tu jim, panaas ku pim joidham jir jix bhabhai'kam ka' ja bui gu ja'tkam, gu' gu jam jujur am bhaan ni ji'x ji iam kur pui', gio na pim giilhim jix buam tomaat.

²⁹ 'Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na gu' jam ko'raar na pim jix bhai' tu buada' mi' nam pai' yassap gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, am tu yooxma'nda' pim ji gu' mi' nam pai' jax yassapka' gui' nam ji'k jir jix bhabhai'kam kat. ³⁰ Jup kai'chdha' pim ba' moo: "Jir am kat no'ch git aach jan'o' biix mi'p oipoda' git na mit pai' dhuuk gu bijik dir kam ja koi dhi' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios. Aach ja a'mkam nokia' git ji nam ba' cham ja kooda' git." ³¹ Gu' ji na gu' sia ku pim pu'ñi tii kai'ch, jax dhui na gu'x bhai'x maati' na pim aapi'm jir ja bopxi gui' na mit ja koi, ³² gio na pim pui' ja'k tu kuugalhdhim na mit jax ja'k bhai' ji chibgai gu jam bopxi kat nam buam pix tu buada' na jax cham pui' aa'nda' gu Dios.

³³ 'Jax japid dui ilhii'ñ na pim cham mu ja'k bhiyya' na pai' gammiji cham tutki gu tai na pim mi' pup jum tulhiñdha' gammiji? Na pim gu' giilhim jix bhaa'mna' ja'p na kooko'. ³⁴ Ba' aañ bhai' ka jam joochxidha' gui' nam bhaankam tu a'gada' gu Dios, gio ba' jai' gui' nam jix chu matda' ka', gio ba' jai' gui' nam biix aixim yup jix chu mat ka'. Ba' aapi'm ja da'ngii ja kooda', jai' ba' na pim kukrus ta'm ja siss-apai ja kooda' ip pui', gio ba' jai' na pim ja gii'bii' mu ja'p na pai' jax tum daanda', jai' ba' na pim mu ja'p nai' ba ja gaagidha' na pai' jax ji'dilh i'lhich jir kikcham ka'. ³⁵ Ba' aapi'm jam a'm ji jimia' na ja a'mkam gu jam bopxi kat jam tulhiñchuda' gu Dios, na ba' pu'ñi ja'k biix tu namkix ka' na mit ji'k ja koi gui' nam jir jix bhabhai'kam kat na bhai' tii ja jootosda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan nam ba' ya ja'p bhaankam tu a'ga'. Mummi

dir bhai' ji jam kusbidha' na mit pai' dhuuk mua gu Abeel, mi' juugit na mit pai' dhuuk yup mua gu Sakariiyas maraa'n gu Berekiyyas gui' na mit mi' saa'ñdhan mua na pai' kiik gui' na bhaan mi chum makgirxi'ñ gu Dios, mi' na pai' kiik gu bhi'ñbak na mi chum daanda'. ³⁶ Jam aagi'ñ iñ moo na aapi'm jam a'm ji jimia' na ja a'mkam gu jam bopxi kat jam tulhiiñchuda' gu Dios aapi'm na pim xib ya' dudua.

Gu Jesuus nax buam bam aa'nda' ja a'mkam gu Jerusaleen oi'ñkam

(Lk. 13:34-35)

³⁷ Ba' bhai' joi'mdara' ji ai gu Jesuus ja a'mkam gu Jerusaleen oi'ñkam, yup kai'ch:

—Aapi'm Jerusaleen oi'ñkam na pim ja koo'n gui' na bhai' tii jam joochxi'ñdha' gu Dios nam ba' ya ja'p tu jam a'gidha' bhaankamu'n, gu' ji na pim gu' aapi'm joodai ki'n ma'yasimi mu'aa' gu jaroi' no't pu'ñi chu'm bhai' tii ba ji buus aapi'm jam bui. Ba' aañ tii pup xi jam aa'ñdhimik na jax ja'k jam a'm ba ti nñidhidha' git gu Dios, ja'p na jax gu pippilh no' ja bai'ñ gu ja naan nam mu ja'k xi boopoya', gu' ji na pimit gu' diihl cham aa. ³⁸ Ba' aañ ya' pu jam titda na cham ya' ka ti nñi'ñdha' gu Dios ya' na pim pai' oi'dha'. ³⁹ Gio nañ gu' aañ yup ba' jimia' nañ pai' dhir yup jim, ba' cham pai' kañ chigia' pim. Dai janoi' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' na pim ba' giop bañ chigia', na pim pai' dhuuk yup ti'ya': "Ja'p moo joidham iam na bhai' ba jim gui' nat bhach joochxi guch Gi'kora!"

24

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' nam iara' gu gø' chiop

(Mr. 13:1-2; Lk. 21:5-6)

¹ Ba' gatuuk na mi' pu'ñi xi chu a'gimik gu Jesuus, ba buus mi' dhir gø' chiop. Ba' nat gamai' ba ji jii, mi ja'p amuub ji øek yup titda am gu noonbi'ñ na sap joidham jix abhaar gu gø' chiop na jax ja'k tu't bha bhi'ñbakchix. ² Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Jia na joidham jix abhaar na pim jax ba nñi'ñ? Ku ba' gu' kam aaya' ji na pai' dhuuk am xim iara', pu nip pai' maa'n kap ku tukdhixim bi'ya' dhi joodai, aañ moo ya' pu jam titda.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax ba tum buidha' na pai' dhuuk bar mia'n ka' nam tiimo' dhi oi'ñga'n

(Mr. 13:3-23; Lk. 21:7-24; 17:22-24)

³ Ba' nam mi' pui' xi chu a'gimik, moo sih bhai' mit baasi'n dir ja'k oidha' ta'm bhai' nam pai' Oliibus ki'n jix chu mat ka' gu ja'tkam. Ba' jimdat bha ja'p ji dhaibu gu Jesuus, ba' gu noonbi'ñ mui' ji ai mit nam diihl jix chikkam, yup titda am:

—¿Paa ba' pik duuk pui' ba jim iara' gu gø' chiop, gio na jax ba tum buidha' na pai' dhuuk bar mia'n ka' nam tiimo' dhi oi'ñga'n, gio nap pai' dhuuk aap saak gio bhai'p ba jimda'?

⁴⁻⁵ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho gu' dai nam mui' ya' ba aaya' dho gui' nam pui' kai'chidha' nam sap aañ jir gui' ka'. Moo pim cham mi ja kekeeda' nam cham jam iatgidha'. Nam gu'p kai'chidha': "Aañ jir di' guch Xoi'kam." Ba' mui' ja'tkam pui' ja titdaimi ja iatgidha' am. ⁶ Gio ba' na pim pui' ba te keke' na ba jigitalhcha' ya ja'p gio ba' jai' kap, ku ba' gu' aapi'm cham totdon ka'ji. Na gu' dhi'biipi'm aa'na pui' tum duñia' na ba' pik moo bam tiimo' dhi oi'ñga'n, ku gu' chakuir janoi' ka' ji na pai' pik duuk jum tiimo'. ⁷ Na gu' biipi' ka xim kuugalhdha' nam bhai' ji bhaaku' gu gø'gerkam jum aa'ndam ja biim gu ja ja'tkam tuk nam ja kokda' gu jai' gø'gerkam gui' nam jumai momkoran ja'k yup tui'ka'. Gio ba' na mui' kap bhiogi' ba jimia', gio ba' jai' kap na ba joñia' dhi oi'ñga'n. ⁸ Ku ba' gu' dhi' na bhaan pix jix maati' ka' ji na ba miamlhidha' na pai' dhuuk pik tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan.

⁹ 'Ba' aapi'm na pim ji'k ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui, jam da'ngii jam ui'ka' am nam jam tulhiiñchuda', gio ba' nam jam kooda' no'm xi ilhii'ñ, gio ba' nam biix cham jam kiigalhi'ñdha' gu ja'tkam no' pim aañ jiñ bui ti jiigi'ñ. ¹⁰ Mui' dho gu' cham ka ti jiigi'ñdha' am janoi' aañ jiñ bui na pai' dhuuk pui' tum duñia', dai nam diihl bhai' jim bhabhaakuidha', ja kooda' am jai' dhit. ¹¹ Gio ba' nam mui' ya' ba aaya' gui' nam sap pik ba' Dios bhaankamu'n tu a'gidha', ba' mui' ja'tkam ja iatgidha' am. ¹² Gio nam biix pix giilhim jix buam ba tomaat ka' gu ja'tkam,

cham tu' jaroi' kar jix bhai'kam ka' jano'.
 13 Ku ba' gu' gu jaroi' no' moo cham tu' bhaan jax jim aagit pu ti jiigi'ñaañ jiñ bui, cham tu' kam tulhiiñna' ji gatuuk, na gu' pu Jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. 14 Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga na jax ja'k bhaan ti niidhidha' gu Dios gu jaroi', dhi' biix kap na ji'x oi'ñga'n pui' ba tum a'ga' nam ba' biix kaaya' gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch, na ba' mi' dhir dho gi ba' am xim tiimo' ji dhi oi'ñga'n.

15 'Gio ba' moo ja'pni ja'k Jup tum duñia' nat jax tu ua'nak gu Danial gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios nap jum kai'ch na sap jano' na pai' dhuuk pik ba jim tiimo' dhi oi'ñga'n, maa'n ya' ba aaya' gu maa'nkam giilhim jix bhangim, ba' mijí ji baakii ge' chiop pu tu dooda' na jax ilhii'ñdha'. 16 Moo pim xi chi'ñchokat dhi' pui' na ji'k jax tu ua'ñix na pim ji'k tu jiñkui'ñdha'! 16 Ba' gui' nam ji'k ya ja'p amuub ka oipoda' na pai' jax jir Judea, jum aa'nam ba ji'boi'ñgia' mu ja'p u'xchir na ba' cham jax ja dooda'. 17 Pui' na jax gu jaroi' no' bhai' pai' ka daa ba'k dhaam, jir am na bhai' dhir timnii pu Jimiññolhia', cham tu' na mijip ka bapkiða' ba'k chir na ba' tu' xi bhiiji. 18 Piam no' jaroi' mu pai' ka oiri gampix, jir am na mi' dhir pu Jimiññolhia', cham tu' na tu' jajannulhi'ñ jai'p ka xi chu ua'rai na ba' pik ba Jimiññolhia'. 19 Ja'p moo joi'mdam jum duñia' am gu u'uub gui' nam a'aalh ki'n cham bhai'm taat ka' jano', gio gui' nam ilhi'ch xio'dam ka tu maamar ka' ba pui' ip. 20 Ba' aañ ya' pu jam titda na pim gammiji tu daanda' buiñor gu Dios, na ba' cham jano' pik pui' tum duñia' na pai' dhuuk jix io'm jix jiipi'ñ ka', piam na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda'. 21 Na gu' jano' na pai' dhuuk pui' tum duñia', giilhim jir tulhiiñara' ka' jia, cham tu' pui' na mit jax jum tulhiiñak ba bubua gu jai' jano' dir nat gu Dios Jup duu dhi oi'ñga'n ya' juugit, gu' ja'p jix io'm ji na pui' tum duñia' na ba' pik pu bar daipu' ka'. Mi' dhir ba' cham ji'xkat pai' dhuuk gio pui'p ka tum duñia' gatuuk, na gu' pu biix ba tum kuugalhdha'. 22 Nat gu' moo pu pui' tiip gu Dios na sap jano' na pai' dhuuk ba ji chum kuugalhdha', cham tu' mik jir

tulhiiñara' ka', na gu'x ja joi'gi'n gui' nam ji'k ti jiigi'ñdha' buiñor, pui' ku ba' cham aa' nam mik ya' oipot giilhim jum tulhiiñdha'. Na gu' no' cham tu daasa' git na ji'x juugit jir tulhiiñara' ka', pu biix jam dho git ko'ya', na gu' cham jaroi' nakoo' na giilhim jum tulhiiñna'.

23 'Gu' ba' jano' na pai' dhuuk bar mia'n ka' na pai' dhuuk tum kuugalhdha', no' jaroi' jax ba jam titda: "Muni ba ai guch Xoi'kam. Maik gor jach kaipu'", piam no' jax kai'ch: "Muni dhaa guch Xoi'kam", aapi'm cham jiigi'ñdha', na gu' cham tu' silhkam aañ jir di' ka'. 24 Nam gu' kai'ñikam mui' ka jai'chdhilhia' jia gui' nam sap pik ba' Dios bhaankamu'n Jup xi chu a'gidha'. Ba' pui'x bhai'p xi chu buidha' am gui' na tu'r jix kii'p jum duukam ka', gu' nam jax dhui pix ja iatgidha' ji gu ja'tkam, sia ji gu' gui' nam ji'k ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui, jai' dhit mu ja'k Jup ji ja kaaya' am. 25 Mooñ pu ba jam aagi'ñ xib dir na pim ba' moox mat ka'. 26 Piam no' jaroi' jax ba jam titda: "Maik gor jach kaipu' guch Xoi'kam. Muni sap pai' oiri gampix jix chu gak kir", aapi'm moo cham mi kekeeda', na gu' cham tu' silhkam aañ jir di' ka' jia kai'ñikam. Piam no' jax jam titda: "Muni o'ñchix guch Xoi'kam. Maik gor jach kaipu'", aapi'm moo sia cham mu jimmida', na gu' kai'ñikam cham tu' aañ jir di' ka'. 27 Na gu' aañ nañ pai' dhuuk gio bhai'p Jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', ja'p jiñ dhuñia' iñ na jax gu duuk na bipgia', na bhammini dhir xia'lhbui bhai' pu bhiyya', mumminini ja'k ji aaya' na pai'r jurnip. Dhi' bhaan jix maati' ka' nañ aañ jir di' ka'. 28 Na gu' na pim jax bax maat bo jia na jax gu nunnui no'm bhai' pai' pix xikoolh jiim, na gu' bhai' tu muukix ka'. Ba' aañ pu'ñi ip nañ pai' dhuuk gio bhai'p Jimda', dhi' bhaan jix mat ka' pim nañ aañ jir di' ka' no't bhai' ba tim bipgi.

*Na jax tum duñia' jano' na pai' dhuuk gio bhai'p Jimda' guch Xoi'kam
 (Mr. 13:24-37; Lk. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)*

29 'Ba' gatuuk na pai' dhuuk pu'ñi biix xi chum tulhiiñaimii, nai' ji chukia' gu

tanoolh gio gu masaa'n, jix chukgam jup tum duñia'. Gio gu chiichia' na bhai' ji ii'ñxia' bhammi dir jix dhaam, gio nax io'm nai' ji gi'ndukia' dhix dhaam. ³⁰ Ba' gu ja'tkam giilhim totdonii bhai' ji susuañia' am. Mi' dhir ba' dai nam bañ chigia' aañ nañ xib bhaankamu'n ya' oiri guñ Gi'kora' nañ jix io'm gø'kam ki'n bhai' ba jimda' bhammi dir jix dhaam bhaan gu tibaa', gio na gø' joidham nammi tum tonnichu'nda'. ³¹ Mi' dhir ba' dai na gø' ki'n ba tum kuichdha', ba' aañ jotmoda' nai' ja jootsa' gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' mu ja'p na ji'x jir oi'ñga'n na ji'x juugit ju' kam tu'ii' dhix dhaam, nam ba' biix maap ja jumpada' gui' nam ji'k ti jiigil'ñdha' aañ jiñ bui.

³² 'Ba' dhi ja'p ji buusnia' na jax gu iix na pai' dhuuk bhai' ji i'puñia' na joidham pix ti'ñgilhidha' gu jaaga'n. Dhi' bhaan jix maati' ka'na bar mia'n ka'na pai' dhuuk ba ji chi'ngia'. Moo pim xi chi'ñchokat dhi' pui' nañ jax jam titda. ³³ Na gu' no' pu'ñi joidham ba tum buim nañ jax ba tu jam a'gi'ñ, dhi' bhaan jix maati' ka'na bar mia'n ka' jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'. ³⁴ Ba' dhi' biix na pui' ka xi chum kuugalhdhai nam ba' mi' dhir am xi ko'ya' biix gu ja'tkam nam ji'k ka duduaka' jano'. ³⁵ Ba' cham ji'xkat jugia' dhiñ ñi'ook, dai dhi oi'ñga'n dho gi gu'm tiimo' ji gio dhix dhaam.

³⁶ 'Ba' dhi' pui' nañ jax ba tu jam a'gi'ñ, cham maati' na pai' pik duuk pui' tum duñia', na gu' dai diih guñ Gi'kora' nax maat nat pai' dhuuk tu dai na pui' tu duñia'. Sia gu noonbi'ñ gui' nam jix dhaam jup tu'ii' pu cham maat am, ni sia aañ nañ jir Maraa'n cham maat iñ, dai gui' diih ji na ba'x maat.

³⁷ 'Ba' jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, aañ nañ xib ya' oiri bhaankam guñ Gi'kora', pu'ñi ja'k jup tum duñia' nat jax tum duu jano' na pai' dhuuk gu Noee tii pup tu ja a'gidhimik gu ja'tkam na tii ja aagi'ñdha' na jax ja dooda' gu Dios, gu' ji na mit gu' cham ji'xkat kai. ³⁸ Dai nam xi chu kua'dat gø'gørkam jum taat ka', gio nam jix maik ka', gio nam jum titmodat tu oi'ñchaidha' jano' juugit nat

pai' dhuuk tisaa'ñ gu Dios gu suudai', nat pai' dhuuk bha tis gu Noee bhaan gu gø' kanuub gui' nat jup duu. ³⁹ Ni ji'x kum cham pum aagit gu ja'tkam na jax jup tum duñia', na gu' jotmoda' pix nat bhai' ji dhuu'n nam cham pum aa', ba' pu biix koi mit bhai'kuk. Ba' pu'ñip tum duñia' jano' nañ pai' dhuuk aañ gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'. ⁴⁰ Ba' jano' gook gu ja'tkam mu ja'p ka oipoda' am gampix, ba' maa'n am xi baidhai iñ, gu jumai ba' mi' pup oirida'. ⁴¹ Gio ja'p ja'k gook gu u'uub maap jup ka tu tua'da' am, maa'n am jup xi baidhai iñ, gu jumai ba' mi' pup bi'ya'.

⁴² 'Ba' aapi'm gammiji cham kooksit darka', na gu' cham maati' nañ pai' dhuuk bha jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan. ⁴³ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax gu jaroi' no' moox maat na jax chu'm tukaa' mi bakia' kia'mi'ñ gu iixkum, na gu' ti nii'ñdha' biix chukaa' na tu nuuka'nda' na ba' cham mi' baakii ti iixdha' gu tu' na mi' bia'ka'. ⁴⁴ Ba' pu'ñi ip aapi'm, jum aa' na pim gammiji cham kooksit darka', na gu' aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', pu'ñiñ jotmoda' pix ya' ba aaya' na pim pai' dhuuk cham ilhii'ñdha'.

*Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai
maa'n gux ki' tujuandam gio ba' maa'n gui'
na cham bhai' tu juanda' ip
(Lk. 12:41-48)*

⁴⁵ 'Ba' gui' na jaroi'r jix ki' tujuandam ka' gio nax chu matda' ka', pui' na jax maa'n gu jax chu'm gø'kam no' ampik mu pai' bar jidam, na mi' ka xi dho'ñchoi maa'n gu tujuandam tugi'ñ na bhaankam mi' ka tu ja maakda' gui' nam mi' pup bi'ya' kia'mi'ñ na ji'x juugit gio mi'p aaya'. ⁴⁶ Ja'p moo joidham jix bhai' tu Jimia' gu tujuandam no' mi' pui' tu duiñchu' na jax xi chianii gu gø'kam tugi'ñ na pai' dhuuk ba tigia' na gio mi'p ba aaya'. ⁴⁷ Ba' aañ ya' pu jam titda na gu gø'kam tugi'ñ joidham jix bhai'm ilhdhai pui' ja'k tu'm ki'n ba daasa' na biix ba tu nuukxi'ñdha' gu tu' na ji'k bia'ka'. ⁴⁸ Gu' ji no' gu' dhi' dhi tujuandam buam pix tomaat na jax cham jir am, no' gu' jax jum aa' na cham ob mi' aaya' gu gø'kam tugi'ñ, ⁴⁹ ba' dai na bhai' ji ja

gibichpaga' gu jai' tujuandam, gio ba' na bhai' ji maimu' ja biim gu jai' maikkam, gio na xi chu kua'dat na ji'x ilhii'ñdha'. ⁵⁰ Ba' na pai' dhuuk cham pum aa'nda', jotmoda' mi' pix ba kiika' gu ge'kam tugi'ñ, ⁵¹ dho gu' giilhim tulhiiñchuda' dho, pui' xi chiidai na pui' pix ja'k yup tu jimia' na jax gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ gu ja'tkam. Ba' giilhim tiix buam jum aa'nda'.

25

Gu Jesuus na ba tu a'ga' ja a'm ji ua'rgidhai ji'k mambhiix gu u'uub titiya

¹ Ba' no' ja a'm ba ti niidhim gu Dios gu ja'tkam, ja'p ji buusan na jax ji'k mambhiix gu titiya no' mit xi chi bi'ñdhak mi' pai' dhir gamai' ji jii, no' mit ba namkim maa'n gu biapma' na mi' aaya' na mi'm tiimo'.

² Ba' jai' ji'k jix chamaam gui' ji' gu titiya ampix pui' cham tu matda' ka' am, dai ba' gu jai'x chamaam joidham yup jix chu matda' ka' am. ³ Ba' gui' nam cham tu matda' ka' gu titiya, cham jai' pup xi bhiik jamit gui' nam mi ja toi'dha' gui' nam ki'n ti bi'ñdhatu' no't am xi juum, pu daipu' gui' na ji'x mi jimchu!. ⁴ Gu' ba' gui' nam ji'k jix chu matda' ka' gu titiya, dhi' dho gi gu' jai'p xi chu'aak jamit ji gui' nam mi ja toi'dha' no't ba ji chutki gui' nam ki'n ti bi'ñdhatu', gio ba' jai' na mi' pu jimchu!. ⁵ Gu' ba' nat gu' cham ob mi'p ji ai gu biapma' gui' na mi'm tiimo', mi' pui' ma kookoi mit gu titiya nam tii ti nira.

⁶ Nammix io'm iraab tukaa' nat ba' pui' ba tim tii, yup tum kai'ch: "Xib ba' bhai' ba jim gu biapma' gui' na ya'm tiimo'. Mui' gor xi ñamkibop." ⁷ Ba' gu titiya jotmoda' na mit jax baapam jix bhai' ba ja duu mit gui' nam ki'n ti bi'ñdhatu'. ⁸ Ba' gu jai'x chamaam titiya yup ja titda am gui' nam jix chu matda' ka' gu titiya: "Alhi'ch japim jich choi'dha' dhi' na ki'n mimiimtu' dhi' nach ki'n ti bi'ñdhatu'. Jaiñ nat gu' ba ji chutki dhi' nach aach ja ua!." ⁹ Ba'p ja titda am gui' nam jix chu matda' ka' gu titiya: "Chaam ji nach jam toi'dha', na gu' ja'p moo diih jich a'm kam aa'. Mu ja'p japim xi chu taañpui na pai' jax jum ga'ra na ba' pu'ñi ja'k biix dhit cham jich a'm jum aa'nda'." ¹⁰ Ba' na mit mu ja'k ka tu

taañim na pai' jax jum ga'rada', mi' ja'k ba ai gu biapma' gui' na mi'm tiimo'. Ba' gui' nam ji'k mi'p tu'ii' gu titiya, gui' nam jix matda' na mit jax ja'k duu na ba' cham tutkia' gui' nam ki'n ti bi'ñdhatu', biima'n mui' ji baap jamit mu ja'k ba'k chir mi' na pai'r koi'cham ka'. Mi' dhir ba' dai nat jix bhai' bhai' xim kuu gu ki'ñgob. ¹¹ Ba' ja'xpix mi' tii ba ai mit gu titiya gui' na mit tu taañpuk gui' nam mi ja toi'dha' gui' nam ki'n ti bi'ñdhatu', gu'ji nat gu' pux bhai' bhai' bam kuu gu ki'ñgob. ¿Jax gi dhui mui' ka baapkia' am? Ba' tii mui' ba tu soon am yup xi kai'chit: "jXich kupio'ki'ñ jich jaduuñ kuch aach mui'p xi baapkia!" ¹² Gu' ji na gu' gui' mij'i dir yup ja titda: "Jax dhui na gu' cham jax kax bhaai' na pim bha baapkia', na pimit gu' mik dir ba suulh."

¹³ Ba' aapi'm pu'ñi cham kooksit darka' —yup ja titda gu Jesuus—, na pim gu' pu'ñi cham mat ka' nañ pai' dhuuk bha Jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'.

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu tuumiñ

¹⁴ Mi' dhir ba' ja'pni ja'k gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam bhaan ji ua'rgidhak gu tuumiñ, yup ja titda:

—Gio ba' moo ja'pni ja'k yup ji buusan ip no' ja a'm ti niidhim gu Dios gu ja'tkam na jax maa'n gu maa'nkam no' mik ja'k bar jidam jumai momkoran, no't ja baidhak gu tujuandam tugi'ñ xi ja maakak gu tuumiñ pui' ba ja titda nam ki'n tu juana' na gui' ka jimia'.

¹⁵ Maadit mi' xi maa jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm gu bapaiñum tuumiñ, gu jumai ba' gook mambhiix jix cha'tmam oo'm mi'p xi maa ip, maa'n ba' maa'n mambhiix jix cha'tmam oo'm pix maa, na gu' na jax ja nii'ñ nam jax jix chu jujuanara' biix ji'ma'n. ¹⁶ Ba' gui' na mit jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm maa gu bapaiñum tuumiñ ki'n bhai' ji chu sua, ba' ja'kbui' aixim mi' pu buusai' na mit ji'k mi' xi dho'ñchidhak, ba'x io'm mui' bap jum duu gu tumñiga'n gui' nat mi' do'ñchidhak. ¹⁷ Gio ba' gui' na mit gook jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm yup maa, pui' ki'n bhai'p ji chu sua ip, ba'

ja'kbui' aixkam mi'p buusai' na mit ji'k mi' xi dho'ñchidhak. ¹⁸ Gu' ba' gui' na mit maa'n mambhiix jix cha'tmam oo'm maa, dai nat xi u'uuk mu ja'p dibiir bita' xi chi di'rak mij i xi baapai, pu cham dho gu' ki'n ji chu juu gu tumñiga'n gu gø'kam tugi'ñ.

¹⁹ Ba' mikkat jix io'm mui' jurni'ñ ki'n gio mi'p ba ai gu ja gø'kam tuk dhi' dhi tujuandam, ba' giop ba tu ja joochxi nam sap mu ua'tulhi'ñdha' gu tumñiga'n na ba' tu ja'kilhdha' na mit ji'k mi' ba buusai' nam ki'n tu juan. ²⁰ Ba' moo biip'i' mi' ba ai gui' nat jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm mi' xi dho'ñchidhak gu bapaiñum tuumiñ, ba' mi ja'p ji kikbok jup titda gu gø'kam tugi'ñ: "Pin jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm ya' xiñ dho'ñchidhak japich jia jiñ jaduuñ. Dho jaña, ja'kbui' aixim jañich pup mui'dhalh na pich ji'k ya' xiñ dho'ñchidhak." ²¹ Ba'p kai'ch gu gø'kam tugi'ñ: "jAa gu' moo ja'p joidham jir jix ki' tujuandam ap ji jia! Ea nañ moo gø'kam ki'n jum daasa!. Jabaak bha ja'k ba'k chir nach ba' maap ya' joidham jix bhai'ch chaat ka!." ²² Mi' dhir ba' moo mi'p ba ai gu jumai tujuandam tugi'ñ gui' nat gook mambhiix jix cha'tmam oo'm mi' xi maakak gu bapaiñum tuumiñ, ba' mi ja'p ji kikbok pui'p ba titda ip gu gø'kam tugi'ñ, jup kai'ch: "Pin gook mambhiix jix cha'tmam oo'm ya' xiñ dho'ñchidhak japich jia jiñ jaduuñ dhi bapaiñum tuumiñ. Dho jaña, ja'kbui' aixim jañich pup mui'dhalh na pich ji'k ya xiñ dho'ñchidhak." ²³ Ba'p titda gu gø'kam tugi'ñ: "jAa gu' moo ja'p joidham jir jix ki' tujuandam ap ji jia! Ea nañ moo gø'kam ki'n jum daasa!. Jabaak bha ja'k ba'k chir kuch ya'ni maap joidham jix bhai'ch chaat ka!." ²⁴⁻²⁵ Ba' ja'xpix mi'p ba ai gu jumai tujuandam tugi'ñ gui' nat mambhiix jix cha'tmam oo'm pix mi' xi dho'ñchidhak gu bapaiñum tuumiñ, ba' pui' mi ja'p ji kikbok pui'p ba titda gu gø'kam tugi'ñ, jup kai'ch: "Ya'ni ba' gum tumñi' jiñ jaduuñ. Cham jañich moo ki'n ji chu juu, nañ gu' xim iibhi'ñ, nañ gu'x maat nap giilhim jix bhanaa' sia palhiip pix tu', pu duñia' ap jax no' pich ba ilh, sia kum gu' tii cham pu kai'ch gu ja'tkam. Pui' ku ñich ba' aañ mi ja'p xi chi di'rak dibiir ta'm mij i

xi baapai dhim tumñi' na ba' cham mai' suulhgia'." ²⁶⁻²⁷ Ba'p titda gu gø'kam tugi'ñ na mi' pui' titda: "Dho bak cham jir ki' tujuandam ap aañ nañ pai' jax kai'ch. {Moo cham bhai' aa nap muñ dho'ñchidha' git nam pai' mumui'dhalhi'ñ gu tuumiñ, na ba' mi' mui'dhidha' git nap ba' mi' dhir giop xi ua'rai ya'bañ do'ñxidha' git mui' pa' iam? Jain nap gu' moo pui' tiix maat nañ pui' giilhim jix bhanaa' sia palhiip pix tu', gio nañ pu tu duñia' nañ jax ilhii'ñdha', sia kum tii cham pu kai'ch gu ja'tkam." ²⁸ Ba' pui' xi chi'ik jup ja titda gui' nam mi ja'p jup guguuk: "Ea gor bha boosgi'ñ dhi tuumiñ na mi' dhaa', mu ja'k japim makia' dhi' nat mambhiix ja'kbui' aixkam pup mui'dhalh. ²⁹ Na gu' gu jaroi' na pu'ñi joidham jix bhai' tu juanda', nam gu' dai dhi' pix ba ji umuagi'ñdha' gu ja'tkam. Gu' ji no't gu' gu palhiip jup jum duukam cham mi' pui' duu no't mit tii umua', dho dhi' bhaan jam dho cham ka nini'ñdha' gu ja'tkam. ³⁰ Gu' ba' dhiñ chujuandam tuk nat cham pu dhuu nañ jax tii ilhdhat, ea gor daagik mu buañ diirrap mi' na pai' giilhim jix chukgam, mi' na pai' tii suakda' na giilhim jix buam jum aa'nda!."

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax ja'k tu ja Jimia' gu ja'tkam jano' na pai' dhuuk gio bhai'p Jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan

³¹ Mi' dhir ba' moo ja'pni bhai'p ji chu ja a'gi ip gio gu Jesuus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Ba' aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p Jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan ja biim gu noonbi'ñ guñ Gi'kora', joidham mik ja'p tum tonnichu'nda'. Mi' dhir ba' dai nañ bhai' ba daibu' bhai' nañ pai' dhir nai'r gø'kam ka', na pai' joidham jix chu abhaar.

³² Ba' biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch ka' ya' dhi oi'ñga'n bhaan mi' bam jumpada' am aañ jiñ bui, ba' aañ xi ja chiñia' nam jai' dilhkob ja'k xi gu'kuya', ja'p na jax ja'k tu buada' gu bipia'dam no't dilhkob ja'k xi ja sai gu dai kakasnir gio ja'p ja'k ip gu dai kakarbax. ³³ Ba' aañ pu'ñip tu duñia', xi ja chiñia' iñ gui' nam ja'p ji buanda' na jax gu kakasnir nam mi' dhir ja'k xi gu'kuya' ki'n dir ja'k mi' nañ pai' daaka', gu' ba' gui' nam ji'k ja'p jup ji buanda' na jax gu

kakarbbox, mi' dhir ja'k o'nsop dir ja'k jañjup xi ja chiñia' nam gu'kuya' mi' nañpai' daaka'. ³⁴ Ba' gui' nam ji'k kii'n dir ja'k gu'kuya' jup ja tiida' iñ: "Gor ja gø bha ja'k aapi'm nat ji'k jam a'm ti tii guñ Gi'kora'. Ya' pim ba' oi'ñka' na pai' jax jir gø'kam, ya' na pim pai' pu iimchudhix jano' dir nat pai' dhuuk jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n. ³⁵ Na pimit gu' joidham jix bhai' dhuu na pimit tuñ onbai' jano' nañpai' dhuuk ba uamaidhat, gio na pimit jiñ choi' gu suudai' jano' nañpai' dhuuk ba tonmoidhat, gio na pimit jiñ chibiaaptuda nañmu ja'p ka paxiaraim aapi'm jam bui, ³⁶ gio ba' na pimit tuñ onbai' gu jajannulh jano' nañpai' dhuuk cham ka bia' nañtu' ti'ya', gio na pimit muñ chiigim jano' nat pai' dhuuk ma tuñ ai gio na mit mañkuu." ³⁷ Ba' biix dhi' ji' nam ji'k pu'ñir jix bhabhai'kam ka' jup jiñ chii'da' am: "¿Paa chi ba' duuk pui' mu pai' tum onbai' chich jich jaduuñ nap pui'ba uamaidhat, nach gu' moo cham pai' dhuuk mu pai'm niidhat, dai xib na chich ba' ya' bam tii, gio na chich pui'm toi' gu suudai' nap pui' ba tonmoidhat, ³⁸ gio ba' na chich pui'm tibiaptuda nap pui' mu ja'p ka jim aach jich bui, gio ba' na chich pui' tum onbai' gu jajannulh nap cham ka bia' kat nap tu' ti'ya', ³⁹ gio na chich pui' mum tiigim mu pai' nat ma tum ai gio na mit jum kuu?" ⁴⁰ Ba' aañ jup ja tiida' ip gio: "Dho gu' aañ gui' ji nañja aagit jup kai'ch nam gampai'm ilhii'ñdha' gui' nam jiñ bui ti jiigil'ñdha' na pimit pu'ñix bhai' ja duu, pui'kuñ ba'p kai'ch na pimit aañ jix bhai'ñ dhuu. Na gu' dhi' pui' na pimit jax tu duu, dhi' aañjiñ a'mkam na pimit pui' tu duu."

⁴¹ 'Gu' ba' gui' nam o'nsop dir ja'k jup gu'kuya' jup ja tiida' iñ ip: "Ba' aapi'm na pim cham tu' ka'm ti nii'ñ, na pim cham tu joi'gi'n, mu pim Jimia' mu na pai' gammiji' cham tutki' gu tai, mi' na mit pai'p duiñ gu ja'ook na ba' mi'm tulhiña' ja biim gu noonbi'ñ jix io'm, ja biim ba' aapi'm na pim cham tu' ka'm ti nii'ñ. ⁴² Na pimit gu' cham tuñ onbai' jano' nañpai' dhuuk tii ba uamaim, gio na pimit cham jiñ choi' gu suudai' jano' nañpai' dhuuk tii ba tonmoim, ⁴³ gio na pimit cham jiñ chibiaaptuda jano' nañich pai' dhuuk mu ja'p tii bhii aapi'm

jam bui, gio na pimit cham tuñ onbai' gu jajannulh jano' nañpai' dhuuk cham ka bia' nañtu' ti'ya', gio na pimit cham muñ chiigim jano' nat pai' dhuuk ma tuñ ai gio na mit mañkuu." ⁴⁴ Ba' gui' mu dir bha ja'k jup jiñ chii'da' am ip: "Dho jax dhuip tum onbai'ñdha' ich, nach gu' cham ji'xkat pai' dhuuk mu pai'm niidhat na jax xib na chich ya' bam tii. ¿Jax gi dhuip tum onbai'ñdha' ich pai' nap duuk mu pai' tii pui' ba uamaim, gio na chich pui' cham jum toi' gu suudai' nap pui' tii ba tonmoim, gio na chich pui' cham jum tibiaptuda nap pui' mu ja'p pai' tii paxiaraim aach jich bui, gio na chich pui' cham jum onbai' gu jajannulh nap pui' cham ka bia' nap tu' ti'ya', gio na chich pui' cham mum tiiigim nat matum ai gio na mit jum kuu?" ⁴⁵ Ba' aañ jup ja tiida' ip gio: "Dho gu' aañ gui' ji nañja aagit jup kai'ch nam gampai'm ilhii'ñdha' nam aañjiñ bui ti jiigil'ñdha' na pimit cham pu'ñix bhai' ja duu, pui'kuñ ba'p kai'ch na pimit cham bhai'ñ dhuu aañ. Na gu' no' pim pu'ñi jix bhai' ja duñia' git, dhi' pui'ji buusnia' git na pim aañjiñ a'mkam jix bhai' ja duñia' git." ⁴⁶ Ba' biix dhi' nam ji'k pu'ñi buam pix tomaat ka', mu ja'k bhiiya' am na pai' gammiji' cham tutki' gu tai, mi' nam pai' pup jum tulhiña' gammiji'. Gu' ba' gui' nam ji'k jup jir jix bhabhai'kam, mu ja'k jup biixa' am nam pai' joidham gammiji' jix bhai'bam taat ka'.

26

Nam ba tu a'ga' gu gø'gørkam jum aa'ndam nam jax ja'k duñia' nam dagia' gu Jesuus

(Mr. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Ba' gatuuk na mi' pu'ñi xi chu a'gimik gu Jesuus jup ja titda gu noonbi'ñ:

² —Xib moo gook tanoolh pix ba bii na pai' dhuuk jir piasta ka' bhaan Paaskua ta'm, na pim jax bax maat jiñ jaaduñ. Ba' aañnañ xib bhaankam ya' oiri' guñ Gi'kora', ampix jiñ dhagia' am gui' nam jiñ o'bhangi'ñ, gio ba' nam tu chiñia' nam jiñ xissapa' kuruus ta'm.

³⁻⁴ Ba' jano' ji' na pui' ji' tu a'ga gu Jesuus, biix maap bam jumaap jamit gui' nam ji'k o'bhangi'ñdha', pui' na jax gu ja gø'gørkam

tuk gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gu ja ja'gērkam tuk ip gui' nam bhai' gē' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' ma tu a'ga mit mi' na pai' daaka' gu Kaipaas gui' nax io'm jir ja gē'kam tuk ka', ba' pui' ja'k maa'n ñi'ook jup duu mit nam jax ja'k duñia' nam dagia' gu Jesuus, gio nam jax ja'k iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa'. ⁵ Ku gu'p kai'ch am ip ji nam sap chakui juanda' jano' na pai' dhuuk jir piasta ka', na ka xi buusnia' sap nam ba' ba dagia', jup kai'ch am:

—Dai ji nach gu' chakui juanda' jano' na pai' dhuuk jir piasta ka'. Na ka xi buusnia' nach ba' ba dagia', nam ba' cham bhai' ji bhaaku' gu ja'tkam.

Gu ubii na bhai' ba toi'dha' mo'ran gu Jesuus gui' na joidham uub
(Mr. 14:3-9; Jn. 12 :1-8)

⁶ Ba' mu ja'k Betaania daakat jup ba tu kua' gu Jesuus buiñor gu Simoon gui' nam pui' ja'k jup jix mat ka' gu ja'tkam na tootolhidhat bha gakiidha' gu tukga'n. ⁷ Ba' cham ji'x miikim mi' ba ai maa'n gu ubii ji ua'dat maa'n gu alhi'ch ja'aa na mi jimchu' gui' na joidham uub nax io'm jix dha'ram namiik. Ba' na jax jim xi kupio'kak bhai' xi choi' mo'ran gu Jesuus na mi' daakat ka tu kua'. ⁸ Ba' gu noonbi'ñ am bhaak jamit na mit pui' ji' tii, jup kai'ch am:

—¿Cham jir tu' kub aa dhi' na joidham uub nat ya' ba nua dhi ubii? ⁹ Aixim nat mu ga'rak ja maa gu tuumiñ gui' nam cham bia' nam pai' dhir u'ji ki'n tu saba'da'.

¹⁰ Gu' ji nat gu' ba ja kai gu Jesuus nam jax kai'ch, ba'p ja titda:

—Cha'pim tu' ki'n juanda' dhiñ jaduuñ, nat gu' dhi'x bhai' ba duu nat bhai' bañ choi' dhi' na joidham uub. ¹¹ Matgim gu' dhi' na pim jaroi' ja aa' nam pui' cham bia' gu tuumiñ na pai' dhir u'ji ki'n tu saba'da', dhi' gammiji pix ya'x jai'ch ka' am ji aapi'm jam bui. Gu' aañ dai xib ji nañ ya' oiri aapi'm jam bui, nañ gu' aañ bar boi cha'm kam. ¹² Pui' kut ba' bhai' bañ choi' dhiñ jaduuñ dhi' na joidham uub, na ba' cham xijai ka' nam jiñ yaaspa' nam pai' dhuuk jiñ mu'aa'. ¹³ Ba' aañ tu' silhkam ki'n ya' pu jam titdañ jaaduñ, na pai' dhuuk tum

a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook mu ja'p pai', biix jai' mi'p xim a'gada' dhiñ jaduuñ nat jax tu duu nat bhañ choi' dhi' na joidham uub.

Gu Juudas na maaxik bax kisam ka' gu Jesuus

(Mr. 14:10-11; Lk. 22:3-6)

¹⁴ Ba' maadit gui' nam jir mambhiix daman gook noonbi'ñ gu Jesuus gui' nam Juudas Iskarioti ki'n jix mat ka' gu ja'tkam, xi miñ nat ja tikkam gu ja gē'gērkam tuk gui' nam bhai' gē' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, ¹⁵ jup ja titda mu ji eek:

—¿Ji'k japim jiñ ñamkidha' no' ñich jam aa'ñ na pai'r am ka' na pim dagia' gu Jesuus?

Ba' gui' mi' xi aagi'ñ am nam makia' maa'n oo'm daman mambhiix gu bapaiñum tuumiñ jix chooto totbikdam. ¹⁶ Ba' jano' dir pix am niidhidha' gu Juudas gu Jesuus na pai' ja'k jax jimda' na ba' giop xi ja aa'ñdhara' gu gē'gērkam jum aa'ndam no't mi' pai' tii na oiri na pai'r am ka' nam dagia'.

Gu noonbi'ñ guch Xoi'kam nam ba tu bhaidha' gu koi' nam ba tu jugia' jurnik ja'k
(Mr. 14:12-25; Lk. 22:7-23; Jn. 13 :21-30; 1Co. 11:23-26)

¹⁷ Ba' nat pai' dhuuk kia'pix mui' ba jim bhi na pai' dhuuk jir piasta ka', jano' na pai' dhuuk jum kua'da' gu paan gui' na cham binka' gui' na ki'n jappukar, ba tikka am gu Jesuus gu noonbi'ñ na sap pa ja'k jix aa' nam tu bhaidha' gu koi', jup titda am:

—¿Paap ja'k jix aa'ch jaduuñ nach tu bhaidha' gu koi' nach ba' tu jugia' xib nat kapbhai' ya' bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm?

¹⁸ Ba' gui'p ja titda:

—Dho bhai' dho gē' kiicham na pai' kio maa'n gui' nañ jix maat. Ka na pim mu Jimia' na pim pu tii'npu' na pim bhai' tu bhaidha' gu koi'. Ja'p japim titda': “Aach ja'p jich chiidak bhach joot gu Gē'kam nap sap ya' pai' maa'n kap ka taiñbuidha' gum ba'aak pai' nax chu bhaai'ñ ka' nach sap ba' ya' tu bhaidha' gu koi' na tu jugia' na bha jimda' ja'xñi ja biim gu noonbi'ñ, nat

gu' ya' bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm."

¹⁹ Ba' gui' cham jax ji chi'hik mui'p ma jii mit na jax ja titda gu Jesuus, pui' dho ji chu buus na jax kai'ch. Ba' gui' dai na mit ba tu bhai'ñ gu koi' mi' na mit pai'm taiñbui gu ba'aak.

²⁰ Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk ba jur, mi' ba ai gu Jesuus ja biim gu noonbi'ñ, ba' mi ja'p ji dharaibuk ma tu juu mit. ²¹ Ba' nam mi' ka tu kua', jup ja titda gu Jesuus gu noonbi'ñ:

—Xib dhi tukaa' maadit aapi'm maaxik jiñ kiisa' nam jiñ dhagia' gui' nam jiñ o'bhamgi'ñ.

²² Ba' nai' soi' jim duu mit gu noonbi'ñ nat pui' ji' xi ja tii'n gu Jesuus. Ba' gatuuk jix bhai' bhai' ba tikka am na sap jaroi' pik jir di' na maaxik kiisa', jup titda am:

—¿Jaroo chi ba' moo pui' pik maaxik jum kiisa'ñ jaduuñ? ¿Ka' ba' moo aañi' aa chi?

Gio gu jumai pui'p kai'ch ip:

—¿Ka' moo aañi' aa chi?

Gio gu jai' biix nam ji'k jir noonbi'ñ maa'n nam jax kai'ch.

²³ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Dho gu' maa'n pix ji gu' na maaxik jiñ kiisa', maadit dhi' nach ji'k maap ti sissi bhaan dhi jooxia'. Dhi'r di' ka' na maaxik jiñ kiisa'. ²⁴ Ku ba' gu' dhi' na mi' pix pui' ba jim ji na jax dhui pix pui' ja'k tum kuu galhdha' na mit jax tu ua'nak gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios nam aañ jiñ aagit jup kai'chdha' nam saak pu'ñi bañ dhooda' aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'. Ba' gui' na jaroi' maaxik jiñ kiisa', giilhim jum tulhiña'. Jir am kat na moo pu cham jai'ch ka' git na ba' cham pu'ñim ua'tulhdhai bam tulhiña'.

²⁵ Ba' gu Juudas gui' na maaxik kiisa' gu Jesuus, jai' pui' xi kai'ch nam jax kai'ch gu jai' noonbi'ñ gu Jesuus na sap ba' jax dhui bhaan cham xi maati' ka' git na tu' jax dhuñia', jup titda gu Jesuus:

—¿Ka' moo aañi' aa chi pui' pik maaxik jum kiisa'ñ jaduuñ?

Ba'p titda gu Jesuus:

—Dho aapi' dhor di' nap jax ba kai'ch jiñ jaduuñ.

²⁶ Ba' nam pui mi' daraat ka tu kua', jotmoda' nat jax dhaa' gu Jesuus maa'n

gu paan, xi chu taxchaabgidhak buiñor gu Dios mui' xi ja maa gu noonbi'ñ ta'tak jaisak, jup ja titda:

—Dhi'ñi pim mui'p xi jugia', na gu' dhi'r jiñ chuuku'.

²⁷ Gio ba' moo maa'n mi' dhir ja'p bhai' ji bhii ip gu alhi'ch ja'aa na mi suu'ntu' gu biiñ gui' na uubas ki'n jup duñiix, ba' pui'p xi chu taxchaabgidhak buiñor gu Dios mu ja'k xi ja maa nam bha i'ya', jup ja titda:

—Dhi'ñi pim mui'p xi i'ya', ²⁸ na gu' dhi'r jiñ i'hir na ba' bhaan jix maati' ka' na xib dir ja'p ja'k maakam ba tu aagix ka' na jax jix aa' guñ Gi'kora', na milhia' guñ i'hir na ba' pu'ñi ja'k tu namkix ka' biix gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. ²⁹ Ba' cham pai' dhuuk giop ka i'ya' iñ dhi ja'p tu'm gu uubas baraa', nañ gu' aañ bar boi cha'm kam. Dai jano' nach pai' dhuuk gio maap bap tui'ka'x dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora' nañ ba' giop ba i'ya', ku ba' gu' gux uañ ji gu uubas baraa', cham tu' dhi' ja'p tu'm.

Gu Jesuus na ba aagi'ñdha' gu Peegro na gatuuk pu ti'ya' na cham tu' kaichu'

(Mr. 14:26-31; Lk. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Ba' gatuuk nam mi' xi chu laalagimik buiñor gu Dios, ma jii mit bhammi ja'k oidha' ta'm bhai' nam pai' Oliibus ki'n jix chu matka'gu ja'tkam. ³¹ Gu'ji na gu' gama ja'k nam ba jiimchu', jup ja titda gu Jesuus gu noonbi'ñ:

—Ja'xñi tukaa' pu biix ji boi'ñgia' pim nam pai' dhuuk jiñ dhagia' gui' nam jiñ o'bhamgi'ñ nam tu chiñia' nam jiñ mu'aa'. Na gu' pui' ja'k jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñiix na ja'pni mui' jim kiksa: “Mu'aa' iñ gu bipia'dam, ba' gu kakasnir nai' pix ta'tak boopoya' am.”

³² Ku ba' gu' aañ nañ pai' dhuuk duadii giop ba bamgia' mi' dhir koi'ñga'n tir, biipi' kat mummi ba oirida' iñ ji Galilea na pim ba' aapi'm gatuuk mup ba aaya'.

³³ Ba'p kai'ch gu Peegro:

—¿Cham aa gu' aañ moo chakui pik jup jimiññolhia'ñ jaduuñ? ¿Dai chi dhi jai' jia no'm jiboi'ñgia'? Aañ dho gi gu' cham ji.

³⁴ Ba'p titda gu Jesuus:

—Pui'p dho kai'ch gu xib, nat gu' chakui tu' jax jum duu. Gu' ja'xñi tukaa' pui' ji na ji chu buusnia' nañ jax jam titda, pui'

na jax aap na kia'pix maa'nnim ba jiiñkia'
gu takaarui', aap baikim pui' ba ti'ya' nap
cham tu'ñ kaichu'.

³⁵ Gu' ji na gu' xi kiik gu Peegro na pui'
kai'ch, jup titda gu Jesuus:

—Aañ dho gi gu' pu ti'ya' dho gi ji nañ
jum kaichu'ñ jaduuñ. Cham jax bua sia ku
mit jum bindak jiñ mua.

Ba' biix sia gu jai' noonbi'ñ pui'p xi kai'ch
am.

*Gu Jesuus na mi' ji eëji Getsemanii ba tu
daanda' buiñor guch Gi'kora'
(Mr. 14:32-42; Lk. 22:39-46)*

³⁶ Ba' mi' pix ji ai mit na pai' Getsemanii
ti ti'. Ba' gu Jesuus jup ja titda gu noonbi'ñ:

—Aapi'm moo ya'ni pix kañ ñiirada'ñ
jaaduñ. Aañ moo bha'ñi ka jimia' nañ tu
daanmira' buiñor guñ Gi'kora'.

³⁷ Ba' gammiji' pix chu'm duu dai gu Pee-
gro xi baidhak, gio ba' gu Jakoobo, gio ba'
gu Juan. Ba' baasi'n na mit ba ai, bhai' gam-
pai' jim duu gu Jesuus nam bhai' xi nii'ñ gu
noonbi'ñ gui' na ja bai'ñchu', panaas kux
buam bam aa'. ³⁸ Ba'p ja titda:

—Aañ moo cham pui' ka tu tatda' ji, bax
chaat iñ nam jiñ mu'aa'. Ba' aañ pui' ilhii'ñ
na pim aapi'm ya' pix jup kañ ñiirada',
aañ moo bha'ñi ka tu daanmira' buiñor
guñ Gi'kora'. Dai na pim moo jai' xi chu
daanda' ja'p na jax aañ, cha'pim koksoda'.

³⁹ Ba' palhiip baasi'n iam xi jimiki' mi
ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok jix io'm xi dhu-
maartik na diirrap xi chu siisap gu ma'oo'n
bhai' ji chu daani' buiñor guch Gi'kora', jup
kai'ch:

—Aapi'ñ Gi'kora' nap jix dhaam jup
tu'ii', jiñ palhbuidha' ap nam ba' cham jiñ
mu'aa' gui' nam jiñ o'bhamgi'ñ, na gu' dhi'
ja'p ji buusnia' nañ i'ya' gu tu' na giilhim
jix xibu'. Ku gu' cham tu' ji na moo pui' tu
tui'ka' nañ jax kai'ch aañ, gu' ja'pji nap jax
ilhii'ñdha' ji aap jiñ Gi'kora'.

⁴⁰ Ba' daipu' pu'ñi ja'k xi chu daanik ba jii
ip gio gu Jesuus mu ja'k nam pai' pup dar
gu noonbi'ñ. Ba' nat mu ba ai, kookos am.
Ba'p titda gu Peegro:

—¿Moo cham bhaai' aa na pim ti nii'ñdha'
sia ji'x juugit na ñich jam chianik na pim
jai' xi chu daanda' ja'p na jax aañ? ⁴¹ Gu'
pim ji ti nii'ñdha' ji, cha'pim koksoda'. Tu
daanda' pim na ba' cham jam mai'chia' gu

ja'ook. Na pim gu' aapi'm diihl tiix aa' jia
na pim mi' pui' jiimda' git na jax jix aa'
guñ Gi'kora', gu' pix ji na pim gu' giilhim jix
xijaim ilhii'ñ na pim jum tulhiiñä'.

⁴² Ba' daipu' xi ja tiidak gio mu ja'k jup
ji dhuu nat ba tu daañim ip gio. Ba' maa'n
na jax kai'ch na tu daan na jax biipi' dir, jup
kai'ch:

—Aapi'ñ Gi'kora' nap jix dhaam jup
tu'ii', jiñ palhbuidha' ap nam ba' cham jiñ
mu'aa' gui' nam jiñ o'bhamgi'ñ, na gu' dhi'
ja'p ji buusnia' nañ i'ya' gu tu' na giilhim
jix xibu'. Ku ba' gu' cham tu' ji na moo pui'
tu tui'ka' nañ jax kai'ch aañ, gu' ja'pji nap
jax ilhii'ñdha' ji aap jiñ Gi'kora'.

⁴³ Ba' daipu' nat pu'ñi ja'k xi chu daanik
giop ba jii mu ja'k nam pai' pup daraa gu
noonbi'ñ. Ba' maa'n nam jax kookos nat
gio mi'p ba ai, na gu' giilhim jix buam tu
tatda' nam jix kookxik. ⁴⁴ Ba' gui' mi' pix
xi ja tiigik giop ba jii nat ba tu daañim ip gio
buiñor gu Dios, ba' maa'n na jax kai'ch nat
jax ja'k tu daañmirak biipi' dir. ⁴⁵ Mi' dhir
ba' giop ba jii mu ja'k na pai' gu noonbi'ñ,
ba'p ja titda mu ji eëek:

—¿Jir maa'n aa na pim jax kookos? ¿Moo
ja'p jix momgon jipim aa? Aañ nañ xib
bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', ya' bam ai
nam pai' dhuuk jiñ mu'aa' gui' nam cham
tu' ka'm nii'ñ. ⁴⁶ Muni dhir bhai' ba jim
mui' ja biim gui' na maaxik jiñ kisa'. Xi
baapmi' gor jach mui' xi ñamkia'.

Gu Jesuus nam daagii ba bhika'

(Mr. 14:43-50; Lk. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Ba' na mi' pui' ka ja titda gu Jesuus
gu noonbi'ñ, mi' ba ai gu Juudas gui' na
maadir jir di' gu mambhiix daman gook
gu noonbi'ñ, ji ja baidhat mui' gu ja'tkam
kukxir ji chu ua'kat gam u'uux jix kaapak
na mit mui' ba daagim gu Jesuus, na mit mu
ja joot gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai'
ge' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam
ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio
ba' gu jai' ja ge'gerkam tuk gu Israel kam
ja'tkam. ⁴⁸ Ba' biipi' dir pu xi ja aa'ñdhak
gu Juudas nam baas dir bhai' ka jiim, jup
ja titda:

—Gui' nañ jaroi' mi' xi ñio'kdha', dhi' ji'r
di'ka' gu Jesuus. Moo pim mi' pu dagia', jix
bhai' pim buuprai pu bhika'.

⁴⁹ Ba' pui'm duu ip jia, na jax jim gu Juudas pix jix bhai' kai'chim, jup titda gu Jesuus:

—jAach bha ja'k ip jiñ jaduuñ!

Gio ba' nat mi' xi ñio'ki pui' xi chiidak.

⁵⁰ Ba'p titda gu Jesuus:

—¿Pu'ñi ja'k japich maaxik bañ kiiñ jaduuñ?

Ba' gui' na ja bai'ñchu' gu Juudas mi' pu daa mit gu Jesuus.

⁵¹ Ba' maadir gui' nam kaichu' gu Jesuus, jotmoda' nat jax baabu gu kuxiir bhai' pu soñiich naakaran maadir gui' na mit mi' ba daa gu Jesuus, gui' nar tujuandam tugi'ñ ka' gux io'm ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' biix mi'p tu'ii' am gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio ba' gu jai' ja gø'gørkam tuk gu Israel kam ja'tkam. ⁵⁸

⁵² Gu' ji nat gu' jotmoda' soo'mchulh gu Jesuus, jup titda:

—Pui' pix ka tui'ka'ñ jaduuñ. Cha'p juanda'. Xi ulhña' ap dhim kuxiir. Na gu' gu jaroi' na pu chu'm ki'n tu kokdada', pu chu'm ki'n jup mu'aa' am jia. ⁵³ ¿Cham maat ap aa na aañ jix bhai' nañ pu tiida' git guñ Gi'kora' na bhañ joochxidha' mui' gu noonbi'ñ nam ba'ñ a'mkam tu kokda' git? ⁵⁴ Gu' ji na gu' dhi' mi' pix pui' ba jim na jax dhui pix jum kuugalhdha' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam ya ja'p tu a'gimik gu Dios nam aañ jiñ aagit jup kai'chdha' nam saak pu'ñi bañ dhooda'. Pui'kuñ ba'p jum titda nap cham ja juanda' dhi' na mit ya' bañ dhaa.

⁵⁵ Mi' dhir ba' moop ja titda gui' na mit mi' ba daa:

—¿Gu' aapi'm jax ku pim ba' bixchu' kukxir ji chu ua'kat bha ja'k jiim gam u'uux jix kaapak? ¿Tu' ixkum jiñ ilhii'ñ japim aa? ¿Moo cham bhaai' aa na pim bhammi puñ dhagia' git gø' chiop nañ moo bhai' pu oirit tu jam a'gi'ñdha' gammiji nabap tanoolh? ⁵⁶ Ku ba' gu' na gu' dhi' mi' pix pui' ba jim na jax dhuim kuugalhdha' gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios nam aañ jix aagit jup kai'chdha' na pim saak pu'ñiñ dhaagi tu chiñia' nam jiñ mu'aa'.

Ba' gu noonbi'ñ gu Jesuus diihl mi' xi buak pu jiboi'ññor jamit.

Gu Jesuus nam mu ja'k ba aichdha' na pai' tum a'gada'

(Mr. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Ba' mu ba aich jamit gu Jesuus mi' na pai' daaka' gu Kaipaas gui' nax io'm jir ja gø'kam tuk ka' gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' biix mi'p tu'ii' am gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio ba' gu jai' ja gø'gørkam tuk gu Israel kam ja'tkam. ⁵⁸ Ba' biipi' dir na mit chakui mu aich gu Jesuus mu na pai' gu Kaipaas, gatuuk dir jum a'oo'ñchoidhat mui'p jímchu' gu Peegro, na gu'x ja iibhi'ñ nam dagia'. Ba' mi' pix ji ai nam pai' tu naadat juuka' gu o'rosiiris tugi'ñ gu Kaipaas, na gu' tiix chiiñim gu Jesuus nam jax ba' ba ji dhooda'.

⁵⁹⁻⁶⁰ Ba' biix gu ja gø'gørkam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gu jai' gø'gørkam jum aa'ndam nam mi'p tu'ii', bhai' ji chu a'ga mit nam jax ja'k dui tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesuus. Gu' ji na mit gu' biix aixim pix bhai' ji chii, jai' maakam jup kai'ch am, gio jai' maakam ip, nam gu' cham ji'xkat pai' dhuuk nii'ñ na mu pai' pix jix buam jum duukam jup tu bua gu Jesuus. Mui' mi' tiip tu'ii' am ip jai' gui' nam pui' tiip iattulhi'ñ. Mikkat jai' gook mi'p ba ai mit ip gu ja'tkam, pui' mi ja'p gu'kik bhai' tiip ji iattulh jamit, ⁶¹ jup kai'ch am:

—Dho gu' aach mi' pai' pui' køø ji dhi maa'nkam nap kai'ch: "Alh jañ moo iara' dhi gø' chiop ga'n gu Dios, baik tanoolh ki'n jañ ba' moo gio ya'p kiiisa'."

⁶² Ba' gu Kaipaas xi kikbok ba tikka gu Jesuus, jup titda:

—Jax jip ilhdhat ja køø dhi ja'tkam? ¿Jir pui' aa nam jax kai'ch, ka' cham aa?

⁶³ Gu' ji na gu' cham ñiok gu Jesuus, mi' pix pu tu'ii'. Ba'p titda ip gio gu Kaipaas:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pum titda buiñor gu Dios nap jich aagi'ñdha' no'p moo silhkam aap jir di' guch Xoi'kam gu Dios gu Maraa'n gui' na saak bha jootsa' git jix dhaam dir.

⁶⁴ Mi' dho gi gu' mui' ji ñio ji gu Jesuus, jup kai'ch:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduuñ. Aañ jir di!. Ka na pim moo bañ chigia' gatuuk aañ nañ xib bhaankamu'n ya' oiri guñ Gi'kora', nañ bhammi sonpan kii'n dir ja'k ba daaka' buiñor gui' na jaroi' bixchu'x chu aichu'n na pu tu duñia', gio ba' na pim bañ chigia' ip jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan gu tibaa'.

⁶⁵ Ba' gu Kaipaas xi saassa gu kutuuna'n na sap ba' bhaan jix maati' ka' na giilhim cham jir am gu pui' nat jax ja'k tii gu Jesuus. Jup ja titda ba' gu ja'tkam gui' nam ji'k mi'p tu'ii':

—Dho jaña na jax kai'ch dhi maa'nkam. ¿Jarooch ba'p ka niira na tu aa'nda' na tu' bhaan kuiñcha bia', na chich gu' diih jich ñaanak ki'n ba kai nat ya' bam ua'tulh buiñor gu Dios? ¿Cham aa gu' giilhim jir ua'tulhdhara' gu dhi' pui' nat jax ja'k tii?

⁶⁶ ¿Ka' cham aar pui'ñ jaaduñ?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Jir pui' ji matgim, ja'pji na pim mu tu chiñia' nam mu mu'aa' dhi maa'nkam, na gu' giilhim bax ua'tulhdhix.

⁶⁷ Ba' pui' xi chi'ik bhai' ji dhaa mit, jai' mit bhai' ji xixbuidhim buibsaran, jai' ba' na mit bhai' xi bulhdhak gu jannulh buupuiram bhai' xeeggib, ⁶⁸ jup titda am ba' moo:

—Eap xich aagi'ñ na jaroi' bham gib no'p baabui' silhkam aap jir di' guch Xoi'kam gui' na saak Dios bha jootsa' jix dhaam dir.

Gu Peegro na pui' ba ti'ya' na cham tu' kaichu' gu Jesuus

(Mr. 14:66-72; Lk. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ba' gu Peegro mi' daakat juuka' mi' nam pai' tu naadat juuka' gu o'rosiiris. Ba' ja'pix maa'n mi' ba ai gu ubii nar tujuandam tugi'ñ gu Kaipaas, ba' bhai' xi ñiidhimik jup titda:

—Aap dho maadit jir di' jia gui' nam kaichu' gu Jesuus Galilea kam.

⁷⁰ Gu' ji na gu' cham tu aa' gu Peegro, dai nap kai'ch pix:

—Chaam tu' ji matgim jiñ jaduuñ. Pu cham maat iñ gu jaroi' nap aa'.

⁷¹ Ba' jotmoda' nat jax kikbo gu Peegro mi ja'p bhi, gama ja'k ki'ñgob ji kikbo. Gu ba' na gu' mi ja'p tum oipo jia gu ja'tkam,

jumai mi'p ba tii na mi' kii. Ba' bhai' xi ñiidhimik jup ja titda gu jai' nam mi ja'p jup oipo:

—Gu'ñi dho bak maadit jup jir di' gui' nam kaichu' gu Jesuus Nasareet kam.

⁷² Gu' ji na gu' maa'n na jax kai'ch gu Peegro, jup kai'ch:

—Chaam tu' ji matgim jiñ jaduuñ. Aañ diih jí nañ jup oilhim. Pu cham maat iñ gu jaroi' nap aa'.

⁷³ Ba' ja'xpix jup titda am ip jai' gu Peegro gui' nam mi'p tu'ii', jup kai'ch am:

—Aap dho maadit jir di' gui' nam kaichu' gu Jesuus. Tii' nap ba' moo ja'p pui' tu ñiok nam jax tu ñiok gu mu kam nar pai' kam gui'.

⁷⁴ Gu' ji na gu' xi kii gu Peegro na pui' kai'ch na cham maat gu Jesuus, jup ja titda:

—Chaam tu' ji matgim jiñ jaaduñ. Pu cham maat iñ gu jaroi' na pim aa'.

Ba' na mi' pui' ka kai'ch gu Peegro, ba kai gu takaarui' nat maa'n ba jiiñ. ⁷⁵ Ba' jotmoda' bhai' pup ti'ñcho na bak piñ biipi' dir jup titda gu Jesuus: "Kia'pix maa'n ba jiiñkia' gu takaarui' nap aap baikim pui' ba ti'ya' nap cham tu'ñ kaichu!." Ba' giilhim bhai'x buam ji chu tatdat gu Peegro, baas dir ja'p xi buusnik ma susua.

27

Gu Jesuus nam mu ba aichulhdha' gux kai' Pilaato

(Mr. 15:1; Lk. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Ba' buimgidhak nat pai' dhuuk ba xia', biix maap bam jumaap jamit gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gu jai' ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam. Ba' pui' ja'k ma tu a'ga mit nam sap tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesuus. ² Ba' ba tu chia mit nam buuplhia' gu Jesuus, mi' dhir ba' dai na mit mui' ba baidhak buiñor gux kai' Pilaato gui' na mi'r nobii'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam.

Gu Juudas nax buam jum ilhdhai ba mukia'

³ Ba' gu Juudas gui' nat maaxik kii gu Jesuus, giilhim jix buam bhai' jim ilh na xi ñii'ñ gu Jesuus na mit ba bhiik. Ba' giop

xi u'uuk gu bapaiñum tuumiñ jix chooto totbikdam gui' na mit biipi' dir maa, xi miñ nat ja do'ñchidham gu ja gø'gørkam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gu jai' ja gø'gørkam tuk gu Israel kam ja'tkam. ⁴Ba'p ja titda mu ji øek:

—Aañ tak gø'kam ki'n mañ ua'tulh buiñor gu Dios na ñich maaxik jam kiix gu Jesuus na pim ba' tu chiñia' nam mu'aa', sia ku gu' tii cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam.

Ba' gui'p titda am:

—¿Cham aa gu' dhi' aap diilh jir jum kuiñcha, cham tu' aach?

⁵ Ba' gu Juudas mi ja'p xi iabuk gu tuumiñ mijí gø' chiop ba jii nat bam sai'chdham mu ja'p gampix, pu muu dho gu'!

⁶ Ba' gu gø'gørkam jum aa'ndam maap xi jumpadak giop xi u'uuk jamit gu tuumiñ, jup kai'ch am ba':

—Cham kar am nach gio mi'p tu'aa' dhi tuumiñ mi' na pai'm tua'ba na ji'k bhaan bipio' gu Dios, na gu' cham ka kiñ, na gu' ki'n ba tu namkix gui' nach jaroi' tu chiñia' nam mu'aa'!

⁷ Ba' pui' ja'k maa'n ñi'ook jup duu mit nam sap dibiir ki'n saba'da' mi' na pai' pui' ti tii' Bhi'ñ Kaat, nam sap ba' mi' ja yassapda' gu jai' ja'tkam nam cham jir mi' kam ka' gui' nam mi ja'p ko'da' ja bui. ⁸ Ba' mi' na mit pai' saba'lh gu dibiir, Jix I'rma' Dibiir pup ti tii' am gu ja'tkam, sia gu xib maa'n nam jax ti tii'. ⁹ Ba' dhi' mi' pix pui' ba jim na jax dhuim kuugalhdha' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Jeremiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pnim kai'ch: "Ba' giop xi u'uuk jamit gu bapaiñum tuumiñ gui' na mit tii ja maakak gu Israel kam ja'tkam, ¹⁰ ba' dibiir ki'n saba'lh jamit mi' na pai' pui' ti tii' Bhi'ñ Kaat pui' nat jax jiñ chia guñ Gi'kora!."

Gu Jesuus nam mu ba aichdha' buiñor gux kai' Pilaato
(Mr. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ba' mu ba aich jamit gu Jesuus buiñor gux kai' Pilaato gui' na mi'r gø'kam ka'. Ba' bhai' ba tikka gu Jesuus, jup titda:

—¿Aapi' aar di' nap saak jir ja gø'kam tuk gu ya' kam dhi Israel?

Ba'p titda gu Jesuus:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduuñ. Aañ jir di'.

¹² Ba' gu gø'gørkam jum aa'ndam biix aixim bhai' ji iattulh jamit gu Jesuus, gu' ji na gu' gui' cham ñiok sia kum jax kai'ch.

¹³ Ba'p titda gu Pilaato:

—Jir pui' aa ba' nam jax kai'ch dhi ja'tkam nap ba' moo ja'p cham ñiok?

¹⁴ Gu' ji na gu' sia cham ñiok gu Jesuus. Ba' mi' pu cham maat gu Pilaato na jax dhuñia' na tii xim ga'nga.

Gu Pilaato na baja chiñia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam kuruus ta'm sissapa' gu Jesuus
(Mr. 15:6-20; Lk. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵ Ba' gu Pilaato jix joi'ñdha' ip na maa'n ba ji dho'ñcho' gui' nam mi kuupka' nabap maa'n oidha' na pai' dhuuk jum aajidha' gu piasta bhaan Paaskua ta'm, jax ñam tu'm jix aa'nda' gu ja'tkam. ¹⁶ Ba' jan' maa'n mi'p kuupka' gu maa'nkam Jesuus Barrabaas tiigim. ¹⁷ Ba' gu Pilaato bhai' ba ja tikka gu ja'tkam gui' nam ji'k mi'x bhaak, jup ja titda:

—Aañ pui' ilhii'ñ nañ maa'n do'ñcho' dhi' nam ji'k ya' kuup dhi ja'tkam. ¿Jaroo pim jix aa', gui' aa na Jesuus Barrabaas tii', ka' gui' aa jumai na pui'p tii' Jesuus gui' nam jich Xoi'kam jup tii'?

¹⁸ Ba' gu Pilaato, guch Xoi'kam pik na tiix aagít jup kai'ch na do'ñcho' git, na gu'x bhai'x maat na ja'p pix nam jix bhaamki'ñ na mit ba' mi aichulh, cham tu' na moo gu tu' nat jax dhuu nar jix buam jum duukam.

¹⁹ Ba' moo jan' na pui mi' ka daa gu Pilaato mi' na pai'r gø'kam ka', mui' ba tu joochxi gu binga'n nam sap jup tiida' na cham juanda' gu Jesuus, nat gu' sap pui' ti tiitki' tukaa' na cham bhai' tu Jimia' no't tu chia nam mu'aa'!

²⁰ Gu' ji na gu' gu gø'gørkam jum aa'ndam biix pui' ja'k ba ja tii'n jamit gu ja'tkam nam sap gu Jesuus Barrabaas tiigim bhai' ji aaga' na do'ñcho' gu Pilaato na pai' dhuuk gio bhai'p ji ja tikka', dai sap ba' gu Jesuus gui' nar jich Xoi'kam tu chiñia' nam mu'aa'.

21 Ba' pui'm duu dho, nat pai' dhuuk gio bhai'p ji ja tikka gu Pilaato, jup ja titda:

—¿Gu' jaroo pim bax aa' nañ do'ñcho'?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu Barrabaas dho.

22 Ba'p ja titda gu Pilaato:

—¿Gu' dhi' gi ba' Jesuus nam jich Xoi'kam tiit'i, jax jañ dhuñia'?

Ba' gui'p kai'ch am ip gio:

—Dho nap tu chiñia' dho nam kuruus ta'm sissapa'.

23 Ba'p kai'ch ip gio gu Pilaato:

—¿Gu' tu' gi moo gø'kam ki'n jix buam jum duukam jax jam duiñ ku pim ba' moo ja'p jup jix bhaamki'ñ?

Gu' ji nam gu' gui' cham tu' kekeøø, dai nam jup kai'ch gø'ki'n:

—Tu chian kum mu sissapa' kuruus ta'm!

24 Ba' ba tu joot gu Pilaato nam alhi'ch bhii'ñpu' gu suudai' na ba' ki'n jum ikoimdha' na bhaan jix maati' ka' na cham tu'r kuiñcha'n ka' na tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesuus, jup ja titda ba':

—Aapi'm dílh jir jam kuiñcha ka' nam mu'aa' dhi Jesuus, cham tu' aañ.

25 Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho cham jax bua dho sia ku aach jir jich kuiñcha ka' ja biim guch maamar.

26 Ba' ba ja chia gu Pilaato gu sandaarui'x chugi'ñ nam do'ñcho' gu Barrabaas, dai ba' gu Jesuus xi chu chia nam gøbiipu' gio nam sissappu' kuruus ta'm.

27 Ba' pui'p tu buim am gu sandaarui'x nat jax ja chia gu Pilaato, ba baidhak jamit gu Jesuus maa'n kap na pai' gø'x chi gi'ñir. Ba' biix maap ba ja jumaap jamit gu jai' sandaarui'x gui' nam ji'k mijj' ja'p jup tu'ii' nam sap ba' tigia' nam jax dhooda' gu Jesuus.

28 Ba' jax ña mit pix bhai' ji buimi, jumai mit ba tii' gu jannulh jix ñakaabma' xi chu kookoxdhak jamit gu dílh jajannulhi'ñ. **29** Gio ba' gu tu'x jo'ii' xi xikoolhkadak jamit bhai' xi dhaax mo'ran ja'p na kuruun, gio ba' maa'n gu oxia mit mi'p xi dhaa'ñchuda nobi'ran. Gio ba' na mit mi ja'p ja o'lhia ki'n xi gu'kik jax ñam pix titda, jup kai'ch am:

—Ja'p moo joidham jix bhai'ch chaat ich na ya'p tu'ii' dhi ja gø'kam tuk gu ya' kam dhi Israel!

30 Gio ba' nam bhai' xi xixbui'ñ pui' xi chitdat, gio nam bha gib mo'ran ki'n gu oxia gui' na mit mi' xi dhaa'ñchudak. **31** Ba' gatuuk nam pu'ñi biix aixim xi buimik giop xi kuañdhak jamit gu jannulh gux ñakaabma', gu dílh jajannulhi'ñ jamit ba' giop xi chi tii'dhak. Mi' dhir ba' dai na mit ba baidhak bhammi ja'k nam pai' sissapa' kuruus ta'm.

Gu Jesuus nam kuruus ta'm ba sissapa'
(Mr. 15:21-32; Lk. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Ba' nam gama ja'k ba bai'ñchu' gu Jesuus na pai' bar diirap dir mi' gu gø' kiicham, mi' ba ja nam maa'n gu maa'nkam Simoon tiigim nar mu ja'k kam ka' Sireene. Ba' gu sandaarui'x mi' dhir ja'k buak gamai' chia mit na mootika' gu kuruus, nat gu' ba magoo gu Jesuus na tii mooto'.

33 Ba' na mit bhammi ba ai oidha' ta'm bhai' na pai' pui' ti tii' Golgota, na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Kakoi' Mo' Daa, **34** ba' bhai' tii i'chu'n am gu Jesuus gu uubas baraa' na sap ba' ki'n cham pik tu taat ka' git nam sissapa', gu' ji nat gu' ba dii nar tu' da', ba' cham bha ii.

35 Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk bhai' xi sissapak bhaan gu kuruus, xim maa'mai'chik jamit gu sandaarui'x a'lhiok xi chu u'uuk gu jajannulhi'ñ. Pui' ji chu buus nat jax tum ua'nak bijik, nap jum kai'ch: "A'lhiok jamit xi chu u'uuk guñ jajannulh."

36 Mi' dhir ba' dai nam mi ja'p daraat ba tu nuuka'n nam ba' cham mu aaya' gu ja'tkam. **37** Ba' amuub daam dir ja'p na pai' mo'tik gu Jesuus, maa'n bha siis jamit gux komaalhik taa'mla na gø'gø'r ki'n bha tu ua'ñix na bhaan jix maati' na jax kai'ñkam bhai' sissap gu Jesuus, jup jum kai'ch: "Dhi'ñir di' gu Jesuus gui' nar ja gø'kam tuk gu ya' kam dhi Israel."

38 Ba' gook biixik dir jup ja sissapa mit gu i'xkum jai' kukrus ta'm, maa'n kiñiñ dir ja'k, jumai ba' o'nsop dir ja'k. **39** Ba' gui' nam ji'k mijja'p amuub buan gu ja'tkam, jax ñam pix xi chitdaidhat gu Jesuus, **40** jup kai'chdha' am:

—Jaña nap jax chu'ii! Nap saak iara' gu gø' chiop, gio nap saak baik tanoolh ki'n gio jumai bhai'p kiisa'. Eap xi chimiñ bhai' dhir bhaan dhi kuruus nach xim nii'ñdha'

no'p baabui' moo silihkam Dios jir Maraa'n, ka' ba' gu' nap pui' pix kai'chdha'.

41 Sia ji gu' jai' gu ḡe'ḡerkam jum aa'ndam gui' na mit tu chia nam sissapa', jai' pui'p xi chitda am gu Jesuus, jup kai'ch am:

42 —¿Gu' ba' moo cham jup bhai' ji jia na diīlh bhai' dhir ji chimñia' bhaan dhi kuruus, nat ba' gu' gu jai' ja'tkam jix bhai' ja duu? No' baabui' pui' silihkam jir ja ḡe'kam tuk gu ya' kam dhi Israel. **43** Na gu'p kai'chdha' na saak Dios jir Maraa'n, nat gu' sap pik ba' bhaan ti tii nar jix kii' maa'nkam. ¿Cham bhaai' aa na bha jimii bhai' dhir ji chibaañdha' gu Dios no'baabui' moo silihkam jix io'm jix dha' na jax ba kai'chdha'?

44 Biix ji gu' sia jai' pui'p xi chitda am gu i'xkum gui' nam mi' dhir ja'p bixxik dir jup sissap jai' kukrus ta'm.

Gu Jesuus na ba mukia'

(Mr. 15:33-41; Lk. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Ba' nat jix dhaam ba ji dhuu, nai' ji chum tukgamta, pu cham ka tu maax, nammii jix io'm mia ji dhuniik nat ba' gio bhai'p jix chu maaxir. **46** Ba' jotmoda' ḡe' ki'n ba jiiñ gu Jesuus, jup kai'ch:

—Elii, Elii, ¿lama sabaktani? —na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Aapi' Dios jiñ Gi'kora', panaas kup cham jiñ a'm ka ti nii'dhim.

47 Ba'p kai'ch am jai' dhit gui' na mit kai nam ji'k mi'p tu'ii':

—Kani na tii bai'ñ gu Elijas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios.

48 Ba' maadit jotmoda' xi mii nat bhiim maa'n gux moik ja'p tu'm na tok, ba' xi ba'nnidhak ki'n gu uubas baraa' gux ji'iiik uux cha'm xi bureak kuugaran mui' xi ñamkich chiñi'ran gu Jesuus na sap ba' xio'pna' git na ki'n kapup xi dhuatgi'da' git ji'x juugit. **49** Gu' ji na mit gu' xi soo'mchulh gu jai' nam mi'p tu'ii', jup titda am:

—Cha'p juanda'. Ya'ch pix ka ti nii'rada', ea no't moo ya' ba ji ai gu Elijas na tibaañdha' bhai' dhir bhaan dhi kuruus.

50 Ba' gio ḡe' ki'n jup xi jiiñkik gu Jesuus dho gi ba' nai' ji muu ji. **51** Ba' gu jannulh gui' na bhai' ḡe' chiop se'ka', daam dir mui' pu sar silh irban. Gio ba' nat jix io'm bhai' ji gi'ndukí gu oi'ñga'n, jai' pu jaikí gu joodai,

ta'tak mi ja'p pup daraa. **52** Gio ba' na mit duduadik pu baapam gu koi'ñga'n mi' dhir nam pai' yassapkat gui' na mit ji'k ti jiigi'ñdhak ba ko'iiik buiñor gu Dios. **53** Ba' nat pai' dhuuk duadik giop bam gu Jesuus mi' dhir koi'ñga'n tir, maap mui' ji ai mit bhai' ḡe' kiicham na pai'r Jerusaleen, ba' mui' ja'tkam ja tii mit.

54 Ba' gu ja ḡe'kam tuk gu sandaarui'x ja biim gui' nam maap mi' tu nuuka'n, giilhim bhai' ji chooto'n jamit nat pai' dhuuk bhai' ji gi'ndukí gu oi'ñga'n gio na biix aixim tum bua nam nai' xi chi nii'ñ, ba'p kai'ch am:

—Bak ji gu' moo silihkam Dios jir Maraa'n ji dhich jaduuñ na chich ya' ba mua.

55 Ba' mui' gu u'uub mik pa' gu'kat mui'p ti nii'ñ am, gui' na mit mummi dir Galilea mui' pu oi nam palhbui'ñchu'nda' gu Jesuus tu' na pix ki'n, **56** na maadit jir di' gu Mariiya Magdaleena, gio ba' gu jumai Mariiya gui' nar di'ii'n gu Jakoobo gio gu Josee, gio ba' gu jumai gui' nar ja naan gu Sebedeo gu maamra'n.

Gu Jesuus nam ba yaaspa'

(Mr. 15:42-47; Lk. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 Ba' mikkat nat pai' dhuuk ba ji chuk, mi' ba ai maa'n gu maa'nkam nar jix chumñigam ka' Josee tiigim, nar mu ja'k kam ka' Arimatea, na maadit jir di' gui' na pui'p kaichu' gu Jesuus. **58** Ba' dhi' ji' dhi Josee mui' ma jii buiñor gux kai' Pilaato nat tikkam no' moox bhaai' nam tibaañdhai yaaspa' gu Jesuus. Ba' pix cham jax jup tii gux kai' Pilaato na pai' dhuuk pui' ba titda. **59** Ba' gu Josee mu jimiik ba tibaañ gu Jesuus bhai' dhir bhaan gu kuruus, mi' dhir ba' dai nat ba bhiib ki'n gu ḡe' jannulh jix dha'ram namkim. **60** Mi' dhir ba' dai nat mu ba tikaam gai di'n kir mi' nat pai' kia'pix tu chia nam ti di'ra' jix moik ai' cha'm, nat chakui jaroi' maadit mi'm ja'bsu gu tukga'n. Ba' mijii xi chikaak maa'n ḡe' jodai ki'n bhai' xi kuupak ba jii. **61** Ba' biix jup jiim am gu Mariiya Magdaleena gio gu jumai Mariiya, ba' mi' pup daraa am mi' na pai' dhir mu tum bapki mi' na mit pai' tii gu Jesuus.

Gu sandaarui'x nam mi' tii tu nuuka'nda' na pai'yaasapka' gu Jesuus

⁶² Ba' buimgidhak na pai' dhuuk aagix ka' na cham tum juanda', gio mui'p ma jii mit gu ge'gérkam jum aa'ndam ja biim gu pariseos na mit ñio'kdham gux kai' Pilaato, ⁶³⁻⁶⁴ jup titda am mu ji eek:

—Aach moo gio bhai'p ma jii jich jaduuñ na chich bhai' pui'm tiidam nap ja chiñia' gum sandaarui'x chuk nam mi' ka tu nuuka'nda' mi' nat pai'm tii gu tukga'n gu Jesuus gui' na nai' ja iatgi'ñdha' gu ja'tkam, na chich gu' ba tiñcho na bak pin jup kai'ch na sap baik tanoolh ki'n duadik giop bamgia' mi' dhír koi'ñga'n tir. Pui' kuch ba'p kai'ch nap ka tu chiñia' nam mi' tu nuuka'nda' sia gu baik tanoolh pix juugit nam ba' cham tukaa' mi' ji eek gu noonbi'ñ xi bhiji gu tukga'n pui' ba ti'ya' nat giop dua. Na gu'x io'm bhai' jim gi'lhdha' nam nai' pui' ji ja iatgidha' gu ja'tkam, cham tu' pui' na jax biipi' dir.

⁶⁵ Ba' gu Pilaato pix cham jax jup tii, dai nat xi ja chia nam ja baidhai gu sandaarui'x chugi'ñ ja biim mu xi chu nuuk-dapu' mu na pai' yaasap gu Jesuus. ⁶⁶ Ba' gui' dai na mit xi ja baidhak mu jii na mit tu nuukdam. Ba' mu ji eek jix io'm jix bhai' bhai' xi kuu mit gu ki'ngob, gio ba' na mit bhai' pup xi matgilh na bhaan jix maati' ka' na cham bhai' na jaroi' mu ja'k bapkida'. Mi' dhír ba' giop ba jii mit pui' xi chu duuk, dai ba' gu sandaarui'x jamit mi' xi ja chianik nam tu nuuka'nda'.

28

Gu Jesuus na duadii giop ba bamgia' mi' dhír na pai' ka yaasapka'

(Mr. 16:1-8; Lk. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ba' na bar jumai buimgidhak nat kia'pix ba ji chu maaxir, nat pai' dhuuk ba buus janoo'na pai' dhuuk aagix ka' na cham tum juanda', nat kia'pix mui' ba jim bhii gu maa'n simaan, mui' ma jii gu Mariiya Magdaleena gio gu jumai Mariiya na mit ba tiigim mu na mit pai' yaas gu Jesuus.

² Ba' na mit chakui mu ai, jotmoda' jix io'm bhai' ji chum gi'ndukí mi' na mit pai' yaas gu Jesuus. Bak gu' gu nobii'ñ guch Gi'kora' nat mi' ba ai jix dhaam dir, ba' mui' ji ai mu ja'k na pai'r ki'ngob, ba' daagik ja'p ja'k xi nu'ya gu ge' jodai gui' na ki'n bha kuup,

ba' mi ja'p xi chikaak daam dir bhaan bhai' ji dhaibu. ³ Ba' gu buibsa'n jix chua totbikdam jum maaxi'ñ ja'p tu'm na jax gu duuk na bipgia', gio ba' gu jajannulhi'ñ pui'x chooto ip, ja'p tu'm jum maaxi'ñ na jax gu jabook kib. ⁴ Ba' gu sandaarui'x gui' nam mi' ka tu nuuka'n, giilhim jix chooto'n jamit na mit tii gu nobii'ñ guch Gi'kora' nat mi' bam maax, ba' ji gi'bokik mi ja'p nai' ji ia'ri mit, mi ja'p pup biit am na mit ba tu kaam. ⁵ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai gu u'uub mi' na pai' ka yaasapkat gu Jesuus, jup ja titda gu nobii'ñ guch Gi'kora':

—Cha'pim totdon ka'ñ jaaduñ. Aañ jix maat jia na pimit gu Jesuus bhai' ba gaagam gui' na mit kuruus ta'm sissapa. ⁶ Xib cham tu' ya' kap tu'ii', nat gu' duadik giop bam pui' na jax ba jam titda biipi' dir. Ka gor miji tii xi chi tii' na cham tu jai'ch mi' na mit pai' ka tikaak. ⁷ Ba' gu xib dai na jam a'm jum aa' na pim xi boopoya' na pim ja aa'ñdhapu' gu noonbi'ñ, ja'p japim ja tiida': "Jup jich chitda gu nobii'ñ guch Gi'kora' nat sap duadik giop bam gu Jesuus, sap ba' biipi' kat mummi ba oirida' na pai' Galilea dibiir bhaan bipio', mummi sap ba' tigia' pim." Ba' aañ dhi' pu kai'ñkam pix bha jii na ñich bha jam tiñchoixdham gu dhi' pu'ñi.

⁸ Ba' gu u'uub jotmoda' na mit jax bubua mijí dir na pai' ka yaaspich gu Jesuus, xi boop jamit na mit ja aa'ñdham gu noonbi'ñ ji gi'bokidhat nam gu' pui'p jix chotdontu', ku gu'x bhai'm taattu' am ji. ⁹ Ba' gamai' gu biix boi nam mui' ka boopo', mi ja'p biipi' dir jim maaxdhak gu Jesuus mui' xi ja ñio'ki. Ba' gui' amuub xi eek mi ja'p ja o'lhia ki'n xi gu'kik mi' xi komkik jamit gu tootna'n bhai' ji chu daani buiñor. ¹⁰ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Cha'pim totdon ka'ñ jaaduñ, nat gu' pu cham tu' jax jum duu. Cha'pim jax jum aagit xi boopoya' na pim pu ja tii'npu' gu jai'ñ jaaduñ gui' nam pui'p jiñ kaichu' nam mu Jimia' Galilea nam ba' mummiñ chigia'.

Gu sandaarui'x nam ba ja aagi'ñdha' gu ge'gérkam jum aa'ndam nat jax jum duu gu Jesuus

¹¹ Ba' na mit chakui ai gu u'uub mu na mit pai' ja'k ba ja aa'ñdham gu noonbi'ñ gu

Jesuus, ji'kchi gu sandaarui'x kia'pix jum titii'ñchok mi' dhir baapmigik xi boop jamit bhammi ja'k ge' kiicham na mit ja aa'ñdham gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ñda' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. ¹² Ba' gui' mi' dhir jotmoda' xi boop jamit ip na mit ja aa'ñda' gu jai' ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam. Ba' biix maap xim jumpadak maa'n ñi'ook bap duu mit nam sap mui' tuumiñ ja namkidhai ja soo'mchulhdha' gu sandaarui'x nam cham tu aa'nda' nat giop dua gu Jesuus. ¹³ Ba' pui' ba ja titda am gatuuk, jup kai'ch am:

—Aapi'm moo ja'p ja tiida' gu ja'tkam na mit diihl gu noonbi'ñ gu Jesuus jam iiñx gu tukga'n tukaa' na pim pai' dhuuk ka kookos. ¹⁴ Gu' ba' no't jax dhuukat ma maat gux kai' Pilaato gu dhi' pui' nach jax jam titda, aach pu tiida' na cham tu' aapi'm jir jam kuiñcha na ba' cham jax jam dooda'.

¹⁵ Ba' gu sandaarui'x pui'p tu duu mit nam jax ja titda gu ge'gerkam jum aa'ndam, dai na mit xi gaamuk gu tuumiñ gui' na mit ja maa. Ba' gammiji mi' pui' pup tu daa'ñchu' am gu Israel kam ja'tkam, sia gu xib pui pui' kai'chdha' am nat sap cham tu' giop dua guch Xoi'kam.

Gu Jesuus na nai' ba ja jootsa' gu noonbi'ñ nam tu a'gapu' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook

(Mr. 16:14-18; Lk. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Ba' gu noonbi'ñ gu Jesuus mui' ma jii mit ip mummi Galilea, maa'n kap na pai'r oidha' ta'm mi' na pai' tu ja aagi'ñ nam tigia'. ¹⁷ Ba' jotmoda' pix mi ja'p bam maax ja bui, ba' gui' mi ja'p ja o'lhia ki'n xi gu'kik bhai' ji chu daani mit buiñor, sia kum gu' jai' cham pik ti jiigi'ñ no' moo silhkam jir di' gu Jesuus ka' ba' gu' cham. ¹⁸ Ba' gu Jesuus amuub xi eek jup ja titda:

—Guñ Gi'kora' ge'kam ki'n jiñ dhai jix dhaam ja'k gio ya' dhi oi'ñga'n bhaan. ¹⁹ Ba' xib dai na jam a'm jum aa' na pim nai' xi chu ja a'gilñpu' gu ja'tkam biix kap na ji'x oi'ñga'n nam ti jiññdhai aañ jiñ bui mi' pui' jimia' nañ jax jix aa', gio ba' na pim xi ja bopkonidhat bhaankam guñ Gi'kora', gio ba' aañ nañ jir Maraa'n, gio ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ip. ²⁰ Gio ba'

na pim xi ja aa'ñdhidhat ip nam tu' ka'm xi niidhat gu pui' na ñich jax ja'k jam aa'ñ aapi'm na pim mi' pui' jiimda'. Ba' aañ gammiji nabap tanoolh jam buip tui'ñgida' siat ba' am xim tiimo dhi oi'ñga'n.

GUX BHAI'M KAI'CHDHAM ÑI'OOK NA BHAAN TU A'GA GUCH XOI'KAM NAT TU UA'NAK GU MAARKOS

Gu Jesuus na mi' ba aaya' na pai' ja bop-konda' gu Juan gu ja'tkam

(Mt. 3:1-12; Lk. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Ja'pni ja'k bhai' jim tibgai dhix bhai'm kai'chdhham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, Maraa'n gu Dios, ² nat tu ua'nak bijik gu Isaiiyas jano' nat pai' dhuuk bha ñio'kdhak gu Dios, na sap jup titda guch Gi'kora' gu Maraa'n:

Jumaiñ biipi' mu jootsa' na ba' ba ja mat-tuda' gu ja'tkam nap jootom mui' ba jim.

³ Na mu ja'p pix ba tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam gampix jix chu gak kir nap ja titdada':

"Gor jix ki' bim duuñ.

Ja'p pik bhai' bar jimdam gu Ge'kam.

Mi' pim sap pui' ba Jimia' na jax jix aa'."

⁴ Ba' pui'p jum duu ip, mummu ja'p pix ba oirida' gu Juan na pai'r gampix jix chu gak kir, ja bopkonda' gu ja'tkam pui' xi ja titdat na sap jir am nam xim bopkonai mi' pui' ba Jimia' na jax jix aa' guch Gi'kora', na sap ba'x ja joi'mdai ba uañchuda' gu ja ua'tulhdhara'. ⁵ Ba' mui' ja'tkam mi' aajidha' am gu bhammi dir kam Jerusaleen na pai'r ge'kiicham, gio ba' jai' mui' kap dir na ji'x Judea dibiir bhaan bipio', nam jix kaim ka', na gu' giilhim joidham jix bhai' xi buada' na tu a'gada'. Ba' gui' nam ji'k ti ji'gi'ñdha' na silhkam jir pui' na jax tu ja a'gi'ñdha', pui' ba titdada' am nam sap cham ka aa' nam jix ua'tulhdhix ka'. Ba' gu Juan dai na xi ja bopkonda' mi' na pai' mirda' gu suudai' Jordaan Ak.

⁶ Ba' gu Juan gu tii'dharga'n, kameeyo gu bapoo'n jir jup duiñxim ka', gio ba' gu bhisparu'n jir jo' ka' ip. Ba' na pai' dhuuk bax bhio'n ka', dai gu sossoi na tu da'ngit tu kua'da' gio ba' gu miibat gu gampix kam. ⁷ Ba' na tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam jup ja titdada':

—Gatuuk dir bha jim gui' nax io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na jax aañ, na ni ji'x kuñ cham jir jupaabkamu'n nañ dhumartii tu' suska'n jup ba kookoxdha' git. ⁸ Ba' aañ xib suudai' ki'n pix ka jam bopkon, gu' ba' gui' na pai' dhuuk ya' aaya', pui'p ji buusnia' na jam bopkona', na gu' ba jam tajaañdha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios.

Gu Jesuus na ba chiñia' gu Juan na bakuana'

(Mt. 3:13-17; Lk. 3:21-22)

⁹ Ba' jano' mui'p ma jii gu Jesuus mummu dir Nasareet na pai' Galilea dibiir bhaan bipio'. Ba' mummu ba ji buus Jordaan Ak mi' na pai' oirit ja bopkon gu Juan gu ja'tkam, ba' mi' pui' ba titda ip na sap bakuana'. ¹⁰ Ba' nat pai' dhuuk mui' ji buus mi' dhir suudai' chir gu Jesuus na ba bakuañixchu', ba tii nat bhai' jim kupio' gux dhaam, gio ba' nat bhai' ji chim gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ja'p tu'm na gioda', ba' nai' ji jaa bhai' bhaan. ¹¹ Gio ba' nat ba kai nat bhai' ba tum a'ga bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch:

—Aap jir di' nap jir jiñ mar nañ xim kiigalhi'ñ, gio nañ ge'kam ki'n jix bhai'ñ chaat aap jum bui.

Gu ja'ook na tiix mai'chim ka' gu Jesuus
(Mt. 4:1-11; Lk. 4:1-13)

¹² Ba' gatuuk mi' dhir ma jii gu Jesuus mummu ja'k maa'n kap na pai'r gampix, nat gu' pui' ja'k jurtuda gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ¹³ Ba' mi' juruuñ maa'n masaa'n daman mambhiix tanoolh, mijji ja'p pu oirida' diiñl na pai' cham jaroi' oirida'. Dai gu tu' ji'ngiarum na mi ja'p tum oipoda', gio ba' guch Gi'kora' gu noonbi'ñ nam guguuxi'ñdha'. Ba' mi' ba ai gu ja'ook na ilhdhat na moo mi' mai'chia' git, gu' ji nat gu' cham jax dhooda.

Gu Jesuus na kia'pix ba ji chu ja a'gidha' gu ja'tkam

(Mt. 4:12-17; Lk. 4:14-15)

¹⁴ Ba' mikkat na mit pai' dhuuk ba kuu gu Juan, ma jii gu Jesus bhammi ja'k Galilea nat ba tu ja a'gidham gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdhamañ ñio'ki'ñ gu Dios. ¹⁵ Ba'p ja titdada' bhammi ja'p ji oirit:

—Ya' mam aiñ jaaduñ na pai' dhuuk tu daaxix na maaxik jum maaxdha' gu Dios aapi'm jam bui, na pim ba' bax mat ka' nax chu joi'gi'n sia kux io'm jir gø'kam. Ba' dai na jam a'm bam aa' na pim mi' pui' ba Jimia' na jax jix aa', gio ba' na pim ti jii'ñdha' na bhai' ji chu jam a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ.

Gu Jesuus na ba ja baidhika' maakob gu boptop bhiadam

(Mt. 4:18-22; Lk. 5:1-11)

¹⁶ Ba' ma jii gu Jesuus mummu ja'p ju'ñdharan na pai' gø' suu'nka' gu suudai' gui' na Galilea dibiir bhaan bipio'. Ba' mi' ba ja tii gook gu boptop bhibhiadam daim sispidhim nam mi ja'p buppaim suudai' chir maa'n gu gø' asaak. Maa'n Simoon tiigim, jumai ba' Anrees. ¹⁷ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Aañ pui' ilhii'ñ jiñ jaaduñ na pim xib dir gammiji bañ kaichgida', na pim ba' jai'ñ palhbuidha' nañ tu ja a'gidha' gu ja'tkam. Bar ja'tkam bhibhiadam ka' pim pix ba', cham tu' boptop bhibhiadam kia', na gu' gui' nam ji'k ba ti jii'ñdha' na pim ji'k jax tu ja a'gidha', dhi' ja'p ji buusnia' na pim ba ja bhia'.

¹⁸ Ba' gui'p ma oi mit cham jax ji chi'ii. Mi' xi iabok jamit gu ja a'sak.

¹⁹ Ba' palhiip gama ja'k iam xi jii mit biix ju'ñdharan, mi'p ba ja tii mit gu Jakoobo gio gu Juan, maamra'n gu Sebedeo, nam mi' daraat kanuub ta'm ka ja jiisom gu ja a'sak gui' nam ki'n tu bhibbia gu boptop. ²⁰ Ba' pui'p ba ja titda nat jax ja tiidak ja baidhak gui' na ja biim ba jim. Ba' gui' pui' cham jax ji chi'ii ma oi mit ip, mi' xi buak jamit gu ja taat Sebedeo ja biim gu tujuandam tugi'ñ.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam na kax ñaanbi' ka'
(Lk. 4:31-37)

²¹ Moo mit mummu ja'k bhi Kapernaum na pai'r kikcham na ba' moo bam aaya' na pai' dhuuk cham ka tum juanda'. Ba' jan'o' nat pai' bam ai, mui' ma jii gu Jesuus mu nam pai' tu chiopi' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' baakik bhai' ji chu ja a'gi. ²² Alh ni jaroi' ku ñiok, mi' pui' pup tu'ii' am na mit ba kai, na gu'x io'm bhai' xi bua na xi chu a'ga, cham tu' pui' na jax gui'

nam jup kai'chdha' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ²³ Ba' maa'n mi'p oirida' gu maa'nkam na ampix jix ñaanbi' ka', na bhaan baax ka' gu cham kii' ii'mda'. Ba' na mi' ka tu ja a'gi'ñ gu Jesuus gu ja'tkam, mi' baakik chiop gø' ki'n mui' ba ñio gux ñaanbigim, na gu' pui' ja'k jurtu'ntu' gu cham kii' ii'mda', jup kai'ch:

²⁴ —¿Jax japich bhai' bach dhoodam Jesuus Nasareet kam? ¿Ka'p ti bhai' bach koodam aa? ¡Aañ jix maat jia nap aap jir di' gu Dios gu maaxik duakam!

²⁵ Gu' ji na gu' maa'n nat jax ñiok gu Jesuus, jup titda:

—¡Cha'p ñiokda' cham kii' ii'mda' nap naanbichu'n dhiñ jaduuñ! ¡Mup buusnia' bhai' dhir bhaan! ¡Cha'p bhai' pu tui'ñgida'!

²⁶ Ba'x io'm xi bhi gu maa'nkam nat pai' ba ji buus gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan. Gø' xi jiiñkik nat ba' pik ba buus.

²⁷ Ba' dappaam mi' pui' pup tu'ii' am dho gi ji ba'x io'm gu ja'tkam, dai nam nai' tiim ti tikka'n diilh jix dhu'npí'ñ ki'n, jup kai'ch am:

—¿Jax ba'r jum duukam chi dhi' pui'? Gi nach cham ji'xkat pai' dhuuk pui' chi niidhat na jax tu buim dhi Jesuus. Ti' na sia gu cham kikii' i'ii'mda' tu' pix ja ilhii'ñ, jix jii'ñ am.

²⁸ Ba' cham miikim na mit biix pui' ba ti kai gu ja'tkam na ji'x jir Galilea na ji'k jax tu buim gu Jesuus.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' gu daada'n gu Simoon Peegro

(Mt. 8:14-15; Lk. 4:38-39)

²⁹ Ba' ja'xpix nat ba buus gu Jesuus mi' dhir chiop, na xi chu ja a'gidhimik gu ja'tkam, silh jii mummu gama ja'k nam pai' tu ba'aak gu Simoon gio gu Anrees. Ba' biix jai' xi jiim am gu Jakoobo gio gu Juan.

³⁰ Ba' gu daada'n gu Simoon mijika bo'ba'k chir jum bakxidhat na øø gu toiñdhi'. Ba' nat jax mu ai gu Jesuus, ba aagi'ñ am gu mi' oi'ñkam nax ka'ook. ³¹ Ba' mui' ji ai gu Jesuus mi' na pai' bo', ba' daagik nobi'ran xi bamii'. Jix kii' bhai' ji bam mi' jotmoda' pix, ba' dai nat ba tu ja onbai'.

Gu Jesuus na ba ja dudu'ñdha' mui' gux kako'kkam
(Mt. 8:16-17; Lk. 4:40-41)

³² Ba' nat pai' ba bhi'ñ gu tanoolh, na pui' bax dhidimpu', mui' ja'tkam pix ja'x ji ai mit mi' ba'aak kiik na pai' daa gu Jesuus ji ja baidhat gux kako'kkam, jai' gui' nam ampix jix ñanaanbi' ka' na ja a'm pup tui'ka' gu cham kikii' i'ii'mda'. ³³ Giilhim mui' mit mi' mam jumaap ki'ñgob gu mi ja'p oi'ñkam na ji'x jir kiicham. ³⁴ Ba' pix ja'x jija dudua'ñ gu Jesuus gux kako'kkam, na gu' mi ja'p moo biix aixim tu'm pup tø øeka' gu ko'kdai'. Jai' gui' nam ampix jix ñanaanbi' ka', biix ja'k ja joot gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir. Pu cham ja do'ñcho nam jax bha tu a'ga gu cham kikii' i'ii'mda', na gu'x bhai'x maat na no't jax dhuuk xi ja do'ñcho nam bha tu a'ga', mi' maaxik ba kiisa' am nar tu'p tu'm da'.

*Gu Jesuus na ba jinia' mu ja'p na ji'x jir
Galilea na tu ja a'gi'ñmira' gu ja'tkam
(Lk. 4:42-44)*

³⁵ Ba' bijik ba bam gu Jesuus na kapup jix chukgam, ba' ma jii namm'i gama ja'k na pai'r gampix. Mi' ba' bhai' ji chu a'ga jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'. ³⁶ Ba' ja'xpix nat pai'x bhai' ba xia', mui'p ma gaagam gu Simoon bamgik ja biim gui' nam takaab dir maap jii mit gu Jesuus. ³⁷ Ba' namm'i pix ji chii mit na pai' ka oiri, ba'p titda am:

—Bhammi tiim ga'nga' am mui' gu ja'tkam.

³⁸ Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesuus:

—Gatuuk jach dho gio bhai'p aaya', na gu' ka tum aagim. Maik gor kia' mijini ja'p na jax jir kikcham, sia dai ya ja'p mia'n kia', nam ba' gu' biix pup jix mat ka' gu ja'tkam nañ ji'k jax tu a'ga, na ñich gu' pu kai'ñkam bha jii.

³⁹ Bhai' ba' pu oirida' na ji'x jir Galilea na tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam bha ja'p nam jax tu chichiopi'. Gio ba' na ja'k ja jootsaim gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gui' nam jix ñanaanbi' ka'.

*Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gux
ko'kkam na tootolhidhat bha gakiidha' gu
tukga'n*

(Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)

⁴⁰ Ba' maa'n nim mu ba ai maa'n gux ko'kkam na pai' oirida' gu Jesuus, na

tootolhidhat bha gakiidha' gu tukga'n. Ba' mi' o'lhia'n ki'n ji kikbuk biipi' dir pup titda:

—Aañ ja'pni moo soi' bham tiidam jiñ jaduuñ nañ ja'p tø køe nap biixchu'x aichu'n nach chu' cham pai' nii'ñ, nap iam jiñ dhua'ñdha' no'p moo pup ilhii'ñdha' git.

⁴¹ Ba'x joi'mdak ba ti gu Jesuus, ba'p titda bhai' xi dhaagik:

—Jir am dho, nañ gu' pu kai'ñkam ya oiri. Jain, ba dua pich. Cha'p jax kam aa'nda'.

⁴² Ba' dai nat pup ji' xi chii'n, jotmoda'x bhai' bhai' ji chu taatdat. Jix kii'p jum duu, pu cham pai' ka tu ko'k. ⁴³ Ba' gu Jesuus ti xi soo'mchulhdhak ba joot na cham tu aa'nda' nat jax dhuuk dua, pup titda:

⁴⁴ —Dai nap moo cham jaroi' aagi'ñdha' na ñich aañ jum dua'ñ. Dai nap silh jimia' bhammi na pai' daa gui' na jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na ba'm tigia' na pich ba dua. Xi chikkada' ap. No' jax kai'ch nap bax kii', dai nap tu makgirtai titikia' na jax ja'k aagix nat tu ua'nak gu Moisees, nam ba'bax mat ka' gu ja'tkam nat ba buus gu ko'kdai' dhi' nap ki'n kax ka'ook kat.

⁴⁵ Gu' ji na gu' gui' moo janoo' nat jax jii, pix ja'x ja aagi'ñ gu ja'tkam. Giilhim biix pup i'p bax chu maat am. Ba' pup mi' pup oiri' gu Jesuus gampix, mijii ja'p tibiappuda', na gu' cham ka aa' na maaxik bhammi ja'p oirida' ge'ger kikcham. Ku gu' pup pix mui' mi'p aajidha' am ji na pai' oirida'.

2

*Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gux
ma'mkulhi'
(Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)*

¹ Ba' gatuuk ji'kchi jurni'ñ ki'n gio mi'p ba ai gu Jesuus Kapernaum. Mi' pai' maa'n kiicham pix ba kaidha' na tibiap. ² Ba' jotmoda' pix ja'x ji ai mit gu ja'tkam, giilhim mui' mi' mam jumaap jamit. Jix kabkam suu'n jamit mijii ba'k chir, pu cham jir buusan mi ki'ñgob, na gu' mi' dhir diirap dir namm'i ja'p pup xi ju' am. Gu Jesuus ba' dai na tu ja a'gi'ñchu'. ³ Ba' ja'xpix maa'n mi' ba aich jamit gux io'm jix ma'mkulhi' maakob dit. ⁴ Ba' ilhdhat am nam jiimit mijii pu baapkia' git ba'k chir na pai'p tu'ii' gu Jesuus, gu' ji na gu' cham bhaai', nam

gu' giilhim jix kabkam suuda' gu ja'tkam. Pui' mit alhi'ch ma digaar gu ba'aak daam dir na mit ba' mu tisaa'ñdhak bhai' dhir mu tibaañ bakxidhar ta'm mij'i na pai'p tu'ii' gu Jesuus. ⁵ Ba' nat ba ja tii gu Jesuus nam buiñor jix biiñaktu', jup titda gux ma'mkulhi':

—Cha'p jax kam aa'nda'ñ jaduuñ. Ba uañchudhix ji matgam gum ua'tulhdhara', na ñich gu' aañ pui' ba tii.

⁶ Ba' ji'kchi mi'p daraa am gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba'p jum aa' am ja jujur am bhaan: ⁷ “¿Jax ba' ilhdhat jup kai'ch? ¿Ja'xbui' aa sap tii gø'kam jup xim ilhii'ñ na gu Dios? ¿Jaroo gip ba uañchuda gu tu' ua'tulhdhara' gu jaroi' ya' kam pu chu'm ip jix ua'tulhdhix kam? Dios dho gi jii' ji.” ⁸ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesuus jura'ran bhaan nam jax jum aa', ba'p ja titda:

—Ni ji'x iam kur pui' na pim jax jum aa' gu jam jujur am bhaan. ⁹ Na gu' cham piik xijai no'ñ jax kai'ch: “Ba uañchudhix ji matgam gum ua'tulhdhara'”, na gu' cham maati' ka' no' moo pui' ji buusnia' piam ku gu' cham. Gu' ji no'ñ jax kai'ch: “Xi bamii', munip ja'p ba oirida' bhiiji gum bakxidhara'”, dho gi gu'x xijai ji, na gu'x maati' ka' no't cham pui' ji buus. ¹⁰ Ku ba' gu' aañ xib ya' dua'ñdha' ji dhiñ jaduuñ nax ma'mkulhi' na pim bax mat ka' na aañ nat bhañ joot gu Dios, jir gø'kam iñ nañ ba' ya' tu uañchuda' gu ua'tulhdhara' ya' dhi oi'ñga'n.

Ba'p titda gux ma'mkulhi' pui' xi chi'lik:

¹¹ —Aapi'ñ jaduuñ nap jix ma'mkulhi', xi bamii'. Ba Jimia' ap jum ki'aam, bhiiji ap dhim bakxidhara'.

¹² Ba'x kii' bhai' ji bam gui' na kax ma'mkulhi' kat nat jax pu tii'ñ gu Jesuus. Ba' dai nat ba jii xi bhiijk gu bakxidharu'n, mui' ba buus ja saagi'ñ gu ja'tkam gaammiji ji dhuu. Ba' mi' pui' pup tu'ii' am biix, mi' dhir ba' ma tu daani mit buiñor gu Dios, jup kai'ch am:

—Mooth piik cham ji'xkat pui' ti nii'dhat ji jich Gi'kora'!

*Gu Jesuus na ba baidhika' ip gu Lebii
(Mt. 9:9-13; Lk. 5:27-32)*

¹³ Ba' mikkat gio'p ma jii gu Jesuus mummu ja'p ju'ñdharan na pai' gø'suu'nka' gu suudai'. Ba' mui' ja'tkam mi' mam ju-maap jamit na pai' ka oiri, ba' xi chu ja a'gidhimik. ¹⁴ Ba' ja'xpix nat giop ba jii, nat namm'i ba ji bhii jupaaban na pai' tum namki'ñ no'ñ gø' tu bhiñor, mi' pix ji chii gu Lebii, maraa'n gu Alpeo, gui' nar tuumiñ tu taandam tugi'ñ ka' gux io'm gø'kam Rooma kam, Seesar tiigim, na mi' daakat pix ji dhaagim gu tuumiñ gui' nam mi' tu namkidhim. Ba' mui' ji ai gu Jesuus, mi ja'p amuub xi kikbuk jup titda:

—Aañ pui' ilhii'ñ jiñ jaduuñ nap xib dir gammiji bañ kaichgida'.

Ba' gui' nat jax kikbuk pix chu'p jum duu cham jax ji chi'lik, gammiji pix ko'kmar jiim am.

*Gu Jesuus na ja bii'm ba tu jugia' gui' nam
cham tu' ka'm ti nii'ñdha' gu ja'tkam*

¹⁵ Ba' gatuuk ma ja baidhak gu Lebii gu ja'tkam mummu kia'mi'ñ nam mi' tu jugia' bniñor. Moo jimchu' gu Jesuus gio gu ja'tkam tugi'ñ, gio jai' gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm gø'kam Rooma kam Seesar tiigim, gio gui' nam pui' ja bia'ka' gu gø'gérkam jum aa'ndam nam sap cham tu' ka'm ti nii'ñ. Ba' gu Jesuus jix bhai'm taatit bhai' ji chu juu ja bii'm, nam gu' mui' ba kaichu'. ¹⁶ Ba' ji'kchi gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', am bhaak jamit na mit tii gu Jesuus na ja bii'm tu kua' gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm gø'kam Rooma kam, Seesar tiigim, gio gui' nam pui' ja bia'ka' nam sap cham tu' ka'm ti nii'ñ. Ba' ja'p ja'k xi ja boosgak jamit gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesuus, jup ja titda am:

—¿Jax ku ba' ja bii'm tu kua' dhi jam gø'kam tuk dhi tuumiñ tutaandam gio dhi' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ?

¹⁷ Gu' ji na gu' ja køø gu Jesuus nam jax kai'ch, ba'p ja titda:

—Dho na gu' dhi' ja'pni jia na jax gu ja'tkam no'm jix kikii', na gu' cham ja a'm jum aa'nda' na jaroi' ja duduadhi'ñdha', na gu' dai nam gø'gérkam jum taat ka'. Gu' gui' ji nam ji'k jix kako'k ka' na ba' ja a'm jum aa'nda', nam gu' soi'm ilhii'ñdha' nam jix

dhuduadhim ka'. Ba' aañ na ñich bha jii ya' dhi oi'ñga'n bhaan, cham tu' pu kai'ñkam bha jii ñich nañ ba' ja baidhika' gui' nam gę'gęrkam jum taat, nam pui'm aa' nam tu' ka'm ti nii'ñ, gu' ja'pji gui' ji nam ji'k bax maat nam jix u'ua'tulhdhix, nam gu' soi'm ilhii'ñ buiñor gu Dios. Dhi' ji' ji nañ ba' ja baidhika'.

*Gu Jesuus nam ba tikka' na sap jax kum ba' cham jum saabda' gu ja'tkam tugi'ñ
(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)*

¹⁸ Ba' maa'nnim ji'kchi gu ja'tkam mui' ma tikkam jamit gu Jesuus na sap jax kum ba' cham ji'xkat pai' dhuuk ja nii'ñ nam jum saab gu ja'tkam tugi'ñ. Na gu' gui' nam kaichu' gu Juan gio gui' nam pariseos jum tiit'i'nda', gammiji' pix ja nii'ñdha' am nam jum saabda'. Ba'p titda am mummu øek:

—¿Jax ku ba' aap gum ja'tkam tuk cham ji'xkat pai' dhuuk ja nii'ñ ich nam jum saab?

¹⁹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax no' jaroi' mu pai' ba xim tiim, nam gu' cham jum saabum jum ilhii'ñdha' gu jajaa'nni'ñ, nam gu'x chu nak ka' gu koi'. Ba' pu'ñip ji buusan ja bui dhiñ ja'tkam tuk, cham jum saabum jum ilhii'ñ am gu xib, nam gu'x bhai'm taat nañ ya' kap tu'ii' ja bui. ²⁰ Ku gu' kam aajim ji nam pai' dhuuk jiñ dhagia' gui' nam boiñ bhiichdha', jano' dho gi ba' bam saabu' am ji.

²¹ 'Na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax gu jaroi' no't alhi'ch ii'kik gu xibkam jannulh tii xi dhaax gu tii'dharga'n no'r kilhii'ñga'n. Maa'n na jax giop sarnia' biix xikoolh dhir, na gu' bhai' ji so'lhka' gu xibkam jannulh na pai' dhuuk xi bakuana'.

²² Piam ja'p na jax gu biiñ, nam gu' xixi'bikam jajo' bopko bhaan tu aidha' gu buusai'ñdham, na gu' no'r kiklhi'ñga'n, maa'n na jax xixiipñia', pu biix jum nu'aa' dho gu', na gu' gillhim jix o'jo' ka'. Pui' kum ba' xixi'bikam jajo' bopko ta'm bhaan tu aidha' gu biiñ gui' na kia'pix buusnidha'.

*Gu Jesuus gu ja'tkam tugi'ñ nam tu kaipgaidhat tu ko'iidha' gu muraa'n ga'n gu tiriik
(Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)*

²³ Ba' maa'nnim na pai' dhuuk cham tum juanda', ma jii gu Jesuus nammi gama ja'k

maa'n kap, moo mi' buusnichu' na pai' ti ix gu tiriik. Ba' gu ja'tkam tugi'ñ na ja biim jimchu', xi u'iidhat gu muraa'n ga'n xi kaipgaidhat tu ko'iim am. ²⁴ Ba' pix am bhaak jamit ji'kchi gui' nam pariseos jum tiit'i'nda', na mit gu' ja tii nam ka tu u'iim gu tiriik muraada'. Ba' mu boopok jup titda am gu Jesuus:

—¿Jax kum ba' pui' tu buim dhim ja'tkam tuk? ¿Kux cham maat am aa na xib cham tum juan?

²⁵ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Kux aapi'm cham ji'xkat tu jiñkui'ñ aa mi' u'uan ta'm nat jax tu duu gu Dabii gio gu ja'tkam tugi'ñ jano' maa'nnim nam pai' dhuuk ba ua'maim? ²⁶ Na mit tu juu bo gu paan gui' na mi' tikiix kat gę' chiop, nat ja maa gu Abiatar gui' na mi'r ja gę'kam tuk ka' jano' gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na saak dai gui'x bhaai'n ka' nam kua'da' git.

²⁷ Ja'pni ba' moop ja titda jia:

—Pui' kuñ ba' aañ cham pai' jax ja titda dhiñ ja'tkam tuk, sia kuñ ja nii'ñ nam jax tu buim. Na gu' na pai' dhuuk cham tum juanda', dai nañ jiñ jiipi'ñka' no'ñ jix aa' cham jax ji kai'chit. Piam kuñ gu' tu' jax jup jix dhuñiim, ¿jax gip bua? Na gu' dhi tanoolh cham tu' jax kai'ñkam pui' ja'k jum duu nañ bixchu' jix chu xidhuutu'n ka'.

²⁸ Na gu' pur cham tu' gu pui' na pim jax ja'k tii xi ilhii'ñ aapi'm. Aañi' ji nañ jix maat, nat gu' pu kai'ñkam bhañ joot guñ Gi'kora' nañ ba' ya' ja aagi'ñdha' gu ja'tkam biix nam ji'k tu' jax buada', sia na pai' dhuuk cham tum juanda'.

3

*Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam nax muuk ka' gu nobii'ñ
(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)*

¹ Ba' mikkat nat giop bam ai na pai' dhuuk cham tum juanda', gio mui'p ma jii gu Jesuus maa'n kap nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' jimdat mijii ji baa. Ba' maa'n mijip daa gu maa'nkam nax muuk ka' gu nobii'ñ. ² Ba' pix niidhim am gu Jesuus gui' nam pariseos jum tiit'i'nda', ea no't sap moo ba ji dhua'ñ gui' nax muuk

ka' gu nobii'ñ, na sap ba' dhi' bhaan jix bhaai'n ka' nam jax ti'ya' nam iattulhdha'. Na gu' jano' aagix ka' na cham tum juanda', nam cham tu' jax buada' gu ja'tkam. ³ Ba' mui' ba bai'ñ gu Jesuus gui' nax muuk ka' gu nobii'ñ, jup titda:

—Eap bhai' xi jim jiñ jaduuñ. Ya'ni ja'p jap xi kikbu' amuub.

⁴ Ba' pui' xi chiidak jup ja titda ip gu jai' gui' nam mi'x bhaamut nii'ñ:

—Jax pin jum kai'ch gu nio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix? ¿Tu' pin jix bhaai' nach jax buada' na pai' dhuuk cham tum juanda', nach jix bhai' tu buada' aa pin, ka' pin nach jix buam tu buada' aa? Pui' na jax gu jaroi' no'x io'm jix ka'ook, ¿jax ja'k jum aagidha', nañ dhua'ñdha' aa, ka' nañ mi' pix xi ñii'ñdha' aa no' mi ja'p ba mumki jiñ chaagiob?

Alh pu ni jaroi' ku ñiok, mi' pix pu tu'ii' am. ⁵ Ba' nai' xi ja nii'ñ gu Jesuus bii'x xikoolh gu ja'tkam jix buam jum ilhdhat, ji'x tii am jix bhaamum jum ilhii'ñ, na gu' ni ji'x ku ja jujur am baapak na jax tii tu ja a'gi'ñ. Ba'p titda ip gio gu maa'nkam gui' nax muuk ka' gu nobii'ñ:

—Eap xi silhiiñ dhim nob jiñ jaduuñ.

Ba' gui' ja'p jup xi silh, jix kii'p jum duu na ja'p xi joini'ñ, panaas ku moo pu cham pai'x muuk kat. ⁶ Ba' bhaakuk jotmoda' jii mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda' bhammi ja'k ja bui gu ja'tkam tugi'ñ gu Eroodis gui' na sap jir gø'kam ka', nam sap ba' bhai' xi chu a'gai maap nam jax ja'k duuji mu'aa' gu Jesuus.

*Gu Jesuus na ba ja aaga' mambhiix
damon gook gu ja'tkam tugi'ñ nam jir
noonbi'ñ ka'*

(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

kikcham na pai' Tiiro ti tii' gio ja'p ja'k na pai' Sidoon ti tii', nam gu' pui' te kee' na ge'gø'r jup jum duu'nkam jix bhai' tu buim gu Jesuus. ⁹ Ba'p ja titda gu Jesuus gu ja'tkam tugi'ñ nam sap maa'n jix io'm ju'ñdharan ja'k xi buusaichulhdha' gu kanuub, na sap ba' bhaan bha tisdia' nam cham mi' ki'spa' gu ja'tkam no' mi' pix ja'p kii'k diirrap. ¹⁰ Nam gu' giilhim mui' pix ji aajim gux kako'kkam, gio nam gu' alh na ji'x ki'n nam amuub jix aik na pai'p tu'ii', pix am jum tutki'ñ am, aa'nda' git nam jax pik jum duñia', nam gu' pui' te kee' nat mui' ba ja dudua'ñ. ¹¹ Ba' ji'ma'n mi'p oipo am gu ja'tkam na ja a'm jup tui'ñgida' gu cham kikii' i'ii'mda' na ja naanbichu'nka'. Ba' nam jax tigia' gu Jesuus, mi' ja o'lhia ki'n ji gu'nguk am biipi' dir, ba' ge' ki'n mui' pu nokia' gu maa'nkam, na gu' pui' ja'k jurtu'nda' gu cham kii' ii'mda', jup ti'ya':

—Aap jir di' nap jir Maraa'n gu Dios.

¹² Gu' ji na gu' pu ja sosbhichulhi'ñ gu Jesuus nam mui' tii ji ñokia' nam sap cham mi' maaxik kii'sa' nar tu'p tu'm da'.

*Gu Jesuus na ba ja aaga' mambhiix
damon gook gu ja'tkam tugi'ñ nam jir
noonbi'ñ ka'*

(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

¹³ Ba' gatuuk ma jii gu Jesuus maa'n kap na pai'r oidha' ta'm, xi ja baidhak ji'kchi gu ja'tkam tugi'ñ na jax chu'm jix aa' diih na ja biim jimda', ba' gui' ma oi mit ip. ¹⁴ Ba' na mit pai' dhuuk bhammi tiitis oidha' daam, bhai' ji ja aa nam jax chu'm bar noonbi'ñ ka' gammiji, mambhiix damon gook moo aich. Dhi' sap ba' bhaankamu'n nai' ja jootsa' nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam gu nio'ki'ñ gu Dios, ¹⁵ gio nap ja titda nam pui'p ba ja duduadhi'ñdha' gux kako'kkam, gio nam mai' ja joootsda' gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam jix ñanaanbi' ka'. ¹⁶ Ba' gu Simoon maadit jir di' na bar nobii'ñ, gui' na gook ki'n jix mat ka' gu Jesuus, Simoon Peegro tiiti'nda'. ¹⁷ Mi' dhir ba' moo gu Jakoobo gio gu Juan, daim sispidhim, maamra'n gu Sebedeo, gui' nax joi'ñdha' na Boarnerjes ja tiiti'nda' gu Jesuus, na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Jix bhaa'mnagim. ¹⁸ Gio ba' mi' dhir moo gu Anrees, Piliip, Bartolomee, Mateo,

⁷ Gu' ji nat gu' ba jii gu Jesuus ja bii'm gu ja'tkam tugi'ñ mummu ja'k na pai' ge' suu'nka' gu suudai' na Galilea bhaan bipio' gu dibiir. Ba' mui' ja'tkam pix chu'p tui'dhi' am nam mu oi'ñchu', moo gu Galilea oi'ñkam gio gu Judea kam. ⁸ Gio jai'm mui'p jimchu' gu bhammi dir ja'k kam Jerusaleen, gio gu Idumea kam, jai' gu baasi'n dir ja'k kam xia'lhbui na pai' bhiix gu Jordaan Ak, gio gui' nam bii'x xikoolh oi'dha' mummu na pai' ge'gø'r jir

Tomaas, gio gu jumai Jakoobo, maraa'n gu Alpeo, gio gu Tadeo, gio ba' gu jumai Simoon, gui' na ja kaichgida' gui' nam kananiistas jum tiiti'nda', ¹⁹ gio ba' gu Juudas Iskariote, gui' na gatuuk ja aa'ñdhara' gu ge'gérkam jum aa'ndam na pai' oirida' gu Jesuus nam ba' boi bhiichdha'.

*Gu Jesuus gu jajaa'nni'ñ nam ja'p jum aa'nda' na cham juraa'n ka bia'ka'
(Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23; 12:10)*

Ba' gatuuk na mit ja'k suulhgik bhammi dír na mit pai' jimíik, gio mi'p ji ai mit nam pai'x joi'ñdhá' nam tibiappuda'. ²⁰ Ba' cham ji'x miíkim gio pix ja'x yup ji ai mit gu ja'tkam, giilhim mui' mi' mam jumaap jamit, pu cham jax jix bhaai' na tu jugia' gu Jesuus ni gu noonbi'ñ, na gu' dai nam tii ja palhbui'ñchu' gux kako'kkam. ²¹ Ba' pui' ba ti kai mit gu jajaa'nni'ñ gu Jesuus na cham bhaai' na jax tu jugia'. Ba' bhai' ma jii mit mummu dír nam pai' oi'dha' na mit bhai' ba baidham, nam gu' ja'p jum aa' na cham juraa'n ka bia'.

Gu Jesuus nam maakam ba ai'chuxdha' gu ja'tkam na sap jajo'k gu ja ge'kam tuk bhaan yup tui'ñgida'

²² Gu' ba' gu Jerusaleen kam na mit mi'p ai gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, maakam yup ai'chuxi'ñ am gu Jesuus, yup kai'ch am na sap jajo'k gu ja ge'kam tuk bhaan yup tui'dhi', pui' sap kum ba'x jiigil'ñ gu cham kikii' i'ii'mda' na mai' ja jootos ja a'm dir gu ja'tkam jix ñanaanbigim. ²³ Gu' ji na gu'x maat gu Jesuus nam jax kai'ch, ba' maap ja jumpadak bhai' ji chu ja a'gi bhaan ji chu ua'rgidhidhat gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch nam sap ba'x maatit kaaya'. Jup ja titda jia:

—Ni ji'x iam kur pui' na pim jax kai'ch. Jax dhui na cham ji'xkat mai' ja jootsa' gu ja'ook ge'kam jum aa'ndam gu biima'n tuutu'm jajo'k, nam gu' maa'n ii'mda'p duuk. Na gu' no't maadit tii mai' xi joot, ja'p ji buusnia' na diihl mai'm jootsa'. ²⁴ Na gu' dhi' ja'pni na jax gu dai ge'gérkam jix kakai' no'm cham maa'n ñi'ook yup duuk, no'm ji'ma'n tu' tii jax jix dhuñim na jax ja'k jir joidham, no'm gu' jai' maakam yup kai'chim, mi' pu cham tu' jax ji dhuuji mam pataasa' am. ²⁵ Piam ja'p na jax gu

ja'tkam no'm jir maap jum oi'dhagim no'm daim kokda, nam gu' mi' pui' xi kai'chimi gammiji pix ta'tak Jimia'. ²⁶ Pu'ñip jum duñia' git gu ja'ook ge'kam jum aa'ndam no' jax dhuukat bhai' ji bhaamu' git ja bui gu biima'n tuutu'm jajo'k, na gu' mi' pix ja'p ji bi'ya' git ba', cham ka ninii'ñdhá' am git gu noonbi'ñ, nam gu' ba bhaaku' git buiñor.

²⁷ 'Gu' matgam gu ja'ook ge'kam jum aa'ndam cham aa' ji na jaroi' tu' ki'n ja juanda' gu biima'n tuutu'm jajo'k. Na gu' dhi' ja'pni ji buusan na jax maa'n gu maa'nkam jix oogim jix bhangim no' mi' pai' kio, nam biix pix jix iibhi'ñdhá' gu ja'tkam nam amuub aaya', sia kum tiix chi iixdham gu bixchuga'n. Dai gu jaroi' no'x maat nax io'm jix oo' na ba' mu jimii xi buuprai bha ja'p xi dhaasai na ba' ba ti iixdha' gu bixchuga'n. Ba' aañ xib pu'ñip ji buusan na jax gui' nax io'm jix oo', na gu' pur cham tu' aañ jiñ bui gu ja'ook ge'kam jum aa'ndam, pu ni ji'x dho moo kur jiñ jupaabkam.

²⁸ 'Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', biix na ji'k ja'tkam jix bhaai' na jax ja'k du-ji uañchudhix ka' gu ja ua'tulhdhara', sia kum giilhim jix buam tu ñiok, dai na biipi'm aa' nam soi'm ilhdha' buiñor guñ Gi'kora'. ²⁹ Gu' ba' gui' nam ji'k jix ki'ii'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', dai nam pix am ti'ñchuka' nam gammijim tulhiiña', na gu' cham ji'xkat ka oñia' gu ja ua'tulhdhara'.

³⁰ Ba' dhi' na pui' ji' ja titda, na mi' pix ja aagi'ñ na gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' bhaan yup tui'dhi', cham tu' na tu' jajo'k gu ja ge'kam tuk nam jax ai'chuxi'ñ gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios.

*Nam mi'ba aaya' gu Jesuus gu jajaa'nni'ñ gio gu di'ii'n
(Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)*

³¹ Ba' ja'xpix mi' ba ai mit dho gi ji ba' gu jajaa'nni'ñ gu Jesuus gio gu di'ii'n, mummu ja'p ji guguu mit gama ja'k, na gu' cham bhai' nam jax mia'n aaya', nam gu' giilhim mui' mi jumpax gu ja'tkam biix xikoolh dhir mi' na pai'p tu'ii'. Ba' mijí xi chu joochxi mit na sap mu jimda'. ³² Ba' pui'p ba titda am gui' nam mi ja'p mia'n daraa biix xikoolh dhir:

—Mi' sap pa'i ba ai mit gum jaaduñ gio
gum naan, sap jum gaagim am.

³³ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Jax japim ba' ilhdhat pui' kai'ch? Jax
dhui nañ aañ cham tu' pui' ilhii'ñ nam dai
gui'r jiñ jaaduñ gio guñ ñaan.

³⁴ Ba' pui' xi chi'ik nai' xi ja tiigik gui'
nam mi ja'p daraa biix xikoolh dhir, jup ja
titda:

—Na gu' aapi'm jai' dhit na pim ya'
daraa, pui'p bar jiñ jaaduñ japim. ³⁵ Na gu'
gu jaroi' no' mi' pui' ba jimchu' na jax jix
aa' gu Dios, dhi' bar jiñ jaduuñ ka' gio nar
jiñ ñaan ka'.

4

*Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga'
gu tiriik giigi'ñdham*
(Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)

¹ Ba' mikkat ji'kchi jurni'ñ ki'n gio bhai'p
ji chu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam, mummu
øek ju'ñdharan na pai' ge' suu'n gu suudai'
na Galilea bhaan bipio' gu dibiir. Ba' gook
alh mi' ka jumpax am nat jax bhai' ji chu
a'ga, gu' ji na gu' cham ji'x mii'kim giilhim
mui' mi' mam jumaap jamit. Pui' bhai' ma
tis kanuub ta'm, na gu' mi ja'p amuuub jup
se' suudai' jugi'ñ. Bhai' ba' ji dhaakat bha
tu ja a'gi'ñ gu mui' ja'tkam nam mi'p tu'ii'
diirrap. ² Bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat na
ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch nam sap ba'x
maatit kaaya!. Ba' maa'n ja'pni moo mui' ji
kii nat mui' ji chu a'ga:

³ —Ea na pim moo biix jam jujur ki'n xiñ
kaaya' nañ jax jam tiida'. Maa'nnim maa'n
gu maa'nkam xi chu moikdak mummu
pai'p ka jii, ji'kchi moo xi jur na mi' pix
katka' gu moikda'n. Gu' ji na gu' mi ja'p
tum oipoda', jotmoda' pix am boi ba kaat
mi moika'n tir. ⁴ Ba' gatuuk nat mui' ji
chu gii' gu tiriik, maa'n na mit jax jugio
gu ul'ji' nam mi ja'p nini' gui' nat mi' suulh
na pai' pix am boi ba kaat, na gu' maaxik
pix dharaat, na gu' bax chu kabaak. ⁵ Ba'
jai' ja'p ja'k ai' cha'm jup suulh ip na pai'x
komaalhim jir dibiir. Dhi dho gi gu' tii
jotmoda' bubua ji, nat gu' daaman jum
yaas. ⁶ Gu' ji na gu' maa'n nat jax mii'ñ
gu tanoolh nat bhaan mi' ji chotnorimi, nat
gu' cham tuukab takta, dai nat ba gaa pix.

⁷ Ba' jai' nat ja'p ja'k jup suulh na pai'x
joi'ñdha' na tuutka' gu tu'x bii u'uux jix
jo'ii', ba' pui' tii bhai'p ji bubua. Gu' ji na
gu' jotmoda' bhai'p ji i'pu gu u'uux jix jo'ii',
maa'n nat jax bhai'bich, jix u'uam mi' pup
tuut gu tiriik, pu cham tu' ka bhaai'. ⁸ Ba'
gu jai' nat ja'p iam jup suulh na pai'x kii'
gu dibiir, dhi' dho gi gu' joidham jix bhai'm
duu ji, alh ja'p sa'sbar jum kaip. Ji'ma'n
moom kaip maa'n oo'm daman mambhiix,
jai' baik oo'm, jai' jix chamaam oo'm, mi'
pix pui'.

⁹ Ba' mi' dhir na pui' ji' xi chu ja
a'gidhimik, jup ja titda ip gio:

—Mi' pim pui' ba jimia' ji'k na pim jix
maatit jiñ køø.

*Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam
kaichu' na jax jir jum duukam gu tiriik nat
tu gii' gu maa'nkam*

(Mt. 13:10-17; Lk. 8:9-10)

¹⁰ Ba' ja'xpix na mit pai' ba jii gu mui'
ja'tkam gui' na mi' tu ja a'gidhimik gu Je
suus, ba tikka'n am gu mambhiix daman
gook gu noonbi'ñ gio gu jai' gui' nam pui'p
kaichu' na sap ja aagi'ñdha' na tu' aagit jup
kai'ch gu tu' tiriik giigi'ñdham. ¹¹ Ba'p ja
titda gu Jesuus:

—Matgam aapi'm saalh ka maachim ji
na jax ja'k jix bhaai' na jam a'm ti ni'ñdha'
gu Dios, na pim gu' bañ kaichu'. Gu' ba'
gui' nam ji'k cham jiñ kaim nañ bhaankam
tu a'ga guñ Gi'kora', pu'ñi pix ja'k jañ tu ja
a'gi'ñdha' bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat
ya' kam dhi oi'ñga'n. ¹² Na ba' sia kum tiiñ
ñii'ñ nañ jax tu buada', pu cham maatit ji
ñii'ñdha' am, piäm no'm tiiñ køø nañ jax
tu ja a'gi'ñdha', pu cham maatit jiñ køøka'
am. Ja'pni dhuuji ba' matgilhia' nam pu
cham aa' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa'
gu Dios, ba' dai nam pix am ti'ñchuka' na ja
tulhiiñchuda' gu ja ua'tulhdhara'.

*Nax bhai' ba tu aaga' gu Jesuus na jax
kai'ñkam jup jum kai'ch gu tiriik giigi'ñdham*
(Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)

¹³ Mi' dhir ba'p ja titda ip gio:

—¿Cham aa pim maatit jiñ køø? ¿Jax
japim ba' duuji jix maatit jup kaaya' gu
jai' nañ pai' dhuuk giop tu ja a'gidha' gu
ja'tkam bhaan ji chu ua'rgidhai gu tu' ya'
kam dhi oi'ñga'n? ¹⁴ Ja'pniñ dho kai'ñkam

jup kai'ch: Gu jaroi' na tu ja a'gidha' gu ñio'ki'ñ gu Dios gu ja'tkam, ja'p ji buusnia' na jax no't ba tu guii' gu tiriik. ¹⁵ Ba' ji'ma'n no' mit cham biix ja jujur ki'n kai sia kum ji'x tii kapup xi chi'ñchutgit palhiip, na pai' dhuuk mi' eejji gu ja'ook maakam xi jurtuda', mi' pu cham tu' kap jum buixi'ñdha'. Dhi ja'p ji buusnia' na jax gu tiriik gui' nat boi cha'm suulh. ¹⁶ Gu' ba' gui' nam jotmoda' ti jii'ñdha' jix bhai'm ilhdhai, dhi' ja'p ji buusnia' na jax gui' nat mi' suulh na pai'x komaalhim jir dibiir nar ai' cha'm nat tii jotmoda' bubua, dai nat cham tuukab takta. ¹⁷ Ba' maa'n nam jax gio mummu pui'p suulhgia' no' tu' ba ja duiñchu', nam gu' palhiip pix niirda', na gu' mi' pix tu ja mamai'chikda' no'm baabui' moo tu' silhkam ti jii'gi'ñ buiñor guñ Gi'kora'. ¹⁸ Gio gu jai' gui' nam pui' tii joidham jup kaaya', dhi' ja'p ji buusnia' na jax gui' nat mi' suulh na pai'x joi'ñdha' na tuutka' gu tu'x bii u'ux jix jo'ii'. ¹⁹ Na gu' no' mit tii ba ti jii'ñ, bhai' ji ja tukgidha' gu tu' na ya' dhi o'iñga'n jix chu jai'ch. Tu' nam pix bax joi'ñdha' nam bia'ka' jix dha'ram namkim, piام ku tu' nam pix jax bax dhuñiik ka' na tu' cham jum aagidha', nam jax dhui pix mi' bhaan jim iatat cham mi' pui' ka tui'ñgida' na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Ba' cham tu' pui' ka' kia', na gu' nai' pix ji jugiidha' gux Uañ Li'mda'. ²⁰ Ba' gui' nam biix ja jujur ki'n ti jii'ñdha', mi' pui' ba Jimia' am na jax ja'k jix aa' guñ Gi'kora', cham ji'xkat ja'k ka suulhgia' am, nam gu' gammiji' buiñor bax biiñak ka'. Dhi' ja'p ji buusnia' na gui' nat mi' suulh na pai' joidham jix kii' gu dibiir, nat jum kaip maa'n oo'm daman mambhiix, gio jai' ja'p na jax gui' nat baik oo'm jum kaip, piام ja'p na jax gui' nat jix chamaam oo'm jum kaip.

*Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu kañdhiir miiimdam
(Lk. 8:16-18)*

²¹ Ja'pni ba' moop ja titda:

—Jaroo pim nii'ñ nat xi miiichdhak gu kañdhiir mijji ja'p pai' xi kii tu' ki'n xi chaa'bidhak no'x chukgam? ¿Piam aa na cham? Jax dhui na gu' cham tu maax ka' no' mijji pai' taa'bidhix, dai no' te'kob kii' tu' ka'm na ba'x bhai'x chu maax

ka'. ²² Ba' xib pu'ñi pix ilhii'ñ am gu mui' ja'tkam, nam gu' cham maatit jiñ kee' nañ jax kai'ñkam jup ja titda. Ja'p jum aa' am nañ iam pix jix ixchuixim tu a'ga, gu' tii cham ji. Ku ba' gu' kam aaya' ji nam pai' dhuuk biix ka machia' na jax jir jum duukam. ²³ Mi' pim pui' ba Jimia' ji'k na pim jix maatit jiñ kee'.

²⁴ Ba' mi' dhir nat pui' ji' xi chi'iiik, jup ja titda ip gio:

—Jix bhai' pim moo xim ga'ngada' na pim jax ja'k duuji jix maatit kaaya' no'ñ pu'ñi pai' tu a'ga ja'p na xib. Na gu' no' pim moo soi'm ilhdhat jix maachik, diilh pix bhai' ji machia' pim, na gu' xi jam joi'mdai ba jam mattuda' gu Dios na jax jir jum duukam ka'. ²⁵ Gu' ba' gui' nam ji'k cham soi'm ilhii'ñdha', no'm cham maachik, mi' pix ganai' jix ooda' am, panaas kum ja'p jix xijaim ilhii'ñdha', nam gu' cham biiñak ka' buiñor guñ Gi'kora'.

Na cham mat ka' gu isdam na jax ja'k bhai' ji gi'lhia' gu tu' ixchuk

²⁶ Ja'pni ba' moop ja titda mi' na pai' tu ja a'gidhimik gu Jesuus gu ja'tkam:

—Iam pix pui' ji buusan na pai' dhuuk ja a'm ba ti nii'ñdha' gu Dios gui' nam ji'k buiñor bax biiñak ka', ja'pni na jax gu jaroi' no't ba ti ii gu ixchukga'n, no' mi' pai' bia'kat. ²⁷ Na mi' pix xi isai, mi' dhir dai na ka niirda' ji'k tanoolh, diilh bha bubuakia', tukaa'ñ cha'm piام tataab, pai' na pix dhuuk cham daaxix kam. Mi' pix ba tuutka' na pai' dhuuk ba tigia' gu isdam, pu cham mat ka' na jax ja'k bhai' jim duñia' na jax kia'pix bhai' ji bubuakia', piام na jax bua't gi'lhidha'. ²⁸ Na gu' mi' no't ba bubua dibiir ta'm dir, mi' dhir dai na bhai' ji sa'sarka' gu jaaga'n, gio na ba muraa'nta', gio na ba kaicha', suuduya' bhai' na ji'x jir muraa'nga'n ka'. ²⁹ Ba' na pai' bax kabaak ka', dai na jiikai xi kaipgai ba' ulhña'.

*Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gui' na mostaasa jum tiiti'
(Mt. 13:31-32; Lk. 13:18-19)*

³⁰ Ba' mi' dhir gio mui'p ji chu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam, jup ja titda:

—¿Tu'ñ git bhaan ji ua'rgidhai jam aa'ñdha' na jax ja'k duuji ja a'm ti nii'ñdha' gu Dios gui' nam buiñor bax biiñak ka'?

³¹ Ja'pni dho ji buusan na jax gu mostaasa kai nar ilhi'ch alh, pu ni jax chu'm kaichuk kur ja'xbui'. ³² Ku ba' gu' no' ñich mi ja'p xi ii, giilhim gø'p jum duñia' ji na pai' dhuuk bhai' ji buusnia', jix io'm tø'kob tu jimmí, cham jax chu'm ja'xbui' tu jimmí gu jai' na pui'p jir jum isdam. Joidham xi boorak jup jum bua, gu u'ji' ja ko'raar nam bha tu kakos ka'.

Gu Jesuus na bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik tu ja a'gidhimik gu ja'tkam
(Mt. 13:34-35)

³³ Ja'pni ja'k ba' tu ja a'gidhimik gu Jesuus gu mui' ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch. Nam pai' cham ka kaim nat ba' cham ka tu a'ga. ³⁴ Pu cham maa'n nim tu ja a'gi nat cham tu' bhaan ji chu ua'rgidhak, gu' ja'pji pu bix nat ji'x juugit tu a'ga na bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik. Ku ba' gu'x bhai' ja aagi'ñ ji dai gui' nam ji'k kaichu' na jax jir jum duukam.

Gu Jesuus na ba ñiokdha' gu jibiilh gio gu suudai'
(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)

³⁵ Ba' moo jano' jurnik nat pai' ba ji dhidiimpu, jup ja titda gu Jesuus gu noonbi'ñ:

—Maik gor jach Jimia' bhammi baasi'ñ dir ja'k dhi gø' suudai'.

³⁶ Ba' gamai' ji jii mit bix suudai' dhaam pu gui' gu kanuub ta'm na bhai' dhir bhaan daakat bha tu ja a'gidhimik gu Jesuus, dai na mit jax xi ja tabuimgidhak gu mui' ja'tkam. Ba' gatuuk dir mui'p ji jii mit gu jai'gui' nam pui'p kaichu' pui'kaknub ta'm ip. ³⁷ Ba' na mit nammi ba ji bhii irban, giilhim jix io'm bhai' ji jib, gio nat bhai' ji gu'nguki gu suudai', pix bhai' jim tu'aim kanuub ta'm. ³⁸ Ba' gu Jesuus mi' dhir ja'p kuu' dir gu kanuub kooxchu' jim mo'xdhat. Ba' ma ñiñiich jamit gu noonbi'ñ, jup titda am:

—Aapi'ñ jaduuñ, jibi ñiñia! ;Tii' na jax jum bua gu suudai!! ¿Cha'ch ba' ya' bhai'ku'?

³⁹ Ba' gu Jesuus bamgik ba ñiok gu jibiilh, jup titda:

—jCha'p bha ja'k buam jum buada!!

Gio ba' gu suudai' jup titda ip:

—jCha'p joñat suu'nka!!

Ba' jotmoda' nai' ampix ji chu juu, pu cham pai' ka jibii. ⁴⁰ Ba' mi' dhir jup ja titda gu noonbi'ñ:

—Jax ku pim ba' ja'p xi' pik jup jix chotdon? ¿Moo chakui biix jam jujur ki'n jix biiñak japid aa aañ jiñ bui?

⁴¹ Ba' mi' pui' pup tui'dhi' am, ja'x moo xi miikim pa', na gu' cham bhai' nam jax ti'ya'. Dai nam jup kai'chim jix dhu'npi'ñ ki'n:

—Ja'p moor gø'kam ji bak jia dhich jaduuñ na ba' gam jibiilh gio suudai' jix jiiñgi'ñ!

5

Gu Jesuus na mai'jajootsa' mui' gu cham kiki' i'iimda' bhai' dhir bhaan maa'n gu maa'nkam

(Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)

¹ Ba' bhammi dir ba ai mit na pai' giop bar ju'ñdharan, Gadaara ti tiigim. ² Ba' nat jax mui' ji chim gu Jesuus bhai' dhir kanuub ta'm, ba tii na mu ja'p ba jim maa'n gu maa'nkam na cham kii' tu ii'mda', ampix jix ñaanbi' ka'. Mu dir ja'k jim nam pai'm yassap gu koi'ñga'n, ³ na gu' pui' ti ilhii'ñdha' nar kia'mi'ñi pai' no'm jum yassap gu koi'ñga'n. Pu cham bhaai'n ka' ip moo nam jax dhui buuplhia' sia tu' baiñum tirbiñ ki'n, na gu' giilhim jix oo' ka!. ⁴ Pai'ji tii ma buuplhia' am baiñum tirbiñ ki'n sia tootnaran, gu' ji na gu' maa'n na jax i'kida', ba' pui' cham ka juanda' am. ⁵ Ba' nabap tanoolh gio nabap tukaa' mummu ja'p oirit jiiñakda' u'xchir gio nam pai' jax jum yassap gu koi'ñga'n, gio na diih jum ko'ktolhdhidha' joodai ki'n. ⁶ Ba' nat ba tii na mu ja'p oiri gu Jesuus, jotmoda' mu miraak mi' o'lhia'n ki'n ji kikbu biipi' dir, ⁷ jup titda gø' ki'n:

—Jax japid bhai' bañ dhoodam Jesuus nap jir Maraa'n gu Dios gux io'm Gø'kam? Cha'p tu' ki'n jiñ juanda'. Ka tuñ uañi'ñka' ap gu xib.

⁸ Gu' nax choo'nnit na ba' pui' kai'ch, nat gu' maa'n nim pu ba ñiok gu Jesuus, jup titda:

—Mu buusaiñ cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan dhiñ jaduuñ.

⁹ Ba' ba tikka'n gu Jesuus gux ñaanbigim, jup titda:

—Jax nap tii'?

—Lejion jañ dho tii' —jup kai'ch gux ñaanbigim—, nach gu'r mui' gu cham kikii' i'ii'mda'.

10 Ba' soi'm duuk gio bhai'p ji ñio mit gu cham kikii' i'ii'mda' bhai' dhir bhaan gux ñaanbigim nam jup kai'ch na sap chakui mu ja'k ja jootosda' mu pai' nam giilhim jum tulhiiñ'. **11** Ba' ampik mia'n oipot jup ka tu kob am mui' gu tatooxkoh bha ja'p juurap oidha' ta'm. **12** Ba'p titda am gu cham kikii' i'ii'mda' gu Jesuus:

—Bhammini gu'ñi tatooxkoh bhaan jup ka xich jootsa' nach ja a'm ka xi baapkamu'.

13 Ba' siamri pui' ma ja tii'n gu Jesuus nax bhaai' nam bhammi ja'k ka xi baapkamu'. Ba' gu cham kikii' i'ii'mda' jotmoda' bubuakik bhai' dhir bhaan gu maa'nkam bhammi ja'k pu baapkamu' jamit. Ba' bhai' dhir ji boop jamit gu tatooxkoh na mit jax bha baap ja a'm, bha ja'p bhai' mit gu biix a'nsap, boopok mijimmi pu baap jamit na pai' gø' suu'nka' gu suudai', mi' mit pu koi dappaam bhai'kuk. Gook mambhiix jix cha'tmam oo'm kat am gu tatooxkoh.

14 Ba' gui' nam ka ja bipia'dat gu tatooxkoh, totdonik pu jiboi'ññor jamit na mit ja aa'ñdham gu ja'tkam gu mummu gø' kiicham oi'ñkam, gio gui' nam mu ja'p oi'dha' ji'dilh mi'mik. Ba' bhai' ma jii mit ip na mit bha ti tiigim no' baabui' moor silhkam na jax tum kai'ch. **15** Ba' na mit mi' ba ai na pai'p tu'ii' gu Jesuus, mi' pix ji chii mit nax kii' juraa'n bia'kam mi ja'p daa gui' nam mui' bhaan kap tui'ñgit gu cham kikii' i'ii'mda', bam ti'ii'ñ, na gu' gammiji jix dhaapkat mu ja'p ka oirida'. Ba' giilhim bhai' ji chooto'n jamit. **16** Ba' gu jai' gui' nam ji'k nii'ñ nat jax ja'k dua'ñ gu maa'nkam gui' na kax ñaanbi' kat, gio na mit jax dhuuk koi gu mui' gu tatooxkoh, mi' dhir jup ba ja aagi'ñda' am gui' nam ji'k kia'pix mi' aajidha'. **17** Mi' dhir ba' biix na ji'k ja'tkam nam mi'p tu'ii' soi'm duuk jup titda am gu Jesuus na ba jimia' mi' dhir.

18 Ba' nat jax bha tis kanuub ta'm ba jii ip. Ba' tiix oidhamit gui' nat dua'ñ na kax ñaanbi' kat, **19** gu' ji na gu' cham aa' gu Jesuus, dai nat jup xi chiidak:

—Ja'p ji nap ba jimia'ñ jaduuñ jum ki'aam ja bui gum jaaduñ. Ja aagi'ñdha' ap nat maadit jix joi'mdak jum tiigik jum dua'ñ gui' na bhaankam ya oiri gu Dios.

20 Ba' ma jii ip gu maa'nkam nat tu aagam nat jax dhuuk dua'ñ gu Jesuus, mu ja'p ji bhai' mui' kap na Dekaapolis bhaan bipio'. Ba' biix nat ji'k kap ai, mi' pui' pup tui'ka' am na ba ja aagi'ñdha'.

Gu Jairo na ba umuagi'ñdha' gu Jesuus na dua'ñdhara' gu maraad'n

(Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)

21 Ba' nat gio bhammi dir jup ba tis gu Jesuus baasi'n dir ja'k mi' na pai' gø' suu'nka' gu suudai', giilhim mui' mi' mam jumaap jamit ip gio gu ja'tkam, ba' mi' pup oiri ju'ñdharan. **22** Ba' mi' ba ai maa'n gu maa'nkam Jairo tiigim gui' na mi'r gø'kam ka' maa'n kap nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' o'lhia'n ki'n ji kikbu biipi' dir gu Jesuus, **23** ba'p titda soi'm ilhdhat:

—Aañ ja'p tii kai'chit jiñ jaduuñ nap iam mu jimia' git jiñ ki'aam nap dua'ñdhara' guñ maraax, umri moo ba muukim. Aañ jix maat na dai no' pich xi dhaa, pu dodhia'.

24 Ba' gu Jesuus cham jax ji chi'ñk mui'p ma oi.

Gu ubii na pu dodhia' na bhai' pix xi dhagia' gu jannulhi'ñ gu Jesuus

Ba' mui' ja'tkam pix chu'p tui'dhi' am, pix am kiki'spaim am. **25** Ba' maa'n mui'p jimchu' gu ubii na mambhiix daman gook oidha' bax ka'ook. Nat pai' dhuuk ai gu masaa'n, pui' ja'k pu bii, cham ka duduarda', gammiji pix ba mirda' gu i'ra'n.

26 Mui' ko'kdai' mamtim tii ba ja umua', pui' na jax ba tu'ii'. Biix tii ba tu ga'ra gu tu' na bia'kat na tiix dhuadhim ka', gu'ji na gu' jix io'm bhai' ji bhibhiida'. **27** Gu'ji na gu' pui' ba te' køø gu ubii na tu dudu'ñdham gu Jesuus, ba' xi' mui' xi jimchu' mijji ja'tkam tir na mia'n jix bhiim na pai' jax jimchu'. Ba' mia'n bhiik bhai' xi dhaa gu jannulhi'ñ, **28** na gu' pui' pix kai'ñkam ba' xi' mui' xi jii nap jum aa': "Dai pix no' ñich ba daa gu jannulhi'ñ gu Jesuus, pu dodhia' iñ."

29 Ba' jotmoda' pu kikbu gu i'ra'n, gio nat jix bhai' bhai' ji chu tatdat na kax chu ko'k kat. **30** Gu'ji na gu'x bhai'x maat gu Jesuus

nat maadit ba dua'ñ gu jaroi' nat jax bha dhaa jannulhiran, na gu'x io'm jir ḡ'kam. Ba' ja'k giisik yup ja titda gu ja'tkam:

—¿Jaroo bhañ dhaa jiñ jannulh am?

31 Ba'p titda am gu noonbi'ñ:

—¿Jaroo bhañ dhaa jiñ jannulh am sap! Jax jap gi dhuip machia'? Na gu' mui' ja'tkam ya tum jiimchu', pix am jum kiki'spaim am.

32 Gu' ji na gu' gu Jesuus jix bhai' gan xi ja nii'ñ, panaas ku cham xi maat nat jaroi' bha dhaa. **33** Ba' gu ubii jix choo'nnit gi'bukidhat mi' o'lhia'n ki'n ji kikbu biipi' dir gu Jesuus, na gu'x maat na dhi' aagit yup kai'ch. Ba' biix ba aagi'ñ nat jax kai'ñkam bha dhaa jannulhiran. **34** Ba'p titda gu Jesuus:

—Pu ba dua pich ji matgam jiñ jaduuñ, nap gu' aañ jiñ bui bax biiñak. Ba jimia' ap, cha'p jax kam aa'nda'. Cham tu' ja'k ka gixa' gu ko'kdai' nam eekat.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' gu maraa'n gu Jairo

35 Ba' na mi' ka tu a'gichu' gu Jesuus, mi' ba ji bubua mit ji'kchi gu ja'tkam mummu kam nar pai' kam gu Jairo, ba'p titda am:

—Ba muu ji matgam gum mar. Jax gip kax bhaai' sia kup mui' tii ba bai'ñchu' dhi ḡ'kam?

36 Gu' ji na gu' gu Jesuus ja kee'nam pui' ji' titda gu Jairo, ba'p titda:

—Aap moo cham jax jum aa'nda'. Diilh yup kai'ch am ji matgam. Aañ jiñ bui pix jax jix biiñak ka'.

37 Ba' mi' cham ka aa'gu Jesuus na ja biiñ ka jimda' gu mui' ja'tkam. Dai gu Peegro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan siipdhi'ñ gu Jakoobo, xi ja baidhak mu ja'k ji dhuu na pai' kio gu Jairo. **38** Ba' na mit mummu ba ai, giilhim tum kai'ch, ḡ'ki'n tum suan, gio nam giilhim jix buam jum aa' nat ba muu gu tiiyax. **39** Ba' gu Jesuus mu baakik ba'k chir yup ja titda:

—¿Tu' ma jam duu jiñ jaaduñ na pim ba' moo ja'p giilhim kai'ch? Ḡ'ḡ'er suan japiim. Jax dhui na cham tu' muukix gu tiiyax, matgam mi' pix ji na koos.

40 Ba' dai na mit xi a'sik nat pui' ji' xi ja tii'n, nam gu' cham jiigl'ñ, ja'p jum aa' am na pix ja'p kai'ch. Ba'p ja titda nam sap

ka xi bubuakia' mi' dhir ba'k chir. Ba' gui' pix yup ji bubua mit, dai ba' gu taata'n gio gu di'ñ'ñ gu tiyyax mi' ji bii mit, gio ba' gu noonbi'ñ gui' na pu ja biiñ jimchu!. Ba' mui' ji ai mit mi' na pai' kaat gu mukdha'!

41 Ba' gu Jesuus nobi'ran xi dhaagik yup titda:

—Talita kumi —na ja'p kai'ñkam yup jum kai'ch: Xi bamii' tiyyax.

42 Ba' nat jax pu tii'n, bhai' ji bam gu tiyyax, mi ja'p pix gan ba oiri na gu' bar ḡ', mambhiix daman gook oidha'bia'kam. Ba' mi' pui' pup tum tu'ii' na mit pui' ti tii, am cham bhaai' nam jax jum duñia', nam gu'x io'm jix bhai'm taat. **43** Ba' xi ja soomchulhdhak gu Jesuus nam sap cham jaroi' aagi'ñdha' nat jax dhuuk dua'ñ gu tiyyax, dai nat xi chianik gu diidi'n na ba tu makia'.

6

Gu Jesuus nam cham kigalhdha' mummu Nasareet (Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)

1 Ba' giop ba jii gu Jesuus ja biiñ gu noonbi'ñ mummu ja'k Nasareet nar pai' kam. **2** Ba' nat bam ai na pai' dhuuk cham tum juanda', mui' ma jii maa'n kap mu nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' eek bhai' ji chu ja a'gi gui' nam ji'k mi'p tu'ii'. Biix mi' pui' pup tu'ii' am na mit kai, na gu' giilhim jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Ba'p kai'ch am diilh:

—¿Paa ba' ji chum mamtuxdhak pui' pik joidham jix bhai' xi bua? Jax moo duukat jix aix na jax ti'ya'? Tii' na gu' bixchu' pix nar jix bhai'm duukam yup tu buim. **3** ¿Cham aar di' gui' na u'uux ka tu jibda' na bixchu' kap tu buada', na Mariiya jir di'ñ'ñ, nam jir jum sispidhim gu Jakoobo gio gu Josee gio gu Juudas gio ba' gu Simeon? Gio gu u'uub sispidhi'ñ, ¿cham aa pin ya' tu bipna' am?

Mi' pui' xi kai'chimik gan ji ii mit, nam gu' ja'ppix maa'nkam ilhii'ñ. **4** Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesuus:

—Cham dho jiigi'ñdha' am gu mia'n jum oi'dhagim gu jaroi' no' tii xi chu ja a'gi'ñ bhaankam gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' chi ba' pik no'm jir jum jaja'n nim. Dai no'm jir mik kam nam ba' siamri jiigi'ñdha'.

⁵ Ba' mi' xi ja dudua'ñdhak ji'kchi gux kako'kkam, dai na bhai' pix xi ja da'ngi, pu duduam am. Cham pai' moo maa'n jup duu gu tu' nax io'm jix bhai'r jum duukam, na gu' ampix jix chum bhaak. ⁶ Gampai' ji dhuu gu Jesuus, na gu' niji'x kum buiñor jix biiñak gu mi' oi'ñkam. Pui' ma jii mi' dhir mummu ja'p jai' kap, na ji'x jir mia'n pa', na pai' jax jir kikcham, na tu ja a'gidhim gu ja'tkam.

*Gu Jesuus na nai' ba ja jootsa' gu noonbi'ñ nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam
(Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)*

⁷ Ba' maa'n nim maa'n kap maap ja jumpadak gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ gu Jesuus, nai' ja joot go'gok nam jai' nai'p xi chu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam. Jup ja titda na sap ja palhbuidha' guch Gi'kora', na ba'x bhaai'n ka' nam bhaankamu'n mai' ja jootsaidha' gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam ji'k jix ñanaanbi' ka'. ⁸ Gio ba' nap ja titda na cham bhaai' nam kusbioda' tu' asaak, nich chu' koi' kum ua'da', nich chu' tuumiñ, dai ux tapoorak nam ki'n oxiakkidha'. ⁹ Gio gu ja sussak daipu' nam jax aa'ntu'nda', gio gu ja jajannulh pu daipu' nam jax ti tiichgida', cham bhaai' sap nam jai'p tu ua'da'. ¹⁰ Ja'pni ba' moop ja titda:

—Pai' kikcham na pim aaya', no' ampik maadit jam tibiappatu'n gu jaroi', mi' pim xi juruuñdhai, na pim pai' tiimur' tu ja a'gidhimii gu mi' oi'ñkam na pim ba' giop ba Jimia'. ¹¹ Piam ku pimit gu' mi' pi'k ai nam pai' cham jam kiigalhi'ñdhia', nam cham ji'x jam kaim ka', pu Jimia' pim maakam ja'k, dai na pim xi xiixkai gu dibiir mi jam tooton am na pim jax gamai' ji Jimia', na ba' bhaan jix maati' ka' na mit cham jam kiigalh. Tu' silhkam ki'n jañ ya' jam aagi'ñdhia', cha'pim jax jum aa'nda' sia kum jai' cham jam kaim. Na gu' Jano' na pai' dhuuk jum aaya' na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n nam ba' pui' tii bam aa'nda', nam gu' giilhim jum tulhiiña' jix io'm, cham tu' pui' na gu Sodooma kam gio gu Gomorra kam.

¹² Ba' gui' ma jii mit ip nai' ja'p na jax jir kikcham na mit tu ja a'gidham gu ja'tkam, jup ja titdaim am nam sap mi' pui' ba Jimia'

na jax jix aa' guch Gi'kora'. ¹³ Gio ba' na mit mui' mai' ja joot gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gux ñanaanbigim, gam na mit mui' ja dudua'ñ gux kako'kkam, dai nam bhai' pix xi ja julhii'ñdhim gu tu' joidham jix xuu'ngi'.

Na mit jax dhuuk mua gu Juan ja'tkam bopkondam

(Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)

¹⁴ Ba' gu Eroodis gui' nar ge'kam ka' pui' ba ti kai na mu pai' oirit jix bhai' tu bua gu Jesuus, nam gu' pix ja'x pui' tu a'ga gu ja'tkam. Ba'p kai'chdha':

—Dhi' bak gu Juan ja'tkam bopkondam gio duadik jup ba buus mu dir koi'ñga'n tir, pui' ku ba'x io'm jix bhai' ba tu buim gu tu' nax bhai'r jum duukam.

¹⁵ Jai'p kai'chdha' am:

—Ja'pji Eliiyas ji chi, gui' nat saak maaxik tis jix dhaam ja'k.

Jai' maakam jup kai'chdha' am:

—Ja'pji chi maadit pix jir di' gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios.

¹⁶ Ba'p kai'ch gu Eroodis na pui' ba te' ke'p nam pui' ji' kai'chdha':

—Ja'pji Juan ji nat gio duadik jup ba buus mu dir koi'ñga'n tir, gui' na nich tu chia na mit ii gu ma'oo'n.

¹⁷ Ba' giilhim bax choodon pui' xi kai'chit, nat gu' dhi' tu'm da'p duu na mit pai' dhuuk daa gu Juan Jano' nat baiñum tirbiñ ki'n buuprak tu chia nam mu kuuppu' nam pai'm kukpa gu ja'tkam, na mit gook dit maap jim daagik gu binga'n Erodiyyas tiigim, gui' na biipi' dir kar binga'n kat gu Piliip nam jir jum sispidhim gu Eroodis, gu' ji nat gu' bhai' ji iix, sia kum tiir jum sispidhim. ¹⁸ Ba'p titdada' gu Juan:

—Cham jir am nap biima'n tu kioka' dhi ubii jiñ jaduuñ, na gu' moo mia'n jir jum jaduuñ ga'n.

¹⁹ Ba' giilhim bhai' ji bhaam gu Herodiyyas buiñor gu Juan nat pui' ti kai na sap pui' ji' kai'chdha', tiix chu chiañim ka' nam mu'aa'. ²⁰ Gu' ji na gu' soo'mcholhi'ñka' gu Eroodis, na gu'x iibhi'ñdhia', na gu'x mat ka' na bhaan ti nii'ñdhia' guch Gi'kora' gu Juan, na gu' gammiji tu' ka'm ti nii'ñdhia', gio na gu'x io'm jix bhai' xi buada' na xi chu a'gi'ñdhia'. Ba' joidham ke'ke'p gu Eroodis,

sia ku tii cham pik maatit k^{eff}ka' na jax kai'ñkam jup titdada', pui' ku ba' cham aa' nam mu'aa', pui' pix tii ka xi kuu. ²¹ Gu' ji na gu' moo jano' pik bhai'p jir koi'cham kat nat bhai' tu chia gu Eroodis nat tum bhai'ñ gu koi' nat sap jum ai gu oidharga'n. Ba' ma tu juu ja biim gu o'rosiiris tugi'ñ, gio gu sandaarui'x chugi'ñ, gio jai' gu Galilea kam gui' nam pui'p jir g^eg^{er}kam jum aa'ndam ka'. Ba'x bhai' pix jum ilh gu Herodiyyas, na gu' bax maat nat noonbiran ba giⁱ gu ki'darga'n. Ba' dai na mit xi chu a'gak gook dit gu tiyaa maraa'n nam jax ja'k duuji jix bhai' bhiiya' gu Eroodis na ba' mi' bhaan jim tukgidhai aaga' na tu chiñia' nam boi bhiihdha' gu Juan. ²² Ba' mi' dhir ja'xpix nam mi' ka tu kua', mi' ba baa gu tiyaa, ba' mi ja'p ma chi nii ja niiñchudat gu ja'tkam. Alh iam ko'raaru gu Eroodis pui' nat jax ja'k ti nii, gio gui' nam mi'p tu'ii' biima'n ba pui' ip. Ba'p titda gu Eroodis:

—¿Tu'm a'm jum aa'? Ya'ñ dhop tu'ii' no'p tu'x aa' nañ jum makia!.

²³ Jix bhai' moo xi chitda na ba'jⁱⁱgi'ñdha', jup titda:

—Ja'p ji moox gi'm jañ ya' pum titda. Jum makia' iñ dho nap tu' ilhii'ñdha', sia dibiir jañ dhom makia' irban juugit gui' na ji'x bhaan bipio' ya' nach pai'p tu'ii'. Cham jax bua, nañ gu' biix ja daa' gu ja'tkam.

²⁴ Ba' xi miⁱ gu tiyaa nat tikkam gu di'ii'n, jup titda mu eff:

—Jup jiñ chitda gu ya' kiokam na sap jiñ makia' nañ tu'x aa'nda'. ¿Tu'ñ bha tañia'?

Ba'p titda gu di'ii'n:

—Ja'p jap tiida' na iikii bham makia' gu ma'oo'n gu Juan ja'tkam bopkondam.

²⁵ Ba' jotmoda' gio mijip xi miⁱ gu tiyaa mu na pai' daa gu Eroodis, ba' mu eff jup titda:

—Aañ jix aa' nap jiñ makia' joxia' ta'm gu ma'oo'n gu Juan ja'tkam bopkondam, xib ip moo.

²⁶ Ba' nai' soi' jim duu gu Eroodis, giilhim jix buam jum ilh. Gu'ji nat gu' moo pui'p ba tii'n mi' ja kaichdhat gui' nam ji'k mi'p tu'ii' na makia' na tu' ilhii'ñdha'. ²⁷ Ba' pui' tiix buam jim aagit mui' ma joot maa'n gu sandaarui'x chugi'ñ na iikdhara' gu ma'oo'n gu Juan. ²⁸ Ba' mui'p ma jii maa'n gu sandaarui'x nat iikim gu ma'oo'n. Ba' ja'xpix

mi' ba aich, mi' xi maa gu tiyaa. Mi' dhir ba' gu tiyaa mu ja'k jup xi bhiihdhak gu di'ii'n. ²⁹ Ba' pui' ba ti kai mit gu noonbi'ñ gu Juan na mit ba mua, ba' mui' ma jii mit na mit bhiiim gu tukga'n nam yaaspa'.

Gu Jesuus na mui'dhalhdhai gu paan tu ja makia' gu mui' ja'tkam

(Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Ba' gio maap jup bam jumaap jamit gu noonbi'ñ gu Jesuus na mit ja'k suulhgik mu ja'p pai' nam jax oipimik, ba' ba aagi'ñ am na mit ji'k tu'x bhai' tu duu, gio nam jax ja'k ja titdaim gu ja'tkam nam tu ja a'gidhim.

³¹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Maik gor pai' na cham jaroi' oiri na pim ba'm jiipdha'.

Nam gu' giilhim mui' ja'tkam mi'p oipo, jai' jimiim am, jai'm mi'p aajim, pu cham bhai' nam jax tu jugia'. ³² Ba' diih dai na mit jax bha tiit is kanuub ta'm na mi ja'p jup se' suudai' jugii'ñ, pu cham xi chu tabuimgidhak pu jii mit jotmoda' baasi'n dir ja'k na pai'r gampix. ³³ Gu' ji na mit gu' sia ja tii mui' jai' dhit, jix maatit tii mit na biix gu Jesuus bhammi pix daichu' nam mui' xi chi nii'ñ. Ba' bhiji ja'p pu boop jamit biix ju'ñdharan gu suudai', biipi' kat bhammi dir bap tu'ii' am na mit ba' gui' bhammi dir jup ba ai. Ja'x xikoor jumpax am, nam gu' jano' pik mui' mi'p oipo jai' kap dir, sia mik dir kam. ³⁴ Ba' nat mui' ji chim gu Jesuus bhai' dhir kanuub ta'm, nammi ja'p xi ju' am gu ja'tkam nat ba ja tii. Ba'x ja joi'mdat ja tii, nam gu' sap ja'p ji buusan na jax gu kakasnir no' cham jaroi' ja bipia'. Ba' bhai' ji chu ja a'gi biix aixim na jax ja'k jir am nam tui'ñgida'. ³⁵ Ba' ja'xpix jurnidhak mu ja'p ba baabu mit gu noonbi'ñ gu Jesuus, jup titda am:

—¿Jax jach jich dhuñia'? Ti' nat ya' pix ba ji jur. ¿Cham aach ba Jimia' nach ba tu koi'po'? Na gu' ya' cham bhaai' nach pai' tu jugia', na gu' ya'r gampix. ³⁶ Dai nap xi ja jootsai dhi jaaduñ kum ba tu taañpu' gu koi' miji ja'p pai' na jax jir kikcham, nam gu' cham tu' ua' gu tu' nam jugia', gio na gu' ya' cham bhaai' nam pai' tu saba'da'.

³⁷ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Yaa' pim dho ka tu ja makia' aapi'm. ¿Tu' gi pik?

Ba'p kai'ch am ip gio:

—Jax dhui na gu' sia kut maadit tii ma chu jua ji'k xijum baik masaa'n, pu cham ja aix nam tu jugia' siat tii ma chu saba'lh biix ka'm na ji'k mai'chia' gu tuumiñ.

³⁸ Ba' ba ja chia nam ja tikka' no'm sap cham jai' dhit iam ua' gu koi', jup ja titda:

—Ea gor xi ja tikka no'm iam jai' dhit ua' gu koi'.

Ba' gui' mijji ja'p jup xi ja tikkapuk jup titda am gu Jesuus:

—Muni tii ua' maadit, dai nar gook alh, jix chamaam gu paan gio ba' gook gu bop-top.

³⁹ —Dhii' dho ba ja kokba'ñchu'n —jup kai'ch gu Jesuus.

Ba'p ja titda gu noonbi'ñ nam sap xi ja chiñia' nam mi' ja'p xi dharaibu' xi'xkor gu ja'tkam sai' dhaam na joidham jix chi tiidu'. ⁴⁰ Ba' pui'p xi ja tii'n jamit, ba' mi ja'p jup ji dharaibu mit xi'xkor. Ji'kchi kap moo gui' na mit maap daraibu nam aix jix chamaam oo'm, jai' kap ba' gook oo'm daman mambhiix, mi' pix pui'. ⁴¹ Ba' gu Jesuus nat jax dhaa gux chamaam gu paan gio gu gook gu boptop, jix dhaam ja'k xi chi' tiigik xi chu taxchaabgidhak pix mui' ji ja maa gu noonbi'ñ ta'tak jaisaidhat, ba' gui' mi' dhir nai'p ji ja maa mit gu ja'tkam. Na mit pai' biix xi ja maakak gu paan, gio gu boptop nai'p ji ja maa mit. ⁴² Biix chu juu mit nam ji'k mi'p tu'ii', tu koi'mik am nam ji'x ilhii'ñ. ⁴³ Jai' mit pu cham ka jugio, pui' mit ma chu jumaap ip gio, mambhiix daman gook bapaalh jamit ja susdui', ku gu' binkam ji gu boptop, cham tu' moo dai gu paan. ⁴⁴ Alh moo mui' ja'tkam na mit mi' tu juu, jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm (5000) aixim gu chichio'ñ, gu u'uub gu' cham daaxix kam ji gam a'allh.

Gu Jesuus na ja dudua'ñdha' gux kako'kkam mu Genesareet

(Mt. 14:34-36)

jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'. ⁴⁷ Ba' kia'pix irban ba ji bhiik jamit gu noonbi'ñ nat ba tuk, gu Jesuus pui bhammi'p tu'ii' oidha' daam. ⁴⁸ Ba' na bhammi' dir mui' xi chi' nii'ñ, ba ja tii nam mummu tii ti bhiik, cham ka jimmi' gu kanuub, nat gu' giilhim jix io'm bhai' ji jib mu dir ja'k nam pai' ja'k tii ka jiimit. Ba' nammii na pai' bar katukgab, mui' ma jii gu Jesuus, bhammi' dir pix tu tui'dhi' biix a'nsap, mi' ba ai ip gio na pai' ge' suu'nka' gu suudai'. Mi' dhir ba' biix suudai' dhaam pix chu'm duu, ja'p gai dhir pa' moo bhiichu' nam pai'p tu'ii' gu noonbi'ñ kanuub ta'm. Ba' nat mi ja'p jupaaban ji bhiik, ⁴⁹ ge'g'er ba jiiñ jamit jix xusuañim na mit ba tii na mi ja'p ba jimchu' suudai' dhaam. Ja'p jum aa' am na tu' mi' bax ja naa. ⁵⁰ Giilhim jix chotdonit mui' ba ti nii'ñ am, gu' ji nat gu' jotmoda' bha ñio, jup ja titda:

—¡Cha'pim totdon ka!! ¡Aañi' pix jup tui'dhi'!

⁵¹ Ba' mui' ji ai. Ba' nat jax bha tis kanuub ta'm, nai' ji kikbu gu jibilh. Ba' gui' mi' pui' pup tu'ii' am, nam gu' giilhim jix juraapgx, ⁵² nam gu' chakui maat no'r ge'kam gu Jesuus, sia kum tii nii'ñ nat mui'dhalh gux chamaam gu paan, nam gu' cham biix ja jurjur ki'n xim ga'nga na jax jir jum duukam.

Gu Jesuus na ja dudua'ñdha' gux kako'kkam mu Genesareet

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁵³ Ba' ja'pix bhammi' dir ba tiit is jamit ju'ñdharan na pai' Genesareet ti tii', mia'n Betsaida. Ba' bha ja'p xi buraak jamit gu kanuub ⁵⁴ mui' ji chiitim. Gu' ji nam gu' ampik mui'p ti nii'ñ gu ja'tkam, jix maatit tii mit na maadit jir di' gu Jesuus. ⁵⁵ Jotmoda' mit nai' xi chu aagam mijji ja'p na jax jix chum kako'k, gio jai' na mit mui' ji ja u'uuk na pai' oiri gu Jesuus. ⁵⁶ Ba' nat mijji ja'p xi jii na jax jir kikcham, pup xim ja booso' am gux kako'kkam mijji dir ja'p ba'pki chir, ba' soi' titdada' am na sap sia palhiip nam bhai' xi dhagia'ju'ñdharan gu jannulhi'ñ, pu duduadzia' am. Pui' ba'p ji buus, pu dudua mit biix gui' na mit ji'k daa gu jannulhi'ñ sia gu palhiip.

7

*Gu Jesuus nap kai'ch na cham jir am nam
jax tu jmdat gu bijik dir kam
(Mt. 15:1-20)*

¹ Ba' jan'o' na mi' ka oiri gu Jesuus, mi' ba ai mit bhammi dir ja'k Jerusaleen gui' nam pariseos jum tiit'i'nda' gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu nio'ki'ñ gu Dios. ² Ba' moo ampik jup ba ji chu juu mit gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesuus, ba' ba ja tii mit na mit jai' dhit cham mui'kim jum i'koim, na gu' sap jix xidhuu ka' no' cham mui'kim ikoimdhix gu jaroi'. ³ Na gu' gui' nam pariseos jum tiit'i'nda' gio gu jai' Israel kam ja'tkam, pui mi' pui' tu daa'ñchu' am nam jax ja'k tu jimat gu bijik dir kam kat, na sap no'm cham mui'kim ikoimdhix, cham jir am nam gan tu kua'da', nam gu' sap jum ua'tulhdha'. ⁴ Gio jai' cham daaxix kam, pui' na jax gu jaroi' no't jii pai' na bixchu' tum ga'ra, jum aa'nda' sap na mui'kim batbia' ja'k giisii, na gu' sap jix xidhuu na tu jugia' no't jax dhuuk cham mui'kim batbia. Gio gam gu tu' na bhaan tu io'da' na mui'kim ja bopkonda', gio gu bhi'mkar, gio ba' gu tu' na bhaan dadarrida' na pai' dhuuk ba ji chu jugia'. ⁵ Mi' dhir ba' bhai' ji chikka mit gu Jesuus gui' nam pariseos jum tiit'i'nda' gio gui' nam sap jix mat ka' gu nio'ki'ñ gu Dios, jup titda am:

—Jax kum ba' dhim ja'tkam tuk cham mi' pui' ka jimchu' nam jax tu jimat guch bopxikat? Tii' nam cham mui'kim jum i'koimdhhat tu kua'.

⁶ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho pui' na jax aapi'm na pim gu' cham tu' mi' pui' jiim na pim jax ja'k tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam nam tui'ñgida'. Bak gu'r pui' nat jax tu ua'nak mi' u'uan ta'm gu Isaiiyas gui' nat mui'kim bha nio'kdhak guñ Gi'kora', nap jum kai'ch:

Dhi ja'tkam pui' xi kai'ch am nam sap tu' ka'm jiñ nii'ñ, gu'ji na gu' gu ja jujur mik ja'k jup tu'ii' aañ jiñ bui.

⁷ ¿Tu'm gi mi'p tigia' siam biix aixim tu daan? Nam gu' cham tu' mi' pui' jiim nañ jax jix aa', gio na gu' nam ji'k jax tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam,

diilh piix nam jax ilhii'ñdha'.

⁸ 'Jix matgam dho —jup kai'ch gu Jesuus—, na pim gu'ja'p xi dhuukat na jax jix aa'gu Dios. Dai na pim mi' pui' tu daa'ñchu' nam jax tu jimat gu bijik dir kam kat nam mui'kim ja bopkondat gu tu' nam bhaan tu io'da', gio jai' cham aagix kam ku pim pu tu buim.

⁹ 'Gu' ba' na jax jix aa' gu Dios, tu' piix ilhii'ñ japid. Dai na pim mu ja'k jix chutkagix na pim jax ilhii'ñ diihl. ¹⁰ ¿Moo ja'p cham jam a'm baapak aa? Gi nat ja'pni tu ua'nak bo gu Moisees nap jum kai'ch mi' u'uan ta'm: "Tu' ka'm jap niidhat gum taat gio gum naan." Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch ip: "Gu jaroi' na cham tu' ka'm nii'ñdha' gu taata'n piam gu di'ii'n, piix am ti'ñchoka' na joodai ki'n ma'yaxix kam muukix ka'." ¹¹ Gu'ji na gu' aapi'm jix io'm maakam ba xi buim, ja'p jum aa' pim nar am na ja'p tiida' gu jaroi' gu taata'n piam gu di'ii'n: "Pui' ba tii'n jañich gu Dios nañ biix mu tu tu'aa' chiop nañ ji'k tu bia'. Cham ka bhaai' nañ jax dhuim taiñbuidha', sia ku ja'p moo tiim a'm jum aa'." ¹² Dai no't pu'ñi ba tii'n gu taata'n piam gu di'ii'n, aapi'm pui' ba ti'ya' na mi' pui' ba jimchu' na jax jix aa' guñ Gi'kora', ja'p moo silhkam xi kai'chdha' pim. ¹³ Ba xi jii pimit na pim biix aixim tu bua bhaan jim iatat nam jax tu jimat gu bijik dir kam. Gu'ba' na jax jix aa'gu Dios, gampai' piix bia' pim, panaas ku pu cham tu' bhai', gio jai' cham aagix kam ku pim pu tu buim.

*Gu Jesuus nap kai'ch na cham xidhuu gu
jax chu'm koi'*

¹⁴ Ba' gu Jesuus maap ja jumpadak gu mui' ja'tkam jup ja titda:

—Ka na pim moox bhai' xiñ kaaya' biix na pim ji'k ya'p tu'ii' nañ jax jam tiida'.

¹⁵ Jax dhui na gu' cham tu' xidhuu no' moo tu kua' piix gu jaroi', gu'ji no'x bhaamut nai' titii'ñcho, piam ku jax ña piix jum aa' na jax cham jir am na ba'x xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'. ¹⁶ Mi' pim pui' ba Jimia' ji'k na pim jix maatit jiñ këe'.

¹⁷ Ba' mi' pui' xi ja titdaimik pu jii mummu na pai' tibiapka'. Ba' nat mu ba ai, ba tikka am gu noonbi'ñ na jax kai'ñkam

jup kai'ch gu pui' na jax ja titda gu mui' ja'tkam. ¹⁸ Ba'p ja titda:

—¿Aapi'm aa pui' cham maatit jup tē kēkē? Ja'p jañ dho kai'ch na cham tu' xidhuu no' moo tu kua' pix gu jaroi', ¹⁹ na gu' silh bookaran ja'k bhiyya' gu koi', mi' dhir dai na giop ba buusnia', cham tu' na jura'ran ja'k baapkii mi'x buam ba jurtu'nka'.

Ba' dhi' na pui' ji' kai'ch gu Jesuus, ja'p kai'ñkam jup kai'ch na sap cham tu' xidhuu gu tu' koi', pu ni jax chu'm. ²⁰ Ba' ja'pnip ja titda:

—Gu' ji no'x bhaamut nai' titii'ñchu gu jaroi' piam ku jax ña pix jum aa' nax buam jir jum duukam na ba'x xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'. ²¹ Na gu' kai'ñkam ja jujur am dir gu ja'tkam na bhai' jim gigi'lhi'ñ gux buam jum duukam, jax ñam pix bam aa'nda', ja'p na jax gui' nam jai' jix bhai' ja titdada' gu u'uub sia kum tii ti bipna', gio gu u'uub ba pui' ip. Gio gui' nam cham tiimui'x ka', siam tii maap tu oi'dha'. Gio gui' nam ja'tkam ja koo'nda'. ²² Gio gui' nam ti iixi'ñdha'. Gio gui' nam jix bhaamut niilñdha' gu jaroi' no' tu' bia', nam jai' pui'p jix aagit. Gio gui' nam jax ñam pix tu buada' na jax cham jir am. Gio gui' nam iatda'. Gio gui' nam jotmoda' pix jix bhai' tiiida' gu ubii, mi' dhir jumai ip. Gio gui' nam jix chi jiigak ka'. Gio gui' nam giilhim tu ñiok. Gio gui' nam jix buam ja a'gada' gu ja'tkam. Gio gui' nam ge'gérkam jum taat ka'. Gio gui' nam biix aixim tu buada', panaas kum cham ja jujur bia'ka'. ²³ Biix dhi'ñi na ji'k jix buam jir jum duu'nkam, ja jujur am dir jum gigi'lhi'ñ gu ja'tkam. Dhi' ji na ba' pui' m kai'ch nax xidhuu, na gu' giilhim jir ua'tulhdhara'.

Maa'n gu ubii na cham jir Israel kam na umua'ñdha' gu Jesuus na dua'ñdha' gu maraa'n

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Mi' dhir ba' ma jii gu Jesuus mummu maa'n kap, mia'n pix iam na pai' ge'r kiicham Tiiro ti tiigim. Ba' mi' nat pai' ai, tii cham pai' jimmida' na tii cham aagit na jaroi'x mat ka' na pa ja'k jax chui'ka'. Gu' ji nat gu' cham pui' ji chu buus, moo jan'o' pui' ba tim tii. ²⁵ Mi' ba jimchu' maa'n gu ubii nat jax pui' ti kai, na sap cham kii' tu ii'mda' ka' maa'n gu maraa'n, ampix pui'x

ñaanbi' ka', ba' mi' o'lhia'n ki'n ji kikbu biiipi' dir gu Jesuus. ²⁶ Gui' gu ubii cham tu'r Israel kam ka', pur mi' kam ka' Peniisia, na Siiria bhaan bipio' gui' gu dibii. Ba' soi' xi chitda, jup titda na sap iam mai' jootsa' gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan gu tiiyax. ²⁷ Gu' ji na gu'p titda gu Jesuus:

—Ea nañ biipi' ka xi ja palhbuidha' gu Israel kam ja'tkam nañ ba' aap jup bam palhbuidha'. Na gu' no' ñich aap biipi'm palhbui, ja'p ji buusnia' na jax gu a'aalh no'm ka tu kua' gu tu' koi' no' ñich mi' dhir ja boppoidhak mu xi ja maa gu go'ngox.

²⁸ Ba'p kai'ch gu ubii:

—Dho gu' pui' dat do jia tii, gu' ji nañ gu' aañ soi'ñ ilhii'ñ. ¿Cham aa gu' cham jax jup bua no'p moo xich joi'mundai jich palhbuidha' git? Na gu' ja'p ji buusnia' na jax no'm ti tiiib gu go'ngox gu biimuñga'n na iigisda' pai' nam tu kua'da' gu a'aalh.

²⁹ Ba'p titda gu Jesuus:

—Ja'pji moo silhkam jia nap soi'm ilhii'ñ jiñ jaduuñ. Ba buus ji matgam gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan gum maraax. Cha'p jax kam aa'nda', ba Jimia' ap.

³⁰ Ba' ba jii ip gu ubii. Nat pai' dhuuk mu ai kia'mi'ñ, jix kii' mi ja'p bo'm bakxidhat gu tiyyax, pu ba buus gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan na ki'n kax ñaanbi' kat.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gui' na cham tē kēkē' gio na cham tu ñiokda'

³¹ Ba' mi' na pai' daakat gu Jesuus mia'n ge' kiicham Tiiro ti tiigim, mi' dhir giop ma jii, moo bhai' buus na pai' Sidoon ti tii', na pui'p jir ge' kiicham. Bhai' dhir ja'p gakoolh bhiik mummu ba buus na pai' Dekaapolis bhaan bipio' gu dibii. Mu ji ai mia'n na pai' ge' suu'nka' gu suudai', na Galilea bhaan ba bipio'. ³² Ba' mi' ba bai'ñchu' am gu ja'tkam maa'n gux ko'kkam na cham tē kēkē' gio na cham tu ñiokda', ba' soi' titda am na sap palhiip bhai' xi dhagia' na ba' dodhia'. ³³ Ba' gu Jesuus ja'p ja'k xi baidhak diilhkob palhiip bhiji xi kii'mpi naankaran, gio ba' nat xi xixbuidhak gu nobii'ñ palhiip bhai' xi dhaa niiniran. ³⁴ Gio ba' nat jax jix dhaam ja'k xi chi tiigik ii'mdaga'n xi buak jup kai'ch:

—¡Epaata! —na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: ¡Xim kukpio'k!

³⁵ Ba' joidham bhai' jim kukpio' gu naanka'n gui' na cham tē kēekat, gio gu niini'n pu dua ip, jix bhai' ba tu a'ga. ³⁶ Ba'p ja titda gu Jesuus gui' nam mi'p tu'ii' nam sap cham jaroi' aagi'ñdha' nat jax dhuuk dua'ñ, gu' ji nam gu' gui' moo jan'o' nai' pix ja'x pui' tu ja a'gi'ñ, sia kut tii xi ja soo'mcholhdhak. ³⁷ Ba' gu ja'tkam gui' nam pui' tu ja a'gi'ñdha' mi' pui' pup tui'ka' am, ja'xpix dai nam jup kai'chdha':

—Joidham dho bak jia! Jain na gu' pui' ja dudua'ñdhim gui' nam cham tē kēe gio gui' nam cham tu ñiok.

8

Gu Jesuus na mui'dhalhdhai gu koi' giop tu ja makia' mui' gu ja'tkam

(Mt. 15:32-39)

¹ Ba' mi' na pai' ka oiri gu Jesuus, gio mui' mi'p ma ai mit gu ja'tkam. Ba' baik jurni'ñ ki'n ma juu gu koi' nam tu ua'dat. Ba' maap xi ja jumpadak gu noonbi'ñ, jup ja titda:

² —Jix joi'mdat ja nii'ñ iñ dhi ja'tkam, na mit gu' baik tanoolh ya' ba ji juruuñ. Cham ka tu ua' am gu tu' nam jugia'. ³ Na gu' no'ñich pui' cham tu ja maakak ba ja joot ja ki'aam ja'k, mu pai' ua'ma' am boi cha'm, nam gu' jai' mīk dir tu jim.

⁴ Ba'p titda am gu noonbi'ñ:

—Jax gi dhui jaroi'p ba tu ja maa, na gu' ya'r gampix? Paach gip tu saba'da' gu tu' nach ja makia'?

⁵ Ba' ba ja tikka'n, jup ja titda:

—Gu' ji'k japim pix ua' gu paan na pim saak ua'?

Ba' gui'p titda am:

—Xijum gook dho pix.

⁶ —Dhi'ch dho ta'tak jaisai ja makia' —jup kai'ch gu Jesuus.

Mi' dhir ba'p ja titda nam sap xi ja chiñia' gu ja'tkam nam xi dharaibu'. Ba' gui' pui'p xi ja tii'n jamit, ba' pix mi ja'p jup ji dharaibu mit. Ba' gu Jesuus nat jax dhaa gu xijum gook gu paan xi chu taxchaabgidhak pix mui' ji ja maa gu noonbi'ñ ta'tak jaisaidhat, ba' gui' mi' dhir pix nai'p ji ja maa mit gu ja'tkam. ⁷ Gio ba' gu boptop ji'kchip ua'dat am. Nat jax jup daa, pui'p xi chu taxchaabgidhak pix mui'p ji ja maa gu noonbi'ñ, mi' dhir ba' gui' pix nai'p ji ja maa mit ip gu ja'tkam. ⁸ Dappaam tu juu

mit, tu koi'mīk am nam ji'x iłhii'ñ. Jai' mit pu cham ka jugio, pui' mit ma chu jumaap, xijum gook bapaalh susda gu ta'tak ga'n nat bii. ⁹ Maakob mambhiix jix cha'tmam oo'm (4000) aix am gu ja'tkam na mit mi' tu juu. Mi' dhir ba' dai nat jax xi ja tabuimgidhak, ¹⁰ nat jax bha tis bhaan gu kanuub, pu jii ja biim gu noonbi'ñ baasi'n dir ja'k maa'n kap na pai' Dalmanuuta bhaan bipio' gui' gu dibiir.

Gu pariseos nam jix aa'nda' na maa'n jup duñia' gux bhai'm duukam gu Jesuus ja nii'ñchudat

(Mt. 16:1-4; Lk. 12:54-56)

¹¹ Ba' na mit bhammi dir ba tiit, bhai'p ba ai mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda'. Ba' pix am bhakku am buiñor gu Jesuus, bhax aa' am na sap jup duñia' gu tu' nar jix bhai'm duukam ja nii'ñchudat, na sap ba' bhaan matgilhia' no't baabui' silhkam bha joot guch Gi'kora!. ¹² Gu' ji na gu' gu Jesuus cham aa', dai nat jix buam jum aagit ii'mdaga'n xi buak jup ja titda:

—Jax ku pim ba'x aa' nañ jup duñia' maa'n gu tu' nar jix bhai'm duukam? Na pim gu' gammiji pu nii'ñdha'. Aañ pu kai'ch tu' silhkam ki'n nañ cham tu'p duñia' dai aapi'm jam nii'ñchudat, na pim gu' cham ji'xkat ti jii'ñdha' aañ jiñ bui, sia kuñ jix bhai' ti tu bua.

¹³ Daipu' xi ja tiidak nat jax bha tis kanuub ta'm, pu jii ip gio baasi'n dir ja'k mi' na pai' ge' suu'nka' gu suudai'.

Na cham jir am pui' nam jax ja'k tu a'gada' gu pariseos gio gu Eroodis

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Ja'p moo cham jup ka ti'ñchu' am nam xi chu gaamui git gu tu' nam tu jugia' gu noonbi'ñ gu Jesuus, maa'n pix bha ua' am gu paan kanuub ta'm. ¹⁵ Ba' nammī gama ja'k nam ba jiimchu', jup ja titda gu Jesuus:

—Moo pim cham ja kēkēda' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio gui' nam kaichu' gu Eroodis. Nam gu' ja'p ji buusan na jax gui' na ki'n jappukar gu paan, giilhim jix chu ia'ñdhara'.

¹⁶ Ba' bhai' jim ti tikka mit diih jix dhu'np'iñ ki'n, jup kai'ch am:

—Jax ba' ku ba'p kai'ch? Gu' bak nach cham ka ti'ñchu' gu paan nach bha ui'ka'.

¹⁷ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesuus nam jax kai'ch, jup ja titda ip gio:

—¿Jax ku pim ba' dai gu tu' paan bhaan tu a'gim na pim cham ua'? Nañ gu' aañ cham tu' tu' koi' aagit jup kai'chim. ¿Moo ja'p cham maatit te' kee' pim aa? ¡Moo ja'p jix kaapak ji jia gu jam jujur! ¹⁸ ¿Ka' pim ji cham tu buupui aa, ka' cham tu naanak japim aa? ¿Kux moo ja'p cham titi'ñchura' pim aa? ¹⁹ ¿Ji'k japimit bapaalh ja susdui' gu paan gu ta'takga'n nat bii jano' na ñich mui'dhalhdhak tu ja maa gux chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm gu ja'tkam?

Ba' gui'p titda am:

—Mambhiix daman gook bapaalh dho.

²⁰ —Jano' gi na ñich pai' dhuuk mui'dhalh gu xijum gook gu paan, na ñich tu ja maa gu maakob mambhiix jix cha'tmam oo'm, ¿ji'k japimit bapaalh ja susdui'?

Ba' gui'p titda am:

—Xijum gook bapaalh dho.

²¹ Ba'p ja titda:

—¿Gu' jax ji ku pim ba' moo ja'p cham maatit te' kee', ni ku pim xim ga'nga na jax jir jum duukam? Nañ gu' aañ cham tu' tu' koi' a'gidhat jup kai'chim, ja'pji gui' nam pariseos jum tiiti'gio gui' nam kaichu' gu Eroodis nañ ja aagit jup kai'chim, na cham jir am nam jax ja'k tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam Betsaida kam

²² Ba' mi' dhir mui' ma jii gu Jesuus mummu na pai'r ge' kiicham, Betsaida ti tigim. Ba' mi' ba bai'ñchu' am maa'n gu maa'nkam na cham ñia ka', ba' soi' ba titda am na sap palhiip bhai' xi dhagia' na ba' dodhia'. ²³ Ba' gu Jesuus am xi ñobchik gammiji pix chu'm duu, namm'i baas ju'ñdharan xi baabuk palhiip bhai' xi julh gu chiñbur ga'n buupuiran gio nat palhiip bhai' xi dhaa, ba' xi chikka no' sap moo bax chu maax na nai' xi chi nii'ñ. ²⁴ Ba'p kai'ch gu cham ñia kam nai' xi chi nii'dhat:

—Bax chu maax pa' dho. Ja'p tu'm jum maaxi'ñ am gu ja'tkam na gu tutua.

²⁵ Ba' gio bhai'p xi dhaa buupuiran, jix bhai' bhai' ji ñiata, pu dua, sap joidham jix bhai'x chu maax na nai' xi chi nii'ñ. ²⁶ Mi'

dhir ba' dai nat ba joot kia'mi'ñ ja'k, jup titda:

—Ba Jimia' ap jum ki'aam ja'k. Gakoolh jap moo bhiyya' mi' dhi ge' kiicham nam cham bam tikkada' gu mi' oi'ñkam na pich jax dhuuk dua.

Gu Peegro na ba tu aa'nda' na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam

(Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)

²⁷ Ba' mikkat giop ma jii gu Jesuus ja biim gu noonbi'ñ mummu ja'k ji'kchi kap na pai'r kikcham, mia'n ge' kiicham na Sesarea Piliipo ti tii'. Ba' nam namm'i ka jimchu' biix boi, ba ja tikka, jup ja titda:

—¿Jax jam kai'chdha' gu ja'tkam? ¿Jaroo sap da' iñ? ¿Tu'ñ sap jir jup tu'm da'?

²⁸ Ba' gui'p titda am:

—Dho ji'ma'n jup kai'chdha' am nap sap aap jir di' gu Juan gui' na ja'tkam ja bop-kondat. Jai' ba'p kai'chdha' am ip nap sap aap jir di' gu Eliiyas, gui' nat saak maaxik jii jix dhaam ja'k. Gio ba' jai'p kai'chdha' am ip nap sap aap maadit jir di' gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik guch Gi'kora'.

²⁹ Ba' diilh jup xi ja tikka gu Jesuus, jup ja titda:

—Aapi'm gi, ¿xiñ maat japim aa nañ jir tu'p tu'm da'?

Ba' mui' ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—Dho aapi' dhor di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' git guch Gi'kora'.

³⁰ Ba' xi ja soo'mcholhdhak nam sap cham jaroi' aagi'ñdha', diilh jam sap pix pui'x chu mat ka'.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' nam ba mu'aa'

(Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)

³¹ Mi' dhir ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesuus gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—Giilhim kañ chulhiiña' iñ, ku ba' gu' cham jax bua ji, nat gu' pu kai'ñkam bhañ joot guñ Gi'kora'. Cham jiñ kiigalhdha' am gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, gio gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, tu chiñia' am nam jiñ mu'aa'. Ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

³² Dhi' pui' dho gi gu'x bhai' ja aagil'ñ ji, cham tu' pai' tu' bhaan ji ua'rgidhat. Ba' gu Peegro ja'p ja'k dilhkob xi baabuk yup titda na sap cham jir am gu pui' na jax kai'ch. ³³ Gu' ji na gu' gu Jesuus jotmoda' kuu' kikbu, mu ja'k ti niidhat nam pai' pup daraa gu jai' gu noonbi'ñ, yup titda:

—jCha'p tu' ki'n jiñ juanda' toobolhik! Nap gu' cham pui' ilhii'ñ na jax jix aa' gu Dios. Pui' pix ja'k ilhii'ñ ap nam jax ilhii'ñ gu ja'tkam.

³⁴ Ba' maap xi ja jumpadak gu noonbi'ñ gio gu ja'tkam, yup ja titda:

—No' jaroi'x aa' na gammiji bañ kaichgida', jum aa' na ja'p xidhui na diihl jax ilhii'ñdha', dai na pix bhaan ji bamgia', cham jax bua sia kum jix mu'aam. ³⁵ Na gu' gu jaroi' no' tii bañ kaichgit, no't dai mi' ba ji choo'n no'm bax mu'aam, cham bhai' ka tu Jimia', na gu' cham ji'xdha' ka tisdia' jix dhaam ja'k. Gu' cham ji no' gu' cham tu' ji këkëedat gammijiñ kaichu', no' mi' pui' xi Jimchu' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guñ Gi'kora', jix bhai' dho tu Jimia', na gu' pu Jimia'x dhaam ja'k, sia ku mit ba mua. ³⁶ ¿Tu' gix bhai' sia ku jaroi' bixchu' tu bia' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch? Na gu' pui' pix cham yup palhbuidha' na jax dhui tisdia' jix dhaam ja'k, ³⁷ gu' ji na soi'm duujim uana' no'x aa' na cham jum tulhiiña'. Na gu' cham jum aa' na mu pai' tu namki'ñdha', dai na pu tii'da' guñ Gi'kora' jix dhaam ja'k na uana' gu ua'tulhdhar ga'n. ³⁸ Gu' ba' gu jaroi' no' jax dhuukat tii ba ti jii'gi'ñ jiñ bui, aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', no' gu' daix xi'ir nañ a'mkam tu ja a'gidha' gu ja'tkam gui' nam chakui ti jii'gi'ñdha' nam jix ua'tulhdhix ka', pix am ti'ñchuka' nañ cham baidhika' jix dhaam ja'k, jan' nañ pai' dhuuk bhammi dir gio ya'p ba aaya' ya' dhi oi'ñga'n ja bii'm gu noonbi'ñ guñ Gi'kora', nam ba' ampix machia' bii'x gu ja'tkam nañ jir ge'kam.

9

¹ Ja'pni ba' moop ja titda:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tii'da', jai' dhit na pim ji'k ya'p tu'ii' xib, ka tigia' pim na pim tu' cham pai' nii'ñ na ba' bhaan matgilhia' nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na

jax gu Dios, ba' bhaankam bhañ joot nañ ya ja'p yup tui'ñgida' ja bui gui' nam ji'k jix biiñak ka' buiñor na ba' cham tu' ja duñia'.

Gu Dios na ba tu mattuda' nar ge'kam gu Jesuus

(Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)

² Ba' gatuuk xijum maa'n jurni'ñ ki'n ma jii gu Jesuus ja bii'm baik gu noonbi'ñ, moo gu Peegro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan, bhammi mit ba tii'tis maa'n gu ge' oidha' ta'm. Ba' bhai' jotmoda' maakam tu'm bhai'p jim duu, ³ bhai' ji chotbiki gu jajan-nulhi'ñ, jix chuaap jum duu, ni na cham ja'p jix chua na jax gu jabook kib no' bhaan mi chanoor. Ja'p jix io'm jix chua ji, na moo sia ku diihl pux chua gu jannulh, cham ji'xkat pu chu'm oñia', siat mui'kim tii'm bakua. ⁴ Ba' bhai' bam maax gu Eliiyas gio gu Moisees, bixxik dir guguukat tu a'gi'ñ am gu Jesuus na mit ba tii gu noonbi'ñ. ⁵ Ba' mui' ji ñio gu Peegro, yup kai'ch:

—jUmri moor am na pich bhach baidhak jiñ jaduuñ nach ya'p tui'ka' jum bii'm! Xib ba' tu' na jax chui'ka', ji'ma'n jach jam o'namdha', maa'n jir aap ga'n ka', jumai ba'r Moisees ga'n ka', jumai ba'r Eliiyas ga'n ka'.

⁶ Cham jum matda'ir pui' ba tii gu Peegro, na gu' giilhim jix juraapgix, gio gu jai' ba pui' ip. ⁷ Ba' jotmoda' bhai' ji chi ii'ka dai mi' nam pai'p tu'ii', silh bhai' jim gi'ii'lh gu tibaa' na pai' dhir bha tanoor. Ba' bhijimmi dir tibaa'ñ chir bhai' ji chum ñio, yup tum kai'ch:

—Dhi'r jiñ mar na pim ba' moox mat ka'. Mi' pim pui' xi chui'ñgit na jax jam tii'daidha'.

⁸ Ba' jotmoda' mu ti tii mit na pai'p tu'ii' gu Jesuus, cham pai' ka tu jai'ch am gui' nam bii'ma'n mi' ka gu'kat. Diihl pix mi' ba kiik. ⁹ Mi' dhir ba' dai na mit giop ba jii. Ba' bhammi dir a'nsap nam bhai' ba juurkim, yup ja titda gu Jesuus:

—Moo pim chakui jaroi' aagi'ñdha' gu xib pui' na pim it jax ti tii. Jano' ba' nañ pai' dhuuk muukii ya' nañ jax ba oirida' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora'.

¹⁰ Ba' gui' cham jaroi'p aagi'ñdha' am, diihl pix pui'x chu matka' am. Dai nam tii'm ti tikka'nda' diihl na sap jax kai'ñkam yup ja

titda na pui' muukii mi' na jax ba oirida'.
11 Mi' dhir ba' moop ba tikka am, jup titda am:

—¿Jax kum ba'p kai'chdha' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na pui' biipi' ya' aaya' gu Eliiyas na ba' guch Xoi'kam ya'p ba aaya'?

12 Ba'p ja titda:

—Jir pui' dho, na gu' pui'm kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ gu Dios. Biipi' bha jimia' gu Eliiyas na ba' ya'ba ja mattuda' gu ja'tkam na bhai' ba jim gui' na bha jootsa' guñ Gi'kora'. Dai ji na gu' giilhim jum tulhiiña', ja'ppix maa'nkam ilhdha' am gu ja'tkam, na gu' pui' ja'k jup jum kai'ch mi u'uan ta'm. **13** Ku ba' gu' ja'p moo gu tu'x matgam ba tum kuugalh ji, nat gu' ya' tii ai gu Eliiyas, gu' ji na mit gu' tu' pix ilh gu ja'tkam pui' na jax jup jum kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ gu Dios. Juan ja'tkam bopkondam jañ aagit jup kai'ch na pui' ji buusan na jax gu Eliiyas.

Gu Jesuus na mai'jootsa' maa'n gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan maa'n gu biapma'

(Mt. 17:14-21; Lk. 9:37-43)

14 Ba' ja'xpix nat mummu ba ai gu Jesuus ja bii'm gu baik gu noonbi'ñ, mi' na mit pai' pup bii gu jai' noonbi'ñ, ba ja tii nam ja'x xikoor guguuk gu ja'tkam xikoolh dhir, mi' ñiokbotu' am ja bii'm gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, nam gu' mi'p oipo.
15 Ba' gu ja'tkam na mit ba tii gu Jesuus na mi'amuub ba aajim, joidham jix bhai'm ilh jamit. Jotmoda' mit mu boop, baas jamit namkik ba ñio'ki'. **16** Ba' nat mi' ba ai na pai' pix tu' tum kai'ch, ba ja tikka gu noonbi'ñ nam tu' a'gat pix tu' kai'ch, jup ja titda:

—¿Tu' pim ba' ki'n ñiokbo ja bii'm dhi jaaduñ?

17 Ba' mi' dhir ja'p bhai' ji ñio maadit gu jaroi', jup kai'ch:

—Aañi' dhoñ a'm jup tu tu'ii' jiñ jaduuñ na ñich bhai' ma baidhak guñ mar nap kapbhai' yiji' pai' pix kaidha' nap oiri, nap git iam mai' jootsa' gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan na ki'n cham tu ñiok.
18 Pai'ji jix io'm ba xi bhiya', jotmoda' iarii bhai' jim totbhiopa', gio na bhai' ji chok-solhia' gu chiñii'ñ, gio ba' na kio'ñcho'nda' gu taatmu'n. Ja'p ba' moox gak pix ba'. Tii

ñich ba ja umua' dhiñ jaaduñ dhi' nam jum kaichu' nam mai' jootsa' git, gu' ji na gu' chix xijai, jax ña ja'k.

19 Ba'p ja titda gu Jesuus bii'x nam ji'k mi'p tu'ii':

—¿Jax ku pim ba' moo ja'p cham ji'x buiñor jix biiñak guñ Gi'kora'? ¿Ji'x jañ ba' ya ja'p oirit jup tu jam aagi'ñdha'? Bhai' gor xiñ bai'ñxi'ñbup gux ko'kkam.

20 Ba' ma bai'ñxidham jamit. Ba' nam amuub ba bai'ñchu', bhai' jim bhaamtuda gu cham kii' ii'mda' nat ba tii gu Jesuus na mi'p tu'ii'. Ba xi bhai' gu biapma', mi ja'p nai' ji ia, giilhim bhai' jim totbhiopa, gio nat bhai' ji choksogir gu chiñii'ñ. **21** Ba' xi chikka gu Jesuus gu taata'n gu biapma', jup titda:

—¿Paa duuk dir pui' bam bua?

Bai' gui'p kai'ch:

—Alhi'ch dhim dir do. **22** Pai'ji pu'ñi bhai' jim bhammutu'nda' gu cham kii' ii'mda' na jax xib, mi' ba gixa' tai chir dhiñ mar piäm pai' suudai' chir. Ja'p moo tiip mu-mua'da' dho, kux ba' gu joidham aa. Pui' kuñ ba' soi'm titdañ jaduuñ no'p moo pui'p ilhii'ñdha' git nap xich joi'mdai mach palhbuidha'.

23 Ba'p titda gu Jesuus:

—Dho gu' no'p gu' bax biiñak ka' buiñor guñ Gi'kora', xib dho pui' ji chu buusnia', na gu' gui' cham tu' xijaichu'n.

24 Ba' gu taata'n gu biapma' xi'kam mu ñio ip gio, jup kai'ch:

—Dho gu' aañ chir biiñak ji panaas, gu' chi moo chakuir pui' ji jia. Aa' nap mañ aa'ñdha'ñ jaduuñ nañ ba'x bhai' machia' nañ jax ja'k jix io'm bax biiñak ka' buiñor.

25 Ba' pix ji aajim am gu ja'tkam na ja nii'ñ gu Jesuus, ba' xim jotma'ñ nat mai' joot gu cham kii' ii'mda', jup titda:

—Aapi' cham kii' ii'mda' nap mi' naan-bichu'n dhiñ jaduuñ na ba' cham tu ñiok gio na cham te'ke', mu buusaiñ bhai' dhir bhaan. Cha'p ba' gio bhai'p ka bapkida'.

26 Ba' panaas kut jix io'm ba xi bhai' gu biapma' nat pai' dhuuk ba ji buus gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan, panaas kut nai' ji muu. Ba' xeej jiiñkik gu cham kii' ii'mda' nat ba' pik ba buus. Ba' jai' dhit jup kai'ch am gu ja'tkam:

—Pu muukik jup jum duu ji dhi'.

27 Gu' ji na gu' gu Jesuus nat jax nobi'ran daa, xi bamii'. Joidham bhai' ji bam, jix kii'p jum duu.

28 Ba' mikkat nat gio mummup ba ai gu Jesuus na pai' tibiapka', ba tikkam am gu noonbi'ñ, jup titda am:

—¿Jax ku chich ba' aach cham jax dhooda gu cham kii' ii'mda' nach tiip titda na buusnia' git bhai' dhir bhaan gu biapma'?

29 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho na gu' gui' pu chu'm gu cham kii' ii'mda', saabuix kam jum aa', gio nañ gammiji xi chu a'gat jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora' na ba'x bhaai'n ka' nañ mai' jootsa'.

Gu Jesuus na gio pui'p ba ti'ya' nam mu'ad'
(Mt. 17:22-23; Lk. 9:43-45)

30 Mi' dhir ba' giop ma jii mit, mummu mit ba bubua na pai' Galilea bhaan bipio' gu dibiir. Ba' tii cham aagit gu Jesuus na jaroi'x mat ka' na mi' buusnichu', **31** na gu'p ja titdaim gu noonbi'ñ:

—Aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', jum aaya' gu tanoolh nañ mi' pix ji buusnia' nam pai'ñ o'bhangi'ñdha' gu ja'tkam ge'gerkam jum aa'ndam. Mi' puñ dhaagii tu chiñia' am nam jiñ mu'aa', ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

32 Gu' ji na mit gu' cham maatit kai na jax kai'ñkam jup ja titda. Tii xix chikkam ka' am, gu' ji nam gu'x iibhi'ñdha'.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' nam jaroi' jir ge'gerkam ka'
(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)

33 Ba' mummu ba ai mit ge' kiicham na pai' Kapernaum ti tii'. Ba' nam mi' ka daraa nam pai' tibiapka', ba ja tikkam gu Jesuus gu ja'tkam tugi'ñ nam tu' a'gim bhiji' biix boi nam pai' dhuuk bha jimchu', jup ja titda:

—¿Tu' pim ba' a'gim bhiji' biix boi nach bha jim na pim ba'x dhu'npil'ñ ki'n pix chu' kai'chim?

34 Pu cham jaroi' ñiok, nam gu'x xi'ir, nam gu'm ti tikkaim na jaroi' jix io'm jir ge'kam gui' nam ji'k bha jiimchu' dai gui' nam ji'k kaichu'. **35** Ba' maap ja jumpadak gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ, mi ja'p ji dhaibuk jup ja titda:

—No' jaroi'x aa' nax io'm jir ge'kam ka', jum aa' na soi'm ilhii'ñdha' gio na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam, sia nar jaroi'.

36 Ba' maa'n gu alhii nat jax nobchik mi ja'p ba kii's ja saagi'ñ. Mi' dhir ba' xi dhaagik jup ja titda:

37 —No't jaroi'x bhai' ba duu maa'n gu alhii jiñ a'mkam ja'p na dhi'ñi nañ ya' daa', pui' ji buusnia' nat aañ jix bhai' bañ dhuu. Ku ba' gu' cham tu' ji na moo dai aañ nax bhai'ñ dhuñia', gu' ja'pji biix ji sia guñ Gi'kora' gui' nat bhañ joot.

Gu jaroi' na mi' pui' ba tu da'ñchu'nda' na jax gu ja'tkam tugi'ñ guch Xoi'kam
(Lk. 9:49-50; Mt. 10:42)

38 Ba' bhai' ji ñio gu Juan, jup kai'ch:

—Aañ chii xim tikkam na chich maa'n tii gu maa'nkam nam a'mkam mai' ja jootos gu cham kiki'ñ i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam. Aach ba' xi soo'mcholhdhak, na gu' cham jich biim oiri.

39 Ba'p kai'ch gu Jesuus:

—¿Jax ku pim it ba'p soo'mchulh? Na gu' cham ji'xkat jiñ a'mkam jix bhai' tu duñia' gu jaroi' no' cham ti jiigi'ñ aañ jiñ bui. **40** Na gu' gu jaroi' no' cham jix buam jich a'ga, mi' pui' tu da'ñchu'nda' na jax aach. **41** Ba' gu jaroi' no't tu jam maa gu koi', piام sia dai suudai' no't jam toi', no'x maat na pim jiñ kaichu', tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', dhi' bhaan ba ti niil'ñdha' guñ Gi'kora'.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na cham tu jimchu'n gu ua'tulhdhara'
(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-2)

42 'Gu' ba' gu jaroi' no't maakam iatgidhak jix buam ba tu mamdux maadit gu alhii pui' na dhi'ñi, no' gu' tii ka ti jiigi'ñdhat aañ jiñ bui, piام sia kur ge' maa'nkam no't kia'pix ba ji chi jiñ'ñdhak, aañ pu jam titda na dhi' ba' pui'm kai'ch na cham jir kii'. Dhi' ba' pui' pix bax bhaigit nam bha bulhdhai gu mattur kuxburan mijimmi'pai' bua' suudai' chir, na ba' cham gammiji pup jum ua'tulhdhidha', gio nam ba' cham mi' ji ke'je'ji gu jai' mi' bhai'p jum ua'tulhdha'. **43** Gu' ba' no't jax dhuuk mam ua'tulh gu jaroi', no't gu' gu nobii'ñ chu'm da'p duu, pui' pix bax bhai' na tu chiñia' nam iikdha' na ba' cham pix ba jim ua'tulhdhidha'. Na gu' cham jax bua sia

ku maa'n pix tu nob, no' ti jiigi'ñ buiñor guñ Gi'kora', cham tu'm tulhiinä' no't bam ja'bsu gu tukga'n, pu Jimia'x dhaam ja'k. Gu' gi ba' no' gu' cham ti jiigi'ñ, sia ku tii biix gook jix kikii' gu noonbi'ñ, mu ja'k pu bhiyya' dhox chu tukgam kir na pai'r tulhiinara' gammiji, na pai' cham tutki gu tai, ⁴⁴ mu na pai' ja'p ji buusan na jax pai' ju'ñdharan gu gø' kiicham na tum nu'aidha' gu tanaarada', nam gilhim mui' mi bitka' bo gu botpoda' nam tu kua'da' gu tu' dibaalhga'n na mi chu suulhgihda', gio ba' na gammiji ti miijidha' dai mi', na gu' mim kuusdaidha'. ⁴⁵ Piam ku gu' no't jax dhuuk mam ua'tulh gu jaroi', no't gu' gu toona'n tu'm da'p duu, pui' pix bax bhai' ip na tu chiinia' nam iikdha' na ba' cham pix ba jim ua'tulhdhidha'. Na gu' cham jax bua sia ku maa'n pix chu toon, no' ti jiigi'ñ buiñor guñ Gi'kora', cham tu'm tulhiinä' no't bam ja'bsu gu tukga'n, pu Jimia'x dhaam ja'k. Gu' gi ba' no' gu' cham ti jiigi'ñ, sia ku tii biix gook jix kikii' gu tootna'n, mu ja'k dho pu bhiyya' jix chu tukgam kir na pai'r tulhiinara' gammiji, na pai' cham tutki gu tai, ⁴⁶ mu na pai' ja'p ji buusan na jax pai' ju'ñdharan gu gø' kiicham na tum nu'aidha' gu tanaarada', nam gilhim mui' mi bitka' bo gu botpoda' nam tu kua'da' gu dibaalhga'n na mi chu suulhgihda', gio ba' na gammiji ti miijidha' dai mi', na gu' mim kuusdaidha'. ⁴⁷ Piam ku gu' no't jax dhuuk mam ua'tulh gu jaroi', no't gu' gu bui'ñ tu'm da'p duu, pui' pix jup bax bhai' ip na tu chiinia' nam jupñidha' na ba' cham pix ba jim ua'tulhdhidha'. Na gu' cham jax bua sia ku maa'n pix tu bui, no' ti jiigi'ñ buiñor guñ Gi'kora', cham tu'm tulhiinä' no't bam ja'bsu gu tukga'n, pu Jimia'x dhaam ja'k. Gu' gi ba' no' gu' cham ti jiigi'ñ, sia ku tii biix gook jix kikii' gu buupui'ñ, mu ja'k dho pu bhiyya' jix chu tukgam kir na pai'r tulhiinara' gammiji, na pai' cham tutki gu tai, ⁴⁸ mu na pai' ja'p ji buusan na jax pai' ju'ñdharan gu gø' kiicham na tum nu'aidha' gu tanaarada', nam gilhim mui' mi bitka' bo gu botpoda' nam tu kua'da' gu tu' dibaalhga'n na mi chu suulhgihda', gio ba' na gammiji ti miijidha' dai mi', na gu' mim kuusdaidha'.

⁴⁹ 'Gu' ba' gui' nam ji'k jiñ kaichgida',

jax ña pix ba tu tatdaka' pai'ji, panaas ku tu' na pix jax ba ja duñia', ja'p ji na jax dhui ja ti'ñchuixi'ñka' nam ba'x io'm mui' xim biiñkada' buiñor guñ Gi'kora'. Ba' dhi' iampix ja'pniñ ja'k ua'rgidhat jup kai'ch na jax gu bijik dir kam nam tu makgirtarda' na ba' ja uañdhidha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', biipi'm mi' xi buidhai gø' gu on nam ba' ba miidha'. Ba' gu xib gui' nam ji'k jix aa'nda' na oñia' gu ja ua'tulhdhara', ja a'm jum aa' nam jix io'm xim biiñkada' aañ jiñ bui na ba' ja'p ji buusnia' na jax gu makgir gu bijik dir kam kat, cham tu' kam aa' nam moo pui'p tu buidha' kia'. ⁵⁰ Na gu' gui' nam ji'k mi' pui' ba jimchu'nda', no'm cham tu' bhaan jim banoosat tu oi'dha', dhi' ja'pni ja'k ji busaak na jax gu koi' no' ampix jix onkak. Gu' ba' no' mit gu' dai mi' bixchu' bhaan ba jim banoosa, no'm gu' cham pui' ilhii'ñ gu jai', dhi' ja'p ji buusnia' na jax gu on gui' nar jai' pa' no't maa'nnim ba ba'n, na cham tu' ka bhai'n ka', na gu' cham pui' ka onkak ka'.

10

*Gu Jesuus nap kai'ch na cham bhai' nam mai' ja iabuda' gu ja'tkam gu ja bipna'
(Mt. 19:1-12; Lk. 16:18)*

¹ Ba' giop ma jii gu Jesuus mi' dhir Kaper-naum mummu ja'k maa'n kap na pai' Judea bhaan bipio' gui' gu dibiir. Mikkat ba' baasi'n dir ja'k gu Jordaan Ak xi jii, iampix xia'lhbui ja'k, na pai' maakam ja'k ba bipio' gui' gu dibiir. Ba' mui' bhai' mam jumaap jamit gu ja'tkam, ba' bhai' xi chu ja a'gidhimik, pui' na jax ba tu ja a'gi'ñdha' gammiji na jax ja'k jix bhai' nam tui'ñgida'.

² Ba' moo bhai'p ba ai mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ba' ba tikka'n am gu Jesuus no' sap jix bhaai' gu jaroi' no' cham ka joi'ñ gu binga'n na mai' xi buaji jumai xi bhiiji. Nam mi' pix mamti, ee jax pik sap ti'ya'.

³ Ba' xi ja tikka ip gu Jesuus, jup ja titda:
—Jax gi ja'k jum kai'ch mi u'uan ta'm nat tu ua'nak gu Moisees?

Tiix maat, gu' ji na gu' pix jap ja titda.

⁴ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho saak dai na palhiip tum ua'na' u'uan ta'm na bhaan jix maati' ka' nam cham tu' kar jum bipnagim ka'.

⁵ Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—Jax japim ba' ilhdhat kēe gu pui' nat tu ua'nak? Panaas kur joidham aa? Ja'pni dho kai'ñkam pui' ja'k tu ua'na, na gu' gi-ilhim jix kaapak ka' gu ja jujur gu bījik dir kam, cham ji'xkat mi' pui' jii mit na jax tii pik tu ja a'gidhimik. Ba' aapi'm alh ja'p moox ja oi'ñ. ⁶ Gu' matgam ja'pjani ja'k na aagix jano' dir nat pai' dhuuk yup duu gu Dios dhi oi'ñga'n, na gu' pui' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ mi u'uan ta'm nap jum kai'ch: "Gook pix ya ja do'ñcho gu ja'tkam, maa'n chio'ñ gio maa'n ubii." ⁷ Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch ip: "Na pai' dhuuk ba ti bīna' ka' gu jaroi' maadit, jix bhai' na maakam ja'k ba tu kiicha' bīma'n gu bīngan, cham tu' mi' ka kioka' nam pai' oi'ñka' gu gi'korga'n. ⁸ Ba' maa'n ii'mda'p duuka' am gook dit daim bipnagim." Ba' dhi' ja'pnir jum duukam, na ba' ja'p ji buusnia' na bar maa'n maa'nkam ka', sia kum jir gook. ⁹ Na gu' gu Dios cham tu' aa' gu pui' ja'k nam xim u'ji gatuuk giop bam ji'dilhkada'.

¹⁰ Ba' na mit pai' dhuuk gio mummup ba ai nam pai' tibiapka', ba tikka am gu noonbi'ñ na jax kai'ñkam yup ja titda gu pariseos mi' na pai' xi chu ja a'gidhimik. ¹¹ Ba'x bhai' xi ja aagi'ñ gu Jesuus, yup ja titda:

—Ja'pniñ dho kai'ñkam yup kai'ch, na gu jaroi' no't mai' xi buak gu bīngan jumai bhai' tiip ji bīi, cham tu' pui' ka ja bia'ka' guñ Gi'kora' nam jir jum bipnagim ka', pui' pix bar tuutu'm ka' am gu' buiñor na jax gui' nam jir ganai' pix ka'. ¹² Gio gu ubii no't mai' xi buak gu bīngan jumai tiip xi oi, cham tu' pui'p ka ja bia'ka' guñ Gi'kora' nam jir jum bipnagim ka', pui' pix ja'k yup ba ji buusanda' buiñor nañ jax ba kai'ch.

Gu Jesuus naja a'mkam tu a'ga' gu a'aalh jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'

(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)

¹³ Mi' dhir ba' mikkat mi' ba ai mit gu ja'tkam na pai'p tu'ii' gu Jesuus, ji ja ua'dat am gu ja a'aalh chuk na sap ba' bīix ji'ma'n xi ja daagii tu a'ga' ja a'mkam jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'. Gu' ji nam gu' gu noonbi'ñ cham aa', ba ja ñiok jamit, yup ja titda am na cham bhai' nam mu ja'k ja

ua'da'. ¹⁴ Gu' ji nat gu' gu Jesuus ba ja kai gu noonbi'ñ nam ja ñioki'ñ gu ja'tkam nam pix ji aajim, ba'x buam jum ilh, ji'x chii pix am jix bhaamum jum i'lhi'ñ, ba'p ja titda:

—Cha'pim ja ñioki'ñdha' dhi jaaduñ nam bha ja ua' gu ja a'aalh chuk, na gu' no'm soi'm ilhii'ñ gu ja'tkam, ja a'm ti nii'ñdha' gu Dios. Nam gu' ja'p ji buusanda' na jax gu a'aalh no'm chakui tu' bhaan titii'ñchu nax buam jir jum duukam. ¹⁵ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' no'x aa' na bhaan ti nii'dhidha' gu Dios, jum aa' na soi'm duuka' gio na soi'm ilhii'ñdha' gammiji. Ba' dhi' ja'p ji busaak na jax gu alhii no'x chi kēe nam tu' chianda'.

¹⁶ Daipu' xi ja tiidak, mi' dhir ba' dai na jax ja da'ngi gu a'aalh, mui' xi chu a'ga ja a'mkam jix dhaam ja'k.

Maa'n gu biapma' jix chumñigam na batikkada' gu Jesuus na jax ja'k jix bhai' na tui'ñgida'

(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)

¹⁷ Ba' maa'n nim nat ba jii gu Jesuus, nammi gama ja'k ba ai mirdat maa'n gu biapma'x chumñigam, ba' mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbuk biipi' dir yup kai'ch:

—Aañ ja'p te kēe nap joidham jir jix bhai'kam jiñ jaduuñ. Ba' bhai' ma mii ñich na ñich bham tikkam na jax ja'k jix bhai' nañ duuji mi' pui' Jimia' na saak jax jix aa' guch Gi'kora' nañ ba' buiñor bap tui'ka', na ba' gammiji jiñ a'm ba ti nii'ñdha'.

¹⁸ Ba'p titda gu Jesuus:

—Jax jap duukat jix maat nañ jir jix bhai'kam jiñ jaduuñ? Na gu' jumaip jix jai'ch gui' na ja'xbui' pui'p jir jix bhai'kam na jax aañ, gui' dhoñ Gi'kora' nax dhaam yup tu'ii'. Gui' ji' ji na ba'm baidhika' jix dhaam ja'k, ¹⁹ no'p dho ji mi' pui' Jimia' na jax tu ua'ñix mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ nap jum kai'ch: "Cha'p jai'x bhai' ka ja titdada' gu u'uub nap pai' dhuuk ba ti bīna' ka'. Gio nap cham ja koo'nda' gu ja'tkam. Gio nap cham ti ixi'ñdha'. Gio nap cham iatda'. Gio nap tu' ka'm ti nii'ñdha', pui' na jax gum taat nap moo tu' ka'm xi ñiidhat gio gum naan."

²⁰ Ba'p kai'ch ip gio gu biapma':

—Dho gu' aañ moo tii cham pai' dhuuk mu pai' jax tu bua ji na ñich dhir bhai'ñ jur

ji bhii. Biix jañ mi' pui' jimchu' nap jax ba kai'ch.

²¹ Ba'x joi'mdat ba tii gu Jesuus, na gu'x maat nar pui' na jax kai'ch. Ba'p titda:

—Maa'n ka bi'iix ji matgam nam a'm jum aa' nap mi' pui' jimia', nap biix tu ga'ra' gui' nap ji'k tu' bia', ja makia' ap ba' gu tuumiñ gui' nam alh cham bhai' nam pai' dhir u'ji tu' ki'n tu saba'da'. Na gu' cham jax bua no'p bañ kaichu' sia pich pui' ji bii gu xib, na gu'x dhaam ja'k pui' nap jax bar jix chumñigam ka'.

²² Ba' gampai' jim duu gu biapma' nat pui' ji' xi chii'n. Giilhim jix buam jum aagit ba jii, na gu' dai mu ja'k bhaan jix chukgix, na gu' giilhim jir jix chumñigam ka'.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gu ja'tkam tugi'ñ na giilhim jix xijai nam ti ji'ñdha' buiñor gu Dios gux chutumñigam

²³ Ba' gu Jesuus bhai' xi ja tiigik gu ja'tkam tugi'ñ nam mi ja'p guguuk biix xikoolh dhir, jup ja titda:

—Jax japid ilhdhat ti nii'ñ jiñ jaaduñ? Tii' na jax jix xijai na ti ji'ñdha' buiñor gu Dios gu jaroi' no'r jix chumñigam.

²⁴ Ba' mi' pui' pup tu'ii' am nat pui' ji' xi ja tii'n. Ba'x bhai' xi ja aagi'ñ, jup ja titda:

—Ja'pniñ dho kai'ñkam jup kai'ch jiñ jaaduñ. Giilhim jix xijaim ilhii'ñdha' na bhaan titi'ñchuka' gu Dios gu jaroi' no'r jix chumñigam, na gu' dai mu ja'k bhaan jix chukgix ka' gu tu' na tu bia'ka'. ²⁵ Na gu' ja'p ji busaak na jax gu soomkar na alhi'ch alh tu bui. Jax dhui mu baakii ja'p dir ja'k ji buusnia' gu tu' no' giilhim jir ge', ja'p na jax gu kameeyo? Pu'ñip ji buusan gu jaroi' no'r jix chumñigam.

²⁶ Jix io'm mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam tugi'ñ nat gio pui' ji'p xi ja tii'n. Nai' tiim ti tikka am diilh, jup kai'ch am:

—Dho bak gu' cham ji'xkat jaroi' tisdia' jix dhaam ja'k, na gu' bak pui' giilhim jix xijai nañ gammiji bhaan titi'ñchoka' na jax ja'k jix bhai'r jum duukam.

²⁷ Ba' gu Jesuus bhai' xi ja tiigik jup ja titda ip gio:

—Dho gu' gu ja'tkam giilhim jix xijaim ilhii'ñ am dho. Gu' gu Dios buiñor pur cham tu', na gu' bixchu'x bhaai' nap tu duñia'.

²⁸ Ba' bhai' ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—Dho gu' aach chii biix ja'p xi dhuuk ji gu tu'palhiip nach bia'kat na chich pai' dhuuk dir bhai' ji chi ji'ñ aap jum bui.

²⁹ Ba'p kai'ch gu Jesuus:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' no't ja'p xi dhuuk gu tu' na tu bia'ka', pui' na jax gu ba'pki'ñ, piام gu xiixio'gi'ñ, piام gu sispidhi'ñ, piام gu taata'n, piام gu di'ñi'n, piام gu binga'n, piام gu maamra'n, piام gu dippir pai' nar ga'n ka', no't aañ jiñ bui ba ti ji'ñ na ba' mi' dhir dai nañ a'mkam ba tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, ³⁰ jix io'm mui' tu makia' guñ Gi'kora', jix chamaam oo'm pup. Cham tu' ja'kbui' na ji'k ja'p xi dhuu ji, gu' ja'pji mui' ji na ja'k iabuidha' gu ba'bhad, gio gu xiixio'gi'ñ, gio gu sispidhi'ñ, gio gu diidi'n, gio gu maamra'n, gio gu dippir, sia ku gu'x buam tu tatdaka' pai'ji. Ku ba' gu' na pai' dhuuk ja'bsuña' gu tukga'n, pu jimia' ji jix dhaam ja'k. ³¹ Gio ba' jano' na pai' dhuuk jum aaya' na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, gui' nam xib jir ge'gerkam jum aa'ndam, ja'ppix ja'tkam ji bi'ya' am, gu' ba' gui' nam xib panaas jir ja'ppix ja'tkam, bar ge'gerkam ka' am jano'.

Gu Jesuus na gio pui'p ba ti'ya' nam mu'aa'
(Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)

³² Ba' nam bhammi ba tiisdim nam Jerusaleen ja'k ba jiim, biipi' jimchu' gu Jesuus, gatuuk dir ba' mui'p jiimchu' am gu ja'tkam tugi'ñ. Mi' pix pu tui'dhi' am, cham tum ñiokim, jix chotdontu' am, nam gu'x maat nam bhai' o'bhangi'ñ. Ba'x io'm baasi'n ja'p xi ja boosgak dilhkob dai gu mambiiix daman gook gu noonbi'ñ ba ja aagi'ñ nam jax dhooda', ³³ jup ja titda:

—Ba aajim ich jia Jerusaleen na pim jax ba ti nii'ñ. Moo mam ai na pai' dhuuk tu daaxix nam jiñ dhagia' gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio gui' nam sap jix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba' ja chiñia' am nam jiñ mu'aa' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ³⁴ Ba' gui' jax ñam pix jiñ buimii, jiñ gibiumii am, gio nam bhañ xixbuidhimii. Ja'pnim jiñ buimiiñ

mu'aa', ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

Gu Jakoobo gio gu Juan nam ba tikka' gu Jesuus no' ja aa'ñdha' nam jax ilhii'ñdha'
(Mt. 20:20-28)

³⁵ Ba' gu Jakoobo gio gu Juan, maamra'n gu Sebedeo, moop ba tikka am gu Jesuus nam jax ilhii'ñ, jup titda am:

—Aach tii xim tikkam jich jaduuñ no'p moo cham jax ti'ji jich aa'ñdha' git nach aach jax jup ilhii'ñ.

³⁶ Ba' xi ja tikka gu Jesuus, jup ja titda:

—¿Jax gi ja'k ilhii'ñ japid jiñ jaaduñ? ¿Tu' pim jix aa' nañ jax dhuñia' aapi'm jam bui?

³⁷ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho nach ja'p tii ilhdhat nap bixxik dir jich dharsa' jum sanoop nap pai' daaka' aap jich jaduuñ, maa'n kii'n dir, jumai ba' o'nsop dir, jano' na pai' dhuuk saak maaxik bax maati' ka' nap jix io'm jir ge'kam.

³⁸ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Kux ilhii'ñ japid aa na cham xijaiñ jaaduñ ku pim ba' bixxik dir jix aa' na pim daraibu' jiñ xanop? ¿Katti no' pim gu'x ñakoo' jia na pim tu i'ya' gux xibu' nam aañ jax chu'm jiñ ichdha', gio nam jam bopkona' ki'n gui' nam aañ jax chu'm ki'n jiñ bakuana'? Ja'p jañ kai'ñkam jup kai'ch nar tulhiiñara' na pim ba' ba mai'chia' na pim jax jix aa'.

³⁹ Ba' gui'p kai'ch am:

—Jix ñakoo' ich dho.

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho ea na pim pix am ti nirda' ku gi nam jam ichdha' gux xibu', gio nam jam bopkona' pui' nam jax ja'k jiñ bakuana' aañ. ⁴⁰ Gu' ba' dhi' na pim tu'ñ chikka na pim bixxik dir jix aa' na pim daraibu' jiñ xanop, maa'n kii'n dir, gio jumai o'nsop dir, cham maati' ji gu xib. Gu' jano' ji na pai' dhuuk tum kuugalhdha' na ba' bax maati' ka' na jaroi' bhai' ji ja aaga' guñ Gi'kora'.

⁴¹ Ba' gu jai' gu mambhiix gu noonbi'ñ gu Jesuus am bhaak jamit ja bui gu gook, Jakoobo gio gu Juan, nam ja këëf nam pui' ji' kai'ch. ⁴² Gu' ji nat gu' gu Jesuus jotmoda' maap xi ja jumpadak jup ja titda:

—Jax dhui na cham jir am na pim moo ki'n jup bax bhaak na pim jix aagit na pim jir ge'gérkam ka'. Na gu' dhi' ja'p pix ba

ji buusan na jax gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ, pui' na jax gui' nam jix kakai' ki'n dadarri, nam dai gilhim ge'gérkam jum taat ka', sia ji gu' gui' nam miamdaga'n ki'n dadarri. ⁴³ Gu' matgam no' pim aapi'm jix aa' na pim jir ge'gérkam ka', jum aa' ji na pim soi'm duukat ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam, sia nar jaroi', ⁴⁴ sia pik jax ka' git. No' pix maadit jix aa' ji gu jaroi' nar ge'kam ka', jum aa' moo na soi'm duuka' gio nar jix bhai'kam ka', panaas ku moo pu cham jir ge'kam ka' git. ⁴⁵ Tii pik aañ nañ jix io'm jir ge'kam, cham pai' iam jax jiñ aa' iñ nañ pix am cham ja ninil'ñidha' gui' nam alh gampai' tuutu'm. Na ñich gu' cham tu' pu kai'ñkam bha jii nañ ya' ñeji dai ge'kam bañ chaat ka', nañ moo pix chu' ja titdada' biix na ji'k ja'tkam nam mi' pui' jimia' nañ jax ilhii'ñdha'. Gu' ja'pji nañ jix ja joi'gi'n na ñich ba' bhai' ma jii nañ ba' ya' maaxik jiñ kii'sa' nam boiñ bhii'chdha', na ba' tu namkix ka' gu ja ua'tulhdhara' buiñor guñ Gi'kora'.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu cham ñia kam Bartimeo tiigim
(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)

⁴⁶ Ba' bhammi ba ai mit na pai'r kikcham Jerikoo ti tiigim, alhiom bhai' xi oipimik. Ba' ja'xpix nat gamai' ji jii gu Jesuus ja biim gu noonbi'ñ gio jai' mui' gu ja'tkam, baasi'n ju'ñdharan nam ba bubuakim, bha ja'p daakat tu taan gu tuumiñ maa'n gu cham ñia kam Bartimeo tiigim. ⁴⁷ Ba' nat ba maat na dhi' gu Jesuus Nasareet kam mu jim, ge' ki'n ba jiiñak, jup kai'ch:

—Aapi' Ge'kam Jesuus nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xiñ dhua'ñdhai no'p moo xiñ joi'gi'nda' git.

⁴⁸ Ba' pix am bhaak jamit gu ja'tkam buiñor, jup titda am na sap cham ñiokat daaka'. Gu' ji nat gu' gui'x io'm ba xi jii na ge' ki'n mu jiiñak, jup kai'ch:

—Aapi' nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xiñ dhua'ñdhai no'p moo xiñ joi'gi'nda' git.

⁴⁹ Ba' mi' pup kii'k gu Jesuus nat kai na mu pai' dhir bha jiiñkai'ñ gu jaroi', ba' mij'i xi chu joot nam bai'ñxi'ñpu'. Ba' mui'p ma boop jamit gu ja'tkam, jup titda am mu ñeek:

—Cha'p jax kam aa'nda'ñ jaduuñ. Bha tum joochxi gu Gø'kam nap jaroi' jiiñkai'ñ. Xib jach jum nobchii mum aichdha'.

⁵⁰ Ba' gui' jotmoda' nat jax jum tii'bho', mi ja'p xi buak gu sa'ua'n kikbuk ga'm pix chu'm duu ja biiñm gui' nam bha nobchichu'. Bhai' mit ba aich nat pai' dhir mu tu joochxi gu Jesuus, ⁵¹ ba' xi chikka gu Jesuus, jup titda:

—¿Tu'ni aam duuk jiñ jaduuñ nap ba' bhañ jiiñkai'ñ?

Ba' gui'p kai'ch:

—Dho nañ ja'p tii ilhdhat no'p moo pui'p ilhii'ñdha' git nap iam xiñ dhua'ñdhai git nañ cham ñia.

⁵² Ba'p titda gu Jesuus:

—Bax kii' ap ji matgam, nap gu' aañ jiñ bui bax biiñak. Cha'p jax kam aa'nda'.

Ba' dai nat pui' ji' xi chii'n, bhai' ji chi tii'gui' na cham ñia kat, jix kii' dho gu'p jum duu. Mi' dhir ba' dai nat ba oi bhammi ja'k nat pai' ba jii gu Jesuus ja biiñm gu jai'.

11

*Gu Jesuus na Jerusaleen ja'k ba aaya'
(Mt. 21:1-11; Lk. 19:28-40; Jn. 12:12-19)*

¹ Ba' bhammi ba ai mit na pai' Betpajee ti tii', bhai' na pai' ja'p iam Betaania ti tii'ip, sonpan maa'n gu oidha' nam Oliibus ki'n jix chu mat ka', nam ba' pik moo ba aaya' Jerusaleen. Ba' biiipi' mijii xi ja joot gu Jesuus gook gu noonbi'ñ, ² jup ja titda:

—Aañ ja'p tii kai'chit jiñ jaaduñ na pim mu Jimia' muni na pai'r kikcham na pim jiñ chiiñmilhdhapu' maa'n gu jigiarum bhuru'x na chakuir jum ulhisdam. Mi' moo bulhka' na pim jax ya' dir mu aajidha', dai na pim jax bulhio'kai bha tiiñmirika'.

³ No' moo jaroi' ba jam tikka, no' jax jam titda: “¿Jax japim ba' duñia' dhi bhuru'x ku pimit ba' gamai' ba ji chiiñmirak?”, ja'p japim tiiða': “Bhach joot gu Gø'kam. Tu' chi na mi bhiiñora'. Ku gu' sap gio ya'p aichdha' ji ja'xñi.”

⁴ Ba' gui' mui' ma jii mit, pui' dho ji buus. Nam jax kia'pix mu aajim, mi' bulh maa'n gu bhuru'x mia'n ki'ñgob maa'n gu ba'aak. Ba' na mit jax bulhio', ga'mpix chu' dooda mit. ⁵ Ba' jai' dhit nam ja nii'ñ, ba ja tikka am, jup ja titda am:

—¿Jax japim ba' duñia' dhi bhuru'x ku pimit ba' gamai' ba ji chiiñmirak cham ji aa'ñdhak gui' nar jaroi' ga'n?

⁶ Ba' gui' dai na mit pui' xi ja tiiðak nat jax mu ja tii'n gu Jesuus nam ti'ya', ba' pui' cham ka ja tikka mit. ⁷ Ba' mummu ba aichulh jamit. Ba' pui' bhai' bax dhaibum kat gu Jesuus, gu' ji na gu' gu noonbi'ñ siamri bhai' xi bakxi mit gu tø'tøb ja kuktun, gui' nam daam dir ja tii'chu'nda', nat ba' bhai' xi dhaibuk gamai' ji jii. ⁸ Ba' gu ja'tkam tugi'ñ biiipi' dir boopok mi' ba tu iabu mit gu jaaja' na pai' jax bhiichu'. Ba' gu jai' mui' ja'tkam na mit ji ja tiiñgik, pup xiim mi chu iabu mit ip tu o'msak gu jaaja', jai' gu tø'tøb ja kuktun. ⁹ Ba' jai' biiipi' jii mit jai' gatuuk dir pix jiiñak biit am, jup kai'chim am:

—¡Taxchaab ba' guch Gi'kora' nat bhai' bach joochxi nach jaroi' niirat! ¹⁰ ¡Taxchaab ba' guch Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii! Na gu' dhi'r di' nat ya' ba ai nat bha joot, dhi' ya' bar gø'kam ka' ja'p na jax gu Dabii. Iam git ba' moo gammiji bhaan ti nii'ñdha' guch Gi'kora'!

¹¹ Ba' bhai' ba ai gu Jesuus Jerusaleen. Jimdat mijimmi ji baa ge' chiop, alhio mijii ja'p xi oilhimik biiix xikoolh na ti niidhim na tu' jax jum bua. Mi' dhir ba' dai nat ba jii Betaania ja'k ja biiñm gu mambhiiñ daman gook gu noonbi'ñ, nat gu' pu ba jur.

*Gu Jesuus na ba ñiokdha' maa'n gu iiigix
(Mt. 21:18-19)*

¹² Ba' buimgidhak na mit ba jii mi' dhir Betaania, Jerusaleen ja'k ip gio, chi gu' am jix bhiogim tu tatda' gu Jesuus. ¹³ Ba' na nai' gan xi chi niidhim, ba tii na mu ja'p pix kiiñk maa'n gu iiigix joidham xiboorak jix jaagam, jix iibhaidha' kam tu'ii'. Ba' mui' ma jii gu Jesuus nat tiigim, gu' ji na gu' pu nim maa'n ku bha dhaa na bha ja'p tii xi ñinii'ñ, bak gu' jan' pik cham jup iibhai'ch. ¹⁴ Ba'p titda ja kaixdhat gu noonbi'ñ:

—¡Alh jap moo cham ji'xkat ka iibhai'ñcha' xib dir ja'p ja'k!

*Gu Jesuus na biiix ja'k jootsa' bhai' dhir gø' chiop gui' nam mi' tu ga'rada'
(Mt. 21:12-17; Lk. 19:45-48; Jn. 2:13-22)*

¹⁵ Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk bhammi ba ai Jerusaleen, miji ji baakik gu Jesuus ırban dir gu gę' chiop, biix ja'k ja joot mu ja'p diirap gui' nam bhai' ka tu ga'rat gu bixchu', gio gui' nam bhai' tu saba'n. Gio ba' gui' nam bhai' ja pataaxi'ñ gu tuumiñ gu ja'tkam, ja ia'lhxichulh gu ja memees. Gio ba' gui' nam bhai' ka tu ga'ra gu giokda', pu biix yup ja ia'lhxichulh gu ja a'toxkar, miji ja'p pix ja'x tu da'nsa. ¹⁶ Gio nat cham ka ja do'ñcho na jaroi' bixchu' tu ua'dat mu ja'k jimda' ırban dir gu gę' chiop, ¹⁷ dai na tu ja a'gi'ñ mi oirit, yup ja titda:

—Jax ku pim ba' ya' pu tu bua? Na pim gu'x maat gu ñio'ki'ñ gu Dios na mi' tu ua'ñix u'uan ta'm nap jum kai'ch: "Dhi' dhi chiop nat mi' bam kii, mi' dhir jix bhaai' nam bha tuñ a'gi'ñdha' soi'm ilhdhat biix na ji'k ja'tkam, sia nam jir pa ja'k kam." Ja'pni bo nam kai'ch, ¿cham maat japim? Aapi'm gu' ya ja'p tu duuk na pai' chiob nam jum jumpa'n gu i'xkum.

¹⁸ Ba' giilhim bhaak jamit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gu ja gę'gérkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Maap jim daagik ma chu a'ga mit nam jax dhuuji tu chiñia' nam mu'aa', nam gu'x iibhidhat jix jiigam, na gu' joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Mi' pix pui' ba tu'ii' am na ji'k ja'tkam, ¹⁹ gu' ji na gu' ja'xpix nat pai' dhuuk ba tuk, pu jii gu Jesuus mi' dhir gę' kiicham.

Na ba gakia' gu iigix gui' nat biipi' dir ñiok gu Jesuus

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Ba' buimgidhak jix dha'npam ji chu maaxirik gio mui'p ba jiim am Jerusaleen ja'k. Ba tii mit nax gak mi kiiç gu iigix na joidham jix chiiđu' mi' ka kiikat takaab dir, biix chakaa'n jix gak. ²¹ Ba' ba ti'ñchu gu Peegro nat bak piñ ñiok gu Jesuus, ba'p titda:

—Kagit jiñ jaduuñ nat ba gaa dhi iigix na pich ñiok takaab. Attiiru dho moox gak sia gu takaa'n.

²² Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho pu'ñi ku pim jix io'm mui' xim biiñkada' buiñor gu Dios. ²³ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', no' jaroi' jax titda

dhi oidha': "Ja'k jim ya' dir, muc Jimia' na pai' gę' suu'n gu suudai!", no' moo ja'p tu' silhkam jix biiñak biix juraa'n ki'n, no' moo pix pum aa' nar pui' ka' na jax ti'ya', pui' dho ji chu buusnia', kux ba' cham ip. ²⁴ Aañ moo jam aagi'ñ no' pim tu' ya' dir mu taan guñ Gi'kora' jix dhaam ja'k soi'm ilhdhat, no' pim moo pix pum aa' nar pui' ka' na pim jax tiida', pui' dho ji buusnia'. ²⁵ Ba' na pim pai' dhuuk tu a'gada' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', no' pim ampik ti'ñchu na pim jix bhaamut niññ gu jaroi', cha'pim bhaamut ka ti'ñchuka', tu uañi'ñka' pim pix na ba' guñ Gi'kora' pui'p tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara!. ²⁶ Na gu' no' pim aapi'm daix bhaamut niidhat ti'ñchu gu jaroi', no' pim cham tu uañi'ñ, guñ Gi'kora' nax dhaam yup tu'ii' pui' cham yup tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara!.

Nam ba tikka' gu Jesuus na jax jir jum duukam nat ba' pui' tu dooda mi' gę' chiop
(Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)

²⁷ Ba' gio mi'p ba ai mit Jerusaleen. Ba' na miji ja'p ka oiri gu Jesuus gę' chiop, mi' ba ai mit gu ja gę'gérkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio jai' gui' nam jir ja gę'gérkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi ja'p soo'mdhak ²⁸ ba tikka am, yup titda am:

—Jax jip ba' kai'ñkam ya' pu tu bua? Jaroom chianik bham joot nap ya' pu tu dooda' nap jax ilhii'ñ?

²⁹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho bak aañ maa'n yup jam tikka' gu tu'x buadam na jax jir jum duukam, no' pim moox maat na pim jiñ aagi'ñdha' nañ ba' aañ yup jam aagi'ñdha'. ³⁰ ¿Jaroo bha jootsak gu Juan nat ja bopko gu ja'tkam? ¿Dios aa, ka'diilh aa mit chia gu ja'tkam? Ea gor xiñ aagi'ñ.

³¹ Ba' dai na mit ba jim ti tikka diilh, yup kai'ch am:

—Jax ja'k jach tiida'? Na gu' no'ch jax titda nat Dios bha joot, pui' ji chi'ya': "¿Gi jax ji na pimit ba' cham ti jiññ na jax tii tu jam a'gidhimik?" ³² Cham dho bhai' jia no' chich pui' ja'k tii'n. Na gu' no'ch jax yup

titda na mit diilh chia gu ja'tkam, pui' cham
jup jir am.

Cham aa' am nam tu aaga', nam gu'x
bhai'x maat nam mui' ja'tkam ti jiigil'ñ
na gu Juan bhaankam tu a'gimik gu Dios.
³³ Mi' pui' cham ka bhai' nam jax ti'ya', dai
na mit jup xi chiidak gu Jesuus:

—Cham ji nach maat nat jaroi' bha joot
gu Juan.

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho bak gu' aañ pui' cham jup jam
aagi'ñdha' nat jaroi' bhañ joot.

12

*Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai
gu tujuandam nam buam pix tu dooda'
(Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)*

¹ Mi' dhîr ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi
gu Jesuus bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu
i'xchadam, jup ja titda:

—Maa'n gu maa'nkam tu darsak gu
uubas, gio ba' nat tu kuu mi' nat ji'x juugit
tu darai. Mi' dhîr ba' moop ti kii'mpi
na pai'x bhaai'n ka' nam ba kii'ñdha', gio
ba' nat mi kii maa'n gu t'eb bhi'ñbak na
ba' bhai' dhîr bhaan nai' ti nii'ñdha' na tu
nuuka'nda'. Gu' ji na gu' moo ampik jup
bar jimdam mik ja'k, ba' mi' xi ja do'ñchok
ji'kchi gu ja'tkam nam mi' ka tu juanda', pu
jii ba'.

² Ba' nat pai' dhuuk ba bhai gu uubas,
mui' tii joot maa'n gu tujuandam tugi'ñ mi'
nat pai' ka xi ja do'ñchok gu jai' tujuandam
tugi'ñ, na sap mu ua'ra' gui' na ji'k bhaan
bipio'. ³ Gu' ji na gu' nat jax mi' ai, dai
na mit bhai' ji dhaa gui' nam mi' tu juan,
gibichpagak pui' miji xi joot jamit ip gio.
⁴ Jumai ba' mui'p joot. Dho gi ba' joodai
ki'n ma'yasa mit ji, giilhim ko'ktolh jamit
gu ma'oo'n, gio nam bii'x aixim titdaimik
nam jax ilhii'ñ, pui' mit mijip xi joot. ⁵ Ba'
jumai mui' tiip joot. Dho gi ba' pu mua mit
ji. Jai' ba' mui' tiip ja joot gatuuk. Pui' mit
jup ja dooda, jai' mit ja ko'ktolh pix, jai' mit
pu ja koi.

⁶ Ba' mikkat na cham jaroi' ka jai'ch na
mu jootsa', dai gu maraa'n pix ba bii gui'
nax io'm jix dha'da', pui' mui'p ma joot jup
xi chi'ik: "Dhi' dho gi gu' jii'ñdha' am ji,
nam gu'x maat na aañ jir jiñ mar." ⁷ Gu' ji

na gu' nat pai' dhuuk tii mi' ba ai, jup kai'ch
am diilh jix dhu'npi'ñ ki'n gu tujuandam:
"Dhi' moo bhaan ji chu bi'ya' bii'x gu tu' na
ji'k ya'x chu jai'ch no't ba muu gu taata'n.
Jir am nach mu'aa', kapbhai' nat diilh ya'
ka ai na ba' aach jich a'm ji chu bi'ya'." ⁸ Ba'
pui' xi chi'ik bhai' ji dhaa mit, pu mua mit
dho, baas dir ja'p koraar bii'bhi' mit xi buak.

⁹ Ba' nat pai' xi chiimuk na pu'ñi xi chu ja
a'gidhimik gu Jesuus, ba' moop xi ja tikka,
jup ja titda:

—¿Jax japid ba' ilhii'ñ na ja dooda' gu
kiokam? ¿Cham aa na mi' eejji pui'p ja
kooda', jai' ba' mi ja iabu' gu tujuandam?
¹⁰ ¿Kux cham tu jiñkai'ñdha' pim aa gu
ñio'ki'ñ gu Dios mi u'uan ta'm? Nap jum
kai'ch:

Gu' jodai na mit tii mai' xi buak gu
bhibhi'ñbakchadam,
xib dhi' pik bhaan jix oo' bii'x gu jai'.

¹¹ Ba'x bhai'ch chaat ich nat pui' ji' tu duu
guch Gi'kora'.

¹² Ba' tiix dhaagik am gu Jesuus gu
ge'gerkam jum aa'ndam, nam gu'x maat na
dhi' ja aagit jup kai'ch nat tu a'ga bhaan ji
ua'rgidhak gu i'xchadam. Gu' ji nam gu'x
ja iibhi'ñ gu mui' ja'tkam, pui' cham juan
am, dai na mit ma jii pix.

*Gu Jesuus na pu ja tiida' gu pariseos nar
am nam gook kap tu namki'ñdha'*

(Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)

¹³ Ba' mikkat gu ge'gerkam jum aa'ndam
mu joochxi mit gu Jesuus ji'kchi gui' nam
pariseos jum tiit'nda' gio ji'kchi ip gu
Eroodis gu ja'tkam tugi'ñ nam sap tikkapu',
sap ba' no't moo jax ji chii na cham jir am
gu tu' nam tikka', bax bhaai'n ka' nam jax
dhuuji iattulhdha'. ¹⁴ Ba' mu eek jup titda
am:

—Aach bhai' ma jiich jaduuñ nap jich
aagi'ñdha' no'r am nach aach jax ilhii'ñ,
nach gu'x maat nap aap silihkam jup
kai'chdha' nap pai' dhuuk tu a'gada', gio
nap cham jax ti ilhii'ñ sia kum giilhim
jum a'ga, nap gu' bhaankam tu a'ga na
jax jix aa' gu Dios, cham tu' nam jax ja'k
ilhii'ñ gu ja'tkam. Tii' nap gu' moo cham
jaroi' iibhi'ñ, sia ku tiir ge'kam. Ba' ja'p
tu'm jachich bham tikkam: ¿Jir am aa
nach namki'ñdha' gux io'm ge'kam Rooma
kam Seesar tiigim gui' na ji'k aagix nach

tu namki'ñdha', ka' cham aa? Dhi' pix ki'n jachich moo bhai' xi jii, no'r am nach namki'ñdha' piam ku gu' cham.

¹⁵ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesuus nam cham mi' pui' jiimchu' nam jax tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam. Ba'p ja titda:

—¿Jax ku ba' ja'p moo jam ko'raar aapi'm na pim iatda'? Ea gor maa'n bhiibup gu tuumiñ nañ xi chigia' na jax jir tu'm da'.

¹⁶ Ba' maa'n bhi'ñpuk mi' xi maa mit. Ba' mi' xi chiiçik jup ja titda:

—¿Jaroo da' dhi' na ya' jupñix?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu Seesar gux io'm gø'kam Rooma kam.

Ba'p ja titda ip gio:

—Dhi' gi na ya' tu ua'ñix, ¿jax jum kai'ch?

Ba' gui'p kai'ch am ip gio:

—Dho dhi' na jax chii'.

¹⁷ Ba'p ja titda:

—Dho pim xi maakidhat ku gi gu Seesar na pui'r jam gø'kam tuk na ji'k bhaan bipio'da', gio gu Dios japim jup xi maakidhat na ji'k bhaan jup bipio'da'.

Ba' mi' pui' pup tu'ii' am nat pui' ji' xi ja tii'n, na gu' joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Cham jaroi' pui' køekøt am.

Nam ba tikka' gu Jesuus gui' nam cham ti jiig'iñdha' no'm gio mu pai'p ba oipoda' gui' na ba ja'bsuñia' gu ja tutku'

(Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)

¹⁸ Ba' moo mi'p ba ai mit ji'kchi gui' nam saduseos jum tiiti'nda', nam cham ti jiig'iñdha' no'r silhkam nam gio mu pai'p ba oipoda' gui' na ba ja'bsuñia' gu ja tutku'. Ba' bhai' ji chu a'gi mit gu Jesuus, jup titda am:

¹⁹ —Aach bhai' ma jiich jaduuñ na chich bham tikkam ja'p tu'm na cham jir jich jujur. Nach gu' aach mi' pui' tu daal'ñchu' nat jax tu ua'nak gu Moisees na sap no't maa'n ba muu gu maa'nkam, no't diilh mi' ji bii gu binga'n, no' cham maa'n bhaan tu mar kat, jix bhai' na bhai' ji bhiuya' gu sipdhi'ñ na mia'n oi'ñdha' na ba' bhaan ba tu mar ka', na ba' ja'p ji buusnia' nar di' ka' gu xio'gi'ñ na mukia'. ²⁰ Gu' ji nam gu' moo ja'pnip tu a'gada' gu ja'tkam, sap mu pai' oi'ñkat am xijum gook gu ja'tkam daim sispidhim. Sap ba' tii ba ti biiña' kat gui' nar biipi' kam, gu' ji nat gu' sap am xi muu,

pu cham sap maa'n bhaan tu mar kat gu ubii. ²¹ Sap ba' gu sipdhi'ñ na mia'n oi'ñ ip gui' nat ba muu, tiix bhai' ba tiidak ip gu nuuchixi'ñ, gu' ji nat gu' sap pui' am jup xi muu, pui' sap cham maa'n jup tiigik jamit gu alhii. Gio gu ti'irab kam sap miji dir tiip jimii, bhai' sap tiix bhai'p ji chii'n, pui' sap pix jup jum duu. ²² Biix sap pu koi mit gu xijum gook tii pik bhibhiimik, pu cham dho sap moo maadit bhaan tiigik gu alhii. Mikkat sap pui' am jup xi muu gu ubii. ²³ ¿Gu' ba' jax chu'm pik gio bhai'p ji bhiuya' jan'nam saak pai' dhuuk gio mu pai'p ba oipoda', sia kut tii bam ja'bsu gu ja tutku'? Jaiñ nam gu' pui'r xijum gook ja'tkam kat.

²⁴ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Jix maat japim aa na pim pai' jax chu't jup kai'ch? ¿Kux gu' ilhii'ñ japim aa na pui' kai'ñkam jup jum kai'ch gu nio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix? Cham tu'r pui' ip ji siamri. Gu' matgam gu Dios tu' na pix jix aichu'n ji, gu' ji na pim gu' aapi'm cham maat. ²⁵ Na gu' gui' nat ji'k bam ja'bsu gu ja tutku', cham tu' bhaan ka titii'ñchuka' am gu pui' ja'k jan'nam pai' dhuuk gio maakam ja'k jup ba oipoda', nam pai' chakui tu mat ka' gu xib. Nam gu' ja'p ji buusanda' na jax gu noonbi'ñ gu Dios nam bhammiip tu'ii' jix dhaam, cham tu' nam jup kax aa'nda' nam ti bipna' ka' na jax ya' maaxik. ²⁶ Gu' dhi' na pim jax ja'k tii xi ilhii'ñ na pim cham ti jiig'iñ nam maakam ja'k ba oipoda', cham tu'r pui' ji, na gu' diilh pix na pim pui'm aa', cham pai' pui' tu ua'ñix. ¿Kux cham ji'xkat tu jiñkai'ñ japim aa mi u'uan ta'm nat pai' tu ua'na gu Moisees jan'nam pai' dhuuk bha ñio'kdhak gu Dios? Nap titda bhaan jim ua'rgidhak gux bii u'ux: "Aañ jir di' pix gu Dios nam jax jiñ bui bax biiñak gu jam bopxi kat Abraam, gio gu Isaak, gio ba' gu Jakob." Ja'pni bo nam kai'ch, ¿moo cham jup ti'ñchu' pim? ²⁷ Ja'p jum aa' pim na cham tu' bhaan ka ti niidhidha' gu Dios gu ja'tkam no't bam ja'bsu gu ja tutku'. Matgam jir maa'n ji na jax ja a'm ti niidhidha', na gu' pui' nam jax buiñor bax biiñaktu'nda' na jax maaxik nam ya' oipoda'. Ja'p dho moo cham maat japim na pim pai' jax chu't jup kai'ch, ni

palhiip ku iam jir pui' na pim jax tii xi ilhii'ñ.

*Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax ja'k jix io'm jum aa' nam tui'ñgida' gu ja'tkam
(Mt. 22:34-40)*

²⁸ Ba' maa'n gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mi ja'p kiikat jup tø køf nam jax kai'ch, ba' joidham kai pui' na jax ja'k tu a'ga gu Jesuus. Ba'x io'm mia'n xi kikbuk xi chikka, jup titda:

—¿Jax ba' tu'm pik jix io'm jum aa' nañ mi' pui' jimda' na jax jix aa' guch Gi'kora' na jax tu ua'ñix mi u'uan ta'm?

²⁹ Ba'p titda gu Jesuus:

—¿Na jax chu'm jix io'm jum aa' aa na ji'k mi' tu ua'ñix? Gui' dho na ja'pnim kai'ch: "Gor xi chi kai Israel kam ja'tkam, maa'n pix jix jai'ch gu Dios nax io'm jir gø'kam. ³⁰ Tu daanda' pim bii'x jam jujur ki'n jix dhaam ja'k na pai'p tu'ii', gio bii'x na ji'x jam i'ii'mda' ki'n. Dai gui' pim pix ti'ñchuka' gammiji, mui' pim xim biiñkada' na pim ji'x pup jum taat." Dhi' ja'pni moo biipi' kat jum aa' nam tui'ñgida' gu ja'tkam. ³¹ Gio ba' gu jumai na iampix pui' ja'k jup tu ua'ñix nap jum kai'ch: "Moo pim xim ga'ngada' na tu' ja a'm jum aa'nda' gu jai', panaas ku moo aapi'm jam a'm jum aa'nda'." Ja'pni ja'k jum kai'ch. Dhi' ji' dhi gook na jax jum kai'ch moox io'm jum aa', sia pik jax ka' git.

³² Ba'p kai'ch gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios:

—Umri moor pui' nap jax kai'ch jiñ jaduuñ na maa'n pix jix jai'ch gu Dios nax io'm jir gø'kam, cham tu' jumaip jix jai'ch. ³³ Jir am dho nach tu daanda' bii'x jich jujur ki'n na ji'k ja'tkam jix dhaam ja'k, gio bii'x na ji'x jich i'ii'mda' ki'n. Dai gui'ch pix ti'ñchuka' gammiji, gio nach mui' xich biiñkada' nach ji'x pup jich chaat. Gio nach xich ga'ngada' na tu' ja a'm jum aa'nda' gu jai', panaas ku moo aach jich a'm jum aa'nda'. Moo dho gu'x io'm jix bhai' ji busaak gu pui' ja'k, gui' bak gu' cham pik tu' bhai' ji nañ mu pai' tu makgirtat ti tikkada'.

³⁴ Ba' gu Jesuus na gu'x maat na iampix mi' pui' jimchu' na jax tu ua'ñix, ba' mui' xi guguux, jup titda:

—Alhi'ch pix bam aagit jiñ jaduuñ nap buiñor bap tui'ka' gu Dios na ba' gammiji jum a'm ba ti nii'ñdha'.

Mi' pui' cham jaroi' tu' ka tikka'n, nam gu' bax xi'irgi'ñ, na gu'x io'm jix matda' na jax ja'k ti'ya'.

*Gu Jesuus na bajatikka' gu gø'gørkam jum aa'ndam
(Mt. 22:41-46; Lk. 20:41-44)*

³⁵ Ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam pu mi' pui' irban dir gu gø'chiop, xi ja tikka'n na sap jax jir jum duukam na ba' pui' Dabii jir boxi'ñ. Jup ja titda:

—¿Jax kum ba'p kai'chdha' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na guch Xoi'kam Dabii jir boxi'ñ? ³⁶ ¿Gu' jax ku ba' gu Dabii pui'p kai'ch nax io'm jir gø'kam guch Xoi'kam? Ja'pni bo nat tu ua'na jan' nat pai' dhuuk pui' ja'k jurtuda gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda', nap jum kai'ch: Jup titda gu Dios guñ Gø'kam tuk gui' nar jich Xoi'kam:

"Ya'niñ xanoop jap xi dhaibu' nañ aañ ka xi ja tulhiiñchuda' gui' nam xim bhaamki'ñ nam ba' soi'm ilhdha' aap jum bui."

³⁷ ¿Gu' jax jam ba' duukat pui' ja'k iimchu'n na pui'r boxi'ñ, na ba' gu' gu Dabii jup kai'ch nar Gø'kam tugi'ñ guch Xoi'kam?

Alh iam tiix xi'ir am gui' nam mi' gø'gørkam jum taat, nam gu' jan' mui' ja'tkam mi'p tu'ii' nam køf na joidham tu a'ga gu Jesuus. Ba' pu cham ka bhaai' nam jax tiida'.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' nam jax ja'k tu jim gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios

(Mt. 23:1-36; Lk. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Mi' dhir ba' maakam bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesuus, jup ja titda:

—Moo pim cham ja køkeødat gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, na gu' ja'p moo ja ko'raarda' bo nam nai' ji-imda' tø'tøb ji chim tii'dhat nam sap ba' gø'gørkam ja ilhii'ñdha' gu ja'tkam. Gio nam jix aa'nda' nam tu' ka'm ja nii'ñdha', jum aa'nda' sap na xi kuanai gu bonma'n na ja ñio'kdha' gu jaroi' mu ja'p nam jax ji-imda'. ³⁹ Gio nam jix joi'ñdha' nam ja'xbui' pui'p xim taat ka' na jax gu gø'gørkam jum

aa'ndam. Jai' mijimmi'p xi dharka' am nam
pai' darka' mu ja'p nam pai' jax tu daanda'
gu Israel kam ja'tkam, piām pai' nam jax
tu piastatda'. ⁴⁰ Gio ba' nam jix joi'ñ nam
ja iatgidhat ja boosgi'ñdha' gu ja bixchu'
gu u'uub di'dilhdhim. Mi' dhīr ba' mīk
tu ñiokidha' am nam pai' dhuuk ba ji chu
nokia', na ba' jax dhui cham maati'ka' nam
tu' jax buada'. Ku gu' dhi' kam tulhiiñā'
am ji ja'p jix io'm janō' na pai' dhuuk tum
kuugalhdha' nam ba' mi' xi aaya'.

*Gu ubii na cham jir jix chumñigam na mi
chu'aa' gu tuumiñ chiop*
(Lk. 21:1-4)

⁴¹ Ba' ja'xpix mijī daakat gē' chiop jup
ba ja nii'ñ gu Jesuus gu ja'tkam nam pīx
mi' ji chu'aim gu tuumiñ na pai'm tua'ba.
Jai' moo mui' mi chu'aim am, nam gu'r
jix chutumñigam. ⁴² Ba' moo mi'p ba ai
maa'n gu ubii na cham jir tu bia'kam ka'
gio nat muu gu binga'n, ba' mi'p xi chua
gook gu tuumiñ na cham pik tu' bhaigim
tu'ii'. ⁴³ Ba' gu Jesuus maap xi ja jumpadak
gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida',
dhi ubii na cham jir jix chumñigam nat
gook pīx mi chua gu tuumiñ, ja'p ji buusan
nat jix io'm mui' mi chua, nat gu' soi'm
ilhdhak mi chua. Gu' ba' gu jai' na mit
panaas mui' mi' tii xi chua, pur cham tu',
⁴⁴ na gu' gui' na ji'k cham ja a'm kam aa'
nam ba' mi chu'aim. Gu' gu ubii biix mi' pu
tua na ji'k ua'dat, sia ku gu' daipu' bia'kat
na ki'n ka tu saba'da' git.

13

*Gu Jesuus na ba tu aa'nda' nam iara' gu
gē' chiop*
(Mt. 24:1-2; Lk. 21:5-6)

¹ Ba' ja'xpix nat ba buus gu Jesuus mijī dir
gē' chiop, jup titda maadit gu nobii'ñ:

—Kagit na jax joidham tu'm dhi bhi'ñbak
jiñ jaduuñ! Jupaaban sobkoñxim gu joodai
bha bhi'ñbakchix.

² Ba'p titda gu Jesuus:

—Ya' dho pui' ka tu'ii' gu xib nap nii'ñ.
Ku gu' dhi' kam aaya' ji na pai' dhuuk jum
iara', pu cham pai' maa'n kap tukdhixim
bi'ya' gu joodai.

*Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax ja'k ba
tum buidha' na bar mia'n ka' nam tiimū' dhi
oi'ñga'n*

(Mt. 24:3-28; Lk. 21:7-24; 17:22-24)

³ Mi' dhīr ba' pu jii mit amuub baasi'n
dir ja'p oidha' ta'm nam Oliibus ki'n jix chu
mat ka', na silh jix chu maax bhai' dhīr gē'
chiop. Ba' gu Jesuus bhammi tisdiķ mi ja'p
ji dhaibu. Ba' gu Peegro gio gu Jakoobo gio
gu Juan gio ba' gu Anrees, mui' ji ai mit mu
na pai' daa, ba' ba tikka am jix dhu'npi'ñ
ki'n, ⁴ jup titda am:

—Aach ja'p tu'm tiix maachim jich
jaduuñ no'p moo cham jax ji chī'jich
aagi'ñdha' git. Paa ba' duuk pui'm iara'
saak gu'ñi gē' chiop nap jax ba kai'ch biipi'?
Jax ja'k ba tum buidha' na bhaan jix maati'
ka' na bar mia'n nam iara'?

⁵ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho dai na pim ti niidhat oipoda' na
cham jaroi' jam iatgidha'. ⁶ Nam gu' mui'
ya' aaya' nam pui' ja titdaidha' gu ja'tkam
nam aañ jir gui' ka', jup kai'chidha' am:
“Aañ jir di' guch Xoi'kam.” Ba' giilhim mui'
ja iatgidha' am.

⁷ Gu' no' moo bar mia'n, pui' ba ti kaaya'
pim ji na jigitalhcha' mi' pai' na pim jup
tui'ka' piām maakam ja'k. Ku ba' gu'
aapi'm cham jax jum aa'nda' ji, na gu'
dhi' pui' ji chu buusnia' sia pik jax ka'
git, giilhim jix buam tum buidha', ku gu'
chakuir dhi' ka' ji na pai' dhuuk pik tum
kuugalhdha'. ⁸ Biix aixim ka xi chum duñia'
ji matgam. Bhai' ji bhaaku' am gu ja'tkam
gē'gēr kikcham dir ja bui gu jai' na pui'p
jir gē'gēr kikcham ka', jum kokda' am, jum
mama'yasa' am. Gio na joñia' dhi oi'ñga'n
mui' kap, gio ba' na bhiogi' jimia'. Ku
gu' dhi' na bhaan pīx ba pup xi chum tulhiiñda'
ji, na bhaan jix maati' ka' na ba
tum kuugalhdhidha'.

*Gu Jesuus nap kai'ch nam ja o'bhai'ñdha'
gui' nam ji'k ti jīgi'ñdha' buiñor*

⁹ Ja'pni ba' moop ja titda:

—Moo pim cham jum o'jolhdhat ti
jīgi'ñdha' aañ jiñ bui. Nam gu' jam da'ngi
jam u'ji jam gii'bia' gu tutpilh mu ja'p
nam pai' jax tu chichiopi' ka'. Gio nam
mu jam ui'ka' nam pai' darka' gux kakai'
gio jai' ja bui gu gē'gērkam jum aa'ndam,

mi'm ba' bhai' ji jam tikka' no'r silhkam na pim ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui. ¹⁰ Ba' nam pai' biix ka xi kaaya' na ji'k ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na ba' pik moo ba tum kuugalhdha'. ¹¹ Ba' na pim pai' dhuuk mu suulhgia' nam pai' darka' gu ge'gérkam jum aa'ndam, cha'pim jax jum aa'nda' na panaas ku cham ka bhaai'n ka' na pim jax ti'ya', ni ku pim jax jum aa'nda': "Jax jañ ba' ja'k ti'ya' chi?" Matgam diih píx ya' dir ja'p ji buusnia' ji gu ñi'ook, na gu' jam a'm jup tui'ñgida' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Gui' píx jup tu duifchu'nda', cham tu' aapi'm diih, panaas ku gui' pik tu a'gidha', na gu' jam maakidha' gu matda' na pai' dhuuk ba xi chum aagidha'. ¹² Ja'p na pai' jigialhi' chir jup tum tui'ka' dho gu' panaas, na gu' biix píx jix chum bhaak ka' gui' nam ji'k cham ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui. Diih jum i'attulhdha' am gu ja'tkam siam sispidhim, jai' gu ja maamar nam bhai' ji ja bhaamkidhai ja iattulhdha' no'm ba ti jiigi'ñ aañ jiñ bui, jai' gu ja tataat nam ja iattulhdha' nam ba'x bhai' ja bhiiya' gu ge'gérkam jum aa'ndam nam ja kooda' no'm xi ihiñ. ¹³ Biix na ji'k ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñdha', cham ja kaim ka' am gio nam cham ja niidham ka' gui' nam ji'k ba ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui. Ku ba' gu' gu jaroi' na cham jim o'jolhdhat gammiji' ti jiigi'ñdha', cham jax bua ji sia mit ma mua, na gu'x dhaam ja'k bhiiya'.

Gu Jesuus na bhaan tu a'ga' maa'n gu maa'nkam na giilhim jir jix bhangim

¹⁴ 'Ja'pni moop tum duñia' nat jax tu ua'nak gu Danial, gui' na bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik guñ Gi'kora', nap jum kai'ch na jano' na pai' dhuuk pik ba ji chum kuugalhdha', ya' ba aaya' maa'n gu maa'nkam giilhim jix bhangim, iibhidham tu buidha' nam ba tigia' gu ja'tkam. Bhai'baakii ge'chiop pu tu dooda' na jax ihiñ. —Moo pim ti'ñchukat dhi'ñi na jax ya' tu ua'ñix, aapi'm na pim ji'k tu jiñkai'ñdha'—. Ba' aañ pu kai'ch na gui' nam ji'k ya ja'p mia'n jup tui'ka' jano', pui' na jax ya' dhi Judea, jir am nam ba ji boi'ñgia' mu ja'p pai' o'i'dha' ta'm na ba' cham ja tulhiñchuda'. ¹⁵ Piam no' jaroi'

bhai' pai' ka daa ba'k dhaam, jir am na bhai' dhir timnii pu jimiiññolhia', cham tu' na mijip ka bapkida' ırban dir na ba' tu' xi bhiiji. ¹⁶ Piam no' jaroi' mu pai' ka oiri ga'ran, jir am na mi' dhir pu jimiiññolhia', cham tu' na tu' jajannulhi'ñ jai'p ka xi chu ua'rai kia'mi'ñ na ba' pik ba jimiiññolhia'. ¹⁷ Ja'p moo joi'mdam tum duñia' ji jano', kux ba' gu' pui' aa! Nam gu' giilhim jum tulhiñna' gu u'uub gui' nam a'aalh ki'n cham bhai'm taat ka', gio jai' nam i'llich ka tu maamar ka' xio'dam. ¹⁸ Ba' aañ pu kai'ch na pim gammiji' tu a'gada'x dhaam ja'k buiñor gu Dios na ba' cham jano' pik pui' tum duñia' na pai' dhuuk jix jiipi'ñ ka'. ¹⁹ Na gu' jano' na pai' dhuuk pui' tum duñia', giilhim jir tulhiñara' ka' jix io'm, cham tu' pui' na mit jax jum tulhiñak gu jai' bijik, jano' nat dir jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n. Gu' ja'pji jix io'm ji na ba' pik bar daipu' ka', cham ji'xkat pui' ka tum duñia' gatuuk, na gu' ba tum kuugalhdha'. ²⁰ Nat gu' pui' pu tii ip gu Dios na jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha', cham mik jir tulhiñara' ka', na gu'x ja joi'gi'n gui' nam ji'k ba ti jiigi'ñ buiñor, cham aa'nam mik ya' oipot giilhim jum tulhiñdha'. No' gu' cham tu daasa' git na ji'x juugit jir tulhiñara' ka', biix jam dho pu ko'ya' git. Jaroo gip jix ñakoo' na giilhim jum tulhiñdha'?

²¹ 'Ba' jano' na pai' dhuuk bar mia'n ka' na tum kuugalhdha', no' jaroi' jax jam titda: "Muni dhaa guch Xoi'kam. Maik gor jach kaipu'", piam no' jax kai'ch: "Muni ba ai guch Xoi'kam", cha'pim jiigi'ñdha'. ²² Nam gu' mui' jai'chdhilhia' gui' nam pui' xi kai'chidha': "Aañ jir di' guch Xoi'kam", gio jai' nam pui' xi kai'chidha' na maadit jir di' ka' gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik guñ Gi'kora'. Pui'x bhai'p xi chu buidha' am gui' nax bhai'r jum duukam ka', nam jax dhui píx ja iatgidha' gu ja'tkam, sia gui' nam ji'k ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui. No'm gu' cham pik biix ja jujur ki'n jix biiñak, jix bhai' ja bhiiya' dho gu'. ²³ Ba' aañ pu kai'ch na pim cham ja kékéédat, nam gu' tu iatgidhidha' píx. Mooñ ba jam aagi'ñ xib dir.

Najax ja'k tum duñia' na gio bhai'pjimda'

*guch Xoi'kam**(Mt. 24:29-35, 42-44; Lk. 21:25-36)*

²⁴ 'Mi' dhir ba' na xi chum tulhiiñai, dai na bhai' ji chum tukgamta'. Cham ji'xkat ka tonnia' ki'n gu tanoolh, ni na cham ji'xkat ka masbagia'. ²⁵ Gio gu chichia' nam bhai' ji ii'ñxia', na gu' giilhim jix io'm gi'ndukia' gux dhaam. ²⁶ Ba' aañ nat bhañ joottu guñ Gi'kora', bañ chigia' pim nañ bhi'jimmíni dhir bhai' ji buusnia' tibaa'ñ chir, nam ba' ba machia' biix na ji'k ja'tkam nañ aañ pui'p jir gë'kam na jax guñ Gi'kora'. ²⁷ Ba' nai' ja jootsa' iñ gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' na ji'x jir oi'ñga'n, pui' na jax mummíni ja'p na pai' am ju'kam tu'ii' dhix dhaam, nam ba' ja jumpada' gu ja'tkam gui' nam ji'k ti jiigil'ñdha' aañ jiñbui.

²⁸ 'Cham ji'xkat nii'ñ japidaa gu iigix na pai' dhuuk bhai' ji iipoñia', na joidham pix tii'ngilhidha' gu jaaga'n? Dhi' na bhaan jix maati' ka' no't ba ji chaa'm, na pai' dhuuk ba ji chu juuka'. ²⁹ Ba' iam pix pu'ñip ji buusnia' dhi' pui' nañ ji'k jax ba kai'ch. Pix am ti'ñchuka' pim no't ba jim tii'mu dhi oi'ñga'n, bax maati' ka' na bar mia'n ka' nañ bha jimda'. ³⁰ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tii'da, biipi' pu'ñi xi chum duuji nam ba' pik ba ko'ya' dappaam gu ja'tkam gui' nam ji'k ka duduaka' jano'. ³¹ Dai dhi oi'ñga'n nam tii'mu' gio gux dhaam, gu' guñ ñi'ook cham ji'xkat jum tii'mu' ji.

³² 'Ku ba' gu' dhi' cham maati' ji na pai' dhuuk pik pui' tum duñia', na gu' dai dii'lh guñ Gi'kora' nat tu dai na pui' tum duñia'. Cham maat am gu noonbi'ñ, sia kum bhammip tu'ii'x dhaam, ni aañ kuñ cham maat nañ jir Maraa'n, dai gui' dii'lhx nax maat.

³³ 'Ba' gu xib tu' na jax chui'ka', aañ pu kai'ch na pim gammiji tu a'gada' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', cha'pim ji'x mik buppada', na pim gu' cham maat na pai' dhuuk tu daaxix. Gu' dhi' jotmoda' pix pui' tum duñia' cham jum ilhdham. ³⁴ Na gu' dhi' ja'p ji buusnia' na jax gu jaroi' no't ka paxiaram mu pai' ja'k mik, no't mi' ka xi ja do'ñchok jai' gu ja'tkam nam mi' ka tu juanda', dai na xi ja chianii nam jax ja'k tu juanda', pui' na jax mi' na pai' tuutka' gu ba'pki'ñ, na gu' maa'n mi'p xi chianii na ka tu nuuka'nda'. Ba' gui' dai

na pix am ti nii'rka' na pai' dhuuk gio mi'p aaya', na gu' bhai' ji o'bhai'ñdha' no' mi' pix cham tu jai'ch. ³⁵ Ba' aapi'm pu'ñi ip, pix am ti nii'rka' pim, na pim gu' cham maat nañ pai' dhuuk ya' aaya', no' jaxji ji dhidimpugidhak, piam irab tukaa', piam ku gu' katukgab na pai' dhuuk ba jiiñkia' gu takaarui', piam ku gu'x dha'npam ji chu maaxirik. ³⁶ Mooñ ba jam aagi'ñ xib dir na pim ti'ñchukat. Cha'pim moo kooksit darka', nañ gu' jotmoda' ya' pix ji buusnia' cham jum ilhdham. ³⁷ Biix dhi'ñi pui' nañ ji'k jax jam titda aapi'm, dappaam na ji'k ja'tkam jañ jup ja titdat jup kai'ch: Nam cham kooksit darka', gammiji pix ti'ñchuka' am nañ jax ba kai'ch.

14

*Nam ba tu a'ga' gu gë'gërkam jum aa'ndam nam jax ja'k duuji mu'aa' gu Jesuus
(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Jn. 11:45-53)*

¹ Ba' nat gook tanoolh pix ba ji bii na ba' moo bam aaya' na bar piasta ka' bhaan Paaskua ta'm, gio jumai na mia'n oi'ñ nam pai' dhuuk jix basdak tu kua'da' gu paan gakdhi'ñchix kam, iampix ja'p tu'm na ariin timkalh. Ba' jano' gu ja gë'gërkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, tii moom ga'nga' am nam jax ja'k duuji iatgidhai tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesuus. Aa'nda' git am nam ba dagia!, ² gu' ji na gu' sap cham jax jix bhaai', na gu' kar piasta ka'. Ba' ja'pni pix ka xi chi'ik jamit:

—Mooch chakui juanda' na kar piasta ka', no't ba buus ba'. Na gu' no' chich xib daagik mi ja'p pai' jax ba buim ja nii'ñchudat gu ja'tkam, giilhim bhai' ji bhaaku' am jich bui.

*Gu ubii na bha toi'dha' mo'ran gu Jesuus
gui' na joidham uub
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)*

³ Ba' ja'xpix gu Jesuus jimi'ik mummup ba tu kua' Betaania, na pai' kio gu Simeon gui' na tootolhidhat ka gakiidhat gu tukga'n. Ba' moo mi'p ba ai maa'n gu ubii ua'dat maa'n gu ilhi'ch jix moik gu jodai ja'aachix kam, nam alabaastro ki'n jix mat ka', na mi suu'ntu' gu osbhaga'n gui' nam nardo

ki'n jix mat ka' nax dha'ram namiīk, na joidham uub. Ba' nat jax kukpio'kak bhai' xi choi' mo'ran gu Jesuus, pu biix ip moo nat bha toi'. ⁴ Ba' ji'kchi gu ja'tkam nam mi'p tu'ii' bhai' ji bhaak jamit, jup kai'ch am:

—¿Jax ba'm aagit pui' tu bua dhi ubii? Tii' nat biix xi dhoodak dhi' na tu'x dha'ram namkit. ⁵ ¿Cham bhai' aa na tu chiñia' git nam ga'ra' nam ba' ja makia' git gui' nam alh cham jir tu bia' kam, nam attiiru cham bia' nam tu' ki'n tu saba'da'? Jaiñ na gu' ja'kbui' busaakdat gu tuumiñ na jax no' ñich maa'n oidha' ba tu juu.

Ba' pui' ji' xi kai'chimik am bhai' ji ñiok jamit gu ubii, ⁶ gu' ji nat gu' jotmoda' ja sooo'mcholh gu Jesuus, jup ja titda:

—Cha'pim tu' ki'n juanda' dhiñ jaduuñ, na pim gu' cham maat nat jax kai'ñkam bhañ juulh dhi' na pimit tu' bhaan ba ji chu a'ga. ⁷ Gu' matgam gu jaaduñ na pim ja aa', gammiji ya' jam buip tui'ka' am ji, xi ja maakat japim dho nam alh ki'n jup xia'ñdhidha'. Gu' aañ nañ bar boi cha'm kam ⁸ nat ba' bhai' bañ choi' dhi ubii dhi' na joidham uub, na ba' cham xijai ka', dai nam bañ yaaspa'. ⁹ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', na pai' dhuuk bhai' ji chum a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook ya' dhi oi'ñga'n, biix jup jum a'gidha' dhi ubii na ba' bhaan jix maati' ka' nat jix bhai' dhuu nat bhañ choi' dhi osbhaga'n gu nardo na joidham uub.

Gu Juudas na maaxik kiisa' gu Jesuus nam mu'aa' (Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)

¹⁰ Ba' maadir gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ, gui' na Juudas Iskariote tii'ka', xi mii nat ja aa'ñdham gu ja ge'gérkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na ba' maaxik kiisa' nam boi bhiichdha' gu Jesuus. ¹¹ Ba' joidham jix bhai'm ilh jamit na ba ja aagi'ñ, jup titda am nam mui' namkidha' na mu ja baidhika' gu ja o'rosiiris tuk na pai' silh oirida' gu Jesuus. Ba' gu Juudas ba jim gaa na jax ja'k jix bhai' ji buusnia' nam jix bhai' bhiiya', nam ba' cham xijaichdha' nam daagii boi bhiichdha'.

*Nam ba tu bhaidha' gu koi' bhaan
Paaskua ta'm gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesuus
(Mt. 26:17-29; Lk. 22:7-23; Jn. 13:21-30;
1Co. 11:23-26)*

¹² Ba' buimgidhak biipi' dir na ba' moo mui' jim kiisa' ja'xpix na pai' dhuuk kasnir bakaax tum jugia', gio ba' gu jumai na mia'n oi'ñ nam jix basdak tu kua'da' gu paan gakdhi'ñchix kam, ba' moop ba tikka am gu noonbi'ñ gu Jesuus, jup titda am:

—¿Paap ja'k jix aa' nach jimii tu bhaidha' nach tu jugia' ja'xñi nat ya'bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm?

¹³ Ba' gu Jesuus gook miji xi ja joott bhammi ge' kiicham, jup ja titda:

—Aañ ja'p tii kai'chit na pim mu Jimia' aapi'm gook bhammi ge' kiicham. Bhai' pim tigia' maa'n gu chio'ñ nar tujuandam na mi ja'p ba tu bai'ntu'nda' maa'n gu bai'ñdhakar ta'm. Ba' aapi'm mui' xi oidha' gatuuk dir, pix niidhidha' pim na mummu ji aaya' kiicham. ¹⁴ Ba' aapi'm cham xi'rdat mui' xi aaya', ja'p japim tiida' gu mi' kiokam: "Aach ja'p jich chiidak bhach joot gu Ge'kam nap sap taiñbuidha' maa'n kap gum ba'aak pai' na tu bio', na sap ya' tu jugia' ja biim gu noonbi'ñ nat bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm." ¹⁵ Ba' gui' tu jam tii'ñchuda' bhiji ja'p te'kob, na pai' ti kii'mpigix gio na ge'x chu bhai'. Bhai' pim ba' tu bhaidha' nach tu jugia' ja'xñi.

¹⁶ Ba' mui'p ma jii mit gu gook gu noonbi'ñ, bhammi mit ba ai ge' kiicham. Pui' dho ji chu buus na ji'k jax ja titda gu Jesuus. Cham xijaich jamit, dai na mit xi chu bhaidhak gu koi' nam tu jugia'. Ja'xpix ba' giop ka xi jii mit mummu nat pai' dhiñ bha ja joott.

Gu Jesuus na baha aagi'ñdha' gu noonbi'ñ na maadir maaxik kiisa' nam boi bhiichdha'

¹⁷ Ba' ji chukgik mi'ba ai gu Jesuus ja biim gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ. ¹⁸ Mi' ba' bhai' ji chu juu mit. Ba' nam mi' daraat ka tu kua', jup ja titda:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', maadir aapi'm na pim ya'p tu'ii', maaxik jiiñ kiisa' ja bui gu ge'gérkam jum aa'ndam nam boiñ bhiichdha'.

¹⁹ Ba' gui' gampai' ji dhuu mit, ba' pix bhai' ji chikka mit ji'ma'n, jup titda am:

—¿Aañi' aa chi?

Gio gu jumai:

—¿Ka' aañi' aa chi?

20 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Maa'n pix ji gu' aapi'm mambhiix daman gook na pim ya'p tu'ii', nach ji'k maap ya ti sissi dhi jooxia' ta'm nañ jax chu'm ka'm tu kua' aañ. **21** Jir am kat na pu cham jai'ch ka' git gu jaroi' na maaxik jiñ kisa' nam boiñ bhichdha'. Tiix joi'gi'ñ iñ, na gu' giilhim jum tulhiina' maaxik xiñ kisa'. Ku ba' gu' dhi' mi' pix pui' ba jimda' ji, na bhaan pix jum kuugalhdha' na jax jum kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ gu Dios, na pu'ñi ja'k jiñ dhooda' am aañ nat bhañ joot.

Gu Jesuus na ba tu daasa' na jax ja'k aagix ka' nam ba' bhaan ti'ñchuka' gui' nam ji'k ti'jig'iñdha' buiñor na ja a'mkam mukia'

22 Ba' mi' pui' nam tu kua', nat jax dhaa ip gio gu Jesuus jai' gu paan, xi chu taxchaabgidhak jix dhaam ja'k ta'tak xi jaisaidhat pix mui' ji ja maa gu noonbi'ñ, yup ja titda:

—Dhi'ñi pim pup mui' xi jugia', na gu' dhi'r jiñ chuuku'.

23 Gio ba' maa'n mi' dhir ja'p bhai'p ji bhií gu alhi'ch ja'aa na mi suu'ntu' gu biiñ gui' na uubas ki'n jup duñiix, ba' mu ja'k xi ja maakak xi ja chia nam i'ya'. Ba' gui' bhai'p xi ii mit ji'ma'n kaam. **24** Na mit xi i'chuk ba'p ja titda:

—Dhi' na pimit tu ii, dhi'r jiñ i'ir na ki'n xib dir maakam aagix ka' na jax ja'k jix aa' guñ Gi'kora' nam mi' pui' jiimda' gu ja'tkam, na gu' ka milhia' guñ i'ir na ba' tu namkix ka' gu ja ua'tulhdhara', na ba'x bhai' tu ja Jimia'. **25** Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', daipu' dhi maa'n kaam nañ xi io'ji dhi uubas baraa' gu xib, nañ gu' moo bar boi cha'm kam. Jano' ba' na pai' dhuuk ba tum kuugalhdha' nañ ba' giop ba i'ya' jix dhaam ja'k, ku gu' gux uañ ji, cham tu' dhi' pu chu'm.

Gu Jesuus na ba aagi'ñdha' gu Peegro na pui' ti'ya' gatuuk na cham tu' kaichu'

(Mt. 26:30-35; Lk. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

26 Mi' dhir ba' maa'n xi laalagik tii ma jii mit bhammi ja'k oidha' ta'm, nam pai'

Oliibus ki'n jix chu mat ka'. **27** Gu' ji na gu' na mit baas ba ji bhii, yup ja titda gu Jesuus:

—Ya' moo mam ai nam kuugalhdha' na jax tu ua'ñix mi u'uan ta'm nap jum kai'ch: "Mu'aa' am gu bipia'dam, ba' gu kakasnir jum ji'dilhkadai pix cha'tak boopoya' am ji'ma'n." Ba' dhi' na pui' ji' tu ua'ñix, aapi'm jam aagit pui' ja'k jum kai'ch, na pim pu jiboi'ngia' xib dhi tukaa' nam bañ dhagia' gui' nam bha ja jootsa' gu ge'gerkam jum aa'ndam. Na gu' cham tu' dai nam jiñ kuupa'pix, gu' ja'pji nam pu tu chiñia' nam jiñ mu'aa'. **28** Ku ba' gu' aañ gatuuk yaa' ji nañ jax ba oirida'. Kagit nañ biipi' mu ba oirida' Galilea na pim ba' aapi'm muc ba aaya'.

29 Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Aañ dho gi chakui jimiiññolhia' ji, sia mit dhi jai' jiboi'ññor. Cham jax bua sia ku mit jum bindak jiñ dhaa.

30 Ba'p titda gu Jesuus:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pum tiida' na gookim ka jiiñkia' gu takaarui' xib dhi tukaa', aap baikim pui' ba ti'ya' nap cham jiñ kaichu'.

31 Gu' ji na gu' xi kiiñ gu Peegro, yup kai'ch:

—Aañ dho gi pu ti'ya' ji nañ jum kaichu', cham jax bua sia mit jum bindak jiñ mua.

Ba' biix pui'p ji chii mit gu jai' noonbi'ñ.

Gu Jesuus na mi' ephi Getsamanii tu a'ga' jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'
(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)

32 Ba' mi' pix ji ai mit na pai' Getsamanii ti tii', ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—Ya'ni pim ka darka'. Aañ bha'ñi ka tu a'gara' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'.

33 Ba' baasi'n iam xi jimiik baik pix xi ja baidhak gu noonbi'ñ, dai gu Peegro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan. Ba' gampai' jim duu nam bhai' xi ñii'ñ, panaas kux buam jum aa', **34** ba'p ja titda:

—Aañ moo cham pui' ka tu tatda' ji, bax chaat iñ nam mia'n ba jiim gui' nam boiñ bhichdha'. Aañ ja'p ilhii'ñ na pim ya' pix kañ ñiirda' ip aapi'm, dai na pim moo cham kooksoda', ti nii'ñdha' pim.

35 Ba'x io'm baasi'n iam xi jimiik mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbuk xi dhumartik, diirap na xi chu siisap gu ma'oo'n. Ba' mui' ji chu

a'ga jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora', na tikka'n no' sap jix bhaai' na palhbuidha' nam ba' cham boi bhiichdha', ³⁶ jup kai'ch:

—Aapi'ñ Gi'kora' nap jix dhaam jup tu'ii', nap bixchu'x bhaai' nap pu tu duñia', xiñ palhbui'ñ nam cham boiñ bhiichdha', na gu' dhi' ja'p ji buusan na jax gu tu' na giilhim jix xibu' nañ tu i'ya'. Piam jap xiñ guguuxdha' nañ ba' cham jax jiñ aa'nda' no'p gu'x aa' nam kuugalhdha' nap aap jax ilhii'ñ. Ku gu' aañ cham tu' ji nañ moo cham aagít jup kai'ch.

³⁷ Ba' ja'xpix nat ja'k gii mi' nat pai' xi ja chianik nam ka darka' gu baik gu noonbi'ñ, mi' pix kookos am nat ba ja tii. Ba'p titda gu Jesuus gu Peegro:

—Simoon, ¿moo ja'p jix kooxim ap aa? Ti nii'ñdha' ap. Moo pich chi moo janø' koi na ñich jax jii. ¿Ka'p ji siamri ji'x xi chi niidhimik aa? ³⁸ Gu' pim ji ti nii'ñdha' ji, gio na pim tu a'gada' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora' na ba' cham jam mai'chia' gu ja'ook. Pui' dho pix tii xi chu tatda' jia na pim nakga' git na pim jum tulhiiña' na jax aañ, gu' ji na pim gu' cham nakoo'.

³⁹ Ba' dai nat xi ja ñiññichdhak gio mu ja'k jup ji dhuu nat tu a'gam jix dhaam ja'k, jir maa'n na jax kai'chim nat jax ja'k tu a'ga biipi' dir. ⁴⁰ Ba' ja'xpix nat gio ja'k jup gii, kookos am nat giop ba ja tii, pu cham ñiok am na tii xi chu ja a'gi'ñ, nam gu' giilhim jix kookxik. ⁴¹ Ba' na bar baikim nat xi chu a'garak jix dhaam ja'k nat gio mi'p ba ai, maa'n nam jax kookos nat ba ja tii, ba'p ja titda:

—¿Kux ba' moo ja'p jix kookxik japid aa? Gi nañ jup jam titda na pim ti nii'ñdha' nañ ji'x ka tu daan. Xib na gu' cham kam aa' na pim ti nii'ñdha', nat gu' bam ai na pai' dhuuk tu daaxix na aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' boi bañ bhiichdha' am gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ. ⁴² Mummuñ dhir bhai' ba jimchu' mui' ja biim gui' nañ jaroi' jam aagi'ñ biiipi' na maaxik jiñ kiisa'. Maik gor jach mui' xi ñamkia'.

*Gu Jesuus nam daagi'i ba bhiika'
(Mt. 26:47-56; Lk. 22:47-53; Jn. 18:2-11)*

⁴³ Ba' na pui' ji' ka ja titda gu Jesuus gu noonbi'ñ, mi' ba ai ji gu' gu Juudas, gui' na maadit jir di' gu mambhiix daman gook gu

noonbi'ñ, ja biim mui' gu ja'tkam kukxir ji chu ua'dat am, jai' gu u'uux jix kaapak, na mit bha ja joot gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio ba' gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam. ⁴⁴ Ba' gu Juudas biiipi' dir xi ja aa'ñdhak nam baas dir ka jiim na jax ja'k duñia' nam ba' ba machia' na jax chu'm jir di' ka', jup ja titda:

—Gu' nañ jaroi' mi' xi ñio'kdha', dhi'r di' ka'. Ba' aapi'm jotmoda' mi' pu dagia', jix bhai' pim buuprai pu bhiika'.

⁴⁵ Pui' dhom duu. Na mit jax mi' ai, pix jix bhai' kai'chim gu Juudas, jup titda gu Jesuus:

—Aach bha ja'k ip jiñ jaduuñ.

Gio ba' nat mi' xi ñio'ki. ⁴⁶ Ba' gui' jotmoda' mi' pu daa mit, buuprak gamai' pu bhiich jamit.

⁴⁷ Ba' maa'n gu maa'nkam tugi'ñ gu Jesuus, nat jax baabuk gu kuxiiru'n bhai' tii soñiich maadit gui' na mit mu ja joot gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Gu' ji nat gu' cham ai, nat gu' ja'p xi ñiira, dai naaka'n pix ai palhiip. ⁴⁸ Ba'p ja titda gu Jesuus gui' na mit ba daa:

—¿Jax ku pim ba' bixchu' kukxir tu ua'dat bha ja'k jiim gam u'ux jix kaapak? ¿Tu' ixkum jiñ ilhii'ñ japid aa? ⁴⁹ ¿Jax ku pimit ba' cham mummu puñ dhaa ge' chiop nañ moo mi' pu oirit tu jam a'gi'ñdha' nabap tanoolh? Ka' ba' na gu' dhi' na bhaan pix jum kuugalhdha' na jax jum kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ gu Dios.

⁵⁰ Ba' diih mi' xi buak jamit gu Jesuus gu noonbi'ñ pu jiboi'ññor.

Na ba jimiññolhia' maa'n gu biapma'

⁵¹ Ba' nam nammi gama ja'k ba ua' buplhxim gu Jesuus, gatuuk dir mui' ka jimchu' maa'n gu biapma' dai tøb kutuun ji chii'chgit. Ba' o'bhai'ñdhak tii daa mit, ⁵² gu' ji na mit gu' cham bhai' daa, kutuunaran pix daa mit. Jum jupnak pu jimiññor jix dhaapkat.

Gu Jesuus nam mu ba aichdha' na pai' tum a'ga'

(Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Ba' mummu ba aich jamit gu Jesuus na pai' kioka' gui' nax io'm jir ja ḡ'kam tuk ka' gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' biix maap bam jumaap jamit gu jai' gui' nam cham pik jir ja ḡ'ḡerkam tuk ka', gio ba' gui' nam jir ja ḡ'ḡerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios. **54** Ba' gu Peegro gatuuk mi'p ba ai, na gu' gatuuk dir pix mui' ji jim jix choo'nnit. Mi' dhir ja'p diirrap pix ji dhaibu mi' na pai' miim gu tai, nam pai' tu naadat juuka' gu o'rosiiris.

55 Ba' gu ḡ'ḡerkam tiim ti tikka'n am nam jax ja'k duuji iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesuus, gu' ji nam gu' cham ji'xkat ni'iñ na mu pai' giilhim tu buim, ni nam pai' dhuuk pui' te k̄e. Mi' dho gu' pu cham bhaai' nam jax ti'ya!. **56** Ba' jai' dhit tii xi iattulhi'ñ am, gu' ji nam gu' pui' pix cham jup ja jiigil'ñ, na gu' maa'n maakam jup kai'chdha', gio gu jumai maakam ip. Mi' pui' cham ka nokia', mi' dhir jumai bhai' tiip ji chu a'ga'. **57** Jai' gu'ngukit tii xi iattulhi'ñ am, jup kai'ch am:

58 —Dho gu' aach mi' pai' pui' kai ji nap kai'ch: "Alh jañ moo ka iara' dhi ḡ' chiop ja'tkam jup ja duiñ, baik tanoolh ki'n jañ ba' gio jumai ya'p k̄isa', dhi' ba' Dios bap jir duñii'ñ ka', cham tu' tu' ja'tkam."

59 Ni gu pui' kum cham maa'n ñi'ook jup bua, sia kum panaas tii silhkam kam xi kai'ch.

60 Ba' gux io'm ja ḡ'kam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, xi kikbuk xi ja soo'mchulhdhak nam sap cham ñiokda', ba' ba tikka gu Jesuus, jup titda:

—¿Jax jup ilhdhat ja k̄e dhi jaaduñ? ¿Jir silhkam aa nam jax kai'ch, ka'm ji iat aa? Eap xi chu a'ga nach xim k̄e'ka'.

61 Gu' ji na gu' cham ñiok gu Jesuus, mi' pix pu daa. Ba' giop xi chikka jix bhai' pix, jup titda:

—¿Jir silhkam aa nap saak aap jir di' guch Xoi'kam, nap saak jir Maraa'n gu Dios gux io'm Ḡ'kam?

62 Mi' dho gi ba' bhai' ji ñio ji gu Jesuus, jup kai'ch:

—Aañi' dhor di!. Kani na pim bañ chigia' nañ bhijimmini dhir bhai' ji buusnia' tibaa'ñ chir gatuuk nañ bhammix dhaamat sonpan gu Dios kii'n dir.

63 Ba' gux io'm ja ḡ'kam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, ais saassa gu jannulhi'ñ na sap ba' bhaan jix maati' ka' na cham jir am pui' nat jax tii gu Jesuus, jup kai'ch ba':

—¿Dho jaña! ¿Jarooch ba'p ka niira nax bhai' tu aa'nda'? Tii' nat diilh ya' maaxik bam kii. **64** ¿Jax japimit gi ilhdhat kai? ¿Cham aa pim ilhii'ñ na giilhim jir ua'tulhdhara' gu pui' nat jax tii, na moo ja'xbui' ḡ'kam jup xim taat na jax gu Dios?

Ba' biix bhai' ji bhaak jamit nam ji'k mi'p tu'ii', pui' ji chii mit na sap pui' pix bax bhaai' nam tu chiñia' nam mu'aa'.

65 Ba' bhai' ji dhaa mit pui' xi chi'ii. Jai' mit bhai' ji xixbuidhimi, jai' na mit bhai' xi bulhdhak gu jannulh buupuiran bhai' xi gib, gio ba' nam xi chikka, jup titda am:

—¿Jaroo bham gi'? Eap xich aagi'ñ.

Mi' dhir ba' gu o'rosiiris jai' bhai'p ji gibiiimi mit buibsaran.

Gu Peegro na pui' ba ti'ya' na cham tu' kaichu'gu Jesuus

(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Ba' gu Peegro na mi' ka daa cham joiñat, bhiji dir ja'p timnik te'kob mi' ba ai maa'n gu tiyaa na mi'r tujuandam ka'.

67 Ba' mi' pix ji chii gu Peegro na mi' daakat ka juuka' taikob, ba' bhai' xi ñiidhimik jup titda:

—¿Aap aa maadit jir di' nap kaichu' gu Jesuus Nasareet kam?

68 Gu' ji na gu' gu Peegro cham tu aa', dai nap kai'ch:

—Cham. Aañ diilh ji nañ jup oilhim jiñ jaduuñ. Pu ni nañ jix maat gu jaroi' nap aagit jup kai'ch.

Ba' mi' dhir jimi'ik gama ja'k jup ba kiik ki'ñgob. Ba' mi kiikat jix buam jum aa', ba' moo maa'nnim ba jiiñ gu takaarui'. **69** Ba' gu tiyaa mui' xi ñiidhimik ip gio, jup ja titda gu' nam mi'p tu'ii':

—Gu'ñi dho bak maadit jir di' na kaichu' gu Jesuus.

⁷⁰ Gu' ji na gu' gu Peegro jir maa'n na jax kai'ch. Ba' ja'xpix bhai'p ji chikka mit gui' nam ji'k mi'p tu'ii', jup titda am:

—Ja'p aa moor silihkam nap cham tu' maadit jir di' gui' nam kaichu' gu Jesuus Nasareet kam? Chi moo tii kaichu' ap ji, gu' ji nap gu' cham tu aagam. Jax dhui na pim gu'r mia'n jum oi'dhagim. ¿Ka' cham aa aap jir Galilea kam? Tiñ' nap ba' moo ja'p pui' tu ñiok nam jax tu ñiok gu mu kam.

⁷¹ Gu' ji na gu' xi kiik gu Peegro, dai nat bhai' pix ji bhaam nam tiix bhai' pix xi chikka. Biix aixim ja titda na jax ilhii'ñ, jup kai'ch no' gu' sap cham jir pui' na jax kai'ch, ku gammiji pu dooda' ku gi gu Dios na jax ilhii'ñdha'. Ja'pni moo kai'ch:

—No' gu' cham jir pui' ku gi nañ jax jam titda, ku puñ dhooda' ku gi gu Dios na jax ilhii'ñdha', nañ gu' aañ tii ba jam aagi'ñ nañ diilh jup oilhim. Gio pu cham jup nii'ñ iñ na jax chu'm ti nii'ñ gu jaroi' na pim mij'i pai' aa'. ¿Jax japim ba' duukat pui' ja'k ilhii'ñ nañ aañ kaichu'?

⁷² Ba' daipu' xi ja tiidak gio mi ja'p gam-pai'p jim duu. Ba' giop ba jiiñ gu takaarui', bar gookim nat giop ba jiiñ. Ba' bhai' pup ti'ñcho gu Peegro na bak pin pu'ñi titda gu Jesuus biipi' dir: "Gookim ka jiiñkia' gu takaarui' nap aap baikim pui' ba ti'ya' nap cham jiñ kaichu'." Ba' bhai' ji susua, nat gu' giilhim bhai'x buam ji chu tatdat na pui' xim aa'.

15

Gu Jesuus nam mu ba aichdha' na pai' gu Pilaato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Lk. 23:1-5; Jn. 18 :28-38)

¹ Ba' buimgidhak nat jax pix bhai' ji chu maaxir, gu ja ge'gérkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam jir ja ge'gérkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, xi chu a'gak jamit nam jax ja'k duuji tu chiñia' nam boi bhiichdha' gu Jesuus. Ba' ja'xpix na mit pai' maa'n ñi'ook xip duuk, dai na mit mui' ba bhiik jix bhai' buuplhixim mu na pai' daa gux

kai' Pilaato. ² Ba' gu Pilaato xi chikka'n gu Jesuus na mit jax mu aichulh, jup titda:

—¿Aapi' aar di' nap saak jir ja ge'kam tuk ya' dhi Israel kam ja'tkam?

Ba'p titda gu Jesuus:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduuñ.

³ Ba' gu ja ge'gérkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, biix aixim tii iattulhi'ñ am gu Jesuus. ⁴ Ba' gio bhai'p ji chikka gu Pilaato, jup titda:

—Jir silihkam chi moo pui' nam jax kai'ch nam biix aixim jum iattulhi'ñ dhi ja'tkam. Tiñ' nap ba' cham ñiok. ¿Pui' aap ba' cham tu' bhaan jum palhbuidha'? Tiñ' nam jax kai'ch dhi ja'tkam.

⁵ Gu' ji nat gu' cham ka ñio gu Jesuus nat gio tiip xi chikka. Ba' mi' pu cham maat gu Pilaato na jax dhuñia' na tii xim ga'nga.

Gu Pilaato na ba tu chiñia' nam sissappu' kuruus ta'm gu Jesuus
(Mt. 27:15-31; Lk. 23:13-25; Jn. 18 :38-19:16)

⁶ Ba' ja'pni ja'k moop tu jimda' gux kai' Pilaato: Nabap oidha' na pai' dhuuk jum aajidha' gu piasta bhaan Paaskua ta'm, maa'n dado'ñcho' gu maa'nkam gui' nam ji'k kuupka', dai na gu' gu jaroi' na ilhii'ñdha' nam cham pik bhaamki'ñdha' gu ja'tkam. ⁷ Ba' janoo' maadit mi'p kuupka' gu maa'nkam Barrabaas tiigim, gui' na biix jmdat biipi' dir na mit pai' dhuuk ja koi ji'kchi gu ja'tkam na mit ja kokda gu ge'gérkam. ⁸ Mi' dhir ba' mi'm jumpadak gu ja'tkam jup titda am gux kai' Pilaato, na sap jix bhaai' na do'ñcho' maadit gui' nam mij'i kuup nam pai'm kukpa gu ja'tkam. ⁹ Ba'p ja titda gu Pilaato:

—Aañ ja'p ilhii'ñ nañ do'ñcho' dhi Jesuus, na gu'p kai'ch nar jam ge'kam tuk biix aapi'm ya' dhi Israel. ¿Jir am aa, ka' cham aa? ¿Jax japim ilhii'ñ aapi'm?

¹⁰ Ba' dhi' na pui' ji' ja titda gu Pilaato na mi' pix mamti, ee jax pik ti'ya' am. Na gu'x maat na gu ja ge'gérkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, nam jix

bhaamkidhat jamit ba' mu aichulh gu Jesuus na sap ba' mi' dhir ja chiñia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam mu'aa', nam gu' giilhim jix jiigam. ¹¹ Gu' ji na gu' gui' pu biiipi' dir ba ja iatgi mit gu ja'tkam, yup ja titda am nam sap pui' ti'ya' na cham dado'ñchoda' gu Jesuus, Barrabaas jamit ja chia nam bhai' ji aaga' na do'ñcho'. ¹² Ba' xi ja tikka'n gu Pilaato nax bhai'x maachim no'm sap cham iam jax ti'ya' na do'ñcho' gu Jesuus, yup ja titda:

—Jax japim ba' ja'k ilhii'ñ nañ tu chiñia' nam dooda' dhi Jesuus? Na gu' kai'ñkam pui' kai'ch nar jam gø'kam tuk biiix aapi'm ya' dhi Israel.

¹³ Ba' gu ja'tkam pix jiiñak suulh jamit, yup titda am gø' ki'n:

—Mu ja chian gum sandaarui'x chuk kum sissappu' kuruus ta'm!

¹⁴ Ba' gio tii mui'p ka xi ñio gu Pilaato, yup ja titda:

—Tu'gi moo jax dhuu mu pai'ku pim ba' moo ja'p jix ki'ii'n?

Gu' ji nam gu' gu ja'tkam cham tø køø. Jix io'm gø' ki'n pui' ba xi chitda am:

—Mu ja chian gum sandaarui'x chuk kum sissappu' kuruus ta'm!

¹⁵ Ba' pui' ma do'ñcho gu Pilaato gu Barrabaas nam ba' cham bhaaku' gu ja'tkam, nam gu' dhi' bhax aa'. Mi' dhir ba' pui' ma ja chia gu sandaarui'x chugi'ñ nam gii'bia' chipliin ki'n gu Jesuus nam ba' mi' dhir ba sissappu' kuruus ta'm.

Gu sandaarui'x nam biiix aixim dooda' gu Jesuus

¹⁶ Ba' gu sandaarui'x chugi'ñ gu Pilaato na mit pai' xi giviimik gu Jesuus, mu ja'k yup bhiiik jamit gø' bhi'ñbak chir, mi' na pai' gø'x chi gi'ir, nax bhaai' na mi ja'p tum oipoda' gu ja'tkam biiix xikoolh. Ba' gu sandaarui'x gui' na mit gii' gu Jesuus, biiix bhai' ji ja bai mit gu jai' sandaarui'x nam mi ja'p yup tu'ii', ¹⁷ ba' xi chi tii'dhak jamit jix ñakaabma', gio na mit bhai' xi dhaaxdhak gu joi' kuruuñchix kam mo'ran. ¹⁸ Giilhim bhai' ji chitdaimi, yup titda am:

—Gammiji aap tii ilhdhat nap jir ja gø'kam tuk ka' git gu ja'tkam ya' dhi Israel?

¹⁹ Gio na mit bhai' ji giviimi mo'ran maa'n gu uux tapoorak ki'n, gio nam

bha xixbui'ñ. Gio ba' nam ja o'lhia ki'n gu'ngukit biiipi' dir pix am tum uañi'ñ, tu'ka'm nii'ñ am chi sap panaas, gu' ja'pji nam mi'pix xi'irappu. ²⁰ Ba' ja'xpix nam mi' pui' xi buimik, giop xi chu kookoxchulhdhak jamit gux ñakaabma' na mit biiipi' dir ti tii', diihl jajannulhi'ñ jamit ba' xi chi tii'dhak ip gio, na mit ba' moo baabuk miji dir gø' bhi'ñbak chir ba bhiiik na mit ba sissapam kuruus ta'm.

*Nam ba sissapa' gu Jesuus kuruus ta'm
(Mt. 27:32-44; Lk. 23:26-43; Jn. 19:17-27)*

²¹ Ba' nam baasi'n ba ua' gu Jesuus na mit ba sissapam, maa'n bhai' ka jimchu' gu maa'nkam Sireene kam Simoon tiigim, nar taata'n gu Alijaanru gio ba' gu Ruupu, sap mu pai' dhir ja'k jimchu' gampix. Ba' gu sandaarui'x bhai' dhir ja'k buak gamai' chia mit na mootika' gu kuruus, nat gu' ba magoo gu Jesuus.

²² Ba' bhammi ba aich jamit gu Jesuus na pai' Golgota ti tii', na ja'p kai'ñkam yup jum kai'ch: Kakoi' Mo' Daa. ²³ Ba' ji'kchi gu ja'tkam bhammi øek tii maak am gu uubas baraa', binkam gu osbhaga'n gu u'uux gui' nam mirra ki'n jix mat ka', na sap ba' ki'n cham pik tu ko'k ka', na gu' cham pik tu taat ka' gu tukga'n, gu' ji na gu' cham aa' na i'ya' gu Jesuus. ²⁴ Ba' gu sandaarui'x xi chu kookoxchulhdhak jamit gu jajannulhi'ñ, na mit ba' bhai' ba sissapa kuruus ta'm. Mi' dhir ba' dai na mit xim mamai'chik a'lhiok xi chu u'uuk.

²⁵ Bhammini ja'p moo tø'kob pa' ba ji dhuu na mit pai' dhuuk bhammi sissapa.

²⁶ Ba' daam dir iam na pai' mo'tik gu Jesuus, maa'n bhai'p siis jamit gu taa'mla alhi'ch komaarak pa', gø'gør ki'n bha tu ua'ñix na sap ba' bhaan jix maati' ka' na mit tu' ki'n yup dooda. Ba' ja'pnim kai'ch gui' na bha tu ua'ñix: "Dhi'ñi jir di' gui' nar ja gø'kam tuk biiix gu ja'tkam ya' dhi Israel." ²⁷ Ba' gook i'xkum jamit bii'ma'n bhai' sissapa bixxik dir jai' kukrus ta'm. ²⁸ Ba' dhi' nat pui' ji' tum duu, nat jax dhuuk pix jum kuugalh gu ñio'ki'ñ gu Dios na jax tu ua'ñix mi u'uan ta'm nap jum kai'ch na guch Xoi'kam tu' pix ilhdha' am gu ja'tkam, pui' na jax gu jaroi' no' cham tu' ka'm ti nii'ñ.

²⁹ Ba' jai' dhit gu ja'tkam mi ja'p amuuub buanit giilhim titdaidha' am bhai' xi ñiidhidhat, am gagai buppaidha' am gu ja moom. Ja'pnim moo titda:

—Jaña nap jax chu'ii' aap nap saak iarai gu ḡe' chiop baik tanoolh ki'n gio jumai bhai'p kiiſa'. ³⁰ Eap xi chimiiñ bhai' dh̄ir dhi kuruus ta'm nach xim nii'ñdha' no'p baabui' moox io'm jir ḡe'kam.

³¹ Ba' gu ja ḡe'ḡerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba xi jii mit ip nam giilhim a'ga gu Jesuus, jup kai'ch am ḡe' ki'n ja kaixdhat:

—Gi jax ji nat ba' gu' gu jai' ja'tkam ja palhbui, diihl ba' moo ja'p cham jup bhai' ji jia na jax dhuim palhbuidha' xib na bhai' sissap. ³² No' git jich ñii'ñchudat bhai' dh̄ir bhai' ji ch̄imñia' dhi' na saak jir jich Xoi'kam, na saak jir jich ḡe'kam tuk biix aach ya' dhi Israel, dho gi gu' biix ti ñidha'ch git ji buiñor.

Ba' gui' nam bhai' biima'n sissap pix am jup bhakku' am buiñor, jax ñam pix chitda.

Gu Jesuus na ba mukia'

(Mt. 27:45-56; Lk. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Ba' nat jix dhaam ba ji dhuu, bhai' ji chum tukgamta, pu cham pai' ka tu maax ja'p na jax no'r tukaa', attiiru pui' mia ba ji dhuu nat ba' giop ba tu maaxir. ³⁴ Ba' nat jax kia'pix gio bhai'p ji chu maaxir, ḡe' ki'n jup kai'ch gu Jesuus:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabaktani? —na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Dios jiñ Gi'kora', ¿jax kup ba' cham jiñ a'm ka ti ñiidhim? Tiñ na mit jax jiñ dhooda.

³⁵ Ba'p kai'ch am gui' nam mi'p tu'ii' nam k̄e'f:

—Ka git na tií bai'ñ gu Eliiyas gui' nat bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios.

³⁶ Ba' maadit gui' nam mi'p tu'ii' jup kai'ch:

—Ea nach niirada' gu Eliiyas no' bha jim na tibaañdhā'.

Na gu' ja'p jum aa' na dhi' bai'ñ gu Jesuus nat ḡe' ki'n tu a'ga. Ba' pui' xi ch̄i'ik, jotmoda' xi ba'nnidhak maa'n gux moik ja'p na tok ki'n gu uubas barga'n jix ji'ik, ux

cha'm xi ixkunak mui' xi maa chifñi'ran gu Jesuus na sap ba' xio'pna' na ki'n kapup xi dhuatḡida'. ³⁷ Gu' ji nat gu' nai' ji muu, dai nat ḡe' ki'n xi jiiñkik. ³⁸ Ba' nat jax muu gu Jesuus, gu jannulh gu ḡe'x kabook na mu se'ka' irban dir gu ḡe' chiop, pu irban sar. Daam dir dir mui' ji sar, mijimmi ji ch̄im. ³⁹ Ba' gui' nar ja mo' ka' gu sandaarui'x nii'ñ nat ḡe' ki'n xi jiiñkik gu Jesuus nat ba muu, ba'p kai'ch:

—Bak ji gu' silhkam ji na Dios jir Mara'an kat dhi jaduuñ na ba' saak pui' kai'ch nar ḡe'kam.

⁴⁰ Ba' jai' gu u'uub mik pa' guguukat mui'p nii'ñ am. Maadit moor di' gui' na Mariiya Magdalena tii', gio gu jumai Mariiya, gui' nar ja naan gu Josee gio gu Jakoobo, gui' nam gatuuk kam ki'n jix mat ka', gio ba' jumai ip gu ubii Salomee tiigim.

⁴¹ Ba' dhi' dhi u'uub jir di' am gui' nam gammiji biix jup xi jiimda' mu ja'p Galilea, na pai' jax tu ja a'gidhidha' gu Jesuus gu ja'tkam, nam palhbuidhidha' nam mu bhiidhidha' na tu'm aagidha'. Gio jai' mui' gu u'uub nam mi'p tu'ii', gui' na mit bha oi ip jano' nat jax bha ai Jerusaleen.

Nam bayaaspa' gu Jesuus

(Mt. 27:57-61; Lk. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Ba' mikkat nat pai' ba tuk nam ba' moox kii'bam duñia' gu Israel kam ja'tkam, na gu' buimgidhak cham ka tum juanda',

⁴³ mi' ba ai maa'n gu maa'nkam Arimatea kam, Josee tiigim. Dhi' maadit jir ja ḡe'kam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam. Jir jix bhai'kam ka', na gu' pui' tiip ñiirada'

guch Xoi'kam na pai' dhuuk ya' aaya' dhi oi'ñga'n. Ba' juraa'n xi dhaasak mui' ma jii na pai' daa gux kai' Pilaato, nat tikkam no'x bhai' na tibaañdhā' yaaspara' gu Jesuus.

⁴⁴ Ba'bhammi eek pui' ba titda. Mi' pui' pup tu'ii' gu Pilaato, na gu' cham ilhdhat no' jotmoda' mukia' git. Ba' ba bai'ñ gui' nar ja mo' ka' gu sandaarui'x, nat mi' ai ba' xi chikka no'r silhkam nat ba muu gu Jesuus.

⁴⁵ Ba'gui'p kai'ch nar silhkam. Ba'p titda gu Pilaato gu Josee nax bhaai' na tibaañdhā' ba bhiika'. ⁴⁶ Ba' gu Josee xi saba'dak maa'n ḡe' gu jannulh jix dha'ram namkim, ki'n xi bhiibgak mummu tikaam jamit gai di'n kir,

mu nat pai' t̄im digaar b̄ipi' dir jix moik ai' cha'm, gio ba' na mit bhai' xi kuupak maa'n gu ḡe' jodai ki'n. ⁴⁷ Ba' gu Mariiya Magdalena, gio gu jumai Mariiya gui' nam jax maap ba jiimda', nii'ñ am na mit pai' t̄ii gu tukga'n gu Jesuus.

16

*Gu Jesuus na gio mi'p ba oirida' gatuuk
maaxik sia ku mit mua*
(Mt. 28:1-10; Lk. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ba' mikkat nat ba buus gu tanoohl na cham tum juanat, gu Mariiya Magdalena, gio gu jumai Mariiya gui' nar di'ii'n gu Jakoobo, gio ba' gu jumai gu ubii gui' na Salomee t̄ii', ba tu saba'lh jamit gui' na joidham uub nam sap mu juulhdhapu' gu tukga'n gu Jesuus mu na pai' kaat, na sap ba' cham giilhim uub ka' na bhai' ji dhibaa'. ² Ba' tumiiñku ta'm jix ki'nkob nat kia'pix bhai' ba ji chon, mui' ma jii mit mummu di'n kir, nam gu' ja'p jum aa' na pui mu kaat gu Jesuus. ³ Ba' nam namm̄i gama ja'k ba jiimchu', jup kai'chim am:

—Jarooch ba' umua'ñdha' na ja'k daasa' gu jodai gui' na ki'n bha kuup? Nach gu' aach cham nakoo' nach jax dhui ja'k daasa'.

⁴ Gu' ji na gu' na mit mu ba ai, mi' pix kupio'kix, ja'p gai dhir pix dhaa gu jodai gu ḡe' na ki'n bha kuupich. ⁵ Ba' gui' dai na mit jiimit pu baap bhiji' di'n kir, ba' mijix ji chii mit na daa maa'n gu biapma' t̄eb kutuun am jix chua, ki'n dir daa mi' na pai' kaatit gu Jesuus. Ku gu' cham tu'r maa'nkam ji, ja'pji gu nobii'ñ guch G'i'kora' jix dhaam kam. Ba' giilhim jix chooto'n jamit, ⁶ gu' ji nat gu' jotmoda' bha ñio, jup ja titda:

—Cha'pim totdon ka'. Jesuus Nasareet kam aa pimit t̄ii gio bhai'p ba t̄igim, gui' na mit bas takaab bhammi sissapa kuruus ta'm? Ba jii ji bo, nat gu' giop ba dua. Cham tu' ka muukix. Ka gor mi' xi chi t̄ii' na pai' kaatit na cham pai' tu jai'ch. ⁷ Cham tu' ji na pim jix buam jum aagit yiji' ka ti nini'ñdha' di'n kir, ja'pji dai na pim ja aa'ñdhapu' gu noonbi'ñ, pui' na jax gu Peegro. Ja'p japim t̄ida' nat giop ba dua gu Jesuus, mummu ja'k japim ba tigia' Galilea na ba oirida',

pui' na jax ba jam titda b̄ipi' dir nam ba' moo daagii ba mu'aa'.

⁸ Ba' gui' bubuakik pu jiboi'ññor jamit gi'bukidhat, na mit gu' giilhim jix chooto'n. Pu cham jaroi' aagi'ñ am na mit jax ti t̄ii, nam gu' daix juraapgixchu'.

*Gu Jesuus na mi' bam maaxdha' ja bui
baik gu ja'tkam tugi'ñ*

(Jn. 20:11-18; Lk. 24:13-35)

⁹ Ba' ja'pix cham miikim mu bam maax gu Jesuus buiñor gu Mariiya Magdalena, gui' nat xijum gook mai' joochxi gu cham kikiñ' i'ii'mda' bhai' dhir bhaan na ki'n jix ñaanbi' kat. ¹⁰ Mi' dhir ba' xi mii nat ja aa'ñdham gu jai' gui' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor gu Jesuus mu nam pai' daraat suan nam jix buam jum aa' nat sap muu. ¹¹ Ba' mu e'ek t̄ii ba ja aagi'ñ nat giop ba dua. T̄ip ja titda nat maaxik t̄ii, pu cham jiigi'ñ am.

¹² Ba'x io'm ja'pix mummu ja'k jup bam maax gu Jesuus ja bui gook gu ja'tkam tugi'ñ nam mu ja'p ka jiimchu' biiñ boi. Dai na maakam tu'm, cham ob maatit t̄ii mit. ¹³ Ba' gui' t̄ip xi boop jamit na mit ja aa'ñdham gu jai'. Pui' cham jup jiigi'ñ am.

*Gu Jesuus na mi'm maaxdhai ja bui gu
mambhiix daman maa'n gu noonbi'ñ ba tuja
a'gidha'*

(Mt. 28:16-20; Lk. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Ba' mikkat mummu bam maax dho gi ji ba' gu Jesuus ja bui gu mambhiix daman maa'n gu noonbi'ñ, mu nam pai' daraat ka tu kua'. Ba' pix am ja ñioki'ñ, tu' sap ku ba' moo ja'p jix kaapak gu ja jujur nam ba' cham ja jiigi'ñ nam t̄ii ja aagi'ñ gui' na mit b̄ipi' dir t̄ii nat giop ba dua. ¹⁵ Mi' dhir ba'p ja titda:

—Ba' xib dir tu' na jax chui'ka', nai' pim xi Jimia' jiñ jaaduñ na ji'x oi'ñga'n na pim tu ja a'gi'ñpu' jiñ a'mkam dappaam na ji'k ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook.

¹⁶ Ba' gui' nam ji'k ti jiññdhai bam bop-kona', dai nam ba Jimia' jix dhaam ja'k. Gu' ba' gui' nam ji'k cham ti jiigi'ñdha', pix am ti'ñchuka' am nam gammijim tulhiiña'.

¹⁷ Gam gui' nam tu'silhkam ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui, ja makia' iñ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nam ba' ki'n mai' ja jootsa' jiñ a'mkam gu cham kikiñ' i'ii'mda' ja a'm dir

gu ja'tkam, gio ba' nam kii'n tu a'gada' jai'
 gu ñi'ook na ba' bhaan jix maati' ka' nañ
 aañ ja a'm ti niidhidha'. ¹⁸ Gio ba' na cham
 ji'xkat ia'ñdha' no't tu' ko' ba kii maadit.
 Piam no't jax dhuuk juu gu pa'ch, cham tu'
 maimtuda'. Gio ba' nam ja duduadhi'ñdha'
 gux kako'kkam, dai nam bhai' piñ xi ja
 da'ngida', pu duduarda' am.

Gu Jesuus na ba tisdia' jix dhaam ja'k
(Lk. 24:50-53)

¹⁹ Ba' daipu' na jax pui' ji' xi chu ja
 a'gidhimik gu Jesuus, pu jiix dhaam ja'k,
 ba' bhammi ji dhaibu kii'n dir sonpan
 gu Dios. ²⁰ Ba' gu noonbi'ñ nai'p ji jii
 mit na mit tu ja a'gidham gu ja'tkam gux
 bhai'm kai'chdham ñi'ook na jax ba' ba
 tum a'gichu' sia gu xib. Jix bhai' dho tu
 buimik am gu tu' nax bhai'r jum duukam,
 na gu' guch Xoi'kam piñ tup tu duiñchu' na
 jax ba ja titda biipi' dir nat ba' moo ba jii jix
 dhaam ja'k.

GUX BHAI'M KAI'CHDHAM NI'OOK NA BHAAN TU A'GA GUCH XOI'KAM NAT TU UA'NAK GU LUUKAS

Gu Luukas na bax chu ua'ñxidham ka' gu Tiopil

¹ Mui' dhit gu ja'tkam tu u'uantu' am nam tu daasaim na ji'k tu' jax buimik guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik aach jich bui. ² Pui' ja'k tu daasaim am nam jax ja aagi'ñ gui' na mit maaxik ja buupui ki'n ti tii nammi dir nat jax bhai' ji oilhimik guch Xoi'kam, nat gu' dhi' ba' ja a'm bii nam nai' pui' tu ja a'gidha' gu ja'tkam, pui' kuch ba' aach pui'p bax chu maat jai' dhit. ³ Gu' ba' aañ yup mañ guguux nañ tum ua'ñxidha' aap jiñ jaduuñ Tiopil nañ kapbhai' bax maat nat jax tu duuk guch Xoi'kam gio nat jax piñ ja'k jum duu diñlh, na ñich gu'x bhai' xi chi tikkaimik. ⁴ Pu'ñi ja'k jap dho gi ba' gu'x io'm jix bhai' pui' bax chu mat ka' ji nam jax yup tum a'gi'ñ jai' dhit.

Gu nobii'ñ gu Dios na ba aagi'ñdha' gu Sakariiyas na ba maaxilhia' gu maraa'n Juan ja'tkam bopkondam

⁵ Jano' na gu Eroodis bhai'r ge'kam ka' na ji'x Judea bhaan bipio' gu dibiir, maa'n jano'p jix jai'ch ka' gu maa'nkam Sakariiyas tiigim na ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam bhammi ge' chiop. Ji'k jam maap jim daagit dai pu chuutu'm Abiiyas jum tiit'i'nda', nam gu'r bopxi'ñ ka' gu Abiiyas. Ba' Isabeel tii'wnka' gu binga'n gu Sakariiyas, dhi'r boxii'ñ ka' ip gu Aroon. ⁶ Ba' daim bipnagim mi' pui' jiimda' am na jax jix aa' gu Dios, mi' pui' tu duiñchu'nda' am na jax tu aagix ka', nam gu' tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios. Sia biix gu ja'tkam jai'p jix mat ka' am nam tu' ka'm ti nii'ñdha', cham ba' pai' jaroi' tu' ki'n jax ja titdada'. ⁷ Ba' cham yup tu maamar ka' am, na gu' gu Isabeel cham jir ai'ñ ka' gu a'aalh, ku gu' bar jagi'gir ka' am ji.

⁸ Ba' maa'n nim giop mam ai na pai' dhuuk mu Jimia' gu Sakariiyas bhammi ge' chiop nam gio maap yup jum jumpada'

gui' nam ji'k maap jum daa'nka' dai pu chuutu'm. ⁹ Ba' bhammi na mit biix maap xim jumpadak, biipi' mit xim mamai'chik na ba' bhaan matgilhia' nam tu' jax dhuñia' biix ji'ma'n, nam gu' pui' ja'k pu buada' gammiji nam biipi' xim mamai'chii. Ba' bhaan ji bii gu Sakariiyas na bhiji tu kubhiona' na pai'x chu xidhuu ki'n gui' na joidham uub. ¹⁰ Ba' na pai' bhiji ba tu kubhion gu Sakariiyas, gu ja'tkam mi' dhîr ja'k tu daañchu' am nam pai' pum jumpa'nda' gammiji, na gu' tuukab ja'k bipio' na pai'x chu xidhuu. ¹¹ Ba' jotmoda' maa'n mi'bam maax gu nobii'ñ gu Dios na pai' ka tu kubhion gu Sakariiyas, kii'n dir ja'k jum maax mi' na pai' kiik gu ge' kubhioñkar. ¹² Ba' giilhim jix choo'n nat ba tii, cham ka bhaai' na jax jum duñia', dai na bhai' pup nii'ñ. ¹³ Ba'p kai'ch gu nobii'ñ gu Dios:

—Cha'p toodon ka' Sakariiyas, na ñich gu' aañ bhai' pix jum aa'ñdham nat gu Dios jum kai na pich jax pui' tii'n. Ba' tigia' maa'n gu alhii gum biina', Juan jap ba' tiitga' na pai' dhuuk maaxilhia'. ¹⁴ Aap ge'kam ki'n jix bhai'm ilhdha' jano' na pai' dhuuk maaxilhia', sia mui' gu ja'tkam pui'x bhai'p jum ilhdha' am ja'p na jax aap, ¹⁵ na gu' gu jam alhii chuk ya'r ge'kam ka' bhaankam gu Dios. Gio cham ji'xdha' i'ya' gu jax chu'm biiñ, gio na pu biipi' dir bhaan bam tajaana' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios na iraab dir kap tui'ñgida' gu di'ñi'n na ba' mi' dhîr ba maaxilhia'. ¹⁶ Dai ba' na bhai' ji chu ja a'gidha' gu Israel kam ja'tkam nam mi' pui' ba Jimia' na jax jix aa' gu Dios gui' na pur ja Dios tuk bijik dir. ¹⁷ Dhi' ba' ja'p ji buusnia' na biipi' ya ja'p ba tu boi'nta' na ba' cham ka xijai ka' na ya' bhiiya' gux io'm Ge'kam na cham xiim bhai'p jim gatuuk dir. Na gu' ampik maa'n ñi'ook bap ja duñia' gu ja'tkam nam ka xim bhabhaakui'ñdha', pui' na jax no'm ja bui kax bhaak gu ja maamar, piäm ku gu' mu dir bha ja'k gu ja maamar ja bui kax bhaak am gu ja tataat. Sia biix gui' nam jix bhaak ka' pix nam cham ji aagit nam mi' pui' Jimia' na jax jix aa' gu Dios na ja jiikgitdai mi' ja tuttu' na pai'x bhai'ba tu ja Jimia'. Gu Juan bhaan tajaanixchu'nda' gux Dhuudu' kam

jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios, pu chu'm ip na jax chu'm bhaan tajaañixchu'ndat bijik gu Eliiyas gui' na bhaankamu'n gu Dios ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam. Gam na bixchu'x bhaai'n ka' gu tu' na jax dhuñia', na ni jaroi' ku cham ji'xdha' pu duñia' gu diih píx, na gu' sia pu chu'm bhaan yup tajaañix ka' na jax chu'm Eliiyas bhaan yup tajaañix kat bijik.

18 Ba'p kai'ch gu Sakariiyas:

—¿Siamri chi ba'r silhkam aa na pui' tigia' gu alhii guñ biina'? Jax dhui nach gu' moo xi' pik yup bar jagi'gir.

19 Ba' gu nobii'ñ gu Dios yup titda:

—Ja'pji nañ gu' aañ silhkam ya' pui'm titda, cham tu'p jax jum aa'nda' nañ pui' píx kai'ch. Jir nobii'ñ iñ gu' aañ gu Dios. Aañ jir di' nañ Gabrial tii'. Gui' píx bhañ joot nañ ya'm aagi'ñdha' na jax jix bhai' kai'ch. **20** Gu' xib ba' tu' na jax chui'ka', nap gu' cham jiñ jiigi'ñ, cham ka tu ñiokda' ap jano' juugit na pai' dhuuk maaxilhia' gu jam alhii chuk.

Ba' pu jii gu nobii'ñ gu Dios pui' xi chiidak gu Sakariiyas.

21 Gu' ba' gu ja'tkam gui' nam baas dir ja'p yup ka tu daanit, tii píx gan bam juan am na cham pai' dhir ka buusnim gu Sakariiyas. Tii bam ti tikka am na sap jax kut ba' ba miikim. **22** Mikkat ba'siamri bhiji dir ba ji buus. Pu cham bhaai' na jax dhui tu a'ga', dai gu noonbi'ñ ki'n píx ja'p tii tu bua na tu ja a'gi'ñ. Ba' gu ja'tkam jotmoda' pui'm aa mit ip nat jax ji nat ti tii bhiji na ka baax na pai'x io'm jix chu xidhuu kut ba' pui'm duu, cham tu' gu ja'p píx. Pui' ba' cham tu ñiokda' gu Sakariiyas, dai noonbi'ñ ki'n píx ja'p tu buada' na pai' dhuuk tu a'gada'.

23 Ba' nat pai' dhuuk jum ai na ji'k tanoolh tu daaxix ka' nam bhai' juruuñdha' ge' chiop nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, ba jii ip gio mu kia'mi'ñ gu Sakariiyas. **24** Ba' ji'k jurni'ñ ki'n bar alhi'ch kiiikam gu binga'n Isabeel, dai ba' nat cham pai' ka paxiarax chamaam masaa'n nat dir pui' jim duu. Ba'p jum aa'nda': **25** "Gu Dios píx yup tu duu nañ ba' bar alhi'ch kiiikam, na gu' dhi' pu'ñi ja'k ba'

cham gampai' kañ ilhii'ñdha' am gu ja'tkam no'ñ maa'n ba tu mar."

Gu nobii'ñ gu Dios na ba aagi'ñdha' gu Mariiya na ba maaxilhia' gu Jesuus

26 Ba' na pai' xijum maa'n masaa'n ba ua' nar alhi'ch kiiikam gu Isabeel, gu Dios gio mu ja'k yup joot gu nobii'ñ Gabrial na pai' Nasareet ti tii', na Galilea bhaan bipio' gui' gu dibiir. **27** Mu joot na paxiartu'nmira' maa'n gu ubii tiyaa Mariiya tiigim, gui' nat pui' ba tii'n maa'n gu biapma' Josee tiigim na biima'n jum tiimo' nam maap tu oi'ñcha'. Gu Josee jir boxii'ñ ka' gu Dabii gui' nax io'm jir ge'kam kat bijik. **28** Ba' mummi ba ji buus na pai'p tu'ii' gu Mariiya, jotmoda' bha ja'p bam maax mi ba'k chir. Ba'p titda:

—Aañ bha ja'k ip jiñ jaduuñ. Aañ bham aa'ñdham nat gu Dios ge'kam ki'n jum a'm ba ti tii na cham jax chu'm ubii ja'xbui' pui' ge'kam bhaan ti niniidhat.

29 Ba' giilhim jix choo'n gu Mariiya nat ba tii, gio nat gampai' ji dhuu pui' nat jax ja'k tiidak ñio'ki. Mi' jotmoda' tii xim ga'nga na jax jir jum duukam. **30** Ba'p titda ip gio gu nobii'ñ gu Dios:

—Cha'p jax jum aa'nda' Mariiya. Jix bhai'p píx bam taat ka', nat gu' ge'kam ki'n jum a'm ba ti tii gu Dios. **31** Ba' tigia' ap maa'n gu alhii chio'ñ, xib dir jap mui' jir alhi'ch kiiikam ka'. Jesus jip ba' tiitga' na pai' dhuuk maaxilhia'. **32** Dhi' jix io'm jip ge'kam ka' ya' dhi oi'ñga'n, na gu' gu Dios píx diihl ge'kam ki'n daasa' na jax gu boxii'ñ Dabii nat pui' ge'kam ki'n yup daasak bijik. Ba' maraa'n gu Ge'kam Dios ki'n jix mat ka' am gu ja'tkam. **33** Ba' gammiji pup jip ja ge'kam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, cham ji'xkat jum tiimo' nar ge'kam ka'.

34 Ba' gu Mariiya xi chikka gu nobii'ñ gu Dios, yup titda:

—¿Jax jañ ba' dui tigia' gu alhii, nañ gu' aañ chakui chio'ñ biima'n daa?

35 Ba' gu nobii'ñ gu Dios yup titda:

—Dho na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' jum a'm jum tajaana' nar ikgiga'n gu Ge'kam Dios, na gu' dhi' ja'p ji buusan na jax gu tibaa' na ti ikgi'. Gu Dios píx diihl yup tu duñia', na gu'x io'm jip ge'kam,

bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. Pui' kum ba' Gę'kam Dios maraa'n ki'n machia' gu ja'tkam dhi' dhi alhii chio'ñ jano' na pai' dhuuk maaxirii ya' ba oirida', na gu' gam nax uañ ki'n ya oirida'. ³⁶ Gio gu Isabeel na pim iam pix jir jum jajaa'nnim, pui'p bar alhi'ch kiiham, xijum maa'n masaa'n ba ua' na dir pui' ba tu'ii', sia ku gu' panaas tii bar jagi', gam nam jup a'gada' gu ja'tkam na cham jir ai'ñ gu a'aalh. ³⁷ Jax dhui na gu' gu Dios cham tu' xijai kam ilhii'ñ gu tu' na jax dhuñia'.

³⁸ Ba'p kai'ch gu Mariiya:

—Ea na pui' tu duñia' gu Dios nap jax jiñ chitda, nañ gu' aañ jir tujuandam tugi'ñ pix.

Ba' pu jii gu nobii'ñ gu Dios nat pui' xi chiidak gu Mariiya.

Gu Mariiya na mui' ba Jimia' na pai' kio gu Isabeel

³⁹ Ba' jano' xim jotma'ñ nat mu jii gu Mariiya maa'n kap na pai' mui' daa'ñxim jir kikcham gam na gę'r jukgam, Judea bhaan bipio' gui' gu dibiir. ⁴⁰ Mu jii nat paxiartudam gu Isabeel nam iam pix jir jum jajaa'nnim gook dit, na gu' bhammi kioka' gu Sakariiyas. Ba' bhammi nat ęek gu Mariiya, mu baakik ba'k chir mui' xi ñio'ki gu Isabeel. ⁴¹ Ba' nat kai gu Isabeel nat mu tu ñio'ki gu Mariiya, jotmoda' joi gu alhii na ıraab dir ua'. Ba' mi' jotmoda' joidham jix bhai' bhai' jim ilh gu Isabeel, nat gu' gę' bhaan bam tajaa' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios. ⁴² Ba'p kai'ch gę' ki'n:

—Aa gu' gę'kam ki'n bhaan ti niiidhim ji jia gu Dios gum alhii chuk nap jum ıraab dir ua'! Ja'p moox bhai' tum jii, na gu' cham jax chu'm ubii ja'xbui' pui' gę'kam ki'n bhaan ti niniidhat na jax aap. ⁴³ Aañ ba' jax jup jiñ ilhii'ñ nat ba' ja'kbui' kat bhai'p jiñ chiigim gu di'ñn guñ Gę'kam tuk? ⁴⁴ Na gu' na ñich jum kai na pich bha tu ñio'ki, jotmoda' joi guñ alhii chuk nañ jiñ ıraab dir ua' nat jix bhai'm ilh. ⁴⁵ Ja'p moo joidham jix bhai'm duu na pich biix jum jur ki'n ti jii'ñ na pui' tum duñia' na jax jum titda guch Gę'kam tuk!

Gu Mariiya na tu a'ga'na jax jir tu'm kam gu Dios

⁴⁶ Ba'p kai'ch ip gu Mariiya:
Dho gu' aañ jiñ ii'mda' bhaan gę'kamtu'n ji
gu Dios,

⁴⁷ nañ gu'x bhai'ñ chaat nat ba uana guñ
ua'tulhdhara',

⁴⁸ gam nat gę'kam ki'n jiñ a'm ti tii nañ tii
gampai' tu'm aañ nañ jir tujuandam
tugi'ñ.

Ba' xib dir gammiji ja'k pui' pup jiñ
chitdada' am gu ja'tkam nat joidham
jix bhai' tuñ jii.

⁴⁹ Bixchu' gę'gér jup tum duu'nkam jiñ bui
bap tu duu gu' gu Dios na bixchu'x
bhaai' na pu tu duñia',

na gu' giilhim jir jix uañ gui' na pui' tii' Dios.

⁵⁰ Na gu'x ja joi'mdat ja a'm ti niiidhidha' gu
Dios gui' nam mi' pui' jiimda' na jax
jix aa'.

⁵¹ Jix io'm jir gę'kam gu',
bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' na jax
ilhii'ñdha'.

Tii' nat mik ja bui'ñchulh nam jax kam
aa'nda' gui' nam ja'p pix gę'gérkam
jum taat ka'.

⁵² Gam nat bhammi dir ji ja tiipxi gui' nam
gę'gérkam ki'n ka daraat,
pu cham tu' ki'n ji bii mit.

Gui' ba' nam jir cham tu' dat,
gę'gérkam ki'n xi ja darsak.

⁵³ Gio gui' nam giilhim kar jix chutumñigam
kat,
pui' gammiji xi ja joot xi chu ja boosgidhak
gu ja bixchu',

tu ja maa ba' gui' nam soi' tu'ii' nam cham
tu' bia' ni ji'x.

⁵⁴ Nat gu' ba ti'ñcho nat bam ai nat pai'
dhuuk tu dai nax ja joi'mdaix bhai'
ja duñia' gu Israel kam ja'tkam,
na gu'r ja'tkam tugi'ñ gio nam jir tujuandam
tugi'ñ.

⁵⁵ Pui' pu xi ja tiidak ji gu' bijik guch bopxi
kat,
pui' na jax gu Abraam maadit jir di' nat pui'
tiidak.

⁵⁶ Pu'ñi ja'k ba' tii ip gu Mariiya. Mi'
juruuñ ji gu' ji'k baik masaa'n buiñor gu
Isabeel nat ba' ba jii ip gio mu ja'k kia'mi'ñ.

Na ba maaxilhia' gu Juan ja'tkam bop-kondam

⁵⁷ Ba' nat pai' dhuuk jum ai gu tanoolh,
ba maaxir gu maraa'n gu Isabeel. ⁵⁸ Ba'

gu jajaa'nni!ñ gio gui' nam cham jax iim nam ja'p piix jix ja mat ka', ba maat jamit nat ba tii gu alhii, ba maat jamit sia nat gu Dios piix jix joi'mdak tiigik maa gu alhii. Ba' mi eek jup titda am nat joidham jix bhai' tu jii. ⁵⁹ Ba' nat pai' aich gu xijum baik tanoolh gu alhii, dai na mit ba tii gio na mit matgilh nar Israel kam. Ba' jai' dhit tiix aagit am na git pui'p tii'nka' na jax gu taata'n Sakariiyas. ⁶⁰ Gu' ji nat gu' cham aa gu dii'ñ, jup kai'ch piix:

—Juan ji nañ jix aa' na tii'nka' dhiñ alhii chuk.

⁶¹ Ba' tiip titda am gui':

—Jax dhui na cham jax chu'm iam pui' tii' na pim ji'k jir jum jajaa'nnim.

⁶² Ba' gu taata'n ba tikka am ip na jax ja'k jup jix aa' na tii'nka' gu maraa'n, ja noonob ki'n ja'p ba buixi'ñ am nam tikka.

⁶³ Ba' xi ja taa nam bha bhiidha' maa'n gu uux komaarak sobkoñxim alhi'ch pa' na bhaan mi dhaasa' na jax ja'k jix aa' na tii'nka'. Ba' ja'pni mi' xi dhai: "Juan jach tiitga' dhiñ alhii chuk." Ba' gui' gampai' ji dhuu'n jamit, nam gu' cham ilhdhat na jai' pui' ja'k jup ilhii'ñ na jax gu binga'n. ⁶⁴ Ba' mi' jotmoda' bhai' ji chu ñiokcha ip gio gu Sakariiyas, jix bhai'm taatit xi ge'kamtu'n gu Dios jix dhaam ja'k. ⁶⁵ Ba' giilhim jix chooto'n jamit gui' nam mi'p tu'ii', gio nai' ja'p piix pui' tim tii nat jax tum duu na ji'x jir jujukgam na Judea dibiir bhaan bipio'.

⁶⁶ Ba'p jum aa'nda' am gui' nam pui' te keek'e!:

—¿Tu' chi ba'r jup tu'm da'ka' gu alhii nat mu pai' pu maaxir?

Na gu' biix aixim joidham jix bhai' tu buada' gu Dios buiñor gu alhii nam xi che' k'e!, dhi' bhaan ba' tii xim ga'ngada' am na tu'r jup tu'm da'ka'.

Na tu a'ga' gu Sakariiyas na jax jir tu'm kam gu Dios

⁶⁷ Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ge' bhaan bam tajaa gu Sakariiyas, taata'n gu alhii, ba' bhai' ji chu a'ga na jax jir tu'm kam gu Dios, jup kai'ch:

⁶⁸ Ja'p moor jix bhai'kam ji tu' silhkam ki'n gu Ge'kam Dios!

Tii' nat moo bha jii ya' ja bui gu ja'tkam tugi'ñ Israel kam na ba' ya' ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara'.

⁶⁹ Bhach joochxi maa'n gui' na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'.

Dhi' ba'ch boosga' mi' dhir bhaan gu boi nach bhaan mu ja'k ka jiim nach pai' gammiji' mi' pup jich chulhiiñdha'.

Maadit jir di' gu boxii'ñ gu Dabii gui' na Dios jir tujuandam tugi'ñ kat bijik.

⁷⁰ Pui' pu xi ja tii'dak ji gu' gu Dios gui' nam bijik bhaankamu'n jix u'uañ ki'n ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam,

⁷¹ na sap pu'ñi ka daasaim na pai' dhuuk jich palhbuidha' nam cham kach juanda' biix gui' nam xich bhaamki'ñ.

⁷² Jum aaya' sap na pai' dhuuk ge'kam ki'n jix joi'mdai ja tigia' biix guch bopxi kat, cham sap ba' ji'xkat mik bua' pui' na jax ja titda.

⁷³ Guch boxii Abraam maadit jir di' nat pui' tii'dak gu Dios,

⁷⁴ na sap pu'ñich palhbuidha' nam cham kach juanda' gui' nam xich bhaamki'ñ nach ba' mi' dhir cham tu' bhaan ka tot-donit dai gui' bar tujuandam tugi'ñ ka',

⁷⁵ nach cham tu' bhaan kach ua'tulhdhat mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa' gammiji' nach ji'x ya duduaka' dhi tutku' bhaan, na ba' bhammi dir bha ja'k pui'ch a'm jup ti niidhidha'.

⁷⁶ Ba' aap jiñ chio'ñ, jup ti'ya' am gu ja'tkam nap aap maadit jir di' gui' nam bijik ya ja'p tu a'gidhimik bhaankam gu Dios gui' nax io'm jir ge'kam,

nap gu' aap biipi' ya ja'p ba tu ja a'gidha' gu ja'tkam na ba' mi' dhir ya'p ba aaya' gux io'm ge'kam,

ja'p ji buusnia' nap biipi' ya' ba tu boi'nta'.

⁷⁷ Nap gu' ba ja mattuda' gu ja'tkam tugi'ñ na jax ja'k jix bhaai' nam dui cham mu ja'k ka bhiiya' nam pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha', na gu' ba ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara'.

⁷⁸ Nat gu' gu Dios jich Gi'kora' ge'kam ki'n ba xich joi'gilh,

ya' bach aichulh jix dhaam dir maa'n gui'
na ḡe' miimtu'!

Dhi' ja'p ji buus jich bui nat kia'pix bhai' ba
tu kobxi gu tanoolh xia'lhbui dh̄ir.

⁷⁹ Ba' biix jich a'm tonnia',
sia gui' nam jix io'm jix chu tukgam tir jup
tu'ii'.

Joidham bax chu maax ka' nach ti
niidhidha' nach jax ja'k joidham jix
bhai'ch chaatit mi' pui' jiimda' na
jax jix aa' gu Dios.

⁸⁰ Pu'ñi ja'k ba' tu a'ga gu Sakariiyas. Ba'
pix ji gi'lhidha' gu alhii, ti bhiijidha' na jax
jir tu tu'm kam ya' dhi oi'ñga'n. Ba' nax
io'm pa' bar ḡe' ka', mu ja'p pix ba oirida'
gampix jix chu gak kir. Jix io'm mikkat nat
ba' nail' ji chu ja a'gi gu Israel kam ja'tkam.

2

Na ba maaxilhia' gu Jesuus (Mt. 1:18-25)

¹ Jano' gu Auguusto Seesar biix kap jir
ḡe'kam ka' na ji'k Rooma bhaan bipio' gu
dippii, ba' dhi' ja chia nam jum daasa'
biix gu ja'tkam nam ji'k dhi' bhaan tu
oi'dha'. ² Jano' kia'pix jir maa'nnim ka'
nam jum daasa', nam gu' cham pai' dhuuk
jum da'nsat biipi' dir. Jano' gu Sireenio
jir jix kai' ka' ip mi' ja'k na pai' Siiria
bhaan bipio' gu dibiir. ³ Ba' pui' ja'k duu
gu Auguusto Seesar nam aa'nda' na mi'm
daasa' gu jaroi' nar pai' kam ka' gu bijik
dir kam boxii'ñ. ⁴ Pu'ñi duuk ba' gu Josee
ma jii mi' dh̄ir Nasareet na Galilea bhaan
bipio' gu dibiir, bhammi ja'k bhii Beleen
na pai' Judea bhaan bipio' ip gui' gu dibiir,
nat gu' bhai' maaxir gu boxii'ñ Dabii nar
ḡe'kam kat bijik. ⁵ Sia gu Mariiya biix jup
xi baidhak nam gook dit jum daasa', gui'
nat pui' ba tii'n na biima'n jum tii'mo' nam
maap tu oi'ñcha'. Ku gu' pu bar dakoo
pix tu'n da' ji ba' gu Mariiya ki'n gu alhii.
⁶ Ba' janoo' pik jup mam ai gu tanoolh na
pai' dhuuk maaxilhia' gu alhii nam bhai'
ka oipo Beleen. ⁷ Cham jup ja ai gu' mij
na pai' tim tibiappu na git mi' dodhia' gu
Mariiya, na mit gu' suu'n gu ja'tkam na mit
mui' bham jumaap. Mu ja'k jamit ba' jii
nam pai' kuupka' biix aixim tu'm gu sasoi'.
Mi' ba' dua gu Mariiya ki'n gu biipi' kam

maraa'n, jajannulh ki'n xi bhiibgak bhai' xi
boo'n bhaan gui' nam sasoi' mi tu kua'.

*Gu nobii'ñ gu Dios na ba ja aagi'ñdha'
gu kakasnir bipia'dam nat ba maaxir guch
Xoi'kam*

⁸ Ba' ji'kchi gu ja'tkam bhammi baasi'n
dir ja'p jup tibiapka' am gampix nam bhai'
darkat tu bipia'da' gu ja kakasnira' nam
ja bia'ka'. ⁹ Ba' cham pum aa' am nat
jotmoda' ḡe' namm̄i ja'p ba tu maaxir mi'
biix xikoolh nam pai'p tu'ii', gu' gu nobii'ñ
gu Dios nat mi' bam maax ja bai nat ḡe' ton
nam ba' bhaan machia' na dhi'r di' gui' na
bhaankam oiri gu Dios. Gu' gui' giilhim jix
chooto'n jamit. ¹⁰ Ba' gu nobii'ñ gu Dios jup
ja titda:

—Cha'pim totdon ka'. Aañ jam ua'tulhi'ñ
ji maa'n gu ñi'ook na pim bhaan joidham
jix bhai'm ilhdha', sia biix gu ja'tkam pui'x
bhai'p jum ilhdha' am nam pai' dhuuk
machia'. ¹¹ Ja'pniñ tu'm jam ua'tulhi'ñ:
Maa'n bha'ñi dhir maaxir gu alhii xib dhi
tukaa' na pai' kiokat bijik gu Dabii. Dhi'r di'
gui' na pim niira na saak bha jootsa' gu Dios
ya' dhi oi'ñga'n na jam palhbuidha'. ¹² Kani
gor ti tii'mbop na bha ja'p bo'ka' bhaan gui'
nam sasoi' mi tu kua' jajannulh bhiibgixim
ki'n.

¹³ Ba' jotmoda'x io'm mui' bhai' bam
maax jamit gu noonbi'ñ gu Dios nat jax pix
mi' ji tii'mo nat tu a'ga gu maa'n, ba'p kai'ch
am biix dhit nam ḡe'kamtu'n gu Dios:

¹⁴ |Aach jix bhai'ch chaatit ḡe'kamtu'n gu
Dios nach ji'k mia'n jup tu'ii' buiñor!
Nat gu'x joi'mdak jix bhai' ba ja duu gu
ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n,
dai ba' na ja a'm ba ti niidhidha' gui' nam
ji'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa'.

¹⁵ Ba' na mit pai' jii x dhaam ja'k gu
noonbi'ñ gu Dios, gu kakasnir bipia'dam
jup jum ti titda am:

—Each mu jiim Beleen nach tii'mpo' gu
alhii nat pui' maaxir na jax jich chitda guch
Gi'kora'.

¹⁶ Ba' na mit jax guguu mi' bhii mit na
mit tii'gim. Mummi mit ba ji bubua na pai'p
tu'ii' gu Mariiya gio gu Josee, gu alhii bha
ja'p bo' bhaan gui' nam sasoi' mi tu kua'.
¹⁷ Ba' na mit pai'x bhai' xi chiigik gu alhii
gu kakasnir bipia'dam, ba ja aagi'ñ am gui'

nam ji'k mi'p tu'ii' nar tu'p tu'm da' ka' gu alhii, xi ja aagi'ñ am na maa'n gu nobii'ñ gu Dios pui' ja tiitda. ¹⁸ Ba' gui' mi' pui' pup tu'ii' am nam ba ja aagi'ñ nar tu'p tu'm da' ka'. ¹⁹ Gu Mariiya ba' dai jura'ram yup xim ga'nga tii na jax jir jum duukam pui' nam ji'k jax kai'ch gu kakasnir bipia'dam. ²⁰ Ba' ba jii mit ip gio gu kakasnir bipia'dam xi ge'kamtudidhat gu Dios, xi laalagidhat am ji'x gu alabaa'n, jix bhai'm taattu' am gu' na mit pui' ti tii na jax ja aagi'ñ gu nobii'ñ gu Dios.

Nam mui' ba bhika' gu Jesuus gø' chiop

²¹ Ba' nat pai' aich gu xijum baik tanoolh gu alhii, dai na mit ba tiit gio na mit matgilh nar Israel kam. Jesuus jamit tiit na jax ja'k pu aagi'ñ gu nobii'ñ gu Dios gu Mariiya biipi' dir na ba' moo bar alhi'ch kikkam ka'.

²² Ba' pui' ja'k yup tu aagix ka' nat tu ua'nak gu Moisees bhaankamu'n gu Dios, nam cham pai' buanda' ji'k tanoolh gu u'uub mi' dhir ja ki'aam no' mit pu'ñi kia'pix dudua a'aalh ki'n. Pui' duu ip ba' gu Mariiya, cham pai' buus ji'k tanoolh. Nat pai' xi aichdhak na ji'k aagix ka' na mit ba' ba bhiik gu alhii bhammi Jerusaleen, bhai' na pai' kiika' gu gø' chiop nam ba' bhai' dhir iimchuxdha' gu Dios. ²³ Na gu' sia pui' ja'k yup tu aagix ka' nat pui'p tu ua'nak gu Moisees bhaankamu'n gu Dios. Ja'pnim kai'ch: "Iimchuxdhidha' pim gu Dios gu a'aalh chichio'ñ gui' nam biiipi' maaxilhidha'." ²⁴ Pu'ñi ba' kai'ñkam mu bhiik jamit bhammi Jerusaleen. Ba' sia pui' ja'k yup tu aagix ka' nam aa'nda' nam tu makgirxidha' gu Dios gu u'uub no' mit pu'ñi kia'pix ja tii gu a'aalh, yup jum kai'ch na sap sia tu' gio'nda' gook piam gook gu joojoi.

²⁵ Ba' maa'n gu maa'nkam bhai'p kioka' Jerusaleen, Simeon tiigim, na mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios, gammiji tu daanda'. Ba' jai' pui' tiip ti niirada' na pai' ba' duuk pui'x ja joi'mdai ja palhbuidha' gu Dios gu Israel kam ja'tkam nam ja tul-hiiñchu'nda' gu jai' ja'tkam maakam dir ja'k kam. Ba' na gu' bhaan yup tui'ñgida' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', ²⁶ gui' pix pui' jurtu'nka' na chakui mukia' na ya' ba aaya' guch Xoi'kam na Dios bha jootsa'.

²⁷ Ba' gui' pix jix Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui' jurtuda na mu Jimia' ge' chiop, mummi ba ji buus. Maap pix mi' ji aajim am gu Jesus gu gi'korga'n na mit mi' pui'p ba tu duñiim na jax tu aagix. ²⁸ Ba' xi dhaagik gu Simeon gu alhii ma tu a'gax dhaam ja'k buiñor gu Dios, yup kai'ch:

²⁹ Taxchaab dho ba'ch Gi'kora' na pich bhai' bach joochxi gui' nap saak pui' bha jootsa' na pich jax ja tiidak guch bopxi bijik.

Ba' aañ xib cham tu' bhaan jax kañ aa' sia pich ba'bañ dho'ñcho nañ ba mukia' nañ jir jum tujuandam tuk,

³⁰ na ñich gu' ya' ba tiiñ buupui ki'n gui' na ya' ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu Israel kam ja'tkam.

³¹ Xib japich ba' mui' ba ji kii nap jax jix aa' diihl jich Gi'kora' nap tu duñia' xi ja niiñchudat biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch ya' dhi oi'ñga'n.

³² Na gu' dhi' ba'r di' gui' na joidham gø' tanoor na ja bi'ñxidha' biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch, ba' mi' dhir dai nam pix jix bhai' ba ja aa'nda' gum ja'tkam tuk Israel kam na pich jix bhai' ba ja duu.

³³ Ba' gu Josee gio gu Mariiya gampai' ji dhuu'n jamit nat gu ja mar bhaan tu a'ga gu Simeon jix dhaam ja'k, mi' pix pui' pup tu'ii' am. ³⁴ Ba' biix gook xi chu ja daañxidhak gu Simeon na sap ba'x bhai' tu ja jimda'. Mi' dhir ba' moop titda dai gu Mariiya:

—Kani nap xiñ kaaya' nañ jax jum tiida'. Dhi alhii bhammi dir bha ja joochxi gu Dios gu Israel kam ja'tkam. Jai' mi' pui' Jimia' am na jax ja tiida', jai' ba' cham. Jix io'm jir mui' ka' am gui' nam cham mi' pui' Jimia', ³⁵ sia kum gu' tiix maatit kaaya' na jax kai'ñkam yup ja tiida', gu' pix ji nam gu' diihl jix bhaamut kaaya', dhi' ba' bhaan jix maati' ka' nam diihl cham aa'nda'. Aap ba' giilhim jix buam jum aa'nda' tii, ja'p tu tatdaka' panaas na jaroi' kuxiir ki'n bham sissida'.

³⁶ Ba' maa'n gu ubii jagi' bhai'p oirida' Aana tiigim na bhaankamu'n gu Dios tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam nam jax ja'k mi' pui' Jimda'. Gu taata'n Panuel tiigich, maadit

jir di' kat gui' nam Aseer jir bopxi'ñ. Ba' dhi Aana alhii pa' oidhak maa'n gu chio'ñ, gu' ji na mit gu' xijum gook oidha' pix maap tu oi'ñcha, ma muu ip gu binga'n. ³⁷ Diilh ba' pup oiri nat dir diihl bii, maakob oo'm daman maakob oidha' bap duu jano' dir. Gu' ba' mi' pix ja'k ji ai chiop na pai' ba' pup jir tujuandam tugi'ñ gu Dios, cham pai' maakam ja'k ka buus. Gammiji tu juanda' mi' dhi chiop nabap tanoolh gio nabap tukaa', gam nam saabda', gio na tu daanda'. ³⁸ Ba' gui' ji' Aana jai' mi'p ba ji buus na pai' gu gi'korga'n gu Jesuus, jai' ba'p ma taxchaabgi gu Dios jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' nai' pui'p ba ja titdaim gui' nam pui'p ti niira na pai' ba' duuk pui'x ja joi'mdai ja palhbuidha' gu Dios gu Israel kam ja'tkam, pui' ja titdaim nat ya' ba ai gui' nam jaroi' niira.

Gu Mariiya gio gu Josee nam ba jinia' ip gio mu ja'k Nasareet

³⁹ Ba' na mit biix pui' xi chu duuk gu gi'korga'n gu Jesuus na jax ja'k aagix na tu ua'ñix gu ñioki'ñ gu Dios, giop ba jii mit mu ja'k Nasareet nam pai' oi'dha', na pai' Galilea bhaan bipio' gui' gu dibii. ⁴⁰ Ba' gu alhii pix ji gi'lhidha', jix io'm bax chi bhi'ñ ka' gio nax io'm bax oo'ka', gam nax bhai'm taat ka', na gu' bhaan ti niidhidha' gu Dios.

Gu Jesuus na mi' daaka' gø' chiop

⁴¹ Ba' gu gi'korga'n gu Jesuus mui' pu jimmida' am bhammi Jerusaleen nabap oidha' na pai' dhuuk jum aajidha' bhaan Paaskua ta'm. ⁴² Ba' nammi nat giop bam ai, gio mit mui'p ma jii, biix jamit xi baidhak gu Jesuus, na gu' mambhiix daman gook oidha' ba bia'ka'. ⁴³ Ba' nat pai' buus gu bhaan Paaskua ta'm, gio ja'k pup bii Jerusaleen. Pu cham maat am gu gi'korga'n no't bhammi pai'p bii, ⁴⁴ ja'p jum aa'ntu' am gu' na mi' pai' ja saagi'ñ jim gu ja'tkam nam giilhim mui' mu jiim. Maa'n tanoolh gu' pu ba jii mit na mit ba' nai' tii ba ji gaa mi ja'p ja bui gu jajaa'nni'ñ gio mi ja'p ja bui gui' nam ji'k jix ja maat. ⁴⁵ Cham

pai' tii mit. Ba' gio mi' dhir ja'k jup ma suulh jamit na mit gaagam bhammi Jerusaleen.

⁴⁶ Namm'i baik tanoolh ki'n ba' ka tii mit bhai' gø' chiop na ja saagi'ñ daa gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ja kee' nam aagi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios na bha ja tikka. ⁴⁷ Ba' ji'x gampai' ji dhu'ntikda' am biix gui' nam ji'k mi'p tu'ii' nam sap cham pai' dhuuk jax chu'm alhii pui' keeket nax io'm jix chu maat. ⁴⁸ Ba' na mit ba tii gu gi'korga'n na pai' daakat pix chu' kai'ch, gampai' ji dhuu'n jamit ip sia, nam gu' cham ji'xkat pai' dhuuk pui' niidhat gu jax chu'm alhii na jax ja'k tu jim gu Jesuus. Ba'p titda gu di'ii'n:

—Jax ba'ñ chio'ñ ku pich ba'ch o'ñxi? Nai'ch chiim gaa'ñchu' gook dit dhim taat jix buam jich aa'ntugit.

⁴⁹ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Jax ku pim ba' moop jiñ ga'nga? Na gu' aañ jiñ a'm jum aa' nañ machia' na jax jir tu'm kam guñ Gi'kora'. Jum aa' nañ ya'p tui'ka' na pai' ba'kchudhix.

⁵⁰ Pu cham maatit kai mit gu gi'korga'n nat jax kai'ñkam jup ja tii'n.

⁵¹ Ku gu' pu ja oi ji ba' gu Jesuus mu ja'k Nasareet pui' xi ja tiidak, na gu'x ja keeket tu' nam chianda'. Ba' pui' pix jum aa'nda' jura'ram bhaan gu di'ii'n na jax ba'r jum duukam na jax ja'k tu jim gu Jesuus, tiim ga'ngada'. ⁵² Ba'x chi bhi'ñ kam gi'lhidha' gu Jesuus, gam nax bhai'm taat ka', na gu' bhaan ti niidhidha' gu Dios, gio gu ja'tkam joidham pix jix bhai' aa'nda' am.

3

Gu Juan na ja bopkonda' gu ja'tkam (Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ Ba' jumaip bar gø'kam ka' biix kap na ji'k Rooma bhaan bipio' gu dibii, Tibeerio ba tii'nka' gui' na bar gø'kam ka'. Mambhiix daman jix chamaam oidha' bhai' pu bap duu na ba' gu Poonsio Pilaato mi'p bar jix kai' ka' dai mi' na ji'x Judea bhaan bipio' gu dibii. Mu ja'k Galilea ba' Eroodis tiigim mi'p jir jix kai' ka' jano'. Mu ja'k Iturea ba' gio Trakoniite, maa'n Piliip tiigim mi'p jir jix kai' ka' dhi gok kap, jir jum jajaa'nnim ka' am gook dit gu Eroodis. Ba' mu ja'k na pai' Abiliinia ti

tii', maa'n Lisaanias tiigim mi'p jir jix kai' ka'. ² Gu' ba' maa'n Anaas tiigim gio jumai Kaipaas, jix io'm jir ja ge'gerkam tuk ka' am gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Dhi' ji' ba' bii'x nam ge'gerkam ki'n ka darka', gu Dios mummi ja'k ba tu a'gi gu Juan gui' na Sakariiyas jir maraa'n. Mummi tu a'gi gampi'x jix chu gak kir na pai'x joi'ñdha' na oirida', jup titda na ampix bax bhaai' na pai' dhuuk jir am na ba tu ja a'gi'ñmira' gu ja'tkam mu ja'p nam pai' jax tu oi'dha'. ³ Ba' gui' ma jii ip nat tu ja a'gidham, mu ja'p ji bhii bii'x ju'ñdharam gu Jordaan Ak ge' na mi' bhii'x, jup ja titdaidha' nam soi'm ilhdhai bam bopkona' na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na mit mi' pui' ba jii na jax jix aa' gu Dios, ba' dai na ba uañchudhix ka' gu ja ua'tulhdhara'. ⁴ Ba' pui' ji chu buus na jax jum kai'ch mi' nat pai' tu ua'nak bijik gu Isaiiyas gui' nat bhaankamu'n gu Dios tu ja a'gidhak gu ja'tkam. Jup jum kai'ch:

Maa'n gu maa'nkam mu ja'p gampi'x jix chu gak kir ji jimdat jup ja titdaim ge' ki'n gu ja'tkam:

“Gor jix kii' bim duuñ,
bar mia'n na bhai' ba jim gu Ge'kam.
Mi' pim sap pui' ba Jimia' na jax jix aa'.

⁵ Na pim gu' ja'p pix tu'ii' na jax gu boi no' giilhim ge'ger jix kakolhbik gam no'x ñoonolh na jax ja'k cham bhai' tum oiri.

Jam a'm jum aa' ba' na pim mi' pui' Jimia'
na ba' tim kii'mpiga' jam i'ii'mda' ir
bhaan nax chu buichik.

⁶ Na gu' maaxik ya aaya' gui' na Dios bha jootsa',
bii'x dhit tigia' am gu ja'tkam.

Dhi' ba' ya' ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara'
nam bii'x aixim tu'm ki'n jix u'ua'tulhdhix.”

⁷ Mi'ba' Jordaan Ak ja bopkonda' gu Juan gu ja'tkam. Mui' pix mi' ji aajidha' am nam xim bopkonamtu'nda'. Ba'p ja titdada' gu Juan:

—Jaroo ba' moox bhai'p ba duu na ba jam aagi'ñ na pim jax ja'k dui cham jum tulhiiña', na cham xiim bam aajim na tu tulhiiñchuda' gu Dios ku pim ba' ga'm ba jiim? Ja'p ji buusan gu' na pim jir kooko' gux bhaal'mnagim na pim cham mi' pui'

jiim na jax jix aa' gu Dios. ⁸ Ku gu' no' pim silhkam cham aa' na pim jum tulhiiña', jum aa' ji na pim pui' ja'k ba tu jimda' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim soi' bam ilhii'ñ buiñor gu Dios na ba' gui' xi jam joi'mda' ip. Cha'pim jax jum aa'nda' na pui' pix jup xi jam joi'mda' na pim chi panaas xir bopxi'ñ gu Abraam. Jax dhui na gu' gu Dios sia joodai bopxichuda' gu Abraam no't xi ilh, no' pim aapi'm cham mi' pui' tu daa'ñchu' na jax ja'k tu daa'ñchugit bijik gu Abraam. Na gu' tu' na pix jix bhaai' na pu duñia' gu Dios na jax ja'k ilhii'ñdha' gu tu', na gu'r ge'kam. ⁹ Gio gu' ja'p ji buusan na pim aapi'm jir i'ix gui' nam i'bhai'ñchar dat jix maikak bhébhé. Ba' no' maadir cham kiki' i'bhai'ñchar, piäm ku pu cham tu i'bhai'ñchar, amuub dho ba kaat gu baiñdhas na ki'n jum iarai xim biimsai maap xim jumpadai mi' xim kii'xdha' gu tai ku mu jagia', daman pup bii'x takaa'n xim boosgai bhai' xim iabu' na ba' cham jai' bhai'p ka i'punda'.

¹⁰ Ba' gu ja'tkam nam mi'p tu'ii' bhai' ba tikka am, jup titda am:

—¿Gu' jax jach ba' ja'k xi chu buada' nach ba' cham jich chulhiiña' jich jaduuñ?

¹¹ Ba' gu Juan jup ja titda:

—Dho na pim jix ja joi'mdai ja tigia' gu ja'tkam gui' nam gampai' tu'ii' nam cham tu' bia'. Ji'ma'n japim ja makia' gu jam jajannulh no' pim go'gok ja bia'. Gio no' pim jaroi' nii'ñ na uamaim, xi onbai'ñdha' pim gu koi' no' pim aapi'm bia'.

¹² Ba' gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam ji'k mi'p ai mit nam pui'p xim bopkonam. Ba' pui' bhai'p ba tikka am gu Juan, jup titda am:

—Aach gi, jax ja'k jup xi chu buada' jich jaduuñ na ba' pui' cham jup jich chulhiiñchuda' gu Dios?

¹³ Ba' gu Juan jup ja titda:

—Dho na pim cham ja'p pix ja chianda' gu ja'tkam nam mui' tu namki'ñdha' na pim jix aagit na jai' jam a'm bi'iidha', daipu' ji na ji'k pix aagix nam tu namki'ñdha'.

¹⁴ Ba' ji'k ip gu sandaaru'x mi' dhir ja'p bhai'p ba tikka am, jup titda am:

—¿Aach gi, jax ja'k jach yup xi chu buada' na ba' pui' cham yup jich chulhiiñchuda' gu Dios?

Ba' gu Juan yup ja titda:

—Dho na pim cham jaroi' ja'p pix bha taanda' gu namki' no' pim jix maat nat cham tu' jax dhuu, ni ku pim cham tu' ki'n ji iattulhdhai mu pai' ba kiksaidha' na pim tañiidha'. Ja'kbui' pim pix ki'n jix bhai'm taat ka' na pim ji'k mai'chik.

¹⁵ Ba' gu ja'tkam am nai' ti nii'ñdha' am nam ja'p jim aagit na tu' pik jax ba ji dhuñia' gu Juan nam cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ñdha', xim ti tikkat am no' sap ba'r di' guch Xoi'kam nat bhai' ba joot gu Dios gui' na pui' saak bha jootsa', ka' ba' gu'r jumai.

¹⁶ Gu' ji na gu' biix yup ja titda gu Juan nam ji'k mi'p tu'ii':

—Aañ xib dai suudai' ki'n pix nañ ya' ka jam bopkon na pim jax jiñ ñii'ñ, matgim maa'n gatuuk dir bhai'p jim ji gui' nax io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na aañ. Cham ji'x iam jir jupaabkamu'n iñ nañ git tu' suuska'n yup xi kookoxchulhdha'. Gui' dho gi gu' jam bopkona' ji ki'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gio tai ki'n, na gu'x io'm bixchu'x bhai' na pu tu duñia' na jax ñihii'ñdha'. ¹⁷ Gio gu' sia ja'p yup ji buusan japim na gu tiriik. Ba' pu ua' gui' na ki'n jam jilhbidha' na pim jix chanaara', ja'p ja'k dilihkob ji bi'ya' gux kii', gio gu tanaara' ja'p ja'k ip. Ba' dai gux kii' ulhña' maa'n kap na pai' dai gu tiriik jum ulhiis, gu tanaara' ba' miidha' na pu cham ji'xkat ka tukia' gu tai.

¹⁸ Pu'ñi ja'k ba' ja titdada' gu Juan gu ja'tkam na tu ja a'gi'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, gam biix aixim nam jax ja'k jum guguuxdha' nam mi' pui' Jimia' na jax jix aa' gu Dios. ¹⁹ Ba' gu Juan ji'kchi kim yup ñiok gux kai' Eroodis na sap cham jir am nat gan bhii gu Erodiyyas, sia ku tiir binga'n gu sipdhi'ñ Piliip. Biix pui'p xi chitdada' na ji'k tu'x buam tu buada'. ²⁰ Gu' ji nat gu'x bhaamut pix kai gu Eroodis, dai nat ba tu chia nam kuupa' na sap gan buam titda, alhi'ch pup xim ua'tulh.

Gu Jesuus nat tu chia nam bakuana'
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Ba' ja'pnip tum duu jan' na mit chakui kuupak gu Juan na mummi oirit Jordaan Ak ka ja bopkonda' gu ja'tkam. Biix gu Jesuus chia ip na mi' bakuana'. Mi' nat xim bakuanaak mui' ji chu daani buiñor gu Dios jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' joidham bhai' jim kupio' gux dhaam mi' pui' na ka tu daan. ²² Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' maaxik bhammi dir bhai' ji chim ja'p tu'm na gu gioda'. Gio ba' nat bhammi dir bhai' ba tum a'ga, yup tum kai'ch:

—Aap jir di' guñ mar nañ joidham jix io'm xim da', na ñich gu' ge'kam ki'n jum a'm ti tii dai aap.

Gu bijik dir kam bopxi'ñ gu Jesuus
(Mt. 1:1-17)

²³ Ba' nai' ji chu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam na ba bia'ka' ji'k maa'n oo'm daman mambhiix oidha'. Ba' pui' ñihii'ñdha' am gu ja'tkam nar taata'n ka' gu Josee, gio mi' dhir gu Josee, Elii yup jir taata'n kat. ²⁴ Gio mi' dhir gu Elii, Matat yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Matat, Lebii yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Lebii, Melki yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Melki, Jana yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Jana, Josee yup jir taata'n kat. ²⁵ Gio mi' dhir gu Josee, Matatiyyas yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Matatiyyas, Amoos yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Amoos, Naum yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Naum, Elsi yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Elsi, Nagai yup jir taata'n kat. ²⁶ Gio mi' dhir gu Nagai, Maat yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Maat, Matatiyyas yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Matatiyyas, Semei yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Semei, Josee yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Josee, Judaa yup jir taata'n kat. ²⁷ Gio mi' dhir gu Judaa, Joanan yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Joanan, Reesa yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Reesa, Sorobabeel yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Sorobabeel, Salatiel yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Salatiel, Neeri yup jir taata'n kat. ²⁸ Gio mi' dhir gu Neeri, Melki yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Melki, Aadi yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Aadi, Kosam yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Kosam, Elmadam yup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Elmadam,

Er jup jir taata'n kat. ²⁹ Gio mi' dhir gu Er, Josue jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Josue, Elieser jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Elieser, Jorim jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Jorim, Matat jup jir taata'n kat. ³⁰ Gio mi' dhir gu Matat, Lebii jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Lebii, Simeon jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Simeon, Judaa jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Judaa, Josee jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Josee, Jonaan jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Jonaan, Eliakiim jup jir taata'n kat. ³¹ Gio mi' dhir gu Eliakiim, Melea jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Melea, Mainaan jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Mainaan, Matata jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Matata, Nataan jup jir taata'n kat. ³² Gio mi' dhir gu Nataan, Dabii jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Dabii, Isayii jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Isayii, Obed jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Obed, Boos jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Boos, Salmoon jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Salmoon, Nasoon jup jir taata'n kat. ³³ Gio mi' dhir gu Nasoon, Aminadab jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Aminadab, Aram jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Aram, Arni jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Arni, Esrom jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Esrom, Paaris jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Paaris, Judaa jup jir taata'n kat. ³⁴ Gio mi' dhir gu Judaa, Jakob jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Jakob, Isaak jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Isaak, Abraam jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Abraam, Taree jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Taree, Nakor jup jir taata'n kat. ³⁵ Gio mi' dhir gu Nakor, Serug jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Serug, Ragau jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Ragau, Peleg jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Peleg, Eber jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Eber, Sala jup jir taata'n kat. ³⁶ Gio mi' dhir gu Sala, Kainaan jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Kainaan, Arpajad jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Arpajad, Sem jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Sem, Noee jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Noee, Lamek jup jir taata'n kat. ³⁷ Gio mi' dhir gu Lamek, Matusaleen jup jir taata'n

kat. Gio mi' dhir gu Matusaleen, Enok jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Enok, Jared jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Jared, Mahalaleel jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Mahalaleel, Kainaan jup jir taata'n kat. ³⁸ Gio mi' dhir gu Kainaan, Enoos jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Enoos, Set jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Set, Adaan jup jir taata'n kat. Ba' mi' dhir gu Adaan, gu Dios jup bar taata'n, nat gu' dhi' biipi' ya do'ñcho gu Dios dhi oi'ñga'n bhaan.

4

*Gu ja'ook na tiix mai'chim ka' gu Jesuus
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)*

¹ Ba' mi' Jordaan Ak nat jum bakua gu Jesuus, ge' bhaan jum tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Mi' dhir ba' pu silh mu ja'k bhii maa'n kap gampix jix chu gak kir na pai' pu cham jaroi' oiri, na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pix nat pui' jurtuda. ² Pu kai'ñkam pix mu ja'k bhii nat mi'm saabum gook oo'm tanoolh gam gu bix chukaa', pu cham tu' nat juu. Ba' nat pai' pu ba aich gu ja'kbui' tanoolh gio gu bix chukaa' nam saab, gu ja'ook mi' ba ai. Tii ilhdhat na mi' mai'chia' git na kapbhai' mi' kax bhio', ³ jup titda:

—No'p silhkam aap Dios jir maraa'n, eap ja'p tii'n dhi jodai na paan jup jum duñia' no't moo pui'm duu.

⁴ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Jax dhui nap jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nax io'm jum aa' na mi' pui' jimda' gu maa'nkam na jax jix aa' gu Dios na ba'x bhai' tu jimda', cham tu' gu tu' koi' ki'n.

⁵ Mi' dhir ba' maa'n oidha' kuu' am xi baidhak xi chu joojoi'ñchuda biix kap na ji'x ge'ger jir kikcham na ji'x jir oi'ñga'n. ⁶ Ba'p titda:

—Jiñ a'm jup tu tu'ii' biix dhi' nap ji'k tu' niiñ, pu bijik dir jiñ a'm tu bii nat dir ya' ji tum kikchamta dhi oi'ñga'n bhaan. Ba' aañ ya' dir ja'p ja'k pui'p jix bhaai' nañ tu makia' gu jaroi' nañ ilhii'ñdha', ⁷ pui' na jax aap tum makia' iñ no' pich mi'ñi ja'p jum o'lhia ki'n kikbok pui' xi chii nañ aañ jir ge'kam. Biix jum a'm ji chu bi'ya'!

⁸ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Jax dhui na gu'p jum kai'ch ip mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na dai gu Dios jix bhai' nach ge'kamtu'nda', cham tu' jumai. Dai gui' pix jach jir tujuandam tugi'ñ ka'.

⁹ Ba' bhammi ja'k yup baidhak Jerusaleen bhai' na pai' kiik gu ge' chiop, kuugaram xi kisak yup titda:

—Eap ya' dir mu tuudaiñ no' silhkam jum a'm ti niidhim gu Dios nap saak pui'r maraa'n. ¹⁰ Gio gu'p jum kai'ch mi' pai' na mit tu ua'nak gu bijik dir kam:

Gu Dios bha ja jootsa' gu noonbi'ñ nam jum nuukdaidha' gammij i na cham tu'm duñia'.

¹¹ Te'kob jum bapmi'ñdhidha' am nap ba' cham mi' pai' jax chu'm jodai cha'm jutbui ilhia'.

¹² Ba' gu Jesuus yup titda:

—Jax dhui nap jum kai'ch ip sia mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nax xidhuu no' jaroi' mamai'chik gu Dios, na gu'r ge'kam.

¹³ Ba' cham ka bhaai' gu ja'ook na jax dhui ka mai'chia' gu Jesuus, pui' ma jii ip gio. Ku gu' gatuuk gio tiip mai'chia' ji.

*Na kia'pix ba ji chu ja a'gidha' gu Jesuus
gu ja'tkam mi' Galilea*

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Ba' gu Jesuus giop ba jii mu ja'k Galilea, pu maa'n na jax ge' bhaan tajaañixchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', gam na bixchu' bax chu bhaai' na pu tu duñia' gu tu' na jax ilhii'ñdha'. Ba' biix na ji'x Galilea dibiir bhaan bipio' pix ja'x pui' kai'chdha' am gu ja'tkam na mu pai' joidham jix bhai' tu bua gu Jesuus. ¹⁵ Mi ja'p ba' pu tu ja a'gi'ñdha' chichiop gu Israel kam ja'tkam nam pai' jax jum jumpa'nda' nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' joidham keek'e am, pix jix bhai' aa'nda' am.

*Gu Jesuus nam cham kigalhdha' gu
ja'tkam mi' Nasareet*

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Mi' dhir ba' mu ja'k ba ai gu Jesuus Nasareet na pai' gi'lhx. Ba' nat giop bam ai nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam, mu ba ai chiop nam pai'm jumpa'nda' ip nam tu daanda' gu mi' kam. Ba' xi chia mit na kikboi xi ja

jiñkaixdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ¹⁷ xi maa mit gu u'uan gui' nat Isaiiyas tu ua'nak, gui' na bijik bhaankam gu Dios tu ja a'gidhimik gu ja'tkam. Ba' nat bhai' ji sih, ba ti mi' na pai' ja'pnim kai'ch:

¹⁸ Gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios jiñ a'm tajaanix, nat gu' diih gu Dios jiñ a'm ti tiigik jiñ tajaan nañ ba' ya ja'p tu ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gui' nam soi' tu'ii' nam cham tu' bia' ni ji'x,

gio gui' nam ji'k kuup jañ xi ja do'ñchoi xi ja chiñia' nam jix bhai'm taatit mu ja'p ba oipoda',

gio gui' nam cham ñiññia ka' nañ tu ja ti'ñchoda',

Biix gui' nam ji'k jum tulhiiñ jañ jix bhai' ja

duñia'.

¹⁹ xi ja aagi'ñdha' iñ nat ampix jum ai oidha' nat jix joi'mdak ja a'm ba ti tii gu Dios.

²⁰ Ba' nat tiimok gu Jesuus nat ja jiñkaix, giop xi ñiansapak gu u'uan mu ja'k xi maakak gui' na mi'r tujuandam chiop mi ja'p ji dhaibu ip gio. Gu' ji nam gu' bha ti nii'ñ gu ja'tkam nam ti nii'ra na ja aagi'ñdha' na jax kai'ñkam jup jum kai'ch mi' nat pai' ja jiñkaix. ²¹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dhi' na pimit ji'k jax kai na ñich jam jiñkaix gu ñio'ki'ñ gu Dios, xib ya' pui' ba tu tui'dhi'.

²² Ba' pix jix bhai'm taat am biix gu ja'tkam nam mi'p tu'ii' nam joidham kee na tu a'ga gu Jesuus, pix jup jum ti titda am:

—¿Dhi' aa gu Josee gu maraa'n?

²³ Ba' gu Jesuus jup ja titda ip gio:

—Ja'p japim dho chiñ chienda' nam jax kai'chdha' ya' gu ja'tkam na saak jix bhaai' na diih xim dua'ñdhai no' bax ka'ook gu jaroi' nax maatit ja duduadhi'ñdha' gu ja'tkam. Gam chi ja'pni: "Pui' na chich jax ti kai na pich joidham jix bhai' tu duu mu Kapernaum, pui'p jup xi chu duñia' ya'm dirba' am na pich pai' gi'hir."

²⁴ Mui' xi chu ja a'gi'ñchu' gu Jesuus, jup ja titda:

—Jax dhui nam gu' cham jiigi'ñdha' gu ja'tkam gu jaroi' no' tii bhaankam gu Dios tu ja a'gi'ñ gu ñio'ki'ñ no'r mi' kam, aañ moo ya' pu jam titda. ²⁵ Jax japim gix

maat jano' na gu Eliiyas ya' xi oilhimik na pui' bhaankam yup tu a'gimik gu Dios, maa'nnim bo nat ya' giilhim bhiogi' ma jii biix kap na ji'x jir Israel, cham duu'n baik oidha' daman taak. Mui'x jai'ch ka' am gu' tii gu di'dilhdhim u'uub ya' dhi Israel, ²⁶ gu' pix ji nat gu' gu Dios mummi ja'k joot gu Eliiyas na pai' Sarepta ti tii', na mia'n bipio' gama ja'k na pai' Sidoon yup ti tii' nax io'm mui' pa' daa'ñxim jir kikcham, na gu' mi'x jai'ch ka' maa'n gu ubii dilhdhim. Tii' na gu'r maakam ja'k kam gu dilhdhim ubii nat buiñor joot gu Dios gu Eliiyas, cham tu' iam jir Israel kam. ²⁷ Gio jano' na gu Eliseo pui' bhaankamu'n gu Dios ya'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam, jano' giilhim ma tu ai gui' na tootolhidhat gakiidha' gu ja tutku' gu ja'tkam biix kap ya' na ji'x jir Israel. Tii' nat gu' gu Namaan pix dua'ñ nar mummi ja'k kam Siiria, ni kut iam maadit gu ya' kam Israel dua'ñ.

²⁸ Ba' na mit pui' kai, giilhim bhai' ji bhaak jamit biix gui' nam ji'k mi'p tu'ii'.

²⁹ Daagik jamit xi buusaidhak diirrap bhai' bhiich gu tai' na pai' tai'gim jir kikcham, nammi baas dir ja'p amuub kookba'n ba aichdhidhat am na pai'x babaal nam sap ba' mi' dhir mijimmi xi ñui'ñña' git. ³⁰ Gu' ji nat gu' gu Jesuus mi' buus ja saagi'ñ, gaammiji ji dhuu.

*Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam na kax ñaanbi' ka'
(Mr. 1:21-28)*

³¹ Mu ja'k ba' pu bhii gu Jesuus Kernaum na pai' Galilea bhaan bipio' gu dibii, ba' mi' pu tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam chiop jano' nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam. ³² Ba' joidham kęekę' am, na gu'x gi'm tu ja a'gi'ñdha', cham tu' jaaxmada' ki'n.

³³ Ba' mi' dhi chiop maa'n mi'x jai'ch ka' gu maa'nkam na bhaan yup tui'ñgida' gu cham kii' ii'mda', ampix pui'x ñaanbi' ka'. Ba' gę' ki'n bhai' dhir ja'p mui' ba jiiñ na ka tu a'ga gu Jesuus, yup kai'ch:

³⁴ —Jax japich bhai' bach dhoodam Jesuus Nasareet kam? Nap ya'ch kooda' aa? Cham ji nap pui'ch buada'. Jix maat iñ gu' nap aap jir jix uañ nap bhaankam ya oiri gu Dios.

³⁵ Gu' ji nat gu' gu Jesuus pu ñiok, jup titda:

—jCha'p ñiokda' cham kii' ii'mda' nap bhai' bhaan baaxchugit naanbichu'n dhiñ jaduuñ! Mup buusnia' bhai' dhir, cha'p bhai' pu tui'ñgida'!

Ba' mi ja'p ji ia gu maa'nkam ja taagioob gui' nam mi'p tu'ii', nat gu' gu cham kii' ii'mda' pui' xi dhoodak nat ba' pik ba buus bhai' dhir bhaan. Gio ba' bhai'p ji bam gu maa'nkam, dai na bax kii', cham tu' ka naanbi!. ³⁶ Ba' gu ja'tkam giilhim bax chotdon am biix nam ji'k mi'p tu'ii' nam jax ti niil'ñ, pix yup jum ti titda am diilh:

—jAa gu'x io'm jir gę'kam ji bak jia dhich jaduuñ nam ba' gam cham kiki' i'ii'mda' jix jiig'iñ na ja ñioki'ñ!

³⁷ Ba' nai' pix ja'x pui' tum kai'chdha' na ji'x jir Galilea na mu pai' joidham tu buada' gu Jesuus.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' gu daada'n gu Simoon Peegro

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Ba' mi' dhir nat buusnik chiop gu Jesuus, silh jii gama ja'k na pai' tu ba'aak gu Simoon Peegro. Gu' ji na gu' jano' pik yup jix ka'ookトイñdhi' ki'n gu daada'n gu Simoon Peegro, mijji bo' ba'm bakxidhat ba'k chir. Ba' biix dhit soi' ba titda am gu Jesuus gui' nam mi oi'dha' na iam dua'ñdha'.

³⁹ Ba' mui' ji ai ip gu Jesuus amuub na pai' bo', ba' biipi' xi mugia'tik nat ba' mi' dhir xi ñiok gu ko'kdai' naトイñdhichu'n. Jix kii'p jum duu gu daada'n gu Simoon, mi' dhir dai nat bamgik ba tu ja onbai'.

Gu Jesuus na mui' ja dudua'ñdha' gu ja'tkam

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ba' nat pai' pu ba jur, nat ampix bhiji ji bhi'ñ gu tanoolh, mui' gu ja'tkam pix mi' ji ai mit na pai' gu Jesuus ji ja baidhat gux kako'kkam biix aixim tu'm na ja ęęka' na ba' ja dudua'ñdha'. Ba' gu Jesuus pix yup ji ja dudua'ñ, dai na bhai' pix xi ja da'ngim.

⁴¹ Mui' mit mi'p ja aich gui' nam ampix jix ñanaanbi' ka' na ja a'm yup tui'ñgida' gu cham kiki' i'ii'mda'. Ba'p titdada' am gu Jesuus gę' ki'n:

—Aap jir di' gu maraa'n gu Dios.

Gu' ji na gu' maa'n na jax ūiokdhai pu mai' jootsa' gu Jesuus bhai' dhir bhaan gu maa'nkam, na gu' dhi' pīx na pui' ju-rtu'nka' na ba' mi' dhir pui'p kai'chdha'. Jix maat am gu' nar di' gui' na bhaankam ya oiri Dios.

Gu Jesuus na nai' tu ja a'gidhidha' gu ja'tkam

(Mr. 1:35-39)

⁴² Ba' cham jaroi' ji aa'ñdhak gu Jesuus kapbhuimuk ba jii mi' dhir na pai' mui' daa'ñxim jir kikcham, nammi ja'k bhi maa'n kap na pai' cham jaroi' oiri. Gu' ji na mit gu' nai' ji ga'ngimi gu ja'tkam na mit pai' dhuuk tii na cham tu jai'ch, mummi ba ji bubua mit na pai' ka oiri. Ba' tii aagit am nam git gio ja'k yup bua', gu' ji na gu' cham aa' gu Jesuus, ⁴³ yup ja titda:

—Jax dhui nat gu' aañ pu kai'ñkam bhañ joot gu Dios nañ biix kap ja aa'ñdha' gu ja'tkam nat jix ja joi'mdak ja a'm ba ti tii, sia ku gu'x io'm jir ge'kam.

⁴⁴ Ba' nai' ja'p pu tu ja a'gi'ñdha' gu Jesuus gu Israel kam ja'tkam biix kap chichiop nam pai'm jumpa'nda' nam tu daanda'.

5

Gu Simumon Peegro gio gook ja biim nam mui' ja bhia' gu boptop

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Ba' mummi ja'k Genesareet yup ba tu ja a'gi'ñ gu Jesuus gu ja'tkam, ju'ñdharam gu ge' suudai' Galilea kam. Giilhim mui' mim jumaap jamit gu ja'tkam nam jix kaim na jax tu a'ga gu ūio'ki'ñ gu Dios, ba ki'sap pīx ba'. ² Ba' ba ja tii gook gu kaknub yup tuutu'm na mu ja'p nangia' suudai' jugii'ñ, na mit gu' tiitmigik mi ja'p yup ka ja bopkon gu ge'gér a'sak gu boptop bhibhiadam.

³ Ba' gui' na Simumon Peegro jir kanuub ga'n bhaan xi chisdik yup titda na palhiip kuu' xi jimiichdha' mi' dhir ju'ñdharam, bhai' ba' dir daakat bha tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam mui' nam mi'p tu'ii'. ⁴ Ba' nat pai' tiimok na tu a'gimik, yup titda gu Simumon Peegro:

—Ea nap mummini ja'k xi jimiichdha' dhi kanuub na pai'x io'm jix chuuk gu suudai', mi' pim ba' xi iabu' dhi ge'gér jam a'sak nam mim iicha' gu boptop.

⁵ Ba'p kai'ch gu Simumon Peegro:

—Jax dhui nam cham jai'ch gu boptop ya ja'p jiñ jaduuñ. Aach bīx chukaa' ya ja'p tii pu ja iabuim dhi ge'gér a'sak, nim maa'n ku chich bhia. Ka' ba' nap gu' aap pui' ba kai'ch jiñ jaduuñ, ea nach mu ja iabupu' dhich a'sak.

⁶ Ba' mui' xi ja iabuk jamit gio bhai' tiip ji ja boosolh. Giilhim jix biipit, nam gu' mui' mi jiim gu boptop, pīx am kikkrunim gu a'sak nam mu ja baissinim. ⁷ Ba' cham bha aajim gu dai maa'n ka'm gu kanuub, ma ja bañio'ra mit gui' nam mummi ju'ñdharam oipo nam mu bhiika' gu ja kanuub nam jai' tu iicha'. Jupaaban jamit xi ja ju'ñ gu boptop bhaan gu gook kaknub ta'm, pīx jix baapkintu' nam mu ja'k ba ja ua' ju'ñdharam. ⁸ Ba' gu Simumon Peegro mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok yup titda gu Jesuus:

—Cham jir am nañ jum biim oirida'ñ jaduuñ, nañ gu' aañ giilhim jix ua'tulhdhix.

⁹ Jix choo'n gu' gu Simumon Peegro ja biim gui' nam gammiji maap pu tu bhibhada' bhaan gu kanuub ga'n, nam gu' cham ji'xkat ja'kbui' ja bhiadat gu boptop. ¹⁰ Sia gui' mit yup jix chooto'n na mit ja bai nam jai' tu iicha', na Jakoobo tii' gio jumai Juan, jir maamra'n maa'n Sebedeo tiigim. Gu Jakoobo gio gu Juan maap gu Simumon Peegro nai' pu tu bhibhijidha' am bhaan gu diihl ja ka'knubi'. Ba' gu Jesuus yup titda:

—Cha'p ka toodon ka', nap gu' aap xib dir ja'p ja'k dai gu ja'tkam pīx ba ja bhiada' ja'p na gu boptop.

¹¹ Ba' biix gui' nam ji'k maap tu bhiadat gu boptop, mi ja'p xi ja tu'aak jamit gu ja kaknub suudai' jugii'ñ pu oi gu Jesuus. Cham jamit tu' kap jum buix nam bhaan ka tu juanat.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gui' na tootolhidhat gakiidha' gu tukga'n

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Maa'nnim gu Jesuus maa'n kap ka oiri na pai' mui' pa' daa'ñxim jir kikcham. Mi ja'p ba jim maa'n gux ko'kkam na eeka' gui' na tootolhidhat gakiidha' gu tukga'n. Ba' nat ba tii na mi ja'p ba jim gu Jesuus, mu miraak biipi' dir mi o'lhia'n ki'n ba kikbo, dirap xi chu siispich gu kobaa'n na soi'm ilhii'ñ na dua'ñdha', yup titda:

—Aapi'ñ jaduuñ, iam jap jiñ dhua'ñdha' nañ jix ka'oook no'p iam pui'p ilhii'ñdha' git.

¹³ Ba' gu Jesuus jix joi'mdak tii, bhai' xi dhaagik jup titda:

—Jum dua'ñdha' iñ ji matgim, cha'p jax jum aa'nda'. Jaña, bam dua'ñ jañich.

Ba'x kii'p jum duu mi' jotmoda', daipu' nat xi chiñ' gu Jesuus, pu cham pai' matgir gui' na ki'n kax ka'oook kat. ¹⁴ Ba' xi sooo'mchulhdhak gu Jesuus na cham jaroi' aagi'ñdha' nat dua'ñ, jup titda:

—Cha'p jaroi' aagi'ñdha' na ñich aañ jum dua'ñ. Silh jap pix Jimia' mu chiop na pai' daa gui' na ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, na ba'm tigia' na pich ba dua. Ba' no' jax kai'ch nap bax kii', ti tikia' ap na jax ja'k aagix nat tu ua'nak gu Moisees nam ba'bhaan machia' gu ja'tkam na cham tu' kam efe gu ko'kdai' dhi' na jax chu'm jum efe kat.

¹⁵ Ba' sia ku pu'ñi tii xi ja sosb-hichulhi'ñdhat gu Jesuus gui' na ja dudu-adhi'ñdha' nam cham jaroi' aagi'ñdha' nat jaroi' ja dudua'ñ, pix na ja'p ji kai'ñchaidha' cham matgim na ji'k jax joidham tu buada'. Pix ji mui'dhidha'm ba' gu ja'tkam nam pai' dhuuk mim jumpa'nda' na pai'p tui'ka' gu Jesuus nam jix kaim ka' na tu a'gada', gio jai' nam jix dhuduadlik ka' nam jix kako'k ka'. ¹⁶ Ku' gu' ba Jimia' ji gu Jesuus mummi ja'p gampix na pai' cham jaroi' oirida' na ba tu daañmira' buiñor gu Dios.

Gu Jesuus na dua'ñdha' maa'n gux ma'mkulhi'

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Ba' ji'k jurni'ñ ki'n maakam ja'k jup ba tu ja a'gi'ñ gu Jesuus gu ja'tkam. Mui' mi'p tu'ii' am gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tii'ti'nda', mui' kap dir mi ai mit gu' gu ja'tkam na ji'x jir Galilea gio na ji'x jir Judea dir, sia Jerusaleen dir jamit mi'p xi ai. Ba' gu Jesuus jix maati' ka' na biix aixim jix bhaai'n ka' na pu tu duñia' na jax ilhii'ñdha', na gu' ja duduadhi'ñdha' gux kako'kkam. ¹⁸ Ba' ji'kchi gu ja'tkam mij'i dir ja'p ba aich jamit maa'n gux io'm jix ma'mkulhi' bakxidhar ta'm. Tiim sap jii mit bhiji' pu baasa' git ba'k chir na pai'p tu'ii' gu Jesuus na dua'ñdha', ¹⁹ gu' ji na

gu' pu cham jir jim bha ki'ñgob, nam gu' giilhim jix kabkam suuda' gu ja'tkam. Ba' pui' mit alhi'ch ma digaar gu ba'aak daam dir na mit ba' mu tisaa'ñdhak bhai' dhir mu tibaañ bakxidhar ta'm miji na pai'p tu'ii' gu Jesuus. ²⁰ Ba' nat ba ja tii gu Jesuus nam buiñor jix biiñaktu', jup titda gux ma'mkulhi':

—Ba uañchudhix ji matgim gum ua'tulhdhara'ñ jaduuñ, na ñich gu' aañ pui' ba tii.

²¹ Ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tii'ti'nda', jup jum aa' am ja jujur am bhaan: “Jax ba'm ilhdhat pui' kai'ch dhi maa'nkam? ¿Dios aam ilhii'ñ? ¿Jax gi dhuip ba uañchuda' gu ua'tulhdhara' gu jaroi' ya' kam pu chu'm ip jix ua'tulhdhix kam? Dios dho gi ji'ji'”

²² Gu' ji na gu'x maat gu Jesuus nam jax jum aa', ba'p ja titda:

—Jax ku pim ba' pui'm aa' jam jujur am bhaan? ²³ Jax dhui na cham tu' xijai no'ñ jax kai'ch: “Ba uañchudhix ji matgim gum ua'tulhdhara'”, na gu' cham maati' ka' no' moo pui' ji buusnia' piäm ku gu' cham. Gu' ji no'ñ jax kai'ch: “Xi bamii', munip ja'p ba oirida'”, dho gi gu'x xijai ji, na gu'x maati' ka' no't cham pui' ji buus. ²⁴ Ku ba' gu' aañ xib ya' dua'ñdha' ji dhiñ jaduuñ nax ma'mkulhi' na pim ba'bhaan machia' nach gook dit maap jich kækfe gu Dios, gio na biixchu'x bhaai' nañ pu tu duñia' nañ jax ilhii'ñdha'. Jix bhaai' ba' nañ tu uañdha' gu ua'tulhdhara' ya' dhi oi'ñga'n.

Ba'p titda gux ma'mkulhi' pui' xi chi'iiik:

—Aapi'ñ jaduuñ nap jix ma'mkulhi', xi bamii', ba Jimia' ap jum ki'aam bhiji' dhis bakxidhara'.

²⁵ Ba'x kii' bhai' ji bam gui' na kax ma'mkulhi' kat nat jax pu tii'n gu Jesuus, xi bhiji' gu bakxidharu'n gamai' ba buus ja saagi'ñ gu ja'tkam gaammiji ji dhuu xi taxchaabgidhidhat gu Dios. ²⁶ Ba' giilhim jix chooto'n jamit biix, mi' pui' pup tu'ii' am. Jup kai'ch am soi'm ilhdhat buiñor gu Dios:

—Xib jachich dho gi ba' ma ti tii ji nach tu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti niidhat.

Gu Jesuus na ba baidhika' gu Lebii
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Ba' ja'xpix nat mi' dhir buusnik gu Jesuus, mummi gama ja'k ja'p yup ba jim maa'n kap na pai' daakat pix ji iichaim gu tuumiñ maa'n Lebii tiigim, na gu' maadit jir di' gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'l kam Rooma kam. Ba' gu Jesuus mi ja'p mia'n xi eek yup titda:

—Jiñ jaduuñ, maik, bañ kaichgida' ap.

²⁸ Ba' gu Lebii nat jax kikbo pix mia'n bhi iip gu Jesuus cham tu'p jim buixdhak gui' na mi' bhaan ka tu juanat, mi' pui' pup tu tu'ii'.

²⁹ Mikkat ba' ma tu piastata mu kia'mi'ñ gu Lebii nax bhai'm taat na ba kaichu' gu Jesuus. Mui' ja bai gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm ge'l kam Rooma kam, gio jai' mui' gu ja'ppix ja'tkam. Ba' nam biiñ mi' maap daraat ka tu kua' biiñma'n gu Jesuus, ³⁰ bax bhaak am gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda' na mit ba ja tii, yup ja titda am gui' nam kaichu' gu Jesuus:

—Jax ku pim ba' gan ja biiñ tu kua' dhi tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'l kam Rooma kam gio dhi jai' ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ? Giilhim jix u'ua'tulhdhix am.

³¹ Ba' gu Jesuus yup ja titda:

—Dho na gu' dhi' ja'pni na jax gu ja'tkam no'm jix kikii', na gu' cham jum aa'nda' na jaroi' ja duduadhi'ñdha', gu' gui' ji nam jix kako'k ka' na ba'm aa'nda' na jaroi'x bhai' ja dui ja dudua'ñdha'. ³² Ba' aañ pu'ñi ip na ñich bha jii ya' dhi oi'ñga'n, cham tu' pu kai'ñkam bha jii ñich nañ ja baidhika' gui' nam pui'm aa' nam panaas cham tu' bhaan u'ua'tulhdhix, gu' gui' ji nam soi'm ilhdhai machia' nam jix ua'tulhdhix nam ba' mi' dhir pui' ba tiida' gu Dios na ja uañdha'. Dhi' ji' ji pu chu'm gu ja'tkam nañ ja baidhika'.

Nam pui' ba tiida' gu Jesuus nam cham jum saabda' gu ja'tkam tugi'ñ

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ba' ja'pnip titda am gu Jesuus:

—Jax kum ba' cham ji'x jum saabum jum ilhii'ñdha' dhim ja'tkam tuk. Gammiji ja nii'ñdha' ich nabap tanoolh nam tu kua'da' gam nam tu ichgida' gu tu' nar jum io'dam. Matgi'm gui' nam pariseos jir ja ja'tkam tuk gio gui' na Juan ja'tkam bopkondam yup jir

ja'tkam tugi'ñ, gammiji ji nam jum saabda' gio nam gammiji tu daanda'.

³⁴ Ba' gu Jesuus yup ja titda:

—Dho na gu' dhi' ja'pni na jax gu jaroi' no' mi' pai'm titmo nam cham ji'x jum saabum jum ilhii'ñdha' gu ja'tkam mi' jomoda', nam gu'x chu nak ka' gu koi!. ³⁵ Gio na gu' cham tu' gammiji mi oirit jum titmot tu ja maakda', daipu' ji maa'nnim na biiñ maa'n jimdampi' mi' pu tu ja makia', nam gu' ba baidhika' na xi chu ja maakai. Mi' dhir dho gi ba' gu' cham jax ka bua ji sia mit ba'bam saabu, na gu' bar cham tu'ka'. Pu'ñi ip ba' dhiñ ja'tkam tuk, cham jum saabum am gu xib, nam gu'x bhai'm taat nañ ya' kap tu'ii' ja bui.

³⁶ Ba' bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu jan-nulh xi ja aagi'ñ nam sap ba'x maatit kaaya', yup ja titda:

—¿Paa pim nii'ñ gu maa'nkam nat taak iiikik gu xibkam kutuuna'n mu ja'k daax bhaan gu kilhi'ñga'n kutuuna'n? Pu nip pai' dho jia. Jax dhui na gu' cham abhaar ka' no' taak dir jir xibkam gio no' taak dir jir kilhii'ñga'n, tu' kub pix ba' na xi chui'dha' gu xibkam kutuuna'n. ³⁷ Ni gu biiñ gux o'jo' ku cham jaroi' bhaan tua'ba gu kilhi'ñga'n jajoo', pu xixiipñia' gu' no't jax dhuuk bhaan tua, na gu' cham ka kaa-pak ka', tu' kub ba' gu biiñ nam nu'aa' gio gu jajoo' na ba xixiipñia'. ³⁸ Pui' kum ba' xixiibkam jajoo' bhaan tu aidha' gu biiñ gux o'jo' gui' nam biiñ cha'm tu juan na ba' cham xixiipñia'. ³⁹ Gio gu' gu jaroi' no' pu gammiji io' gu biiñ gux o'jo', cham tu' joidham diikda' gu kuuga'n no' tiip xi io', na gu' cham pui' mat ka'. Jup kai'chdha' gu' no' jaroi' ti xi maak: "Cham ji na i'oob dhi kuuga'n, gux o'jo' ji nañ joidham diik."

6

Gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesuus nam tu kaip-gaidhat gu muraa'n ga'n gu tiriik tu ko'iidha' jano' pik na pai' dhuuk cham tum juanda'
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Maa'nnim bhaan gu tanoolh cha'm nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam, maa'n kap ka jim gu Jesuus ja biiñ gui' nam kaichu' na pai' ti ix gu tiriik. Gu' ba' dai gui' nam kaichu'

xi u'iidhat am gu tiriik xi kaipgaidhat tu ko'iim. ² Ba' ji'k yup jiim am gui' nam pariseos jum tiiti'nda', bax bhaak am ja bui na mit ja tii, yup ja titda am:

—Jax ku pim ba' gan ti i'kidhat tu kaipgaidhat tu ko'iim dhi tiriik? ¿Kux cham maat japim aa na xib cham tum juan?

³ Ba' gu Jesuus yup ja titda:

—¿Kux aapi'm cham ji'xkat tu jiñkai'ñ aa mi u'uan ta'm na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na bhaan tu a'ga nat jax tu duu gu Dabii ja biim gu ja'tkam tugi'ñ maa'nnim nam pai' dhuuk ba ua'maim? ⁴ Na mit saak tu juu bo gu paan jix xidhuu kam gui' na chiop tikiix kat. Tii daipu'x bhaai' nam kua'da' gui' nam ja a'mkam tu daanda' buiñor gu Dios gu Israel kam ja'tkam, cham tu' gu ja'ppix ja'tkam.

⁵ Mi' dhir ba'p ja titda:

—Gio gu' aañ jir ge'kam nañ bhaankam ya oiri gu Dios, jix maat iñ ba' na tu'x bhaai' nañ pu buada' gio na tu' cham na pai' dhuuk pu'ñi cham tum juanda'. Pui' kuñ ba' cham pai' jax ja titda dhiñ ja'tkam tuk sia kuñ ja nii'ñ nam jax tu buim.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' gu nobii'ñ maa'n gu maa'nkam janoo'pix na pai' dhuuk cham tum juanda'

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ba' nat giop jum ai gu tanoolh nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam, mu ba ai ip gio chiop gu Jesuus, mi' ba' bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ba' maa'n mi'p jix jai'ch ka' gu maa'nkam na kiin dir jix muuk ka' gu nobii'ñ. ⁷ Ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', pix am ti nii'ra am no't sap moo ba ji dhua'ñ gu Jesuus sia ku tii cham tum juan. Sap ba' no't dua'ñ, dai nam ba iattulhdha' ja bui gu ja ge'gerkam tuk. ⁸ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesuus nam jax jum aa', ba'p titda gui' nax muuk ka' gu nobii'ñ:

—Aapi'ñ jaduuñ nax muuk gum nob, bhai' xi jim, ya'nip ja'p xi kikbo' biipi' dir.

Ba' gui' nat jax yup kikbo, mu jimiik mi'p ba kik. ⁹ Mi' dhir ba'p ja titda gu Jesuus dai gui' nam mi'x mai'chim:

—Jiñ aagi'ñdha' pim nañ maa'n ñi'ook jam tikka'. ¿Tu' daix bhaai' nañ jax buada' na pai' dhuuk pu'ñi cham tum juanda'? ¿Nañ jix bhai' tu buada' aa, ka' nañ jix buam tu buada' aa? ¿Gu jaroi' aañ xi ñi'ñdha' pix sia ku jax jix io'm jix ka'ook, piäm ku mi ja'p ba mumkiñ chaagiob? ¿Cham aa nañ jix bhai' dui dua'ñdha'?

¹⁰ Cham ñiok am gui'. Ba' biix nai' xi ja tiigik gu Jesuus nam ji'k mi'p tu'ii' na ba' mi' dhir yup titda gui' nax muuk ka' gu nobii'ñ:

—Eap xi silhiiñ dhim nob.

Ba' gui' xi silh ip, jix kii'p jum duu, panaas ku pu cham pai' muuk kat. ¹¹ Ba' bhai' ji bhaak jamit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda'. Tii ma tu a'ga mit na jax ja'k jix bhaai' nam dooda' gu Jesuus.

Gu Jesuus na ja aaga' mambhiix daman gook gu ja'tkam tugi'ñ nam jir noonbi'ñ ka' (Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Ba' mi' dhir ji'k jurni'ñ ki'n maa'n kap yup jii oidha' daam gu Jesuus nat tu daañim buiñor gu Dios jix dhaam ja'k. Bix chukaa' tu daani, bhai' pu xi'aa'ñ. ¹³ Ba' nat pai' ton, maap xi ja jumpadak biix gui' nam kaichu' pix ji ja aa gui' nam ji'k jir noonbi'ñ ka', mambhiix daman gook ja aich. ¹⁴ Gu Simoon maadit jir di' nat aa nar nobii'ñ ka', gui' na gook ki'n jix mat ka' gu Jesuus, Simoon Peegro tiiti'nda'. Mi' dhir ba' gu Anrees yup aa, gui' nam jir jum jajaa'nnim gu Simoon Peegro. Mi' dhir ba' gu Jakoobo. Mi' dhir gu Juan. Mi' dhir gu Piliip. Mi' dhir gu Bartolomee. ¹⁵ Mi' dhir gu Mateo. Mi' dhir gu Tomaas. Mi' dhir gu jumai Jakoobo, maraa'n gu Alpeo. Mi' dhir gu jumai Simoon ip, gui' na ja kaichgida' gui' nam kananiistas jum tiiti'nda'. ¹⁶ Mi' dhir gu Juudas, maraa'n gu Jakoobo. Mi' dhir gu Juudas Iskariote, gui' nat gatuuk iattulh gu Jesuus nat ja aa'ñ gu ge'gerkam na pai' oiri.

Gu Jesuus na tu ja a'gi'ñdha' mui' gu ja'tkam

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Ba' bhai' dhir ja biim giop ba jii gu Jesuus oidha' daam gui' nat noonbi'ñ ki'n xi ja darsak gio gu jai' nam ja'p pix kaichu'. Gama ja'k ba' ji ai bitaa'n maa'n kap na pai'x gio', nam gu' mi'p daraa gu jai'

ja'tkam nam pui'p kaichu', gam jai' kap dir na ji'x jir Judea nam mi'p tu'ii' mui' gu ja'tkam, pui' na jax gu Jerusaleen kam, gio mu dir ja'k kam ju'ñdharam gu gø' suudai' na pai' Tiiro ti tii', gio jai' gama ja'k kam iam na pai' Sidoon jup ti tii' na pui'p jir ju'ñdharam gu gø' suudai'. Pu kai'ñkam pix mi ai mit nam jix kaim gu Jesuus na tu a'ga, gam jai' nam jix aa' na ja dudua'ñdha' nam jix kako'ktu'. ¹⁸ Ba' gu ja'tkam gui' nam ampix jix ñanaanbi'chu'nda' na ja a'm jup tui'ñgida' gu cham kikii' i'ii'mda', pu bii'x ja dudua'ñdhidha' gu Jesuus, pu mai' ja jootsaidha' gu cham kikii' i'ii'mda'. ¹⁹ Ba' nam nii'ñdha' gux kako'kkam na pix ji ja dudua'ñdhidha' gu Jesuus gu jai'x kako'kkam, pix jum tutki'ñdha' am nam bhax dhaagik ka', na gu' sia kut jaroi' bhai' pix xi dhaa, pu maa'n jimdam dodhia', na gu' jax ña pix ja'k jix bhaai' na pu dui dua'ñdha' gu jaroi' gu Jesuus, na gu'r gø'kam.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax ja'k tu ja jimia' gatuuk gui' nam tu' ka'm ti tigia' gio gui' nam ji'k cham

(Mt. 5:1-12)

²⁰ Ba'p ja titda gu Jesuus mui' xi ja tii'gik dai gui' nam ji'k kaichu':

—Aapi'm na pim cham tu' bia' ni ji'x, joidham jix bhai' tu jam jim, na gu' pu'ñi chu'm gu ja'tkam nax ja joi'mdat jam a'm ti nii'dhidha' gu Dios, sia ku jax jix io'm jir gø'kam.

²¹ 'Cha'pim jax jum aa'nda' sia ku pim panaas xib ua'maim, na gu' bam aajim na pim pai' dhuuk kokbada'.

'Joidham jix bhai' tu jam jimia' gatuuk sia ku pim gu' xib suan, na pim gu' gatuuk joidham jix bhai'm taatit ba jii'mda'.

²² 'Joidham jix bhai' tu jam jimia' sia no'm gu ja'tkam xi jam bhaamki'ñ, sia mit chi mi' pai' dhir ji jam joot jax chu'm chiop piäm jax chu'm kiicham, piäm kum ja'p pix jix bhaamut jam nii'ñ sia gu mik dir pu kai'ñkam pix na pim jiñ bui ti ji'gi'ñ aañ nañ bhaankam ya oiri gu Dios dhi oi'ñga'n bhaan. ²³ Aapi'm jix bhai' pix jum taat ka' no'm pui' jam bua, na gu' no' pimit nakoo, gø'p jum duukam tu mai'chia' pim jix dhaam. Nam gu' pu'ñip ja buimik gu bijik

dir kam jich bopxi kat nam bhaankam tu a'gimik gu Dios, dhi' pu chu'm gu ja'tkam jam pu'ñip ja tulhiiñchudimik.

²⁴ 'Ba' aapi'm na pim xib giilhim jir jix chutumñigam, cham bhai' tu jam jimia' gatuuk, na pim gu' pu ya'x bhai' bam taat ki'n gu tuumiñ na pim ji bia'kat.

²⁵ 'Cham bhai' tu jam jimia' na pim dai aapi'm jix kokba'n, gatuuk ua'ma' pim gu'.

'Gam na pim jix bhai'm taatit jii'm xib, cham bhai' tu jam jimia' sia, gatuuk jix buam jum aagit ba suanda' pim.

²⁶ 'Sia cham bhai' tu jam jimia' na pim jix bhai'm taatit pix gø'gerkam jum taat ka' no'm tu' ka'm jam ilhdhat pix jix bhai' kai'ch jam bui mui' gu ja'tkam. Pu'ñip ja buimik am gu' bijik gu ja'tkam gui' nam sap pik ba' bhaankam tu a'gada' gu Dios.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' nam jix bhai' pix ja titdada' gui' nam jix bhaak ka'ja bui
(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Ku gu' aañ ya' pu jam titda ji aapi'm na pim ji'k ya'p tu'ii' na pim jiñ køø, na pim jix bhai' ja titdat gui' nam xi jam bhaamki'ñdha', siam chi diihl tii mu dir bha ja'k xi jam bhaamki'ñ. ²⁸ Xi chu ja daañxidhat japim buiñor gu Dios na ba'x bhai' tu ja jimda', sia kum tiix bhaakut jam a'ga piäm kum gu' maaxik giilhim jam titda mi'pai!. ²⁹ No't jaroi' bhai' mam gii'm kaam am, ja'p dir jap mu ja'k jup xi dhaa'ñdha' gu jumaim kaam na bham gii'bria'. Piäm no't gu' jaroi' mam ii'xdhak gux kabook jum katuun nap daam dir tii'chgi'da', bii'x gux komaalhik jum katuun nap tuukab tii'chgi'da'p jotmoda' kuanai mu makia'.

³⁰ Cha'p taanda' gu jaroi' no't tu'm ii'xdhak. Gio gu jaroi' no' tu' bam taan, cha'p jax ji chi'ji makia'. ³¹ Pui' pim ja'k jix bhai' ja buada' bii'x pix gu ja'tkam na pim jax ja'k jix aa'nda' aapi'm diihl nam git jix bhai' jam buada'.

³² 'Na gu' no' pim aapi'm dai gui'x ja joi'gi'ñ nam jaroi' xi jam joi'gi'nda' aapi'm, ¿jax ba' duip jix maati' ka' na pim aapi'm silhkam tu' ka'm nii'ñ gu Dios? Na gu' sia gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ nam pui' ja'k tu jim. ³³ Gio no' pim dai gui'x bhai' ja bua nam jaroi'x bhai' jam buada' aapi'm, sia cham maati' ka' na pim aapi'm

silhkam tu' ka'm nii'ñ gu Dios, na gu' sia gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ nam pui' ja'k tu jim. ³⁴ Sia cham maati' ka' na pim aapi'm silhkam tu' ka'm nii'ñ gu Dios no' pim dai gui' ja taiñbui'ñ gu tu' nam jaroi' jam taiñbui'ñdha' ip aapi'm gu tu', na gu' sia gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ nam pui' ja'k tu jim. ³⁵ Biix pix ji na pim jix ja joi'gi'nda' gu ja'tkam, jix bhai' pim ja buada' sia gui' nam xi jam bhaamki'ñdha'. Ja taiñbui'ñdha' pim gu tu' nam jum taiñbui'ñdha', cha'pim nii'rat mu dir bha ja'k nam pui'p duñia'. Pu'ñi ja'k dho gi gu' pui' bam kai'chdha' ji na pim jir maamra'n gu Dios gui' nax dhaam yup tu'ii', na siax ja joi'gi'n gui' nam cham buiñor titiñ'ñcho gam gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ. ³⁶ Pu'ñi pim biix pix jix ja joi'gi'nda' gu ja'tkam ja'p na jax gu Dios na biix pix jix ja joi'gi'n.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham jir am na jaroi' ja'k buppi'ñdha' gu jumai sia kut jix buam tu duu
(Mt. 7:1-5)

³⁷ 'Cha'pim ja'k buppi'ñdha' gu jaroi' sia kut tu'x buam jam duiñ, tu uañi'ñka' pim pix, na gu' cham ji'xkat tu jam uañdha' gu Dios no' pim aapi'm cham tu ja uañi'ñ gu ja'tkam. ³⁸ Gu jaroi' no' tu' ba jam taan, xi iichulhdha' pim cham jax ji chi'ji na ba' gu Dios pui'p jam maakidha' gu tu' nam aa'nda'. Ja'xbui'p jam iichulhdha' gu Dios na pim ji'x iichulhdha' gu jaroi', dai na joidham xiixkixim jix kabkam jimdam gio jupaaban.

³⁹ Ba' gu Jesuus biix aixim bhaan ji chu ua'rgidhak gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jax jum buada' ba ja aagi'ñ, yup ja titda:

—¿Paa pim nii'ñ gu maa'nkam cham ñia kam na bai'ñchu' gu jumai na pui' cham yup ñia ka'? Jia na pu cham pai'. Jax dhui nam gu' biix gook mi'pai' pu suulhgia' jax chu'm ti di'n kir. ⁴⁰ Gio ja'pni ip, gu jaroi' no' tu' bhaan tum mamtuxi'ñ, ja'xbui' pix juugit tu machia' na ji'x jix chu mat ka' gu jaroi' na tu mamtuxdha'.

⁴¹ 'Giox ñii'ñdha' pim no't palhiip buupuiram gii gu tanaara' gu jax chu'm jam jaduuñ, aapi'm diihl pu cham nii'ñ na ge'ger iam bha biit jam buupui am. ⁴² No' pim gu' aapi'm cham nii'ñ na ge'ger iam

bha biit gu tanaara' diihl jam buupui am, cham jir am na pim jax titdada' gu jam jaduuñ: "Bha ja'k jiñ jaduuñ kuñ xim baabuidha' dhi tanaara' na bha kaat jum buupui am." Biipi' pim diihl xi boosgai gu diihl jam tanaara' jam buupui am dir na pim ba'p ba baabuidha' gu jam jaduuñ.

Gu Jesuus na bhaan ba tu a'ga' gu i'iiix gui' na tu i'bhai'ñchar
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Cham jax chu'm jai'ch gu i'iiix gui' nam jix maikak i'bhai'ñchar dat bhøbhøe na mi' dhir jix maimdagim iibhai'ñchaip ba bhaaya', ni gui' na pux maimdagim i'bhai'ñchar dat bhøbhøe ku mi' dhir jix maikak iibhai'ñchaip ba bhaaya'. ⁴⁴ Biix pix jix maati' gu' gu i'iiix nam jax jir tu'm, pui' na gu iigix na gu' cham uupar ta'm yup jum bua, ni gu uubas ku cham kokma' u'uux cha'm nangia'ka'. ⁴⁵ Ja'pniñ dho kai'ñkam yup kai'ch, gu maa'nkam no'r jix kii', joidham jix bhai' tu ñiokda', na gu' pui' ja'k jura'ram dir buusnidha'. Gu' ba' gu maa'nkam no' cham jir kii', giilhim jix buam tu ñiokda', na gu' pui' ja'k jura'ram dir buusnidha' ip. Na gu' gu jaroi' na jax ja'k jum aa'nda' jura'ram bhaan, pui' ja'k chiñi'ram dir buusnidha' ip.

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gook gu ja'tkam nam tu ba'pkicha'

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ 'Jax ku pimit ba' cham mi' pui' ba ji jii nañ jax jam aagi'ñ na pim tui'ñgida'? Aapi'm dai pui' xi kai'chit nañ aañ jir ge'kam. ⁴⁷ Kani nañ bhaan ua'rgidhai gook gu ja'tkam jam aa'ñdha' na pim ba'x maatit jiñ kaaya' na jax ja'k ji buusan gu jaroi' no't mi' pui' jii gio gu jaroi' na cham. ⁴⁸ Gui' na mi' pui' Jimia' nañ jax tu a'ga, ja'p ji buusnia' na ai' cha'm ti di'ngarsai mi kii'sa' gu ba'ki'ñ. Ba' cham jax jum duñia' sia kut giilhim jix io'm bhai' ji dhuu'n jibihl ki'n, siat chi te'kob xi juu gu suudai'. Ni ku cham palhiip iam xi joiñdha', na gu'x bhai' mi kii'ka'. ⁴⁹ Gu'ba'gu jaroi' no't cham mi' pui' jii nañ jax tu a'ga, dhi' ja'p yup ji buusnia' na tii tu ba'kcha' ip, dai na pui' mi ja'p o'yatam gio pui' kii'chdhixim. Ba' na pui' dhuuk jix io'm bhai' ji dhuudu' jibihl

ki'n, pu maa'n jimdām nammi ja'p xi iabu' gu u'uux, pu bi'ññika' ba' gu suudai' na pai' dhuuk mui' ji dhai'ññia'.

7

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' gu tujuandam tugi'ñ gu gø'kam sandaarui'x Rooma kam (Mt. 8:5-13)

¹ Ba' mi' dhir pu jii gu Jesuus mu ja'k Kapernaum nat pai' tiimok nat xi chu ja a'gidhimik gu ja'tkam. ² Ba' mi' Kaper-naum maa'n jix jai'ch ka' gu gø'kam sandaarui'x Rooma kam, giilhim jix io'm ma tu ai gu tujuandam tugi'ñ gui' nax dha'da', dakoo pi'x ba duatu'. ³ Ba' pui' ba ti kai gu gø'kam sandaarui'x na mi' pai' amuub oiri' gu Jesuus na tu duduadhi'ñ, ba' mij'i xi ja joot ji'kchi gu Israel kam ja'tkam gui' nam jix mamatda' gu ñio'ki'ñ gu Dios nam sap soi' tiidai mu baidhika' na dua'ñdha' gu tujuandam tugi'ñ. ⁴ Mummi ba'p ba ji bubua mit na pai' oiri' gu Jesuus, ba' soi'm duuk jup titda am:

—Iam jap dua'ñdhara' gu tujuandam tugi'ñ gu gø'kam sandaarui'x nax ka'ook, soi'ch jum titda nap palhbuidha'. ⁵ Na gu' dhi' dhi sandaarui'x jix ja joi'gi'n gu ja'tkam nam ya ja'p tu oi'dha', pui' na jax gu chiop mi' nach pai'ch jumpadat daan guch Gi'kora', dhi' nat jich chiañxi nam jich kiixdha'.

⁶ Ba' ma ja oi gu Jesuus nat ba dua'ñdham gux ko'kkam. Ba' nat ba maat gu gø'kam sandaarui'x nam amuub ba jiim, gui' nam maap jix bhai' kai'chdha' mij'ip xi ja joot nam bhaankam jup tiida' gu Jesuus:

—Amuub pix kia'ñ jaduuñ, nañ gu cham jir jum jupaabkam nap git iam yiji bakia'ñ ba'gir. ⁷ Pui' ku ñich ba' cham jiñ guguux nañ diihl jum gaa'mirai soi'm tiida' nap dua'ñdha' guñ chujuandam tuk. Mi' dhir jap pi'x pui' xi chi'ya' na ba dodhia' guñ chujuandam tuk. ⁸ Nañ gu' aañ cham tu' gø'kam jiñ chaat, jix maat iñ gu' nañ bitaa'n jup tu'ii' ja bui guñ gø'gørkam tuk, daipu' pi'x jañ ba' pui' tu duñiim nam jax jiñ chii'daim. Gio aañ diihl ya' dir ja'p ja'k jañ ja'xbui' pi'x ki'n jup tu ja chian guñ sandaarui'x chuk nañ ji'x pi'x ki'n gø'kam daa, xiñ kø'ekø' am ip ba'. Jimia' gu jaroi'

maadit no'ñ pai' joottos, piam no'ñ jaroi' maadit mu pai' dhir bai'ñ, mu jimia' ip. Sia guñ chujuandam tuk no'ñ tu' chian, mi' pui' duñia' ip.

⁹ Ba' gampai' ji dhuu gu Jesuus nam pui' ba titda gui' nam maap jix bhai' kai'chdha' gu gø'kam sandaarui'x, na gu' sap cham pai' jaroi' jumai ja'xbui' pui'p jix biiñak na jax dhi'. Ba' mui' xi ja tiigik gu ja'tkam nam oi'ñchu' jup ja titda:

—Cham jaroi' iam maadit gu Israel kam ja'xbui' pui'x biiñak buiñor gu Dios na jax dhi sandaarui'x, sia ku gu' tiir Rooma kam, aañ moo ya' pu jam titda.

¹⁰ Ba' mi' dhir ja'k ba gii ip gio gu Jesuus. Dai gui' nam maap jix bhai' kai'chdha' gu gø'kam sandaarui'x jamit mu ba ai ip gio, ba' ba tiit mit nax kii' mi oiri' gu tujuandam tugi'ñ na kax ka'ook kat.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu alhii biapma' nam mukxikam ka ua'ka' gu ja'tkam

¹¹ Ba' mi' dhir mu ja'k pu bhii gu Jesuus maa'n kap na pai' Naiin ti tiit, biix jiim am sia gui' nam kaichu' gio jai' mui' gu ja'tkam. ¹² Nammi nam amuub ba aajim na pai'r kikcham, gu Jesuus ba tiit maa'n gu mukdha' nam mi ja'p ba ua' bakxidhar ta'm na mit ba yaaspam. Daipu' maa'n tu mar kat maa'n gu dilhdhim ubii nat muu gu binga'n. ¹³ Ba'x joi'mdat tiit gu Jesuus gu ubii nax buam jum aa'ntugit suakim, jup titda mui' xi øek mia'n:

—Cha'p ka suakda'.

¹⁴ Mi' dhir ba' mu ja'k xi øek jup xi dhaa gu bakxidharu'n gu maraa'n nam bhaan ua' nam ba' gu'kuya' gui' nam mu ua'. Ba' gui' xi guguu mit ip. Ba'p titda gu mukxikam:

—Alhii biapma', aapi' nap muukix, xi bamii'.

¹⁵ Ba' bhai' sih ji dhaibu gu alhii biapma', ba tu a'ga mi dhaakat. Ba' gu Jesuus xi aagi'ñ gu di'ii'n na mi ja'p kiik. ¹⁶ Ba'x chooto'n jamit biix gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii' nam ti nii'ñ, xi gø'kamtu'n am gu Dios jup ji kai'chit:

—Dhi' bak bhaankam ya oiri' gu Dios, gø'kam ki'n bhaan ti niidhim ba'. Tiit na jax biixchu'x bhaai' na pu tu duñia'.

Gio ba' ja'pnip kai'ch am:

—Ya' ba ai gu Dios nat bha ja palhbuidham gu ja'tkam tugi'ñ.

¹⁷ Ba' biix gu ja'tkam nam ji'k Judea dibiir bhaan oi'dha' pui' ti kai mit nat joidham tu duu gu Jesuus, sia mit pui' ti kai gui' nam jix io'm gama ja'k ja'p oi'dha' na pai' cham Judea bhaan bipio' gu dibiir.

Gu Juan ja'tkam bopkondam na mu ja jootsa' gook gu ja'tkam tugi'ñ mu na pai' oirida' gu Jesuus

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Ba' gu Juan ja'tkam bopkondam pui' ba ti kai ip nat mu pai' joidham tu duu gu Jesuus, nam gu' ba aagi'ñ gui' nam kai'chu' diih gu Juan. Ba' gook xi ja baidhak ¹⁹ jup ja titda nam mu Jimia' na pai' oiri gu Jesuus nam tikkapu' no' sap silhkam jir di' gui' na saak bha jootsa' gu Dios jix dhaam dir, piام ku gu' cham sap nam ba' niirada' gui'. ²⁰ Ba' mijip ji dhuu mit, mummi mit ba ji bubua na pai' oiri gu Jesuus, ba'p titda am:

—Aach bhach joot gu Juan ja'tkam bopkondam nach jum tikka' no'p sap silhkam aap jir di' gui' na pui' saak bha Jimia'x dhaam dir, piام ku gu' cham sap kuch niirada' gui'.

²¹ Ba' cham jax ja titda mi' jotmoda' gu Jesuus, dai na xi ja dudua'ñdhim pix gu ja'tkam na ka ja eekaa' biix aixim tu'm gu ko'kdai', sia gui' nam ampix pui' kax ñanaanbi' ka' na ja a'm jup tui'ñgida' gu cham kiki' i'ii'mda'. Mui' mi' tu ja tii'ñchoda ip gu cham ñiññia kam. ²² Ba' nat pai' biix xi ja dudua'ñdhak, jup ja titda gui' nat Juan mu ja joot:

—Ba Jimia' pim ip gio bhammi na pai' gu Juan, aagi'ñdha' pim na pimit jiñ chii na ñich ja dudua'ñ gu ja'tkam nam jix kako'k kat, biix japim xi aagi'ñdha' na pim ji'k jax te kee' na ñich chu duu jai' kap. Ja'p japim tii'da' na mit dudua gu cham ñiññia kam, gio gui' na tootolhidhat gakiidha' gu ja tutku', gio gui' nam kax mama'mkulhi' kat, gio gui' nam cham te keeket. Gio jai' gui' nam tii ba ko'iix kat jañich ja dudua'ñdhak jup ja baapmi'. Gio gui' nam cham tu' bia' ni ji'x nañ tu ja a'gi'ñ gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga nam jax ja'k cham kam tulhiiñdha'. ²³ Ja'p moox bhai' ba tu

jimda' gu jaroi' no' pu gammiji ti jii'ñdhata bhaan ba tu daa'ñchu' na dai aañ jix bhaai' nañ palhbuidha' sia tu' na pix bhaan.

²⁴ Ba' daipu' nat xi ja tii'ñ gu Jesuus, pu jii mit gui' nat Juan mu ja joot. Mi' dhir ba'p ja titda gu Jesuus gu ja'tkam bhaan ji chu a'gat gu Juan ja'tkam bopkondam:

—Jano' na pimit mu jii mummi gampix jix chu gak kir, ?tu' pimit mu tiigim? ?Junbo' aa mi' joidham jum bua na bhai' xi jibii? ²⁵ ?Ka' maa'nkam aa mi oiri ji chim tii'dhat gu jajannulh jix a'bhar nax dha'ram namiik? Moo chi cham. Jax dhui na pim gu'x maat nam mummi ja'p jix joi'ñ nam pai' darka' gux io'm ge'gerkam jum aa'ndam gui' nam pu chu'm tim ti'ii'ñka' nam sap ba' joidham xi chui'ka' nam xi ja nii'ñdha' gu ja'tkam. ²⁶ ?Jaroo ji pimit ba' mu tiigim na pimit ba' mu jii? ?Ka' maadit aa mi oiri gui' na bhaankam tu a'ga gu Dios? Dhi' ji' ji na pimit mu tiigim na pimit ba' mu jii, cham tu' gu tu' na mi' joidham jum bua. Dhi' ge'kam ki'n bhaan ti ti gu Dios, cham tu' pui' na jax gu bijik dir kam nam pui' bhaankam jup tu a'gimik. ²⁷ Gu Juan ja'tkam bopkondam aagit jup kai'ch in. Pu dhi' aagit jup kai'ch gu Dios mi' pai' na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ nap jum kai'ch: "Maa'n jañ biipi' mu jootsa' na ba' ampik ba ja mattuda' gu ja'tkam nap jootom mui' ba jim." ²⁸ Ba' aañ jix io'm ge'kam bia' dhi Juan ja'tkam bopkondam, cham tu' ja'xbui' na ji'x gu jai' ja'tkam. Ku ba' gu' buiñor gu Dios jix io'm jir ge'kam ka' ji gui' nar cham tu' ka', dai pix no' soi'm ilhdhat mi' pui' jim na jax jix aa'.

²⁹ 'Na gu' gui' na mit ji'k chia jan' gu Juan na ja bopkona', soi'm ilhdhat jamit chia biix, sia gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam, na mit gu' ba maat nar mi' pui' ka' jax no't ba tii gu Dios. ³⁰ Dai ba' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, cham kiigalh jamit gu Juan, nam gu' cham ti jii'ñdha' na tii ja aagi'ñdha' na jax ja'k jix joi'mdat ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios, pu cham chia mit ba' na ja bopkona'.

³¹ ?Tu'ñ git bhaan ji ua'rgidhai jam aa'ñdha' nam jax ja'k ji buan gu ja'tkam

gui' nam xib jix jai'ch? ³² Ja'pnim dho ji buan na jax gu a'aalh no' mit mui' maap jim daagik ma titbim mi' pai' giotir. Ba' jai' bha ja'p ji daraibui ma tu saasbia' am titrimiax ki'n, ba'p ja tiida' am gu jai' ja bipna' a'aalh xi saasbichui: "Nijit'xku pimit iam ti nii na chich ba tu saas, ni ku pimit susuan na tii joi'mdam jum kai'chit guch xaasab." ³³ Pu'ni ja'k ji buan am gu ja'tkam gui' nam xib jix jai'ch, nam gu' jax ñam pix aichuxdhidha' sia jaroi!. Tii' gu Juan ja'tkam bopkondam pui' aichux jamit na ja'ook bhaan jup tui'dhi', sia ku tii cham jit'xkat ge' tu kua' ni ku cham jit'xkat io' gu jax chu'm biiñ. ³⁴ Ba' aañ na ñich ya'p ai, pui'p jiñ aichux jamit nañ ge' tu kua' gio nañ ge' io' gu biiñ. Gam sap jir ja biiñ tu'm iñ gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam gio gu jai' ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ, nañ gu' sap ja biiñ oirida', gio nañ ja biiñ tu kua'da'. ³⁵ Ku gu' dhi' matgilhia'ji gatuuk na jax kai'ñkam pui' ja'k bua gu Dios, na gu' dhi' nam jax pix ti nii'dhim nam pu kai'chim, cham tu' nam iam xim ga'nga no'x bhai' ji chu buusnia' gatuuk piäm ku gu' cham.

Gu Jesuus na ba tu koi'ra' buiñor maa'n gu pariseo

³⁶ Ba' gu Jesuus ma tu ko'iim buiñor maa'n gu pariseo Simoon tiigim, nat gu' baidhak na biima'n tu koi'ra' mu kia'mi'ñ. Ba' na mi' daakat ba tu kua', ³⁷ maa'n mi' ba baa gu ubii nar ganai' pix ka' ji dhaa'ñchugit maa'n gu alhi'ch jix jaikgam ja'aa, na mi jim suu'ngim gui' na joidham uub. Amuub jup kio gu', pui' ku ba'x maat na mi'p tu'ii' gu Jesuus buiñor gu pariseo. ³⁸ Ba' suakidhat mi' ji tobii'ñchi na pai' tootnatik gu Jesuus, xi bopkoñdhak buupui barga'n ki'n giop xi uañdhak kuupa'n ki'n nat ba' mi' dhir mi' xi chiñxidhak mi' xi choi' gui' na joidham uub. ³⁹ Ba'p jum aa' gu pariseo jura'ram bhaan: "No' silhkam baabui' pui' bhaankam ya oiri gu Dios dhi jaduuñ, ¿cham aa moox mat ka' git na jax jir tu'm dhi ubii na mi dha'ngi tootnaram? Giilhim jix ua'tulhdhix." ⁴⁰ Ba'p titda gu Jesuus na mi' pui' kam aa':

—Simoon, aañ maakam xim tiidam.
Ba'p kai'ch gui':

—Eap xiñ aagi'ñ jiñ jaduuñ.

⁴¹ Ba' xi aagi'ñ gu Jesuus, jup titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam ja taiñbui gu tuumiñ gook gu ja'tkam, maa'n taiñbui jix chamaam jix cha'tmam oo'm, maa'n ba' gook oo'm daman mambhiix. ⁴² Gu' ji na gu' cham bhaai' nam jax dhui ka namkidha' gatuuk, pui' ba' max ja joi'gilh gui' nat ja taiñbui, jup ja titda na pui' ba tui'ka', cham kam aa' nam namki'ñdha'. ¿Ba' jaroop ilhii'ñ nat jix io'm jix bhai'm ilh gu gook ja'tkam nam tu ua'tdat, gui' aa nax io'm mui' tu ua'tdat, ka'gui' aa na gook alh?

⁴³ Ba'p kai'ch gu pariseo:

—Aañ ilhii'ñ na gui' nax io'm mui' tu ua'tdat.

Ba' gu Jesuus jup titda:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch.

⁴⁴ Ba' mi' xi chiigik gu Jesuus gu ubii jup titda ip gio gu pariseo:

—Dhi ubii nap jax ba nii'ñ, buupui barga'n ki'n jiñ bopkoñ guñ chooton, kuupa'n ki'n ba' xiñ gakii'ñxidhak. Na pich gu' aap cham jiñ choi' gum suu'ngi' na ñich jax ya ai nañ ki'n xi bopkonai git guñ chooton nañ ba' ya'ba bakia'm ki'aam. ⁴⁵ Ni ku pich cham tu' ka'm jiñ chiidak jiñ ñio'ki ja'p nap jax nii'ñ dhi ubii nat pu cham jum jiip na mi' puñ chiñxi'ñchu'ñ chooton am nañ ji'x ya' ba daa. ⁴⁶ Ni gu asait ku pich cham jiñ choi' ya'ñ mo' am na jax ja'k jum bua no' jaroi' paxiaraim, dhi ubii ba'dai bañ choi'ñ chooton am dhi' na joidham uub. ⁴⁷ Ba' aañ pum titda na biix ba uañchudhix gu ua'tulhdhar ga'n, sia kut jax ge'm ua'tulh, na gu' pui' nat jax jix bhai' bañ dhuu, dhi' bhaan jix maati' nat soi'm ilhdhak bha jiiñ bai. Xib dir ja'p ja'k ba' dai nax bhai' bam taat ka', na gu' nañ jax bam titda na gu jaroi' no' mui' tu ua'tu'n, giilhim jix bhai'm ilhdha' no' jax titda gu ua'tdam tugi'ñ na pui' ba tui'ka'. Gu jaroi' ba' na pu gook alh tu ua'tu'nda' no't pui'p tii'n gu ua'tdam tugi'ñ na pui' ba tui'ka', palhiip pix jix bhai' tu tatdachia', na gu' pu cham pai' pik jax jum aa'nda' sia ku tu ua'tu'n, na gu'r gook alh ka'.

⁴⁸ Ba'p titda gu ubii pui' xi chi'ik:

—Ba uañchudhix ji matgim gum ua'tulhdhara', aañ ya' pum titda.

⁴⁹ Ba' gu jai' nam mi'p tu'ii' nat pui'p ja bai gu pariseo nam tu jugia', yup jum ti titda am:

—Jax ba'm ilhdhat yup kai'ch dhi maa'nkam na ba' gam ua'tulhdhara' xi chu uañchu'n? ¿Dios aam ilhii'ñ?

⁵⁰ Gu' ji na gu' xi chu a'gi'ñchu' gu Jesuus gu ubii, yup titda:

—Giop yup ba jinia' cham jax jum aagit jiñ jaduuñ. Diilh jum palhbui pitch gu' na pitch tu'silhkam buiñor ti jii'ñ na dai aañ jix bhaai' nañ jum palhbuidha'. Ba' cham tu' mu ja'k ka jim ap nap pai' gammijí git mi' pup jum tulhiiñdha'.

8

Gu u'uub nam palhbui'ñchu'nda' gu Jesuus

¹ Ba' ji'k jurni'ñ ki'n nat mi' pui' xi chu duuk gu Jesuus, ma tu ja a'gidham ip gu ja'tkam. Nai' ja'p ji bhai' na pai' jax mui' daa'ñxim jir kikcham, gio na pai' jax ji'dilh jir kikcham, ja aa'ñdhim gu ja'tkam na jax ja'k jix bhaai' nam duñia' na ba'x ja joi'mdai ja a'm ti tigia' gu Dios. Biix oi'ñchu' am gu mambhiiix daman gook gu noonbi'ñ, ² gio ji'kchi gu u'uub gui' nat biipi' dir ja dudua'ñ, nat ja a'm dir mai' ja joott gu cham kiki' i'ii'mda' nam ja a'm yup tui'ñgit. Maadit jir di' gui' na Mariiya ti', nam Magdalena ki'n yup jix mat ka'. Dhi' jix jum gook gu cham kiki' i'ii'mda' bhaan yup tui'ñgit am. ³ Gio ba' jumai Juana tiigim ip, Kuusa gu binga'n. Gu Kuusa jir di' na ja aa'ñdhat gu tujuandam tugi'ñ gu Eroodis nam jax ja'k tu duñiidha'. Gio ba' jumai Susaana tiigim yup jimda', gam jai' mui' gu u'uub. Biix gui' gu u'uub tu saba'daidhat gu koi' diih ja tumñi' ki'n tu ja ua'tulhi'ñdha' am biix gui' nam ji'k maap jiimda'.

Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu tiriik giigi'ñdham ja aa'ñdha' gu ja'tkam (Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Maa'n nim maa'n kap ka oiri gu Jesuus na mit mui' mi' mam jumaap gu ja'tkam nam jix chiiygik, nammi ja'p mik xi juu mit mi' na pai'p tu'ii'. Nai' ja'p dir mi ai mit na pai' jax mui' pa' daa'ñxim jir kikcham. Ba' gu Jesuus mui' ji chu ja a'gi bhaan

ji ua'rgidhak maa'n gu tiriik giigi'ñdham, ja'pni mui' ji kii:

⁵ —Maa'n nim maa'n gu maa'nkam xi chu moikdak mui' ji chu gii' gu tiriik, ba' jai' mu ja'k ma suulh boi cha'm na mi ja'p amuub bhiix. Ba' nai' ji biimki nam kiissapda' gu ja'tkam nam mi bhibhiida', mikkat jamit mi eek xi jugiokak gu u'ji'.

⁶ Ba' jai' ja'p ja'k joodai chir suulh ip na pai'x komaalhim kaat gu dibiir, ba' nat pai' dhuuk bhai' tii ji bubua, gio nai'p ji gaa, nat gu' cham tuukab takcha. ⁷ Ba' jai' ja'p ja'k suulh ip na pai'x joi'ñdha' na buanda' gux bii u'uux jix jo'ii'. Ba' pui' tii bhai'p ji bubua, gu' ji nat gu' maa'n nat jax bhai'bich gux bii u'uux jix jo'ii' nat bhai'p ji bubua, mi' pu bhai'ku gu tiriik, jix u'uam mi' pup tuut, pu cham ji'xkat gi'rök kaicha.

⁸ Ba' gui' nat mi' suulh na pai'x kii' gu dibiir, dhi' dho gi gu' giilhim joidham jix bhai'm duu ji, ji'ma'n jix chamaam oo'm kaichuk xim kaip gu maa'n tiriik.

Ba' mi' dhir nat pui' xi chu ja a'gidhak, yup ja titda ge' ki'n:

—Jix bhai' pim xim ga'ngada' na pim ba'x maatit kaaya' na jax jir jum duukam dhi' na ñich bhaan tu jam a'gi.

Gu Jesuus nam ba tikka' gui' nam kaichu' na jax jir jum duukam nat bhaan ua'rgidhak gu tiriik giigi'ñdham tu a'ga
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Ba' na mit pai' jii gu mui' ja'tkam, ba tikka am gu Jesuus gui' nam kaichu' na jax jir jum duukam gu tiriik giigi'ñdham nat bhaan tu a'ga. ¹⁰ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Jax dhui na gu' aapi'm pux bhai' jam aa'ñdhim gu Dios na pim jax ja'k duiñchu'nda' na ba' xi jam joi'mdat jam a'm ti niidhidha', na pim gu' bañ kaichu'. Gu' gui' ji nam ji'k cham jiñ kaichu' nañ ba'bixchu' bhaan tu ua'rgidhat tu ja a'gi'ñ, nam gu' cham tu' biix ja jujur ki'n jix maachik ka' nañ jax kai'chdha'. Pu cham ba' maatit jiñ keek'e' am sia kum tiix bhai'ñ kee' gu tu' nañ a'gada', ni kum cham ji'xkat machia' nañ pai' dhir jimdat ba' ya oiri, sia kum tiin ñii'ñ.

*Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' na tu' aagit yup kai'ch nat bhaan ua'rgidhak gu tiriik giigi'ñdham tu a'ga
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)*

11 Ba' ba ja aagi'ñ gu Jesuus gui' nam kaichu' na tu' aagit yup kai'ch nat bhaan ua'rgidhak gu tiriik giigi'ñdham tu a'ga. Jup ja titda:

—Ja'pniñ dho kai'ñkam yup kai'ch biipi' na ñich bhaan tu a'ga gu tiriik giigi'ñdham. Gujaroi' no't tu ja a'gi gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios, dhi' ja'p ji buusnia' na tu gii'ñdha' gu tiriik. **12** Ba' gui' nat boi cha'm suulh, gui'ñ ja aagit yup kai'ch nam tii kaaya' gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai ji na gu' na pai' dhuuk mi   ji gu ja'ook maakam xi ja jurtuda' nam sap ba' cham ti'jii'ñdhai cham kam tul-hiiña', mi' ba' pu cham ka ti'ñchoka' am na pin jax jam tii'ya', gio mummi pui'p suulhgia' am ba'. **13** Ba' gui' nat joodai chir suulh, gui'ñ ja aagit yup kai'ch ip nam tii joidham kaaya' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' pix ji nam gu' cham tu' biix ja jujur ki'n ti'jii'ñdha' pui' na jax jam kai'chdha', ba' dhi' pui'm kai'ch na mit cham tuukab takcha. Ji'xpix jam tii xi chi'jii'ñdha', gu' pix ji na gu' na pai' dhuuk ja mai'chia' gu ja'ook, maa'n nam jax gio mummi pui'p suulhgia'. **14** Ba' gui' nat mi' suulh na pai' buanda' gux bii u'uux jix jo'ii', gui'ñ ja aagit yup kai'ch ip nam tii joidham ke  ji ti'jii'ñdha' na jax jam ti'ya' gu ñio'ki'ñ gu Dios, pix ji nam gu' mikkat saalh jum o'jolhdhai nai' cham tu'p ka jim buixdha' nam pai' dhuuk bhai'x buam jim ilhdha', nam jix chu aagit nam git biix aixim tu'm xi chu bia'ka' gux dha'ram namkim na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch, ba' dhi' pui'm kai'ch na ja bhai'bchii ja bhai'ktuda' gux bii u'uux jix jo'ii'. Mi' pu cham tu' kap jum buixdha'm ba' na jax jam ti'ya' gu ñio'ki'ñ gu Dios, giom mummi pui'p suulhgia' na jax biipi' dir. **15** Ba' gui' nat mi' suulh na pai' joidham jix kii' gu dibii'r, gui' ja aagit yup kai'ch iñ nam biix ja jujur ki'n pu gammiji ba ti'jii'ñdha' na jax jam ti'ya' gu ñio'ki'ñ gu Dios, cham ji'xkat ja'k ka suulhgia' am ba'. Ba' dhi' pui' bam kai'ch ip nat giilhim joidham jix bhai'm dunaak mui'm oo gu tiriik.

Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai

*maa'n gu kañdhiir
(Mr. 4:21-25)*

16 Ba' ja'pnip ja titda gu Jesuus:

—Aañ cham ji'xkat jaroi' pai' ni'iñ gu maa'nkam na xi miichdhai gu kañdhiir mijji ja'p xi ixchu' bopto' bita', piam ku tu' ki'n xi soo'mdhai mi ja'p xi kiisa'. Gu' ja'pji bhammi ja'p na pu xi kiisa' te'kob na ba'x chu maax ka' nam mi ja'p oipoda' gu ja'tkam. **17** Gio gu' cham ji'xkat jum ixchu' gu tu' sia ku tii ixchuix panaas, ni ku cham ji'xkat na moo cham yup matgilhia' sia ku tii cham tu aa' gu jaroi'.

18 'Jix bhai' pim xim ga'ngada' nañ pai' dhuuk pu'ñi biixchu' bhaan tu ua'rgidhat tu a'gada' na pim ba' machia'. Na gu' no' pim tu' silhkam jix maachik kat xim ga'nga, jam makia' gu Dios gu matda' na pim ba'x maatit kaaya' gu tu'. Gu' ji no' pim gu' pu cham maachik, sia ku pim palhiip tii pix am jix maatit ke  , sia dho dhi' pu cham ka ti'ñchoka' pim gatuuk.

*Gu di'ñi'ñ gio gu jaja'a'nni'ñ gu Jesuus nam mi' ba aaya' na pai'p tui'ka'
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)*

19 Ba' mi' ba ai gu di'ñi'ñ gu Jesuus gio gu jaja'a'nni'ñ na pai'p tu'ii'. Mi' dhîr ja'p pix ji ai mit ja biibhi' gu ja'tkam, nam gu' giilhim mui' xikoor mi jumpax, pu cham bhaai' nam jax mia'n aaya' nam tiix chu a'gidham.

20 Ba' maadit gu maa'nkam mu jimiik na pai' gu Jesuus, yup titda:

—Mi'ñi dhîr ba ai gum naan ja biim gum jaaduñ, xi chum a'gidham am sap.

21 Ba'p titda gu Jesuus:

—Jax dhui na sia gui' nam mi' pui' ba jiim na jax jam kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios nañ pui'p ja ilhii'ñ na jax guñ ñaan gio guñ jaaduñ.

Ba' pui' xi chi'ñik mijji xi ja kaim.

Gu Jesuus na ñiokdha' gu jibiilh gio gu suudai'

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

22 Ba' maa'n nim gu Jesuus maa'n kanuub ta'm xi chisdiik ji'k ja biim gui' nam kaichu', yup ja titda:

—Maik gor jach Jimia' bhammi baasi'n dir dhi ge' suudai'.

Ba' gamai' ji jii mit. ²³ Namm'i irban gu ḡ' suudai' na mit ji bhii, ba koi gu Jesuus mu dir ja'k xi jimiik kuu' dir gu kanuub. Ba' moo jano' bhai' ji jib gam nat tibgirik bhai' ji dhuu'n t̄rnidam, gam nat bhai' silh ji gu'nguk̄ gu suudai', pix bhai' ba jim tu aim kanuub ta'm. Bax chotdontu' am gui' nam kaichu' nam pui' xim aa' no't jotmoda' am xi baa gu kanuub. ²⁴ Ba' mu jimiik ba ñiññichu'n am gu Jesuus, jup titda am:

—Jich jaduuñ, bi ñiñia. Tii' na jax jum bua gu suudai'. ¿Cha'ch ba' ya' bhai'ku'?

Ba' gu Jesuus bamgik xi ñiok gu jibihl gio gu suudai', jotmoda' ba' ampix jup ji chuu, pu cham pai' ka jibii. ²⁵ Mi' dhir ba'p ja titda gui' nam kaichu':

—¿Gi na pim saak biix jam jujur ki'n ti jii'ñ aañ jiñ bui? ¿Jax jup jum duu?

Gui' cham ñiok am, dai nam jix chotdon, ji'x bhai'x bhai' jim ilhii'ñ na mit jax tii' gu Jesuus nat tu duu, jup jum ti titda am jix dhu'npí'ñ ki'n:

—Ja'p moor ḡ'kam ji bak jia dhich jaduuñ. Tii' na sia jibihl gio suudai' pui'p jix jii'ñ am nat xi ja ñiok.

Gu Jesuus na mai' ja jootsa' mui' gu cham kikii' i'ii'mda' bhaan dir maa'n gu maa'n kam (Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Ba' siamri ma ai mit bhammi dir jumai ju'ñdharam gu ḡ' suudai' na pai' Geraasa bhaan bipio' gu dibii, na Galilea dir silh bhammix chu maax. ²⁷ Ba' nat mui' ji chim gu Jesuus bhai' dhir kanuub ta'm, ba tii' maa'n gu maa'n kam jix ñaanbigim nat mummi dir ja'k bhai' ji buus na pai' dhir mui' pa' daa'ñxim jir kikcham, bhaan jup tui'ñgida' am gu cham kikii' i'ii'mda' nam ba' mi' dhir naanbichu'n ka'. Mui' oidha' ba ua'ka' dhi' dhi maa'n kam na nai' pix pu oirida' pui'x dhaapkat. Mi' pik jix joi'ñdha' nam pai'm yassapda' gu koi'ñga'n. Ba' nat amuub ba bhii, ²⁸ ba tii' gu Jesuus na mi' kiik. Ba' jotmoda' mu miraak mi o'lhia'n ki'n biipi' dir ba kikbo, ba'p titda ḡ' ki'n:

—¿Jax japich bhai' bañ dhoodam Jesuus maraa'n gu Ge'kam Dios? Cha'p jiñ chulhiñchu'nda'. Ka tuñ uañi'ñka' ap gu xib.

²⁹ Na gu' chian gu Jesuus gu cham kii' i'ii'mda' na mu buusnia' bhai' dhir bhaan gu maa'n kam na ba' pui' tum uañi'ñ. Mui'kim

jix io'm ba ji ko'ktulh gu', tii buupurda' am gu ja'tkam bapaiñum jix kaapak ki'n na ba' cham nai' pix mirda' git, gu' ji na gu' xi i'kiñ mi' dhir ji dhai'ññia' ip gio, mummi ja'p ba' pix mimlhidha' gampix jix chu gak kir. Gui' pix cham kii' ii'mda' na pui' ja'k duiñchu'nda'. ³⁰ Ba' xi chikka gu Jesuus, jup titda:

—¿Jax jup tii'?

—Lejion dho —jup kai'ch gux ñaanbigim.

Ba' ja'p kai'ñkam jup kai'ch nam giilhim jir mui' gu cham kikii' i'ii'mda' nam bhai' baapxichu' bhaan gu maa'n kam. ³¹ Ba' soi' tii' n jamit biix dhit gu Jesuus na chakui mu ja'k ja jootosda' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'. ³² Gu' ba' na gu' ampik mui' bha ja'p jup tum bipia' gu tatooxkolh oidha' ta'm, jup titda am na bhai' ja'k ka xi ja jootsa' nam ja a'm ka xi baapkia'. Ba' gu Jesuus bhai' ja'k xi ja joot. ³³ Jotmoda' mit ba' bubuakik bhai' dhir bhaan gu maa'n kam bhammi ja'k pu baap. Ba' bhai' dhir ji boop jamit gu tatooxkolh nai' gu a'nsap, mijimmi pu suulh jamit suudai' chir, pu biix koi mit bhai'kuk.

³⁴ Ba' tottonik bhai' dhir jup ji boop jamit gui' nam ka tu bipia'dat gu tatooxkolh, silh boop jamit namm'i gama ja'k na pai' mui' pa' daa'ñxim jir kikcham na mit ja aa'ñdham gu ja'tkam, sia gui' nam ji'k ja tiigim gu ja'tkam pu xi ja aa'ñdhidhat am na mit jax ti tii. ³⁵ Ba' gui' bhai'p jii mit ip na mit bha ti tiigim no'sap moor silhkam nam jax kai'ch, mi' ba ji bubua mit na pai'p tu'ii' gu Jesuus. Ba'x kii' juraa'n bia' kam mi ja'p daa'gui' nam mui' bhaan kap tui'ñgit gu cham kikii' i'ii'mda' na mit ba tii', gio ba ti tii'dhix gu jajannulh, pui'x dhaapkat ka oirida' gu'. Ba' giilhim bhai' ji chooto'n jamit. ³⁶ Ba' gu jai' gui' na mit ti tii' nat jax tum duu nat ba' pik ba dua gu maa'n kam na kax ñaanbi' kat, mi' dhir jix bhai'p ba ja aa'ñdhidha' am gui' nam kia'pix mi aajidha'. ³⁷ Ba' soi' tiidak ba joot jamit gu Jesuus biix gui' nam ji'k mi'p tu'ii' nam Geraasa dibii bhaan oi'dha', nam gu' bax iibhi'ñ. Ba' gu Jesuus nat jax bhai'p tis kanuub ta'm ba jii, gaammiji ji dhuu. ³⁸ Ba' tiix oidhamut gu maa'n kam gui' na kax ñaanbi' kat, gu' ji na gu' cham aa'gu Jesuus. Xijootsak pix na ba jimia' mu nam pai' oi'dha' gu jajaa'nni'ñ, jup titda:

³⁹ —Ba jinia'p ji matgim mu nam pai' oi'dha' gum jaaduñ. Ja aagi'ñdha' ap nat jax ja'k jix joi'mdak jum tiigik jix bhai'm duu gu Dios.

Ba' ba jii ip gu maa'nkam nat tu aagam nat jax ja'k duuk dua'ñ gu Jesuus. Biix kap ai na ji'x jir kikcham mi' Geraasa.

Gu Jairo na ba umua'ñdha' gu Jesuus na dua'ñdhara' gu maraa'n

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ba' nat pai' dhuuk gio bhammi dir jup ba ai gu Jesuus jumai ju'ñdharam gu ḡe' suudai' na pai' Galilea bhaan bipio' gu dibiir, joidham pix jix bhai'm ilh jamit gu ja'tkam gui' nam bhai' dhir oi'dha', nam gu' niira na gio bhammi dir jup tiisdia'. ⁴¹ Ba' moo jano' mi'p ba ai gu maa'nkam Jairo tiigim. Dhi' maa'n kap jir ḡe'kam ka' nam pai' tu chichiopi' dai gu Israel kam ja'tkam. Ba' o'lhia'n ki'n xi kikbok biipi' dir na pai' gu Jesuus soi' ba titda na sap iam mu jinia' kia'mi'ñ ⁴² na dua'ñdhara' gu maraa'n tiiyax na dakoo pix ba duatu'. Daipu' maa'n tu mar gu' sap, chi ji'k mambhiix daman gook oidha' bia'kam gu tiiyax. Ba' ma oi ip gu Jesuus, biix gu ja'tkam pix chu'p jum duu mit, pix maap sulhikgim am nam gamai' jiim, giilhim mui' am gu'.

⁴³ Maa'n bak ba' mui'p jimchu' gu ubii na mambhiix daman gook oidha' dir bax ka'ook. Pu cham ka dua maa'n nim nat ka xi ai gu masaa'n, gammiji pix pup mirda' gu i'ra'n. Mui' tii ba ja umua' gu ko'kdai' mamtim nam jix jai'ch, pu cham jaroi' maadit iam ba dua'ñ. Gam gu tu' na bia'kat pu biix tu ga'raimik na ki'n tii tu umuagi'ñdha' na jaroi' dua'ñdha'. ⁴⁴ Ba' gatuuk dir mui' xi ai mia'n na pai' gu Jesuus na ba' cham tigia', bhai' xi dhaa ba' ju'ñdharam gux kabook jannulhi'ñ na daam dir tii'chu'. Ba' jotmoda' mi' pum kii'ñdha, pu cham pai' ka mir gu i'ra'n.

⁴⁵ Ba' gu Jesuus nai' ba ja tikka gu ja'tkam nam mu jiim, jup ja titda:

—Jaroo bhañ dhaa?

Gui'p kai'ch am na cham pai' jaroi' da'ngi. Ba' mi' dhir ja'p jup kai'ch gu Peegro:

—¿Kux ba' jaroi' bhai'p jum da'ngim jiñ jaduuñ? Ja'pji nam jum a'm sulhikgim gu ja'tkam nam jix kobkom ya jiim.

⁴⁶ Gu' ji na gu' gu Jesuus jix maat nat jaroi' maadit jix ko'kkam bha dhaa, jup kai'ch:

—Ja'pji gu' moo maadit jix ko'kkam nat bhañ dhaa, taat iñ gu' nat jiñ a'm dir buus gui' nañ ki'n bixchu'x bhaai' nañ pu tu duñia'.

⁴⁷ Ba' cham ka bhaai' na jax jum duñia' gu ubii na tii xix ixchu nat dhi' bha dhaa, pui' gi'bokidhat mi o'lhia'n ki'n xi kikbok biipi' dir ba aagi'ñ na tu' ki'n jix ka'ooktugit kut ba' bha dhaa, xi aagi'ñ nat cham pai' ka mii' gu i'ra'n, dai nat xi dhaa pix gux kabook jannulhi'ñ. Biix xi che' kee' am gu ja'tkam na mi' pui' kai'ch. ⁴⁸ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Pu ba dua pich ji matgim jiñ jaduuñ, na pich gu'biix jum jur ki'n ba tii'ñ jiñ bui. Jix bhai'p jum taattugit ba jinia'.

⁴⁹ Ba' pui ka tu a'gichu' gu Jesuus nat maa'n mi' ba ai gu maa'nkam, jup titda gu Jairo:

—Cham ji na jax kax bhaai' sia kup mui' tii ba bai'ñchu' dhi ḡe'kam, jax dhui nat ba muu gum mar.

⁵⁰ Gu' ji na gu' kee' gu Jesuus na jax titda, ba'p titda gu Jairo:

—Chaam ji nap jax jum aa'nda'ñ jaduuñ, dodhia' ji matgim gum mar. Aap ti jiigi'ñdha' pix na dai aañ jix bhaai' nañ jum palhbuidha'.

⁵¹ Ba' mummi ba ai mit kia'mi'ñ gu Jairo. Gu Jesuus xi ja chianik gu mui' ja'tkam nam mi' dhir pix ka gu'ka' diirrap. Dai gu Peegro xi baidhak, gio gu Jakoobo, gio gu Juan, gio ba' gu gi'korga'n gu tiiyax nat pui' kia'pix muu, mij'i ji baap jamit ba' ba'k chir. ⁵² Giilhim tum suan nat muu gu tiiyax. Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Cha'pim suanda'. Jax dhui na gu' dhi tiiyax mi' pix koos, cham tu' na muukix.

⁵³ Ba' gui' xi a'sik jamit pix, nam gu' cham ti jiigi'ñ na jax ja titda gu Jesuus, maaxik ni'iñ am gu' nat muu gu tiiyax. ⁵⁴ Ba' xi nobchik gu Jesuus jup titda ḡe' ki'n:

—Aapi' tiiyax, xi bamii'.

⁵⁵ Ba' bhai' ji dhua nat jax pu tii'ñ gu Jesuus, jix kii' bhai' ji bam. Mi' dhir dai nat xi ja chia gu Jesuus nam tu makia'.

56 Ba' cham bhaai' nam jax xim duñia' gu gi'korga'n gu tiyax nam jix bhai'm taat nat ba dua. Xi ja soo'mchulhdhak ip ba' gu Jesuus nam cham jaroi' aagi'ñdha' nat dua'ñ gu ja mar.

9

Gu Jesuus na nai' ba ja jootsa' gu noonbi'ñ nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

1 Maa'nnim gu Jesuus maap xi ja jumpadak gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ, xi ja tajaañ ba' gui' na ki'n jix bhaai'n ka' nam ja a'm dir gu ja'tkam mai' ja jootsa' biix aixim tu'm gu cham kikii' i'il'mda', gio ba' nam ja dudua'ñdha' gui' nam ja'p pix jix kako'k ka' biix aixim tu'm ki'n. 2 Ba' nat xi ja tajaañdhak nai' ba ja joootos nam ja aa'ñdhpau' gu ja'tkam na jax ja'k jix bhaai' nam duñia' na ba'x ja joi'mdat ja a'm ti tigia' gu Dios, gio ba' gux kako'kkam nam ja dudua'ñdhpau', 3 jup ja titda:

—Cham jum aa' na pim tu ua'kat gu koi' mu pai' jiimda', nix chu' ja'ppix a'sak ku pim tu kusbioda', nix chu' jam o'xia ku pim ja ua'ka', nix chu' tuumiñ ku pim gaamtu'nda'. Gu jam jajannulh pu daipu' pim ti tiichgida' na pim jax ba ti tii'chu'. Cham tu'm aa' gu' na pim biixchu' tu ua'kat mu pai' jiimda'. 4 Ba' gu jaroi' no' pimit buiñor ai na cham jam bhaamki'ñ, pu mi' buiñor japim ji dharkat biix tu ja a'gidha' gu mi ja'p oi'ñkam, cham tu' na pim nai' pix tibiappuidha' jai' kikcham. 5 Ba' no'm cham jam kiigalhi'ñ mu pai' jax chu'm kikcham, moo jan'o' pim pu jemia' mi' dhir, dai na pim ja nii'ñchudat xi xiixkai gu dibiir na mi' ba gixa' jam tooton am, nam ba'dhi' bhaan ti'ñcho' ip gio gatuuk na diilh jir ja kuiñcha na mit cham jam kiigalh.

6 Ba' gui' ma jii mit ip, mu ja'p jamit ji bhii na pai' jax ji'dilh jir kikcham, nam ja aa'ñdhim gu ja'tkam nam jax ja'k duñia' nam cham mu ja'k bhiiya' nam pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha', gam gux kako'kkam nam xi ja dudua'ñdhidhat.

Gu Eroodis na cham mat ka' nar jaroi' dha'ka' gu Jesuus
(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Ba' gux kai' Eroodis pui' tø køøkø' ip na mu pai'x bhai' tu buada' gu Jesuus. Dai pix ji na gu' cham bhai' mat ka' nar jaroi' pik da' ka', nam gu'p kai'chdha' gu ja'tkam na sap pik ba' panaas jir di' gu Juan ja'tkam bopkondam nat giop buus duadik mu dir na mit pai' yaas. 8 Jai'm ba'p kai'chdha' ip na sap dhi'r di' gu Eliiyas gui' na bijik bhaankamu'n gu Dios ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam gio ya'p ba ai. Jai'm ba'p kai'chdha' ip na sap maadit pix jir di' gui' nam pui' bhaankamu'n gu Dios ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam bijik, dai nat duadik giop ba buus mu dir nam pai' yassap kat. 9 Ba' cham mat ka' gu Eroodis na jaroi' ba' pik jir di' ka', jup kai'chdha' tii:

—Aañi' tu chia nam ikia' gu Juan gu kuxbo'n, ¿gu' ba' paa dir ja'k jup jim gu jaroi' na mu pai' pu biix aixim jix bhai' tu bua?

Tii ba'm ga'ngada' diilh gu Eroodis na jax ja'k dui tigia' maaxik gu Jesuus.

Gu Jesuus na mui'dhalhdhai gu paan ja makia' gu mui'ja'tkam

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

10 Ba' na mit gio ja'k jup ba suulh gu noonbi'ñ gu Jesuus na mit tu ja a'gi'ñpuk gu ja'tkam, ba aa'ñdhim am na mit ji'k tu'x bhai' dhuu mu ja'p na mit jax bhai. Ba' mi' dhir dai gui' diihkob ja'p ja'k jix ixchuixim xi ja boosgak, mi' dhir ba' mu ja'k pu ja baidhak maa'n kap gampix na pai' Betsaida mia'n bipio!. 11 Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk tii gu ja'tkam na cham tu jai'ch gu Jesuus, gatuuk dir jamit mui' pu ardi, mummi ba ji bubua mit na pai'p tu'ii'. Ba' cham pai' jax ja titda gu Jesuus, dai nat bhai' ji chu ja a'gi na jax ja'k jix bhaai' nam duñia' na ba'x ja joi'mdat ja a'm ti tigia' gu Dios, gam gux kako'kkam nat xi ja dudua'ñdhak.

12 Ba' ja'pix nat pai' ba ji jur, mia'n xi øek jamit biix gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ na pai'p tu'ii' gu Jesuus, ba'p titda am:

—Ya' pix ma ji jur jich jaduuñ. ¿Cham jir am nap ba ja jootsa' dhi jaaduñ kum bam jiipdhpau' mu ja'p pai' kikcham? Ba tu taañpu' am gu koi' nam cham ya ua'ma' gampix na pai' cham tu' jai'ch.

13 Ba'p ja titda gu Jesuus:
—Aapi'm dho ya' ka xi chu ja makia', ¿tu' gi pik?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Jax dhui nach jix chamaam pi'x ua' gu paan gio gu gook boptop, pu daipu'. Jir mui' am gu' dhi ja'tkam. Ji' ji no'ch jai'p tu taañpu' nach ba' biix maa'n jimdampu' ja makia' nam ji'k ya'p tu'ii'.

14 Maaxik giilhim jir mui' am gu' gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii', aixkam chi ji'k gook oo'm daman mambhiix jix cha'tmam oo'm (5000) dai gu chichio'ñ, gu' cham aagix ji gu u'uub gam a'aallh. Ba'p ja titda ip' gio gu Jesuus gu noonbi'ñ:

—Ea na pim xi ja chiñia' nam xi'xkor daraibu', ji'k go'gok oo'm daman ma'mambhiix aixim nam ji'dilh xi'xkor daraibu'.

15 Ba' gui'p xi ja chia mit gu ja'tkam nam daraibu' nat jax ja chia gu Jesuus. **16** Mi' dhir ba' xi dhaagik gu Jesuus gux chamaam gu paan gio gu gook boptop, jix dhaam ja'k xi chi tiigik xi chu taxchaabgihak pi'x mui' ji ja maa gu noonbi'ñ ta'tak jaisaidhat. Ba' gui' mi' dhir pix mui'p ji ja maa mit gu ja'tkam nam tu jugia!. **17** Biix tu koi'mik am nam ji'x ilhii'ñ. Jai' mit pu cham ka jugio na mit xi' ba ka koob. Gio ba'p ma jumaap jamit gui' nat bii, mambhiix daman gook bapaalh jamit ja susdui'.

Napui'ba ti'ya'gu Peegro na gu Jesuus jid' guch Xoi'kam

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18 Maa'nnim gu Jesuus maa'n kap dilhkob xi chu dañiimik jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na ba' mi' dhir jup ja titda gui' nam kaichu' nam jup oi'ñchu':

—Jax jam kai'chdha' gu ja'tkam na pim ja keek? ¿Jarooñ sap da'? ¿Paañ sap dir ja'k jim?

19 Ba' maadit jup titda:

—Dho ji'ma'n jup kai'chdha' am nap sap pi'k ba' panaas aap jir di' gu Juan ja'tkam bopkondam nat giop buus duadik mu dir na mit pai' yaas. Jai'm ba'p kai'chdha' ip' nap sap aap jir di' gu Eliiyas gui' na bijik bhaankamu'n gu Dios ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam gio ya'p ba ai. Jai'm ba'p kai'chdha' ip' nap sap maadit pi'x jir

di' gui' nam pui' bhaankamu'n gu Dios ya ja'p jup tu ja a'gidhimik gu ja'tkam bijik, dai nat duadik giop ba buus mu dir nam pai' yassap.

20 Ba' diilh jup xi ja tikka gu Jesuus, jup ja titda:

—Aapi'm gi, ¿xiñ maat japim aa nañ jir jaroi' dha' gio nañ pai' dhir ja'k jim?

Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Dho aap jir di' guch Xoi'kam nach jaroi' nñrat na bhach joochxidha' gu Dios jix dhaam dir.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' nam mu'aa'
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9 :1)

21 Ba' gu Jesuus xi ja soo'mchulhdhak nam sap cham jaroi' aagi'ñdha' nar di' guch Xoi'kam, diilh pi'x sap jix mat ka' am. **22** Ba' pui' xi ja tiidak jup ja titda ip:

—Aañ matgi'm giilhim kañ chulhiiña' ji gatuuk. Xiñ bhaamkidha' am gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Tu chiñia' am nam jiñ mu'aa', ku gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

23 Ba' ja'xpix mui' ja'tkam jup ba tu ja a'gi'ñ, jup ja titda:

—No' jaroi'x aa' na gammiji bañ kaichgida', jum aa' na cham tu' bhaan kap jum buixi'ñdha' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch, sia chi moo jax jum tulhiiñaim, na gu' dhi' ba' ja'p ji buusanda' nañ oi'ñchu'nda' ji mootot gu kuruus. **24** Na gu' gu jaroi' no' dai bhaan titii'ñcho gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch, cham ji'xkat palhbuidha' na jax ja'k jix bhai' tu Jimia' gatuuk. Gu' ji no' gu' cham tu'p Jim buixdhat mi' pui' xi chu duñiim nañ jax jix aa', jix bhai' ji na tu Jimia'. **25** ¿Gio gu' tu'p jix bhai' sia ku tii jaroi' biix tu bia' na ji'k tu'x chu jai'ch ya' dhi oi'ñga'n bhaan, no' gu' ja'xpix ba mukia'? Ni ku ji palhbuidhai na jax ja'k jix bhai' tu Jimia' buiñor gu Dios. **26** Gio gu jaroi' no'x xi'ir nañ a'mkam tu ja a'gidha' gu ja'tkam, aañ pui'p jix xi'irai cham tu'p jiñ buixdha' buiñor jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p Jimda' ge'kam ki'n ja biim gu noonbi'ñ guñ Gi'kora', jano' nam pai' dhuuk biix machia' gu ja'tkam nañ

jax jir ḡ'kam. ²⁷ Ba' aañ pu kai'ch na pim aapi'm jai' dhit pui duduaka' janō' na pai' dhuuk jix bhai' matgilhia' na tu' s̄ilhkam jix ja joi'mdat ja a'm t̄i nii'ñ gu Dios biix gu ja'tkam, chakui pim moo biix ko'ya'!

Na maakam tu'm jup jum duñia' gu Jesuus
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Ba' ji'k jix jum baik tanoolh xip duu mi' na pui' xi chu ja a'gidhimik gu Jesuus gu ja'tkam nat ba' mi' dhir giop jii maa'n kap xi ja baidhak baik gu noonbi'ñ, moo gu Peegro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan, maa'n kap jamit tiitis ḡ' oidha' ta'm. Ba' bhammi na mit ba ai oidha' daam, ja'p ja'k dilhkob xi jimiik gu Jesuus mui' ji chu daanix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ²⁹ Ba' mi' pui' na ka tu daan, jotmoda' maakam tu'm bam maax gu buibsa'n, jix chua totbikdam ba t̄i nii'ñ. Sia gu tii'dhar ga'n jix chua totbikdam jup jum duu. ³⁰ Mi' dhir ba' mi' bam maax jamit gook gu ja'tkam bixxik dir na pai'p tu'ii', pui' joidham jix a'bhar jup totnor gu ja tii'dhara', joidham ja'x xikoolh tum tanoor mi' nam ji'x guguuk, jir di' gu Eliiyas gio gu Moisees. ³¹ Aagi'ñ am ba' gu Jesuus nam jax chu't tulhiiñchudai mu'aa' gu ja'tkam bhai' Jerusaleen. ³² Ba' gu Peegro gio gu jai' gook nam maap jiim, xi chi nii'ñ am sia kum jax jix kookxik, pui' kum ba' nii'ñ na joidham jix abhaar tobiik gu Jesuus gio gu gook na ja biim jup tu'ii'. ³³ Ba' nat ba ji jii gu Moisees gio gu Eliiyas, jup kai'ch gu Peegro:

—Umrir am jiñ jaduuñ nach ya' ka xi juruuñdha'. Aach jam o'namdha', maa'n jir aap ga'n ka', maa'n ba'r Moisees ga'n ka', maa'n ba'r Eliiyas ga'n ka'.

Cham jum matda'ir pix pui' tii gu Peegro, pu cham maat na jax kai'ñkam jup kai'ch. ³⁴ Ba' jotmoda' maa'n gu tibaa' mi' pu ja ii biix na pui' ka kai'ch gu Peegro. Ba' mi' gilhim bhai' ji chooto'n jamit nam irban dir bap tu'ii' gu tibaa'. ³⁵ Ba' bhai' ba tum ñio bhiji dir, jup tum kai'ch:

—Aañ dhi'r jiñ mar. Ḡ'kam ki'n bhaan t̄i t̄iññich. Mi' pim pui' xi jiimit na jax jam t̄iñaidha'.

³⁶ Ba' nat pai' gio ampix jup ji chu juu, diihl mi kii'k gu Jesuus na mit gio mui'p t̄i t̄iñ.

Ba' cham pai' jaroi' aagi'ñ am gu moo janō' pui' na mit jax t̄i t̄iñ, diihl pix jix mat ka' am.

Gu Jesuus na mai'jootsa' maa'n gu cham kii' ii'mda' bhaan dir maa'n gu biapma'
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Ba' buimgidhak ba jii mit ip gio bhai' dhir oidha' daam. Namm̄i na mit jax pix ji juur sonpan gu oidha', mui' gu ja'tkam mi' ba nam jamit gu Jesuus. ³⁸ Ba' maadit miji dir ja saagi'ñ gu mui' ja'tkam bhai' ba jiiñak, jup kai'ch:

—Jiñ jaduuñ, gi no' pich iam dua'ñ guñ alhii chuk. Tii' na jax jum bua. Daipu' maa'n tu mar iñ gu'. ³⁹ Bhaan jup tui'dhi' maa'n gu cham kii' ii'mda'. Pai'jix io'm pu'ñi ba xi bhiyya', bhai' jim totbhiopa', gio na bhai' ji choksolhia' gu chiñii'ñ, gio ba' na jiiñakda'. Gilhim ḡ' dho gu' ba ko'ktulh. Cham ji'x busaak bhai' dhir bhaan. ⁴⁰ Aañ ya' tii soi' ja titda dhi' nam jum kaichu' nam iam mai' jootsa' git gu cham kii' ii'mda' na pui' ja'k duuk, gu' ji na gu' chix xijai, ¿jax ña ja'k?

⁴¹ Ba'p kai'ch gu Jesuus:

—¿Moo ni ji'x aa ku pim jum guguuxi'ñdha' na pim buiñor jum biiñkada' guñ Gi'kora'? ¿Ji'x jañ ba' ya ja'p oirit jup jam a'gi'ñdha' na pim jax ja'k duñia'? Ea gor bhai' xiñ bai'ñxidhak dhix ko'kkam ya'ni ja'k amuub.

⁴² Ba' nam amuub ba bai'ñchu' gu biapma' na pai' kii'k gu Jesuus, gio mi ja'p nai'p ji ia, nai' xim totbhiopaim, gu cham kii' ii'mda' gu' na pui' ja'k duuk. Gu' ji nat gu' gu Jesuus pu ñiok gu cham kii' ii'mda', maa'n jimdampu buus ba' bhai' dhir bhaan. Ba'x kii' juraa'n bia' kam bhai' ji bam gu biapma'. Mi' dhir ba' mu ja'k xi joochxi gu taata'n na mi ja'p kii'. ⁴³ Ba' bii'x mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam nam cham pai' dhuuk pui' t̄i niidhat nat jax jix bhai'm duukam bap tu duu gu Dios nax io'm jir ḡ'kam.

Gu Jesuus na giop ba tu aa'nda' nam mu'aa', bar gookim ka'ba' dhi' k'i'n
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ba' mi' pui' nam joidham jix bhai'kam taat gu ja'tkam nat jix bhai'm duukam jup tu duu gu Jesuus, mi' dhir jup ja titda dai gui' nam ji'k kaichu':

44 —Aañ ja'pni xi jam tiidam jiñ jaaduñ, moo pim cham mìk buppada' dhi' nañ jax jam tiida'. Aañ nañ bhaankam ya oiri gu Dios, jum aaya' gu tanoolh nam pai' dhuuk jiñ dhagia' gu ja'tkam gui' nam xiñ bhaamki'ñ.

45 Gu' ji na mit gu' pu cham maatit kai na jax kai'ñkam yup kai'ch gu mi' jotmoda' gui' nam kaichu', na gu' gu Dios pix diilh tu soobhi'ñ nam chakui mamtiida'. Panaas kum jix iibhi'ñdha' ip gu' gu Jesuus nam git jix bhai' xi chikka' na jax kai'ñkam yup kai'ch.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax ja'k jum aa' nar tu'm ka' gu jaroi' no'x aa' nar gø'kam ka'

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Ba' maa'n nim ma ji ñiokbo mit ip diilh dai gui' nam ji'k kaichu' gu Jesuus, yup kai'ch am na jaroo ba' pik jix io'm jir gø'kam dai gui' nam ji'k kaichu'. **47** Gu' ba' gu Jesuus na gu'x maat ja jujur am bhaan nam jax xi kai'chimik, maa'n xi ñobchik gu alhii **48** yup ja titda:

—No' jaroi' maadit aapi'm jiñ buix biiñak kat jix bhai' ba duu maa'n gu alhii ja'p na dhi'ñi, dhi' aañ nax bhai'ñ dhuñia'. Gu' ba' gu jaroi' na aañ jix bhai'ñ dhuñia', guñ Gi'kora' nax bhai' duñia' ip nat bhañ joot jix dhaam dir. Ba' dhi' ja'pniñ kai'ñkam yup jam titda na gu jaroi' no'x aa' nar gø'kam ka' ja bui gu jai', jum aa' na cham tu' tu' jim ilhdhat jix bhai' ja buada' gu jai', dhi' ba' pui' bam kai'ch nar gø'kam.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na gu jaroi' no' pui' ja'k jup duiñchu' nam jax ja'k tu duiñchu' diilh, dhi' bhaan jix maati' ka' na ja biim jup tui'dhi'

(Mr. 9:38-40)

49 Ba' gu Juan yup titda gu Jesuus:

—Jiñ jaduuñ, aach maa'n tii gu maa'n kam nam a'm kam mai' ja jootos gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam. Aach ba' xi soo'mchulhdhak, na gu' cham jich biim jup tui'dhi'.

50 Ba' gu Jesuus yup titda:

—Jax ku pimit ba'p soo'mchulh? Jax dhui nach biim jup tui'ñgida' pui' ji chu't gu jaroi' no' cham bhaamut jich aa'.

Gu Jesuus naja aagi'ñdha' gu Jakoobo gio gu Juan na cham jir am nam jax kai'ch

51 Ba' na ba miamlhim na pai' dhuuk tu daaxix na giop ji Jimia' gu Jesuus jix dhaam ja'k, juraa'n ba dai na mu Jimia' Jerusaleen. **52** Biipi' mui' xi ja joot gui' nam kaichu' maa'n kap na pai' ji'dilh jir kikcham na Samaaria bhaan bipio' gui' gu dibiir, nam ti tikka' no'x bhaai' nam mi' xi chibiapuidhat. **53** Gu' ji nam gu' cham aa' gu mi ol'ñkam, nam gu'x maat nar Israel kam gu Jesuus ku ba' Jerusaleen ja'k Jim. **54** Ba' gu Jakoobo gio gu Juan yup titda am gu Jesuus:

—¿Dho gi aap jax kai'ch jich jaduuñ no' chich moo pui'p tii na ja a'm tai mi dhuudu' kum biix mu ko'ya' gu mi ol'ñkam? ¿Tu' gi kum ba' cham aa'? Tii' nat gu' gu Eliyias pui'p tu duu bijik.

55 Ba' gu Jesuus ja'k giisik yup ja titda:

—Aapi'm diilh pu cham maat no'x kii' ii'mda' jam a'm tajaañix gu pui' na pim jax kai'ch, ka' ba' gu' cham. **56** Jax dhui na gu' aañ na ñich bhaankam bha jii gu Dios ya' dhi ol'ñga'n, cham tu' nañ ya' ja tul-hiiñchuda' gu ja'tkam, gu' ja'pji nañ ja'kbui' kat ja aagi'ñdha' nam jax ja'k duñia' nam ba' cham jum tulhiiña'.

Ba' mi' dhir pu maakam ja'k bhii mit na pui' ji'dilh yup jir kikcham nam ba' mi' xi chibiapuidhat.

Gu ja'tkam nam tiix aa'nda' nam gammiji ba kaichgida' gu Jesuus

(Mt. 8:19-22)

57 Ba' gamai' nam jiimchu' biix boi, maa'n mi' dhir ja'p yup titda gu maa'n kam gu Jesuus:

—Aañ jai' tiip jix aa' nañ git yup jum kaichgida'ñ jaduuñ nañ ba' git jai'p xi Jimda' pai' nap ja'k oilhidha'.

58 Ba' gu Jesuus yup titda:

—Jax dhui na aañ nañ bhaankam ya oiri gu Dios, pu cham pai' bhaai' nañ joidham xiñ jiipdha' git, cham pui' na gu kaxio na silh Jimia' mu pai' na chio' na ba kooxmira' pai' na duuk jix kooxim ka', piäm pui' na gu u'ii' na silh Jimia' pai' na tu kos ka' na pai' dhuuk yup jix kooxim ka'.

59 Ba' diilh gu Jesuus ja'p ja'k yup titda jumai:

—Aañ ja'p ilhii'ñ jiñ jaduuñ nap bañ kaichgida' xib dir ja'p ja'k.

Ba'p kai'ch gui':

—Dho ea nañ ka xi yaaspai guñ chaat no't ba muu nañ ba' mi' dhir bam kaichgida' gammiji.

⁶⁰ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Ja'pji nap nai' xi ja aa'ñdhara' gu ja'tkam na jax ja'k jix bhaai' nam duñia' na ba'x joi'mdat ja a'm ti tigia' gu Dios, cha'p tu' bhaan jup jim buixdhat gu ja'tkam gui' nam ja'p ji buan nam ko'iix. Matgim dhi' ya' pum yaaspaidha'm ji dai koi'ñga'n.

⁶¹ Ba' jumai mi' dhir ja'p jup titda ip gu Jesuus:

—Aañ dho gi gu'x aa' ji nañ tu' silhkam bam kaichgida', jix aa' iñ nañ jai'p xi jimda' pai' nap ja'k jimda'. Dai pix ji nañ ka xi ja tabuimgi'ñmirai biix guñ jaaduñ muñ ki'aam, mi' dhir dho gi ba' gu' bar cham tu' ka' ji.

⁶² Ba' gu Jesuus jup titda:

—¿Aap paa duuk nii'ñ gu maa'nkam gui' na tu juantu'nda' jaraar ta'm na kuu' ja'k ti niidhim? Pu'ñi dhop ji buusan gu jaroi' no' dai bhaan titii'ñcho gu tu' na gatuuk dir bi'iidha', pu cham tu' ba' bhaai'n ka' na jax dhui mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora'.

10

Gu Jesuus na biipi' mui' ba ja jootsa' baik oo'm daman mambhiix gook gui' nam kaichu'

¹ Ba' mikkat baik oo'm daman mambhiix gook maap xi ja jumpadak gu Jesuus gui' nam kaichu', go'gok ba' mijxi ja joot biipi' nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam gammiji na pai' jax mui' pa' daa'ñxim jir kikcham na pai' bhiiya'. ² Jup xi ja tiidak biipi' dir nat ba' moo ba ja joot:

—Ge'ger dhor ga'n tir ya ja'p na pim jax bax maat, gu' pix ji nam gu' gu ordam jir gook alh. Jum aa' ba' na pim soi' titdada' guñ Gi'kora' na ya' tu gaa na jai' bhai'p ja jootsa' gu ordam nam ba' ya' tu oraa'.

³ Ku gu' ea na pim aapi'm ka xi chu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam. Xim nuukdat jipim na cham tu' jam duñia', na pim gu' ja'p ji bubuakia' na jax gu kakasnir nam mi' pik aaya' nam pai'x jai'ch ka' gu sisii'. ⁴ Cham

jum aa' na pim gaamtu'nda' tu' tuumiñ, nix chu' asaak ku pim kusbioda'. Gu jam sussak pu daipu' na pim jax ja aa'ntu'nda'. Gu jaroi' no't ampik mu pai' jam nam boi cha'm, daipu' na pim xi ñiokdhai maa'n na pim jiimda', cha'pim tu a'gi'ñdha'. ⁵ Pai' jax chu'm kiicham na pim jix aik ka', ja'p japim ti'ya' na pim ja ñio'kdha' gu mi oi'ñkam: "Moo git xi jam joi'mdat jam a'm ti niidhidha' gu Dios." ⁶ Ba' no'm gu' joidham jir jix bhabhai'kam gu mi oi'ñkam, gammiji dho pui'x joi'mdat ja a'm ti niidhidha' gu Dios, gu' ji no' gu' cham, cham dho ja a'm ti niidhidha'. ⁷ Cha'pim nai' pix tibiappuidha' kikcham, mi' ji na pim juruuñdha' pai' nam jam aichdha'x bhai' jam tiidak. Na pim pai' biix xi chu ja a'gidhai gu ja'tkam gui' nam mi ja'p jup oi'ñka' na pim ba' ba jimia' mi' dhir. Gio gu koi', mi' pui' tu kua'da' pim tu' nam jam maakda', gio gu suudai' mi' jam toi'dhidha' am, na gu' na pim jax bax maat gu jaroi' no' tu' bhaan tu juan, mi buusnidha' gu mai'chik ga'n. ⁸ Ba' mu pai' mui' kam tir na pim aaya', na mui' pa' daa'ñxim jir kikcham ka', no' mit joidham jam tiidak ma tu jam onbai' gu ja'tkam, aapi'm xi chu jugai gu tu' nam jam bhiidha'. ⁹ Gux kako'kkam jipim jup xi ja dudua'ñdhai no'm ampik mi'p jix jai'ch. Ja'p japim ja tiida' biix gu ja'tkam: "Ya' ma miamri na pim pai' dhuuk ampix machia' na pim jax ja'k duñia' na ba' xi jam joi'mdat jam a'm ba ti niidhidha' gu Dios." ¹⁰ Ba' no' pimit mi' pik ai kikcham nam pai' cham jam kiigalhi'ñdha' gu ja'tkam, ja'p japim xi ja tiidak pu jimia' mi' dhir: ¹¹ "Jam nii'ñchudat jach ya' xi xiikai dhi dibiir nat ji'x ya' bam bhi'iis jich chooton am gu ya' jam ki'aam kam, ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na pimit cham ji'x jich kiigalh. Dai ba' nach ja'p pix xi jam tiidak nat bak ya' mam ai na pim pai' dhuuk ampix machia' na pim jax ja'k duñia' na ba' xi jam joi'mdat jam a'm ba ti niidhidha' gu Dios." ¹² Ba' aañ ya' pu jam titda nax io'm cham bhai' tu ja jimia' dhi' dhi ja'tkam jano' na pai' dhuuk jum aaya' na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, cham tu' pui' na gu Sodooma kam ja'tkam.

Nam cham mi' pui' jiimda' gu ja'tkam

*Korasiin oi'ñkam gio Betsaida
(Mt. 11:20-24)*

¹³ Ba'x buam jum aagit ba ja aa' gu Jesuus gu Korasiin oi'ñkam gio gu Betsaida kam, jup kai'ch:

—Aañ jix buam jiñ aa' ja bui gu Korasiin oi'ñkam gio gu Betsaida kam, na mit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Tii ñich jix bhai' tu duu ja nii'ñchudat nam jax ja'k cham pai' dhuuk pui' ti niidhat. No'ñ git Tiiro gio Sidoon pui'x bhai' tu duñia' sia kum cham jir Israel kam, moo jan' git soi'm ilhdhai mi' pui' ba Jimia' am. Jajannulh jix xaasak jam git pu tii'dha', ni kum ka batbiada', ja'kbui' kat jam matai bhai' xim buidhidha' na bhaan jix maati' ka' nam silhkam soi'm ilhii'ñ. ¹⁴ Ba' tu' na jax chui'ka', jix io'm tulhiiñara' tir suulhgia' am jan' na pai' dhuuk jum aaya' gu tanoolh na ja aagi'ñdha' guñ Gi'kora' biix gu ja'tkam nam ji'k tu' jax xi buimii ya' dhi oi'ñga'n, cham tu' pui' na gu Sidoon oi'ñkam gio Tiiro. ¹⁵ Gu' ba' gu Kapernaum oi'ñkam, ja'p jum aa' am nam jix dhaam ja'k jiim buiñor guñ Gi'kora'. Matgiim mijimmi ja'k ji nam ja iabu'x io'm tuukab na pui' gø' ti di'.

¹⁶ Ba' aapi'm nañ jam jootos na pim tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam, gu jaroi' no' joidham cham jax ji kai'chit jam kee' na pim tu a'gi'ñdha', dhi' aañ na joidham jiñ kee'ke'. Gu' ba' gu jaroi' na cham jam kaim ka', dhi' aañ na cham jiñ kaim ka' ip. Ku gu' cham tu' ji na dai aañ na cham jiñ kaim ka', gu' ja'pji sia guñ Gi'kora' nat bhañ joot ya' dhi oi'ñga'n.

*Nam ja'k ba suulhgia' gu baik oo'm
daman mambhiix gook gui' nam kaichu' gu
Jesuus*

¹⁷ Ba' gio pix ja'x jup ji ai mit gu baik oo'm daman mambhiix gook gui' nam kaichu' gu Jesuus na mit ja'k ba suulh na mit tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam. Jix bhai'm taattugit ba aagi'ñ am na mit tu' joidham tu duu mu ja'p, jup titda am:

—jich jaduuñ, giilhim xich jiig'iñ am gu cham kikii' i'i'mda' nach jum a'mkam mai' ja jootos ja a'm dir gu ja'tkam! Jotmoda' pu buan am!

¹⁸ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho na gu' aañ cham tu'r jiñ ju-paabkam gu ja'ook, pui' ku ba' xiñ jiig'iñ. Tii ñich gu' nat bha ji buax dhaam dir guñ Gi'kora' jan' nat pai' dhuuk giilhim jum ua'tulh buiñor, ja'p jum duu na jax gu duuk no't bipgi. ¹⁹ Pui' ku ñich ba' aañ jam tajaañ gui' na pim ki'n jum palhbuidhidha' na cham tu' tu' jam duñia', siat chi moo tu' naksir cham tu jimchu'ndam jam kii, piäm jax chu'm jumai ko'x maimdagim. ²⁰ Dai pix ji na pim gu' cham dhi' ki'n jix bhai'p bam taat ka', gu' ja'pji na pim ba ua'ñix u'uan ta'm jix dhaam na pim jax chii' na pim ki'n jix bhai'm taat ka', na gu' dai gui' nam ba ua'ñix ka'x dhaam na ja baidhika' gu Dios na pui'p tu'ii'.

*Nax bhai'm taat ka' gu Jesuus
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Ba' mi' jotmoda'x bhai' bhai' jim ilh gu Jesuus, nat gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pix pui' ja'k duu na bhaan tajaañix. Ba'p kai'ch:

—Aañ jix bhai'ñ chaat jum buiñ Gi'kora', aap nap jir gø'kam jix dhaam gio ya' dhi oi'ñga'n, na pich gu' ba ja mattuda gu ja'tkam gui' nam gampai' tu'm na pich tu' ja ixchuix gux mamaatdagim jum aa'ndam. Ba' aañ jix bhai'ñ chaat jiñ Gi'kora', nap gu' pui' ja'k jix aa'!

²² Ba'p ja titda gui' nam mi'p tu'ii':

—Aañ biix tuñ maa guñ Gi'kora' na ji'k tu'x chu jai'ch, na gu' dai aañ jix bhai' xiñ maat nañ jir tu'p tu'm da', nañ gu'r maraal'n. Gio aañ ya' dir mu ja'k dai aañ diihl pix jup jix maat guñ Gi'kora' nar tu'p tu'm da'. Gu' ba' gu jaroi' no'x maachim nach jir tu'p tu'm da' gook dit, aañi' dho aagi'ñdha'.

²³ Ba' mu ja'k xi ja tiigik jup ja titda dai gui' nam kaichu':

—Joidham no'm biix pui'p ti tigia' git gu ja'tkam na pim aapi'm ji'k tu' joidham jix bhai'm duukam ti nii'ñ nañ jup tu bua.

²⁴ Na gu' gui' nam bhaankamu'n gu Dios ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam bijik, gio gux io'm gø'gørkam kat Israel kam, pui' tii joidham tu'm jup jix chi tiigik kat am na pim aapi'm jax joidham tu'm ti nii'ñ xib, gu' ji na mit gu' cham pu chu'm ti tii. Sia pui' joidham tu'm jup jix chi kaik kat am tii na

pim aapi'm jax joidham tu'm t^ē k^ē xib, gu' ji na mit gu' cham pu chu'm t^ī kai.

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu maa'nkam Samaaria kam

²⁵ Ba' maadit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mu jimiik bhai' ba tikka gu Jesuus, na mi' pix jix maachim no' sap moo pui' pix jup ji bua na jax ilhii'ñ d^īlh. Jup titda:

—Jiñ jaduuñ, aañ ja'p tu'm bham tikkam nap iam jiñ aagi'ñdha' git nañ ja'p t^ē k^ē nap bixchu' pix jix maat. ¿Tu'ñ jax dhuñia' nañ ba' gammiji buiñor bap tui'ka' gu Dios?

²⁶ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Dho jax gim kai'ch nap tu jiñkai'ñdha' mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na mit tu ua'nak gu bijik d^īr kam na tu' pik jix io'm jum aa' nach pu duñia'?

²⁷ Ba'p kai'ch:

—Dho sap nach gammiji tu' ka'm niil'ñdha' gu Dios, gio nach gammiji ti'ñchoka' biix jich jujur ki'n gio na ji'x jich i'ii'mda' ki'n, biix nach ji'x pup jich chaat. Gio sap ba' nach jix joi'mdai tiigiix bhai' dhuñia' gu jaroi' no' tu' bhaan jum tulhiiñ, panaas ku sap moo aach pix jir gui' ka'.

²⁸ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Dho pu'ñi pix nap duñia'ñ jaduuñ nap ba' gammiji buiñor bap tui'ka' gu Dios.

²⁹ Gu'ji nat gu' gio bhai'p ka xi chicka gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na sap ba' cham jax jum aa'nda' gu Jesuus na ja'p pix bha tikka sia kux maat, jup titda:

—Dho ja'pji nañ cham maat na jax chu'm ja'tkam ba' ja aagit jup kai'ch gui' nañ pui'x ja joi'mdaix bhai' ja duñia' no'm tu' bhaan jum tulhiiñ.

³⁰ Ba' gu Jesuus mui' ji chu a'ga bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu maa'nkam, jup kai'ch:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam Jeruseleen kam tii ma paxiaram mu ja'k Jerikoo. Gu'ji na mit gu' gama ja'k daagik gibii mik gux i'xkum, tii pup mukxikam jamit mi ja'p xi buak boi cha'm, xi chi iixdhak jamit ba' biix gui' na ji'k tu' tu ua'kat. Daman gu jajannulhi'ñ pup jamit xi chu kookoxchulhdhak xi chu u'uuk na ka ti' ti'chgit, pui'x dhaapkak jamit mi' xi buak.

³¹ Ba' ampik mi'p bhiichu' maadit gui' nam

ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Ba' ba t^ī na mi' kaat, ni ji'x kut iam jix joi'mdat t^ī. Mi' dhir ja'p gakoolh xi bhiik maa'n na jimchu'. ³² Ba' ja'xpix mui'p ba jimchu' maadit gui' nam jir tujuandam mu ja'p chichiop nam pai' tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Ba' pui'p ba t^ī na mi' kaat boi cha'm, gu' pix ji nat gu' pui' cham joi'mdat jup t^ī sia, mi' dhir ja'p gakoolh xi bhiik pui' maa'n na jimchu' ip. ³³ Ba' siamri maa'n gu maa'nkam Samaaria kam mi ja'p jup ka jim dhi' ka'm gu boi. Dhi' dho gi gu'x joi'mdak t^ī ji na mi' soi' tu'ii', ³⁴ mui' pu ji ai mia'n. Ba' xi chu juulh na pai' jax jix ko'ktulhdhix gu tukga'n, gio nat xi chu bhiibgi jajannulh saaski' ki'n. Ba' bhai' xi dhaasak bhaan gu bhuru'x na ua' ba bhiik maa'n kap na pai' tim tibiappu, ba' xi chu namkidhak mijji ba boo'n. Mi' ba' pu daakat nuuka'n biix chukaa'. ³⁵ Ba' buimgidhak gu Samaaria kam maa'nkam jup titda gui' nar ga'n mi' na pai' tim tibiappu: "Ya'p kañ niil'ñxi'ñka' dhiñ jaduuñ na mi' bo', jix bhai'p ka buada'. Ya'ni gook gu tuumiñ nap ki'n saba'ñxidha' gu tu' no'bam aa'. No' pich jax dhuuk jai' d^īlh jum tumñi' ki'n tu namki gu tu', aañ ja'k jum iabuidha' nañ gio ya'p buusnia' nañ ja'k ba g^īxchu'nda'." ³⁶ Dho jaña, ¿jax chu'm dhi baik ja'tkam na mit mi' bubuax joi'mdak tiigik jix bhai' dhuu gu maa'nkam na mi' tulhiiñx boi cha'm?

³⁷ Ba' gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios jup kai'ch:

—Dho gu Samaaria kam.

Ba' gu Jesuus jup titda:

—Dho pu'jani pix ja'k jum aa' nap duñia'ñ jaduuñ, jix bhai'p ja buada' biix pix gu ja'tkam, sia moo nar pai' kam ka' git.

Gu Jesuus na mi' ba aaya' kia'mi'ñ gu Maarta gio gu Mariya

³⁸ Ba' pui' xi chu a'gidhat jimchu' gu Jesuus. Nammⁱ gama ja'k maa'n kap ba ai na pai' jumai ji'dilh jup jir kikcham. Ba' maa'n mi' kioka' gu ubii Maarta tiigim, joidham cham jax ji chi'ik aich na sap mi' xi chibiapui. ³⁹ Ba' maa'n ti siipi'ñ ka' gu Maarta, Mariya tiigim. Dhi Mariya mi ja'p ji dhaibuk amuub k^ē na tu a'ga gu Jesuus. ⁴⁰ Ba' gu Maarta bha ja'p jix bhai' tu bua

biix aixim gu tu'. Ba' na gu' cham palhbui'ñ gu siipdhi'ñ, mu jimiik amuub yup titda gu Jesuus:

—No' pich mi' dhir iam ja'p tii'n dhiñ xiku' na jai' xiñ palhbuidha' nañ tu'x bua. Mi' piñ pu daa. ¿Ka'p ji cham joi'mdat jiñ ñii'ñ aañ jaduuñ?

⁴¹ Ba' gu Jesuus yup titda:

—Jax kup ba' moo bhaan jix buam yup jum aa' Maarta gu tu' nap biix aixim ji chu bua't? ⁴² Jax dhui na maa'n piñ jix io'm jum aa' nap pu duñia', nap ya'ni ja'p daibui xiñ kaaya' na jax dhi Mariiya. Dhi' ji' ji nax io'm jum aa'. Ba' cham jir am nañ mui'p bam joochxi'ñdha' dhi Mariiya, nat gu' dhi' ya'ba ai na pai' pik jum aa'.

11

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nam jax ja'k tu daanda' buiñor gu Dios

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Maa'nnim maa'n kap xi jimiik gu Jesuus ma tu daani jix dhaam ja'k buiñor gu Dios, biix jam yup oi'ñchu' gui' nam kaichu'. Ba' nat tiimok na xi chu dañiimik, maadit mi' dhir ja'p yup titda gui' nam kaichu':

—Jich aagi'ñdha' ap jich jaduuñ nach jax ja'k tu daanda'x dhaam ja'k buiñor gu Dios, ja'p nat jax gu Juan ja'tkam bopkondam yup ja aa'ñdhak gui' nam kaichgit.

² Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho ja'p japim kai'chdha' na pim pai' dhuuk tu daanda' buiñor gu Dios:

Aapi'ch Gi'kora' nap jix dhaam yup tu'ii', aap nap gammijix uañ ki'n pur jum tiitgidam ka'.

Iam yap ja'xbui' pui'p xi chu buada' ya' dhi oi'ñga'n ja'p nap jax tu buada'x dhaam ja'k.

Ku gu' aap ji no'p diihl pui'p iihii'ñdha' git, aach pui' pix soi'm kaichu'n ji.

³ Gio dhich chuuku' na tu' ki'n yup dua, gammijip xi maakidhat nabap tanoolh na ba' ki'n jix bhai' tu tatda ka'.

⁴ Gio ba' nap iam tuch uañi'ñka' nach ji'x mach ua'tulhdha' jum bui,

pui' nach jax yup tu ja uañi'ñ aach gui' nam yup jum ua'tulhi'ñ jich bui.

Gammijip iam jich a'm ti' ntidhidha' na cham jich mai'chii gu ja'ook jumai

boi bhaan jich bhichdha' na pai' mai'x chi' giixi'.

⁵ Ba' ja'pnip ja titda gu Jesuus:

—Kani nañ jam aagi'ñdha' na jax pik ja'k tu tu'ii' dhi'. No' maadit aapi'm na pim ji'k ya'p tu'ii', iraab tukaa' mui' ba tu soon jum ki'aam gu jaroi' na mi' dhir ja'p yup kioka', no' gu' jax jum titda: "Jiñ jaduuñ, iam gook jiñ chaiñbui'ñ gu paan ⁶ nañ onbai'ñdha' maa'n guñ jaduuñ nat mik dir mi ai. Giilhim sap bax bhio'ntu', aañ gu' pu cham bia' gu tu' nañ iam onbai'ñdha' git." ⁷ Ba' no'p gu' aap mij'i dir yup titda: "Kux cham jir ḡe' tukaa' aa ku pich ba' moo bhai'p bañ ñiñiichdham. Bha siisap ip gu' gu ki'ñgob, gio ya' ja saagi'ñ bo' iñ guñ a'aalh chuk. Cham dho ba' jax jix bhaai' nañ bamgia', dampan ji ba' no' giop ba xi chum aagim."

⁸ Gu' ji no' gu' piñ ji kiisaim na soi' kai'ch nam taan, ma ji bamgia'p ji matgim nap tu makmira' biix gu tu' na aa'nda'. Ku gu' aañ ya' pu jam titda ji na cham tu' na moo nap jix mat ka' kup ba' tu makia', gu' ja'pji na piñ ji kiisaidha' na soi' kai'chdha' kup ba' tu makia'. ⁹ Ba' aañ pui'p jam titda, gu tu' na pim taanda' guñ Gi'kora', jam makia' dho. Piam gu tu' na pim ga'ngada', jam aagi'ñdha' ip. Gio no' pim piñ ji kiisaim na pim bha tu soon ki'ñgob, jam kupio'kdha' ip. ¹⁰ Na gu' na pim jax bax maat gu jaroi' no' piñ ji kiisaim na tu taan gu tu', makia' am. Piam no' tu' ga'nga, tigia' ip. Gio no' piñ bhai' ji chu soon bhai' pai' ki'ñgob, kupio'kdha'm ip.

¹¹ ¿Aapi'm daas aa na pim jodai makia' gu jax chu'm jam mar no' paan jam taan? ¿Piam ku pim gu' ko' mui' ba maak no' batoop jam taan? ¹² ¿Piam ku pim gu' naksir mui' ba daagi'ñ no' lankiiyus jam taan? ¹³ ¿Jia na pim gu' biix piñ jir jix bhabhai'kam ja bui gu jam maamar, sia ku pim jax jir jix u'ua'tulhdhix kam ja'tkam? ¿Guñ Gi'kora' gi ba' na giilhim jir jix bhai'kam nax dhaam yup tu'ii'? Tajaañdha' ji matgim gux Dhuudu' kam jix Uañ ii'mdaga'n gu jaroi' na taanda'.

Nam pui' ai'chuxdha' gu Jesuus na gu ja ḡe'kam tuk gu cham kik'i' i'ii'mda'bhaanjup tui'dhi'

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ Maa'n nim gu Jesuus maa'n mai' ba jootos gu cham kii' ii'mda' bhaan dir maa'n gu maa'n kam na bhaan jup tui'dhi'. Cham tu ñiokda' dhi' dhi maa'n kam, na gu' gu cham kii' ii'mda' pix na pui' duuka'. Ba' joidham bhai' ji chu ñiokcha gu maa'n kam nat pai' ba buus gu cham kii' ii'mda' bhaan dir. Ba'x bhai'm ilh jamit jai' gu ja'tkam na mit pui' ti tii. ¹⁵ Jai' ba'p kai'ch am:

—Ja ge'kam tuk ji gu cham kikii' i'ii'mda' na bhaan jup tui'dhi' dhi', pui' nam ba'x jii'gi'ñ.

¹⁶ Ba' jai'p titda am na sap xip duñia' gu tu' nam cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ñ, nam jax dhui mi' pix jix mai'chim no' sap moo bixchu'x aichu'n na pu tu duñia'. ¹⁷ Gu' ji na gu'x maat gu Jesuus nam jax jum aagit jup titda, siax maat nam jax ai'chuxi'ñ gu jai'. Ba'p ja titda biix:

—Gu jax chu'm ge'kam no' cham maa'n ñi'ook jup duuk ja bui biix gui' nam maap tu juanda', cham ji'xkat tu' jax dhuñia' am, nam gu' jai' maakam kai'chdha', gio jai' maakam ip. Mikkat mi' pix pu bhaakui mam kooda' am diih. ¹⁸ Pu'ñip jum duñia' gu ja ge'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' no't jax dhuuk bhai' ji bhaam ja bui gu tujuandam tugi'ñ, nam gu' cham maa'n ñi'ook kap duuka'. Ja'p jañ kai'ñ kam jup kai'ch na ni ji'x kur pui' na pim jax jiñ ai'chuxi'ñ jai' dhit. Jup kai'ch japim nañ a'm jup tui'dhi' gu ja ge'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' nam ba' xiñ jii'gi'ñ. ¹⁹ ¿Aapi'm ba' pui' ja ge'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm jup tui'dhi' aa gui' nam jam kaichu' nam ba'x ja jii'gi'ñ nam mai' ja jootos ja a'm dir gu ja'tkam? ¿Jia na gu' cham? Pu dhi' bhaan jix maati' na cham ji'x jir pui' na pim jax jiñ ai'chuxi'ñ. ²⁰ Matgim aañ gu Dios ji nañ bhaankam ya oirit mai' ja jootos gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam. Gu Dios pix diih jiñ a'm ti niidhim, pui' kum ba' xiñ jii'gi'ñ. Ba' dhi' bhaan jup jix maati' nat bam ai na pim pai' dhuuk ampix machia' na pim jax ja'k duñia' na ba'x joi'mdat jam a'm ba ti niidhidha' gu Dios.

²¹ 'Gu ja'ook ja'pni ja'k jup ji buusan na jax maa'n gu maa'n kam jix oogim na mu pai' tu bia'ka' gu bixchuga'n jax chu'm ba'k chir. Ba' mi' tu nuuka'nda' ji dhaagit gui'

na ki'n jum palhbuidha' no' jaroi' bax chi iixdham, sia ku gu'p jix oo'. ²² Gu' ji no't gu'x dhupii'ñ mu ai gu jumai maa'n kam nax io'm jix oo' ka', cham tu' pui' na gui', mi' dho daagii xi iixdhai gu tu' na ka daa'nka' na git ki'n jum palhbuidha', pui' ba' xi gibimii gammiji xi ardimia'. Gu bixchuga'n ba' biix bhaan ji chu bi'ya' na mij'i ka tu bia'ka' ba'k chir.

²³ 'Na gu' gu jaroi' no' cham pui'p ilhii'ñ nañ aañ jax ilhii'ñdha', dhi' bhaan jix maati' ka' na xiñ bhaamki'ñdha'. Gio gu jaroi' no' cham jiñ palhbui'ñ nañ tu jumpa'nda', dhi' bhaan jix maati' ka' ip na ja'kbui' kat ti ji'dilhka'nda'.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax jum buada' gu cham kii' ii'mda'
(Mt. 12:43-45)

²⁴ 'Gu cham kii' ii'mda' no't bhaan dir ba buus gu maa'n kam, ba jimiia' mummi ja'p gampix jix chu gak kir na tu gaa'mira' na pai' kiicha'. Ba' no't cham pai' ti tii nar joidham, jup jum aa'nda': "Gi no' ñich giop jii bhammi nañ pai' kiokat, na gu' cham pai'r joidham ya ja'p." ²⁵ Ba' joidham ti tigia' na gio bhammi'p ba bakia' bhaan gu maa'n kam, jix chi kii' ka', joidham tu boxkix ka', na gu' pui' ji buusanda' no'x kii' gu maa'n kam. ²⁶ Ba' xi dhai'ññia' na ja bai'ñmira' ji'k xijum gook pup gu bipnaga'n cham kikii' i'ii'mda', nam jix io'm xi chu xi buada', maap jam ba' bhai' ba baapkia'. Mi' dhir dho gi ba' gu'x io'm bam duñia' ji gu maa'n kam, cham tu' pui' na biipi' dir.

Gu Jesuus na ba aagi'ñdha' maa'n gu ubii na sia jaroi' na pix jix bhai' ba tu jimda' no' mi' pui' ba jim na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios

²⁷ Ba' na mi' pui' ka tu a'ga gu Jesuus, maa'n gu ubii mij'i dir ja'p ja saagi'ñ gu ja'tkam jup titda ge'kii'n:

—Moo git joidham jix bhai' tu jimda' gum naan na pich bhaan dir maaxir, gio nat magoonik bam gi'iih.

²⁸ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Ja'pji sia ji gui' nam keffji mi' pui' ba jiimda' na jax jum kai'chdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios na pui' gammijix bhai'p ba tu ja jimda'.

*Nam pui' ba t̄ida' gu Jesuus gu ja'tkam
gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ nap duñia'
na tu'r jix bhai'm duukam nam cham pai'
nii'ñdha'*

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Ba' giilhim mui' pix ja'x ji aajim am gu ja'tkam mi' na pai'p tu'lii' gu Jesuus, nammi ja'p ba xi ju' am. Ba'p ja titda:

—Jai' dhit gu jaaduñ nam ya'p tu'lii' tiix aa' am nañ sap tu' jax xi dhuñia' nam cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ñ, gu' ji na gu' cham tu' pu chu'm ja a'm jum aa', nam gu' giilhim jix u'ua'tulhdhix. Ku gu' aañ jir dhi' pu chu'm ka' ji nam jax chu'm jix aa' nam tigia', pui'ñ yup jiñ dhuñia' nat jax jum duu bijik gu Jonaas. ³⁰ Gu ja'tkam Niinibe oi'ñkam bhaan dir maat jamit gu Jonaas na bax ja tulhiiñchudam gu Dios. Aañ ba' pu'ñi ip ya' ja bui xib gu ja'tkam, aañ pix jiñ a'm dir machia' am na jax ja'k cham ja tulhiiñchuda' gu Dios gatuuk ja'p na jax jano' gu Jonaas. ³¹ Jano' na pai' dhuuk jum aaya' na guñ G'kora' ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam ji'k tu' jax buimii ya' dhi oi'ñga'n, gu ubii gui' na bijik jix io'm jir ge'kam kat mi' dhir ja'k jurnip, jano' xi kikboi pui' ti'ya' na pim cham tu'r kiki' ja'tkam, na pimit gu' cham mi' pui' jii na maadit tii pu ya' jam aa'ñdhimik na pim pai' oi'dha' na pim jax ja'k mi' pui' jimia'. Gu' gui' gu ubii mik dir jum dikoo'ñ nat bha jii nat bha kaim gu ge'kam Saloomoon na giilhim jix chu matda' ka'. Ku gu' gui' na maadit xib ya oiri, jix io'm jix chu maat ji gio nax io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na jax jano' gu Saloomoon. ³² Sia gu ja'tkam Niinibe oi'ñkam xi gu'kii pui'p ti'ya' am jano' na pim maaxik cham jir kiki' ja'tkam. Na gu' gu ja'tkam Niinibe oi'ñkam moo jano' pu soi'm ilh jamit buifor gu Dios nat jax pui' tu ja a'gi gu Jonaas na cham bhai' tu ja jim. Ba' gui' na maadit xib ya oiri, jix io'm bhaan ti nii'dhim gu Dios, cham tu' pui' na gu Jonaas.

*Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na gu buupui
ja'p ji buusan na ge'tanoor*
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ 'Aañ cham ji'xkat jaroi' pai' nii'ñ gu maa'nkam na xi miichdhai gu kañdhiir miji ja'p xi kiisa' na pai' cham tu maax

ka', piäm ku tu' ki'n xi chaa'bidha'. Gu' ja'pji bhammi ja'p na pu xi kiisa' te'kob na ba'x chu maax ka' nam mi ja'p oipoda' gu ja'tkam. ³⁴ Dhich buupui pu'ñip ji buusan na jax gu kañdhiir na joidham ge' tu maaxi'ñ ka' tukaa' no' bi'ñdhix, nach gu' ki'n ti nii'ñ. Mui' pix pux chum tukgam ka' gu' no' cham kiki' dhich buupui. ³⁵ Ba' aapi'm jix bhai' xim duukat na cham tutkia' dhi jam buupui. ³⁶ Na gu' no' joidham jix kiki', jix bhai' nii'ñdha' pim gu jam tutku' na jax chui'ka'. Pui' na jax gu kañdhiir no'x bhai' miim, na gu'x bhai' tu maaxi'ñ ka', pu cham pai' maa'n kap pix am jix chi iika' ka'.

*Gu Jesuus na pui' ba ja ti'ida' nam cham
bhai' tu jim gu pariseos gio gui' nam sap jix
mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios*

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lk. 20:45-47)

³⁷ Ba' nat pai' tiimo na tu a'ga gu Jesuus, maa'n gu pariseo ba baidhak na tu koi'ra' kia'mi'ñ. Ba' gu Jesuus ma oi ip, jimidat mi' ji dhaibuk ba ti nii'r nam tu bhiidha' na pai' tum kua'. ³⁸ Ba' gu pariseo cham jir juraa'n nat tii nat cham jum ikoim, na gu' panaas nax maat diilh, jum aa' na xim ikoimdhai gu jaroi' no't ba ji chu juu. ³⁹ Ba' gu Jesuus na gu'x maat na cham juraa'n daa gu pariseo, jup titda:

—Ja'p moo tiix u'uañ jum ilhii'ñ japim aapi'm na pim pariseos jum tiiti'. Gu' dai daam dir na pim tii xi ja bopkon gu jam ja jooxia' gio jam bapaas, irban dir ja'k gu' giilhim mi bhi'sap ji gu jam ua'tulhdhara', na pim ti iixi'ñdha' gam biix aixim na pim tu buada' na tu' cham jir kii'. ⁴⁰ Cham jam jur bia' pim dho jia ku pim ba' pui' ja'k tu jim. Jax jum aa' pim aa na cham ti nii'ñ gu Dios jura'ram gu maa'nkam? Jax dhui nat gu' biix yup duu na ji'x jir tuuku', sia irban dir, sia daam dir. ⁴¹ Ba' tu' na jax chui'ka' ya' dir ja'p ja'k, tu' silhkam japim jix ja joi'mdat ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam gui' nam cham tu' bia' ni ji'x. Pu'ñi ja'k dho gi gu' ba oñia' ji sia irban dir ja'k gu jam ua'tulhdhara'.

⁴² 'Tiiñ jix buam jiñ aa' jam a'mkam aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' cham bhai' ja bua gu ja'tkam gui' nam biix aixim bhaan jum tulhiiñ. Aapi'm dai sap pik ba' gammiji mi tu aichdhidha'

chiop na ji'k bhaan yup bipio' gu Dios gu tu' na pim ti' is, gu' ba' gu ja'tkam cham ja nini'ñ japid sia kum mi ja'p soi' tu'ii' jam taagib. Dhi' ji ba' pik biipi'm aa' na pim jix ja joi'mdaix bhai' ja duñia', gatuuk japid ba' pui'p ba duñia' gu tu' nam aa'nda'.

⁴³ 'Gio ba' na pim ge'gerkam jum taat ka', biipi' dir japid jix dharaibuktu'nda' na pai' tum daanda', ni ji'x ku pim iam gatuuk dir xix dharaibuktu'nda'. Gam na pim jix aa'nda' nam biix gu ja'tkam tu' ka'm jam niidhat jam ñio'kdhidha' mu ja'p na pim jax jiimda'.

⁴⁴ 'Ja'p pix ji buan japid na jax gu maa'nkam no' bijik dir mi' pai' ba yaasap na cham ka tu maati' ka', siam chi daam dir mi oipo gu ja'tkam. Pu ni kum jix mat ka' no' tu' maa'nkam bita'n yup diibaalhchik.

⁴⁵ Ba' maadit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' dhir ja'p yup kai'ch:

—Jiñ jaduuñ, aach biix yup jich ia'ñ pui' na pich jax tii, panaas jap sia aach jich aagit yup kai'ch.

⁴⁶ Ba' gu Jesuus yup titda:

—Sia dho tiiix buam jiñ aa' iñ jam a'mkam aapi'm na pim sap pik ba'x maat gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ja'p ji buusan gu' na pim tu ja bhiiñolhdhatu' gu ja'tkam na pim dai gui' ja chianda' nam mi' pui' jiimda' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios, gam na pim jax ilhii'ñ diilh. Aapi'm diilh gu' pu cham mi' pui' jiim.

⁴⁷ 'Gio na pim jix bhai' xi chu buada' nam pai' yassap gu bijik dir kam gui' nam ya ja'p tu a'gimik bhaankam gu Dios, gu' gu jam bopxi kat na mit ja koodak mi' ja yaas nam jix bhaamut ja keek'nam tii tu ja a'gi'ñdha' na jax jir mi' pui'. ⁴⁸ Ba' dhi' bhaan jix maati' na pim jix bhai'm taatit am jix bhai' tu bua mi' na mit pai' ja yaas.

⁴⁹ 'Pui' pu tii ji gu' guñ Gi'kora' na giilhim jix chu maat nam sap cham ja kiigalhdha' gui' nam pu'ñi bhaankamu'n ya ja'p tu a'ga, jai' ja kooda' am. ⁵⁰ Ba' aapi'm pik jix io'm jam o'bhai'ñdha' gu Dios na pim xib ya oipo na mit ba ja koi gu jam bopxi kat gui' nam bijik bhaankamu'n ya ja'p tu a'gimik. ⁵¹ Nammi dir bhai' ji jam kusbidha' bhaan gu Abel na mit biipi' mua, ya' juugit na pai' gu Sakariyas, gui' na mit mi irban mua

na pai' kiik gui' na bhaan tum makgirxi'ñ gu Dios, gio gu ba'aak nam pai' dhir tu daan gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Jam aagi'ñ iñ moo na aapi'm jai'p jam o'bhagi'ñ gu Dios na mit tu koi gu jam bopxi kat jano' dir.

⁵² 'Gio gu' aapi'm na pim sap pik ba'x maat gu ñio'ki'ñ gu Dios, ja'p ji buusan na pim aapi'm ua' gui' na ki'n jum kukpio'k mi' pai' na tum mamti na jax ja'k jir am na pim mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, gu' ji na pim gu' cham ja kukpio'ki'ñ gu ja'tkam, ni aapi'm diilh ku pim mi baapak.

⁵³ Ba' giilhim bhai' ji bhaak jamit gu pariseos gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na pui' ja titda gu Jesuus. Biix aixim bhai' ba tikka am maap jim daagik ⁵⁴ nam mi' pix mamai'chik no' sap moo pui'p ilhii'ñ nam jax ilhii'ñ diilh gu tu', piam ku gu' sap cham, dai nam ba ja aagi'ñdha' gu ja ge'gerkam tuk.

12

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nam cham ja jiig'ñdha' gu pariseos

¹ Ba' giilhim mui' mi' mam jumaap jamit gu ja'tkam na pai'p tu'ii' gu Jesuus, namm'i ja'p xi ju' am. Giox kabkam ki'sap am jai' miji ja'p, nam gu'x kobkom mi guguuk. Ba' biipi' mui' ji chu ja a'gi'gui' nam kaichu', yup ja titda:

—Moo pim cham mia'n ja a'jida' gui' nam pariseos jum tiiiti'. Giilhim jix kaidha' gu' gu ja ñi'ook, ja'p jir tu'm am na jax gui' na ki'n jappukar gu paan, pu cham mi' pui' jiim am diilh nam jax ja aagi'ñdha' gu ja'tkam. ² Ku gu' kam aajim ji na pai' dhuuk matgilhia' nam jax jir tu'm, sia kum gu' xib diilh pix pui'x chu maat. Na gu' cham ji'xkat jum ixchu' gu tu' sia ku tii ixchuix panaas, ni ku cham ji'xkat na moo cham yup matgilhia' sia ku tii cham tu aa' gu jaroi'. ³ Ba' aapi'm pu'ñi ip no' pimit tii ixchuixim mu pai' tu a'ga gu tu', maa'n na jax matgilhia' gatuuk. Sia pimit chi moo tii kabkam xim kuupak mu pai' jax chu'm ba'k chir, nai' pix ja'x chum jiiñakda' na pui' tum kai'chdha' gatuuk.

Gu Jesuus na pui' ba ja tiiда' gui' nam kaichu' nam cham ja iiбhi'ñdha' gui' nam tu koo'n

(Mt. 10:28-31)

⁴ Ba' ja'p jañ jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ na pim cham ja iiбhi'ñdha' gu ja'tkam gui' nam jir tu koo'n kam, cha'pim totdon ka'sia kum xi jam koodak. Na gu' no' mit moop ma jam koi, dai gu jam tutku' nam ja kooda', gu jam i'li'mda' pu cham nam jax dhooda'. ⁵ Gu Dios ji na pim jix iiбhidhat oipoda', na gu' gui'x bhaai' na xi jam koodai mu ja'k xi chu chiñia' nam ja iabu' gu jam i'li'mda' nam pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha' no' pim cham tu'ka'm nii'ñ. Tu' ka'm japim moo nii'dhat, aañ moo ya' pu jam titda.

⁶ Cham da'ram namiiк am dho gux bii u'ji' nam mu ja'p jum ga'ra, jix chamaam aix am gu gook tumñix cha'm. Gu' ji na gu' gu Dios jix dha'ram ja ilhii'ñ sia kum cham tu' bhaigim tu'm panaas. ⁷ Aapi'm gi ba' na pim jir ja'tkam jam jur bia' kam, ;ja'p jum aa' pim aa na cham da'ram jam ilhii'ñ gu Dios? Matgim giilhim ji nax dha'ram jam ilhii'ñ, sia jam kuup jix bhai' ja'kildhix kam bia'na ji'k bha tuut jam moom am. Ba' cha'pim jax jum aa'nda', na gu'x io'm jix dha'ram jam ilhii'ñ gu Dios, cham tu' pui' na gu u'ji'!

Gu Jesuus na pui' ba ja tiiда' gui' nam kaichu' nam ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam kaichu'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ No'm ba jam tikka gu ja'tkam no' pim jiñ kaichu', xi ja aagil'ñdha' pim na pim jiñ kaichu', aañ ba'p ja aagi'ñdha' gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' na pim silhkam jiñ kaichu'. ⁹ No' pim cham ja aagi'ñ, aañ pui' piж jup ja tiiда' gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' na pim pu cham tu' silhkam jiñ kaichu'.

¹⁰ Ba' no't jaroi' giilhim jiñ chii'n aañ nañ bhaankam ya oiri gu Dios, jum ua'tulhdha', dai piж ji na gu' giop tu uañdha' gu Dios no't soi'm ilhdhak pu tii na cham pui' ka kai'chdha'. Gu' cham ji'xkat tu uañdha' ji kia' no't gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' giilhim tii'n na jax cham jir am, na gu' dhi' buiñor jix io'm jir ua'tulhdhara' no' jaroi' jaaxmam kai'ch.

¹¹ No' mit pai' dhuuk jam da'ngik mu ja'p pai' ba jam tuttuim chichiop piام mu ja'p pai'x kakai' ja bui, cha'pim jax jum aa'nda' sia ku panaas cham bhaai' na pim jax ba ji chi'ya' ja bui. ¹² Jax dhui na gu' diilh piж bhai' ji bhaigia' na pim jax ti'ya' no' pim bhaan bap tui'dhi', na gu'gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' jam makia' gu matda' na jam a'm tajaañixchu'nda'.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham jir am no'jaroi' gan jix aa' nar jix chumñigam ka'

¹³ Maadit ba' mij'i dir ja'p ja saagi'ñ gu ja'tkam jup titda gu Jesuus:

—Jiñ jaaduun, mi' dhir jap iam ja'p jiñ chii'ñxidha' guñ xiix na tuñ makia' na ji'k jiñ a'm jup tuñ bipio' gu bixchuga'n guñ chaat kat. Ni ji'x ku xi chuñ maakim.

¹⁴ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Jax dhui nañ aañ cham tu' ge'kam ki'n daaxix nañ mu pai' ja maakda' gu ja'tkam na ji'k ja a'm tu bipio' gu tu'. ;Ka' paa pimit duuk pu chu'm ki'n ge'kam jiñ dhai kup ba'x maat na pu chu'm jir jiñ a'mkam?

¹⁵ Ba'p ja titda biix gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii':

—Cha'pim dai bixchu'x chu aa'nda' na pim git xi chu bia'ka', na gu' cham tu' gu biix aixim na tu bia'ka' gu jaroi' na ba'x bhai' tu jimdai'.

¹⁶ Ba' xi ja aa'ñ bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu maa'nkam jix chumñigam nat jax tu jii, jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam giilhim ge' ma ii gu tiriik. Giilhim jir jix chumñigam ka' gu', ge'ger ja bia'ka' gu dippir. Ba' nammi ji kii nat pai' dhuuk ti bhiñ gu tiriik. ¹⁷ Ba' cham ge'ger jup tu ba'bhak ka', i'lhich mi' ja tuttu ka'. Ba'p jum aa' jura'ram bhaan: “;Paañ ba' ja'k ulhña' dhi jai' tiriik na bi'ya' sia ku ñich jai' mi ulh dhi i'lhich ba'pki chir, na gu' cham biix mi aix?” ¹⁸ Ba' ja'xpix jup jum aa' ip gio: “Ja'pji nañ ja ia'rsai dhi i'lhich ba'bhak ge'ger mi' ja tuttu' na ba' maa'n jimdai biix mi aaya'. Guñ bixchu'ñ bhai' dhir ja'p gai dhir jup xi chu ulhña'. ¹⁹ Mi' dhir ba' dai nañ bañ jiipi'ñka', tu kua'da' iñ jix bhai'ñ chaatit gio nañ jix maim ka'. Mui' oidha' mi biitka' gu' dhi tiriik.” ²⁰ Ba' na mi' pui' kam aa' gu maa'nkam, jup titda

gu Dios: "Joidham tii ti ilhii'ñ ap jia. Jaroo ba' bhaan ji chu bi'ya' dhi' nap tu' bhaan tu a'ga? Nap gu' aap ja'xñi tukaa' cham tu' ka duaka'. Cham jum jur bia' ap kup ba'p kai'ch." ²¹ Pu'ñi pix ja'k ba' tu jimia' gu jaroi' sia kut tii joidham ti ilhdhak nammi ji chi kii gux dha'ram tu namkim ya' kam dhi oi'ñga'n, pix ji no' cham jir jix chumñigam ip buiñor gu Dios.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' naja a'm ti niidhim gu Dios gui' nam jir maamra'n

(Mt. 6:25-34)

²² Ba' mikkat gu Jesuus jup ja titda dai gui' nam kaichu':

—No' pim pai' dhuuk cham ji'x ka bia' gu koi' piam tu'jannulh na pim ti'ya', cha'pim jax jum aa'nda'. ²³ Na gu' cham tu' pik jum aa' gu koi' ni gu jannulh, gu' gui' ji jam i'il'mda' gio dhi jam tutku' nax io'm jum aa', dhi' pik japim gaa'ñchu'nda' na jax ja'k jix bhai' tu ja jimda'. ²⁴ Gio gu' ja nii'ñ japim gu kokkon. Cham pai' mu pai' or am gu tu' nam kua', nam gu' pu cham ti is. Ni kum pai' tum bipi'ñ jax chu'm ba'k chir, jax dhui nam gu' pu cham tu ba'bhad. Gu' ji na gu' gu Dios tu ja maak nax joi'mdat ja nii'ñ. Dho jaiñ, jaapi'm ba' cham jix io'm jup xi jam joi'mdat jix bhai'p jam duñia' aa gu Dios na pim jir ja'tkam? ²⁵ Gio gu' cham ji'xkat ja'kbui' oidha' aichdha' na duaka' gu jaroi' na ji'k tii xi ilhii'ñdha', na gu' cham jaroi' diihl jup bua gu ii'mda', siat chi moo tii biix juraa'n ki'n pui'm aa na ja'kbui' oidha' aichdha' git. ²⁶ Ba' dhi' pu'ñi ip, cham jir am na pim ja'p pix jix chu aa'nda' gu tu' na cham jum aa', na gu' cham ji'xkat jaroi' alhi'ch pup jup duñia' gu ii'mda' na ba' ja'x pup xi dhuaka', sia kut bam ai na pai' dhuuk mukia'.

²⁷ 'Ja nii'ñ japim ip gu yooxi' nam nai' yoot biix aixim tu'm jix a'bhar. Cham tu' diihl jup tu bua am gu tu' nam ki'n jum a'bhartu'n, ni kut iam pu chu'm jix a'bhar tiim tii'dhak gu Saloomoon gui' nax io'm jir ge'kam kat bijik, sia ku tii joidham jix bhai' xim duuka'. Gu yooxi' gu' gu Dios na pu chu'm tu ja ti'ii'ñka', cham tu' diihl. ²⁸ Ba' no' gu yooxi' pui'x a'bhar tu ja ti'ii'ñ gu Dios sia kur gampix kam gio na buimgidhak bax

gak ka', gu Dios aa ba' cham jix a'bhar jup tu jam tii'dha' na xi jam joi'gi'n na pim jir ja'tkam dudua kam jum jur bia' kam? Tu jam tii'dha' ji matgim, dai ji na pim biix jam jujur ki'n buiñor ti jiigi'ñdha'. ²⁹ Ba' cha'pim jax jum aa'nda' sia ku pim cham ka bia' gu tu' na pim jugia', ni gu tu' na pim i'ya' no't ma gaa gu suudai!. ³⁰ Pui'm dho tu'ii' ji gui' nam chakui maat gu Dios, biix dhi' pu chu'm jam bhaan jix buam jum aa'. Gu' matgim aapi'm bax maat ji na jaroi'r jam Gi'kora', gu Dios dho. Gio gu' gui'x mat ka' na tu' jam a'm jum aa'nda'. ³¹ Aapi'm dai ji na pim mi' pui' xi dhuiñchu'nda' na jax jix aa' na ba'x joi'mdat jam a'm ti niidhidha'.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nam jax ja'k jir jix chutumñigam ka'x dhaam ja'k

(Mt. 6:19-21)

³² 'Cha'pim tu' bhaan totdon ka' aapi'm na pim ja'p ji buan na pim jir jiñ kakasnira', na gu' sia ku pim jir gook alh, guñ Gi'kora' xi jam joi'mdat jam a'm ti niidhim. ³³ Cha'pim jax jim aagit xi ja maakat gu tuumiñ gu ja'tkam gui' nam cham tu' bia' ni ji'x. Xi chu ga'rat japim gu tu' na pim bia' na pim ba' mi' dhir ja maakda'. Na gu' no' pim pu'ñi ja'k duiñchu', aapi'm jum tutumñigamtaidha' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na pai' gux ixkum cham ji'xkat aaya', ni gu tu' na ti di'nbalhchu'n ku cham ji'xkat aaya'. ³⁴ Na gu' gu jaroi' mu pai' no' bia' gu tuumiñ, dai mummi ti'ii'ñchoka'. Ba' pu'ñi aapi'm no' pim it bam tutumñigamtax dhaam buiñor gu Dios, dai bhammi ja'k japim ba titii'ñchoka'. Dhi' pu'ñi ja'k jum aa' na pim duñia'.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nam gammiji mi' pui' xi jii mit na jax jix aa' gu Dios

³⁵ 'Gammiji pim gaa'ñchu'nda' na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios.

³⁶ Ja'p japim tui'ka' na jax gu tujuandam no't gu ge'kam xi ja chianik nam mi' darka' kia'mi'ñ nam kupio'kdha' na pai' dhuuk mi aaya' na jax maa'nnim bha tu soosnia' na xim tiimorai mu pai'. ³⁷⁻³⁸ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jimia' gu tujuandam no'm ti nii'ñ na pai' dhuuk mi aaya' gu ja ge'kam tuk, siat iraab tukaa' mi ai,

piam katukgab, piam jix dha'npam ji chu maaxirik. Aañ ya' pu jam titda nax bhai'm ilhdhai gu ja ge'kam tuk xi ja chiñia' nam daraibu' na ba' tu ja bhiidha' nam tu jugia'. **39** Gio gu' ja'pnip tu tu'ii', pu cham mat ka' am gu tujuandam na pai' dhuuk mi aaya' gu ja ge'kam tuk, ja'p na jax gu jaroi' na gu' pu cham mat ka' na pai' dhuuk mi ephi ti ixdha' gux ixfum kia'mi'ñ, joidham no' gu' pu biipi' dir bax mat ka' git na ba' mi' pix ba tu nuuka'nda' nam cham ti ixdha'. **40** Ba' aapi'm pu'ñi, jix bhai' pim jum duuka', mi' pim pui' xi jiimit na jax jix aa' guñ Gi'kora', na gu' cham maati' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jim ya' dhi oi'ñga'n nañ jam baidhika'. Cham jum ilhdham pix ya aaya' iñ gu'.

Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji ja ua'rgidhai gook gu tujuandam
(Mt. 24:45-51)

41 Ba' gu Peegro bhai' ba tikka, jup titda:
—Jiñ jaduuñ, ¿dai aa nach ji'k bam kaichu' nap jup jich chitdat jup kai'ch dhi' na pich tu' bhaan tu a'ga? ¿Ka' biix aa dhi jai' nam ya'p tu'ii'?

42 Ba' gu Jesuus jup titda:

—Dho pui' na maa'n gu ge'kam ip no't mi'k ja'k bhai' na mi' xi dho'ñchoi maa'n gu tujuandam kia'mi'ñ, na mi' ka tu ja maakda' gu maamra'n ganai' jajaa'nni'ñ na pai' dhuuk jum aajidha' nam tu kua'da'.

43 Ja'p moo joidham jix bhai' tu Jimia' gu tujuandam no't mi' pui' duu na jax chiñia' gu ge'kam tugi'ñ, **44** na gu' gu ge'kam joidham jix bhai'm ilhdhai daasa' na ti nii'ñxi'ñka' biix na ji'k tu' tu bia'ka', tu' silhkam jañ moo ya' pu jam titda. **45** Gu' ji no't gu' gu tujuandam jax jim aa nat pai' dhuuk jii gu ge'kam tugi'ñ: "Kapbhai' nat mi'k ka jii gu ge'kam, aañ ya' xi chu koi'mi' nañ ji'x ilhii'ñ, xi maimukimi'i iñ, xi ja gibichpagai iñ dhi oi'ñkam gio dhiñ biim tuutu'm tujuandam nam ya oipo, gammiji biix aixim nañ jax ilhii'ñ jañ pui' xi chu buimi'i." Ba' pui'p ji chu duu gammiji biix aixim nat jax ilh. **46** Na pai' dhuuk mi' pix ba kiika' gu ge'kam tugi'ñ na cham pum aa'nda', giilhim dhox io'm tulhiiñchuda' bhaamui, ja'xbui' pui'p tulhiiñchuda' na jax gui' nam cham ji'x tu' ka'm ti nii'ñdha'.

47 'Na gu' gu jax chu'm tujuandam no't ti xi aa'ñdhak gu ge'kam tugi'ñ na tu' cham jir am na pu buada', gu' ji no't gu' tu' pix ilhdhak pu dhuu, na pai' dhuuk mi ephi gu ge'kam tugi'ñ giilhim gabiimii chipliñ ki'n. **48** Ba' gu tujuandam no't pu cham aa'ñdhak gu ge'kam tugi'ñ na tu' cham jir am na pu buada', cham tu' mui' gii'bua' sia kut pu dhuu gu tu' na cham jir am, na gu' pu cham mat ka'. Gio gu jaroi' no' mit biix aixim chia gu tu' na jax dhuñia', biix jum aa' na tu aa'nda' no't jix bhai' mi pu tu duu. Gu' ba' gu jaroi' nam ji'k pix tu chiñia' ip, dai ja'kbui' aa'nda' ip na bhaan tu aa'nda' no't jix bhai' mi' pui'p duu.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' nat cham tu' pu kai'ñkam bha jii na ya' pui' ja duñia' nam jax ja'k maa'n ñi'ook bap duuka' gu ja'tkam (Mt. 10:34-36)

49 'Aañ na ñich bha jii ya' dhi oi'ñga'n, ja'p ji buus na ñich bha tu kuusdam, tiñ bax aa' na git ba ti miijidha'. **50** Gu' ji na gu' biipi'm aa' nañ jiñ chulhiiñna' na ba' pui' ba tum duñia'. Tiix buam tu tatda' ip ba' nañ ti niiira nañ jiñ chulhiiñna', aa'nda' git nañ mi' dhir ba buusnia'. **51** Cham tu' ñich pu kai'ñkam bha jii nañ pui' ja duñia' gu ja'tkam nam jix io'm jix bhai' ba kai'chdha', gu' ja'pji nam jix io'm ba xim bhabhaakui'ñdha'. **52** Na gu' pui' na jax no'm jix chamaam maap mi' pui' ka tu oi'dha' gu ja'tkam, no'm gu' gook ba ti jiigi'ñ jiñ bui, gu baik nam cham ti jiigi'ñdha' bhai' ji bhaaku' am ja bui gu gook. Piam kum gu' gu baik ti jiigi'ñ jiñ bui, bhai' ji bhaaku' am ip gu gook nam cham jiñ bui ti jiigi'ñdha'. **53** Piam gu ja maamar bax bhaak ka' am ja bui gu ja tataat gio gu ja nanaan, piam ku gu' mu dir bha ja'k bhai' bax ja bhaamki'ñdha' am gu ja maamar. Piam gu ja bha'bhar a'oo', piam gu ja kaka'mda', jax ña pix ja'k.

Gu Jesuus na pui' ba ja tiida' gu ja'tkam najax kum ba' cham maat najaro'i'ja bui oiri nam pui'x maatit ti nii'ñ gio nam jix maatit tu taat

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

54 Mi' dhir ba'p ja titda gu Jesuus biix gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii':

—Na pim pai' dhuuk nii'ñdha' gu tibaa' na bhai' ba tiisdia' jurnip dir, bax mat ka'

pim na bax kibaarum ka', ba' pui'p ji chu buusnia' na pim jax ilhii'ñdha'. ⁵⁵ Gio no't jix juuk ba jib, bax mat ka' pim ip nax chatoiñdhim ka', ba' pui'p ji chu buusnia'. ⁵⁶ ¿Gu' jax ba'r jum duukam ku pim ba' cham maatit nii'ñ maadit gui' na ya oiri jam biim na pai' dhir ja'k jim gio na jax kai'ñkam ya oiri? ¿Kux cham bhaai' aa na pim pu'ñip jix mat ka' git? Pui' pix kai'chdha' pim dho bak.

*Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham bhai'
ka tu Jimia' gu jaroi' no't cham biipi' dir pu
ti'i'n na namkidha' gu ua'tdam tugi'ñ
(Mt. 5:25-26)*

⁵⁷ Diilh japim mi' pui' xi Jimii na jax jix aa' gu Dios, diihl japan xim ga'ngidhat na tu'r jix kii' gio na tu' cham jir kii'. ⁵⁸ Na gu' dhi' ja'pni pix tu tu'ii' na jax ya' dhi oi'ñga'n bhaan no' jaroi' mui' tu ua'tu'n, na buuprai ba bhiika' gu ua'tdam tugi'ñ na ba kuupmira' no' cham namki'ñ. Gu' ji no't gu' biipi' dir pui' ba ti'i'n gu ua'tdam tugi'ñ na namkidha', nam chakui aaya' na pai' daaka' gu ge'kam, mi' dhir dho pu ja'k suulhgia' am nam jix bhai' maa'n ñi'ook xip dui, ba' cham tu' mu ka aaya' am na pai' daaka' gu ge'kam. Na gu' buiñor gu ge'kam dai nam xi aa'ñdha' nam jax kai'ñkam ua'tulhi'ñ, pu miji ja'p xi kuupa', cham tu' na jax jup ka kai'chdha'. ⁵⁹ Cham dho ji'xdha' buusnia' mi' dhir no't cham tu namki nam ji'k bha taanda', aañ moo ya' pu jam titda.

13

*Gu Jesuus na pui' ba ja ti'ida' ji'kchi gu
ja'tkam na ja a'm jum aa' nam mi' pui' ba
Jimia' na jax jix aa' gu Dios*

¹ Ba' ji'kchi gu ja'tkam mi'p ba aa'ñdhem am gu Jesuus, nat sap gu Pilaato tu chia bhai' Jerusaleen nam ja kooda' ji'kchi gu ja'tkam Galilea kam, nam bhai' oipot ge' chiop ka tu makgirxi'ñ gu Dios. Sap ba' gu ja i'hir ki'n tum jupsusa biix xikoolh bhai' na pai' tum makgirxi'ñ gu Dios, na pai' gu sasoi' gu ja i'hir ki'n jup tum jupsus. ² Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—¿Gu' ba' aapi'm ja'p jum aa' aa nam dai gui'x io'm jix u'ua'tulhdhix kat na mit ba ja koi, gu' ba' panaas cham pik gu jai'

nam pui' mup oi'dha' Galilea? ³ Matgim biix ji nam pui'x io'm jup jix u'ua'tulhdhix, pui'p ja tulhiiñchuda' gu Dios no' mit cham soi'm ilh buiñor, sia aapi'm no' pimit cham soi'm ilh. ⁴ Gio jan' na mit mambhiix daman xijum baik gu ja'tkam koi, nat ja tiim gu teb bhi'ñbak nat ia bhai' Siloe, ¿ja'p jum aa' pim aa nam dai gui'x io'm jup jix u'ua'tulhdhix kat kut ba'p tu ja dooda, gui' ba' panaas cham pik u'ua'tulhdhix am nam bhai'p oi'dha' Jerusaleen? ⁵ Biix ji nam pui'x io'm jup jix u'ua'tulhdhix, sia pui'p ja tulhiiñchuda' gu Dios no' mit cham soi'm ilh buiñor, sia dho aapi'm nañ jax ba kai'ch.

*Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan
ji ua'rgidhai maa'n gu iigix na cham
i'bhai'ñcharda'*

⁶ Ba' bhaan ji ua'rgidhak gu Jesuus maa'n gu iigix, jup ja titda:

—Maa'n nim maa'n gu maa'nkam tii i'hix ka' maa'n gu iigix mu na pai' ti i'hix ka' gu uubas, gu' ji na gu' cham i'bhai'ñcharda'. Maa'n nim ba' giop ma tiigim no' cham iam bax iibhaidha' nat jumai oidha'p ba aich. Nim maa'n ku bha dhaa na bhai' tii ba niñi'ñ. ⁷ Ba'p titda gui' na mi'x bhai' buada' gu uubas: "Iara' ap dhi iigix, na gu' cham i'bhai'ñchar. Silh pix na bha ja'k cham bhai'. Bas maaki'n dir tii bhai' ba niñi'ñ iñ no' cham iam bax iibhaidha', pu nim maa'n ku bha daaka', na gu' chi bak cham tu i'bhai'ñchar." ⁸ Ba'p kai'ch gu' na mi'x bhai' buada' gu uubas: "Ea nach dai xib pix dhi oidha' ba niñra' no't cham iam ba iibhai'ch. Aañ ka xi moikxidha' gio nañ mi tu buidhimii gu tu' na ki'n jix bhai'm duñia'. ⁹ Mi' ba' no't gu' cham ba ji iibhai'ch, dai nañ ba iara'."

*Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu ubii
jano' pik na pai' dhuuk cham tum juanda'*

¹⁰ Maa'n nim gu Jesuus ma jii maa'n kap nam pai' tu chiopi' ka' gu Israel kam ja'tkam, jano' mu jii nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' bhai' ji chu ja a'gi gu' nam ji'k mi'p tu'ii'. ¹¹ Ba' maa'n mi'x jai'ch ka' gu ubii jagi' na ge'x kaboorak ka' komi'ram dir. Ampix jix dhumaaram tu oiri'da', gio na bhaan pix jix ka'ook ka', pu cham bhaai'n

ka' na jax jum silihñä'. Maa'n gu cham kii' ii'mda' pui' ja'k duuka'. Mambhiix daman xijum baik oidha' bap duu na dir pui' ba tu'ii'. ¹² Nat pai' dhuuk tii gu Jesuus na mi ja'p daa, mu ja'k xi baidhak amuub jup titda:

—Xiib ya' dodhia' ap ji matgim jiñ jaduuñ dhi' nap tu' ki'n jix ka'ook. Cha'p jax kam aa'nda'.

¹³ Ba' palhiip bhai' xi dhaa komi'ram. Jotmoda' mi' bhai' jim silih, jix kii'p jum duu. Ba' gu ubii ma taxchaabgi gu Dios jix dhaam ja'k. ¹⁴ Ba' bhai' ji bhaam gui' na mi'r ge'kam ka' chiop nat ba tu dua'ñ gu Jesuus na tii cham tum juan. Jup ja titda biix nam ji'k mi'p tu'ii':

—Jano' pim bha jimmida' na pai' dhuuk tum juanda' no' pim jix dhuduadhik, cham tu' xib na pai' dhuuk aagix nach cham tu' jax buada'. Tu' ka'm japim xi chi nii'ñdhat.

¹⁵ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Pui' pix kai'ch ap ji matgim. *¿Kux aapi'm aa cham ji'xkat i'chdhapu'* gu jam bhuru'xi' piäm tu' jam tuuru' no' jano' pik giilhim bax chanoom na pai' dhuuk tii cham tum juanda'? ¹⁶ Pu'ñi dhop ji buusan dhiñ jaduuñ nar boxii'ñ gu Abraam, gu cham kii' ii'mda' pui' ja'k duuka' nax dhumaaram tu oirida'. Mambhiix daman xijum baik oidha' ba tulhiñchuda. *¿Cham aa gu'r am ba' na dodhia' sia na pai' dhuuk cham tum juanda'?*

¹⁷ Ba'x xi'iraak mi' pui' pup tu'ii' gui' na mi'r ge'kam ka' chiop nat pui' tii'n gu Jesuus, biix gu jai' mit jup jix xi'ra nam pui'p kax bhaakut buiñor. Gu jai' ja'ppix ja'tkam nam mi'p tu'ii' dho gi gu' giilhim joidham jix bhai'm ilh jamit ji, nam gu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'ñ nat ge'p jum duukam bap tu duu gu Jesuus.

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu kai'ñ gu mostaasa
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Ba'p ja titda ip gu Jesuus gu ja'tkam:

—*¿Tu'ñ git bhaan ji ua'rgidhai jam aa'ñdha' na jax ja'k ji busaak gu jaroi' no't jix joi'mdak bhaan ba ti tii gu Dios?* ¹⁹ Ja'pni dho ji busaak na jax gu mostaasa no't jaroi' ii, no't giilhim ge' xiboorak gi'ir sia ku gu'r

ilhi'ch gu kai'ñ, u'ji'm bhai' xi chu kakoska' maamragaram.

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gui' na ki'n jappukar gu paan
(Mt. 13:33)

²⁰ Gio ba' ja'pnip ja titda:

—*¿Tu'ñ git bhaan ji ua'rgidhai jam aa'ñdha' ip na jax ja'k jup ji busaak gu jaroi' no't jix joi'mdak bhaan ba ti tii gu Dios?*

²¹ Ja'pni dho ji busaak ip na jax gui' na ki'n jappukar gu tui' no't jaroi' ba jip duu gu paan, joidham ge' bhai' ji jabka' sia kut tii palhiip pix mi bui'ñ.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na gook jix jai'ch gu bapoi
(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Ba' pui' xi chu ja a'gidhidhat gu Jesuus gu ja'tkam mi ja'p na pai' jax ji'dilh jir kikcham gio na pai' jax mui' pa' daa'ñxim jup jir kikcham, jimchu' Jerusaleen ja'k.

²³ Ba' maadit gu maa'nkam ba tikka, jup titda:

—Jiñ jaduuñ, *¿jir gook alh ka' am aa gui' nam buiñor ja'k bhiyya' gu Dios, ka' mui' aa?*

Ba' gu Jesuus jup titda:

²⁴ —Dho daipu' gui' nam ji'k ja jur daasai bhai' bhaan bubuakia' gu ki'ñgob na pai'r ilhi'ch. Aañ jix maat gu' nam mui' bhai' tiix bubuakik ka' bhaan dhi ilhi'ch ki'ñgob, gu' ji nam gu'x xijaim ilhdha'. Ba' aapi'm pu'ñi, jam jur japim xi dhaasai xi gaaga' na pim jax ja'k dui bhai' bhaan bubuakia' dhi' dhi ki'ñgob. ²⁵ Gio gu' cham tu' gammiji bhai' pu kupio'kix ka' dhi' dhi ki'ñgob. Aaya' ji matgim gu tanoolh na pai' dhuuk kuupa' gu kiokam. Cham ji'xkat ka jam kupio'kdha' no' pimit diirap dir ba bii, sia pim chi tii gatuuk mui'p ba tu soon. Gui'p jam tiida' mijji dir: "Jax dhui nañ aañ cham jam maat na pim jir jaroi' dha'."

²⁶ Ba' no' pim gu' jax kai'ch: "Dho aach jir di' nach jum biim tu koi'mik gio nach jum biim tu i'mik, mi ja'p jup oirit pu tuch a'gi'ñdha' nach pai' jax oi'ñka'." ²⁷ Ba'p jam tiida' ip gio: "Jax dhui nañ gu'ba jam aagi'ñ nañ cham jam maat na pim jir jaroi' dha'. Cha'pim bha ja'k mia'n a'jida', na pim gu' cham jir kikii' ja'tkam." ²⁸ Ba' giilhim jix buam jum ilhdhai bhai' ji susuaña' pim

aapi'm. Ba tigia' pim ip gu' gu Abraam, gio gu Isaak, gio gu Jakob, gio jai' mui' gui' nam bhaankam tu a'gimik gu Dios bijik nam buiñor yup tui'ka', aapi'm gu' pu diirap dir ba bi'ya' na pim pui' xim aa'nda'. ²⁹ Biix kap dir na ji'x oi'ñga'n gu' gu ja'tkam nam buiñor jum jumpada' gu Dios. Dai ip gui' nam ji'k mi' pui' jimia' na jax jix aa' nam buiñor aaya', maap jam ba' tu jugia' biix, ge'r koi'cham ka' joidham. Gio gu' cham tu'r Israel kam ka' am dhi' dhi ja'tkam. ³⁰ Ba' dhi' pik biipi' xi dharka' am jai' dhit nam xib cham tu' kam jum ilhii'ñ, ba' jai' dhit nam xib tu' kam jum ilhii'ñ, gatuuk dir ja'k daraibu' am.

Gu Jesuus nax buam jum aa'nda' ja a'mkam gu Jerusaleen oi'ñkam
(Mt. 23:37-39)

³¹ Ba' ji'kchi gu pariseos jum tiitgidam mi'p ba ji bubua mit na pai' oiri gu Jesuus. Ba'p titda am:

—Cha'p mu ja'k jimda' Jerusaleen, na gu' bhai'm o'bhangi'ñ gu Eroodis na sap jum mu'aa'.

³² Ba' gu Jesuus yup ja titda:

—Ja'p jum ilhii'ñ dho gu Eroodis na gu kaxio. Ja'p japim tiida' nañ dai xib gio kabuimuk pix ya ja'p ba ja dudu'a'ñdha' gu ja'tkam nam jix kako'k, gio jai' nañ ja a'm dir mai' ka xi ja jootsa' gu cham kikii' i'il'mda' na ja a'm yup tui'dhi'. Maaxdhiiñ ba' ba tiimo', ³³ kuñ ji gu' mu ja'k jimda' ji pui' xi chu dudu'a'ñdhidhat. Xib jañ ji'x bhiya', gio kabuimuk, gio maaxdhi. Bhammi ja'p jañ ba ji buusnia', na gu' gu jaroi' no' pu'ñi bhaankam tu a'ga gu Dios, jum aa'nda' nam bhai' mu'aa' Jerusaleen, cham tu' maakam ja'k.

³⁴ 'Aapi'm ja'tkam Jerusaleen oi'ñkam, ja'p pix na pim ja koo'n gui' nam bhaankam tu a'gada' gu Dios. Tii jam aa'ñdhidha'm pix na pim jax ja'k duñia' na ba'x bhai' ba tu jam jimda'. Aapi'm ja ma'yasat ja koo'nda' joodai ki'n, gu' gu Dios pix na bhai' tii ja joootsda' nam ba' ya' tu jam a'gidha'. Ja'p na aañ na ñich mui'kim tii ji jam aa'ñ na pim mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios na ba' xi jam joi'mdat jam a'm ba ti' niidhidha' git, gu' ji na pim gu' cham aa'. Dhi' ja'p ji buus na jax gu

takaarui' no' tii pup biix xix ja boi'spam kat gu maamra'n no' bax ja naa gu tu', gu' ji nam gu' cham mu ja'k a'jida' dillh. ³⁵ Ba' xib ya' dir ja'p ja'k, cham pai' pim kañ kaaya' nañ pu chu'm tu jam a'gi'ñdha', ni ku pim cham pai' kañ chigia' maaxik. Jano' pim maaxik kañ chigia' na pim pai' dhuuk yup ti'ya': “Jir ge'kam gio nax uañ ki'n kiik dhi' na bhaankam bhai' ba jim gu Dios!”

14

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam na kax baigik ka'

¹ Maa'n nim nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gu Jesusuus tu ko'iim buiñor maa'n gu ge'kam pariseo, nat gu' bai na buiñor tu koi'ra'. Ba' sia mi'p daraa am gu jai' pariseos nam jix mai'chim gu Jesuus. ² Maa'n yup bai mit gu' gu maa'nkam na øøka' gu baigiki' na ja biim yup tu jugia', bhai' dhir ja'p yup daa ba'. ³ Ba' nat ba tii gu Jesuus, ba ja tikka gu pariseos gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios nam mi'p daraa. Jup ja titda:

—Jix bhaai' aa nañ xib dua'ñdha' dhiñ jaduuñ nax ka'ook sia ku cham tum juan, ka' gu' cham aa?

⁴ Gui' cham ñiok am, dai nam mi' pix pu tu'ii'. Ba' gu Jesuus mu jimiik xi dhua'ñdha' gux ko'kkam xi joot na ba jimia' kia'mi'ñ. ⁵ Ba'p ja titda ip gio gu pariseos:

—No't maadir aapi'm tu' jam alhii chuk piäm tu' jam tuuru' mu pai' ma gii jax chu'm ti di'n kir janö' pik na pai' dhuuk cham tum juan, ñi'pix jax xi ñii'ñdha'? ñCham aa nap jotmoda' mu dai'ññi baabu'?

⁶ Ba' gui' bhai' pix xi ñii'ñ am, na gu' cham bhaai' nam jax ja'k yup xi chiida'.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam jax ja'k cham jum xi'irappuda' ja bui gu jai' ja'tkam

⁷ Ba' gu ja'tkam gui' nam kia'pix mi aajim nat pui'p ja bai gu ge'kam pariseo nam jai' biima'n yup tu jugia', biipi' dir pix ji dharaibuim am amuub na pai' daa na xi ja ñii'ñ gu Jesuus. Ba' xi ja aagi'ñ na cham jir am nam pui' ja'k tu jimda', yup ja titda:

⁸ —No' jaroi' mu pai' bam tiimo, ba' pu'ñi ma jam bai na pim buiñor tu jugia', cha'pim

amuub dadaarrida' na pai' daaka' gui' na mi'm titmoda', na gu' cham maati' ka' no' aapi'm mi' jam bi'iñka' gu a'toxkar, ka' ba' gu jai' na palhiip iam jix io'm pa'x kii' ka'm ja nii'ñdha'. ⁹ Mi' dhîr dho ji jam jootsa' no' pu'ñi jai' mi' ja bi'iñ no' aapi'm cham pik kii' ka'm jam nii'ñ. Ba' pui'x xi'i'raij a'p ja'k ma Jimia' pim na pai' cham pik tu' bhaigim tu tui'ka'. ¹⁰ Gu' ja'pji no' mit pai' dhuuk pu'ñi jam bai na pim tu jugia', namm'i dir ju'ñdharam japid pix pu ji dharaibuidha' na pai' cham pik tu' bhaigim tu tui'ka'. Mi' ba' diilh no' jax kai'ch gu jaroi' na jam baidha' na pim mu ja'k daraibu' amuub, mu ja'k japid dho ba'p ba Jimia'. Ba'x bhai'm taatit japid mi'p ba darka' bii'ma'n gio ja bii'm gu jai' na mi'p ja chiñia', ba' bii'x pix jix bhai'jam aa'nda' am gu ja'tkam nam mummi dir ja'p darka' na pim bii'ma'n xi chu kua'da' gui' na mi'm titmoda'. ¹¹ Na gu' gu jaroi' no' gampai'm ilhii'ñ, joidham jix kii' ka'm nii'ñdha' am gu ja'tkam, gu' cham tu' kii' ka'm nii'ñdha' am ji no' dai ge'kam jum taat.

¹² Ba' nat pui' xi ja tiidak gu Jesuus gu ja'tkam, jup titda ip diilh gu ge'kam pariseo nat bai na bii'ma'n tu jugia':

—Gio aap jiñ jaduuñ nap jir kiokam, nap pai' dhuuk ja bai'ñdha' gu ja'tkam nam jum bii'm tu jugia', cha'p dai gui' ja bai'ñdha' nap jaroi' ilhii'ñdha' nam pu chu'm ki'n ja'k jup jum buidha', pui' na jax gui' nam jir jix bhabhai'kam ka' jum bui, piam gum jaaduñ, piam gux chutumñigam nam ya ja'p amuub oi'dha' nap pai' kio. ¹³ Gu' gui'ji nap ja baidha' nam cham tu' bia' ni ji'x, gio gui' nam jix mama'mkulhi', gio gui' nam cham ñiññia. ¹⁴ Mi' dhîr ba' dai nap jix bhai' pix bam taat ka', na gu' ja'k jum buidha' gu Dios jano' nam pai' dhuuk duduadii baapmigia' gui' nam mi' pui' Jimia' na jax jix aa'nda', sia kum gu' dhi' cham ja'k jum buidha' gu ya' jotmoda'.

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai na ge'r koi'cham ka'

¹⁵ Ba' maadit gu maa'nkam nat kai gu Jesuus nat koi' bhaan tu a'ga gux dhaam kam, jup kai'ch:

—Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja Jimia' gui' nam buiñor aaya' gu Dios nax io'm jir ge'kam! Biima'n tu jugia' am gu'!

¹⁶ Ba' gu Jesuus jup kai'ch:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam jix aa'na tu jugia' jurnik kam mui' ja bii'm gu ja'tkam. Gu tujuandam tugi'ñ mijii ja'p xi joot na pu ja tiinmira' gu ja'tkam nar koi'cham ka'. ¹⁷ Ba' nat pai' dhuuk bam ai nam tu jugia', gio mijii ja'p jup xi joot gu tujuandam tugi'ñ na mui' ba ja baidhika' gui' nat biipi' dir ba ja aa'ñ nar koi'cham ka', mi' pu ba tu bhiix. ¹⁸ Gu' ji na gu' na mu ja'p tii pui' ba ja titdaim ip gio, cham ka aa' am. Jup kai'ch gui' nat biipi' pui' tii xi chii'n: "Aañ kia'pix alhi'ch saba'lh maa'n kap gu dibiir. Mu ja'k jañ ba' ka tiimira'. Ka xi chuñ uañi'ñka' ap nañ cham mu Jim."

¹⁹ Ba' jumai ja'p ja'k pui' tiip ba titdaim, jup kai'ch pix ip: "Aañ kia'pix ja saba'lh gook gu tutuur nañ ki'n tu juana'. Mu ja'k jañ ba' ka matmira' no'm moox o'jo'. Cham jañ ba' moo mu Jim, ka xi chuñ uañi'ñka' ap."

²⁰ Ba' jumai ja'p ja'k pui' tiip ba titdaim, jup kai'ch pix ip: "Ja'p moo xib pik sap muni pai'kañ chii'mo' iñ. Cham jañ ba' moo mu Jim, nañ gu' mu ja'k ka bhiuya'. Ka xi chuñ uañdha' ap." ²¹ Ba' pui' diilh giop ma jii gu tujuandam tii pup xi ja baidhimik, bhammi ba aa'ñdhim gu ge'kam tugi'ñ. Ba' gui' tii ma bhaam nat cham jaroi' mu jii, ba'p titda ip gio: "Dhop xi dhai'ññia' ku gi nap ja bai'ñmira' gui' nam cham tu' bia' ni ji'x mijii ja'p nam jix jai'ch dhi ge'kiicham, sia gui' nam jix mama'mkulhi' nam mijii ja'p daraa, gio gui' nam cham ñiññia." Ba' xi mii ip gu tujuandam nat ja baidham.

²² Ja'xpix ba' gio mi'p ba ai ji ja baidhat, jup titda gu ge'kam tugi'ñ: "Ya' ñich ba ja aich gu ja'tkam na pich jiñ joot, gu' ji na gu' ge' ka tu bio' ya ba'k chir." ²³ Ba'p titda gu ge'kam tugi'ñ: "Dho giop jup xi dhai'ññia' nap ja bai'ñmira' gui' nam mu ja'p daraa ju'ñdharam dhi ge'kiicham. Soi'p xi ja titdada' nam ba' bham oidha'. Biix jax am pup ja baidhai gui' nam mi' pai' darka' boi jugii'ñ. Jix aa' iñ gu' nam suudu' ya' dhiñ ba'kgir. ²⁴ Ni maadit gu' ku ka tu jugia'ñ bii'm gui' na ñich biipi' dir tii ja bai, aañ nañ pai' jax kai'ch."

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam jax ja'k duiñchu'nda' no'm ba kaichu'

25 Ba' na gamai' ba jimchu' gu Jesuus, mui' gu ja'tkam mu oi'ñchu' am, piix chibiip kattu' am. Ba' mui' xi ja tiigik jup ja titda:

26 —No' tu' silhkam jix aa' na jaroi' gammiji bañ kaichgida', jum aa' na biix juraa'n ki'n xiñ dhaanda' gammiji. Na gu' no'x io'm jix dhaan gu taata'n, piam gu di'ii'n, piam gu jajaa'nni'ñ, piam gu maamra'n, piam ku gu' diihl jix io'm xim joi'gi'n, cham tu'r am nañ kaichgida'. **27** Gu' cham ji no' gu'x io'm xiñ dhaanit jiñ kaichu', na gu' cham tu' bhaan jup cum buixi'ñdha' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch, sia chi jax jum tulhiiñ biix aixim tu'm ki'n. Dhi' ba' ja'p ji buusanda' na gammijin' oi'ñchu'nda' ji mootot gu kuruus. **28** Na gu' dhi' ja'pni na jax no' maadit aapi'm mu pai'x kiiسام maa'n gu tēb bhi'ñbak, ¿cham aa gu' biipi' xi dhaibui xim ga'ngada' ap no' moo aix gu tuumiñ nap ki'n tiimo'? **29** Nam gu' bhai' jim a'ga' gu ja'tkam no' pich xi chu kookbik dai joodai mi' xi baapsak mi' dhir mi' pui' pup tu'ii'. **30** Jax kai'chdha' am dho gu': "Cham ka aich dho chi gu tuumiñ gu jaduuñ na ki'n tiimo' dhi bhi'ñbak kut ba' ja'xbui' pix ji bua." Tiip ba' bax xi'irda'. **31** Piam ja'pni ip, no'm gook gux io'm ge'gerkam ba xim koodak, ba' no' gu' maa'n gook alh ja bia' gu sandaarui'x, gu jumai ba' mui', ¿cham aa gu' biipi' xi dhaibui xim ga'ngada' gu' na gook alh ja bia'ka' gu sandaarui'x, no' ja'kbui' ki'n mamai'chik gu jumai na mui' ja bai'ñchu'nda'? **32** Gu' ba' no' gu' ja'kbui' kat mamai'chik na pui' xim aa', mij'i dho xi jootsa' gu tujuandam tugi'ñ na aa'ñdhara' gu jumai ge'kam na pui' ba tui'ka', nam chakui maap jum naankia'. Ba' mi' pui' cham tu' kam kokda' am. **33** Pu'ñi ip ba' aapi'm, jum aa' na pim cham tu' bhaan jujurtika' gu tu' na pim bia'ka' no' pim jix aa' na pim gammiji bañ kaichgida', gio na pim tu' silhkam xiñ dhaanda'.

Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu on

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

34 '¿Aapi'm jax ilhii'ñ no' jax dhuukat mi' jotmoda' cham ka onkak gu on no' jaroi' ge'

mi' pai' ka bia'? ¿Jax dhui giop ka onkalhia' na ba' gio ki'n jup bax chu io'b ka'? **35** Aañ ja'p kai'ch na pu cham tu' ka bhai'n ka', ni gu i'hix ku ki'n kax joi'ñdha' sia kut tii mi'p xim bui'ñ. Mi' pim pui' ba jimia' ji'k na pim jix maatit jiñ kee' nañ jax kai'ñkam jup kai'ch.

15

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu kasnir bipia'dam
(Mt. 18:10-14)

1 Ba' mui' mi aajidha' am gu tuumiñ tu taandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam na pai' oirida' gu Jesuus, nam jix kaim ka' na tu a'gada', sia gu jai' ja'ppix ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ. **2** Ba' gu pariseos gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' dhir ja'p jix bhaamut a'gichu' am gu Jesuus, jup kai'ch am:

—Jaiñ dhi' na saak mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios, joidham cham jax ji ja ilhdhat ja biim tu kua' gux u'ua'tulhdhix kam.

3 Ba' gu Jesuus xi ja aa'ñ bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu kasnir bipia'dam, jup ja titda:

4 —No' jaroi' maadit aapi'm ja bia' maa'n jix chamaam oo'm gu kakasnir, ba' ma tu bi'aam japich mummi' pai' nax xa'ii', gu' ji no' gu' cham tu jai'ch maa'n nap ba ja niiñ mi eek, ba' aap jix buam jum ilhdhak ma tu gaagam ip gio mi' xi ja ku-upak gu jai'. **5** Ba' siamri nammi' pai' ma tii pich jax chu'm bapaikkam, ba'x bhai'm ilhdhak japich xi io'mdak xi mootok ba jii ip gio. **6** Ba' mu na pich ai kiicham, xi dhaisbus japich na pich ja baidham gu ja'tkam gui' nap ji'k jix ja maat, ba' jax ja titda ap mi' maap ji ja jumpadak: "Aañ maa'n mai' buak gu kasnir na ñich tu bia'rak. Giilhim jañich jix buam jiñ ilh na ñich pai' dhuuk maat na maa'n cham tu jai'ch. Ba' ma tu gaagam jañich, siamri ñich giop tii nammini maa'n kap bapaikkam. Xib jañ ba' giilhim jix bhai'ñ chaat. Dhi' pu kai'ñkam jach ba' ya' maap tu jugia', na pim ba' aapi'm pui'x bhai'p jum taat ka'ñ biim nat jix bhai' tuñ jii." **7** Pu'ñi ip dhox dhaam ja'k, giilhim ge'r koi'cham ka' no't jaroi' soi'm ilhdhak pui' ba tii'n gu Dios

na uañdha' gu ua'tulhdhar ga'n, nam gu' biix jix bhai'm ilhdha' gui' nam jix dhaam jup tu'ii' buiñor gu jaroi' na soi'm ilhdha'. Jix io'm jix bhai'm ilhdha' am dhi' buiñor, cham tu' pui' na jax gui' nam biipi' dir pu soi' bam ilhdha'.

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu ubii na mai' bua' gu tuumiñ

⁸ 'Piam ja'pni ip. No' ji'k mambhiix aixim gu bapaiñum tuumiñ bhai' pai' ka bia' maa'n gu ubii, gu' ji no' gu' cham tu' ja'kbui' ka aix na pai' dhuuk tii ba ja'kilhi'ñ, ba'x buam jum ilhdhak nai' ji chu gaa ge' ji chi bi'ñdhak, pix am tu boxkaidhat tu gaagim mi ja'p diirap gio bhiji ja'p sasoosna'n. Ba' no't gu' siamri ma tii na mi' pai' kaat, ⁹ joidham dhox bhai'm ilhdhai xi dhai'ññia' ip na ja bai'ñmira' gu bipnaga'n u'uub gui' na ji'k jix ja mat ka', pui' na jax gui' nam mi' dhir ja'p amuub oi'ñka'. Ba' no' gu' jax ja titda' mi' maap ji ja jumpadak: "Aañ maa'n mai' buak gu tuumiñ, mambhiix aixim jañ bha'ñi ka bia'kat dai bapaiñum. Ba' tu ga'ngimik jañich ma tii dakoo. Xib jañ ba' joidham jix bhai'ñ chaat. Dhi' pu kai'ñkam jach ba' ya' maap tu jugia', na pim ba' aapi'm pui'x bhai'p jum taat ka'ñ biim nat jix bhai' tuñ jii." ¹⁰ Pu'ñi ip dhox dhaam ja'k, giilhim ge'r koi'cham ka' no't jaroi' soi'm ilhdhak pui' ba tii'n gu Dios na uañdha' gu ua'tulhdhar ga'n. Biix jix bhai'm ilhdha' am gu' gu noonbi'ñ guñ Gi'kora'.

Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu biapma' na mik ja'k bhi'ya'

¹¹ Ba' jumai bhaan jup ji chu ua'rgidhak mui' ji chu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam gook tu maamar ka' biipibop. ¹² Gu gatuuk kam jup titda gu taata'n: "Xi chuñ maakai ap jiñ chaat gum bixchu' na ji'k jiñ a'm jup tu bipio!." Ba' maa'n jimdam biix gook xi chu ja maakak gu ja taat na ji'k ja a'm tu bipio!. ¹³ Ba' ji'k pix jur nat biix xi chu ga'rak gu gatuuk kam nat ji'k tu' tu maa gu taata'n, mik ja'k bhi' ba' jumai momkoram xi u'uuk gu tuumiñ. Bhammi dir pu jugio biix na ji'k ua'kat, na gu'x maim

ka' ganai' biix aixim na tu buada' na jax ilhii'ñdha'. ¹⁴ Ba' jano' pik giilhim bhiogi' ma jii bhammi dir na ka oiri, gio gu' pu ba juu gu tumñiga'n. Cham ka jai'ch na tu' jugia', dai na ba uamaim pix. ¹⁵ Ba' maa'n gu maa'nkam buiñor ma tu juu na bipi'ñxi'ñdha' gu tatooxkolh na ja bia'ka'. Mummi ja'p chianda' na bipi'ñxi'ñka' na pai' tu ga'mbhar ka' gui' gu maa'nkam. ¹⁶ Tiix ñaakit nii'ñdha' gu tatooxkolh ja koi'dhara' nam ja maakda' mi kiicham, giilhim uamaidha' gu!. Aa'nda' git nam jax tiida' na jai' palhiip jup xi jugia' na ki'n ji'x jup bam guguuxdha', gu' ji nam gu' cham pai' jax jup titdada'. ¹⁷ Ba' mikkat jup cum aa': "Bhammi chi giilhim ge' na ja bipio' gu koi' gu tujuandam tugi'ñ guñ chaat, aañ gu' ya' ja'k giilhim uamaim sia kuñ pui'p jir tujuandam. ¹⁸ Gi no' ñich gio mui'p jii bhammi, ja'p jañ chiida' guñ chaat na ñich mañ ua'tulh buiñor Dios gio buiñor diihl. ¹⁹ Ja'p jañ chiida' na cham pui' kañ iimda' nañ jir maraa'n, na ñich gu' buam pix alhio. Ja'p jañ chiida' na ja'p pix bañ bia'ka' na jax maadir gu tujuandam tugi'ñ." ²⁰ Ba' pui'm aagik pix kikbo biix boi nat ba jii bhammi buiñor gu taata'n.

'Ba' yammi dir ja'p mui' ba jim nat ba tii gu taata'n, mu dai'bus nat namkim. Io'mdak xi koom gio nat chiñxi, nat gu'x joi'mdak tii na yammi dir ja'p mui' soi' ba tui'dhi' na mui' ba jim. ²¹ Ba'p kai'ch gu maraa'n: "Jiñ chaat, aañ ge'kam ki'n mañ ua'tulh buiñor gu Dios gio aap jum bui. Cha'p pui' kañ iimda' nañ jir jum mar, na ñich gu' buam pix jum alhio." ²² Gu' ji na gu' gu taata'n cham pui' ilhii'ñ, jup ja titda gu tujuandam tugi'ñ: "Gor xi chi ti'ii'ñ dhiñ chio'ñ gu jajannulh gux kikii', xi chu ua'pui pim mij'i na naangia' ba'k chir. Suusak japim jup xi aa'ñdha', gio maa'n aniiyu pim jup xi dhaaxdha' nobi'ram. ²³ Xi boopoya' pim ip ba' na pim saa'npu' gu tuur jax chu'm nax dhua. Mi' pim ba' xi mu'aa' kuch ya' tu jugia'. ²⁴ Giilhim jix bhai'ñ chaat iñ gu' na ñich giop ba tii dhiñ chio'ñ nat mui' tanoolh mai' gisik, panaas ku muukix kat gio duadik ya'p ba oiri." Ba' ja'xpix giilhim mi' bar koi'cham.

²⁵ 'Ba' gu biipi' kam maraa'n mummi ja'k

jup ka oiri ga'mbhar tir nat gu s̄ipdhi'ñ mi' ja'k ba ai. Miji pix ḡe' ki'n tum sab na mui' ba jimchu', pu cham maat na jax kai'ñkam miji tum sab, t̄im nii'chu' kam tum kai'ch. Ba' nax io'm amuub ba jimchu', ²⁶ maa'n gu tujuandam xi baidhak xi chikka na tu' jax jum bua. ²⁷ Ba'p titda: "Dho sap nat giilhim jix bhai'm ilh gum taat nat gio ya'p ba ai gum xiku' nat mai' giisik, nat gu' sap jix kii' ya ai. Tu chia ba' nam mu'aa' maa'n gu tuur jix dhuakam nach tu jugia'. Mi' dho ba' bhaajim xib." ²⁸ Ba' gui' dai nat bhai' ji bhaam. Mummi ja'p mik pix pup kii'. Cham mui' ka ai. Ba' mu jimiik gu taata'n t̄ii soi' ba titda na mu aaya'. ²⁹ Jup kai'ch gu maraa'n: "¿Nap ba' aañ cham pui'x bhai'ñ buañ chaat naañ gammiji ya'm palhbui'ñ gu tu' nap jax bua? Tii' naañ t̄ii pix bhaan ji bamgidha' naañ tu juantu'nda', pix cham jiñ jiipdhidha' iñ. Jumai oidha' bap duñia', ya' pui' naañ jax jum biim bap tui'ñgida'. Chakui ñich moo pai' dhuuk maa'nnim cham jum kai. Mi' pui' tu duñiidha' iñ gu tu' nap jiñ chianda'. Ni kup cham pai' dhuuk jax kai'ch nap iam tu' karbax xiñ makia' naañ ja biim jup tu jugia' gui' naañ ji'k jup jix ja maat. ³⁰ Gu' dhi' gi ba' gum tumñi' nat xi ja onbai'ñiharak gu oipodam u'uub bhai' ga'm ba jim, mi' xi mui' pitch ji gu' gu tuur jix dhuakam sia kup tiix maat nat jax jum alhio." ³¹ Ba'p kai'ch gu taata'n: "Ba tum iimchudhix ji matgim jiñ chio'ñ naañ ji'k tu' tu bia', biix bar tu aap ga'n, nap gu' maaxik gammiji ya'p tui'ñgit jiñ palhbui'ñ gu tu' naañ jax bua. ³² Dai pix ji na gu' xib jich a'm jum aa' nach biix maap jix bhai'ch chaatit tu jugia' nat ya' ba ai gum xiku' nat mui' tanoolh mai' giisik, panaas ku muukix kat gio duadik ya'p ba oiri."

16

Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gui' na iampix ḡe'kam ki'n daaka' jabui gu jai' tujuandam

¹ Ba' gu Jesuus diihl jup xi chu ja a'gi dai gui' nam ji'k kaichu' pui' bhaan jup xi chu ua'rgidhak, jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam jix chumñigam maa'n bia'ka' gu tujuandam

na mi' dhir jup tu ja chianda' gu jai' tujuandam tugi'ñ. Ba' cham mi' pui' tu duiñchu'nda' dhi' dhi tujuandam na jax chianda' gux chumñigam. Ba' gu jai' tujuandam ba aagi'ñ am gux chumñigam na cham mi' pui' tu duiñchu'. ² Ba' gux chumñigam xi chu joochxi na mu Jimda' na tikka' no'r silhkam. Ba' mummiip ba ji buus, jup titda: "¿Jir silhkam aa nap cham mi' pui' duiñchu' nañ jax jum aagi'ñ? Eap tu ua'mir gu u'uan gui' nap bhaan tu daasaim nañ xi chigia' no'p mi' pui' tu duiñchu', piäm ku gu' cham kuñ aañ ya' dir jum buusaidha'." ³ Ba' nat mi' dhir buusnik gamai' ba Jimchu' gu tujuandam, jup jum aa'ntu': "¿Tu'ñ ba' bhaan ka tu juana', na gu' bañ buusaidha' gu kiokam na ba tigia' guñ u'uan? Cham tu' bhai' iñ gu' naañ tu juana' jaraar ta'm naañ git jup ba ti ixia'. Jix xi'ir iñ ip naañ pui' nai' ja tañiidha' gu ja'tkam gu tuumiñ. ⁴ Ja, bax maat iñ naañ jax ja'k duñia!. Ja'p jañ ja tiida' gui' nam ua'tu'n gu kiokam nam ji'k pix namkidha' nam ba' dhi'x bhai'ñ dhuñia!." ⁵ Ba' ji'ma'n pix bhai' ji ja bai gui' nam ua'tu'n gux chumñigam. Jup titda gui' nat biipi' mi ai: "¿Ji'k jap moo ua'tu'n gu kiokam?" ⁶ Ba'p kai'ch gui': "Maa'n jix chamaam oo'm kastaañ dho gu oliibus baraa!." Ba'p titda: "Dhop mi'ñi ja'p xi dhaibui atoxkor ta'm jumaip duñia' gui' na bhaan jix maati!. Ya'ni gu u'uan. Gook oo'm daman mambhiix kastaañ jap pix mi dhaasa!." ⁷ Ba' jumai mijip xi chu joochxi na mu Jimda', jup titda ip nat mi' ba ai: "¿Aap ji'k jup ua'tu'n gu kiokam?" Ba'p kai'ch gui': "Maa'n jix chamaam oo'm Janee' dho gu tiriik." Ba'p titda ip: "Dhop mi'ñi ja'p xi dhaibui jumaip duñia' gui' na bhaan jix maati!. Ya'ni gu u'uan. Maakob oo'm Janee' pix jap mi dhaasa!." ⁸ Ba' gux chumñigam gatuuk ba maat nat jix aich nat jax ja'k duu gu tujuandam tugi'ñ kat na ba' cham mu ja'p pix mai' giixix ka'. Maaxik pui' ja'k tu jim am gu' gui' nam cham mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios, jix io'm jix aichu'n am nam jax ja'k duñia' gu tu' na diihl jir jup ja duiñka', cham tu' pui' na gui' nam mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios.

⁹ 'Jir am ip dho na pim mui' mai'chia' gu tuumiñ ya' kam dhi oi'ñga'n nax chu

ua'tulhdhix, na pim gu' dhi' ki'n ba' ja mai'chia' jai' gu ja'tkam, nam jaroi'x bhai' jam tiidai jam aichdha' maa'n kap nam pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka', jano' na gu tuumiñ ya' kam dhi oi'ñga'n cham pai' ka matgilhia'.

10 'Na gu' na pim jax bax maat gu jaroi' no't mi' pu tu duu gu tu' palhiip yup jum duukam no' mit chia, dhi' bhaan jix maati' ka' ip na sia gu ge'p jum duukam mi' pui'p duñia' no' mit chia. Gu' ji no't gu' gu palhiip yup jum duukam cham mi' pu duu, pu dhi' bhaan yup jix maati' ka' na cham mi' pui'p duñia' gu ge'p jum duukam. **11** Ba' pu'ñi ip aapi'm no' pim cham mi' pui' duñiim gu tuumiñ na jax ja'k jum aa' na pim duñiidha', dhi' bhaan jix maati' ka' na pim sia cham tu' mi' pui'p duñia' na pai' dhuuk tu jam makia' gu Dios gui' nax dhaam ja'k jix chu jai'ch na cham ji'xkat tu ju'ngi. **12** Piam pui' na jax sia gu jaroi' no' pim cham mi' pui' tu duñiim gu tu' na tii jam chiñia', ¿tu' pim ba'p niirda' nar jam namki' ka'?

13 'Gio gu' na pim jax bax maat na cham jir am na gu jax chu'm tujuandam gok kap tu juanda' maa'n jimdam, na gu' cham tu' biix gook jix bhai' tu ja juañda', jumai dho pix yup bhaamkidha' gu jaroi' na buiñor tu juanda', mikkat jumai ip, mi' pum buada'. Dhi' ja'p jañ kai'ñkam yup kai'ch na cham bhai' mi' pui' jimda' gu jaroi' na jax jix aa' gu Dios, no' daix chu aa' na git xi chu bia'ka' gux dha'ram namkim na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch.

14 Ba' gu pariseos dai na mit xi a'sik gu Jesuus na pui' kai'ch, nam gu' dai tuumiñ jix joojoi'ñdha'. **15** Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Aapi'm na pim pariseos jum tiiti' sap pik ba' panaas joidham mi' pui' xi jiim japim na jax jix aa' Dios, gu' ji na gu' dai nam xi jam nii'ñdha' pix gu ja'tkam, nam sap ba' pix jix bhai' jam aa'nda'. Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Dios jam jujur am na pim jax pik ja'k jir tu'm, sia ku pim gu' ya' ja bui gu ja'tkam tii pui' xi chu'ii' na pim jir kikii'. Na gu' ya' ja bui gu ja'tkam, sia kum moox kii' nii'ñ panaas gu tu', gu Dios cham kii' nii'ñdha'.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' nam aa' na pui'm duñiidha' na ji'k jax tu aagix

16 'Gui' nat ji'k Moisees tu ua'nak na jax ja'k tu aagix ka', mi' pix juugit dhi' bhaan tu a'ga mit gui' nam bhaankam ya oipimik gu Dios na pai' gu Juan ja'tkam bopkondam. Mi' dhir bha ja'k maakam tu'm bhai' ji chum a'ga na jax ja'k tu't jix joi'mdat ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios. Ba' dhi' na jax chu'm tum a'ga, biix tiix maachik kat mi' pui'x jimiik am gu ja'tkam.

17 'Ku gu' biix mi' pui'm duiñchu'nda'ji na ji'k jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees bijik, na gu' biix jum aa', cham tu' pui' na dhi dibiir gio dhix dhaam na cham pik jum aa' siat chi cham pai' matgir jax chu'm tanoolh.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham tu' pui' ka ja bia'ka' gu Dios nam jir jum bipnagim ka' gu jaroi' no't mai' xi buak gu biipi' kam binga'n jumai bhai'p ji bhii'

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'No't jaroi' mai' xi buak gu biipi' kam binga'n jumai bhai'p ji bhii, cham tu' pui' ka ja ilhii'ñdha' gu Dios nam jir jum bipnagim ka'. Gio gu ubii na mai' buix ka' no't jaroi' bhai'p ji bhii, pui' cham tu' pui'p ja ilhii'ñdha' gu Dios nam jir jum bipnagim ka'. Ja'p pix ba ja ilhii'ñdha' na jax gui' nam jir ganai' pix.

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu maa'nkam jix chumñigam gio maa'n Laasar tiigim na cham tu' bia'ka'

19 'Maa'nnim maa'n gu maa'nkam jix jai'ch ka' giilhim jix chumñigam. Gammiji joidham jix bhai' xim duuka' ki'n gux dha'ram namkim gu jajannulh, gio gammiji nabap tanoolh jix bhai' tu kua'da'. Nammi ji chi kii'ska' gu koi' gam na joidham xi chu yooxmadhix ka' bha ja'p.

20 Ba' maa'n yup jix jai'ch ka' gu maa'nkam Laasar tiigim na gammijix ka'ook ka' ki'n gu bippri'x na eeka'x kobkom biix na ji'x tukga'n. Pu cham jir tu' bia' kam ka' ip. Dhi' ba' gammiji mi' daaka' ki'ñgob na pai' kioka' gux chumñigam, **21** na tii niirda' na iam ba makia' git sia gui' na bhai' dhir iigisda' na pai' tu kua'da'. Ba' gu go'ngox mi a'jít yup tuspuni'ñdha' am gu Laasar na pai' jax jix bippri'xi' ka'. **22** Ba' maa'nnim ampix muu gu Laasar pui' xim

tulhiiñaimik, baidhak jamit ba'x dhaam ja'k gu noonbi'ñ gu Dios na buiñor bap tui'ka' gu Abraam na pai' joidham jix chu abhaar. Ba' ji'k jurni'ñ ki'n yup ma muu gux chumñigam, dhi' dho gi gu' joidham jix bhai' duiñxim yaas jamit ji, gu' ji nat gu' pu jii mu ja'k na pai'm tulhiiña'. ²³ Ba' giilhim jix buam tu tatda' gux chumñigam na bam tulhiiñ ja biim gui' na mit pui' koi cham mi' pui' ji jimiiik na jax jix aa' gu Dios. Ba' mijimmi dir ba tii gu Laasar na biima'n yup tu'ii' gu Abraam. ²⁴ Ba'p kai'ch gø' ki'n: "Jiñ boxii Abraam, iam xiñ palhbui'ñ nañ ya'ñ chulhiiñ tai chir. Xi chiñia' ap dhi Laasar na iam xi bargidhai gu dee'n ga'n bhañ juulhdhara'ñ ñiñ am. Giilhim jix buam tu tatda' nañ jix chanoom." ²⁵ Ba'p kai'ch gu Abraam: "Jax dhui nat jix bhai' tum jii aap jiñ boxii nap duakat jum tuuku' bhaan, gu' dhi Laasar jum tulhiiñaimik. Pui' ku ba' xib ya oiriiñ biim na pai'x bhai' tu tatda' gammiji, na gu' pu'ñi ja'k jir mai'chik ga'n. Aap ba' mi' ja'k jum a'm bipio' nap pai' ba' bam tulhiiñ. ²⁶ Gio gu' cham bhaai' na jaroi' ya' dir mu ja'k buusnia', ni mu dir bha ja'k, na gu' giilhim gø' ırban jix chi'ik. Jumai momkoram yup tu'ii' ap aap, gio aach jumai ka'm ip." ²⁷ Ba'p kai'ch gux chumñigam: "Dho piam jap mu ja'k jootsa' na pai' kio guñ chaat. ²⁸ Mi' dharaa am jix chamaam guñ jaaduñ na ja aagi'ñdha' na jax ja'k jix bhaai' nam dui cham bha ja'k bhiyya' ya tai chir nañ pai' bañ chulhiiñ aañ. Giilhim jix buam tu tatda' gu'." ²⁹ Ba' gu Abraam yup titda: "Jax dhui nam bia' gui' nat Moisees tu ua'nak, gio gu jai' nam pui' bhaankamu'n yup tu a'gimik gu Dios. Gui' ka'm tu daa biix na tu'm aa' nam pu duñia' nam ba' cham mi' ja'k bhiyya'. Dai ji nam ti jiñdhai mi' pui' jimia' na jax jum kai'ch." ³⁰ Ba'p kai'ch gux chumñigam: "Pui' dho tii nap jax kai'ch jiñ boxii, dai pix ji nam gu' cham tu' jax ji chi'ji ti jiñdhä' no't jaroi' muukik gio duadik yup ba tu ja a'gidhim." ³¹ Ba' gu Abraam yup titda: "Pui' pix ip ji matgim sia kut tu' maa'n kam muukik gio duadik mi ja'p yup ba kiiç, pix ji no'm cham ti jiñgi'ñ nat jax tu ua'nak gu Moisees, gio gu jai' nam bhaankamu'n gu Dios tu ja a'gidhimik gu ja'tkam, nam gu'

diilh cham mi' pui' jimiik ka'."

17

*Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax ña pix
duim ua'tulhdha' gu jaroi'*

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus gui' nam kaichu':

—Gammiji pix jix jai'ch ka' am gu ja'tkam nam tu baidhidha' mu ja'k na pai'x chu ua'tulhdhix. Tiñ jix buam jiñ aa'nda' bhaankam gu jaroi' no't jax dhuukat maadir aapi'm mu ja'k jam bhiich na pim kia'pix jiñ bui ba ti jiñgi'ñ, na gu' mi' dhir cham bhai' ka tu jimia' na pui' xi jam doodai. ² Iam chix bhai'p tu jimia' ji nam biip'i dir mu pu ba bua' suudai' chir, bha bulhdhai gu gø' mattur na chakui maadir jam iatgidha'. ³ Ba' aapi'm xim nuukdat na cham jaroi' jam iatgidha'.

'No't jax chu'm jam jaduuñ mam ua'tulh jam bui, xi aagi'ñdha' pim na cham pui' ja'k tu jimda'. Gu' ba' no' gu' jax kai'ch na cham pui' ka tui'ka', aapi'm yup tu uañi'ñka'. ⁴ Sia chi moo xijum gookim gu tanoolh jum ua'tulh jum bui, tu uañi'ñ ka' ap no't ja'kbui' kim pui'p jum tii'n na cham pui' ka tui'ka'.

*Gu Jesuus na pui' ba ja tii'da' gu noonbi'ñ
nam cham iam ja'xbui'x biiñak buiñor gu
Dios na ji'x gu kai'ñ gu mostaasa*

⁵ Ba' gu noonbi'ñ gu Jesuus yup titda am:

—Jich jaduuñ, jich aagi'ñdha' ap nach jax ja'k jix io'm buiñor jix biiñak ka' gu Dios.

⁶ Ba' gu Jesuus yup ja titda:

—Jax dhui na pu ni palhiip ku pim iam jix biiñak buiñor gu Dios. Kani no' pim sia ja'xbui' buiñor jix biiñak ka' git na ji'x gu kai'ñ gu mostaasa, ba' no' pim jax titda dhi tua na mi'ñi kiiç na diihl jum takbunai mummiim daasa' na pai' gø' suu'n gu suudai', pui' dhop ji buusnia' git.

*Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax ja'k tu
jimda' gu jaroi' no'r tujuandam*

⁷ 'No'jaroi' maadir aapi'm bia' gu tujuandam, ba' no't gu' tu bia'rak gu baak piam kut tu moikdarak, ni kup iam jax tii'da' na pai' dhuuk mi' ba aaya' kiicham: "Bi chu ju'. Bha'ñi bax chu bhai." ⁸ Gu' ja'pjii' ja'kbui' kat nap mi chiñia' na tu bhaidhai

tum makia'. Nap pai'x bhai' xi koi'choi nap ba'p ba chiñia' na tu jugia'. ⁹ Ni kup jup xi taxchaabgi'ñdha' nax bhai' tum buixi'ñdha'. ¹⁰ Ba' aapi'm pu'ñi na pim jir tujuandam buiñor gu Dios. Na pim pai' dhuuk tiimoidha' gu tu' na jam chianda', ja'p japid kai'chdha': "Ni ji'x kuch cham jir kikii' tujuandam buiñor gu Dios, nach gu' cham tu' diilh jai' tu' pup jax xi bua, daipu' na jax piñ jich chian."

*Gu Jesuus na baya dudua'ñdha' mambhiix
gui' nam tootolhidhat gakiidha' gu ja tutku'*

¹¹ Ba' gu Jesuus na Jerusaleen ja'k jim, mi ja'p a'jim na pai' jax Galilea bhaan bipio' gu dibiir gio na pai' jax Samaaria bhaan jup bipio'. ¹² Ba' na maa'n kap ba aajim na pai' ji'dilh jir kikcham, yamm'i dir ja'p mui' ba ti nii'ñ am mambhiix gux kako'kkam na ja eeka' gui' na tootolhidhat gakiidha' gu ja tutku'. ¹³ Ba' mui' ba jiiñkai'ñ am gu Jesuus, jup kai'ch am:

—jXich dhudua'ñdhak jich jaduuñ! jlam jax xich joi'mdat xich chigia'!

¹⁴ Ba' nat ba ja tii gu Jesuus, jup ja titda:

—Ja bui pim xi Jimia' gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam bhai' ge' chiop, nam jam tigia' na pim bax kikii'.

Ba' nam gamai' ka jiimchu', joidham jix bhai' bhai' ji chu tatdat, bax kikii' gu ja tutku' nam xim ninii'ñ. ¹⁵ Ba' maadit mi' dhir pu ja'k gii nat bam tii na bax kii' xi taxchaabgidhidhat gu Dios ge' ki'n. ¹⁶ Silh jii ip gio mu na pai' gu Jesuus, ba' mi' o'lchia'n ki'n xi kikbok ba taxchaabgi'ñ nat ba dua'ñ. Jir Samaaria kam gu maa'nkam.

¹⁷ Ba'p kai'ch gu Jesuus:

—¿Kux cham tu'r mambhiixi'ñ am aa gux kako'kkam na ñich ja duduñ? ¿Pu jii mit aa ba' gu xijum maakob? ¹⁸ Dai bak ba' dhi' na cham jir Israel kam bhai' xi jii nat bha taxchaabgidham gu Dios.

¹⁹ Ba'p titda gu maa'nkam pui' xi chi'ii:

—Pu ba dua pich ji matgim jiñ jaduuñ, cha'p jax kam aa'nda', na pich gu' biix jum jur ki'n ti jiññ buiñor gu Dios. Ba Jimia' ap xi kikboi.

*Gu pariseos nam ba tikkada' gu Jesuus
na pai' ba' duuk jum aaya' gu tanoolh na gu
Dios jix ja joi'mdat ja a'm ti tigia' gu ja'tkam
(Mt. 24:23-28, 36-41)*

²⁰ Ba' gu pariseos bhai' ba tikka' am gu Jesusus na pai' ba' duuk jum aaya' gu tanoolh na gu Dios jix ja joi'mdat ja a'm ti tigia' gu ja'tkam. Ba'p ja titda:

—Jax dhui na pim cham tu' maaxik tigia' na pai' dhuuk gu Dios jix joi'mdat ja a'm ti tigia' gu ja'tkam. ²¹ Cham tu' pim jax ti'ya': "Jaña, mi'ñi ba ai." Piam ja'pni: "Bhai' sap pai' ba ai." Gu' gu Dios pu xib na ya'x joi'mdat ja a'm ba ti niidhim gu ja'tkam.

²² Ba'p ja titda dai gui' nam ji'k kaichu':

—Aapi'm jax chu'm tanoolh gio tiip ba xiñ chiigik ka' maaxik ja'p na jax xib, gu' ji na pim gu' cham pai' kañ chigia'. ²³ Jai' dhit bhai' ji jam iatgi'ñdha' am gu ja'tkam, jup kai'chdha' am: "Mi'ñi ba ai guch Xoi'kam." Piam moo jax kai'chdha' am: "Muni sap pai' ba ai guch Xoi'kam." Cha'pim mi' ja jiigi'ñdha', na gu' cham jir silhkam ka'. ²⁴ Na gu' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda', ja'p tu'lt ya aaya' iñ na jax gu duuk no't bipgi na jotmoda' mui' kap tum tonnia'. ²⁵ Ku gu' biipi'm aa' ji nam jiñ chulhiiñchuda' gu ja'tkam nam xib ya'x jai'ch, nam gu' cham jiñ kiigalhdha'. ²⁶ Ba' jan' na ba miamlidha' nañ gio bhai'p jimda', cham tu'p jum buixi'ñdha' am gu ja'tkam, pu cham jiigi'ñdha' am gu jaroi' sia ku tii ja aagi'ñ. Pui' ip na jax jan' nat tis gu suudai', na tii pup ja aa'ñdhimik gu Noee gu ja'tkam na jax tum duñia', ²⁷ gu' ji nam gu' pu cham jiigi'ñdha'. Cham tu'p jum buixdhat tu kua'da' am, jix maik ka' am, gio nam jum titmoda'. Jano' ba' tii piñ gan ti tii mit nat pai' dhuuk giilhim jix io'm bhai' ji dhuu'n, gu' ji na gu' gu Noee pu irban dir jix bhai' ba' kuupchu' bhaan gu kanuub. Pu koi mit dho gu' biix bhai'kuk. ²⁸ Gio jan' ip na gu Lot, dai gui' mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios. Gu jai' ja'tkam cham tu'p jum buixdhat ti isdat tu kua'da' am, sia ku pui' tiip ja aagi'ñdha'. Jix maik ka' am, jai' tu saba'nda' am, jai' tu ga'rada' am, jai' tu ba'pkichaidha' am. ²⁹ Ba' dai tai piñ mi' ba duu'n nam cham pum aa', mi' piñ pu tum totpok dibiir ta'm. Gu Lot gu' pu biipi' dir ba jimiññor mi' dhir Sodooma nat chakui tai duu'n. Ba' pu biix koi mit gui' nam mi oi'ñkat, nim maa'n kut bii. ³⁰ Aañ ba' pu'ñi ip jan' nañ gio bhai'p jimda' ya' dhi

oilñga'n, cham tu'p jum buixi'ñdha' am gu ja'tkam sia kum jai' dhit tii ja aagi'ñ. Ya' pix pu bañ maaxdha' iñ nam cham pum aa'nda'.

³¹ Ba' jan' na pai' dhuuk jum aaya' gui' gu tanoolh, no' jaroi' maadit aapi'm bhai' pai' ka daa ba'k dhaam, bhai' dhir jap timnii pu jimiññolhia'. Cha'p mij'i ka bapkida'ba'k chir nap tu' xi bhiji. Piam no' jaroi' mu ka oir'i ga'ram, mi' dhir gammiji ja'k pu jimiññolhia'. Cham tu' na jax jum aa'nda' na mummi ka xi ñorgira' kia'mi'ñ na ba' pik ba jimiññolhia'. ³² Jax japid gix maat nat tu dooda bijik gu Lot gu binga'n, pu'ñi dhop tu jam dooda' no' pim dai bhaan titiññcho gu jam bixchu'. ³³ Na gu' gu jaroi' no' dai bhaan titiññcho gu tu' na ya' dhi oilñga'n jix chu jai'ch, cham ji'xkat palhbuidha' na jax ja'k jix bhai' tu Jimia' gatuuk. Gu' ji no't gu' cham tu'p Jim buixdhak mi' pui' xi chu duu na jax jix aa' gu Dios, jix bhai' ji na tu Jimia'.

³⁴ Ba' no' jan' pik jir tukaa' nañ pai' dhuuk gio bhai'p Jimda', no'm gook maap mi' pai' ka boobok gu ja'tkam, maa'n pix jañ baidhika', gu jumai ba' mi' pup bi'ya'. ³⁵ Piam no' ñich gu' tataab ja'k ya' ai, no'm gook maap mi' pai' ka tu tua' gu u'uub, maa'n pix jañ jup baidhika', maa'n mi' pup bi'ya'. ³⁶ Piam no'm gook gu ja'tkam mu pai' ka oipo gaa tir, pui' maa'n pix jañ jup baidhika', gu jumai mi' pup bi'ya'.

³⁷ Ba' bhai' ba tikka am gui' nam kaichu', jup titda am:

—Jich jaduuñ, ya' aa ba' pui' tum duñia', ka' maakam ja'k aa?

Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Dho na pim jax bax maat no'm pai' pix xikoolh jiim gu nunnui na gu' bhai' tu muukix ka', pu'ñip jix maati' ka' jan' na pai' dhuuk pui' ba tum duñiidha'.

18

Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga' maa'n gu ubii gio maa'n gu ge'kam

¹ Ba' gu Jesuus bhaan ji chu ua'rgidhak maa'n gu ubii gio maa'n gu ge'kam, ba ja aagi'ñ gui' nam kaichu' na bhaan ja gugu-uxi'ñ nam cham jim o'jolhdhat gammiji tu daanda' buiñor gu Dios. ² Jup ja titda:

—Maa'n nim maa'n gu maa'n kam maa'n kap jir ge'kam ka', na pai' mui' pa' daa'ñxim jir kikcham ka'. Cham tu' ka'm ja nii'ñdha' gu ja'tkam dhi' dhi ge'kam, ni gu Dios ku tu' ka'm nii'ñdha'. ³ Ba' mi'p jix jai'ch ka' maa'n gu diilhdhim ubii nat muu gu binga'n. Dhi' mi' tii a'jida' na pai' daaka' gui' gu ge'kam na pu titdada' na bhaankam nokia' nam kokdada' gu ja'tkam mu na pai' kio, ⁴⁻⁵ gu' ji na gu' cham tu'p jum buixi'ñdha'. Mui' tanoolh jup duu na cham tu'p jum buixi'ñdha' gu ge'kam buiñor gu diilhdhim ubii. Ba' maa'n nim jup jum aa': "Gi no' ñich a'mkamu'n jup ñio dhi ubii ku cham kañ juanda', sia kuñ tii cham tu' ka'm ja nii'ñ gu ja'tkam, ni gu Dios kuñ tu' ka'm nii'ñ. Jir maa'n na bha ja'k jiñ chooñi'ñ."

⁶ Ba' pui' xi chi'ñik jup ja titda ip gio gui' nam kaichu':

—Dho jaña nat siamri dakoo a'mkam ma ñio gu ge'kam gu diilhdhim ubii na cham jum jiipi'ñka' na pu titdada', sia ku gu' tii cham tu' ka'm ti nii'ñ gui' gu ge'kam.

⁷ ¿Aapi'm ba' cham pu'ñip jam kaaya' aa jax no' pim titda gu Dios nat jam a'm ti tii na pim jir ja'tkam tugi'ñ ka', no' pim gammiji pui' titda nabap tanoolh gio nabap tukaa'? ¿Ka' gu' ka ji miikidha' aa panaas na ba' pik jix joi'mdat ba jam tigia'? ⁸ Matgim moo jan' ji na jam palhbuidha', cham tu' na gu' miikidha', aañ moo ya' pu jam titda. ¿Siamriñ chi ba' gio ya'p ja tigia' aa gu ja'tkam dhi oilñga'n bhaan nam jiñ bui ti jiigi'ñdha' jan' nañ gio bhai'p Jimda'?

Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu pariseo gio maa'n gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam

⁹ Ba' jai' dhit gu ja'tkam ge'gérkam jum taat ka' am nam chi sap panaas mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios, gu'ba' gampai' ja ilhii'ñdha' am gu jai' ja'tkam. Ba' gu Jesuus jumai bhaan jup xi chu ua'rgidhak ba ja aagi'ñ nam ba'x maatit kaaya', jup ja titda:

¹⁰ —Maa'n nim gook gu ja'tkam ma jii mit maa'n kap chiop na mit tu daañim jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. Maa'n jir pariseo, jumai ba' maadit jir di' gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam. ¹¹ Ba' gu pariseo

pui' kikat jix dhaam ja'k xi chi tiigik mui' ji chu daani buiñor gu Dios, jup kai'ch: "Moo taxchaab ba' Ge'kam Dios nap jiñ palhbui'ñchu' nañ mi' pui' jim nap jax jix aa'. Cham jañ tu'r jix ixkum na jax jai' gu ja'tkam nam giilhim jix i'xbi', ni kuñ jir pu chu'm na jax jai' nam mai' xi ja iabut gu ja bipna' jai' bhai' ji ja u'. Cham jañ pai' dhuuk jix buam jum duukam jup tu bua. Jum taxchaabgi'ñ iñ ip sia na pich cham tu' pu chu'm ya'ñ dho'ñcho dhi oi'ñga'n bhaan nañ jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm ge'kam Rooma kam, ja'p na dhi' na bhai' dhir kiik. Giilhim jix u'ua'tulhdhix am gu' gu pu chuuutu'm.

12 Aañ gookim jiñ xaabda' na giop bam aaya' na pai' dhuuk cham tum juanda'. Gio gu tu' nañ mai'chidha' nañ tu juanda', gammijim maakidha' iñ na ji'k jum a'm jup bipio!." **13** Ba' gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam ja'x mik pa' ji kikbo, ni ku iam xim guguuxi'ñ nax dhaam ja'k xi chi tigia', dai na bhai' xim gibdat bhaastu'n jup kai'ch: "Aapi' Ge'kam Dios, xiñ joi'mdaip iam jiñ uañda' guñ ua'tulhdhara' nañ giilhim jix ua'tulhdhix."

14 Ba' aañ ya' pu jam titda nat gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam ba jii kia'mi'ñ uañchudhix kam gu ua'tulhdhar ga'n, gu' ba' gu pariseo cham. Na gu' cham tu' joi'mdat nii'ñdha' gu Dios gu jaroi' no' dai ge'kam jum taat, gu' gui' ji na soi'm ilhii'ñdha' na ba'x joi'mdat nii'ñdha'.

Gu Jesuus na tu ja daañxidha' gu a'aalh
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Ba' jai' dhit gu ja'tkam mui'p ba aichul-hdhim am gu Jesuus gu ja a'aalh chuk nam jix aa' na ja a'mkam tu ja daañxidha'. Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk ja tii gu noonbi'ñ gu Jesuus, ba ja ñiok jamit pix gu jai' nam mui' tiip ba ja ua'kat gu ja maamar. **16** Ba' diih gu Jesuus xi ja baidhak gu noonbi'ñ jup ja titda:

—Cha'pim ja sosbhichulhi'ñdha' dhi ja'tkam nam bha ja ua' gu ja maamar, na gu' pu'ñi chu'm ja a'm jum aa' gu ja'tkam nam jir tu'm ka' na ba'x joi'mdat ja a'm ti niiidhidha' gu Dios. **17** Cham ji'xkat jaroi'

aaya' buiñor gu Dios no't cham pui'm ilh na jax gu alhii, aañ moo ya' pu jam titda.

Gu maa'nkam jix chumñigam na batikkada' gu Jesuus na jax ja'k mi' pui' jimda'
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Ba' maadit gui' nam jir ja ge'gérkam tuk gu Israel kam ja'tkam jup titda gu Jesuus:

—Aañ ja'p tu'm xim tikkam jiñ jaduuñ, aap nap jir jix bhai'kam. Jax ja'k jix bhaai' nañ xi chu duñia' nañ ba' mai'chia' nañ jimia' buiñor gu Dios nañ gammiji buiñor bap tui'ka'?

19 Ba'p titda gu Jesuus:

—Ja'p kai'ñkam jup kai'ch ap aañ jaduuñ nañ aañ ja'xbui'p jir jix bhai'kam na gu Dios? Na gu' dai gui' nar jix bhai'kam.

20 Gio gu' gui' nap tu'ñ chicka, jix maat ap na jax tu aagix na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios nap tu' jax dhuñia'. Ja'pni bom kai'ch: "Cha'p nai' pix ja biim boppoda' gu u'uub, daipu' gu jax chu'm nar jum biina' ka'p pu biima'n tu kioka' gammiji nap ji'x duaka'. Gio nap cham ja koo'nda' gum bipna' ja'tkam. Ni kup cham ti ixi'ñdha'. Ni kup cham iatbi' ka'. Gum taat jup tu' ka'm jup nii'ñdha' gio gum naan."

21 Ba'p kai'ch gu ge'kam:

—Dho biix jañ pui' tii pu tu duiñchu' na ñich dhir bhai'ñ jur ji bhii.

22 Ba'p titda gu Jesuus nat pui' tii:

—Ka bi'iix ji gu' maa'n nap pu duñia'. Biix jup tu ga'rai nap ji'k tu' tu bia' ja makia' gu tuumiñ gui' nam cham tu' bia' ni ji'x, bhai'p ba' xi jimia' nap bañ kaichgida'. Pu'ñi ja'k jup ba' bar jix chumñigam ka'x dhaam buiñor gu Dios.

23 Ba' gampai' ji dhuu gu ge'kam nat pui' xi chii'n gu Jesuus, jix buam jum ilh, na gu' giilhim jir jix chumñigam ka'. **24** Ba' na bhai' xi nii'ñ gu Jesuus nat jix buam jum ilh, jup kai'ch:

—Ja'p moox xijaim ilhii'ñ am gux chutumñigam nam mi' pui' jimia' na jax ja'k jix joi'mdat ja a'm ba ti niiidhidha' git gu Dios!

25 Gu kameeyo chi iam cham xijaim jup ilhii'ñ ji na bhai' baaki' bui'ram gu soomkar ja'p dir ja'k buusnia', cham tu' pui' na gux chutumñigam nam jix xijaim ilhii'ñ nam mi' pui' jimia' na jax ja'k jix joi'mdat ja a'm ba ti niiidhidha' git gu Dios.

26 Ba' jai' dhit gui' nam t̄ k̄ē, jup titda am gu Jesuus:

—Dho bak gu' cham j̄'xkat jaroi' buiñor aaya' gu Dios, na gu' pui'x xijai nach mi' pui' jimia' na jax jix aa'!

27 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Jax dhui na cham tu' xijaim ilhii'ñdha' gu Dios gu tu' nam gu ja'tkam jix xijaim ilhii'ñdha', na gu' bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'.

28 Ba' gu Peegro mi' dhir ja'p jup titda:

—Dho pui' na jax aach na chich cham tu' kap jich buix gu tu' nach ka bia'kat janō' na chich pai' dhuuk ti'jii'ñdhak jum biim ba jiñ jaduuñ.

29 Ba'p ja titda biix gu Jesuus:

—No't jaroi' cham tu' bhaan kap jum buix gu taata'n gio gu di'ñn, piäm gu xiixiogi'ñ, piäm gu sispidhi'ñ, piäm gu binga'n, piäm gu maamra'n, piäm gu tu' na bia'ka', pui' na gu ba'ki'ñ, ganai' biix aixim, ba' dai nat piix bhaan ji bam na pui' ba tu duñiim na jax ja'k jix joi'mdat bhaan ba ti'ñidhidha' gu Dios, aañ ya' pu jam titda na cham jax bua. **30** Na gu'x io'm mui' ba tu iimchuxdha' gu Dios pu ya' na ka duaka' dhi oi'ñga'n bhaan, cham tu' ja'kbui' na ji'k cham tu' bhaan jup jum buixdha' biipi' dir. Gio daman pup na xi baidhika' jix dhaam na buiñor bap tui'ka' gammiji.

Gu Jesuus na giop ba tu aa'nda' nam mu'aa', bar baikim ka'ba' dhi'ki'n
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Ba' ja'p ja'k dilihkob xi ja boosgak gu Jesuus dai gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ jup ja titda:

—Xib jach ba' silh mui' pu ba jimia' Jerusaleen, bhai' na pai' pui' ba tum duñia' ba' na mit ji'k jax tu ua'nak nam aañ jiñ aagit jup kai'ch gui' nam bijik bhaankam ya ja'p tu a'gimik gu Dios. **32** Gu Israel kam ja'tkam jam maaxik jiñ kiisa' ja bui gui' nam cham jir Israel kam, gui'm ba' biix aixim jiñ buimii nam jax ilhii'ñ, bhañ xixbuidha' am, jiñ asdam ba' pui' xiñ bua't. **33** Gio nam jiñ ḡibiimii, mi' dhir jam ampix jiñ mu'aa'. Ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

34 Ba' gu noonbi'ñ pu ni ji'x ku mit jix maatit kai na jax kai'ñkam jup kai'ch, pu

cham maatit kai mit na jax kai'ñkam jup ja titda. Na gu' pui' na jax ja titda gu Jesuus, jix xijai na jaroi'x maatit kaaya' gu mi' jotmoda'!

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gui' na cham ñia ka'
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

35 Ba' namm̄na mia'n ba aajim gu Jesuus na pai' Jerikoo ti'ñ, maa'n gu maa'nkam cham ñia kam mi ja'p daakat boi jugii'ñ tu taan gu tuumiñ nam onbai'ñdha'. **36** Ba' nat ba ja kai nam mui' mi ja'p piix kai'ch gu ja'tkam nam buan, ba ti tikka na tu' jax jum bua. **37** Ba'p titda am na Jesuus Nasareet kam mi ja'p jim mui' ja biim gu ja'tkam. **38** Ba' ba jiiñak ge' ki'n gu cham ñia kam, jup kai'ch:

—¡Jesuus, boxii'ñ gu Dabii! ¡Iam jap xiñ joi'mdai xiñ chiigii xiñ dhua'ñdhai!

39 Ba' gu ja'tkam gui' nam biipi' dir jiim, jup titda am ti'i na cham ñiokat daaka', gu' ji na gu' gui'x io'm ge' ki'n mui' ba xi jiiñak, jup kai'ch:

—¡Boxii'ñ gu Dabii! ¡Iam jap xiñ joi'mdai xiñ chiigii xiñ dhua'ñdhai!

40 Ba' mi' pup kiik gu Jesuus nat kai, mijii xi chu joot ba' nam mu bai'ñxidhika'. Ba'p titda na mit mi' ba aich:

41 —¿Tu'ni aañ ki'n jum palhbuidha'ñ jaduuñ?

Ba' gui'p kai'ch:

—Dho nañ tiix aa'ñ jaduuñ nap jiñ dhudua'ñxidha' dhiñ buupui nañ cham ñia. Tiix chi'ñtigim in.

42 Ba'p titda gu Jesuus:

—Pu bax kiki'ji matgiim jiñ jaduuñ, na pich gu' biix jum jur ki'n jiñ bui ba ti'ñ.

43 Ba' bhai'ji chi'ñ gu cham ñia kam nat pui' xi chi'ñ gu Jesuus, jix kii'p jum duu. Ba' dai nat ba oi gu Jesuus xi taxchaabgidhidhat gu Dios jix dhaam ja'k. Sia pui'p xi taxchaabgidhim am gu Dios gui' na mit ji'ñ ti'ñ nat dua'ñ gu Jesuus.

19

Gu Sakeo na baidhika' kia'mi'ñ gu Jesuus

1 Ba' mi' ba ai gu Jesuus na pai' Jerikoo ti'ñ, mui' ji bhii' irban na pai'r kikcham. **2** Ba' maa'n mi'p kioka' gux chumñigam Sakeo ti'ñtigim, dhi' maadit jir di' ka' gui' nam jir ja

g 'g rkam tuk gu tuumi n tutaandam tugi' n gux io'm g 'kam Rooma kam. ³ Ba' tiix chi gim gu Jesuus na mi ja'p jim, gu' ji nam gu' giilhim jix kobkom mu jiim gu ja'tkam. Gio na gu' cham jir t b ka' gu Sakeo, ja juraab pix ju'nka' gu ja'tkam. Miji d r ja'p ba' t i mimlhim ja b ibhi', gu' ji na gu' cham pai' d hir jir joidham na tigia!. ⁴ Pui'ba' b ip  dir dai' n ik maa'n tua ta'm t s na sap ba' bhai' d hir tigia' na mi ja'p ji buusnia!. ⁵ Ba' am pup t i gu Jesuus gu Sakeo na bhai' dhaa tua ta'm nat mi ja'p ji buus, ba'p titda:

—Sakeo, xi chimnik bhai' d hir tua ta'm mai' xi n baidhak mum ki'aam ku n mi' xi ch biapui.

⁶ Ba' jotmoda' xi chimnik bhai' d hir tua ta'm gu Sakeo ba baidhak gu Jesuus mu na pai' kio cham jax ji chi' k. ⁷ Ba' bhai' ji bhaak jamit b ix gu ja'tkam nam ji'k jiim, sap nat gan mi ai gu Jesuus bui nor gux ua'tulhdhix kam. ⁸ Ba' gu Sakeo xi kikbok jup titda gu Jesuus:

—Aa n ja'pni i hii' n ji n jaduu n. B ix na n ji'k tu' tu bia',  rban juugit ja n ja makia' gui' nam cham tu' bia' ni ji'x. Gu' ba' no'  ich jaroi' tu' i x, maakobim ja'kbui' n ja'k buidha' ji'k na n ti i xdha'.

⁹ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Pu'jani ja'k jir tu'm ka' am gui' nam tu' silhkam jir bopxi' n ka' gu Abraam. Aap ba' xib ya' d r ja'p ja'k cham tu' mu ja'k ka jim nap pai' gammiji git mi' pup jum tul-hii ndha!. ¹⁰ Dhi' ji' ji na  ich bha ja gaagam na mit jumai boi bhaan b i na pai' mai'x chi gi xi', aa n na  ich bhaankam bha jii gu Dios. Ba' gui' na n ji'k ja ti gim, gio mi'p ja tuttuim i n bhaan gu boi na pai' cham mai' ka ti gi xi'.

Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga' gu tuumi n

¹¹ Ba' gu ja'tkam t  k   am na mi' pui' tu a'ga gu Jesuus. Ba' xi chu ua'rgidhak bhai' ji chu ja a'gi, nam gu' ja'p jum aa' na dai pix no't bhammi ba ai gu Jesuus Jerusaleen, dai na g 'kam ki'n ba daasa' gu Dios na ba' g 'kam ki'n bhai' ji chi silhkada!. ¹² Jup ja titda:

—Maa'n nim maa'n jix jai'ch ka' gu maa'n kam na giilhim jir jix chum igam ka'. Ba' dhi' dhix chum igam jumai momkoram

dir bail n am nam g 'kam ki'n daasa', gio ba' bhai'p Jimia' dai nam g 'kam ki'n xi dhaasa'. ¹³ Ba' maap xi ja jumpadak mambhi x gu tujuandam tugi' n, xi ja maakak ba' mui' gu tuumi n b ix ji'ma'n, jup xi ja ti dak: "Aapi'm ya' ki'n ka tu juanda' dhi tuumi n. Jix io'm mui' pim ba mui'dhalhdha' na n gio ja'k jup g ixia!." Ba' ba jii pui' xi ja ti dak. ¹⁴ Ba' gu mi' kam ja'tkam cham jup k igalhi' ndha' am, b ip  mit ba' miji xi ja joot jai' nam bhammi pu ti'ya' nam cham aa' na dhi'r ja g 'kam tuk ka'. ¹⁵ Gu' ji na mit gu' sia pui' g 'kam ki'n dai, gio ba' bhijip ji dhuu. Ba' mi'  ek nai' ji chu ja joochxi b ix ji'ma'n gu tujuandam tugi' n na bax maachim na mit ji'k mui'dhalh gu tum iga'n nat mi' ja do' chidhak. ¹⁶ Ba'p kai'chim gui' nat b ip  mi' ai: "Ya'ni ba' gum tum ni". Mambhi x ja'kbui' pup ja nich mui'dhalh na pich ji'k ya' n dho' chidhak." ¹⁷ Ba' gu g 'kam jup titda: "j Aa gu' joidham ji jia! Jir jix k i tujuandam ap dho bak. Ea na n jum daasa' nap jir jix kai' ka' mambhi x kap na pai' jax mui' pa' daa' nxim jir kikcham, na pich gu' mi' pu dhuu gu palhi p jup jum duukam." ¹⁸ Ba' jumai nat mi'p ai, jup kai'chim i p: "Ya'ni ba' gum tum ni". Jix chamaamim ja'kbui'  ich pup mui'dhalh na pich ji'k ya' n dho' chidhak." ¹⁹ Ba'p titda gu g 'kam: "j Aa gu' joidham ji jia! Jir jix k i tujuandam ap dho bak. Ea na n jix chamaam kap jum daasa' nap jir jix kai' ka' na pai' jax mui' pa' daa' nxim jir kikcham." ²⁰ Ba' gu jumai nat mi'p ai, jup titda pix gu g 'kam tugi' n: "Ya'ni ba' gum tum ni' na pich ya' n dho' chidhak. Aa n cham tu' ki'n tu juu. Jannulh cha'm ja nich pix xi bhiibgak bha ja'p xi gaamuk na n pu' ni n aa' na n giop bam makia' no' pich ya' ba ai. ²¹ Na n gu' xim i ibhi' n nap ji n  iokdha' no' mit ma n i x, pi m ku  ich di lh mai' ma i abu. Na n gu'x maat nap giilhim jix bhanaa' tu' na pix bhaan sia palhi p jup jum duukam, pu du nia' ap jax no' pich ba i h, sia kum cham pu kai'ch gu ja'tkam." ²²⁻²³ Ba' gu g 'kam jup titda: "Dho cham tu'r jix k i tujuandam ap aa n na n pai' jax kai'ch. {Cham bhaai' aa nap mu n dho' chidha' git nam pai' mui'dhalhi' n jai' dhi t gu ja tum ni' nap pui'

xiñ iibhi'ñ, nap gu' pui'x maat nañ pu tu duñia' piñ jax no' ñich ba ilh sia kum cham pu kai'ch gu ja'tkam? Siamri gu' ji'k yup ba mui'dha' git na ñich ji'k juruuñ." ²⁴ Ba' pui' xi chiidak yup ja titda gu jai' nam mi ja'p guguuk: "Boosgidhai pim gu tuumiñ mu ja'k makia' gui' nat mambhiix ja'kbui' pup mui'dhalh." ²⁵ Ba'p kai'ch am tii gui': "Jax dhui na dhi' mui' ba bia', mambhiix ja'kbui' pup na pich ji'k ya' do'ñchidhak?" ²⁶ Ba'p ja titda gu ge'kam: "Dho na gu' gu jaroi' no't pu'ñi mui'dhalh gu tu' nam chiñia', jix io'm mui' bhaan ji chu bi'ya' gu tu'. Gu' ji no't gu' pu'ñi cham ji'x iam xim guguux na mui'dhalhdha' sia gu palhiip, boosgidhaim dho gu ji'k nam tii makia' na git ki'n tu juana' mu ja'k makia' gu jaroi' nax io'm jix chu juanar ka', aañ moo ya' pu jam titda." ²⁷ Bhai' pim yup ja ua'pui mi'ñi ja'p xi ja kooda' gui' nam ji'k cham aagit nañ jir ge'kam ka'.

*Na ba aaya' Jerusaleen gu Jesuus
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)*

²⁸ Ba' nat tiimok gu Jesuus na mi' pui' xi chu a'gimik, ba jii ip gio Jerusaleen ja'k na pai' ja'k jim. ²⁹ Ba' maa'n kap soosna'n ba ai na pai' daa gu oidha' Oliibostam, na pai' mia'n bipio' na pai' Betpajee ti tii', gio na pai' palhiip ja'p ja'k Betaania ti tii' ip. Ba' gook gui' nam kaichu' maa'n kap ba ja jootos, ³⁰ yup ja titda:

—Jiñ chiimilhdhapu' pim maa'n gu jigiarum bhuru'x bhammini dhir na pai' piñ ji'dilh jir kikcam nach pai' ja'k jiim, chakui jaroi' maa'nnim ulh gui' gu bhuru'x. Bhai' bulhka' na pim jax ya' dir mu aajidha'. Dai na pim jax bulhio'kai bhañ chiimilhdhika'. ³¹ No' jax dhuukat jaroi' ba jam tikka' na jax ku pimit ba' bulhio'kak ba ji chiimirak, ja'p japim tiida' nat gu Ge'kam mu jam joot.

³² Ba' mijii ji dhuu'n jamit, pui' ji chu buus nat jax ja tii'n gu Jesuus. ³³ Ba ja tii mit gui' nar ja bhuru'xi' nam mi' ka buplho'k, yup ja titda am:

—Jax ku pimit ba' gamai' ba ji chiimirak dhich bhuru'xi'?

³⁴ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu Ge'kam nat bhach joot nach mu tiimilhdhika'.

³⁵ Ba' bhai' xi bakxidhak jamit gu tø'tøb ja kuktun nam daam dir ja tii'chu' ba tiimirak mu na pai' gu Jesuus, dai ba' na mit xi chia na bha daibu'. ³⁶ Ba' na gamai' tu jimchudim, biipi' dir ji bapoi'dhat mi' ja iabuim am gu ja'tkam boi cha'm gu tø'tøb ja kuktun nam daam dir ja tii'chu'. ³⁷ Ba' nammi baas dir nam ba' moo gammiji ja'k a'nsap ba juurkia' bhaan gu oidha' Oliibostam, jix bhai'm taattugit piñ jiiñak ba kattu' am biix gui' nam ji'k kaichu' gu Jesuus, taxchaabgidhim am gu Dios jix bhai'm taattugit nam ti nii'ñdha' na biix aixim joidham tu'm yup tu buada' gu Jesuus, nam tu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'ñdha'. ³⁸ Jup kai'chim am:

—Jix oi'm jir ge'kam dhi' na bhaankam ya oiri gu Dios, gam na joidham jix uañ ki'n kiik! jix bhai'ch chaatit jach ge'kamtu'nda' gu Dios jix dhaam nat xich joi'mdak bach chi!

³⁹ Ba' ji'kchi gu pariseos nam yup jiim, mijii dir ja'p ja saagi'ñ gu ja'tkam yup titda am gu Jesuus:

—Jich jaduuñ, ja ñiokdhaiñ dhim ja'tkam tuk. Jax ñam piñ kai'chim.

⁴⁰ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Jax gi dhui nam gu' dhi joodai piñ jiiñak yup suulhgia' na mi'ñi ja'p daraa no' ñich tiip xi ja ñiok nam cham ñiokda' dhiñ ja'tkam tuk, aañ moo ya' pu jam titda.

⁴¹ Ba' nat bhammi dir ba tu maaxir Jerusaleen na pai' ge' daa'ñxim jir kikcam, bhai' ji susua gu Jesuus, ⁴² yup xi kai'chit:

—Joidham git no'm pu xib dhi tanoolh jix maatit jiñ chigia' nañ jir jaroi' dha' biix gu Israel kam ja'tkam nam bhai' oi'dha' Jerusaleen, ba'ñ keeji git mi' pui' ba Jimia' am na jax ja'k jix bhai' tu ja Jimia' gatuuk! Gu' ji nam gu' cham maatit te kee, ni nam jix maatit ti nii'ñ, ja'p ji buusan nam tu' ki'n taa'bidhix. ⁴³ Jum aajim gu' gu tanoolh na pai' dhuuk cham bhai' tu ja Jimia', gu ja sandaarui'x chuk gui' nam jix ja bhaamki'ñ bhai' ji ja xikoolhmada' am, maap jam ji ja soo'mdhai pu biix maa'n jimdama ja kooda' nam ji'k bhai' oi'ñka'.

⁴⁴ Dhi ja ba'bhad pu cham ji'k tuukdhixim bi'ya' gu joodai, na gu' gu ja ge'gækam tuk gu Israel kam ja'tkam nar ja kuiñcha ka'

nam cham aaga' nam mi' pui' jimia' na jax ja'k git jix joi'mdat ja palhbuidha' gu Dios.

*Gu Jesuus na mi' dhir ja'k ji ja jootsa' gę'
chiop gui' nam bixchu' mi' ka tu ga'rada'*
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Ba' mikkat mu ba baa gu Jesuus gę' chiop. Mi' dhir ji ja aadi gui' nam bixchu' mi' ka tu ga'rada irban dır, ⁴⁶ jup xi ja tiidak:

—Jax ku pim ba' ya' pu tu duuk? ¿Kux cham maat japid aa gu ñio'ki'ñ gu Dios na tu ua'ñix nap jum kai'ch: "Dhiñ ba'aak nat mi'm kii, mi' dhir jix bhai' nam jiñ dhaanda' gu ja'tkam soi'm ilhdhat"? Aapi'm gu' ya ja'p tu duuk na mu pai' chiob nam pai'm jumpa'n gux i'xkum.

⁴⁷ Ba' mi' pu tu ja a'gi'ñdha' gu Jesuus gu ja'tkam gę' chiop gammiji nabap tanoolh. Gu' ba' gu ja gę'gérkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio gu ja'ppix ja gę'gérkam tuk gu Israel kam ja'tkam, tii maap tu a'gada' am nam tu' bhaan git xi iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa'. ⁴⁸ Joidham kęękę' am gu' gu ja'tkam na jax tu a'gada' gu Jesuus, sia kum gu' gui' tii x bhaamut kęękę'. Jix ja iibhidhat gu ja'tkam ba' cham juanda' am gu Jesuus.

20

*Nam ba tikka' gu Jesuus gu ja gę'gérkam
tuk gu Israel kam ja'tkam na jaroi' ba'
bhaankam biix aixim ja aagi'ñ gu ja'tkam na
diilh jax ilhii'ñ*

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ Maa'nnim na mi' ka tu ja a'gi'ñ gu Jesuus gu ja'tkam gę' chiop, na ja aagi'ñ nam jax ja'k duñia' na ba'x joi'mdat ja a'm ti tigia' gu Dios, mi' ba ji bubua mit gu ja gę'gérkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio ba' gu ja'ppix ja gę'gérkam tuk gu Israel kam ja'tkam. ² Ba'p titda am:

—Jax chu'm gę'kam jap bhaankam ya' biix aixim tu bua? ¿Jir pa ja'k kam gui' nat pui' ja'k jum chia?

³ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho aañ jup jam tikka' no' pim jiñ aagi'ñdha' nañ ba' aañ jup jam aagi'ñdha'.

⁴ ¿Jaroo bha joot gu Juan na ja bopkona' gu ja'tkam? ¿Dios aa, ka' ya' pai' dhir aa gu ja'tkam chia mit? Ea gor xiñ aagi'ñ.

⁵ Ba' bhai' jim ti tikka mit diilh, jup kai'ch am:

—Jax jach ti'ya'? Na gu' no'ch jax kai'ch nat Dios bha joot, pui' ji chi'ya': "¿Gu' jax ji na pimit ba' cham mi' pui' jii na jax tii jam titdaimik?" ⁶ Gio gu' no'ch jax kai'ch na mit ya' pai' dhir chia gu ja'tkam, bhai' ji bhaaku' am ip jich bui biix gu ja'tkam, nam gu' biix jix bhai'x maat na gu Juan bhaankam tu a'gimik gu Dios. Jich kooda'm dho gu' joodai ki'n jich ma'yasimii.

⁷ Ba' pui' ma tii'n jamit nam cham maat nat jaroi' bha joot gu Juan na ja bopkona' gu ja'tkam. ⁸ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho aañ pui' cham jup jam aagi'ñdha' nat jaroi' bhañ joot, na pim gu' cham jiñ aagi'ñ aapi'm.

*Gu Jesuus na ba tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai gu tujuandam nam jix buam
tomaat ka'*

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Ba' gu Jesuus mui' ji chu ja a'gi biix gu ja'tkam bhaan xi chu ua'rgidhak na tu' jax jum buada' ya' dhi oi'ñga'n nam sap ba'x maatit kaaya'. Jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam xi chu darsak gu uubas mik ja'k pu bhii, dai gu tujuandam ji'k mi' xi ja do'ñchok nam mi'x bhai' buixi'ñdha' gu i'xi'ñ. ¹⁰ Ba' nammı na pai' dhuuk jix maat na bhębhę gu uubas, bhammi dir bhai' tii ba joot jumai gu tujuandam tugi'ñ mi' nat pai' ja do'ñchok gu jai' tujuandam tugi'ñ, nam git mu makia' na ji'k bhaan jup bipio'. Gu' ji na gu' na mi' pui' tii ba ja titdaim, dai na mit bhai' ji dhaa, gibiimik jamit pui' mijı xi joot ip gio. ¹¹ Ba' jumai bhammi dir bhai' tiip joot. Pui' mit giilhim jup xi chitdaimik xi gibiimik pui' mijı xi joot ip sia. ¹² Jumai ba' bhammi dir bhai' tiip joot. Maa'n na mit jax dhooda, xi gibiimik jamit jix i'rsu' mi' dhir jup ji aadi, pu cham tu' mit maa.

¹³ Ba'p jum aa'gui' nat tu darai gu uubas: "¿Gi jarooñ ba' mu jootsa' nam ba' cham jax ji chi'ji bha makia' gu uubas na ji'k jiñ a'm jup bipio'? Gi no' ñich mu joot

dhi dílh jiñ mar, kat jam chi iam tu' ka'm tiigii makia', nam gu'x maat nañ giilhim jix dha!.” ¹⁴ Gu' ji na gu' nat pai' dhuuk tii mu ba ai gu maraa'n, yup jum ti titda am dílh gu tujuandam: “Dhi' dho ba'r di' gui' na bhaan ji chu bi'ya' biix na ji'k ya'x chu jai'ch na pai' dhuuk mukia' gu taata'n. Ja'pji nach ya' mu'aa', kapbhai' nat ya' ba ai. Aach ba'ch a'm ji chu bi'ya' na ji'k ya'x chu jai'ch.” ¹⁵ Ba' pui' xi chi'ik bhai' ji dhaa mit. Nammi gama ja'k ja'p jamit xi bhiik xi mu'aak na pai' cham ti ix gu uubas. ¿Aapi'm ba' jax ilhii'ñ na ja dooda' gui' gu tujuandam na mit ba mua gu maraa'n gui' nat mi' tu darsak gu uubas? ¹⁶ Mu jimii dho ja koodai jai'p mi' ja iabu' gu tujuandam.

Ba'p kai'ch am gu ja'tkam na pui' kai'ch gu Jesuus:

—¡Iam git moo cham ji'xkat pui' tuch dhooda'!

¹⁷ Gu' ji nat gu' gu Jesuus jix bhai' mui' xi ja tiigik yup ja titda:

—¿Gu' jax japim ba' ilhdhat kee ji gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' ja'pnim kai'ch?: Gu jodai gui' na mit tii mai' xi buak gu bhibhi'ñbakchadam nam yup jum aa' na cham tu' bhai',

xib dhi' pik bhaan jix o'jo' gu jai' joodai.

¹⁸ Jix iibhidhara' dho dhi jodai. Niidhat japim na pim cham dhi' pik bhaan ia'lbia'. Na gu' no' pimit jax dhuuk bhaan ia'ri, ta'tak mi ja'p pup darka' pim. Piam no't jax dhuuk jam tiim, mataip jam dooda'.

¹⁹ Ba' mi' jotmoda' tiix dhaagik am gu Jesuus gu ja gø'gørkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' ji nam gu'x ja iibhi'ñ gu ja'tkam, cham juan am ba'. Jix maatit kai mit gu' gu Jesuus na gui' pix ja aagit yup kai'ch, nat bhaan tu a'ga gu tujuandam nat mi' xi ja do'ñchok gui' nat xi chu darsak gu uubas, gu' ji nam gu' cham tu'r kikii' tujuandam.

Gu Jesuus na pui' ba ja tiida' gu ja'tkam nam gok kap tu namki'ñdha'

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

²⁰ Ba' gui' nam jix bhaamki'ñ gu Jesuus, jix xi'lhim jamit mui' xi ja joot jai' gu ja'tkam nam xir jix bhabhai'kamtu'nda'

buiñor, nam tikka' no' pui'p ilhii'ñ nam jax ilhii'ñ dílh. Gu' sap ba' no' cham pui' ja'k kai'ch, dai nam daagii ba bhiika' buiñor gux kai!. ²¹ Jup titda am gui' na mit mu ja joot:

—Aapi'ch jaduuñ, aach ti jiigil'ñ na maaxik jir silhkam pui' nap ji'k jax ja titda gu ja'tkam. Jir mi' pui' na jax jich chian gu Dios nach chui'ñgida', cham pai' pui' ja'k ja aagi'ñ ap panaas nap dílh jax ilhii'ñ. ²² Ba' ja'p jach tu'm yup xim tikkam: ¿Jir am aa nach namki'ñdha' gux io'm gø'kam Seesar Rooma kam na ji'k aagix nach namki'ñdha', ka' cham aa?

²³ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesuus nam mi' pix mamai'chik, ba'p ja titda:

²⁴ —Ea gor maa'n xiñ chaiñbui'ñ gu tuumiñ. ¿Jax jum kai'ch ya'ni na pai' tu ua'ñix, gio dhi' na ya' pupñix, jir jaroo da'?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho dhi' gux io'm gø'kam Seesar na mi' pupñix, ba' dhi' na mi' tu ua'ñix mi' dhaa na jax chii'!

²⁵ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho pim xi namkidhat gu Seesar na ji'k aagix na pim namki'ñdha', gio gu Dios japim yup xi maakidhat na ji'k bhaan yup bipio'.

²⁶ Ba' cham pai' jax kai mit gu Jesuus nam ti mamai'chik nam ba' git dagia', na gu' silhkam jir pui' na jax kai'ch. Gui' dai nam mi' pui' pup tu'ii' nat am ja bui'ñ, pui' ba' cham ka juan am.

*Nam mi' ba aaya' na pai' gu Jesuus gui' nam cham ti jiigil'ñdha' nam gu koi'ñga'n gatuuk gio maakam ja'k yup ba oipoda'
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)*

²⁷ Ba' ja'xpix ji'kchi mi'p ba ai mit gu saduseos, nam cham ti jiigil'ñdha' nam gatuuk gio duduadii maakam ja'k yup aaya' gui' nam ji'k ko'ya' ja tutku' bhaan. Jup titda am gu Jesuus mi øek:

²⁸ —Jich jaduuñ, aach bha jii na chich bham tikkam no'p iam jich aagi'ñdha' git ja'p tu'm na cham jir jich jur. Gui' nat Moisees tu ua'nak yup jum kai'ch na sap no't maadit muu gu maa'nkam cham maa'n ji chiigik gu alhii bhaan gu binga'n, mi' dhir jix bhaai' na bhiiji gu sipdhi'ñ na mia'n oi'ñdha' bhaankam tigia' gu alhii, ba' ja'p

ji buusnia' na gu xio'gi'ñ pīx jir maraa'n ka'. ²⁹ Ba' ja'p jach jup jix chu maat aach. Maa'nnim maa'n kap oi'ñkat am xijum gook gu ja'tkam daim sispidhim. Ba' gu bīpi' kam tii ba bhīk maa'n gu ubii, gu' ji nat gu' am xi muu cham maa'n ji chīgik gu alhii bhaan gui' gu ubii. ³⁰⁻³¹ Ba' gu sipdhi'ñ na mia'n oi'ñ tii bhai'p ji bhīi gui' gu ubii, gu' ji nat gu' pui' jotmoda' am jup xi muu, pu cham maa'n jup tii ip sia gu alhii bhaan gui' gu ubii. Ba' gu tīraab kam tii bhai'p ji bhīi, pui' pīx jup jum duu. Bīix koi mit gu xijum gook tii pup bhibhiimik gui' gu ubii, pu cham jaroi' iam tii gu alhii bhaan gui' gu ubii. ³² Mikkat sap pui' am jup xi muu dīlh gu ubii. ³³ ¿Jaroo ba' pīk jir binga'n ka' janoo' nam saak duduadii gio mu pai'p ba oipoda'? Jaiñ nam gu' pui'r xijum gook ja'tkam kat.

³⁴ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Jax dhui na dai ya' dhi oi'ñga'n bhaan nam tībīna' ka' gu chichio'ñ gio gu u'uub, dai nam ka duduaka' ja tutku' bhaan. ³⁵ Gu' matgim gui' nam mi' pui' jimii ko'ya' ja tutku' bhaan na jax jix aa' gu Dios, cham tu' bhaan jup ka titii'ñchoka'm ji janoo' nam pai' dhuuk maakam ja'k aaya', ³⁶ nam gu' ja'p pix bar tu'm ka' na jax gu noonbi'ñ gu Dios. Ni kum cham tu' kar tu ko'dam ka', na gu' gu Dios pix dīlh na giop ja dudua'ñdhai ja baidhika' nam buiñor bap tui'ka', ba' gammiji pu bar maamra'n ka'.

³⁷ Gio gu'x bhai'x maati' nam maa'n kap aajim gui' nam ko'iim ja tutku' bhaan nam mi' pui' jimii na jax jix aa' gu Dios. Pui'm kai'ch mi u'uan ta'm nat pai' tu ua'nak gu Moisees, na bhaan tu a'ga janoo' nat tu a'gidhak gu Dios taip jim duuk bhaan dir gux bii u'uux. Gu Dios jup titda dīlh gu Moisees na dhi' pix jir di' gu Dios na jax gammiji pu buiñor bax biiñak gu Abraam gio gu Isaak gio ba' gu Jakob, cham pai' jax kai'ch nam jix biiñak kat pix buiñor. ³⁸ Na gu' maaxik gu Dios cham tu' koi'ñga'n na ja a'm ti niidhidha', gu' gui' ji nam duduaka'. Na gu' gui' cham tu' pui' iñhii'ñ nam jup ko'ya' gui' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa', gu' matgim gui' buiñor bīix ji nam duduua.

³⁹ Ba' ji'kchi gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' dhir ja'p jup titda am gu

Jesuus:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jich jaduuñ.

⁴⁰ Ba'gui' cham ka juan am, daipu' na mit xi chiidak.

Na ba ja tikka' gu Jesuus gu ja'tkam na jaroi'r boxii'ñ

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Ba' bhai' ji ja tikka ip gu Jesuus gu ja'tkam, jup ja titda:

—¿Jax ku pim ba'p kai'chdha' na guch Xoi'kam jir boxii'ñ gu Dabii? ⁴² Na ba' gu' gu Dabii dīlh pui'p kai'ch nar ge'kam tugi'ñ guch Xoi'kam. Ja'pnim kai'ch mi Salmos ta'm nat pai' tu ua'nak dīlh gu Dabii:

Jup titda gu Dios guñ ge'kam tuk:

“Ya'ni kii'n dir jiñ xanoop jap ka xi dhaibu' ⁴³ nañ aañ ka xi ja mattuda' gui' nam xim bhaamki'ñ

nap aap jir ge'kam nam ba'm bui soi'm ilhdha'.”

⁴⁴ ¿Gu' jax ji pim chi ba' duukat pui' iimchu'n na pui'r boxii'ñ, na ba' gu' gu Dabii pui'p kai'ch nar ge'kam tugi'ñ guch Xoi'kam?

Na ba tu aa'nda' gu Jesuus nam jax ja'k jir tu'm gui'nam sap jix mat ka'gu ñio'ki'ñ gu Dios

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lk. 11:37-54)

⁴⁵ Ba' biix te'ke' am gu ja'tkam nam mi'p tu'ii'. Ba'p ja titda gu Jesuus dai gui' nam kaichu':

⁴⁶ —Cha'pim ja jiigij'ñdha' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, nam gu' dhi' ja'ppix ge'gérkam jum taat ka'. Jix joojoi'ñdha' am nam te'teb ji chim tii'dhat nai' jiimda', jix aa'nda' am nam tu' ka'm ja niidhat ja ñio'kdhidha' bīix gu ja'tkam mu ja'p nam jax jiimda'. Gio bīpi' dir jam jix dharaibuktu'nda' na pai' tum daanda' gio nam pai' jax tu kua'da', ni ji'x kum iam gatuuk dir xix dharaibuktu'nda'.

⁴⁷ Gam nam tu' bhaan xi ja iatgidhat ja boosgi'ñdha' gu ja ba'bhad gu di'dilhdhim u'uub nam ba ko'iix gu ja bipna', sap ba' mik xi chu daanda' am buiñor gu Dios nam xi ja nii'ñdha' gu ja'tkam, na sap ba' panaas bhaan jix maati' ka' nam cham tu' bhaan u'ua'tulhdhix. Gu' dhi' ji ba' pīk jix io'm ja tulhiñchuda' gu Dios, na gu' ch'am kii' ka'm nii'ñ gu pui' nam jax ja'k tu jim.

21

*Gu tuumiñ na mi tu'aa' chiop gu ubii gui' na cham jir jix chumñigam
(Mr. 12:41-44)*

¹ Ba' ja'xpix mi' ja'k yup ba ja nii'ñ gu Jesuus gu ja'tkam gui' nam jir jix chutumñigam, nam pix mi' ji chu'aim gu tuumiñ mi' na pai'm tua'ba nam maakim gu Dios na ji'k bhaan yup bipio'. Mui' mi' xi chu'aim am. ² Ba' maa'n yup ba tii gu ubii diihdhim na ba muukix gu binga'n, pu cham tu' bia' ni ji'x gu tu' na jax gu jai'. Ba' mi'p xi chua gook gu tuumiñ na cham pik tu' bhaigim tuutu'm. ³ Ba'p ja titda gu Jesuus biix gui' nam mi'p tu'ii':

—Aañ ya' pu jam titda tu' silhkam ki'n nat dhi ubii jix io'm mui' mi tua gu tuumiñ, sia ku panaas cham tu' bhaigim tu'ii' dhi' nat mi tua. ⁴ Na gu' gui' na mit panaas mui' mi tua, daipu' gui' na ji'k cham kam aa' na mit mi tua. Gu' dhi ubii pu biix mi tua na ji'k bia'kat, ni kut iam jax xim aa na pai' ba' dir u'ji ki'n saba'da' gu tu' na jugia', na gu' cham jir jix chumñigam.

*Na ba tu aa'nda' gu Jesuus nam iara' gu gø' chiop
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)*

⁵ Ba'ji'kchi gui' nam kaichu' gu Jesuus mi ja'p bhaan ba ji chu a'ga mit gu gø' chiop, yup kai'ch am na joidham tu'ii' na joidham tu't sobkoñxim bha bhi'ñbakchix gu joodai. Ba'p ja titda gu Jesuus na ja kee'.

⁶ —Ya' dho pui' ka tu tu'ii' xib. Matgim jum aaya' ji gu tanoolh na pu cham pai' maa'n kap tuukdhixim bi'ya' dhi joodai.

*Na ba tu aa'nda' gu Jesuus na jax ja'k ba tum buidha' no' bar mia'n nam tiimo' gu oi'ñga'n
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)*

⁷ Ba' gui' bhai'p ba tikka am na pui' ja titda gu Jesuus, yup titda am:

—Jich jaduuñ, ¿paa ba' duuk pik pui' tum duñia'? ¿Tu' jax bam buidha' na bhaan bax maati' ka' na bar mia'n?

⁸ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Na pai' dhuuk bar mia'n ka' na pui' ba ji chum duñia', mui' pix ya' ba ji feeda' am gui' nam pui' kai'chdha' na sap panaas aañ jir gui' ka' am. Jup kai'chdha' am: “Aañ jir di' guch Xoi'kam. Bam ai nañ pai' dhuuk ya

aaya!.” Aapi'm cham ja jiigi'ñdha', nam gu' jam iatgi'ñdha'. ⁹ Gio pui' ba ti kaaya' pim na ba jigitalhcha'. Aapi'm cham totdon ka', na gu'm aa' na biipi' jigitalhcha' na ba' pik bam tiimo' dhi oi'ñga'n. Ku gu' chakui pik jir di' ka' ji sia kut ba jigitalhch.

¹⁰ Mui' xi chu ja a'gi'ñchu' gu Jesuus, yup ja titda:

—Maap jam jim daagii dai gø'gørkam ja biim biix gu ja ja'tkami' mui' ji chu kokda' ja bui gu jai' gø'gørkam nam jai' momkoram yup tui'ka'. Giilhim ba' bar jigitalhi' ka'. ¹¹ Gio ba' na mui' kap diihl pix ba joiñdha' dhi oi'ñga'n. Gam na bhiogi' bhai' ji jimia'. Gio gu ko'kdai' na bhai' ji chu aaya'. Gio bha ja'p jix dhaam biix aixim jix iibhidham jax ña pim pix ba ti nii'ñdha' na pim tu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'ñdha'. Gam jai' biix aixim ku pim pui' ti tigia'. Ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na ba miamlhidha' na bam tiimo' dhi oi'ñga'n.

¹² Ba' biipi' na ba' moo bhai' ji jigitalhcha', aapi'm na pim ji'k ti jiigi'ñdha'ñ bui, jam da'ngii jam ui'ka' am gu ja'tkam mu ja'p nam pai' jax tu chichiopi' ka', mi' ba' bhai' ji jam tikka' am na pim jax kai'ñkam mi' pui' tu daa'ñchugit mi' pui' jiim na jax aañ. Mi' dhir ba' mu ja'p ba jam u'aidha' am nam pai' jax darka' gux kakai' gio jai' ja bui gu gø'gørkam. ¹³ Ba' kapbhai' nam bhai' ba jam tikkada', aapi'm xi ja aagi'ñdha' na pim jax kai'ñkam jiñ kaichu', xi ja aagi'ñdha' pim sia nañ jir tu'p tu'm da'. ¹⁴ Ba' no' pim cham maat na pim jax ja'k ti'ya' ja bui gu gø'gørkam, cha'pim jax jum aa'ntu'nda', ¹⁵ nañ gu' aañ jam makia' gu matda' na pim jax ja'k ja tiida' no' pim bhaan bap tui'dhi'. Diihl pix ya' dir ja'p ji bubuakia' gu ñi'ook na pim jax ja'k ja tiida', gui' pu cham ka bhaai'ñ ka' nam jax jam tiida'. ¹⁶ Ku gu' biix pix bhai' ji jam bhaamkidha'm ji gui' nam cham jiñ bui ti jiigi'ñdha', sia gu jam tataat no'm cham jiñ bui ti jiigi'ñ, sia gu mia'n jam jaaduñ, sia gu mik dir kam jam jaaduñ, sia gu jaroi' na pim tii gook dit jix bhai' ka kai'chdha'. Dhi' ba' maaxik jam tuttu' am ja bui gu gø'gørkam, ba' jai' dhit jam kooda' am no'm xi ilhii'ñ. ¹⁷ Biix jam xi jam bhaamki'ñdha' gu ja'tkam gui' nam cham ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui. ¹⁸ Ku ba' gu'

cham jax bua ji, na gu' gammijí jam a'm ti niidhidha' gu Dios, nim maa'n jam kuup ku mai' giixix ka' jam mo' am dír. ¹⁹ Ba' cha'pim jax jum aa'ntugit mi' pui' xi chu duñiidha' na jax jix aa' gu Dios sia pui' jim tulhiiñaidhat, na ba' jam baidhika' na pui' tu'ii'!

²⁰ 'Ba' no' pimit ba ja tii nam biix xikoolh dhir ba daraa gu sandaarui'x ya' Jerusaleen, am ti'ñchoka' pim na cham xiim cham pui' matgilhia' dhi ba'bhad ja biim gui' nam ya' oi'dha', sia ku gu' jax gë'r kiicham. ²¹ Gu'ba' no'm gu ya' kam mu ja'p ka paxiar jai' kap na pui' Judea bhaan jup bipio' gu dibiir, mi' dhir jam ba jiboi'ñgia' bhiji' ja'p oi'dha' ta'm na jax jix u'xi', cham tu'nam bha ja'k boopoda'. Gio jai' no'm ya' ka oipo Jerusaleen, ya' dir jam bubuakii ba jiboi'ñgia' mu ja'p gampix. Gio jai' no'm mu ja'p ka oipo ja gagaa am, mi' dhir jam gammijí ja'k pu ba jiboi'ñgia', cham tu'nam yammip ka xi ñoongii nam ba' pik ba jiboi'ñgia'. ²² Bam aaya' gu' gu tanoolh na pui' dhuuk gilhim jix io'm tulhiiñara' ja daam Jimia' biix gu ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti tigia', ba' pui' ba tum duñia' na jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na mit tu ua'nak gu bijik dir kam. ²³ Tii joi'mdam jum buada' am jano' gu u'uub gui' nam a'aalh ki'n cham bhai'm taat ka', gio gui' nam kia'pix ja tigia' gu a'aalh. Gilhim jix ko'kom jum buada' am biix pix gu Israel kam ja'tkam gui' nam cham mi' pui' Jimia' na jax jix aa' gu Dios, ja daam ba Jimia' gu' gu tulhiiñara' dhi' dhi ja'tkam. ²⁴ Ba' jai'm ya' pu xi ja sissii kukxir ki'n, jai'm ba' ja buuprai nai' ba ja u'aidha' jai' momkoram nam pui' jax dar gux io'm gë'gërkam. Ba' ya' dhi Jerusaleen gampai' tu dooda' am gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, ku gu' tu ja daaxdha' ip ji gu Dios dhi' dhi ja'tkam nam pui' dhuuk jup ja kooda', cham tu' nam pui' bi'ya'.

*Najax ja'k tum duñia'jano'na pui' dhuuk
gio bhai'p Jimda' guch Xoi'kam
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)*

²⁵ Mui' xi chu ja a'gi'ñchu' gu Jesuus, jup ja titda:

—Ba' mi' dhir biix aixim bhai' ji chum duñia' bha ja'p jix dhaam. Gu tanoolh nai'

ji chukia', gio gu masaa'n cham ka tu masbagi'ñdha', gio gu chiichia' cham pui' bhai' pui' ka darka', gio gu gë'gër suudai' na mu ja'p suusu'n ju'ñdharam dhi gë'gër dippir, gë'gër ba tiroonda'. Cham ka bhaai'n ka' nam jax jum duñia' biix gu ja'tkam, gilhim bax chotdon ka' am. ²⁶ Tu kaamui nai' ji ia'lchia' am nam pui' xim aa'nda' na bam tiimo dhi oi'ñga'n. Biix tu ii'ñxia' gu' dhi' na tu' xib bha ja'p jix maax jix dhaam, panaas ku jaroi' bha tu xiixa'. ²⁷ Ba' mi' dhir aañ nañ bhaankam ya oiri gu Dios, bañ chigia' pim nañ bhammi dir bhai' ba jimda' bhaan maa'n jix chua tibaa'ñ cha'm gilhim gë'kam ki'n, joidham am nammi ja'p jix chu maaxchu'nda'. ²⁸ Ba' na pui' dhuuk pu'ñi ba ji chum duñia', cha'pim jix buam jum aa'nda'. Am gan ba ti nii'ñdha' pim ji, na gu' gu Dios cham xiim ya' dir ba jam baapmi'ñdha'.

²⁹ Ba' bhaan xi chu ua'rgidhak xi ja aagi'ñ, jup ja titda:

—Na gu' na pim jax bax maat maa'n gu iigix piäm jax chu'm jumai i'ñix, ³⁰ no't ii'nsik gu jaaga'n jai' ba i'po, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham xiim ba ti'ngia'. ³¹ Ba' pu'ñi ip no' pim biix aixim ba ti nii'ñ na ba tum bua, dhi' bhaan bax mat ka' pim na cham xiim xi jam joi'mdaix bhai' ba jam duñia' gu Dios.

³² 'Puix jai'ch ka' am gu ja'tkam Israel kam jano' na pui' dhuuk pui' tum duñia', aañ moo ya' pu jam titda. ³³ Na gu' aañ nañ pui' jax kai'chdha', pui' ji chu buus-nichgida', cham tu' pui' na dhi dibiir gio dhix dhaam na jax chu'm tanoolh cham pui' matgilhia'.

³⁴ 'Ba' aapi'm cham tu' bhaan jum tukgi'ñka' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch na cham tu' mim nini'ñ. Cha'pim maik ka', dai ji na pim mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios na ba' cham ya' pix ³⁵ pu ba jam tulhiiñchuda' na pim jum jur bhiiya', ja'p na jax gu tu' na jotmoda' pix tiigi'ñ chir ba gixia' na cham pum aa'nda'. Na gu' pu'ñi ja'k jum duñia' am gui' nam cham tu' ka'm tigia' gu Dios, nam gu' dai gam irda' kia'. ³⁶ Gu' aapi'm gammijí tu daanda' ji buiñor gu Dios jix dhaam ja'k na pim ba' cham jum tulhiiña' na jax gu

ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm tigia' gu Dios, gam na pim ba'x bhai'm taatit baasi'n bañ ñamkia' nañ bhai' ba jimda'.

³⁷ Ba' gu Jesuus dai tataab ja'k mi' tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam gø' chiop, jurnik ja'k ba' ba jimia' na ba tibiapmira' baasi'n ja'p oidha' ta'm Oliibostam. ³⁸ Na jax pix ji chonnidha'm mi' ba aaya' gu ja'tkam gø' chiop nam jix kaim ka' gu Jesuus na tu ja a'gi'ñdha'.

22

Na mui' ba jimia' gu Juudas ja bui gu gø'gørkam gui' nam jix bhaamki'ñ gu Jesuus (Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Ba' bam aajim gu piasta na pai' dhuuk jum kua'da' gu paan jix basdak gakdhi'ñchix kam, gio na pai' dhuuk jup jum kua' gu kasnir bakaax. ² Gu ja gø'gørkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, tii maap tu a'gada' am nam jax dhui git tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesuus, nam gu'x ja ii'bhi'ñdha' gu ja'tkam nam ba' tii cham juanda'.

³ Gu' ji na gu' maadit gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ gu Jesuus bhaan baa gu ja'ook, gui' na Juudas tii', nam Iskarioti ki'n jup jix mat ka'. ⁴ Xi mii mu nam pai' darka' gu ja gø'gørkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam jir o'rosiiris bhai' gø' chiop, ba ja aagi'ñ na sap gui' ja aagi'ñdha' na pai' dhuuk jir am ka' nam daagii tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesuus. ⁵ Ba' gui' giilhim jix bhai'm ilh jamit na pui' ja titda, jup titda am nam namkidha' no't ja aa'ñ. ⁶ Ba' gu Juudas pix jix bhai'p jum ilh nam aagi'ñ gu tuumiñ, ba gaagidha' ba' na pai' dhuuk jir am ka' na ja aa'ñdha' nam dagia' gu Jesuus.

Nam ba tu bhai'ñpu' gu noonbi'ñ gu Jesuus bhaan Paaskua ta'm (Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

⁷ Ba' nat bam ai na pai' dhuuk jum kua' gu paan jix basdak gakdhi'ñchix kam gio gu kasnir bakaax, ⁸ gu Jesuus ba ja jootos gu

Peegro gio gu Juan nam tu bhai'ñpu' nam maap tu jugia' jurnik kam, jup ja titda:

—Mu Jimia' pim aapi'm gook na pim tu bhai'ñpu' bhai' dhir gø' kiicham nach tu jugia' ja'xñi jurnik nat bam ai dhi piasta bhaan Paaskua ta'm.

⁹ Ba' gui' bhai'p ba tikka am, jup titda am:
—Jax chu'm ba'k chir jap jix aa' nach tu bhaidha'?

¹⁰ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho bhai' na pai' ji aaya' maa'n gu maa'nkam tu bai'ntugit bai'ñdhakar ta'm, ba tigia' pim na ya' dir mui' ba tu bai'ntu'nda' na pim jax mu aajidha' bha kikcham. Mui' pim pu oidha' bhammi juugit maa'n kap kiicham na ji aaya'. ¹¹ Ja'p japid ba' tiida' gu kiokam: "Jup kai'ch guch gø'kam tuk nap sap pai' taiñbui'ñ taak dir dhim ba'aak, na mi' tu jugia' ja biim gu noonbi'ñ ja'xñi jurnik dhi bhaan Paaskua ta'm nat bam ai." ¹² Tu jam tii'ñchoda' ba' bhiji ja'p daam dir na pai' joidham jix chi kii' gio gø'x chi gi'ii. Bhai' pim ba' ba tu bhaidha' nach tu jugia' ja'xñi jurnik.

¹³ Ba' gamai' bhii mit na mit tu bhaidham. Pui' ji chu buus na jax ja titda gu Jesuus, ba' dai na mit bhai' ji chu bhai'ñ.

¹⁴ Ba' ja'xpix jurnik nat bam ai na pai' dhuuk tum kua' gu bhaan Paaskua ta'm, mi' ba ai gu Jesuus ja biim gu jai' noonbi'ñ nam pai' tu jugia', pix mi ja'p ji dharaibu mit. ¹⁵ Mi' dhir ba'p ja titda gu Jesuus biix gu noonbi'ñ:

—Ja'p jañ tii bax aagit na git pu'ñi bam aaya' dhi piasta bhaan Paaskua ta'm nañ ba'x bhai'ñ chaatit jam biim xi chu jugai daipu' maa'nnim pix ba', nam gu' aañ bañ mu'aa'! ¹⁶ Cham jañ pai' dhuuk ob ka tu jugia' joidham jix bhai'ñ chaatit na jax xib. Na pai'm aaya' janoo' na pim pai' dhuuk buiñor aaya' guñ Gi'kora' nañ ba' giox bhai'ñ chaatit jam biim jup ba tu jugia', nach gu' janoo' biix maap tu jugia' biima'n guñ Gi'kora'.

¹⁷ Ba' xi dhaagik gu alhi'ch ja'aa na mi jim gu biiñ gui' na uubas ki'n jup duñiix, xi chu taxchaabgi buiñor gu Dios jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' mu ja'k xi ja bhi'ñ gu noonbi'ñ jup xi ja tiidak:

—Dhi'ñi pim ji'ma'n kaam xi i'ya' biix.
¹⁸ Aañ daipu' xib pix jix bhai'ñ chaatit jam

biīm ba i'ya' dhi biīñ. Na pai'm aaya' jano' na pim pai' dhuuk buiñor aaya' guñ Gi'kora' nañ ba' giox bhai'ñ chaatit jam biīm jup ba i'ya', nach gu' jano' biīx maap tu i'ya' biīma'n guñ Gi'kora'.

¹⁹ Mi' dhir ba' gu paan jix basdak gakdhi'ñchix kam jup xi dhaagik pui'p xi chu taxchaabgi buiñor gu Dios jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' ta'tak jaisak mui' xi ja maa, jup xi ja tiīdak:

—Dhi'ñi pim mui'p xi jugia'. Dhi'r jiñ chuuku' gui' nam mu'aa' gu ja'tkam na ba' jam a'mkam ki'n tu namkix ka' gu jam ua'tulhdhara'. Pui' pim buada' na pim bhaan jiñ ch'iñchoka' na ñich jam a'mkam tu namki.

²⁰ Ba' na mit xi jugaak gu paan jix basdak gakdhi'ñchix kam, jumai bhai'p ji bhii gu Jesuus gu alhi'ch ja'aa na mijim gu biiñ gui' na uubas ki'n jup duñiix. Ba' mui' xi ja maa jup xi ja tiīdak:

—Dhi biiñ jup jir jiñ i'ñir gui' na milhia' na ki'n jam a'mkam tu namkix ka' gu jam ua'tulhdhara'. Gam na dhi' bhaan pup jix maati' ka' na xib dir maakam pup tu aagix nam jax ja'k buiñor bax biiñak ka' gu Dios gu ja'tkam, cham tu' pui' na jax bijik dir.

²¹ 'Ba' gui' na maaxik jiñ kiisa' nam jiñ dhaagiñ mu'aa', ya'ñ biīm tu kua' xib, ²² na gu'm aa' nañ mi' pui' bhiiya' nat jax kai'ñkam bhañ joot guñ Gi'kora'. Tiīx joi'gi'ñ iñ gui' na maaxik jiñ kiisa', na gu' cham bhai' tu jimia' na pui'ñ dhooda'.

²³ Ba' tii bhai' jim ti tikka mit biīx gu noonbi'ñ na jaroi' ba'r di' gui' na maaxik kiisa'.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax jir tu'm ka' gu jaroi' na ba' pui' bam ilhii'ñdha' nar gø'kam

²⁴ Ba' diihl mi' piñ chu' ba ji chii mit ip gu noonbi'ñ gu Jesuus na sap jaroi' ba' pik jix io'm jir gø'kam dai gui' am. ²⁵ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Cha'pim pui' tu jimda' na jax gu ya' dhi oi'ñga'n kam gu gø'gørkam nam maa'n kap piñ ji dharaat tu ja chianda' nam tu' jax buada' gu ja ja'tkami', ba' cham tu' iam jax jum kai'chdha' na mit diihl gu ja'tkam tu' jax dhuu. Gu' ja'pji gu ja gø'gørkam tuk nam piñ jix bhai' kai'chdha' ja bui,

nam gu' sap gui'x maatit pui' ja chianda' gu tu'. ²⁶ Gu' matgim no' jaroi' maadit aapi'm jix aa' nar tu' ka' ja bui dhi jai', jum aa' ji na gampai'm ilhii'ñdha' ja'p na gu alhii na kia'pix gi'lhidha', piام na tujuandam piñ jum ilhii'ñdha'. ²⁷ Nam gu' ya' gu ja'tkam pui' ilhii'ñ na gu jaroi' na daibui ba ti niirada' nam tu bhiidha', dhi' sap ba'r gø'kam ka' panaas, gu' sap ba' gu jaroi' na mu tu bhiidha', jir tujuandam ka' piñ. Gu' matgim aañ cham tu' ji nañ pui' ilhii'ñ, ja'kbui' kat tujuandam ki'n piñ ya oiri iñ aañ nañ jax ba' ya' ba jam palhbui'ñ biīx aixim tu'm ki'n.

²⁸ 'Gu' ba' na pim gu' aapi'm gammiji puñ biīm jup tui'dhi' sia pui' xich chulhiiñaidhat biīx aixim bhaan, ²⁹ aañ gø'gørkam ki'n jam darsa' biīx ji'ma'n jano' na pai' dhuuk jum tiimo' dhi oi'ñga'n. Pui'ñ gø'gørkam ki'n jup jam darsa' ja'p na jax aañ guñ Gi'kora' nat gø'kam ki'n jiñ dhai. ³⁰ Maa'n kap jañ ba' jam darsa' na pim pai' dhir ja tikka' biīx gu Israel kam ja'tkam no' mit mi' pui' jii na jax jix aa' guñ Gi'kora' piام ku gu' cham. Gio ba' na pim jiñ biīm tu kua'da' gammiji gio na pim jiñ biīm tu io'da' tu' na pim ilhii'ñ.

Gu Jesuus na ba aagi'ñdha' gu Simoon Peegro na gatuuk jup ti'ya' na cham tu' kaichu'

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Ba' gu Jesuus jup titda ip gu Simoon Peegro:

—Simoon, aañ ja'pni xim tiīdam. Gu ja'ook jup titda guñ Gi'kora' na sap aapi'm biīx ji'ma'n jam mai'chia' tu' bhaan na pim ba' gai suulhgia'. Guñ Gi'kora' ba' pui'p tiīn nar am na sap ba' bhaan machia' no' pim bax ñakoo'. ³² Gu' ji na gu' aañ soi' titdatu' ip guñ Gi'kora' na aap jix io'm jum palhbuidha' nap ba' gatuuk gioñ buip ba ti jiigil'ñdha', sia kup gu' ji'x tii cham xi chi ji'ñdhat jiñ bui. Ba' nap pai' dhuuk gioñ buip ba ti jiigil'ñdha', ja aagi'ñdha' ap dhi jai' nam gammiji biīx ja jujur ki'n jiñ bui ti jiigil'ñdha', cham tu' nam ampix jum o'jolhi'ñdha'.

³³ Ba'p kai'ch gu Simoon Peegro:

—Jax dhui nañ biīx jiñ jur ki'n jum bui ti jiigil'ñ. Pu cham jax jiñ aa' iñ sia ku mit jum

bïndak jiñ kuu, piäm ku mit jum bïndak jiñ mua.

³⁴ Ba'p titda gu Jesuus:

—Jax dhui nap moo ja'xñi baikim pui' pu ba ti'ya' nap cham jiñ maat na kia'pix maa'nnim ba jiñkia' gu takaarui'. Pum titdañ moo Peegro.

Na pui' ba ja tiida' gu Jesuus gu noonbi'ñ nam ba tu ua'ka' gu tu' nam aa'

³⁵ Mi' dhir ba'p ja titda gu Jesuus biix gu noonbi'ñ:

—Jano' na ñich pui' jam joot na pim nai' tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam, jano' bo nañ yup jam titda na cham jum aa' na pim ua'da' tu' tuumiñ, nich chu' a'sak, nich chu' jam sussak ku pim jai' ja gaamtu'nda', ¿jia nat gu'x bhai' tu jam jii sia ku pim pui' jiimit?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Matgim jix bhai' ji nat tuch jii.

³⁶ Ba'p ja titda ip gio:

—Dho xib jañ ba' ja'p yup jam titda na pim ba ja kusbio' gu a'sak no' pim ja bia', gio gu tuumiñ japim yup ba gaamu' no' pim bia'. No' jaroi' maadit cham bia' gu kuxiir, xi ga'rai dho gux kabook kutuuna'n maa'n ki'n saba'da'. ³⁷ Nat gu' xib ba' bam ai na pui' ba tum duñia' na jax jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nap jum kai'ch: "Ja'p pix jamit pui' ja'k xi aichuxdhak mua na sap cham ji'x tu' ka'm ti nii'ñ, panaas ku pui'p jir tu'm kat na jax gui' nam tu' silhkam cham tu' ka'm ti nii'ñ." Na gu' biix na mit ji'k jax tu ua'nak gu bijik dir kam nam aañ jiñ aagit yup kai'ch, biix pui' ji chu buusnia' sia pik nar jax ka' git.

³⁸ Ba' gui'p kai'ch am:

—Ya'ni biit gook gu kukxir jich jaduuñ.

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Cham tu' ji na pim maatit jiñ këe. Cha'pim jax ka kai'chdha'.

Gu Jesuus na mi eëji Getsemanii tu dañia' buiñor gu Dios jix dhaam ja'k
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Ba' mi' dhir buusnik ba jii ip gio gu Jesuus ja biim gu noonbi'ñ mu ja'k sonpan gu oidha' Olibostam, na pai' pux joi'ñ na a'jida'. ⁴⁰ Ba' na jax pix mi' ji aajim, yup ja titda biix gu noonbi'ñ:

—Xi chu dañia' pim jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na cham tu jam mai'chia'.

⁴¹ Ba' diih ja'x xi jimiik o'lhia'n ki'n xi kikbok mui'p ji chu daanix dhaam ja'k buiñor gu Dios, ⁴² yup kai'ch:

—Aapi'ñ Gi'kora', xiñ palhbui'ñ nam cham jiñ mu'aa', na gu' dhi' ja'p ji buusan nañ i'ya' gu tu' na giilhim jix xibu'. Ku gu' no'p aap jix aa'ji, aañ pui' pix tii soi'm titda ji.

⁴³ Ba' jotmoda' maa'n mi' bam maax gu nobii'ñ gu Dios nat bha tajaañdham gui' na ki'n nakga' gu tulhiiñara'. ⁴⁴ Ba' giilhim jix buam tu tatda' gu Jesuus na bhaan bam tajaanaim gui' na ki'n tu nakga', gu' ji na gu' cham jum o'jolhdhat xi chu daañchu' buiñor gu Dios. Gio i'hir bhai' ji boorat, ge'ger mi ja'p ba iigis dirap.

⁴⁵ Ba' mikkat kikbok ba jii ip gio mu nam pai'p tu'ii' gu noonbi'ñ nat ji'x xi chii'mok na xi chu dañiimik. Ba' mi' pix kookos am nat mu ba ai ip gio, ja kookxich gu' nam bhaan jix buam jum aa'nam pui' mu'aa' gu Jesuus. ⁴⁶ Ba'p ja titda:

—Gor xi ñiññia! Jax ku pim ba' dai kookos? Xi baapmigii pim xi chu dañia' buiñor gu Dios na cham tu jam mai'chia'.

Nam daagii ba bhika' gu Jesuus

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Ba' na mi' pui' ka ja titda gu Jesuus gu noonbi'ñ, mi' dhir ja'p mui' ji bubua mit mui' gu ja'tkam. Gu Juudas pik biipi' xi jim, gui' na tii maadit jir di' gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ. Ba'x io'm amuub xi eek na pai' gu Jesuus bhai' xi chiñxi kaamaram. ⁴⁸ Ba'p titda gu Jesuus:

—Juudas, ¿pu kai'ñkam aa pich bhañ chiñxi nap maaxik jiñ kiksa nam jiñ dha-gia' dhi ja'tkam nam ya' jiim aañ nañ bhaankam ya oiri gu Dios?

⁴⁹ Ba' gu noonbi'ñ gu Jesuus, na gu' cham kar am nam jax ti nii'ñ, yup titda am:

—¿Jich jaduuñ, cham jach gu' tu kokda' dhich kukxir ki'n nach ja ua', ka'ch ji gu' cham joiñat gu'ka' aa?

⁵⁰ Ba' maadit nat jax dhaa gu kuxiir bhai' tii soñiich gu tujuandam tugi'ñ gux io'm ja ge'kam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gu' ji nat gu' dai naaka'n pix ai, mu ja'p ji sai. ⁵¹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Cha'pim ja juanda'. Bax bhai'.

Ba' pui' xi ja tiidak giop xi dhua'ñdhak gu naaka'n gui' na mit soñiich. ⁵² Mi' dhir ba' gu ja ge'gérkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam jir o'rosiiris bhai' ge' chiop, gio ba' gu ja ge'gérkam tuk gu Israel kam ja'tkam, jup ja titda:

—Jax ku pim ba' kukxir ji chu ua'dat bha ja'k jiim gam u'uux jix kaapak? Jir jix iixkum iñ aa panaas? ⁵³ ¿Gio gui' cham bhaai' aa na pim git bhai' puñ dhagia' ge' chiop nañ moo bhai' oirit pu tu jam a'gi'ñdha' nabap tanoolh na pim git ba' cham pu'ñi yammí ja'p bañ gaagidha'? Ku gu' dhi' na jax dhui mi'pix pui' ba jim ji, nat gu' xib ba' kam ai na pai' dhuuk jam daam jinia' gux chukgam.

Na pui' ba ti'ya' gu Peegro na cham kaichu' gu Jesuus
(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ba' daagik jamit pu bhiik gu Jesuus bhammi na pai' kio gux io'm ja ge'kam tuk biix gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Ba' gu Peegro mik dir mu ja oifichu'. ⁵⁵ Ba' mijie irban dir ba tu nai mit gu o'rosiiris, mi ja'p na pai' ge'x chi gi'ir, mi'm ba' daraat biix xikoolh ba juuka', biix gu Peegro mi'p ji dhaibu ja sanoop. ⁵⁶ Ba' na mi' ka juuka' gu Peegro, maa'n gu ubii gui' na mi'r tujuandam ka' mi' dhir ja'p bhai' ba nii'ñ na mamti, ba'p ja titda gui' nam mi'p daraa:

—Dhi'ñi dho biix jup kaichu' gu Jesuus.

⁵⁷ Gu' ji na gu' gu Peegro cham tu aa', jup kai'ch:

—Jax jup ba' kai'ch? Jax dhui nañ pu cham maat gu jaroi' nap aa'.

⁵⁸ Ba' ja'xpix jumai gu maa'nkam pui' bhai'p xi ñiidhimik jup titda:

—Moo chi aap pui'p kaichu' gu Jesuus, ¿ka' cham?

Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Cham tu' ji matgi'm jiñ jaduuñ. Diilh ji nañ jup oilhim.

⁵⁹ Ba' ja'x xi miikim pa' nat jumai gu maa'nkam mi'p ba ai na pai' kii'k gu Peegro, ba' pui' bhai'p xi ñiidhimik jup ja titda gu jai' nam mi'p tu'ii':

—Jai'p kaichgit moo dhi' gu Jesuus, jix maati' na jax chu'ii', gio gu'r mu kam Galilea.

⁶⁰ Ba'p kai'ch gu Peegro:

—¿Jax jup ba' kai'ch jiñ jaduuñ? Jax dhui nañ moo pu cham maat gu jaroi' nap aa'.

Ba' na pui' ka kai'ch gu Peegro, ba jiiñ gu kilhii takaarui!. ⁶¹ Ba' gu Jesuus jottmoda' mu tii gu Peegro. Gu Peegro bhai' pup tiñcho na pin biipi' dir jup titda gu Jesuus: "Jax dhui nap moo ja'xñi baikim pui' pu ba ti'ya' nap cham jiñ maat na kia'pix maa'nnim ba jiiñkia' gu takaarui!." ⁶² Ba'x buam jum ilh gu Peegro. Buusnik baas dir ja'p diirap ma susua.

Gu Jesuus nam jax ñam pix buada'
(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Ba' gu o'rosiiris gui' nam mi' daraat nuuka'n gu Jesuus, jax ñam pix bua. Bha gib am, as am ba' pui' xi bua't. ⁶⁴ Xi buuprat am jannulh ki'n gu buupui'ñ nam bha gib, jup titdada' am ba':

—¿Jaroo bham gib?

⁶⁵ Biix aixim na jax aa' kum pu titda gu Jesuus.

Nam mu ba aichdha' gu Jesuus na pai' tum a'ga
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ba' buimgidhak nat ba tu maaxir, maap jamit bam jumaap gu ja ge'gérkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio gu ja ge'gérkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ba bhiik jamit ba' gu Jesuus mu na pai' tum a'ga, ba' mu aichdhak bhai' ba tikka am, jup titda am:

⁶⁷ —Ea nap jich aagi'ñdha' nach ja'p tu'm xim tikkam. ¿Ja'p aa silhkam aap jir di' guch Xoi'kam?

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Jax dhui na pim cham tu'ñ jii'gi'ñdha' sia kuñ tiip jam aagi'ñ nañ aañ jir di'.

⁶⁸ Gio no'ñ tu' tiip xi jam tikka, sia cham jiñ aagi'ñdha' pim. ⁶⁹ Ku gu' aañ xib dir sonpan ba daaka' ji kii'n dir guñ Gi'kora' na giilhim bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'.

⁷⁰ Ba'p titda am biix dhit nam ji'k mi'p tu'ii':

—¿Ja'p kai'ñkam yup kai'ch ap aa ba' nap
Dios jir Maraa'n?

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho aañ jir Maraa'n maaxik, gio gu'
aapi'm dílh pui'p kai'ch.

⁷¹ Ba'p kai'ch am dílh gui':

—¡Dho jaiñ! ¿Jaroi' aach pup ka níra' nach
aagi'ñdha' no'x buam kai'ch piam ku gu'
cham? Dílh chiñii'ñ ki'n ba kai chich gu' na
jax kai'ch.

23

Nam mi' ba aichdha' gu Jesuus na pai' gu

Pilaato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18 :28-38)

¹ Ba' mi' dhír na mit jax guguu ip gio, ba
bhík jamit gu Jesuus mummi na pai' gu
Pilaato. ² Mu buiñor ba iattulhi'ñ am ba',
jup titda am:

—Aach ja'p tu'm ki'n ya'm ua'tulhi'ñ dhi
maa'nkam. Mu ja'p oirit ja kokdhichu'n
guch ja'tkami', yup ja titda nam sap cham
namki'ñdha' gux io'm gø'kam Rooma kam.
Gio na pui' ja titda na sap jir di' guch
Xoi'kam, na ja'p kai'ñkam yup ji kai'chit na
dhi'r di' gux io'm jich gø'kam tuk.

³ Ba' gu Pilaato xi chicka dílh gu Jesuus,
jup titda:

—¿Aapi' aax io'm jir ja gø'kam tuk gu
Israel kam ja'tkam?

—Aañi' dho —jup kai'ch gu Jesuus.

⁴ Ba'p ja titda gu Pilaato gu ja gø'gørkam
tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu
Israel kam ja'tkam, gio gu ja'tkam nam ji'k
mi'p tu'ii':

—Aañ cham tu' buam køø dhi maa'nkam
pui' na jax kai'ch.

⁵ Ba'x io'm gø' ki'n yup kai'ch am gui':

—Ja'pji aach na cham jich ko'raar na
maakam ja mamtuxdhim guch ja'tkami'.
Mummi dir bhai' ji kii Galilea, saalh pui'
yammi ja'p ba ja iatgidhim Judea.

Nam mu ba aichdha' gu Jesuus na pai' gu

Eroodis

⁶ Ba' nat ja kai gu Pilaato na mit Galilea
dir bhai' ji chu aa, ba ja tikka no'r Galilea
kam gu Jesuus. ⁷ Gui'p xi aagi'ñ am nar
Galilea kam. Ba' mu ja'k xi joochxi gu
Eroodis, gui' na mur gø'kam ka' Galilea.

Jano' pik bhai'p oiri Jerusaleen. ⁸ Ba' gi-
ilhim jix bhai'm ilh gu Eroodis nat ba tii
gu Jesuus, na gu' pui'm aa'nda' na chiñia'
na tu' jax xi dhuiñdha'x bhai'm duukam
na tu' cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ñ
na pai' dhuuk pu'ñi tigia'. Pui' te keekø'
gu' gu Eroodis na gu Jesuus mu ja'p pai'
joidham jix bhai'm duukam yup tu buada',
nam tu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'ñ
gu ja'tkam. ⁹ Biix aixim ba' bhai' tii ji tikka,
gu' ji nat gu' pu cham ñio gu Jesuus. ¹⁰ Ba'
biix mi'p tui'dhi' am gu ja gø'gørkam tuk gui'
nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel
kam ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka'
gu ñio'ki'ñ gu Dios. Dhi' pik pup xim taattu'
am gu' nam iattulhdhim gu Jesuus. ¹¹ Ba'
jax ña pix xi bua't as gu Eroodis gu Jesuus,
tu' pix ilhii'ñ. Sia gu sandaarui'x chugi'ñ
jam jai' pui'p xi bua. Xi chii' mit ip ba'
gu jannulh gux dha'ram namkim nam jax
chu'm ja ti ti' gux io'm gø'gørkam, ma a'si
mit ba' xi chii'dhak. Mi' dhír ba' gio mu ja'k
jup xi joochxi gu Pilaato. ¹² Ba' janoo'gui' gu
tanoolh cha'm dir bhai'x bhai' ji chii mit gu
Pilaato gio gu Eroodis, nam gu' biipi' dir ka
xim bhabhaakui'ñdha'.

Nam pui' ba ti'ya' biix gu ja'tkam nam

mu'aa' gu Jesuus

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18 :39-19:16)

¹³ Ba' gu Pilaato maap xi ja jumpadak
gu ja gø'gørkam tuk gui' nam ja a'mkam
tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio
gui' nam jir ja gø'gørkam tuk gu Israel kam
ja'tkam, ¹⁴ ba'p ja titda:

—Aañ cham tu' tu' bhaan buam køø dhi
maa'nkam na pimit gio ya'p bañ aichulh
na pui' mu ja'p pai' oirit ja kokdhichu'n gu
jam ja'tkami'. Tii ñich biix aixim ba tikka na
pim jax jiñ køø, cham tu'r jix buam panaas
aañ jiñ bui na ji'k jax kai'ch. ¹⁵ Sia chi gu
Eroodis pui' cham pai' buam yup kai na
jax kai'ch, tii' nat gio bhai'p xiñ joochxi.
Cham tu' ji matgim na tu' bhaan kuiñcha
bia' nach moo bhaan yup ba ji mu'aa'. ¹⁶ Xi
chu chiñia' iñ nam giñ'bia' chipliiñ ki'n, mi'
dhir jañ xi chu chiñia' nam do'ñcho'.

¹⁷ Ba' nabap oidha' na pai' dhuuk pu'ñi
aajidha' gu piasta bhaan Paaskua ta'm,
maa'n yup dado'ñchoda' gu Pilaato gui' nam

kuupka' nam ba' bhaan jix bhai'm taat ka'
gu ja'tkam. Gu' ba' gu Pilaato tiix aa' na gu
Jesuus do'ñcho', ¹⁸ gu' ji na mit gu' biix dhit
pix jiiñak gii gu ja'tkam, jup kai'ch am:

—Tu chiañiñ nam mu'aa' dhi Jesuus, gu
Barrabaas jap ba' do'ñcho'.

¹⁹ Gu Barrabaas bhai' kuupka' mua'da'
ki'n, gio na ja bintatgit gui' na mit buiñor
bhaakuk tu kokda gux io'm gë'kam Rooma
kam bhai' Jerusaleen. ²⁰ Gu' ba' na gu'
gu Pilaato tiix dho'ñchom gu Jesuus, tii gio
pui'p xi ja tii'n na cham tu' bhaan kuiñcha
bia'. ²¹ Gu' ji nam gu' gui'x io'm gë' ki'n ba
xi jiiñak, jup kai'ch am:

—Tu chiñia' ap nam sissapa' kuruus ta'm
dhi Jesuus!

Gookim mi'mia'n jamit pu tii'n na sap tu
chiñia' nam kuruus ta'm sissapa' gu Jesuus.

²² Ba' gio pui' tiip xi ja tii'n gu Pilaato, jup
ja titda:

—Jax dhui nat cham tu'x buam duu gu
tu' gë'kam ki'n kuch moop ba tu chian
nam mu'aa'. Xi chu chiñia' iñ nam gii'bia'
chipliiñ ki'n, mi' dhir jañ xi chu chiñia' nam
do'ñcho'.

²³ Gu' ji nam gu' gui' pix ji kii'saim nam
chian na tu chiñia' nam sissapa' kuruus
ta'm. Nat pai' pu tii gu Pilaato na pui' tu
duñia' nam jax kai'ch na mit ba' cham ka
ñio, ²⁴ sia ku gu' tii pup cham xi aagimik
nam mu'aa' gu Jesuus. ²⁵ Ba' xi chu chia
nam do'ñcho' gu Barrabaas na mua'da' ki'n
bhai' kuup, gio na ja bintatgit gui' na mit
buiñor bhaakuk tu kokda gux io'm gë'kam
Rooma kam bhai' Jerusaleen, dai ba' nat
xi chu chia nam diihl pu dooda' gu Jesuus
nam jax pui'x aa' gu Israel kam ja'tkam.

Gu Jesuus nam sissapa' kuruus ta'm
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19
:17-27)

²⁶ Ba' nam gamai' ba ua' gu Jesuus na mit
ba sissapam, maa'n gu maa'nkam Simoon
tiigim jamit gamai' chia na mootika' gu
kuruus oidhat dir gu Jesuus. Jir Sireene
kam gui' gu maa'nkam, kia'pix mu pai' dhir
jimdat gampix mui' ka aajim.

²⁷ Ba' mui' mu jiimchu' am gu ja'tkam
nam oi'ñchu' gu Jesuus, suañim am gu
u'uub nam jix ko'kom nñidhim. ²⁸ Ba'p ja
titda gu Jesuus bhai' xi ja tiigik:

—Aapi'm u'uub Israel kam, cha'pim jiñ
xuañdhidha' aañ, na gu' aañ jix bhai' tuñ
jim. Aapi'm ji diihl na pim jum suañi'ñdhä'
gio gu jam maamar. ²⁹ Na gu'm aajim gu
tanoolh na pim pai' dhuuk jup kai'chdha'
tii: "Joidham jix bhai' tu ja jii gui' na cham
jir ja ai gu a'aalh, na mit cham ji'xkat tu
xi'iich, ni ku mit cham ji'xkat jum a'lhich
chuutkamta." ³⁰ Ba' mi' dhir biix gu Israel
kam ja'tkam tiix aa'nda' am nam git maa'n
jimdam ko'ya'. Jup ja titdada' am tii gu
oi'dha': "Gor iam bhai'ch a'm xi ia'lh."
³¹ Na gu' nam jax jiñ chulhiiñchu'n aañ xib,
ja'p pix ji buusan na jax gux baa' ku'aa' na
cham mii'dha' sia ku tii mii'jim, nañ gu' aañ
cham tu' kuiñcha bia'. Gu' gi ba' gui' nam
jix u'ua'tulhdhix ka', ¿jax japim ilhii'ñ na
tu ja dooda' janoo' nam pai' dhuuk jup jum
tulhiiña'? Na gu' ja'p ji buusnia' na jax gux
gak ku'aa' na maa'n jimdam miiya'.

³² Ba' gook pup mui'p ja ua' am gu
ja'tkam nam pui'p ja sissapa' maap gu
Jesuus kukrus ta'm. Dhi gook ja'tkam
iixdhara' ki'n ja kooda' am. ³³ Ba' bhammi
na pai' Kakoi' Mo' Daa ti tii', bhai' mit ba
sissapa kuruus ta'm gu Jesuus. Ba' gu jai'
gook ja'tkam nam jup ja ua', bixxik dir
jamit ja sissapa, irban ba' ji bii gu Jesuus.
³⁴ Ba'p kai'ch gu Jesuus:

—Jiñ Gi'kora', chakuip tu'p jum
buixi'ñdhä' ja bui dhi ja'tkam, nam gu'
cham maat no'm jup jum ua'tulhi'ñ jum
bui.

Ba' gu sandaarui'x mi ja'p ma titbia mit
mi ja'p ji chu darsak amuub gu jajan-
nulhi'ñ gu Jesuus na sap ba' gu jaroi' na tu
mai'chia', bhaan ji chu bi'ya'. ³⁵ Gu ja'tkam
ba' mu ja'p gu'kat bha ja nii'ñ am gui' nam
bhai' sissap. Ba' jai' gu ja gë'gërkam tuk
gu Israel kam ja'tkam jax ñam pix a'ga gu
Jesuus, jup kai'ch am:

—Diihl dho jia xim palhbuidha'. Tii' nat
ba' jai' gu ja'tkam bixchu' pix bhaan ja
palhbui. ¿Gu' diihl aa ba' cham jup bhaai'?
Gio gu' saak jir di' guch Xoi'kam nat bhaan
ti tiigik bha joot gu Dios bhammi dir jix
dhaam. Bhai' dhir dho ji chimñia' no'
baabui'r silhkam.

³⁶ Sia gu sandaarui'x pui' jax ñam pix jup
xi bua't as gu Jesuus, bha i'chu'n am gu biiñ
jix ji'hiik. ³⁷ Gam nam jup xi chitdat:

—¿Gi nap saak aap jix io'm jir ja ḡ'kam tuk gu Israel kam ja'tkam? ¿Kux cham bhaai' aa nap d̄iilh bhai' dhir ji ch̄imñia' na pui' bixchu'x bhaai' nap pu tu duñia'?

³⁸ Ba' bhai' mo'bon gu Jesuus maa'n bha siis jamit gu taa'mla alhi'ch komaarak na ḡ'ḡer ki'n bha tu ua'ñix, jup jum kai'ch: "Dhi'ñir di' gux io'm ja ḡ'kam tuk biix gu Israel kam ja'tkam."

³⁹ Ba' maadit gui' nam bixxik dir jup sissap kukrus ta'm, jai' pui'p xi ch̄itda gu Jesuus, jup kai'ch:

—No'p baabui' silhkam aap jir di' guch Xoi'kam nat Dios bham joot, d̄iilh jap dho bhai' dhir ji ch̄imñia', sia aach jap jai'p xich palhbuidha' nach ya'ch chulhiiñ.

⁴⁰ Ba' gu jumai na ja'p dir ja'k jup sissap jup titda gu biima'n tu'm:

—¿Kux aap moo cham jax jum aa' aa na tiim tulhiiñchu'n gu Dios ja'p na jax aañ? Aach maaxik ya' pui' ba tu'ii' gu' na jax ja'k jich a'm jum aa', na chich gu' maaxik jich ua'tulh na chich pui' ji chu dunaak na tu' cham jir ki'. ⁴¹ Gu' dhiñ jaduuñ tiim cham tu' jax dhuu na ya' pui' tu'ii'.

⁴² Mi' dhir ba'p titda gu Jesuus:

—Aapi' Jesuus, siamrip xiñ chi'ñchoi xiñ baidhai nañ jum bui bap tui'ka' nap pai' dhuuk jix io'm ḡ'kam ki'n ba daibu'.

⁴³ Ba'p titda gu Jesuus:

—Xib jap bhammip tui'ka'ñ biim na pai' joidham jix chu abhaar. Aañ ya' pum titda.

Na ba mukia' gu Jesuus

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19

:28-30)

⁴⁴ Ba' jotmoda' bhai' ji chum tukgamta. Kia'pix jix dhaam ba ji dhunaak nat pui' tum duu, nammi ja'p mia ba duu nat pai' dhuuk gio bhai'p ji chu maaxir. ⁴⁵ D̄iilh pix nai' ji chuu gu tanoolh. Ba' gu ḡ'x kabook jannulh na mu se'ka' irban dir gu ḡ'chiop, pu irban sar. ⁴⁶ Ba'p kai'ch gu Jesuus ḡ' ki'n:

—Jiñ Gi'kora', ba bhiika' ap dhiñ ii'mda' kum bui bap tui'ka'.

Ba' pui' xi chi'ik nai' ji muu.

⁴⁷ Ba' gui' nar ja ḡ'kam tuk ka' biix gu sandaarui'x, niilñ nat ḡ' ki'n pui' xi chi'ik ba muu gu Jesuus. Ba' joi'mdara' bhai' ji

chum suulh nat pui' kai, ba'p kai'ch soi'm ilhdhat buiñor gu Dios:

—Maaxik cham tu' ji na tiim kuiñcha bia'kat dhi jaduuñ.

⁴⁸ Ba' gu mui' ja'tkam na mit mi'p jum duu, jix buam jum ilhdhat ba jii mit bhai' xi gibiidhat gu ja bhaasut. ⁴⁹ Dai ba' gui' nam ji'k jix io'm jix kiigalhdhat gu Jesuus mummi ja'p gu'kat bhai' pup niilñ am, gio jai' gu u'uub na mit mummi dir bhai' pu oi Galilea.

Nam ba ulhña' gu tukga'n gu Jesuus
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19 :38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ba' maa'n jix jai'ch ka' gu maa'nkam Josee tiigim, jir Arimatea kam na pai' bhaan bipio' gu Judea kam dibiir. Joidham jir jix bhai'kam ka', na gu' jai' pui' tiip ti niirada' na git bam aaya' na gu Dios ja silhkada' biix gu ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n, nam ba' mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa'. Ba' dhi' jai' maadit jup jir dhi' ka' nar ja ḡ'ḡerkam tuk ka' biix gu Israel kam ja'tkam, gu'ji nat gu'cham tu' maa'n niilook jup duu ja bui jano' na mit pai' dhuuk tu a'ga nam bax mu'aak gu Jesuus. ⁵² Dhi' ji' ba' Josee mu jimiik pu tii'n gu Pilaato no'x bhaai' na tibaanhdhai ulhñara' gu tukga'n gu Jesuus. Ba' gu Pilaato cham jax ti'ik jup xi chia. ⁵³ Ba' xi chibaañdhak bhai' dhir kuruus ta'm ba ulhñam, dai nat xi bhiibgak jannulh ki'n xibkam jix dha'ram namkim. Maa'n kap ba' ulh na pai'x chiobim ja'k ti di', mi' nam pai' pu pui' ja'k ti di'ngaras ai' cha'm nam ba' pu'ñi mi' ja ulhñaidha' gu koi'ñga'n. Dai nat mi' chakui jaroi' maa'n nim mim ulhñak nat pai' bam ulh gu tukga'n gu Jesuus. ⁵⁴ Ba' jano' bam ai ip gu tanoolh nam jix bhai' tu duñia' biix gu Israel kam ja'tkam, na gu' buimgidhak cham tum juanda' gui' ja bui.

⁵⁵ Ba' gu u'uub gui' na mit mummi dir bhai' pu oi gu Jesuus Galilea, biix jup jiim am na mit ulhñam gu tukga'n. Niilñ am ba' na mit jax ja'k mi ti gio na mit jax chu'm chiob ti. ⁵⁶ Ba' mu dir na mit ja'k suulhgik, jix bhai' mit pu xi dhuuk gui' na joidham uub, nam ba' mu juulhdhapu' tukgaram gu Jesuus na jax pix xi buusnia' gu tanoolh na pai' dhuuk cham tum juanda',

na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees bhaankamu'n gu Dios. Dai ba' nam jum jiipi'ñ buimgidhak gu bix chanoolh.

24

*Gu Jesuus na giop dodhia'
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)*

¹ Ba' kapbhuimuk na pai' dhuuk giop ba tum juan, mu jii mit ip gio gu u'uub mummi nat pai'm tii gu tukga'n gu Jesuus. Ka pup jix ika' na mit mu jii, dai na mit xi ja u'uuk gu i'lhich jaja' na mi jim gui' na joidham uub, na mit pu bas takaab dir jix bhai' ba ja duu. ² Ba' na mit mummi ba ai, bhai' pix pu ti di' bhiji na mit pai' tii gu tukga'n gu Jesuus, ja'p ja'k dilhkob pix kiik gu ge' jodai gui' na ki'n bha kuupich. ³ Ba' mui' ji baap jamit miji irban dir. Cham pai' tu jai'ch gu tukga'n gu Jesuus na mit ba tii. ⁴ Ba' mi' bhai' ji chooto'n jamit, cham ka bhaai' nam jax jum duñia'. Gan jam tii xi chi nii'ñ nat pai'ba' jax jum duu. Ba' mi' pix ja'p ji ja tii mit nam guguuk gook gu ja'tkam jix chooto ti ti' kam tobiikdam. ⁵ Ba' giilhim jix chotdonit nai'ji mumgia mit gui'. Ba'p ja titda am gu gook ja'tkam:

—Jax dhui na cham tu' ya' kap tu'ii' koi'ñga'n tir gui' na pim jaroi' ga'nga. ⁶ Duadik buus ip gio na jax jam titda jan'o' na mummi kapup oiri' Galilea jam biim. ¿Cham aa gu' ti'ñcho pim? ⁷ Jup jam titda bo na saak gui' na bhaankam ya oiri' gu Dios dhi oi'ñga'n, jum aaya' gu tanoolh nam pai' dhuuk daagi' mu'aa' maa'n kuruus ta'm gu ja'tkam jix u'ua'tulhdhix kam, saak ba' gio baik tanoolh ki'n ya' na jax ba oirida'.

⁸ Ba' gui' bhai' pup ti'ñcho mit na bak pin pu'ñi ja titda jan'o' gu Jesuus. ⁹ Ba' mi' dhir bubuakik pu jii mit bhammi nam pai' daraa gu mambhiix daman maa'n gu noonbi'ñ gu Jesuus, gio gu jai' nam ja'p pix kaichu', bhammi ba ja aa'ñdhim am na mit jax ti tii. ¹⁰ Ba' gui' gu u'uub maadit jir di' gu Mariiya Magdalena, jumai ba'r Juana, gio ba' gu jumai Mariiya nar di'ii'n gu Jakoobo, gio ji'kchi pup gu u'uub jam maap jiim. ¹¹ Gu'ji nam gu'gu noonbi'ñ gu Jesuus cham ja jiigi'ñ nam tii ba ja aagi'ñ na mit jax ti tii, ja'p jum aa' am nam diihl jax ñam pix ba ti nii'ñ.

¹² Gu'ji nat gu'gu Peegro mui' ma dai'bus nat ti tiigim mummi na mit pai' tii gu tukga'n gu Jesuus no' sap moor silhkam nam jax kai'ch gu u'uub piäm ku gu' cham. Pui' dho ji chu buus nat mummi ba baa, cham pai' tu jai'ch gu tukga'n gu Jesuus, dai jajannulh pix mi biit na ki'n bhiibgich. Ba' giop ba jii jix buam jum aa'ntugit bhammi nam pai'm jiipi'ñ, tii xim ga'ngim nat pai' ba' ja'k jax jum duu gu tukga'n gu Jesuus.

*Gu Jesuus na gook ja bui bam maaxdha'
gui' nam kaichgida' nam mu ja'k ka jiimda'
Emauus
(Mr. 16:12-13)*

¹³ Ba' pu gui' gu tanoolh cha'm mu ja'k jup ka jiim am Emauus gook gui' nam kaichu' gu Jesuus, tii pup chix dhaam ji dhuñiidhak jum a'ji bhai' dhir Jerusaleen.

¹⁴ Gammiji jii mit tu a'gim am na tu'ba'ku mit ba' mua gu ja'tkam gu Jesuus. ¹⁵ Ba' mi' pui' nam xi ñiokbuidhat ka tu a'gim, gatuuk dir mui'ji ai gu Jesuus, saalh pui' gammiji ko'kmar ba jiim am. ¹⁶ Ba' sia ku mit tii ba tii na gamai' ba jim ja biim, pu cham maatit nii'ñ am no'p jir di', panaas ku tu' ja soobhi'ñ nam ba' cham maatit tigia'.

¹⁷ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Tu' pim ba' a'gidhat pix nammim keejim jiñ jaaduñ?

Ba' gui' gan ji guguu mit pux buam jim aa'ntugit. ¹⁸ Mi' dhir ba'p kai'ch gui' na Kleopas tii':

—Dai aap dho bak chakui maat jiñ jaduuñ nat tu' jax jum duu bhai' Jerusaleen sia kup bhai'p xi paxiaraimik.

¹⁹ Ba'p titda gu Jesuus:

—¿Tu' gi jax jum duu?

Ba'p titda am:

—Dho gu Jesuus Nasareet kam kat na bhaankam gu Dios tu ja a'gidhat gu ja'tkam. Bixchu'x bhaaigit na pu tu duñia' na ni jaroi' ku cham ji'xkat pu tu duñia' sia chi pik jax chu'm ge'kam ka'git, na gu'gui' bhaan ti niidhidhat guch Gi'kora'. ²⁰ Gu'ji na mit gu' cham bhai' dhuu gu ja ge'gérkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam aach jir jich ge'gérkam tuk, daagik tu chia mit nam mu'aa' maa'n kuruus ta'm. ²¹ Aach jup jich aagit ji na gui' ba' pui' saak jir di'ji na

ya'r ja ḡ'kam tuk ka' b̄ix gu Israel kam ja'tkam, na ba'ch palhbuidha' nam cham kach chulhiiñchu'nda' gui' nam cham jir ya' kam. Ku gu' baik tanoohl bap duu ji na mit d̄r jup dooda. ²² Jai' dhit gu u'uub nach bhammi maap jich j̄ipi'ñ maakam jup jich i'nkia mit. Biipi' kapbhuimuk na kapup jix iika' mit mijixi boop na mit ti t̄igim mummi nat pai'm t̄i gu tukga'n gu Jesuus. ²³ Jup jich chitda am na mit mu dir ja'k suulhgik na sap cham tu jai'ch gu tukga'n mu nat pai'm t̄i. Sap ba' mi' pix ba guguuk am gook gu noonbi'ñ gu Dios, ja'p sap kai'ch am na cham tu' muukix gu Jesuus, dua ji sap. ²⁴ Gio jai' dhit gu chichio'ñ nach pui' maap jup tu'ii' mijip xi chi t̄igim jamit no' sap baabui'r silhkam nam jax kai'ch gu u'uub. Pui' ji sap na tu tu'ii' na mit mummi ji bubua nam jax kai'ch gu u'uub. Cham pai' sap tu jai'ch gu tukga'n gu Jesuus.

²⁵ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Jam a'm jum aa' dho na pim jix bhai' xim ga'ngada' na jax kai'ñkam jup jum kai'ch mi u'uan ta'm na mit tu ua'nak gu bijik dir kam. ²⁶ Na gu' pu pui' ja'k tu ua'ñix bijik dir na sap pu'ñi biipi'm tulhiiña' gui' na Dios bha jootsa' na ba' mi' dhir giilhim jix io'm ḡ'kam ki'n ba daibu'.

²⁷ Ba' xi ja aagi'ñ gu Jesuus pui' mo'ram dir xi boosgaidhat na pai' ja'p pui'm kai'ch nam dhi' aagit jup kai'ch na mit tu ua'nak gu bijik dir kam. Mummi dir bhai' ji kii nat pai' gu Moisees tu ua'nak, mi' dhir ba' gu jai' na mit pui'p tu ua'nak nam sia dhi' pix aagit jup kai'ch.

²⁸ Ba' na mit mummi ba ai Emauus, gu Jesuus am biipi' mui' xi jii, panaas ku gui' maa'n na jimda' kam xim duu. ²⁹ Gu' ji na mit gu' gui' gio ja'k jup bua, nat gu'p ba jur, jup titda am:

—Jich jaduuñ, ya'ch ka xi chibiapui maap jix gi'giram. Jix chukgam ji matgim gammiji boi cha'm. Kabuimuk jap ba' giop ba jinia'.

Ba' gu Jesuus cham jax ji chi'ik ba ja oi ip mu nam pai' tibiapu'. ³⁰ Ba' nam mi' ba daraa na pai' tum kua' na mit ba ji chu juu gu jurnik kam, gu Jesuus maa'n xi dhaagit gu paan xi chu taxchaabgidhak buiñor gu Dios irban jaiñak mui' xi ja maa. ³¹ Ba'

bhai' pup maat jamit na dhi'r di' gu Jesuus, panaas kut jaroi' ja'k b̄hi' gui' na ki'n ja soobhi'ñkat nam ba' cham maatit tigia'. Gu' ji nat gu' jotmoda' cham pai' matgir gu Jesuus. ³² Ba' bhai' ji chu a'ga mit dai gook, jup kai'ch am:

—Gu' bak ji pur di' ji gu Jesuus. Pui' ku ba' giilhim joidham jix bhai' tu tatdatu' biipi' na mu d̄r bhach aa'ñdhim na mit jax kai'ñkam pui' tu ua'nak gu bijik dir kam. Jix bhai'x maatit keejeim ich na jax jich aa'ñdhim.

³³ Ba' na mit jax guguu mi' b̄hi' mit ip gio nam pai' dhir jiim, pu cham ka tibia mit. Bhammi mit ba ji bubua Jerusaleen nam pai' daraa gu mambhix daman maa'n gu noonbi'ñ gu Jesuus, gio gu jai' nam ja'p pix kaichu'. ³⁴ Ba'gui' chakui tu aa' am nam jax jix chu mattu', dai gui' nam bhai' pu daraa jup ja titda am:

—Jir silhkam dho bak nat giop dua guch ge'kam tuk. Mu sap pai'm maax buiñor dhi Simeon.

³⁵ Ba' mi' dhir diih jup ba tu aa' am nam jax jup jix chu maat, xi ja aagi'ñ am na jax ja titdaim gamai' biix boi nam jiim, gio ba' na mit mummix maatit ka t̄i Emauus na dhi'r di' gu Jesuus nat xi ja jaix gu paan.

Gu Jesuus na mi' bam maaxdha' ja bui biix gui' nam kaichgida'

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Ba' nam mi' pu chu'm ka tu a'ga, mi' pix bam maax gu Jesuus ja saagi'ñ. Ba'p ja titda:

—Aañ bha ja'k ip gor jiñ jaaduñ.

³⁷ Gui' pu cham ñiok am, dai nam giilhim bax chotdon. Ja'p jum aa' am na dai ii'mdaga'n mi ja'p oirit ja i'nkiate. ³⁸ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Jax ku pim ba' giilhim bax chotdon? ¿Cham aa pim ji'x ti j̄igil'ñ na ñich maaxik giop dua? ³⁹ Jax dhui nañ aañ pix jir di' maa'n na jax. Kani gor jix bhai' xiñ chii'. Ya' pui'x maati'ñ ñoonob am gioñ chooton am nañ pai' sissapich. Xiñ dha'ngida' pim ip, kani nam da'ngi dhiñ chuuku'. Matgim pu cham ji nañ jiñ dha'ngida' no'ñ jir ii'mda' pix ka' git, pu cham tatda'ka'ñ git.

⁴⁰ Xi ja ninii'ñchu'n ba' noonbiram gio tootnoram na pai' sissapich na pui' xi ja titdat. ⁴¹ Gu' ji nam gu' chakui bhai' ti j̄igil'ñ

no' maaxik jir silhkam na jax ja titda piam ku gu' cham. Ku gu' ji'x bhai'x bhai' jim i'lhi'ñ am ji. Ba' xi ja tikka gu koi' no'm cham bia' na sap ba' ja nii'ñchudat tu jugia' nam ba'x io'm ba jii'ñdha' nar di' pix, jup ja titda:

—¿Cha'pim iam bia' tu' koi' nañ xi chu jugia'? Am jix bhio' in.

⁴² Ba' maa'n xi maa mit gu batoop gai'xim, panaalhi'x mibta' mit jup xi maa.

⁴³ Ba' ma tu juu gu Jesuus ja nii'ñchudat bii'x nam ji'k mi'p tu'ii'. ⁴⁴ Ba'p ja titda ip gio nat xi koi'chok:

—Pu'jani na tuñ dhooda' kuñ ba'p jam titdada' nañ mu ja'p jam bii'm oirida', nam aaya' gu tanoolh na pai' dhuuk pui' ji chu buusnia' na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees na aañ jiñ aagit jup kai'ch, gio gu jai' na mit pui' bhaankamu'n gu Dios jup tu ua'nak nam sia aañ jiñ aagit jup kai'ch, pui' na mi' Salmos ta'm.

⁴⁵ Ba' diihl gu Jesuus pui' xi chu duu nam jix maatit kaaya' mi ja'p na pai' jax ja aagi'ñ. ⁴⁶ Ba'p ja titda ip gio:

—Bii'x nam ji'k aañ jiñ aagit jup kai'ch na mit tu ua'nak gu bijik dir kam, pu pui' ja'k tu dai mit na aañ nañ bhaankam ya oirida' gu Dios dhi oi'ñga'n bhaan, jum aa' nañ pu'ni muukii giop dodhia' baik tanoolh ki'n na ñich jax bañ dhuu ba!. ⁴⁷ Ba' aapi'm jiñ a'mkam nai' xi chu ja a'gidha' bii'x gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch. Ya' dir japim mui' ji kiisa' Jerusaleen. Ja'p japim ja titdaidha' nam mi' pui' ba jinia' na jax jix aa' gu Dios na ba' ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara'. ⁴⁸ Pui' pim xi ja titdaidha' na pim ji'k jax jix chu maat na pimit jiñ chii na ñich jiñ dhuu. ⁴⁹ Ku ba' gu' ya' pix ka xi darka' pim ji xib Jerusaleen, nañ gu' bhai' ka jam joochxidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' gui' nat jiñ Gi'kora' jam iimchuda na jam tajaañdha'. Dhi' ba' ki'n bixchu' bax bhaai'n ka' na pim pu tu duñia'.

*Gu Jesuus na ba tisdia'x dhaam ja'k
(Mr. 16:19-20)*

⁵⁰ Ba' pui' xi ja tiidak ba ja baidhak nammii gama ja'k na pai' Betaania ti tii'. Ba' mi' bhai' ji tu ja daañxi buiñor ja'k gu Dios xi baapmi'ñdhak gu noonbi'ñ. ⁵¹ Ba' pui' ja a'mkam ji chu dañiidhat gamai' ji bam

jix dhaam ja'k, bhijimmi ji bhi'ñ, gui' ba' mi' pup bii mit. ⁵² Ba' gui'p xi dhañiimik am na mit ba'p ba jii ip gio bhammi ja'k Jerusaleen joidham jix bhai'm taattugit. ⁵³ Ba' gammiji nabap tanoolh mi aajidha' am ge' chiop nam daanda' gu Dios.

GUX BHAI'M KAI'CHDHAM NI'OOK NA BHAAN TU A'GA GUCH XOI'KAM NAT TU UA'NAK GU JUAN

*Nat maa'n kam jup jum duuk ya' oilhimik
guch Xoi'kam na ja'xbui'p jir g'e'kam na gu
Dios*

¹ Bijik dır jumai pux jai'ch na ja'xbui'p jir g'e'kam na gu Dios, nam gook dit maap pum kékéø. Ba' gui' mi' dhir bha ja'k jup jich mattu'n na jax jir tu'm kam gu Dios.

² Gui' mit ba' gook dit bap duu gu Dios dhi oi'ñga'n, ³ gam biix na ji'k tu'ya'x chu jai'ch. Nix chu' kux jai'ch ya' dhi oi'ñga'n bhaan nat cham gui'p duu, na mit gu' pu gook dit maa'n ni'ook xip duuk jup tu duu biix.

⁴ Gu jumai jir di' pix gui' na ja maak gu ii'mda' nam ki'n dudua biix gu ja'tkam. Jir di' pix ip nam ki'n jix chu maax kir ji bi'ya', na gu' gui' na ii'mda' tu maak joidham g'e' tanoor. ⁵ Sia tu tonni'ñ mu ja'p ja bui gu ja'tkam nam jix chu tukgam kir jup tu'ii', ba' cham ji'xdha' tu saa' gux chukgam dhi' na joidham g'e' tanoor.

⁶ Ba' pu kai'ñkam pix bha joot gu Dios maa'n gu maa'n kam Juan tiigim, ⁷ na sap ba' ya ja'p ba ja mattuda' gu ja'tkam na jax jir tu'm kam gui' na joidham g'e' tanoor, nam sap ba' cham xijaichdha' no't ya' ba ai, dai nam ba ti ji'ñdha' buiñor biix ja jujur ki'n. ⁸ Ku gu' gu Juan cham tu'r jupaabkamu'n ji, gu' ja'pji nat jax dhuuk pix bhaan matgir ji nat bam ai na pai' dhuuk nai' ji chu a'aga' gui' na joidham g'e' tanoor. ⁹ Nat ba' biipi' xi chu mattuda gu Juan nat ba' moo mi' dhir diihl nai'p ji chu a'ga' gui' na joidham g'e' tanoor, nam ba'x chu maax kir ji bi'ya' gu ja'tkam.

¹⁰ Gu' ji na mit gu' cham kiigalh gu ja'tkam nat ya' tii ba ai maaxik maa'n kam jup jum duuk, na mit gu' cham xim gaa ja jujur am bhaan nam iam ba machia' git na dhi' pix jir di' gui' nat jup duu dhi oi'ñga'n gio na ji'k tu'x chu jai'ch bhaan. ¹¹ Ya' tii ai ja bui gu Israel kam ja'tkam nam pai' saak ti jiig'ñdha' buiñor guch Gi'kora!. Pu cham

kiigalh jamit, tu' pix ilh jamit ja jaaxmakar. ¹² Ji'ma'n siamri ti ji'ñ jamit buiñor nam ji'k joidham këø na jax tu a'ga. Daipui' ba'x joi'ndak xi ja aagi'ñ nam cham tu' mai' ka suulhgix, nam gu' sap bar maamra'n gu Dios. ¹³ Ku gu' na pui' ji' ja titda nam bar maamra'n, cham tu' jax kai'ñkam jup ja titda ji na jax gu jaroi' no' mit ba xim ja joojoi gook dit maa'n gu tiyaa nam maap oi'ñchai mikkat ba ja tigia' gu a'aalh nam ja maamar jum tiiti'nda', gu' ja'pji no't jaroi' ba ti ji'ñ buiñor gui' na joidham g'e' tanoor na ba'r maraa'n ka' gu Dios.

¹⁴ Na gu' maaxik ya' xi oilhimik gui' na joidham g'e' tanoor maa'n kam jup jum duuk. Jir di' pix gu jumai na ja'xbui'p jir g'e'kam na guch Gi'kora'. Aach jai' dhit jix bhai'x maat, nach gu' biiima'n oipimik na ji'x juugit ya' oilhimik. Jix bhai' tiigik jachich na cham tu'r ja'ppix maa'n kam, nat gu' cham ji'xkat iatda' tu a'gimik, dai na joidham jix chu joi'gi'nda' pix. ¹⁵ Pu dhi' pix niidhat jup kai'ch gu Juan jan' nap ja titda gu ja'tkam:

—Gu'jani nañ aagit jup kai'ch nat muni ba ai, nañ jup jam titda bo na jumai bha jim gatuuk dır na giilhim jir g'e'kam, na pu ni ji'x kuñ jir jupaabkamu'n. Na gu' gui' bijik dır pux jai'ch, sia kuñ gu' aañ tiir biiipi' kam pa' gu ya' maaxik.

Ja'pni bo na ja titda. ¹⁶ Jir silihkam dho na giilhim jir g'e'kam, pui' ku ba' giilhim jir jix bhai'kam gio nax chu joi'gi'n. Jain na gu' aach nach ji'k ba ti jiigi'ñ buiñor, gammiji pix jix bhai' ba tu tatda' na gu'ch a'm ti niidhim. ¹⁷ No' chakui ya' aaya' git, chakui machia' ich git na jax ja'k jix bhaai' nach dhuuji jir jix bhabhai'kam ka' gam nach jix chu joi'gi'nda'. Nach gu' cham maatit këøkëøt na jax kai'ñkam jup jum kai'chdhha' mi u'uan ta'm nat pai' tu ua'nak gu Moisees, daipu' na jax ja'k jix aa' guch Gi'kora' nach chui'ñgida' nach ba' siamri pux maatit pa' këøkëø'. Jano' ji na pai' dhuuk maaxik ya' xi oilhimik guch Xoi'kam na chich ba' bhai' ji maat na bach aagi'ñ. ¹⁸ No' chakui jich aagi'ñdha' git, pu chakui machia' ich git. Gu' ji nat gu' siamri xich joi'ndak bhai' xich guguuxdharak, sia ku ja'xbui'p jir g'e'kam na guch

Gi'kora', na gu' diihl gu Dios cham ji'xkat ya' pai'm maaxdha' maaxik nach git iam jup ba machia' na jax jir tu'm kam.

Gu Juan ja'tkam bopkondam na ba ja mattuda' gu ja'tkam na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lk. 3:15-17)

¹⁹ Ba' gu Judea kam ja'tkam nam bhammi oi'ñka' Jerusaleen, mu ja joot jamit ji'kchi gui' nam mu ja'p jir ge'gérkam ka' chichiop nam pai' tu daanda', gio jai' gui' nam jir bopxi'ñ gu Lebii nam jir tutpilh ka', nam sap tikkapu' gu Juan ja'tkam bopkondam nar tu'p tu'm da'. Ba' gui' mu e'ek jup ba tikka am, jup titda am:

—Aach ja'pnich chiidak bhach joot jamit gu ge'gérkam nap sap jich aagi'ñdha' nap jir tu'p tu'm da' na pich ba' ya' pix ba ji kai'ñcha nap ja bopkon gu ja'tkam cham jum ilhdham.

²⁰ Ba' gui' cham jax ji chi'lik jup xi ja aagi'ñ, jup ja titda:

—Dho gu' aañ pur cham tu' ji moo gux matgam. Cham tu' na pim jax jum aa'nda' nañ aañ jir di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' guch Gi'kora' jix dhaam dir.

²¹ Ba' giop xi chicka am jix bhai' pix na sap ba' ja aagi'ñdha', jup titda am:

—Ja'p moo gux gi'm jir tu'p tu'm da' ap jiñ jaduuñ? ¿Ka' aap aar di' gu Eliiyas gui' na saak bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora' nat saak biix tukga'n binkam baidhak jix dhaam ja'k?

Ba' gu Juan jup ja titda:

—Cham tu'r di' iñ, jir jumai iñ ji aañ.

Ba' gio bhai'p ji chicka mit, jup titda am:

—¿Ka' aap aar di' gui' na saak jai'chdhilhia' gatuuk na bhaankamu'n jup tu a'ga' guch Gi'kora' ja'p na jax gu bijik dir kam?

Ba'p ja titda:

—Chaam. Jir jumai iñ ji matgam.

²² Gio mit moop ka xi chicka, jup titda am:

—Gi no'p moop xich aagi'ñ jiñ jaduuñ nap jir tu'p tu'm da', nach ba' ja aagi'ñdha' gui' na mit bhach joot nap cham tu' ja'p pix ya' pui' tu bua.

²³ Ba' gui'p ja titda:

—Aañi' dhor di' gui' na saak mu ja'p gampix jix chu gak kir ba tu ja a'gi'ñdha' gu

ja'tkam nat jax tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora', nap ja titdaidha' bo saak: "Gor jix kii' bim duuñ na pim mi' pui' ba Jimia' na jax jix aa' guch Gi'kora'. Bam aajim na pai' dhuuk bha jim. Ja'p ji buusnia' na pim jix bhai' ba ti kii'mpiga' mi' na pai' bhiyya'."

²⁴ Ba' gui' na mit mu ja joot gu ge'gérkam nam pariseos jum tiiti'nda', ²⁵ jup titda am ip gio gu Juan:

—Ja'pnich ba' tiip kai'chit jiñ jaduuñ nap jich aagi'ñdha' na jax jir jum duukam nap ba' ja bopkon suudai' ki'n dhi ja'tkam, nap pui' saak cham jir di' guch Xoi'kam, ni gu Eliiyas, nix chu' gu jumai na saak jai'chdhilhia'.

²⁶ Ba'p ja titda gu Juan:

—Dho gu' dhi' cham pik tu'm a'ga ji nañ ya' tu bopkon dhi suudai' ki'n, matgam jumai ya' oiri ji na pim aapi'm chakui maat nar ge'kam. Gu' dhi' nañ ya' pui' tu bua na pim bhaan pix machia' ji. ²⁷ Pu kani git na gu' bhai' ka jim gatuuk dir, sia ku gu' gu xib cham pai'm mamxi'ñ. Ku gu' aañ cham tu'r jupaabkamu'n ji nañ iam tu' suuska'n jup ba kookoxdha' git, sia kuñ gu' tiir biipi' kam pa' gu ya' maaxik.

²⁸ Ja'pni tum duu mummu mia'n Betaania ja'pni dhir ja'k xia'lhbui na pai' bhiix gu Jordaan Ak, na pai' oirit ka ja bopkon gu ja'tkam gu Juan.

Gu Jesuus nach a'mkam mukia' sia ku ja'xbui'p jir ge'kam na gu Dios

²⁹ Ba' buimgidhak mi' ba ai gu Jesuus na pai' ja bopkon suudai' ki'n gu ja'tkam gu Juan. Ba' nat ba tii gu Juan na mui' ba jim gu Jesuus, jup ja titda gu ja'tkam:

—Dhi'ñir di' na muni dhir bhai' ba jim gui' nat Dios bha joot nach a'mkam mukia' biix na ji'k ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n, na ba' pu'ñi dhuuji tu namkix ka' guch ua'tulhdhara'. Dhi' pui' ji buusan na jax maa'n gux kii' kasnir, na gu'm makgarta' gatuuk. ³⁰ Dhi' pix aagit jup kai'ch iñ takaab nañ jup jam titda bo: "Jumai bha jim ji matgam gatuuk dir na giilhim jix io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na aañ, na pu ni ji'x kuñ jir jupaabkamu'n, na gu' gui' bijik dir pux jai'ch, sia kuñ gu' aañ tiir biipi' kam pa' gu ya' maaxik." ³¹ Aañ pui' chakuip

maatit jia na jax ba' moo tu'm jir di', pui' ku ñich ba' moo xiñ jotma'n na ñich bha ja bopkonam gu Israel kam ja'tkam, na ba' mi' dhir pu'ñi ba matgilhia' na jax chu'm jir di'.

³² Jix bhai' moo xi ja aagi'ñ, jup ja titda:

—Jix maatit jañ moop jam titda, na ñich gu' tiñ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nat bhammíni dhir bhai' ji chím jix dhaam ja'p tu'm na gioda', bhai' ba' nai' jim tajaa bhaan. ³³ Dhi' ñich ba' bhaan ba maat na dhi'r di', na gu'p jiñ chitda gui' nat bhañ joot nañ ya' ja bopkona' gu ja'tkam: "Gu jaroi' na bhaan timnii gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' bhai' jim tajaa', dhi'r di' ka' gui' na ja tajaañdha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gu ja'tkam. Ba' ja'p ji buusnia' na ja bopkona' suudai' ki'n." ³⁴ Xib jañ dho gi ba' moo bax maat ji na dhi'r di', ba' aañ ya' pu jam titda, na dhi' Dios jir Maraa'n.

Gu' nam biipi' ba kaichgida' gu Jesuus

³⁵ Ba' buimgidhak na gio mup ba oiri gu Juan ja biim gook gui' nam kaichu', ³⁶ ba tiñ gu Jesuus na gama ja'k ja'p ba jimchu'. Ba'p ja titda gui' nam kaichu':

—Dhi'r di' na muni ja'p ba jim gui' nañ jam aagi'ñ takaab na ja'p ji buusan na maa'n gux kii' kasnir nat Dios bha joot nam matgarta' gatuuk jich a'mkam.

³⁷ Ba' gu gook ja'tkam nam kaichu' gu Juan, pu mijí xi oi mit gatuuk dir gu Jesuus na mit jax kai na pu'ñi ji' kai'ch gu Juan.

³⁸ Ba' nammi gama ja'k na ba jimchu' gu Jesuus, ba ja tiñ nam gatuuk dir mu oi'ñ gook gu ja'tkam, ba'p ja titda:

—¿Tu' pim gaagim jiñ jaaduñ?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Chaam tu'. Ya' chich piñ bham tiikkam nap pai' kioñ jaaduñ.

³⁹ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Dho mummuni. Pu kani gor maik na pim ba' ti tigia'.

Ba' gui'p ma oi mit mu kia'mi'ñ gu Jesuus. Mi'm ba' xi dharaat alhio, na gu' pu pui' ba jurnim, dumaalh pix ba duu na mit mu ai.

⁴⁰ Gui' ji' gook ja'tkam nam kaichgit gu Juan na mit oi gu Jesuus, Anrees tiñ maa'n nar ja'nni'ñ gu Simoon Peegro. ⁴¹ Ba' xim jotma'n gu Anrees nat gaagam gu ja'nni'ñ

Simoon. Ba' nammi gama ja'k tiigik ba aagi'ñ, jup titda:

—Ampix maat jachich dho gi ji ba' guch Xoi'kam gui' na saak Dios bha jootsa!. Kani maik jach tiñ'mpu'.

⁴² Ba' mui' ba bai'ñchu' gu Anrees gu ja'nni'ñ Simoon mu na pai' kio gu Jesuus na ba' tigia'. Ba' nam jax kia'pix mu ji aajim, jup titda gu Jesuus gu Simoon:

—¡Aa gu' aapi' jip tui'dhi' jia Simoon nap jir maraa'n gu Juan! Xib dir ja'p moo Pee-gro jup ba tiñ'ka'. —Peegro ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Jodai.

Gu Jesuus na ba guguuxdha' gu Piliip gio gu Natanail nam ba kaichgida'

⁴³ Ba' buimgidhak ma jii gu Jesuus maa'n kap na pai' Galilea bhaan bipio'. Bhammi pix ji chii gu Piliip na oiri. Ba'p titda:

—Bañ kaichgida' ap jiñ jaaduñ.

⁴⁴ Gu Piliip jir Betsaida kam nar pai' kam gu Anrees gio gu Peegro. ⁴⁵ Gu Piliip jup ma gaagam gu Natanail, jummi gama ja'k nat ba tiñ jup titda:

—Ampix maat jachich dho gi ji ba' xib gui' na saak bha jimda' jix dhaam dir nat jax tu ua'nak gu Moisees gio gu jai' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora' nam dhi' aagit jup kai'ch. Gu Jesuus bak jir di', maraa'n gu Josee Nasareet kam.

⁴⁶ Ba' bhai' ji ñio gu Natanail, jup kai'ch:

—¿Siamri aa chi moo bhai' dhir jup ba ji buusnia' ja bui gu Nasareet kam ja'tkam gu tu' nar jix kii'p jum duukam?

Ba'p titda gu Piliip:

—Dho na ba'. Kani git maik jach tiñ'mpu' nap ba'ñ jiñgi'ñdhä'.

⁴⁷ Ba' nam kia'pix mummuji aajim, jup ja titda gu Jesuus gui' na mi' ja biim jup tu'ii' kaixdhat gu Natanail:

—Dhi'jani nat ya'ni ba ai na tu' silhkam jir Israel kam, na jax chu'm jix kii'galhi'ñ guñ Gi'kora', na cham pai' dhuuk iatda' tu a'ga.

⁴⁸ Ba' gu Natanail jup kai'ch:

—¿Jax jap ba' duukat moop jix maat jiñ jaaduñ nañ jax jir tu'm kam, nach gu' chakuich mamaat?

Ba' gu Jesuus jup titda:

—Dho nañ gu' aañ pu biiipi' dir jum nii'ñ jia nap jax mu daa iigix bita' nat ba' dhi Piliip mu ḡek bhai'p bam baidhak.

⁴⁹ Ba'p kai'ch ip gio gu Natanail:

—Xib jañ dho gi bax maat ji nap aap jir di' gu Maraa'n gu Dios jiñ jaduuñ. Tii' nap gu' jax bixchu'x chu matda'. Aap bak ba' ya' bar ḡekam ka' ja bui gu Israel kam ja'tkam.

⁵⁰ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Ku gu' cham tu'r daipu' ji gu xib nañ jax jum titda. Bixchu' ka tigia' ap ji matgam jix bhai'm duukam no'p moo cham oodat xiñ kaichu'. Tii' nap gu' biiix jum jur ki'n ba ti jiigil'ñ jiñ bui na ñich pui' xim tii'ñ nañ pu biiipi' dir jum nii'ñ nap mu daa iigix bita'.

⁵¹ Ba' mi' dhir jup ja titda gu Jesuus biiix nam ji'k mi'p tu'ii':

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiiida', na kam aajim na pim pai' dhuuk ja tigia' gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' nam bhijimmiñi dhir bhai' ji chitmi'nda', silh jiimda' am pai' nañ jup tui'ka' aañ nat bhañ joot, na gu' cham xiim ka kupio'ka' dhix dhaam.

2

Na bar koi'cham ka' mu Kanaa na pai'm tiimo' maa'n gu maa'nkam

¹ Ba' mi' dhir baik jurni'ñ ki'n dhi' pui', mam tiimo maa'n gu maa'nkam biiima'n gu tiyaa mu Kanaa, na pai' Galilea bhaan bipio' gui' gu dibiir. Ba' biiix mup oiri' gu di'ii'n gu Jesuus ² gio diilh gu Jesuus ja biiim gui' nam kaichu', na mit gu' ja bai nam sap jai' mui' xi jiimda' nam jai' tu jugia'. ³ Ba' ja'xpix nam ka tu kua', mi ja'p jix buam bam aa' am jai' dhit gu ja'tkam nat ba juum gu biiñ. Ba' gu di'ii'n gu Jesuus jup titda palhiip ja'p xi baabuk:

—Cham ka bia' am gu biiñ dhich jaaduñ.

⁴ Ba' gu Jesuus jup titda gu di'ii'n:

—Dho jax jach gi pup duuñ jiñ ñaan, nat gu' chakuim ai na pai' dhuuk daaxix nam machia' dhi jaaduñ nañ jir tu'p tu'm da'.

⁵ Ba' gu di'ii'n gu Jesuus daipu' xi chiidak mu ja'k jup ba ja aa'ñdhim gu koi' bhiadam, jup ja titda:

—Moo pim alh mi' pui' xi chu duñiidha' na ji'k jax jam tiiidaidha' gu'ñiñ chio'ñ.

⁶ Ba' mi ja'p jup ja bia'ka' am gu ol'ñkam xijum maa'n gu ḡekger jaja' nar jix mamoik

joodai sobkoñxim, na chi gook ka' ba' baik bapai'ñdhakar bhiñ gu suudai' biiix ji'ma'n, gui' nam bhaan tua'ka' gu suudai' nam ki'n jum ikoimi'ñdha' gammiji nam pai' dhuuk ba ji chu jugia', nam gu' pui' ja'k tu jimda' gu Israel kam ja'tkam. ⁷ Ba'p ja titda gu Jesuus gu koi' bhiadam:

—Ea gor mi' xi chua' gu suudai' dhi ḡekger jaja' ta'm na muni daraa, susdagim moo.

Ba' gui' mi'p xi ja susdui' mit jupaaban.

⁸ Ba'p ja titda ip gio:

—Xib japim ba' alhi'ch baxbhai mui' xi choi'dhika' gui' na ya' umua'ñdhix na tu ja makia' dhi ja'tkam.

Ba' gui' alhi'ch baxbhak mui'p xi bhiidhak jamit. ⁹ Ba' na bhai' xi dhi'nka, jir jix kii' biiñ jix o'jo'. Ku gu' pu cham maat ji no'p jir suudai' kat nat biiñ jup jum duu, dai gu bhiadam nam mi' palhbui'ñ nam ba'x maat nar suudai' kat pix, na mit gu' dhi' tu tua gu suudai', pix ji nam gu' am cham jax kai'ch. Ba' nat xi dhiikak nar biiñ, ja'p xi baabuk ¹⁰ jup titda gui' na mi'm titmu:

—¿Kux cham aar am kat nach dhi'ñix kii' biiñ biiipi' ja toi'dha' git dhi ja'tkam? Gi na gu' pui' ja'k jum bua. No'm jix io'm bax biina' nach ba' gu kuuga'n mui'p ba ja toi'dha' git. Jaiñ nap gu' tii pu bia' bak, xib na pich ba' bhai' ba ji bax.

¹¹ Ba' dhi' nat pu'ñix bhai'm duukam jup tu duu gu Jesuus, bhaan bhai' ji matgir na ja'xbui'p jir ḡekam na guch Gi'kora'. Ba' pu biiix ja jujur ki'n ti jiñ'ñ jamit gui' nam kaichu' na mit tii nat jax tu duu.

¹² Ba' mi' dhir ba jii gu Jesuus mu ja'k Kapernaum ja biiim gui' nam kaichu' gam gu jajaa'nni'ñ gio ba' gu di'ii'n, mi' mit xi juruuñdhak ji'k tanoolh.

Gu Jesuus na ba ja soo'mchuldha' gu ja'tkam nam cham mi' tu ga'rada' irban dir gu ḡek chiop

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lk. 19:45-46)

¹³ Ba' na gu' bam aajim nam pai' dhuuk tu piastatda' gu Israel kam ja'tkam bhaan paaskua ta'm nam bhaan ti'ñchoka' jano' nat pai' dhuuk ja palhbui gu Dios na mit bha bubua mu dir Ejipto, mui' ma jii gu Jesuus bhammi Jerusaleen na bhammi

ja'k buusaidha' gu bhaan Paaskua ta'm.
14 Ba' nat bhammi øęk mui' ji baa bhiji
ge' chiop, miji ja'p piix jiiñak biit am gu
bhui'myax ga'radam, gio gu kakasnir
ga'radam, gio ba' gu giokda' ga'radam. Gio
gui' nam tuumiñ pataasda' mi ja'p piix jax
jup daraa am. **15** Ba' gu Jesuus nat jax t̄rbi
maa'n gui' na ki'n t̄im gib na ja'p tu'm na
chipliiñ, ki'n piix cha'tak ja jimchu'n gu
bhui'myax ga'radam gio gui' nam kakasnir
tu ga'ra. Gio gu tuumiñ pataasdam pu ja
ia'lhxichulh gui' nam bhaan ka tua'kat gu
ja tuumñi'. Biix ja bubuax miji ja'k diirrap.
16 Gio gu giokda' ga'radam jup ja titda:

—¡Mu pim ja bubuaxdha' dírap dhi giokda'! ¿Jax gi ku pim ba' yiji pu tu duuk na cham tu' pu kai'ñkam ya' tu ba'aak guñ Gi'kora' na bixchu' yiji tum ga'rada'?

17 Ba' gui' nam kaichu' gu Jesuuus ba
tí'ñcho mit na bak pín pu'ñi tu ua'ñix gu
ñio'ki'ñ gu Dios mi' nat pai' tum ua'nak nap
jum kai'ch: "Aañ tìix aagat na dai nam ya'
dir jum daanda' git pix nap pai' tu chiopi'ñ
Gi'kora', cham tu' na biix aixim ya' tum
buada'."

18 Ba' gu ge'gərkam Israel kam biix maap
jim daagit jup titda am gu Jesuus:

—Eap jix bhai'm duukam xip tu duuñ
jich ñi'l'ñchudat nach ba' moom jiigii'ñdha'
nap silhkam ge'kam kat ya' pu tu bua.

19 Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Dho kani gor iaraiñ dhi chiop nañ aañ baik tanoolh ki'n giop kiisa'.

20 Ba' gui'p kai'ch am:

—jii chi gu' moo baik tanoohl k'i'n jup
ba kii pich dho gi ji! Mui' ja'tkam jam
saak ya'tu juanaimik na mit pai' dhuuk kii
dhi chiop ku mit gook oo'm daman xijum
maa'n oidha' k'i'n ka tiimo. Gu' aap diihl gi
ba', ¿paa duuk japich jup ba tiimo?

21 Gu' na mit gu' pu cham maatit kai kum ba'p titda. Ja'p jum aa' am na silhkam dhi' aa' gu chiop mi' nam pai' dhir tu daan. Gu' gu chiop na aa' gu Jesuus, gu tukga'n ji na aagat jup kai'ch. **22** Sia gui' nam kaichu' pu cham maatit kai mit gu mi' jotmoda'. Mikkat ji nat pai' dhuuk muukik gio duadik jup ba bam na mit ba ti'ñcho na pin pu'ñi ja titda nam duñia'. Mi' dhir ba' ba ti jii'ñ jamit na ji'k jax ja titda, na mit gu' ba maat nar

pui' nat jax tum ua'nak bijik gu ñio'ki'ñ gu
Dios.

*GuJesuuus nax bhai'x mat ka'nam jax jum
aa'nda' gu ja'tkam ja jujur am bhaan*

²³ Ba' jano' na bhammi oiri Jerusaleen gu Jesuus bhaan Paaskua ta'm na bhai'r pi-asta, mui' ja'tkam tii xi chi jii'ñ jamit buiñor gu bhai' jotmoda' nam nii'ñ nat jix bhai' tu duu na tu'r jix bhai'm duukam. ²⁴ Gu' ji na gu' cham ja jii'gi'ñ gu Jesuus, na gu'x bhai'x maat nam pix jap jum bua. ²⁵ Na gu' gilhim jix bhai'x mat ka' nam jax jum aa'nda' gu ja'tkam ja jujur am bhaan, cham jaroi'm aa' na mi' dhir jup aagi'ñdha' nam jax jir tu'm ka'.

3

*Gu Jesuuus na ba tu a'gidha' gu
Nikodeemo*

¹ Maa'n gu maa'nkam Nikodeemo tiigim bhai'kioka' Jerusaleen, na maadit jir di'ka' gu ja ge'gərkam tuk gu Israel kam ja'tkam nam pariseos jum tiit'nda'. ² Ba' maa'nnim mui' mam dikoo gu Nikodeemo nat mui' ma jii tukaa'ñ cha'm mu na pai' tibiap gu Jesuus. Mummu ba ji buus, ba'p titda:

—Bax maat ich jiñ jaduuñ nat aap Dios
bham joot nap ya' tuch a'gidha' nach jax
ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa', nach gu'
cham pai' jaroi' pui' nñidhat nax bhai' tu
bua na tu'r jix bhai'm duukam no' cham
bhaan ti nñidhim gu Dios ja'p na jax aap
nap bixchu'x aichu'n nap pu tu duñia'.

³ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Tu' silhkam jañ ya' pum tiida', na gu jaroi' no' cham xim ga'nga na jax ja'k duuji giop maaxilhia', cham tu' bhaan ti niidhidha' gu Dios.

⁴ Ba'p kai'ch gu Nikodeemo:

—Jax gi dhuip kax bhaai' nañ giop maaxilhia' no'ñ pui' bar gę' maa'nkam? Na gu' cham ka bhaai' nañ jax dhui iłhi'ch jup jiñ dhui miji baakii ırban guñ ñaan giop maaxilhia'.

5 Ba'p titda gu Jesuus:

—Tu' silhkam jañ ya' pum tiida', na
gu jaroi' no'x aa' na gammiji bhaan ti
niidhidha' gu Dios, biipi'm aa' na xim
ga'ngada' na jax ja'k duuji tajaañdhix ka'
gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda', na ba'

mi' dhir ja'p ji buusnia' na ba bakuañix ka' suudai' ki'n. ⁶ Gu' dhi tuuku' na ya' maaxilhia', ya' pur tuuku' ka' ji. Gu' aañ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ji nañ aagit jup kai'ch, no't bhaan bam tajaa gu jaroi' no' ba ti jiigi'ñ aañ jiñ bui na ja'p ji buusnia' na giop ba maaxilhia'. ⁷ ¿Giilhim jix xijaim kai'ch iñ aa panaas kup ba' mi' pui' pup tu'ii'? Matgam biix ja a'm jum aa'ji gu ja'tkam nam giop maaxilhia' no'm moo pui'p ilhii'ñdha' git nam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora'. ⁸ Dhi' ja'p ji buusan jia na jax gu jibiilh nap pu cham mat ka' na pai' dhir bha jibiiarda' sia ku ya'ni ja'p pix kuu, ni nap jix mat ka' na pa ja'k jax jum duñiidha'. Pu'ñip ji buusan gu jaroi' no' ba tajaañdhix gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', panaas ku giop ba maaxilhia'.

⁹ Ba' gio bhai'p ji ñio gu Nikodeemo, jup kai'ch:

—Chaam ji nañ maatit jum këf ni ji'x na jax jir jum duukam nap jax kai'ch jiñ jaduuñ.

¹⁰ Ba' gu Jesuus jup titda:

—¿Gi jax jum duu pich jiñ jaduuñ? Nap saak aap maadit jir di' gu ja gë'gërkam tuk gu ja'tkam ya' dhi Israel, na ba' pui' ni ji'x kup jix maatit jiñ këf nañ jax kai'ñkam jup jum titda. ¹¹ Tu' silhkam jañ ya' pum tiida', na aañ biix nañ ji'k jax tu a'ga, niidhix kam jup kai'ch iñ, cham tu' nañ jax aajim pix nañ pui' tu a'gim. Mui' dhit jam dhox chu maat nañ aañ cham tu' iatda' tu a'ga, gu' ji na gu' aapi'm na pim ji'k jir gë'gërkam ja'p xi dhuukat, ni ji'x ku pim cham jiñ jiigi'ñ. ¹² Tii' na pim gul'p kai'chdha' na pim cham maatit jiñ këf nañ pui' dhuuk tii tu jam a'gi'ñdha' bhaan ji ua'rgidhat gu tu' nar ya' kam dhi oi'ñga'n. Jax japim ba' duujix maatit jup kaaya' git no'ñ dai gu tu' nar jix dhaam kam bhaan ji ua'rgidhai bhai' ji chu jam a'gidha' git?

¹³ Na gu' aañ jix dhaam dir jimdatt jup kai'ch na pui' cham jaroi' ti nii'ñ, dai aañ nañ jir bhammi kam nat ba' bhañ joot guñ Gi'kora'. ¹⁴ Jiñ xissapa' am ba' kuruus ta'm ja'p na jax gu ko' gup duñiixim nat uux cha'm sissapak bijik gu Moisees mummu na pui' oilhimik gampix ja biim gu Israel kam ja'tkam. ¹⁵ Na ba' pui' nam ji'k ti

jiigi'ñdha' aañ jiñ bui gammiji ja a'm ba ti niidhidha' guñ Gi'kora', nam ba' cham kam tulhiiña', dai nam ba jimia' jix dhaam ja'k.

Gu Dios nat jix ja joi'gih gu ja'tkam

¹⁶ Na gu' giilhim tiix ja joi'gih' n gu Dios biix na ji'k gu ja'tkam, pui' kut ba' bha joot gu dai maa'n maraa'n ya' dhi oi'ñga'n, na sap ba' biix gui' nam ji'k ti jiñdha' buiñor, cham tu' kam tulhiiña' am, dai nam ba jimia' jix dhaam ja'k. ¹⁷ Cham tu' nat jax kai'ñkam bha joot gu Dios gu maraa'n na ya' eëji ja tulhiiñchuda' gu ja'tkam, gu' ja'pji na ya' tu ja uañdha' ji gu ja ua'tulhdhara' nam ba' pu'ñi duuji cham kam tulhiiña'.

¹⁸ Na ba' gu jaroi' no't ba ti jiñ' n pu'ñi buiñor gu Maraa'n, cham tu' ka tulhiiñchuda' guch Gi'kora'. Gu' ji no't gu' jax dhuuk cham ti jiñ' n buiñor, dho gi gu' pix am ti'ñchoka' ji na tulhiiñchuda'. ¹⁹ Na gu' giilhim jix io'm jum tulhiiña' gu jaroi' no' cham ti jiigi'ñ buiñor gui' na joidham gë' tanoor na ya' tii oiri. Ba' xib gui' nam pu cham ti jiigi'ñ buiñor, giilhim jamit dho gë' bam ua'tulh, na gu' dai nam jix joi'ñ nam biix aixim tu bua na tu'r jix buam jum duukam. ²⁰ Ba' cham kiigalhi'ñ am gui' na joidham gë' tanoor pui' xi chu bua't. Pu cham pui' mi' pui' gu'nguk am ba' taa'ban nam jix xi'irdat, na gu' pu ja tiida' na cham jir am gu pui' nam ji'k jax tu bua. ²¹ Dai gui' nam ji'k tu' ka'm nii'ñ nam ba' buiñor xip tui'dhi' gui' na joidham gë' tanoor. Dhi' ba' bhaan jix maati' nam mi' pui' jiimchu' na jax jix aa' gu Dios.

Gu Juan na giop ba ja mattuda' gu ja'tkam na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam

²² Ba' mi' dhir na pui' ji' xi chu a'gidhimik gu Nikodeemo, ba jii gu Jesuus ja biim gu noonbi'ñ mummu ja'k maa'n kap na pui'x jai'ch gu suudai' na Judea bhaan bipio' gui' gu dibiir. Mi' mit ba' juruuñ ji'k tanoolh nam ja bopkonda' gu ja'tkam gui' nam ji'k ti jiñdhidha' na ji'k jax tu ja a'gi'ñdha'. ²³ Gu Juan mummu ja'k Enoon jup ja bopkonda' mia'n na pui' Salim ti tii', na gu' ja'p moo joidham sabaar jup mirda' mummu gu suudai'. Diih pix ji aajidha' am ji gu' gu ja'tkam nam xim bopkonak ka', nam gu' ti

jiig'i'ñdha' na ji'k jax tu ja a'gi'ñdha'. ²⁴ Jano' chakui kuu mit gu Juan.

²⁵ Ba' ji'kchi gui' nam cham kaichu' gu Juan ma ja ñiokbuix jamit gui' nam kaichu' gu Juan nam pui' ji kai'chit na pui' ja'k tu daaxix nam mui'kim jum ikoimi'ñ nam pai' dhuuk ba ji chu jugia'. Cham jum aa' nam moop jum bopkona', nam gu' sap maakam tu jim. ²⁶ Mi' pui' xi kai'chimik mummu ja'k maakam jup ba tu a'gidhim am gu Juan gui' nam kaichu', jup titda am:

—Gui' nap aa' jan' na bhammi dir oiri baasi'n dir gu Jordaan Ak, gui' bo na pich saak bha ja mattudam gu ja'tkam nar tu'p tu'm da', xib pui'p ba ja bopkon gu ja'tkam. Pui' mui'p ba kaichu' am.

²⁷ Ba'p ja titda gu Juan:

—Dho gu' bhaan ti nüdhim ji guch Gi'kora' ku ba'p tu bua, cham tu' na moo ja'p pix na mu pai' pui'p ba tu bua diñh pix na jax ilhii'ñ. ²⁸ ¿Kux cham ti'ñcho pim aa nañ jup kai'ch jan': Aañ cham tu'r di' guch Xoi'kam? Matgam aañ bhai' pix jiñ joot ji guch Gi'kora' nañ biñpi' kat ya ja'p ba ja mattuda' gu ja'tkam na cham xiim bha jim. Dhi' dhor di' na pim mu pai' aa'. ²⁹ Ba' aañ xib giilhim jix bhai'ñ chaat nat ya' ba ai. Ja'pniñ jix bhai'ñ chaat na jax gu jaroi' na umua'ñdhix ka' na bhaankamu'n tu ja maakda' gu ja'tkam na pai' dhuuk bar bhaan ka' na bam tiimo' gu biapma' biima'n gu tiyaa. ³⁰ Gu' ba' gu xib aañ pur cham tu' dho kia', nat gu' bam kuugalh na jax tu daaxix kat nañ jax tu ja a'gidhimik gu ja'tkam. Dai ji nam mui' xim dikoo'ñdha' nam mui' xi kaaya' gui' nar ge'kam nat ya' ba ai. Cham jax bua sia ñich aañ ya' pix ja'p ji bii, nañ gu' aañ cham tu'r jupaabkamu'n.

Gu' nat jix dhaam dir bha jii

³¹ Gui' nat jix dhaam dir bha jii na giilhim jir ge'kam, biix jix chu maat na jax tu tu'ii' bhammi. Cham tu' pui' na jax gu ja'tkam nam dai gu tu' ya ja'p kam dhi oi'ñga'n bhaan jim iatat ge'gérkam jum ilhii'ñdha', gu' gui' ji nat jix dhaam dir bha jii na ba' pui'm tiiti' nar ge'kam. ³² Na gu' biix jix chu maat na ji'k tu' bhammix chu jai'ch jix dhaam nach aach tu' cham maat. Gu' ji nam gu' mui' ja'tkam cham ti jiig'i'ñ, nam gu' ja'p jum aa' na pix jap kai'ch, ³³ nam

gu' cham ti jiig'i'ñ na jax kai'ch gu Dios bhaan gu u'uan ta'm na tu ua'ñix. No'm gu' moo ti jiig'i'ñdha' git na jax jum kai'ch, matgam ba ti jiñ'ñdha'm git ji buiñor gui' nat jix dhaam dir bha jii. ³⁴ Nat gu' pu kai'ñkam bha joot gu Dios maakak gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ge' cham daaxix kam, na ba' ya' bhaankamu'n tu a'ga'. ³⁵ Ba' na gu'x dha'dat jix kiigalhi'ñ guch Gi'kora' gu Mara'a'n, biix chu maa na tu' ilhii'ñ. Dai gui' bhaan jup tu tu'ii' gu xib biix nach ji'k tu' cham ilhii'ñ aach. ³⁶ Ba' gu jaroi' na ti jiñ'ñdha' buiñor gu Mara'a'n gu Dios, pu baidhika' jix dhaam ja'k na pai'p tu'ii'. Dai gu jaroi' no' cham ti jiig'i'ñ buiñor dho gi gu' cham tu' baidhika' ji, dai na pix am ti'ñchoka' na tulhiñchuda'!

4

Gu Jesuus na ba taanda' gu suudai' gu ubii Samaaria kam

¹ Ba'ba maat gu Jesuus nam pui' ba te kee' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' na amuub oiri, sap jup kai'chdha' am gu ja'tkam: "Pui'p ba ja bopkon gu Jesuus gu ja'tkam, dai gui' pix jam ba' mu ja'k ba kaichu' biix, gu Juan mi' pix ja'p ji bi'iim." ² Ku gu' pui' pix ilhii'ñ am ji na gu Jesuus ja bopkon gu ja'tkam, sia ku gu' tii gu noonbi'ñ pix na ja chian. ³ Ba' pui' ma jii gu Jesuus mi' dhir Judea, silh mummu ja'k bhii Galilea.

⁴ Mi' ba' moo buusnichu' na pai' Samaaria ti tii'. ⁵ Ba' mummu ba ai na pai'r kikcham, Sikaar ti tiigim, na Samaaria dibiir bhaan bipio', mia'n nat pai' iimchudak gu dibiir gu Jakob gu maraa'n Josee, ⁶ nat pai' kolhbixdhak gu suudai'. Ba' gu Jesuus jimdat mi ja'p jim jiip na pai' kolhbixdhix gu suudai' na bax magoontu' nat gu' mik ba jii, nat gu' pix dhaam ba ji dhuu nat ba' mi' ka bhii. ⁷ Ba' mi' pui' na kam jiipi'ñ gu Jesuus, mi' ba ji buus maa'n gu ubii nat mui' ba bai'gam nar mi' kam Samaaria. Ba' gu Jesuus jup titda:

—No' pich mi' dhir iam alhi'ch bhañ baxbhi gu suudai'ñ jaduuñ na pich kapbhai' ya' ba ai. Moon pik ja'p ba tonmoim ji kux ba' pui' aa.

⁸ Gu' na gu' diñh mi'p ka daa gu Jesuus na mit ka tu taanim gu koi' gui' nam kaichu'

mu ḡ' kiicham. ⁹ Ba' nam gu' iam pīx cham jum kikīgalhi'ñdha' gu Israel kam ja'tkam gio gu Samaaria kam, pui' ku ba'p kai'ch pīx gu ubii na tii taan gu suudai' gu Jesuus:

—¿Jax jap ba'm aagit bhai'p bañ chaan gu suudai' nañ jum baxbhidha'? Nap gu' aap jir Israel kam, cham tu'r ya' kam ap Samaaria. Nap gu'x maat nam cham jum kikīgalhi'ñ bo gu Israel kam gio gu ya' oi'ñkam.

¹⁰ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Aap gu' moo cham jax ji kai'chit alhi'ch xiñ baxbhidha' jiñ jaduuñ, nap gu' cham maat nañ jir tu'p tu'm da' aañ nañ ya'm taan gu suudai', ni kup jix maat na tu'm makia' gu Dios no'p moo soi'm ilhdhai ba taanda' git. Pu kani no' pich aap soi'm ilhdhak jiñ chaa gu suudai', jix kii' ji nañ jum makia' na jax chu'm ki'n jix bhai' ba tum jimda' no' pich ba ii.

¹¹ Ba' gio bhai' ji chu a'ga gu ubii, jup kai'ch:

—¿Tu'p ba' ki'n ilhii'ñ nap baxbha', na gu'r tuukab mijimmi na pai' suu'n dhi suudai'? T̄eb jum aa' gu tu' nañ ki'n gia'rgidhai mu baasa' gu bai'ñdhakar nañ ba' ba tu bai'gia'. Aap gi ba' nap cham ua' na tu' ki'n, ni nap tu' ka'm baxbha'. ¿Ka' paap gi n̄idhat jup kai'ch ji gux kii' gu suudai' na pui' ki'n jix bhai' ba tuñ jimda' no' ñich ba ii? ¹² Ja'p moo nap pīx jax kai'ch dho jia nap ḡ'kam tii xim ilhii'ñ nap ilhdhat nañ moop bam kaaya', ja'p na jax guch boxii kat Jakob nach kaichgit, gui' nat ya'ch iim-chudak dhi suudai' kolhbixdhak. Na gu' gui' ya' tu ba'ii'ndat ja bīm gu maamra'n, gam gu sasoiga'n na ya' tu i'chdat. ¿Ka' giilhim ḡ'kam tu tatda' aa panaas?

¹³ Ba'p titda gu Jesuus:

—Aa gu' matgam dhi suudai' nap aa' aap, cham tu'm a'ga ji, na gu' dhi' cham tu' am tu ju'ngi'ñ, na gu' ja'xpix giop bax chanoom ka' gu jaroi' sia kut tii xi ii. ¹⁴ Gu' gu suudai' nañ aañ jax chu'm tu maak, cham tu' ka tanoom ka' ji gu jaroi' no't ba ii, na gu' gammiji pu bhaan ba ba'punda', na gu' bhaan ba ti n̄idhidha' guñ Gi'kora' na ba' cham tu' ka tulhiiñchuda', dai na ba baidhika'x dhaam ja'k.

¹⁵ Ba'p kai'ch gu ubii:

—Eap alhi'ch jiñ maak ku gi gu suudai' gu pu chu'm nap pui' tu maak nañ ki'n cham ji'xdha' ka tanoom ka', kat jañ chi iam cham bhai' ka jimmida' nañ bha tu ba'ii'nda' ya'!

¹⁶ Ba'p titda ip gio gu Jesuus:

—Dho eap bai'ñmir gui' nap bīma'n daañ jaduuñ. Xib jañ ya' jam niira bīx gook.

¹⁷ Ba'p kai'ch gu ubii:

—Jax dhui nañ aañ cham ti bīna'. ¿Paañ gi dhir bhai'p baidha'?

Ba' gu Jesuus jup titda:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduuñ nap pui' cham ti bīna'. ¹⁸ Na pich gu'x chamaamim mai' ba ja iabu, jumaip pīx jix bhai'p ba tiida' gu maa'nkam gio jumai. Gu'ba' dhi' nap xib oi'ñ, cham tu' dhor jum bīna'. Jir silhkam dho nap jax kai'ch.

¹⁹ Ba'p kai'ch ip gio gu ubii:

—¿Jax jap duukat jix bhai'x maat jiñ jaduuñ? Aap ji bak bhaankamu'n jup ba tu a'ga jia guch Gi'kora' ja'p na jax saak gu bijik dir kam nam bhaankamu'n tu a'gimik.

²⁰ Gu'p bak bax aa' nach bhammi ja'k tu daanda' Jerusaleen na pai' saak aagix na pim jax ba kai'chdha' aapi'm na pim ji'k jir Israel kam. Gu' ji na gu' aach mi' pui' tu daa'ñchu' nam jax tu jimat guch bopxikat nam bha'ñi dhir tu daanda' gu'ñi oidha' daam nach pai' dhir tu daan aach xib.

²¹ Ba'p titda gu Jesuus:

—Ea nap jix bhai' xiñ kaaya' bīx jum jur ki'n jiñ jaduuñ nañ ji'k jax jum tiida'. Kam aajim na pai' dhuuk cham kam aa'nda' na pim dai bhai' dhir dhi oidha' daam mu daanda' guñ Gi'kora', ni bhammi dir ja'k Jerusaleen. ²² Aapi'm gu' ja'p jum aa' nar am na pim jax tu daan. Chaam tu'r pui' ji matgam, na pim gu' cham maat no' moop jir di' guñ Gi'kora' na pim daan. Gu' aach matgam jix maat ji, gam na pu'ñi bhai' dhir buusnia' ja bui gu Israel kam ja'tkam gui' na uana' gu ja ua'tulhdhara' bīx na ji'k ja'tkam. ²³ Ba' xib ya' bam ai nam pai' dhuuk ampix machia' gu ja'tkam nam jax ja'k bīx ja jujur ki'n ba tu daanda' buiñor guñ Gi'kora', na gu' ka ja tajaañdha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' na ja gugu-uxdhatgiда' nam gammiji tu daanda' jix

dhaam na pai'p tu'ii'. ²⁴ Gu Dios pu cham maax jia, na gu' giilhim jir jix uañ. Ba' biipi'm aa' nam buiñor ti jii'ñdha' gu ja'tkam biix ja jujur ki'n na ba' bhai' ji ja mattuda' gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' nam jax ja'k tu daanda'.

²⁵ Ba' gio bhai'p ji ñio gu ubii, jup kai'ch:
—Dho gu' aach ya' pix tii niira ji guch Xoi'kam na saak bha jimda' na ba' ya' tuch a'gidha' na jax ja'k jix bhai' nach tui'ñgida'.

²⁶ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Aañi' dhor di' nañ ya' tum a'gi'ñ.

²⁷ Ba' moo mi'p ba ai mit gui' nam kaichu' na mit ja'k ba suulh mu dir ja'k na mit tu taanpuk gu koi'. Ba' mi' pui' pup tu'ii' am na mit ba tii gu Jesuus na gu ubii biima'n tu a'gichu', ku gu' cham maadit jum guguux ji na moo xi chicka' git nam tu' tu a'ga, na jax tiida' git: “¿Tu'p ba' tikka'n dhi ubii?” Piam na jax tiida' git: “¿Tu' pim ba' tu a'ga?” ²⁸ Ba' pu cham ji chu bai'gik gu ubii pui' mi ja'p xi dhaasak gu bai'ñdhakaru'n pu jii mummu na pai'r kikcham nat ja aa'ñdham gu ja'tkam na ji'k jax titda gu Jesuus, jup ja titdaim:

²⁹ —Muni dhaa maa'n gu maa'nkam na pai' tum ba'ii' na giilhim biix jix bhai'x maat nañ jax jiñ bua't oirida'. ¿Cham aa chir di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jimda'? Pu ka gor maik jach tii'mpu'.

³⁰ Ba' gu ja'tkam mi' oi'ñkam pix chu'p jum duu mit na mit ba tiigim no' moor silhkam na jax ja titda gu ubii. ³¹ Gu' ba' gui' nam kaichu' gu Jesuus, mu ja'k tii tu aagi'ñ am gu koi' soi' titdat jup titda am:

—Ya' jai' bi chu ju'ñ jaduuñ. ¿Cham bax bhai' ap?

³² Gu' ji na gu' gu Jesuus jup ja titda pix:

—Aañ matgam bia' ji nañ tu' jugia' na pim aapi'm cham maat jiñ jaaduñ.

³³ Ba' mi' pu cham bhaai' nam jax ka tiida' gui' nam kaichu'. Tiim ti tikka' am diihl, jup kai'ch am:

—¿Jaroo ba' ya' tu aichulh chi gu koi' dhich jaduuñ ku ba' pui' bia' na tu' jugia'?

³⁴ Gu' ji na gu'x bhai' xi ja aagi'ñ gu Jesuus, jup ja titda:

—Matgam cham ji na tu bhai'moda' no'ñ moo tu' silhkam soi'ñ ilhii'ñ ja'p na jax aañ xib, nañ gu' cham pai' iam pix am

jix bhio', na gu' dai nañ tiix jotma nañ ba tiimo' git nat jax jiñ chidak bhañ joot guñ Gi'kora'. ³⁵ Gu'p kai'chdha' am gu ja'tkam na maakob masaa'n ki'n jir o'rabhak ka', gu' ja'pji pu xiib ji na ya' bar bhaan, nat gu' dhi'x bhai' ba kabka. Gu ja'tkam jañ dho ja aagat jup kai'ch na biix ja a'm bam aa' nam kaaya' gu ñio'ki'ñ gu Dios, cham tu' gu tu' na ya ja'p tim is. ³⁶ Na ba' gu' nam pai' dhuuk ba ti jii'ñdha' aañ jiñ bui, no' jaroi' mu ja'p pai' ba tu ja a'gidhim gu ñio'ki'ñ guñ Gi'kora' jiñ a'mkam, jix bhai' bhai' jim ilhdha' am, nam gu' bhai' ji machia' na ja a'm ba ti niidhidha' guñ Gi'kora' na ba' mi' dhir cham tu' ka ja tulhiiñchuda', dai na ba ja baidhika'x dhaam ja'k. Gio gu jaroi' na tu ja a'gi'ñdha', pui'x bhai'p jum taat ka' ja biim. Ba' dhi' iam pix ja'p ji buusan na jax gu jaroi' no't ge' ti ii nax bhai'm taat ka', gio jai' dhit no'm nii'ñ nax bhai' tu kaibhaim, pui'x bhai'p jum taat ka' am, nam gu' jai' mi' ba tu bagiata'. ³⁷ Pui' nam jax ba kai'chdha' ip ya' gu ja'tkam, na saak sia kut diihl mi' pai' ti ii maadit, ja'p ji buusnia' nam mui' ja'tkam jup jum duñia' na pai' dhuuk bhai' ji chu oraa'. ³⁸ Ba' aañ xib jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim nai' xi jemia' na pim tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam mu ja'p nam pai' tu ja a'gidhimik gu jai' biijk. Na gu'm aa' nam jai' nai'p xi jemia' nam ja guguuxdha' nam ba' pik moo ba ti jii'ñdha' aañ jiñ bui ji'k nam jix aa'nda', na pim ba' pui' ji bubuakia' na gu bagiatdam.

³⁹ Ba' jai' dhit gu ja'tkam mummu pu ti jii'ñ jamit buiñor gu Jesuus gu mi' oi'ñkam Samaaria na ba ja aagi'ñ gu ubii, nap ja titda: “Giilhim biix jix bhai'x maat nañ ji'k jax jiñ bua't oirida'.” ⁴⁰ Ba' ja'xpix mi' ba ai mit na pai'p tu'ii' gu Jesuus gui' na mit mu tiigim, ba'p titda am na sap mi' xi juruuñdhai ja bui. Gu Jesuus ba' mi'p xi juruuñdhak gook tanoolh. ⁴¹ Jix io'm mui' ba ti jii'ñ jamit dho gi ji ba' buiñor nat bhai' ji chu ja a'gi, sia gu jai' biix ba ti jii'ñ jamit gui' nam cham jiigi'ñdhat gu ubii na tii ja aagi'ñ biipi' dir na jax titda gu Jesuus.

⁴² Ba'p titda am gu ubii:

—Xib jach dho gi ba ti jii'gi'ñ ji nar dhi' guch Xoi'kam na ya' uañchuda' guch ua'tulhdhara'. Ku gu' cham tu' ji na moo

dai aap nap yup jich chitda na pui'x bhai'x maat nap jax jum buada', ja'pji na chich diilh ba kai na giilhim joidham xi bua na xi chu a'ga.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' gu maraa'n gu nobii'ñ gu gø'kam

⁴³ Mi' dhir ba' nat mi' xi juruuñdhak Samaaria gu Jesuus gook tanoolh, giop ba jii mu ja'k Galilea nat pa ja'k ba jii, ⁴⁴ sia ku tiix maat nam cham piñ kiigalhi'ñ na jax ba kai'ch, nam saak cham jiig'iñdha' gu jaroi' no'm jir maap jum oi'dhagim, sia kux ja joi'ndat tii ja aagi'ñ gu ñio'ki'ñ guch Gi'kora'. ⁴⁵ Ku ba' gu' nat pai' dhuuk mu ai Galilea, siamri pix ja'x yup ji chi jii'n jamit ji gu mi' oi'ñkam, cham tu' na moo pu ni ji'x, nam gu' biipi' dir pu ba nii'ñ nam bhammi oipimik Jerusaleen nat jix bhai'm duukam yup tu duu, na gu' ampik biix bhammip oilhimik gu Jesuus na bhai'r piasta kat gu bhaan Paaskua ta'm.

⁴⁶ Mi' dhir ba' moo nai' ja'p bhii nammi ja'k Kanaa ti tiigim na pai' maa'n na jax Galilea bhaan bipio', nat pai' biipi' dir biiñ yup duu gu suudai!. Ba'x io'm ja'pni ja'k mik na pai' Kapernaum ti tii', mi'x ka'ook gu maraa'n gu nobii'ñ gu gø'kam. ⁴⁷ Ba' pui' ba ti kai gu nobii'ñ gu gø'kam na gio mi'p ba oiri gu Jesuus Galilea ja'k giisik mu dir ja'k Judea na xi oilhimik. Ba' mui' ma jii nat gaagam mi' na pai' oiri, mi' ji busnik soi' ba titdaim na sap iam dua'ñdhara' gu maraa'n na ba muukim nax io'm jix ka'ook. ⁴⁸ Ba'p titda gu Jesuus:

—Jax dhui na pim cham ji'xkat ti jii'ñdha' aañ jiñ bui no'ñ cham jam nii'ñchudat yup tu bua gu tu' nar jix bhai'm duukam.

⁴⁹ Ba' gu nobii'ñ gu gø'kam yup titda gu Jesuus na pui' ka kai'ch:

—Gi no' pich moom guguux jiñ jaduuñ nach mui' xi jimii muñ ki'aam na cham ba mukia' guñ alhii chuk, na gu'x io'm ba xi bhiichu'.

⁵⁰ Ba' gu Jesuus yup titda:

—Bax kii' ji matgam gum alhii chuk jiñ jaduuñ. Ja'k yap ba gixa' cham jax jim aagit.

Ba' gui' pu jii ip nat jax pu tii'n gu Jesuus, na gu'x maat na silhkam yup titda, cham tu' na pix yap kai'ch. ⁵¹ Ba' buimgidhak

na nammii ba jimchu' na iam pix ba aajim mu kia'mi'ñ, mi' ba nam jamit gu diilh tujuandam tugi'ñ, ba' mi' ba aagi'ñ am nat ba dua gu maraa'n, yup titda am:

—Bax kii' gum alhii chuk jiñ jaduuñ.

⁵² Ba' gui' xi ja titka na pai' dhuuk dir bax kii', yup ja titda:

—¿Paa duuk dir bax kii'?

Ba' gui'p titda am:

—Takaab dho mia duuk dir cham ka jibaamuk.

⁵³ Ba' xi chi ti'ñcho gu taata'n gu alhii, jir bhai' ja'p duuk na pai' dhuuk yup titda gu Jesuus: "Bax kii' ji matgam gum alhii chuk jiñ jaduuñ." Ba' dai nat ba ti jii'ñ biix juraa'n ki'n buiñor, gio gu jajaalnni'ñ dappaam jamit pu ti jii'ñ ip.

⁵⁴ Ba' dhi' nat pui' ji' tu duu gu Jesuus nat ja'k giisik mi' ba ai Galilea mu dir ja'k Judea na xi oilhimik, dhi' ki'n ba' bar gookim nat jix bhai'm duukam yup tu duu.

5

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gux ma'mkulhi' bhammi Betesda

¹ Ba' mikkat giop ma jii gu Jesuus bhammi ja'k Jerusaleen, nat gu' bam ai nam pai' dhuuk tu piastat gu Israel kam ja'tkam. ² Ba' nat bhammi ba ai ju'ñdharan gu gø'kiicham na pai' xikoolh tu kuup, moo bhai' dhir mu baakim nam pai' Kakasnir tu Ki'ñgobi' ki'n jix chu mat ka' gu bhai' oi'ñkam, mi' na pai' dhir bar mia'n gama ja'k na pai' suu'nka' gu suudai' nam ebreo ñi'ook ki'n Betesda ti tii'ti'nda', mu na pai' joidham biix xikoolh dhir ti ikgidhix ka' nax bhaai' nam mi'm jippi'ñdha' gu ja'tkam no'm mi ja'p oipo. ³ Ba' gu Jesuus jimat mi' pix ji ja tii mui' gu cham ñiñña kam, jai'x mama'mkulhi' gam jai' gui' nam jix xoso'solhik ka' nam dikoo pix tu oipoda'. Biix aixim tu'm ki'n jix kako'k kat mi ja'p pix ja'x boobok am nam sap mi' niira na gu'ngukia' gu suudai'.

⁴ Na gu' pai' ji' gu'ngukda' na sap mi' timiikda' gu nobii'ñ guch Gi'kora', na sap ba' gu jaroi' na biipi' mi bakia' na ka gu'ngukda', pu dodhia' gu jax chu'm ko'kdai' na ki'n kax ka'ook ka'. ⁵ Ba' maa'n mi ja'p yup bo' gu maa'nkam na iam pix gook oo'm oidha' ba aichdhim na dir bax ka'ook, gook oidha' pix bam

aagit na ba aichdha'. ⁶ Ba'x joi'ndak tii gu Jesuus na mi' soi' tu'ii', na gu'x maat nat mui' oidha'bap duu na dir bax ka'ook. Ba'p titda:

—¿Tii aap jix dhuadhim jiñ jaduuñ?

⁷ Ba' gux ko'kkam bhai' ji ñio, jup kai'ch:

—Tii dho, gu' ji na gu' cham jaroi' jai'ch ka' nañ git iam ba umua'ñdha' na muñ baasa' suudai' chir na pai' dhuuk bhai' ji gu'ngukia', na gu' jumai biipi' mi' ba bakia' nañ aañ kia'pix ya' dir mu ji jimia'.

⁸ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Dho xib ba' bi bamii'ñ jaduuñ. Muni pa'p ba oirida' tu u'ji dhim bapakxidhara'.

⁹ Ba'x kii' bhai' ji bam gux ko'kkam nat jax pu tii'n gu Jesuus, tu baapmi'ñdhak gu bapakxidharu'n mu ja'p xi oiri. Gu' ji na gu' moo jan' pik cham jup tum juanda'. ¹⁰ Ba' pu ñiok jamit gu ge'gérkam Israel kam gui' nat dua'ñ gu Jesuus na mit ba tii na mi ja'p ba jimchu' tu ua'dat gu bapakxidharu'n, jup titda am:

—¿Jax kup ba' ya' pu tu duiñchu' dhim bapakxidhara'? ¿Kup jix cham maat aa na xib cham tum juan? Jix maat ap na pui' tu daaxix na saak cham jaroi' tu baapmigi'ñdha' sia gu tu' palhiip jup tum duukam.

¹¹ Ba' gu maa'nkam jup ja titda:

—Jax dhui na cham pai' jax jiñ chitda gui' nat jiñ dhua'ñ no' tu'p jix xidhuu xib na saak cham tum juan. Dai nap jiñ chitda: "Munip ja'p ba oirida' tu u'ji dhim bapakxidhara'ñ jaduuñ."

¹² Ba' bhaakuk jix bhai' bhai' ji chikka mit, jup titda am:

—¿Jaroo ba' da' gu jaroi' na pui'm titda nap pui' mu ja'p ba oirida' tu u'ji gum bapakxidhara'?

¹³ Gu' ji na gu' cham maat gu maa'nkam no'p jir di' gu Jesuus nat dua'ñ. Mi' pu cham bhaai' na jax dhuuji ja aagi'ñdha' nam tiix bhai' bhai' ba tikka, nat gu' miji ja'p pai' ji dhuu gu Jesuus nat jax xi dhua'ñdhak. Pu cham maati' gu' na pa ja'k oiri, na gu' mui' mi ja'p tum oipo. ¹⁴ Mikkat ji na mit ba' giop bam titgi bhammi ja'k ge' chiop na ba'p titda gu Jesuus:

—Xib jap moo tu' ka'm xi chi niiidhat jiñ jaduuñ na pich kapbhai' ba dua, na ba' cham gio tu'p bam duñia' jix io'm jix

buam jum duukam no'r maa'n nap jax jum ua'tulhi'ñ.

¹⁵ Mi' ji nat ba' ampix maat gu maa'nkam nar di' gu Jesuus gui' nat dua'ñ, mi' dhir dho gu' dai nat ba ja aa'ñdham gu ge'gérkam Israel kam. ¹⁶ Ba' gui'x bhai' pix jup tum ilh jamit na ba ja aagi'ñ, dai dho gu' nam bax chu chianik nam mu'aa'. Jotmoda' nai' xi jii mit miji ja'p na mit gaagam na pa ja'k oiri. Ba' nammi gama ja'k ji chiigik ba tikka am na sap jax kut ba' dua'ñ gu maa'nkam, na gu'x maat na jano' cham tum juan. ¹⁷ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Dho na gu' guñ Gi'kora' cham pai' dhuuk daaxix na cham tu' jax bua no' moo ja'p xi chum aagaim ja'p na jax xib. Ba' aañ pu'ñi ip, cham jiñ jiipi'ñ iñ.

¹⁸ Ba' gilhim jix io'm bhaak jamit nat pui' xi ja tii'n, aa'nda' git nam ba tu chiñia' nam mu'aa'. Nam gu' ja'p jum aa' na diihl pix ge'kam jum taatit cham tu' ka'm nii'ñ na pai' dhuuk cham tum juanda', nam gu' cham ti jiigi'ñ na ja'xbui'p jir ge'kam na gu Dios ku ba' pui' iim nar Gi'korga'n.

Guch Xoi'kam na ja'xbui'p jir ge'kam na guch Gi'kora'

¹⁹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida'ñ jaaduñ, ni ji'x kur pui' iam na pim jax jum aa'. Na gu' aañ cham tu'p tu bua gu tu' nar jix bhai'm duukam gu aañ diihl pix, sia kuñ jir maraa'n gu Dios, gu' ji no't pui' ba tii guñ Gi'kora' nañ tu' jax duñia' nañ ba' aañ mi' dhir pui'p tu duñia' bhaankamu'n. Na gu' biix na ji'k tu' jax buada' guñ Gi'kora', aañ mi' dhir bhaankamu'n pui'p tu duñiidha'.

²⁰ Ka git na pim gu' ka tigia' palhiip gama ja'k iam na pim tu' cham pai' nii'ñ, na gu' kap tu duñia' guñ Gi'kora' bhaan jim ua'rgidhai aañ jiñ bui, na gu' gilhim xiñ kiigalhi'ñ. Mi' pim dho pui' pup tui'ka' no' pimit ba tii. ²¹ Ja'p na jax gu koi'ñga'n na gu' ja duduñañhat ja baapmigi'ñ guñ Gi'kora' na ba' mi' dhir ba ja baidhika'x dhaam, ba' aañ xib pu'ñi ip, ja duduñañhat jañ dho ja baapmigi'ñ gu koi'ñga'n nañ ba' mi' dhir ba ja baidhika' ip. ²² Na gu' aañ pix bhaankamu'n ya' ja mattuda' gu ja'tkam nam ji'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' guñ Gi'kora', gio nam ji'k cham mi' pui' jiimda',

cham tu' gui' diihh. ²³ Dhi' ba' bhaan jix maati' ka' nañ ja'xbui'p jir ḡ'kam na guñ Gi'kora' nam ba' pu'ñi dhuuji tu' ka'm jiñ ñii'ñdha' gu ja'tkam. Ba' gu jaroi' no' cham tu' ka'm jiñ ñii'ñ, biix guñ Gi'kora' nat bhañ joot cham tu' ka'm niñ'ñdha'!

²⁴ 'Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' nax maatit jiñ k̄ē nañ jax kai'ñkam jup kai'ch, jir am na mi' pui' ba Jimia' gio na ba ti jiñ'ñdha' buiñor gui' nat bhañ joot, na ba' gammiji bhaan ba ti niidhidha', na ba' mi' dh̄ir cham ka tulhiiñchuda', dai na ba baidhika' jix dhaam ja'k. Na gu' no't pu'ñi ba ti jiñ'ñ gu jaroi', cham ji'xdha' ka mukia' gu ii'mdagaram bhaan, na gu'x chu maax kir bap tui'ñgida'. ²⁵ Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida' aañ nañ jir maraa'n gu Dios, kam aaya' nam pai' dhuuk maaxik jiñ chiigii kañ kaaya' gu ja'tkam, gui' nam ja'p ji buusan nam ko'iix, nam jix chukgam kir jup tu'ii!. Pu xib dho gu' ya' bam ai, cham tu' na pai' dhuuk. Tiñ' nat gu' piñ ya ja'p jim tii. Ba' gui' nam jiñ k̄ēji mi' pui' ba Jimia', gammiji pu ba duduaka' am gu ja i'ii'mda' am bhaan, ²⁶ na gu' guñ Gi'kora' ja tajaañi'ñ gu ii'mda' na jax chu'm iñhii'ñdha' nam ba' ki'n duduaka'. Aañ ba' bhaankamu'n jix chu maax kir ja'k ja booso' nam ba' gammiji mi' bap tui'ñgida' na pai' cham ka tu muuki!. ²⁷ Na gu' biix jiñ a'm jup tu tu'ii' na pim tu' cham iñhii'ñ, pu kai'ñkam bhañ joot guñ Gi'kora' nañ bhaankamu'n ya' ja mattuda' gu ja'tkam na ji'k cham ka ja tulhiiñchuda', dai na ba ja baidhika'x dhaam ja'k, gio gui' na ji'k pu gammiji ba ja tulhiiñchuda'. ²⁸ ¿Jax ku pim ba' mi' pui' pup tu'ii'? ¿Giilhim jix xijai aa panaas gu pui' nañ jax kai'ch? Matgam kam aajim ji nam pai' dhuuk biix jiñ chiigii kañ kaaya' gu koi'ñga'n mu ja'p nam jax yassap nat ji'k bam ja'bsu gu ja tutku'. ²⁹ Nañ gu' ka ja baapmi'ñdha' nañ ba' moo ba ja aagi'ñdha' na mit ji'k mi' pui' jii na jax jix aa' guñ Gi'kora' nañ ba' cham ka ja tulhiiñchuda', dai nañ ba ja baidhika' na pai' cham ka tu muuki!. Gu' ba' gui' na mit ji'k cham tu' ka'm tii guñ Gi'kora', piñ am ti'ñchoka' am nañ ja jootsa' mu nam pai' mi' pup jum tulhiiñdha' gammiji.

Na jax ja'k jix maati' nar silhkam na

ja'xbui'p jir ḡ'kam guch Xoi'kam na guch Gi'kora'

³⁰ Ja'pni ba' moop ja titda gu Jesuus:

—Aañ piñ bhaankamu'n guñ Gi'kora' ya' ja mattuda' gu ja'tkam nam ji'k mi' pui' jiim na jax jix aa', gio nam ji'k cham mi' pui' jiim. Ku gu' cham tu' aañ diihh ji nañ jax iñhii'ñdha', gu' ja'pji dai na jax jiñ chiidaidha' piñ gui' nat bhañ joot. Dhi' ba' bhaan jix maati' ka' nar silhkam nañ jax tu a'ga, ³¹ na gu' tu' gi kuñ bap tu a'gada' git no'ñ cham bhaankamu'n tu a'gada' git guñ Gi'kora', na gu'r iatda' ka' git piñ jia.

³² Ja'pji na gu'x maati' nar silhkam nañ jax tu a'ga, na gu' gui' nat bhañ joot pui'p jam mattu'n. ¿Cham aa dhi' kat bap jum kai'ch? ³³ Na gu' janoo' na pimit mu tu joot nam tikkapu' gu Juan nar tu'p tu'm da', jir silhkam nap kai'ch na bar mia'n nañ bha jim bhaankamu'n guñ Gi'kora'.

³⁴ Ku gu' aañ cham tu'ñ a'm jum aa' ji nañ a'mkamu'n ñiokda' gu jaroi' ya' kam dhi oñga'n. Gu' ji na pim gu' aapi'm cham maat nañ jir ḡ'kam, gu' ba'm aa' na jaroi' jam mattuda' na pim ba'x chu maax kir bap tui'ñgida', na gu' ba uañchudhix ka' gu jam ua'tulhdhara' no' pim jix aa'nda' git.

³⁵ Ja'p na gu Juan nax chu maax kir jup tui'ñgit janoo' nat pai' dhuuk ya ja'p tu mattudak nañ jir ḡ'kam, na gu' ja'p ji buusanda' na gammiji ti bi'ñdhatgida', pui' nam ba' biix piñ joidham k̄ēk̄et na jax tu a'gimik.

³⁶ Ku gu' cham tu' ji na dai dhi' bhaan jix maati' na jax tu a'gimik gu Juan, matgam japim ji ba nii'ñ ji nañ jup tu bua na tu'r jix bhai'm duukam nat jax jiñ chiidak bhañ joot guñ Gi'kora'. ¿Cham aa dhi' silhkam kat bap jum kai'ch?

³⁷ Gio na gu' guñ Gi'kora' nat bhañ joot, tii pu jam mattu'nka' ip nañ aañ ja'xbui'p jir ḡ'kam, sia ku gu' cham tu' moo gu maaxik na ya' pai' jimdat ba tu jam a'gidhim, na gu' giilhim jir jix uañ, pu cham maax gu'.

³⁸ Dai gu u'uan ta'm na bhaan jim ua'rgidhat tii jam aagi'ñ na pim jax ja'k tui'ñgida'. Gu' ji na pim gu' aapi'm ja'p xi dhuukat gu ñio'ki'ñ na pim gu' cham biix jam jujur ki'n ti jiigl'ñ buiñor. Ja'pni dhuukat japim ba' pui' cham jup ti jiigl'ñ nat gui' bhañ joot,

³⁹ sia ku tii maa'n na pim tu jiñkui'ñdha'

gu ūio'ki'ñ guñ Gi'kora' na pim sap pik ba' tiix maachik na jax ja'k gammiji jam a'm ti niidhidha'. Matgam gē' jam a'm kam aa' ji na pim ba'x bhai' ba machia!. Tii' na pim gu' chakui maatit kē' na aañ jiñ aagit jup kai'ch mi u'uan ta'm na tu ua'ñix, ⁴⁰ pui' ku pim ba' cham aa' na pim jiñ'ñdha' aañ jiñ bui. Gu' no' pim ti jiñgi'ñdha' git, aañ dho jam aagi'ñdha' git na jax ja'k jix bhaai' na pim duñia' na ba' gammiji jam a'm ba ti niidhidha' guñ Gi'kora'.

⁴¹ 'Ku gu' aañ cham tu' ji nañ jix aagit pui' jam titda na pim pui'ñ chiiti'n nañ jir gē'kam. ⁴² Nañ gu'x maat na pim jax jir tuutu'm, pu cham tu' ka'm nii'ñ japim gu Dios. ⁴³ Gu' aapi'm gu' iatda' ji na pim joidham ilhii'ñ no' jaroi' ya ja'p pai' ba tu a'gim diihl pīx na jax ilhii'ñdha', gu' ba' gu jaroi' no' tii silihkam xi chu a'ga, gampai' pīx bia'ka' pim. Ja'p na jax aañ xib nañ bhaankamu'n ya ja'p tii ba tu a'ga guñ Gi'kora', tu' pīx jiñ ilhii'ñ japim jam jaax-makar. ⁴⁴ Ja'p jum aa' pim na pim tu' pik mi chigia' na pim diihl xi chu a'gat na pim jax ilhii'ñdha', gu' ba' na jax jix aa' gu Dios ja'p xi dhuukat japim, panaas ku pu cham tu' bhai'. ⁴⁵ Ku ba' gu' kam aaya' ji na pui' dhuuk jam tulhiiñchuda' guñ Gi'kora', na gu' ka matgilhia' na pim cham tu' ka'm nii'ñ, na gu' ka aagi'ñdha' gu Moisees na pim cham tu' mi' pui' jiimchu' nat jax tu ua'nak. Sia kuñ gu' aañ tii cham aagi'ñ, gu' dho gi gu'x bhai' aagi'ñdha' ji. Gu xib pui'm aa' pim na pim panaas mi' pui' tu daa'ñchu' nat jax tu ua'nak. Chaam tu'r pui' ji matgam. ⁴⁶ Gu' no' pim mi' pui' jiimda' git nat jax tu ua'nak, ba ti jiñ'ñdha' pim git ji aañ jiñ bui cham jax ji chi'ji. Na gu' gu Moisees aañ jiñ aagit jup kai'ch mi u'uan ta'm nat tu ua'nak na saak pu'ñi jumai bha jimda' nax io'm jir gē'kam ka!. ⁴⁷ Gu' ji na pim gu' ja'p xi dhuukat nat jax tu ua'nak, pui' ku pim ba' cham ti jiñgi'ñ nañ jax tii tu jam a'gi'ñ.

6

Gu Jesuus na mui'dhalhdhai gu koi' tu ja makia' gu mui' ja'tkam

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lk. 9:10-17)

¹ Ba' gatuuk na pui' ji' xi chu a'gimik gu Jesuus, ma jii baasi'n dir ja'k nam

pai' gook ki'n jix chu mat ka', suudai' gē' suu'n na Galilea bhaan bipio', gio ba' suudai' gē' suu'n na Tibeeriyas bhaan bipio'.

² Ba' mui' ja'tkam mu oi'ñchu' am, nam gu' biipi' dir ba nii'ñ nax bhai' tu bua na tu'r jix bhai'm duukam, pui' na jax gux kako'kkam na ja duduadhi'ñdha'. ³ Ba' gu Jesuus jimiñk bhammi jim jiip oidha' juraab na pai'x kotbora' ja biim gui' nam kaichu'. ⁴ Ba' moo jano' pik jup bar mia'n bhaan Paaskua ta'm nam pai' dhuuk tu piastat gu Israel kam ja'tkam. ⁵ Ba' mui' pīx jax ji ai mit gu ja'tkam nat ba ja tii gu Jesuus gui' nam gatuuk dir mu jiimchu'. Ba' gu Jesuus xi chikka gu Piliip, jup titda:

—Jax jach ba' dui tu ja makia' dhi ja'tkam? ¿Tu'ch ki'n tu saba'da' gu koi' nach ja makia'?

⁶ Ku gu' pīx jax titda ji, ea jax pik sap ti'ya', na gu' pux maat gu Jesuus na jax dhui tu ja makia'. ⁷ Ba'p kai'ch gu Piliip:

—Dho pu ni jax dhui dho, nach gu' cham mui' ua' gu tuumiñ. ¿Tu'ch gi ki'n jup tu saba'da' gu koi'? Sia ku chich chi moo tii ma chu jua ji'k xijum baik masaa'n, pu cham dho ja aix gu koi', sia ñich chi biix ka'm tu saba'lh nañ ji'k mai'chia' gu tuumiñ.

⁸ Ba' gu jumai mi' dhir ja'p bhai'p ji ñio Anrees tiigim, na pui'p jir nobii'ñ gu Jesuus, nar sipdhi'ñ gu Simoon Peegro, jup kai'ch ip:

⁹ —Muni tii ua' ji maa'n gu alhii jix chamaam gu paan gio gook gu boptop. ¿Tu' gip ja aix, nam gu' giilhim jir mui' dhi jaaduñ?

¹⁰ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Ea na pim xi ja chiñia' nam biix xi dharaibu'.

Ba' gui' xi ja chia mit ip. Ba' pīx mi ja'p jup ji dharaibu mit sai' dhaam gu ja'tkam, na gu' ja'p moo joidham jup jix xa'ii' ka' bhai'. Alh moo siamrir mui' am dho ba' ji gu ja'tkam, jix chamaam mambhiix jix cha'tman oo'm (5000) aix am dai gu chichio'ñ, gu u'uub gu' cham daaxix kam ji gam a'aalh. ¹¹ Ba' gu Jesuus nat jax daa gu paan xi chu taxchaabgiddhak jix dhaam ja'k pīx mui' ji ja maa gu noonbi'ñ. Ba' gui' mi' dhir pīx nai'p ji ja maa mit gu ja'tkam nam mi ja'p pīx ja'x dharaa. Gio mi' dhir gu

boptop biiix pix mui'p ji ja maa mit. Biiix jam tu koi'mik nam ji'x ilhii'ñ. ¹² Ba' ja'xpix na xi ja nii'ñ gu Jesuus nam jai' mi ja'p cham ka jugiokkar na mit xi' ba kakoob, jup ja titda gu noonbi'ñ:

—Jumpada' pim gu ta'tak na mit cham jugio jai' dhit miji ja'p, na cham tu' kub mi' mai' gixia'.

¹³ Ba' gui'p ma chu jumaap jamit, mambhiix daman gook bapaalh jamit ja susdui' gu ta'tak. Giilhim mui'p jum duu gux chamaan gu paan gio gu gook gu boptop. ¹⁴ Ba' gu ja'tkam na mit tii nat pui' ji' tu duu gu Jesuus, jup kai'ch am:

—Dhi'ji bak jir di'gui' na saak bha jimda' na ya' bhaankamu'n tu a'ga' guch Gi'kora'.

¹⁵ Biiix aixim ba ji chii mit, jup kai'ch am na sap jir am nam ge'kam ki'n daasa' sia ku cham aa'. Gu' ji na gu'x maat gu Jesuus nam jax kai'ch, ba' pu jii cham ji ja aa'ñdhak baasi'n ja'k jix io'm oidha' daam na pai' cham jaroi' oiri'.

Gu Jesuus na joidham suudai' dhaam pix jimda'

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Ba' ja'xpix nat pai' ba ji dhidimpu, ba jii mit gu noonbi'ñ gu Jesuus bhai' dhir oidha' juraab na pai'x kotbora'. Mummu mit ba juur na pai' ge' suu'n gu suudai'. ¹⁷ Mi' dhir na mit jax bha tiit is kanuub ta'm, gamai' pu bhii mit biiix suudai' dhaam silh baasi'n dir ja'k Kapernaum. Jix io'm bax chukgam ji gu'. Gu Jesuus pui bhammi' pai' pix mai'ch, cham pai' joiñ ba'. ¹⁸ Ba' na mit nammi gama ja'k ba ji bhii, giilhim jix io'm bhai' ji jib, bhai' ji gu'nguki' gu suudai'. ¹⁹ Jix io'm gama ja'k ırban pix iam na mit ba ji bhii nam pai' cham pum aa', ba tii mit gu Jesuus na joidham biiix suudai' dhaam pix tu' tui'dhi' na mui' ba jim, amuub ba ji bhii mi' nam pai' jiimchu'. Gui' giilhim bhai' ji chooto'n jamit, ²⁰ gu' ji nat gu' jotmoda' mu'ñio gu Jesuus, jup ja titda:

—jCha'pim totdon ka'! Aañi' pix jup tui'dhi'.

²¹ Ba' gu noonbi'ñ jix bhai' m ihdhak jup titda am na bhai' xi chisdia' kanuub ta'm. Ba' gu Jesuus bhai'p xi chis, jotmoda' mit pu baasi'n dir ai cham jum ihdham.

Gu ja'tkam nam ba ga'ngada' gu Jesuus

²² Ba' buimgidhak bhammi' dir tii niira am gu Jesuus gu ja'tkam gui' na mit bhammi' dir pup bii baasi'n dir, nam gu' ja nii'ñ na mit diihh bhiji' ja'k ji dhuu gu noonbi'ñ, cham tu' biiix bha tis kanuub ta'm gu Jesuus gui' na mit bhaan bha jii. Ba' cham ilhii'ñ am no't gatuuk dir diihh bha jii, nam gu' daipu' maa'n mi' ka niidhat na se' suudai' dhaam gu kanuub. ²³ Ba' moo ampik jai' gama ja'k jup ba ai mit gu ja'tkam kaknub ta'm nam mu dir ja'k jiim Tibeeriyas, nar mia'n bhai' dhir oidha' juraab na pai'x kotbora', nat pai' xi chu taxchaabgiddhak gu Jesuus nat tu ja maa gu ja'tkam. ²⁴ Gu' ba' na gu' cham pai' aajim gu Jesuus nam tii niira, ni gu noonbi'ñ kum cham pai' joiñ nam mu namkipu', ba' na mit jax bha tiit is kaknub ta'm, pu jii mit bhammi' dir ja'k Kapernaum na mit ba gaagam.

Gu Jesuus nap kai'ch nar jix dhaam kam gu koi'

²⁵ Ba' na mit jax bhammi' dir tiit is baasi'n dir gu ja'tkam, bhai' pix ja'p ji chii mit gu Jesuus, ba'p titda am:

—Paa pich dhuuk yammi dir ja'k tis jiñ jaduuñ? Aach bhammi' dir tiim niiraimik.

²⁶ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida' na pim jax kai'ñkam jiñ gaagim jiñ jaaduñ, na pim giop bax bhio' dho. Gu' ni ji'x ji ku pim xim ga'nga na jax jir jum duukam nañ ba' bixchu'x aichu'n nañ pu tu duñia' na tu'r jix bhai'm duukam, no'ñ jaxji' ge'kam kat ba' pui' tu bua, ka' ba' gu' cham. ²⁷ Moo pim cham gam irdat oipoda'ñ jaaduñ. Xim ga'ngada' pim na pim jax ja'k duuji bia'ka' gu koi' na cham tu ju'ngi, cham tu' na pim dai bhaan titi'ñchoka' gu koi' na ampix tu ju'ngi na ki'n jum guguuxi'ñ dhi jam tutku'. Gu' ja'pji na pim xim ga'ngada' ji na jax ja'k gammiji' jam a'm ba ti niidhidha' guñ Gi'kora' na pim ba' ba bia'ka' gu koi' gui' na cham tu ju'ngi. Aañi' dho tu maak no'jaroi' soi'm ihdhat jiñ chaan, nat gu' pui'ñ chiidak bhañ joott guñ Gi'kora'.

²⁸ Ba' bhai' ji chikka mit, jup titda am:

—Jax gi ja'k jix bhaai' nach dhuuji mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios?

²⁹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho dai na pim biix jam jujur ki'n ti jiigil'ñdha' aañ jiñ bui nar silhkam nat gui' bhañ joot.

³⁰ Ba'p titda am ip gio:

—Dho ea nap maa'n yup duñia' gu tu' nar jix bhai'm duukam jich ñii'ñchudat nach tu' cham pai' nii'ñ, nach ba' ti jiigil'ñdha' aap jum bui no' baabui'r silhkam nap jax kai'ch. ³¹ Ja'p na jax jum kai'ch mi u'uan ta'm nat tu ua'nak gu Moisees na saak mu pai' oirit gampix ja biim gu jai'ch bopxikat nabap tanoolh ja maakda' gux dhaam kam gu koi' gui' na saak manaa tii'ka'.

³² Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', matgam dhi' alh ja'p moo pu cham jum a'ga ji na pim aapi'm tu' aa'. Na gu' cham tu' diihl gu Moisees na ja maakda' gux dhaam kam gu koi', guñ Gi'kora' ji na ja maakda', ku gu'r maa'n ji na jax ju'ngida'. Gu' matgam dhi' nañ aañ xib ya' aa'nañ jax chu'm tu maak bhaankamu'n guñ Gi'kora', jir jix kii' koi' ji na pu cham tu ju'ngi. ³³ Ba' gu koi' na Dios tu maak, jir bhammi kam jix dhaam. Aañ ba' ya' ja mattuda' gu ja'tkam na jax ja'k jix bhaai' nam duñia' na ba' ja makia' gu Dios gux dhaam kam gu koi' gui' nam ki'n gammiji pu ba duduaka' gu ja i'ii'mda' bhaan.

³⁴ Ba'p titda am:

—Ea nap jich makia' gu tu' pux kii' koi' nap aa'.

³⁵ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Aañi' dhor di' gux kii' koi' nar jix dhaam kam. Ba' gu jaroi' no't ba ti jiil'ñ aañ jiñ bui, ja'p ji buusnia' na cham ka bhio'm ka', ni ku cham ka tanoom ka', na gu' gammiji bhaan ba ti niidhidha' guñ Gi'kora'. ³⁶ Ku gu' jai' dhit cham ti jiigil'ñ japim ji no't gui' bhañ joot, sia kuñ gu' tii jam nii'ñchudat yup tu bua na tu'r jix bhai'm duukam. ³⁷ Dai gui' nat ji'k pui' ja'k ja jujurtuda guñ Gi'kora' nam ba' siamrim guguuxi'ñ nam ti jiil'ñdha' aañ jiñ bui, ba' aañ mi' dhir ja guguuxdha' cham jax ji chi'ji. ³⁸ Na ñich gu' aañ cham tu' jax kai'ñkam bha jii bhammi dir jix dhaam nañ ya' øøji biix aixim ba ji chu buimia' nañ jax ilhii'ñ diihl, gu' ja'pji nat jax pix jiñ chii'n ji gui' nat bhañ joot. ³⁹ Na gu' guñ Gi'kora' ja'pni ja'k jix aa', na gui' nat ji'k pui' ja'k ba ja

jujurtuda nam ba ti jiil'ñdha' aañ jiñ bui, jix aa' nam gammiji bañ kaichgida', na ba' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, cham ja tulhiiñchuda' iñ, dai nañ pu ja baidhika'x dhaam ja'k. ⁴⁰ Gio ba' ja'pni ja'k moop jix aa' guñ Gi'kora' nat bhañ joot, na biix gui' nam ji'k jix maatit jiñ keø, no' mit ba ti jiil'ñ nar silhkam nañ jax tu a'gada', gammiji ja a'm ba ti niidhidha'. Aañ ba' ja baidhika'x dhaam ja'k na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n.

⁴¹ Ba' pix am bhaak jamit gu ge'gérkam Israel kam nap ja titda gu Jesuus: "Aañ jir di' gux kii' koi', nañ gu' bhammi dir jim jix dhaam." ⁴² Bhai' ji ñiokbo mit, yup kai'ch am:

—¿Jax ku ba' pui' kai'ch dhi jaduuñ? ¿Cham aar di' gu Jesuus tiigim, maraa'n gu Josee, gio gu di'ii'n jach yup jix maat ip? ¿Jax gi ji ku ba'p jich chitda: "Aañ bhammi dir jim jix dhaam"?

⁴³ Gu' ji na gu' ja keø gu Jesuus nam jax kai'ch, ba'p ja titda:

—Moo pim cham tu' bhaan ñiokboda'ñ jaaduñ. ⁴⁴ Na gu' cham ji'xkat ti jiil'ñdha' gu jaroi' aañ jiñ bui no' cham pui' ja'k jurtu'n guñ Gi'kora' nat bhañ joot, nañ ba' aañ mi' dhir baidhika' git jix dhaam ja'k jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n. ⁴⁵ Na gu' pui' ja'k tu ua'ñix mi u'uan ta'm nat pai' tu ua'nak maadit gui' nam bhaankamu'n ya ja'p tu a'gimik guñ Gi'kora' bijik, nap jum kai'ch: "Gu Dios biix ka ja mattuda' na ji'k ja'tkam gu ñio'ki'ñ." Ba' dhi' ja'pni kai'ñkam yup jum kai'ch, na gui' nam ji'k biix ja jujur ki'n jix biiñak ka' biiñor guñ Gi'kora', diihl pix bhai'x maatit ji kaaya' am nañ jax tu ja a'gi'ñ.

⁴⁶ 'Ku gu' guñ Gi'kora' cham jaroi' nii'ñ ji gu maaxik, na gu' giilhim jir jix uañ. Dai aañ ji nañ ba' nii'ñ, nañ gu' bhammi dir jim jix dhaam na pai'p tu'ii'. ⁴⁷ Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' no't ba ti jiil'ñ aañ jiñ bui, gammiji bhaan ba ti niidhidha' guñ Gi'kora', ⁴⁸ na gu' aañ jir di' gux kii' koi' gux dhaam kam. ⁴⁹ Jir silhkam dho nam tu koi'mik gu manaa gu bijik dir kam jano' nam mummu oipimik gampix, ku gu' pui' pix yup koi mit ji. ⁵⁰ Gu' aañ gux dhaam kam gu koi' nañ aagít yup kai'ch, pu cham tu ju'ngi ji. Ba' gu jaroi' na tu jugia', cham

ka tu mumkida' gu ii'mdagaram bhaan.
 51 Na gu' kai'ñkam aañ pix jir di' gux kii' gu koi' nar jix dhaam kam, na ba' gu jaroi' no't pu'ñi ba tu juu, gammiji ba duaka' gu ii'mdagaram bhaan. Na gu' dhi'ñi dhi koi' nañ aañ tu maak, jir jiñ chuuku' na ñich bha ja maakim nam tu jugia' biix na ji'k gu ja'tkam, nam ba' ki'n gammiji pu ba duduaka' gu ja i'ii'mda' bhaan.

52 Ba' gio bhai'p ji ñio mit gu ge'gérkam Israel kam, jup kai'ch am:

—¿Jax ba'm aagit jup kai'ch dhi jaduuñ? ¿Jax gi dhuip jich makia' gu tukga'n nach tu jugia'?

53 Gu' ji na gu' ja kë¢ gu Jesuus na mit giop ba ji ñiokbo, ba'p ja titda:

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' no't cham tu juu dhiñ chuuku' gio no't cham tu ii guñ i'íir, aañ na ñich jix dhaam dir bha jii, cham tu' bhaan ti ñiidhidha' guñ Gi'kora'. 54 Na gu' gu jaroi' no't ba tu juu dhiñ chuuku' gio no't ba tu ii guñ i'íir, gammiji bhaan ba ti ñiidhidha' guñ Gi'kora', nañ ba' aañ mi' dhir cham tu' ka tulhiiñchuda', dai nañ pu baidhika'x dhaam jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n. 55 Na gu' dhiñ chuuku' gio dhiñ i'íir, jir di' pix gux kii' koi!. 56 Ba' gu jaroi' no't ba tu juu dhiñ chuuku' gio no't ba tu ii guñ i'íir, maap bach kë¢kë¢kë¢ ich gook dit. 57 Ba' pui' na jax guñ Gi'kora' na cham tu mumki, aañ pui' cham jup tu mumki, nañ gu' bhammi dir jim jia. Ba' gu jaroi' no't ba tu juu dhiñ chuuku' gio no't ba tu ii guñ i'íir nañ jax ba kai'ch, cham ka tu mumkida' ip gu ii'mdagaram bhaan. 58 Aañi' ji nañ ba'r di' gux kii' koi' nañ bhammi dir jim jix dhaam, cham tu' pu chu'm na gu manaa nam jax chu'm koi'mik gu bijik dir kam gu jam bopxikat na mit pui' pix jup koi. Gu' matgam no't jaroi' ba tu juu gu koi' nañ aañ jax chu'm tu maak, gammiji ba duaka' ji gu ii'mdagaram bhaan.

59 Ja'pni tu ja a'gi gu Jesuus gui' nam mi'p tu'ii' Kapernaum nam pai' tu chiopi' gu Israel kam ja'tkam.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na jax ja'k jix bhaai' na gammiji ja a'm ti ñiidhidha' guch Gi'kora'

60 Ba' mui' jai' dhit gui' nam kaichu' gu Jesuus giilhim jix xijaim ilhii'ñ am gu pui' nat jax tu a'ga, jup kai'ch am:

—¿Jaroo gix maatit jup ba kai, na gu' giilhim jix xijaim kai'ch?

61 Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesuus nam giilhim jix xijaim ilhii'ñ na jax tu ja a'gidhimik, ba'p ja titda:

—¿Giilhim jix xijaim kai'ch iñ aa panaas na pim xiñ kë¢? 62 ¿Jax japim ba'm duñia' no' gu' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' nañ ya' ka tu a'ga, jotmoda' bha'ñi pu tis jañich bhijimmini ja'k jix dhaam na ñich pai' dhir bha jii? 63 Dhi' moo jam a'm jum aa' ji na pim ti jii'ñdha' biix jam jujur ki'n nañ jax jam titda na ba' jam tajaañdha' guñ Gi'kora' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na pim ba'x mat ka' na jax ja'k jam a'm ti ñiidhidha'. Na gu' gu diilh pix cham ji'xkat machia' pim, na gu' dai gu tu' ya' kam dhi oi'ñga'n na pim bhaan titiñcho. 64 Pui' na jax aapi'm jai' dhit na pim gu' cham tu' biix jam jujur ki'n ti jiigilñaañ jiñ bui.

Ba' dhi' na pui' ji' kai'ch gu Jesuus, na gu' biipi' pux bhai'x mat ka' nam jax chu'm cham biix ja jujur ki'n ti jiigilñdha', ja'p na jax gui' na jaroi' maaxik kiisa' nam boi bhiiçhdha'. 65 Mi' dhir ba' giop xi ja ti'ñchoix na jax ba ja titda, jup kai'ch:

—Kai'ñkam cham ji'xkat ti jii'ñdha' aañ jiñ bui gu jaroi' no' cham pui' ja'k jurtu'n guñ Gi'kora'.

66 Ba' jano' dir mui' cham ka kaichgida' am gu Jesuus gui' nam ka kaichgit, cham pai' ka a'jida' am. 67 Mi' dhir ba' ja'xpix na mit diilh mi'ji bii gu mambhiix daman gook gu noonbiñ gu Jesuus, xi ja tikka no'm pui'p bax oo'n nam kaichgida', jup ja titda:

—¿Aapi'm aa pui' cham jup kam guguuxiñna pim jiñ kaichgida'?

68 Ba' bhai' ji ñio gu Simumon Peegro, jup kai'ch:

—¿Paach gi chi ba' ja'k jup bhiiya'? Na gu' cham jaroi' ja'xbui'r ge'kam na jax aap jich jaduuñ nach aagi'ñdha' na jax ja'k gammijich a'm ti ñiidhidha' guch Gi'kora'.

69 Gu' aach dai aap pix bhai'bam niidhim ji, na chich gu' biix jich jujur ki'n ba ti jii'ñ aap jum bui, nach gu' bax maat nap aap jir di' guch Xoi'kam nap jir Maraa'n gu Dios nat bham joot.

70 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho pu kai'ñkam jañich dho jam guguux aapi'm mambhiix daman gook na pim jir jiñ ñoonob ka'. Gu' ji na gu' maadit cham pui' ilhii'ñ, na gu' dai mu ja'k tukgi'ñ gu ja'oook.

71 Ba' dhi' na pui' ji' kai'ch gu Jesuus, gu Juudas Iskariote maraa'n gu Simoon Iskariote na aagit jup kai'ch, na gu' dhi'r di' maadit gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ na maaxik kïisa' gatuuk nam boi bhiichdha'.

7

Gu jajaa'nni'ñ gu Jesuus nam cham ti jïig'iñdha' buiñor

1 Bhai' ba' pu oirida' gu Jesuus Galilea, cham jimmida' bhammi ja'k Judea, na gu'x maat nam bhai' ga'ngada' gu gë'gërkam Israel kam nam jix chu chiañik nam mu'aa'.

2 Ba' moo jan' pík jup bam aajim nam pai' dhuuk tu o'namtarda' gu Israel kam ja'tkam, nam soi'm ilhdhat tu piastatda' xijum baik tanoolh. **3** Ba'p titda am gu jajaa'nni'ñ gu Jesuus:

—¿Gu' aap jax kup ba' ya' oiri? ¿Cham bhai' aa nap mui' xi jinia' bhammi Judea nam ba' gu'p jum nii'ñdha' gu ja'tkam nap ji'k tu' jax bua gui' nam kia'pix bam guguuxi'ñ nam jum kaichgida'? **4** Na gu' cham tu' ixchuixim tu a'gada' gu jaroi' no'x aa' nam kaichgida'. Aap dho pik saak jir gë'kam ji, dho gu' dhi'm aa' ji nap mu jimi' bii'x aixim tu duñia' ja nii'ñchudat gu mui' ja'tkam nam ba' ti jii'ñdha' aap jum bui.

5 Ba' dhi' nam pui' ji' titda, nam cham ti jïig'iñ buiñor sia kum tii mia'n jir jum jajaa'nnim. **6** Ba' bhai' ji ñio gu Jesuus, jup ja titda:

—Chakuim ai ji matgam na pai' dhuuk tu daaxix nam machia' gu ja'tkam nañ jir gë'kam. Gu' pui'ñ ilhii'ñ japid na jax aapi'm na pim mu ja'p pai' xi jinia' pai' na pim duuk ilhii'ñdha'. **7** Aañ matgam giilhim xiñ bhaamki'ñ am ji gu ja'tkam nañ xi ja aagi'ñdha' nam jix buam pix tu buada' na jax cham jir am. Gu' no' cham tu' bhaan tu a'ga jaroi' ja'p na jax aapi'm, ¿tu'm gi ki'n bia' nam bhai' ji jam bhaamkidha'?

8 Aapi'm diihl mui' xi jinia' bhammi na pai'

tum o'namta' no' pim mur jiimdam kat jup kai'ch. Aañ ya' pix ka oiri sia bhiji' pai' jax tum bua, nat gu' kai'ñkam chakuim ai na pai' dhuuk tu daaxix na matgilhia' nañ jir gë'kam.

9 Dai pu'ñi pix xi ja tiidak mi' ji bii Galilea.

Gu Jesuus na bhammi ba aaya' na pai' tum dar o'nam tir

10 Ba' diihl bhammi ja'k ji dhuu mit gu jajaa'nni'ñ, gu Jesuus ba' gatuuk mui'p ma jii jix ixchuixim na ba' cham jaroi' mat ka'.

11 Ba' gu gë'gërkam Israel kam bhammi ja'k tii ga'nga am, jup kai'ch am bha ja'p oipot:

—¿Paa ja'k jax chu'ii' gui' na ja'p moo gë'kam jum taat ka'? ¿Cham aa ya' pai' oiri?

12 Gam gu ja'ppix ja'tkam bha ja'p oipot jum ñiñiokboixi'ñ am. Ji'ma'n jup kai'ch am: "Joidham jir jix bhai'kam." Jai'm maakam jup ilhii'ñ, jup kai'ch am: "Chaam tu', ja'pji na jax dhui ja iatgi'ñ gu ja'tkam."

13 Ku gu' gu ja'tkam nam a'ga gu Jesuus, cham tu' ji nam ji ja kaixdhat gu gë'gërkam, nam gu'x ja ii'bhi'ñ.

14 Ba' na pai' bar irban na bhai' tum dar o'nam tir, bhammi ba aigu Jesuus gë'chiop, miji baakik bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam.

15 Ba' mi' pui' pup tu'ii' am gu gë'gërkam na mit kai na giilhim jix bhai' xi bua na xi chu a'ga, ba'p kai'ch am:

—¿Jax ba' duukat bixchu'x chu maat dhi jaduuñ nach moo cham ji'xkat ya'pai' nii'ñ na tum mantuxi'ñ?

16 Gu' ji na gu' ja kee' gu Jesuus nam jax kai'ch, ba'p ja titda:

—Dho gu' cham tu' aañ diihl ji nañ jax ilhii'ñ nañ ya' tu jam a'gi'ñ, gu' matgam gui' ji nat bhañ joot nar ñio'ki'ñ dhi' nañ ji'k jax tu a'ga. **17** No' jaroi'x maachim na mi' pui' jinia' na jax jix aa' gu Dios na tui'ñgida', ba mattuda' na Dios jir ñio'ki'ñ nañ jax tu a'ga, cham tu' aañ diihl pix nañ jax ilhii'ñ.

18 Na gu' gu jaroi' no' diihl pix nai' tu a'gim na jax ilhii'ñ, cham tu'r pui' ka', na gu' dai nax aa'nda' nam pix bha niidhidha' gu ja'tkam. Gu' ji no't jumai mu joot, no' mi' pui' tu daa'ñchu' na ba'r silhkam ka' na jax kai'chdha', na gu' bhaankamu'n pix tu a'gidha'.

19 Ja'p na jax gu Moisees nat bhaankamu'n tu ua'nak guñ Gi'kora' na

pim jax ja'k tui'ñgida', gu' ji na pim gu' sia
gui' ja'p xi dhuukat, cham tu' mi' pui' jiim
japim nat jax tu ua'nak. Gu' ba' aañ pu'ñi ip
xib, tu' pix jam jaaxmakar jiñ ilhii'ñ japim,
dai na pim bax chu chiañik nam jiñ mu'aa'.

20 Ba' bhai' ji ñio mit gu ja'tkam, yup
kai'ch am:

—Iat ap dho. ¿Jaroo gi pai'p jix chu
chiañim nam jum mu'aa'? Ja'pji nam a'm
jup tui'dhi' gu ja'ook na ba' jax ña pix ba tu
tatda'.

21 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Gu' jax ji na ba' jano' na pai' dhuuk
cham tum juanda' na ñich xi dhua'ñ maa'n
gu jaduuñ mi' pui' pup tu'ii' pim? **22** ¿Na ba'
gu' aapi'm sia ja matgilhi'ñdha' gu a'aalh
pui' xi kai'chit na cham tum juanda'? Na
gu' dai na pim mi' pui' tu daa'ñchu' nam jax
tu bua't gu bijik dir kam gu jam bopxikat
nat ba' moo gu Moisees yup ba tu ua'na.
23 ¿Gu' aapi'm ba' cham jum nii'ñ ji jia gu
pui' na pim tu buada'? ¿Ilhii'ñ japim aa
na cham xidhuu, ka' dai aa gui' nañ tu'
jax buada' aañ na ba'x xidhuu na pimit ba'
giilhim bhaak jano' na ñich xi dhua'ñ gu
jaduuñ nax ka'ook kat? **24** Niidhix kam ji na
pim a'gada' gu tu' no' pim ilhii'ñ na cham
jir am, cham tu' na pim kuupit tu a'gada'.

Gu ja'tkam nam tiim ti tikkada' no' gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam

25 Ba' jai' dhit gu bhai' kam Jerusaleen
jup kai'ch am:

—¿Cham aar di' nam saak tii gaa'ñchu'
nam jix chu chiañik nam mu'aa'? **26** Tii'
nam ba' cham juan na mi' tu a'gichu'. Moo
chi ba ti jiigil'ñ am gu ge'gérkam nar di' guch
Xoi'kam. **27** ¿Gi jax dhuukat ba'p jix maati'
nar pai' kam? ¿Cham aa gu' cham maati' ka'
git na pai' dhir buusnia' no'r di' ka' git guch
Xoi'kam?

28 Ba' na mi' ka tu a'gichu' ge' chiop gu
Jesuus, ba ja kai nam jax kai'ch, ba'p ja
titda ge' ki'n nam ba' biix kaaya':

—Cham tu' ji na pim jiñ maat matgam
nañ jir pai' kam, na pim gu' cham maat
na ñich jumai bhaankamu'n bha jii, na pim
aapi'm cham maat nax bhai' nam buiñor
jix biñak ka' biix na ji'k ja'tkam. **29** Dai aañ
na ñich bhammi dir bha jii na pai'p tu'ii' nat
bhañ joot nañ ba'x maat.

30 Ba' jai' dhit cham ja ko'raaru nat pui'
ji' xi chii gu Jesuus, aa'nda' git nam mi' pu
buuplphia', gu' ja'pji na gu' panaas ku alh
ja'p cham jax jix bhaai' nam dooda', gu'
ja'pji nat chakuim ai na pai' dhuuk daaxix
nam dagia'. **31** Kum ti gu' pui' pix mui'
ja'tkam yup ti ji'ñ ji buiñor, yup kai'ch am:

—¿Jax gi chi ja'k tu buidha' guch Xoi'kam
na pai' dhuuk ya aaya'? ¿Cham aa pu'ñi pix
na jax ba tu bua dhi jaduuñ na ji'k tu'r jix
bhai'm duukam?

Gu pariseos nam mu ja jootsa' gu tutpilh nam buuprapu' gu Jesuus

32 Ba' ampix ja kai mit gui' nam pariseos
jum tiiti'nda' nam mi' ka tu a'ga gui' nam
kia'pix am ba ti jiigil'ñ buiñor gu Jesuus. Ba'
gui' nam jir ja ge'gérkam tuk gui' nam mu
ja'p tu juan chichiop gio gu pariseos, maap
jum daagik mu ja joot jamit gu tutpilh nam
sap buuprapu'. **33** Gu' ji na gu'p ja titda
gu Jesuus na mit mu ba ai nam tii bax
buuprak:

—¿Jax japim ba'p jiñ dhuñia', nañ gu'
ya' pix buusnichu'? Ja'p pik ba ji jiiñ chi
matgam bhammi ja'k buiñor gui' nat bhañ
joot, **34** na pim pai' cham kañ chigia' sia pim
tii bañ ga'nga. Na gu' giilhim jix xijai na
pim jax dhuuji aaya' nañ pai' bap tui'ka'.

35 Ba' ni ji'x ku mit jix maatit kai gu
ge'gérkam Israel kam na jax kai'ñkam yup
ja titda. Mi ja'p jam tiim ti tikka diihl, yup
kai'ch am:

—¿Paa ba' ja'k tu aagat yup kai'ch na
jimia' kuch ba' pui' cham ka tigia' sia kuch
tii ba ga'nga? ¿Ka' moo bhammi dir ja'k aa
bhiyya' momkoran nam pai' ja'k oi'dha' gui'
nam pui'p tu jim na jax aach ya' kam Israel,
gui' nam griago ñi'ook ki'n yup tu a'ga, na
ba' jai' bhammi dir ji kiichai bha ja'p nai' ji
chu ja a'gidha'? **36** ¿Ka' jax gi kai'ñkam yup
kai'ch ji na ba'p jich chitda: “Na pim pai'
cham kañ chigia' sia pim tii bañ ga'nga, na
gu' giilhim jix xijai na pim jax dhui aaya'
nañ pai' bap tui'ka'”?

Gux kii' gu suudai' gui' na cham ga'ki

37 Ba' jano' nam ba' moo ba tiim mu' nam
tu piastat gu Israel kam ja'tkam, mi ja'p
kikbuk yup ja titda gu Jesuus ge' ki'n nam
ba' biix kaaya':

—No' jaroi'x chanoom, jum aa' na soi'm ilhdhaiñ chañia' gu suudai' na ba' tu i'ya'.
38 Na gu' gu jaroi' no't ba ti jiñ'ñ aañ jiñ bui, gammiji bhaan ba ba'punda' gux kii' gu suudai' na cham tu ga'ki, na ki'n cham ka tu mumkida' gu ii'mdagaram bhaan, na jax bam kai'ch mi u'uan ta'm nat pai' tum ua'nak bijik.

39 Ba' dhi' na pui' ji' ja titda gu Jesuus, gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' na aagat jup kai'ch na bhaan bam tajaana' gu jaroi' no't ba ti jiñ'ñ buiñor. Na gu' chakui ja a'm tajaañix ka' jano', nat gu' chakui muukik giop bam mu dir koi'ñga'n tir gu Jesuus.

Nam ba bhaaku' gu ja'tkam nam cham maa'n ñi'ook jup duuka'

40 Ba' jai' dhit mijí ja'p sasgidhan jup kai'ch am na mit kai na pui' ji' ja titda gu Jesuus:

—Dhi' dho bak jir di' na saak jai'chdhilhia' na bhaankamu'n jup ba tu a'ga guch Gi'kora' ja'p na jax saak gu bijik dir kam.

41 Ji'ma'n maakam jup ilhii'ñ am, jup kai'ch am:

—Ja'pji na pur dhi' guch Xoi'kam.

Gu' ji nam gu' jai' cham ti jiñgi'ñ, jup kai'ch am:

—Jax dhui mi' pai' dhir jup ba ji buusnia' Galilea guch Xoi'kam? **42** Na gu' pum kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ guch Gi'kora' na saak guch Xoi'kam Beleen maaxilhia' nar pai' kam gu Dabii gui' nar ge'kam kat bijik, gio na saak maadit jax chu'm nar boxii'ñ.

43 Ba' cham maa'n ñi'ook jup bua am nam tii xi chu a'ga, nam gu' jai' ti jiñgi'ñ nar silhkam na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam, jai' gu'x bhaamut piñ koe am ji, **44** dai nam piñ am jix buuprak nam gu' cham kaim gu pui' na jax ja'k tu a'ga. Ku gu' cham jum guguux jamit ji nam buuplhia'.

Na giilhim joidham xi buada' gu Jesuus na tu a'gada'

45 Ba' pui' gio mi'p ba ai mit gu tutpilh na mit mui' tii ja joot gui' nam jir ja ge'gerkam tuk gui' nam mu ja'p tu juan chichiop gio gui' nam pariseos jum tiiñ'nda', nam sap buuprai mu bhiika' git gu Jesuus. Ba'p ja titda am:

—Jax ku pim ba' pui' bha ja'k jiim? Gi nach jup jam titda na pim buuprai bha bhiika'?

46 Ba'p kai'ch am gu tutpilh:

—Jax dhui na giilhim jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Cham ji'xkat jaroi' pui' ke'ke'k'et ich.

47 Ba'x bhaakut bhai' ji ñio mit gu pariseos, jup kai'ch am:

—Aapi'm aap ba jam iatgi? **48** Jaroo pim gi niñ'ñ na ba ti jiñgi'ñ buifñor gui' nam ji'k jir ge'gerkam piam gu pariseos? **49** Dai gui' nam ji'k cham maatit ke'e gu ñio'ki'ñ guch Gi'kora' nat jax tu ua'nak gu Moisees mi u'uan ta'm nam ba' alh ja'p jix kaim gu ja biim tu'm. Ku gu' dhi' cham maati' ji na tu' jax ja duñia', na gu' ka ja tulhiiñchuda' guch Gi'kora'.

50 Ba' mi' dhir ja'p bhai' ji ñio gu Nikodeemo na pui'p ja kaichgida' gu pariseos, gui' nat maa'n nim tukaa'ñ cha'm mu jimik nat tii'mirak gu Jesuus mu na pai' tibiaput, jup ja titda:

51 —Gu' jax japim ba' tii xi ilhii'ñ na pim dooda' git? Na gu' maakam ja'k tu daaxix mi u'uan ta'm na saak cham bhai' nach pu ti'ya' na cham jir am nat tu' jax dhuu gu jaroi' no' cham diilh tu aa'.

52 Ba' giilhim bhaak jamit nat pui' xi ja tii'n, jup titda am:

—Aap jup jix ja oi'ñ aa gu Galilea kam ja'tkam? Jix bhai'p tu jiñkai'ñdha' gu ñio'ki'ñ guch Gi'kora' nap ba'x mat ka' nat chakui jaroi' mi' dhir buus na bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora'. Ka' xib ba' moop bax bhaai' aa nat mi' dhir ba'ji buus?

Gu ubii nat mai' xi buak gu binga'n jumai oi

53 Mi' ba' pui' xi kai'chimik ma tu kookxim jamit mu ja'p ja kiikia'am.

8

1 Gu' ba' gu Jesuus jup ba tibiapum baasi'n ja'k oidha' ta'm nam pai' Oliibus ki'n jix chu mat ka', na pai'm jiipi'ñka'. **2** Ba' buimgidhak jix dha'npam jix chu maaxirik giop mi'p ba ai ge' chiop. Ja'xpix ba' na mit jix io'm mui' mi' xi ai gu ja'tkam bniñor, mi ja'p ji dhaibuk bhai' ji chu ja a'gi. **3** Gu' ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu

Dios, gio gui' nam pariseos jum tiitinda', mu pai' ji chiigik jamit maa'n gu ubii na jumai pix ba oi'ñchu' gu maa'nkam, cham tu'gui' nat jaroi' oi biipi' dir. Mi ja'p ba kiiis am ja saagi'ñ, ⁴ba'p titda am gu Jesuus:

—Aach bha baidhak dhi'ñi ubii nach ñii'ñ na cham jir am na pui'm bua't oirida'. Na gu' dhi' ti biina', dai nat mai' xi buak jumai ba oi'ñchu' gu maa'nkam. ⁵Na gu' gu Moisees nat tu ua'nak pui'm kai'ch nach sap ja koo'nda' ja ma'yasat joodai ki'n gu pu chu'm gu u'uub. ¿Aap jax kai'ch, mu'aa'ch aa?

⁶Ba' dhi' nam pui' ji' titda gu Jesuus nam mi' pix mamti no't sap moo bhai' bhaankamu'n ji ñio, nam ba'ba iattulhdha' ja bui gu gø'gørkam Israel kam no't jax dhuuk cham pui' ja'k tii na jax tu daaxix. Gu' ji na gu' cham ñiok gu Jesuus, dai nat gan ji mugia, mi' pix ja'p xi chu u'uan nobii'ñ ki'n dibiir ta'm. ⁷Gu' ji nam gu' kiiisaim nam tikkatu'. Ba' bhai' xi ja tiigik jup ja titda:

—Aa dho bhai' xi mai'ñña' ku gi biipi' gu jaroi' maadit na cham ji'x ua'tulhdhix.

⁸Mi' dhir ba' pui' xi chi'ik gio nai'p ji mugia, maa'n na jax tu u'uantu'. ⁹Gu' ba' na mit kai nat pui' ji' tii gu Jesuus, gampai' ji dhuu mit, nam gu'x maat nam giilhim jix u'ua'tulhdhix. Cham jamit ba'pal' ka tikka, dai na mit pix ji bubuax xi'lhim biipi' kat gui' nam jir jagi'gir. Biix jamit pu bubua, diihl dai gook jamit mi' ji bii gu Jesuus gio gu ubii. ¹⁰Ba' nat gio bhai'p ji chi tii gu Jesuus, ampix tu ju', nim maa'n maa'nkam ku pai' tu jai'ch gu mui' nam mi' kap tu't, dai diihl gu ubii pix mi' kiiik. Ba'p titda:

—¿Paa mit ja'k bhii gui' nam ya' pix jix baabui'm ka kai'ch nam saak xim bhaamki'ñ? Cham dho bak jax ka xim doodam am jia.

¹¹Ba'p kai'ch gu ubii:

—Cham dho chi jia.

Ba'p titda gu Jesuus:

—Dho aañ ba pui' ip, cham bia' iñ nañ jax jum tida'. Ba Jimia' ap, dai nap cham kam ua'tulhi'ñdha'.

Gu Jesuus na joidham gø' tanoor ya' dhi oi'ñga'n

¹²Ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Aañ jir di' gui' na joidham gø' tanoor ya' dhi oi'ñga'n. Gu jaroi' na bañ kaichgida', cham tu'x chukgam kir kap tui'ñgida'. Joidham jix chu maax kir ba oirida', na gu' ba machia' na jax ja'k mi' pui' jimda' na jax jix aa' guñ Gi'kora'.

¹³Ba'p titda am gui' nam pariseos jum tiitinda':

—Jax dhui na gu' aap diihl nap jum a'mkam ñiok. Dhi' cham tu'r pui' ji matgam, na gu'r iatda' ka' no'ñ diihl jiñ a'mkam tu a'gim.

¹⁴Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesuus:

—Dho gu' cham jax bua ji sia kuñ diihl jiñ a'mkam ñiok, na gu'r pui' nañ ji'k jax kai'ch, nañ gu'x maat na ñich pai' dhir bha jii gio nañ pa ja'k jim. Aapi'm na pim gu' cham maat nañ pai' dhir ja'k jim gio nañ pa ja'k bhiichu'. ¹⁵Gu' ja'p jum aa' pim na pui' na jax aapi'm na pim pu tu buada' na pim diihl jax ilhii'ñdha', cham tu' na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Gu' aañ matgam cham tu' pui' ji, ¹⁶na gu' nañ ji'k jax ilhii'ñ nañ ti'iidha' sia nar pai' dhuuk, jir pui' ka', na gu' cham tu' aañ diihl jup kai'chidha', gu' matgam guñ Gi'kora' ji nat bhañ joot. ¹⁷Dho na pim jax bax maat mi u'uan ta'm na tu ua'ñix na saak gu jaroi' no't tu' jax dhuu jix buam jum duukam, cham ti jiigi'ñdha' am gu gø'gørkam no' maa'n diihl tii xi iattulhi'ñ, dai no'm gook ja'tkam pui' ba kai'ch na ba'. ¹⁸Ja'p na jax xib nañ diihl jiñ a'mkam ñiok gio guñ Gi'kora' nat bhañ joot, gook jach dho bap jich bua.

¹⁹Ba'p kai'ch am gu pariseos:

—¿Paa ba' jax chu'ii' gum Gi'kora'?

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Jax dhui na gu' ni aañ ku pim xiñ maat nañ jir tu'p tu'm da', chi ba' pik jup bax maat japim guñ Gi'kora'. No' pim gu' xiñ maat ka' git aañ, pui' pim dhop jix maat ka' git guñ Gi'kora'.

²⁰Ja'pni tu ja a'gi gu Jesuus mijø gø' chiop mi sonpan ji kikbuk na pai'm tua'ba' gu tuumiñ. Ku gu' cham jaroi' juan ji, nat gu' chakum ai na pai' dhuuk tu daaxix nam dagia'.

*Gu Jesuus nap kai'chdha' nax xijai na
aaya' jix dhaam gu jaroi' no' cham ti jiig'iñ
buiñor*

21 Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—Aañ matgam ya' pui' xi kai'chimi ba jinia' ji. Sia ku pim aapi'm tii bañ ga'nga gatuuk, cham pai' kañ chigia' pim. Ya' pim pix pu ko'ya' jix u'ua'tulhdhix kam, na gu' giilhim jix xijai na pim jax dhui aaya' bhammi nañ pai' bap tui'ka'.

22 Ba'p kai'ch am diihl gu ge'gerkam Israel kam:

—¿Paa ba' ja'k tii xi ilhii'ñ na bhiiya' git? Ka'ba' moo xim mu'aam aa chi diihl ku ba' pui'x xijai nach jax dhuuji aaya' na pai' bap tui'ka'?

23 Gu' ji na gu' ja kęe gu Jesuus nam jax kai'ch, ba'p ja titda:

—Na pim gu' aapi'm jir ya' kam dhi du-maalh kiisap bhaan, gu' aañ matgam jir te'kob kam ji. Aapi'm jir ya' kam jia dhi oi'ng'a'n bhaan, aañ gu' matgam cham tu'r ya' kam ji. **24** Pui' kuñ ba'p jam titda na pim ya' pu ko'ya' jix u'ua'tulhdhix kam no' pimit cham ti jiig'iñ nañ aañ jir di' nañ bijik dir pux jai'ch biima'n guñ Gi'kora'. Ya' pup jir bi'xim ka' pim jix u'ua'tulhdhix kam.

25 Ba'p titda am:

—¿Jir tu'p tu'm da' ap gi nap ba' pui' kai'ch nap bijik dir pux jai'ch?

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho nañ jax ba kai'ch na ñich jax dhir ya' ai. **26** Mui'x jai'ch nañ tu' tu jam a'gidha', na pim gu' cham mi' pui' jiimchu' na jax jir am. Ku gu' cham tu' ji na aañ diihl nañ jax ilhii'ñ, gu' ja'pji na jax jix aa' gui' nat bhañ joot. Ja'pniñ ba' pix tu jam a'gi'ñ, nañ gu' aañ jix maat nar silhkam nat jax jiñ chii'ñ gui' nat bhañ joot.

27 Gu' ji na mit gu' cham maatit kai na guch Gi'kora' aagit yup kai'ch gu Jesuus.

28 Ba'p ja titda ip gio:

—Jano'ji na pim pai' dhuuk bañ xissapa' kuruus ta'm na pim ba' ba machia' nañ aañ jir di' nañ bijik dir pux jai'ch biima'n guñ Gi'kora', nañ cham tu' aañ diihl pix pui' tu bua nañ jax ilhii'ñ, gu' ja'pji na jax pix jiñ chiidaim ji guñ Gi'kora' nañ tu jam a'gi'ñ. **29** Na gu' ya'ni ja'p jiñ xanoop yup tui'dhi' guñ Gi'kora' gui' nat bhañ joot.

Cham ji'xkat pai'ñ dho'ñcho' diihl, nañ gu' aañ mi' pui' xi chu buim na jax ja'k jix aa'.

30 Ba' mui' ja'tkam ti jiig'iñ jamit buiñor nat pai' dhuuk pui' ji' tu ja a'gi gu Jesuus.

*Gu ja'tkam na dai mu ja'k ja tukgi'ñka' gu
ja ua'tulhdhara'*

31 Ba'p ja titda gu Jesuus gui' nam ji'k ba ti jiig'iñ buiñor:

—No' pim mi' pui' jiimchu' nañ ji'k jax tu jam a'gi'ñ, bhaan bax maati' ka' na pim bañ kaichu!. **32** Ba' cham jaroi' jam a'mkam aa'nda' na pim bha niidhidha' na jax jam tiidaidha', na pim gu' bax mat ka' na jax ja'k jir am na pim tui'ngida'.

33 Ba'p kai'ch am:

—¿Jax jap ba' duukat pui'ch chitda na pui' cham jaroi' jich a'mkam aa'nda' nach bha niidhidha' na jax jich chiidaidha'? Nach gu' aach pui mi' pui' tu daa'ñchu' na jax tu jimat guch boxii kat Abraam, cham tu' jaroi' bha niidhim ich.

34 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Tu' silhkam jañ ya' jam aagi'ñdha', biix gui' nam ji'k jum ua'tulhi'ñ, dhi' kat pui' bam kai'ch nam dai pix bha niidhim gu ua'tulhdhara' na mu ja'k ja tukgi'ñ. **35** Ja'p na jax gu jaroi' no' mi' pai' pix tu juan buiñor maa'n gux chumñigam, na pix bha niidhidha' no' pui mamka na tu' ka'm tu juana'. No' gu' cham ka mamka, dho gu' dai dho na ba jinia' kia'mi'ñ. Piam no' gu'r maraa'n, cham pai' jinia' dho, sia ku cham ka jai'ch na tu'm ka'm tu juana', na gu'r mi' kam ka'. **36** Gu' ba' gu xib no' pim moox aa'nda' git na pim cham bhaan kam tutkagi'ñka' gu jam ua'tulhdhara', piam na pim ba' cham mu ja'k ka niidhidha', jam a'm jum aa' na pim soi'ñ chiidai' aañ nañ jir Maraa'n gu Dios nañ ba' jam boosga' mi' dhir jix chu tukgam kir na pim pai'p tu'ii'. **37** Jix maat iñ dho nar jam boxii kat gu Abraam, ku pim ji gu'x chu chiañik ji nam jiñ mu'aa', na pim gu' cham kaim nañ ji'k jax tu jam a'gi'ñ. **38** Sia ku tii dai nañ ji'k jax nii'ñ gio na jax jiñ chiidaim guñ Gi'kora' nañ tu jam a'gi'ñ, ja'p xi dhuukat japim pix ji gu', na gu' aapi'm dai mu ja'k kaichu' gu jam taat.

*Gu Jesuus nap ja tiida' gu gø'gørkam Israel
kam na ja'ook jir ja taat*

39 Ba' bhai' ji ñio mit gu gø'gørkam Israel

—Jaroo gi ba'p jir jich chaat? Abraam dho.

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—No' baabui' Abraam jir jam taat ka' git, mi' pui' jiimda' pim git ji na jax tu jimdat.

40 Tii' na pim ba' gu'x chu chiañik nam jiñ mu'aa' sia kuñ tii tu a'gim na jax pix jiñ chiidaim gu Dios. Jax dhui na gu' Abraam cham tu' pui' tomaatit na jax aapi'm. **41** Na gu' kai'ñkam aapi'm dai na pim mu ja'k kaichgit mi' pui' tu daa'ñchu' jia na jax tu jim gu jam taat.

Ba'p titda am:

—Jix maat ich dho ip na jaroi'r jich chaat, cham tu' nach moor sai' chir kam. Dios dhor jich chaat.

42 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Matgam no' Dios jir jam taat ka' git, xiñ kiigalhi'ñdha' pim git ji, na ñich gu' aañ bhammi dir bha jii na pai'p tu'ii'. Cham tu' nañ diihl pix ya ja'p jimdat pui' ba tu jam a'gidhim, gu' ja'pji gu Dios nat bhañ joot. **43** Gu' aapi'm ja'p jum aa' nañ pix jap kai'chim, pui' ku pim ba' cham maatit jiñ køø nañ jax tu jam a'gi'ñ, na pim gu' cham xim ga'nga na jax jir jum duukam.

44 Na gu' aapi'm ja'ook jir jam taat, ja'p moo gu tu'x matgam, pui' ku pim ba' mu ja'k kaichgit pui'p tu buim na jax jam tiidaim. Na gu' gu ja'ook bijik dir pur tu mua'kam nat dir maaxir, cham pai' dhuuk mi' pui' jim na jax jir am, gam na giilhim jix iatbi' tu' na pix bhaan. Cham pai' dhuuk silhkam tu a'ga, dhi'r ma'oo'n gu iatda'. **45** Gu' ba' aañ nañ tii silhkam tu a'ga, cham jiñ jiig'iñ japim. **46** ¿Aañ japim paa duuk jiñ ñii'ñ na ñich tu' jax ba duu na cham jir am, nar ua'tulhdhara'? ¿Piam aa na gu' cham? Nañ gu' aañ silhkam tu a'ga, gu' ji na pim gu' cham ti jiig'iñ. **47** Na gu' cham tu' Dios jir jam Gi'kora', pui' ku pim ba' cham kaim. Gu' matgam gu jaroi' no' moo silhkam Dios jir Gi'korga'n, jix kaim ka' ji gu ñio'ki'ñ.

*Gu Jesuus nap kai'chdha' na pux jai'ch
bijik dir na ba' gu Abraam maaxiri'gio cham
jup ka jai'ch ka'*

48 Ba' bhai' ji ñio mit gu gø'gørkam Israel kam, jup titda am gu Jesuus:

—Xib jachich dho gi ba' ampix jix bhai' maat ji nap jir Samaaria kam gio nam a'm ti niidhim gu ja'ook. Tii' nap jax kai'ch.

49 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Ja'pji dai nañ gammiji daan guñ Gi'kora', cham tu' ji na tu' ja'ook jiñ a'm ti niidhim. Gu' ji na pim gu' aapi'm cham tu' ka'm jiñ ñii'ñ, giilhim pix kai'chdha' pim.

50 Ku gu' aañ cham tu' ji nañ jix aagit jup kai'ch na pim jiñ dhaanda', gu' ja'pji guñ Gi'kora' nax aa' na pim jiñ bui tu daanda', na gu' gui' no't jax ba tii, jir pui' ka'. **51** Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' no' mi' pui' ba jimchu' nañ ji'k jax tu a'ga, cham ka tu mumkida'!

52 Ba' gio bhai'p ji ñio mit gu gø'gørkam Israel kam, jup kai'ch am:

—Jaiñ dho pik tu' aa'ch ji na ja'ook jum a'm jup tui'dhi'! Tii' nat ba' gu Abraam muu no' baabui', gio gu jai' nam bhaankamu'n jup tu a'gimik guch Gi'kora'. Pui' pix jup koi mit, gu' aap jax ilhdhat pui'ch chitda nap ba'p kai'ch: "Gu jaroi' no' mi' pui' ba jimchu' nañ ji'k jax tu a'ga, cham ka tu mumkida'!" **53** ¿Giilhim gø'kam tu tatda' aa panaas? Cham tu' pui' na jax guch boxii kat Abraam nat pui' pix jup muu, gam gu jai' nam bhaankamu'n tiip tu a'gimik guch Gi'kora' na mit pui' pix jup koi. Gu' aap chi ba' pik, jii'x jup tii'!

54 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Kux ba' no' gu' aañ diihl pix ya ja'p tu a'gada' git nañ pui' kai'chdha' nañ jir gø'kam, ¿tu' gi mi'p jum ñini'ñ? Gu' ja'pji gu Dios na pim aapi'm jaroi' aa' na pui' tiip jir jam Gi'kora' na pui' ja mattu'n gu ja'tkam nañ ja'xbui'p jir gø'kam na diihl.

55 Ku gu' aapi'm cham maat ji nañ jir tu'p tu'm da', na pim gu' cham xim ga'nga na jax ja'k jix aa'. Aañ dho gi gu'x bhai'x maat ji, nañ gu' mi' pui' tu buim na jax pix jiñ chiidaim. No'ñ gu' jax kai'chdha' git nañ cham maat, ja'p dho pix ba ji buusanda' iñ git na jax aapi'm na pim giilhim jix iatbi'.

56 Matgam no' pim mi' pui' jiimda' git na jax jir am, jix bhai'm ilhdha' pim git ji na ñich ya' ba ai, ja'p na gu Abraam nat jix bhai'm ilh nat pai' dhuuk maat nañ pu'ñi gatuuk bha jim.

⁵⁷ Ba'p titda am gu gø'gørkam Israel kam:
—Jii, saak jap ba' pin cham iatda' tu a'ga! Jax jap ba' duukat jup nii'ñ gu Abraam? Nap gu' chakui ji'k gook oo'm daman mambhix oidha' bia'!

⁵⁸ Ba'p ja titda gu Jesuus:
—Tu' silihkam jañ ya' pu jam tiida', biiipi' dir pux jai'ch iñ aañ nat ba' gu Abraam ya' maaxirik gio cham jup ka jai'ch.

⁵⁹ Ba' giilhim bhaak jamit nat pui' xi ja tii'n. Jotmoda' tii u'aam jamit gu joodai nam sap ki'n ma'yasai mu'aa' git. Gu' ji nat gu' mij'i ja'p xi baa ja'tkam tir gu Jesuus, pu jii mi' dhir gø' chiop. Mi ja'p ba buus ja saagi'ñ, gammij'i ji dhuu.

9

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam na cham ñia ka'

¹ Ba' nammij'i gama ja'k na ba jimchu' gu Jesuus, ba tii maa'n gu maa'nkam cham ñia kam na mi ja'p daa, na diihl pur pu chu'm nat dir maaxir. ² Ba' xi chikka am gu noonbi'ñ, jup titda am:

—Jiñ jaduuñ, diihl aam ua'tulh dhi jaduuñ nat ba' cham ñia kam maaxir, ka' gu gi'korga'n aa?

³ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Cham tu' ji na tu' ja ua'tulhdhara' gu gi'korga'n pui' dhuuk am dhi', nix chu' gu diihl ua'tulhdharga'n. Ja'pji nat pui' ja'k pu duu gu Dios na ba' gatuuk dua'ñdha' na bhaan matgilhia' na cham tu' xijaichu'n na pu tu duñia'. ⁴ Ba'ñ a'm jum aa' nañ xip tu buimii nat ji'k jax jiñ chii'n gui' nat bhañ joot, kapbhai' na kax chu maax, na gu' no'bax chukgam, cham jax kax bhaai'n ka'. ⁵ Na gu' xib nañ maaxik ya' ka oiri dhi oi'ñga'n bhaan, joidham gø' tanoor iñ na ki'n jix chu maax kir bap tui'ñgida' gu jaroi' no' moox aa'nda' git.

⁶ Ba' pui' xi chi'ik mi ja'p xi xixbuk dibiir ta'm palhiip xi dha'munak bhai' xi juulh buupuiram gu cham ñia kam. ⁷ Mi' dhir ba'p titda:

—Xib jap ba' xim ikoimdvara' gum buibas muni Siloe, na pai' kolhbixdhix gu suudai'. —Siloe ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch nat jumai mu jootsak.

Ba' mam ikoimdham gu cham ñia kam mu na pai' tu aagi'ñ gu Jesuus. Joidham bhai' ji ñiata nat jax jum ikoim, jix kii' mummu ja'k ba ai kia'mi'ñ. ⁸ Ba'p kai'ch am gu mi ja'p oi'ñkam gio gui' nam mu ja'p ka nii'ñdha' na cham ñia kam mi ja'p daakat ka tu taanda' gu tuumiñ nam onbai'ñdha':
—¿Cham aar di' gu ya'ni kiokam nax joi'ñdha' na mi ja'p daakat ka ja taanda' gu ja'tkam gu tuumiñ?

⁹ Ba' ji'ma'n jup kai'ch am:
—Dhii' dhor di'.
Gu' ji nam gu' jai' cham ti jiigi'ñ nar di', jup kai'ch am:
—Jir jumai ji dhi', gu' ji na gu' pu chu'm jup ti nii'ñ.

Ba' diihl jup ba tu aa' gui' na cham ñia kat, jup kai'ch:
—Aañi' dhor di'.

¹⁰ Ba'x bhai' bhai' ji chikka mit, jup titda am:
—¿Gu' jax ba' moo duuk joidham jup ba ji dhudua dhim buupui nap cham ñia kat?

¹¹ Ba' gui'p ja titda:
—Dho maa'n gu jaduuñ gui' na saak Jesuus tii' nat ja'p jix bhai' dhuu nat jiñ dhua'ñ. Mi ja'p pix xi xixbuk dibiir ta'm palhiip xi dha'munak ya' xiñ juulhdhak jiñ buupui am jup jiñ chitda: "Xim ikoimdhimir ba' xib muni Siloe." Aañ ba' mu jimiik jup xiñ ikoim, pu joidham bhai' ji ñiata ñiich.

¹² Ba' giop xi chikka am, jup titda am:
—¿Paa ba' ja'k bhii nach machia' nar jaroi' dha'?

Ba' gui' na cham ñia kat jup ja titda:
—Dho cham maat iñ nat pa ja'k bhii.

Nam pix bhai' ji chikkada' gu pariseos gui' na cham ñia kat nat jax dhuuk dua

¹³ Mi' dhir ba' nam mi' pui' xi kai'chimik, ba baidhak jamit gui' na cham ñia kat bhammi nam pai'p tu'ii' gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ¹⁴ nam gu'x maat na jan'o' cham tum juanda' nat pai' dhuuk dua'ñ gu Jesuus, nat palhiip xi dha'munak gu dibiir chiñborga'n ki'n bhai' xi juulh buupuiram. ¹⁵ Ba' na mit bhammi ba aich ja bui gu pariseos, bhai' ji chikka mit ip nat jax dhuuk dua na cham ñia kat. Ba' gui'p ja titda:

—Dho dai nat palhiip xi dha'munak gu dibiir ya' xiñ juulh jiñ buupui am gui' nañ jaroi' ba aa', gio ba' na ñich xiñ ikoimdhama, pu joidham bhai' ji ñiata ñich na pim jax bañ ñii'ñ.

¹⁶ Ba' mi' ba ji ñiokbo mit diilh gu pariseos, ji'ma'n jup kai'ch am:

—Cham ji nach ilhii'ñ nat Dios bha joot gu jaroi' nat pui' dua'ñ dhich jaduuñ, na ba' cham tu'ka'm nii'ñ na pai' dhuuk cham tum juan.

Jai' maakam bhai'p ji chii mit, jup kai'ch am:

—¿Gu' ba' ilhii'ñ japim aa na gu jax chu'm ja'ppix maa'nkam jix ua'tulhdhix kam pui'p ba tu buada' na tu'r jix bhai'm duukam?

Ba' mi' pui' xi kai'chimik cham maa'n ñi'ook kap duuk am. ¹⁷ Ba' xi chicka am ip gio gui' na cham ñia kat, jup titda am:

—¿Aap gi jax ilhii'ñ jiñ jaduuñ? ¿Tu' chir jup tu'm da' gu jaroi' nat pui'm dua'ñ nap cham ñiakat?

Ba' gui'p ja titda:

—Aañ ilhii'ñ na dhi' bhaankamu'n jup ba tu a'ga guch Gi'kora' ja'p na jax saak gu bijik dir kam nam bhaankamu'n tu a'gimik.

¹⁸ Gu' ji na gu' gu ge'gerkam Israel kam cham ti jiigil'ñ am na dhi'r di' gui' na cham ñia kat, na gu'x kiki' gu buupui'ñ nam bhai' xi nii'ñ. Pui' mit ma tu ja joochxi gu gi'korga'n nam mu jiimda'. ¹⁹ Ba' gui' mui'p ma jii mit. Ba' na mit bhammi ba ai, ba ja tikka am, jup ja titda am:

—¿Dhi'ñi aar di' gu jam mar nat saak cham ñia kam maaxir na pim jup kai'chdha'? ¿Jax dhuuk dua?

²⁰ Ba' bhai' ji ñio mit gu gi'korga'n, jup kai'ch am:

—Dho gu' jax gip bia' ich nach ti'ya', nach gu'x maat na dhi'r jich mar nat cham ñia kam maaxir. ²¹ Gu' nat jax dhuuk jum kii'ñdha, cham bhaai' ji nach jax dhui jax aagi'ñdha'ch jaaduñ, no't jaxji jaroi' dua'ñ nat ba' bhai' jim kikgidha gu buupui'ñ, cham jach dho ba' maat. Jix maat ji diilh na pim xi chicka' na jam aagi'ñdha', na gu' bar ge' maa'nkam juraa'n bia' kam.

²² Ba' dhi' nam pui' ji' kai'ch gu gi'korga'n, nam jix ja iibhi'ñ gu ge'gerkam Israel kam, nam gu' biipi' dir pu pui' ba te

kép nam sap jup kai'chdha' nam cham ka do'ñcho' gu jaroi' na mu bakia' nam pai' jax tu daanda' no' jax kai'ch na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam. ²³ Pui' kum ba'p kai'ch pix: "Jix maat ji diilh na pim xi chicka', na gu' bar ge' maa'nkam juraa'n bia' kam."

²⁴ Ba' xi baidhak jup titda am ip gio gui' na cham ñia kat:

—Xi chum uañdha' ap buiñor gu Dios na pich ba dua, cham tu' gu jaroi' buiñor nat pui' panaas jum dua'ñ. Nach gu' aach jix maat nat giilhim bam ua'tulh gui' gu maa'nkam.

²⁵ Ba' bhai' ji ñio gui' na cham ñia kat, jup ja titda:

—Aañ cham jup maat ji no'x ua'tulhdhix, daipu'ji nañ jix maat nañ aañ cham ñia kat. Xib jix kiki' guñ buupui nat jiñ dhua'ñ.

²⁶ Ba' gio bhai'p ji chicka mit, jup titda am:

—¿Jax moo duuk jum dua'ñ? ¿Jax bhai' ji chu duu na ba' bax kiki' dhim buupui?

²⁷ Ba' gui'p ja titda ip gio:

—Dho gi nañ gu' tii ba jam aagi'ñ, gu' ji na pim gu' cham jiñ jiigi'ñ. ¿Ka' na pim jix aa' aa na pim ti jii'ñdha' buiñor ku pim ba'x aa' nañ pix mu dir bhai' ji kiksada' nañ jam aagi'ñdha'?

²⁸ Ba' pix am bhaak jamit nat pui' xi ja tii'ñ, giilhim titda am na jax cham jir am kat nam tiida', jup kai'ch am:

—Aap chi no'p jix aa' jia nap mu ja'k kaichgida' gum biim tu'm. ¿Jaroo gip jum daa' siap mu kaichu'? Aach nach gu' mi' pui' tu daa'ñchu' nat jax tu ua'nak gu Moisees, ²⁹ nach gu'x maat nat Dios bha ñio'kdhak na ba' bhaankamu'n tu a'gimik. Gu' gui' gu maa'nkam, pu cham maat ich ji na pai' dhir ja'k jimdat ya ja'p pu tu buim.

³⁰ Ba'p ja titda:

—Ja'p moo joidham cham jum ilhdham jup bañ dhua'ñ jia gu jaduuñ, sia ku pim cham maat na pai' dhir ja'k jim. Tii' nax kiki' xib guñ buupui. ³¹ ¿Jax japim ba' duukat maakam ilhii'ñ? ¿Jax dhui moo joidham jup ba ji palhbuidha' gu Dios gu jaroi' no'x ua'tulhdhix, sia ku tii xi ilhii'ñ nap tu duñia' gu tu' nar jix bhai'm duukam? Dai no' tu' ka'm nii'ñ gu Dios gio no' mi' pui' jimchu' na jax jix aa' na ba' pui' ji chu buusnichgida' na jax ilhii'ñdha'.

³² ¿Paa gi dhuuk jaroi' mu pai' pix ba kaidha' nat ba dua'ñ gu jax chu'm cham ñia kam? ³³ Gu' dhi'x maati'ji nat Dios bha joot. ¿Jax dhui pui'p ba tu buidha' git no' diih pix?

³⁴ Ba' bhai' ji ñio mit gu gø'gørkam, jup titda am:

—¿Gu' aap ba ilhii'ñ aa nap ya' bach aagi'ñdha' nach jax ja'k tui'ñgida' na pich pux ua'tulhdhix kam maalixir?

Pui' xi chiidak gammiji xi joot jamit.

Gu' nam ja'p ji buan nam cham ñiññia

³⁵ Ba' nat pui' ba ti kai gu Jesuus na mit mai' joot gui' nat dua'ñ na cham ñia kat, ma gaagam. Namm'i gama ja'k tiigik jup titda:

—¿Ti jiigil'ñ ap aa buiñor gu Maraa'n gu Dios?

³⁶ Ba'p kai'ch gui' na cham ñia kat:

—¿Jaroo gi dha'? No' pich iam jiñ aa'ñ jiñ jaduuñ nañ ba' ti jiñ'ñdha' buiñor.

³⁷ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Aañi' dhor di' nañ ya' tum a'gi'ñ. Xib japich ba' bañ maat.

³⁸ Ba' gui' na cham ñia kat nat jax o'lhia'n ki'n kikbuk jup titda:

—Ti jiigil'ñ iñ dho biix jiñ jur ki'n aap jum bui.

³⁹ Ba' mi' dhir jup titda gu Jesuus:

—Dho gu' aañ bhai'pix ja mattudam ji gu ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n nam jax chu'm mi' pui' jiim na jax jix aa' guñ Gi'kora' gio gui' nam jax chu'm cham mi' pui' jiim, nam ba' bhai' ji chi' tigia' gui' nam cham ñiññia. Gu' ba' gui' nam pui'm aa' nam jix ñiññia, nai' ji chutkia' gu ja buupui.

⁴⁰ Ba' ji'ma'n gu pariseos nam mi ja'p gu'kat kee' nat pui' ji' tii gu Jesuus, jup titda am:

—¿Aach jap biix jich aagit jup kai'ch nach cham ñiññia?

⁴¹ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—No' pim aapi'm cham ñiññia ka' git, cham tu' kuiñcha bia'ka' pim git ji ki'n gu jam ua'tulhdhara'. Gu' ji na pim gu'p kai'ch na pim jix ñiññia, giilhim jix u'ua'tulhdhix japim.

10

Gu' Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga' gu' kakasnir bipia'dam

¹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida'ñ jaaduñ, gu jaroi' no't cham mi' dhir mu baa na pai' kiidha' gu ja chikiir gu kakasnir, no't gu' ja'p dir ja'k mu baa, dhi'r di' ka' gux ixkum na mi'x chi iixdham ka' gu kakasnir nam mi kuup. ² Gu' no't mi' dhir ja'k mu baa na pai' kiidha' gu ja chikiir, dho gi gu'r di' ka' ji gu bipia'dam gui' na jaroi' ja nuuka'n, ³ na gu'x maatit nii'ñdha' gui' na mi' tu nuuka'nda' na pai' kiidha' gu chikiir no'r di' gu bipia'dam, piäm ku gu'r jumai. Ba' dai na ba ja kupio'kdha' gu kakasnir no' gu'r dhi', gui' ba' dai na pix ji ja baidha' nam jax chi' biix ji'ma'n gu kakasnir tugi'ñ. Ba' pix mui'p ji bubuakia' am, nam gu'x maatit kaaya' na dhi'r di' gui' na gammiji ja bipia'da'. ⁴ Mi' dhir ba' nam pai' dhuuk biix mu bubuakia', dai na biipi' mui' xi jimia' gu bipia'dam pai' na ja'k jix ja bia'ram ka' na joidham jix xa'ii', gu kakasnir tugi'ñ ba' dai nam gatuuk dir pix mia'n bhiiya' nam mu oidha', nam gu'x dhaanda'. ⁵ Dai no'r jumai gu bipia'dam dho gi gu' cham ji'xdha' mu oidha' am dho gi ji sia kut mi eek tii ja baidhim, piäm ku gamai' tii ja sasda'. Pu jiboi'ññia' am dho totdonii nam gu'x iibhi'ñdha' na cham jir di' ka' gui' na gammiji ja bipia'da', nam gu'x maatit keek'e' nar jumai ka' na pai' dhuuk tii xi ja bai'ñdha'.

⁶ Ja'pni tu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam bhaan ji ua'rgidhak gu kakasnir, gu' ji na mit gu' pu cham maatit kai na gu ja'tkam ja aagit jup kai'ch, nam pui' ji buan na gu kakasnir.

Gu' Jesuus nap kai'chdha' nar di' gux kii' bipia'dam

⁷ Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', aañ jir di' gu ki'ñgob bhai' nam pai' dhir mu baapak gu kakasnir mijí ja'k ja chikiir am.

⁸ Dai gui' na mit biipi' ya' tii ai dho gi gu'r di' am ji gux i'xkum nam ilhdat nam ti iixdha' git gu kakasnir, gu' ji na mit gu' cham jax ja doodaa. ⁹ Gu' xib aañ jir di' ji gu ki'ñgob bhai' na pai' dhir mu tum bapki mijí ja'k irban dir, na ba' gu jaroi' no't jum guguuxdhak bhai' dhir mu baa dhi' bhaan gu ki'ñgob, joidham jix bhai' ba tu jimia', na gu' bhaan ba ti niidhidha' guñ Gi'kora'.

Ja'p ji buusnia' na jax maa'n gu kasnir na buusaidhai mij'i dir chikiir tir gu bipia'dam ba bia'ra' pai' na joidham jix xa'ii' ka', na ba'x kii' ka' jix dhuakam.

10 'Gu' matgam gui' nañ ja aa' nam ja'p ji buan na gux i'xkum na mit biipi' ya' tii ai, ja'p ji buus ji na mit bha ja koodam gu ja'tkam gam na mit bha tu ja iixdham. Gu' aañ matgam bha jii ji ya' dhi oi'ñga'n bhaan nañ ya' ja palhbuidha' gu ja'tkam, nañ ja aagi'ñdha' nam jax ja'k duñia' nam ba' xib dir gammiji pu ba duduaka' gu ja i'ii'mda' bhaan, na gu' ja a'm ti ntidhidha' guñ Gi'kora'. **11** Aañ jir di' pix ip gux kii' bipia'dam nañ gammiji ba ja nuuka'nda' guñ kakasnira', cham jax bua sia ñich pui' ma muu nañ tii pup xi ja palhbuidhimii no't tu' ba ji ja oi. **12** Cham tu' pui' na jax gu jaroi' no' umua'ñdhix pix na tu bipia'da', siam tiix bhai' namkidhat chian na ja nuuka'nda' gu kakasnir. Biipi' kat dho mi' dhir ji dhai'ñña' no' mui' ba jim gu bhan piam gu sii'. Cham ja joi'ndai mi' xi ja iabui gu kakasnir, na gu' cham jir diihl ga'n ka'. Gu bhan ba' dai na ba ja da'ngia' ji'k na ilhii'ñdha', jai'm pu pai' nam ja'k boopoya' totdonii. **13** Na gu' gui' na pu'ñi umua'ñdhix ka' pix, cham tu' ja'xbui' pui' ja da'da' gu kakasnir na jax gui' na diihl jir kakasnir tugi'ñ ka'. Pu'ñi dho ba' na biipi' kat ba jimiññolia' no't mi' ba ai gu sii' piam gu bhan. Tu' gi na gu' bhaan pix mai'chikda' gu tuumiñ.

14 'Gu' aañ matgam tu' silhkam ji nañ jir jix kii' bipia'dam, cham jum aa' na jaroi'ñ ñamki'ñdha'. Jix bhai'x ja mat ka' iñ ip gui' nam ji'k jir jiñ kakasnira' ka', gio gui' mu dir bha ja'k pui'x bhai'p xiñ mat ka' am. **15** Ja'p na guñ Gi'kora' nat bhañ joot na gu'x bhai' xiñ maat aañ, gio aañ ya' dir mu ja'k pui'x bhai'p jix maat. Aañ ba' pu'ñix bhai'p jix ja mat ka' gui' nam ji'k bañ kaichu' nam ja'p ji buan nam jir jiñ kakasnira', gam nañ jix ja joi'ndat jix ja da'da'. Pui' kuñ ba'ñ guguuxi'ñ nañ mukia' ja a'mkam. **16** Ku gu' cham tu' daipu' ja'kbui'ñi pix am ji gui' nam ja'p ji buan nam jir jiñ kakasnira' nañ ji'k ja bia' xib, jai' pup ka jai'ch am ji matgam gu ja'tkam nam pui'p ji buan nam jir jiñ kakasnira', nam gu' pui'p ba ti

jii'ñdha' aañ jiñ bui. Dai ji na ñich chakui ya' ja aich jiñ chikiir am, kuñ ji gu' ka ja saa'nmira' ji nañ maap ja biinda' dhi jai'ñ kakasnira'. Maa'n kap jañ ba' pix ba ja kukpada', nañ gu' aañ diihl bar bipia'dam ka' xib dir.

17 'Ba' guñ Gi'kora' ge'kam ki'n xiñ dha'dat xiñ kii'galhi'ñ nax bhai'm taat nañ aañ diihl boiñ bhiichdha' ja a'mkam gu ja'tkam, gio nax maat nañ muukii duadii giop bamgia'. **18** Ku gu' aañ chakui jaroi'ñ mu'aa' ji gu diihl pix no'ñ aañ cham aa', gu' ja'pji aañ diihl nañ ba xi chuñ maakim nam boiñ bhiichdha'. Mukia' iñ ja a'mkam gu ja'tkam, mi' dhir jañ giop bamgia' duadii, nat gu' pu'ñi ja'k jiñ chiidak bhañ joot guñ Gi'kora' nañ tu duñia'.

19 Ba' gu ge'gérkam Israel kam cham maa'n ñi'ook kap duuk am na mit pui' ji' kai na kai'ch gu Jesuus, nam gu' jai' dhit tii pix am ti jiigi'ñ. **20** Jai' gu'x bhaamut pix këe am ji, jup kai'ch am:

—Cha'pim mi këekë' dhi maa'nkam. Naas ku tu'r jix kii'. Bhaan baax ji dhi' gu cham kii' ii'mda'. Tiñ na jax pik jix ñaanbim kai'ch.

21 Gu' ji nam gu' jai'p kai'ch:

—¿Kux ba' pui' ja'k jup tu a'gada' aa gu jaroi' no' cham kii' ii'mda' bhaan jup tui'dhi'? ¿Cham aa gu' maakam tu a'gada' git no' pui'? ¿Jax ji na ba' gu' dhi' daix bhai'm duukam bhaan tu a'ga, gio na ja duduadhi'ñ gu cham ñiññia kam?

Gu ge'gérkam Israel kam nam cham kii'galhi'ñdha' gu Jesuus

22 Ba'jano'na pai' dhuuk bax jiipdharda', ma tu piastatat jamit gu Israel kam ja'tkam bhammi Jerusaleen, nat gu' giop bam ai nam pai' dhuuk piastatu'n gu ge' chiop bhai' nam pai' dhir tu daan, nam bhaan ti'ñchoka' jano' na mit pai' dhuuk tiimu na mit kii. **23** Ba' gu Jesuus am pik bhijip ka oiri bhai' na pai' irdi'chim tu kuup biix xikoolh dhir gu ge' chiop na pai' tim jippi'ñ, nam Salomoon ga'n jix mat ka' gu ja'tkam. **24** Ba' gu ge'gérkam Israel kam mi' ji soo'mdhak bhai' ba tikka am gu Jesuus, jup titda am:

—Gi no'p jup bach aagi'ñ no'p aap jir di' guch Xoi'kam na saak bha jimda'. ¿Ji'x jach ba' mik jup ka ti niira' nach ba' pik

ba machia'? Kuch cham tu' bhaan ka titii'ñchoka'.

²⁵ Ba' gu Jesuus yup ja titda:

—Dho gi nañ gu' tii bijik dir pu chu'm ba tu a'ga, ja'pji na pim gu' aapi'm cham jiñ jiig'iñ. Nii'ñ japim ip nañ jix bhai'm duukam yup tu bua bhaankamu'n guñ Gi'kora'. ¿Kux cham aa dhi' pui' kai'ñkam bap jum kai'ch? ²⁶ Gu' ji na pim gu' aapi'm cham ti jiig'iñ sia kuñ tii jam nii'ñchudat yup tu bua na tu'r jix bhai'm duukam, na pim gu' cham tu'r dhi' gui' nam ja'p ji buan nam jir jiñ kakasnira'. ²⁷ Gu' matgam gui' ji nam ji'k ti ji'ñdha' aañ jiñ bui nam ba' pui' ba ji bubuakia' nam bar jiñ kakasnira', pux maatit jiñ kaaya' am ip no'ñ ba ja bai'ñ, nam gu'x bhai' xiñ mat ka', gio aañ ya' dir mu ja'k pui'x bhai'p jix ja mat ka', ba' dai nam gammiji bañ kaichgida' mi' pui' jiimit. ²⁸ Aañ ba' mi' dhir xi ja aa'ñdhai xi ja guguuxdha' nam mi' pui' ba Jimia' na jax ja'k jix aa' guñ Gi'kora' na ba' ja a'm ba ti niidhidha', na ba' cham ka ja tulhiiñchuda' gatuuk. Ba' cham ji'xdha' jaroi' kañ ii'xdha' sia tii ilhii'ñdha' git. ²⁹ Na gu'x io'm jir ge'kam guñ Gi'kora', cham ji'xdha' jaroi' ka ii'xdha' gu ji'k no' mit jiñ keek nañ jax tu a'ga mi' pui' ba jii na jax jix aa', na gu' ja a'm ba ti niidhidha'. ³⁰ Na gu' aañ gio guñ Gi'kora' maa'n ii'mda' pix yup duuk ich gook dit.

³¹ Ba' gu ge'gérkam Israel kam na mit jax da'ngi gu joodai bax ma'yasak kat am na mit kai na pui' ji' kai'ch. ³² Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesuus:

—Jax ba' ku pim ba' bhai' bañ ni'ñchu'n gu joodai? Na pim gu' tiiñ ni'ñ nañ jix bhai'm duukam yup tu bua bhaankamu'n guñ Gi'kora'. ¿Dhi' ki'n aa pim ba' moo ya' ba xiñ ma'yasam?

³³ Ba' gu ge'gérkam Israel kam yup kai'ch am:

—Ja'pji na chich jum kai nap maakam pix ba kai'ch nap tii tu a'ga na jax ja'k cham ki' ka'm nii'ñ gu Dios, nap pui' kai'ch na pim saak gook dit maa'n ii'mda'p duuk gu Dios. Na gu' dhi' panaas pui' kat pix bap jum kai'ch nap jai' Dios yup jum ilhii'ñ, sia kup jir ja'ppix maa'nkam. Cham ji nach jum juanda' git siap jix bhai'm duukam yup tu bua, dai no'p cham pui' ja'k kai'chdha' git.

³⁴ Ba' gu Jesuus yup ja titda ip gio:

—¿Kux aapi'm cham ji'xkat tu jiñkai'ñ aa mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, nap jum kai'ch: "Aapi'm ja'p ba ji bubuakia' na didios"? ³⁵ ¿Cham aa gu' dhi' cham tu' pix jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ? Gu' ja'pji maaxik ji pui' ja titda gu Dios gu bijik dir kam jam bopxi kat nam sap pu'ñi ja'p ji bubuakia' nam jir didios ka' gui' nam ji'k silhkam tu' ka'm nii'ñ. ³⁶ Gu' ba' aañ pu'ñi ip xib, mi' pui' xi chu duñiim iñ nat ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot guñ Gi'kora' ya' dhi oi'ñga'n bhaan. Gu' ji na pim gu' aapi'm ya' pui'ñ chitda nañ ge'kam ki'n jiñ ua'tulhi'ñ buiñor nañ pui' xi jam titda nañ gui'r maraa'n nat bhañ joot. ³⁷ ¿Kux ba' gu' aañ tu'x bhai'm duukam yup tu buada' git aa no' cham guñ Gi'kora' bhañ jootsa' git? Tu' ku pim ba'p jiñ jiig'iñdha' git nañ jax tu a'ga no'ñ cham jix bhai'm duukam yup tu buada' git. ³⁸ Piam no' pim gu' moo ja'p cham ji'x jiñ kaim nañ jax tu a'ga, sia dai dho na pim xi chi nii'ñdha' gux bhai'm duukam nañ yup tu bua bhaankamu'n guñ Gi'kora' na pim ba' mi' dhir ba machia' na silhkam jiñ buip tui'dhi' nañ ba' bhaankamu'n jix bhai'm duukam yup tu bua, cham tu' gu aañ diihl pix, gam na pim ba' ba machia' nañ aañ ya' dir mu ja'k buiñor yup tui'dhi' ip.

³⁹ Ba' giilhim jix bhaak am na pui' ji' ja titda gu Jesuus. Tii aa'nda' git nam mi' pu buuplhia', gu' ji nat gu' mi' dhir ja nakoo gu Jesuus, pu jii.

⁴⁰ Silh pu bhii bhammi baasi'n dir ja'k na pai'r Jordaan Ak, ja'pni xia'lhbui dhir na pai' ja bopkonimik gu ja'tkam gu Juan, bhai' ba' pu oirida'. ⁴¹ Mui' ja'tkam mu jimmida' am ji gu' na pai' oirida' gu Jesuus nam jix kaim ka' na joidham tu a'gada', yup xi kai'chit am:

—Gu' bak ji moor silhkam ji na jax tu a'gada' gu Juan nap kai'chdha' na saak pu'ñi bha jimda' dhich jaduuñ na bi'xchu'x aichu'n. Sia kut gu' diihl gu Juan cham tu' jax dhuuk na tu'r jix bhai'm duukam, ku gu'r silhkam ji na jax tu a'gada'.

⁴² Ba' mui' ti jii'ñ jamit gu mi' oi'ñkam buiñor gu Jesuus.

11

Na ba mukia' gu Laasar

¹ Ba' bhammi baasi'n dir na pai' Betaania ti tii', bhai'x ka'ook ka' maa'n gu maa'nkam Laasar tiigim, nar ja'nni'ñ gu Mariiya gio gu Maarta. ² Dhi'r di' pix gu Mariiya nar ja'nni'ñ gu Laasar gui' nat jano' mu ai na pai' ka daa gu Jesuus ji ua'dat gui' na joidham uub nat mi' xi Choi'dhak tootnaran gio mi'p xi gakii'ñxi kuupa'n ki'n. ³ Ba' gu Mariiya gio gu sipdhi'ñ Maarta mij'i xi chu joot jamit nam sap aa'ñdhapu' gu Jesuus mu na pai' oiri nax ka'ook gu ja jaduuñ Laasar. Ba' gui' na mit mu ja joot mummup ba aa'ñdhim am gu Jesuus, jup titda am:

—Ma chu ai gui' na pim gook dit maap jix bhai' kai'chdha'ñ jaduuñ. Jix ka'ook.

⁴ Ba'p kai'ch gu Jesuus nam ba aagi'ñ:

—Cham tu' pu mukia' ji matgam guñ jaduuñ no't moo ja'p jix io'm jup ma ai gui' gu ko'kdai' na jax chu'm øe. Matgam gu' dhi' na bhaan pix matgilhia' ji na gi'ilhim bixchu'x aichu'n na pu tu duñia' gu Dios, gam na bhaan matgilhia' ip nañ aañ ja'xbui'p jir øe'kam na guñ Gi'kora' nat bhañ joot.

⁵ Ba' sia kux ja joi'ndat jix ja da' gu Jesuus gu Mariiya gio gu Maarta gio ba' gu Laasar nam maap jix bhai' kai'chdha', ⁶ cham tu' ob mu jii bhammi nam pai' oi'dha' sia kum tii ba aagi'ñ nax ka'ook gu Laasar. Gook tanoolh mi' kapup xi juruuñ na pai' jax ba oiri. ⁷ Gatuuk ji na ba' mui'p bar jidam, jup ja titda gu noonbi'ñ:

—Maik gor ip gio bhammi ja'k Judea na chich pai' dhir bha jii.

⁸ Gu' ji nam gu' am cham aa' gu noonbi'ñ, jup kai'ch am:

—Moo cham ja iibhi'ñ ap aa jiñ jaduuñ gu Israel kam øe'gørkam kup ba' moo gio mui'p bar jidam? Na mit moo bhai' tiip jum ma'yasa joodai ki'n jano' nach bhammi xi oipimik.

⁹ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Dho na gu' dhi' ja'pnijia na jax gu jaroi' no'tataab mu pai' jimchu' na cham ji'xdha' moo jutbuip ba ilhia' mu pai', na gu' mu ti niidhidha' na pai' jax ti kispaidha', na gu'x bhai'x chu maax ka'. ¹⁰ Gu' ji no't gu' ba tuk na mu pai' tii jim, dho gu' dai dho na

jutbui ba ilhia' piäm ku gama ja'k pix ba jidam, na gu' cham tu maax ka' na mui' tii ti niidhidha', na gu'x chukgam ka' no't pix ba bhi'ñ gu tanoolh.

¹¹ Ba' mi' dhir jup ja titda ip gio:

—Mui' tiir jidam iñ bhammi Betaania nañ ñiñiichdhara' gu Lasaar gui' nach maap jix bhai' kai'ch, nat tak am xi koi.

¹² Ba' gu noonbi'ñ jup titda am:

—¿Cham aa gu' diihl ba ñiñia' pai' na duuk buusnia' gu kooxmoda'? Cham jum aa' nap moop ñiñiichdhara'ñ jaduuñ.

¹³ Ba' dhi' na pu'ñi ja titda gu Jesuus, ja'p kai'ñkam pui' ja titda nat sap ba muu ji gu Laasar, gu' ji na mit gu' cham maatit kai gu noonbi'ñ, ja'p jum aa' am na silhkam gu kooxmoda' bhaan tu a'ga na jax nañ koosii giop ba ñiñia'. ¹⁴ Ba' silhkam xi ja aagi'ñ gu Jesuus, jup ja titda:

—Ja'pji muu ji guch jaduuñ Laasar kat, ja'p moo gux gi'm nañ ya' jam aagi'ñ. ¹⁵ Ku gu' aañ jix bhai'ñ chaat ji nañ moo ampik cham bhammi ip tu'ii' nat pai' dhuuk pui'm duu, na pim ba' pu'ñi dhuuji mi' dhir biix jam jujur ki'n ti jii'ñdhai bax biiñak ka' aañ jiñ bui no' pimit ba ti tii nañ tu' jax dhuñia'. Pu kanich mu jiim.

¹⁶ Ba' gu Tomaas, gui' nam Gook Dim ki'n jup jix mat ka', jup ja titda gu jai' noonbi'ñ gu Jesuus:

—Each mu jiim no'm moo ja'p jix bhaak gu øe'gørkam. Bhai'ch dhop ko'iix ka' bii'ma'n dhi Jesuus, ¿jax gip bua?

Gu Jesuus nap kai'chdha' nar di'gui'naja dudua'ñdhhat ja baapmigi'ñ gu koi'ñga'n

¹⁷ Ba' nat bhammi ba ai Betaania gu Jesuus, bha ja'p pix jax pui' tum kai'ch nat sap maakob tanoolh bap duu nat dir jum yaas gu Laasar. ¹⁸ Gu' ba' na gu' bhai' dhir Jerusaleen amuub baasi'n dir ja'p bipio' gu Betaania, ni ku chakui ji'x miikidha' nañ ba aaya', ¹⁹ ba' mui' pix ji øeda' am gu Israel kam ja'tkam bhammi dir kia'mi'ñ gu Mariiya gio gu Maarta nam guguuxi'ñdha' nam cham pik moo jax xim aa'nda' nat muu gu ja jaduuñ Laasar. ²⁰ Ba' nat pui' ba ti kai gu Maarta na mu pai' dhir mui' ba jim gu Jesuus, mij'i xi miñ nat namkim, gu Mariiya ba' mi' pup daa kiicham. ²¹ Ba'p titda gu Jesuus gama ja'k nat pai' ba nam:

—¡Ee ja! No'p moo ya'p tui'ka' git jiñ jaduuñ, moo chi chakui pui' tui'ñgida' git guñ xiix Laasar. ²² Ku ba' gu' nañ gu' aañ jix maat na gu Dios jum kę̄k' nap pai' dhuuk taanda' gu tu', pui' ji chu buusnia' jax no' pitch ba tii'n.

²³ Ba' gu Jesuus yup titda:

—Giop dodhia' ji matgam gum xiix. Aap moo cham jax jum aa'nda'.

²⁴ Ba'p kai'ch gu Maarta:

—Aa jii', jano' jia na pai' dhuuk tum kuu-galhdha' ya' dhi oi'ñga'n, nam pai' dhuuk duduadii giop baapmigia' biix na ji'k gu koi'ñga'n. Jix maat iñ dho.

²⁵ Ba'p titda ip gio gu Jesuus:

—Ja'pji pu xiib ji, nañ gu' ya' bap tu'ii', aañ nañ jaroi' ja dudua'ñhat giop ja baap-migi'ñ gu koi'ñga'n. Na gu' gu jaroi' no't pu'ñi jotmoda' ma muu no' ti jii'ñdhat aañ jiñ bui, aañ giop bamii'ñdha' dua'ñdhai, ba' mi' dhir gammiji pu ba duaka' gu ii'mdagaram bhaan. ²⁶ Gu' ba' gu jaroi' no't chakui tu' duu, na ya' kapup oiri dhi oi'ñga'n bhaan, no' pui'p ti jii'ñi aañ jiñ bui, cham pai' dhuuk ka mukia', gammiji pu ba duaka' gu ii'mdagaram bhaan, ja'pji no'p ti jii'ñdha' git pix nañ jax jum titda.

²⁷ Ba'p kai'ch gu Maarta:

—Ti jii'ñ iñ ji biix nap ji'k jax kai'ch jiñ jaduuñ, nañ gu' aañ jix maat jia nap aap jir di' guch Xoi'kam, Maraa'n gu Dios, gui' na saak bha jimda' ya' dhi oi'ñga'n.

Gu Jesuus na susuakia' mi' na pai' yaasap gu Laasar

²⁸ Ba' daipu' pu'ñi xi chiidak gu Jesuus nat jax ja'k gi' bhai' pu bhii ip gio gu Maarta nat baidham gu xio'gi'ñ Mariiya bhammi kiicham. Bhammi eek jix dhupii'ñ ba aagi'ñ na ba' cham jaroi' kaaya', jup titda:

—Ya' ba ai ba' xib guch jaduuñ Jesuus. Muni dhir bhai' ba jim. Bha chu joot nap sap mu jimda'ñ xiix.

²⁹ Ba' moo jano' nat jax pui' ti kai, mi' pu bhii gu Mariiya nat ba namkim gu Jesuus mu na pai' dhir bha jim. ³⁰ Nat gu' chakui mu ai kikcham tir gu Jesuus, gama ja'k pix kam jii'pi'ñ ju'ñdharan gu ge' kiicham nat pai' nam gu Maarta biipi' dir na jax bhai' ka jim. ³¹ Ba' nam gu' mui' mi'p ka daraa

gu Israel kam ja'tkam kia'mi'ñ gu Mariiya nam mi' ka guguuxi'ñ na ba' cham pīk moo xi'x buam xi chu tatda' ka' nat muu gu ja'nni'ñ, jai' pix mia'n jup bhii mit nat mi' dhir jotmoda' gamai' bhii gu Mariiya, nam gu' ja'p jum aa' nat mummu ba jii di'n kir na pai' yaasap gu ja'nni'ñ, na chi sap ba' mu ēeji suakimi'i na ji'x am jum ju'ñdha'.

³² Gu' ba' nat mu ba ai gu Mariiya na pai'm jii'pi'ñ gu Jesuus, mi o'lhia'n ki'n kikbuk biipi' dir jup titda soi'm ilhdhat:

—Aach tak moo ya' cham pui' tu'ch doodañ jaduuñ. Chi' gu' moo chakui pui' tui'ñgida' git ji guñ xiix no'p ya'p tui'ka' git aap.

³³ Ba' gu Jesuus jai' bhai' joi'ndara'p ji chum suulh na joi'ndam kę̄p gu Mariiya na suakit mi o'lhia'n ki'n ba kiik nax buam jum aa', gio gu Israel kam ja'tkam nam mi ja'p gu'kat jai' tiip suan. ³⁴ Ba' xi ja tikka gu Jesuus, yup ja titda:

—¿Paa pimit ba' yaas?

Ba' gui'p xi aagi'ñ am, yup titda am:

—Dho mummuni. Pu kani maik jach ti tii'mpu'ñ jaduuñ.

³⁵ Ba' nat mu ba ai gu Jesuus na pai' yaasap, bhai' ji susua ip jai'. ³⁶ Ba' kai'ch am gu Israel kam ja'tkam nam nii'ñ na suak:

—Jai' dho bak alh tiix buam jup jum aa', nam gu' chi gook dit maap jix bhai'm daagich.

³⁷ Jai' ba'p kai'ch am:

—Chakui dho chi pui' tui'ñgida' git dhi Laasar kat no' ya' oirida' git dhich jaduuñ, na gu' pu dua'ñdhia' git jia nat jax bhai' ji chu ai, ja'p na jax gui' na cham ñia kat nat dua'ñ. Aañ ilhii'ñ na moo dhi' pu'ñi git ip, gu' ji na gu' jano' pīk cham ya'p oiri.

Na duadii giop bamgia' gu Laasar na ka muukix ka'

³⁸ Ba'r jix moik ai' di'n kir bhiji na mit pai' yaas gu Laasar, jodai komaarak ba' ki'n bha kuup. Ba'x io'm mia'n mui' xi ai gu Jesuus bhai' na pai' yaasap gu mukdha', sia pui' ji ñakgat nax buam tu tatda', ³⁹ ba'p kai'ch:

—Ea gor mi' dhir ja'k xi bua dhi komaarak jodai na ki'n bha kuup.

Ba' gu Maarta gui' nar ja'nni'ñ gu Laasar kat, jup kai'ch:

—¿Kux ba' gu' chi giilhim bax uub ji?
Na gu' maakob tanoolh ba ua' nat dir jum
yaas.

40 Ba' gu Jesuus jup titda:

—Matgam gu Dios cham tu' xijaichu'n ji
nax bhai'm duukam jup tu duñia'. Ja'pji
aapi' no'p jix biiñak kat aañ jiñ bui biiñ jum
jur ki'n ti jiigilñ na pui' ji chu buusnia' jax
ñap ilhii'ñdha', nañ jax bam titda bo biiñpi'.

41 Ba' ja'k xi bua mit ip gu komaarak jodai
na ki'n bha kuupich bha gai di'n kir na pai'
yaasap gu Laasar. Ba' gu Jesuus jix dhaam
ja'k xi chi tiigik bhai' ji chu a'ga, jup kai'ch:

—Jum taxchaabgi'ñ iñ jiñ Gi'kora', aap
nap bhammi dir bhañ kee'pex dhaam. **42** Nañ
gu' aañ jix maat nap gammijiñ kee'ke'ñ
Gi'kora' sia nar pai' dhuuk, nañ gu' aañ jum
a'mkam piñ ya ja'p oiri. Ba' xib jiñ a'm jum
aa' nañ jix bhai'm duukam jup tu duñia' ja
nii'ñchudat dhi ja'tkam nam kapbhai' mui'
ya'p tu'ii', nam ba' machia' na pich aap
bhañ joot ya' dhi oi'ñga'n.

43 Ba' pui' xi chi'ik jup titda gu mukdha'
ge' ki'n:

—Jiñ jaduuñ Laasar, xi buusaiñ bhiji dir
di'n kir!

44 Ba' moo jan' bhiji dir ba ji buus gu
Laasar nat jax mu jiñkai gu Jesuus, pu pui'
na jax ba bhiibgichu' gu tootna'n gio gu
noonbi'ñ, gio gu buibsa'n bhai' pu iñixchu'
komaarak jannulh ki'n na mit jax dhuuk
bhiji pu bai di'n kir. Ba'p ja titda gu Jesuus
gui' nam mi'p tu'ii':

—Gor xi bhippio'k ku mu ja'p ba' oilhia'.

*Nam tii chu a'gada' gu ge'gérkam na jax
dhui mu'aa' gu Jesuus*

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lk. 22:1-2)

45 Ba' mui' jai' dhit ti jiñ'ñ jamit gu Israel
kam ja'tkam buiñor gu Jesuus na mit tii nat
pui' ji' tu duu, gui' na mit mu dir bha oi
kia'mi'ñ gu Mariiya nam ampik mi'p ka
daraa nam ka guguuxi'ñ. **46** Jai' gu' dai ji
na mit xi boop na mit ja aa'ñdham gui' nam
pariseos jum tiiti'nda' nat jax tu duu gu
Jesuus. **47** Ba' gui' nam jir ja ge'gérkam tuk
ka' gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu
daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, maap
xim daagik gui' nam pariseos jum tiiti'nda'
ma tu a'ga mit mu xi jimik nam pai' tu
a'gada' gu daix a'aixkam, biiñ jamit jup xi

ja baidhak gu ge'gérkam jum aa'ndam, jup
kai'ch am:

—¿Jax jach ba' duñia' gu maa'nkam? Tiñ'
na gu' oidhim nax bhai'm duukam jup
tu bua. **48** Nam gu' dhi' biiñ mu ja'k ji
kaaya' gu ja'tkam no'ch mi' piñ xi ñii'ñ. Ba'
gu ge'gérkam Rooma kam dai nam bhai'
ji bhaaku' no' mit ba maat, bha jimim
dho gu' ya'ch kooda' biiñ dappaam maa'n
jimdam nach ji'k ya' oi'dha', gio nam jich
ialhchulhdha' dhich chiopi'.

49 Ba' gu Kaipaas gui' na jan' piñ gui'
gu oidha' jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam
bhai' ge'chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu
Israel kam ja'tkam, jup ja titda:

—¿Aa gu' aapi'm cham maat ji jia na jax
ja'k jir am? **50** Ni ku pim jax xim aa'panaas
nar am na maa'n maa'nkam piñ mukia'
jich a'mkam biiñ na ji'k ja'tkam ya' dhi
Israel, nam ba' cham biiñ jich kooda'.

51 Ku gu' gu Dios ji nat pui' ja'k jurtuda
gu Kaipaas na ba' pu'ñi ja titda gu jai'
ge'gérkam, na gu' jan' gui' gu oidha' pui'p
jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge'
chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel
kam ja'tkam. Ba' dhi' na pui' ji' kai'ch, gu
Jesuus na aagit jup kai'ch na ja a'mkam
mukia' gu Israel kam ja'tkam, **52** gam sia
gu jai' nam mu ja'p oi'dha' biiñ kap na
ji'x oi'ñga'n, ba' ja'p ji buusnia' na biiñ
maap ba ja jumpada' gui' nam ji'k ti jiigilñ
buiñor guch Gi'kora'. **53** Ba' pui' ja'k maa'n
ñi'ook jup duu mit nam xi chu a'gimik gu
ge'gérkam Israel kam nam sap mu'aa' gu
Jesuus no' mit pai' tii'.

54 Ba'x ixchuixim piñ ba oirida' gu Jesuus,
na gu'x maat nam jax tu a'ga gu ge'gérkam.
Ba jii bhai' dhir Judea namm'i baas ja'k na
pai' Eprain ti tii' na ge' pa'r kiicham, na
amuub bipio' na pai'r gampiñ jix chu gak
kir. Mi' ba' pu oirida' ja biiñ gu noonbi'ñ
nam jax ba oi'ñ.

55 Ba' moop ba miamlhim nam pai'
dhuuk tu piastatda' bhaan paaskua ta'm
gu Israel kam ja'tkam. Mui' piñ ba ji øø am
bhammi Jerusaleen mu dir ja'p kam na jax
a'lhich jir kikcham, nam sap ba' biiñpi' dir
bhai' soi' bam ilhii'ñdha' ampik nam aaya'
nam pai' dhuuk bhai' ji chu piastata' gu
bhaan paaskua ta'm. **56** Ba' biiñ nam ji'k

pu'ñi bhammi aajim Jerusaleen gu ja'tkam, bha ja'p tii ti tikk'a' am gu Jesuus na pai' ja'k jax chu'ii'. Tii tikkada' am bhij'i baapki gø' chiop, jup kai'chdha' am:

—¿Paa chi ba' moo ja'k bhii? ¿Ka' ba' iam ya' aaya' aa chi jano' na pai' dhuuk pik bar piasta ka'? ¿Jax japim ilhii'ñ aapi'm?

⁵⁷ Nam gu' gu ja gø'gørkam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', pui' pu ja titda am biix gu ja'tkam na sap no' jaroi' maadit pai' nii'ñ na oiri' gu Jesuus, jotmoda' ja aagi'ñdha' nam ba' dagia'.

12

*Gu ubii na mi choi'dha' gui' na joidham uub tootnaran gu Jesuus
(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)*

¹ Ba' na xijum maa'n tanoolh pix ba bi'chu' na ba' moo bam aaya' gu bhaan Paaskua ta'm, mui' ma jii gu Jesuus bhammi Betaania na pai' kio gu Laasar gui' nat dua'ñdhak giop bamii' na ba muukix kat. ² Ba'x bhai'm taatit ma chu bhai'ñ jamit gu koi' gu jurnik kam nam tu onbai'ñdha' gu Jesuus, nam gu'x bhai'm taat nat mi' ba ai. Gu Laasar jai'p ma chu juu biima'n gu Jesuus maap ji dharaibuk mi sonpan gui' na bhaan tum kua', gu Marta ba' dai nat pix mui' ji ja bhii'ñ. ³ Ba' gu Mariiya mi' ba ai na pai' daakat tu kua' gu Jesuus ji ua'dat gui' na joidham uub nax dha'ram namiiik, ba' mi' xi choi'dhak tootnaran giop xi gakii'ñxi kuupa'n ki'n. Joidham ba tu uub ji gu' mij'i ba'k chir nam pai' daraa, nat gu' biix kap mij'i ja'p jim tiimo. ⁴ Ba' gu Juudas Iskariote na maadit jir dhi' gu mambhiix gook gu noonbi'ñ gu Jesuus na gatuuk maaxik kisa' nam boi bhiihdha', jup kai'ch mi ja'p daakat:

⁵ —¡Uu gu' alh ja'p moor tu' kub ji ba' dhi'! ¿Cham bhai' aa na alh jum ga'rai ji'k baik jix cha'tmam oo'm aixim ki'n gu tuumiñ mu ja'k ja makia' gui' na alh cham bhai' nam pai' dhir u'ji ki'n tu saba'da'? Na gu' dhi'x dha'ram namiiik, na gu' giilhim joidham uub.

⁶ Ku gu' dhi' na pui' ji' kai'ch gu Juudas, cham tu' ji na moo silhkam jix ja joi'ndat jup kai'ch gui' nam cham tu' bia',

ja'pji na diihl tiix gaamum gu tuumiñ ku ba' tii aa'ndagit nam ga'ra' gui' na joidham uub. Na gu' pui' pu tu buada' na tii umua'ñdhix ka' na kusbioda' gu ja tumñi' gu jai' noonbi'ñ gu Jesuus, diihl xi gaamui ji'k na ilhii'ñdha'. ⁷ Ba'p titda gu Jesuus:

—Aap moo cham jax kai'chdha' jiñ jaduuñ. Matgam gu' dhi Mariiya pu pu kai'ñkam ulhiiñ kat ji dhi' na joidham uub na ba' pu'ñi mi' bañ choi'dha'ñ choonton am no' ñich ya' ba ai, nat gu' xib pui' ba ji buus nam bañ yaaspa' gu ja'tkam. ⁸ Gu' gui' nam cham tu' bia', matgam gammiji ya'p tui'ka' am ji jam bui na pim alh jup xi ja palhbuidhat ku gi ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha', nam gu' cham pai'm ti'ñcho. Gu' aañ matgam ya' pix ja'p bhiichu' ji dhi oi'ñga'n bhaan, ja'p pik ba ji jiiñ chi gu'.

Gu gø'gørkam nam bax mu'aak ka' gu Laasar

⁹ Mui' jai' dhit gu Israel kam ja'tkam pui' ba ti kai mit na bhai' dhir oiri Betaania gu Jesuus. Ba' mui' ma jii mit na mit ti tiigim no' moo silhkam bha oiri, gam na mit bhaan jim iatak nam jix chiigik gu Laasar gui' nat dua'ñdhak giop bamii' gu Jesuus na tii ba yaaspich mukxikam. ¹⁰ Ba' giilhim jix bhaak am gu ja gø'gørkam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, jup kai'ch am nam sap biix mu'aa' gu Laasar biindai gu Jesuus, ¹¹ na gu' sap dhi'r kuiñcha'n na gan mumki nam ba' mui' jai' dhit gu Israel kam ja'tkam mu ja'k pix ba kaichu' gu Jesuus na mit ji chiigik nat dua'ñ, gui' ba' mi' pix ja'p ji bi'iim am.

*Na gø'kam ki'n bhammi ba aaya'
Jerusaleen gu Jesuus
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lk. 19:28-40)*

¹² Mui' ja'tkam bhai'p tu'ii' am ji gu' Jerusaleen nam tu piastat gu bhaan paaskua ta'm. Ba' buimgidhak pui' ba ti kai mit na sap mu ja'k ba jim gu Jesuus bhammi ja'k Jerusaleen. ¹³ Ba' na mit jax i'ki gu ko'kmarak jaaja' mij'i xi ji dhuu'ñ jamit na mit namkim mu na pai' dhir mui' ba jim jup xi kai'chidhat gø' ki'n:

—Ja'p moor jix uañ ji tu' silhkam dhi' na jaroi'r jich gø'kam tuk ya' dhi Israel,

na jaroi' bhaankamu'n ya ja'p oiri guch Gi'kora'!

¹⁴ Ba' gu Jesuus maa'n xim taiñbuidhak gu bhurru bhai' xi dhaibuk mui'p ba tu jimchudim na mit ba tii gu ja'tkam. Pui' ji chu buus na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' nat pai' tum ua'nak bijik nap jum kai'ch:

¹⁵ Aapi'm moo cham tu' bhaan jax jum aa'nda' ji Jerusaleen oi'ñkam.

Pu kani git na mi'ñi dhir bhai' ba jimd'a' gu jam ge'kam tuk alhi'ch bhurru ta'm.

¹⁶ Ku gu' gu noonbi'ñ gu Jesuus pu cham maatit keek'e' am ji na jax ba'rjum duukam biix na ji'k jax tu buada', ni kum cham maatit keek'e' ip gu' mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nam dhi' aagit jup kai'ch. Namm'i ji nat pai' dhuuk muukik gio duadik jup ba jiix dhaam na mit ba' bhai'x maatit ji kai na bak biix pui' tu ua'ñix ji tii na ji'k jax tu buimik gu Jesuus, pix ji nam gu' cham maatit keek'e'.

¹⁷ Ba' biix gui' na mit ji'k tii gu Jesuus nat dua'ñdhak giop bamii' gu Laasar na tii ba yaaspich mukxikam, mu ja'p pix ja'x pui' tu ja a'gi'ñdha' am gu jai' nam chakui maat. ¹⁸ Pui' ku mit ba'x bhai'm ilhdhak mui' xi ñam gu Jesuus mu na pai' dhir mui' ba jim, nam gu' pui' ba te' kee' na joidham jix bhai'm duukam jup tu bua. ¹⁹ Gu' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gu' giilhim jix bhaak am ji, jup jum ti titda' am mi ja'p oipot:

—Dho jaiñ na pim jax ti nii'ñ! Jax jachich gip ba dooda siach chii o'bhalli'ñ? Nam gu' giilhim biix pix mu ja'k ba kaichu'.

Nam ba ga'ngada' gu Jesuus ji'kchi gui' nam griago ñi'ook ki'n tu a'ga

²⁰ Ba' ji'kchi bhai'p oipo am Jerusaleen gui' nam griago ñi'ook ki'n tu a'gada' nam pai'p tu'ii' gu mui' ja'tkam, nam bhai' dhir tu daan xi chu piastatdat gu bhaan Paaskua ta'm ja biim. ²¹ Ba' dhi' ji' nam griago ki'n tu a'ga, mu ja'p ji chiigik ba tikka am gu Piliip gui' nar Betsaida kam na Galilea dibiir bhaan bipio', soi' xi chitda am na ba' ja aagi'ñdha', jup titda am:

—Paa ja'k jax chu'ii' gu Jesuus? No' pich iam jich aa'ñ jiñ jaduuñ. Aach tiix ñio'kdhak ji.

²² Ba' gu Piliip mu jimiik ba aa'ñdhim gu Anrees nam tu' tikka gu ja'tkam, gook dit jamit ba' mui' ma jii na mit aa'ñdhdam gu Jesuus mu na pai'p tu'ii' nam ti tikka gui' nam griago ñi'ook ki'n tu a'ga. ²³ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho nat gu' xib ya' bam ai jia nañ pai' dhuuk muukii giop bamgia' kum ba' ba xiñ maachim nañ jir tu'p tu'm da' guñ jaaduñ. Ya' bar bhaan gu' nañ pai' dhuuk giop ba jimia'x dhaam na pai'x io'm ge'kam ki'n bañ dhaasa' guñ Gi'kora'. ²⁴ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ba' gu kai'ñ gu tiriik, na cham ji'xdha' mui'dha' no' mu pai' pix pu ulhñix, gu' dhi'm aa'nda' ji na mu ja'p jum ixia' dibiir ta'm na ba' mi' dhir buusnii mui' ba kaicha'. Pu'ñi ip ba' aañ, biipi'm aa' nañ jiñ chulhiiñai mukia' ja a'mkam gu ja'tkam nam ba' mi' dhir pu'ñi bhai' ji machia' nañ jir tu'p tu'm da'. ²⁵ Ba' gu jaroi' no' daix aa' na gammijix bhai' tu jimd'a' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, am ti'ñchoka' na cham bhai' tu jimid'a' gatuuk. Gu' ji no' gu' cham tu' bhaan jax jim aagat ti'jiig'iñ aañ jiñ bui, siat chi biix aixim jix buam jum duukam bhai' a'miram ji chu jii, dho gi gu'x bhai' tu jimid'a' ji gatuuk, nañ gu' pu baidhika'x dhaam na pai' gammijix jikgim bap tui'ka'. ²⁶ Ba' gu jaroi' no'x aa' nañ kaichgit jiñ a'mkam ba tu juanda', jum aa' na biix juraa'n ki'n ti jiñ'ñdhat mi' pui' xi jimd'a' nañ ji'k jax tu a'ga, na ba' ja'p ji buusnia' na gammijiñ biim jup tui'ñgida' sia nar pai' dhuuk, na gu'x kiigalhdhat bhaan ba ti niiidhidha' guñ Gi'kora'.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na joootom mukia'

²⁷ 'Aañ moo cham pui' ka tu tatda' ji xib, ampix pui'x buam tu tatda'. Chi na ñich gu' pu kai'ñkam pix bha jii ya' dhi oi'ñga'n, cham bhaai' nañ jax jup ba ji chiida' guñ Gi'kora': "Jiñ palhbuidha' ap jiñ Gi'kora' nam cham ji'xkat jax jiñ dhooda' gui' nam xiñ bhaamki'ñ." Jax dhui na ñich gu' pu kai'ñkam bha jii nañ ya' pui' tu kuugalhdha' nat ji'k jax jiñ chii'n. Gu' ja'pjani nañ tiida': "Jiñ palhbuidha' ap jiñ Gi'kora' nañ ba' pui' tu kuugalhdha' na pich ji'k jax jiñ chiidak bhañ jooot, nam ba' machia' gu ja'tkam nap aap giilhim jir ge'kam."

28 Ba' mi' dhir bhai' ji chu a'ga jix dhaam ja'k pup kai'ch:

—Xiñ palhbuidha' ap jiñ Gi'kora' nañ pui' tu kuugalhdha' na pich jax jiñ chiidak bhañ joot, nam ba' machia' gu ja'tkam nap aap giilhim jir gë'kam.

Ba' gë' ki'n bhai' ba tum ñio bhammi dir jix dhaam pup tum kai'ch:

—Matgam jañich pu pui' ba duu ji. Gë'kam ki'n jix bhai'ñ chaat iñ nap mi' pui' tu kuugalhdhim nañ jax jum titda. Jix io'm jañ jix bhai' bañ chaat ka' no' pich biix pui' ba tu kuugalh.

29 Ba' gu ja'tkam nam mi'p tu'ii' na mit kai nat bha tum ñio jix dhaam dir, pup kai'ch am nat sap tu' pix gë' tir. Jai' ba' maakam pup tii mit, pup kai'ch am:

—Nobii'ñ guch Gi'kora' ji nat bha tu a'gi.

30 Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho aapi'm na bha jam guguuxi'ñ dhi' nat bha tu a'ga, cham tu' aañ, na pim sap ba' ya' dir ja'p ja'k cham jax kam aa'nda'.

31 Nat gu' xib ya' bam ai na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' gu Dios biix gu ja'tkam nam ji'k mi' pui' jimia' na jax jix aa', gio nam ji'k cham mi' pui' jimia'. Gio gu ja'ook na ya' tu daam kïk dhi ol'ñiga'n, mi' pix ja'p ji bi'ya' xib dir. **32** Na gu' aañ nam pai' dhuuk jiñ xissapa' kuruus ta'm, mui' bhai' ji chi ji'ñdha' am aañ jiñ bai.

33 Ba' dhi' pu'ñi ja'k ja titda gu Jesuus gu ja'tkam na ja aagi'ñ na jax ja'k pup duuji mukia'. **34** Ba'p titda am gu ja'tkam:

—¿Gi na ba'p pup kai'ch mi u'uan ta'm nach tu jiñkui'ñdha' nat pai' tu ua'nak gu Moisees na saak guch Xoi'kam na Dios bha jootsa', cham pai' dhuuk mukia' no't pu'ñi ya' ba ai? ¿Jax ji kup ba'p kai'ch nam aap pup sissapa' kuruus ta'm? ¿Ka' gui'p jir jumaich Xoi'kam aa na bhaan tu a'ga mi u'uan ta'm na saak cham pai' dhuuk mukia'?

35 Ba' gu Jesuus pup ja titda ip gio:

—Aañ pix ba jam aagi'ñ iñ jiñ jaaduñ nañ jax jiñ dhuña' joottom, cham jañ moo pui' pix jam titda. Ba' no' pim jix aa' na pim jix chu maax kir bap tui'ka', mi' pim pui' ba jimia' nañ ji'k jax tu a'ga, na gu' aañ ja'p ji buusan nañ joidham gë' tanoor nañ ji'x ya' kapup oiri. Cham maat japim gu' na pim pa ja'k bhiichu' na pim gu'x chu tukgam

kir pup tu'ii'. **36** Ba ti ji'ñdha' pim aañ jiñ bui nañ ya' kap tu'ii' jam bui nañ tu jam bi'ñxi'ñ, na pim ba'ñ biim bap tui'ka' na pai' joidham jix chu maax.

Ba' mi' na pui' xi chu ja a'gidhimik gu Jesuus, mi' pix ja'p ji bhii, pu jii o'ñchixim. Cham pai' ka tii mit.

Na jax jir jum duukam nam ba' cham ti ji'gi'ñ gu Israel kam ja'tkam buiñor gu Jesuus na ti tu ja a'gi'ñ

37 Ba' pu cham ti ji'gi'ñ am gu Israel kam ja'tkam buiñor gu Jesuus sia ku tii ja nii'ñchudat jix bhai'm duukam pup tu bua.

38 Pui' ji chu buus nat ji'k jax tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, nap pup jum kai'ch:

Cham ji'xkat jiñ ji'ñ jamit gu ja'tkam jiñ Gi'kora' nañ alh tii pup tu ja a'gidhimik, ni sia kuñ chii ja nii'ñchudat jix bhai'm duukam pup tu bua.

39 Gio ba' ja'pnip tu ua'nak gu Isaiiyas kum ba' cham ti ji'gi'ñ gu Israel kam ja'tkam buiñor gu Jesuus, na ja'pni mui' ji kiksa:

40 Gu Dios pix pup tu duu ji gu' nam ba' cham maatit ti nii'ñdha' sia kum tii ti nii'ñ na tu' jax pup jum bua, panaas ku moo kuukup ka' gu ja buupui, ni nam cham maatit kë'kë' na jax jir jum duukam ka' sia kum tii kë' na ji'k jax tum a'ga gu ñio'ki'ñ, nam jax dhui pix cham soi'm ilhdha' buiñor na ba' cham tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara'.

41 Pux maat jia gu Isaiiyas na guch Xoi'kam giilhim jir gë'kam, pui' kut ba' pu'ñi ja'k tu ua'nak na dhi' aagit pup kai'ch na ji'k jax tu duñia'!

42 Kum ti gu' moo siamri mui' ti ji'ñ ji gu Israel kam ja'tkam buiñor gu Jesuus, kux gu' iam, gam sia jai' dhit gui' nam jir ja gë'gërkam tuk. Dai ji na gu'x ixchuixim pix nam cham machia' gui' nam pariseos pup tii'nda', nam gu'x ja ñibhi'ñ nam ja iattulhdhai ja bai gu jai' gë'gërkam pu mai' ja ardimia' mi' dhir gë' chiop no' mit jax dhuuk maat. **43** Nam gu' kax joojoi'ñ nam mi' pui' jiimda' nam jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu ja'tkam, cham tu' na jax ja'k jix

aa' gu Dios, gam nam kax aa' nam mu dir bha ja'k biix pix tu' ka'm ja niidhat pix jix bhai' ja titdada' gu ja'tkam. Gu' no' mit ba maat nam ba kaichu' gu Jesuus, pu maa'n jimdam ja bhaamkidha' am jia.

Gu Jesuus nap kai'chdha' nam jum tul-hiiñ'a' gatuuk gui' nam ji'k cham mi' pui' jimia' na jax tu a'ga

⁴⁴ Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus ge' ki'n nam ba' kęek':

—Gu jaroi' no't ba ti jii'ñ aañ jiñ bui, biix buiñor ti jii'ñdhaip jum duñia' guñ Gi'kora' nat bhañ joot. ⁴⁵ Piam no't jaroi'x bhai' bañ maat nañ jir tu'p tu'm da', biix gui' nat bhañ joot jup ba machia' nar tu'p tu'm da', cham tu' dai aañ. ⁴⁶ Na ñich gu' aañ bha jii jia ya' dhi oi'ñga'n nañ ya' tu ja bi'ñxidha' gu ja'tkam nam jix chu tukgam kir jup tu'ii', na gu' aañ ja'p ji buusan nañ joidham ge' tanoor, na ba' gu jaroi' na ba ti jii'ñdha' aañ jiñ bui, jix chu maax kir ji bi'ya'. ⁴⁷ Cham tu' nañ aañ ya' eejji pui' xi ja titdaimii nam giilhim jix u'ua'tulhdhix ba ja tulhiiñchuda', gu' ja'pji nañ ja'kbui' kat ya' ja palhbuidha' ji nam jax dhuuji cham jum tulhiiñ'a' gatuuk. Mi' dhir jam ba' diihl jup bam tigia' no' mi' pui' jimia' nañ ji'k jax tu ja a'gidha', piam ku gu' cham. Diilh ba' bax maat guñ Gi'kora' na jax ja dooda'. ⁴⁸ Piam kum jai' dhit cham jiñ kaim nañ ji'k jax tii tu a'ga nam cham jiñ kiigalhdhat, cham jax bua dho. ¿Jax jañ gip ja tiida' aañ? Jumaix jai'ch ji gu' gui' na pik ja aagi'ñdha' nam kuiñcha bia' jan' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, dai na xi ja aa'ñdhai na mit silhkam cham mi' pui' jii nañ ji'k jax tu ja a'gi'ñ xib. ⁴⁹ Nañ gu' aañ cham tu' diihl pix pui' tu a'ga jia gammiji nañ diihl jax iñhii'ñ, ja'pji daipu' nat ji'k jax pix jiñ chiidak bhañ joot guñ Gi'kora'. ⁵⁰ Na ba' gu jaroi' no't jiñ kęek mi' pui' ba jii nañ ji'k jax tu a'ga, pu baidhika' guñ Gi'kora' jix dhaam ja'k na pai'p tu'ii', na gu' gui' pix jir ñio'ki'ñ dhi' nañ ji'k jax tu jam a'gi'ñ, nat gu' pu'ñi ja'k xiñ aa'ñdhak bhañ joot.

13

Gu Jesuus na ba ja bopkoñdha' gu ja tooton gui' nam ji'k kaichu'

¹ Ba' takaab dir na ba' moo bam aaya' gu bhaan Paaskua ta'm nam pai' dhuuk tu piastatda' gu Israel kam ja'tkam, pux bhai' bax maat gu Jesuus nat bam ai na pai' dhuuk giop ba Jimia'x dhaam buiñor guch Gi'kora' nat pai' dhir bha jii. Cham jax bua sia ku mit diihl ya' ji bii gui' nam ji'k kaichu', na gu' pui' na jax jix ja joi'ndat bax ja da'da' sia kut ba jii nat jax jix ja joi'gilh ya' dhi oi'ñga'n na ja biim oilhimik.

² Ba' na mit pai' dhuuk ba ji chu juu gu jurnik kam, gu ja'ook pui' ja'k ba jurtuda gu Juudas Iskariote maraa'n gu Simoon Iskariote na sap maaxik kiisa' gu Jesuus nam boi bhiiçhdha', dai pui' pix bam aa'mi' dhaakat na tii tu kua'. ³ Gu Jesuus pui' pix xim aa' jura'ram bhaan nat bam ai na pai' dhuuk giop ba Jimia'x dhaam buiñor gu Dios nat jaroi' bha joot. Pux bhai'x maat gu' na biix bhaan ji chu bi'ya' sia nar tu', gam na biix tu daam ba kiika' ya' dhi oi'ñga'n. ⁴ Pui' xim aagat ba' moo jotmoda' nat jax kikbo mi' na pai' daakat ka tu kua' gu jurnik kam, bhai' ji kua gu teb kutuuna'n na daam dir tii'chu', mi ja'p xi dhaasak bhai' ji bhii maa'n gu jannulh joidham jix moik. Mi' dhir ba' bha ja'p xi buraaak jurban ⁵ bhai' ji ja bopkoñ gu ja tooton gu noonbi'ñ, dai nat jax ja'aa ta'm tua gu suudai', gu jannulh ki'n ba' xi ja gakii'ñxidhidhat gui' nat bha ja'p xi buraaak jurban.

⁶ Ba' na pai' dhuuk gu Peegro tiip bax bopkoñdham gu tootna'n, cham aa', jup kai'ch pix:

—¿Aañ aap moo pui' pik ba jiñ bopkoñdha' guñ chooton jiñ jaduuñ?

⁷ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Matgam gu' saalh ka maachim ap jiñ jaduuñ na jax jir jum duukam nañ ba' jam bopkoñi'ñ gu jam tooton. Gu xib gu' chakui ji nap maat.

⁸ Ba' gio bhai'p ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—¿Cham aa gu' aañ moo chakuiñ bopkoñdha' ap tu'ñ chooton? Nap gu' aap giilhim jir ge'kam, cham tu'r jum jupaabkam iñi.

Ba'p titda gu Jesuus:

—Dho bak gu' cham tu'ñ bui kap tui'ñgida' ap no'p cham aa' nañ jum bopkoñdha' dhim tooton.

⁹ Ba' gio mui'p ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—Xiñ bopkoñi'ñ ku giñ jaaduñ. Biix xia dhiñ ñoonob jap jiñ bopkoñdha' gio ba' dhiñ mo'. Aañ jix aa' ji nañ gammijim buip tui'ñgida'.

¹⁰ Ba' gio mui'p ji ñio gu Jesuus, jup titda:

—Jax dhui nax kikii' gu jam noonob gio gu jam moom, na pimit gu' kia'pix batbia. Cham jum aa' nañ jam bopkoñdha', dai ji dhi jam tooton nat ba dírbat na pim ki'n jiim nañ ba' ya' jam bopkoñi'ñ, sia ku pim cham tu' moo biix jix batbix na pim ji'k jiñ kaichu'.

¹¹ Na gu' pu bax maat gu Jesuus na maadit maaxik kiisa' nam boi bhiichdha'. Pui' ku ba'p ja titda nam cham tu' biix batbix nam ji'k kaichu'.

¹² Ba' nat pai' biix ja tiimo nat ja bopkoñ gu ja tooton, gio mup ji dhaibu sonpan gui' na bhaan tum kua' xi chi'iik ip gio gu tēb kutuuna'n. Mi' dhir ba'p ja titda:

—Jix maat japim aa na jax jir jum duukam na ñich ba' jam bopkoñ gu jam tooton? ¹³ Aañ silhkam dhor ge'kam na pim jax bañ chiiti', gio nañ bixchu'x aichu'n. Cham tu'r gama ja'k na pim jax kai'ch jiñ jaaduñ. ¹⁴ Kuñ chi gu' jam bopkoñ ji gu jam tooton sia kuñ giilhim jir ge'kam gam nañ bixchu'x aichu'n nañ pu tu duñia' na pim jax bañ ñii'ñ. Aapi'm ba' diihl ya' dir ja'p ja'k pui'p xim bopkoñdhat gu jam tooton biix ji'ma'n. ¹⁵ Na pim jax bañ ñii'ñ aañ na ñich jam duu, pu'ñi ja'k japim ba'p tu kuugalhdhidha' aapi'm gammiji ti'ñchokat. ¹⁶ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax maa'n gu tujuandam na mi' pui' xi chu duñiidha' na ji'k jax tiidaidha' gui' na buiñor tu juanda', na gu' bita'n jup tui'ka', cham tu' ja'xbui'p jir ge'kam ka' gu' na jax gui' na mi' buiñor tu juanda'. Gio ba' ja'pni ip na jax gu jax chu'm tujuandam no' mit pai' joot na jimia', mu jimia' dho na gu'x mat ka' jia nar tujuandam ka' pix, cham tu' pui' na jax gui' na mu jootsa'. Aapi'm ba' pu'ñi ip jiñ jaaduñ. ¹⁷ Mi' pim pui' xi chu duñiidhat na pim jax jiñ ñii'ñ nañ jam bua gio nañ tu jam a'gi'ñ no' pim jix maat na jax

jir jum duukam, na pim ba'x jiikgim jup tui'ka'.

¹⁸ 'Sia kuñ gu' cham tu' moo biix jup jam titdat jup kai'ch na pim ji'k ya'p tu'ii', nañ gu' aañ jix maat nañ ji'k pix ja daa' gui' nam gammiji bañ kaichgida'. Na gu'm aa' na pui' tum kuugalhdha' nat jax tum ua'nak bijik nap jum kai'ch: "Maadit bhai' jiñ bhaamki gui' na mit ji'k jiñ biim tu juu." ¹⁹ Xib dir jañ pui' ba pup xi jam titdañ jaaduñ na pim ba' ba pup jix mat ka', ampik na pui' tum kuugalhdha', na pim ba'x io'm ba ti jiigi'ñdha' no't pui' ba tum duu na aañ pix jir di' guch Xoi'kam nañ jax pu bar di' sia bijik dir. ²⁰ Pu ka nañ moo silhkam ya' pu jam tiida', na gu jaro'i' no't jix kiigalh gu jax chu'm jiñ chujuandam tuk, no' mu ja'p pai' jimat jiñ a'mkam tu a'gim, ja'p ji buusnia' na aañ na xiñ kiigalhdha'. Gu' ba' gu jaro'i' na xiñ kiigalhdha' aañ, guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii' nax kiigalhdha' ip nat jaro'i' bhañ joot.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na sap gu Juudas maaxik kiisa' nam boi bhiichdha'
(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lk. 22:21-23)

²¹ Ba' mi' na pu'ñi xi kai'chimik gu Jesuus, bhai' pix joi'ndara' ji chum suulh, jix buam bhai' jim ilh ii'mdagaram bhaan. Ba'p ja titda gu noonbi'ñ:

—Maadit aapi'm moo maaxik jiñ kiisa' nam boiñ bhiichdha' gu ja'tkam. Aañ moo ya' pu jam titda.

²² Ba' gu noonbi'ñ bhai' pix xim ninii'ñ am, nam gu' cham maat na jaro'i' ba' aagat jup kai'ch na pui' maaxik kiisa'. ²³ Ba' maadit gui' nax io'm jix dha'da' gu Jesuus mi' dhir ja'p daa sonpan. ²⁴ Ba' gu Peegro ja'p xi dhuiñxi na sap mi' dhir tikka' na jaro'i' ba' aagat jup kai'ch na pui' maaxik kiisa', na kapbhai' mi sonpan daa. ²⁵ Ba' gui' amuub dir jup ba tikkax dhupii'ñ ki'n, jup titda:

—Jaroo ba' da' gui' na pui' maaxik jum kiisa'ñ jaaduñ? Jax chu'm jir di'?

²⁶ Ba' gu Jesuus jup xi aagi'ñ, jup titda:

—Dho nap pix nii'ñdha' nañ jaro'i' ti bi'ñxidhai mu ja'k xi makia' gu timkalh. Dhi'r di' ka'.

Ba' pui' xi chi'iik, nat jax daa gu timkalh, xi chi bi'ñxidhak mu ja'k xi maa gu Juudas Iskariote, maraa'n gu Simeon Iskariote. ²⁷ Ba' nat kia'pix maa'n bhai' ba kii, bhaan pu baa gu ja'ook. Ba'p titda gu Jesuus:

—Xib jap ba' ba jimda' Juudas nap jax pui'x chu duñiim saak, dai na moo jotmoda' git.

²⁸ Ba' pu ni maadit gu biix nam ji'k mi dharaa kut jix maatit kai gu Jesuus na jax kai'ñkam pui' titda gu Juudas. ²⁹ Ja'p jum aa' am na jax kai'ñkam jup titda na ba tu taañmira' gu tu' nam tu bhaidha' gu bhaan paaskua ta'm, piam ku na ba ja makia' ji'k gu tuumiñ gui' nam cham tu'bia', nam gu'x maat na gui' umua'ñdhix na kusbioda' gu ja tumñi' biix nam ji'k jir noonbi'ñ gu Jesuus.

³⁰ Ba' nat jax pix mi' ji jugio gu timkalh nat maa gu Jesuus, mi ja'p pu bhii gu Juudas nat jax kikbo pui' cham jax ji chi'iik. Bar tukaa' ji ba' gu'.

Gu Jesuus na ba tu daasa' nam sap xim ja joi'g'nda' gui' nam kaichu'

³¹ Ba' mi' dhir jup kai'ch gu Jesuus nat pai' pu ba jii gu Juudas:

—Xib dho gi ba' ampix jum ai ji nam pai' dhuuk am xi machia' gu ja'tkam nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na guñ Gi'kora' nat bhañ joot. ³² Na gu' nañ pai' dhuuk duadii giop bamgia' mu dir koi'ñga'n tir, dhi' bhaan bax maati' ka' na gui'ñ buip tui'dhi' na gilhim jir ge'kam. Pu'ñi duuji ba' ba matgilhia' ip nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na guñ Gi'kora', pui' kuñ ba' biixchu'x aichu'n nañ pu tu duñia' bhaankamu'n. ³³ Ba' xib am tii pup ba jir boi cha'm kam iñ jiñ jaaduñ, cham jañ tu' mui' ya' ka juruuñdha' jam bui. Aapi'm chi ba' nai' tii ji chu gaaga' na pim gio tii ba xiñ chiigik ka', ji na pim gu' cham pai' kañ chigia', na pim gu' cham ji'xdha' aaya' nañ pai' ja'k bap tui'ka' no' ñich ya' dir ba jii, pui' nañ jax jup ba ja titda jan' gu Israel kam ge'gerkam. ³⁴ Dai nañ ja'pni ja'k xi chu daasai aapi'm jam bui na tu aagix ka' xib dir, na pim joidham xim ja joi'ndat jix bhai' kai'chit tu oi'ñka' biix ji'ma'n, ja'p na jax aañ nañ xi jam joi'ndat xi jam da' biix ji'ma'n aapi'm, ³⁵ nam ba' bhai' ji machia' gu ja'tkam na pim aapi'm

joidham jir jix bhabhai'kam na pim ji'k bañ kaichu'.

*Gu Jesuus nap tiida' gu Peegro na sap pu
ti'ya' na cham tu' kaichu'*

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lk. 22:31-34)

³⁶ Ba' gu Peegro bhai' ba tikka gu Jesuus, jup titda:

—¿Paap gi moo ja'k bhiiya'ñ jaduuñ kuch ba' pui' cham pai' kam tigia'?

Ba'p titda gu Jesuus:

—Dho maakam ja'k dho, na pai' ja'k cham bhaai' nap jax jiñ oidha' gu xib nañ gamai' ji jimia'. Ku ba' gu' aap cham jax jum aa'nda' ji, nap gu' saalhim bhai' pix pui'p bhiiya', bhammiip jup ba ji buusnia' nañ pai'p tui'ka'.

³⁷ Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Pu xiib ji nañ pix mi dhaibu aañ nap pai' dhuuk gamai' ji jimia'ñ jaduuñ. ¿Kux ba' gu' aañ pai'p bi'ya' dñlh? Daas iñ dho nañ mukia' jum a'mkam no'ñ xi ilhii'ñ.

³⁸ Ba' gu Jesuus jup titda:

—¿Paap gip daas nap mukia'ñ a'mkam Peegro? Pu ka git nap ja'xñi pu baikim pui' ba ti'ya' nap cham tu'ñ kaichu' na ba' pik moo ba jiiñkia' gu takaarui', aañ moo ya' pum titda.

14

Gu Jesuus nap kai'chdha' na gui'r di' gux ki' boi

¹ Aapi'm moo cham tu' bhaan jax jum aa'nda'ñ jaaduñ, Dios japim pix ti'ñchokat buiñor jix biiñak ka' gammiji, gio ba' aañ jiñ bui ip. ² Matgam bhammi na pai'p tu'ii' guñ Gi'kora', mui' kap jir ba'pki chir ji na pai'x bhaai' na pim oi'ñcha' biix ji'ma'n, aañ moo ya' pu jam titda. ¿Kux ba' gu' aañ pui'p ba jam titdada' git aa gu ja'p pix no' cham jir silhkam ka' git? Chakui ji nañ pui' jam tiida' git. Ba' aañ biipi' mui' xi jimia' xib nañ ba ti ki'mpiga' bha ja'p na pim jax aaya' biix ji'ma'n. ³ Gioñ ba' bhai'p jim nañ ji'x jix bhai' xi chu dui nañ bha jam bai'ñmira' na pim bhammi ja'k ba oi'ñchapu' jiñ biim nañ pai' kio, na pim ba' gammiji jiñ biim jup tui'ka'. ⁴ Xib japim dho ba' bax maat jiñ jaaduñ na pim jax dhui aaya' nañ pal' ja'k jim, nañ gu' ba jam aagi'ñ.

⁵ Ba' bhai' ji ñio gu Tomaas, jup titda gu Jesuus:

—Pu cham maat ich jax dhui nap pa ja'k bhiichu'ñ jaduuñ. ¿Jax jachich gi dhuip ba ai gu diilh bhammi pai' nap tu aa', nach gu' cham maat gu boi nach pai' jax ji bhiyya?

⁶ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Aañi' dhor di' gux kii' boi na bhaan jum bhibhii jix dhaam ja'k na pai' cham ka tu muuki'. Jum aa' na aañ jiñ bui ti jii'ñdha' gujaroi' na ba' Jimia' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora!. ⁷ Na gu' no' pim jiñ bui ti jii'ñdhat jix bhai' ba xiñ maat nañ jir tu'p tu'm da' aañ, biix bhai' ji machia' pim na ji'x jir ge'kam guñ Gi'kora' bhammi na pai'p tu'ii'. Pui' na jax xib na pim gu' bax maat na ji'x jir ge'kam, na pim gu' diilh jam buupui ki'n ba niiñ.

⁸ Ba' gu Piliip bhai'p ji ñio, jup titda ip gu Jesuus:

—Eap xich chii'ñchodak gu Dios na jax chu'm ti niiñ jiñ jaduuñ, nach ba' cham jax jich aagit dai gui' bhaan titii'ñchoka' pix ba'.

⁹ Ba'p titda gu Jesuus:

—¿Kux chakui aap jiñ maat Piliip nañ moo mui' chanoolh jam biim ba oiri? Gi nañ jup jam titda na gu jaroi' no't jix bhai' bañ maat aañ nañ jir tu'p tu'm da', biix bhai'p ji machia' nar tu'p tu'm da' guñ Gi'kora!. ¿Jax ji kup ba'p kai'ch nañ pui' jam tii'ñchoda' na jax chu'm ti niiñ? ¹⁰ ¿Ka'p ji cham ti jiig'iñ aa Piliip nañ jup kai'ch nañ aañ buiñor jup tui'dhi' guñ Gi'kora', gio na guñ Gi'kora' mu dir bha ja'k jiñ buip tui'dhi' ip? Jax dhui nañ moop jam titda ip nañ aañ cham tu' pui' tu a'ga gammiji nañ diilh jax ilhii'ñ pix, daipu' ji na jax pix jiñ chiidaim guñ Gi'kora' nañ buip tui'dhi'. Gui' pix jiñ a'm dir jix bhai'm duukam jup tu bua, nach gu' gook dit maa'n ii'mda'p duuk. ¹¹ ¿Ka' moo ja'p jix xijai aa na pim ti jii'ñdha' na silhkam aañ jiñ buip tui'dhi' guñ Gi'kora', gio nañ aañ ya' dir mu ja'k buiñor jup tui'dhi' ip? Ja'pji na pim ba ti jii'ñdha'ñ jaaduñ, na pim gu' ba ti niiñ nañ joidham jix bhai'm duukam jup tu bua bhaankamu'n, nach gu' kai'ñkam gook dit maa'n ñi'oook jup duuk. ¹² Pu ka nañ moo tu' silhkam ya' jam aagi'ñdha'ñ jaaduñ, na gu jaroi' no' biix juraa'n ki'n ti jiig'iñ aañ

jiñ bui, pui' bixchu'p bax chu aichu'nda' na pu tu duñia' jix bhai'm duukam ja'p na jax aañ. Jix io'm ge'ger jix bhai'm duu'nkam ba xip tu buada' no' ñich aañ ba jiix dhaam buiñor guñ Gi'kora!. ¹³ Ba' no' ñich pu'ñi ba jii, bhammi dir dai nañ bhai' ba jam joochxi'ñdha' gu tu' na pim ya' dir mu taanda' guñ Gi'kora' aañ jiñ bui jix biñak kat, na ba' bhaan jix maati' ka' nach silhkam gook dit maa'n ii'mda' pix jup duuk guñ Gi'kora' na giilhim jir ge'kam. ¹⁴ Ti'ñchokat japim moo na pim aañ jiñ bui pix jix biñak kat mu taanda' guñ Gi'kora' gu tu' na jam a'm jum aagaidha!. Aañ ba' pu maa'n jimdam bha jam joochxidha', nañ gu'x mat ka' na pim aañ jiñ kaichu'.

Gu Jesuus nap kai'chdha' na bha ja joochxidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'gui'nam ji'k ba kaichgida'

¹⁵ 'Gu' ba' xib na pim bañ kaichu', dai na pim mi' pui' xi jiimít nañ ji'k jax jam titda, no' pim dho ji baabui' silhkam jix aa' na pim tu' ka'm bañ ñii'ñdha' ya' dir ja'p ja'k, piäm ku gu' cham. ¹⁶ Aañ ba' bhammi e'ji soi' tiida' guñ Gi'kora' na bha jam joochxidha' gui' na gammiji jam buip tui'ñgit jam nuukdaidha' na cham tu' jam duñia', gam na jam guguuxdhatgida', na gu' gui' cham pai' ka Jimia' no't pix ya' ba ai, cham pui' na jax aañ nañ bar boi cha'm kam. ¹⁷ Gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'ñ dho aagit jup kai'ch na jam a'm bam tajaana' no't bhai' ba jam joochxi guñ Gi'kora' dai aapi'm na pim ji'k bañ kaichu'. Gui' nam ji'k cham ti jiig'iñ aañ jiñ bui dho gi gu' cham ji'xdha' ja a'm jum tajaana' ji, nam gu' cham mat ka' nar tu'p tu'm da'. Aapi'm na pim gu'x bhai' bax maat nar tu'p tu'm da'. ¹⁸ Ku ba' gu' cham tu' ji nañ moo gammiji pu diilh ya' xi jam iabui no' ñich ya' dir ba jii, gioñ bhai'p jim ji matgam ya' aapi'm jam bui, pui' nañ jax jam biim ba oirida'. ¹⁹ Dai gui' nam ji'k cham ti jiig'iñ aañ jiñ bui dho gi gu' pu cham pai' kañ chigia' am ji no' ñich pix ya' dir ba jii. Aapi'm na pim ji'k bañ kaichu' dho gi gu' pux bhai'ñ ñii'ñdha' ji maa'n na jax, nañ gu' jam buip tui'ñgida', gam na pim gammiji pu ba duduaka' ya' dir ja'p ja'k gu jam i'ii'mda' bhaan ja'p na jax aañ. ²⁰ Jano'

dir nañ pai' dhuuk duadii giop bamgia' mu dir koi'ñga'n tñr, jix bhai' ba machia' pim na silihkam jiñ buip tui'dhi' guñ Gi'kora', gio aañ ya' dir mu ja'k buiñor jup tui'dhi' ip. Biix japim bhai'p ji machia' nañ aañ jam buip tui'dhi' na pim ji'k bañ kaichu' na pim jiñ bui ti jiig'iñ. ²¹ Na gu' gu jaroi' no't jiñ keek mi' pui' ba jii nañ ji'k jax jam titda, dhi' bhaan bax maati' ka' na silihkam jix aa' na tu' ka'm jiñ ñiidhat ba xiñ kiigalhi'ñdha' gammiji, mi' dhir ba'x bhai' bhai'ji machia' nañ jir tu'p tu'm da', gio ba' nax joi'ndat ba tigia' guñ Gi'kora' no' pu'ñi mi' pui' ba jim nañ ji'k jax tu a'ga.

²² Ba' gu Juudas gui' na cham tu' Iskariote jum da'nsa bhai' ba tikka gu Jesuus, jup titda:

—Jax ku ba' cham jup bhaai' nam machia' nap jir tu'p tu'm da'gui' nam cham ti jiig'iñ aap jum bui ku ba' moo dai aach pix jup jix mat ka' nach ji'k jum kaichgida'?

²³ Ba' mui' ji ñio gu Jesuus, jup titda:

—Dho nam gu' cham jiñ maachim ka' jia, nam gu' cham jiñ kiigalhi'ñdha' nam cham ji chì jiñ ñidhat ka' aañ jiñ bui. Gu' gui' no' ba ti jiig'iñ aañ jiñ bui ba xiñ maachim ka' ji nañ jir tu'p tum da', pui' ku ba' mi' pui' ba jimda' nañ ji'k jax tu a'ga xib, ba' guñ Gi'kora' jix joi'ndat tiigii bax kiigalhi'ñdha' ip. Ba' mi' dhir dai nach buiñor bap tui'ñgida' gammiji biima'n guñ Gi'kora', ja'p ji buusnia' nach bhai' pu ba oi'ñka' bhaan. ²⁴ Ba' gu jaroi' no' pu'ñi cham jiñ kiigalhdhat cham ti jiig'iñ aañ jiñ bui, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham ji'xdha' mi' pui' Jimia' nañ ji'k jax tu a'ga xib bhaankamu'n guñ Gi'kora'. Na gu' nañ jax ba jam titda bo jia na guñ Gi'kora' jir ñio'ki'ñ dhi' nañ ji'k jax tu jam a'gi'ñ, cham tu' aañ diih nañ jax ilhii'ñ.

²⁵ 'Aañ daipu' pu'ñi ja'k pix xi jam aa'ñdhai nañ jax ba jam titda nañ ji'x ya' kap tu'ii' jam bui. ²⁶ Gu' no't jiñ a'mkam bhai' ba jam joochxi guñ Gi'kora' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda', biixchu'ji na bhai' ji jam mattuda' nañ tu' cham jam aagi'ñ xib, gio na gammiji jam ti'ñchoxi'ñka' dhi' nañ ji'k jax tu jam a'gi'ñ na pim ba' cham mik bua'.

²⁷ 'Ba'aañ dhi' bhaan pui' jam guguuxi'ñ, na pim ba' moo joidham jix jijikgi' jup

tui'ka' no' ñich aañ ba jii, na pim ba' cham tu' bhaan jax jim aagat jix chotdon ka'. Cham pui' na jax gui' nam cham ti jiig'iñ aañ jiñ bui nam tu' na pix bhaan jix buam jum aagit jix chotdon ka', ji'x pix jam tii sap pik ba'x bhai' bam taat ka'. ²⁸ Gio na gu' nañ jax ba jam titdañ jaaduñ nañ jup kai'ch bo nañ alhio pix bhammi xi ñorgirai buiñor guñ Gi'kora' gio ya'p aaya' jam bui nañ jam biim oirida'. Gu' ji na pim gu' aapi'm panaas jix buam bam aa' nañ pui' xi jam titda nañ bar boi cha'm kam. ¿Aa ku pim ji gu' pix jix bhai'm ilhdha' ji nañ ba jam aagi'ñ nañ bar jimdam jix dhaam buiñor guñ Gi'kora' nax io'm jir gë'kam, cham tu' pui' na jax aañ, no' pim baabui' tu' ka'm jiñ ñiidhat ba xiñ dhaan na pim bax maat nañ jir tu'p tu'm da'? ²⁹ Ku ba' gu' dhi' pui' tum duñia' ji kia', sia ku pim gu' ya' cham pik jiñ jiig'iñ. Xib dir jañ moo pui' ba pup xi jam titda na pim ba'ñ jiig'iñdha' no't pui' ba tum kuugalh.

³⁰ 'Xib jañ cham tu' mik ka tu a'ga' aapi'm jam bui, na gu' amuub ba jimchu' gui' na ya' tu daam kiik na ji'x oi'ñga'n, sia ku gu' tii cham tu'r jiñ jupaabkam. ³¹ Gu' ji na gu'm aa' na pui' tum kuugalhdha' nañ jax ba jam titda, nam ba' machia' gu ja'tkam nañ aañ tu' ka'm ñiidhat mi' pui' jim na jax jix aa' guñ Gi'kora', pui' kuñ ba' biix pui' tu kuugalhdha' nat ji'k jax jiñ chiidak bañ joot. Ja'pni dho. Maigor jach ba jiimda'.

15

Gu Jesuus nap kai'chdha' na gui' pui' ji buusan na i'ii

¹ 'Aañ pui' ji buusan jia na jax maa'n gu i'iiix gui' na jax chu'm jix iibhai'ñchalhi', guñ Gi'kora' ba' pui'p ji buusan nar i'xchadam, nax bhai' bua gam na mi chui'chxidhat mi bapga na ba' cham gakia'. ² Ba' no' maa'n cham i'bhai'ñchar gu mamraga'n dhi i'iiix, iikii mai' bua' guñ Gi'kora'. Piam ku gu' i'bhai'ñchar, dai na ja'p jix bhai' xi kii'mpiga' dho, gio na xi kuu'mpiga' na ba' joidham xiboorkai jix io'm mui' ba iibhai'ñcha'. ³ Aapi'm pu'ñip ji buan jiñ jaaduñ na jax gu mamraga'n gu i'iiix, na pim gu' ba kii'mpigix gu jam jujur am bhaan na pim ba ti jiig'iñ biix nañ ji'k jax jam titda. ⁴ Ba'

xib ya' dir ja'p ja'k dai na pim pix bhaan ji baapmigia' na pim gammijiiñ buix biiñak ka', ja'p na jax aañ nañ gammiji jam buip tui'dhi', nach ba' pu'ñi duuji gook dit maa'n ii'mda'p duuka'. Na gu' dhi' ja'pni jia na jax maa'n gu mamraga'n gu iñix no' iikix kam mummu ja'p pai' pix kaat miñ, dai na bhai' pix ji gakia'. No' bha chu daa' ji toonaram gu iñix na ba' i'bhai'ñcharda'. Aapi'm ba' pu'ñip ji buan jiñ jaaduñ, cham ji'xdha' tu' jax dhuñia' pim jix bhai'm duukam gu aapi'm diñlh pix no' pim cham aañ jiñ buix biiñak kat. Jum aa'nda' ji gu' na pim biñpi'x biiñak ka' aañ jiñ bui na ba' pui' ji chu buusnidha' jax ña pim jix chu duñiik ka'.

⁵ 'Aañ xib pui' ji buusan na jax gu iñix nañ jax ba kai'ch, aapi'm ba' na pim ji'k bañ kaichu' ja'p ji buan na gu mamraga'n. Ba' no' pim moo jax dhuuk gammiji mi' pui' jiimit jix biiñak aañ jiñ bui, aañ gammiji jam buip tui'ñgida' ip. Ba' mi' dhir bixchu' bax chu aichu'nda' pim na pim pu tu duñia' na tu'r jix bhai'm duukam, ku ba' gu' no' pim aañ jiñ buix biiñak kat jup tu bua ji na ba' pui' tum duñia'. No' pim gu' aapi'm diñlh pix pui' tiix chu duñiik, dho gi gu' pu cham tu' jax dhuñia' pim ji. ⁶ Piam no' gu' jaroi' maadit cham mi' pui' jimdat jiñ buix biiñak, dho gu' pu cham tu'ñ dho buiñor kap tui'ñgida'. Dhi' ba' ja'p ji buusnia' na jax gu iñix gu mamraga'n no' cham ka i'bhai'ñchar na iikii mu baas bua' gu i'xchadam. Mi' dhir na pai' xi gakia', dai na ba miidha'.

⁷ 'Gu' no' pim moo mi' pui' jiimit nañ jax tu jam a'gi'ñ gammijix biiñak kat aañ jiñ bui, jam keeket jam maakidha' ji guñ Gi'kora' sia tu' na pim ya' dir mu taanda'. ⁸ Gio na gu' joidham jix bhai'm taat ka' no' pim aapi'm pu'ñi joidham biix jam jur ki'n jix biiñak kat aañ jiñ buix bhai'm duukam jup tu bua jiñ a'mkam, aapi'm ba' bar di' ka' gui' nam tu' silhkam bañ kai'chgiða'. ⁹ Aañ xi jam joi'ndat xi jam da' jia jiñ jaaduñ na pim ji'k bañ kaichu'. Ja'p na jax xiñ dha' aañ guñ Gi'kora', pu'ñiñ jup xi jam da'da' aapi'm no' pim gammijiiñ buix biiñak. ¹⁰ Pu kani git no' pim aapi'm moo mi' pui' jiimit nañ jax ba tu jam a'gi'ñ pix bhaan ji baapmigim na pim jiñ buix biiñak, xi jam joi'ndat jañ dho xi jam da'da' maa'n

na jax, ja'p na jax aañ na gu' xiñ dha' guñ Gi'kora', na gu'x maat nañ mi' pui' xi jim na jax ja'k jix aa' gam nat jax jiñ chiidak bhañ joot.

¹¹ 'Dhi'ñ pix bhaan jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ nañ jax ba jam titda, na pim ba' moo gammijix jiñkgim pix jup tui'ka' aañ jiñ bui, ni palhiip ku pim am tu' bhaan jix buam jum aa'nda'. ¹² Gio ja'pniñ ba' moo tiip kai'chit jiñ jaaduñ na pim siamrix bhai' kai'chit tu oi'ñka', gam na pim xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n, cham tu' na pim tu' bhaan xim bhabhaakui'ñdha'. Pui' ja'k japidjup xi chu jimda' na jax aañ nañ xi jam joi'ndat xi jam da' biix ji'ma'n. ¹³ Na gu' dhi' ja'pni jia no'ñ moo tu' silhkam baabui'x chu joi'gi'n, no' mit ba ji giñ piäm kum bax mu'aak gui' nach maap jix bhai' kai'chdha', aañ dho mijí dir jup ji dhai'ññia' nañ palhbuidha', cham jax bua sia ku mit mañ mua bhaankamu'n. Dhi' ba' bhaan bax maati' ka' nañ tu' silhkam jix chu joi'gi'n. ¹⁴ Aapi'm ji ba' bar dhi'ñ jaaduñ gui' nach tu' silhkam maap jix bhai' bach dhaa', na pim gu' mi' pui' ba jiim nañ ji'k jax jam tiidaim. ¹⁵ Cham jañ tu' pui' ka jam bia'ka' na pim jir jiñ chujuandam tuk, nañ gu' biix ba jam aagi'ñ nañ jax jir tu'm kam aañ gio ba' na jax jir tu'm kam guñ Gi'kora'. Kux ba' no' pim jir jiñ chujuandam tuk ka' git pix, pu cham ji nañ jam aagi'ñdha' git nañ jax jir tu'm kam, ni nañ ji'k tu'x maat, daipu' nañ tu' jam chianda' git palhiip tu' mi ja'p, ja'p na jax gu jax chu'm tujuandam, na gu' pu cham mat ka' na tu' jax jup buada' gui' na mi' buiñor tu juanda'. ¹⁶ Aañ biñpi' jam tiigik jam daa jia biix ji'ma'n na pim bañ kaichgida' xib, cham tu' na pimit aapi'm biñpi'ñ chiigik bhai' jiñ kai. Ba' aañ xib pui' ilhiññi na pim nai' xi jimiia' biix kap na pim jix bhai'm duukam jup tu duiñpu' jiñ a'mkam. Gammiji pim pix bhaan ji baapmigia', na ñich gu' pu chu'm ki'n jam a'm ti tiigik ba jam daa biix ji'ma'n. Ba' guñ Gi'kora' diñlh jam maakidha' jiñ a'mkam gu tu' na jam a'm jum aagaidha' na pim pai' dhuuk mu taanda'. ¹⁷ Ti'ñchokat japidjup na pim joidham jix bhai' kai'chit tu oi'ñka', cha'pim tu' bhaan jum kokdat, gu' ja'pji na pim joidham xim jajoi'gi'nda' ji biix ji'ma'n.

Gu Jesuus nap kai'chdha' nam sap bhai' ji ja bhaamkidha' gu ja'tkam gui' nam kaichu' na mit jax bhaamki dīlh

18 'No' mit jax dhuuk cham jiñ kiigalhdhak jiñ bhaamki gu ja'tkam, aapi'm jam biix cham jam kiigalhdhai bhai'p ji jam bhaamkidha'. Tiñchokat japim moo dhi'. **19** Na pim gu' aapi'm cham tu' kar ya' kam dhi oiñga'n. Jiñ ji no' pim puir ya' kam ka' git, dho gu' ya'ni ja'p jam dho pix jix bhai' jam titdada' gu ja'tkam nam cham jiñ bui ti jiñgiñ. Gu' ji na ñich gu' aañ ya' eek ba jam umua' na pim ji'k gammiji bañ kaichgida' aañ nam cham jiñ kiigalhiñ. Dho' gu' biix jam dho ba' bhai' ji jam bhaamkidha' aapi'm nam xi jam niiñdha' na pim cham pui' ja'k ka tu Jimda' na jax gui' am. **20** ¿Cham aa gu' tiñcho pim nañ jup jam titda na gu jax chu'm tujuandam jir këekam ka' pix, cham tu' ja'xbui'p xim taat ka' na jax gui' na mi' buiñor tu juanda'? Gu' ba' xib pu'ñi ip no' mit aañ cham jiñ kiigalh gu ja'tkam, aapi'm jam pui' cham jup jam kiigalhdha', nam gu'x mat ka' na pim aañ jiñ kaichgida'. Piam ku mit gu' jai' dhit cham jax ji chi'ik mi' pui' ba jii na pim jax tu ja a'gidha' jiñ a'mkam, dhi' ba' ja'p ji buusnia' nam aañ xiñ kiigalhdhaiñ këeji mi' pui' ba jima' nañ jax tu a'ga xib. **21** Pu'ñi ja'k moo tu jam Jimia' jiñ jaaduñ na pim ji'k bañ kaichu', jam bhaamkidhai cham jam kiigalhdha' am gu ja'tkam nañ jax ba kai'ch, nam gu' cham mat ka' gui' nat jaroi' bhañ joot. Ja'p jum aa'nda' am nañ dīlh pix jup kai'chdha'.

22 Ku ba' gu' dhi' cham maati' ji na tu' ja duñia' no'm cham jiñ jiñgiñ nañ jax tii tu ja a'giñ, nam gu' xib dir jix io'm kuiñcha ba bia'ka', na ñich gu' aañ ya' eek tii ba tu ja a'gi. No' aañ chakui ya' aaya' git, dho gi gu' pui' ja bia'ka' git guñ Gi'kora' nam cham u'ua'tulhdhix, na gu' jaroo gi pui'p ba tu ja a'gidha' git dhi' pui' ja'k nañ jax ba ja titda. **23** Gu' ji na mit gu' bhai' pix cham jiñ kiigalh, jix bhaamut pix kai mit nañ tiip ba ja aagiñ. Ku ba' gu' biix ji guñ Gi'kora' nam cham kiigalhiñ, sia kum gu' ja'p jum aa' nam panaas dai aañ cham jiñ kiigalhiñ. **24** Jaiñ nam gu' pui' pix jup xich

bhaamkiñ gook dit guñ Gi'kora', sia kuñ tii ya' oirit ja niiñchudat jix bhai'm duukam jup tu bua nam jaroi' cham pui' dhuuk pui' niiñ na tu bua. Iam chi na mit gu'p ba ti jiñgiñ soi'm ilhdhak na mit bañ chii nañ bixchu'x aichu'n. ¿Gu' paa gi ba' tu'? Ja'kbui' kat jamit dho ba' bhai' ba jiñ o'bhai' ji. Pui' kuñ ba'p kai'ch nam xib dir jix io'm kuiñcha ba bia'. **25** Ku ba' gu' dhi' mi' pix pui' ba jim ji na bhaan pix jum kuugalhdha' na jax jum kai'ch mi u'uan ta'm nat pui' tum ua'nak bijik nap jum kai'ch: "Ja'p pix ji gu' moo na mit bhai' jiñ bhaamki."

26 Ku ba' gu' no't ya' ba ai gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' nañ bha jam joochxidha' bhaankamu'n guñ Gi'kora', jix io'm bhai' ji jam mattuda' ji nañ ji'k jax jir tu'm kam aañ, na gu' jam a'm tajaañix ka', gammiji na jam nuukdaidha' gam na jam guguuxdhatgida'. **27** Gio na pim gu' aapi'm dīlh pu bax maat pa' nañ jax jir tu'm kam gam nañ jir tu'p tu'm da', na pim gu' bijik dir jiñ biim ba oipo na pimit jax jiñ kai. Xib ba' moo dai na pim nai' xi Jimia' na pim ja aa'ñdhpapu' gu ja'tkam na pim jax jix chu maat nañ ji'k jax tu jam a'gidhimik.

16

1 'Pu xib dir jañ moo xi jam aagiñ biix dhi' pui' na pim ba' gammiji ti jiñgiñdhat aañ jiñ buix biiñak ka', na pim ba' cham buimuk gu maaxdhi jix oodai cham tu' kap jum buixdha'. **2** Nam gu' bhai' ji jam bhaamkidha' jia gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam ñiokda' jix dhaam gu ja'tkam, no' mit ba maat na pim aañ jiñ kaichu'. Mai' jam aadimia' am no'm xi ilhiiñ mi' dhir jam chichiopi' am na pim jax tu daanda'. Gio gu' kam aaya' ip gu tanoolh nam pui' dhuuk boi jam bhiichdha' no' mit moop xi ilh, pui'm xim aagat nam Dios bhaankamu'n pui' jam dooda', nam gu' ja'p jum aa'nda' nam dai gui' mi' pui' jiim na jax jix aa', aapi'm ba' cham. **3** Gu' ja'pji nam pu cham jich mat ka' ji nach jir tu'p tu'm da' gook dit guñ Gi'kora' kum ba' pui' jam dooda', cham tu' nam moo silhkam xich mat ka'. **4** Xib dir jañ moo pu ba jam aagiñ, na ba' no't pui' ba ji chu jam dooda, ba machia' pim nañ cham tu' pix jup jam titda.

Gu Jesuus na tu aa'nda' na jax ja'k tu buada' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' no' bhaan ba tajaañix gujaro!

'Pui' kuñ ba' cham pai' pui' jam aagi'ñ dhi' pui' ja'k moo janø' na ñich jax ya' ai, nañ gu'x maat nañ mui' ya' ka xi ju-ruuñdhai jam bui. ⁵ Xib ji nañ ba' pui'p ba jam titda nañ pai' moo bar jimdám dho ji jix dhaam buiñor gui' nat bhañ joot. Gu' ji na gu' ni ji'x ku pim xim guguuxi'ñ na pim jix bhai' xiñ chicka' nañ pai' ba' moo ja'k silh tu aagit jup kai'ch nañ bhiyya', ⁶ na gu' dai na pim jix buam bam aa' nañ tii xi jam aagi'ñ nañ bar boi cha'm kam. ⁷ Gu' aañ mi'x bhai' jam titda ji. Na gu' no'ñ ya' pu oiri, cham ji'xdha' bha jimia' gui' nañ aa'na gammiji jam buip tui'ka' na jam nuukdaidha' gio na jam guguuxdhatgida'. Gu' cham no' ñich mu jii, nañ gu' bhammi eñji bhiji xi jam joochxidha'. ⁸ No't gui' ya' ba ai dho gi ba' gu' bhai' ji ja mattuda' ji gu ja'ppix ja'tkam nam cham jiñ bui ti jiig'iñ nam silhkam jix u'ua'tulhdhix, nam gu' cham mi' pui' jiim na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ guñ Gi'kora' nañ jax ba tu ja a'gi'ñ, gio na bhai' ji ja mattuda' na guñ Gi'kora' ja tulhiiñchuda' no' mit jax dhuuk cham tu' ka'm tii. ⁹ Gui' bhai ji ja mattuda' nar ua'tulhdhara' no'm cham aa' nam ti jiññdhada' aañ jiñ bui. ¹⁰ Nañ gu'aañ ja'xbui'p jir ge'kam kat ya' oirit tii tu ja a'gi'ñ na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios nam tui'ñgida'. Dhi' bhaan ba matgilhia' nañ pui'p jir tu'm na guñ Gi'kora', nañ gu' pu jimia'x dhaam buiñor, na pu cham jaro'i' pai' kañ chigia'. ¹¹ Biix bhai'p ji ja mattuda' na guñ Gi'kora' jax chu'm tanoolh ja aa'ñdhai nam kuiñcha bia' ja tulhiiñchuda' biix nam ji'k cham tu' ka'm tigia', nat gu' xib dir pui' ja'k ba tii na biix daagii tulhiiñchuda' ip gui' na ya' tu daam kii'k dhi oi'ñga'n na ja iatgi'ñ.

¹² Biix aixim jañ tii xi chu jam a'gidham jiñ jaaduñ, gu' ji na pim chi gu' moo cham ji'xdha' biix jix maatit kaaya', sia ku ñich tii pix jup ji bhiiçh. ¹³ Gatuuk ji chi ba' no't ya' ba ai gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na ba'x bhai' ba jam aagi'ñdhada' dhi' nañ ji'k jax tii xi chu jam a'gidham kat xib. Na gu' gui' gammiji jam buip tui'ñgida

na jam aa'ñdhidha' na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. Daipu' pui' jam jurtudidha' na jax pix titdaidha'guñ Gi'kora', cham tu' na diihl jax ilhii'ñ, gio ba' na ba jam aagi'ñdhada' biix na ji'k jax tum duñia' gatuuk. ¹⁴ Ku gu' joidham jix bhai'm taat ka' ji aañ jiñ bui, na gu' biix jix chu mat ka' nañ ji'k tu'x maat aañ, mi' dhir ba' mu ja'k jup jam aagi'ñdhada' aapi'm. ¹⁵ Ja'p na jax aañ nañ gu' biix jix chu maat na ji'k tu'x maat guñ Gi'kora', pui' kuñ ba'p jam titda na gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' biix jix chu mat ka' nañ ji'k tu'x maat aañ, gio na pui' biixchu'p jix chu aichu'nda'. Mi' dhir mu ja'k jup jam aa'ñdhidha' aapi'm na gu' jam buip tui'ñgida'.

Gu Jesuus nap ja titdada' gu noonbi'ñ nam sapji'k tanoolh jix buam xim iłhdhai gio bhai'x bhai'p jim iłhdha'

¹⁶ 'Aañ cham xiim ya' dir pix piidha' gixia', cham japim pai' ob kañ chigia'. Ji'kchi tanoolh ki'n nañ ba' moo gio ya'p ba aaya' jam bui na pim ba' pik moo giop bañ chigia'. Mi' dhir jañ dho gi ba' moo bhai' pu ba bhiyya' ji jix dhaam ja'k baiñor guñ Gi'kora' nañ gio ja'p jup jimia', dho gi ba' cham ob kañ chigia' pim ji.

¹⁷ Ba' jai' dhit gui' nam kaichu' mi ja'p tiim ti tikka' am, jup kai'ch am:

—¿Jax chi ba' kai'ñkam jup kai'ch gu dhi' pui' na ji'k jax jich chitda, na pui' cham xiim pix piidha' gixia', gio nap kai'ch nach ji'k tanoolh ki'n gio ya'p ba tigia', na ba' pui' mi' dhir moo ba jimia'x dhaam baiñor guch Gi'kora'? ¹⁸ Pu cham maatit kęe ich na jax ba'r jum duukam na pui' cham xiim ya' dir pix piidha' gixia'.

¹⁹ Gu' ji na gu'x maat gu Jesuus nam tiix chikkamut jup kai'ch nam ba' diihl tiim ti tikka, nam gu' cham jum guguuxi'ñ nam moo bhai' ji chicka'. Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—¿Cham aa pim maatit jiñ kęe nañ jax kai'ñkam pui' jam titda nañ cham xiim ya' dir pix piidha' gixia', gio ba' nañ jup kai'ch na pim ji'k tanoolh ki'n gio ya'p bañ chigia'? Na pim ba' panaas tii am xiñ chikkam kam kai'ch. ²⁰ Tu' silhkam jañ dho ya' jam aagi'ñdhada'ñ jaaduñ na pim

aapi'm giilhim tiix buam jum ilhdhai bhai' ji susuañia' nam pai' dhuuk jam nii'ñchudat mi ja'p pix tu'ñ dhooda' jix bhai'm ilhdai gu ja'tkam nam cham jiñ bui ti jiig'iñ nam bañ mua'pu'. Ku ba' gu' ja'xpix giox bhai' bhai'p jim ilhdha' pim ji. ²¹ Ja'p na jax ba' jia maa'n gu ubii no't bam ai na pai' dhuuk tigia' gu alhii, na gu' giilhim jix chu ko'khia' na bhai'ji maaxilhia'. Mi' dhir gu' ji'k tanoolh jurni'ñ ki'n joidham jix bhai' bhai' jim ilhdha' ji na pui' xim aa'nda' na joidham maa'n ba xi chu mar, panaas ku moo pu cham pai' tu ko'khia'. ²² Pu'ñi ip ba' aapi'm, pui' dhox buam ka xi chu tatda' xib na pim bax maat nam jax jiñ dhooda'. No' pimit giop bañ chii gu' joidham ji na pim jix bhai' bhai' jim ilhdha' nañ jax ba jam titda. Cham ji'xdha' jaroi' ka jam soo'mchuldha' sia chi tii xi jam bhaamki'ñ na pim joidham jix jijikgim jup tu'ii'.

²³ 'Jano' pim dho gi cham tu' bhaan jax jim aagit tu'p ka xiñ chikkam ka'ji no'ñich gio ya'p ba ai duadik, na gu' dai na pim pu'ñi joidham jix bhai'bam taatka'. Ba' mi' dhir no' pim tu' ba taan guñ Gi'kora' aañ jiñ buix biiñak kat, jam makia' dho maa'n jimdampi'ñ a'mkam. ²⁴ Pui' na jax no' pimit chakui tu' mu taa, bar am dho na pim mui' xi chañia' gu tu' na jam a'm jum aa'. Tu' gi na pim gu' aañ jiñ bui bax biiñak, na pim ba'x io'm ge'kam ki'n jix bhai'bam ilhdha' no't ba jam maa guñ Gi'kora'!

Gu Jesuus nap kai'chdha' na sap gampai' ji bi'ya' gui' na ya' tu daam kik dhi oi'ñga'n

²⁵ 'Dai xib jañ pu'ñi ja'k ka tu jam a'gi'ñ bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat ya' kam dhi oi'ñga'n, na gu' kam aaya' nañ pai' dhuuk silhkam ba jam aagi'ñdha' na jax jir tu'm kam guñ Gi'kora', cham tu'ñ tu'bhaan ji ua'rgidhat ka tu jam a'gi'ñdha' na pim ba'x maatit kaaya'. ²⁶ Cham tu' kam aa'nda' nañ aañ soi' tii'ntu'nda' guñ Gi'kora' na ba' jam makia' gu tu' na pim ya' dir mu taanda', ja'pji no' pim aañ jiñ buix biiñak pix, pu jotmoda' jam makia' gu tu' na pim tañia'. ²⁷ Na gu' pui'p xi jam joi'g'iñ jia guñ Gi'kora', na pim gu' tu' ka'm jiñ ñiidhat mi' pui' ba jiim nañ jax tu a'ga, gam na pim ba ti jiig'iñ nañ aañ bhammi dir jim buiñor nat bhañ joot. ²⁸ Xib jañ dho gio am bhai'

ja'k jup ba ti nii'ñ buiñor na ñich pai' dhir bha jii, nat gu' alhio pix bhañ joot ya' dhi oi'ñga'n.

²⁹ Ba'p kai'ch am gui' nam kaichu':

—Xib jach dho gi biiix jix maatit kee' ji nap ji'k jax tu a'ga jiñ jaduuñ, nap gu' cham tu' bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat ka tuch a'gi'ñ. ³⁰ Ba ti jiig'iñ ich ba' xib nap bhammi dir jim buiñor gu Dios. Tiñ' nap gu' jax joidham bixchu'x chu maat. Jix bhai'x maatit ba kee' ich gu' biiix nap ji'k jax tu a'ga. Cham jum aa' nach kam tikkada' nap jich aagi'ñdha' na jax jir jum duukam.

³¹ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—¿Xib aa pim ba' panaas biiix jam jujur ki'n ba ti jiig'iñ aañ jiñ bui nañ ba jam aagi'ñ? Moo chi alh cham. ³² Pu ka git na pim xiib ya' dir pix cha'tak boopoya' nam pai' dhuuk bhai' jiñ bhiiipu' gui' nam jiñ o'bhagi'ñ, diihl japim dho ya' xiñ bua ji. Ku ba' gu' guñ Gi'kora' ya'p tui'ñgida' ji na gu'ñ a'm ti niidhim, aapi'm gu' pu pai' ji na pim ja'k boopoya' jix o'ñchixim, sia ku pim gu' xib ya'x baabui'm kai'ch. ³³ Dhi'ñ pix bhaan jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim ba' moo aañ jiñ bui pix jix biiñak kat cham tu' bhaan jax jum aa'nda'. Xi ñakoo'nda' pim siat biiix aixim jix buam jum duukam bhai' jam a'm ji chu jii. Aañ japim pix jiñ bui titii'ñchoka', na ñich gu' aañ ba ma'iich gui' na ya' tu daam kik dhi oi'ñga'n, mi' pix ja'p ji bi'ya' xib dir.

17

Gu Jesuus na ja a'mkam tu a'gada' gui' nam kaichu' jix dhaam ja'k

¹ Ba' na pu'ñi xi ja titdaimik gu Jesuus gui' nam kaichu', bhai' ji chu a'ga jix dhaam ja'k xi chi tiigik, jup kai'ch:

—Aapi'ñ Gi'kora', ya' moo mam ai na pai' dhuuk daaxix nam boiñ bhiihdha' gu ja'tkam. Jiñ palhbuidha' ap nañ jax dhui pui' tu kuugalhdha' na pich jax jiñ chiidak bhañ joot. Xi ja mattuda' ap dhi ja'tkam nam ba' machia' nap jir tu'p tu'm da' aap gio aañ, gio nam machia' nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na jax aap jiñ Gi'kora'. ² Na pich pui'ñ chiidak bhañ joot nañ aañ ya' ja a'mkam mukia' dhi ja'tkam, nam ba' mi' dhir pu'ñi bhai' ji machia' nap jir tu'p tu'm

da'. Ba' mi' dhir bax bhaai'n ka' nañ ja baidhika'x dhaam ja'k na pich ji'k pix pu ja dai bijik dir nam pu'ñi jum bui aaya', ³ ku gu' no' mit bam maat jiñ Gi'kora' nap dai aap jir ge'kam na ji'x oi'ñga'n, gio aañ no' mit bañ maat nañ jir tu'p tu'm da' na pich bhañ joot nañ mu ja baidhika'. ⁴ Aañ jum a'mkam ya'x bhai'm duukam bap tu duu jiañ Gi'kora' ja nii'ñchudat gu ja'tkam na pich ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot. ⁵ Xib ba'dai nañ ba ti niir nap jiñ bamii'ñdha' mu dir koi'ñga'n tir no' mit bañ yaas, nañ ba' gio mui'p ba Jimia' bhammi aap jum bui nap giilhim jir ge'kam, nach ba' gio maap bap tui'ka', nam ba' mi' dhir ba machia' gu ja'tkam nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na jax aap, sia pu bijik dir na chich ba' mi' dhir bap duu dhi' oi'ñga'n.

⁶ 'Biix jañich pui' ba ja mattuda gu ja'tkam nap jax jir tu'm kam jiñ Gi'kora' na pich ji'k pix pu ja dai bijik dir nam pu'ñi bañ kaichgida', nañ ba' mi' dhir pu'ñi ba ja aagi'ñdha' nap jir ge'kam. Ba' xib dai nam mi' pui' ba jiim nañ jax tu ja a'gi'ñ jum a'mkam, nañ gu' aañ pu kai'ñkam ya' oiri' ja bui. ⁷ Bax maat am nañ aañ pui'p jir tu'm kam na jax aap nap giilhim jir ge'kam, pui' kuñ ba' bixchu'x aichu'n nañ pu tu duñia'. ⁸ Nañ gu' ja aagi'ñ biix na pich ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot, ba' ba ti jiig'iñ am biix ja jujur ki'n nañ aañ silhkam bhammi dir jim aap jum bui na pich bhañ joot, gio nam mi' pui' ba jiim na pich ji'k jax jiñ chia nañ tu ja a'gidha'.

⁹ 'Ba' aañ dhi' ja a'mkam soi'ñ iihii'ñ nam ji'k bañ kaichu' nam jiñ bui ba ti jiig'iñ, cham tu' gui' nam cham jiñ kiigalhdhat cham jiñ bui ti jiig'iñ. Na gu' gui' nam ji'k aañ jiñ bui ba ti jiig'iñ, biix jam aap jum buip ti jiig'iñ jiñ Gi'kora'. ¹⁰ Na gu' gui' nam ji'k aañ jiñ bui ti jiig'iñ, jir di' pix am gui' nam aap jum bui ti jiig'iñ. Na gu' gu tu' no'r aañ ga'n, biix jup jir aap ga'n ka', gio gu tu' no'r aap ga'n jiñ Gi'kora', biix jup jir aañ ga'n ka'. Xib biix bax maat am dhi' nam jiñ kaichu' nañ aañ jir ge'kam kat ya ja'p oiri'.

¹¹ 'Aap ba' ja a'm ka ti niidhidha'ñ Gi'kora' dhi' nam ji'k bañ kaichu' nam diihl ya' ji bi'ya' dhi' oi'ñga'n bhaan, nañ gu' aañ gio mu ja'k jup ba bhiichu' aap jum

bui, nam ba' cham tu' bhaan jax jim aagat maa'n ñi'ook jup duukat gammiji mi' pui' jiimda' nap jax jix aa' aapi' Ge'kam nap giilhim jix uañ ki'n kiik, ja'p na jax aach nach maa'n ñi'ook jup duukat maap jich dhaa'. ¹² Na gu' aañ nañ ji'x ja biiñ oilhimik, siamri cham tu' maa'n jiñ ñakgak mai' gii ji, nañ gu'x bhai' ja nuukdaidhat gam nañ ja palhbui'ñchu'ndat biix aixim bhaan. Dai dho siamri gui' na maaxik jiñ kiisa' nam boiñ bhiichdha' na ba' mai' ba giiix, na jax pu pu chu'm ki'n daaxix na ba' bhaan jum kuugalhdha' nat jax tum ua'nak bijik nam dhi' aagat jup kai'ch.

¹³ 'Pu'ñiñ ja'k tii kai'chit jiñ Gi'kora' ja a'mkam dhi' nam ji'k bañ kaichu', nam ba'x jijikgim jup tui'ka' ja'p na jax aañ, xib nañ kapbhai' ya' kap tu'ii' ja bui alhio pix ba' nañ ba' pik moo mui' ba Jimia' bhammi nap pai' daa. ¹⁴ Nam ba' cham pik moo jax xim aa'nda', nam gu' biix pix gu ja'tkam bax ja bhaamki'ñ nam aañ bañ kaichu', gam nam cham pui' ja'k ka tu jim nam jax tu jim diihl, nam gu' dai pui' pix ja'k ba tu daa'ñchu' nañ jax ja'k ja aagi'ñ gum ñi'ook na pich ji'k jax jiñ chii'n. ¹⁵ Ku gu' cham tu' ji nañ moo jax kai'ñkam jup kai'ch nap pu xib ba ja baidhika' ya' dir dhi' oi'ñga'n, ja'pji dai nap ka ja nuukdaidha' pix na cham pai' dhir jimidat jup ba ja iatgidha' gux iatkum. ¹⁶ Nam gu' dhi' bar jai', cham tu' pui' ja'k ka tu jim am na jax gui' nam cham jiñ bui ti jiig'iñ. Dai nam mi' pui' ba tu daa'ñchu' nap ji'k jax jix aa' jiñ Gi'kora', ja'p na jax aañ nañ mi' pui' xi jim nap ji'k jax jix aa'. ¹⁷ Aap ba' xi ja niidhat ka ja nuukdaidha', nam gu' ti ji'ñdhat mi' pui' ba jiim na pich ji'k jax jiñ chii'n nañ tu ja a'gidha', bax maat am na cham tu'r iatda' gum ñi'ook. ¹⁸ Ba' dhi' nam ji'k bañ kaichu', nai' ja joot jañich nam tu ja a'gi'ñpu' gu jai' ja'tkam nam chakui ti jiig'iñ aañ jiñ bui. Ja'p na jax aañ na pich bhañ joot nañ ya' tu ja a'gidha' gu ja'tkam dhi' oi'ñga'n bhaan, pu'ñiñ ja'k jup ja titda dhiñ jaaduñ. ¹⁹ Ba' aañ xib pui' xi chu kuugalhdha' na pich ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot jiñ Gi'kora', nam ba'ñ chiiñ pui' ja'k jup tu kuugalhdha' dhi' nam ji'k bañ kaichu' na ñich nai' ja joot nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam, nañ gu' ba ja aagi'ñ

nap jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ.

²⁰ 'Ku gu' cham tu' ji nañ moo dai dhi' ja a'mkam soi'm titdañ Gi'kora' nam ji'k bañ kaichu' xib, ja'pji sia gui' nam ji'k ti jii'ñdha'ñ bui gatuuk nam pai' dhuuk bhai' ji chu ja a'gidha' dhi' na ñich nai' ja joot nam tu ja a'gi'ñpu'. ²¹ Aap ba' pui' xi ja nii'dhat ja nuukdaidha'ñ Gi'kora' nam ba'x bhai' kai'chit biix dhit maa'n ñi'ook yup duuka' nam ji'k ba ti jii'ñdha'ch bui, ja'p na jax aach nach maa'n ii'mda'p duukat maa'n ñi'ook pix yup duuk, nam ba' pu'ñi duuji bhai' ji machia' gu jai' ja'tkam nam cham ti jii'ñ na pich silhkam aap bhañ joot nañ ya ja'p pui' tu ja a'gidha' gum ñi'ook, gam nam ba machia' ip nap aap jiñ buip tui'dhi', gio aañ ya' dir mu ja'k jum buip tui'dhi' ip. ²² Nañ gu' aañ pui'p jix ja joi'gi'n dhi' nam bañ kaichu', pui' ip nap jax xiñ joi'gi'n aap jiñ Gi'kora'. Aañ pu chu'm jix bhai'm duukam yup ja maa na pich jax chu'm jiñ maa aañ, nam ba' ki'n jix bhai' kai'chit maa'n ñi'ook yup duuka' gammiji, ja'p na jax aach nach maa'n ii'mda'p duukat maa'n ñi'ook yup duuk. ²³ Ba'pui' tii ilhii'ñ iñ jiñ Gi'kora' nañ gammiji ja buip tui'ñgida' gu ja i'ii'mda' bhaan, ja'p na jax aap nap jiñ buip tui'dhi', nam ba'x jii'kgim yup tu't maa'n ii'mda'p duuka' ja'p tu' silhkam, nam ba' bhai' ji machia' dho gi ji ba' gui' nam cham ti jii'ñ na pich aap bhañ joot ya' dhi oi'ñga'n nañ pui' tu ja a'gidha' nap ja'xbui'p jix ja joi'gi'n gui' nam ji'k ba ti jii'ñ jiñ bui nap jax xiñ joi'gi'n aañ.

²⁴ 'Ba'x aa' iñ jiñ Gi'kora' nam biix bhammi aaya' gatuuk nañ pai'p tui'ka' gui' na pich ji'k pui' ba ja jujur tuda nam jiñ bui ti jii'ñdha', nam ba' machia' nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na jax aap jiñ Gi'kora', gam nañ bijik dir pux jai'ch na ba' moo dhi oi'ñga'n yup ba jai'chdhilhia'. ²⁵ Ba' gui' nam ji'k cham ti jii'ñ na pich aap bhañ joot, pu cham dhom maat am jiñ Gi'kora', nam gu' cham ji'xdha'm tigia' gu maaxik, nap gu' giilhim jix uañ ki'n kik. Dai gui' nam ji'k ba ti jii'ñ na pich aap bhañ joot nam ba' xim maat, ja'p na jax aañ nañ jix bhai' xim maat jiñ Gi'kora'. ²⁶ Biix jañ ba ja aagi'ñ nap jax jir tu'm kam jiñ Gi'kora'

gam nap jir tu'p tu'm da', pui' na pich ji'k jax jiñ chii'n. Gio nañ yup ja titda na sia ku ñich ba jii aañ ya' dir, bha jootsa' iñ jumai nañ a'mkam ya' ja guguuxi'ñdha' gam na ja mattu'nka' nam jax ja'k mi' pui' jiimda' nap jax jix aa', nam ba' mi' dhir ja'p ja'k pui'p jix ja joi'gi'nda' gu jai' ja'p nap jax xiñ joi'gi'n aañ.

18

Nam ba dagia' gu Jesuus

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lk. 22:47-53)

¹ Ba' mi' dhir na pu'ñi xi chu a'gimik gu Jesuus, pu jii ja biim gui' nam kaichu' nam jax ba oi'ñ, silh pu bhii baasi'n dir ja'k na pai'r akki'n na Sedroon ti ti'. Bhai' mit ji ai na pai' xikoolh tu kuup na bixchu' mi chi i'xchix. ² Ba' gu Juudas gui' na iattulhi'ñ gu Jesuus ja bui gu ge'gerkam, jix bhai'x chu maat mi' nat pai' ai gu Jesuus ja biim gui' nam kaichu', na gu' pu ba ti nii'ñ biipi' dir, na gu' bhai' pux joi'ñdha' na a'jida' gu Jesuus na jax biix maap ka ja bai'ñchu'nda' nam ji'k kaichu', biix gu Juudas. ³ Gu' ba' pu silh jimchu' gu Juudas ja baidhat gu sandaarui'x gam jai' ji'kchi gu ja o'rosiiris tuk gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge'chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gam gu ja tujuandam tuk gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ji chu ua'dat am gui' nam ki'n tu kokda, pix namm'i ja'k jix chu maaxchu' nam ti bi'ñdhatu', na gu' bar tukaa'. ⁴ Gu' ji na gu' pux maat gu Jesuus nam jax kai'ñkam mu jiim gu ja'tkam, na gu' pix pum aa' nam jax dhooda'. Ba'p ja titda na mit mi' ba ai:

—¿Jaroo pim gaagim?

⁵ Gui'p kai'ch am:

—Dho gu Jesuus gui' na saak jir Nasareet kam.

Ba' gu Jesuus yup ja titda ip gio:

—Dho aañ jir di'. ¿Tu' git?

Biix mi ja'p eek kik ji gu' gu Juudas Iskarioti ja biim gu sandaarui'x na mi' maaxik kiksa gu Jesuus nam boi bhiichdha'. ⁶ Ba' nat pai' dhuuk yup ja tiñ'ñ gu Jesuus: "Aañi' dhor di", mui' pu ku' boop jamit gu sandaarui'x gio gu jai', pu ia'ri mit, panaas kut jaroi' mu ja nu'yasa. ⁷ Ba' giop xi ja tikka gu Jesuus, yup ja titda:

—¿Jarooni aa pim ga'nga?
 Gui'r maa'n nam jax kai'ch, yup kai'ch am:
 —Dho kai'ñkam gu Jesuus gui' na saak jir Nasareet kam.

⁸ Gu Jesuus yup ja titda ip gio:
 —Dho kai'ñkam aañ jir di'. Bañ chii pimit ba' xib na pim pui'ñ ga'nga. Dai na pim cham ja juanat dhi' nañ ja bii'm jim, na pim gu' saak dai aañ jiñ gaagim.

⁹ Dhi' ba' bhaan pui' ba tum kuugalh na jax pu ba kai'ch biipi' dir diilh gu Jesuus, nap kai'ch: "Siamri cham maa'n maadit mai' gi'ji gui' na pich ji'k pui' ja'k ja jujurundañ Gi'kora' nam gammiji bañ kaichgida'."

¹⁰ Ba' gu Simoon Peegro nat jax baabu gu tēb kuxiiru'n na baastu', bhai' pu soñiich gu kii'n dir kam naaka'n gui' na Malko ti', nar tujuandam tugi'ñ gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, na gu' biix yup jim ja bii'm gu sandaarui'x nat mu joot.

¹¹ Gu' ji na gu'p titda gu Jesuus gu Peegro:

—Pui' pix ka tui'ka'ñ jaduuñ. Ka xi baasa' ap dhim kuxiir. Aap gu' baabuk ki'n yup ba ikchulh gu naaka'n dhiñ jaduuñ. ¿Jax jach gi pup duuñ? Na gu' dhi'm aa' nañ jiñ chulhiña' nat jax jiñ chiidak bhañ joot guñ Gi'kora', sia kuñ aañ ti cham aa'. Na gu' dhi' ja'p ji buusan jia na bhañ i'chdha' guñ Gi'kora' gu tu' na giilhim jix xibu'.

Gu Jesuus nam mu ba aichdha' gu sandaarui'x na pai' gu Anaas

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lk. 22:54)

¹² Ba' gui' nar ja mo' gu sandaarui'x xi chu chia nam dagia' gu Jesuus. Ba' gu sandaarui'x gio gu ja o'rosiiris tuk gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, bhai' ji dhaa mit gu Jesuus, ba buupra mit. ¹³ Ba' mi' dhir pu bhii'k jamit, mummu mit ba aich buiñor gu Anaas nar ooga'n ka' gu Kaipaas gui' na jan'gui' gu oidha'jir ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. ¹⁴ Dhi Kaipaas jir di' pix gui' na biipi' dir yup ja titda gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam nar am na maadit pix mukia' ja a'mkam biix gu ja'tkam.

Gu Peegro na pui' ba ti'ya' na cham tu' kaichu' gu Jesuus
 (Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lk. 22:55-57)

¹⁵ Ba' gu Peegro gio jumai biima'n na pui'p kaichu' gu Jesuus, gatuuk dir mu ja oi'ñ am na mit ba bhii'k nam jix chii'gik, ea jax pik sap dooda' am. Gui' nam maap jiim gu Peegro na pui'p kaichu' gu Jesuus, jix mat ka' gui' nar ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Cham juan am ba'sia kut jai' muc ji baa kia'mi'ñ na mit pai' ji bai gu Jesuus. ¹⁶ Gu Peegro ba' mi' pix ji bii diirap dir, cham tu' mu baa, na gu'x choodon. Ba' gui' nam maap jiim nax maat gui' nar ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, na pui'p kaichu' gu Jesuus, mu xi baakik irban dir gio mui'p ma jii mu nat pai' pup bii gu Peegro nat pu tiidam gu ubii' gui' na mi' tu nuuka'nda' ki'ñgob na sap yup kai'ch gu kiokam nax bhaai' na biix mu bakia' gu Peegro. ¹⁷ Ba' nat mui' ba ji baa gu Peegro miji ba'k chir, bhai' ji ñio gu ubii' gui' na mi' tu nuuka'nda' ki'ñgob, yup titda:

—¿Aap aa maadit jir di' gui' nam kaichu' dhi jaduuñ nat mij'i ja'k jim bai ba'k chir?

Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Chaam. Aañ diilh yup jim ji.

¹⁸ Ba' gu tujuandam gio gu o'rosiiris mi ja'p xi chu naadat juuka' am, na gu' jan'pix ja'k yup jix jiipi'ñ. Gu' ba' gu Peegro mi' pix yup ji juukgi ja bii'm, na gu'x jii'm.

Gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam na ba tikkada' gu Jesuus na jax jir jum duukam na jax tu a'ga
 (Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lk. 22:66-71)

¹⁹ Ba' gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, bhai' ji chikka gu Jesuus na sap jax ku ba'x ixchuixim pix tu ja mam-tuxi'ñdha' dai gui' nam ji'k kaichu', gio na jax ba' ja'k tu ja a'gi'ñdha'. ²⁰ Ba' gu Jesuus yup titda:

—¿Kux chakui aap maat jiñ jaduuñ nañ moo ya ja'p oirit pu tu ja a'gi'ñdha' nam jax tu chichiopi' biix gu Israel kam ja'tkam?

Gio ya'ñ oirit pu tu a'gada' ip dhi gø' chiop nam pai'x io'm mui' ya'm jumpa'nda' gu ja'tkam Israel kam na jax jir silhkam. Aañ cham pai' dhuuk maakam tu ja a'gi'ñ na jax cham jir pui!. 21 Jix chu maat am dho gu ja'tkam nañ ji'k jax tu a'ga', nañ gu' ja aagi'ñ, nañ gu' kai'ñkam ya' oirit pu tu ja a'gi'ñdha' jia. Ja'pji gui' nap xi ja tikka'ñ jaduuñ no'p jix maachim na ñich ji'k jax ba tu a'ga. Jum aagi'ñdha' am dho.

22 Ba' nat pui' ji' xi chii gu Jesuus, maadit gui' nam jir o'rosiiris bhai' pu kapia nakpan gu Jesuus jup xi chiidak:

—Jax kup ba' moo ja'p giilhim pix ji kai'ch nam mi' tum a'gi'ñ? ¿Paa duuk jañ ba' moo pui' pik jup titda tu' gø'kam? Naas kup cham maat na dhi'r ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam.

23 Ba' gu Jesuus jup titda gui' nat bha gii':

—¿Moo ja'p xi' gø'kam ki'n jix buam ma chii ñich aa na jax cham pui' tum ñiok ku pich ba' moo maa'n bhai'p bañ gii'? Panaas jañ tii ya' pix tu aa' na jax jir am.

24 Ba' mi' dhir mu ja'k xi chu joottu gu Anaas nam bhiika' gu Jesuus buiñor gu Kaipaas gui' na pui'p jir ja gø'kam tuk ka' gui' nam bhai' gø' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam.

Gu Peegro na gio pui'p ba ti'ya' na cham tu' kaichu' gu Jesuus

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lk. 22:58-62)

25 Gu Peegro gu' gam juuka' ji mi taikob ja biim gui' nam mi' tu naa'n. Ba' moo bhai'p ba tikka' am, jup titda am:

—¿Ka' gu' aap maadit jir di' gui' nam kaichu' dhi maa'nkam na mi' buupulh?

Gu' ji na gu' cham tu aa' gu Peegro, jup kai'ch:

—Chaam tu'. Aañ dìlh ya ja'p oirit jup paxiar ji.

26 Gu' ji na gu' maadit gui' nam jir tu-juandam tugi'ñ gu ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, nar ja'nni'ñ pix iam gui' nat naakaram soñiich gu Peegro, jup titda:

—Kaichu' ap ji. ¿Nap ba' biix mu oiri biim a'n na pai' bixchu' ti i'xchix na chich pai' dhir bha bhiik no' baabui'?

27 Gu' ji na gu' kai'ch gu Peegro na pui' kai'ch na cham tu' kaichu' gu Jesuus. Ba' mi' na pui' ka kai'ch, ba jiiñ gu kilhii takaarui'.

Gu Jesuus nam muja'k ba aichdha' buiñor gu Pilaato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lk. 23:1-5)

28 Ba' mi' na mit xi aichdhak gu Jesuus buiñor gu Kaipaas, mu ja'k jamit jup bhiik buiñor gux kai' Pilaato Rooma kam. Pux dha'npam ba tu maaxilhim ji gu', kum ti gu' cham mu baap ji bhijí ba'k chir na pai' dhaa gux kai', na gu' jano' pik jup bam aajim nam pai' dhuuk tu piastatda' gu bhaan Paaskua ta'm. Jix xidhuutu'nda' am gu' nam mia'n aaya' gu jaroi' no' pu'ñi cham jir Israel kam, na gu' pui' ja'k tu daaxix ka'. Na gu' sap no' mit mia'n xi ai gu jaroi' no' cham jir Israel kam, ja ia'ñdha' gu ua'tulhdharga'n, ba' cham ka bhaai'n ka' nam jax tu piastata' gu bhaan Paaskua ta'm. 29 Mu dìr ja'p jam ba' pix guguuk dirap, ba' diihl mui' ma buus gux kai' Pilaato nat ja tikkam, jup ja titda:

—¿Tu' jax dhuu dhi jaduuñ ku pim ba' yammi ja'p jup ba u'aim?

30 Gui'p kai'ch am:

—Dho gu'ch jix maatit ba' yammi ja'p pui' ba duiñchu' ji na cham jir am na ji'k tu' jax bua, cham tu' na moo gu' ja'p pix.

31 Ba'p ja titda gu Pilaato:

—Aa dho, mu pim xi bhiika' ku gi. Aapi'm ba' diihl jix maat na pim jax dhooda', no' pim mu'aa' piam ku gu' cham, no't dho ji baabui' tu' jax dhuu nar jix buam jum duukam, ka' pim ji ba' gu' pix bap kai'ch.

Gu' ji nam gu'p kai'ch gu gø'gørkam nam ua' gu Jesuus:

—Dho ja'pji na gu' pui' ja'k tu daaxix aapi'm jam bui na saak cham bhai' nach mu'aa' gu jaroi' no't tu' jax dhuu aach nach ji'k jir Israel kam.

32 Ba' dhi' pu'ñi ja'k kai'ch am na jax dhui pix pui'm kuugalhdha' na jax pu ba kai'ch diihl gu Jesuus nam saak kuruus ta'm sis-sapa gu ja'tkam nam pai' dhuuk mu'aa', nam gu' pu'ñi ja'k tu jimda' gu Rooma kam ja'tkam, kuruus ta'm jam ja sissapda' gui' nam jix buam tu buada'. 33 Ba' pui' xi ja

tiidak gio mij̄i ja'k yup ji baa ba'k chir gux kai' Pilaato, ba' diilh mu ja'k xi baidhak ba tikka gu Jesuus, yup titda:

—¿Aapi' aar ja ḡ'kam tuk gu Israel kam ja'tkam?

34 Ba' gu Jesuus yup titda:

—¿Jaroo pix am pui' tum a'gi'ñ jiñ jaduuñ? ¿Jaroi' aa nax bhai' xiñ maat, ka' diilh pix aa nap jix maachim kup ba'ñ chikka?

35 Ba'p kai'ch ip gio gu Pilaato:

—Dho ja'pji nañ cham maat ji na tu' ba' kum ba' yamm̄i ja'p bam u'aim jiñ bui dhim jaaduñ na pim tii maap jir jum oi'dhagim dai Israel kam. Tii' nam gu' jax pik jix bhaamut jum aa' dhi' nam jir ja ḡ'kam tuk gui' nam bhai' ḡ'kam chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Cham maat iñ dho ba' na tu' ba', nañ gu' cham maat na pim jax jir tuutu'm, nañ gu' aañ cham jir Israel kam.

36 Ba' gu Jesuus yup titda:

—Dho nam gu' cham maat jia no'ñ jir ḡ'kam kat yup oilhim, ja'p jum aa' am nañ jir ja'ppix maa'nkam. Gu' aañ tiir ḡ'kam ji, gu' ji na gu' cham tu' gu ya' maaxik bhaan ja bui dhi ja'tkam, na mit gu' cham tu' ya' pai' ḡ'kam ki'n jiñ dhai. Pui' kum ba' cham maat no'ñ yup jir ḡ'kam. ¿Kux ba' gu' ya' pai' pui'p bañ dhuiñchu'nda'm git aa dhi Israel kam ja'tkam no'ñ aañ ya'r ḡ'kam ka' git maaxik? Nañ gu' ja bia'ka' git gui' nam tu kokda'ñ a'mkam, ¿jax jam gip jiñ dhooda' git? Gu' ji nam gu' cham maat no'ñ yup jir ḡ'kam, pui' kum ba' pui'ñ bua.

37 Ba'p titda ip gio gu Pilaato:

—Jir ḡ'kam ap dho bak jia, cham tu'r ja'ppix maa'nkam ap.

Ba' gu Jesuus yup kai'ch:

—Dhor ḡ'kam iñ ji kai'ñkam nap jax ba kai'ch. Aañ jix dhaam dir bha jii jia ya' dhi oi'ñga'n nañ ba' ya' maaxiri ja'p na maa'nkam bhai' ji chu ja a'gidha' gu ja'tkam na jax pik ja'k jir silhkam, nam ba' maati mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Ba' xib dai gui' nam ji'k pu mi' pui' jiim na jax jir silhkam xiñ kaim am nañ jax tu a'ga.

38 Ba'p kai'ch ip gio gu Pilaato:

—¿Tu' da' nap ja aagi'ñdha' na jax pik ja'k jir silhkam jiñ jaduuñ?

Nam bax mu'aak ka' gu Jesuus

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lk. 23:13-25)

Pui' xi chiidak gio mij̄ip ji buus diirap gu Pilaato nam pai'p tu'ii' gu ja'tkam nam iattulhi'ñ gu Jesuus. Ba'p ja titda:

—Cham ji nañ ti jiigil'ñ nax buam tomaat dhi jaduuñ na pim ya ja'p u'aim. ¿Jax jach gip ba ji dhooda'? **39** ¿Ka'ch ji do'ñcho' ku ba jimia'? Nagu'r jam ḡ'kam tuk biix na pim ji'k jir Israel kam ja'tkam. Gio na pimit gu' pui' ja'k tu dai aapi'm diilh nañ saak maa'n do'ñchoidha' gui' nam kuup na pai' dhuuk pu'ñim aajidha' gu piasta bhaan Paaskua ta'm. ¿Cham aa dhi'ch ba' xi dho'ñcho'?

40 Gu' ji nam gu' gui' cham tu' pui' ilhii'ñ, yup kai'ch am ḡ'kí'n:

—Dhi' cham ji. Gu Barrabaas ji nach jix aa' nap do'ñcho' no'p moo maa'n yup jix dho'ñchom.

Gu Barrabaas jix ixbi' ka' ku mit ba' kuu.

19

1 Ba' gux kai' Pilaato pui' ma tu chia nam gii'bia' gu Jesuus. **2** Mi' dhir ba' maadit gu sandaarui'x nat jax ii gu bappandam joi' kuruun xip duuk bhai' eek kiix gu Jesuus, gio maa'n gu t̄eb kutuun jamit yup xi chii' jix chukuum jix bi'. **3** Ba'p titda am mia'n dir bhai' ji ñiidhat:

—Jaña alh na jax xi chu'ii' dhi ja ḡ'kam tuk gu Israel kam ja'tkam.

Bhai' eeg gib am ba' buibsaram pui' xi chitdat.

4 Ba' gu Pilaato gio mij̄ip ji buus diirap nat ja tikkam gu ja'tkam nam sap jax ilhii'ñ, yup ja titda:

—Bhai'ñ xi buusaidha' gu jaduuñ na pimit ya'ñ aichulh. ¿Jax jañ gip ba ji dhooda'? Na gu' panaas tii cham tu' jax tomaat. Cham yup maati' gu' no' moo silhkam tu' jax jam duiñ, ka' ba' gu' tii cham.

5 Pui' xi chii'k gio mu ja'k yup ji baa gu Pilaato nat baidham gu Jesuus. Ba' ja'xpix bhiji dir bhai' ji buusai' mit gu Jesuus xi chii'chu' gu t̄eb jannulh na mit tii' nax chukuum jix bi', gio gu bappandam joi' yup xi kiistu' na mit bha dhaax mo'ram kuruun xip duuk. Ba' mi' dhir yup ja titda gu Pilaato:

—Jaiñ, ya' ba' dhi jam ki'dara'!

⁶ Ba' gu ja ḡ'ḡ'kam tuk gui' nam bhai' ḡ' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gu o'rosiiris p̄ix jiiñak ḡi mit na mit ba t̄i gu Jesuus nat mui' ji buus, jup kai'ch am ḡ' ki'n:

—¡Mu tu chianiñ nam sissapa' kuruus ta'm! ¡Cha'p mi' pux joi'gi'nda'!

Ba'p ja titda gux kai' Pilaato:

—Dho pim mu xi bhiika' aapi'm. Diilh japim ba'x maat no' pim sissapa' kuruus ta'm, no' pim moo ja'p jix bhaamki'ñ. Aañ nañ gu'x maat nat t̄i cham tu' jax dhuu nar jix buam jum duukam.

⁷ Ba'p kai'ch am ip gio gu Israel kam ja'tkam:

—Ja'pji nach gu' aach mi' pui' tu daa'ñchu' na jax jum kai'ch mich u'uán am na pai' tu daaxix na jax tu aagix aach jich bui nach ji'k jir Israel kam. Na mi' pai' pui'm kai'ch maa'n kap na saak jir ua'tulhdhara' no' jaroi' jax kai'ch nar maraa'n gu Dios. Jaiñ gu' dhi' ja'p p̄ix na pui' kai'ch nar ḡ'kam, gio na sap jir maraa'n gu Dios na jax dhui p̄ix bhaan jum ua'tulhi'ñ. Pui' dho ba' p̄ix bax bhai' nach mu'aa'.

⁸ Ba' giilhim jix io'm bhai' ji choo'n gu Pilaato nat pui' ji' ja kai nam kai'ch gu ja'tkam nam mu jiiñak. ⁹ Ba' gio bhiji ja'k jup xi baidhak ba'k chir gu Jesuus, gio ba'p ba tikka, jup titda:

—¿Gir pa ja'k kam aap jiñ jaduuñ ja'p moo gux gi'm? No'p moo silhkam jup xiñ aagi'ñ.

Cham ñiok gu Jesuus na t̄i tikka. Mi' p̄ix pu tu'ii'.

¹⁰ Ba'p titda ip gio gu Pilaato:

—¿Jax kup ba' cham jiñ aagi'ñ? ¿Cham maat ap aa nañ aañ jir ḡ'kam kat ya' pum titda? Jix bhai' nañ jum do'ñcho' no'ñ xi ilhii'ñ, piám ku gu' nañ tu chiñia' nam jum sissapa' kuruus ta'm. Aap gu' ya' cham jiñ aagi'ñ nañ tu' t̄iim tikka.

¹¹ Ba' gio bhai'p ji ñio gu Jesuus, jup titda gu Pilaato:

—Pui'p dho kai'ch, nat gu' gu Dios jiñ Gi'kora' pui' ba t̄i jia nañ ba' ya' ji' soi' ba tui'ka' jum bui. No' git chakui pu ti'ya' guñ Gi'kora', ¿jax jip gip jiñ dhooda' git siap chi pu'ñi kai'chdha' git? Ku ba' gu' aap cham tu' bhaan kuiñcha bia' ji gu xib, gu' ji nat

jaroi' maaxik jiñ kii nat ba' ḡ'kam ki'n jum ua'tulh.

¹² Ba' nat pui' ji' giop xi chii'n gu Jesuus gux kai' Pilaato, cham bhaai' na jax kam duñia', dai na t̄iim ga'nga na jax pik dui do'ñcho' git gu Jesuus. Gu' ji nam gu' gu Israel kam ja'tkam giilhim mu jiiñak, jup kai'ch am:

—No' pich jax dhuuk do'ñcho dhi maa'nkam nach jum chian nap mu'aa', bhaan bax maati' ka' nap bak cham tu' ka'm nii'ñ gu Seesar gux io'm ḡ'kam Rooma kam. Na gu' gu jaroi' no' diihl ḡ'kam jum taat na jax dhi maa'nkam, cham tu' kii' ka'm nii'ñ gu Seesar gux io'm ḡ'kam.

¹³ Ba' nat ja kai gu Pilaato nam pui' ji' kai'ch gu ja'tkam, xi chu chia nam buusaïdha' gu Jesuus mu diirap. Mi' dhir ba' jimii'k mu ji dhaibu na pai' dadarri na pai' dhuuk ja silhka'nda' gu ja'tkam, na Gabaata t̄iim tiiti' gu ebreo ñi'ook ki'n, na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch na joodai sobkoñxim mi baapax. ¹⁴ Ba' takaab dir na ba'buimgidhak bam aaya' gu piasta bhaan Paaskua ta'm, jup ja titda gu Pilaato gu Israel kam ja'tkam:

—Ya' ba' dhi jam ḡ'kam tuk.

¹⁵ Gio p̄ix jiiñak jup tim ḡi, jup kai'ch am:

—¡Mu gor mu'aiñ! ¡Sissapa' pim kuruus ta'm!

Ba' gio bhai'p ji ñio gux kai' Pilaato, jup ja titda:

—¿Kux moo aa nañ ba ji chu chiñia' ba' nam sissapa' kuruus ta'm dhi jam ḡ'kam tuk?

Ba'p kai'ch am gui' nam jir ja ḡ'ḡ'kam tuk gui' nam bhai' ḡ' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam:

—Aach daipu' ji gu Seesar nar jich ḡ'kam tuk. Cham tu' jumai ip.

¹⁶ Ba'x choo'nnit pui' ma t̄i gu Pilaato nam mu bhiji sissapa' kuruus ta'm ku gi gu Jesuus nam pui'x bhaamki'ñ. Miji ja'p jamit ba' xi bhiik na mit ba sissapam.

*Gu Jesuus nam ba sissapa' kuruus ta'm
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lk. 23:26-43)*

¹⁷ Ba' na mit jax mootoi' gu kuruus gu Jesuus, gamai' p̄ix biipi' nu'yasim am na mit ba sissapam baasi'n daam dir na pai'

Kakoi' Mo' Daa ti tii', nam Golgota ki'n
jup jix chu mat ka' gu ebreo ñi'ook ki'n.
¹⁸ Bhammi na mit aichdhak dho gu' dai na
mit ba sissapa kuruus ta'm. Gio jai' gook
jamit bixxik dir jup ja sissapa pui' kukrus
ta'm ip, irban ba' gu Jesuus. ¹⁹ Ba' gux
kai' Pilaato nat jax dhaa maa'n gu taa'mla
alhi'ch komaarak pa', mi' xi chu ua'na, jup
jum kai'ch: "Gu Jesuus Nasareet kam, ja
ge'kam tuk gu Israel kam ja'tkam." Mi'
dhir ba' xi chu chia nam bhammi siispapu'
mo'bon gu Jesuus na pai' sissap. ²⁰ Mui'
gu Israel kam ja'tkam tii mit gu dhi' pui'
na jax bha tu ua'ñix mo'bon gu Jesuus, na
gu' amuub ju'ñidharan gu ge'kiicham na mit
sissapa kuruus ta'm. Baik ñiiñio'k ki'n bha
tu ua'ñix: Griago ñi'ook ki'n, gio ba' ebreo
ñi'ook ki'n ip, gio ba' gu latiin ki'n. ²¹ Ba'
gu ja ge'gérkam tuk gui' nam bhai' ge'chiop
ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam
ja'tkam, pix am bhaak jamit na mit ba tii na
pu'ñi ja'k bha tu ua'ñix mo'bon gu Jesuus.
Mu jimii'k jup titda am gux kai' Pilaato:

—Jax ku pich ba' pui' ja'k bha tu ua'na
taa'mla ta'm na pui' gu Jesuus jir jich
ge'kam tuk biix nach ji'k jir Israel kam
ja'tkam? Ja'pji nap siisbhio'kai gio bhai'p
tu ua'na', ja'pni nam kai'chdha': "Dhi'ñir
di'gui' na pui'm ilhii'ñ na sap jir ja ge'kam
tuk gu Israel kam ja'tkam."

²² Gu' ji na gu'p ja titda pix gu Pilaato:

—Puui' ji na bhai' ba tu ua'ñix ka' na ñich
jax bhai' ba tu ua'na. Jax gi moop jum
duñia'?

²³ Ba' gu sandaarui'x na mit sissapa kuruus
ta'm gu Jesuus, xi chu jumpadak jamit
gu jajannulhi'ñ na ti tii'chgit a'lhiok xi chu
u'uuk. Ji'k jup tu u'uuk maa'n gio gu jumai,
nam gu'r maakoba'n. Gu' ba' gu teb kutuuna'n
na daam dir tii'chgit gu Jesuus, cham
bhai' nam jax i'lhiok ui'ka' nam mi' tii xi
ni'ñ, na gu' mui' pum daa!. ²⁴ Ba'p jum ti
titda am:

—Cham jach saasasda', ja'pji nach jich
mamai'chia', ea jaroi'x pik bhaan ji bi'ya'.

Ba' dhi' bhaan pui' ji chum kuugalh
nat jax tum ua'nak bijik nap jum kai'ch:
"A'lhiok jamit xi chu u'uuk guñ jajannulh,
gio gu teb jiñ kutuun jamit xim mamai'chik
xi bhii'k." Pui' mit dho tu dooda gu sandaarui'x
na ji'k jax jum kai'ch.

²⁵ Ba' gu di'ii'n gu Jesuus mi ja'p amuub
gam kiik na pai' sissap kuruus ta'm gu
maraa'n, biima'n gu dhixii'ñ Mariiya nar
binga'n gu Kleopas, gio ba' gu Mariiya Magdalena. ²⁶ Ba' gu Jesuus mi'pix ja'p ji chii na
kiik gu di'ii'n biima'n maadit gui' nam pui'p
kaichu' nax io'm jix dha'da' gu Jesuus. Ba'p
titda gu di'ii'n:

—Dhiñ jaduuñ na mi'm sanoop kiik jiñ
ñaan, jum mar tu'm ki'n ji buusnia' xib dir.

²⁷ Ba' gui' na kaichu' jup titda ip:

—Xib dir jum naan tu'm ki'n ji buusnia'
dhiñ ñaan na mi'm sanoop kiik jiñ jaduuñ,
nap ba' moo xi kua'ñidhat, nañ gu' aañ bar
boi cha'm kam.

Ba' gui' am jup xi baidhak gu di'ii'n gu
Jesuus mu ja'k kia'mi'ñ, na gu' pui' titda gu
Jesuus.

Na ba mukia' gu Jesuus
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lk.
23:44-49)

²⁸ Ba' mi' dhir na gu'x maat gu Jesuus nat
biix pui' ba tum kuugalh nat ji'k jax tum
ua'nak bijik, maa'n kap pix ba bii na pui'
tum kuugalhdha', ba'p kai'ch:

—Tiix chanoom in.

²⁹ Ba' moo ampik mi'p bia' maadit gu
kuuga'n gu biiñ jix ji'ii'k alhi'ch ja'aa ta'm.
Ba' dai na mit jax ba'nni gu tok ki'n gu biiñ,
uux cha'm xi bureak bhammi xi dhaax
chiñi'ram gu Jesuus na ba' xio'pna'. ³⁰ Ba'
pix muuk sai gu Jesuus, na gu'x chanoom.
Mi' dhir ba'p kai'ch nat xi i'chok:

—Xib dho gi ba' biix pui' ba tu kuugalhdhix
ji nat ji'k jax tum ua'nak bijik.

Daipu' xi chi'ii'k nai' ji mugia, pu muu.

*Gu sandaarui'x na ba sisia' janomaram
gu Jesuus*

³¹ Ba' takaab dir na ba' moo bam aaya'
gu bhaan Paaskua ta'm nam pai' dhuuk
tu piastatda' gu Israel kam ja'tkam, mu
jimii'k jup titda am gu Pilaato na sap
ja chiñia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam ja
o'mxichulhdha' gu ja kaakai gui' nam
bhammi sissap kukrus ta'm nam ba' jotmoda'
ko'ya' kum xi ja yassapai ampik na
jurnia', na gu' buimgidhak cham ka tum
juanda', dai ji nam ba tu piastatda' gu
bhaan Paaskua ta'm, nam gu' cham aa'
nam bhai' pu sissap ka' buimgidhak bix

chanoolh. ³² Ba' gux kai' Pilaato mijip xi ja joot gu sandaarui'x chugi'ñ, ba' gui' mu jimiik yup ja o'mxichulh jamit gu ja kaakai dai gu gook nam bixxik dir sissap na pai' gu Jesuus. ³³ Na gu' ba muukix nam bhai' xi ñii'ñ gu Jesuus, pui' mit ba' cham ka o'mxichulh gu kaakai'ñ.

³⁴ Gu' ji nat gu' maadit gu sandaarui'x bhai' ees si'i jano'maram gu Jesuus ki'n gu tēb uux jix mu'uuk na ua', sia ku tii ba muukix. Ba' bhai' ji mii gu suudai' i'ir binkam. ³⁵ Tiigik moop kai'ch gui' na pui' tu a'ga biix dhi' pui', cham tu' na pix jap kai'ch, na gu' mi'p tu'ii' na ti ñii'ñ nat pai' dhuuk pui' tum duu, na pim ba' aapi'm pui'p ti jii'ñdha' nat silhkam pui' tum duu. ³⁶ Ba' gu dhi' pui' nat tum duu, bhaan jum kuugalh nat jax tum ua'nak gu ñio'ki'ñ gu Dios bijik nap jum kai'ch: "Ku gu' cham tu' maa'n a'oo'n omñia' ji nam pai' dhuuk mu'aa!". ³⁷ Gio ja'p iam nap jum kai'ch: "Mui' ja'tkam tigia' am nam pai' dhuuk jix ko'kom dooda!"

Nam ba yaaspa' gu Jesuus
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lk. 23:50-56)

³⁸ Ba' mi' dhir nat pu'ñi ba muu gu Jesuus, gu Josee gui' nar Arimatea kam mui' ma jii buiñor gux kai' Pilaato nat kaim no'x bhaai' na tibaañdhai bhiika' gu tukga'n gu Jesuus. Gu Pilaato yup kai'ch nax bhaai'. Gu' na gu' gu Josee pui'p kaichgit gu Jesuus, dai nax ixchuixim, na gu'x ja iibhi'ñdha' gu ge'gérkam jum aa'ndam. Ba' mu jimiik tibaañdhak xi bhiik gu tukga'n gu Jesuus. ³⁹ Gook dit am gu Nikodeemo gui' nat biipi' dir tukaa'ñ cha'm mu jimiik mu na pai' tibiap gu Jesuus nax chu a'gidham. Gu Nikodeemo ge' ji kusbiot gui' na joidham uub na mirram tiiti' gio ba' gui' na aaloep jum tiiti'. ⁴⁰ Ba' mi' dhir dai na mit ba juulh gui' na joidham uub gu tukga'n gu Jesuus, gio ba' na mit jix bhai' bhiib jajannulh ki'n nam jax ja'k ba tu jimda' gu Israel kam ja'tkam nam pu'ñi ja'k ja bua't ja yassapda' gui' nam ji'k ko'iidha'. ⁴¹ Ba' amuub mi' na mit pai' sissapa kuruus ta'm gu Jesuus, maa'n kap xikoolh tu kuup ka' na bixchu' mi' ti i'xchix. Mi' irban dir ba' moo maa'n

kap Jup di'lhxix gux moik ai' nam jax chutu'm kir ja baapas gu koi'ñga'n, dai nat chakui maa'n mijim ja'bsu gu tuuku', mi' pix pui' tui'ka', nat gu' jano' pik chakui maa'n Jup muu. ⁴² Mi' mit ba' ulh gu tukga'n gu Jesuus na kapbhai'r amuub, na gu' moo ja'p Jup bam aajim nam pai' dhuuk cham ka tu juanda' gu Israel kam ja'tkam. Jotmoda' pix jamit ba' mi' xi yaaspak.

20

Gu Jesuus na duadii giop bamgia'
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lk. 24:1-12)

¹ Ba' mummu nat pai' buus na pai' dhuuk cham ka tum juanda' na bar tumiiñku ta'm, kapbhuimuk nat jax kia'pix jix dha'npam bhai' ji chu maaxir, gio mui'p ma jii gu Mariiya Magdaleena mu ai' di'n kir na mit pai' ulh gu tukga'n gu Jesuus. Ba' mu nat ba ai, bhai' pix pu ti di' bhiij di'n kir, mu pix ja'p kaat gu komaarak jodai na ki'n bha kuupich. ² Ba' nat jax ja'k gii, dai'bus nat aa'ñdham gu Simeon Peegro gio gu jumai gui' nax io'm jix dha'da' gu Jesuus na pui'p kaichu', Jup ja titda mu eek:

—Jaroi' bak baabuk maakam ja'k tikaam gu tukga'n guch Gé'kam tuk. Cham pai' tu jai'ch mu na chich pai' tii. ¿Jax nach ba' dui ka tigia'?

³ Ba' gu Peegro gio gu jumai na pui'p kaichu' gu Jesuus, mui' ma jii mit mu na mit pai' tii gu Jesuus na mit ti tiigim no' moor silhkam, daipu' na mit jax pui' ti kai,

⁴ boopo' am. Ba' gama ja'k dir jix io'm kudam mui' xi mii gu jumai nam maap jiim gu Peegro, biipi' kat jummi ba ai na mit pai' ulh gu tukga'n gu Jesuus. ⁵ Ku gu' cham tu' mu baa ji miji irban dir, mi' dhir pix diirrap dumaalh jum tikaak mui' xi chi nii'ñ miji na mit pai' tii. Cham pai' tu jai'ch, dai gu jajannulh mi biit na ki'n bhiibgich. ⁶ Gu' ba' gu Simeon Peegro ja'x dhir mi'p ba ai. Gui' dho gi gu' mirdat mijimmi pu baa ji di'n kir na mit pai' tii gu tukga'n gu Jesuus. Ba tii ip na cham pai' tu jai'ch, dai gu jajannulh pix mi ja'p tu giopan na ki'n bhiibgich. ⁷ Gio

gui' na mo'ram bhiibgix kat, mummu ja'p pix daa dilhkob pui' xikoolh bhiibgix kam na jax bha tu't mo'ram gu Jesuus, cham tu' maap biit gu jai' jajannulh na ki'n Jup

bhiibgich gu tukga'n. ⁸ Ba' gu jumai na pui'p kaichu' gu Jesuus nat biipi' mi' ai, jai' mui'p ji baa di'n kir nat ji chiiigik gu Peegro nat mirdat mijimmi ji baa. Mijimmi baakik jix bhai' mi ja'p xi chi nini'ñ ip jai', moo gu' maaxik ji na dai gu jajannulhi'ñ pix mi biit na ki'n bhiibgich gu tukga'n gu Jesuus. Ba' pu ti ji'ñ nat sihkam duadik giop bam mi' dhir, pui' xim aa' na cham tu' pai' ka muukix. ⁹ Nam gu' biix gui' na ji'k kaichu' gu Jesuus, chakui maatit keeket am na jax kai'ñkam jup jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na pu'ñim kai'ch na duadii giop bamgia' sia ku mit mua. ¹⁰ Mi'm ba' tii pup xi chi niniidhimik pui' giop ma jii mummuu nam pai' tibiapka', nam pai'p tu'ii' gui' nam pui'p kaichu' gu Jesuus.

*Gu Jesuus na mi' bam maaxdha' buiñor
gu Mariiya Magdaleena*

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Gu' ba' gu Mariiya Magdaleena diihl mil' ji bi'ik suaak mi ja'p kiikat nax buam jum aa' na cham tu jai'ch gu tukga'n gu Jesuus. Gu Peegro gu' ba jii gio gu jumai nam maap jiim. Ba' mi' pui' na ji suakit gu Mariiya gio bhijip ka xi chi tii di'n kir dumaalh jum tikaak. ¹² Bhijimmi pix ji ja tii nam daraa gook gu noonbi'ñ gu Dios jix chooto titi' kam na mit pai' ka tikaak gu tukga'n gu Jesuus, maa'n ja'pni dhir ja'k daa na pai' mo'tikat, gu jumai ba' mi' dhir ja'k na pai' tootnatikat. ¹³ Ba'p titda am gu Mariiya na mu dir diirap bha ti niidhat suak:

—¿Tu'p ba' ki'n moo ja'p jix buam jum aa'ñ jaduuñ nap ba' suak?

Ba'p ja titda gu Mariiya:

—Dho nat tak gu jaroi' ya'dir baabuk pai' nat ja'k jax dhuu gu tukga'n gui' nar jich ge'kam tuk kat. Cham pai' tu jai'ch. Cham maat ich dho ba' nat pai' ja'k tii.

¹⁴ Ba' nat pui' xi chi'ik bhai' silh ji kikbo, na gu' dumaalh kaatit bhijimmi ka ti nii'ñ di'n kir, mi' pix ja'p ji chi' na kiik gu Jesuus. Ku gu' pu cham maat ji gu Mariiya no'p jir di' gu Jesuus, ja'p jum aa' nar jumai. ¹⁵ Ba' bhai' ji ñio gu Jesuus, jup titda gu Mariiya:

—¿Tu' mam duuñ jaduuñ kup ba' moo ja'p suak? ¿Tu'p tii ga'nga?

Ba'p titda gu Mariiya:

—Dho gu tukga'n guch ge'kam tuk kat na mi' pix cham tu jai'ch bhijini na chich pai' tii. Jaroi' bak baabuk maakam ja'k tikaam. ¿Ka'p ti aap aa iam baabuk maakam ja'k tikaam? Jiñ aagi'ñdha' ap jiñ jaduuñ na pich pai' tii no' pich aap bhiik kuñ bhiirai gio ya'p tikia'.

Gu' na gu' cham maat gu Mariiya no'p jir di' gu Jesuus, ja'p jum aa'na gu jaroi' na mi' tu nuuka'n gu i'ix na mi ja'p tii'xchix mi' ba kii.

¹⁶ Ba'p titda gu Jesuus:

—¿Cham aap kañ maat Mariiya?

Ba' gu Mariiya mia'n dir jix bhai' bhai' xi ñii'ñ, jir di' gu Jesuus. Ba'p titda ebreo ñi'ook ki'n bhai' xi koomkik:

—Rabuuni! ¿Aapi' aar di'?

Rabuuni ja'p kai'ñkam jup kai'ch na sap biixchu'x chu maat.

¹⁷ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Aañi' dhor di' na ñich giop dua. Xi dhai'ñña' ap jiñ jaduuñ nap ja aa'ñdhara' gu jai'ñ jaaduñ nam jiñ kaichu' mu nam pai' tibiap. Ja'p jap ja titda' na ñich aañ ba jiix dhaam buiñor guñ Gi'kora' gui' na aapi'm jup jir jam Gi'kora' gio ba' nar jam Dios tuk, nañ jax pu ba jam titda biipi' dir.

¹⁸ Ba' gu Mariiya Magdaleena mi' pu bhi nat ja aa'ñdham nat jax pu tii'n gu Jesuus. Mummu øek nam pai' tibiap biix gui' nam ji'k kaichu', ba ja aagi'ñ nat giop ba dua gu Jesuus, biix jup xi ja aagi'ñ na ji'k jax titda mu nat pai'm maax buiñor.

*Gu Jesuus na mi' bam maaxdha' ja bui
gui' nam kaichu'*

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lk. 24:36-49)

¹⁹ Ba' moo jano' gamai' nat ji jur, na gu' kia'pix gio mui'p bam bhiichu' na pai' dhuuk giop ba tum juanda', maa'n kap ba'k chir jamit bam jumaap biix gui' nam ji'k kaichu' gu Jesuus. Dai na mit jix bhai' bhai' xi siispak gu ki'ñgob nam gu'x chotdon no' mit mi' ji bubua gu ja o'rosiiris tuk gu ge'gerkam Israel kam, nam gu' ja'p jum aa' nam ja u'ji ja kuupa', pui' kum ba'x bhai'm kuupat mijii daraa. Ba' gu Jesuus mi' jim maaxdhak irban dir nam pai' daraa mui' ba ja ñio'ki, jup ja titda:

—Aañ moo jai' ya ja'p ip jiñ jaaduñ.

²⁰ Ba' xi ja nini'ñchu'n gu noonbi'ñ mi' na pai' ti diidi' na sissapich gio bha jano'maram na mit sii. Ba' gui'x bhai'm ilh jamit na mit ba tii, na mit gu' ba maat na dhi'r di' gu Jesuus nat duadik giop bam.

²¹ Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—Jix bhai' pim jum taat ka' na ñich ya' ba ai. Aañ bhai' pix pui' jam tiidam na pim jix bhai'm ilhdhai nai' xi Jimia' biix kap na pim tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam. Ja'p na jax aañ na ñich bha jii ya' dhi oi'ñga'n na ñich bha tu jam a'gidham nat pai' dhuuk bhañ joot guñ Gi'kora', pui' kuñ ba' aañ ya' dir' jup jam jootos aapi'm.

²² Pui' xi ja tiidak nai' xi ja buxcha biix, ba'p ja titda:

—Jaiñ. Dhi'ñix Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' jam a'm jup tui'ñgida' ya' dir ja'p ja'k ²³ na jam mattudidha' na pim jax ja'k tu ja a'gidha' gu ja'tkam. Ba' gui' nam ji'k ti jii'ñdha' na pim ji'k jax tu ja a'gidha', ba' uañchudhix ka' gu ja ua'tulhdhara'. Gu' ba' gui' nam ji'k cham ti jii'ñdha', cham tu' ja uañchudhix ka', pui' nam jax bax u'ua'tulhdhix ka', nam gu' cham ji'xdha' uana' gu diihl pix.

Gu Tomaas na ba ti jii'ñdha' nat silhkam giop dua gu Jesuus

²⁴ Ba' gu Tomaas gui' na maadit jir di' gu mambhiix gook gu noonbi'ñ gu Jesuus, gui' nam Gook Dim ki'n jup jix mat ka', jano' pik cham mi'p tu'ii' nat pai' dhuuk mi' ai gu Jesuus ja bui gui' nam kaichu'. ²⁵ Ba' gui' xi aagi'ñ am, jup titda am:

—Giop ba dua guch Gé'kam tuk. Ba tii chich.

Ba'p ja titda gu Tomaas:

—Chaam ji nañ ti jii'gi'ñ nar di!. Jii' ji no'ñich moo diihl tii gu noonbi'ñ mi' na pai' sissapich nañ ba' jam jii'gi'ñdha', nañ mi' xi bapsada' guñ dhee'n mi' na pai' ti diidi' gio bhai' ja'k jano'maram na mit pai' sii. Xib jañ ji chakui ti jii'ñdha' ji sia ku pim jax jiñ chitda.

²⁶ Ba' gatuuk xijum baik tanoolh jurni'ñ ki'n gio mit maap jup mam jumaap biix gui' nam ji'k kaichu' gu Jesuus maa'n kap ba'k chir jix bhai' xim kuupak. Jano' dho gi ba' biix mi'p tu'ii' ji gu Tomaas. Ba' ja'xpix nam

mi' ka tu a'gichu', mi' dhir ja'p pix bhai' jiñio ja saagi'ñ gu Jesuus, jup ja titda:

—Aañ gio bha ja'k ip jiñ jaaduñ.

²⁷ Mi' dhir ba'p titda dai gu Tomaas:

—Aañ pix jir di' na ñich giop duañ jaduuñ. Kanip xi chii' na diidi' guñ ñoonob mi' nañ pai' sissapich. Mi'p xi bapsada' gum dee'n nap ba' cham jax ti'ya' nar iatda', gio yammuni ja'k jap jup xi bapsada'ñ jano'm am na mit pai'ñ xii. ¿Ka' moo ja'p jix xijai aa nap biix jum jur ki'n ti jii'ñdha' nañ aañ pix jir di' na ñich giop dua?

²⁸ Ba' giilhim jix bhai'm ilh gu Tomaas, jup kai'ch:

—¡Aaja guñ Gé'kam tuk! Giop dua ji bak gu' silhkam gu Dios jiñ Gi'kora'.

²⁹ Ba'p titda gu Jesuus:

—Na pich pai'x bhai' xiñ chii Tomaas na pich ba' ba ti jii'ñ nañ aañ jir di' na ñich giop dua. Gu' cham ti jii'ñdhat ap ji na pich chakui tiigik guñ ñoonob. Jai' joidham pu ti jii'gi'ñ am na ñich silhkam giop dua nat jax pui' tim tii, sia ku mit cham pai'ñ chii gu maaxik.

Nat jax kai'ñkam tum ua'na dhi ñioki'ñ gu Dios

³⁰ Mui' ji gu' nat tiix bhai'm duukam jup tu duu gu Jesuus ja nii'ñchudat gui' nam ji'k kaichu', ja'pji na gu' cham biix ya daaxix dhi u'uan ta'm. ³¹ Daipu' dhi' na ji'k pix ya' tu daa na pim ba nii'ñ, na pim ba' tu jiñkuidhai ti jii'ñdha' na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam na maaxik ya' xi oilhimik dhi oi'ñga'n bhaan, nar Maraa'n gu Dios nat bha joot. Na ba' gu jaroi' na ti jii'ñdha' buiñor baidhika'x dhaam ja'k na pai' gammiji pu ba duaka'.

21

Gu Jesuus na ja bui bam maaxdha' xijum gook gui' nam kaichu'

¹ Ba' gatuuk ji'kchi tanoolh jurni'ñ ki'n gio mummiip bam maax gu Jesuus ja bui xijum gook gui' nam kaichu', mummu ju'ñdharan gu ge' suudai' na Tibeeriyas ti tii'. Ja'pnim duu. ² Maap mi' ka oipo am gu Simoon Peegro, gio ba' gu Tomaas gui' nam Gook Dim jup jix mat ka', gio gu Natanail gui' nar Kanaa kam na Galilea dibiir bhaan

bipio', gio ba' gook gu maamra'n gu Sebedeo, gio jai' gook pup nam pui'p kaichu' gu Jesuus. ³ Ba' maa'nnim yup ja titda gu Simoon Peegro gu jai':

—Aañ chi moo xib tu bhia' gu boptop.

Ba' gui'p kai'ch am ip:

—Aa dho aach biix jum oidha'. Aach pui'p jix chu bhiak ji chii.

Ba' mi' pu bhii mit na mit ba tu bhiam, dai na mit jax bha tiitis kanuub ta'm. Biix chukaa'm mu ja'p tii buppaim gu ḡe' asaak suudai' chir nam ja'p jum aa'nam joidham pix mi' jim gaamu' git gu boptop. Gu' ji na gu' pu nim maa'n kut mim gaam, pui' mit dho pu cham maa'n bhia gu biix chukaa' nam mu ja'p tii chu bhibhijimik. ⁴ Ba' nammi nax dha'npam bhai' ba tu maaxilhim, baasi'n dir ja'p pix ba kiik gu Jesuus ju'ndharan gu suudai', ku gu' gui' nam kaichu' pu cham maat am ji no'p jir dhi'. ⁵ Ba' mui' xi ja jiñkai gu Jesuus, yup ja titda:

—¿Jiñkajapimit ba ja bhia gu boptop jiñ jaaduñ?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Pu nim maa'n dho. ¿Paa gi ip?

⁶ Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—Ea gor gio mui'p xi bua suudai' chir gu jam asaak ja'pni dhir ja'k kiñ dir dhi kanuub, ea no' mit cham iam mim gaam.

Ba' gui'x oodam gio mijip xi bua mit gu asaak, paa gi ba' tu'. Gu ja'xpix na mit gio bhai' tiip ji baabu, giilhim jix biit ji, cham bhaai' nam jax ka baabu' nam tii baissin, na mit gu' giilhim mui' mim iicha gu boptop. ⁷ Ba' gui' nax io'm jix dha'da' gu Jesuus na pui'p kaichu', yup titda gu Simoon Peegro:

—Dhi'r di' guch Ḡe'kam tuk na bhammi dir kiik ju'ndharan.

Ba' nat jax pui' ti kai gu Peegro na dhi'r di' gu Jesuus, tim tii'dhak gu jajannulhi'ñ mummu pu gii suudai' chir, mui' pu ti gii biix suudai' dhaam baasi'n dir ja'k ju'ndharan na pai' kiik gu Jesuus. ⁸ Gu' jai'm ba' saalh gatuuk dir mu jiim gu kanuub ta'm pui' ji chiimirat gu ḡe' asaak nam mi iichixchu' gu boptop, nam gu' cham tu' moo ja'p jix io'm irban gu suudai' yup tu'ii', chi ji'k gook oo'm daman mambhiix obrasaa'n jir mik mi' dhir ju'ndharan.

⁹ Ba' nam jax pix bhammi dir ji chii'sdim ju'ndharan, ba tii mit na joidham ḡe' tu naa'n gu Jesuus, maa'n batoop mi' dhir ja'p yup xi chik tuupalh dhaam na tu ḡe', gio timkalh gook mi ja'p yup xi chua'. ¹⁰ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Bhai' gor xi u'uuk gu boptop na pimi ja bhia kuch ya'ni tu ga'ya'. Bax chuplhi' gu tai.

¹¹ Ba' gu Simoon Peegro gio mui'p xi jii bhammi kanuub ta'm nat ja palhbuidham gu jai' nam bha tiimir gu asaak nam mi gaamixchu' gu boptop, na gu' giilhim jix biit nam mui' mi'jiim giilhim ja'x pik ḡe'ḡer, xijum gook oo'm daman mambhiix baik jamit dho mim gaam. Kut ji gu' siamri joidham cham yup sar ji gu asaak sia kum jax jir mui', pui' mit tiimirat bhammi dir pu tisaa'ñ ju'ndharan. ¹² Ba' mi' dhir yup ja titda gu Jesuus:

—Ya' gor bi chu ju' ba' xib. Bax bai gu batoop.

Ku ba' gu' gui' nam kaichu' pux bhai'x maat am ji na dhi'r di' gu Jesuus. Cham pai' jax kai'ch am ba' nam yup ba tikkada' git nar jaroi' dha', nam gu' bax maat. ¹³ Ba' pui' xi ja tiidak gu Jesuus mui' xi ja maa biix ji'ma'n gu timkalh gio ba' gu batoop gai' nam ki'n tu bisda'.

¹⁴ Dhi' ki'n ba' bar baikim nat ja buim maax gu Jesuus gui' nam kaichu' jan'o' dir nat muukik duadik giop bam.

Gu Jesuus na ba tikkada' gu Peegro no'tu' ka'm niidhat jix kiigalhi'ñ

¹⁵ Ba' mi' na mit xi koi'chok, bhai' ba tikka gu Jesuus gu Peegro, yup titda:

—Aapi' Simoon nap jir maraa'n gu Jonaas, ¿jix io'm aap tu' ka'm jiñ niidhat xiñ kiigalhi'ñ, cham tu' ja'xbui' na ji'x dhi jai'?

Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Jix io'm ji nañ tu' ka'm jum niidhat xim kiigalhi'ñ jiñ jaduuñ nap jax bax maat.

Ba'p titda gu Jesuus:

—Dho aap bak ba'ñ a'mkam ya' ka ja guguuxi'ñdha' dhi' nam ji'k bañ kaichu'. Ja'p ji buusnia' nap ja nuuka'nda'.

¹⁶ Pui' xi chiidak gio bhai'p ji chickka, yup titda:

—Ja'p aa moo silhkam xiñ kiigalhdhat tu'ka'm jiñ ñii'ñ ap Simoon nap jir maraa'n gu Jonaas?

Ba'p kai'ch ip gio gu Peegro:

—Dho silhkam jañ tu' ka'm jum nii'ñ jiñ jaduuñ nap jax bax maat nañ jiñ aa' dhiñ jur am bhaan.

Ba'p titda gu Jesuus:

—Dho no' silhkam jir pui' nap jax kai'ch, aap jiñ a'mkam ya' ka ja guguuxi'ñdha' biix gui' nam ji'k ba ti jiigil'ñ aañ jiñ bui nam ja'p ji buan nam jir jiñ kakasnira'.

¹⁷ Ba' gio pui'p ba tii'n, bar baikim ba' moo, jup titda:

—Silhkam aap moox io'm tu' ka'm jiñ ñiidhat xiñ kiigalhi'ñ Simoon nap jir maraa'n gu Jonaas?

Ba' gu Peegro bhai'x buam jim ilh nat baikim ba ji chicka gu Jesuus no' sap silhkam tu' ka'm nii'ñ. Ba'x xusuakim gio bhai'p ji ñio, jup titda:

—Dho jiñ jiñ jaduuñ nañ jax ba kai'ch, nap gu'x bhai'x maat jia nañ silhkam jup kai'ch nañ jax jum titda. Jix bhai'x maat ap nañ cham tu' pix jap kai'ch.

Ba'p titda gu Jesuus:

—Dhop kañ ñii'ñxi'ñka' ap ku gi dhi' nam ji'k ba ti jiigil'ñ jiñ bui nañ jax bam titda, nam ba'x jiikgim pix jup tui'ka' gammiji.

¹⁸ Pu kani nañ moo silhkam ya'm aagi'ñdha' Peegro, jano' nap pai' dhuuk jir biap-magich, joidham nai'pix jimda' ap pai' nap ja'k ilhii'ñdha' jix kikii' xi chim tii'dhai gu jajannulh, ba' cham jaroi' jax jum tii'dak. Ku ba' gu' no' pich am xi jagi'ta, cham tu' pui' ji kia', jumai pix ba tim tii'dha' gum jajannulh, cham tu' aap diihl kia'. Mi' dhir dai nam bam bhiika' gu ja'tkam mu ja'k nap pai' tii cham aa'nda' nap jimia'. Jax gip kax bhaai' ka' jano'?

¹⁹ Ba' dhi' na pui' ji' titda gu Jesuus gu Peegro, ja'p kai'ñkam jup titda nam sap mui' tigia' gu ja'tkam nam pai' dhuuk mu'aa', ba' cham ji'xdha' ja'k gixa' sia ku mit tulhiiñchuda, pui' na jax bax biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam, ba' joidham jix kiigalhdha' gu Dios no't bhammi ba aix dhaam. Ba' ja'xpix jup titda ip gio:

—Ba' gu xib pui' ilhii'ñ iñ nap gammiji pu bañ kaichgida' cham tu' bhaan jax jim aagat.

Gu Jesuus na bhaan ba tu a'ga' gu jumai nax io'm jix dha'da' na pui'p kaichu'

²⁰ Ba' ja'xpix na mit ba jii mi' dhir na mit nammi gama ja'k ba ji bhii, kikbuk mui' ka xi chi tii gu Peegro mu dir ja'k nam pai' jiim, ba tii na gatuuk dir mu jim gui' nax io'm jix dha'da' gu Jesuus na pui'p kaichu', jir di'pix gui' na jano' sonpan xi dhaa na mit pai' dhuuk tu juu gu bhaan Paaskua ta'm na mit ba' moo ba mua, na xi chicka nap titda: “Jaroo ba' da' gui' na pui' maaxik jum kisa'ñ jaduuñ?” ²¹ Ba'p titda gu Peegro gu Jesuus nat tiigik gu jumai na gatuuk dir mu jim:

—Dhi'ñi giñ jaduuñ na ya'ni dhir gatuuk dir jim, jax ja'k jup tu Jimia' gatuuk?

²² Ba'p titda gu Jesuus:

—Dho gu' dhi' ba aagix ip dho na jax ja'k jup tu Jimia'. Piam no'ñ jix aa'nda' git na ya' pu duaka' jano' juugit nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda', ya' dhop oirida' git jia, jax gip bua? Ku gu' dhi' aañ diihl jup bax maat nañ jax ja'k jup tu daaxdha' na tu Jimia'. Aap gu' dai ji nap mi' pui' xi Jimdat gammiji xiñ kaichgida'.

²³ Ba' maakam pix ilhdhat kai mit gu jai' nam pui'p kaichu' gu Jesuus na pu'ñi kai'ch, ja'p jum aa' am na jax kai'ñkam jup kai'ch na cham ji'xkat pai' dhuuk ka mukia' gui' na jaroi' aa'. Gu' ja'pjani pix na kai'ch gu Jesuus: “No'ñ aañ jix aa'nda' git nañ pui' tu duñia' na ya' pu duaka' jano' juugit nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda', ya' dhop oirida' git jano' juugit. Ku gu' dhi' aañ diihl jup bax maat ji. Aap gu' dai ji nap xiñ kaichgida' pix cham jax ji kai'chit.”

²⁴ Dhi' ba'r di' gui' na pui'p kaichu' gu Jesuus nat ba tii gu Peegro na gatuuk dir mu ja oi'ñ, na ya' pui' tuch a'gi'ñ nat ji'k jax ti tii gio na ji'k jax jix chu maat, nat ba' ya' tu ua'na dhi u'uan ta'm. Jix maat ich nar silhkam dhi' nat ji'k jax tu ua'na, nat gu' diihl buupui'ñ ki'n ti tii nat jax tu duuk guch Xoi'kam.

²⁵ Mui' ji gu' nat tiix bhai'm duukam jup tu duuk gu Jesuus, gu' ji na gu' no' biix dap-paam tum ua'na' git na ji'k jax tu buimik, jir mui' ka' git gu u'uan na bhaan tu daaxix ka', pu cham ya' aixka' git biix kap na ji'x jir oi'ñga'n, na gu' nammi ji chuitka' git gu

u'uan. Daipu' ba' dhi' tum dai na ji'k ya' tu
ua'ñix u'uan ta'm.

NAM TU' JAX BUIMIĶ GU NOONBI'Ñ GUCH XOI'KAM

Dhi'ñi jir di' gu ua'na'n gu Luukas nat giop tu ua'ñxidhak gu Tiopol

¹ Gu biipi' kam jiñ u'uan na ñich tum ua'ñxidhak jiñ jaduuñ Tiopol, biix jañich pui' ja'k mi chu dai na ji'k tu' jax xi buimik gu Jesuus gio na jax ja'k xi chu ja a'gidhimik gu ja'tkam, sia gu pu janō' dir nat jax bhai' ji chibgai, ² mi' juugit nat pai' dhuuk jiix dhaam ja'k.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ñdha' gu noonbi'ñ na gatuuk ja a'mkam tajaana' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'

Ba' biipi' dir nat chakui jiix dhaam ja'k, pui' ja'k pu ba ja jujur tuda ki'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nam tu' jax dhuñia' bhaankamu'n gui' nat ji'k pu ja a'm ti tii nam jir noonbi'ñ ka'. ³ Gio ba' nat ja buim maax biix ji'ma'n janō' nat pai' dhuuk muukik giop ba bam mi' dhir koi'ñga'n tir, gio ba' na xi ja a'gi'ñ ip na sap giop bax kii', cham tu' ka muukix. Ba' maa'n masaa'n daman mambhiix tanoolh ja bui xi oilhimik gio na xi chu ja a'gidhimik na jax ja'k ja a'm ti niidhidha' gu Dios.

⁴ Ba' na pui bhai' kap tu'ii' gu Jesuus ja bui gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—Chakui pim jimmida' mi' dhir Jerusaleen. Ka xim niirada' pim na ka xim kuugalhdha' gu pui' nat jax ja'k ba tu dai guñ Gi'kora' na pu tu duñia' aapi'm jam bui, gu pui' dho nañ jax ba tu jam a'gi'ñ biipi' dir. ⁵ Dho gu' gu Juan pui' tu bopkonak dho, ku ba' gu' gu suudai' ki'n pix ji, gu' aapi'm gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ji na pim ki'n jum bopkona' na jam a'm jum tajaana' cham ji'k jurni'ñ ki'n.

Gu Jesuus na ba tisdia' jix dhaam

⁶ Ba' biix gui' nam ji'k bhai'p tu'ii' buiñor gu Jesuus ja'pni bhai' ba tikka am:

—¿Xib ba' bam ai aa jich jaduuñ nap aap ya'p bam ḡe'kamta' biix kap na ji'x jir Israel?

⁷ Ba' gu Jesuus jup ja titda:

—Cham jam a'm jum aa' ji na pim moop jix mat ka' na pai' dhuuk pui' tu duñia' guñ Gi'kora', na gu' dai gui' no't pui' ba tii na ba' pui' tum duñia'. ⁸ Ku ba' gu' na pai' dhuuk jam a'm bam tajaana' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', bax bhaai'n ka' ji na pim pu tu duñia' aañ jiñ a'mkam biix aixim na tu'r jix kii'p jum duukam, ba' nai' ji chu ja a'gi'ñpu' pim gu ja'tkam. Mi' dhir japim mui' ji kii'sa' Jerusaleen, mi' dhir ba' biix kap na ji'x juugit bhaan bipio' gu Judea dibiir, gatuuk ba' mu ja'k ip na pai' ji'x juugit bhaan jup bipio' gu Samaaria dibiir, mi' dhir ba' nai' ja'p biix kap na ji'x juugit jir o'iñga'n.

⁹ Ba' daipu' nat pu'ñi xi ja tiidak gu Jesuus gui' nam ji'k bhai'p tu'ii' buiñor, pu gamai' ji chis jix dhaam ja'k, ba' bhammi pix ji baa tibaa'ñ cha'm, pu cham pai' ka tii mit. ¹⁰ Ba' nam pui mi' gu'kat bhammi ja'k ka ti nii'ñ nat pai' ji bhi'ñ gu Jesuus, mi' bam maax jamit gook gu ja'tkam joidham jix chooto titi' kam, ¹¹ ba'p ja titda am mi ja'p ji gu'kik:

—Aapi'm jich jaaduñ Galilea oi'ñkam, ¿jax ku pim ba'x buam jum aagit bhammi ja'k pup ti nii'ñ jix dhaam ja'k? Matgim gu' dhi Jesuus nat ya' dir ba jii aapi'm jam bui, na ya' xi oilhimik jam biim, gu' dhi' matgim gio bhai'p ka jii ji gatuuk. Ba' pu'ñi ja'k jup tui'ñgida' janō' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi o'iñga'n bhaan nat jax jum duu gu xib nat ya' dir ba jiix dhaam ja'k.

Gu Matiiyas na maadit bar di' ka' gui' nam jir noonbi'ñ guch Xoi'kam

¹² Ba' bhai' dhir oidha' daam Oliibus ti tiigim, ba jii mit gu noonbi'ñ gu Jesuus mu ja'k na pai'r Jerusaleen, na gu' bhai' dhir mia'n bipio' jia, ja'xbui' na ji'x juugit aagix ka' ja bui gu Israel kam ja'tkam nam oipoda' janō' na pai' dhuuk jum a'jida' gu tanoolh na cham tum juanda'. ¹³ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai ḡe' kiicham, mi' ba baap jamit nam pai' tibiapka', bhiji ja'p ji chiit is jamit daam dir. Ba' dhi' nam jir jaroi' dha' moo gu Peegro, gio gu Juan, gio gu Jakoobo, gio gu Anrees, gio gu Piliip, gio ba' gu Tomaas, gio ba' gu Bartolomee, gio ba' gu Mateo, gio gu jumai na pui'p tii' Jakoobo, gui' na Alpeo tiigim jir maraa'n ka', gio ba' gu Simoon ip gui' na biipi' dir nai' ka ja kaichgida' ji'kchi gu ja'tkam nam

nai' tu a'gidha' nam tiix ja pataasak ka' gu ḡe'ḡerkam jum aa'ndam Rooma kam, gio ba' gu Juudas ip gui' nar maraa'n gu Jakoobo. ¹⁴ Ba' biix dhi' ja'kbui' gammiji maap jum jumpadat tu daanda' am ja biim gu jajaa'nni'ñ gu Jesuus, gio ba' gu di'ii'n Mariiya ja biim ip jai' gu u'uub.

¹⁵ Ba' maa'nnim na mit mui' maap mam jumaap gui' nam ji'k ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, ji'k xijum maa'n oo'm aixkam, bhai' ji chu ja a'gi gu Peegro nat jax kikbo mi' ja saagi'ñ, jup ja titda:

¹⁶ —Ya' mam kuugalh jiñ jaaduñ gu pui' nat jax ja'k jurtudak gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gu Dabii nat ba' pui' ja'k tu ua'nak na saak pu'ñi ba ji chu buusnia' gatuuk, na bhaan tu a'ga gu Juudas kat gui' nat boi bhiich gu Jesuus nat iattulhdham, ¹⁷ sia ku gu' pui' tiip kaichgit gu Jesuus ja'p na jax aach nach jir noonbi'ñ. ¹⁸ Ba' gu Juudas dibiir ki'n xi saba'dak gu tuumiñ na mit maa gui' nam jaroi'x bhaamki'ñdha' gu Jesuus, gu' ji nat gu' gatuuk ma ji gii, ma'oo'n ki'n mi' pu kikbo, gio ba' nat pu xip ip gu tukga'n, gio ba' moo nat pu juupki' ip gu jijii'ñ. ¹⁹ Ba' na mit pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Jerusaleen oi'ñkam, pui' pup ti tiit' am nar Dibbiñ jix F'rma' mi' nat pai' muu gu Juudas kat. ²⁰ Na gu' na mi' pix pui' ba jim gu pui' na jax ja'k tu ua'ñix bhaan gu u'uan mi Salmos ta'm, na ja'pnim kai'ch:

Cham jaroi' mi' ka kikiicharda' mi' na pai' kiokat,
mi' pui' bar gampix ka' pu gammiji.
Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch ip:
Jumai ba' bhaankam jup ji bi'ya' gu tu' na bhaan tu juanat.

²¹ Ba' gu xib aañ ja'pni ilhii'ñ jiñ jaaduñ, kapbhai' nam ya'p tu'ii' dhi jai'ch jaaduñ dhi' nach jaroi' pu gammiji maap xi oipimik guch Xoi'kam Jesuus na ji'x juugit ya' xi oilhimik, ²² jano' dir nat gu Juan buiñor jum bakuanak mi' juugit nat pai' dhuuk jii jix dhaam ja'k. Dho gu' dhi' dho maadit jir am na pui' bhaankam jup ba tu a'gada' gu Jesuus nat jax ja'k jum duu nat duadik giop bam mi' dhir koi'ñga'n tir, ja'p nach jax ja'k tu a'gada' aach.

²³ Ba' bhai' ji ja aa mit gook pik, na pui' ti' maa'n Josee, gui' nam Barsabaas ki'n jup

jix mat ka' gio ba' Juusto ki'n ip. Mi' dhir ba' moo jumai bhai'p ji aa mit ip, Matiiyas tiigim. ²⁴ Mi' dhir ba' dai na mit ma tu daani jix dhaam ja'k, jup kai'ch am:

—Aapi' jich Gi'kora', jich aagi'ñdha' ap nap jaroi' bhaan ti niniñi'ñ dhi gook gu ja'tkam, na gu' aap dai nap jix maat gu ja jujur am bhaan nam jax ja'k jum aa', ²⁵ na ba' gu' dhi' maadit bar nobii'ñ ka' guch Xoi'kam bhaankam gu Juudas, nat gu' gui' jii na pai' ja'k jir tulhiiñara' nat cham am ji buak nat jum ua'tulh.

²⁶ Ba' mi' dhir dai na mit xim mamai'chik nam bhaan machia' na jaroi' bhaan ji bi'ya'. Ba' gu Matiiyas bhaan ji bii. Jano' dir ba' giop bar biixi'ñ am gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ guch Xoi'kam.

2

Najax ja'k ja a'm bam tajaana' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ja bui gui' nam buiñor ti jiig'iñdha' guch Xoi'kam

¹ Ba' nat pai' dhuuk bam ai gu piasta bhaan Pentekostees ta'm, biix maap jumpaxich ka tu daan am gui' nam ji'k ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam. ² Ba' jotmoda' pix giilhim tim tii bhammi dir jix dhaam silh mi' nam pai' jumpaxich ka tu daan, pix am tu kuichu'n mi' na ji'x jir ba'k chir, ja'p kai'ch na jax gu jibiilh no't jix io'm bhai' xi jib. ³ Ba' ja a'm bhai' ji mimii ja'p tu'm na gu tai, na pix am ninbhik ja moom am biix ji'ma'n, ⁴ na gu' dhi' bak gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nat biix ja a'm bam tajaa. Mi' dhir ba' dai na mit bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam jai' ñiiñio'k ki'n biix aixim na jax ja'k ja mattu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'.

⁵ Ba' nam gu' jano' pik mui' kap dir bhammiip ka oipo Jerusaleen gui' nam jix io'm mi' pui' jiimda' nam jax ja'k tu jimda' gu Israel kam ja'tkam. ⁶ Ba' na mit kai nat pix giilhim tim tii, mui' ji ai mit na mit ti tiigim. Ba' na mit ba ja kai nam tu a'ga ja ñiiñio'k ki'n gui' nam ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, mi' pui' pup tu'ii' am, nam gu'x maatit ja kee. ⁷ Ba' dai nam jup jum ti titda diih, na gu' cham jir ja jujur gu pui' nam jax ja kee, jup kai'ch am:

—¿Kux cham aa pin jir Galilea oi'ñkam am dhi ja'tkam biix nam ji'k ya' tu a'ga? 8 ¿Gu' jax ji chi kum ba' aach jich ñiiñio'k ki'n pix chu' kai'ch nam xi chu a'ga nach xi ja këe? 9 Tii' nach gu' moo tii mui' kap dir ya' oipo, pui' na jax gu Partia kam, gio gui' nam jir Meedia kam, gio gui' nam jir Ilam kam, gio gui' nam jir Mesopotaamia kam, gio gui' nam jir Judea kam, gio ba' gui' nam jir Kapadoosia kam, gio gui' nam jir Ponto kam, gio gui' nam jir Aasia kam, 10 gio ba' gui' nam jir Priijia kam, gio gui' nam jir Panpiilia kam, gio ba' gui' nam jir Ejipto kam, gio gui' nam jir Liibia kam nam amuub oi'dha' na pai' Sireene ti tii', gio jai' ya'p oipo am ip gui' nam Rooma dir ja'k jiim. 11 Ji'ma'n jach jir Israel kam, jai' gui' nam pui' ja'k jup ba tu jim na jax aach. Gio jai' ya'p oipo am ip gui' nam Kreeta dir ja'k jim, gio jai' gu Araabia kam. Tii' nach gu' moo biix jix maatit ja këe nam xi chu daan buiñor gu Dios na jax ja'k joidham jir jix bhai'kam.

12 Ba' mi' pix pu tu'ii' am nam pui' xi kai'chit, gio na cham bhai' nam jax xim buada'. Dai nam nai' tiiim ti tikka pix na jax ba'r jum duukam gu dhi' pui', jup kai'ch am:

—Jax ba'r jum duukam chi gu dhi' pui'?

13 Ba' jai' maakam jup ja ai'chuxi'ñ am, jup kai'ch am:

—Ja'pji nam jix maikut jup kai'ch ji dhi ja'tkam.

Gu Peegro na ba ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam cham tu'x maikut jup kai'ch

14 Ba' gu Peegro nat jax kikbo ja biiñ gu mambhiix daman maa'n noonbi'ñ guch Xoi'kam, jup ja tiitda' ge' ki'n gu ja'tkam biix nam ji'k mi'p tu'ii':

—Aapi'm jiñ jaaduñ Israel kam biix na pim ji'k mik dir ja'k jiim, gio ba' aapi'm na pim ji'k ya' pu oi'dha' Jerusaleen, xiñ kaaya' pim alhio biix jam jujur ki'n nañ jax jam tiida', 15 nañ ja'pni xi chu jam a'gidham dho nach aach cham tu'x maikut jup kai'ch na pim aapi'm jax jum aa'. ¿Jax gi dhuip bax maik ka' ich, na gu' kia'pix kar kabuimuk? 16 Gu' matgim dhi' nat ya' pix pui' bam kuugalh ji gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Joel gui' na bijik bhaankamu'n tu

a'gimik gu Dios, na ja'pnim kai'ch mi' nat pai' tu ua'nak na sap jup kai'ch gu Dios:

17 Ja a'm jañ ba tajaana' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' biix na ji'k ja'tkam, sia kum jai' cham jir Israel kam, jano' na pai' dhuuk ba tum kuugalhdhidha' ya' dhi oi'ñga'n.

Ba' gu ja maamar nai' ji chu ja a'gi'ñpu' am gu ja'tkam aañ jiñ a'mkam, gu chichio'ñ gio pui' na jax gu u'uub, gio ba' gu biipibop bañ chigia' am nañ ja bui bañ maaxdha', gio ba' gu jagi'gir tiitki' bhaan jup bañ chigia' am.

18 Gio ba' gui' nam ji'k jiñ a'mkam tu juanda' gu chichio'ñ gio pui' na gu u'uub, pui' ja a'm jup ba tajaana' iñ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', mi' dhir ba' dai nam nai' ji chu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam aañ jiñ a'mkam.

19 Gio ba' nañ biix aixim ii'bhidham ba tu duñia' bha ja'p jix dhaam, dhi oi'ñga'n ba' dai na bhai' ji miyya', ja'p tu'm jup jum duñia' na gu i'hír, gio na ya' pix pux jikma' ka' ki'n gu kuubhix.

20 Gio ba' gu tanoolh na nai' ji chukia', gio ba' gu masaa'n jix bi' bhai' pup daaka' ip.

Mi' dhir ba' moo dai na ya' ba aaya' gu Ge'kam jich Xoi'kam.

Ba' ba tigia' am gu ja'tkam nam tu' cham ji'xkat pai' niidhat.

21 Gu ba' gui' nam ji'k soi'm ilhdhai pui' ba tiida' guch Xoi'kam na ba ja uañchuda' gu ja ua'tulhdhara', cham tu' ka ja tulhiiñchuda'.

22 'Pu kagit na pim moo alhio kapup xiñ kaaya' jiñ jaaduñ Israel kam nañ jax jam tiida'. Dho gu' gu Jesuus gui' nar Nasareet kam, jir di' dho guch Xoi'kam nat Dios bha jam joochxi aapi'm jam bui. Pui' ku ba' joidham jix bhai' xi chu buimik na tu'r jix kii'p jum duukam na ji'x juugit ya' xi oilhimik bhaan dhi oi'ñga'n. 23 Gu' ji na pimit gu' pu dooda nat jax ja'k ti'ik gu Dios bijik na pim saak pu'ñi ba tu chiñia' nam mu'aa' guch Xoi'kam. Pui' ku pimit ba' daagik ja chia nam kuruus ta'm sissapa' gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ gu ja'tkam. 24 Ku

ba' gu' gu Dios giop dua'ñ ji, nat gu' diilh pui' ja'k tu duu na cham mi'm tulhiiñdha', ba' mi' dhir cham ji'xkat jax ka dooda' gu muuki!. ²⁵ Pui' kut ba' gu Dabii gui' na bijik jir ge'kam kat tu ua'nak bhaan ji ua'rgidhat gu Jesuus, na ja'pnim kai'ch:
Gammiji' nii'ñ iñ guñ Gi'kora' nañ buip tui'ñgida',

sia pai' nañ ja'k jimda'.

Gui' mi' dhir ja'p jup jimda' jiñ xanoop kii'n dir ja'k,
ba' cham ji'xkat jax jiñ dhooda' gux buam jum duukam.

²⁶ Pui' kuñ ba' aañ joidham jix bhai'ñ chaat ka' guñ jur am bhaan, gio nañ jix jikgit tu laala'nda', nañ gu' gui' buiñor gammijix biiñak ka'.

²⁷ Nañ gu'x maat nañ dhua'ñdhai giop jiñ bamii'ñdha' mi' dhir koi'ñga'n tir nañ pai' yaasapka', gio na pui' tu duñia' na cham tu'm ja'bsuna' guñ chuuku',

nat gu' pu kai'ñkam jiñ a'm ti tii nañ bhaankamu'n tu a'gada'.

²⁸ Gio nat gu'ñ aa'ñ na jax ja'k jir am nañ mi' pui' jimda' nañ ba' gammijix kii' boi cha'm bhiichgida',

ba' gammiji' ge'kam kii'n jix bhai'ñ chaat ka' iñ, nañ gu' pui' xiñ aa'nda' nach maap jup tui'dhi'.

²⁹ Ba' dhi' pu'ñi nat jax ja'k tu ua'nak gu Dabii, cham tu' diilh jum aagit jup kai'ch. Pu kagit na pim moo alhio ka pup xiñ kaaya' jiñ jaaduñ nañ ya' jam aagi'ñdha' nat jax ja'k jum duu. Dho gu' gu Dabii cham tu' giop dua dho, na gu' mi' pu yaasap gu tukga'n sia gu xib mi' na mit pai' yaaspak jan' nat pai' dhuuk muu. ³⁰ Gu' na pu bax maat pix ji na jaroi' pui' ja'k jum duñia', pui' kut ba' pu'ñi ja'k tu ua'nak, na gu' gu Dabii maadit jir di' kat jia gui' nam jix bhai' këekët gu Dios gio nam bhaankamu'n tu a'gimik, ba' pu ba aagi'ñ na gatuuk maa'n jir ge'kam ka' gu boxii'ñ. ³¹ Pui' ku ba'xi ñii'ñdham xi kai'ch nat tu ua'nak na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam na giop bamgia' mi' dhir koi'ñga'n tir, gio sap na cham tu'm ja'bsuna' gu tukga'n. ³² Dho gu' pui' m duu dho gu Jesuus nat pu'ñi gio dua'ñdhak jup bamii' gu Dios mi' dhir koi'ñga'n tir. Ba'

aach biix nii'ñ gu dhi' pui' nat jax jum duu. ³³ Mi' dhir ba' gatuuk dai nat ba jii jix dhaam ja'k na ba' bhammi ba daaka' sonpan gu Dios mi' dhir ja'p kii'n dir, gio ba' nat bhaan ji bii gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', nat gu' ba tajaañxi guch Gi'kora'. Mi' dhir ba' aach jich a'm jup ba tajaa nat jax xi chi'ik biipi' dir na ya' ka oiri. Ba' dhi' pix pui' ja'k jich jujurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nach ba' pui' ja'k tu a'ga gu xib na pim jax bach këe nach ya' tu a'ga. ³⁴ Nat gu' cham tu' gu Dabii jia nat gio duadik jup tis jix dhaam ja'k, na gu' cham tu' diilh jum aagit jup kai'ch mi' nat pai' tu ua'nak, na ja'pnim kai'ch:

Jup titda gu Dios guñ Ge'kam tuk:

"Ya'ni dhir ja'p jiñ xanoop jap ka xi dhaaka' kii'n dir ja'k,

³⁵ nañ ka xi ja tulhiiñchuda' gui' nam ji'k cham jum kii'galhi'ñ, nam ba' soi' bam ilhdha' aap jum bui."

³⁶ 'Ba' dhi' bhaan jix maati' jiñ jaaduñ aapi'm na pim jir Israel kam, na dhi'r di' gu Jesuus na aagit jup kai'ch, gui' na pimi' jaro'i' tu chia nam kuruus ta'm sissapa', nat ge'kam kii'n dai gu Dios na ba' pu'ñir jich Xoi'kam ka'.

³⁷ Ba' na mit pui' ji' kai gui' nam ji'k mi'p tu'ii', bhai'x buam jum ilh jamit, ba' soi'm ilhdhat ba tikka am gu Peegro gio gu jai' noonbi'ñ gu Jesuus, jup ja titda am:

—Aapi'm jich jaaduñ, ¿tu'm aa' nach jax duñia' na ba' cham kach chulhiiñchuda' gu Dios?

³⁸ Ba' gu Peegro jup ja titda:

—Dho gu' na pim mi' pui' ba Jimia' dho na jax ja'k jix aa' gu Dios, na pim ti ji'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Mi' dhir ba' dai na pim bam bopkona' biix ji'ma'n na ba' gu' gu Dios xi jam joi'mdai uañchudai gu jam ua'tulhdhara' jam a'm ba tajaana' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ³⁹ Na gu' biipi' dir pu ba jam iimchudhix, gio ba' gu jam maamar ba pui' ip, gio ba' gui' nam ji'k mi'k ja'p jup tu'ii', na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch na sia gui' na ji'k ja a'm ti tigia' gu Ge'kam jich Gi'kora'.

⁴⁰ Mi' dhir ba' moo ja'pni ja'k jup xi ja tiidak gu Peegro:

—Dai ji na gu' jam a'm jum aa' na pim cham pui' ja'k jup ka tu jimda' nam jax ja'k

tu jim jai' dhit gui' nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios, na ba' cham ji jam bindai maap jam tulhiiñchuda'.

⁴¹ Ba' mui' ti jii'ñ jamit gu pui' nat jax ja'k tu ja a'gi gu Peegro, aixkam ji'k baik miil. Mi' dhîr ba' dai na mit bam bopko, gio ba' na mit ba ja biiñat gui' nam ji'k pu biiipi' dir ba ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ⁴² Mi' dhîr ba' dai nam gammiji maap bam jumpa'nda' nam tu daanda' gio nam tu kua'da', gio ba' nam gammiji mi' pui' ji-imda' nam jax ja'k ja aagi'ñ gu noonbi'ñ guch Xoi'kam.

Nam jax ja'k joidham jir jix bhabhai'kam ka' gui' nam ji'k ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam

⁴³ Ba' biiñ gu Jerusaleen oi'ñkam mi' pui' pup tui'ka' am nam pai' dhuuk ba ja tigia' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam nam joidham jix bhai' xi chu buada' gux kii'p jum duukam.

⁴⁴ Ba' biiñ nam ji'k ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, joidham maa'n ñi'ook jup duuka' am, gio ba' nam cham ji chu da'dat tum a'onbagi'ñdha' gu tu' nam bia'ka'. ⁴⁵ Pui' na jax jai' nam xi chu ga'rat gu ja dippira' gam jai' gu tu' nam bia'ka', mi' dhîr ba' gu tuumiñ na ji'k mi buusnidha', ja maakidha' am gui' nam ji'k cham bia'ka' nam tu' ki'n tu saba'da'. ⁴⁶ Gio ba' nam gammiji maap jim jumpadat tu daanda' bhai' nam pai' ge' tu chiopi' ka' gu Israel kam ja'tkam, gio ba' nam gammiji maap tu kua'da' mu ja'p ja kiikia'am joidham jix bhai' jim taatit, nam gu' cham tu' ge'gerkam jum ilhii'ñdha' gu ja jujur am bhaan. ⁴⁷ Ba' nam gammiji pu'ñi tu daanda' buiñor gu Dios, joidham jix ja kii'galhi'ñdha' am gu ja'tkam. Ba' nabap tanoolh pix jup ji chi jii'ñdhidha' am buiñor guch Xoi'kam gui' na ji'k ja a'm ba ti tigia' guch Gi'kora'.

3

Na jax ja'k ba dodhia' maa'n gu maa'nkam na kax ma'mkulhi' ka'

¹ Ba' maa'n nim mia duuk na pai' dhuuk jum a'jida' na tum daanda' bhai' na pai'r ge' chiop ka', ma jii gu Peegro gio gu Juan na mit ba tu daañim. ² Ba' moo maa'n bhai'p daaka' gu maa'nkam bhai' na pai'r ki'ñgob ka' bhai' nam pai' pui' ti tiiti'nda': Joidham jix chu Abhaar Kir, bhai'

na pai' dhîr jax mui' ji chum bapkida' mu ja'k na pai' tum daanda'. Ba' dhi' ji' dhi maa'nkam jix ma'mkulhi' ka', ilhi'chdham dir pu cham tu oirida'. Ba' gammiji mi' ai'chu'nda' am nabap tanoolh, mi'm ba' daaska' ki'ñgob na sap ba' mi' bha ja taanda' gu tuumiñ gui' nam ji'k mui' ji baapkida'. ³ Ba' nam pu'ñi mui' ba jiim gu Peegro gio gu Juan, nam kia'pix mui' bax baapkiktu'ndat mu ja'k na pai' tum daan, ba ja ti gux ma'mkulhi', ba' bhai' ba ja taan gu tuumiñ. ⁴ Ba' gui' mi' pix ji guguu mit na mit ti na mi ja'p daakat bha ja taan gu tuumiñ. Ba' gu Peegro mui' ji ñio, jup titda:

—Jix aa' ap aa jich jaduuñ nach jum makia' gu tu'?

⁵ Ba' gux ma'mkulhi' mi' pui' pup tu'ii', dai na bha ja nii'ñ no' mit moo tu' ba ji maa.

⁶ Ba' gio mui'p ji ñio gu Peegro, jup titda:

—Cham ua' iñ dho gu tuumiñ nañ jum makia' git jiñ jaduuñ. Ku ba' gu'm makia' iñ ji gui' nap tu' cham ilhii'ñdha'. Kap xi kikbo'ñ jaduuñ. Aañ ya' pum titda bhaankamu'n guch Xoi'kam gu Nasareet kam, nap xib dir ja'p ja'k ba tu oirida'.

⁷ Ba' daipu' nat pu'ñi xi chiidak gu Peegro xi dhaagik nobi'ran gu kii'n dir kam xi kikbuich gux ma'mkulhi'. Ba' pu mi' jotmoda' bhai' ji o'jo'ta gu tootna'n gio gu kekeelhi'ñ, ⁸ ba' am te'kob tuu'nik mi ja'p pup kii'. Jano' dir ba' pu bhai' ji chu oilhich, cham tu' kax ma'mkulhi'. Mi' dhîr ba' dai nat ba ja oi gu Peegro gio gu Juan na mit mui' ji baap mu ja'k na pai' tum daanda', am tuu'nkim gio na xi chu daañim buiñor gu Dios. ⁹ Ba' biiñ gui' na mit ji'k ba ti na tu oiri gio na xi chu daan buiñor gu Dios, ¹⁰ mi' pui' pup tu'ii' am, nam gu'x bhai'x maat na dhi'r di' gu maa'nkam gui' na kax ma'mkulhi' kat na tu taandat gu tuumiñ bhai' ji dhaakat ki'ñgob, bhai' nam pai' pui' ti tiiti'nda' Joidham jix chu Abhaar Kir.

Gu Peegro na ba ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam nat jax dhuuk dua gui' na kax ma'mkulhi' kat

¹¹ Ba' gui' nat dua na kax ma'mkulhi' kat, cham ka ja dadoo'ñcho gu Peegro gio gu Juan, maa'n na ja oi'ñchu' nam bha ja'p xi oipo. Ba' gu ja'tkam na mit ji chiigik nax kii' dhi' ji' na kax ma'mkulhi' kat, mui'

mu boopok mi' jim jumaap jamit maa'n kap sonpan gu ḡe' chiop nam pai' ja'pni ti t̄iit̄i'nda': Tootnam Bhi'ñbaki'ñ gu Saloonmoon, nam jix bhai'x ja tiigim gu Peegro gio gu Juan nam mi'p tu'ii' biima'n gui' na kax ma'mkulhi' kat, na gu' cham jir ja jujur gu pui' nam jax ti nii'ñ. ¹² Ba' gu Peegro nat ba ja t̄ii nam mi ja'p gu'kat bhai' ba ja nii'ñ, jup ja titda:

—Jax ku pim ba' bhai' bach nii'ñ jich jaaduñ Israel kam? Ja'p jum aa' pim aa nach aach diilh pix bixchu'x chu ai'chu'n nach pu tu duñia', pui' ku chich ba' dua'ñ dhich jaduuñ na kax ma'mkulhi' kat na cham tu oirit, piām ku gu' panaas nach a'm ti nii'ñ pix gu Dios na chich ba' pui' tu duu? ¹³ Gu' dhi' matgim gu Jesuus ji na chich bhaankamu'n dua'ñ, gui' nar maraa'n gu ja Dios tuk guch bopxi kat, pui' na jax gu Abraam, gio gu Isaak, gio ba' gui' nar Jakob, nat gu' ḡe'kam ki'n dai na ba' biix aixim jix ai'chu'n na pu tu duñia!. Ba' dhi Jesuus jir di' na pimit jaroi' ja chia gu ḡe'ḡerkam nam mu'aa', gui' bo na gatuuk tii bax dho'ñchom kat gu Pilaato, gu' ji na pim gu' aapi'm cham ji'x aa' na do'ñcho!. ¹⁴ Iam chi na pim gu' jax chi'ya' git na ba do'ñcho' gui' nar jix uañ gio nar jix bhai'kam. Aapi'm gu' dai gu tu' tu mua'kam xi chu chia nam do'ñcho'. ¹⁵ Gui' pimit ba' xi chu chia nam mu'aa' na kach guguuxi'ñdhat nach mi' ja'k bhiichgida' jix kii' boi cha'm na pai' ja'k jup tu'ii' gu Dios. Ku gu' gu Dios giop dua'ñ ji, ba' aach biix nii'ñ diilh jich buupui ki'n gu dhi' pui' nat jax jum duu. ¹⁶ Gu' ba' dhich jaduuñ na ya' kii' na pim nii'ñ gio na pim jix maat nar jaroi' dha', dho gu' dhi' na soi'm ilhdhat jix biiñak dho buinor gu Jesuus, pui' kut ba' dua na kax ma'mkulhi' kat. Ba' dhi' pu'ñi pix ja'k jir jum duukam jiñ jaaduñ.

¹⁷ 'Ba' aañ xib bax maat jiñ jaaduñ na pim bak pu cham maatit na pimit jax kai'ñkam tu chia ja biim gu jam ḡe'ḡerkam tuk nam mu'aa' gu Jesuus. ¹⁸ Gu' dhi' nat jax dhuukat pix pui' ja'k ba tu kuugalh ji gu Dios na jax pui' pu ba kai'chdha' bijik dir ja a'm jim ua'rgidhat gui' nam bhaankamu'n tu a'gada', nam pu'ñi kai'chdha' na saak gatuuk pu'ñi jich a'mkam bam tulhiiña'

guch Xoi'kam. ¹⁹ Ba' gu xib dai na bam aa' pix na pim soi'm ilhdhai mi' pui' ba Jimia' na jax jix aa' gu Dios na ba' ba uañchuda' gu jam ua'tulhdhara', gio ba' na ba jam tajaañdha' gui' na pim ki'n gammiji jix jijikgim bap tui'ka'. ²⁰ Gatuuk ba' dai na gio bhai'p ba jam joochxidha' gu Jesuus, gui' nat jaroi' pu bijik dir bhaan ti tii na pu'ñir jich Xoi'kam ka'. ²¹ Ku ba' gu' xib joottom chakui ob bha jim ji guch Xoi'kam, dai no't biix ba tum kuugalh gu pui' nat jax ja'k ti'lik gu Dios ja a'm jim ua'rgidhak gui' nam bhaankam tu a'gimik. ²² Pui' na jax gu Moisees nat bhaan jim ua'rgidhak pui' tu ja a'gidhak guch bopxi kat, na ja'pni ja titda: "Gu Ḡe'kam jich Gi'kora' pui' ba tu duñia' na gatuuk jam bui dhir maaxilhia' maa'n gui' na bhaankam tu a'gada' gu Dios ja'p na jax aañ. Moo pim mi' pui' xi jimii na jax jam tiida'. ²³ Na gu' gu jaroi' no't cham mi' pui' jii na jax kai'chdha' gui' ji' na bhaankam tu a'ga' gu Dios, dho gu' dai na ja'k jootsa' dho gu Dios mi' dhir ja bui gu Israel kam ja'tkam, na gu' cham ka kiigalhi'ñdha' gio na cham bhaan ka ti niidhidha'."

²⁴ 'Ba' biix gui' nam ji'k bhaankam tu a'gimik gu Dios jan' dir nat pai' dhuuk bhai' ji chu a'ga gu Samuel, pu'ñi bhaan tu a'gada' am na jax ba ji chu buusnicu' gu xib. ²⁵ Ba' dhi' pui' nat jax ja'k tu daasak gu Dios ja a'm jim ua'rgidhat gui' nam bhaankam tu a'gada', dho gu' aapi'm dho jam aagit jup kai'chdha'. Gio gu pui' nat jax ja'k jup tu ja daaxdhak guch bopxi kat nat bhaan jim ua'rgidhak gu Abraam na ba' ja'pni ja titda: "Biix na ji'x oi'ñga'n ja a'm ba ti niidhidha' gu ja'tkam, nam gu' mi' pui' ba Jimia' nañ jax jix aa', nam gu' pui' ja'k ba ja aagi'ñdha' gui' nam gatuuk ka maaxilhia' nam jir jum bopxi ka'." ²⁶ Pui' kut ba' gu Dios aapi'm biipi' ba jam mattuda nat jax jum duu jan' nat pai' dhuuk giop dua guch Xoi'kam, na pim sap ba' ba machia' na jax ja'k jam a'm ti niidhidha' gu Dios na pim sap ba' cham kam ua'tulhi'ñdha' biix ji'ma'n aapi'm.

4

Gu Peegro gio gu Juan nam ja bui ba suulhgia' gu ḡe'ḡerkam jum aa'ndam

¹ Ba' gu Peegro gio gu Juan nam pui mi' ka tu ja a'gi'ñchu' gu ja'tkam, mi' ba ai mit gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam ji ja baidhat am gui' nam saduseos jum tiiti'nda' gio ba' gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' tu nuuka'nda' chiop. ² Ba' giilhim jix bhaaktu' am, nam gu' tii cham aa' nam mi' tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam gu Peegro gio gu Juan, nam pui' ja titda nam gu koi'ñga'n gatuuk duduadii giop baapmigia' mi' dhir nam pai' ka yassapka', pui' nat jax jum duu gu Jesuus nat duadik giop bam mi' dhir na pai' ka yaaspich. ³ Ba mi' pu ja da'ngi mit, gu' ji na gu' moo pu pui' bar jurnik ip, ba' cham ka aix nam tu ja a'gidha'. Ba' ka xi chu chia mit pix nam ja kuupa' mu ja'p nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam. ⁴ Ku gu' mui' ti jii'ñ jamit ji buiñor guch Xoi'kam gui' na mit ji'k ja kai na mit jax tu ja a'gi gu Peegro gio gu Juan. Ba'x io'm bar mui' am gui' nam ji'k ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, ji'k jix chamaam miil jam dho moo aix gu dai chichio'ñ.

⁵ Ba' buimgidhak maap bam jumaap jamit bhammi Jerusaleen gui' nam jir ja ge'gérkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, gio ba' jai' gui' nam ji'k jir jix a'aixkam ka', gio ba' jai' ip gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁶ Gio ba' moo biix bhai'p ai ip gu Anaas, gui' nax io'm jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, ji ja baidhat gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim ka', pui' na jax gu Kaipaas tiigim, gio ba' moo gui' na Juan jup ti'inka', gio ba' moo gu Alijaanru. ⁷ Mi' dhir ba' dai na mit xi chu chia nam mui' xi ja bai'ñxidhika' gu Peegro gio gu Juan. Ba' na mit pai' dhuuk mi ja'p xi ja tuttu ja saagi'ñ, jup ja titda am:

—Jax dhuukat japimit dua'ñ dhi maa'nkam? Jarooni aa bhaankam japimit dua'ñ?

⁸ Ba' gu Peegro mui' ji ñio, na gu' ge' bhaan jup tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', jup ja titda:

—Dho gu' ea na pim xiñ kaaya' jiñ jaaduñ, aapi'm na pim jir ja ge'gérkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio aapi'm na pim jir jix a'aixkam. ⁹ Dho gu' kapbhai' na pim ya' bach chicka na pim jix maachim

nat jax dhuuk dua dhis jaduuñ na kax ma'mkulhi' kat, ¹⁰ dho gu' jam aagi'ñdha' ich dho nam ba' jai' pui'p bax chu mat ka' gu ja'tkam biix nam ji'k jir Israel kam. Dho gu' dhi' dua dho dhis jaduuñ na kax ma'mkulhi' kat na pim jax ba nii'ñ, ba' aach bhaankamu'n dua'ñ dho guch Xoi'kam Jesuus gui' nar Nasareet kam, gui' na pimit jaroi' tu chia nam kuruus ta'm sissapai mu'aa', nat Dios giop dua'ñ. ¹¹ Ba' dhi' ji' dhi Jesuus pui' ji buus na jax gu jodai, aapi'm ba' ja'p jup ji bubua na jax gu bhibhi'ñbakchadam, na pimit mai' xi buak dhi' ji' dhi jodai na pim pui' ilhi'ñ na panaas cham tu' bhai', gu' ji nat gu' dhi' ba' pik ge'kam ki'n ji bii. ¹² Ba' cham tu' jumaip jix jai'ch gui' na jaroi' uañchu'n gu ua'tulhdhara', nat gu' gu Dios cham tu' jumai bhai'p joot ya' dhi oi'ñga'n na jaroi' uañchuda' guch ua'tulhdhara'.

¹³ Ba' mi' pui' pup tu'li' am gu ge'gérkam jum aa'ndam na mit ji ja ke'ek nam joidham jix bhai' xi bua nam tu a'ga gu Peegro gio gu Juan, nam gu'x maat na mit tii cham pai' tum mamtux, gio gu' gampai' tuutu'm am nam xi ja nii'ñ. Ba' ba ilh jamit nam jir di' gui' nam kaichgit gu Jesuus Nasareet kam.

¹⁴ Ba' pui' cham bhai' nam jax ka ja tiida', gio na gu' moo mi'p kiik ja biim gui' nat dua na kax ma'mkulhi' kat, jax gi dhuip ja ñiokdha' am? ¹⁵ Pui' dho ba' cham jax ji ja tiidak giop ka xi chu chia mit nam alhio ka xi ja boosga' mi' dhir nam pai' ka tu a'gat. Diilh jamit ba' mi' ji bi'ik ma tu a'ga nam tiim ti tikka nam jax ja'k ja duñia', ¹⁶ jup kai'ch am:

—Jax ba' ja'k jix bhai' nach ja duñia' dhi ja'tkam? Nam gu' moo biix pui'p bax chu maat gu ja'tkam gu ya' kam Jerusaleen na mit dua'ñ gui' na kax ma'mkulhi' kat. Jax gi dhuip ja iattulhdha' ich? ¹⁷ Ku gu'x bhai' ji nach ja soo'mchulhdha' nam ba' cham nai' bhaan ka tu a'gidha' gu Jesuus, na ba' cham gammiji pup tum a'gichgida' pu chu'm.

¹⁸ Ba' pui' xi kai'chimik am giop ba tu ja joochxi mit. Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai, ja ñiokdhat pui' ba ja titda am nam cham nai' bhaan ka tu a'gada' gu Jesuus. ¹⁹ Gu' ji na gu' gu Peegro gio gu Juan jup ja titda am pix:

—Aa dho gu' dai na pim biipi' xim ga'ngada' dhoñ jaaduñ no' moox kii' ka'm niñ gu Dios nach aapi'm tu' ka'm jam niñ'ndha', ka' ba' gu' gui' na jax ja'k jich jurtudidha!. ²⁰ Dho gu' aach cham ji nach jich gu'nguxi'ñ nach moo cham yup ka ji chu a'ga' gu pui' nach jax ja'k niidhimik gu Jesuus nax bhai' xi chu buimik gio na jax ja'k xi chu a'gimik.

²¹ Ba' giilhim jix bhaakut pix ja kai mit gu ge'gérkam jum aa'ndam gu pui' na mit jax chii. Ba' tii bax ja tulhiiñchudam kat am, gu' ji nam gu' cham bia' nam jax ji chi'ji ja tulhiiñchuda' git, nam gu' biix pix tu daan gu ja'tkam buiñor gu Dios nam xi ja këø, nam jix bhai' jim taatit nat dua gui' na kax ma'mkulhi' kat. Pui' dho ba' cham jax ji ja doodak ba ja joot jamit nam ba Jimia' mi' dhir. ²² Ba' gui' nat joidham dua na kax ma'mkulhi' kat, bia'ka' ji'k gook oo'm oidha'.

Nam ba tu daanda' buiñor gu Dios gui' nam ji'k ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam

²³ Ba' na mit pai' dhuuk xi ja do'ñcho gu Peegro gio gu Juan, pu silh jii mit mu ja'k ja bui gui' nam pui'p ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, ba' ba ja aagi'ñ am nam jax ja titda gu ja ge'gérkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam jir jix a'aixkam ka'. ²⁴ Ba' na mit pai' dhuuk tiimo nam pu'ñi xi chu ja a'gidhimik, ma tu daani mit biix maap buiñor gu Dios, yup kai'ch am:

—Aapi'ch Gi'kora' na pich yup duu dhix dhaam, gio ba' dhi dibiir, gio ba' gu suudai' na nai' suu'n biix kap na ji'x jir oi'ñga'n, gio ba' biix na ji'k tu' ya'x chu jai'ch bhaan dhi oi'ñga'n, ²⁵ na pich pui' ja'k jurtudak gu Dabii ki'n gux Dhuudu' kam jix Uañ jum Ii'mda' nat ba' pui' ja'k tu ua'nak mi u'uan ta'm na ja'pnim kai'ch:

jax kum ba' dai nam bhai' ji bhaaku' gu ja'tkam,
gio nam cham ja matda' ir tu a'gichu'nda'
nam jax ja'k tu duñia'?

²⁶ Pui' na jax gui' nam jix io'm ge'gérkam ki'n daraa ya' dhi oi'ñga'n,
gam gui' nam cham pik ge'gérkam ki'n daraa,

maap ba tu a'ga mit nam jax ja'k dui tu soo'mdha' na ba' cham jaroi' bhaankam ka tu a'gada' guch Gi'kora' gio gui' nat bhaan ti tii, na saak bha jootsa' ya' dhi oi'ñga'n.

²⁷ Dho gu' pui' dho ji chu buus nat gu Eroodis biima'n gu Poonsio Pilaato, gio ba' ja biim ip gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam cham jir Israel kam, ya' maap jim jumpadak jamit na pai'r Jerusaleen mua gum tujuandam tuk gui' nax io'm jir jix uañ, gui' na pich pu bijik dir bhaan ti tii na saak gatuuk pu'ñich a'mkam soi'm duñia' nam mu'aa'. ²⁸ Ba' dhi' pu'ñi ja'k dooda mit nap jax pui' pu ba kai'chdha' bijik pai' dhuuk dir na saak gatuuk pu'ñi ja'k ba tum kuugalhdha'. ²⁹ Ba' gu xib dai nach a'm bam aa' nap jich ñuuksaidha' nam ba' cham jax jich dhooda' gui' nam jaroi' xich bhaamki'ñ, gio ba' nap pui' tu duñia' nach cham ji chotdonit nai' tu ja a'gi'ñchu'nda' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham jum ñi'ook. ³⁰ Gio ba' nap pui' ja'k yup tu duñia' nach ja duduadhi'ñdha' gux kako'kkam bhaankamu'n gu Jesuus gui' nar jum mar, gio ba' na biix aixim jix bhaai'n ka' nach pu tu duñia' gux kii'p jum duukam. Ja'pni daipu'.

³¹ Ba' na mit pai' dhuuk tiimo nam xi chu daañimik, pix am tum gi'nduki mi' nam pai'p tu'ii', bak gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nat ja a'm bam tajaa biix ji'ma'n. Mi' dhir ba' dai nam cham ji chotdonit tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios.

Nam jax ja'k tu jimda' gui' nam ji'k ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam

³² Ba' biix gui' nam ji'k ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, maa'n nam jax jum aa'nda' gu ja jujur am bhaan, sia kum gu' tñir mui'. Ni jaroi' maadit ku am jix chu da'da' gu tu' nam bia'ka', nam gu' pui' ilhii'ñdha' nar ja biix ga'n ka' pix. ³³ Ba' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam gammijix io'm bhaan xi chu ja a'gi'ñdha' am gu pui' nat jax ja'k jum duu diih guch Xoi'kam jan' nat pai' dhuuk duadik giop bam. Ba' gu Dios pui' xi chu duu nam biix pix bia'ka' gu tu' na ja a'm jum aa'nda'. ³⁴ Ba' cham jaroi' maadit bhaan jum aa'nda' gu tu', na gu' jai' dhit

gui' nam bia'ka' gu dippir xi chu ga'rat am, piam tu' na pix no'm bia'. Ba' gu tuumiñ na ji'k mi buusnidha!, ³⁵ ja maakidha' am gu noonbi'ñ guch Xoi'kam nam ba' gui' mi' dhîr jup ja maakidha' gui' nam ji'k cham bia'ka' nam tu' ki'n tu saba'da!. ³⁶ Pui' na jax maadit gui' nam jir bopxi'ñ gu Lebii, Josee tiigim, nar mu ja'k kam ka' na pai' pui' ti tii' Chipre, gui' na mit Bernabee ja'k ji chiitgik gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Gui' na ja guguuxi'ñdha' gu ja'tkam. ³⁷ Ba' dhi' ji' dhi maa'nkam nat pu'ñi ma tu ga'ra gu dirbaga'n na bia'kat ja maa gu tuumiñ gu noonbi'ñ guch Xoi'kam gui' nat ji'k mi buus.

5

Na mit jax ja'k jum ua'tulhdhak gu Ananiyyas gio gu Sapiira

¹ Ba' moo maa'n gu maa'nkam Ananiyyas tiigim pui'p ma tu ga'ra gu dirbaga'n biima'n gu binga'n Sapiira tiigim. ² Gu' ji na mit gu' maa'n ñi'ook xip duuk daim bipnagim, jai' xi bi'aak jamit gu tuumiñ gui' nat ji'k mi buus na mit tu ga'ra. Ji'k pix ba' xi u'uuk ba jii gu Ananiyyas nat ba ja maakim gu noonbi'ñ guch Xoi'kam. ³ Gu' ji na gu'p titda gu Peegro nat pai' dhuuk tii' ba maa:

—Jax ba' jiñ jaduuñ Ananiyyas kut ba'm jur am ji baakik gu ja'ook pui' ja'k jum jurtuda nap ba' bha jimii ya' iatgidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', nap pui' kai'chim na pimit ja'kbui' ki'n pix ga'ra gu jam dirba' na pich ji'k ya' ba aich dhi tuumiñ, sia ku pimit jai' xi bi'aak? ⁴ Dho gu' cham jax jup bua't dho no'p moo pu cham jax jup ji'kai'chidhat ya'p ba aichdha' git sia gu ja'kbui', na gu'r aapi'm diih ga'n gu dibiir na pimit ga'ra. Cham jax bua't sia pim jax bua gu jam tumñi' na pim jax ilhii'ñdha'. Gu' ja'pji nap moo pui'p kai'chim ji nar biixi'ñ nat ba' bhaan cham am ka gii, na gu'r ua'tulhdhara'. Na gu' cham tu' gu ja'tkam na pich ya' ba ja iatgi, gu' gu Dios ji.

⁵ Ba' nat jax pui' ji' tii'n gu Peegro, mi ja'p iarik pu gan ji muu gu Ananiyyas. Ba' giilhim jix chooto'n jamit gui' na mit ji'k pui' ba ti kai. ⁶ Ba' ji'kchi gu biipibop xi

bhiibgak ba yaaspam jamit gu tukga'n gu Ananiyyas kat.

⁷ Ba' moo ja'xpix mi'p ba ai gu Sapiira binga'n gu Ananiyyas kat, pu cham maat no' tu' jax jup jum bua. ⁸ Ba' bhai' ji chikka gu Peegro no' moor silhkam na mit ja'kbui' ki'n pix ga'ra gu ja dirba', jup titda:

—Jir silhkam aa na pimit ja'kbui' ki'n pix ga'ra gu jam dirba' na ji'k ba aa' gum biina'?

Ba' gui' maa'n na ji'k jup aa', jup kai'ch: —Jøø', ja'kbui' ki'n pix dho.

⁹ Ba' gio mui'p ji ñio gu Peegro, jup titda:

—Jax ba' ku pimit ba' maa'n ñi'ook jup duu daim biipnagim na pim ba' pu'ñi ya' ji øøji iatgidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'? Na gu' tii' cham jir kii', na gu'r ua'tulhdhara'. Kani nam muni dhir bhai' ba juim gui' na mit bhiik gum biina' na mit yaaspapuk. Ba' xib aap jup jum bhiika' am nam jum yaaspapu'.

¹⁰ Ba' mi' jotmoda' nat jax pu tii'n gu Peegro, mi ja'p taa'ban ji iarik pu gan ji muu ip gu Sapiira. Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai gu biipibop, mi' pix ji chii mit na muukix kam mi ja'p kaat. Ba' ma bhiik jamit ip na mit yaaspam mi' dhir ja'p sonpan na mit pai' yaas gu binga'n. ¹¹ Ba' na mit pui' ba ti kai gui' nam ji'k ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, giilhim jix chooto'n jamit, gio gu jai' ba pui' ip na mit ji'k pui' ba ti kai.

Nam jax ja'k joidham jix bhai' xi chu buada' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam

¹² Ba' bha ja'p ji oipot Jerusaleen gu noonbi'ñ guch Xoi'kam joidham jix bhai' xi chu buada' am ja bui gu ja'tkam nam jax ja'k cham ji'xkat pai' pui' ti niidhat, nam sap ba' ji chiigii ba ti ji'ñdha' nar silhkam gu pui' nam jax ja'k tu ja a'gi'ñdha' gux bhai'm kai'chidham ñio'ki'ñ gu Dios. Gio ba' nam gammiji ba jim jumpada' biix nam ji'k ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam tu daanda' bhai' ge' chiop, maa'n kap nam pai' pui' ti tiiti'nda': Tootnam Bhi'ñbaki'ñ gu Saloomoon. ¹³ Ba' gui' nam ji'k chakui ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam cham jix ja bintam ka' am, sia kum gu' tiix ja kiigalhi'ñdha'. ¹⁴ Ku gu' gatuuk siamri pix ja'x ji chi ji'ñ jamit ji buiñor guch Xoi'kam, pui' na jax gu chichio'ñ gam u'uub. ¹⁵ Mi' dhir ba' dai nam ja

boosgaidhat mu ja'p ba ja darsaim gux kako'kkam biix ba'bhan soosnap bhaan gu bapakxidhara', nam pui'm aa' na jai' ja a'm bhiiya' gu ikigiga'n gu Peegro na pai' dhuuk bha buusnia' nam sap ba' pu duduadhia'. ¹⁶ Gio ba' jai' mui' bhai'p aa-jidha' am Jerusaleen gu ja'tkam gui' nam mu ja'p ji'dilh o'i'dha'ka' ji ja ua'dat am gux kako'kkam, jai' dikoo pix ji dhuduatu' am na ja a'm jup tui'ñgidat gu cham kikii' i'ii'mda'. Ba' biix ja dudua'ñdhidha' am gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, jix kikii' dho gu' ba jimia' am.

Nam ba ja kuupa' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam

¹⁷ Ba' gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, bhai' ji bhaam ja biim gui' nam saduseos jum tiiti'nda'. ¹⁸ Ba' bhai' pu ja da'ngik ja kuu mit gu noonbi'ñ guch Xoi'kam bhai' nam pai' pu ja kukpada' gu ja'tkam. ¹⁹ Gu' ji nat gu' tukaa' maa'n gu nobii'ñ gu Dios bhai' ji eek biix kap tu kukpio' gu kiki'ñgob, ba' xi ja boosgak jup ja titda:

²⁰ —Ea na pim moo giop mui'p jimia' mu chiop, mi' pim xi gu'kii ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam na ba'x bhai' ba tu ja jimdama' gammiji.

²¹ Ba' gui' pui'p jum duu mit na jax ja titda gu nobii'ñ gu Dios. Kabuimuk jamit mu ji baapkik chiop bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam.

Ampik na gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, ja biim gui' nam ji'k maap jix bhai'm daa'nka', kia'pix nai' ja'p ka tu ja joochxi'ñ am nam bhai'm jumpada' biix gui' nam ji'k jir jix a'aixkam gu Israel kam, nam sap ba' maap bhai' ja iattulhdha' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, nam gu' pu cham maat no' mit jup ba bubua. Ba' na mit pai' dhuuk biix bhai' bam jumaap, xi ja joot jamit gu o'rosiiris nam ja bai'ñpu' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam mu na mit pai' ka ja kuupak. ²² Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk mu ji eek xi kukpio'kak mijii ja'p tii xi chi nini'ñ, chaam pai' tu jai'ch am mi' na mit pai' ka ja kuupak. Pui' dho ba' gu' giop bajii

mit na mit ba ja aa'ñdham gui' na mit jaroi' mu ja joot, ²³ jup ja titdaim am mu ji eek:

—Cham pai' tu jai'ch am gui' na pimit jaroi' tii much joot nach ja bai'ñpu'. Tii mi' pu kuukup gu kiki'ñgob na chich jax mu ai, gio gu sandaarui'x mi' tii pu guguuk am ip nam tu nuuka'n.

²⁴ Ba' nat pui' ji' ja kai gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gu jai' nam pui'p jir ge'gerkam, gio ba' gui' nar ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop tu nuuka'nda', nai' tii pup jum ti tikka am na mit jax ba'm duu gui' na mit bhai' ka ja kuupak. ²⁵ Ba' moo jan' bhai'p ba ai maa'n gu maa'nkam, na jax jim jup ja titda:

—Gui' na pimit saak ja kuu, mu chiop ji gu'kat tu ja a'gi'ñchu' am gu ja'tkam.

²⁶ Ba' nat jax pui' ti kai gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' chiop tu nuuka'nda', mu dai'bus nat ja gaagam xi ja baidhak gu o'rosiiris tugi'ñ. Ba' na mit pai' dhuuk ba ja tii, jix bhai' pix ja tiidak ba ja baidhak jamit, nam gu'x ja iibhi'ñ gu ja'tkam, nam gu' bhaakui mi' ja ma'yasa' joodai ki'n no' mit mi ja'p ba ji ja gibiimi ja nii'ñchudat.

²⁷ Ba' pu silh ja bai'ñchu' am mu ja'k nam pai' jumpax gui' nam jix bhaak. Ba' na mit pai' dhuuk mi ja'p xi ja tuttu ja saagi'ñ, bhai' ji ja ñiok gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, jup ja titda:

²⁸ —Gi nach jup jam titda na pim cham nai' bhaan ka tu a'gada' gu Jesuus. Aapi'm gu' biix kap ba tiimo na ji'x jir Jerusaleen na pim tu a'gimik, na pim jix aagit nam jich bhaamkidha' gu ja'tkam na chich tu chia nam mu'aa'.

²⁹ Ba' gu Peegro gio gu jai' noonbi'ñ guch Xoi'kam mui' ji ñio mit, jup kai'ch am:

—Dho gu' ja'pji na gu'ch a'm jum aa' nach tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios, cham tu' gu ja'tkam. ³⁰ Ba' dhi' dhi Dios jir di' nam jaroi' daanit guch bopxi kat, jir di' pix ip nat giop dua'ñ gu Jesuus gui' na pimit jaroi' tu chia nam kuruus ta'm sissapai mu'aa'.

³¹ Mi' dhir ba' dai nat ba baidhak jix dhaam ja'k, sonpan kii'n dir ja'k ba' chia na daaka'. Gio ba' nat ge'kam ki'n dai na ba'x bhaai'n ka' na tu uañchu'nda' gu ua'tulhdhara', na ba' pu'ñi duuk ba ja uañchuda' gu ja

ua'tulhdhara' gu Israel kam ja'tkam no'm mi' pui' ba jiim na jax jix aa'. ³² Ba' aach jix bhai'x maat gu dhi' pui', na gu'ch mattu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gui' nat ja a'm tajaa gu Dios biix nam ji'k tu' ka'm nii'ñ, gio diih jachich yup tii nat jax jum duu gu Jesuus na ya' xi oilhimik.

³³ Ba' giilhim jix bhaakut piix ja kai mit gu ge'gerkam, mi' dho gu' bax ja koodak am gu noonbi'ñ guch Xoi'kam. ³⁴ Gu' ji na gu' moo ampik mi'p tu'ii' ja bui maa'n gu pariseo, Gamalial tiigim, na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio nam biix piix tu' ka'm nii'ñdha' gu ja'tkam. Ba' dhi' ji' dhi Gamalial jotmoda' nat jax kikbo xi chu chia nam alhio mi' dhir ka xi ja bubuaxdha' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam. ³⁵ Mi' dhir ba' moop ja titda gu ge'gerkam nam mi'p tu'ii':

—Ea xib japim ba' xiñ kaaya'ñ jaaduñ Israel kam nañ ja'p xi jam tiidam, na pim chakui ja juanda' dhi ja'tkam, na pim biipi' ka xim ga'ngada' no' moor am na pim ja kooda' ka' ba' gu' cham. ³⁶ Na gu' na pim jax bax maat jia nat jax jum duu gu Teudas kat jan' nat pai' dhuuk bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam, na tii ge'kam xim ilhii'ñdha', ba' mui' ba kaichgit am, ji'k gook mambhiix oo'm aixim. Ba' na mit pai' dhuuk mua, nai' piix ji'dilh jii mit, pu ampix ji chu juu dho gu'. ³⁷ Gio ba' moox io'm xib pa' ip, na pai' dhuuk ja daasaaidha' gu ja'tkam gu ge'kam Rooma kam, pu'ñi bhai'p ji chu ja a'gi gu ja'tkam gu Juudas kat gui' nar Galilea kam kat. Ba' tii ji'k pup ba kaichgit am, gu' ji na mit gu' gatuuk ampix mua, ba' gu ja'tkam tugi'ñ nai' piix ji'dilh ji jii mit, pu ampix ji chu juu ip pui'. ³⁸ Nañ ba' ki'n pup jam titda jiñ jaaduñ na pim cham ja juanda' dhi ja'tkam, nach gu' cham maat nam jax kai'ñkam pui' ja'k tu a'ga. Na gu' no'm ja'p piix pui' ja'k tu a'gada' git, ¿cham aa gu' ji'x piix juugit pui' ja'k pup tu a'gada' am git, mi' dhir pu nai' ampix ji chu jugia' git na mit jax bam duu gu jai' gui' nañ jaroi' ba ja aa'? ³⁹ No' gu' dhi' gu Dios pui' ja'k ja jujurtu'n nam tu a'ga', dho gi gu' pu ni jax dhui ji ku pim cham ji'xkat ja soo'mchulhdha', sia pik nar jax ka' git. Moo pim xim ga'ngada' nañ jax jam titda. Cha'pim maa'n na pim jix bhaak ka', jaiñ

no't gu' jax dhuukat buiñor gu Dios ja'k ji chu buus.

Ba' gu ge'gerkam mi' pui'p jii mit nat jax ja tii'n gu Gamalial. ⁴⁰ Dai na mit xi chu chia piix nam ja bai'ñpui xi ja giibbia' chipliin ki'n gu noonbi'ñ guch Xoi'kam. Mi' dhir ba' dai na mit xi ja soo'mchulhdhak ba ja joot nam cham nai' bhaan ka tu a'gada' gu Jesuus. ⁴¹ Ba' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam mi' dhir pup ba jii mit ja bui gu ge'gerkam joidham jix bhai'm taattugit, nam gu'x maat na gu Dios pui' ja'k jix aa' nam jum tulhiiñdha' bhaankamu'n gu Jesuus. ⁴² Ba' gammiji Cham iikix ka' nam tu a'gada'bhai' ge'chiop gio muja'p kikcham, nam bhaankamu'n tu a'gada' gu Jesuus jich Xoi'kam gui' na saak Dios pu'ñi gatuuk bha jootsa'.

6

Gu noonbi'ñ guch Xoi'kam nam pui' ba ti'ya' na cham jir am ka' no'm cham ka tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios

¹ Gu' ba' nam gu' jano' piix ji mui'dhidha' gui' nam ti ji'ñdhidha' buiñor guch Xoi'kam, ba' jai' dhit dhi' ji' nam ba ti jiigil'ñdha' nam griago ñi'ook ki'n tu a'gada', pui' ba ja titda am gui' nam ebreo ñi'ook ki'n pup tu a'gada' nam sap cham pik bhai' tu ja maakda' gu di'dilhdhim u'uub gui' nam pui' griago ki'n pup tu a'gada'. Ba' pui' ja titda am jia nam sap siamri jix bhai' xi chu ja maakat gu tu' nam ja onbagil'ñdha' gammiji nabap tanoolh. ² Ba' jai' dhit dhi' ji' nam ebreo ñi'ook ki'n tu a'gada' nam jir di' gu mambhiix daman gook noonbi'ñ guch Xoi'kam, ba' tu ja joochxi mit biix nam ji'k ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam sap ba' maap jum jumpadai xi chu a'gai maa'n ñi'ook pup duñia' na jax ja'k jir am ka' gu dhi' pui'. Ba' na mit pai' dhuuk biix maap bam jumaap, bhai' ji chu ja a'gi mit, pup ja titda am:

—Aa dho gu' aach ja'p kai'ñkam tu jam joochxi dhoch jaaduñ nach xi jam aa'ñdham nach aach cham kach gu'nguxi'ñ nach jam palhbui'ñdha' nach jix bhai' jam buada' nach tu jam maakda' gu tu', nach pui' cham pik bhai' tu jam maakda' jai' dhit, nach gu' aach nai' ka tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, nat

gu' pui' ja'k jich a'm ba ti tii. Ba' cham jir am no' chich moo cham yup ka ji chu a'ga. ³ Ba' aach pu jam ti'tda na pim jai' xi ja gaagai gui' nam jaroi'x bhai' jam buada'ch jaaduñ, nam tu jam maakda' gu tu' na jam a'm jum aagaidha', ya' aapi'm diilh jai' dhit na pim ji'k ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, nam aixka' ji'k xi jum gook ja'tkam, gio nam jir jix bhabhai'kam ka', gio ba' nam jir jix chu mamatdagim ka', gio ba' na gø' ja a'm tajaañix ka' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', nach ba' pui' ja'k ya ja darsa' aapi'm jam bui nam jich a'mkam jix bhai' jam buada', ⁴ nach aach gu' moo nai' ka tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, gio ba' dai nach ka xi chu daanda' buiñor ja'k jam a'mkam biix na pim ji'k ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam.

⁵ Ba' biix pix pui' ji chii mit na sap jir am gu pui' nam jax kai'ch gu noonbi'ñ guch Xoi'kam. Ba' moo bhai' ji aa mit gu Teeban, na gu' sap dhi'x io'm jix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam, gio sap na gø' bhaan tajaañix ka' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Mi' dhir ba' gu Piliip bhai'p ji aa mit, gio ba' gu Prookoro ip, gio ba' gu Nikanoor ip, gio ba' gu Timoon ip, gio ba' moo gu Parmeenas ip, gio ba' Nikolaas ip gu Antiokiya kam, gui' na jai' pui' ja'k yup tu jimda' nam jax ja'k tu jimda' gu Israel kam ja'tkam. ⁶ Mi' dhir ba' dai na mit ba ja baidhak mu ja'k ja bui gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, ba' gui' dai na mit bhai' xi ja da'ngik ja moom am ma tu daani' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios.

⁷ Ba' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios jix io'm pix mik ja'p jim kee'jidha'. Ba' mui' ja'tkam pix ja'x yup ji chi ji'ñdhidha' am buiñor guch Xoi'kam gu bhai' kam Jerusaleen, ba'x io'm mui' ba aixka' am. Daman gui' nam bhai' gø' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam jai' pui'p xi chi ji'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam.

Nam ba dagia' gu Teeban gux a'aixkam jum aa'ndam

⁸ Gu' ba' na gu' gu Dios bhaan ti nii'ñdha' gu Teeban, ba' joidham jix bhai' xi chu buada' gux kii'p jum duukam ja bui gu ja'tkam nam tu' cham ji'xkat pai' pui' ti nii'dhat, nam ba' bhaan jix mat ka' nar silhkam gu pui' na jax ja'k tu ja a'gi'ñdha'.

⁹ Gu' ji na mit gu' jai' dhit gu Israel kam ja'tkam nam mu ja'p tu chiopi' ka' dilhkob ja'k, gui' na mit ja do'ñcho nam tu ja juantudimik pui' pix cham ja namkidhat, giilhim bhai' ji bhaak jamit dhi' ji' ja biim gui' nam mu ja'k oï'ñka' Sireene, gio ba' gui' nam mu ja'k yup oï'ñka' Alijandriya, gio ba' jai' gui' nam mu ja'k yup oï'ñka' na pai' Siliisia bhaan bipio' gu dibiir, gio ba' moo gui' nam mu ja'k yup oï'ñka' na pai' Aasia bhaan yup bipio' gu dibiir. Ba' dhi' biix bhai' ji fiokbo mit buiñor gu Teeban. ¹⁰ Ku gu' diilh gui' am cham bhaai' ji nam jax ja'k xi chitdada' git na ba' cham ka tu a'gada' git, na gu' gui' giilhim joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga nam xi kee', na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na mattu'n na jax ja'k ti'ya' na tu a'ga'. ¹¹ Ba' pui' ma ja umua' mit ja namkidhak ji'kchi gu ja'tkam nam sap ja iatgi'ñpu' gu ja'tkam mu ja'p nam pui' ja ti'tdaidha', na sap pui' kai'ch gu Teeban na pur cham tu' gu gø' chiop bhai' nam pai' tu daanda' gio gu pui' nat jax ja'k tu daasak gu Moisees na tu aagix ka'. ¹² Ba' nam pai' dhuuk mu ja'p ba ja iatgidhim gu ja'tkam, giilhim bhai' ji bhaak jamit dho gu', pui' na jax gu ja gø'gørkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios. Bhai' dho gu' pu daa mit gu Teeban, mi' dhir ba' dai na mit ba baidhak mu ja'k na pai' tum a'gada' gu gø'gørkam ja bui. ¹³ Jai' mit yup xi ja umua'ñdhak gui' nam iattulhdha' gu Teeban, sia kum gu' tii cham kee' no' moo pui' kai'ch pi'am ku gu' cham. Ba' na mit pai' dhuuk biix maap xim jumpadak bhai' ji chu a'ga, mui' ji ñio mit dhi' ji' na mit jaroi' ja umua', yup kai'ch am:

—Dho gu' aach pui' keekø' ji dhi maa'nkam na gammiji' pui' kai'chdha' na sap pur cham tu' ya' dhi gø' chiop gio ba' gu pui' na jax ja'k tu aagix nach tu jimda', ¹⁴ na pui' kai'chdha' na sap gu Jesuus Nasareet kam ka iara' dhi gø' chiop, gio sap ba' na maakam tu daasa', cham tu' sap pui' ja'k ka tu jimda' ich nat jax ja'k tu daasak aach jich bui gu Moisees.

¹⁵ Ba' nam bhai' xi ñii'ñ gu gø'gørkam gio ba' biix gui' nam ji'k mi' daraa, ja'p tu'm ti nii'ñ gu Teeban nam jax chu'm ti nii'ñ gu

noonbi'ñ gu Dios.

7

*Na jax ja'k ba tu ja a'gidha' gu Teeban gu
gę'gęrkam jum aa'ndam*

¹ Ba' gux io'm ja gę'kam tuk gui' nam bhai' gę' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam xi chickka gu Teeban no' sap moor silhkam nam jax chitda gu ja'tkam ka' ba' gu' cham.

² Ba' gu Teeban mui' ji ñio, jup kai'ch:

—Ea na pim xiñ kaaya'ñ jaaduñ biix na pim ji'k ya'p tu'ii'. Ja'pjaniñ kai'ñikam pix jup kai'chdha' aañ nat gu gę'kam jich Gi'kora' Dios buiñor jum maaxdhak guch boxii kat Abraam jan'o na mu ja'k ka kioka' Mesopotaamia, biipi' dir na ba' moo ba ki-ichmira' mu ja'k Araan. ³ Ba'p titda jia jan'o ji' nat buiñor jum maax: "Jimia' ap maa'n kap nañ pai' tum aagi'ñdha'. Ya' pui' ba tui'ka' dhim dırba' gio dhim jaaduñ." ⁴ Ba' gu Abraam mi' dhir Kaldeeya jup ma jii jia, mu ja'k ba' pu kiicham Araan. Ba' mikkat jup ma muu ip gu taata'n kat. Mi' dhir ba' gatuuk bha ja'k jup joot gu Dios gu Abraam ya' dhi dibiir ta'm na pim pai' oi'dha' gu xib aapi'm jiñ jaaduñ. ⁵ Ku gu' cham pai' iam xi iimchudak ji na pai' ba' bhaan ji bi'ya' git gu Abraam, sia na mi' ti kuisap ka' git maa'n toona'n ki'n. Ku gu' siamri pui' titda ji na gatuuk iimchuda' na ba' ja a'm ji bi'ya' gu bopxi'ñ na pai' dhuuk ba mukia', sia ku gu' jan'o tii chakui tu maamar ka' gu Abraam.

⁶ Gio ba' nap titda ip jia gu Dios gu Abraam nam sap gu bopxi'ñ mi' dhir maakam ja'k jimii oi'ñchapu' ja dırba' am ja'k gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam ka'. Ba' dhi' ji' dhi ja'tkam bhai' ji ja tulhiiñchuda' am nam mi' bhai' ji ja chiñia' nam tu ja juañxidha' maakob jix cha'tmam oo'm oidha' juugit. ⁷ Ku ba' gu'p titda ip ji gu Dios na sap pui'p ja tulhiiñchuda' gui' nam tu ja juantu'nda', mi' dhir sap ba' dai nam bha jimii ya' ja'k ba tu daanda' buiñor. ⁸ Gio ba' na mit maa'n ñi'ook jup duu gook dit gu Dios gio gu Abraam, na pui' titda na sap ja matgilhdhidha' gu a'aahl chichio'ñ gui' nam ji'k kia'pix maaxilhidha' na ba'x maati' ka' nam jir Israel kam ka'. Pui' kut ba' xi jum baik tanoolh ki'n ba matgilhchuda nat pai'

dhuuk maaxir gu maraa'n Isaak. Mi' dhir ba' gu Isaak pui' ja'k jup duu ip gu maraa'n Jakob nat pai' dhuuk ba maaxir. Gio ba' gu Jakob mi' dhir pui' ja'k jup dunaak ip biix gu mambhiix gook maamra'n gui' na mit bhaan dir mui'dhak gu Israel kam ja'tkam.

⁹ 'Ba' dhi' ji' nam jir maamra'n gu Jakob nam jir jich bopxi kat, bhaamkidhak ga'ra mit gu ja xiku' Josee, mu ja'k jamit ba' baidhak na pai'r Ejipto. Ku gu' gu Dios gammiji bhaan ti niidhidha' ji gu Josee, ¹⁰ ba' joidham jix bhai' tu jimda', pui' na jax nax chu matda' ka', gio ba' nat jix kiigalhdhak gu Paraoon gui' nar gę'kam kat mummi Ejipto. Ba' gę'kam ki'n daasak gu Josee na ji'x jir Ejipto, gio ba' mi' na pai' daaka' gu gę'kam.

¹¹ 'Ba' gatuuk bhai' bhiogi' ji jii biix kap na ji'x bhaan bipio' gu Ejipto dibiir, gio ba' ya ja'p na ji'x jir Kanaan. Ba' guch bopxi kat cham ka bia'ka' am nam tu' jugia'.

¹² Ba' nat pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Jakob na gu tiriik jix jai'ch mummi Ejipto, mui' ma ja joot gu maamra'n gui' nam jir jich bopxi kat nam tu taañpu'. Ba' dhi' na mit mu jimiik, kia'pix jir maa'nnim ka'. ¹³ Ba' gatuuk na mit gio mui'p jii, dho gi ba' ba ja aagi'ñ ji gu Josee gu jajaa'nni'ñ na dhi'r di' gu ja xiku' gui' na mit ga'ra biipi' dir. Jano' ba' ba maat gu Paraoon nar pa ja'k kam gu Josee. ¹⁴ Mi' dhir ba' mikkat dai nat ba tu joot gu Josee nam bai'ñpu' gu taata'n Jakob mu ja'k Ejipto, gio biix ip gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim nam aix baik oo'm daman mambhiix pup gio ba' jix chamaam pup. ¹⁵ Ba' dhi' pu'jani dhuukat mu ja'k kiokat gu Jakob na pai'r Ejipto. Mi' ba' pu muu jagi'tak, gio gu maamra'n ba pui' ip gui' nam jir jich bopxi kat. ¹⁶ Dai ba' gu ja tutku' ja u'uuk jamit mu ja'k na pai'r Sikeem na mit ja yaaspam mi' nat pai' saba'dak gu Abraam gu dibiir na mit mi' ga'lhidhak gu mi' kam Sikeem, nam jir maamra'n gu Amoor tiigim.

¹⁷ 'Gu' ba' na pai' dhuuk bam kuugalhdhim gu pui' nat jax ja'k tu daaxdhak gu Dios gu Abraam, jix io'm pix ji mui'dhim am gu Israel kam ja'tkam mi' na pai'r Ejipto. ¹⁸ Ba' jan'o jumai gę'kam ki'n mi' ba dai mit gu Paraoon mi' na pai'r Ejipto

na pu cham maatit gu Josee. ¹⁹ Ba' dhi' dhi g 'kam jia bhai' buam pix ji ja doodaa guch bopxi kat, gam na ja chianda' nam mai' ja iabuidha' gu chichio'ñ ja maamar gui' nam ji'k kia'pix maaxilhidha' nam sap ba' ko'iidha' nam cham ka mui'dhidha'. ²⁰ Ba' jano' ji'kia'pix ba maaxir gu Moisees, ba' dhi' dhi alhii g 'kam ki'n jix kiigalh gu Dios. Mi' ba' pu gi'lhdhidha' am gu gi'korga'n ja ki'aam baik masaa'n juugit. ²¹ Gatuuk ba' na mit pai' dhuuk ba ixchu mu ja'p gampix, mi' ba t i gu ubii maraa'n gu Paraoon. Ba' xi bhiik mu ja'k kia'mi'ñ, mi' ba' gi'lhdhidha' ja'p na diihl maraa'n. ²² Ba' dhi' pu'ñi dhuukat jai' pui' ja'k jup jix chu maatit gu Moisees nam jax ja'k jix chu mat ka' gu Ejipto kam ja'tkam, ba'x ai'chu'nda' na jax ja'k ti'ya' gio na pu tu duñia' jax ña ilhii'ñdha'.

²³ 'Ba' na pai' dhuuk ba bia'ka' gu Moisees gu gook oo'm oidha', ma ja paxiaram gu jajaa'nni'ñ Israel kam ja'tkam mu ja'p nam pai' jax oi'dha'ka'. ²⁴ Gu' ji na gu' na mu ja'p ka jim, ba t i maa'n gu Ejipto kam maa'nkam na mu ja'p gibchu' maa'n gu Israel kam maa'nkam. Ba' gu Moisees mu jimiik ma palhbui gu Israel kam, xi mu'aak gu Ejipto kam maa'nkam ba jii. ²⁵ Gu' na t i ja'p jum aa' ji gu Moisees nam git ba machia' gu jajaa'nni'ñ Israel kam ja'tkam na dhi'r di' na ja palhbuidha' bhaankamu'n gu Dios, gu' ji na mit gu' pu cham maat ni ji'x. ²⁶ Ba' buimgidhak na gio mu ja'p jup ba jim gu Moisees, ba ja t i ip nam mu ja'p jum gigibchu' gook gu dai Israel kam ja'tkam. Ba' na t iix aa' gu Moisees nam git cham jum kokdada', mu jimiik t i xi ja soomchulh, jup ja titda: "jCha'pim jum kokdada', na pim gu' moor jum jajaa'nnim!" ²⁷ Gu' ji na gu' gui' na pik mi' gibchu' gu ja'nni'ñ mu ja'p xi ñu'ya gu Moisees, jup titda ba' moo: "jJaroo g 'kam ki'n jum dai ya' aach jich bui kup ba' bha ja'k puch chitdaim? ²⁸ jKa' gu' ya' ba xiñ mu'aam ap aa ja'p na pich jax mua takaab gu ya' kam Ejipto?" ²⁹ Ba' gu Moisees nat jax pu'ñi kai, pu jimiinñor mi' dhir maakam ja'k, mu ja'k ba' pu bhii na pai' bhaan bipio' gu Madian dib r. Mi' ba' pu ji kiicha biima'n maa'n gu ubii, gook jamit

ba' ja tiigik gu a'aalh.

³⁰ 'Ba' gatuuk jix io'm mikkat nat gook oo'm oidha' bap duu, na mummi ja'p ka oiri gu Moisees na pai'r gampix jix chu gak kir amuub mi' na pai'r oidha' ta'm Sinaii ti tiigim, mi' bam maax buiñor maadit gu nobii'ñ gu Dios na ja'p tu'm jum maaxi'ñ na jax gu tai na bha ja'p pix nammi kikka na miijim bhaan gux bii u'uux. ³¹ Ba' gu Moisees mi' kiikat mui' pup ti nii'ñ bha ja'p na pai' miijim gu tai, na gu' cham maat nar tu' da'. Ba' ja'xpix na mui' xi ñiidhimik, mui' ji jii nat ba tiigim no' moo silhkam jir tai ka' ba' gu' cham. Gu' ji nat gu' ba kai gu G 'kam jich Gi'kora' nat bhai' dhir bhai' ba ñio, jup titda: ³² "Aañ jir di' gu Dios gui' nam daanit gum bopxi kat, pui' na jax gu Abraam, gio gu Isaak, gio ba' gu Jakob." Ba' gu Moisees giilhim bhai' ji gigiib nat bhai' ji choo'n, pu cham dho gu' mui' ka nii'ñ gu tai na bha ja'p miijim bhaan gu tu'x bii u'uux, na gu' bax maat na bak jir di' gu Dios na bhai'p tu'ii'. ³³ Ba' dhi' ji' dhi G 'kam jich Gi'kora' na bhai' dhir bha tu a'gi'ñ, jup titda ip gio: "Xi kookosa' ap dhim sussak, na gu' mi' nap pai' kiik giilhim jir jix chu uañ jia." ³⁴ Mi' dhir ba' moop titda ip gio: "Dho gu' aañ ja'p kai'ñkam pix bha jii dho na ñich bhai' pui'm t idam nap mu jimiia' jiñ a'mkam mu Ejipto nap ja boosgara' guñ ja'tkam tuk, nam gu' giilhim ja tulhiiñchu'n gu mi' kam nañ xi ja nii'ñ. Ba' t i tu daanda' am aañ jiñ bui nañ ja ke ' nam pui' kai'chdha' nañ ja palhbuidha'."

³⁵ 'Ba' daipu' xi chiidak mui' xi joot na ja boosgara', sia ku mit gu' biipi' dir t i ñiok na ka ja sosbhichulhi'ñ nam cham jum gigiibda' git daim jajaa'nnim, nam pui' titda na cham tu' ki'n ja juanda' nat gu' cham jaroi' g 'kam ki'n dai ja bui. Ku ba' gu' gu Dios nat bha joot maadit gu nobii'ñ nat buiñor jum maax bhaan gux bii u'uux, g 'kam ki'n mu joot ji na ja palhbui'ñmira' na ja boosgara' mu dir Ejipto nam pai' giilhim jum tulhiiñ. ³⁶ Ba' dhi'r di' dho gu Moisees nat mummi dir ja boosgak Ejipto guch bopxi kat. Jir di' pix ip na joidham jix kii'p jum duukam jup tu buimik ja bui gu Israel kam ja'tkam nam tu' cham pai' niidhat gu gook oo'm oidha', pui' na jax mummi

na pai' gø' suu'nka' gux bi' suudai', gio pui' na jax mummi gampix jix chu gak kør.

³⁷ Jir di' pix ip gu Moisees na ja'pni ja titda bo gu Israel kam ja'tkam: "Gatuuk pui' ba tu duñia' gu Dios na maa'n aapi'm jam bui dhir ba maaxilhia' gui' na tu a'gada' bhaankam ja'p na jax aañ." ³⁸ Gio dhi' pix jup jir di' gu Moisees na ja biim xi oilhimik guch bopxi kat mummi na pai'r gampix jix chu gak kør, gio nat ñio'kdhak maadit gu noonbiñ gu Dios mummi na pai'r oidha' ta'm Sinaii ti tigim. Gui' ba' Moisees tu ua'nak na jax ja'k aagi'ñ gu nobii'ñ gu Dios nach jax ja'k cham jich chulhiiña' gatuuk, na ba' mi' dhir jup bach aagi'ñdha' aach.

³⁹ 'Gu' ji na gu' guch bopxi kat ni ji'x ku mit mi' pui' jii, dai na mit ja'p xi dhuuk ja'k bax xuulhgik mu ja'k Ejipto. ⁴⁰ Gio nam ba chian gu Aroon na maa'n jup ja duiñdha' gu dios, jup titda am: "Maa'n jup jup jich duiñdha' gu dios na ba'ch a'm ti nii'ñdha', nach gu' cham maat nat pa ja'k bhií gu Moisees, gui' nat jich boosolh mu dir Ejipto." ⁴¹ Ba' gu Aroon cham jax ji chi'iik jup ja duiñ ip maa'n gu dios ja'p tu'm na bheseer. Ba' giilhim jix bhai'm taat am gu Israel kam ja'tkam, ma tu piastat jamit, gio na mit ma tu koi gu ja sasoi' nam tu makgirxidha' buiñor dhi' ji' dhi dios na mit tu chia nam jup ja duiñdha'. ⁴² Ba' gu Dios cham tu' ja a'm ka ti nii'ñ, nam gu' cham mi' pui' ka jiim na jax jix aa'. Cham tu' ba' kap jum buixi'ñ ja bui, siam ja daan gu chiichia' gux dhaam kam. Na gu' biipi' dir pui' ja'k pu ba tu ua'ñix jia bhaan gu u'uan mi' nat pai' tu ua'nak maadit gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios bijik, na ja'pnim kai'ch bo:

Aapi'm Israel kam,
iam chi na pim aañ jiñ makgirxidhimik
gu jam sasoi' gu gook oo'm oidha'
na pimit mummi juruuñ na pai'r
gampix jix chu gak kir,
gio na pim aañ jiñ maakidha' git gui' na ji'k
jiñ a'm jup bipio'da' gu tu' na pim
bia'ka'.

⁴³ Gu' ji na gu' aapi'm dai gu didios jup
duiñxim xi chu ja makgirxidhimik,
pui' na jax gui' na Molok tii',
gio pui' na jax gui' na pu chu'm na jax gu
chi'ii' na pui' tii' Repaan.

Diilh na pimit jup ja duu dhi' dhi didios na
pim ba' pu'ñi ja daanda'.

Ba' tu' na jax chui'ka',
jam jootsa' iñ ya' dir na pim mu ja'k
oi'ñchapu' jix io'm gammiji ja'k na
pai'r Babiloonia.

⁴⁴ 'Ba' guch bopxi kat mummi bia'ka' am
ip gu jannulh ba'aak na pai'r gampix jix
chu gak kir gui' nat jup dunaak gu Moisees
ja'xbui' nat ji'x chia gu Dios, nam ba' mi'
bia'ka' gu joodai gui' na mi chu ua'ñix ka'
gu pui' na mit jax ja'k maa'n ñi'ook jup duu
gook dit gu Dios. ⁴⁵ Ba' dhi' dhi jannulh
ba'aak ja a'm ji bii gatuuk gu ja maamar
guch bopxi kat. Bha bhiik jamit ba' ya' ja'k
gui' na mit ji'k biima'n bha jii gu Josue jan'o'
na mit pai' dhuuk ya' ja kokdak gui' nam
ya' oi'ñkat, gui' nat ya' dir ja'k ja ardi gu
Dios nam sap ba' gu Israel kam ja'tkam
ya' oi'ñka'. Ba' ya' pu bia'ka' am dhi' dhi
jannulh ba'aak, sia gu jan'o' na pai' dhuuk
ya' bar ge'kam ka' gu Dabii. ⁴⁶ Ba' gu Dabii
gui' nar ge'kam kat bhaan jup ti niidhat gu
Dios, na gu' mi' pui' jimdat na jax jix aa'.
Ba' tiix aagit na maa'n jup duiñdha' git gu
bhi'ñbak chiop na sap ba' bhaan ti nii'ñdha'
git gu Dios gui' na Jakob biix jup daanit, gu'
ji nat gu' ba muu cham tu' jax ji dhuuk.
⁴⁷ Mi' dhir ji ba' gu maraa'n Saloomoon nat
ba'p duiñdhak gu Dios gu bhi'ñbak chiop,

⁴⁸ sia ku gu' cham bhai' na mi kioka' gu
Dios bhaan gui' nap jir ja duiñ gu ja'tkam,
na jax bam kai'ch bhaan gu u'uan mi' nat
pai' tu ua'nak maadit gui' nam bhaankam
tu a'gimik gu Dios bijik, na ja'pnim kai'ch
bo jia na sap jup kai'ch guch Gi'kora':

⁴⁹ Gux dhaam jir jiñ atooxkor,
gu oi'ñga'n ba' nañ bhaan tuttu guñ
chooton.

¿Jax gi dhui jax chu'm ba'aak jup bañ dhuiñ
jamit?

¿Paa gip jix bhai' nañ jiñ jiipdha' aañ?

⁵⁰ Na ñich gu' aañ pix jup tu duu biix na ji'k
tu' ya'x chu jai'ch.

⁵¹ Mi' dhir ba' moop ja titda ip gio gu
Teeban, jup kai'ch:

—Gu' ji na pim gu' aapi'm ni ji'x ku pim
cham maatit te' kee'. Tii tu naanak japim
dho giji sap, gu' ji na gu' ni ji'x ku pim cham
jam jujur ki'n xim ga'nga na jax ja'k jix aa'

gu Dios, ni ji'x ku pim jix aa' na pim mi' pui' Jimia' na jax ja'k tii jam guguuxi'ñdha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Jix ja oi'ñ japim dho gu jam bopxi kat nam pu'ñi ja'k tu jimidat bijik,⁵² na mit ja koi gui' nam ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, nam ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na gatuuk bha jim gui' na giilhim jir jix bhai'kam. Ba' gu xib nat pai' dhuuk ya' tiip xi   k gui' na jaroi'r jix bhai'kam, aapi'm dho gu'i attulhdhak tu chia dho nam mu'aa'.⁵³ Aapi'm bi  pi' kat cham tu' ka'm nii'ñ gu pui' nat jax ja'k tu daasak gu Moisees na tu aagix ka' na mit pui' ja'k aa'ñdhak gu noonbi'ñ gu Dios.

Nam ba mu'aa' gu Teeban

⁵⁴ Dho jano' ji ba' giilhim jix io'm bhai' ji bhaak jamit nat pu'ñi xi chu ja a'gi gu Teeban, giilhim bhai' ji kirni mit gu ja taatam nam giilhim bax bhaak.⁵⁵ Gu' ji na gu' gui' cham jax jum aa', na gu'   ' bhaan jup tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Dai nat bhammi ja'k pix xi chi tii jix dhaam, ba' ba tii gu Dios na bhammi daa, gio gu Jesuus na mi' dhir ja'p kii'k sonpan kii'n dir ja'k.⁵⁶ Ba' tii xi ja aagi'ñ gui' nam mi' giilhim bax bhaak, jup ja titda:

—Kani na ñich ba tii guch Xoi'kam gui' nat ya'   k dhi oi'ñga'n bhaan, na bhammi kii'k sonpan kii'n dir ja'k baiñor gu Dios, bhammi nat pai' dhir bha joot.

⁵⁷ Gu' ji nam gu' gui' cham tu' xi k  , dai na mit   ' ki'n jiiñkidhat mui' ji boop baiñor gu Teeban.⁵⁸ Ba' na mit jax daa, gamai' bhii'ch jamit mu ja'k di  rap dir mi' gu   ' kiicham. Ba' mi' bhai' ji ma'yasa mit joodai ki'n gui' nam mi' xi iattulhdhimik bi  pi' dir. Mi ja'p jamit xi chu darsak gu daam dir kam ja kuktun, xi chianik jamit maa'n gu biapma' Saulo tii'gim na sap mi' ka ja nii'ñxi'ñka'.⁵⁹ Ba' nam mi' ka ma'yastu' gu Teeban, bhai' ji chu daani jix dhaam ja'k, jup kai'ch:

—Aapi' Jesuus nap jir jich Xoi'kam, ba baidhika' ap dhiñ ii'mda' bhammi ja'k aap jum bai.

⁶⁰ Mi' dhir ba' o'lhia'n ki'n xi kikbok gio bhai'p ji chu daani jup kai'ch   ' ki'n:

—Aapi' jich Xoi'kam, cha'p ja tulhiñchu'nda' dhi' nam xib ya'm ua'tulhi'ñ.

Ba' daipu' xi chi'hiik pu nai' gan ji muu.

8

Gu Saulo na bax ja kuupam ka' gui' nam tii jii'g'i'ñdha' baiñor guch Xoi'kam

¹ Ba' gu Saulo mi ja'p kii'kat mu ti nii'ñ na mit mi' ba mua gu Teeban, jup jum aa' na giilhim joidham jix bhai' ji chu buusnichu'.

Ba' gatuuk na mit xi mu'aak, jai' nai'p ji ja gaa mit bi  x nam ji'k ti jii'g'i'ñdha' baiñor guch Xoi'kam gu bhai' kam Jerusaleen. Gu' ji na mit gu' pui' ba ti kai nam ja o'bhagi'ñ, ba' jai' bhai' dhir mai' ma boop jamit mu ja'k Judea, gio ba' jai' mu ja'k Samaaria. Dai ba' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam bhai' pup bii mit.² Gu' ba' gu Teeban na mit mua, yaas jamit gu tukga'n ji'kchi gu ja'tkam nam jir jix bhabhai'kam ka', gio ba' nam tii suan nam jix joi'g'i'n.³ Gu Saulo gu' milhchu' ji na ja gaa'ñchu' gui' nam ji'k ti jii'g'i'ñ baiñor guch Xoi'kam, miji ja'p ba'pki chir baapkidhat ja tibaippu bha ja boos-gaim gu chichio'ñ gio gu u'uub. Mi' dhir ba' dai na ja u'tikat ja kuupaim bhai' nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam.

Nam ba kaaya' gux bhai'm kai'chdham ni'ook gu Samaaria kam ja'tkam

⁴ Gu' ba' guch Xoi'kam jii'g'i'ñdham gui' na mit ji'k bhai' dhir mai' boop Jerusaleen, tu ja a'gi'ñchu' am gu ja'tkam mu ja'p kikcham nam jax a'jim nam ja aa'ñdham na jax ja'k jix bhaai' nam duñia' nam ba' cham jum tulhiñna' gatuuk, na pai' dhuuk ja'bsuna' gu ja tutku'.⁵ Ba' maadit dhi' ji' nam mu ja'p tu a'gidha', Piliip tii', nat mu ja'k bhi' na pai'r   ' kiicham Samaaria ti tii'gim. Mi' bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam gu mi' kam na ja aagi'ñ gux bhai'm kai'chdham ni'ook na bhaan tu a'ga' guch Xoi'kam.⁶ Ba' mui' ja'tkam mi aajidha' am mi' na pai' tu a'gada' gu Piliip nam jix kaim ka', na gu' joidham jix bhai' xi buada' nam xi k  ek  '. Ba' bi  x ja jujur ki'n k  ek  ' am no't ba ji chu a'ga, nam gu' ti jii'g'i'ñdha' gu pui' na jax kai'chdha', nam gu' nii'ñdha' na joidham jix kii'p jum duukam jup tu buada' nam tu' cham pai' nii'ñdha'.⁷ Pui' na jax gux kako'kkam nat mui' ja dudua'ñdha' gui' na ja a'm jup tui'ñgit gu cham kikii' i'ii'mda', gio ba' gui' nam jix mama'mkulhi' kat pui' bi  x jup ja dudua'ñ ip. Gu' ba' gu cham kikii' i'ii'mda' nam pai' dhuuk ba ji bubuakia' ja

a'm dir gu ja'tkam, gø' ki'n xi jiiñkii am nam ba' pik moo ba bubuakia'. ⁸ Ba' joidham gø'kam ki'n jix bhai'm ilh jamit gu ja'tkam gu mi' kam na mit pu'ñi ti tii.

⁹ Ba' moo maa'n mi'p kioka' gu maa'nkam Simoon tiigim nax jiboiñara' ka' nat biipi' dir pui' ja'k jum mamtuxdhak. Ba' mui' ja'tkam ba ja iatgidhak gu mi' kam Samaaria na pui' ja titdada' nam gø'kam ki'n daasa'. ¹⁰ Ba' giilhim jix jiiñg'iñdha' am sia gu gø'gørkam gio gui' nam cham jir gø'gørkam, jup kai'chdha' am:

—Ja'xbui' dho bak jup jir gø'kam dhich jaduuñ na jax gu Dios.

¹¹ Gu' gu jiboiñara' ki'n ji na ja iatgi'ñdha' gu Simoon, na gu' pui' ja'k tum mai'chki'ñdha', pui' kum ba' jiiñg'iñdhat na ja iatgidhimik mui' oidha'. ¹² Gu' ji na mit gu'p ma ti jiiñ'ñ gu pui' na jax ja'k tu ja a'gi'ñdha' gu Piliip na ja aagi'ñdha' na jax jir tu'm kam gu Dios gio guch Xoi'kam, mi' dhir ba' dai na mit bam bopko mui' gu chichio'ñ gio gu u'uub. ¹³ Gio ba' gu Simoon jai' biix jup xim bakua, mi' dhir ba' dai na ba kaichu' gu Piliip. Ba' giilhim joidham niil'ñdha' gux kii'p jum duukam nap tu buada' na tu' cham pai' niil'ñdha'.

¹⁴ Gu ba' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam gui' na mit bhammi bii Jerusaleen pui' ba ti kai mit na mit ba ti jiiñ'ñ buiñor guch Xoi'kam gu mummi kam Samaaria. Ba' mui' ma joot jamit gu Peegro gio gu Juan nam tu ja daañxi'ñpu'. ¹⁵ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai Samaaria, bhai' ji chu ja daañxi mit gui' nam ba ti jiiñg'iñ buiñor guch Xoi'kam na ba' ja a'm jum tajaana' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ¹⁶ Nat gu' chakui jaroi' maadit bhaan jum tajaa jia, dai na mit kam bopko pix buiñor gu Jesuus nar gø'kam. ¹⁷ Ba' na mit pai' dhuuk bhai' xi ja da'ngi biix ji'ma'n gu Peegro gio gu Juan, pu ja a'm jum tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'.

¹⁸ Gu' ba' gu Simoon nat pu'ñi ti tii nat ja a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gui' nam ji'k ti jiiñg'iñ na mit pai' dhuuk bhai' xi ja da'ngi gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, ba ja saba'n tuumiñ ki'n gui' nam tu' ki'n pui' xi chu bua, ¹⁹ jup ja titda:

—Aañ japidim jup jiñ ga'lhidha'ñ jaaduñ dhi' na pim tu' ki'n pui' xi chu bua, na ba' pu'ñi gu jaroi' nañ bhai' xi dhagia', pu bhaan jum tajaana' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'.

²⁰ Gu' ji na gu' gu Peegro jup titda pix:

—Jum tulhiñchuda' dho gu Dios ki'n gum tumñi' nap pui' kai'ch. Na gu' cham bhaai' nap saba'nda' gui' na tu' Dios pui' pix tu maak no'x maakim gu jaroi'. ²¹ Gu' aap jiñ jaduuñ dho gi gu' cham ji na bhaai' nam a'm bi'ya' gu dhi' pu chu'm, na gu' ni ji'x kur silhkam nap jax jum aa' buiñor gu Dios jum jur am bhaan. ²² Cha'p bhaan ka titii'ñchuka' dhi' na tu'r jix buam jum duukam. Soi' pix japidim tii'da' gu Dios na pui' pix ka tum uañi'ñka' gu pui' na pich jax ba tii, katti iam pui' ji chu buusnia'. ²³ Ja'p dho ji nañ gu' pui'm niil'ñ jiñ jaduuñ nap giilhim jix buam tomaat, gio na ja'p ji buusan na gux buam jum duukam mu pai'm kuup, na gu'm tukgi'ñ.

²⁴ Ba' gu Simoon giop mui'p ji ñio, jup kai'ch:

—Dho bak gu' dai na pim jiñ a'mkam xi chu dañia' buiñor guch Gi'kora' na ba' cham pui' ji chu buusnia' na pim jax jiñ chitda.

²⁵ Ba' gatuuk na mit xi chii'muk gu noonbi'ñ guch Xoi'kam nam tu a'gimik gu ñio'ki'ñ gu Dios, mi' dhir nai' ja'p jup ji chu a'ga mit mu ja'p na pai' i'lhich daa'ñxim jir kikcham ka' na dhi' pix bhaan bipio' gu Samaaria dibii'r. Gatuuk ba' dai na mit ba jii bhammi ja'k Jerusaleen.

Gu Piliip na ba aagi'ñdha' gu Etiopiyya kam maa'nkam

²⁶ Ba' maa'n nim gu Piliip buiñor bam maax maadit gu noonbi'ñ gu Dios, ba'p titda:

—Ea nap mu Jimia' mummi na pai' buusan gu boi gui' na bhammi dir Jerusaleen mu ja'k bhiix na pai'r Gaasa, gui' na mummi buusan na pai'r gampix jix chu gak kir.

²⁷ Ba' gu Piliip dai na jax jix kii'p jum duu gamai' bhiix nat ba jii mu ja'k nat pai' joot gu nobii'ñ gu Dios. Ba' mummi pai' na ka Jim, mi' ba nam maa'n gu maa'nkam nar mu ja'k kam ka' Etiopiyya. Ba' dhi' ji' dhi maa'nkam jir tujuandam tugil'ñ ka'

maa'n gu ubii nar ḡ'kam ka', nax bhai' tu buixi'ñdha' gu tu', pui' na gu tuumiñ. Ba' dhi' dhi maa'nkam kia'pix bhammi dir ja'k jim Jerusaleen nat tu daañmirak buiñor gu Dios. ²⁸ Ba' kia'pix gio ja'k yup ba giixchu' mu ja'k kia'mi'ñ bhaan gu karreet. Ba' tii tu jiñkuidhim bhaan gu u'uan mi' nat pai' tu ua'nak gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'p tiigich Isaiiyas. ²⁹ Ba' gux Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mda' pui' ja'k xi jurtuda gu Piliip nax io'm mia'n mui' xi aaya' gui' ji' na mui' ba jim bhaan gu karreet. ³⁰ Ba' nat pai' dhuuk jix io'm mia'n mui' xi ai gu Piliip, ba kai gu Etiopiyya kam na mi' tu jiñkuidhim nat pai' tu ua'nak gu Isaiiyas. Ba' ba tikka no' sap moox maatit k̄eef, yup titda:

—¿Siamrix maatit k̄eef ap aa jiñ jaduuñ dhi u'uan mi' nap pai' tu jiñkuidhim?

³¹ Ba' gu Etiopiyya kam yup kai'ch:

—Dho gu' cham ji nañ maatit k̄eef, na gu' cham jaroi' jai'ch na iam jiñ aagi'ñdha' git.

Ba' gu Piliip pui' ba titda na bhai' xi chisaa'ñdha' bhaan gu karreet na ba' mi ja'p sonpan xi dhaibui aagi'ñdha' na jax kai'ñkam yup jum kai'ch.

³² Ba' mi' na pai' tu jiñkuidhim gu Etiopiyya kam, ja'pnim kai'ch:

Mi' pix pu tu'ii' na mit pai' dhuuk ba ji mua, ja'p na jax gu kasnir na cham ñiokda' no'm jiik gu bapoo'n.

³³ Tii cham tu' jax bua gu' gu tu' nar jix buam jum duukam, gu' ji na gu' ni ji'x kum iam xix joi'gi'n gui' na mit ba ji mua.

Gio gu' cham jaroi'p jai'ch na bhaankam nokia' git, daman chakui tu maamar kat jano' ji' na mit pai' dhuuk mua.

³⁴ Ba' bhai' ba tikka gu Etiopiyya kam, yup titda:

—Ea nap moo iam jiñ aagi'ñdha' git jiñ jaduuñ na jax kai'ñkam yup jum kai'ch dhi' nat jax chu ua'nak gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios, nañ tiix maachim dho no' moo diilh jum aagit yup kai'ch, ka' ba' gu' jumai.

³⁵ Ba' gu Piliip mi' xi chiigik gu u'uan mi' na pai' tu jiñkuidhim gu Etiopiyya kam, xi aagi'ñ ba' na dhi' aagat yup kai'ch gu Jesuus na mit pu'ñi dhooda jano' na mit

pai' dhuuk mua aach jich a'mkam. ³⁶ Ba' palhiip gama ja'k na mit ji bhii na pai' ḡ' suu'nka' gu suudai', yup kai'ch gu Etiopiyya kam:

—Gi no' pich xiñ bakuanak jiñ jaduuñ na kapbhai' na ya'ni pix suu'n dhi suudai'.

³⁷ Ba' gu Piliip yup kai'ch:

—Baabui' jia. Dho gu' ja'pji no'p ti jiigilñ ji biix jum jur ki'n buiñor guch Xoi'kam.

Ba'p kai'ch gui':

—Tu' silhkam ti jiigilñ iñ dho na guch Xoi'kam jir Mara'a'n gu Dios.

³⁸ Xi chu chia ba' nam kiisa' gu karreet gui' na bhaan jim. Mi' dhîr ba' dai na mit jax chiitim mui' ji juur jamit mu ja'k suudai' chir, mi' ba' ba bakua gu Piliip.

³⁹ Ba' na mit pai' dhuuk giop ba bubua mi' dhîr suudai' chir, mi' jotmoda' cham pai' kam maax gu Piliip, nat gu' maakam ja'k ba bhiik gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdagaln guch Gi'kora'. Ba' nai' ti pup ti niilñ gu Etiopiyya kam, na gu' cham maat nat pa ja'k bhii. Mi' dhîr ba' dai nat giop ba jii joidham jix bhai'm taattugit. ⁴⁰ Ba' mummi ja'k amuub Asooto ti tiigim giop bam maax gu Piliip. Ba' mi ja'p bhai'p ji chu ja a'gi gu ja'tkam na pai' jax jir kikcham ka' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Gatuuk ba' mu ja'k yup ba ai na pai' pui' ti tii' Sesareeya.

9

*Gu Saulo na ba ti jiigilñdha' buiñor guch Xoi'kam
(Noo. 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Ba' gu Saulo cham ji'x jum jiipi'ñka' na nai' milchu'nda' na ja da'ngit ja kuupaaidha' gui' nam ji'k ti jiigilñdha' buiñor guch Xoi'kam pui' xi ja titdat na ja kooda' no'm gan ti jiigilñ. Ba' maa'nnim na jai'p ba ja o'bhangiñ, mu jimiik buiñor gu ja ḡ'kam tuk gui' nam bhai' ḡ' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam,

² pui' ba titda na makia' gu u'uan na ba' ki'n jix bhaai'n ka' na mu Jimia' mummi Damaasko ja bai gui' nam mu ja'p chichiop tu daanda', nam ba' mi' dhîr maap xi chu a'gai ja da'ngia' gui' nam ji'k ti jiigilñdha' buiñor guch Xoi'kam, nam ba' ja ui'ka' bhammi ja'k Jerusaleen, pui' na jax gu chichio'ñ gio gu u'uub. ³ Gu' ji na gu' mummi

amuub na ba aajim mia'n Damaasko, jotmoda' bhai' ba tum ton bhammi dir jix dhaam dai mi' na pai' jim gu Saulo. ⁴ Ba' mi' pu ia gu Saulo, ba' ba kai nat bhai' ba tum ñio bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch:

—Aapi' Saulo, ¿jax kup ba'ñ o'bhalli'ñchu'?

⁵ Ba' gu Saulo mui' ji ñio, jup kai'ch:

—¿Jir jaroop gi dha', aapi' Ge'kam nap bhammi dir bha tuñ a'gi'ñ?

Ba' bhammi dir jix dhaam gio bhai'p ji chum ñio, jup tum kai'ch:

—Aa dho aañ jir di' gu Jesuus gui' nap jaroi' o'bhalli'ñchu'. Ku gu' nap jax dhui pix jum ko'ktulhi'ñ ji aap diilh, nap gu' ja'p ji buusan na gu tuur no' ñich gilhim ba ko'ktulh nañ tii bha sissi no' cham aa' na tu juana'.

⁶ Ba' gio mui'p ji ñio gu Saulo, jix choo'nnit dho gi ji ba', jup kai'ch:

—Gu' ba' gu xib, ¿tu'p jix aa' nañ jax dhuñia' aapi' Ge'kam?

Ba' gu Jesuus na bhammi dir bha tu a'ga jup kai'ch:

—Aa dho gu' dai nap xi bamgii mui' xi aaya' mi' dhi ge' kiicham nap pai' ja'k jim. Mi'm ba'm aagi'ñdha' nap tu' jax dhuñia' nañ jiñ a'mkam.

⁷ Ba' gui' nam biima'n jiim gu Saulo gillhim jix chotdon am, na mit gu' biix jup kai nat bha tum a'ga bhammi dir jix dhaam, gio nam gu' cham nii'ñ na jaroi'p kai'ch.

⁸ Ba' nat pai' dhuuk tii bhai'ji bam gu Saulo na gan tii xi chi nii'ñ, pu cham ñia ni ji'x. Ba' pui' nobchik ma baidhak jamit mu ja'k Damaasko gui' na ja biim jim. ⁹ Mi' ba' pu juruuñ baik tanoolh na pu cham ñia ka' gio nat pu cham tu juu, nich chu' suudai' dho moo kut ii.

¹⁰ Ba' mi Damaasko maa'n mi'p kioka' gu maa'nkam Ananiyyas tiigim na pui'p ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' maa'n nim buiñor bam maax gui' ji' jich Xoi'kam, ba'p titda:

—Aapi' Ananiyyas.

Ba' gu Ananiyyas jotmoda' mu ñio, jup kai'ch:

—¿Tu' git jiñ Ge'kam tuk?

¹¹ Ba' guch Xoi'kam gio mui'p ji ñio, jup kai'ch:

—Aa dho nap xi bamgia' dho, mu Jimia' ap maa'n kap na pal' daa'ñxim jir kikcham,

na sakaalh mu tuut gu ba'bhalli. Mu na pai' kioka' gu Juudas jap ba' xi chi tikkada' maa'n gu maa'nkam Saulo tiigim nar mu ja'k kam Tarso, mi' moo tu daan aañ jiñ bui. ¹² Maa'n tii gu maa'nkam Ananiyyas tiigim nat sap mu ji eek ba'k chir bhai' xi dhaa na ba' giop bax ñia ka'. Pui' kuñ ba' mum joootos nap mu Jimia'.

¹³ Ba' nat pui' ji' kai gu Ananiyyas jup kai'ch:

—Dho gu'r am kat dho jia, gu' pix ji nam gu' mui' pui' tuñ a'gi'ñdha' gu ja'tkam nat jax jix buam ja doodaa bhammi Jerusaleen gui' nam ji'k ti jiigi'ñ aap jum bui. ¹⁴ Ba' gu xib pu kai'ñkam ya'ja'k jup ba aijua'dat gu u'uan na mit bha maa gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhammi ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu ja'tkam, na ba' ki'n jix bhaai'n ka' na ja da'ngii mu ja ui'ka' gui' nam ji'k ti jiigi'ñdha' aap jum bui.

¹⁵ Ba' guch Xoi'kam gio mui'p ji ñio, jup kai'ch:

—Aap gu' moo xi jimat ji mu ja'k nañ pai'm joootos, na ñich gu' aañ bhaan ba ti tii jia dhi' dhi maa'nkam na ba' nai' ja'p jiñ a'mkam tu ja a'gi'ñmira' gu ja'tkam biix kap na ji'x jir oi'ñga'n, pui' na jax ja bui gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam cham jir Israel kam, gio ba' biix ip sia gu ja ge'gerkam tuk. ¹⁶ Ba' aañ ba mattuda' na jax ja'k jum tulhiiña' aañ jiñ a'mkam.

¹⁷ Ba' gu Ananiyyas mui'p ma jii mu na pai' tibiap gu Saulo. Ba' na jax jim bhai' xi dhaagik jup titda:

—Aapi'ñ jaduuñ Saulo, aañ jup jiñ chiidak bhañ jooot gu Ge'kam gui' na Jesuus tii', gui' nat jum buim maax ga'm gu biix boi nap bhai' ka jim, nañ sap bhai' xim dagia' nap ba' giop bax ñia ka', gio sap ba' nam a'mbam tajaana' gux Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mda'.

¹⁸ Ba' mi' jotmoda' ja'p tu'm na gu kokso' bhai' dhir ji ii' buupuiran gu Saulo. Ba' na ja'p xi chi nii'ñ, joidham giop bax ñia. Mi' dhir ba' dai nat bamgik ba tu chia nam bakuana!. ¹⁹ Gatuuk ba' dai nat ba tu juu, mi' dhir ba' gio bhai'p ji oo'nta gu tukga'n. Mi' ba' pup oiri, ji'kchi tanoolh moo mi' juruuñ ja bui gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam mi' oi'ñka' Damaasko.

Gu Saulo na ba tu ja a'gidha' gu Damaasko oi'ñkam

²⁰ Mi' dhir ba' dai nat bhai' ji chu ja a'gi gu Saulo gu Israel kam ja'tkam bha ja'p nam pai' jax tu daanda', na pui' ja titdada' na gu Jesuus silhkam jir di' ji bak gu Dios gu Maraa'n. ²¹ Ba' biix gui' nam ji'k ba kaaya' na pu'ñi tu a'gada', mi' pui' pup tui'ka' am, dai nam tiim ti tikkada' diilh, jup kai'chdha' am:

—¿Kux cham tu' aa piñ jir di' gui' na saak bhammi Jerusaleen oirit ja da'ngit ja kukpada' gui' nam ji'k ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gio nat saak bha jii ya' na ja da'ngia' gui' nam ji'k pui'p ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, na ba' ja ui'ka' bhammi ja'k Jerusaleen ja bui gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhammi ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu ja'tkam?

²² Gu' ji na gu' gu Saulo jix io'm mui' xi chu ja a'gi'ñchu'nda' biix nam ji'k jir Israel kam ja'tkam nam mi' oi'ñka' Damaasko, na pui' ja titdada' na gu Jesuus silhkam jir di' ji bak gui' na saak gatuuk pu'ñi bha jootsa' gu Dios. Ba' pu cham bhaai'n ka' nam jax xi kai'chdha', na gu' giilhim joidham jix bhai' xi buada' nam keek'.

Gu Saulo nam tiix mu'aam ka' gu Israel kam ja'tkam

²³ Ba' mui' tanoolh xi jur na mit dho gi ba' moo bhai' ba ji bhaak ji gu Israel kam ja'tkam gui' nam ji'k cham ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, ba' maa'n ñi'ook bap duu mit nam sap mu'aa' gu Saulo. ²⁴ Gu' ji nat gu' pui' ba ti kai gu Saulo nam o'bhami'ñ, ba' cham tu' mu ja'p pai' ja taagiob ka kikkada', na gu' bax maat nam jax dhooda'. Gu' ba' na gu' biix xikoolh dhir ja'p te'kob jup tu kuupka' mi' dhi ge' kiicham na bha bhi'ñbakchix ka' gu joodai, ba' miji dir ja'p biix xikoolh na pai' jax jir kiki'ñgob ka' tii niirada' am gu Israel kam ja'tkam nam sap mi' pu mu'aa' git no' mui' ba jimda' git. Gu' ji nat gu' cham pai' ji buus, ²⁵ na mit gu' tukaa' jix ixchuixim ja'p dir ja'k buusai' gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, bhai' dhir ja'p jamit mu tisaa'ñdhak ja'p dir ja'k tibaañ bhaan gu ge' baalh na mit mi' xi gaamuk. Ba' pu jii bhammi ja'k Jerusaleen. Pui' dho ba'

pu cham jax dhooda mit gui' nam mi' kax mu'aam kat nat gu' ba ja nakoo.

Gu Saulo na Jerusaleen ja'k ba oirida'

²⁶ Ba' nat pai' dhuuk bhammi ja'k jup ba ai gu Saulo na pai'r Jerusaleen, ti mui' ma jii ja bui gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Gu' ji nam gu' gui' giilhim jix iibhi'ñ, nam gu' chakui maat no' moo biix jup ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam. ²⁷ Gu' ji nat gu' gu Bernabee mui' ma baidhak ja bui gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, ba' ba ja aagi'ñ na pui' biix jup ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, nat gu'sap buiñor jum maax mummi biix boi amuub mia'n Damaasko na mui' ka jim, gio ba' na jax titda nat bha tu a'gi bhammi dir jix dhaam, biix jup xi ja aagi'ñ ip nat jax ja'k tu ja a'gi gu Israel kam ja'tkam gui' nam mummi oi'ñka', nat bhaan tu ja a'gi gu Jesuus, na pui' ja titda na silhkam jir di' ji bak guch Xoi'kam. ²⁸ Ba' jano' dir cham ka iibhi'ñ am gu Saulo, nam gu' bax maat na silhkam biix jup ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam. Bhai' ba' pup oiri ja bui, ²⁹ dai ba' na tu ja a'gi'ñdha' bha ja'p ji oirit gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, na ja aagi'ñdha' gu Israel kam ja'tkam gui' nam griago ñi'ook ki'n jix maatit tu a'gada', na pui' ja titdada' na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam. Gu' ji nam gu' gui' jix bhaamut pix keek', ba' maa'n ñi'ook bap duu mit nam sap mu'aa'. ³⁰ Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk pui' ba ti kai gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam bax mu'aam gu Saulo, ma baidhak jamit mu ja'k Sesareeya na pai'r ju'ñdharan gu ge' suudai', mi' dhir jamit ba' diilh bhammi dir ja'k xi joot na pai' pui' ti tii' Tarso bhaan gu ge' kanuub.

³¹ Ba' biix gui' nam ji'k ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, pui' na jax gui' nam mu ja'p oi'ñka' na pai' jax bhaan bipio' gu Judea dibiir, gio ba' gui' nam mu ja'k jup oi'ñka' na pai' jax bhaan jup bipio' gu Galilea dibiir, gio ba' gui' nam mu ja'k jup oi'ñka' na pai' jax bhaan jup bipio' gu Samaaria dibiir, joidham jix bhai' tu ja jimda', gio nam jix io'm bha biiñkaidha' buiñor guch Xoi'kam, gio ba' nam mi' pui' jiimda' na jax jix aa'. Gio ba' nam pix ji mui'dhidha', na gu'nabap tanoolh nam pix ji chi ji'ñdhidha'

gu ja'tkam buiñor guch Xoi'kam, na gu' pui' ja'k ja jurtu'nka' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'.

Gu Peegro na ba dua'ñdha' gu Eneeyas

³² Gu ba' na gu' gu Peegro mu ja'p yup ja paxiaraidha' gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam na ja guguuxdhidha' nam jax ja'k mi' pui' jiimda'. Ba' maa'nnim yup ma jii ip mu ja'k na pai' pui' ti tii' Liida nat ba ja guguuxdham gui' nam mu ja'k yup oi'ñka'. ³³ Ba' nat pai' dhuuk mummi ba ai, mi' ba tii maa'n gu maa'nkam Eneeyas tiigim na pu cham bapmi'nda' mi' dhir na pai' jax bo'ka', na gu'x ma'mkulhi' ka', nat ji'k xijum baik oidha' bap duu na mi' pu tui'ka'. ³⁴ Ba' gu Peegro jix joi'mdak ba tii, ba'p titda:

—Aapi'ñ jaduuñ Eneeyas, guch Xoi'kam xib ya'm dua'ñdha'. Kanip xi bamii', jix kii' bi dhuuñ dhim bakxidhara' nap bhaan bo'.

Ba' gu Eneeyas mi' jotmoda' jix kii' bhai' ji bam nat jax pu tii'n gu Peegro. ³⁵ Ba' biix gui' nam ji'k mi' oi'ñka' Liida, gio ba' gui' nam ji'k mu ja'k yup oi'ñka' na pai' pui' ti tii' Saroon, na mit tii gu Eneeyas nat jix kii' bhai' ji bam, pu ti ji'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam, gio ba' na mit cham tu' pui' ja'k ka tu jii nam jax ja'k ka tu jmdat biipi' dir.

Gu Peegro na ba dua'ñdha' gu Dorgas

³⁶ Ba' jano' maa'n mu ja'k yup kioka' gu ubii na pai' pui' ti tii' Joopi, na pui'p ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, na Tabiita tii', na gu griago ñi'ook ki'n ja'p kai'ñkam yup jum kai'ch Dorgas. Ba' dhi' dhi ubii gammiji joidham jir jix bhai'kam ka', tu' na pix ja onbagi'ñdha' gui' nam cham tu' bia'ka'. ³⁷ Gu' ji nat gu' maa'nnim ma tu ai dhi' ji' dhi Dorgas tiigim, ba' moo pu muu ip. Ba' gu tukga'n dai na mit xi batbichdhak bhijimmi xi chii jix io'm daam dir mi' gu ba'k chir. ³⁸ Ba' mi' dhir Joopi mia'n yup bipio'da' mi' na pai'r Liida, mi' na pai' oirida' gu Peegro. Ba' na mit pui' ba ti kai gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam na mi' oirida' gu Peegro, mui' ma ja joot jamit gook gu ja'tkam nam sap yup tii'dai mu baidhika':

—Aach jap soi' bham tii'dam jich jaduuñ nap moo cham jax ji chi'ji jich oidha' git mu

ja'k Joopi nap dua'ñdhara' maa'n gu ubii jich jaduuñ nat ma muu. Xib git alh moo.

³⁹ Ba' gu Peegro cham jax ji chi'ii'k yup ma ja oi nam pai' dhuuk pui' ba titda. Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai, pu silh bai'ñchu' am bhammi tef'kob na pai' kaat gu Dargas. Ba' nat bhammi ba tis, biix gu di'dilhdhim u'uub suañidhat mi ja'p biix xikoolh ji gu'kik ba aagi'ñ am gu Peegro na sap giilhim jir jix bhai'kam kat gu Dargas. Mi' xi ñinii'ñchu'n am ji gu' gu ja i'pur gui' nat tu ja onbai'ñdhak na ka duakat, gam jai' gu ja'ppix jajannulh. ⁴⁰ Ba' gu Peegro alhio ka xi ja chia nam bubuakia' mu ja'p dirap, diihl ba' mi' ji bi'ii'k o'lhia'n ki'n xi kikbuk ma tu daani jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' dai nat jax kikbok mi' xi chiigik gu Dargas na mi' muukix, yup titda:

—Aapi'ñ jaduuñ Tabiita, xi bamii!. Ba dodhia' ap.

Ba' mi' jotmoda' jix kii' bhai' ji chi tii nat jax pu tii'n gu Peegro. Ba' nat ba tii na mi ja'p kii'k gu Peegro, bhai' ji bam, silh mi ja'p ba daa. ⁴¹ Ba' gu Peegro nobchik xi kikbuichdhak xi ja bai gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam gio ba' gu di'dilhdhim u'uub, mi ja'p ba' xi ja kii'x jix kii'. ⁴² Ba' mui' ja'tkam ti ji'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam gu mi' kam Joopi na mit pui' ji chet kapek nat giop dua gu Tabiita na ba muukix kat. ⁴³ Mi' ba' pup oiri gu Peegro, ji'kchi moo tanoolh mi' xi juruuñ buiñor maa'n gu maa'nkam, gui' na bapket yup tu buada', Simoon tiigim.

10

Gu Peegro na buiñor ba aaya' gu Korneelio

¹ Ba' maa'n gu maa'nkam Korneelio tiigim mu ja'k yup kioka' na pai' pui' ti tii' Sesareeya, na mi'r ja ge'kam tuk ka'ji'kchi gu sandaarui'x Italia kam. ² Ba' dhi' dhi maa'nkam gammiji tu daanda' buiñor gu Dios ja biim gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim ka', gio ba' na mui' tu maakda' gu tuumiñ nam sap ba' mi' dhir yup ja maakidha' gu Israel kam ja'tkam, gui' nam ji'k cham bia'ka' nam tu' ki'n tu saba'da'. ³ Ba' maa'nnim mia duuk na ka tu daan, ba tii maa'n gu nobii'ñ gu Dios nat buiñor bam

maax na mi' dhir ja'p mui' ba jim mu ja'k
na pai' ka tu daan, jup xi chitdaidhat:

—Aapi' Korneelio!

⁴ Ba' gu Korneelio mi' pui' pup tu'ii',
dai na bhai' pup nii'ñ gu nobii'ñ gu Dios.
Ja'xpix ba' moox choo'nnit jup titda:

—¿Tu'p gaagim jiñ jaduuñ?

Ba' gu nobii'ñ gu Dios gio mui'p ji ñio, jup
kai'ch:

—Aa dho gu' na ñich bhai' pix jum
aa'ñdham dho na gu Dios gammijim këfekë'
nap pai' dhuuk buiñor tu daanda', gio
ba' nax bhai'm taat ka' nap gammiji tu
maakda' gu tuumiñ nam ba' mi' dhir jup ja
maakidha' gui' nam ji'k cham bia'ka' nam
tu'ki'n tu saba'da!. ⁵ Ba' gu xib, dai nam a'm
jum aa' nap jaroi' mu jootsa' mu ja'k Joopi
na pu tii'da' gu Simoon gui' nam Peegro
ki'n jup jix mat ka' na bha Jimda' ya' aap
jum bui. ⁶ Mi' moo daa gu xib buiñor gui'
na pui'p tii' Simoon, gui' na bapket jup tu
buada' na mi' kio ju'ñdharan gu gë' suudai'.

⁷ Ba' daipu' nat pu'ñi xi chiidak gu nobii'ñ
gu Dios, pu cham pai' ka matgir. Ba' gu
Korneelio ba ja bai gook gu tujuandam
tugi'ñ gio ba' maa'n gu sandaarui'x chugi'ñ
gui' na gammiji tu' ka'm nii'ñdha' gio ba' na
pui' gammiji'p tu daanda' buiñor gu Dios.
⁸ Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai, ba ja aagi'ñ
nat buiñor jum maax maa'n gu nobii'ñ gu
Dios gio ba' na jax titda. Mi' dhir ba' gatuuk
dai nat mui' ba ja joot mu ja'k Joopi nam
sap bai'ñpu' gu Simoon.

⁹ Ba' nam kia'pix mummi ba aajim Joopi,
na bar buimgidhak na kia'pix jix dhaam
ba duu, gu Peegro bhammi ba'k dhaam ji
chisdiñ bhai' ji chu daani jix dhaam ja'k.

¹⁰ Ba' na bhai' ka ti nii'ra na ka tu bhaajim
na ba' moo ba tu jugia', na gu' bax bhio',

¹¹ ba tii' na bhai' ba timñim bhammi dir
jix dhaam gu tu' iam gë' komaarak ja'p
tu'm na gu jannulh na buuplhichu' kuuk-
garan dir titropiñ ki'n biix maakob kap dir,
panaas ku moo jaroi' bhammi kii'kat bha
tibaañdhim. ¹² Ba' dhi' ji' na ja'p tu'm na jax
gu gë' jannulh na bhammi dir bha timñim
jix dhaam, biix aixim tu'm bhaan mi chu
jiim am gui' nam gampix ja'k jix chu jai'ch
gu sasoi', gio ba' jai' mi'p jiim am ip gui'
nam jum sasoigat, pui' na jax gui' nam
maa'mkob tu tooton, gio ba' jai' mi'p jiim

am ip gu kooko' gam u'ji'. ¹³ Ba' ba kai gu
Peegro nat bhai' ba tum ñio bhammi dir jix
dhaam, jup tum kai'ch:

—Aapi' Peegro, xi bamii', xi chu koo'n
dhi sasoi' kup tu jugia'.

¹⁴ Ba' gu Peegro mui' ji ñio, jup kai'ch:

—Moo chi cham ji nañ jiñ gu'nguxi'ñ nañ
tu jugia', nam gu' cham jir jum kua'dam
dhi' ja'p tuutu'm, na gu'x xidhuu no' gan
jaro'i' ja kua'.

¹⁵ Ba' gui' na bhammi dir bha ñiok jix
dhaam jup kai'ch:

—Cha'p pui' ja'k kai'chdha' nax xidhuu,
nat gu' gu Dios pui' ba tii' na cham tu' ka
xidhuu ka' ya' dir ja'p ja'k.

¹⁶ Ba' baikim pui' ji chi tii' gu Peegro, mi'
dhir ba' dai nat ba tis jix dhaam gui' na ja'p
tu'm na jax gu gë' jannulh. ¹⁷ Ba' bhai' pui'
pup tu'ii' gu Peegro, tii'm ga'nga na jax ba'r
jum duukam gu dhi' pui' nat jax ti tii'. Ba'
jano' pik mi' ja'k ki'ñgob ba ai mit gui' nat
mu ja joot gu Korneelio, ti tikkaim am na
pai' kio gu Simoon. ¹⁸ Ba' na mit jax mi
ai ki'ñgob, gë' ki'n bhai' ba ti tikka am gu
Simoon gui' nam Peegro ki'n jup jix mat
ka'. ¹⁹ Ba' na pui bhai' daakat kam ga'nga
gu Peegro na jax ba'r jum duukam gu pui'
nat jax ti tii', ba mattuda gux Dhuudu' kam
jix Uañ li'mda' na mit mi' ba ai baik gu
ja'tkam nam gaagim. ²⁰ Ba' pui' ja'k xi
jurtuda na xi kikbui mui' xi chimñia' mi'
na mit pai' ba ai gu ja'tkam na ba' cham
jax ji chi'ji mu Jimia' mu ja'k nam pai'
baidhidha', nat gu' sap gui' pix pui' ja'k tu
duu nam ba' mu bai'ñpu'. ²¹ Ba' gu Peegro
dai nat jax jup tii' bhai' dhir ba'k dhaam xi
ja ñio'kdhak jup ja titda:

—Aañi' dhor di' gui' na pim jaroi' gaagim
jiñ jaaduñ. ¿Tu' ki'n japim giñ gaagim?

²² Ba' gui'p kai'ch am:

—Aa dho gu' nat bhach joot dho maa'n
gu ja gë'kam tuk gu sandaarui'x na Kor-
neelio tii'. Ba' dhi' dhi maa'nkam joid-
ham jir jix bhai'kam, gio na gammiji tu
daanda' buiñor gu Dios, gio ba' nam biix
pix jix kiigalhi'ñ gu Israel kam ja'tkam. Ba'
maa'nnim buiñor jum maax gu nobii'ñ gu
Dios, ba' pui' titda na sap jaroi' bha jootsa'
na bham bai'ñmira' nap mu Jimia' mummi

kia'mi'ñ na sap ba' mi'm kaaya' nap jax tu a'gidha'.

²³ Ba' xi ja chia gu Peegro nam mui' xi baapkia' mu ja'k ba'k chir. Mi' ba' pu gan ji chibia mit, kabuimuk ba' maap ba jii mit mu ja'k nam pai' baidhim. Ba' jai' dhit yup ma ja oi mit gu mi' kam Joopi gui' nam ji'k ti jiigi'ñdha' buiñor gu Xoi'kam.

²⁴ Ba' na bar jumai buimgidhak, mummi ba ai mit na pai' pui' ti tii' Sesareeya, mi' na pai' ti niira gu Korneelio ja biim gu jajaa'nni'ñ gio jai' gui' nam maap jix bhai' kai'chdha', nat gu' ja bai nam mi'p tui'ka'.

²⁵ Ba' nat pai' dhuuk mi' ba ai gu Peegro mi' na pai' piñ kio gu Korneelio, mui' ji jii nat ba namkim. Ba' na jax jim mi ja'p biipi' dir o'lhia'n ki'n ji kikbo nat mi' ba ji chu daani buiñor gu Peegro. ²⁶ Gu' ji nat gu' gu Peegro xi dhaagik xi kikbuichdhak yup titda:

—Xi kikbo'ñ jaduuñ, cha'p jum o'lhia ki'n kikkada'. Aañ jir ja'ppix maa'nkam jia ja'p na jax aap, cham tu'r Dios iñ.

²⁷ Mi' dhir ba' maap jix bhai' xi kai'chidhat mui' ji baap jamit mu ja'k ba'k chir. Ba' mi' pix ji ja tii' gu Peegro nam giilhim mui' mi'p tu'ii' gu ja'tkam, ²⁸ ba'p ja titda:

—Dho gu' na pim jax bax maat jiañ jaaduñ na pui' ja'k tu aagix aach jich bui nach jir Israel kam ja'tkam nax xidhuu no'ch maap tu a'gat maa'n ñi'ook yup bua ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, sia no'ch gan mi' pai' pix a'ji ja ki'aam. Ku ba' gu' gu Dios pui' ja'k jiñ aagi'ñ ji na sap cham tu' kax xidhuu no'ñ tu a'ga gu jaroi' buiñor no'cham jir Israel kam. ²⁹ Pui' ku ñich ba' aañ cham jax ji chi'ik bhai' xi jii nam bhai' bañ baidhim dhim jaaduñ. Ba' gu xib aañ tii' maachim na pimit jax kai'ñkam mu tuñ joochxiñ jaaduñ.

³⁰ Ba' gu Korneelio mui' ji ñio, yup kai'ch:

—Aa dho gu' na ñich ja'pni ti tii' dho maa'nnim nat kia'pix ji'k maakob tanoolh bap duu nañ ya' ka tu daan mia duuk ja'kia'nni na xib. Ya' bam maax jiñ bui maa'n gu maa'nkam na joidham jix chua totbikdam ti tii'chu', ³¹ ba'p jiñ chitda mi ja'p ji kikbok: “Aapi' Korneelio, gu Dios gammiji' jum keke' nap pai' dhuuk tu daanda' buiñor, gio ba' nax bhai'm taat

ka' nap pai' dhuuk tu maakda' gu tuumiñ nam ba' mi' dhir yup ja maakidha' gui' nam ji'k cham bia'ka' nam tu' ki'n tu saba'da'.

³² Ba' gu xib dai nam a'm jum aa' pix nap jaroi' mu jootsa' mu Joopi na mu Jimia' na bai'ñmira' gu Simoon gui' nam Peegro ki'n yup jix mat ka'. Mi' moo tibiap buiñor gui' na pui'p tii' Simoon gui' na bapket yup tu buada' na mi' kio ju'ñdharan gu ge' suudai'.”

³³ Ba' aañ cham jax ji chi'ik mui'p ma tu joot ip nam jum bai'ñpu', ba' aap pui' cham jax ji chi'ik bhai'p ma jii dho chiñ jaduuñ. Ba' gu xib ya'p tu'ii' ich dho buiñor gu Dios nach xim kaim nat jax ja'k pui' bham joot nap tu'ch a'gidha'.

Gu Peegro na ba tu a'ga' buiñor gu Korneelio

³⁴ Ba' gu Peegro bhai' ji chu ja a'gi, yup kai'ch:

—Xib jañ ba' bax maat jiñ jaaduñ na bak cham tu' jai' kam ja ilhii'ñ gu Dios gui' nam cham jir Israel kam. ³⁵ Gu' bak ji siax ja kiigalhi'ñ ji, dai no'm tu daan pix ji bak buiñor, gio ba' no'm jix kiip jum duukam yup tu bua. ³⁶ Dho gu' gu Dios pui' tu ja a'gidhak dho gu Israel kam ja'tkam na pui' ja titdada' na sap guch Xoi'kam gui' nar ge'kam ja bui biix na ji'k ja'tkam, jix bhai' nam buiñor jum palhbuidha' nam ba' cham kam tulhiiñia' gatuuk. ³⁷ Dho gu' pui' dho na pim jax bax maat jiañ jaaduñ nat jax chum duu bhammi ja'p ja bui gu Israel kam ja'tkam, nat bhammi dir nai' jim tibgai bo Galilea, gatuuk bo na pai' dhuuk gu Juan bha ja'p oirit pui' ja titdada' gu ja'tkam na sap jum aa' nam jum bop-kona'. ³⁸ Dho gu' pui' dho na pim jax bax maat jiañ jaaduñ, nat gu Dios ge'kam ki'n bhaan ti tii' gu Jesuus Nasareet kam gio nat ge' bhaan tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', pui' ku ba' joidham jix bhai'm duukam xip tu buimik gu Jesuus, gio ba' na bha ja'p oirit ja dudua'ñdhidha' gui' nam ji'k kam tulhiiñhat nam jix kako'k ka' na pui' ja'k ja duuka' gu ja'ook. Ba' dhi' pui' nat ji'k jax tu duu, dhi' gu Dios na bhaan ti niidhidha', pui' ku ba'x bhaai' nat pu'ñi tu duu. ³⁹ Ba' aach maaxik tii diilh jich buupui ki'n gu dhi' pui' nat ji'k jax tu duu gu Jesuus bhammi ja'p na pai' jax jir Judea dibiir, gio

ba' bhammi ja'k na pai' jax jir Jerusaleen. Gatuuk ba' am xi mua mit, bhaan gu kuruus ta'm jamit xi sissapak. ⁴⁰ Ku ba' gu' gu Dios giop dua'ñ ji baik tanoolh ki'n, gio ba' nat pui' tu duu na giop bam maaxdha' aach jich bui. ⁴¹ Ku ba' gu' cham tu' ji nat moo biix ja buim maax gu ja'tkam, gu' dai aach ji nat ji'k pu bijik dir pu pui' ja'k jich a'm ti tii gu Dios nach pu'ñi tigia' na jax jum duñia'. Ba' aach biima'n xi chu koi'mik gio nach xi chu i'mik gatuuk nat pai' dhuuk duadik giop bam mi' dhîr koi'ñga'n tir. ⁴² Mi' dhîr ba' dai nat nai' xich jootsak nach sap nai' tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam nach pui' ja titdaidha' nat sap gu Dios ge'kam ki'n ba dai ja bui gui' nam ka dudua gu ja'tkam gio gui' nam ba ko'iix. ⁴³ Ba' gui' nam ji'k bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, pu pu'ñi pu bhaan tu a'gada' am gu Jesuus, gio ba' nam pui' kai'chdhâ' ip na sap gu jaroi' na buiñor ti ji'ñdha', cham tu' ka tulhiiñchuda' gu Dios.

Naja a'm bam tajaana' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam

⁴⁴ Ba' na pui' mi ka tu ja a'gi'ñchu' gu Peegro, biix ji'ma'n ja a'm bhai' jim tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gui' nam ji'k mi' këe na tu a'ga. ⁴⁵ Ba' gu Israel kam ja'tkam gui' na ja biim jim gu Peegro nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor gu Xoi'kam, mi' pui' pup tu'ii' am, na gu' cham jir ja jujur gu pui' na mit jax ti tii nat ja a'm jup bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ⁴⁶ Gio na gu' nam xi ja këe jai' ñiiñio'k ki'n pix ba tu a'ga am nam tu daan, cham tu' pui' ja'k ka tu ñiok am na jax biipi' dir. ⁴⁷ Ba'p ja titda gu Peegro gui' na ja biim jim:

—¿Jax japim ilhii'ñ jiñ jaaduñ? ¿Cham aa moor am nam jum bopkona' dhich jaaduñ, nat gu' ja a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ja'p na jax aach?

⁴⁸ Ba' pui' xi chi'ik ba ja chia nam jum bopkona', nam gu' sap ba ti jiigi'ñ buiñor gu Xoi'kam. Ba' gui' soi' ba titda am gu Peegro na sap ji'k tanoolh mi' ka xi juruuñdhai ja bui.

11

Gu Peegro na ba tu aa'nda' nat jax kai'ñkam tu ja a'gi'ñmirak gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam

¹ Ba' gui' na mit ji'k bhammi pup bii Judea gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, gio ba' gu jai' gui' nam pui'p ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, pui' ba ti kai mit na mit biix jup ba ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nat tu ja a'gi' gu Peegro gu ñio'ki'ñ gu Dios. ² Ba' nat pai' dhuuk bhammi ba ai gu Peegro Jerusaleen, bhai' ji ñiok jamit jai' dhît dhi' ji' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, ³ jup titda am:

—¿Jax ba'ch jaduuñ ku pich ba' mu jimiik ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam? Nap gu' moox maat nax xidhuu, gam jap ja biim xi chu koi'mik.

⁴ Ba' gu Peegro xi ja aagi'ñ nat jax ti tii biipi' dir gio nat jax kai'ñkam mu jimiik ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, jup ja titda:

⁵ —Aa dho gu' na ñich ja'pni ti tii dho maa'nnim nañ mu ja'k ka oiri Joopi nañ ka tu daan. Ba tii ñich jix dhaam maa'n gu tu' iam ge' ja'p tu'm na jax gu ge' jannulh na bhai' ba timñim silh mi' nañ pui' ka tu daan, ba' buuplhichu' kuukgaran biix maakob kap dir, panaas kum ja'tkam bhammi gu'kat bha tibaañdhim titropiñ ki'n. ⁶ Ba' nañ jix bhai' mui' xi nii'ñ gui' ji' na ja'p tu'm na jax gu ge' jannulh na bhammi dir bhai' ba timñim jix dhaam, ba ja tii ñich nam mi jiim biix aixim tu'm gu sasoi', pui' na jax gu gampix kam, gio ba' jai' gui' nam jum sasoigat, gio ba' jai' gui' nam maa'mkob tu tooton, gam jai' gu kooko' mi'p xi jiim am ip, gam u'ji'. ⁷ Ba' ba kai ñich nat bhai' ba tum ñio bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch: "Aapi' Peegro, xi chu koo'n dhi sasoi' kup tu jugia!." ⁸ Ba' aañ jup titda na cham jir am nañ gan ja kua'da', nam gu' cham jir jum kua'dam, na gu'x xidhuu. ⁹ Gu' ji na gu' gui' na bhammi dir bha tuñ a'gi'ñ jix dhaam jup kai'ch: "Cha'p pui' ka ilhii'ñdha' nam cham jir jum kua'dam dhi' nañ tu'm aagi'ñ nap tu jugia', na gu' cham tu' kax xidhuu, nat gu' pui' ja'k ba tii gu Dios." ¹⁰ Ba' ji'k

baikim pui'ñ chii'n, mi' dhir ba' giop ba tis jix dhaam gui' ji' na ja'p tu'm na jax gu gø' jannulh. ¹¹ Ba' moo jan' mi' ba ai mit baik gu ja'tkam mi' nañ pai' tibiapka' na mit sap mu ja joot mu dir Sesareeya nam muñ bai'ñpu'. ¹² Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' jotmoda' pui' ja'k xiñ jurtudak nañ sap cham jax ji chi'ji mui' xi jimia' mu ja'k nam pai'ñ baidhidha'. Ba' aañ cham jax ji chi'ik mui'p ma jii dho. Ba' jai'p mañ oi mit dhiñ jaaduñ nam pui'p ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, dhi xijum maa'n aixim nam ya'p tu'ii'. Ba' na chich pai' dhuuk mummi ba ai na pai' kio gui' ji' nat jaroi' mu tuñ joochxi, biix jachich mijí baap kia'mi'ñ. ¹³ Ba' dhi' ji' dhi kiokam bach aagi'ñ nat sap tii maa'n gu nobii'ñ gu Dios mi kia'mi'ñ na ka tu daan, na sap yup titda mi ja'p ji kikbok: "Jaroi' maadit jap mu jootsa' mu gø' kiicham Joopi na bai'ñmira' gu Simoon gui' nam Peegro ki'n yup jix mat ka' na bha jimda' ya' aap jum bui, ¹⁴ na ba' ya' tum a'gidha' nap jax ja'k cham kam tulhiiña' gatuuk nap pai' dhuuk mukia' aap gio gum jaaduñ." ¹⁵ Ba' na ñich pai' dhuuk bhai' ji chu ja a'gi, joidham bhai' ja a'm jim tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Ba' pui' ja'k yup dum duu nat jax jum duu jan' nat pai' dhuuk jich a'm jum tajaa aach. ¹⁶ Ba' aañ mi' jotmoda' bhai' pup ti'ñcho na bak gu' pin pu'ñi kai'ch ji guch Xoi'kam jan' na pai' dhuuk ya' ka oiri, na ja'pni kai'ch: "Dho gu' gu Juan tu bopkonak dho gu suudai' ki'n, gu' aapi'm gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ji na pim ki'n kam bopkona!." ¹⁷ Gu' ba' no' gu' gu Dios diihl yup bax ja maakim gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam gu pu chu'm nat jax chu'm jich maa aach jan' na chich pai' dhuuk ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam, ¿jax jañ bia' nañ yup ba ji chi'ya' aañ, nañ gu' cham jir jupaabkamu'n gu Dios?

¹⁸ Ba' mi' pup cham ñiok am gu bhammi kam Jerusaleen gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, dai na mit bhai' pix ji chu daani buiñor gu Dios, yup kai'ch am:

—Dho bak gu' diihl pui' ja'k ba tu duu ji gu Dios na siax bhaai'n ka' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', nam ba' cham kam

tulhiiña' gatuuk nam pai' dhuuk ko'ya', dai nam ba jimia' jix dhaam ja'k buiñor.

Nam jax ja'k ba ti ji'ñdha' buiñor guch Xoi'kam gu Antiokiyya kam

¹⁹ Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk xi mu'aak gu Teeban, jai' nai'p ji ja gaa mit gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam gu Israel kam. Ba' gui' bhai' dhir mai' ma boop jamit, mu ja'k bhii mit jai' na pai' pui' ti tii' Piniisia, jai' ba' mu ja'k Chipre, jai' ba' mu ja'k Antiokiyya. Ba' dhi' biix kap na mit ji'k kap ai, mi ja'p pu bhai' ji chu ja a'gi mit gu Israel kam ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, gu' ba' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, cham tu' tu ja a'gi mit. ²⁰ Ba' jai' dhit na mit mi'p ai Antiokiyya gui' nam pui'p ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam nam bhammi dir ja'k yup jiiim na pai' pui' ti tii' Chipre, jai' ba' mu dir ja'k na pai' pui' ti tii' Sireene, mi ja'p bhai'p ji chu ja a'gi mit gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, nam pui' ja titda na gu Jesusu jir di' guch Xoi'kam gui' nar Gø'kam. ²¹ Ba' mui' ja'tkam ti ji'ñ jamit buiñor gu Gø'kam jich Xoi'kam, gio ba' na mit cham tu' pui' ja'k ka tu jii nam jax ja'k ka tu jimat biipi' dir, na gu' gui' na mit jaroi' tu ja a'gi, giilhim joidham jix bhai' xi buada' am na mit tu ja a'gi, na gu' ja a'm ti nii'ñ guch Gi'kora'.

²² Ba' na mit pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Jerusaleen oi'ñkam gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, mui' xi joot jamit gu Bernabee na sap jix io'm xi ja guguuxdhara' gui' na mit kia'pix ba ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam. ²³ Ba' nat pai' dhuuk mummi ba ai gu Bernabee, joidham jix bhai'm iih nat ba ja tii' gui' nam ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, na gu' sap ja a'm ba ti ñi'ñ gu Dios. Ba'x io'm xi ja guguux nam sap biix ja jujur ki'n jix biiñak kat gammiji pu ti jiig'iñdha' buiñor gu Gø'kam jich Gi'kora'. ²⁴ Gu' ba' na gu' gu Bernabee joidham yup jir jix bhai'kam ka' gio na gø' bhaan tajaañixchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', ba' mui' ja'tkam ti ji'ñ jamit buiñor gu Gø'kam jich Gi'kora'.

²⁵ Mikkat ba' mi' dhir ma jii gu Bernabee nat ba gaagam gu Saulo mu ja'k na pai' kioka' Tarso. ²⁶ Ba' nat pai' dhuuk ba tii,

ba baidhim mu ja'k Antiokiyya. Mi'm ba' pu oipot tu ja a'gi'ñdha' gu mui' ja'tkam, maa'n oidha' mit dho moo mi' juruuñ ja bui gui' nam pui'p ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' jano' ji' dir gu mi' kam Antiokiyya, pui' ji ja tiit jamit gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam sap jir jich Xoi'kam jiigi'ñdham.

²⁷ Ba' jano' mummiip ba ji bubua mit ji'kchi gui' nam bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios. ²⁸ Ba' maadit na Agaabo tii', na pui' ja'k jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda', jup kai'ch mi ja'p ji kikbok na sap gatuuk mui' kap bhiog'l ka jimia'. Ba' gatuuk pui' ji chu buus na jax ba kai'ch, ba' jano' pik pui' tum duu na pai' dhuuk gu Klaudio jir ge'kam ka' bhammi dir Rooma. ²⁹ Ba' gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam mummi kam Antiokiyya, maap ba tu a'ga mit nam pui' kai'ch nam sap mu ja joochxidha' gu tuumiñ gui' nam pui'p ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam gu Judea oi'ñkam, nam ji'k pix ilhii'ñ sap biix ji'ma'n nam tu makia!. ³⁰ Ba' gatuuk gu Bernabee gio gu Saulo mit mu joot nam ja ui'dhika' gu tuumiñ gu Judea oi'ñkam gui' nam ja guguuxi'ñdha' gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, nam sap ba' mi' dhir jup ja makia' biix ji'ma'n gui' nam ji'k ti jiigi'ñdha'.

12

Gu Jakoobo nam ba mu'aa' gio ba' gu Peegro nam daagii ba kuupa'

¹ Ba' jano' gu Eroodis gui' nar ge'kam ka' bhai' ji ja o'bhai' jai' dhit gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, ² ba' tu chia nam mu'aa' gu Jakoobo gui' nar ja'nni'ñ gu Juan. ³ Ba' na xi ja ñii'ñ gu Eroodis nam joidham jix bhai'm taat gu Israel kam ja'tkam gu pui' nat ji'k jax tu dooda, ba tu chia ip nam dagia' gu Peegro. Ba' jano'r piasta ka' na pai' dhuuk jum a'jida' nam kua'da' gu paan gui' na cham binka' na ki'n jappukar. ⁴ Ba' na mit pai' dhuuk ba daa gu Peegro, mi' pix ka xi chu chia gu Eroodis nam kuupa' mi' nam pai' mi' pu ja kupada' gu ja'tkam, mi' nam pai' gammiji' maakob mi chu nuuka'nda' gu sandaarui'x, na sap ba' mi' dhir gatuuk bhai' ji iattulhdha' git ja bui gu ja'tkam na

ka xi buusnia' gu piasta bhaan Paaskua ta'm. ⁵ Ba' mi' na mit pai' kuu gu Peegro, gi'ilhim jix bhai' nuuka'n am gu sandaarui'x, gu' ji na gu' gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam joidham tu daañxi'ñchu' am buiñor gu Dios.

Gu Dios na ba buusaidha' gu Peegro mi' dhir na pai' ka kuupka'

⁶ Ba' moo jano' gu tukaa' na ba' moo gu Eroodis buimgidhak mu ba aichdha' git gu Peegro ja bui gu ja'tkam, nat kia'pix ba ji koi ja biim gook gu sandaarui'x buuplhixim noonbiran ki'n gu bapaiñum titropiñ, na ja noonob am ja'k jup buupulh gu gook sandaarui'x nam bixxik dir boobok, nam jai' gook mu ja'p jup ka guguuk gu sandaarui'x diirrap dir nam mi' tu nuuka'n, ⁷ jotmoda' pix mi' bam maax maa'n gu nobii'ñ gu Dios, pix namm'i tu maaxir mi' na ji'x jir ba'k chir. Ba' mui' ji ai mi' na pai' bo' gu Peegro, ba' mi' xi dhaagik jano'mgaran ja'p xi joiñdhak xi ñiñiichdhak jup titda:

—Xi bamii'.

Ba' nat bhai' ji bam gu Peegro, nai' pix gan ji ii' gu bapaiñum titropiñ gui' na ki'n ka buuplhich. ⁸ Mi' dhir ba' moo gio mui'p ji ñio gu nobii'ñ gu Dios, jup titda:

—Xi chim ti'ii'ñ dhim jajannulh, gio dhim sussak jap biix jup ba aada'.

Ba' gu Peegro pui'p tu buim na jax titda gu nobii'ñ gu Dios. Mi' dhir ba' moo gio mui'p ji ñio, jup titda:

—Biix dhi daam dir kam jum tii'dhara'p xi chi'ji bhai' xiñ oidha'.

⁹ Ba' pui' xi chi'lik gamai' ji jii gu nobii'ñ gu Dios, gu Peegro ba' mui'p xi oi. Ba' cham pik bhai' juraa'n bia'tu' no' moor silhkam gu pui' na jax ti niidhim ka' ba' gu' cham, ji'x ja'p jum aa' ji na pix bap ti niidhim.

¹⁰ Gu' ji na gu' na ja'p xi chi' niidhim, maa'n kap mui'ba bubua mit mi' nam pai' guguuk gu sandaarui'x nam mi' tu nuuka'n, gio ja'xpix gama ja'k jup ba bubua mit nam pai' jai'p guguuk nam pui' mi'p tu nuuka'n. Mi' dhir namm'i gama ja'k jup ba ai mit na pai' baiñum bar ki'ngob, mi' na pai' pu ba tum busaak mu ja'p diirrap dir na daa'ñxim mui' bar kikcham. Ba' nam jax jiim, diilh pix joidham nai' jim kupio' gu ki'ngob, ba'

gui' dai na mit mui' ba bubua. Ba' nammi gama ja'k pai' nam ka jiim na daa'ñxim mur kikcham, mi' jotmoda' cham pai' kam maax gu nobii'ñ gu Dios, dai díilh pix mui' ba jim gu Peegro. ¹¹ Ba' ba maat gu Peegro nar silhkam gu pui' na jax ti níidhim, ba'p kai'chim díilh pix:

—Xib jañ dho gi ba' ba ti jiigi'ñ ji nar silhkam nat bak bha joot gu nobii'ñ gu Dios na ba' pu'ñi mi' dhir jiñ buusaidha' nañ pai' ka kuupka', na ba' cham jax jiñ dhooda' gu Eroodis gu pui' na jax kam aagit, gio gu jai' Israel kam ja'tkam.

¹² Ba' nat pai' dhuuk pu'ñi ba maat gu Peegro, pu jii mu ja'k buiñor gu Mariiya di'ii'n gu Juan, gui' nam Maarkos ki'n yup jix mat ka'. Ba' jano' ampik mui' mi'p ka jumpax am gu ja'tkam nam mi' tu daan jix dhaam ja'k. ¹³ Ba' na jax jim mui' ba tu son gu Peegro bha ki'ñgob mi' na pai' dhir jax mui' ji chum bapki mu ja'k ırban dır. Ba' maa'n gu ubii tiyaa Roodi tiigim mui' ji jii nat ba ti tiigim nar jaroi' dha' gui' na mu tu son. ¹⁴ Ba' nat ba kai na dhi'r di' gu Peegro, giilhim jix bhai'm ilh, pu cham ji kupio'kdhak xi miñ nat ja aa'ñdham gui' nam mi'p tu'ii', yup ja titda na sap dhi'r di' gu Peegro na mijí dır bha tu son ki'ñgob.

¹⁵ Ba' gui'p titda am pix:

—;lat ap dho jia!

Gu' ji na gu' gui' xi kiik na pui' kai'ch na dhi'r di', ba'p titda am ip gio:

—;Cham tu' ji nar di'! Chi chu' ii'mdaga'n pix ji ba'.

¹⁶ Gu' ji na gu' gu Peegro pix ji kiisaim na mu tu son mijí dır ki'ñgob. Ba' gui' biix mu Jimiik xi kupio' mit gu ki'ñgob, dhi'r di' gu Peegro na mit ba tii. Ba' giilhim jix chooto'n jamit, ¹⁷ gu' ji nat gu' gu Peegro ja'p xi ja duiñ nobii'ñ ki'n nam sap cham ñiokda'. Mi' dhir ba' dai na xi ja aagi'ñ nat jax dhuuk buusai guch Gi'kora' mu dır na pai' ka kuupich. Gio ba' moo ja'pnip ja titda ip:

—Aagi'ñdha' pim gu Santiago gu dhi' pui' nañ jax ba tu jam a'gi'ñ, gio ba' biix gu jai' gui' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

Ba' daipu' nat pu'ñi xi chi'ii, mi' dhir pu jii maakam ja'k.

¹⁸ Ba' nat ba xia', nai' ti tñiñ am gu sandaarui'x, nam gu' cham maat nat pa ja'k bhiñ gu Peegro nam mi' ka kuupkat. ¹⁹ Ba' gu Eroodis nai' ti xi chu joot nam gaa'mpu' gu Peegro, gu' ji na mit gu' cham pai' ji chii. Ba' bhai' ji ja o'bhai' gu sandaarui'x gui' nam mi' tu nuuka'ndat, tu chia dho gu' nam ja kooda'. Mikkat ba'p ma jii gu Eroodis bhai' dhir Judea, mu ja'k pu bhiñ Sesareeya nat ba kiicham.

Na ba mukia' gu Eroodis

²⁰ Ba' moop jix ja bhaamki'ñdha' gu Eroodis gu Tiiro kam ja'tkam gio ba' gu Sidoon kam, ba' gui' maa'n ñi'ook xip duuk mui' ma jii mit buiñor gu Blaasto gui' na iam pix ja'xbui'p jir ge'kam ka' na jax gu Eroodis, na mit pu tiidam na sap ja a'mkam nokia', na mi' dhir pu tiida' gu Eroodis na cham ka bhaam ka' ja bui, na gu' nam jix aa' gu Tiiro kam gio gu Sidoon kam nam mi ja'p tu saba'nda' gu koi' na pai' jax jir ge'kam gu Eroodis na Judea dibiir bhaan bipio'. ²¹ Ba' ba tu ja daax gu Eroodis nam pai' dhuuk mi'm jumpada' buiñor dhi' ji' dhi ja'tkam. Ba' nat bam ai nat pai' dhuuk tu ja daax, giilhim mui' mi' bam ju-maap jamit buiñor. Ba' joidham jix abhaar xi chim tiidhak bhai' ji dhaibu nam pai' dadaarrida' gui' nam pu'ñir ge'gerkam ka', mi' dhir ba' bhai' ji chu ja a'gi. ²² Ba' gu ja'tkam pix jiiñak suulh jamit, yup kai'ch am:

—;Dhi' na ya' tu a'ga, cham tu' ji nar maa'nkam, gu' dhi'r dios ji!

²³ Ba' pui' xi chu duu gu nobii'ñ guch Gi'kora' na mi' jotmoda' pix cham bhai' ji chu tatdachia gu Eroodis, nat gu' cham taxchaabgi gu Dios gu pui' nam jax titda gu ja'tkam. Mikkat pu muu dho ba', botpoda' mit pix bhai' ji jugio.

²⁴ Gu'ba' gux bhai'm kai'chdhham ñio'ki'ñ gu Dios pix mik ja'p ji kai'ñchaidha', mui' kap pix ja'x pui' ba tum a'gada'.

²⁵ Ba' gu Bernabee gio gu Saulo gio ja'k yup ba suulh jamit ip bhammi dir Jerusaleen na mit pai' dhuuk bhammi xi ja aichulhdhak gu tuumiñ gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Biix jamit yup xi baidhak gu Juan gui' nam Maarkos ki'n yup jix mat ka'.

13

Gu Bernabee gio gu Saulo nam ba tu a'gapu' gu ñio'ki'ñ gu Dios

¹ Ba' gui' nam ji'k mummix jai'ch ka' Antiokiya nam ti jiig'i'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, jai' dhit bhaankam tu a'gada' am gu Dios, jai' ba' nam ja'p pix tu mattuxi'ñdha'. Ba' dhi' nam jir jaroi' dha' moo gu Bernabee, gio gu Simoon gui' nam Jix hika' ki'n jup jix mat ka', gio ba' moo gu Luusio ip gui' na mummi ja'k kioka' Sireene, gio ba' moo gu Manain ip gui' na mit maap gi'gir gu Eroodis kat gui' na mummir ge'kam kat Galilea, gio ba' moo gu Saulo ip. ² Ba' maa'nnim nam jim saabut maap jumpaxich ka tu daan buiñor guch Gi'kora', pui' ja'k ba ja jujurtuda gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nam sap dii'lh pix bhai' ba jija aaga' gu Bernabee gio gu Saulo nam pui' ja'k tu'm ki'n ja darsa' nam mi' dhir ja'p ja'k nai' bhaankam ba tu a'gada' gu Dios, nat gu' sap dhi' ja a'm ba ti tii. ³ Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk xi chiimuk nam tu daañimik gio nam jum saabuimik, pui' ja'k tu'm ki'n ba ja darai mit gu Bernabee gio gu Saulo, nam sap mi' dhir ja'p ja'k nai' bhaankam ba tu a'gada' gu Dios. Mi' dhir ba' dai na mit bhai' xi ja daagik ma tu daani ja a'mkam buiñor gu Dios. Mi' dhir ba' dai na mit nai' ba ja joot nam tu a'gapu'.

Gu noonbi'ñ guch Xoi'kam nam ba Jimia' bhammi dir ja'k na pai' pui' ti tii' Chipre

⁴ Ba' pui' nat jax ja chia gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gu Bernabee gio gu Saulo, pu jii mit mu ja'k ju'ñdharan gu ge' suudai' na pai' pui' ti tii' Siluusia. Mi' dhir ba' bhammi dir ja'k jup bhii mit na pai' alhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Chipre, dai na mit jax bha tiit is bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p se' suudai' jugii'ñ. ⁵ Ba' na mit pai' dhuuk bhammi dir ba ai momkoran, bhai' nam pai' gu'ngukda' gu ge'gér kaknub na pui' ti tii' Salamiina, bhai' pu ji chu a'ga mit gu ñio'ki'ñ gu Dios bha ja'p nam pai' jax chu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' biix jup ja oi'ñchu' gu Juan na jai' ja palhbuidhidha' tu' na pix ki'n. ⁶ Gatuuk ba' bhai' dhir gammiji dir ja'k jup bhii mit na pai' gio jumaip bar ju'ñdharan gu ge' suudai' na pai' pui' ti tii' Paapos. Ba' na

mit pai' dhuuk mummi dir ba ai, mi' ba tii mit maa'n gu Israel kam maa'nkam nax jiboiñara' ka' gio na giilhim jix iatbi' ka' na pui' kai'chdha' na sap bhaankam tu a'gada' gu Dios. ⁷ Ba' dhi' dhi maa'nkam nax jiboiñara' ka' mi' daaka' buiñor gui' na mi'r ge'kam ka' na pui' tii' Serkio Paulo, nam gu' gook dit maap jix bhai'm daa'nka'. Ba' dhi' dhi ge'kam jix chi bhii'ñ ka' gio nax chu matda' ka', ba' na pui' ba te kee' na mit mi' pai' ba ai gu Bernabee gio gu Saulo, mui' ba tu ja joochxi, na gu'x ja kaim nam tu a'gidha' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁸ Ba' na mit pai' dhuuk mu jimiik bhai' ji chu a'gi gu ge'kam, mi' dhir ja'p mui'p ñiokim gu jiboiñarkam gui' nam Eliimas ki'n jix mat ka' gu griago ñi'ook ki'n, na gu' tii cham aa' na mu ja'k ba ji ja kaaya' gu ge'kam. ⁹ Ba' gu Saulo gui' nam Paablo ki'n jup jix mat ka', na gu' ge' bhaan tajaañixchu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', mui' xi chiigik ¹⁰ jup titda gu jiboiñarkam:

—Ja'p moox buam tomaat ap jiñ jaduuñ, gio nap jix iatbi', gam nap cham kiigalhi'ñ gu'x kii'p jum duukam! Jir maraa'n ap dho gu ja'ook! Tii' nap gu' cham aa' nam kaaya' gu ja'tkam na jax ja'k jir silhkam nam mi' pui' Jimia' na jax jix aa' gu Dios. ¹¹ Ba' xib tu' na jax chui'ka', ka xim tulhiiñchuda' guch Gi'kora', cham ñia ka' ap ji'k tanoolh, jix chu tukgam ka' pix ba' sia ku tii' chu maax ki'n gu tanoolh.

Ba' mi' jotmoda' nat jax pu tii'n, bhai' pix cham ji ñia gu Eliimas, mi ja'p ba' nai' tii ba tu umuagi'ñ na jaroi' iam nobchii ba baidhika', na gu' pu cham ji'x ka ñia. ¹² Ba' nat pui' ji' ti tii' gui' na mi'r ge'kam ka', giilhim jix choo'n, ba' ba ti ji'ñ nar silhkam gu pui' na jax tu a'gi'ñ gu Paablo gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam.

Na ba Jimia' gu Paablo gio gu Bernabee bhammi dir ja'k Antiokiya gui' na mia'n bipio' gu Pisiidia dibiir

¹³ Ba' mummi dir Paapos gio gamai'p ji jii mit gu Paablo gio gui' na ja biim jim, dai na mit jax bha tiit is bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p se' suudai' jugii'ñ. Ba' silh bhammi dir ja'k pu bhii mit na pai' pui' ti tii' Perje, gui' na bhaan bipio' gu Panpiilia dibiir. Dai gu Juan ba' mi' dhir pu ja'k gi' bhammi

ja'k Jerusaleen. ¹⁴ Ba' na mit pai' dhuuk bhammi dir ba ai Perje, bhai' dhir baasi'n ja'k yup bhii mit na pai' pui' ti tii' Antiokiya, gui' na mia'n bipio' gu Pisiidia dibii'r. Ba' nat pai' dhuuk bam ai na cham tum juanda', ma jii mit mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' jiimdat mi ja'p ji dharaibu mit. ¹⁵ Ba' moo ja'xpix ba ja bai'ñ am gui' nam bhai'r ja gø'kam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam na mit pai' dhuuk xi chii'muk nam ja jiñkuixdhimik gu u'uan gu ja'tkam mi' na pai' tu ua'ñix gu pui' na jax ja'k tu aagix ja bui gu Israel kam ja'tkam, gio ba' mi' na mit pai'p tu ua'nak gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, ba' ba ja chian am nam tu ja a'gidha' gu ja'tkam, yup ja titda am:

—Ea no' pim jax jix chu a'gam jich jaaduñ na pim ki'n ja guguuxdha' dhi ja'tkam, xib jir am na pim ya' pui' xi chi'ya'.

¹⁶ Ba' gu Paablo nat jax yup kikbo, ja'p xi ja dui'ñ nobii'ñ ki'n gu ja'tkam nam sap ba' xi kaaya' ip na jax tu ja a'gidha', yup ja titda:

—Ea na pim xiñ kaaya'ñ jaaduñ Israel kam gio aapi'm na pim cham jir Israel kam na pim tu' ka'm nii'ñ gu Dios. ¹⁷ Dho gu' gu ja Dios tuk gu Israel kam ja'tkam ja a'm ti tiigik ji guch bopxi kat, ba' ja a'm dir ja mui'dhalh mui' gu ja'tkam jan'o' nam pai' dhuuk mu ja'k oi'ñka' Ejipto ja bui gu jai' ja'tkam nam cham jir Israel kam, gatuuk ba' mi' dhir ba ja boosolh sia kum tii cham aa' gu mi' kam. ¹⁸ Ba' gatuuk nam pai' dhuuk bhammi dir xi dharaat gampix jix chu gak kir gu gook oo'm oidha' juugit, tii tu nakoo'nda' gu Dios nam cham mi' pui' jiimda' na jax jix aa'. ¹⁹ Gatuuk ba' dai nat ba ja koi gu Dios gu jai' ja'tkam ji'k xijum gok kap gø'gø'r kikcham nam bha ja'p oi'ñka' Kanaan na sap ba' bha ja'p ja oi'ñchuda' guch bopxi kat. ²⁰ Ba' jan'o' dir nat pai' dhuuk ja a'm ti tii gu Dios guch bopxi kat, yup duu maakob jix cha'tmam oo'm daman jix chamaam mambhiix (430) oidha' na mit ba' pik bhammi ja'k ba ai Kanaan.

'Jano' ba' maa'n gø'kam ki'n ja bui ba dai gu Dios, gatuuk ba' jumai gø'kam ki'n yup dai nat pai' dhuuk ba muu, gio mi' dhir jumai ip nat pai' dhuuk yup muu, gammij'i pui' jan'o' juugit nat pai' dhuuk gø'kam ki'n

jup daasak gui' na bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios na pui' tii' Samuel. ²¹ Mi' dhir ba' jix io'm gø'kam ki'n maa'n ja buip bax aa' am na daasa' gu Dios na sap ba' ja silhka'nda', gio no't ba muu, mi' dhir gu maraa'n yup bar ja gø'kam tuk ka', gio mi' dhir no't yup ba muu, gu maraa'n ip yup bar ja gø'kam tuk ka', gammij'i pui'. Ba' gu Dios gu Sa'uul gook oo'm oidha' ja bui gø'kam ki'n daasak, gui' nar maraa'n kat gu Sis na maadir jir bopxi'ñ kat gu Benjamiin. ²² Gu' ji na gu' mi' dhir cham ka aa' gu Dios nar ja gø'kam tuk ka' gu Sa'uul guch bopxi kat, na gu' cham mi' pui' ka jim na jax jix aa'. Jumai ba' ja bui gø'kam ki'n yup dai na pui' tii' Dabii, na gu' sap mi' pui' jim na jax jix aa', na ja'pni kai'ch gu Dios: "Gu Dabii gui' nar maraa'n gu Isai, mi' pui' jim nañ jax jix aa', gio nax aa' na mi' pui' tu duñia' nañ jax ilhii'ñ, pui' kuñ ba'x kiigalhi'ñ." ²³ Ba' maadir gui' nam jir bopxi'ñ kat gu Dabii jir di' gu Jesuus, gui' nat bha joot gu Dios ya' dhi oi'ñga'n na ba' ya' uañchuda' gu ja ua'tulhdhara' gu Israel kam ja'tkam nat jax pu ba tu dai biipi' dir. ²⁴ Ba' gu Juan pu ba ja aagi'ñ gu Israel kam ja'tkam na ba' moo ya' ba aaya' gu Jesuus, na pui' ja titdada' na ja a'm jum aa' nam mi' pui' ba jemia' na jax jix aa' gu Dios, gio nam bam bopkona', na gu' sap bar mia'n na bhai' ba jim guch Xoi'kam. ²⁵ Ba' mikkat na pai' dhuuk bar mia'n nam mu'aa' gu Juan, ba ja aagi'ñ gu ja'tkam na sap cham tu'r di' guch Xoi'kam, yup ja titda: "Aañ cham tu'r di' guch Xoi'kam na pim aapi'm jax ilhii'ñ, gu' matgim gui' gatuuk bha jim ji na ni ji'x kuñ cham iam jir jupaabkamu'n nañ iam tu' suuska'n yup ba kookoxdha' git, na gu' giilhim jix io'm jir gø'kam."

²⁶ 'Ba' dhix bhai'm kai'chdhram ñi'ook na bhaan tu a'ga gu pui' nach jax ja'k cham kach chulhiiña' gatuuk nach pai' dhuuk ko'ya', gu' dhi' aapi'm ji na pu jam bui ba jim jiñ jaaduñ na pim jir bopxi'ñ gu Abraam, gio aapi'm na pim cham jir Israel kam na pim tu' ka'm nii'ñ gu Dios. ²⁷ Gu' ji na gu' gui' nam bhammi oi'ñka' Jerusaleen, pu cham maatit am nar tu'p tu'm da' gu Jesuus, ni gu ja gø'gø'kam tuk kum cham mat ka', gio nam cham maatit

k  k  ' gu u'uan na jax ba' kai'ñkam jup
 jum kai'chdha' mi ja'p na mit pai' jax tu
 ua'nak gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik
 gu Dios nam t   tu ji  kui'ñdha' bhai' na pai'
 tum daanda' gammij   na pai' dhuuk jum
 a'j  da' na cham tum juanda' na dhi' bhaan
 tu a'gat jup kai'chdha'. Dhi' dho ba'pix pui'
 ja'k tu kuugalh jamit na jax bam kai'ch gu
 u'uan na mit tu chia nam mu'aa' gu Jesuus.
²⁸ Sia ku gu' t   cham tu' kui  cha bia'kat
 nam jax dhui mu'aa' git, chia mit pix ji
 gu' gu Pilaato na ja chi  ia' gu sandaarui'x
 chugi'ñ nam kuruus ta'm sissapai mu'aa'.
²⁹ Ba' gatuuk nat pai' dhuuk bi  x ba tum
 kuugalh gu pui' na jax chu ua'ñix bhaan
 gu u'uan, giop ba tibaa   jamit bhai' dh  r
 bhaan gu kuruus, mi' dh  r ba' dai na mit
 ba yaas. ³⁰ Ku ba' gu' gatuuk giop dua'ñ
 ji gu Dios. ³¹ Ba' mui' tanoolh gio ja buip
 xi oilhimik gui' nam ji'k pu maap oipoda',
 pui' na jax nam mu jimmida' bhai' dh  r
 Galilea bhammi ja'k Jerusaleen. Ba' xib jir
 di' am gui' nam nai' tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam
 bhaankam guch Xoi'kam.

³² 'Pui' kuch ba' aach ya ja'p jup ba tu jam
 a'gidhim dhix bhai'm kai'chdham   'ook.
 Na gu' gu pui' nat jax ja'k tu ja daaxdhak
 gu Dios guch bopxi kat na pu tu du  ia' ja
 bui, ³³ aach jich bui pui' ja'k ba tu kuugalh
 nach jir ja bopxi. Ba' dhi' bhaan jix maati'
 nat pui' ba tu duu nat giop dua'ñ gu Jesuus,
 pui' na jax ba tu ua'ñix bhaan gu u'uan
 mi' na pai'r Salmos ta'm, na ja'pnim kai'ch:
 "Aa   joidham jix bhai'ñ chaat nap jir ji   mar." ³⁴ Pui' pu ba kai'ch gu Dios na pu'ñi
 giop dua'ñdha' na ba' cham jum ja'bsuna'
 gu tukga'n, pui' ku ba' jumai kap ja'pnip tu
 ua'ñix bhaan gu u'uan, na ja'pnim kai'ch:
 "Tu kuugalhdha' i   gu pui' na   ich jax ja'k
 ba tu daax gu Dabii na   pu tu du  ia'." ³⁵ Pui' ku ba' ja'pnip tu ua'ñix ip jumai kap,
 nap jum kai'ch: "Nap gu' pui' tu du  ia'
 na cham tu'm ja'bsuna' gu tukga'n gum
 tujuandam tuk, na gu' mi' pui' tu du  iim
 nap ji'k jax jix aa'." ³⁶ Ba' gu Dabii cham tu'
 di  l jum aagat jup kai'ch, na gu' ja'ppix jir
 ja g  'kam tuk kat gu ja'tkam na jax pix ja'k
 chia  idha' gu Dios. Na gu' nat pai' dhuuk
 ba muu, cham tu' gio duadik jup ka bam
 mi' na mit pai' yaas ja sanoop nam pai'

yassap gu gi'korga'n, gu' mi' ji nat pum
 ja'bsu gu tukga'n. ³⁷ Gu' gui' nat jaroi'
 Dios giop dua'ñ, cham tu' ji nat jum ja'bsu
 gu tukga'n, nat gu' giop bamii' mi' dh  r
 koi'ñga'n tir. ³⁸⁻³⁹ Ba' gu xib dai na jam
 a'm bam aa' pix ba'ñ jaadu   na pim jix
 mat ka' na gu Jesuus bui  or jix bhai' na
 pim ti ji'ñdha' na ba' pu'ñi ja'k ua  chudhix
 ka' gu jam ua'tulhdhara', pui' na jax gui'
 nam cham mi' pui' jim gu pui' nat jax
 ja'k tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka'
 no' cham ji'x ka bhai' na ua  chuda' gu
 ua'tulhdhar ga'n. ⁴⁰ Moo pim mi' pui' xi
 jimi  iñ jaadu   na   jax jam titda na pim
 cham mi' pui'p ba ji bubuakia' na jax jum
 kai'ch gu u'uan mi' na mit pai' tu ua'nak
 gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios,
 na ja'pnim kai'ch:

⁴¹ Ba jiboi'ñgia' pim totdonii aapi'm na
 pim cham ti ji  gi'ñ gu pui' na jax t  i
 kai'chdha' gu Dios,
 na   gu' aa   bi  x aixim ka tu du  ia' aapi'm
 jam bui,
 dai ji na pim gu' cham ti ji  gi'ñdha' sia ku
 jaroi' t  i ba jam aagi'ñ.

⁴² Ba' na mit pai' dhuuk ba t  mu nam
 xi chu a'gimik, na mit mi' dh  r ba bubua
 na pai' tum daanda' gu Paablo ja bi  m gui'
 nam maap jim, mu ja'p pui' ba ja titda
 am gu ja'tkam nam sap gio pui' ja'k jup
 tu ja a'gidha' na pai' dhuuk gio mui'p jim
 bhi  ya' na cham tum juanda'. ⁴³ Ba' na mit
 pai' dhuuk xi ch  imuk nam tu daa  imik,
 na mit mi' dh  r ba jii gu Paablo gio gu
 Bernabee, jai'p ma ja oi mit gu Israel kam
 ja'tkam gio jai' gui' nam pui' ja'k jup ba tu
 jimda' na jax gu Israel kam. Ba' gui' xi ja
 guguux jamit nam sap cham jim o'jolhdhat
 gammij   bi  x ja jujur ki'n ti ji  gi'ñdha' bui  or
 guch Xoi'kam, nat gu' sap pu kai'ñkam jix ja
 joi'mdak ja a'm ba t  i t  i gu Dios.

⁴⁴ Ba' gu jumai simaan nat pai' dhuuk
 giop bam ai na cham tum juanda', giilhim
 mui' mi' mam jumaap jamit gu ja'tkam
 gu mi' kam g  ' kiicham nam jix kaim gu
   io'ki'ñ gu Dios na mi' tu a'ga gu Paablo.
⁴⁵ Gu' ji na gu' gu jai' Israel kam ja'tkam
 nam cham ti ji  gi'ñ bui  or guch Xoi'kam,
 giilhim bhai' ji bhaak jamit na mit ba ja
 t  i gu ja'tkam nam namm   xi ju' nam mi'

tę kęę. Ba' bhai' ji ñiookbo mit buiñor gu Paablo, biix aixim jam tii xi chitda. ⁴⁶ Gu' ji na gu' gu Paablo gio gu Bernabee cham ji chotdonit mui'p xi chu a'ga am, jup ja titda am:

—Gu' aach aapi'm ji ba' pik bha jam aa'ñdham dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na pim jir Israel kam ja'tkam, gu' ji na pim bak gu' cham kaim, cham maachim japim na jax ja'k gammiji jam a'm ba ti ñii'ñdha' gu Dios. Ba' gu xib tu' na jax chui'ka', ya' dir ja'p ja'k gu jai' ja'tkam jach pix ba tu ja a'gi'ñpu' nam cham jir Israel kam ja'tkam, ⁴⁷ na gu' pui' ja'k jix aa' gu Dios na pui' ja'k tu ua'ñix bhaan gu u'uan, na ja'pnim kai'ch:

Aañ pui' ja'k tu'm ki'n bam dai nap ja'p ji buusnia' na jax gui' na ki'n jix chu maax ka' ja bui biix gu ja'tkam nam jai' ñiiñio'k ki'n tu a'ga,

na ba' ya' dir ja'p ja'k jix bhaai'n ka' nap tu ja a'gi'ñmira' biix kap na ji'x jir oi'ñga'n nam ba' maatii mi' pui' ba Jimia' nañ jax ja'k cham ka ja tul-hiiñchuda'.

⁴⁸ Ba' na mit pu'ñi kai gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, joidham jix bhai'm ilh jamit, ba' pui' ji chii mit na sap jir jix kii' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Gi'kora'. Mi' dhir ba' dai na mit ba ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam biix nam ji'k pu ba aagix biipi' dir nam pu'ñi ba ti ji'ñdha' nam jax ja'k gammiji buiñor bap tui'ka' gu Dios.

⁴⁹ Gatuuk ba' mu ja'p nai'p ji chu ja a'gi mit gu ñio'ki'ñ gu Dios gui' nam mu ja'p oi'ñka' na ji'x bhaan bipio' gui' gu dibiir. ⁵⁰ Gu' ji na gu' gu Israel kam ja'tkam gui' nam cham ti ji'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gui' na mit biipi' dir pu ba ja ñiok, bhai' ji ja iatgi mit ji'kchi gu u'uub nam jir jix chutumñigam ka' gio nam tu' ka'm ti ñi'ñdha', gio ba' jai' gu chichio'ñ gui' nam bhai' ge' kiicham jir jix a'aixkam ka', nam pui' ja titda nam sap mai' ja jootsa' gu Paablo gio gu Bernabee.

⁵¹ Ba' gui' bhai' dhir jup ba jii mit, dai na mit mi ja'p xixiixkak gu dibiir nat ji'x mi' bam tii ja tooton am na ba' bhaan jix maati' ka' na mit jai' cham ja kiigalh gu bhai' kam. Bhai' dhir ba' mu ja'k pu bhii mit Ikoonio.

⁵² Ku gu' gui' na mit ji'k ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam joidham jix bhai'm taat am ji, gio

na ge' ja a'm jup tu'ii' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'.

14

Nabajimia'Ikoonio ja'k gu Paablo gio gu Bernabee

¹ Ba' na mit pai' dhuuk bhammi ja'k jup ba ai Ikoonio gu Paablo gio gu Bernabee, ma jii mit mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' mi' bhai' ji chu ja a'gi mit ip gui' nam ji'k mi'p tu'ii' nam tu daan. Ba' giilhim joidham jix bhai' xi bua am nam xi ja kęę, ba' mui' ja'tkam pix ja'x ji chi jii'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam pui' na jax gu Israel kam gio gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ² Ba' jai' dhit nam cham ti ji'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam pui'p jir Israel kam ja'tkam, bhai' giilhim ji ja a'ga mit ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam sap ba' pui' jim aaga' nam cham jir kikii' ja'tkam gui' nam ji'k ba ti ji'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ³ Ba' pui' kai'ñkam bhai' pup oipo am gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, mui' tanoolh jamit bhai' ju-ruuñ, tu ja a'gi'ñdha' am gu ja'tkam cham ji totdonit, nam gu' buiñor jix biiñak ka' guch Gi'kora', gio na gu' ja palhbui'ñdha' nam jup tu buada' gux kii'p jum duukam nam tu' cham pai' ni'ñdha' gu ja'tkam na ba' bhaan jix maati' ka' nar silhkam ka' gu pui' nam jax kai'chdha' nam pai' dhuuk tu a'gada' na jax ja'k jix chu joi'gi'n gu Dios. ⁴ Ba' cham tu' maa'n ñi'ook kap duuk am gu ja'tkam gu bhai' kam ge' kiicham, nam gu' jai' mu ja'k ba ja kaichu' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, jai' ba' mu ja'k jup ja kaichu' am gu Israel kam ja'tkam gui' nam jix bhaak ka' ja bui dhi gook. ⁵ Ba' dhi' dhi Israel kam ja'tkam gio gui' nam cham jir Israel kam maap ba tu a'ga mit ja biim gu ge'gerkam nam sap pu ja dooda' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam nam jax ilhii'ñ, gio nam ja ma'yasai ja kooda'. ⁶⁻⁷ Gu' ji na mit gu' pui' ba ti kai gu Paablo gio gu Bernabee nam ba ja o'bhalli'ñ, ba' bhai' dhir mai' ma boop jamit, Listra ja'k jamit pu bhii, gatuuk ba' bhai' dhir Derbe ja'k jup bhii mit. Ba' tu ja a'gidhidha' am gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook sia mu ja'p na pai' ji'dilh jir kikcham. Ba' dhi gok kap kikcham na mit ai bhaan bipio' gu Likoonia dibiir.

*Gu Paablo nam ba ma'yasa' joodai ki'n
gu Listra oi'ñkam*

⁸ Ba' bhai' Listra maa'nup jai'ch ka'gu maa'nkam na cham tu oirida', na gu'x ma'mkulhi' ka' pu iłhi'ch dhim dir nat pai' dhuuk dir maaxir. Ba' dhi' dhi maa'nkam mi ja'p daakat kę' gu Paablo na tu a'ga. ⁹ Ba' na xi ñii'ñ gu Paablo nax io'm soi'm iłhii'ñ gu maa'nkam, ba maat na tii'x dhuadhim nax aa' na ba tu oirida'. ¹⁰ Ba'p titda gu Paablo gę' ki'n:

—Jiñ jaduuñ, xi kikbo!

Ba'x kii' nammi ja'p pu tuu'n gu maa'nkam nat jax pu tii'n, jano' dir ba' bhai' pu ji chu oilhich. ¹¹ Ba' pix jiiñak suulh jamit gu ja'tkam bhai' kam Listra na mit pu'ñi ji chiigik gu Paablo nat dua'ñ gu maa'nkam, jup kai'ch am gu Likoonia ñi'ook ki'n:

—Xib ba' ya' ba ai mit gu didios jich bui ja'tkam jup jim duuk.

¹² Ba' gu Bernabee pui' xi chiiti' am na sap jir di' gu ja dios tuk gui' nam pui' tiiti'nda' Seus, gu Paablo sap ba'p jir di' gu jumai ja dios tuk gui' nam pui'p tiiti'nda' Eermes, na gu' dhi' pik nax io'm mui' xi chu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. ¹³ Ba' gui' na bhai'r gę'kam ka' bhai' na pai' tu daanda' ja biim gu ja'tkam buiñor gu ja dios tuk gui' nam pu'ñi tiiti'nda' Seus, bhai' na pai' dhir jax mui' ji chum bapki mu ja'k irban dir bhai' gu gę' kiicham, xi miñ nat ja saadam gu tutuur, na sap ba' ja makgirxidha' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam. Ba' nat pai' dhuuk mi' ba ai, gam yooxi' xi chu ua'. Mi' dho gu' bax chu ja makgirxidham, gio na ja bui bax chu daañim ja biim gu ja'tkam. ¹⁴ Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk ba maat gu Bernabee gio gu Paablo, giilhim jix buam jum iłh jamit, ba' xi ja saassak jamit gu daam dir kam ja kuktun mui' ji jii mit miji ja'p ja saagi'ñ gu ja'tkam, xi jiiñkidhat am jup kai'chim am:

¹⁵ —Cha'pim pui' tu buada'ch jaaduñ. Nach gu' aach jir ja'ppix ja'tkam ja'p na jax aapi'm. Gu' aach pu kai'ñkam ji ba' bha jii na chich bha jam aa'ñdham na pim cham pui' ja'k ka tu buada', na pim mi' pui' ba jinia' ji na jax jix aa' gu Dios nar maaxik dua kam gui' nat jaroi'p duu gux

dhaam, gio dhi dibiir, gio gu suudai' na gę' nai' suu'n na ji'x jir oi'ñga'n, gio na ji'k tu'x chu jai'ch biix ji'ma'n bhaan. ¹⁶ Na gu' sia gu bijik na cham tu'p jum buixi'ñdha' gu Dios ja bui gu ja'tkam nam biix aixim pix tu jimdai' nam jax iłhii'ñdha' diih. ¹⁷ Pu gammiji jix bhai' tu buada' na jax jir am, pui' na jax aapi'm na bha jam joochxi'ñ gu duuk na ba' ki'n jix bhai' tu kaipbhar na pim ba' gammiji bia'ka' na pim tu' xi kua'dat jix bhai'm taat ka'.

¹⁸ Gu' ji na gu' ni ji'x kum pui' iłhii'ñ nat jax tii xi chu ja a'gi gu Paablo, nam gu'x xijaim iłhii'ñ, jix ja makgirxidham am pix ji gu' gu tutuur, gio nam jix chu daañim ja bui.

¹⁹ Ba' moo bhai'p ba ai mit ji'kchi gu Israel kam ja'tkam gui' nam jix bhaaktu' ja bui gu noonbi'ñ guch Xoi'kam gui' nam bhammi' oi'ñka' Antiokiyya gio gui' nam bhai' ja'k jup oi'ñka' Ikoonio, ba' bhai' ji ja iatgi mit nam bhai' kax ja daañim. Ba' gui' giilhim bhai'p ji bhaak jamit, maap jamit xim daagik bhai' ji ma'yasa gu Paablo joodai ki'n. Ba' nam pai' dhuuk iłhii'ñ nat ba muu, tiimirak jamit mu ja'p xi buapuk na pai'r ju'ñdharan bhai' gu gę' kiicham. ²⁰ Ba' gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam mui' jim jumaap jamit mi' na pai' kaat gu Paablo. Mi ja'p gu'kat jam ba' mi' ba nii'ñ biix xikoolh dhir, ba' bhai' ji bam gu Paablo. Mi' dhir ba' dai na mit ba baidhak ip gio mu ja'k irban dir gu gę' kiicham na sap ba' ja bui xi chibiapui. Buimgidhak ba' dai nat ba jii Derbe ja'k biima'n gu Bernabee.

²¹ Ba' na mit pai' dhuuk bhai' ba ai Derbe, bhai' ji chu ja a'gi mit gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Ba' mui' ja'tkam pix ja'x jup ji chi ji'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam. Gatuuk ba' dai na mit bhai' dhir ja'k ba suulh baasi'n ja'k Listra, bhai' nam pai' dhir ja'k jiim. Bhai' dhir ba' gammiji ja'k jup bhii mit Ikoonio gio ba' bhai' dhir Antiokiyya ja'k ip. ²² Ba' bhai' ji' ja'p na mit jax bhii, giop xi ja guguuxdhidhat am gui' na mit ji'k biipi' dir ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam, nam pui' ja titdaim nam sap gammiji biix ja jujur ki'n pu ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gio nam jup ja titdaim ip na sap jum aa' nam jum

tulhiiñia' biix aixim nam ba' pu'ñi ja'k dui gammiji buiñor ba'p tui'ka' gu Dios. ²³ Gio ba' nam ji'ma'n xi ja darsaidhat gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam sap ba' ja guguuxi'ñdha' gu jai' nam pui'p ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' gatuuk nam pai' dhuuk xi chiiuidhat nam xi chu ja daaañxidhat gio nam jum saabuimi, pui' xi ja titdaidhat am na gammiji ja a'm ti niidhidha' guch Gi'kora' gui' na mit jaroi' buiñor ba ti jiil'ñ.

Na ba Jimia' gu Paablo gio gu Bernabee Antiokiyya ja'k gui' na bhaan bipio' gu Siiria dibiir

²⁴ Ba' bhai' dhir pu jii mit na pai' bhaan bipio' gu Pisiidia dibiir, gui' na Panpiilia dibiir bhaan jup bipio' mit ba'p ba ai, bhai' na pai' pui' ti tii' Perje. ²⁵ Ba' bhai'p ma tu ja a'gi mit gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Gatuuk ba' dai na mit giop ba jii Atalia ja'k, bhai' na pai'r ju'ñdharan gu ge' suudai'. ²⁶ Ba' bhammi dir na mit jax bha titis bhaan gu ge' kanuub, bhai' pu jii mit mi ja'k Antiokiyya mi' nat pai' dhir mu ja joot gu Dios nam bhaankamu'n tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam. ²⁷ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai Antiokiyya, ba ja bai mit gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, ba' ba ja aagi'ñ am nat jax ja'k ja palhbui gu Dios na mit jup tu duu gux kii'p jum duukam ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam ba' ti jiil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ²⁸ Mi' ba' pup oipo am gu Paablo gio gu Bernabee ja bui gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, mui' tanoolh jamit mi' juruuñ.

15

Nam Jerusaleen maap jim jumpadai ba tu a'gada' gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam

¹ Ba' jano' ji'kchi mummiip ba ai mit Antiokiyya gu Judea oi'ñkam, ba' mi' bhai' ji ja iatgi mit gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, nam pui' ja titda na sap cham ji'xkat uañchudhix ka' gu ja ua'tulhdhara' no'm cham matgilhdhix nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na pui' ja'k tu aagix ka'. ² Ba' gu Paablo gio gu Bernabee ji'x juugit ja bui tii ma ñiokbo mit, gu' ji nam

gu' cham maa'n ñi'ook jup bua. Pui' ku ba' guch Xoi'kam jiigil'ñdham Antiokiyya kam ma ja darai mit pu chu'm ki'n gu Paablo gio gu Bernabee gio ba' jai' dhit gui' nam pui'p ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, nam sap mu Jimia' bhammi Jerusaleen nam ja tikkapu' gu dhi' pui' ji' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam gio gu jai' gui' nam ja guguuxi'ñdha' gui' nam ji'k ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam.

³ Ba' gui' mi' dhir jup ma jii mit Antiokiyya bhammi ja'k Jerusaleen nam jax ja titda gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' gamai' kikcham nam jax bhiijim gui' na bhaan bipio' gu Piniisia dibiir gio ba' gui' na bhaan jup bipio' gu Samaaria dibiir, xi ja aa'ñdhidhat am gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam jir Israel kam na mit sap pui'p ba ti jiil'ñ buiñor gu Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam, gio nam sap cham tu' mi' pui' ka tu Jim nam jax ja'k tu jimidat biiipi' dir. Ba' biix joidham jix bhai'm ilh jamit na mit ji'k kap pu'ñi ja aa'ñ gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam gui' nam jir Israel kam.

⁴ Ba' na mit pai' dhuuk bhammi ba ai Jerusaleen gu Paablo gio gu Bernabee, pix jix bhai' ja tii'nam jamit gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gio gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, gio ba' gui' nam ja guguuxi'ñdha' dhi' ji' nam ti jiigil'ñdha'. Ba' pui'p ba ja aagi'ñ am nat jax ja'k ja palhbui gu Dios na mit ti jiil'ñ buiñor guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ⁵ Ba' jai' dhit nam bhai'p tu'ii' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' nam pui'p ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, na mit jax guguu jup kai'ch am:

—Dho dai dho ba' na ja a'm bam aa' na pim ja matgilhdha' gui' nam pui' mu pai' ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam nam cham jir Israel kam ja'tkam, gio ba' na pim ja chiñia' nam mi' pui' Jimia' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na pui' ja'k tu aagix ka'.

⁶ Ba' maap jim jumpadak ma tu a'ga mit gu noonbi'ñ guch Xoi'kam gio gu jai' gui' nam ja guguuxi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, ⁷ gu' ji nam gu' cham maa'n ñi'ook jup bua. Ba' gu Peegro nat jax kikbo jup ja titda:

—Ea na pim aañ alhiop ka xiñ kaaya'ñ jaaduñ nañ jax jam tiida'. Dho gu' na pim jax bax maat jia nat ji'kchi tanoolh bap duu nat dir jiñ a'm tñ tii gu Dios aapi'm jam bui nañ ba' nai' tu ja a'gidha' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ nam ba' keeji mi' pui' ba Jimia' na jax jix aa'. ⁸ Gu' ba' na gu' gu Dios jix bhai'x maat jia gu ja jujur am bhaan, ba' ja tajaañxi gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' ja'p nat jax jich tajaañxi aach. Ba' dhi' bhaan jix maati' na pui'p jix ja kiigalhi'ñ sia kum cham jir Israel kam ja'tkam. ⁹ Cham tu' jai' kam ja ilhii'ñ gu Dios sia kum cham jir Israel kam ja'tkam, pui' pix jup ja ilhii'ñ ji matgim na jax aach. Dhi' bhaan jix maati' nat pui'p uañchuda gu ja ua'tulhdhara' na mit pai' dhuuk ti jiñ buiñor guch Xoi'kam ja'p na jax aach. ¹⁰ Ba' gu xib, ejax ku pim ba' tu' pix ilhdhat gu Dios pui' kai'ch na pim ja chiñia' guch jaaduñ nam pu duñia' na jax ja'k giilhim jix xijai, na cham ji'xkat jaroi' pu duñia' sia aach, ni guch bopxi kat dho moo kum cham mi' pui' jiimdat? ¹¹ Gu' matgim na chich ba ti jiñ buiñor guch Xoi'kam, pui' pix ba uañchudhix ji guch ua'tulhdhara', nat gu' ba tu namki gu Ge'kam Jesuus sia ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam.

¹² Ba' mi' pix pup tu'ii' am, pu cham jaroi' ñiok, dai nam te kee pix nat pai' dhuuk bhai'p ji chu a'ga gu Bernabee gio gu Paablo, nam ja aagi'ñ nat jax ja'k ja palhbui gu Dios na mit jup tu duu gux kii'p jum duukam ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam tu' cham pai' nii'ñ, na ba' bhaan jix maati' ka' nam silhkam jup kai'chdha' nam pai' dhuuk tu ja a'gi'ñdha'. ¹³ Ba' na mit pai' dhuuk tiimu nam xi chu a'gimik, mi' dhir ja'p mui'p ji ñio gu Santiago, jup kai'ch:

—Ea na pim aañ jup xiñ kaaya'ñ jaaduñ nañ jax jam tiida'. ¹⁴ Dho gu' ya' bach aagi'ñ dho dhich jaduuñ Simoon nat jax ja'k pui' ja a'm tñ tii gu Dios gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam gui' nat biipi' ja a'm tñ tii nam ba' mi' dhir bar ja'tkam tugi'ñ ka'. ¹⁵ Ba' dhi' ya' pui' ba tum kuugalh dho gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, na ja'pni

mui' ji kiksa:

¹⁶ Mi' dhir ba' dai nañ giop ba kiisa' gu bhi'ñbaki'ñ gu Dabii gui' na xib ialhix,

biix gu tuumki ga'n jañ maap jumpadai mi' pui' duñia' na jax tui'kat biipi' dir,

¹⁷ nam ba' soi'm ilhdha' aañ jiñ bui gu Israel kam ja'tkam ja biim gu jai' ja'tkam nam biix aixim jai' ñiiñio'k ki'n tu ñiok nam ji'k pu ba aagix nam ti jiñdha' aañ jiñ bui.

¹⁸ Ba' dhi' guch Gi'kora' nat pu'ñi ja'k tñ bijik.

¹⁹ Ba' gu xib aañ pui' ilhii'ñ jiñ jaaduñ na gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, gui' nam ji'k mi' pui' jimiim na jax jix aa' gu Dios gio nam cham pui' ja'k ka tu jim nam jax ja'k tu jimidat biipi' dir, na pim cham ja chianda' nam mi' pui' duñia' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka'. ²⁰ Dai pix ji nach mui' xi chu ja ua'ñxidha' na pui'm kai'chidha' nam cham ka tu kua'da' gu tu' na ja bui makgirix ka' gup duiñxim didios, sia gu i'hír nam cham kua'da' gam gu sasoi' gui' nam ja bhiikchudat ja koo'nda', gio ba' nam cham jai'x bhai' ka ja titdada' gu u'uub. ²¹ Nam gu' pu bijik dir ba'x jai'ch nai' ja'p gui' nam pu'ñi ja'k tu a'gada' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na pui' ja'k tu aagix, gui' nam gammiji jiñkui'ñdha' mu ja'p nam pai' jax tu daanda' gu Israel kam ja'tkam jano' na pai' dhuuk cham tum juanda'!

Gu Israel kam nam ba tu ja ua'ñxidha' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam

²² Ba' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam ja biim gu jai' gui' nam ja guguuxi'ñ gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gio ba' biix dhi' ji' nam ji'k ti jiigi'ñdha', maa'n ñi'ook bap duu mit nam sap jai' dhit mu ja jootsa' ja biim gu Paablo gio gu Bernabee mummi Antiokiya gui' nam pui'p ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' bhai' ji aa mit gu Juudas gui' nam Barsabaas ki'n jup jix mat ka', gio ba' moo gu Siilas ip, nam gu' dhi' pik jix io'm tu' ka'm ja nii'ñdha'. ²³ Ba' mui' ba ja joot jamit xi ja maakak gu u'uan, na ja'pnim kai'chim:

“Aachi' nach jir jam jaaduñ gio nach jir noonbi'ñ guch Xoi'kam, ja biim gu jai' gui'

nam ja guguuxi'ñ gui' nam ti jiigilñ buiñor guch Xoi'kam, aach ya' dir mui' xi chu jam guguuxi'ñ jich jaaduñ, aapi'm na pim cham jir Israel kam na pim mummi oi'dha' Antiokiyya, gio gui' na bhaan bipio' gu Siiria dibiir, gio ba' aapi'm ip na pim bhammi dir ja'k jup oi'dha' na pai' bhaan bipio' gu Siliisia dibiir. ²⁴ Ba' aach ya' pui' ba te kefch jaaduñ, na mit jai' dhit ya' dir mummi ji eek bhai' ji jam iatgi, sia ku chich tii cham mu ja joot. Ba' aapi'm cham bhaai' na pim jax kam duñia'. ²⁵⁻²⁶ Ba' aach xi chu a'gak maa'n ñi'ook xip duuk pui' ja'k tii nach jai' dhit pui' ja'k tu'm ki'n ja darsa' nam mu Jimia' mummi aapi'm jam bui ja biim jai' guch jaaduñ, pui' na jax gu Bernabee gio gu Paablo, gui' nam jaroi'm tulhiiñ nam bhaankamu'n tu a'ga gu Ge'kam jich Xoi'kam, nam tiix ja koodam ka' gu ja'tkam nam cham ja kaim ka'. ²⁷ Ba' dhi' nach jaroi' ja biim mui' xi jam joochxidha', jir Juudas gio ba' gu Siilas ip, nam ba' diilh jix bhai' jam aagi'ñdha' na jax ja'k jir am gu dhi' pui' ji!. ²⁸ Na gu'x aa' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gio aach diilh nach mui' xich ga'nga, nar am nach cham jam chi-anda' na pim mi' pui' Jimia' gu pui' na jax ja'k tu aagix ja bui gu Israel kam ja'tkam. Ba' dai na tu' pik jum aa' na pim pu duñia', ²⁹ na pim cham ka ja kua'da' gu sasoi' gui' nam ja bui makgirxix ka' gu didios jup duiñxim, sia gu i'iir na pim cham kua'da' gam gu sasoi' gui' nam ja bhiikchudat ja koo'nda', gio ba' na pim cham jai'x bhai' ka ja titdada' gu u'uub. Ba' biix dhi' pui' no' pimit mi' pui' jii, jir pui' ka' dho na jax jir am. Ja'pni daipu'."

³⁰ Ba' gui' dai na mit jax ja tabuimgi gui' nam ti jiigilñdha' buiñor guch Xoi'kam pu jii mit mu ja'k Antiokiyya, mu ja'k na mit pai' ba ja joot. Ba' dai na mit jax eek maap xi ja jumpadak ba ja maa mit gu u'uan gui' nam ti jiigilñdha' buiñor guch Xoi'kam. ³¹ Ba' gui' dai na mit xi jiñkui, ba' joidham jix bhai'm ilh jamit, na gu' joidham jum kai'ch nam jax ja guguuxi'ñ. ³² Ba' gu Juudas gio gu Siilas jix io'm jup xi ja guguux jamit, na gu' pui' ja'k ja a'm tajaanixchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nam ba' bhaankam tu a'gada' gu

Dios. ³³ Ba' gatuuk ji'kchi jurni'ñ ki'n mi' dhir ba ja joot jamit gui' nam ti jiigilñdha' buiñor guch Xoi'kam nam sap giop ba Jimia' bhammi ja'k Jerusaleen na mit pai' dhir mu ja joot, dai na mit pui' ja'k xi ja tabuimgidhak na sap gammiji ja a'm ti niidhidha' guch Xoi'kam. ³⁴ Dai ba' gu Siilas mummi pup bii, ³⁵ gio ba' gu Paablo ip gio gu Bernabee, mi ja'p jam ba' pu oipot tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios ja biim jai' mui' dhit gui' nam ti jiigilñdha' buiñor guch Xoi'kam.

Gu Paablo na giop ba tu a'gara' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, ba' dhi' ki'n bar gookim ka'

³⁶ Ba' gatuuk ji'kchi jurni'ñ ki'n giop ba baidhim gu Paablo gu Bernabee, jup titda: —Maik jach giop ja paxiartu'npu' guch jaaduñ mu ja'p biix kap na chich pai' jax bhi' biipi' dir na chich pai' dhuuk tu ja a'gi'ñpuk gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Ge'kam jich Xoi'kam, nach ja tii'mpu' nam jax jum ilhiiñ.

³⁷ Ba' gu Bernabee biix tiip jix baidhikam gu Juan gui' nam Maarkos ki'n jup jix mat ka'. ³⁸ Gu' ji na gu' cham aa' gu Paablo, nat gu' biipi' dir gu Maarkos cham ja oi bhammi dir Panpiilia, baasi'n ja'k na mit tii ba tu a'gam gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai nat bhai' dhir ja'k ba gii. ³⁹ Pui' dho gu' cham maa'n ñi'ook jup duu mit, dai nam jup kai'ch nam ji'dilh bhiyya'. Ba' gu Bernabee dai gu Maarkos xi baidhak ba jii bhammi dir ja'k Chipre na pai' alhi'ch jir dibiir, dai na mit jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub.

⁴⁰ Gu Paablo ba' dai gu Siilas xi baidhak jup ba jii. Ba' gui' nam ti jiigilñdha' buiñor guch Xoi'kam ja a'mkam xi chu daani mit na mit jax mi' dhir gamai' ji jii na sap ba' ja a'm ti niidhidha' guch Gi'kora' mu ja'p nam pai' jax bhiyya'. ⁴¹ Ba' mummi ja'p ji bhi' mit na pai' bhaan bipio' gu Siiria dibiir, gatuuk ba' mi' dhir bhammi dir ja'k jup bhi' mit na pai' bhaan jup bipio' gu Siliisia dibiir, ja guguuxdhim am gui' nam ji'k ti jiigilñdha' buiñor guch Xoi'kam mu ja'p nam pai' jax tu daanda'.

¹ Ba' bhammi dir ja'p ji bhii gu Paablo na pai'r Derbe gio ba' bhammi ja'k Listra, ba' bhai' ba tii maadit gui' nam ti jiiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam na pui' tii' Timoteo, nar maraa'n maa'n gu ubii Israel kam na pui'p ti jiiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gu taata'n ba' dair griago. ² Ba' biix pix joidham jix kiigalhi'ñdha' am gu Timoteo gui' nam ji'k ti jiiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam gu bhai' kam Listra gio ba' gu Ikoonio kam. ³ Ba' ba baidhim gu Paablo gu Timoteo nam sap maap tu a'gapu' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, dai nat biipi' dir xi matgilhdhak na mit ba' moo gamai' ji jii na sap ba'x maati' ka' na pui'p jir Israel kam, nam ba' sap jix kiigalhdha' gu Israel kam ja'tkam gammiji' nam jax bhiiya' ja bui, nam gu' biix pix jup jix mat ka' gu Timoteo na griagor taata'n. ⁴ Ba' gammiji' gu ge'ger kikcham nam jax aajim ja bai'gui' nam ti jiiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, biix jup xi ja aa'ñdhidhat am gu pui' na mit jax ja'k maa'n ñi'ook jup duu gu noonbi'ñ guch Xoi'kam bhammi Jerusaleen ja biim gu jai' nam ja guguuxi'ñdha' gui' nam ti jiiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ⁵ Ba' biix ja jujur ki'n jix biiñak ka' am buiñor guch Xoi'kam gio nam pix ji mui'dhidha', nam gu' jai' pix jup ji chi jii'ñdhidha' nabap tanoolh.

Gu Masedoonia kam maa'nkam na buiñor bam maaxdha' gu Paablo

⁶ Ba' pui' ja'k ba ja jujurtuda gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nam cham tu' mu ja'k tu a'gapu' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na pai' jax bhaan bipio' gu Aasia dibiir, mu ja'k ba' pu bhii mit na pai' bhaan bipio' gu Priijia dibiir gio ba' gui' na bhaan jup bipio' gu Galaasia dibiir. ⁷ Mi' dhir ba' namm'i ju'ñdharan ba ai mit mi' na pai' dhir bhaan ba bipio' gu Miisia dibiir. Ba'p jum aa' am nam mi' dhir mu ja'k jup bhiiya' git na pai' bhaan bipio' gu Bitiinia dibiir, gu' ji nat gu' gio pui' ja'k jup ba ja jujurtuda gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ga'n guch Xoi'kam nam sap cham tu' mi' ja'k bhiiya'. ⁸ Silh ba' pu bhii mit gammiji' na pai' jax bhaan bipio' gu Miisia dibiir, gammiji' dir ja'k jamit ba' ba ai na pai'r ju'ñdharan gu ge' suudai', na pui' ti tii' Troas. Mi' ba' gan ji chibia mit. ⁹ Ba' tukaa' na ka koos

gu Paablo, ba tiitki maa'n gu Masedoonia kam maa'nkam nat mi ja'p ji kikbok soi' ba titda, ja'p sap kai'ch: "Mu Jimia' ap iam bhammi dir Masedoonia nap jich palhbuidha'." ¹⁰ Ba' nat jax pui' ji' ti tii' gu Paablo, moo jano' jix kii' bach dhuu chich nach bar jiimdak bhammi dir ja'k Masedoonia, nach gu'x maat na dhi'r di' gu Dios na much bai'ñ nach bhammi dir ja'p nai' tu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ.

Gu Paablo gio gu Siilas nam Piliipos ji oipot ba tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios

¹¹ Ba' mummi dir Troas dai na chich jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub, pu jii chich silh bhammi dir ja'k na pai' ilhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Samotraasia. Bhai' dhir ba' kabuimuk gio gamai'p ji jii chich baasi'n dir ja'k na pai' pui' ti tii' Niapulis. ¹² Ba' bhai' dhir Niapulis baasi'n ja'k jup bhii chich na pai' pui' ti tii' Piliipos, ba' bhai' dhi ge' kiicham jix io'm mui' bha oi'ñka' am gu Rooma kam ja'tkam, cham tu' pui' na jai' kap. Ba' dhi' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir, bhai' ba' pup oipo ich ji'kchi tanoolh. ¹³ Ba' moo maa'n nim nat pai' dhuuk bam ai na cham tum juanda', ma jii chich mu ja'p ju'ñdharan bhai' gu ge' kiicham, mu ja'p biix ak jach pix tu tui'dhi' nach pai' ilhii'ñ nam jum jumpa'nda' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda'. Ba' mi ja'p ba ja tii chich maa'n kap nam tu daan gu u'uub, ba' aach mu ja'k ji ai. Mi ja'p jachich ba' ji dharaibuk bhai' ji chu ja a'gi gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. ¹⁴ Ba' maadit gui' ji' gu u'uub Liidia tii', nar mu ja'k kam ka' Tiatira, ba' tu ga'rada' gu jajannulh gux ñakaabma' gux kiki'. Ba' na gu' gammiji' tu daanda' buiñor gu Dios, ba' pui' ja'k xi jurtuda nax bhai' xi keek'gu Paablo na jax kai'ch na tu a'ga'. ¹⁵ Ba' ja'xpix dai nat ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, gio ba' nat bam bakua ja biim gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim ka'. Mi' dhir ba' dai na soi'bach chitda nach sap xi chibiappui mu ja'k na pai' kio, jup kai'ch:

—No' pim ilhii'ñ jii jaaduñ nañ silhkam ba ti jiiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, xi chibiappui pim muñ ki'aam.

Ba' aach jup ma oi, na gu' soi' kai'ch nach baidhim.

¹⁶ Ba' maa'nnim na chich giop ba tu daañim mu ja'k na pai' tum daanda', ba tii chich nach mui' ka jiim na mi ja'p daa maa'n gu ubii tiyaa na bhaan yup tu'ii' gu cham kii' ii'mda'. Ba' biix aixim tu' na pix jix mat ka' no' jaroi' tu' tikka namkidhat, pui' kum ba' mi' daaska' gu ja'tkam, nam gu' mui' tuumiñ bhaan mi mai'chikda'. ¹⁷ Ba' gui' ji' gu ubii tiyaa gatuuk dir mui' jich oi jup kai'chim ge' ki'n:

—Dhi'ñi dhi ja'tkam jir tujuandam tugi'ñ am gu Dios gux dhaam kam. Pui' kum ba' ya ja'p tu jam a'gidhim na pim jax ja'k mi' pui' jimia' na ba' uañchudhix ka' gu jam ua'tulhdhara'.

¹⁸ Ba' maa'n na pui'ch chitda nach pai' dhuuk mui' ba jiimda' mu ja'k na pai' tum daanda'. Ba' maa'nnim nax oodat pix ba kee' gu Paablo, nat jax ja'k gii yup titda gu cham kii' ii'mda' na bhaan yup tui'dhi' gu ubii tiyaa:

—Aañ pum titda bhaankamu'n guch Xoi'kam nap buusnia' bhai' dhir bhaan dhi ubiiñ jaduuñ.

Ba' mi' jotmoda' buus gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan gu ubii tiyaa, jix kii' dho gu'p jum duu. ¹⁹ Ba' giilhim bhai' ji bhaak jamit gui' nam jaroi' mi' ka daaska' gu ubii tiyaa, na gu' cham ka bhaai' nam jax dhui bhaan ka mai'chia' gu tuumiñ. Na gu' nam tii xi ñii'ñ, ni ji'x ku cham ka mamti gu tu' nam tii xi chicka gu ja'tkam namkidhat. Ba' ba daa mit gu Paablo gio gu Siilas, mi' dhir ba' dai na mit ba ja u'uuk mu ja'k irban gu ge' kiicham ja bui gu ge'gerkam. ²⁰ Ba' mu ji ja aichdhak bhai' ji ja iattulh jamit ja bui gu ge'gerkam, yup kai'ch am:

—Aach ya' ja bai'ñchu' dhi Israel kam ja'tkam nam mu ja'p oipot ja kokdlichu'n guch ja'tkam tuk, ²¹ gam nam pui' kai'ch nach sap maakam ba tu jimda' na jax ja'k ni ji'x ku iam jir am nach pui' ja'k tu jimda', nach gu' aach jir Rooma kam.

²² Ba' gu ja'tkam na mit pui' ji' ji ja kee'k, giilhim bhai' ji bhaak jamit, gio gu ge'gerkam ba pui' ip. Ba tu chia mit dho gu' nam xi ja kookoxdhai gu ja jannulh ja gii'bua' o'xia ki'n. ²³ Mi' dhir ba' dai na mit ba tu chia nam ja kuupa', ba' xi chianik jamit gui' na mi' tu nuuka'nda' na

sap jix bhai' ja nuuka'nda' nam ba' cham bubuakia'. ²⁴ Ba' gui' nat pui'p ji ja kee'k, jix io'm tuukab ja'k xi ja kuu gio nat jix bhai' u'uux cha'm xi baapai gu ja tooton.

²⁵ Gu' ji na gu' moo jano' gu ıraab tukaa' nam ka tu daan gu Paablo gio gu Siilas, gio ba' nam ka tu laala'n gu alabaa'n buiñor gu Dios, gam gu jai' nam te' kee' gui' nam mi'p kuup, ²⁶ jotmoda'x io'm bhai' ji chum gi'nduki sia mi ja'p diirrap miji ırban dir mi' nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam. Ba' nai' pix jim kukpio' gu kiki'ñgob, gio ba' gu bapainum titropiñ am yup xi i'ki gui' nam ki'n ka buupllich biix gui' nam mi' kuup. ²⁷ Ba' nat pai' dhuuk ba ñiñia gui' na mi' tu nuuka'nda', ba tii na biix kukpio'kix gu kiki'ñgob mi' nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam. Ba' bhai' ji baabu gu te'b kuxiiru'n na sap mi' xim mu'ai diilh, na gu' ja'p jum aa' na mit pu nakoo gui' nam mi' kuup na mi' ja nuuka'n. ²⁸ Gu' ji nat gu' jotmoda' mu jiñkui gu Paablo, yup titda:

—Cha'p jum mumua'da'ñ jaduuñ. Ya'p tu'ii' ich biix.

²⁹ Ba' pui' cham kam mua gui' na mi' tu nuuka'nda' nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam, dai nat ba tu chia pix nam ti bi'ñdha'. Mi' dhir ba'x choo'nnichgit gio na ji gi'bokidhat mirdat mi' ba baa nam pai'p tu'ii' gu Paablo gio gu Siilas, mi ja'p ba' ja tooton am biipi' dir ja'k o'lhia'n ki'n ji kikbo. ³⁰ Gatuuk ba' xi ja boosgak ba ja tikka na sap jax ja'k jix bhaai' na uañchudhix ka' gu ua'tulhdhar ga'n, yup ja titda:

—¿Tu'ñ jax dhuñia'ñ jaaduñ na ba' ba uañchudhix ka' guñ ua'tulhdhara'?

³¹ Ba' gui'p titda am:

—Dho nap ti jii'ñdha' dho buiñor guch Xoi'kam ja biim gum ki'aam kam na ba' ba uañchudhix ka' gu jam ua'tulhdhara'.

³² Ba' pui' xi chiidak bhai' ji chu a'gi mit gux bhai'm kai'chdhham ñio'ki'ñ guch Gi'kora', biix sia gui' nam ji'k mi'p tu'ii' kia'mi'ñ. ³³ Mi' dhir ba' dai nat ba ja bakuañ bha ja'p nam pai' jax jix ko'ktulhdhix nam ja gabiimik. Mi' dhir ba' dai nat ba ja umua' nam bakuana' mu ja'p na pai' suu'n gu suudai' ja biim gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim. ³⁴ Mi' dhir ba' giop ba ja baidhak mu ja'k kia'mi'ñ, ba tu

ja onbai' ba', joidham pix jix bhai'm taat ji gu' ja bii'm gui' nam jir kia'mi'ñ kam, na gu' sap joidham jir am na mit ba ti jii'ñ buiñor gu Dios.

³⁵ Ba' kabuimuk nat ba xia', mui' ba ja joot jamit gu ge'gérkam gu ja o'rosiiris tuk nam sap pu tii'npu' gui' na mi' tu nuuka'nda' nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam na sap ja do'ñcho' gu Paablo gio gu Siilas. ³⁶ Ba' pui'p ba titda gu Paablo gui' na mi' tu nuuka'nda', jup kai'ch:

—Ba jimia' pim jiñ jaaduñ, na mit gu' sap bha tu joot gu ge'gérkam nañ jam do'ñcho'.

³⁷ Gu' ji na gu' cham aa' gu Paablo, dai nap ja titda gu o'rosiiris gui' na mit mu ja joot:

—Dho gu' ja'pji na gu' moo cham jup jir am na mit ja'p pix tu chia nam jich gii'bua' gio nam jich kuupa', nach gu' aach pui'p jir ja'tkam tugi'ñ gu ge'kam Rooma kam. Pu cham xich chikkak jamit no' moor pui' nam jax jich chitda gui' na mit yach aich, ka' ba' gu' cham. ¿Gu xib ba' ilhii'ñ am aa nam moox ixchuixim jup bach dho'ñcho'? Gu' ja'pji diihl ji jia nam ya'ni bha jimiich dho'ñcho'.

³⁸ Ba' gu o'rosiiris ba ja aa'ñdham jamit gu ge'gérkam. Ba' na mit pui' ba ti kai nam jir ja'tkam tugi'ñ gu ge'kam Rooma kam, giilhim jix chooto'n jamit. ³⁹ Ba' xi boop jamit na mit pu ja tiidam nam sap ka tu ja uañi'ñka' gu pui' na mit ji'k jax ja dooda gu Paablo gio gu Siilas. Mi' dhir ba' dai na mit soi' xi ja tiidak ba ja joot nam sap ba jimia' mi' dhir ge' kiicham. ⁴⁰ Ba' gu Paablo gio gu Siilas na mit jax jup bubua mi' dhir nam pai' kuupich, pu jii mit mu ja'k na pai' kioka' gu Liidia. Ba' mi' giop ba ja tii mit gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, ba' xi ja guguuxdhak ba jii mit ip gio.

17

Gu ja'tkam nam ba bhaaku' gu Tesa-loonika oi'ñkam

¹ Ba' bhammi dir mu ja'k pu bhai mit gu Paablo gio gu Siilas na pai' jai' kap jup jir ge'gér kikcham ka', na pui' ti tii' maa'n kap Anpiipolis, gu jumai kap ba' Apoloonia ip. Ba' bhai' ji' ja'p nam xi oipimik bhai' dhir mu ja'k jup bhai' mit na pai' pui' ti tii' Tesa-loonika, ba' bhai' maa'n kap jup tu daanda'

am gu Israel kam ja'tkam. ² Ba' gu Paablo na gu' ko'raarda' na ba ji jimia' mu ja'p pai' nam jax tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' ji'k baikim na pai' dhuuk pu'ñim a'jida' na cham tum juanda' mui' ba ji jimia' mu ja'p nam pai' pu'ñi tu daanda' gu Israel kam ja'tkam gui' nam bhai' oi'ñka' Tesa-loonika, ba' gammiji ja aagi'ñdha' bhaan gu u'uan mi' na mit pai' tu ua'nak gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, ³ na pui' ja titdada' na sap pui'm kai'ch na kam kuugalhdha' nam pai' dhuuk mu'aa' guch Xoi'kam gui' na Dios pu'ñi bha jootsa'. Mi' dhir sap ba' duadii giop bamgia' mi' dhir koi'ñga'n tir, jup ja titdada':

—Ba' gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam gui' nañ jaroi' jam aagi'ñ, gui' na saak Dios pu'ñi bha jootsa'.

⁴ Ba' jai' dhit ti jii'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam gu Israel kam ja'tkam, mi' dhir ba' dai nam ba kaichu' gu Paablo gio gu Siilas. Gio ba' jai' gui' nam griago ñi'ook ki'n tu a'gada', gui' nam ji'k pu gammiji tu daanda' buiñor gu Dios, pui' mui'p ti jii'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam, gio ba' jai' gu u'uub ip gui' nam jir jix a'aixkam ka' pui' mui'p ti jii'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam.

⁵ Ba' jai' gui' na mit cham ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam gu Israel kam ja'tkam bhai' ji bhaak jamit, ba' ba ja umua' mit ji'kchi gu ja'tkam gui' nam bha ja'p oipot jix buam tomaat ka' na ji'x jir ge' kiicham, ba' pui' ja titda am nam sap ja iatgidha' gu ja'tkam gui' nam ji'k cham ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam sap ba' jai' bhai'p ji bhaaku' ja bui gu Paablo gio gu Siilas. Ba' pui'm duu dho, giilhim bhai' ji bhaak jamit. Ba' biix maap xim daagik mui' tii jii mit mu na pai' kioka' gu Jason na mit tii o'bhai' gu Paablo gio gu Siilas, nam gu' mi' tibiapka' buiñor dhi' ji' dhi maa'nkam, nam sap ba' mi' dhir ja boosgai mu ja baidhika' git ja bui gu ja'tkam. ⁶ Gu' ji na mit gu' cham mi'p ja tii nam tii pup xi ja gaagaimik, ba' gu Jason pix bhai' ji o'bhai' mit. Tiimirak jamit dho gu' gamai' pix tu dooda ja bii'm gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, nam gu' maap mi' ka daraa. Mu ba' ba ja aich jamit jiiñkidhat nam pai' darka' gu ge'gérkam jup kai'chim am:

—Ya' ja'k yup ba ai mit gu ja'tkam gui' nam biix kap nai' oipidhat ja ñiokbotu'n gu ja'tkam, ⁷ ba' dhi Jason mu xi ja aich kia'mi'ñ. Cham tu' ka'm nii'ñ am dho biix dhi' dhi ja'tkam gu pui' nat jax ja'k tu dai gu gë'kam Rooma kam na pui' ja'k tu aagix ka', nam gu' pui' kai'ch na sap jumaip jix jai'ch gu gë'kam na pui' tii' Jesuus.

⁸ Ba' giilhim bhai' ji bhaak jamit gu ja'tkam na mit pui' ji' ja kai, gio gu gë'gërkam ba pui' ip. ⁹ Gu' ji na gu' gu Jason gio gui' na mit maap mi ja aich, jotmoda' xi ja namki mit gu gë'gërkam. Ba' pui' cham jax ka ja dooda mit, dai na mit ba ja joot nam ba jimia'.

Gu Paablo gio gu Siilas nam ba jimia' Bereeyya ja'k

¹⁰ Ba' moo jano' nat jax gamai' ji chuk, bhai' dhir ba ja joot jamit gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam nam sap ba jimia' mu ja'k Bereeyya gu Paablo gio gu Siilas, ba' gui' bhai' dhir yup ma jii mit mu ja'k nam pai' tu ja aagi'ñ. Ba' na mit jax eëk, pu jii mit mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. ¹¹ Ba' mu ji eëk bhai' ji chu ja a'gi mit gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Ba' gui' cham jax ji chi'lik yup ti jii'ñ jamit, nam gu' diihl kat pur jix bhabhai'kam ka' dhi' ji' dhi Israel kam ja'tkam nam bhai' oi'ñka' Bereeyya, cham tu' pui' na jax gui' nam bhammi ja'k yup oi'ñka' Tesaloonika. Ba' gammiji nabap tanoolh tu jiñkui'ñdha' am gu ñio'ki'ñ gu Dios nam jix maachim ka' no' moor silhkam gu pui' na jax tu ja a'gi'ñdha' gu Paablo gio gu Siilas. ¹² Ba' mui' dho ti jii'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam gu Israel kam ja'tkam, gio jai' gui' nam griago ñi'ook ki'n tu a'gada' pui' mui'p ti jii'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam, pui' na jax gu chichio'ñ gio ba' gu u'uub ip gu' nam jir jix a'aixkam ka'. ¹³ Gu' ji na mit gu' pui' ba ti kai gu Israel kam ja'tkam gui' nam bhammi ja'k yup oi'ñka' Tesaloonika na gu Paablo mu ja'k Bereeyya ji oirit yup ba tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Ba' mu jimiikk mu ja'k bhai'p ji ja iatgi mit gu ja'tkam gui' nam ji'k cham ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, ba' gui' na mit pui'p ji ja keëk giilhim bhai' ji bhaak jamit. ¹⁴ Gu' ji na gu' gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch

Xoi'kam jotmoda' xi joot jamit gu Paablo na sap bhai' dhir ba jimia' mu ja'k taatsab na pai'r ju'ñdharan gu gë' suudai'. Dai ba' gu Siilas gio Timoteo bhammi pup oipo am Bereeyya. ¹⁵ Ba' jai' dhit yup ma oi mit gu Paablo gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam mummi juugit na pai'r gë'kiicham ka' Ateenas ti tiigim. Mi' dhir ba' giop ba ja joot nam ba jimia' bhammi ja'k Bereeyya pui' xi ja tiidak nam sap pu tiida' gu Siilas gio gu Timoteo nam mui' xi jiimda' mummi na pai' oiri gu Paablo.

Gu Paablo na Ateenas oiri:da'

¹⁶ Ba' na mu ja'p ka oiri gu Paablo na pai' jax jir gë' kiicham, bhammi dir na pai' pui' ti tii' Ateenas, na bhai' ja niira gu Siilas gio gu Timoteo, bhai'x buam ji chu tatdat nat ba ja tii' gu didios yup duiñxim nam mi ja'p pix ja'x tuut biix kap na ji'x jir gë' kiicham. ¹⁷ Ba' gammiji ba ji chu ja a'gidha' gu Israel kam ja'tkam mu ja'p nam pai' tu daanda', gio gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam ba pui' ip, gui' nam ji'k gammiji pu tu daanda' buiñor gu Dios, gio gui' nam mu ja'p jum jumpa'nda' irban gu gë' kiicham. ¹⁸ Ba' jai' dhit bhai' ji ñiokbo mit buiñor gu Paablo gui' nam pui' ilhii'ñdha' nam biix aixim xi chu buada' nam ba' dhi' ki'n jix bhai'm taat ka', gio ba' gui' nam pui' ja'k yup ilhii'ñdha' na dhi' ki'n jix bhai' tu ja jimda' no'm cham jax jum aa' sia ku biix aixim jix buam tu ja jim. Ba'p kai'ch am:

—¿Tu' ba' aagat yup kai'ch dhi maa'nkam jix xopkigim?

Jai' ba'p kai'ch am ip:

—Panaas ku ja a'mkam tu a'ga dhi maa'nkam gu jai' didios nam cham jir ya' kam, nam sap ba' gui' ja bui ti jii'ñdha' git gu ja'tkam.

Ba' dhi' pu'ñi ja'k kai'ch am, na gu' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na tu ja a'gi'ñ gu Paablo na bhaan tu a'ga gu Jesuus gio nat jax ja'k jum duu nat duadik giop bam mi' dhir koi'ñga'n tir.

¹⁹ Ba' pui' xi kai'chimik ba baidhim am gu Paablo mu ja'p na pai'r Areopago, mu ja'p nam pai' gammiji mi'm jumpa'ndat tu a'gada' gu tu' na jax jum buada' nai' ja'p. Mu ba' ji aichdhak yup titda am:

—Jich aagi'ñdha' ap jich jaduuñ nar tu'p tu'm da' dhi' nap jax ja'k kia'pix ya ja'p tu a'gim. ²⁰ Na gu' dhi' pui' nap ji'k jax tuch a'gi'ñ, aach cham pai' pui' tē kēeket, pui' kuch ba' tiix maachim na jax jir jum duukam.

²¹ Ba' dhi' dhi ja'tkam nam bhammi dir oi'ñka' Ateenas, gio gu jai' gui' nam mīk dir bhai'p oi'ñka', gammiji ja ko'raarda' nam jix kaim ka' gu jaroi' no' pu'ñi jax tu a'ga, gio ba'moo na ja ko'raarda' ip nam mi' dhir pui'p ba tu a'gada' no'm pu'ñi cham pai' jaroi' pui' kēeket.

²² Ba' gu Paablo dai nat jax jup kikbo mi' ja saagi'ñ gu mui' ja'tkam nam mi'p tu'ii' Areopago bhai' ji chu ja a'gi, jup ja tiitda:

—Dho gu' ea na pim ka xiñ kaaya'ñ jaaduñ na pim ya' oi'dha' Ateenas. Dho gu' aañ pui' jam nii'ñ dho na pim giilhim tu' ka'm ja niidhat ja daan gu jam didios tuk. ²³ Ba' maa'n kap na ñich ti tii mu ja'p na pim pai' jax chu daan ja bui gu jam didios tuk, bha tu ua'ñix bhaan gui' na pim mi' tu ja makgirxi'ñ, na ja'pnim kai'ch, "Gu Dios na cham jaroi' maat." Ba' dhi' dhi Dios na pim pui' cham maat na pim daan, aañi' dho jam aagi'ñdha' nar jaroi' dha'.

²⁴ 'Dho dhi' dhor di' gui' nat jup duu dhi oi'ñga'n gio na ji'k tu' ya ja'p jix chu jai'ch bhaan, gui' nax dhaam jir gē'kam gio ya ja'p dhi oi'ñga'n, ba' cham tu' ya ja'p pai' kio bhaan gu chichiop gui' na ja'tkam jup jir ja duiñ. ²⁵ Ni na cham tu' a'miram jum aa' na mu pai' palhbui'ñdha' gujaroi' gu tu' no' jax jix dhuñiim, na gu' dhi' pix jir di' nach maak gu ii'mda' biix ji'ma'n, pui' na jax gu jibih nach ki'n iibhi, gio biix aixim na tu'ch a'm jum aa'.

²⁶ 'Gio dai maa'n ip gu maa'nkam nat bhaan dir ja mui'dhalh mui' gu ja'tkam nam sap ba' biix kap nai' oi'ñka' na ji'x jir oi'ñga'n, gio ba' nat ja daax nam ji'x pix juugit duduaka' gio nam pai' jax oi'ñka', ²⁷ nam ba' ba gaaga' gu Dios na pa ja'k jup tu'ii', katti iam tu tattamidhat am pix tigia' am na pai'p tu'ii', sia ku gu' gu Dios tii cham tu' mīk jup tu'ii' aach jich bui biix ji'ma'n. ²⁸ Na gu' gu Dios buiñor jia nach ba' dudua, pui' ku ba'x bhaai' nach joñ, gio nach ba' ya ja'p jix jai'ch dhi oi'ñga'n

bhaan, ja'p na mit jax ja'k tu ua'nak ip gui' nam tu u'uanda' gu ya' kam aapi'm jam bui, na ja'pnim kai'ch: "Aach jir maamra'n gu Dios." ²⁹ Ba' no'ch jir maamra'n gu Dios, cha'ch puich aa'nda' na panaas gu Dios jir pu chu'm na jax gu ja'ppix didios jup duiñxim gux u'uam bapaiñum totbikdam, piام gui' na pu chu'm na gux chua baiñum totbikdam, piام gu ja'ppix jodaip duiñxim jax ña tu'm jup jix dhuñiim ka' diih gu maa'nkam. ³⁰ Dho gu' bijik gu Dios cham tu'p jum buixdhat dho ja bui gu ja'tkam, sia kum biix aixim pix tu jimda' nam jax ilhii'ñdha' diih, gu' xib pui' kai'ch ji nam sap biix kap mi' pui' ba jinia' gu ja'tkam na jax jix aa'. ³¹ Nat gu' ba tu dai jia gu Dios na pai' dhuuk ba ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam jax ja'k tu jimat biix ji'ma'n. Ba' dhi' bhaankam pui' tu duñia' gui' nat jaroi' pu bijik dir bhaan ti tii, ba' jan' nat pai' dhuuk dua'ñdhak gio mi' dhir jup bamii' koi'ñga'n tir, biix ja mattuda gu ja'tkam.

³² Ba' na mit pu'ñi kai na bhaan tu a'ga gu koi'ñga'n nam giop duduar, bhai' biix aixim ji ai'chux jamit. Jai' ba' siamrip kai'ch am:

—Moo chi jumai tanoolh jach ba' giop jum kaaya' gu dhi' pui' nap jax tu a'ga.

³³ Ba' gu Paablo mi' dhir pu jii ja bui gu ja'tkam. ³⁴ Ba' jai' dhit siamri pix chu'p jum duu mit na mit ba oi gu Paablo. Maadit jir di'gui' nam mi'r gē'gērkam ka' Areopago na pui' ti' Doniisio, gio ba' maa'n ja'ppix ubii mui'p xi jimchu' Damaaris tiigim, gio ba' jai' ji'kchi pup gu ja'tkam. Ba' dhi' biix ti ji'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam.

18

Gu Paablo na ba jinia' Koriinto ja'k

¹ Ba' gatuuk na bhammi dir xi oilhimik gu Paablo na pai'r gē' kiicham Ateenas ti tiigim, bhai' dhir gammiji ja'k jup bhii na pai' jumaip jir gē' kiicham ka' na pui' ti tii' Koriinto. ² Ba' na mi ja'p ka oiri gu Paablo, mi ja'p ba tii maa'n gu Israel kam maa'nkam na pui' ti' Akiila. Ba' dhi' dhi maa'nkam mu ja'k maaxir na pai' bhaan bipio' gu Ponto dibiir, ba' kia'pix pa'mu ja'p ai mit na pai'r Koriinto biima'n gu binga'n Prisiila. Bhammi dir ja'k jam jiim na pai'r

Rooma, gui' na bhaan bipio' gu Italia dibiir, na gu' gui' na bhai'r ge'kam ka' na pui' tii' Klaudio, bhai'dhir mai' ja aadi biix nam ji'k bha ja'p ka oi'ñkat gu Israel kam ja'tkam, pui' ku mit ba' mu ja'k ma oi'ñcham. Ba' gu Paablo ma ja paxiaram mu ja'p nam pai' oi'ñka'. ³ Ba' na gu' pu chu'm ka'm bhaan yup tu juanda' gu Paablo nam jax chu'm ka'm bhaan tu juanda' gui', nam yup tu buada' gu ge'gér jajannulh nam ja ga'rada' nam ja ba'kichdha' gu ja'tkam, ba' mi' pu bhai' ji chu jua gu Paablo ja biim. ⁴ Ba' na pai' dhuuk jum aajidha' na cham tum juanda', ba Jimia' gu Paablo mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. Ba' gammiji ba ji chu ja a'gidha' na tii' aa'nda' nam ba ti jii'ñdha' git buiñor guch Xoi'kam, gio gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam ba pui' ip.

⁵ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai gu Sielas gio gu Timoteo bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir, cham tu' ka tu jua gu Paablo, dai nat pix bhaan ji bam na gammiji tu ja a'gi'ñdha' gu Israel kam ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, na pui' ja titdada' na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam gui' na saak Dios pu'ñi bhai' ba jootsa'. ⁶ Gu' ji na gu' gui' ni ji'x kum ti jii'ñdha', dai na mit bhai' pix ji bhaak, gio na jax aa' kum pu titda na jax cham jir am. Ba' gu Paablo xixiixkak gu jajannulhi'ñ na sap ba' bhaan jix maati' ka' na mit cham kiigalh gu pui' na jax tii' pup tu ja a'gidhimik, yup ja titda ba':

—Dho gu' aapi'm dho ba' diilh bar jam kuiñcha ka' na jam tulhiiñchuda' gu Dios, aañ cham tu' kar jiñ kuiñcha ka', nañ gu' aañ ba jam aagi'ñ. Ba' xib dir ja'p ja'k dai gu jai' ja'tkam jañ pix ba tu ja a'gi'ñmira' nam cham jir Israel kam, na pim gu' aapi'm cham kaim.

⁷ Ba' daipu' nat pu'ñi xi ja tiidak gu Paablo, mi' dhir pu jii na pai' tum daanda', mu ja'k ba' pix ji ai buiñor maa'n gu maa'nkam na pui' tii' Tiisio Juusto, gui' na gammiji tu daanda' buiñor gu Dios gio na mi' dhir ja'p amuub kioka' biipgan mi' nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. ⁸ Ba' maadit gui' nam bhai'r ge'gérkam ka' nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam Krispo tiigim, ba ti jii'ñ buiñor guch

Xoi'kam ja biim gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim ka', gio ba' jai' gui' nam jir mi' kam Koriinto. Pui' mui'p ti jii'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam moo janoo' na mit jax kai gux bhai'm kai'chdham ñi'ook gio na mit pum bopko ip. ⁹ Ba' maa'nnim tukaa' ba kai gu Paablo nat bhai' ba ñio guch Xoi'kam jix dhaam dir, yup titda:

—Cha'p toodon ka' Paablo. Aap moo xi chu ja a'gi'ñchu'nda' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, xi oidhidha' ap moo, ¹⁰ nañ gu' aañ jum a'm ti niidhim jia. Ba' cham ji'xkat jaroi' jax jum dooda', sia ku tii xim mu'aam, ja'p dho ji nañ gu' aañ mui' ya' ka ja bia' gu ja'tkam ya' dhi ge'kiicham nam ka ti jii'ñdha' aañ jiñ bui.

¹¹ Ba' mi' pup oiri ip gu Paablo na pai'r Koriinto, maa'n oi'dha' dho moo daman taak mi' juruuñ, tu ja a'gi'ñdha' ba' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios.

¹² Gu' ji na gu' janoo' na pai' dhuuk jup bar ge'kam ka' gu Galion biix kap na ji'x bhaan bipio' gu Akaaya dibiir, maap xim daagik jamit gu Israel kam ja'tkam ba daa gu Paablo, pu bhiik jamit dho gu' mu na pai' daaka' gu ge'kam. ¹³ Ba' mu ji aichdhak bhai' ji iattulh jamit, yup kai'ch am:

—Aach ya'bai'ñchu' dhi maa'nkam na ya ja'p oirit pui' ja titda gu ja'tkam nam sap buiñor tu daanda' gu Dios na jax ja'k cham jir am nach pui' ja'k tu daanda' aach, na gu' maakam tu aagix aach jich bui.

¹⁴ Ba' kia'pix mui' bax chu a'gam kat gu Paablo, gu'ji nat gu' mui'p ba ñio gu Galion, yup ja titda gu Israel kam ja'tkam:

—Aa gu' dhi' matgim na pim tu' a'gañ jaaduñ, gu' dhi' gu tu' ji no't jax dhuu no' giilhim jir jix buam jum duukam piäm no't jaroi' mua nañ ba' dho gi cham jax ji chi'ji jam kaaya' git ji na pim jax kai'chdha' aapi'm na pim jir Israel kam ja'tkam. ¹⁵ Gu' ji na gu' gu tu' ñi'ook ki'n pix nam jax tu a'ga gu ja'tkam, gio na jax ja'k pui' tu aagix aapi'm jam bui na pim tu jimda', gu' dhi' aañ cham maat ji, diilh japid mu pui' xi dhui na pim jax ilhii'ñdha'.

¹⁶ Ba' pui' xi ja tiidak mi' dhir gammiji xi joot. ¹⁷ Ba' gui' palhiip gama ja'k na mit ji bhi, bhai' ji o'bhai mit gu Soostenes gui' na mi'r ge'kam ka' nam pai' tu daanda',

daagik jamit gibii mik. Ba' gu Galion cham tu'p jum buixi'ñ sia ku mi ja'p jax chum bua.

Gu Paablo na gio ja'k jup ba gixa' Antiokiya ja'k, mi' dhir ba' giop ba Jimia' na tu a'gara' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba' dhi' ki'n bar baikim ka'

¹⁸ Ba' mui' tanoolh mi' kapup xi juruuñ gu Paablo na pai'r Korinto. Gatuuk ba' mi' dhir ba jii ja biim gu Prisila gio gu Akiila, dai na mit jax ja tabuimgi gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam. Pu jii mit ba' mu ja'k na pai' bhaan bipio' gu Siiria dibiir, dai na mit jax bha tii'tis bhaan gu gø' kanuub. Ba' biipi' dir nat chakui bha tis gu Paablo bhaan gu gø' kanuub, soosnapan xi jiikak gu kuupa'n na ba' bhaan jix maat'i ka' nat ba tu kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu dai biipi' dir na pu tu duñia'. ¹⁹ Ba' na mit pai' dhuuk bhammi dir ba ai Eepeso, bhai' pix juugit oi mit gu Paablo gu Prisila gio gu Akiila. Ba' ma jii gu Paablo mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' mu ji øek bhai' ji chu ja a'gi biix nam ji'k mi'm jumpa'nda'. ²⁰ Ba' gui' tii soi' ba titda am na sap ji'k tanoolh pup mi' ka xi juruuñdhai ja bui, gu' ji na gu' cham jup aa'.

²¹ Dai nat ba jii jup xi ja tii'dak:

—Gioñ ya ja'p jup ba jam paxiaraidha' jia no' moox aa'nda' git gu Dios.

Ba' daipu' xi ja tii'dak bhai' dhir pu jii Eepeso, dai nat jax bha tis bhaan gu gø' kanuub. ²² Ba' nat pai' dhuuk mummi ba ai Sesareeya, mi' dhir jup ma jii bhammi ja'k Jerusaleen nat ba ja paxiaram gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' na bhammi xi oilhimik, bhai' dhir mu ja'k jup bhii na pai'r Antiokiya. ²³ Ba' mummi dir Antiokiya ji'kchi jurni'ñ ki'n mi' dhir giop ma jii gu Paablo bhammi dir ja'p na pai' bhaan bipio' gu Galaasia dibiir gio ba' gui' na bhaan jup bipio' gu Priijia dibiir na ja guguuxdhim gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, na pui' ja titdaim nam sap gammiji ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam.

Gu Apoolos na Eepeso ji oirit ba tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook

²⁴ Ba' jan' bhammi dir ja'k jup ba ai na pai'r Eepeso maa'n gu Israel kam maa'nkam na pui' tii' Apoolos na mu ja'k

kiokat Alijandriya. Ba' dhi' dhi maa'nkam joidham jix bhai' xi buada' na pai' dhuuk xi chu a'gada', gio nax bhai'x mat ka' mi' na mit pai' tu ua'nak gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios. ²⁵ Na mit gu'x bhai' tu mamtuxdhak na jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' guch Gi'kora', pui' ku ba' joidham jix bhai' xi buada' na pai' dhuuk xi chu a'gada' na jax jir tu'm kam gu Jesuus, sia ku gu' daipu' kax mat ka' na jax jir jum duukam ka' na tu bopkonaimik gu Juan. ²⁶ Ba' bhai' ji chu a'ga gu Apoolos gux bhai'm kai'chdham ñi'ook mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. Ba' na mit pai' dhuuk ba kai gu Prisiila gio gu Akiila, mu ja'p jamit dilhkob xi baidhak jix bhai' xi aagi'ñ na jax pik ja'k jir silhkam gu pui' na jax tu a'ga bhaankam gu Dios. ²⁷ Ba' na pai' dhuuk bhai' dhir bar jimdama' gu Apoolos bhammi dir ja'k na pai' pui' ti tii' Akaaya, jix io'm xi guguux jamit gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, gio ba' maa'n u'uan jamit mui'p xi maa na sap ja makia' gu bhammi dir kam gui' nam pui'p ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' gu u'uan pui' m kai'chim nam sap pix jix bhai' tiida' gu Apoolos na pai' dhuuk bhammi dir ba aaya' ja bui. Ba' nat pai' dhuuk bhammi dir ba ai na pai'r Akaaya, jix io'm bhai' jim guguux jamit gui' nat ji'k pu biipi' dir ja a'm ba ti tii' gu Dios nam ti ji'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, ²⁸ na gu' gu Apoolos bhai' pui' xi ja titda gu Israel kam ja'tkam ja kaixdhat biix gu ja'tkam na sap cham tu'r pui' nam jax ja'k ilhii'ñ. Ba' cham bhaai' nam jax tiida', na gu' maaxik jir pui' na jax ja titda. Ba' bhaan tu ja a'gi'ñdha' mi' na mit pai' tu ua'nak gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios na pui' ja titdada' na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam gui' na saak Dios pu'ñi bha jootsa' gatuuk.

19

Gu Paablo na Eepeso ja'k ba aaya'

¹ Ba' na bhammi dir ja'k ka oiri gu Apoolos na pai' pui' ti tii' Korinto, gu Paablo biix jukgam ji bhiik bhammi dir ja'k jup ba ai na pai'r Eepeso. Ba' bhai' ba ja tii ji'kchi gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, ² ba' ja'pni bhai' ba ja tikka:

—¿Aapi'm jam a'm jum tajaa aa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na pimit pai' dhuuk ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Aach pu cham maat jia nar tu'p tu'm da' gu tu'x Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', nach gu' cham pai' jaroi' pu chu'm kę̄eket na pu'ñi ja'k tuch a'gi'ñ.

³ Ba' gu Paablo xi ja tikka na mit sap jax ja'k jum bopko, yup ja titda:

—¿Gu' jax ja'k japimit gim bopkoñ jaaduñ?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho pui' na jax ja'k tu bopkonaimik gu Juan.

⁴ Ba'p ja titda gu Paablo:

—Dho gu' gu Juan ja bopkonaimik dho gui' nam ji'k jix aa'nda' nam mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa' gu Dios, ku gu' pui' xi ja titdat ji nam sap ti ji'ñdha' buiñor gui' na jaroi' gatuuk bha jimda', na dhi' aagit yup kai'chdha' gu Jesuus.

⁵ Ba' gui' na mit pui' ji' ji kę̄ek gu Paablo na pu'ñi tu ja a'gi'ñ, giop mam bopko mit buiñor gu Gę̄'kam Jesuus. ⁶ Ba' nat pai' dhuuk bhai' xi ja daa gu Paablo, pu ja a'm jum tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', ba' jai' ñiiñio'k ki'n bhai' ji chu a'ga mit. Mi' dhır ba' dai nam ba tu a'ga bhaankamu'n gu Dios, na gu' pui' ja'k ja jujurtu'n. ⁷ Ba' dhi' biix nat ji'k ja a'm jum tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', aix am mambhiix daman gook gu chichio'ñ.

⁸ Mi' ba' pu oirida' gu Paablo, baik masaa'n dho moo mi' juruuñ. Ba' gammiji ba ji Jimia' mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam na pai' dhuuk jum a'jida' na cham tum juanda', ba' gammiji ba ji chu ja a'gidha' gu ja'tkam cham ji choo'nnit na pui' ja titdada' nam sap ba ti ji'ñdha' buiñor guch Xoi'kam na sap ba' pu'ñi ja'k gammiji ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios. ⁹ Gu' ji na gu' jai' ni ji'x kum cham ti jiigi'ñdha' gu dhi' pui', dai na mit bhai' pix giilhim ji ai'chux guch Xoi'kam gui' na ja'p ji buusan na jax gu xibkam gu boi, na jax aa' kum pu kai'ch na jax cham jir am ja kaixdhat gu mui' ja'tkam nam mi'p tu'ii'. Ba' gu Paablo mi' dhır ba jii ja bui xi ja baidhak dai gui' nam ji'k ti

jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' maa'n kap xim taiñbuidhak gu ba'aak mi' na pai' tu ja mamtuxi'ñdha' gu ja'tkam maa'n gu maa'nkam na pui' tii' Tiraano, mi' ba' pu tu ja mamtuxi'ñdha' gammiji, dai na ji'x juugit pix gu tanoolh. ¹⁰ Gook oidha' juugit ba' tu ja mamtuxdhak, ba' biix yup kai mit gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Gi'kora' gui' nam bha ja'p oi'ñka' na ji'x juugit bhaan bipio' gu Aasia dibiir, pui' na jax gu Israel kam ja'tkam gio gui' nam cham jir Israel kam. ¹¹ Ba' joidham jix kii'p jum duukam jix bhai' xi chu buada' gu Paablo, na gu' palhbui'ñdha' gu Dios, na gu' bhaan ti niidhidha'. ¹² Sia ji gu' gu papñios ga'n gu Paablo gam jajannulhi'ñ nam ja u'tiki'ñdhat ja a'm xi ja da'ñxi'ñ gux kako'kkam, pu duduar am. Ba' jai' na ja a'm yup tui'ñgit gu cham kikii' i'ii'mda', pu biix ja a'm dir bubua mit.

¹³ Ba' jai' ji'kchi gu Israel kam ja'tkam bha ja'p yup oipoda' am nam pui' mai'p ja joootosda' gu cham kikii' i'ii'mda' na ja a'm yup tui'ñgida' gu ja'tkam. Ba' tii ilhdhat am nam bhaankam gu Jesuus mai' xi ja jootsa' git gu cham kikii' i'ii'mda' na bhaan yup tui'dhi' maa'n gu maa'nkam. Ba' bhai' ji ja ñiok jamit, yup ja titda am:

—Aach ya' pu jam titda bhaankamu'n gu Jesuus, gui' na jaroi' Paablo bhaankam tu a'ga, na pim mu ja'k bubuakia' bhai' dhır bhaan dhi maa'nkam!

¹⁴ Ba' dhi' pu'ñi ja'k ja titdadat mai' ja joootosda' am gu cham kikii' i'ii'mda' gu xijum gook maamra'n maa'n gu Israel kam maa'nkam na pui' tii' Esseeba, gui' nar ja gę̄'kam tuk ka' gui' nam ja a'mkam tu daanda' gu ja'tkam mu ja'p na pai' tum daanda'. ¹⁵ Gu' ji na gu' maa'n nim nam mi' pui' ka titdatu' gu maa'nkam na bhaan yup tui'dhi' gu cham kii' i'ii'mda', jotmoda' mui' ji ñio, yup kai'ch:

—Jix maat iñ dho gu Jesuus, gio gu Paablo pui'ñ yup jix maat nar jaroi' dha'. ¿Gu' aapi'm jir jaroo da' ku pim ba' bha ja'k puñ chitda?

¹⁶ Ba' daipu' xi chi'ii, pu mui' Jimiñ gu maa'nkam na bhaan yup tui'dhi' gu cham kii' i'ii'mda'. Mi ja'p dho gu' nai' ji ja gibiiimi na ji'x jix oo', pu biix dho gu' tu ja saasxi-chulh gu ja jajannulh. Pui'x dha'npak

jamit p̄ix ba jiboi'ññor giox kako'ktulhdhix kam. ¹⁷ Ba' na mit pui' ba ti kai gu Israel kam ja'tkam gui' nam mi oi'ñka' Eepeso, giilhim jix chooto'n jamit, gio gui' nam cham jir Israel kam ba pui' ip. Ba' mui' kap p̄ix ja'x pui' tum a'gada' bhaankam gu Ge'kam Jesuus.

¹⁸ Ba' jai' mui' gu ja'tkam gui' na mit ji'k ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam mi aaqidhat ja kaichdhat gu ja'tkam pui' ba titdada' am gu Paablo nam sap cham ka aa' nam pui' ja'k tu jimda' nam jix buam tu buimik biipi' dir. ¹⁹ Ba' jai' mui' gui' na mit bam mampuxdhak gu jiboiñ mi ja aichdhak ba ja mii'ñ jamit gu ja u'uan ja nii'ñchudat gu mui' ja'tkam, gui' na mit bhaan mi' ba tum mampuxdhak gu jiboiñ. Ba' nam xi chu ja'kilhi'ñ nat ji'k ka'm mi' ba ti mii' gu u'uan, jup jum duu gook oo'm daman mambhiix miil gu bapaiñum tuumiñ jix chooto totbikdam. ²⁰ Ba' dhi' pu'ñi mui' kap p̄ix ja'x pui' tum a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Gi'kora', gio ba' na biix aixim jix kii'p jum duukam jup tum buada' na ba' bhaan jix maati' ka' nar ge'kam.

²¹ Ba' gatuuk pui' ba kai'ch gu Paablo na sap giop paxiarmira' bhammi dir ja'p na pai' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir, bhai' dhir sap ba' mu ja'k jup bhiiya' na pai' bhaan jup bipio' gu Akaaya dibiir. Mi' dhir sap ba' bhammi ja'k jup bhiiya' Jerusaleen, gio ba' moop kai'ch ip na sap bhammi na xi eeji Jerusaleen bhai' dhir Rooma ja'k jup bhiiya'. ²² Ba' jai' biipi' gook mui' ba pup xi ja joot gui' nam oi'ñchu'nda' nam palhbuidhidha' tu' na pix ki'n, nam sap biipi' bhammi dir ja'p ba' oipoda' na pai' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir. Ba' dhi' nat jaroi' mu ja joot, maa'n jir Timoteo, maa'n ba'r Erasto ip. Diilh ba' bhammi dir pup oiri gu Paablo na pai' bhaan bipio' gu Aasia dibiir, ji'kchi tanoolh bhai' xi juruuñ nat ba' moo ba jii.

Nam ba bhaaku' gu Eepeso oi'ñkam

²³ Ba' janoo' bhai'p ji bhaak jamit gu ja'tkam gui' nam bhai' oi'ñka' Eepeso na mit bhaan ji chu a'gak guch Xoi'kam, ²⁴ nat gu' maakam ja iatgi maa'n gu maa'nkam na pui' tii' Demetrio. Na gu' dhi' dhi maa'nkam jup tu buada' gu i'lhich didios

jix a'bhar totbikdam pu chuutu'm na jax gu ge' ubii dios tugi'ñ na pui' tii' Artemiisa, gio nam pu'ñi chichiop kir jup tuuttuda' gu i'lhich didios. Ba' gui' nam ji'k palhbui'ñdha' nam jup tu buada', jix dha'ram ja namki'ñdha'. ²⁵ Ba' maa'nnim biix dhi' ji' nam ji'k palhbui'ñdha', gio gu jai' nam pu chu'm ka'm jup tu juanda', ba ja bai nam mi'p tui'ka' buiñor. Ba' na mit pai' dhuuk biix mi' ba ai, jup ja titda:

—Aapi'm jiñ jaaduñ, na pim jax bax maat bo jia na joidham jir am dhi' nach tu' bhaan tu juan. ²⁶ Gu' ji na gu' buam p̄ix ba tum bua na pim jax ba ti nii'ñ, gio na buam p̄ix ba tum kai'ch na pim jax ba te ke'f, na pui' kai'ch gui' na saak jir Paablo nam sap cham tu'r didios gui' nam pu'ñi ja'tkam jup ja bua gu didios. Ba' mui' ja'tkam ba ja iatgi pu'ñi ji ja titdaimik, gio gu' biix kap ip na ji'x bhaan bipio' gu Aasia dibiir, cham tu' dai ya' na pai'r Eepeso. ²⁷ Ba' dhi' pui' aañ jiñ bui cham jir am, nam gu' cham ka ja ninii'ñdha' gu ja'tkam dhi' nach tu' bhaan tu juan, gio gu chiop mi' na pai' kii'k guch ñaan Artemiisa, pui' dho cham jup ka ninii'ñdha' am, nam gu' cham ge'kam ka ilhii'ñdha'. Ba' cham ya' ka tu daanda' am gui' nam ya' buiñor tu daan biix kap dir na ji'x juugit bhaan bipio' gu Aasia dibiir, gio ba' nai' ja'p biix kap dir na ji'x jir oi'ñga'n.

²⁸ Ba' na mit pu'ñi kai gui' na mi' pui' ja titda, giilhim bhaakuk p̄ix jiiñak gii mit, jup kai'ch am:

—Gu' dhi'r ge'kam ji dhich ñaan Artemiisa nar jich dios tuk biix nach ji'k jir ya' kam dhi Eepeso!

²⁹ Ba' mi' cham bhai' nam jax kam duñia' gu ja'tkam nam ji'k mi oi'ñka' na ji'x jir ge' kiicham, nam gu' cham ka maat na jax pik ja'k jir silhkam. Ba' ba daa mit gu Gaayo gio gu Aristaarko, gui' nam maap jiim gu Paablo, nam jir bhammi dir ja'k kam na bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir. Ja tii'biopak jamit gamai' pix tu' ja dooda na mit ba ja baidhak mu ja'k na pai' mi' pu tum a'gada'. ³⁰ Ba' gu Paablo mui' tii' jimdam nax chu ja a'gi'ñmiram gu ja'tkam gui' nam jix bhaak, gu' ji nam gu' cham aa' gui' nam ti jii'gl'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ³¹ Gio ba' jai' nam ampik mi'p ka oipo

gu bhabhai' kai'chdham tugi'ñ gu Paablo mui'p ba tu joot jamit nam sap pu tiida' na cham mu ja'k jimda'. Ba' dhi' bhammi dir ja'k jiim am ja bui gui' nam biix kap jir ge'gerkam ka' na ji'x bhaan bipio' gu Aasia dibiir. ³² Ba' gu ja'tkam pix jiiñak biit am mi' ji jumpaxich na pai' tum a'gada'. Jai' maakam jup kai'ch am gio jai' maakam ip, nam gu' jai' mui' cham maat na mit jax kai'ñkam mi' jim jumpadak giilhim ba kai'ch gui' nam mi'x bhaak. ³³ Ba' jai' dhit gui' nam jix maat na jax jir jum duukam, ba aagi'ñ am gu Aljaanru. Ba' gu Israel kam ja'tkam mui' ji fiu'yasa mit mu ja'k nam pai'x bhaak gu ja'tkam, mi ja'p jamit ba' xi kii biipi' dir ja'k na sap ja a'mkam nokia' nam cham ja juanda'. Ba' gu Aljaanru nobii'ñ ki'n ja'p xi ja dueñ gui' nam mi' giilhim jix bhaak nam sap alhio ka xi kaaya' na jax tu ja a'gidha!. ³⁴ Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk ba maat na pui'p jir Israel kam maa'nkam, gio pix jiiñak jup gii mit. Miikim pa' moo nam mi' pu jiiñak, jup kai'ch am:

—¡Gu' dhi'r ge'kam ji dhich ñaan Artemisa nar jich dios tuk biix nach ji'k jir ya' kam dhi Eepeso!

³⁵ Ba' gu ge'kam gui' na tu u'uanda' gu mi' dhi ge' kiicham siamri dakoo ma ja soo'mchulh nam cham ñiokda' gui' nam mi' giilhim jix bhaak, jup ja titda ba':

—Jiñ jaaduñ na pim jir ya' kam dhi Eepeso, jax dhui nam moo biix jix maat gu ja'tkam nach aach ya' umua'ñdhix nach ji'k jir ya' kam dhi ge' kiicham nach nuuka'nda' dhi chiop mi' na pai' kikk guch ñaan Artemisa, na dhi'r di' gu jodaip dueñxim nat jix dhaam dir ya gii. ³⁶ Ba' cham ji'xkat jaroi' jax dhooda', na gu'x bhai' nuukdhix. Ba' aañ pu jam titda na pim cham ñiokda', cha'pim ja'p pix pu tu buada' na pim jax ilhii'ñdhä!. ³⁷ Na gu' dhi ja'tkam na pimit ya' ja aich, cham pai' buam tu bua am jia mi' nach pai' tu chiopi', ni kum cham pai' giilhim jup a'ga guch dios tuk na jax cham jir am. ³⁸ No' gu' dhi Demetrio tu'x a'gam gu jaroi' buiñor gio dhi jai' nam maap tu juan, dho mi'ñi dho daraa am gu ge'gerkam gui' nam jaroi' ti silhka'n, nam ja bui pui' xi chi'ya' gu tu'

nam pui' ki'n jix bhaak, na ba'x maati' ka' na jaroi' silhkam tu a'gada'. ³⁹ Piam no'm gu' maakam jup jix chu a'gam, dhox bhai' pix jam dhop xi chu a'gai jia pai' na silhkam tu'm a'gada', cham tu' pai' na ja'p pix tum a'ga. ⁴⁰ Na gu' dhi' pui' na pim jax ja'k tu bua gu xib, dhi' cham jir am ji, na gu' cham bhaai'n ka' nach jax ja tiida' gux io'm ge'gerkam no' mit jax dhuuk maatik bhai' jich chikka gu dhi' pui' na pim jax kai'ñkam pui' tu bua. Dho gu' pui' dhoch chiida' am na aach jir jich kuiñcha ka' na chich diihl jix buam ji chu doodak gu tu' na cham jir am.

⁴¹ Ba' daipu' xi ja tiidak ba ja joot nam ba Jimia' mi' dhir.

20

Gu Paablo na ba Jimia' Masedoonia ja'k, mi' dhir ba' Greesia ja'k jup bhiiya'

¹ Ba' nat pai' dhuuk ampix ji chu juu nam tii pup mi' xix bhaakut gu ja'tkam, ba ja bai gu Paablo gui' nam ti jiigil'ñdhä' buiñor guch Xoi'kam. Xi ja guguuxdhak ba', xi ja ñio'kdhak ba jii bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir.

² Ba' biix kap ai na ji'k kap bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir, ja guguuxdhidha' soi' ja titdaidhat gui' nam ti jiigil'ñdhä' buiñor guch Xoi'kam. Gatuuk ba' bhai' dhir mu ja'k jup bhi na pai'r Greesia. ³ Baik masaa'n ba' mu ja'k jup juruuñ, mi' dhir ba'p bar jidam kat bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Siiria dibiir. Alhi'ch pix ba aagit na moo bhai' ba tisidia' git bhaan gu ge' kanuub, gu' ji nat gu' pui'p ba ti kai nam o'bhagi'ñ gu Israel kam ja'tkam gu bhammi dir kam. Ba' pui' ja'k giisik gio pui' gamai' bhi biix dibiir ta'm, gio bhai'p buusnicu' na pai' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir. ⁴ Ba' jai'p ma oi mit gui' nam ti jiigil'ñdhä' buiñor guch Xoi'kam, moo gu Soopatir gu Bereeya kam maraa'n gu Piilo, gio ba' gu Aristaarko ip, gio ba' moo gu Segundo ip gu Tesaloonika kam, gio ba' gu Gaayo ip gu Derbe kam, gio ba' moo gu Timoteo ip. Gio ba' moo gu Tiikiko ip, gio ba' moo gu Troopimo ip, ba' dhi gook jir bhammi dir ja'k kam am na pai' bhaan bipio' gu Aasia dibiir. ⁵ Ba' biix dhi' ji' dhich jaaduñ biipi' gamai' xi jii mit, bhammi dir

jam ba'bach ñiira na pai'r Troas. ⁶ Ba'aach gatuuk nat pai'dhuuk xi buus gu piasta jano' na pai'dhuuk jum kua'da' gu paan gakdhi'ñchix kam na cham binka' gui' na ki'n jappukar, mi' dhir gamai'p ji jii chich na pai'r Piliipos bhaan gu ge' kanuub. Bhammi dir jachich ba' ba ai jix chamaam tanoolh ki'n nam pai'oipo gu jai' na mit biipi' mu jii. Bhai' chich ba' juruuñ xijum gook tanoolh.

Gu Paablo na ba ja paxiarmira' gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam gu Troas oi'ñkam

⁷ Ba' nat kia'pix mui' ba jim bhii gu simaan, maap bach jumaap jachich nach ba tu jugia' gu paan ta'tak xich jaixdhai, ba' bhai' ji chu ja a'gi gu Paablo gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' na gu' buimgidhak bar jimdama ka', mui' pu xi chu ja a'gi'ñchu' iraab tukaa' juugit. ⁸ Ba' mi' ba'k chir nach pai'p tu'ii', jir te'kob, gio na mui' mimiichdhix gui' na ki'n jix chu maax. ⁹ Ba' moo maa'n bha ja'p yup daa gu biapma' na pai'dhir mu ja'p jix chu maax mi' dhir ba'k chir, Eutiko tiigim. Ba' bhai' pui' ma koi na jax ka daa, na gu' pix cham jum tiimuiim na tu a'ga gu Paablo. Ba' ja'xpix bhai' dhir ma ji gii, mijimm'i ji dhuu bipta'n. Ba' na mit tiitmigik tii xi bamii', attiiro muukix, pu cham ji'x joii. ¹⁰ Ba' gu Paablo timnik daam dir xi bo'ik mi' xi koom gu biapma', yup ja titda ba' gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam:

—Cha'pim totdon ka'. Dua ji matgim dhi biapma'.

¹¹ Mi' dhir ba' gio mui'p ji chis gu Paablo bhammi ja'k daam dir, gio aach biix. Mi' dhir ba'dai nat ta'tak bach jaix gu paan, ma tu juu chich dho gu'. Gatuuk ba' gio bhai'p ji chu a'ga biix chukaa', nai' pu ji xia'. Mi' dhir ba' dai nat ba jii. ¹² Gio gu biapma' jix ki' mi' dhir yup ba baidhak jamit. Ba' giilhim joidham jix bhai'm taat am na mit pui'ji' tii nat cham muu gu biapma', sia kut te'kob dir ji gii.

Gu Paablo na ba jinia' mi' dhir Troas mu ja'k na pai' pui' ti tii' Mileeto

¹³ Ba' aach biipi' gamai' xi jii bhaan gu ge' kanuub, mij'i dir ja'p biix gakoolh jachich bhii biix suudai' dhaam. Bhammi

dir jachich ba' ba ai na pai' jumaip jir ge' kiicham ka' ju'ñdharan gu ge' suudai' na pui' ti tii' Aaso. Dai gu Paablo ba' cham jich oi, na gu' pui'x aa' na silh bhiiya' biix dibiir ta'm. ¹⁴ Ba' na chich pai'dhuuk maap bach ñaanam mi' na pai'r Aaso, mi' dhir maap ba jii chich, dai na chich jax bha tiits bhaan gu ge' kanuub, gamai' pu bhii chich biix suudai' dhaam. Bhammi dir jachich ba' ba ai na pai' ilhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Mitileene. ¹⁵ Mi' dhir ba' gio gamai'p ji jii chich gu biix suudai' dhaam bhaan gu ge' kanuub. Na bar buimgidhak namm'i chich ba bubua amuub mi' dhir ja'p na pai' pui' ti tii' Kiiyo. Gu jumai buimgidhak ba' nammip ba ai chich na pai' jumai ilhi'ch yup jir dibiir na pui' ti tii' Saamos. Mi' dhir ba' na chich gio gamai'p ji jii, bhammi dir ja'k yup ba ai chich na pai' pui' ti tii' Mileeto. ¹⁶ Ba' dhi' pu'ñi ja'k jich dhuu chich, na gu' cham aa' na mik bha ja'p oilhidha' gu Paablo na pai' bhaan bipio' gu Aasia dibiir. Pui' ba' cham xi paxiarmirak mu Eepeso ja bui gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, na gu' joottom jix aimtu' bhammi Jerusaleen, na gu' bhammi ja'k jix buusaidham gu piasta bhaan Pentekostees ta'm.

Gu Paablo na ba tu ja a'gidha' gui' nam ja guguuxi'ñdha' gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam gu Eepeso kam

¹⁷ Ba' nach pui bhammi dir ka oipo Mileeto, ba tu ja joochxi gu Paablo gui' nam ja guguuxi'ñdha' gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam gu Eepeso kam. ¹⁸ Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai, bhai' ji chu ja a'gi, yup ja titda:

—Dho gu' na pim jax bax maat jiañ jaaduñ na ñich jax ja'k tu jii aapi'm jam bui, sia gu pu jano' dir na ñich pai' dhuuk ya ja'p ai na pai' bhaan bipio' dhi Aasia dibiir, ¹⁹ nañ gammiji tu jam a'gi'ñdha' bo bhaankam gu Dios soi'ñ ilhdhat biix jiñ jur ki'n, gam nañ xi suakit na mit gu' giilhim bhai' ji bhaak jiñ bui gu Israel kam ja'tkam, nam tii ilhdhat nam puñ dhooda' git nam jax tii ilhdhat. ²⁰ Ku gu' cham tu' ji na ñich moo dhi' ki'n cham yup ka tu jam a'gidham, gu' ja'pji nañ mui' xi chu jam a'gi'ñchu' ji mi ja'p maaxik ja kaixdhat gu ja'tkam, gio mu ja'p jam kiikia'am ba pui' ip, gu pui'

na pim jax ja'k jum guguuxdhai mi' pui' jiimda' na ba'x bhai' tu jam jimda' gammiji.
21 Pui' na jax gu Israel kam ja'tkam, sia gui' nam cham jir Israel kam jañ pui' ja titdada' nam mi' pui' ba Jimia' na jax jix aa' gu Dios, gio nam ba ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam gui' nar Ge'kam na Jesuus tii'.
22 Ba' gu xib, Jerusaleen ja'k bhiichu' iñ, na gu' pui' ja'k jiñ jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'. Dai ji nañ gu' cham maat na tu'ñ dhuñia' bhammi,
23 na gu' nañ ji'k kap oilhidha' gu ge'gér kikcham, pui' ja'k jiñ jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' na sap kam aajim nam pai' dhuuk jiñ dhaagii kañ kuupa' gio nam biix aixim jiñ chulhiiñchuda'.
24 Ku gu' dhi' cham jax bua ji sia mit puñ dhooda, gu' aañ nañ jix aa' ji nañ jix bhai'ñ chaatit mi' pui' duiñchu'nda' nañ ji'x juugit duaka' gu pui' nat jax ja'k kai'ñkam jiñ a'm ti tii guch Xoi'kam, nañ pu'ñi nai' tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na jax joidham jix chu joi'gi'n.

25 'Ba' pu xib dir bax maat iñ na cham jaroi' maadit kañ chigia' aapi'm na ñich ji'k ba tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga na jax ja'k jir ge'kam gu Dios.
26 Ba' aañ cham tu' kar jiñ kuiñcha ka' sia kut jaroi' cham mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios,
27 na ñich gu' aañ biix pui' ba tu jam a'gi na jax ja'k jix aa' na pim tui'ñgit mi' pui' jiimda', ni ji'x kuñ cham iam xix ixchu.
28 Ba' xib dir ja'p ja'k jam a'm jum aa' na pim mi' pui' xi jiimdat nañ jax ba tu jam a'gi'ñ na pim jix bhai'xi ja guguuxdhai' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, nat gu' pu kai'ñkam jam a'm bam tajaa jia gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'. Ba' ja'p ji buusanda' pim na jax gu bipia'dam, na pim gu' ja guguuxi'ñdha' gui' na pim maap tu daan buiñor gu Dios nam ba' cham maakam pix ba jujurika', nat gu' ba ja saba'lh gu i'ra'n ki'n guch Xoi'kam nat jum jaax.
29 Ba' aañ pu ba jam aagi'ñ nam gatuuk ka jai'chdhilhia' gui' nam ja'p ji bubuakia' na jax gu sisii' gux bhaa'mnagim nam jix ja ji'dilhkadam ka' gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam.
30 Sia dho aapi'm na pim ji'k ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam jam bui dhir jai'chdhilhia'

am gui' nam bhai' ji ja iatgidha' gu jai' nam pui'p ti jiigi'ñdha', nam jax dhuix aa'nda' pix nam ji'k jup xi ja kaichgida'.
31 Moo pim siamri xi chi'ñchukat na ñich jax ja'k jam aa'ñdhak biix ji'ma'n jano' na ñich pai' dhuuk baik oidha' jam bui juruuñdhak nañ tu jam a'gidhimik nabap tanoolh gio nabap tukaa', siañ jax xi suakit.

32 'Ba' gu Dios pix jam a'm ti nii'ñdha'ñ jaaduñ na pim moo mi' pui' xi jiimdat na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga na jax ja'k joidham jix chu joi'gi'n. Na gu' gui'x ai'chu'n jia na pu tu duñia' na mui' xi jam kaapakada' gu jam i'ii'mda' bhaan na pim ba' gammiji mi' pui' jiimda' na jax jix aa', na ba' pui'p jam makia' gui' nat tu' ba ja iimchuda gui' nat ji'k ja a'm ba ti tii'.
33 Ba' ja'pniñ ja'k jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ na ñich cham jaroi' taanik gu tu' nañ a'm jum aa', nich chu' tuumiñ ni gu jajannulh nañ ja ti'ya'.
34 Gu' ja'pji na ñich diihl jiñ ñoonob ki'n tu juanak tu saba'lh gu tu' nañ a'm jum aagaidha', na pim jax bax maat, sia gui' nam ji'k jiñ biim jiimda' ba pui' ip.
35 Gio aapi'm jañ biix pui'p tu jam a'gi'ñdha' na pim pu'ñi tu juanda' gio na pim siamri xi ja maakidhat gui' nam cham bia'ka' nam tu' ki'n tu saba'da', pui' pim xim aagit nat piñ jax ti'lik gu Ge'kam jich Xoi'kam na saak jix io'm jix abhaaruij no'ñ pu'ñi tu' nañ pix ja maakim gu ja'tkam, cham pui' na jax no'm ja'kbui' kat tuñ maak.

36 Ba' daipu' nat pu'ñi xi ja tiidak gu Paablo, mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok ma tu daani ja biim gui' nam ji'k mi' pu'ñi tu ja a'gi'ñ.
37 Mi' dhir ba' biix mui' ji ai mit gu Paablo xi suañidhat gio na mit xi koomkik,
38 na mit gu'x buam jim ilh na pui' ja titda nam cham pai' ka tigia'. Mi' dhir ba' na chich pai' dhuuk ba jii, jai' biix dappaam jup mach oi mit mummi juugit nam pai' gu'ngukda' gu ge'gér kaknub.

21

Gu Paablo na ba Jimia' bhammi ja'k Jerusaleen

1 Ba' na chich jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p se' suudai' jugii'ñ, pu silh bhi chich bhammi dir ja'k na pai' pui'

tí tii! Kos. Kabuimuk ba' bhai' dhir mu ja'k jup bhii chich na pai' pui' tí tii! Roodas, mi' dhir ba' mu ja'k jup bhii chich na pai' pui' tí tii! Paatara. ² Ba' mi' Paatara ba tii chich na maa'n kia'pix mi' dhir bar jimdam gu gę' kanuub na mi ja'p se' suudai' jugii'ñ na silh jim bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Piniisia dibiir, ba' aach bhaan bhai' pu xi chiit. ³ Ba' nammi pai' nach ba jiim gu suudai' iraab, ba tii chich na mu ja'p pix alhi'ch jir dibiir na pai' pui' tí tii! Chipre. Ba' aach ja'p gai dhir xi bhiik, maa'n nach jiimchu' bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Siiria dibiir. Ba' silh mu ja'k bhiichu' ich na pai' pui' tí tii! Tiiro, nam gu' mu ja'k tí tii'pxidha' gu tu' nam bha tu bhiinor bhaan gu gę' kanuub. ⁴ Ba' na chich pai' dhuuk mi' ba ai, ba ja tii chich gui' nam pui'p tí jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, mi' chich ba' ja bui xi juruuñdhak xijum gook tanoolh. Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui' ja'k ba ja jujur tuda nam pu tii'da' gu Paablo na cham mu ja'k jimda' bhammi Jerusaleen. ⁵ Ba' gatuuk na chich pai' dhuuk mi' dhir giop ba jii gu xijum gook jurni'ñ ki'n, jai' ji'x juugit jup mach oi mit guch jaaduñ biix sia dappaam gu ja bipna' gio gu ja maamar mi' juugit na pai'r ju'ñdharan gu gę' suudai', mi' na pai' juugit jir gę' kiicham ka'. Mi' dhir ba' dai na chich mi ja'p jich o'lhia ki'n xi gu'kik ma tu daani. ⁶ Mi' dhir ba' pu jii chich, dai na chich jax xi ja ñio'kdhak guch jaaduñ na chich jax bha tii'tis bhaan gu gę' kanuub na mi ja'p se' suudai' jugii'ñ. Gui' ba' mi' dhir ja'k jup ba suulh jamit mu ja'k ja kiikia'am.

⁷ Ba' mi' ji' dir na pai' pui' tí tii! Tiiro mu ja'k jup bhii chich silh na pai' pui' tí tii! Tolimaida. Ba' na chich pai' dhuuk mi' ba ai, mi'p ba ja tii chich ip jai' gui' nam pui'p tí jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, ba' mi'p xi juruuñdhak jachich ja bui maa'n tanoolh. ⁸ Kabuimuk ba' mi' dhir giop ba jii chich, mu ja'k jachich jup bhii na pai' pui' tí tii! Sesareeya. Ba' na chich pai' dhuuk mummi ba ai, ma jii chich mu ja'k na pai' kioka' gu Piliip gui' na tu a'gada' gu ñio'ki'ñ gu Dios, na maadir jir di' gu xijum gook gui' nam ja palhbui'ñdha' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam. Ba' mi' buiñor xi chibiapuk

jachich. ⁹ Ba' dhi' ji' na pui' tii' Piliip, tu maamar ka' maakob gu u'uub di'dilhdhim, ba' dhi' pui'p tu a'gada' am bhaankamu'n gu Dios. ¹⁰ Ba' ji'kchi jurni'ñ ki'n maa'n mummiip ba ji buus gui' na bhaankam jup tu a'gada' gu Dios na pui' tii' Agaabo, na bhammi dir ja'k jim na pai' bhaan bipio' gu Judea dibiir. ¹¹ Ba' na jax jim, bhai' ji dhaa gu bhiisparu'n gu Paablo, ba' ki'n xi buuprak gu dii'lh noonbi'ñ gio gu tootna'n jup kai'ch ba':

—Gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui' ja'k jiñ jurtuda nam sap gu Israel kam ja'tkam pu'ñi buuplhia' bhammi Jerusaleen gui' na jaroi'r bhiisparu'n dhi'ñi. Mi' dhir jam sap ba' ja chiñia' nam kuupa' gu jai' ja'tkam nam cham jir Israel kam ka'.

¹² Ba' aach na chich pu'ñi kai, bhai' tii soi' ji chii'n gu Paablo na git cham mu ja'k jimda' bhammi Jerusaleen, gio gu jai'ch jaaduñ gu mi' kam Sesareeya pui' tii soi'p titda am. ¹³ Gu' ji na gu' cham jich jiig'iñ gu Paablo, dai nat jup xich chiidak pix:

—¿Jax ku pim ba' moo ja'p dhi' ki'n jup ba suan? Aañ ba' jai' pui'x buam jup ba tu tatda', gu' aañ matgim cham jax jiñ aa'ji sia ku mit jiñ buupra bhammi Jerusaleen. Ku gu' cham tu' ji dai no' mit jiñ buupra nañ ba' cham jax jiñ aa', gu' ja'pji sia ji no' mit jiñ mua nañ cham jax jiñ aa', pix ji no' mit dhi' ki'n jiñ bhaamkidhak jiñ mua nañ mi' pui' duiñchu' na jax jix aa' gui' nar Gę'kam na Jesuus tii'!

¹⁴ Ba' nat gu' cham jich kai nach jax tii pup titdaimik, aach ba'p kai'ch:

—Dho bak gu' pui' tu tui'ka' ku gi na jax jix aa' guch Gi'kora'!

¹⁵ Ba' gatuuk dai na chich jax jix kii'ch dhuu, pu jii chich bhammi ja'k Jerusaleen.

¹⁶ Ba' jai' dhit jup mach oi mit guch jaaduñ gui' nam tí jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' nammi nat ba jur, mach baidhak jamit nach tibiappu' mu ja'p na pai' kioka' maa'n guch jaduuñ na pui' tii' Nasoon. Ba' dhi' bijik dir ba tí jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, jir mu ja'k kam ka' na pai' alhi'ch jir dibiir na pui' tí tii' Chipre.

¹⁷ Ba' na chich pai' dhuuk bhammi ba ai Jerusaleen, joidham jix bhai'm ilh jamit guch jaaduñ gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ¹⁸ Ba' buimgidhak na chich ba paxiaram mu ja'p na pai' kioka' gu Santiago, jai'p mach oi gu Paablo. Ba' ampiik biix mi'p daraa am gui' nam ja gugu-uxi'ñdha' gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ¹⁹ Ba' gu Paablo xi ja ñio'kdhak ba ja aagi'ñ nat jax ja'k palhbui gu Dios nat jix kii'p jum duukam yup tu duu ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ²⁰ Ba' na mit pui' ji' kai, joidham jix bhai'm ilhdhak ma tu daani mit buiñor gu Dios. Mi' dhîr ba' moop titda am gu Paablo:

—Dho gu'ch jaduuñ, nap jax bax maat jia na mit mui' ba ti ji'ññ buiñor guch Xoi'kam gui' nam jir ya' kam dhi Israel, ba' nam gu' pui' ilhii'ñ na pui ja a'm jum aa' nam mi' pui' jiimda' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka!. ²¹ Gu' ji nam gu' ya' pui' ja titda na sap gui' nam jir ya' kam nam mu ja'p oi'dha' jai' kap na pai' jax cham jir Israel, nap sap aap pui' ja titdaidha' mu ja'p ji oilhidhat na cham kam aa' nam mi' pui' jiimda' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka', nam sap cham ka ja matgilhchudidha' gu ja maamar na ba' bhaan jix maati' ka' nam jir Israel kam ka!. ²² ¿Jax yap ba' xi ilhii'ñ gu dhi' pui'ch jaduuñ? Ja'p dho ji nam gu' pui' ba ti kaaya' gu ja'tkam na pich ya' ba ai. ²³ No' pich gi ja'pni ja'k tu duu nam kapbhai' ya' jai'ch maakob guch jaaduñ na mit ba tu dai buiñor gu Dios nam tu makgirxidha'. ²⁴ Dhi'p xi ja baidhai mu Jimia' mu ge' chiop nap ba' ja biim mi' pui' xi chu kuugalhdha' na mit jax ja'k ba tu dai buiñor gu Dios. Ba' jan' na pai' dhuuk jum aaya' na pim pu'ñi ba tu kuugalhdha', aap ja a'mkam xi chu namkidha' na ba' mi' dhîr ja'p ja'k bax bhaai'n ka' nam jiika' gu ja kuup nam ba'm tigia' gu ja'tkam nap tu' ka'm nii'ñ gu pui' na jax ja'k tu aagix, nam ba' bax mat ka' na cham tu'r pui' nam jax kai'ch aap jum bui. ²⁵ Ba' gui' nam ji'k cham jir ya' kam dhi Israel na mit pui'p ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, pui' ja'k mui' ba tu ja ua'ñxi chich nam cham ka tu kua'da' gu tu' na ja bui makgirxix ka' gup duiñxim

didos, sia gu iñr nam cham kua'da' gam gu sasoi' gui' nam ja bhiikchudat ja koo'nda', gio ba' nam cham jai'x bhai' ka ja titdada' gu u'uub.

Gu Paablo nam ba dagia' gu ja'tkam na mi' ka oirida' ge' chiop

²⁶ Ba' gu Paablo pui' tiip tu buim nam jax titda gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Mui' ma jii xi ja baidhak gu maakob jich jaaduñ, buimgidhak ba' dai na mit pix pui' ja'k bhaan ji baapam nam ba tu kuugalhdhim gu pui' na mit jax ja'k tu dai buiñor gu Dios nam pu tu duñia'. Mi' dhîr ba' dai nat mu ba baa gu Paablo ge' chiop nat ba tu aagam nam pai' dhuuk tu makgirxidha' gu Dios biix ji'ma'n.

²⁷ Gu' ji na gu' jan' na pai' dhuuk bam aajidhat nam pai' dhuuk ba tu kuugalhdha' git gu pui' na mit jax ja'k tu dai buiñor gu Dios, ba tii mit gu Paablo na mi' oiri na pai'r ge' chiop ji'kchi gu Israel kam ja'tkam gui' nam bhammi dir ja'p oi'ñka' na pai' jax bhaan bipio' gu Aasia dibiir. Bhai' ji ja iatgi mit gu ja'tkam nam sap ba' bhai' ji bhaaku' buiñor gu Paablo, ²⁸ yup ja titda am ge' ki'n:

—Gor jich palhbui'ñ jich jaaduñ Israel kam kuch daagi tulhiiñchuda' dhi maa'nkam na nai' jimdat ja iatgidhidha' guch ja'tkam tuk, na pui' ja titdaidha' na sap pur cham tu' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka', gio sap ya' dhi ge' chiop sia pur cham tu'. Daman nat ya' ja baapai gu jai' ja'tkam nam cham jir ya' kam dhi Israel, sia ku gu'x io'm tiix chu xidhuu.

²⁹ Ba' dhi' gu Troopimo aagit yup kai'ch am, gui' nar bhammi dir ja'k kam Eepeso, nam gu' biipi' dir ka nii'ñ nam bha ja'p maap ka jim gu Paablo na pai' jax jir ge' kiicham, ba' ja'p jum aa' am nat mu baidhak ge' chiop.

³⁰ Ba' na mit pui' ji ja keek gu ja'tkam, giilhim bhai' ji bhaak jamit, pix giilhim ba kai'ch am biix kap bhai' na ji'x juugit jir ge' kiicham. Ba' jai' dhit mu boopok bhai' pu ji dhaa mit gu Paablo, tiimirak jamit gamai' pu bhiich mu ja'k na pai'r diirap dir bhai' gu ge' chiop, ba' xi buusaidhak jotmoda'bhai' pu tu kukpa mit gu kiki'ñgob nam gu' giilhim jix bhaaktu'. ³¹ Ba' ja'p

pik ba ji mu'aak jamit, gu' ji nat gu' moo ampik pui'p ba ti kai gu ja gø'kam tuk gu sandaarui'x gu Rooma kam nam giilhim jix bhaak gu ja'tkam biix kap na ji'x juugit jir gø' kiicham. ³² Ba' nat jax maap ja jumaap gu sandaarui'x chugi'ñ mu dai'bus. Ba' na mit ba tii gu ja'tkam na mui' ba milhchu' gu ja gø'kam tuk gu sandaarui'x gio gu jai'sandaarui'x chugi'ñ, mi' pui' pup tu'ii am nam mi' ka gibchu' gu Paablo, cham ka juan am. ³³ Ba' gu ja gø'kam tuk gu sandaarui'x mui' xi øek mia'n xi dhaagik gu Paablo xi ja chia gu sandaarui'x chugi'ñ nam buuphilia' gook bapaifum titropiñ ki'n. Mi' dhir ba' ba ja tikka gu ja'tkam nar jaroi' dha' gio nat tu' jax dhuu gu tu' nar jix buam jum duukam kum ba' mi' bax mu'aam. ³⁴ Gu' ji na gu' cham maatit ja køø, nam gu' giilhim gø' ki'n bha jiiñak gio nam biix aixim kai'ch, jai' maakam yup kai'ch am gio jai' maakam ip. Ba' pui' ma tu chia nam bhiika' gu Paablo mu ja'k nam pai' oi'ñka' gu sandaarui'x. ³⁵ Ba' na mit mu ba aich na pai' dhir mu tim tissa'n mi' na pai' dhir jax mui' ji chum bapki mij'i nam pai' oi'ñka' gu sandaarui'x, tø'kob daagik ma bhiik jamit gu Paablo nam ba' cham daagii mu'aa' gu ja'tkam gui' nam mi'x bhaak buiñor, ³⁶ nam gu' gatuuk dir giilhim mu boopo' jiiñkidhat, yup xi kai'chidhat am:

—Mu gor mu'aiñ dhi maa'nkam!

Gu Paablo na ba tu ja a'gidha' gu ja'tkam gui' nam jix bhaak ka'buiñor

³⁷ Ba' na mit kia'pix ba ji kuu gu Paablo mi' nam pai' oi'ñka' gu sandaarui'x, ba tikka gu ja gø'kam tuk gui' ji' gu sandaarui'x, yup titda:

—Cham jir am aa no! ñich alhio ka xi chum a'giñ jaduuñ?

Ba' gu ja gø'kam tuk gu sandaarui'x yup kai'ch:

—Ja'p aa griago ñi'ook ki'n tu ñiok ap jiñ jaaduuñ? ³⁸ ¿Dho bak gu' cham tu' aap jir di' ji jia gu Ejipto kam maa'nkam gui' nat maa'nnim mummi ma ti jigialhchuda gampix jix chu gak kir ja biim maakob miil gu sandaarui'x nat ja kokda gu Rooma kam?

³⁹ Ba' gu Paablo yup kai'ch:

—Cham, aañ jir jumai ji matgim jiñ jaduuñ. Jir ya' kam iñ dhi Israel, mu ja'k jañich maaxir na pai'r gø' kiicham na pai' pui' ti tii' Tarso gui' na bhaan bipio' gu Siliisia dibiir. Ba' aañ ja'p tii xim tiidam jiñ jaduuñ nap git alhioñ dho'ñcho' nañ ka xi chu ja a'gidha' dhi ja'tkam nam ya'x bhaak.

⁴⁰ Ba' gu ja gø'kam tuk gu sandaarui'x cham jax ji chi'iiik yup xi chia na tu ja a'gidha' gu ja'tkam. Ba' bhai' xi kikbok gu Paablo na pai' dhir mu tim tissa'n, ja'p xi ja duiñ gu ja'tkam nobii'ñ ki'n nam sap cham ñiokda', ba' gui' pix cham yup ñio mit. Mi' dhir ba' dai nat bhai' ji chu ja a'gi ebreo ñi'ook ki'n, yup ja titda:

22

¹ —Ea na pim alhio ka xiñ kaaya'ñ jaaduuñ nañ jax jam tiida'.

² Ba'x io'm pix cham ñio mit gu ja'tkam na mit kai na ebreo ñi'ook ki'n tu ja a'gi'ñ. Ba' ja'pni mui' ji kii:

³ —Dho gu' aañ pui'p jir ya' kam dho dhi Israel jiñ jaaduuñ, mu ja'k jañich maaxir na pai' pui' ti tii' Tarso, ya' ja'k jañich ba' gi'ñdir dhi Jerusaleen. Ba' buiñor tuñ mattuxdhak jañich gu Gamarial, ba' tu maat jañich gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gux io'm bijik dir kam guch bopxi kat. Pui' kuñ ba' aañ gammiji buiñor tu daanda' gu Dios ja'p na jax aapi'm jiñ jaaduuñ na pim gammiji tu daanda'. ⁴ Ba' biipi' dir giilhim jix ja bhaamki'ñdha' iñ gui' nam ji'k pu'ñi ti jiigij'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gui' na ja'p ji buusan nar xibkam gu boi, ja da'ngit jañ ja kukpada' gu chichio'ñ gam u'ub. ⁵ Jix maat dho gu dhi' pui' gu ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja a'mkam tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, sia gux a'aixkam jum aa'ndam jich jaaduuñ, na mit gu' dhi' muñ joot mu Damaasko jiñ maakak maa'n gu u'uan nañ ja ti'ñchuda' guch jaaduuñ gui' nam mummi oi'ñka' gu ya' dir ja'p kam Israel, na sap ba' dhi' ki'n jix bhaai'n ka' nañ ja da'ngii bha ja ui'ka' git guch jaaduuñ gui' nam ji'k ti jiigij'ñdha' buiñor gu Jesuus Nasareet kam, nach ba' ya' Jerusaleen ja aichdhai ja tulhiiñchuda' git.

*Gu Paablo na ba ja aagi'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nat jax dhuuk tijii'ñ buiñor guch Xoi'kam
(Noo. 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ 'Gu' ji na gu' gammiji gu biix boi nañ mui' ka jim jix dhaam duuk, nañ kia'pix ba aajidhat mu Damaasko, ba tii ñich nat jiñ a'm biix xikoolh bhai' ba tum ton bhammi dir jix dhaam gilhim jix o'jo' ki'n. ⁷ Ba' aañ mi' pu ia nañ jax ka jimat, ba' ba kai ñich nat bhai' ba tum ñio bhammi dir na pai' bha tum tanoor, jup tum kai'ch: "Aapi' Saulo, ¿jax kup ba'ñ o'bhalli'ñchu??" ⁸ Ba' aañ xi chikka nar jaroi' dha', ja'p jañ chitda: "¿Jir jaroop gi dha' aapi' Ge'kam?" Ba' gui'p kai'ch na bhammi dir bha tuñ a'gi'ñ: "Aa dho aañi' dhor di' gu Jesuus Nasareet kam gui' nap jaroi' o'bhalli'ñchu!." ⁹ Ba' gilhim jix chotdon am gui' nañ ja biiñ jim, nam gu' biix jup nii'ñ na bha tum tanoor bhammi dir jix dhaam, dai nam cham këe gu jaroi' na bha ñiok bhammi dir. Dai aañ diiñ nañ ba' këe. ¹⁰ Ba' aañ giop xi chikka gui' na bhammi dir bha ñiok, ja'p jañ chitda: "¿Tu'p jix aa' nañ jax dhuñia' aapi' Ge'kam?" Ba' gui'p kai'ch: "Dho nap bamgii giop ba jimda' dho mu ja'k nap pai' ja'k jim Damaasko. Mummiñ ba'm aagi'ñdha' nap tu' jax dhuñia' aañ jiñ a'mkam." ¹¹ Ba' nañ gu' cham ka ñia nat pui'ñ dhooda gui' na bhammi dir bha tanoordat, pui' mit jiñ ñobchik mañ baidhak mu ja'k Damaasko gui' nañ ja biiñ jim.

¹² 'Ba' maa'n mi'p kioka' guch jaduuñ Ananiyyas tiigim nax io'm tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios na mi' pui' jimda' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka', gio nam biix pix joidham jix kiigalhi'ñdha' gui' nam ji'k ya' dir ja'p Israel mummi ja'k oi'ñka' Damaasko. ¹³ Ba' dhi' ji' dhich jaduuñ Ananiyyas tiigim mui' ma jii mu na mit pai'ñ chibaptuda, jup jiñ chitda ba' mu ji ñek: "Aapi'ñ jaduuñ Saulo, bhañ joott guch Gi'kora' nap sap giop bax ñia ka'xib dir ja'p ja'k." Ba' mi' jotmoda' bhai' ji ñiata ñich nat jax puñ chii'n. Jix bhai' giop bax chu maax nañ nai' xi chi nii'ñ. ¹⁴ Mi' dhir ba' moo ja'pni ja'k bhai'p ji chuñ a'gi, jup jiñ chitda: "Jum a'm ba ti tii jiñ jaduuñ gu ja Dios tuk guch bopxi kat nap sap ba'x io'm jix bhai' ba machia' na jax pik ja'k jix aa',

gio nap ba' tigia' maaxik gui' na jaroi'x io'm jir jix bhai'kam, gio nap ba' pu'ñi këe'këe' na bha tum a'gi'ñdha', ¹⁵ nap sap gu' aap ba'r di' ka' jia nap nai' tu ja a'gidha' gu ja'tkam na pich ji'k jax ba ti tii gio na pich jax ja'k ba ti kai. ¹⁶ Ba' gu xib jum aa' nap xim dikoo'ñdha' nap bam bakuanmira' mu ja'p pai' na jax suu'nka' gu suudai' soi'm ilhdhat buiñor guch Xoi'kam na ba' uañchuda' gum ua'tulhdhara'."

Gu Paablo na ba ja aagi'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nat jax dhuuk tu ja a'gi'ñmirak gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios gui' nam cham jir Israel kam

¹⁷ 'Ba' na ñich pai' dhuuk gio ya'p ba ai dhi Jerusaleen, mui' ma jii ñich mu ge' chiop na ñich ba tu daañim. Ba' nañ mi' ka tu daan, ¹⁸ ba tii ñich gu Ge'kam jich Gi'kora' nat mi ja'p bam maax, jup jiñ chitda ba': "Ba' Jimia' ap ya' dir dhi Jerusaleen, xib moo, nam gu' cham ji'xkat jum jiigil'ñdha' sia kup tii ja aagi'ñ nañ jir tu'p tu'm da' aañ." ¹⁹ Ba' aañ bhai' tii soi' ji chii'n ja'p jañ chitda: "Ja'pji nam gu'x maat nañ aañ biiipi' dir mu ja'p nai' ja da'ngit ka ja tul-hiiñchu'nda' gui' nam ji'k ti jiigil'ñdha' aap jum bui, na jax aa' kuñ pui' ja gibdat ja ko'ktulhi'ñdha'. ²⁰ Gio jano' na mit pai' dhuuk ma'yasimik mua gu Teeban, gui' nam a'mkam ka tu a'gat gu pui' nap jax ja'k jix aa', nam gu' biix jup jix maat nañ aañ jai' mi ja'p jup xi kiiñ nañ ja nuukxi'ñ gu daam dir kam ja tii'dhara' gui' na mit mi ja'p xi ja darsak na mit mi' ba ji mua. Jai' ja'xbui' pui'p xiñ chaat iñ na sap pik ba'r am nam mu'aa!" ²¹ Ba' maa'n na jax jiñ chitda gu Ge'kam jich Gi'kora', jup kai'ch: "Ja'pji nap ba' Jimia', nañ gu' aañ jix aa' nap mik ja'k bhiyya' ja bui' nam cham jir Israel kam ja'tkam."

Gu Paablo nam tii bax gii'bim ka' gu sandaarui'x

²² Ba' ja'xbui' juugit pix kai mit gu Paablo nat tu ja a'gi, mi' dhir gu' gio pix jiiñak jup suulh jamit ji, jup kai'ch am:

—Mu gor mu'aiñ dhi maa'nkam, na gu' cham jir am gu pui' na jax kai'ch!

²³ Ba' pix mijii dir ji kiksa am nam pui' kai'ch, gio nam mi ja'p nai' xi ja xiixkaim gu ja jajannulh, nam gu' gilhim jix bhaak,

gio gu dibiir nam jax da'ngi nai' tø'kob xi
buppa am. ²⁴ Ba' gux io'm ja gø'kam tuk gu
sandaarui'x xi chu chia nam giop baidhika'
gu Paablo mu ja'k nam pai' oi'ñka' gu san-
daarui'x, gio sap nam xi gi'bia' na sap ba'
tu aaga' nam jax kai'ñkam jix bhaamki'ñ
gu ja'tkam. ²⁵ Gu' ji na gu' na mit pai'
dhuuk ba buupra gu Paablo nam ba' moo
ba gi'bia' git, ba tikka gu ja gø'kam tuk gu
sandaarui'x, jup titda:

—¿Aagix aa na pim ja gibda' gui' nam ji'k
jir ja'tkam tugi'ñ gu gø'kam Rooma kam,
pui' na jax aañ nañ maadit jir di', gio no'
pu'ñi chakui maati' no' ñich tu' jax dhuu gu
tu' nar jix buam jum duukam ka' ba' gu'
cham?

²⁶ Ba' nat pu'ñi kai gu ja gø'kam tuk gu
sandaarui'x, xi miñ nat aa'ñdham gux io'm
ja gø'kam tuk gu sandaarui'x, jup titda:

—¿Jax jip ba' ilhii'ñ gu maa'ñkam na pich
jich chia nach gi'bia'? Maadit jir di' gu
ja'tkam tugi'ñ gu gø'kam Rooma kam.

²⁷ Ba' nat jax pui' ti kai gux io'm ja gø'kam
tuk gu sandaarui'x, mu dai'bus nat tikkam
gu Paablo, jup titda:

—¿Jir sihkam aa nap aap maadit jir di' gu
ja'tkam tugi'ñ gu gø'kam Rooma kam?

Ba' gu Paablo jup kai'ch:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduuñ.

²⁸ Ba' gux io'm ja gø'kam tuk gu san-
daarui'x jup titda:

—Aañ mui' tuumiñ tu namki nañ ba'
maadit bar di' gu ja'tkam tugi'ñ gu gø'kam
Rooma kam.

Ba' gu Paablo jup kai'ch:

—Ja'pji aañ ilhi'chdham dir pur pu
chu'm ji.

²⁹ Ba' pui' cham ka gi'ñ mit gu Paablo,
na mit gu' dai bax chooto'n na mit ba
maat na maadit jir di' gu ja'tkam tugi'ñ
gu gø'kam Rooma kam, sia ji gu' gux io'm
ja gø'kam tuk gu sandaarui'x giilhim jix
choo'n nat gan tu chia nam buuplhia' ba-
paiñum titropiñ ki'n.

*Gu Paablo na ba tu ja a'gidha' gu ja
gø'gørkam tuk gu Israel kam ja'tkam nam tii
bax iattulhdham ka'*

³⁰ Ba' buimgidhak ba tu chia gux io'm
ja gø'kam tuk gu sandaarui'x nam sap al-
hio ka xi dho'ñcho' gu Paablo na buupulh
bapaiñum titropiñ ki'n. Mi' dhír ba' dai

nat ba tu ja joochxi gu ja gø'gørkam tuk
gui' nam bhai' gø' chiop tu daanda' ja
a'mkam gu Israel kam ja'tkam gio ba' jai'
gui' nam ja'ppix jir ja gø'gørkam tuk ka',
nax maachim nam jax kai'ñkam buiñor jix
bhaak gu Paablo. Ba' na mit pai' dhuuk biix
mi' bam jumaap mi' na pai' tum a'gada',
ba tu chia nam mu baidhika' gu Paablo, mi
ja'p ba' xi ja kiix ja saagi'ñ gui' nam mi' bax
iattulhdham.

23

¹ Ba' gu Paablo bha ja'p nai' xi ja tiigik gu
gø'gørkam nam mui' mi' ba jumpax nam mi'
bax iattulhdham, jup ja titda:

—Aañ gammiji mi' pui' jim jiñ jaaduñ na
jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios.

² Ba' gu Ananiyas gux io'm ja gø'kam
tuk gui' nam bhai' gø' chiop tu daanda' ja
a'mkam gu Israel kam ja'tkam, xi ja chia
nam bha gi'bia' chiñi'ran gu Paablo gui'
nam ji'k mi ja'p amuub jup tu'ii'. ³ Gu' ji na
gu'p titda gu Paablo:

—Aap dho pui' ja'p jup ji buusnia' nam
gi'bia' gu Dios, na gu'm tulhiiñchuda'. Tii'
nap gu' cham mi' pui' jim na jax jix aa' nap
moo mi ja'p daakat bhai'p ba tu chian nam
bhañ gi'bia' dhi ja'tkam jiñ chiñ am, sia ku
gu' tii' cham tu' pui' ja'k tu aagix, gio nap
sap pik ba' ya' ba xi chuñ a'gidham na jax
ja'k jir am nañ mi' pui' jimda' na jax ja'k tu
aagix.

⁴ Ba' gu jai' gui' nam mi'p tu'ii' ip jup titda
am gu Paablo:

—¿Jax ba' kup ba' pui' pik jup titda dhi'
nat Dios gø'kam ki'n dai na ba' pu'ñix io'm
jir ja gø'kam tuk ka' gui' nam bhai' gø'
chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam
ja'tkam?

⁵ Ba' gu Paablo gio mui'p ji ñio, jup ja
titda:

—Dho gu' aañ cham maatit jiñ jaaduñ
no' moop jir di' gux io'm ja gø'kam tuk gui'
nam bhai' gø' chiop tu daanda' ja a'mkam
gu Israel kam ja'tkam. Na gu' gu u'uan
ta'm pui'm kai'ch jia gui' na mit bhaan mi
chu ua'nak gui' nam bijik bhaankamu'n tu
a'gimik gu Dios na sap pu'ñi cham jir am
nañ giilhim titdada' gu jax chu'm gø'kam
na ja silhka'nda' gu ja'tkam.

⁶ Mi' dhir ba' moo ja'pni ja'k bhai'p ji chu ja a'gi nat ba ja tii nam jai' dhit mi'p tu'ii' gui' nam pariseos jum tiit'i'nda' gio ba' jai' gui' nam saduseos jup jum tiit'i'nda', jup ja titda ḡe' ki'n:

—Aañ dho pui' maadit jup jir di'ñ jaaduñ gui' nam pariseos jum tiit'i'. Ja bui maaxir jañich, ba' pui'p ti jii'gi'ñ iñ nam gio duduardat jup bapmi' gu koi'ñga'n. Pui' ku pim ba' dhi' ki'n xiñ bhaamkidhat ya' ba xiñ iattulhdham.

⁷ Ba' nat jax pu'ñi ja tii'n gu Paablo, ma tu a'ga mit gu pariseos jum tiitgidam ja biim gu saduseos. Mi' dho gu' cham maa'n ñi'ook kap duuk am nam tii pup xi chu a'gimik. ⁸ Nam gu' jai' maakam jup kai'ch, pui' na jax gu saduseos nam gu' pui' kai'chdha' nam sap cham tu' duduardat giop ka bapmi' gu koi'ñga'n, gio sap nam cham tu' jai'ch gui' nam jir noonbi'ñ gu Dios, ni jax chu'm ii'mda' dho sap moo ku mu pai' ka oirida'. Gu' ba' gu pariseos pui'p kai'chdha' am ip nam sap gu' giop duduardat jup bapmi' ji gu koi'ñga'n, gio sap gui' nam jir noonbi'ñ gu Dios nam jix jai'ch, sia gu jax ña pix chu'm ii'mda' sap na mu pai' oirida'. ⁹ Ḡe' ki'n dho gu' pix jiiñak biit am biix nam ji'k mi'p tu'ii' nam pu'ñi kai'ch, jai' nam pui' kai'ch na cham tu'r pui' na jax kai'ch gu Paablo, jai' ba' nam pui' kai'ch na silhkam jir pui' ji na jax kai'ch. Gio jai' mi' dhir ja'p na mit jax jup guguu gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios nam pui' ja'k jup tu jimda' na jax gu pariseos, jai' bhai' bhaankam jup ji ñio mit gu Paablo, jup kai'ch am:

—Dho gu' maaxik cham tu' jax bua ji dhich jaduuñ gu tu' nar jix buam jum duukam. Jax jach gi bia' nach jup tiida' no' gu' pui' ja'k aagi'ñ maadit gu nobii'ñ gu Dios na ba' pui' ja'k tu jim, piam gu jax chu'm ii'mda'? Dho gu' cham jir am dho nach jax dhui moop ba ji soo'mchulhdha'.

¹⁰ Gu' ji na gu' jai' gui' nam cham ti jii'gi'ñ gu dhi' pui' ja'k, giilhim cham ti jii'gir am nam bhax bhaak. Ba' pui' too'nnik giop ka xi chu chia gu ja ḡe'kam tuk gu sandaarui'x nam giop ka xi kuupa' gu Paablo mu ja'p nam pai' oi'ñka' gu sandaarui'x nam sap ba' cham daagii ḡibiimii ta'tak jup dooda'.

¹¹ Ba' moo jano' nat jax gamai' ji chuk, buiñor bam maax guch Xoi'kam mi' na pai' kuup gu Paablo, ba'p tiida:

—Aap moo cham jax jum aa'nda' Paablo, nam gu' cham ji'xkat jax jum dooda' sia kum jax tii ilhii'ñ gui' nam xim bhaamki'ñ gu ya' kam dhi Jerusaleen. Na gu' kam aa' nap jiñ a'mkam bhammi dir ja'k ka tu ja a'gi'ñmira' gu ja'tkam na pai'r Rooma ja'p na pich jax ja'k ba tu ja a'gi ya' dhi Jerusaleen.

Gu Israel kam ja'tkam nam maap jim jumpadai ba tu a'ga'nam jax ja'k dui mu'aa' git gu Paablo

¹² Ba' moo jano' buimgidhak nat jumai gamai'p ji chu maaxir, jai' dhit maap jim jumpadak ba tu a'ga mit gu Israel kam ja'tkam nam pui' kai'ch nam sap mu'aa' gu Paablo. Gio na mit pui' tii nam sap cham tu' jugia' gio nam cham tu' i'ya', nam pui' dhuuk xi mu'ai sap nam ba' ba tu jugia'. Piam sap no' mit gu' moo jax dhuukat cham jax dhooda, diih dho sap ba' cham bhai' tu ja Jimia'. ¹³ Ba' dhi' na mit ji'k pu'ñi ja'k maa'n ñi'ook jup duu, aix am gook oo'm damdir ji'kchi pup. ¹⁴ Gatuuk ba' na mit pu'ñi xi chu a'gak, dai na mit ba ja aa'ñdham gu ja ḡe'ḡerkam tuk gui' nam bhai' ḡe' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam gio gui' nam ja'ppix jir ja ḡe'ḡerkam tuk ka' gu Israel ja'tkam, jup ja titdaim am mu ji eek:

—Aach pui' ba tii nach cham tu' jugia' gio nach cham tu' i'ya', nach pui' dhuuk xi mu'ai gu Paablo nach ba' ba tu jugia'. Piam ku chich gu' moo cham jax dhooda, diih dho ba' cham bhai' tuch Jimia'. ¹⁵ Ba' gu xib ja'pni ja'k jix bhaai' na pim aapi'm mu Jimia' ja biim gu jai' ja'ppix jich ḡe'ḡerkam tuk na pim pu tii'npu' gu ja ḡe'kam tuk gu sandaarui'x na kabuimuk bha jam bai'ñxidhika' gu Paablo, ja'p japim xi iatgidhai na pim jix bhai'x chikkam nat tu' ba' jax dhuu gu tu' nar jix buam jum duukam. Aach ba' dai nach gama ja'k pai' boi cha'm ba ti niirda' biipi' dir nach ba' mi' pu mu'aa' na bhai' ka bai'ñchu'nda'.

¹⁶ Gu' ji na gu' moop ja k̄ee maa'n gu biapma' nar tataalhi'ñ gu Paablo, ba' jotmoda' xi mii nat aa'ñdham mu na pui' kuup

ja bui gu sandaarui'x. ¹⁷ Ba' gu Paablo nat pui' ji' kai, maadit ba tu joochxi gu sandaarui'x, ba' pui' ba titda nat pai' dhuuk mi' ba ai na sap mu baidhika' gu biapma' buñor gu ja gø'kam tuk na sap ba'x xi'lhim tu a'gidha'. ¹⁸ Ba' gu sandaarui'x cham jax ji chi'ik mui'p ma baidhak gu biapma' mu ja'k na pai' daaka' gu ja gø'kam tuk, jup titda ba' mu ji øøk:

—Aañ ya' bai'ñchu' dhi biapma' nat bhañ joot gu Paablo gui' na mu kuup, na sap jix xi'lhim xi chum a'gidham.

¹⁹ Ba' gu ja gø'kam tuk gu sandaarui'x xi ñobchik mu ja'p xi baidhak gu biapma' na pai' cham jaroi' xi ja keøøkø' nam jax kai'chdha', ba tickka ba', jup titda:

—Jax jap xiñ chiidam jiñ jaduuñ?

²⁰ Ba' gu biapma' mui' ji ñio, jup titda:

—Dho gu' na ñich bham aa'ñdham dho na mit maa'n ñi'ook bap duu gu Israel kam ja'tkam nam sap pik ba' bha jimii pum tiida' nap kabuimuk mu ja bai'ñxidhika' gu Paablo nam sap pik ba'x bhai'x chikkam nat tu' ba' jax dhuu gu tu' nar jix buam jum duukam. ²¹ Ku gu' aap cham mi ja jiig'iñdha' ji no'm moo ya' pai' jiimidat pui' bam titdaim, nam gu' pui' kai'ch jai' dhit gu ja ja'tkam tuk nam sap gook oo'm aixkam damdir ji'kchi pup mi' pui' ti nïrda' boi cha'm jix ixchuixim, nam sap ba' mi' pu mu'aa' gu Paablo nap mui' ka bai'ñchu'nda', na mit gu' sap biip' dir pui' ja'k ba tii nam cham tu' jugia' gio nam cham tu' i'ya', nam pai' dhuuk xi mu'ai sap nam ba' ba tu jugia'. Piam sap no' mit gu' moo jax dhuukat cham jax dhooda, diih dho sap ba' cham bhai' tu ja Jimia'. Ba' gu xib dai aap pix nam ka xim kaim nap jax chi'ya'.

²² Ba' gu ja gø'kam tuk gu sandaarui'x pix cham jax jup tii. Mi' dhir ba' dai nat xi soo'mchulhdhak ba joot gu biapma' na sap diih pix pui'x chu mat ka'gu pui' nat ji'k jax ba tu a'gi.

Gu sandaarui'x nam Sesareeya ja'k ba do'ñchopu' gu Paablo

²³ Gatuuk ba' dai nat gook ba ja bai gu sandaarui'x chugi'ñ, jup ja titda ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai nam sap xi ja chiñia' gu jai' sandaarui'x chugi'ñ nam jix kii' bam

duñia' nam ba' ja'xpix gamai' ji Jimia' na ji chukgia' nam do'ñchopu' gu Paablo mu ja'k na pai'r Sesareeya, ji'k gook jix cha'tmam oo'm sap nam jiimda' gui' nam aagix nam pui' ja tooton ki'n oipoda', gio ba' jai' baik oo'm daman mambhiix aixkam ip sap gui' nam kakbai cha'm jup aagix nam oipoda', gio ba' gook jix cha'tmam oo'm ip sap gui' nam jup aagix nam dai laansas ja ua'dat jup oipoda'. ²⁴ Gio nat xi ja chia ip nam ja ulhña' gu kakbai na ba' maa'n bhaan jup jimda' gu Paablo, gio nap ja titda nam sap jix bhai' bai'ñchu' git mu aichulhdha' gux kai' Peeles. ²⁵ Damdir maa'n u'uan mui'p xi ja maa na ja'pnim kai'chim na mi chu ua'ñixchu':

²⁶ “Aañi' nañ pui' tii' Klaudio Liisias ya' dir jañ mui' xi chum guguuxi'ñ bhaan dhi u'uan nap jax jum iñhii'ñ aapi'ñ jaduuñ Peeles nap jir jix kai'. ²⁷ Mi' dhir jañ ba' moo ja'pnii ja'k jup xim tiidam na mit gu Israel kam ja'tkam ya' daa dhi maa'nkam gio ba' na mit ja'p pik ba ji mu'aak, gu' ji na ñich gu' aañ mu dai'ññik ma palhbui ja biim guñ sandaarui'x chuk, na ñich gu' pui' ba ti kai na dhi' maadit jir di' gu ja'tkam tugi'ñ gu gø'kam Rooma kam. ²⁸ Gatuuk jañich ba' tii ma baidhak mu nam pai' tu a'gada' jim jumpadat gu Israel kam ja'tkam gu tu' no'm bax a'gam, nañ gu' tiix maachim nam tu' ba' ki'n jix bhaamki'ñ. ²⁹ Ba' bhaan bhai' ji chu a'ga mit gu pui' na jax ja'k tu aagix nam tu jimda', gu' ja'p gu tu'x buam jum duukam gu' cham pai' aa' am ji na jax ja'k moor am nam ba' mu'aa', nich chu' palhiip jup jum duukam dho moo na jax ja'k moor am ka' git na ba' mi' pui' pu'ñi ba kuupka' git. ³⁰ Gu' ji na ñich gu' ya' pui' ba ti kai na mit sap maa'n ñi'ook bap duu gu Israel kam ja'tkam nam pui' kai'ch nam mu'aa'. Ba' mu ja'k jañ mui' xi chu jootsa' nam mum bai'ñxidhika', gio ba' gui' nam jaroi'x bhaamki'ñ biix pui'p ba ja tii'ñ jañich nam mummi jimii aap jum bui mi' pu ti'ya' nam jax ba' kai'ñkam pui'x bhaamki'ñ. Ja'pnii daipu'.”

³¹ Ba' gu sandaarui'x pui'p tu buim am na jax ja titda gu ja gø'kam tuk, ma baidhak jamit gu Paablo nat pai' dhuuk gamai' ji chuk mu ja'k na pai' Antiipatris ti tii'.

³² Kabuimuk ba' jai' mi' dhir ja'k ba suulh jamit gu sandaarui'x gui' nam pui' jiim ja tooton ki'n, dai gui' nam kakbai cha'm jiim jamit ba' pu oi gu Paablo mu ja'k Sesareeya.

³³ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai, mi' xi maa mit gu u'uan gux kai', gio gu Paablo mit biix mi ja'p yup xi kiix. ³⁴ Ba' gux kai' xi jiñkuidhak gu u'uan bhai' ba tikka gu Paablo na sap jir pai' kam. Ba' nat ba maat nar mu ja'k kam na pai' Siliisia bhaan bipio' gu dibii'r, ³⁵ yup titda:

—Dho bak gu'r am ji nañ jum kaaya' nap jax ja'k xi buada' nap tu a'ga'da' no' mit ya' ba ai gui' nam pui' xim bhaamki'ñ.

Ba' daipu' xi chi'iiik ba tu chia nam kuupa' gu Paablo pu mi' pui' na pai' jax kio diihh, na pai' kiokat ip biipi' dir gu Eroodis kat.

24

Gu Paablo nam cham jax dhooda' gu Israel kam ja'tkam nam ti'i ba ji iattulhdha' buiñor gux kai' Peeles

¹ Ba' gu Ananiyyas gui' nax io'm jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, jix chamaam jurni'ñ ki'n mummi ba ji buus na pai'r ge' kiicham ka' Sesareeya ti tiigim ji ja baidhat ji'kchi gui' nam ja'ppix jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, damdir maa'n yup xi bai'ñchu' gui' nax matda' ka' na tu a'ga buiñor gu jax chu'm ge'kam, Tertulo tiigim. Ba' dhi' ji' dhi ja'tkam mu ba ai mit buiñor gui' na mi'r jix kai' Peeles tiigim nam mi' bax iattulhdham gu Paablo. ² Ba' xi chu joot gux kai' nam bai'ñpu' gu Paablo mu ja'p na pai' kuupka' nam sap ba' mi' ba tu a'ga' maap gui' na mit jaroi' mi' ba ai nam jix bhaamki'ñ. Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba aich, mui' ji chu a'ga gu Tertulo, yup titda gux kai' Peeles:

—Taxchaab ba'ch jaduuñ, moo pik ja'p joidham jix jijikgim yup tu'ii' ich ji. Taxchaab ip gum matda' na joidham biix aixim jix bhai' ji chu buusnichu' aach jich bui nach jir jum ja'tkam tuk. ³ Ba' biix dhi' pui' aach gammiji bhaan ge'kam ki'n jix bhai'ch chaat nap ba' moox mat ka'aapi'ch jaduuñ Peeles. ⁴ Ba' na cham jix io'm ba ji miikidha' nach ya' tum a'gi'ñ, ka xich

kaaya' ap nach ja'pni ja'k jum tiida': ⁵ Dho gu' dhi maa'nkam aach pui' nii'ñ ji na giilhim nai' jmdat ja kokdhichdhaim gu Israel kam ja'tkam, na ja iatgidhim na jax ja'k cham jir am. Dhi' dhor di' gui' nar ja ge'kam tuk gui' nam nasareenos jum tiiti'.

⁶ Gio bhammi chiop na pai' ti'i giilhim jix chu xidhuu, nat cham tu' ka'm ti ti nat agree'n mu ja baapai gu jai' ja'tkam nam cham jir Israel kam. Ba' aach pu kai'ñkam ti'i daa nach ba' pu tiidai tulhiiñchuda' git na cham tu' ka'm ti nii'ñ gu pui' na jax ja'k tu aagix aach jich bui. ⁷ Gu' ji nat gu' mu dai'ññik yup jich baabui gu Klaudio Liisias gui' nar ja ge'kam tuk gu sandaarui'x. Pui' chich dho ba' cham jax dhooda, ⁸ na gu' pui'ch chitda nach sap ya' ja'k aap jum bui tu a'ga' gu dhi' pui' nach jax ba kai'ch. Jix maat dho no' pich bhai' xi chikka diihh nap ba' ba ti jiigj'ñdha' nach silhkam yup kai'ch gu dhi' pui' nach jax ba tum a'gi'ñ.

⁹ Ba' gui' nam mi ja'p yup daraa gu Israel kam ja'tkam biix pui'p xi kai'ch am na jax kai'ch gu Tertulo na mi' iattulhi'ñ gu Paablo. ¹⁰ Ba' gux kai' ja'p xi duiñ gu Paablo na sap mui' xi chu a'ga'. Ba' gui' mui'p ji chu a'ga, yup kai'ch:

—Dho gu' aañ jix bhai'ñ chaatit ya' pui' xi chi'ya' dho nañ jax ja'k yup xiñ maat, nañ gu'x maat nap aap mui' oidha' ya' bar jix kai' na ji'x juugit bhaan bipio' dhi dibii'r.

¹¹ Dho gu' aañ nat kia'pix mambhiix daman gook tanoolh ba juruuñ na ñich bhammi ai Jerusaleen na ñich mu tu daañim buiñor gu Dios, kagit nap tikkada'ñ jaduuñ nar pui' nañ jax kai'ch. ¹² Ku gu' cham pai' jaroi' buiñor ñiokbo ñich ji, ni mijji irban dir gu ge' chiop kuñ cham pai' ja kokdhichu'n gu ja'tkam, ni mu ja'p pai' nam jax jum jumpadat tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ni sia dho moo bhai' dhi ge' kiicham. ¹³ Ku gu' dhi' pui' nam jax kai'ch dhi ja'tkam ni ji'x ji iam kur pui', cham bia' am dho nam jax ti'ya'. ¹⁴ Na gu' aañ dai jia nañ mi' pui' jim nat jax ja'k tu dai xib gu Dios gui' nam pui'p daanit gux io'm bijik dir kam jich bopxi kat, na gu' dai nax aa' nach jix bhai' mi' pui' jiimda' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ. Dhi' ba'r di' gu xibkam boi nam ja'p ilhii'ñ dhi' nam xiñ bhaamki'ñ nach diihh pix pu

tu bua nach jax ilhii'ñ nach ji'k maap jich dhaa'. Gu' matgim aañ jix maat ji na jax ja'k tu aagix na mit tu ua'nak gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, ba' mi' pui' tu daa'ñchu' iñ dho. ¹⁵ Ba' pu'ñip jix biiñak iñ aañ buiñor gu Dios na jax dhi' am nam pui' ja'k jix biiñak nam gatuuk duduadji giop baapmigia' biix gu koi'ñga'n, pui' na jax gui' nam cham u'ua'tulhdhix ka' gio gui' nam jix u'ua'tulhdhix ka'. ¹⁶ Pui' kuñ ba' aañ jiñ dhikoo'ñdhatu' nañ mi' pui' jim na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios gio gu ja'tkam ja bui.

¹⁷ 'Ba' mikkat ji'kchi oidha' ki'n nañ maakam ja'k xi oilhimik na pai' jax cham jir Israel, bhai' ma jii ñich ya' ja'k nañ jir pai' kam na ñich bha ja do'ñchidham gu tuumiñ gui' nam cham bia' nam tu' ki'n tu saba'da', gio na ñich bha tu makgirxidham gu Dios bhammi ge' chiop. ¹⁸ Ba' bhai' pui' ka tu kuugalhdhim iñ na jax ja'k tu aagix buiñor gu Dios, bam aajidhat nañ pai' dhuuk pui' tu kuugalhdha' git, gu' ji na mit gu' jan' pik bhai'ñ chiigik ge' chiop bhai' puñ dhaa gu Israel kam ja'tkam gui' nam jir bhammi dir ja'k kam na pai' bhaan bipio' gu Aasia dibiir, ku gu' tii cham pai' ja kokdhichu'n iñ ji gu ja'tkam. ¹⁹ Dho gu' gui' ji jia nam ya'ni bha jimi pu ti'ya' nam jax kai'ñkam ba' pui' xiñ bhaamki'ñ. ²⁰ Piam kum gu' dhi' nam ya'p tu'ii', dho ya' pui' xi chi'ya' am no' mit mooñ chii nañ jix buam tu bua gu tu' nar jix buam jum duukam jan' nañ pai' dhuuk bhammi kap tu'ii' ja bui nam pai' tu a'gada'. ²¹ Ja'p jañich piñ xi chii ge' ki'n jan' nañ pai' dhuuk bhammi'p tu'ii' ja bui: "Pu kai'ñkam ya'ñ iattulhi'ñ japim nañ ti jiig'ñ nam gio duduardat jup bapmi' gu koi'ñga'n."

²² Ba' gux kai' Peeles mi' pui' cham ka ja kaim gui' nam mi' tii ka iattulhi'ñ gu Paablo, na gu' pui' pu te keke' na bhaan tum a'ga guch Xoi'kam gui' na pui' ji buusan nar xibkam boi. Ba'p ja titda:

—Moo chi jan' ba' na pai' dhuuk ya' aaya' gux io'm ja ge'kam tuk gu sandaarui'x na Liisias tii' nañ ba' jam aagi'ñdha' na jax ja'k jir am ka' gu dhi' pui' na pim tu' bhaan tu a'ga.

²³ Ba' daipu' xi chi'ik gux kai' Peeles, ba

chia gu sandaarui'x chugi'ñ na giop ka xi kuupmira' gu Paablo amuub mi' dhir ja'p, ku gu' sap cham tu' ji na moop buupulh ka' na ba'x bhaai'n ka' na ji'x mi ja'p jup xi oirida', gio nam cham ja juanda' gui' nam ji'k mi aajidhat jix chiigik ka'.

²⁴ Mi' dhir ba' gatuuk nat pu'ñi ja'k xi chianik gu sandaarui'x chugi'ñ, ji'kchi jurni'ñ ki'n gio mi'p ba ai gux kai' Peeles na pai' tum a'gada', biix jup xi bai'ñchu' gu binga'n Drusiila tiigim na pui'p jir Israel kam ka'. Mi' dhir ba' moo xi chu joot gux kai' Peeles nam bai'ñpu' gu Paablo. Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba aich, bhai' ji chu ja a'gi na jax ja'k jix bhai' nam mi' pui' jiimdat jix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam.

²⁵ Gatuuk ba' ja'pni ja'k bhai'p ji chu ja a'gi, na sap tu' cham jir am nam pu tu buada', nam gammiji tu' ka'm ti nii'ñdha' na ba' cham ja tulhiñchuda' gu Dios na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n. Ba' giilhim pux choo'nnit kai gux kai' Peeles, mi' pui' dho gu' cham ka kaim, dai nat ba soomchulh piñ gu Paablo na ka tu a'ga, jup titda:

—Bax bhai' piñ tu a'ga ap jiñ jaduuñ. Ba jimia' ap, gatuuk jañ ba' giop bam bai'ñdha' nañ pai' dhuuk cham tu' jax buada'.

²⁶ Gu' na ja'p tii ilhdhat ip ji gux kai' Peeles na git tu' tuumiñ ba aagi'ñdha' gu Paablo na ba' ba do'ñcho' git, pui' ku ba' mi'mia'n tii bai'ñdha' nam gook dit tu a'gada'. ²⁷ Gook oidha' dho gu' moop duu na maa'n na bai'ñdha' na ji'x juugit jir jix kai' kat. Mi' dhir nat gu' bam pataasa, jumai ba' bhaankam mi' bar jix kai', Porsio Pesto tiigim. Ba' gu Peeles, na gu'x aa' nam jix kiigalhi'ñdha' gu Israel kam ja'tkam, pui' cham xi dho'ñchok gu Paablo. Diilh chi sap panaas jix maat na jax dhuñia' gui' na gatuuk mi' bar jix kai'.

25

Gu Paablo nam gio cham jax jup dooda' gu Israel kam ja'tkam nam tii iattulhi'ñdha' buiñor gux kai' Pesto

¹ Ba' mi' ba ai gu Pesto na pai'r Sesareeya nam ba' mi'x kai' ki'n ba daasa'. Ba' gatuuk baik jurni'ñ ki'n mi' dhir ma jii bhammi ja'k Jerusaleen. ² Ba' nat pai'

dhuuk bhammi ba ai, bhai' ji iattulh jamit gu Paablo gu ja ḡe'ḡerkam tuk gui' nam bhai' ḡe' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam ja biim gui' nam ja'ppix jir ja ḡe'ḡerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam,
³ nam pui' titda na sap tu chiinia' nam mu baidhika' bhammi Jerusaleen. Gu' ja'pji nam tii ilhdhat ji nam sap bhammi pai' boi cha'm mu'aa' git nam mui' ka bai'ñchu'nda!. ⁴ Gu' ji na gu' cham jup aa' gux kai' Pesto, dai nap ja titda pix na mi' pix kuupka' Sesareeya, na gu' sap cham xiim gio mu ja'k jup bhiiya!. ⁵ Jup ja titda:

—Mummi ji nam muñ oidha' gu jam ḡe'ḡerkam tuk nañ pai' dhuuk ya' dir gamai' ji Jimia' mu ja'k Sesareeya. Ba' no' gu' moo silhkam pui'x buam tu dooda gu Paablo, dho gu' mi' dho ba' pui' xi kai'chdha' pim nat jax pui' tu dooda.

⁶ Ba' bhammi ka pup xi juruuñ gux kai' Pesto na pai'r Jerusaleen ji'k xijum baik tanoolh, gatuuk ba' dai nat ba jii mu ja'k Sesareeya. Ba' nat mu ji eek buimgidhak bhammi ba daibu atooxkor ta'm na pai' daaka' gu ḡe'kam, na pai' dhir jix bhaai' na daakat nai' tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam. Mi' dhir ba' moo ba tu joot nam bai'ñpu' gu Paablo. ⁷ Ba' nat pai' dhuuk mi' ba ai gu Paablo, mui' xi ai mit jix io'm mia'n gu Israel kam ja'tkam gui' na mit Jerusaleen dir mu ai. Mi' ba' biix aixim bhai' ji iattulh jamit, panaas kum moox ñii'ñdham xi kai'ch gu tu' nat jax dhuu nar jix buam jum duukam. Gu' pix ja'p kai'ch am ji, nim maa'n ku iam jir pui', pu cham dho jax dhooda mit. ⁸ Ba' gu Paablo na jax jup xim maat mui'p ji chu a'ga, jup kai'ch:

—Aañ nañ jax pix jup ba kai'ch dho nañ cham pai' dhuuk tu'x buam jum duukam jax bua, ni nañ pai' dhuuk jax kai'ch na cham tu' kam aa' nach mi' pui' jiimda' na jax chu aagix aach jich bui nach jir Israel kam ja'tkam, ni sia dho moo gu ḡe' chiop kuñ cham pai' dhuuk jax kai'ch na cham tu' bhai', ni buiñor gu ḡe'kam Rooma kam kuñ cham pai' dhuuk buam pix tu bua.

⁹ Ba' gux kai' Pesto nax aagit nam jix kiigalhi'ñdha' gu Israel kam ja'tkam, xi chikka gu Paablo, jup titda:

—¿Ka'ch ji sap mu Jimia' aa bhammi Jerusaleen nach ba' bhammi tu a'ga' gu dhi' pui' na pim tu' bhaan tu a'ga?

¹⁰ Gu' ji na gu' gu Paablo jup titda pix:

—Dho gu' ya'p tu'ii' iñ ji na pai' juugit jir ḡe'kam gu Rooma kam na pai' pik jix io'm jum aa' na pim pu'ñi tuñ a'gidha'. Gio na gu' nap jax bax maat nañ aañ cham tu'x buam jum duukam jax ja buixi'ñ gu Israel kam ja'tkam. ¹¹ Gu' no'ñ gu' moo silhkam pui'x buam tu dooda' git gu tu' nar jix buam jum duukam, cham jañ dho jax kai'chit sia ku mit bañ mua, na gu' pui' ja'k pix bar am ka' git. Gu' ji nañ gu' cham tu' pui' tu bua nam jax jiñ iattulhi'ñ, cham bhai' dho ba' moo na jaroi' mui'p bañ bai'ñchu'nda' ja bai. Gu' aañ bhammi dir ja'k ji nañ jix aa' nañ bhiiya' buiñor gu ḡe'kam Rooma kam nach ba' maap tu a'ga' gui' nam jaroi'ñ iattulhi'ñ.

¹² Ba' gux kai' Pesto nat pu'ñi kai, xi ja tikkarak gui' nam aagi'ñdha' na jax ja'k jir am ka' gu tu' no' jax jix dhuñiim. Mi' dhir ba' moo gio mi'p ji eek jup titda gu Paablo:

—Dho bak gu' bhammi dir ja'k bhiiya' ap ku giñ jaduuñ buiñor gu ḡe'kam Rooma kam, nap gu' diilh pui' ba kai'ch.

Gu ḡe'kam Agriipa tiigim na bax kaim ka' gu Paablo na jax ja'k tu a'gada'

¹³ Ba' gu' nar ḡe'kam ka' Agriipa tiigim biima'n gu binga'n Berniis tiigim mummi ba ai mit Sesareeya nam paxiartudim gux kai' Pesto. ¹⁴ Ba' na mit gu' mui' tanoolh mi' juruuñ, ba' gux kai' Pesto ba aagi'ñ gu ḡe'kam na jax ja'k tu tu'ii' buiñor gu Paablo, jup titda:

—Maa'n ya' kuup gu maa'nkam nat ya' pu cham xi do'ñchok gu Peeles gu' na biipi' dir ya'r jix kai' kat. ¹⁵ Ba' maa'n nim na ñich ma jii bhammi Jerusaleen, bhai' pui' bañ chitda am gu ja ḡe'ḡerkam tuk gui' nam bhai' ḡe' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam gio gui' nam ja'ppix jir ja ḡe'ḡerkam tuk gu Israel kam ja'tkam nañ sap tu chiinia' nam mu'aa' gu Paablo. ¹⁶ Gu' ji nañ gu' aañ jup ja titda nach cham tu' pui' ja'k tu jim aach nach ji'k jir ja'tkam tugi'ñ gu ḡe'kam Rooma kam nach moop ba ji mu'aa' gu jaroi' no' mit pu'ñi chakui

tu a'ga gu jaroi' bii'ma'n nam xim bhab-haakui'ñdha' na ba'x maati' ka' na jax ja'k jix chu buusnia'. ¹⁷ Ba' moo jano' na mit pai' dhuuk ya'ai, pu buimgidhak ba tu chia chich nam bha baidha' gu Paablo mi' na pai' tum a'gada' nam ba' mi' tu a'ga' maap. ¹⁸ Ku gu' na mit pai' dhuuk bhai' ji chu a'ga, cham tu' pui' ja'k ji chii mit ji nañ aañ jax ja'k ilhii'ñ nam ti'ya' git, nim maa'n dho moo ku mit bhaan tu a'ga gu tu' nar jix buam jum duukam. ¹⁹ Dai nam jax ja'k tu jim diilh jamit pix bhaan bhai' ji chu a'ga na sap cham mi' pui' jim gu Paablo, gio sap na pui' kai'ch nat giop dua gu jaroi' na pui' tii' Jesuus na mit tii' mua. ²⁰ Gu' ba' aañ nañ gu' cham maat na jax ja'k jir am gu dhi' pui' nam jax kai'ch, aañ xi chicka gu Paablo no' moox bhai' nach mu Jimia' bhammi Jerusaleen nañ ba' bhammi ja kaaya' gu dhi' pui' nam jax kai'ch. ²¹ Gu' ji na gu'p kai'ch na sap bhammi dir ja'k buiñor gu ge'kam Rooma kam jix aa' nam maap tu a'ga' gui' nam jaroi'x bhaamki'ñ. Ba' aañ ya' pix ka xi chu chia nam kuupka' nañ ba' mi' dhir gatuuk mui' ba tu jootsa' nam mu baidhika' pai' na duuk jir am ka'.

²² Ba' nat pai' dhuuk tii'mu na pui' xi chu a'gimik gux kai' Pesto, mui' ji ñio gu Agriipa, jup titda:

—Aañ dho pui'p jix kaim gu jaduuñ nap jaroi' aa' na jax ba' ja'k moo xi bua na tu a'gada'.

Ba' gu Pesto gio mui'p ji ñio, jup titda:

—Jir am dho jia nach kabuimuk kaipu'. Kagit na jax xi buada' nap kaaya'!

²³ Ba' na bar buimgidhak, mui' ma jii gu Agriipa bii'ma'n gu binga'n Berniis na mit ba kaim gu Paablo na jax ja'k xi buada' na tu a'ga' mi' na pai' jax ba tum a'gada'. Dai na mit jai' xi chim tii'dhak gu jajannulh gui' nam jax chu'm ge'gerkam ja ti'ka' na sap ba'x maati' ka' nam jir ge'gerkam. Mi' dhir ba' dai na mit mui' ba baap mi' na pai' tum a'gada' ja biim gu ja ge'gerkam tuk gu sandaarui'x gio gui' nam ji'k jir a'aixkam mi' dhi ge' kiicham. Mi' dhir ba' xi chu joot gux kai' Pesto nam bai'ñpu' gu Paablo. ²⁴ Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba aich, mui' ji chu a'ga gux kai' Pesto, jup kai'ch:

—Dho ya' dho bap tu'ii' dhich jaduuñ nap saak jix kaim aapi'ñ jaduuñ Agriipa gio aapi'm na pim ji'k ya'p tu'ii'. Ba' dhi' gu Israel kam ja'tkam maa'n nam ya' iattulhi'ñ aañ jiñ bui, sia bhammi Jerusaleen na ñich mu jimiik maa'nnim pu'ñip jiñ chitda am, gio na pix cham ji'x iikix nam bhañ chian nañ sap tu chiñia' nam mu'aa'. ²⁵ Gu' ji na gu' aañ nañ pui' xiñ aa', panaas cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam na jax ja'k moox bhaigit nañ tu chiñia' nam mu'aa'. Gu' ji nat gu' diilh pui' ja'k jup tii' na sap buiñor ja'k gu ge'kam Rooma kam maap tu a'ga' am gui' nam jaroi'x bhaamki'ñ, ba' mui' tii'p jix chu jootsam ka' iñ nam mu baidhika'. ²⁶ Gu' ji na gu' cham bhai' nañ jax ja'k mui' xi chu ua'ñxidha' gu ge'kam Rooma kam, nañ gu' cham maat nat tu' jax dhuu dhich jaduuñ Paablo. Ba' aañ pu kai'ñkam bha jam bai'ñxi xib aapi'm na pim ji'k ya'p tu'ii' gio aap ge'kam jiñ jaduuñ Agriipa, na pim ba' kaaya' na jax ja'k tu a'ga' na ba' gu' aañ jup jix bhaai'n ka' nañ jax ja'k mu tu ua'ñxidha' gu ge'kam Rooma kam. ²⁷ Ja'p dho ji na gu' cham jir am aañ jiñ bui nañ moo ja'p pix mui'p ba tu jootsa' gu jaroi' nam mu baidhika' no' ñich cham biix mu tu joot gu u'uan na pui'm kai'chidha' nat tu' jax dhuu.

26

Gu Agriipa gui' nar ge'kam ka' na ba kaaya' gu Paablo na pui' kai'chidha' na tii cham tu' jax buada' gu tu' nar jix buam jum duukam

¹ Ba' gu Agriipa xi chia gu Paablo na mui' xi chu a'ga', jup titda: —Eap xi chu a'gañ jaduuñ nap jax ja'k ilhii'ñ.

Ba' gu Paablo nobii'ñ ki'n ja'p xi ja duiñ gu ja'tkam nam sap cham ñiokda', ba' mui' ji chu a'ga, jup kai'ch:

² —Moox bhai'ñ chaat iñ na ñich ya' ba ji chu a'ga aap jum bui ge'kam jiñ jaduuñ Agriipa, nañ gu'x maat nañ aap jum buiñ palhbuidha' gu dhi' pui' nam jax ja'k jiñ iattulhi'ñ gu Israel kam ja'tkam. ³ Nap gu' aap jix bhai'x maat jiañ jaduuñ gu dhi' pui' nach ji'k jax ja'k tu jim aach nach jir Israel kam ja'tkam gio nach jax ja'k tu a'gada' gu tu' no'ch bax a'gak. Ba' gu xib aañ pum

titda nap jix bhai' ka xiñ kaaya' git no'p moo pui'p ilhii'ñdha' git nañ jax jum tiida'.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k tu jmdat biipi' dir na chakui ti ji'ñdhat buiñor guch Xoi'kam

⁴ Biix jam dhox maat gu Israel kam ja'tkam nañ jax ja'k tu jmdat jan'nañpai' dhuuk ja bui kiokat bhammi Jerusaleen, sia gu pu ilhi'chdham dir. ⁵ Pui'p jix maat am dho nañ gammiji pui' ja'k tu jimda' na jax gui' nam pariseos jum tiiti', gui' nam tu' ka'm nii'ñ biix na ji'k jax ja'k tu aagix. Jum aagi'ñdha' am dho no'm moo pui'p ilhii'ñdha' git nam bha jimii ya' pum tiida'. ⁶ Ba' gu xib dhi' ki'n pix ya'ñ chulhiiñchu'n am nañ mi' pui' tu daa'ñchu' gu pui' nat jax ja'k tu ja daaxdhak gu Dios gu bijik dir kam jich bopxi kat na gatuuk pu tu duñia'. ⁷ Ba' aach nach ji'k jir bopxi'ñ gu mambhiix gook maamra'n gu Jakob, ti niir ich na pai' dhuuk pui' ji chu buusnia' gu dhi' pui' nat jax ja'k tu ja daaxdhak, pui' kuch ba' aach gammiji tu daanda' buiñor gu Dios nabap tanoolh gio nabap tukaa'. Ba' gu xib dhi' ji' ki'n pix ya'ñ iattulhi'ñ am gu Israel kam ja'tkam, nap ba' moox mat ka'ñ jaduuñ, ⁸ nam gu' cham ti jiigi'ñ jia na gu Dios jir gø'kam, nax ai'chu'n na pu tu duñia' nam gio duduadiip baapmigia' gu koi'ñga'n.

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' na giilhim ja tulhiñchudimik gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam

⁹ Aañ dho biipi' dir nañ chakui ti ji'ñdhat buiñor gu Jesuus Nasareet kam, pui'ñ aa'nda' iñ nañ biix aixim tu dooda' na jax ja'k dui cham jaroi' bhaan ka titii'ñchuka' git buiñor. ¹⁰ Pui' ñich dho gu' tu dooda' maa'hnim bhammi Jerusaleen ki'n gu u'uan na mit jiñ maa gu ja gø'gørkam tuk gui' nam bhai' gø' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam. Mui' ñich dho gu' ja da'ngik ja kuu nam ji'k ti jiigi'ñdha' buiñor gu Jesuus, gio ba' nam pai' dhuuk ba ji ja kooda', aañ jai' biix pui'p xiñ aa'nda' nar am gu pui' nam jax ja buada'. ¹¹ Gio ba' nañ gammiji ja gibdat ja chianda' nam pu ti'ya' nam cham tu' ka ti jiigi'ñdha' buiñor gu Jesuus. Biix kap jañich dho gu' pui' ja dooda nam ji'k kap jum jumpadat tu

daanda', sia gui' nam mu ja'p oi'dha'ka' jai' kap na pai' jax cham jir Israel.

*Gu Paablo na gio pui'p ba ti'ya' nat jax dhuuk ti ji'ñdhat buiñor guch Xoi'kam
(Noo. 9:1-19; 22:6-16)*

¹² Ba' dhi' pix ki'n jañ mui'p ka jim mu ja'k Damaasko ji ua'dat gu u'uan gui' na mit jiñ maakak muñ joot gu ja gø'gørkam tuk gui' nam bhai' gø' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam. ¹³ Gu' ji na gu'x dhaam duuk nañ gamai' ka jim gu biix boi ja biim gui' nam jiñ oï'ñchu', ba tii ñich nat biix xikoolh jich a'm bhai' ba tum ton bhammi dir jix dhaam giilhim jix io'm jix o'jo' ki'n, cham tu' pui' na jax jix o'jo' gu tanoolh. ¹⁴ Ba' aach mi' pu ia'ri biix nach ji'k mui' ka jiimdat, ba' ba kai ñich nat bhai' ba tum ñio bhammi dir na pai' bha tum tanoor, jup jiñ chitda gu ebreo ñi'ook ki'n: "Aapi' Saulo, ¿jax kup ba'ñ o'bhagi'ñchu'? Jum ko'ktulhi'ñ ap dho aap diih, na gu' ja'p ji buusan nap joi' cha'm ti kiiyas." ¹⁵ Ba' aañ xi chikka, ja'p jañ chitda: "¿Jir jaroop gi dha' aapi' Gø'kam?" Ba' gui' na bhammi dir bha ñiok jup jiñ chitda: "Dho aañi' dhor di' gu Jesuus Nasareet kam gui' nap jaroi' o'bhagi'ñ. ¹⁶ Ba' gu xib bamgiip xi'kikbo', na ñich gu' pu kai'ñkam jum a'm ba ti tii nap tu a'ga' gu dhi' pui' na pitch jax bañ chii gu xib, sia nañ jax jum aagi'ñdha' gatuuk. ¹⁷ Gio nañ aañ pix pui' tu duñia' nam cham jax jum dooda' gu Israel kam ja'tkam, sia gui' nam cham jir Israel kam nañ jaroi' ja buim jootsa'. ¹⁸ Ba' dhi' ja'p kai'ñkam jañ mum jootsa' nap ja aagi'ñdha' nam ba' ba machia' nam jax ja'k mi' pui' jimia' nam ba' cham jix chu tukgam kir ka oipoda', nam ba' cham ka kaichgida' gu ja'ook. Gu' ja'pji nam mi' pui' ba jimia' ji na jax jix aa' gu Dios, gio nam ba' ba ti ji'ñdha' aañ jiñ bui. Dhi' pu'ñi ja'k duuk ba' ba uañchudhix ka' gu ja ua'tulhdhara', gio na ba' ja a'm bi'ya' gui' nat tu' ba ja iimchuda gui' na ji'k ja a'm ba ti niidhim gu Dios."

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nat pui' tu duu nat jax ja'k ti tii gio nat jax ja'k kai guch Xoi'kam

¹⁹ Ba' aañ pui' tu duu dho na ñich jax ja'k ti tii x dhaam gio na ñich jax ja'k kai gui' nat bha tuñ a'gi, ²⁰ na ñich bhai' pu ji chu ja a'gi

gux bhai'm kai'chdham ñii'ook gui' nam mummi oi'dha'ka' Damaasko. Mi' dhir ba' bhammi ja'k Jerusaleen jañich bhai'p ji chu ja a'gi, mi' dhir ba' biix kap na ji'x jir Judea. Sia gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam jañ pui' ja titdaim nam cham kam ua'tulhi'ñdha', dai nam mi' pui' ba Jimia' pix na jax jix aa' gu Dios, gio ba' nañ pui' ja titdaidha' nam jir jix bhabhai'kam ka' na ba' bhaan jix maati' ka' nam tu' silhkam cham tu' pui' ja'k ka tu jim na jax biipi' dir. ²¹ Ba' dhi' ji' ki'n pix jiñ dhaa mit gu Israel kam ja'tkam na mit bhammi jiñ chiigik ge' chiop, gio ba' na mit tii ilhdhak nam moon mu'aa' git, gu' ji nat gu' cham pui' ji chu buus. ²² Ku gu' aañ maa'n ji nañ jax mi' pui' tu daa'ñchu' nañ tu ja a'gi'ñchu' gu ja'tkam gam a'aalh sia ge'ger, na gu' gu Dios jiñ palhbui'ñchu'. Gammijñ pui' tu ja a'gi'ñdha' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios gio gu pui' nat jax ja'k jup tu ua'nak gu Moisees na jax ja'k ji chu buusnia' gatuuk, ²³ na saak pu'ñi gatuuk ya' aaya' guch Xoi'kam nam ba' mu'aa', ku gu' sap gatuuk na xi muukii, dhi' pik jir biipi' kam ka' ji na giop bamgia' duadii mi' dhir koi'ñga'n tir. Mi' dhir ba' ja'p ji buusnia' na ja bi'ñxidha' gu Israel kam ja'tkam na ba ja aagi'ñdha' na jax ja'k duuji uañchuda' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', sia gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam.

Gu Paablo na tii bax aa'nda' na git gu Agriipa cham jax ji chi'ji ba ti'ñdha' buiñor guch Xoi'kam

²⁴ Ba' nat pai' dhuuk ba tii mu gu Paablo na pu'ñi xi chu a'gimik na jax ja'k jup xim maat, ge' ki'n jiñkit mui' ji ñio gux kai' Pesto, jup kai'ch:

—Iat ap dho Paablo! Gu' na pich giilhim xi' pik ba tum mamtux cham aagix kam. Gu' ba' ampix pui' bax ñaanbi' ap, pui' kup ba' jax ñap pix ba kai'ch.

²⁵ Ba' gu Paablo jup titda:

—Ja'pji cham tu' ji nañ jix ñaanbigit jup kai'ch jiñ jaduuñ Pesto, gu' ja'pji silhkam ji nañ ya' tu a'ga na jax ja'k jir pui!. ²⁶ Mi'ñi dho daa dhiñ jaduuñ Agriipa na pui'p jix chu maat gu dhi' pui' nañ jax ba kai'ch. Pui' kuñ ba' aañ kaixdhat ya' pui' xi kai'ch, nam gu' biix pix pui'x chu maat gu ja'tkam,

nat gu' cham tu'x ixchuixim pui' tum duu. ²⁷ Jia nap gu' ti jiigijñ jiñ jaduuñ gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios? Aañ jix maat nap ti jiigijñ.

²⁸ Ba'p titda gu Agriipa:

—Alhi'ch pix dho ba aagit nañ ti ji'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nañ xim kee.

²⁹ Ba' gu Paablo jup titda ip gio:

—Dho gu' no' moox aa'nda' git gu Dios na git cham tu' dai aap nap ti ji'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gu' ja'pji sia biix git ji nam ji'k ya'ñ kee gu xib nañ ya' tu a'ga nam pu'ñip ji buusnia' git na jax aañ, sia kum gu' cham pu'ñi buupulh dhi bapaiñum titropiñ ki'n.

³⁰ Ba' nat pai' dhuuk tii mu na pu'ñi xi chu a'gimik gu Paablo, mi' dhir nat jax kikbo gu Agriipa gio gu binga'n Berniis gio gux kai' Pesto gio ba' biix nam ji'k mi'p tu'ii', ³¹ mu ja'p dilhkob jamit xi jimiik ma tu a'ga, jup kai'ch am:

—Cham bhaigit ji na ya' pai' kuupka' git dhi maa'nkam, ni na cham jir am nam mu'aa', na gu' cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam.

³² Ba' gu Agriipa mui' ji ñio ip, jup kai'ch:

—Jir am kat ji nap do'ñcho' no' git chakui pu kai'chdha' nam bhammi dir ja'k baidhika' buiñor gu ge'kam Rooma kam nam pui' maap tu a'ga' gui' nam jaroi'x bhaamki'ñ.

27

Gu Paablo nam ba bhiika' gu sandaarui'x bhammi dir ja'k Rooma

¹ Ba' na mit pai' dhuuk ba bhiik gu Paablo bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Italia dibiir ja biim gui' nam maap mi kuupich, maa'n chia mit gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x na pui' tii' Julio ja biim gui' nam maap jir sandaarui'x. Ba' dhi' dhi sandaarui'x pui' ja'k jix ja mat ka' am nam sap jir sandaarui'x chugi'ñ gu ge'kam Rooma kam. ² Ba' maa'n ampik mi' dhir suudai' jugii'ñ jup bar jimdam gu ge' kanuub na silh jim bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Aasia dibiir, ba' dhi' pui'r bhammi dir ja'k kam ka' na pai' pui' ti tii' Adramiitio. Ba' aach dhi' ka'm bhaan bhai' xi chiit, gio ba' maa'n bhai'p xi chis ip guch jaduuñ na

pui' tii' Aristaarko na sap jir bhammi dir ja'k kam na pai' pui' ti tii' Tesaloonika, gui' na bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir. ³ Ba' buimgidhak bhammi dir ba ai chich na pai' ge'r kiicham ka' ju'ndharan gu ge' suudai' na pai' pui' ti tii' Sidoon. Ba' ma paxiaram gu Paablo mu ja'p nam pai' oi'ñka' gui' nam ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' gu Julio gui' nar ja ge'kam tuk ka' gu sandaarui'x cham jax tii, gio na mit jix bhai' dhuu sia cham pai' jax tii. ⁴ Ba' bhammi dir Sidoon na chich gio gamai'p ji jii gu biix suudai' dhaam bhaan gu ge' kanuub, miji dir ja'p jachich bhii biix gakoolh mi' na ji'x alhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Chiper, na gu' miji dir ja'p cham pik jix io'm ti gib gu jibiih, na gu' mi' dhir ja'k pik bhai'p jibiih nach pai' ja'k jiim, ba' cham bhai' nach silh mu bhiiya', na gu' bha ja'k nu'yas gu ge' kanuub nach bhaan jim. ⁵ Nammi dir jachich ba' ja'p ba noo amuub na pai'r dibiir ta'm gui' na Siliisia dibiir bhaan bipio'. Mi' dhir ba'x io'm gama ja'k gio ja'p pup ba bhii chich na pai' gu Panpiilia dibiir bhaan pup bipio'. Bhammi dir jachich ba' ba ai na pai' Miira ti tii', gui' na bhaan bipio' gu Liisia dibiir.

⁶ Ba' bhammi dir ampik maa'n bhai' dhir pup bar jimdam gu Alijandriya kam gu ge' kanuub na silh jim bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Italia dibiir. Ba' ba tii gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x, ba' dhi' ka'm bhaan bhai' xich chissa'ñ na chich giop ba jii bhammi dir ja'k na chich pai' ba jii. ⁷ Ba' cham pik xi' jimmi gu ge' kanuub na chich gamai' tii ji jii gu biix suudai' dhaam, na gu' pui bha jibiih mu dir ja'k nach pai' ja'k jiim, ba' siamri dikoo soi' tui'dhi' ki'n ba bubua chich na pai' pui' ti tii' Niido. Ba' mi' dhir ja'p ja'k ba bhiich jamit gu ge' kanuub na pai' ja'k cham pik jix io'm jibiih na ba' xi' pa' ba jimda'. Ba' nammi ja'k pup ba bubua chich amuub na pai' ilhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Salmoon, miji dir ja'p jachich bhii biix gakoolh mi' na ji'x jumai ilhi'ch pup jir dibiir na pui' ti tii' Kreeta. ⁸ Ba' gamai' biix ju'ndharan ji bhiik jachich nammi dir pup ba ai na pai' pui' ti tii' Buenos Puertos. Ba' bhai' dhir mia'n bipio' baasi'n ja'k na pai'r ge' kiicham na pui' ti tii' Laseeya.

⁹ Ba' nat gu' mui' tanoolh bap duu nach tii jiim, ba' cham kar am no' chich gio gamai' tiip ji jii gu biix suudai' dhaam, na gu' ba miamlhim jan' na pai' dhuuk jix jiipdharda' gio na duukda' jibiih ki'n. Ba' gu Paablo pui' ba ja titda nam ka xim nii'rada' na ka xi buusnia' na ji'x juugit jix jiipi'ñ ka', ¹⁰ pup ja titda:

—Ja'p tu tu'ii'ñ jaaduñ na cham kar am no' chich gio gamai' tiip ji jii, na gu' mu pai' ja'k dir giisi am xi bakia' dhi ge' kanuub, pu biix dho gu' mai' ti gixia' gu tu' nach bha tu ua', gio aach nach bhai'kui ko'ya'.

¹¹ Gu' ji na gu' cham jiigil'ñ gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x, dai gui' mu ja'k ji kai gu ja ge'kam tuk gui' nam jix bhai' bheidha' gu ge' kanuub nam silh bhiichdhidha' no' gama ja'k pix jim. ¹² Ba' biix pix pui' ji chii mit na sap cham jir am nach mi' ti nii'rada' na pai' pui' ti tii' Buenos Puertos na ji'x juugit jix jiipi'ñ ka'. Ba' mi' dhir ba jii chich mu ja'k na pai' pui' ti tii' Peniis, gui' na dhi' pix bhaan pup bipio' gu Kreeta dibiir, nach sap ba' mu ja'k ka xi chi nii'rada' na ji'x juugit jix jiipi'ñ ka', gio na gu' mi'r am na mi' kikbo' gu ge' kanuub.

Na giilhim jix io'm bhai' ji jilhbia' na suudai' dhaam kajimda' gu ge' kanuub

¹³ Ba' gamai' ji jii chich gu biix suudai' dhaam bhaan gu ge' kanuub, na gu' palhiip pix bhai' ka jibiih mu dir ja'k jurnip dir. Ba' miji dir ja'p biix gakoolh bhiichu' ich mi' na ji'x jir Kreeta. ¹⁴ Gu' ji nat gu' ja'xpix ja'p dir ja'k xia'lhbui bhai' ji jib giilhim jix io'm, ba' am ja'x bua gu ge' kanuub nach bhaan mui' ka jiim, ¹⁵ ba' ja'p ja'k gamai' ji nu'ya. Ba' cham bhai' nach jax dhui ja'k ka bua' mu ja'k na pai' dhir bha jibiih, bhai' pix jach ba' pu daraichu'. ¹⁶ Ba' nammi pai' ba bubua chich amuub mi' dhir ja'p biipgan na pai' ilhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Kauda. Ba' mi' xi chi saa'ñdhak jachich gu ilhi'ch kanuub gui' nach gatuuk dir tiimir, na gu' mi' cham pik jix io'm jibiih, ba' dikoo pix bhammi ji chisaa'ñ jachich. ¹⁷ Gatuuk titropiñ ki'n xi buuprak jachich gu ge' kanuub, gio na chich xi chibaañdhak gu komarak jannulh gui' na ki'n jim gu ge' kanuub, nach gu' giilhim bax chotdontu' nax io'm gi'nxim bhaan gu o'ya gui' na pui'

tii' Sirte. ¹⁸ Ba' buimgidhak nach nai' tii xi chi niidhim, pui' na jax ba tum bua, ba' aach gio jai' nammip xi chu iabu suudai' chir gu tu' nach bha tu bhiiñor. ¹⁹ Ba' nat jumai gamai'p ji xia', jai' chich nammip xi chu iabu biix dhit gui' na ki'n jimmida' gu ḡe' kanuub. ²⁰ Ba' mui' tanoolh pu cham ton, ni gu chiichia' kut jum maax bha ja'p jix dhaam, ba' aach pu cham ka ilhii'ñ no'ch moop ka bubuakia' git mi' dhir suudai' chir, na gu' giilhim jix io'm pui bha jibiiñ.

²¹ Gio nat mui' tanoolh bap duu na chich chakui tu juu, ba' gu Paablo mi ja'p jich saagi'ñ xi kikbok jup jich chitda:

—Aañ moo tii pu ba jam aagi'ñ jiñ jaaduñ nach git mummi pix ka darka' Kreeta, gu' ji na pimit gu' cham jiñ kai. Tii' ba' nach jax ya' bach chulhiiñaim. ²² Ba' xib tu' na jax chui'ka', cha'pim jax jum aa'ntu'nda', na gu' cham tu' jaroi' maadit bhai'mui mukia', sia kut gu' dhi kanuub mu pai' am xi jaiki. ²³ Pui'ñ chitda maadit gui' nam jir noonbi'ñ gu Dios nat tukaa'ñ buim maax, nat gu' bha joot, ²⁴ jup kai'ch: "Cha'p too'nnichu'nda' Paablo, na gu'm a'mkam aa' nap buiñor aaya' gu ḡe'kam Rooma kam. Ba' gu Dios pui' tu duñia' na cham jaroi' maadit bhai'mui mukia' na pim ji'k ya' jiim bhaan dhi ḡe' kanuub, nap gu' aap ya jim." ²⁵ Pui' kuñ ba'p jam titdañ jaaduñ na pim cham jax jum aa'ntu'nda', nañ gu' aañ buiñor jix biiñak gu Dios, na gu' pui' ji chu buusnia' na jax jiñ chitda gu nobii'ñ. ²⁶ Ku ba' gu' na ka nui'ññika' ji gu jibiiñ dhi ḡe' kanuub nach bhaan jiim pai' na ja'k jax chu'm dibiiñ.

²⁷ Ba' maa'nnim tukaa' nat gook simaan bap duu, ba maat jachich nach mummiip tu'ii' na pai' pui' ti tii' Adriatiko, nat bak mu ja'k bhiich gu jibiiñ nu'yasidhat, na gu' ja'p ja'k jup bhiichdha' jia gio ja'p ja'k ip. Ba' moo jan'gu iraab tukaa' ba maat jamit gui' nam ua' gu kanuub nach bak mia'n ba aajim bhaan gu dibiiñ. ²⁸ Ba' xi jupaaba'n am na ji'x kax chuuk gu suudai', ba' maa'n oo'm obrasaa'n jix chuuk. Mi' dhir ba' palhiip gama ja'k na chich ji bhi, giop xi jupaabai mit na ji'x pix moo bax chuuk, ba' mambhiix daman jix chamaam obrasaa'n

pix bax chuuk. ²⁹ Ba' na gu' pix am ba tu sissapim gu kanuub bhaan gu joodai, ba' mui' xi dhado'nkosa mit maakob gui' na ki'n cham ka jilda' gu kanuub, dai na mi' pix ba se'ka' suudai' dhaam. Mi' dhir ba' dai nam mi' pix ka tu daan buiñor gu Dios na ba' pui' tu duñia' na jotmoda' ba xia'lhia'. ³⁰ Ba' gui' nam ua' gu kanuub tii ilhdhat am nam diihl mi' dhir ba jinia' git jix ixchuixim, na mi' pup se'ka' sap git gu ja kanuub. Ba' tii mui' ji chibaañ jamit gu ilhi'ch kanuub, panaas sap kum ja'p xi chu buada' git nam jai' mi' dhir ja'k mui'p xi dhado'nkosa' git gui' na ki'n mi' pix se'ka' gu ḡe' kanuub. ³¹ Gu' ji nat gu' ba ja tii gu Paablo, ba' ba ja aagi'ñ gu sandaarui'x gio gu ja ḡe'kam tuk, jup ja titda:

—Ba jii mit gui' nam ua' dhi kanuub. Dhi' moo mi' pai' bhai'kui ko'ya' pim no'm cham biix ya' ka jiim.

³² Ba' gu sandaarui'x xi i'ki mit gu titropiñ gui' na ki'n ka gigia'rxix kat gu ilhi'ch kanuub, mui' dho'ñcho mit ba' suudai' chir.

³³ Mi' dhir ba' na bar katukgab, soi' ba ja titda gu Paablo gu ja'tkam nam sap xi jugai gu tu' na jai'ch ka', jup ja titda:

—Gook simaan ba jip duu na pimit chakui ba ji chu juuñ jaaduñ, na pim jix chotdontu' nach panaas mi' pai' bhai'kui am xi ko'ya'. ³⁴ Ba' aañ pu jam titdañ jaaduñ na pim cham jax jum aa'ntugit xi chu jugai gu tu' nach ua', na gu' dhi'x io'm jum aa' jia no' pim dho jix aa' na pim dudu-atgida'. Na gu' tii cham tu' jaroi' maadit mi' pai' bhai'mui mukia' jia, nich chu' kuupa'n dho moo ku jaroi' maadit mai' bua'.

³⁵ Ba' daipu' nat pu'ñi xi ja tii'dak gu Paablo, bhai' ji dhaa gu paan. Mi' dhir ba' dai nat xi chu taxchaabgidhak buiñor gu Dios mi' pui' ja saagi'ñ gu ja'tkam nai' xi ja maa ta'tak gio ba' nat bhai' ji chu juu diihl.

³⁶ Ba' aach bhai'p jich guguux na chich ma ji chu juu. ³⁷ Ba' biix nach ji'k jiim bhaan gu ḡe' kanuub, aix ich gook jix cha'tmam oo'm daman baik oo'm damdir mambhiix xijum maa'n (276) pup. ³⁸ Ba' gatuuk na chich xi chu jugaak nach ji'x jix chu naa, nammip xi iabu chich gu tiriik suudai' chir na ba'x jabkam sai'chgiда' gu ḡe' kanuub.

Gu kanuub na o'ya bhaanji chu siispai ba jaikia'

³⁹ Ba' nat ba xia', cham maatit ti nii'ñ am gui' nam ua' gu gø' kanuub na jax ti tii' mu ja'p na pai' pix jix chu maaax nar dibiir ta'm, ba' ba tii mit mu ja'p na pai' dhir joidham jix komaalhim mu suu'n gu suudai' mi' na pai' dhir bar dibiir. ⁴⁰ Ba' xi i'ki mit gu titropiñ gui' na ki'n mi' pix ka se'kat gu gø' kanuub, mi' ba' pup baapax suudai' chir. Gio ba' gu u'uux gui' nam ki'n ka tu bhiijidhat na ba' jimda' gu gø' kanuub mummi xi iabu mit suudai' chir. Mi' dhir ba' dai na mit biipi' dir ja'k xi sa'iich maa'n gu komaarak jannulh, ba' gu kanuub gamai' ji jii mu ja'k suudai' jugii'ñ. ⁴¹ Gu' ji na gu' palhiip gama ja'k nat ji bhii, mi' ba tu siis biipi' dir ja'k bhaan gu o'ya na mi'x oidha'. Mi' dho gu' pu cham bhaai' na ka Jimia', nat gu' giilhim jix bhai' mi' ba tu siis. Dai nat bhai' pix ji jaik gatuuk dir ja'k, na gu' giilhim na bha nu'yas gu suudai' na bha silh gu'nguk. ⁴² Ba' gu sandaarui'x mi' bax ja koodam kat am gui' nam ja bai'ñchu' na mit ba ja kuupam, sap nam ba' cham ja o'ñxidha' nam ji bubuaki mi' dhir nam mui' ji chu suulhgia' mu ja'k na pai'r dibiir ta'm. ⁴³ Gu' ji na gu' gu ja gø'kam tuk dhi' ji' dhi sandaarui'x jotmoda' ja soo'mchulh, na gu' cham aa' nam jai' biix yup ba ji mu'aa' gu Paablo. Dai nat xi ja chia pix gui' nam ji'k jix maatit tu suulhi' nam biipi' mui' xi chu suulhgia' mu ja'k na pai'r dibiir ta'm. ⁴⁴ Gio ba' gu jai' nam ji'k cham maatit tu suulhi', xi ja chia ip nam sap taa'mlas bhaan mui' xi chu suulhgia', piam sap gu ta'tak ga'n gu gø' kanuub gui' nat mi' ba jaiki. Ba' dhi' pu'ñich buidhat siamri biix dappaam ma tiitis jachich mi' na pai'r dibiir ta'm.

28

Gu Paablo na bhammi dir ba oirida' na pa'i ilhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Malta

¹ Ba' na chich pa'i dhuuk biix ba bubua mi' dhir suudai' chir, ba maat jachich nach mi'p tu'ii' na pa'i pui' ti tii' Malta. ² Ba' gu mi' oi'ñkam pix jix bhai'ch chitda am gio na mit mi ja'p ba tu nai gø', na gu' giilhim jix jiipi'ñ na bha duuk, ba' bach bai'ñ am nach mui' xi juukgipu'. ³ Ba' gu Paablo jai' xi u'uuk gu ku'aa' mi'p xi chua tai dhaam. Ba'

maa'n mijj dir jimii gu ko' na ba miiidhim gu tai, ba' nobi'ran jum bhiibgak pu kii. ⁴ Ba' gu mi' oi'ñkam na mit ti nat nobi'ran ba kii gu Paablo gu ko', jup jum ti titda am diilh:

—Jir tu mua'kam dho bak dhi maa'nkam nat ba' ba kii gu ko', na gu' giilhim jix ua'tulhdhix, sia kut gu' tii cham mu pa'i bhai'muk muu suudai' chir. Gu' ji na gu' gu Dios cham aa' na duaka'.

⁵ Ba' gu Paablo mi' tai dhaam xi dhaagik xixiix gu nobii'ñ na ba' jigixia' gu ko', ba' pu cham tu' jax jum duu. ⁶ Ba' biix dhit pix am nii'ñ am na pa'i dhuuk bhai' ji baigikia' piam na pa'i dhuuk am xi mukia', gu' ji nat gu' chakui pa'i jax ba jim duu nam tii xi nii'ñ, tii gu' ba miikim. Ba' gatuuk pui' ji chii mit na sap jir dios ji gu Paablo, nat ba' cham maimtuda gu ko' nat tii kii.

⁷ Ba' mi' ju'ñdharan nach pa'i xi juukgimik, mi' dhir amuub bipio' gu dippir ga'n gui' na mi'r gø'kam ka' na pui' tii' Publio, gui' nat jich chibaptuda baik tanoolh gio nax bhai' tuch maakda'. ⁸ Ba' gu taata'n gu Publio jan' pik yup eeka' gu toin'dhi' binkam gu book ko'k, ba' gu Paablo mui' ma tiigim. Ba' dai na jax jim xi chu daanik buiñor gu Dios bhai' xi dhaa gux ko'kkam, jix kii' dho gu'p jum duu mi' jotmoda'. ⁹ Ba' na mit pui' ba ti kai gu jai'x kako'kkam nam mu ja'p oi'ñka', jum dikoo'ñ jamit na mit mu jii buiñor gu Paablo. Ba' gu' pix ja'x yup ji ja dudu'ñ, jix kiki'ñ dho gu'p jum duu mit biix. ¹⁰ Mi' dhir ba' dai na mit ma tuch onbai' biix aixim gu tu', gio na chich pa'i dhuuk ba jii bhaan gu jumai gø' kanuub biix jamit yup xi chuch maa na ji'k tu'ch a'm jum aagaidha' gammiji nach jax jiimda'.

Gu Paablo na bhammi dir ba aaya' Rooma

¹¹ Ba' gu baik masaa'n na chich bhammi dir xi juruuñdhak na pa'i ilhi'ch jir dibiir, ba jii chich bhaan gu jumai gø' kanuub gui' nat pui' bhai'p juruuñ na ji'x juugit jix jiipi'ñ kat. Ba' dhi gø' kanuub jir bhammi dir ja'k kam ka' na pa'i pui' ti tii' Alijan-driiya, ba' bhaan bha tuuttu' am biipi' dir ja'k gook gu ja didios tuk gu bhammi dir kam, na pui' ti' maa'n Kaastor, gio ba' gu jumai Poolus ip. ¹² Ba' bhammi dir ba ai

chich jumai momkoran na pai' pui' ti tii' Sirakuusa, ba' bhai'p juruuñ jachich baik tanoolh. ¹³ Mi' dhîr ba' giop ba jii chich bhammi dir ja'k na pai' jumaip jir momkoran na pui' ti tii' Reegio. Ba' buimgidhak ampik bhai'p ji jib mu dir ja'k jurnip, ba' aach mui' pu xi jii bhammi dir ja'k nach pai' ja'k jiim, maa'n tanoolh jachich ba'p duu na chich ba' bhammi dir jup ba ai na pai' pui' ti tii' Putioli. ¹⁴ Ba' bhai' ba ja tii chich ip jai' guch jaaduñ gui' nam pui'p ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' bach baidhim am mu ja'p nam pai' oi'ñka', ba' aach mui'p ma jii, maa'n simaan jachich dho gu' ja buip juruuñ. Ba' dhi' pu'ñich buidhat siamri dikoo ba aajim ich bhammi dir Rooma. ¹⁵ Ba' gui' nam bhammi ja'k jup oi'ñka' Rooma guch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, pu bax maat am nach mui' ba jiim, ba' bhai' ma jii mit na mit bhach ñamkim bhai' na pai' pui' ti tii' Pooro de Aapio, gio ba' bhai' na pai' pui'p ti tii' Baik Tabernas. Ba' nat ba ja tii gu Paablo, bhai'x bhai' jim ilh, ba' ma tu taxchaabgi buiñor gu Dios. ¹⁶ Ba' na chich pai' dhuuk bhammi dir ba ai Rooma, mui' xi ja aich gu ja gë'kam tuk gu sandaarui'x buiñor gu jumai ja gë'kam tuk gu sandaarui'x gu bhai' kam, gui' na ja bai'ñchu' nat mui' ba ja kuupam. Ba' gui' xi chu chia nam ja kuupa' mi' nam pai' mi' pu ja kukpada' gu ja'tkam. Dai ba' gu Paablo dîlhkob ja'k tu chia mit nam kuupa', gio sap na maa'n pix mi' nuuka'nda' gu sandaarui'x.

Gu Paablo na bhammi dir ba oirida' Rooma

¹⁷ Ba' baik jurni'ñ ki'n nai' ba tu ja joochxi gu Paablo gu ja gë'gërkam tuk gu Israel kam ja'tkam gui' nam bha ja'p oi'ñka' Rooma. Ba' na mit pai' dhuuk biix bhai' bam jumaap, bhai'ji chu ja a'gi, jup ja titda:

—Aañ mañ dhaa mit bhammi Jerusaleen gu Israel kam ja'tkam sia kuñ tii cham tu' jax ja buixi'ñ, ni kuñ cham pai' iam cham tu' ka'm jup nii'ñ gu pui' nam jax ja'k tu jimdak guch bopxi kat, ba' ja chia mit gui' nam ya' dir bhammir gë'gërkam nam jiñ chulhiiñchuda!. ¹⁸ Ba' tii ba xiñ dho'ñchom kat am, nañ gu' cham tu' bhaan kuiñcha bia' kum gu'p bañ mu'aa' git. ¹⁹ Gu' ji nam gu' gu Israel kam ja'tkam giilhim ba

xiñ mu'aam, ba' aañ pui' mañ dikoo'ñ na ñich pu tii'n gui' na bhammi dir jir gë'kam Judea na tu chiñia' nam bhañ bhiñka'ya ja'k Rooma buiñor gui' na ya'r gë'kam na ba' ya'ñ chicka' no'ñ moo kuiñcha bia'ka' ba' gu' cham, sia kuñ gu' aañ cham ja iattul-hdham guñ jaaduñ Israel kam. ²⁰ Ba' aañ ja'p kai'ñkam mu tu jam joochxiñ jaaduñ nañ xi jam tii'gim gio nañ bhaan xi chu jam a'gidham gui' nach jaroi' saak niirada' na bha jimda' git ya' aach jich bui nach ji'k jir Israel kam ja'tkam, gui' nañ jaroi' buiñor ti jii'gi'ñ nañ ba' ya' buupulh xib ki'n dhi bapaiñum titropiñ.

²¹ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu' aach ya' cham pai' jax te kee ji, na gu' cham pai' jaroi' pui' ja'k bha tuch ua'ñxi'ñ gu bhammi dir kam Judea, gio jai' tii bhammi dir jup jiim am guch jaaduñ, sia cham pai' jax kai'ch am no'p moo mu pui' pix oirit jix buam tu bua. ²² Ba' aach tii xim kaim dho gu pui' nap jax jix chu a'gam jich jaduuñ, na gu' aach nach jix maat, biix kap pix pui' kai'ch am gu ja'tkam na sap cham tu'r silhkam gu dhi' pui' nap jax kai'ch.

²³ Ba' ba tu dai mit nam pai' dhuuk bhai'p tui'ka'. Ba' nat pai' dhuuk jum ai, mui' bhai' bam jumaap jamit, ba' bhai' ji chu ja a'gi gu Paablo kabuimuk dir pu nai' ji jur. Ba' mi' bhaan tu ja a'gidhimik mi' nat pai' tu ua'nak gu Moisees gio ba' mi' na mit pai'p tu ua'nak gui' nam pui' bijik bhaankamu'n jup tu a'gimik gu Dios nam sap ba'x maatit keeji ba ti jii'ñdha' buiñor gu Jesuus. ²⁴ Ba' ji'ma'n siamri ti jii'ñ jamit gu pui' nat jax ja'k tu ja a'gi gu Paablo, jai' ba' pu cham, ²⁵ dai na mit xi ñiokboidhat ba jii. Ba'p ja titda gu Paablo:

—Pui' ba ji bubua pimit jiñ jaaduñ nat jax tu ua'nak maadit gui' nam jir jich bopxi kat, gui' nam bhaankam tu a'gat gu Dios nat pui' ja'k jurtudak gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', gui' na pui' tii'gich Isaiiyas, na ja'pnim kai'ch mi' nat pai' tu ua'nak:

²⁶ Xi ja aa'ñdhamir dhi Israel kam ja'tkam nañ jax ja'k jix aa' nam mi' pui' jimia'.

Dai ji na gu' no'p tii pui' ba tu ja a'gi'ñ, pu cham maatit kaaya' am,

piam no'm tiim nii'ñ nap jix kii'p jum
duukam yup tu bua,

pu cham maatit tigia' am na jax jir jum
duukam ka'!

²⁷ Nam gu' pu cham maatit tø køø dhi' dhi
ja'tkam,
panaas ba' ku ja'p ji buusan nam pu cham
ñiññia gio nam pu cham tø køø.

Pui' kum ba' cham xim ga'ngada' na jax
jir jum duukam ka' gux kii'p jum
duukam no'm tii nii'ñ,
gio nam cham biix ja jujur ki'n xi chø køøkø'
gu' nam ba' jax dhui pix cham mi'
pui' jimia' dho nañ jax jix aa'.

Ku gu' aañ cham tu'p jiñ buixi'ñdha' ji ja
bui.

²⁸ Ba' xib dir ja'p ja'k bax mat ka' pim
jiñ jaaduñ nañ cham tu' aapi'm ka tu jam
a'gidha' gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai gu jai'
ja'tkam jañ pix ba tu ja a'gidha' gui' nam
cham jir Israel kam ka', nam gu' gui'x kaim
jia.

²⁹ Ba' nat pai' dhuuk tiimu na tu a'gimik
gu Paablo, ba jii mit gu Israel kam ja'tkam
xi ñiokboidhat.

³⁰ Ba' gook oidha' bhai' juruuñ gu Paablo
bhai' nat pai'm taiñbui maa'n gu ba'aak tu
namkidhat. Ba' mui' bhai' aajidha' am gu
ja'tkam, ba' gui' pix jix bhai' ja titdada'.

³¹ Ba' cham jaroi' soo'mchulhi'ñka' na tu ja
a'gi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu
a'gada' guch Xoi'kam gui' nar Gø'kam.

GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU JA UA'NXI GUI' NAM TI JH̄GI'Ñ BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM ROOMA OI'DHA'

*Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo guch
Xoi'kam jígi'ñdham Rooma kam*

¹ Aañ jir Paablo, jam ñio'ki'ñ iñ bhaan dhi'ñi u'uān aañ nañ jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, nat gu' pu chu'm ki'n jiñ a'm ti tii nañ pu'ñi chu'm ki'n jir nobii'ñ ka'. Ba' nañ nai' tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios nat bhaan jiñ a'm ti tii, dhi' ba' bhaan jir tujuandam tugi'ñ iñ gio nañ jir nobii'ñ.

² Ba' gui' na bhaan tu a'ga dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, gu Dios diilh ja aa'ñ gui' na bijik bhaankamu'n ya ja'p tu a'gimik na pu'ñi gatuuk ya' aaya', dhi' ba' mi' dhîr pui' ja'k tu ua'na mit. ³ Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios bhaan tu a'ga gu Maraa'n, dhi' nach jaroi' iim aach nar jich Xoi'kam gio nar jich Ge'kam tuk, na tuuku' bhaan jir boxii'ñ gu Dabii gui' na bijik jir ge'kam kat. Nat gu' guch Xoi'kam maaxik maa'nkam jup jim duuk ya' maaxir dhi oi'ñga'n bhaan, dai gu ii'mdaga'n nar jix uañ. ⁴ Ba' nat pai' dhuuk muukik giop dua guch Xoi'kam, dhi' bhaan matgir na silhkam jir Maraa'n gu Dios na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', na ni jaroi' gu ja'ppix maa'nkam cham ji'xdhat pu tu duñia', gam nat cham tu' bhaan jum ua'tulh sia pik nar jax ka' git. ⁵ Ba' dhi'r di' guch Xoi'kam nat xiñ joi'mdak jiñ chii'gik jiñ dhai nañ jir nobii'ñ ka' nañ ba' mi' pu tu duñia' na jax jix aa', nam ba' biix kap na ji'x oi'ñga'n jai'chdhilhia' gui' nam buiñor ti jíi'ñdhai mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa'. ⁶⁻⁷ Pui' na jax aapi'm jiñ jaaduñ na pim bhai' oidha' Rooma, ba ti jíi'ñ japidit buiñor guch Xoi'kam, nat gu' diilh gu Dios xi jam joi'mdak pui' ja'k tu duu na pim ba' bar ja'tkam tugi'ñ ka' guch Xoi'kam. Ba' gu Dios jich Gi'kora' biima'n guch Xoi'kam

jam a'm ti nïidhidha' am na pim ba' joidham jix bhai'm taatit tu oi'ñka'.

Gu Paablo na pui' ba ja tïida' gu Rooma kam naja a'mkam tu daañchu' buiñor gu Dios

⁸ Biip'iñ ja'p xi jam tïdam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nañ aañ taxchaabgi'ñ gu Dios na pim jix io'm buiñor ba ti jíi'ñ guch Xoi'kam, biix kap nai' pui' tum kai'ch na pim jix io'm buiñor ti jíi'ñ. ⁹ Nañ gu' aañ gammiji jam a'mkam tu daanda' buiñor gu Dios na ba' jam palhbuidha' na pim jix io'm buiñor ti jíi'ñdha'. Jix maat dho gu' gu Dios nañ gammiji jam a'mkam tu daanda', nañ gu' gammiji jam ti'ñchoka'. Gu Dios gui' nañ jaroi'r tujuandam tugi'ñ jañ aagit jup kai'ch, nañ jaroi' bhaankam nai' tu ja a'gidhim gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na bhaan tu a'ga gu Maraa'n. ¹⁰ Ba' pui' ja'k jañ jup tu daanda' buiñor gu Dios na git gui' diilh aaga' nañ mu jam tii'mira', na gu' no't gui' diilh pui' ba tii nañ mu jam tii'mira', gui' diilh pui' tu duñia' na jax ja'k jix bhaai'n ka' nañ mu jam tii'mira'. ¹¹ Tii mur jimdam iñ gu' nañ xi jam tii'gim gio nañ xi jam gu'nguxdham biix ji'ma'n jam i'ii'mda'ir bhaan na pim ba'x io'm mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. ¹² Piam nach maap jich gu'nguxdha', jax ña pix. Pui' na jax aapi'm jiñ guguuxdha' na pim tu' bax maat na pim ji'x buiñor ba ti jíi'ñ guch Xoi'kam, gio aañ nañ tu'p jix maat nañ ji'x buiñor jup ba ti jíi'ñ.

¹³ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ mui'kim tii ba ji tu dai nañ mu jam tii'mira', gu' ji na gu' tu' na pix bhaan cham jax kax bhaai'n ka' panaas. Nañ gu' tii'x aa' na pim ja'xbui'p ba ti jíi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam na jax aañ, ja'p na jax jai' kap nam ja'xbui'x io'm jup ba ti jíi'ñ na jax aañ. Dhi' ba' ja'p ji buusnim na jax no'ñ tu oraim. ¹⁴ Jum aa' gu' nañ biix kap nai' tu ja a'gidha' gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch, cham jax bua sia kum jai' dhit jir jix chu mamadagim piam ku gu' cham, piam sia kum jai' dhit tu' ka'm ja nii'ñ gu jai' ja'tkam, piam sia gui' nam gampai' tu'm, sia jaroi' na pix jiñ a'm jum aa' nañ tu a'gidha' sia pik nar jax ka' git. ¹⁵ Pui' kuñ ba'x aa' nañ mu jinia' Rooma nañ mu tu jam a'gl'ñmira'

gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, tii aa'nda' git iñ nañ bhammi ba aaya'.

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam

¹⁶ Aañ cham tu' xi'ir bhaan gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, na gu' dhi'x bhaai' na mi' dhîr baabu' gu jaroi' na mu ja'k ka jimda' na pai' gammiji git mi' pup jum tulhiiñdha', ba' jumai boi bhaan kiisa' na pai'x bhai' ba tu jimda' gammiji, ku gu' no't ti jiñdhak mi' pui' ba jii ji na ji'k jax jum kai'ch. Gu Israel kam ja'tkam pik git jam biix ti jiñdhak mi' pui' Jimia' na jax jum kai'ch, na gu' dhi' pik tii ja bui jim gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Gu' pix ji na gu' sia pui' ja buip jim gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, jum aa' ip ba' sia nam køøji mi' pui' Jimia'. ¹⁷ Gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, dhi' bhaan jich aagi'ñ gu Dios nax u'uañ ki'n jich chuttu', dai pix no' chich soi'ch ilhdhak ba ti jiñbuiñor guch Xoi'kam, pui' na mit jax tu ua'nak gu bijik dir kam nap jum kai'ch: "Gu jaroi' na mi' pui' Jimda' na jax jix aa' gu Dios gio no' biix juraa'n ki'n buiñor ti jiigilñ, dhi' gammiji x bhai' ba tu Jimda!"

Gu Paablo na ba tu aa'nda' nam tu' bhaan jum ua'tulhi'ñ gu ja'tkam

¹⁸ Aañ jix maat na gu Dios jix dhaam dir jix bhaamut ja nii'ñ gu ja'tkam gui' nam cham mi' pui' jiim na jax jix aa', na gu' dai nam biix aixim tu bua nam diihl jax ilhii'ñ, pui' ku ba' bixchu' bhaan pix ba ja tulhiiñchu'n. Na gu' pui' nam jax cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios, ja'p ji buusan nam dhi' tu soobhi'ñ nam cham machia' gu jai' ja'tkam na jax pik ja'k jir mi' pui' nam tui'ngida'. ¹⁹ Jix bhai'x maat am tii dhi' dhi ja'tkam nam jax ja'k dui machia' na jax jir tu'm kam gu Dios, gu' pix ji no'm jix maachik ka' git. Nat gu' gu Dios diihl jup tu duu gu' nam tu' bhaan machia' git. ²⁰ Na gu' no'ñ jix bhai' bhaan xiñ ga'nga gui' nat ji'k tu'p tu duu gu Dios, pu dhi' bhaan jix maati' na jax jir tu'm diihl gu Dios, sia ku gu' cham maax gu maaxik bhaan. Pui' na jax dhi oi'ñga'n nach xi

ñi'ñ na jax jir tu'm nat jup duu, dhi' bhaan jix bhai'x maati' na jax jir ge'kam na ba' bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. Pu dhi' bhaan jix bhai'x maati' sia na cham ji'xkat jum tiimo' na bixchu'x bhaai'n ka' na pu tu duñia' sia tu' na pix. Cham tu' dho ba' bhaai' nam tu' bhaan jax ti'ya' dhi' dhi ja'tkam, ²¹ nam gu' tiix maat gu Dios na jax jir ge'kam, gu' pix ji nam gu' diihl cham xim gu'nguxi'ñ nam iam ge'kamtuda' na jax ja'k jum aa' nach ge'kamtuda' nar Dios. Ni kum cham iam jup xi taxchaabgi'ñ sia tu' bhaan, dai nam biix aixim bhaan titiñcho na tu' pu cham tu' mim niniñ. Jix chu tukgam tir ja'k titiñcho am dai, cham tu'x chu maax kir ja'k. ²² Pui' xi kai'chit am nam jix io'm jix chu matatda', gu' ja'pji nam pu cham tu' maat gux matgiim. ²³ Ti' na mit ja'p xi dhuuk gu Dios gui' na cham tu mumki, ba' dai gui' na diihl gu ja'tkam jup jir ja duiñ bhai' ji ja daani mit. Iam nam gu silhkam Dios ba' pik daanit ge'kamtuda' nam kapbhai' bax maat na jax jir ge'kam. Gu' dai gui'm pix ba ja daan nam jup jir tu duiñxim, na pu chu'm ka' ip na diihl gu maa'nkam, gam u'ji'p tu duiñxim, gam gu tu' nam maakob tu tooton, gam kooko'p tu duiñxim.

²⁴ Ba' dhi' bhaan gu Dios xi ja do'ñcho pix nam ba' diihl mu pu tu duñia' nam jax ilhii'ñ gu tu' nar jix buam jum duukam, pui' ku mit ba' biix aixim jix buam tum duu'nkam bhai'p jip tu duu na tu' cham jir kii'. ²⁵ Diihl bhai' ji gaa mit nam jax ja'k duix ia'tbi' ka', iam chi na mit ja'kbui' kat gaa nam jax ja'k silhkam tu a'gada' na jax jix aa' gu Dios. Gio nam biix aixim ja bui ba tu daan na tu' Dios pix jup jir duñii'ñ, iam chi nam gui' ba' pik buiñor tu daan na jaroip jir tu duñii'ñ biix dhi' nam ja bui tu daan. Na gu' dai gu silhkam Dios jix dhaam kam jix bhaai' nach dhaanda' gammiji sia pik nar jax ka' git. Iam git jach biix pui' duiñchu'nda' gammiji.

²⁶ Dhi' ji' ji bhaan ba' gu Dios xi ja do'ñcho dhi' dhi ja'tkam nam ba' pu tu duñia' nam diihl jax ilhii'ñ, pui' ku mit ba' bhai' jip tu duu gu' na tu' cham jir kii'. Jai' dhit gu ja bipna' dhi' dhi ja'tkam, jai' u'uub jamit ja oi, cham tu' kap jum buix jamit gu ja chichio'ñ chuk, jix xi'iraam jum duu mit.

²⁷ Gio jai' dhit gu chichio'ñ pui'p jum duu mit, jai' mit ja oi gu chichio'ñ, cham tu' mit kap jum buix gu ja bipna' u'uub, nam gu' daix buam tu'm bhaan ba titii'ñcho. Xim ja joojoi mit dai chichio'ñ gio dai u'uub, cham tu'r am tii pui' na mit jax jum duu, jir jix xi'iraam dhi' pui!. Ku gu'm tulhiiñ am ji pui' ji chu't ja tutku' bhaan, nat gu' pu chu'm ja daam ba jii na mit jax jix aagik pui'm duu.

²⁸ Ku gu' diihl ji gu Dios nat xi ja do'ñcho pix nam pui' ja'k jum duñia', gio nam pu tu duñia' nam jax jix aa' diihl, na mit gu' cham aa nam mi' pui' jimia' na jax jix aa', na mit gu' dai bhaan ba titii'ñcho gu tu' na cham jir kii!. Ba' cham jax bua siam chi ba' pum buimik jax ñam iñhii'ñ diihl, sia ku tii cham jir am. ²⁹ Gio gu' biix aixim jix buam tu jim am na jax cham jir kii!, cham tu' dai pui' pix. Jix jiigak ka' am gu jaro'i sia tu' na pix bhaan. Gio nam jir tu koo'n kam. Gio nam ja'p pix ja ñioki'ñdha' gu jai' sia kum cham tu' jax bua. Gam nam jix ia'tbi!. Joidham ilhdhat pu buada' am gu tu' na cham jir kii!, gam nam nai' ja a'gidhat ja axiidha' gu ja'tkam. ³⁰ Gam nam pui' ja a'gada' gu jai' ja'tkam nam jix buam tu jim, diihl ba' pu cham jum nii'ñdha' am. Gio nam jix bhaamki'ñ gu Dios. Gio nam cham tu' ka'm ja nii'ñdha' gu jai' ja'tkam, gø'gørkam jum taat ka' am pix, jix aa'nda' am nam joidham jix bhai' ja aa'nda' gu jai' gu tu' nam jax buada'. Gio nam diihl pix jix aichu'nda' nam jax ja'k duñia' gu tu' nar jix buam jum duukam. Gio gu ja gigi'kora' pu cham tu' ka'm ja nii'ñ am. ³¹ Gio pu cham maatit tø køø am sia jaro'i tii tu ja a'gi'ñ. Gio cham ji'xkat pu duñia' am jax no' mit tii xi chii. Gio nam cham tu'x joi'mdat nii'ñdha' gu jaro'i!. Gio nam cham ji'xkat tu uañdha' gu jaro'i no't tu' bhaan mam ua'tulh ja bui, nam gu' pu cham maatit taat na jax tu tatda' no'ñ jix chu joi'gi'n. ³² Jix maat am tii nat gu Dios pui' ja'k tu dai, na gu jaro'i no'x buam tu bua nam jax jix buam tu jim diihl, dhi' mu ja'k bhiiya' na pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha', gu' pix ji nam gu' ja'p xi dhuukat pu tu duñiim sia kum tiix maat. Joidham pix nii'ñdha' am gu jaro'i no' pui'p xi chu bua nam jax tu buada' diihl.

2

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' na gu Dios ja tulhiiñchuda' gu ja'tkam na ji'x pix ja a'm bipio'da'

¹ Ba' aapi'm Israel kam ja'tkam, cham jir am na pim jix u'uañ jum ilhdhat pui' ja titdada' gu jai' ja'tkam nam jir jix u'ua'tulhdhix kam, na gu' cham jam joi'mda' gu Dios jan'o' na pim pai' dhuuk buiñor tii ba aaya', sia ku pim gu' aapi'm pui' iñhii'ñ panaas na xi jam joi'mda' na pim jir Israel kam ja'tkam. Jax dhui na pim gu' pu chu'm ki'n yup jix u'ua'tulhdhix na jax gui' am. ² Jix maat ich dho na gu Dios ja tulhiiñchuda' biix gui' nam pu'ñi ja'k tu jim. ³ ¿Gu' ba' aapi'm ja'p jum aa' aa ba' na katti iam pu'ñi ja'k cham jam tulhiiñchuda' gu Dios na pim pui' ja titdada' gu jai' nam jir jix u'ua'tulhdhix kam? Chaam tu' ji matgim. Dhi' ki'n ji ba'x io'm jam tulhiiñchuda', na pim gu' ja'xbui' pix yup jix u'ua'tulhdhix na jax gui' am. ⁴ Gu' ji na gu' gu Dios joidham jix chu joi'gi'n, tu nakoo' pix kia' na pim tu' jax bua, na gu' ti niirra no' pim iam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', sia ku pim gu' aapi'm pu cham maat na jax jum aa' gu Dios jam bui. ⁵⁻⁶ Gu' ji na gu' aapi'm cham tu' iam pui' bam aa' na pim mi' pui' ba jimia', ja'kbui' kat japim jix io'm jum ua'tulhdhim. Ba' gu Dios jix io'm bhaamuim ip jam bui, biix jam bi'chulhdhim jan'o' na pai' dhuuk jum aaya' na biix ja tulhiiñchuda' gui' nam pu'ñi cham mi' pui' jimia' na jax jix aa', jan'o' na diihl gu Dios maaxik ja bui xim maaxdhai ja aagi'ñdha' na tu' ja a'm bipio'da' biix ji'ma'n gu ja'tkam jax ñam ja'k tu jimia' ya' dhi oi'ñga'n. ⁷ Gui' nam ji'k pu gaaga' ya' dhi oi'ñga'n nam jax dhui aaya' buiñor gu Dios, gio na jax ja'k dui pix jix bhai' ja aa'nda', gio nam jax ja'k dui cham jimia' nam pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha', nam mi' pui' jimia' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, dhi' ji' am, gu Dios ja baidha' nam buiñor bap tui'ka' gammiji. ⁸ Gu' ba' gui' nam gammiji' pix jum ua'tulhdha', nam cham ji'x aaga' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios, nam dai gux buam jum duukam jix joojoidha', dhi' ji' am gu Dios cham ja joi'mdai mu ja'k xi chu chiñia' nam

ja iabo' nam pai'x io'm gammiji pup jum tulhiiñdha', na gu'x io'm bhaamu' ja bui. ⁹ Biix jum tulhiiña' am gui' nam ji'k jum ua'tulhdha', tiix buam jum aa'nda' am ba'. Aapi'm pik jam bui jim dhi tulhiiñara' na pim jir Israel kam ja'tkam, ku gu' sia ji na pui' ja buip jim gui' nam cham jir Israel kam. ¹⁰ Piam ku gu' ja'pni ip, joidham jix bhai' ja duñia' gu Dios gui' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa', pix jix bhai' ja aa'nda', ba' gui' pix jix bhai'p jum taat ka' am. Gui' pik jix bhai' ja duñia' nam jir Israel kam ja'tkam, ku gu' sia pui'x bhai'p ja duñia' ji gui' nam cham jir Israel kam ka'.

¹¹ Na gu' gu Dios maa'n na jax pix ja bia' gui' nam jir Israel kam ja'tkam gio gui' nam cham jir Israel kam. ¹² Na gu' sia kum jai' dhit cham bia' gu u'uan gui' na bhaan tu daaxix na jax ja'k tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, sia mu ja'k bhiyya' am nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', nam gu' pui' pix jup jum ua'tulhdha', sia kum gu' tii pu cham maat na jax ja'k tu aagix. Gu' ba' gui' nam tii bia'ka' gu u'uan na mi tu daa na jax tu aagix, gu' pix ji no' mit gu' ja'p xi dhuuk jum ua'tulh, dhi' bhaan bhai' ji ja dagia' gu Dios na mit jax kai'ñkam cham mi' pui' jii, nam gu' tiix mat ka!. ¹³ Cham tu'r bi'xim ka' am gu' gui' nam ja'p pix kaaya' na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, gu' gui' ji nam pu duñia' na jax jum kai'ch nam ba' cham jum tulhiiña'. ¹⁴ Na gu' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, sia kum gu' pu cham maat na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, gu' ji no'm gu' diihl jup bia' na jax ja'k jup tu aagix ja bui, bhaan tu daa'ñchu'nda' am na jax tu aagix ka' sia pik nar jax ka' git. ¹⁵ Ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na ja jujur am pix tu ua'ñix na jax tu aagix nam tui'ñgida'. Ba' nam tu'x mat ka' na cham jir kii' gio na tu'r jix kii', dhi' bhaan mui' xim ga'ngada' am nam tu' pu duñia' gio nam tu' cham pu duñia', dai ba' nax bhai' ba tu ja jimia' no' mit gu'x kii'p jum duukam jup tu duu. Piam ku gu' cham, dho dai na cham bhai' tu ja jimia' ¹⁶ jano' na pai' dhuuk jum aaya' gu tanoolh na gu' Dios biix ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam tu' jax xi buimi ya' dhi oi'ñga'n, pui' na jax jum kai'ch dhix bhai'm kai'chdham

ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nañ jax chu'm bhaan tu a'ga aañ, sia kum gu' cham jum matda'ir pix pu buim xib nam jax ilhii'ñ.

Gu Paabolo na pui' ba ti'ya' nam gu Israel kam ja'tkam cham mi' pui' jiim na jax chu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak

¹⁷ Ba' aapi'm na pim pui' kai'ch na pim jir Israel kam ja'tkam, ba' na pim pui' ji kai'chit dhi' bhaan tu daa'ñchu' pim na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees. Ba'x bhai'm taatit am ge'gérkam jum taat japim na pim xi iim gu Dios jix dhaam kam. ¹⁸ Jix bhai'x maat japim ip na jax ja'k jix aa' na pim tui'ñgit mi' pui' jiimda', na gu' na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, jix bhai' jam aagil'ñ na tu' pik jum aa' na pim mi' pu duñia'. ¹⁹ Ba'x bhai'x maat japim panaas na pim silh ja bai'ñchu' bhaan gu boi' gui' nam cham ji'x ñiññia, gam nax bhai' miimtu' panaas gu jam taai' na pim ki'n ja bi'ñxi'ñchu' gui' nam jix chu tukgam tir jiimchu'. ²⁰ Nañ ja'pni kai'ñkam jup kai'ch na pim panaas jix bhai'x maat na pim pui' xim aa' na pim jax ja'k jix bhai' ja aagi'ñ gui' nam pu cham ji'x maat nam jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, gio na pim panaas jix bhai'x maat na pim jax ja'k ja palhbui'ñchu' gui' nam kia'pix maachim nam jax ja'k mi' pui' jiimda', na pim gu' aapi'm jix bhai' bax maat na jax jir mi' pui', na pimit gu' bhaan dir maat gu u'uan gui' na mi' tu daa na jax ja'k tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak. ²¹ Gu' ba' na pim kapbhai' tu ja mamtuxi'ñ gu jai' nam jax ja'k tui'ñgida', ¿cham bhaai' aa na pim diihl pu'ñip xi chum mamtuxdhat na pim jax ja'k mi' pui' jiimda'? Na gu' no' pim jax ja titda gu jai' na cham jir kii' nam gan ti iixi'ñdha', ¿gu' jax ku pim ba' aapi'm biipi' kat ti iixi'ñ? ²² Piam no' pim jax ja titda na cham jir am nam jai' ja biim boppoda' gu u'uub, daipux bhaai' gu ja bipna', ¿gu' jax ku pim ba' aapi'm nai' pix ja biim boppo gu jai' u'uub, iam na daipu' gu jam bipna'? Gio no' pim baabui' silhkam cham ja kii'galhi'ñ gu didios jup duiñxim ya' kam dhi oi'ñga'n, ¿gu' jax ku pim ba' gan jix xi'lhim mu baapkit ja chichiop am mi' dhir ja iixi'ñ gu ja tumñi' ganai' biix aixim nax dha'ram tu namiiik? ²³ Tii bhaan ge'gérkam

rum taat japim dho pui' na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, gu' pix ji na pim gu' cham tu' bhai' bi'iim buiñor gu Dios, na pim gu' cham tu' mi' pui' jiim na jax tu aagix. ²⁴ Pu'jani bak ba'r jum duukam na ba'p jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Jix buam pix a'ga am gu Dios gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. Jir jam kuiñcha aapi'm na pim jir Israel kam ja'tkam."

²⁵ Jir silhkam dho na tu'x bhaai' nam jum matgilhi'ñ ja tutku' bhaan gu Israel kam ja'tkam nam ba' bhaan jix maati' ka' nam jir Israel kam, ku gu' no'm mi' pui'p duiñchu'nda' git ji na ji'k jax tu aagix. Gu' pix ji nam gu' cham tu' mi' pui' jiim, pu cham tu' bhaai' ba' siam tiim matgilhi'ñ. ²⁶ Na gu' gui' nam mi' pui' jiimda' na ji'k jax tu aagix, dhi' bhaan jix maati' ka' nam jir Israel kam ja'tkam ka', ba' pui' ji buusanda' nam matgilhdhix ka' ja tutku' bhaan, sia kum gu' pu cham pai' matgilhdhix. ²⁷ Ba' gui' nam pu'ñi mi' pui' jiimda' na ji'k jax tu aagix, sia kum gu' cham tu' matgilhdhix ja tutku' bhaan, dhi'x bhaai' nam pu ja tii'da' gui' nam jir Israel kam ja'tkam na jax kum ba' cham mi' pui'p jiim, nam gu' ja'kbui' kat tiim matgilhi'ñ. ²⁸ Na gu' gui' nam pui'm tii'ti'nda' nam jir Israel kam, cham tu' dai daam dir pix nam pui'm tii'ti'nda'. Gio gui' nam jum matgilhi'ñdha', cham tu' dai daam dir pix ip nam jum matgilhi'ñdha' na ba' pui' bam kai'chdha' nam ba matgilhdhix. ²⁹ Gu' matgim gui' nam tu' silhkam pui'm tii'ti'nda' nam jir Israel kam ja'tkam, sia irban dir ji nam jir pu chu'm ka', cham tu' dai daam dir pix. Gio gui' nam tu' silhkam ba matgilhdhix ka', sia irban dir ip ja jujur am bhaan nam matgilhdhix ka'. Dhi' ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na pui' ja'k ja duñia', cham tu' na jax tu ua'ñix na tu aagix. Ba'gu jaroi' na pu'ñi ja'k jir tu'm ka', dhi'x kii' ka'm nii'ñdha' gu Dios, sia kum gu' gu ja'tkam cham tu' pui' ilhii'ñ.

3

¹ ¿Gu' tu' mit ba' mi chii' gui' nam pui'm tii'ti' nam jir Israel kam ja'tkam gio nam jum matgilhi'ñ? ² Matgim mui' ji nat ja a'm ba tu bii bii aixim tu'm. Gu gø'p jum duukam ja a'm bii, dhi'r di' gux bhai'm

kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga nam jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa'. ³ ¿Ba' aapi'm jax ilhii'ñ na tu tu'ii' nam ba' cham mi' pui' jiim jai' dhit na ji'k jax tu aagix? ¿Panaas aa gu Dios pui' cham mi' pui'p ka tu duiñchu' nat jax tii? ⁴ Chaam tu' ji matgim. Jax dhui na gu' gu Dios maa'n na jax mi' pui' duiñchu'nda' jax na ti'ya' sia nar jax ka' git, cham tu' na maakam jup ba kai'chdha' gatuuk. Dai ji gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n nam ba' maakam jup ba ilhii'ñdha' jax nam xi chi'ji. Na gu' ja'pnim kai'ch maa'n kap na tu ua'ñix nat pai' tu ua'nak maadit gu bijik dir kam na buiñor tu daan gu Dios:

Bii x pix jam pui'm bia'ka' nap dai aap jix
bhai' ji buusnichu',
nap gu' gammiji pui' tu duñiidha' nap jax
kai'chdha'.
Ba' cham ji'xdha' jaroi' jax jum tii'da' nap
tu' bhaan cham am buatu',
nap gu' bii x pui' tu duiñchu'.

⁵ ¿Gu' ba' palhbui'ñ ich aa panaas gu Dios nach jich ua'tulhi'ñ na ba' dai gui' diilh jix bhai' ji bi'iidha'? Gu' ba' nach chulhiiñchu'n nach jich ua'tulhi'ñ, ¿dhi' aach ba' bhaan pui' kai'chdha' na cham tu' mi' pui'p jim, nach gu' tiix bhai' bua nach jich ua'tulhi'ñ na ba' dai gui'x bhai' ji bi'iidha'? Tuuku' bhaan tu a'ga iñ, cham tu' gu ii'mda' bhaan. ⁶ Chaam tu' ji matgim. Na gu' no' cham mi' pui' tu duiñchu'nda' git diilh gu Dios nat jax tii, ¿jax dhui git jup ja silhka'nda' gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n nam cham mi' pui' jiimchu'?

⁷ No' baabui'r silhkam ka' git nañ aañ pix palhbui'ñ gu Dios ki'n nañ jax jix iatbi' na ba' dai gui'x bhai' ji bi'iidha', ¿gu' jax ji chi ku ba'x ua'tulhdhix kam ki'n jiñ chii'gii bañ chulhiiñchuda'? ⁸ Gio gu' no'r pui' ka' git, ¿cham aa nach bii x maap jich dhaagii bii x aixim jix buam tu buimii git na ba'x bhai' tuch jimda', nach gu'x bhai' ba duñia' na ba' dai gu Dios jix bhai' ji bi'iidha'? Pu'ñi ja'k sap jiñ a'ga am jai' dhit nañ aañ pu'ñi ja'k ja mamtuxi'ñ gu ja'tkam, gu' sap nam jax dhui pix cham jiñ kii'galhi'ñdha' gu ja'tkam. Ku gu' dhi' dhi ja'tkam nam pui'ñ a'ga, ja tulhiiñchuda' ji gu Dios.

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nam biiix pix jix u'ua'tulhdhix nam ji'k jix jai'ch gu ja'tkam

⁹ ¿Gu' jax japim ba' ilhdhat jiñ kēe dhi' pui' nañ jax chu jam a'gi'ñ jiñ jaaduñ? ¿Aachi' aa panaas nach jir Israel kam ja'tkam jix io'm jir jix kikii' ja'tkam, gu' ba' panaas cham pik gui' nam cham jir Israel kam? Matgim chaam tu' ji nar pui'. Jax dhui na gu' nach jax bax maat nach biiix maa'n nach jax pix jich ua'tulhi'ñ, sia nach jir Israel kam ja'tkam gio gui' na cham, jich dhaam yup tu'ii' gu ua'tulhdhara' sia pik nar jax ka' git. ¹⁰ Gio gu'p jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: Cham jaroi' jai'ch na iam jix bhai'm duukam yup tu duñia', nim maa'n kux jai'ch.

¹¹ Ni ku cham jai'ch gu jaroi' nax maatit tē kēe, ba' pu cham jaroi' jai'ch na iam xi gaaga' gu Dios.

¹² Biiix pix jamit bhaan bhii gu boi na pai' cham ti kii', biiix aixim jix buam pix ba tu jim am ba'. Pu cham jaroi'x jai'ch iam nax kii'p jum duukam xip tu duñia', nim maa'n dho moo kux jai'ch.

¹³ Gu ja chiichiñ ja'p ji buusan na jax no' yasbhio'kix gu mukdha'x dhibaalh, dhi' pu'ñi ja'k ji buusan nam giilhim jix ia'tbi'. Daman ja'p yup ji buusan nax maimda' gu ja chiichiñ, ja'p na jax gu kooko' nam ja chiichiñ am ua'ka' gux maimda' na cham jiñ jim-chuda' no't maa'n jiñ kii,

¹⁴ na gu' giilhim daix buam tu'm pix nam ba tu a'ga.

Ja'pnip ji buusan panaas na giilhim jix xibu' ja chiñ am dir buanda' nam pai' dhuuk giilhim kai'chdha'.

¹⁵ Gio nam pix jix dhu'npi'ñ boopoya' nam muap'u' gu jaroi' no' mit ba o'bhai'.

¹⁶ Biiix aixim jix buam kum pu tu buidha' pai' nam ja'k jiimda', ja tulhiiñchudidha' am gu jai' ja'tkam mu ja'p pai'.

¹⁷ Nam gu' pu cham ka maat no'p jix jai'ch gux kii' boi nam ba' git bhaan bhiji' cham tu' kam tulhiiñdha',

¹⁸ pu cham pai' dhuuk jax xim aa'nda' am iam nam xix iibhi'ñdha' git gu Dios, sia ku gu' tiim aa' nam git jix iibhidhat tu' ka'm nii'ñdha'.

¹⁹ Jix maat ich dho na gui' na ji'k jax tu aagix, pui' kai'ñkam tu ua'ñix nam bhaan machia' biix gu ja'tkam na tu'r ua'tulhdhara', nam ba' cham jax ti'ya' na mit pu cham ji'xkat maat jan' na pai' dhuuk diihl gu Dios bhai' ba ja tikkada'.

²⁰ Na gu' jan' gu Dios cham ji'xkat jax tiida' gu jaroi' na cham ua'tulhdhix ka', sia kut tii biiix pu tu duu na ji'k jax tu aagix ka'. Na gu' dhi' na ji'k jax tu aagix, mi' pix bhaan jich aagi'ñ nach jix u'ua'tulhdhix.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nach tu' silhkam soi'ch ilhdhat buiñor ti jiig'ñdha' guch Xoi'kam na ba'ch uañdha' guch ua'tulhdhara' gu Dios

²¹⁻²² Gu' ja'pjani na tu tu'ii', kani nach ja'p ka xi dhui dhi' na ji'k jax tu aagix nach bhaan ka tu a'ga. Gu' Dios jix bhai'ch aagi'ñ na jax ja'k duich uañchuda' guch ua'tulhdhara', dhi' pix bhaan jich aagi'ñ na jax tu aagix na tu ua'ñix, gam na mit jax ja'k tu jii bijik gui' nam bhaankam ya ja'p tu a'gimik, gu' ja'pji dai no'ch jix bhai' xi chu jiñkai'ñ biiix jich jujur ki'n. Guch Xoi'kam pix bhaan ji buppa nach sap tu' silhkam soi'ch ilhdhai buiñor ti jiig'ñdha' na ba' pu'ñi ja'k jich uañdha' guch ua'tulhdhara'. Jaroi' na pix sia uañdha' gu ua'tulhdhara'n, dai pix no't pu'ñi biiix juraa'n ki'n ba ti jiig'ñ buiñor guch Xoi'kam. ²³ Na mit gu' biiix jum ua'tulh gu ja'tkam, ba' diihkob ja'k ji bii mit na pai' cham ja a'm ka ti niidhim gu Dios.

²⁴ Gu' ji na gu' joidham jix chu joi'gi'n gu Dios, ba' pui' ja'k duu na gu jaroi' na soi'm ilhdhai buiñor ba ti jiig'ñdha' guch Xoi'kam, dhi' ba uañchudhix ka' gu ua'tulhdhara'n, ba' mi' dhir dai nax joi'mdat bhaan ba ti niidhidha'. Gio pui' pix na tu uañdha', cham tu' gu tu' na jax dhuñia' nar jix bhai'm duukam. ²⁵ Na gu' jan' nat jaax gu i'ra'n guch Xoi'kam na mit mua, gu Dios pix diihl pui' ja'k tii na gu i'ra'n ki'n bhaan tu ja uañi'ñka' gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git, dai no't pix soi'm ilhdhak ba ti jiig'ñ buiñor guch Xoi'kam. Ba'x maati' na gu Dios daix bhai' ji buusnichu', cham tu' pui'

na gu ja'tkam. Cham tu'p jum buixi'ñdha' gu' bijik ja bui gu ja'tkam sia kum jum ua'tulhi'ñdha', ²⁶ dai na ti nii'rada' na pai' dhuuk tu namkidhix ka' na ba' maa'n jimidam ba uañchudhix ka'. Ba' mi' dhir nat pai' dhuuk tu namki guch Xoi'kam biix gu ua'tulhdhara', biix ba tu ja uañdhim gu Dios gui' nam ji'k soi'm iłhdhat buiñor ti ji'ñdham guch Xoi'kam.

²⁷ Pu cham tu' dho ba'x jai'ch nach bhaan tu' ka'm xich iłhii'ñdha' buiñor gu Dios, nach gu' cham tu' mi' pui' duiñchu' na ji'k jax jum kai'ch pui' na jax tu aagix, pui' pix nach bhaan ti jiigil'ñ. ²⁸ Ba' biix na chich ji'k tu' bhaan ba tu a'ga, bhaan ji chiimo chich na gu Dios pui' pix uañdha' gu ua'tulhdharga'n gu jaroi', dai pix no't soi'm iłhdhak buiñor ba ti ji'ñ guch Xoi'kam, cham tu' na mi' pui' tu duña' na ji'k jax tu aagix.

²⁹ Gio gu' gu Dios cham tu' dai gu Israel kam ja'tkam jir ja Dios tuk, gu' matgim biix ji gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch na pui'p jir ja Dios tuk. ³⁰ Na gu' dai maa'n pix jix jai'ch gu Dios, cham tu' nam mui'x jai'ch. Daipu'x jai'ch gu Dios gui' na uañchuda' gu ua'tulhdharga'n gu jaroi' no't soi'm iłhdhak buiñor ba ti ji'ñ guch Xoi'kam, cham jax bua sia ku matgilhdhix nar Israel kam piäm ku gu' cham. ³¹ ¿Gu' ba' dhi' ja'p jir jum duukam aa panaas na pu cham tu' bhaai' pui' na ji'k jax tu aagix? Chaam tu' ji nar pui'. Jax dhui nach pui' pix jup tu duiñchu' na ji'k jax tu aagix aach nach ji'k buiñor ba ti jiigil'ñ guch Xoi'kam.

4

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' gu Abraam

¹ Ea nach bhaan jup xi chu a'ga' guch boxii Abraam nat jax ja'k tu jii bijik na ya' oilhimik, bhaan jach xi chu a'ga' nat jax chu't biix aixim bhaan tu bii. ² No' git gu Abraam jix kii' maa'nkam tigia' gu Dios nax bhai'm duukam bap tu duña' gu tu' na diihl jax iłhii'ñdha', dhi' ki'n git bhaan ge'kam bam taat ka' ja bui gu ja'tkam, sia ku gu' cham tu' buiñor gu Dios. ³ Gu' ji na gu'p jum kai'ch maa'n kap nat pai' tu ua'nak maadit gu bijik dir kam: "Gu Abraam biix

juraa'n ki'n soi'm iłhdhak buiñor ti ji'ñ gu Dios, pui' kut ba' gu Dios pui' ja'k tii nar jix kii' maa'nkam." ⁴ Na gu' aach nach jix maat na gu jaroi' no't tu' bhaan tu jua, cham tu' nam pui' pix makia' gu tuumiñ nam pai' dhuuk namkidha', gu' ja'pji dhi'r mai'chik ga'n ka' na ba tu juana'. ⁵ Matgim gu' no't jaroi' soi'm iłhdhak buiñor ba ti ji'ñ gu Dios, ba uañdha' gu ua'tulhdharta'n pui' pix, cham tu' nam aa'nda' na tu' jax dhuñia' nar jix bhai'm duukam na ba' git dhi' pix jir mai'chik ga'n ka'. Ba' mi' dhir diihl gu Dios pui' ja'k ba tigia' nar jix kii' maa'nkam ka'. ⁶ Gu Dabii gui' na bijik jix io'm jir ge'kam kat, dhi' bhaan jup tu a'ga nax bhai' ba tu jimda' gu jaroi' no't pu'ñi diihl gu Dios uañdhak gu ua'tulhdharta'n pui' ba tii na bar jix kii' maa'nkam, sia kut gu' cham tu' tu'x bhai'm duukam jup tu duu na ba' git dhi' bar mai'chik ga'n ka'. ⁷ Ja'pni moom kai'ch mi' nat pai' tu ua'nak diihl gu Dabii: Joidham jix bhai' ba tu ja jimia' gu ja'tkam gui' na Dios ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara',

ba' cham tu' bhaan kap jum buixdha' gui' nam tu' bhaan jum ua'tulhdharta'n pui' dir.

⁸ Joidham jix bhai' ba tu jimda' gu jaroi' no' gu' Dios cham tu' bhaan kap jum buixi'ñ gu ua'tulhdharta'n.

⁹ Ba' dhi' pui' nat tu ua'na gu Dabii, ¿dai aa chi gui' ja aagit jup kai'ch nam jum matgilhi'ñ nam jir Israel kam, ka' biix aa chi gui' nam cham jum matgilhi'ñ? Nach gu'p kai'ch nat saak gu Dios pui' tii gu Abraam nar jix kii' maa'nkam, dai pix nat soi'm iłhdhak buiñor ti ji'ñ. ¹⁰ ¿Gu' paa chi ba' duuk pik pui' ja'k tii gu Dios gu Abraam nar jix kii' maa'nkam? ¿Gatuuk aa nat xim matgilhdhak nar Israel kam, ka' biipi' dir aa nat chakuim matgilhdhak? Biipi' dir ji matgim nat chakuim matgilhdhak nar Israel kam. ¹¹ Mi' dhir ba'p bam matgilh nat ba' bhaan jup matgir ja bui gu ja'tkam nat gu Dios pui' ja'k ba tii nar jix kii' maa'nkam, dai pix nat buiñor soi'm iłhdhak ti ji'ñ. Ba' gu jaroi' na pu'ñi soi'm iłhdhai buiñor jup ti ji'ñdha' gu Dios sia ku gu' chakui matgilhdhix nar Israel kam, gu Dios pix diihl pui' ja'k ba tigia' nar jix kii' maa'nkam ka', na gu' mi' pui'p tu daa'ñchu'nda' na jax gu Abraam,

ja'p ji buusanda' nar taata'n ka'. ¹² Sia pui'p ji buusanda' nar ja taat ka' gu Abraam gui' nam ba matgilhdhix ka' nam jir Israel kam, dai pix no' mit tu' silhkam soi'm ilhdhak buiñor pu ba ti jii'ñ gu Dios biipi' dir nam chakuim matgilhdha', no'm gu' sia xib pu buiñor ti jii'ñdhatu'.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na pui' tu duñia' gu Dios jax na tii'da' gu jaroi' no' soi'm ilhdhat buiñor ti jii'ñ

¹³ Na gu' jano' nat gu Dios iimchux gu Abraam na makia' gu dibiir sia gu bopxi'ñ, cham tu' nat mi' pu tu duu gu Abraam na ji'k jax tu aagix kut ba' iimchux. Jax dhui na gu' chakui pai' jax tu aagix ka' jano'. Gu' ja'pji na biix juraa'n ki'n soi'm ilhdhat buiñor ti jii'ñdha', pui' kut ba' pui'p tii' nar jix kii' maa'nkam, na cham tu' bhaan ua'tulhdhix. ¹⁴ Ba' no' gu' jax dhuukat dai gui' ja a'm ji chu bi'ya' git nam mi' pui' Jimia' na ji'k jax tu aagix dhi' nat tu' iimchuxdhak gu Dios gu Abraam, jir tu' kub ka' git sia ku jaroi' tii soi'm ilhdhat buiñor ti jii'ñ gu Dios, gio dhi' bhaan bax maati' ka' git na cham pik jir ge'p jum duukam dhi' nat tu' iimchux gu Dios gu Abraam. ¹⁵ Na gu' pui' no'x jai'ch na jax tu aagix nam tu Jimda' gu ja'tkam, no't maadit cham am bua mi' pui' maa'n kap, dhi' bhaan jum ua'tulhdhai ba tulhiiñchuda' am. Gu' ji no' gu' pu cham pui' jax jup tu aagix, dho pu cham pui' jai'ch ka' ip gu ua'tulhdhara'.

¹⁶ Pui' ku ba' mi' dhir gu Abraam gu bopxi'ñ ji'k nam soi'm ilhdhat buiñor jup ba ti jii'ñ gu Dios, ja maa gu' nat tu' iimchux jano' diilh gu Abraam, nat gu'x ja joi'mdak ja tii nam ja'p pix buiñor ti jii'ñ. Ba' cham tu' dai na mi' pu tu duñia' gu jaroi' na ji'k jax tu aagix ka' na ba' mai'chia' gu' na Dios tu maak, gu' ja'pji no' soi'm ilhdhat buiñor jup ti jii'ñ gu Dios ja'p na jax jano' gu Abraam. Ba' biix nach ji'k pu'ñi soi'ch ilhdhat buiñor ti jii'ñ gu Dios, ja'p ji buusan nar jich chaat gu Abraam. ¹⁷ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pui' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Aañ pui' ja'k jum duñia' nap mui' ja'tkam jir ja taat ka'." Ba' dhi' gu Dios nat pui' tiidak gu Abraam nat jaroi' buiñor soi'm ilhdhak ti jii'ñ, dhi'r di' gu Dios gu' na sia koi'ñga'n ja dudua'ñdha'

no' xi ilhii'ñ, gio nax bhaai' nap duñia' gu tu' na pu cham pui' dhuuk jai'ch ka'.

¹⁸ Ba' gu Abraam silh pix ti jii'ñdha' nar silhkam pui' na jax chitda gu Dios na mui' ja'tkam jir ja taat ka', sia ku gu' pu cham mat ka' na jax dhui pui' tum duñia'. Ba' mui' tu bopxicha gu Abraam pui' na ji'k jax titda gu Dios. ¹⁹ Nat gu' gu Abraam cham ji'x jum o'jolh na soi'm ilhdhat tu' silhkam ti jii'ñdha' buiñor gu Dios, sia ku gu' jano' ba aichdhidha' gux chamaam oo'm oidha'. Jix mat ka' gu' tii gu Abraam na cham xiim ba mukia' biima'n gu binga'n Saara, nam gu'x io'm bar jagi'gir ka', cham bhaai' panaas nam jax dhui ka ja tigia' gu a'aalh. ²⁰ Gu' ji na gu' gu Abraam xi kii'kgida' na silhkam ti jii'ñdha' buiñor gu Dios na jax titda, cham pui' pix am jum o'jolh iam, gu' ja'pji na ja'kbui' kat jix io'm xim otdatgida' nax io'm xi chi jii'ñdha' pui' na jax titda, ²¹ dai na pui' kai'chdha' na dai diilh gu Dios jix bhaai' na pui' tu duñia' na jax kai'ch. ²² Pui' kut ba' gu Dios pui' tii gu Abraam nar jix kii' maa'nkam.

²³ Ba' pui' ja'k tum ua'na nat gu Dios jix kii' maa'nkam tii gu Abraam, na cham pui' buiñor ka ua'tulhdhix, daipu' pix nat soi'm ilhdhak buiñor ti jii'ñ. Ku gu' cham tu' ji na dai buiñor gu Abraam pui' tu ua'ñix, ²⁴ gu' ja'pji sia aach na jai'p jich iadhi'ñ dhi' nat jax chum ua'na. Na gu' pui' nach jax soi'ch ilhdhat buiñor ti jii'ñ gu Dios jai' dhit, gu' pui'p bach ilhii'ñ nach jir jix kiki' ja'tkam, cham tu' buiñor ka u'ua'tulhdhix ich gu Dios gu' nat dua'ñdak buusai' koi'ñga'n tir dir guch Xoi'kam nar jich ge'kam tuk xib. ²⁵ Nat gu' gu' pix jich Xoi'kam diilh jum do'ñcho nam mu'aa' na ba' pu'ñi ja'k tu namkix ka' guch ua'tulhdhara'. Ba' nat pui' dhuuk gio duadik jup buus mu dir koi'ñga'n tir, dhi' bhaan matgir na ba tu namkix guch ua'tulhdhara', ba' cham tuch dhaam kap tu'ii'.

5

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nam cham tu' bhaan kuiñcha ka bia' buiñor gu Dios gu' nam soi'm ilhdhat buiñor ba ti jii'ñ

¹ Ba' aach jai' dhit cham tu' bhaan kuiñcha ka bia' buiñor gu Dios, nach gu'

tu' silhkam ti' jiigi'ñ soi'ch ilhdhat nat guch Xoi'kam biix ba tuch ñamkichulh guch ua'tulhdhara'. ² Ba' guch Xoi'kam nat jix bhai' dhuu kuch ba'x bhai'ch chaatit jix bhai' ba tu jim buiñor gu Dios, na gu' gu Dios xich joi'mdat jich a'm ba ti' niidhim xib, na chich gu' tu' silhkam buiñor ti' ji'ñ soi'ch ilhdhak. Sia xib maa'n nach jax buiñor ti' ji'ñdhatu', dai ji ba' nach jix bhai'ch chaatit ti' niira nach buiñor aaya' gu Dios na pai' joidham jix chu abhaar, na pai' dhir biix kap jir ge'kam. ³ Ku gu' cham tu' ji nach dai dhi' bhaan jix bhai'ch chaat, gu' ja'pji sia biix aixim bhaan nach jich chulhiiñ nach bhaan jix bhai'p jich chaat. Na gu' no'ch jich chulhiiñ, dhi' ba' bhaan jix io'm jich guguuxdhaidha' ich nach soi'ch ilhdhat cham jich o'jolhi'ñdha' nach ti' niirada' nach buiñor aaya' gu Dios.

⁴ Ba' no'ch gu' pu'ñi bax maat nach jax ja'k dui cham jich o'jolhdhat ti' niirada' nach aaya' buiñor gu Dios, dhi' bhaan jix maati' ka' nach cham tu'ch o'jolhdha' sia kut tu' bhaan ma tuch ma'iich jix buam jum duukam. Ba' no't gu' pui' ji chu buus nach silhkam xi gu'ki' sia kut tuch ma'iich tu' bhaan, dho mi' dhir dai nach jix io'm jix bhai'ch chaatit ba ti' niirada' nach buiñor aaya' gu Dios. ⁵ Ba'ch jujur am bhaan jix chaat ich nach silhkam buiñor aaya' pui' nach jax ja'k ti' niira, na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' na pui'ch jurtu'n nat ge'ch a'm tajaa diihl gu Dios.

⁶ Pu cham bhaai'n ka' git gu' nach jax dhuich palhbuidha' diihl pui' nach jax giilhim jix u'ua'tulhdhix, gu' ji nat gu' guch Xoi'kam ya' ma ai nat pai' dhuuk gu Dios diihl tu dai, ba' siamrich a'mkam ma muu nach jix ua'tulhdhix, giilhim jix buam tu jim ich gu'. ⁷ Aach nach jix maat ya' aach jich bui, jix xijai na jaroi' pu ti'ya' na bhaankam mukia' gu jumai no'm bax mu'aam no't tu' bhaan cham am bua, ni ku cham iam xim gu'nguxi'ñdha' sia kut gu' tii mi' pui' jii jax na tu aagix ka'. Siamri chi tii am jum gu'nguxi'ñdha' palhiip no'x io'm jir jix bhai'kam gu jaroi', gu' chi ba' pik no' giilhim jix buam tomaat. ⁸ Gu' matgim gu Dios ja'pji nat xich joi'mdak jich chii sia kuch giilhim kax u'ua'tulhdhix. Tii' nat mooch a'mkam muu guch Xoi'kam

sia pu chu'm jix u'ua'tulhdhix kam. ⁹ Gu' ba' xib cham tu' bhaan kuiñcha ka bia' ich buiñor gu Dios, nat gu' guch Xoi'kam pix pui' ja'k tu duu. Ba' sia jan' cham tu' kach chulhiiña' ich na pai' dhuuk jum aaya' nam jum tulhiiña' gui' nam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios. ¹⁰ Ba' nat gu' diihl gu Dios pui' tu duu, nat gu'ch a'mkam muu gu Maraa'n nach aach buiñor jix bhai' bi'ya', sia kuch jir ki'darga'n kat nach jix u'ua'tulhdhix, dhi' bhaan jix maati' na pu cham pai' dhuuk jup kach chulhiiñchuda' sia pik nar jax ka' git, dai nach gammiji pu buiñor bap tui'ka' ba'. ¹¹ Ku gu' cham tu' ji nach ja'p pix gammiji buiñor jup tui'ka' gu Dios, gu' ja'pji nach buiñor jix bhai'ch chaat ka' bhaankam gu Ge'kam jich Xoi'kam, na chich gu' bhaankam guch Xoi'kam jix bhai' ji bii buiñor gu Dios.

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' gu Adaan gio guch Xoi'kam

¹² Ja'pni moom duu jan' nat gu Adaan biipi' ya' ai dhi oi'ñga'n bhaan nat ba' gatuuk guch Xoi'kam ya'p ba ai. Gu Adaan nat biipi' ya' do'ñcho gu Dios, dai dhi' bhaan ya jai'chdhir gu ua'tulhdhara' nat ba' bhaan ji jii gu muuki', biix ba' gu ja'tkam bhai' ga'm pu ja daam jimiidha' ip, nam gu' pui'p bam ua'tulhi'ñdha' nat jax jum ua'tulh gu Adaan. ¹³ Pu bax jai'ch ka' gu ua'tulhdhara' ya' dhi oi'ñga'n nat chakui jai'chdhirik na jax ja'k tu aagix ka' gui' nat Moisees tu ua'na, ba' cham tu' mat ka' am gu ja'tkam nam tu' bhaan jum ua'tulhi'ñdha'. ¹⁴ Gu' pix ji nam gu' sia ko'iidha'gui'nam pu'ñim ua'tulhi'ñdha' nat jax jum ua'tulhdhak gu Adaan, pu jan' dir jam ba' ga'm bhai' pu ko'iidha' nat dir jup muu gu Adaan, sia kut gu' mi' dhir jup ba tu ua'na ba' gu Moisees na jax ja'k tu aagix ka'. Ba' nat jax ja'k tu jii gu Adaan, jum aa'nda'na jumai ya'p aaya' na maakam jup tu Jimia'.

¹⁵ Ku gu' cham tu' ji nar ja'xbui' ip dhi' nat tu' bhaan xich joi'gilh gu Dios na jax gu ua'tulhdarga'n gu Adaan, na gu' nat jum ua'tulh jan' gu Adaan, mui' ja daam jii gu muuki', sia kut tii dai dhi'm ua'tulh. Matgim gu' gui' nat tu' bhaan xich joi'gilh gu Dios, jix io'm ji nar ge'p jum duukam,

nat gu'x bhai' ba tu ja jii gu ja'tkam pui' mui' ip, daipu' diihl guch Xoi'kam nat bhaan jix bhai' tu ja jii. ¹⁶ Ba' dhi' bhaan jix maati' na cham tu'r ja'xbui' ip nat ji'x jum ua'tulh gu Adaan gio nat ji'x yup xich joi'gilh gu Dios. Na gu' gu Adaan mu ja'k ja bhiich gu ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', gu' ba' guch Xoi'kam nat ya'p ai, pui' ja'k yup tu duu na gu Dios pui' ti'ya' na biix ba uañchudhix ka' guch ua'tulhdhara' sia ku chich mui'kim bach ua'tulh. ¹⁷ Na gu' gu Adaan nat jum ua'tulh, biix ja daam jii gu ja'tkam gu muuki', sia kut gu' tii diihl gu Adaan jum ua'tulh. Ba' pu'ñi dai guch Xoi'kam ip nam bhaan biix jix bhai' ji bi'ya' buiñor gu Dios pui' pix, cham jum aa' nam tu' jax dhuñia'. Mi' dhir ba'p bax bhaai'n ka' nam bixchu'x bhai'm duukam bap tu buada'.

¹⁸ Ba' pui' nat jax jum ua'tulh gu Adaan nat ba' jai'chdhir nam pai'm tulhiiña' gu ja'tkam nam pui'p jum ua'tulhdha' nat jax jum ua'tulh gui', guch Xoi'kam jix bhai'p ja duu nat muu bhaan gu u'uux na gai biit. Ba' biix cham tu' bhaan kax u'ua'tulhdhix ka' am, dai nax bhai' ba tu ja jimda'.

¹⁹ Piam ja'pni ja'k jax ña pim ja'k jix bhai'x maatit kaaya': Gu Adaan cham tu' ka'm tii gu Dios nat jax tii ti'n na jax ja'k jix aa'. Pui' kut ba' biix ja daam yup jii gu ua'tulhdhara'n, na mit gu' mi' pui'p tu daa nat jax tu jii gui'. Ba' guch Xoi'kam nat ya'p ai, mi' pui' tu duu na jax jix aa' gu Dios, ba' biix pui'p ja duu nam jix bhai' ji bi'ya' buiñor gu Dios.

²⁰ Gu' ba' nat pai' dhuuk tu ua'na gu Moisees na jax ja'k tu aagix ka', jix io'm ge' bhai' jim gi'ihl gu ua'tulhdhara'. Gu' ji na gu' nat jix io'm ge' bam gi'ihl gu ua'tulhdhara', ba matgir nat gu Dios jix io'm yup jum gi'ihl nat jix ja joi'gilh gu ja'tkam. ²¹ Ba' aañ joidham jix bhai' ba tuñ jim xib, nañ gu' cham tu' bhaan kuiñcha ka bia' buiñor gu Dios, nat gu' xiñ joi'mdak jiñ chii bhaankam gu Gé'kam jich Xoi'kam, pui' nat jax jich dhaam yup jii gu muuki' nar kuiñcha'n gu Adaan nat jum ua'tulh.

6

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na ja'p ji buusan nach ko'iix buiñor gu ua'tulhdhara'

¹ Jax japim ba' ilhdhat këeñ jaaduñ nat gu Dios jix io'm xich joi'gilh nat pai' dhuuk jix io'm jum gi'ihl gu ua'tulhdhara'? ¿Panaas aa ba' kur am nach maa'n nach jax jich ua'tulhdhidha' na ba' gu Dios jix io'm yup gi'lhdhidha' na xich joi'gi'nda'? ² Chaam tu' ji nar am nach kach ua'tulhdhidha', na gu' ja'p ji buusan nach aach ba ko'iix buiñor gu ua'tulhdhara'. Jax gi dhuip kar am nach pui buiñor yup tui'ñgida'? ³ ¿Ka' pim ji chakui maat aa na chich maa'n maa'nkam piñjup jich dhuu biima'n guch Xoi'kam na chich pai' dhuuk jich bopko suudai' ki'n, gio na chich maap yup koi jano' na mit pai' dhuuk mua? ⁴ Jano' na chich pai' dhuuk jich bopko suudai' ki'n, dhi' ja'p jir jum duukam na mit maap guch Xoi'kam much chua ti di'n kir jano' na mit pai' dhuuk mua. Ba' na chich maap koi guch Xoi'kam, pu kai'ñkam maap koi chich nach ba' jai' pui'p duduadik giop baapmigia' nat jax jum duu gui'. Mi' dhir ba' pu'ñi bar jix kiki' ja'tkam ka' ich, jix bhai' ba tuch jimda' ip ba', na gu' guch Gi'kora' na bixchu'x bhaai' na joidham tu'm yup tu duñia', dua'ñ guch Xoi'kam.

⁵ Ba' no' chich gu' pu'ñi jai' biima'n yup koi guch Xoi'kam, dho pui' biima'n duduadik yup baapam jachich nat pai' dhuuk duadik bam gui'. ⁶ Ba' bax maat ich nat guch ua'tulhdhara' biix bhai' pup bii biima'n guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit na mit bhaan sissapa jano' na mit mua, ba' xib cham tu'ch dhaam kap tu'ii'. ⁷ Na gu' gu jaroi' no' ba muukix tukgaram bhaan, cham tu' daam ka jimda' gu ua'tulhdhara'. ⁸ Ba' ti jiigi'ñ ich na chich biima'n koi guch Xoi'kam jano' na mit mua, gio pui'p ti jiigi'ñ ich na chich biima'n yup duduadik baapam jano' na mit dhuuk duadik bam mi' dhir koi'ñga'n tir. ⁹ Jix maat ich ip sia na guch Xoi'kam cham tu' giop ka mukia', nat gu' muukik duadik ba bam, na gu' gu muuki' cham bhaai' na jax dhui giop ka mu'aa'. ¹⁰ Nat gu' guch Xoi'kam pu daipu' maa'n nim piñjup muu jich a'mkam nach jix u'ua'tulhdhix kat, pu cham ji'xkat pai' dhuuk ka mukia' ip gio, pu gammiji ba duaka' buiñor gu Dios jano' dir nat duadik giop bam. ¹¹ Ba' pu'ñi ip aapi'm,

tí jiigí'ñdha' pim na pim ba ko'iix buiñor gu ua'tulhdhara', ba' dai gu Dios buiñor japim pix ba dudua, na pim gu' maap bap tui'dhi' guch Xoi'kam.

¹² Ja'p japim xi dhui ya' dir ja'p ja'k gu ua'tulhdhara' na ba' cham pui jam daam jup tui'ñgida' jam tutku' bhaan. Cha'pim tu'p jum buixi'ñdha' sia ku tii jam chian na pim jix buam jum duukam jup tu duñia', sia chi jax chu tatda' jam tutku' bhaan. ¹³ Cha'pim mi dadoo'ñchi'ñdha' gu jam tutku' gu ua'tulhdhara' na cham biix aixim bhaan pu tu buada' na jax ilhii'ñ, gu' ja'pji gu Dios na pim mui' xi dho'ñchidha' na ba' bhaan pu tu duñia' na jax jir jix bhai'm duukam. Na pimit gu' aapi'm ba koi buiñor gu ua'tulhdhara', ba' giop dudua pimit na pim ba' mi' dhir pui' ba tu duñia' na jax ja'k jix aa' dai gu Dios. ¹⁴ Mi' dhir dho gi ba' gu' cham tu' jam daam kap tui'ñgida' ji gu ua'tulhdhara', na gu' xi jam joi'mdat jam a'm ba ti nii'dhidha' gu Dios pui' pix, cham tu' na pim mi' pu tu duñiim na jax tu aagix.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na cham tu' ja daam kap tu'ii' gu ua'tulhdhara' guch Xoi'kam jiigí'ñdham Rooma kam

¹⁵ ¿Ka' gu' jax gi ja'k ilhdhat këe pim dhi' pui' na gu Dios pui' pix xich joi'mdat jich a'm ba ti nii'dhim, cham tu' na chich pu tu duu na jax tu aagix? ¿Ka' gu' pui' ilhdhat këe pim aa na cham jax bua siach chi ba'ch ua'tulhdhimik, kapbhai' na pui' pix xich joi'mdat jich a'm ti nii'dhim gu Dios? Chaam tu' ji nar pui!. ¹⁶ ¿Jax gix maat japim no't jaroi' tujuandam tugi'ñ ki'n mi' pai' ba ai buiñor gu jax chu'm gë'kam pui' pix cham ji namkidhat? ¿Cham aam aa'nda' na mi' pui' tu duñiidha' na jax tiidaidha' gu gë'kam tugi'ñ, na gu' pu kai'ñkam mi aaya'? Pu'ñi ip dho no' jaroi' buiñor jup tui'dhi' gu ua'tulhdhara', jum aa'nda' na mi' pui' tu duñiidha' na jax jix aa'nda', ku gu' dhi' mu ja'k bhii'chdha' ji na pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'. Gu' ba' no't jaroi buiñor jup ai gu Dios, pu kai'ñkam buiñor jup aaya' na mi' pui' jimia' na jax jup jix aa'. ¹⁷ Ba' aañ taxchaabgi'ñ gu Dios na pim aapi'm dai gu Dios pix bar tujuandam tugi'ñ, joidham biix jam jujur ki'n japim mi' pui' jii'm na jax jix aa', na pimit gu' pui' ja'k maat na

mit jax jam aa'ñ, sia ku pim gu' biipi' dir giilhim kam tulhiñdha' na pim jir tujuandam tugi'ñ ka' gu ua'tulhdhara'. ¹⁸ Mi' dhir na pimit bubuakik na pim xir tujuandam tugi'ñ kat gu ua'tulhdhara', mi' ja'k japimit jup baap na pim pai' mi' pui' ba jiim ba' na jax jix aa' gu Dios. ¹⁹ Aañ tu ua'rgidhat bhaan tu a'ga na tu' jax jum buada' ya' dhi oi'ñga'n na pim ba'x maatit jiñ kaaya' nañ bhaan tu a'ga gu ii'mda' bhaan. Ba' pu'ñi na pimit jax dhuu na pimit do'ñchi gu jam tutku' gux buam jum duukam na pimit ba' biix aixim bhaan giilhim jum ua'tulh, pu'ñi pim jup do'ñchidha' gux bhai'm duukam na pim ba' mi' pui' ba jiimda' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, na pim jix u'uañ bap tui'ñgida' buiñor gui'.

²⁰ Na pim pai' dhuuk kar tujuandam tugi'ñ ka' gu ua'tulhdhara', chakui pim mi'p tui'ñgida' na pai' xib jix kiñ' ka'm ba jam nii'ñ gu Dios. ²¹ Pu cham tu' pimit mi chii' na pim jax ja'k tu jmdat biipi' dir na pim jum ua'tulhi'ñdha', dai na pim bhaan pix tii bax xi'ir ba' xib, na pim gu' mu ja'k silh ba jiim na pim pai' gammiji git mi' pup jum tulhiñdha'. ²² Ba' xib na cham ka tu jam juantu'n gu ua'tulhdhara', dai na pim mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios. Dhi' dho gi gu' mi tigia' pim ji na tu'r jix kiñ'p jum duukam, na pim gu'x u'uañ ki'n bap tui'ñgida' buiñor gu Dios, ba' gatuuk dai na pim buiñor ba aaya' na pim ba' pu gammiji buiñor bap tui'ka'. ²³ Gu ua'tulhdhara' dai dhi' ki'n tu namki'ñ na mu ja'k bhii'chdha' gu jaroi' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'. Matgim gu' gu Dios baidhika' ji na buiñor bap tui'ka' gammiji na pai' joidham jix bhai' ba tu jimda' gu jaroi' na biima'n maa'n maa'nkam bap jum duñia' guch Xoi'kam gui' na xib jir jich Gë'kam tuk.

7

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na jax jir jum duukam pui' na jax chu aagix

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jix maat japim na jax kai'ñkam jix jai'ch ka' jax na tu aagix ka'. Ba' dhi' na jax tu aagix ka', daipu' na ji'x pix duaka' gu maa'nkam bhaan jup tui'ñgida', cham tu' na pui bhaan jup

tui'ñgida' sia ku ba muukix. ² Pui' na jax maa'n gu ubii no' ti biña' na gu'm aa'nda' na biima'n yup tui'ñgida' gu chio'ñ na ji'x duaka', na gu' pui' ja'k tu aagix. Ba' no't gu' jax dhuukat ma muu gu chio'ñ, gu ubii cham tu' ki'n ji bi'ya' buiñor gu chio'ñ gui' na ba mukia', mi' pix juugit aaya' gu' na ji'x tu aagix ka' nam maap yup tui'ñgida'. ³ Ba' no' gu' gu chio'ñ ka dua nat gu ubii jumai ba oi gu chio'ñ, dhi' pui' ja'k bam kai'chdha' na jax gui' nam jir ganai' pix ka'. Ji'ji no't gu' pu'ñi tu' bhaan ma muu gu chio'ñ, dho gi gu' cham jax bua ji siat ba' jumai ba oi.

⁴ Ba' pu'ñim duu pimit aapi'm jiñ jaaduñ, koi pimit bii'ma'n guch Xoi'kam na ba' aapi'm mi' dhir cham jam daam kap tui'ñgida' pui' na jax tu aagix, na gu' ja'p ji buusandat na dhi'r jam bii'na' kat. Gu' ji na gu' mi' dhir na pimit giop dudua, jumai ba oi pimit, na pim gu' guch Xoi'kam pix ja'k ba kaichu' gui' nat duadik giop bam koi'ñga'n tir dır. Ba' dhi' gu Dios pix nat pui' ja'k tu duu nach ba' pu'ñi ya' dır ja'p ja'k bar jix kikii' ja'tkam ka' buiñor, ba' dai nach mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa'.

5 Na gu' pui' na jax tu aagix ka', panaas kut dhi' ba'ch ñiññich nach jix buam jum duukam jup tu duñia' na chich chakui biima'n ko'ik guch Xoi'kam. Dhi' ba' mu ja'k jich bhiichdhatu'ndat panaas nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'. 6 Gu' ji na chich gu' xib ba koi buiñor dhi' na jax tu aagix, ba' cham tu'ch dhaam kap tu'ii'. Dilhkob ja'k pix bap tu'ii' ich xib nach pai' dhir cham tu' bhaan jax jich aagit mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios. Dai nach pui' tu duñiim na ji'k jax jich jurtudim gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n, cham tu' na jax chu aagix na tu ua'ñix u'uan ta'l'm.

*Na ba tu aa'nda' gu Paablo na chich
jax ja'k duuk maat nach a'm jup tu'ii' gu
ua'tulhdhara'*

7 *J'a'p japim ilhdhat jiñ kęe aañ jaaduñ na panaas ja'p kai'ñkam jup kai'ch iñ nar ua'tulhdhara' dhi' pui' na ji'k jax tu aagix? Chaam tu' ji matgim. Na gu' no' cham pai' jax tu aagix ka' git, aañ xib pu cham mat ka' git na tu' pui'm tiit'i' ua'tulhdhara'. Pui' na jax nañ pu cham mat ka' git xib*

no'p jir ua'tulhdhara' nañ biix aixim ja'p pix bhax chu aa'nda' gu tu' no' git chakui pui' ja'k tu aagix ka'. Gu' ji na gu' ja'pni tu ua'ñix: "Jir ua'tulhdhara' no'p gan ja'p pix biix aixim bhax chu aa' nap git xi chu bia'ka' gu tu'." ⁸ Gu' ba' gu ua'tulhdhara' dhi' bhaan jim iatak na ji'k jax tu aagix bhai'ch dhaam ji jii, panaas ba' kut diilh gu ua'tulhdhara' pui' ja'k tu dai na jax ja'k tu aagix ka' na ba' dhi' bhaan jix bhai'ch bhiiya'. Na chich gu' dhi' ba' bhaan bhai' ji ñiñña nach jax ja'k jich ua'tulhdha', mu ja'k jach ba' ba jiimit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'. Na gu' no' pu cham pai' jax tu aagix ka' git, pu cham pai'x jai'ch ka' git gu ua'tulhdhara'. ⁹ Nañ pai' dhuuk chakui mat ka' aañ na jax tu aagix ka', joidham jix bhai' tu jimda' iñ panaas, pu cham pai' bhaan jax jiñ aa'nda' iñ gu tu' ua'tulhdhara'. Gu' ji na gu' na ñich pai' dhuuk bhai' ji maat na ji'k jax tu aagix, panaas kut mi' dhir kia'pix bhai' ji jai'chdhir gu ua'tulhdhara', ¹⁰ ba' dai na mu ja'k bañ bhiichdhatu' nañ pai' gammiji mi' pup jiñ chulhiiñdha'. Na gu' dhi' na ji'k jax tu aagix, tii pu kai'ñkam tum ua'na nach mi' pui' jimia' na ba' mi' dhir jix bhai' ba tuch jimda', gu' ji na gu' ja'kbui' kat mu ja'k pix bach bhiichdhatu' nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiiñdha'. ¹¹ Gu' bak ji nat jax dhui pix bhaan jix bhai'ch bhi ji gu ua'tulhdhara' pui' na ji'k jax tu aagix, pui' kut ba' panaas dhi' mi' dhir mu ja'k jup jich bhiich nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'.

¹² Ku gu' tiir jix uañ ji dhi' biix na ji'k jax tu aagix, cham tu' na ua'tulhdhara' bhaan jup tu'ii'. Biix ji'ma'n na ji'k jax tu aagix jir mi' pui' na jax jum kai'ch, jir jix kii'p jum duukam. ¹³ ¿Gu' ba' ja'p kai'ñikam jup kai'ch iñ aa panaas jiñ jaaduñ na gux kii'p jum duukam ba' mu ja'k ti bhibhiichu'n na pai'r tu tulhiiñara'? Chaam tu' ji matgim. Gu' ja'pjí gu ua'tulhdhara' na dhi' bhaan ti bhibhiñ na ji'k jax tu aagix, panaas ba' ku dhi' na jax ja'k tu aagix pui' ja'k tu bua, sia ku tiir jix kii'p jum duukam. Gu' ji nat gu' dhi' bhaan jup matgir ba' nar jix buam jum duukam gui' na pui'm tiiñi' ua'tulhdhara', diihl maaxik jum kii.

¹⁴ Jix maat ich ip na pui' na ji'k jax tu

aagix jir t̄'kob kam, cham tu'r ya' kam dhi oi'ñga'n bhaan. Ba' aach nach jir ya' kam dhi oi'ñga'n bhaan, ja'p ji buusan nach ga'lhx buiñor gu ua'tulhdhara' na ba' mi' dhir jup tuch juantu'n nach jup tu buada' na tu'r jix buam jum duukam. ¹⁵ Aañ cham maatiñ na jax kai'ñkam pui' ja'k tuch jimda', na gu tu' no'ñ tii jax jix dhuñiim nañ jax jix aa'nda', cham ji'xdha'ñ mi' pu duñia', gui'ñ pix pui' ba duiñchu'nda' nañ tu' tii cham aa'nda' nañ pu duñia'. ¹⁶ Gu' ji na gu' nañ jix bhai' xiñ ga'nga nañ pu'ñi cham tu' mi' pu buada' gu tu' nañ tiix aa'nda', dai gu tu' nañ cham aa'nda' nañ pui' ba tu duñia', dhi' bhaan jix maatiñ nar jix bhai'm duukam pui' na ji'k jax tu aagix, cham tu' na ua'tulhdhara' bhaan jup tu'ii!. ¹⁷ Ba' cham tu' aañ nañ pui' tu buada' gu tu' nar jix buam jum duukam, gu' ja'pji gu ua'tulhdhara' nañ a'm jup tui'ka' na pui'ñ dhuiñchu'nda'. ¹⁸ Ba' bax maat iñ na guñ chuuku' ya' kam dhi oi'ñga'n cham tu'x kii'p jum duukam bhaan jup tui'dhi', gu ua'tulhdhara' bhaan jup tui'dhi'. Na gu' gu tu' no'ñ tiix aa' nañ pu duñia', cham jañ ji'xdha' pu duñia'. ¹⁹ No'ñ tii pux chu duñiim na tu'r jix bhai'm duukam, dai gux buam jum duukam jañ pix pu tu duñia' nañ tu' tii cham pu duñiim ka'. ²⁰ Gu' ba' no'ñ gu' aañ tii cham pu duñiim gu tu' nar jix buam jum duukam, dhi' bhaan jix maatiñ na cham tu' aañ nañ jix buam jum duukam jup tu buada', gu' ja'pji gu ua'tulhdhara' nañ a'm jup tui'ka' na pui' ja'k jiñ dhuiñchu'nda'.

²¹ Jix bhai'x mat ka' iñ tii na cham jir am ka' gu tu' nañ pui' ba tu duñia', gu' pix ji na gu' panaas dai dhi'x bhaai'n ka' nañ pu tu duñia' na tu'r jix buam jum duukam ka', sia kuñ gu' aañ tii cham aa'. ²² Jiñ jur am bhaan aañ ti jiigi'ñ nar am pui' na ji'k jax tu aagix, ²³ gu' ji na gu' ja'p dir ja'k jiñ a'm jup baapak jumai na pui'ñ jurtu'n nañ cham mi' pui' jimmida'. Dhi' ba'r di' gu ua'tulhdhara' nañ a'm jup tu'ii', panaas ku ja'p jiñ dhuuk na mu pui'ñ kuup nañ ba' cham mi' pui' jimia' na jax jir am.

²⁴ Ja'p moox buam iam. ¿Jaroo ba' chiñ palhbuidha' nañ mu ja'k ba jim nañ pui' gammiji mi' pup jiñ chulhiiñdha'? ¿Jaroo

ja'k jootsa' gu ua'tulhdhara' nañ dhaam jup tu'ii'? Na gu' aañ cham bhaai' nañ dñih ja'k jootsa'. ²⁵ Dai dho gu Dios jix bhaai' na pu duñia', dhi' nañ jaroi' taxchaabgi'ñ aañ bhaankam gu Gé'kam jich Xoi'kam. Ba' sia kuñ tii ti jiigi'ñ nar pui' na ji'k jax tu aagix buiñor gu Dios, guñ chuuku' bhaan mi' pui' tu daa'ñchu' iñ na jax jiñ jurtu'n gu ua'tulhdhara'.

8

Na bhaan ba tu a'ga' gu Paablo nam guch Xoi'kam jiigi'ñdham mi' pui' jiim na jax ja jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'

¹ Na gu' gui' nam ji'k buiñor bap tui'ñgida' guch Xoi'kam, cham tu' mu ja'k ka jiimda' am nam pai' gammiji git mi' pup jum tulhiiñdha', nam gu' cham tu' mi' pui' ka jiimda' na jax jix aa'nda' gu ja tutku', gu' ja'pji daipu' na jax pix ja jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ² Na gu' no'ch pu'ñi buiñor jup tui'ñgit guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax jich jurtu'nka' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', cham tu'ch dhaam kap tui'ñgida' gu ua'tulhdhara', ba' cham tu' mu ja'k ka jiimda' ich nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'. ³ Gu Dios pui' ja'k ba tu duu gu' nat tu' cham ji'xdha' pu duu gui' na jax tu aagix nat Moisees tu ua'nak, cham bhaai'n ka' gu' na jax dhuich pataasa' guch chutku' bhaan nach jir ya' kam dhi oi'ñga'n. Ba' gu Dios bhai' ma joot gu dñih Maraa'n pu chu'm jup xi dhuuk na jax chu'm gu ya' kam maa'nkam dhi oi'ñga'n ta'm nat ba' ya' muu jich a'mkam nach jix ua'tulhdhix, pu'ñi dhuuk ba' cham tu'ch dhaam kap tu'ii' xib guch ua'tulhdhara'.

⁴ Gio pu kai'ñkam pui' ja'k duu ip na ba' pui' ja'k dui bax bhaai'n ka' nach mi' pui' ba Jimia' na jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak, nach gu' cham tu' mi' pui' ka tu daa'ñchu'nda' na jax jix aa'nda' dhich chutku' nar ya' kam dhi oi'ñga'n bhaan, gu' ja'pji na jax ja'k jich jurtu'nka' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'.

⁵ Na gu' gui' nam pui mi' pui' tu daa'ñchu' na jax jix aa'nda' gu ja tutku' nar ya' kam dhi oi'ñga'n bhaan, dai gu tu' nar ya' kam dhi oi'ñga'n nam bhaan jix buam jum

aa'nda'. Gu'ba'gui'nam mi'pui'jiimda'na jaxjup ja jurtu'nka'gux Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mda'na chammaax, dai gu tu'na chammaaxjam bhaan jixbuamjupjum aa'nda'.⁶ Gio gu'gu'jaroi'naxbuamjumaa'ntugitgaagidha'na jaxjurtu'nka'gux Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mda', dhi'joidham jix bhai'tujimia', na gu'buiñorja'k aaya'gu Diosnapai'joidham jix bhai'tutatda'. Gu'chamji'gui'na dai bhaan jixbuamjumaa'nda'gu ya'kam dhi oī'ñga'n na tu'xmaax, na jaxjurtu'nka'gutukga'n, dai gu'na mu ja'k bhiyya'na p'ai'gammiji'mipupjum tulhiiñdha'.⁷ Gio gu'gui'nam pu'ñi dai bhaan jixbuamjumaa'nda'na jaxja jurtu'nka'gu ja tutku'nar ya'kam dhi oī'ñga'n, dhi'bhaan jixmaati'ka'nam jixbhaamki'ñdha'gu Dios, na gu'cham bhaai'nakam jaxdhui mi'pui'jiimia'na jaxtu aagixbuiñor, gio gu'chamji'xkatmi'pui'jiimia'am sia pikjaxka'git.⁸ Ba'chamji'xkatja kiigalhdha'gu Diosgui'nam pu'ñidaixbuamjumaa'ntugitgaagidha'na jaxja jurtu'nka'gu diihljatutku', na gu'dai gu tu'na ya'dhi oī'ñga'n jixchu jai'chka'nam jixkiigalhi'ñdha'.

⁹ Ba'aapi'mjiñjaaduñ, chamtu'mi'pui'ka tutaa'ñchu'pimna jaxjamjurtu'n gu jam tutku'nar ya'kam dhi oī'ñga'n, gu'ja'pji dai na jaxpixjamjurtudimgux Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios, gui'dhoji no'silhkjam a'mjuptui'dhi'. Na gu'gu'jaroi'no'chammi'pui'tudaa'ñchu'nat jaxja'ktujii guch Xoi'kam, chamtu'bhaanjuptui'ñgida'gux Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios.¹⁰ Gu'ji no'gu'mi'pui'tudaa'ñchu'nat jaxja'ktujii guch Xoi'kam, dho gi gu'dhi'bhaan jixmaati'ka'ji na bhaantajaañixa'gu silhkjam jix Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios. Gio dhi'bhaan jixmaati'ka'nat gu Dios mi'dhir ba baabu na p'ai'bhaan kap tui'ñgitgui'na diihljaxiñhii'ñdha'naputuduñiidha'nat tu'ya'dhi oī'ñga'njaxjum bua. Sia dhi'bhaanjuptixmaati'ka'nat gu Diosbuiñor jix bhai'babii, ba'chamtutmu'ja'k ka jimdina p'ai'gammiji'gitmi' pupjum tulhiiñdha', na gu'ba uañchudhixka'gu ua'tulhdhargan.¹¹ Gu'ba'no'gu'silhkjam a'mtajaañixa'gux Dhuudu'kam jix Uañ

Ii'mdaga'n gu Dios, nat jich Xoi'kamgio dua'ñdhakjupbamii'mudir koi'ñga'n tir, dhi'ji'Dios natbamii'guch Xoi'kam, jai'tutku'jammakia'napimba'chamtutpu'ka'jitu jimdina jaxbiipi'dir, sia ku gu'pui'na jaxbar ya'kam dhi oī'ñga'n. Gux Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mdaga'npixjai'jam pataaxdha'dhi'na jam a'mba tajaañix.

¹² Ba'pu'ñi pixaapi'mjiñjaaduñjich Xoi'kam bhaan, jich a'mjumaa'nachmi'pui'jiimia'na jaxjichjurtu'nka'gux Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios, chamtu'na jaxjichjurtu'nka'guchchutku'nar ya'kam dhi oī'ñga'n.¹³ Na gu'no'pim aapi'mmi'pui'jiimna jaxjamjurtu'nka'gujam tutku', mu ja'k bhiyya'pimna pim p'ai'gammiji'mipupjum tulhiiñdha'. Gu'chamji'no'pimgu'mi'pui'jiimna jaxpixjamjurtudidha'gux Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios, na gu'dai na pimbuiñorjiimia'guDiosna p'ai'joidham jix bhai'batujimia'. Ba'dhi'ja'pji buusnia'napimmu'aa'guxua'tulhdhixkamjamtuukuna pim bhaankaptui'ñgida'biipi'dir.

¹⁴ Ba'gui'nampu'ñi mi'pui'jiimda'na jaxpixja jurtudidha'gux Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios, dhi'pui'mtiit'nda'amnamjirmaamra'ngu Dios.¹⁵ Ba'cha'pimjixchotdonitmi'pui'jiimda'na jaxjamjurtudidha'gux Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mda'. Na gu'dhi'chamturdi'guxbuamjumduukamna ja'p pixtujamjuantu'nna ba'mi'dhirchambhai'ka'batujimia', gu'matgimdhix Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mda'pui'ba'jamduuji'na pimjirmaamra'ngakagu Dios. Dhi'pixjix Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mda'pui'chjurtu'nka'nachba'guDiospui'iimda'narjichGikora'.¹⁶ Dhix Dhuudu'kam jix Uañ Ii'mda'maapjumdagia'amgu diihljichii'mda', ba'maa'nñi'ookxipduiammi'dhirpui'babati'ya'nachaaachjirmaamra'ngu Dios.¹⁷ Gu'ba'no'chmi'dhirpu'ñibarmaamra'ngu Dios, dho dai nacha'mba'batubi'ya'gu'nat tu'Diosdiihljichiimchux. Ba'dhi'nat tu'ch'a'mbi'ya', maapjich a'mji bi'ya'gookditguch Xoi'kam, ku gu'no'chichja'xbui'pui'p jichchulhiiji'nat jaxjum tulhii'guch Xoi'kam, ba'mi'dhirdai nachbuiñorba

aaya' na pai' joidham jix chu abhaar.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na cham jax bua sia kuch jich chulhiiñ xib

¹⁸ Aañ ja'pni ilhiiñ, na cham tu' ja'xbui'p jir ḡe' dhi tulhiiñara' na jax gui' nach tu' tigia' gatuuk na joidham jix abhaar. Aañ jiñ bui jir cham tu' dhi tulhiiñara'. ¹⁹ Na gu' nat ji'k tu'p tu duu gu Dios dhi oi'ñga'n bhaan, tii ti n̄ira am na git bam aaya' gui' gu tanoolh na pai' dhuuk gu Dios diiñh ba tu aa'nda' nam jir jaroi' dha' gu maamra'n. ²⁰ Cham tu' pui' ja'k tu'm tu bii gu' nat jax pik kai'ñkam tiip tu duu gu Dios gui' na tu'x chu jai'ch ya' dhi oi'ñga'n. Ku gu' cham tu' ji nat diiñh pui' ja'k tu bii, gu' ja'pji gu Dios nat diiñh pui' ja'k jix aa, ba'kapup jix bhaai' na jax dhui gio pui' ja'k jup tu bi'ya' nat jax pik kai'ñkam jup tu duu, na gio tu'p bax chu bhaai'n ka', cham tu' na gatuuk cham pai' tu matgilhia'. Na gu' xib bhaan jup tu'ii' gu tulhiiñara' dhi' nat ji'k tu'p tu duu gu Dios. Ba' gu Dios pix diiñh giox joi'mdaip ja tiigii x bhai' ja duñia', pui' ip na jax jix joi'mdat ja palhbui'ñ gui' na maamra'n ba ja ilhiiñ. ²² Jix maat ich na giilhim tulhiiñara' tir jup tu tui'dhi' dhi' biix nat ji'k tu'p tu duu gu Dios ya' dhi oi'ñga'n, tiix ko'kom tum bua ja'p na jax maa'n gu ubii no' bax chiigim gu alhii nax ko'kom jum buada'. ²³ Ba' pu'ñip suan ich aach jich ii'mda' ir bhaan, nach gu' pui'p jich chulhiiñ na jax gui' nat tu'p tu duu gu Dios, sia ku gu'ch a'm jup tu'ii' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Dhix Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' biipi' bach onbai' gu Dios na ba' dhi' bhaan jich onbai'ñdha' ip gu ḡe'p jum duukam gatuuk. Gio no' ba pataaxix guch chutku', mi' dhir dai nach tu' silhkam bar maamra'n ka' gu Dios, nach gu' cham tu'x buam jum duukam kap tu buada'. ²⁴ Ba' dhi' pu'ñi nach ti n̄ira nach jich dhuñia', dhi' bhaan cham mu ja'k ka jiim ich nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'. Aapi'm jix maat na gu tu' no'ch n̄ira, cham tu' ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch nach bia'ka' gu tu', piäm kuch mi' pai' niidhat jup kai'chdha', gu' ja'pji cham tu' ji nach n̄iñdha', pui' kuch ba' ti n̄irda'

pix. ²⁵ Ba' dhi' nach tu' n̄ira xib, cham tu' bia' ich ni kuch n̄iñ. Silh pix nach ti n̄ira na pai' dhuuk pui' tum duñia', ba' gammiji jich a'm jum aa' nach ti n̄irda' cham iikix kam.

²⁶ Gu' ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' jich palhbui'ñdha' ip gu tu' no'ch cham am buatu' piäm kuch cham maat. Na gu' no'ch cham maatit tu daan buiñor gu Dios na jax ja'k jum aa' nach buiñor tu daanda', gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' mi' dhir pui' soi' titdada' gu Dios jich a'mkam, dai na cham tu' ñi'ook ki'n ja'p nach jax kai'chdha' aach. ²⁷ Na gu' gu Dios diiñh jix maatit keekø' na jax kai'ñkam jup titdada', na gu' gu Dios siax mat ka' nam jax jir tu'm ka' gu ja'tkam ja jujur am bhaan. Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui' pix titdada' gu Dios no'x aa' na pui' tu duñia' nam jax titdada' gui' nam buiñor jup tui'ñgida'.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na cham ji'xkat jax jich dhooda' gu tu' aach nach buiñor ti jiigiiñ guch Xoi'kam

²⁸ Jix maat ich na gu Dios pix jup tu duiñchu'nda' na ba' joidham jix bhai' tu ja jimda' gui' nam buiñor tu daanda', gui' nat ji'k ja a'm ti tii nam mi' pui' jimia' na jax jix aa'. ²⁹ Pu bijik dir bax maat gu Dios nam ji'k buiñor ti jiigiiñdha' gu ja'tkam, ba' pu jan' dir pui' pu tii ip nam pui'p jir tu'm ka' na jax gu Mara'a'n. Ja'p ji buusnia' nam jir jajaa'nni'ñ ka', dai na gu Mara'a'n jir biipi' kam ka'. ³⁰ Ba' pui' nat jax tii bijik gu Dios nam jir pu chu'm ka' ip na jax gu Mara'a'n, xib dai nat pui' ba ja duu nat jax tii. Ba' nat pui' xi ja dunaak, pui' ja'k tu duu ip nam jax ja'k jix bhai' ji bi'ya' buiñor. Ba' na mit jix bhai' ba bii buiñor, dai nat pui' ba tii ip nam buiñor aaya' na pai' dhir jix io'm jir ḡe'kam nax chu abhaar.

³¹ Dho jaiñ, ¿jax ba'r jum duukam jiñ jaaduñ dhi' pui'? Dho nach palhbui'ñ dho gu Dios xich joi'mdat biix aixim bhaan, jich a'm ti niidhim. Ba' cham ji'xkat jax jich dhooda' sia chi jaroi' tii xich bhaamki'ñ.

³² Nat gu' gu Dios cham tu' xich dhai' gu Mara'a'n, gu' ja'pji nat cham jax ji chi'iiñ tu maa nat ba' ya'ch a'mkam muu na ba' mi' dhir jix bhai' ba tuch jimda' pu'ñi.

Gu' ba' nat cham jich dhai' gu Maraa'n, dhi' bhaan jix maati' ip na bixchu'ch a'm pup tu tu'ii' biixa'ma'n gu Maraa'n. ³³ Gio cham ji'xdha' jaroi' pui' ka ja tiida' nam jix u'ua'tulhdhix gui' nat Dios diilh ja a'm ba ti tii, nat gu' diilh gu Dios pui' ba tii nam cham tu' bhaan kax u'ua'tulhdhix. ³⁴ Ni ku cham ji'xkat jaroi' jax ti'ya' nam mu ja'k jiim nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Jax dhui nat gu' mi' dhir bach boosolh guch Xoi'kam nat muu jich a'mkam, gioch a'mkam duadik bam ip. Xib sonpan daa gu Dios kii'n dir ja'k, ba' bhai' dhir soi' titdatu' xib jich a'mkam. ³⁵ ¿Tu' pim ilhii'ñ jiñ jaaduñ na mi' dhir kach boosga' na pai' xich joi'mdat jich a'm ba ti niidhim guch Xoi'kam? ¿Gu tulhiiñara' aa? ¿Ka' gux xijaim jum aa'ndam aa? ¿Ka' no'm jich gib aa gui' nam xich bhaamki'ñdha'? ¿Ka' gu bhiogi' aa? ¿Ka' no'ch cham ka bia' aa nach tu'ch chii'dha'? ¿Ka' no'ch muuki' chir bap tui'dhi' aa? ¿Ka' diilh aa gu muuki'? ³⁶ Na gu' pui' tu ua'ñix mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam, jup jum kai'ch:

Biix pix ba xich koodak am gu ja'tkam nach jum bui ti jiig'iñ aapi' Dios,

ja'p tu'ii' ich panaas na jax gu kakasnir no'm amuub ba ja tuttu nam pai'm koo'n.

³⁷ Matgim chaam tu' ji na tu'ch dhaam jup tu'ii'. Ja'kbui'ch ja daam jup tu'ii' ji dhi' biix na ji'k jir jix buam tum duu'nkam, nat gu'ch palhbui guch Xoi'kam xich joi'mdat nach ba' pu'ñi ja daam jimia'. ³⁸ Ba' cham ji'xkat tu' mi' dhir kach boosga' na pai' xich joi'mdat jich a'm ba ti niidhim gu Dios, sia chi moo tu' muuki' ka' git, piام gu tu' na duaka', nix chu' gu noonbi'ñ gu Dios, nix chu' gu tu' nam tu dudua i'ilimda' bhaan nam tii biix aixim jix bhaai' nam pu tu duñia' nam diilh jax ilhii'ñdha', nix chu' gu tu' na xib jix maax, nix chu' gu tu' na gatuuk tu maaxilhia', ³⁹ nix chu' gu tu' na te'kob ja'k jix chu jai'ch, nix chu' gu tu' na tuukab ja'k jup jix chu jai'ch, nix chu' dho moo gu tu' na Dios jup jir duñii'ñ ku cham bhaai' na jax dhui mi' dhir jich boosga', na pai' xich joi'mdat jich a'm ba ti niidhim gu Dios bhaankam guch Xoi'kam nar jich Ge'kam tuk, na gu' guch Xoi'kam pix bhaan

jix maati' na xich joi'mdat jich a'm ti niilñ gu Dios.

9

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat gu Dios ja a'm ti tii gu Israel kam ja'tkam

¹ Ba' aañ ja'pni xi jam tiidam jiñ jaaduñ, silhkam pui' tu tatda' nañ jax jam tiida', cham tu' nañ jam iatgidha', nañ gu' aañ silhkam tu a'ga nañ ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'ñ mattu'n nañ jax ja'k silhkam tu a'gada'. ² Ja'pniñ xi jam tiidam: Aañ gammiji tiix buam jiñ aa'nda'ñ jur am bhaan, panaas kuñ gammiji pix dhi' bhaan jix ka'ook ka'. ³ Pui'ñ aa'nda' iñ gu' nañ ja a'mkam jiñ chulhiiña' guñ jaaduñ nach maap jir jich oi'dhagim, no' git pu'ñi ja'k iam cham mu ja'k ka jiimda' am nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', siat chi moo pu cham tu' ki'n jiñ palhbui guch Xoi'kam. ⁴ Jir pu chu'm am ip gu' na jax aañ, maa'n nach jax pix jir Israel kam ja'tkam gui' nat Dios pui' ja duu nam jir maamra'n ka'. Dhi Israel kam ja'tkam, joidham jix abhaar ki'n ja buim mamxidhimik gu Dios, ja aa'ñdhak ba' na jax ja'k tu tui'ka' ja bui gio na jax ja'k tu aagix ka', gui' nat ba' Moisees ba tu ua'na, gio ba' nam jax ja'k tu't tu daanda' buiñor, gio ba' nat bixchu' tu ja iimchuxdhak na gatuuk tu ja makia!. ⁵ Dhi Israel kam ja'tkam jir bopxi'ñ am gu bijik dir kam jich bopxi nam pui'p jir Israel kam ja'tkam kat. Ba' dhi Israel kam ja'tkam ja bui dhir jai'chdhir guch Xoi'kam, pui'p jir Israel kam ba' tuuku' bhaan. Dhi'r di'pix gu Dios gui' nat jup tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch, pui' ku ba' dai gui'x bhai' nach gammiji buiñor tu daanda', iam git jach moo pui' pu duiñchu'nda' gammiji.

⁶ Ku gu' cham tu' ji nach jax jich aa'nda' na gu Dios ba' cham pui' tu duiñchu' nat jax ja tiidak guch bopxi kat, gu' ja'pji nam gu' cham tu' silhkam biix jir Israel kam ja'tkam, sia kum jai' dhit pui' tiim ilhii'ñ.

⁷ Na gu' cham tu' silhkam biix jir bopxi'ñ am gu Abraam gui' nat ji'k tii tu bopxi'cha, na gu'p titda gu Dios gu Abraam: "Bhaan dir gum mar Isaak jap mui' tu bopxicha!". ⁸ Ba' dhi' ja'pnir jum duukam,

na gu Dios tu' silhkam bopxi'ñ ja ilhii'ñdha' gui' nam pui'p tu jimda' nat jax tu jii diilh gu Abraam, cham tu' gu jaroi' na ja'p pix pui'm ilhii'ñdha'. Ja'p ji buusanda' gu' nam mi' dhir maaxilhia' na pai' gu Isaak nat jax tiidak diilh gu Dios gu Abraam. ⁹ Gio ja'pnip tii'n jano' gu Dios gu Abraam: "Gamai' ja'kia'nniñ moo gio ya ja'p yup ba oiri, ampik maa'n ba tigia' gu alhii gum biina' Saara."

¹⁰ Gio mi' dhir gatuuk pui'p jum duu ip na mit gook maaxir gu maamra'n gu Rebeeka, daipu' diilh jir ja taat ka' gu' tii guch boxii Isaak. ¹¹⁻¹³ Ba' pu biipi' dir ba aagi'ñ gu Dios gu Rebeeka nam jax jir tu'm ka' gu maamra'n gatuuk, nat gu' pu pui' ja'k ba tu duu diilh gu Dios, sia ku mit chakui maaxir gu maamra'n, ni ku mit chakui tu'x buam jum duukam yup tu dunaak, piام ku gu' gu tu'x bhai'm duukam. Jup titda gu Rebeeka: "Gum mar gui' na biipi' maaxilhia', bittaa'n ji bi'ya', ba' gui' na gatuuk maaxilhia', te'kob ji bi'ya!". Ba' ja'p ja'k iam na iam pix pui'p tu ua'ñix yup jum kai'ch ip: "Aañ dai gu Jakob jix joi'mdat tii, gu Esauu ba' cham." Ba' dhi' bhaan pup jix maati' na gu Dios pui' duñia' gu jaroi' na diilh jax ilhii'ñdha', siatti tu'x buam jum duukam yup tu duu piام ku gu' cham.

¹⁴ ¿Gu' dhi' bhaan jach ba' pui' kai'chdha' aa na gu Dios cham tu' mi' pui' tu duiñchu' nat jax tiik bijik? Chaam tu' ji matgim.

¹⁵ Jax dhui nat gu' gu Dios pui' pu tiidak ip gu Moisees bijik, yup xi chiidak: "Jix joi'mdat tigia' iñ gu jaroi' nañ ilhii'ñdha'. Jix bhai' duñia' iñ ip gu jaroi' nañ diilh ilhdha'."

¹⁶ Dho jaiñ, gu jaroi' bak na diilh ilhii'ñdha' gu Dios nax joi'mdat tii giix bhai' duñia', gu' pur cham tu' ka' ji gu jaroi' sia ku tii biix aixim jix bhai' tu bua, na jax ja'k tii xi ilhii'ñdha' na git jix bhai' ji bi'ya' buiñor gu Dios, na ba' git mi' dhir bax joi'mda'.

¹⁷ Na gu'p jum kai'ch ip maa'n kap na tu ua'ñix na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nap titda gu Dios gui' nax io'm jir ge'kam ka' Ejipto: "Aañ pu kai'ñkam jix io'm ge'kam ki'n jum dai ya' Ejipto, nap ba' aap jiñ a'mkam bhaan matgilhia' ja bui biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch ya' dhi oi'ñga'n nañ jax jir ge'kam, na biixchu'x bhaai' nañ pu tu duñia' nañ diilh jax ilhii'ñdha'."

¹⁸ Ba' dhi' bhaan jix maati' na gu Dios jix joi'mdat tigia' gu jaroi' na diilh ilhii'ñdha', gio ba'x bhaai' ip na pui' duñia' gu jaroi' na ilhii'ñdha' na kabkada' gu juraa'n.

¹⁹ Gu' ba' no' gu' maadit aapi'm jax kai'ch jiñ jaaduñ: "¿Gu' jax ji ba' ku ba' gu Dios bhach kusbil'ñ nach pui'x u'ua'tulhdhix, na gu' pui' cham bhaai' nach tu' bhaan jax chii'da', daipu' na diilh jax ilhii'ñ pix na pu tu duñia'?" ²⁰ ¿Gu' aap ba'p jir tu'p tu'm da' kup ba'p tikkada' gu Dios na jax kai'ñkam pui' tu bua, nap gu' cham jir jupaabkamu'n? Jir yup duñii'ñ ap pix gu'. Paa pim gi duuk kee' gu bhi'ñ ja'aa na jax titda gui' nat jup duu: "¿Jax ku pich ba' pu chu'm jup jiñ dhuu?" ²¹ Gu' matgim daipu' ji gui' na jaja'p tu buada' nax mat ka' na jax chu'm jup ja duñia'. Diilh bhiirai gu bhi'ñ da'munai pu chu'm jup ja duñia' na jax chu'm ilhdha', siat chip ja duu gu i'lhich jaja' gui' na gampai' tu'm ka', piام ku gu' gui' nax kiki' pa' ka', piام ku gu' gui' nax io'm jix kiki' ka'.

²² Ba' gu Dios pu'ñi ip, pu pui' ja'k duu bijik nam jum tulhiiña' gu ja'tkam gui' nam cham mi' pui' Jimia' na jax jix aa', tu dai ba' na pai' dhuuk pik jum aaya' nam jum tulhiiña' na ba' dhi' bhaan matgilhia' na jax jir ge'kam. ²³ Ba' pui'p tu dai ip na pai' dhuuk yup jich aagi'ñdha' na xich joi'mdat jich a'm ti nii'ñ aach nach ji'k mi' pui' jii'mda' na jax jix aa', nat puch a'm ti tii ip bijik dir nach buiñor aaya!. ²⁴ Ba' gui' nach ji'k pu'ñi buiñor aaya' gu Dios, gu Dios diilh ji'k pix mi' dhir jich boosolh ja bui gu Israel kam ja'tkam, gio ji'k ja bui dhir ip gui' nam cham jir Israel kam. ²⁵ Na gu'p jum kai'ch mi' u'uan ta'm nat pai' tu ua'nak gu Oseas bhaankamu'n gu Dios:

Gu' nam cham jir jiñ ja'tkam tuk,
aañ pui' ja duñia' nam bar jiñ ja'tkam tuk
ka'.

Gio gui' nañ cham ja da'dat,
bax ja da'da' iñ.

²⁶ Ba' palhiip iam ja'p ja'k dhi' ka'm pix dhi u'uan yup jum kai'ch ip:
Aapi'm na pim cham jir jiñ ja'tkam tuk,
maamra'n gu Dios duakam japim bar jum
tiitgidam ka'.

²⁷ Ba' gu Isaiiyas na bhaan tu a'ga ip gu Israel kam ja'tkam, yup kai'ch: "Sia kum ja'p pix tu'ii' gu Israel kam ja'tkam na jax gu o'ya na mu ja'p katka' gø' suudai' jugii'ñ, ji'k pix jam Jimia' buiñor gu Dios, cham tu' biix, ²⁸ Jano' na pai' dhuuk cham xiim pui' tu duñia' gu Dios na ji'x oi'ñga'n nat jax ti'ii'k bijik." ²⁹ Na gu' ja'p ja'k iam ja'pnip kai'ch ip gu Isaiiyas:

No' git gu Dios gui' na bixchu'x bhaai' na putu duñia' cham jich bopxichu'nda' git,
xib jach git ja'p ba tui'ñgida' na jax gu Sodooma kam kat ja'tkam gio gu Gomorra kam.

³⁰ Jax ba' kai'ñkam yup jum kai'ch dhi' pui'? Dho na gu' gu Dios pu'ñix kikii' ja'tkam ba ja tigia' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam ka', dai pix no' mit tu' silhkam buiñor ba ti jii'ñ soi'm ilhdhak, sia kum gu' tii cham tu' ga'nga nam jax ja'k duix bhai' ji bi'ya' git buiñor gui!. ³¹ Ba' gu Israel kam ja'tkam nam tii mi' pui' jiim na ji'k jax tu aagix, nam ja'p jum aa' nam git pu'ñi ja'k jix bhai' ji bi'ya' buiñor gu Dios, ja'kbui' kat gampai' ji bii mit. Cham tu'x kikii' ja'tkam ja tii gu Dios. ³² Jax ba'r jum duukam chi? Dho nam gu' cham tu' soi'm ilhdhat buiñor ti jii'ñdha' gu Dios, daipu' gu tu' nam jax buada' nam bhaan gø'gerkam jum taat ka'. Ja'p ji buus ba' na mit dhi' bhaan jutbuk ia'ri, ja'p na tu' jodai no' ñich bhaan jutbuk ia. ³³ Pui'm kai'ch ji gu' maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na bhaan tu a'ga dhi' na pui' ji buusan na gu jodai, yup jum kai'ch:

Maa'n jañ mi' ja daaxdha' gu jodai gu Sion
oi'ñkam nam ba' dhi' bhaan jutbui
ia'lhia'.

Ba' gu jaroi' na bhaan bam machia' dhi
jodai,
cham tu' bhaan jum xi'irbo' gatuuk.

10

Na bhaan ba tu a'ga' gu Paablo gu Israel kam ja'tkam gio gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ tiix aa' nam git gu Israel kam ja'tkam cham mu ja'k bhiiya' nam pai' gammijí mi' pup jum tulhiiñdha', tii ja a'mkam pui' ja'k tu

daañchu'nda' iñ buiñor gu Dios. ² Jix maat iñ aañ nam gu Israel kam ja'tkam tiix aa' nam git mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios, dai ji nam gu' cham maat na jax pik ja'k jum aa' nam mi' pui' jiimda'. ³ Cham ti jii'ñ am gu' na gu Dios pix diilh nax kii' maa'nkam tigia' gu jaroi', cham tu' na diilh jix kii' maa'nkam jum ilhii'ñdha' nam jax tu jim diilh. Dhi' bhaan ba' cham tu' mi' pui' jiim am buiñor gu Dios na jax pik ja'k jum aa' nam mi' pui' jiimda'. ⁴ Na gu' pui' na ji'k jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak, mi' bhaan ji juu buiñor guch Xoi'kam. Pui' ku ba' gu jaroi' no' buiñor ba ti jii'ñ guch Xoi'kam, gu Dios pui' ba ilhdha' nar jix kii' maa'nkam ka'.

⁵ Jano' nat gu Moisees tu ua'nak na ji'k jax tu aagix, ja'pni ja'k yup xi chu ua'na: "Gu jaroi' na mi' pui' Jimia' dhi' na ji'k jax ba tu aagix, dhi' buiñor Jimia' gu Dios."

⁶⁻⁸ Ba' ja'p ja'k iam nat dhi' pix Moisees yup tu ua'nak, tu aa' ip nam silh pix buiñor ti jii'ñdha' gu Dios nam ba' buiñor Jimia', na gu' pu'ñi ja'k cham pik xijai. Na gu' cham jum aa' kia' nam jax jum aa'nda': Jix xijai na jaroi' mu tisdia'x dhaam na ba' tigia' gu Dios, piam ku gu' mijimmi' pui' nam jum jumpa'n gu ja i'ii'mda' gu koi'ñga'n na ba' mu ja'k tigia' no' ampik mu ja'k oiri. Matgim gu' ja'pji sap ja a'm nap tu'ii' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ja chiichiñ am gio ja jujur am. Ba' xib dhi' pu'ñi ip, gu jaroi' no't ja'p pix soi'm ilhdhak buiñor ba ti jii'ñ guch Xoi'kam, gu Dios pui' ba tigia' na dhi'r jix kii' maa'nkam ka'. Cham jum aa' nax xijaim ilhii'ñdha', no' gu' jax jum aa': "Jix xijai nañ mu tisdia'x dhaam nañ ba' tigia' guch Xoi'kam, piam ku gu' mu ja'k nam pui'm jumpa'n gu ja i'ii'mda' gu koi'ñga'n no' ampik mu ja'k oiri." Gu' ja'pji na gu' na jax bam kai'ch nach a'm yup tu'ii' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Dhi' ba'r di' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook nach jax chu'm bhaan tu a'ga aach. Pui' ja titdaim ich gu' gu ja'tkam nax bhaai' nam soi'm ilhdhai buiñor ba ti jii'ñdha' guch Xoi'kam, pui' pix, cham tu' nam aa' nam tu' pik jax dhuñia'. ⁹ Na' gu' daipu' no' jaroi' diilh chiñii'ñ ki'n pui' ba kai'ch na guch Xoi'kam jir Gø'kam, gio na biix juraa'n ki'n ba ti jii'ñ nat gu Dios pix dua'ñdhak giop

bamii' mu dir koi'ñga'n tir, cham tu' mu ja'k ka jimda' na pai' gammiji git mi' pup jum tulhiñdha'. ¹⁰ Na gu' no'ch biix jich jur ki'n buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, gio no'ch diihl jich chiñ ki'n pui' ba kai'ch nar Gé'kam, gu Dios jix kikii' ja'tkam bach chigia', ba' cham tu' mu ja'k ka jiimda' ich nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiñdha'.

¹¹ Jup jum kai'ch gu' maa'n kap mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Gu Dios pix diihl pui' tu duñia' nam cham tu' bhaan jum xi'i'rbo' gui' nam tu' silhkam soi'm ilhdhai buiñor ti jiñdha'." ¹² Ba' dhi' biix pix ja aagit jup kai'ch gu ja'tkam sia nar jaroi', cham jax bua no'r Israel kam maa'nkam piäm ku gu' cham. Biix pix jir ja Dios tuk gu' gu Dios nam ji'k jix jai'ch gu ja'tkam, ba' ge' makia' gu tu' gu jaroi' no' soi'm ilhdhat taan. ¹³ Na gu' ja'pnip jum kai'ch maakam ja'k na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Gui' nam ji'k soi'm ilhdhat buiñor ba tu daanda' gu Dios, gui' diihl mi' dhir ba ja boosga' nam pai' mu ja'k jiim nam gammiji mi' pup jum tulhiñdha'." ¹⁴ ¿Gu' pix ji na gu' jax jam dui soi'm ilhdhaip tu dañia' buiñor gu Dios no'm gu' cham buiñor ti jiigi'ñ? ¿Gio jax jam dui buiñor jup ti jiñdha' no'm cham pai' pu chu'm tø kee' na tum a'ga? ¿Gio jax jam dui pu chu'm jup ti kaaya' no' pu cham jaroi' pu chu'm tu ja a'gi'ñ? ¹⁵ ¿Gio jax dhuip jai'chdhilhia' gu jaroi' na pu chu'm tu ja a'gidha' no' gu' gu Dios cham jaroi' pu chu'm ki'n nai' jootos? Jup jum kai'ch gu' maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Ja'p moo joidham jix bhai' tu tatda' no'm pai' dhir jiim gui' nam tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdhamañio'ki'ñ gu Dios!"

¹⁶ Gu' ji na gu' cham tu' nam moo biix kee'ji mi' pui'p jimia' na jax jum kai'chdhamañio'ki'ñ guch Xoi'kam, ja'p na jax jum kai'ch mi' nat pai' tu ua'nak gu Isaiiyas bijik, jup jum kai'ch: "Aapi' Dios, cham jaroi' iam ti jiñdha' mi' pui' ba ji jii sia ku mit tii ba kai gux bhai'm kai'chdhamañio'ook." ¹⁷ Na gu'm aa' na biipi' kaaya' gu jaroi' gux bhai'm kai'chdhamañio'ki'ñ guch Xoi'kam na ba' mi' dhir bhai' ji ti jiñdha' biix juraa'n ki'n.

¹⁸ Ba' aañ diihl jup jiñ aa'nda': ¿Kux chakui aa chi pai' dhuuk kai mit gux bhai'm kai'chdhamañio'ki'ñ guch Xoi'kam biix nam ji'k jir Israel kam ja'tkam? Ba kai mit ji matgim, na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: Biix kap nai' pui' tum a'ga gux bhai'm kai'chdhamañio'ki'ñ gu Dios, na mit gu' biix kap ai na ji'x oi'ñga'n gui' nam pu'ñi nai' tu a'ga.

¹⁹ Gu' ba' ja'p jañ jup jiñ aa': ¿Ka' gu' pu cham maatit kee' am aa na tu' bhaan tum a'ga? Ja'pji na gu' gu Moisees jup kai'ch maa'n kap nat pai' tu ua'nak bhaankamu'n gu Dios:

Aañ pui' ja duñia' gu Israel kam ja'tkam nam ja jiñmu bhai' ji bhaaku' ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, pui'ñ ja duñia' nam ja bhaamkidha' gui' nam pu cham tu' maatit tø kee'.

²⁰ Ba' ja'p ja'k gu Isaiiyas jix bhai' pui'p xi kai'ch bhaankamu'n gu Dios, jup kai'ch: Jiñ chii mit gu ja'tkam gui' nam tii cham jiñ ga'nga,

ja buiñ maax jañich gu ja'tkam gui' nam cham ji'x iam pai' dhuuk tiñ chickka.

²¹ Ba' gu Isaiiyas pix na bhaankam tu a'ga gu Dios jup kai'ch ip na bhaan tu a'ga gu Israel kam ja'tkam: "Aañ biix chanoolh mui' tii pu ja daagi'ñ guñ ñob dhi ja'tkam, gu' ji nam gu'r jix kaapak, pu cham tu' ka'm ti nii'ñ am."

11

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na pui ja a'm ti niidhim gu Dios gu Israel kam ja'tkam

¹ Ba' ja'p jañ jup kai'ch aañ: ¿Pu cham tu' aa chi ba' kap jum buixi'ñ gu Dios ja bui gu Israel kam ja'tkam? Matgim ja a'm ji na ti niidhim pui. ¿Jax japid giñ ñii'ñ aañ? Aañ pui'p jir Israel kam maa'nkam gu', jir jiñ boxii gu Abraam, gio mi' dhir jai'chdhir jañich ja bui gu kukuulsi'ñ gu Benjamiin.

² Jax dhui nat gu' gu Dios pu bijik dir ja a'm ti tii gu Israel kam ja'tkam nam pu'ñir ja'tkam tugi'ñ ka', ba' xib pui pui' ja ilhii'ñ nam jir ja'tkam tugi'ñ. Gi na pim gu'x maat na jax jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam, na bhaan tu a'ga gu

Eliiyas na tii aagi'ñ gu Dios nam buam pix ba tu jim gu Israel kam ja'tkam, jup titda: ³ “Aapi' Dios, gu Israel kam ja'tkam jamit biix ba ja koi gui' nam jum a'mkam tii tu a'ga, ja xichui' mit gui' nam bhaan ka tum makgirxi'ñdhat. Dai aañ pix ba bi'chu' nañ pui kapup duatu', ku gu' sap sia biix kañ mu'aa' am ji kia!.” ⁴ Gu' ji na gu' gu Dios jup titda: “Matgim jai' pup ji nam jix jai'ch gui' nam jir jiñ ja'tkam tuk. Baik oo'm daman mambhiix jix cha'tmam oo'm (700) pup jañ ja bia', na mit chakui maa'nnim ja o'lhia ki'n gu'kik tu daani buiñor gu ja'ppix dios Baal jum tiitgidam.” ⁵ Ba' dhi' pu'ñi ip xib, ji'k pix bi'iix am gu Israel kam ja'tkam nam mi' pu tu duñia' na jax jix aa' gu Dios, nat gu' diih gu Dios jix joi'mdat pui' ja'k ja a'm ti tii. ⁶ Gu' ba' no' gu' pui'm kai'ch nat gu Dios jix joi'mdat ja a'm ti tii, dhi' bhaan jix maati' na cham tu' gu tu' na mit jix bhai'm duukam jup tu duu na ba' pu'ñi ja'k jir ja mai'chik, gu' ja'pji pui' pix nat jix ja joi'mdat ja a'm ti tii. Na gu' no'm git jix bhai'm duukam jup tu duñia' gu tu', cham tu' pui'm kai'chdha' git nat pui' pix jix ja joi'mdat ja a'm ti tii gu Dios.

⁷ ¿Mi' dhir gi, jax ja'k jach jup xi kai'chdha'? Aa dho na mit jai' dhit gu Israel kam ja'tkam cham ji'xkat tii gui' nam tu' pik tii gaagidhat, dai gui' tii mit nat ji'k diih gu Dios ja a'm ti tii. Gu jai' ba' dai nat xi ja kaapakadak gu ja jujur nam ba' cham ji'xkat maatit kaaya' ni kum jix maatit tigia' gui' nam tu' tii ga'nga. ⁸ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na bhaan tu a'ga gu Israel kam ja'tkam: “Gu Dios pui' ja duu nam ja'p tu Jimda' nam panaas pu cham ja jur bia'ka'. Cham maatit ti nii'ñdha' am, ni kum jix maatit te' kę'kę'.” ⁹ Gio gu Dabii ja'pnip kai'ch ip ja'p ja'k bhaankamu'n gu Dios: Gammijim joidham jix bhai'm taatit mui' dhit maap tu kua'da' nam ba' dhi' bhaan jum tukgi'ñka'.

Dhi' pix bhaan ja mai'chia' gux buam jum duukam na ba' mi' dhir dai nam bam tulhiiñna'.

¹⁰ Gio nai' pix cham ji ñiññia ka' am nam ba' cham ti nii'ñdha' na tu' jax jum buada', gio nam nai' pix ji dhu'nmarka',

pu cham ji'xkat pai' dhuuk kam siissa' am.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nam jax ja'k dui cham mu ja'k ka jiimda' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam pai' gammiji git mi' pup jum tulhiiñdha'

¹¹ Ba' ja'p jañ jup kai'ch: ¿Pu gammiji mai' ba suulh jamit aa chi ba' gu Israel kam ja'tkam na mit pui' biix aixim bhaan bam tukgi? Chaam tu' ji matgim, gu' ja'pji nam ba' jax dhui dhi' bhaan cham mu ja'k bhiyya' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Ba' bhai' pup ñiññia'm ip gu Israel kam ja'tkam na gui'x bhai' ba tu ja Jimda', panaas kum dhi' bhaan pix bhai' ji ja ji'mo'. ¹² Ba' no' gu' pu kai'ñkam pix jix bhai' tu ja jii gu ja'tkam biix na ji'x oi'ñga'n gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, na mit cham am bua pix gui' nam jir Israel kam ja'tkam, dho bak gu'x bhai' ji na tu ja Jimia' biix gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n no' mit biix gu Israel kam ja'tkam mi' pui'p jii na jax jix aa' gu Dios.

¹³ Ba' ja'p jañ xi jam tiitdam aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam: Gu Dios, ja buiñ joot nañ Jimia' gui' nam pu'ñi cham jir Israel kam ja'tkam nañ tu ja a'gidha', ba' joidham jix bhai'ñ chaat iñ dhi' nat jax chu'm ki'n jiñ dhai gu Dios. ¹⁴ Nañ gu' aañ jix aa' nam gu Israel kam ja'tkam bhai' ji jam ji'moi mi' pui'p ba Jimia' na jax jix aa' gu Dios. Cham aa' iñ gu' tii nam mu ja'k bhiyya' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. ¹⁵ Na gu' nañ jax ba kai'ch, no' mit gu Israel kam ja'tkam jix bhai' duu nam ba' biix gu ja'tkam gui' nam cham jir Israel kam jix bhai' ji bi'ya' buiñor gu Dios, ¿jax ba' tu tui'ka' pim ilhii'ñ no' mit biix jix bhai'p bii buiñor gu Dios gui' nam jir Israel kam? Ja'pni dho tum duñia' panaas na jax no' mit ko'iiik gio bhai'p ji baapam biix gu ja'tkam. ¹⁶ Na gu' dhi' ja'pni na jax gu biipi' kam paan no' mit jix xidhuu kam jup duu, gu tui' nam pai' dhir jup duñia', pui' biix jup jix xidhuu ka'. Gio gu jax chu'm tua no' tii dai gu takaa'n jup jix xidhuu, sia gu mamraga'n pui'p jix xidhuu ka'.

¹⁷ Ja'pni ji buusan am ip gu Israel kam ja'tkam na jax gu oliibo. Dai ji nat gu' dhi oliibo jai'm iki gu mamraga'n, jai' ba'm

ua'rak bham tuttui' gui' nar gampix kam, na cham tu'r i'xchix kam. Dhi' ba' ja'p ji buusan nar aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam, ba' maap bam daa' pim gu oliibo gui' na mi' pu kiīk, ja'p ji buusan na maa'n na jax pīx jir di' gu diīlh mamraga'n. ¹⁸ Ku pim ji gu' cham tu' jax jum aa'nda' ji na pim aapi'm jix io'm jir jix kikī' ja'tkam ku mit ba' bhai' jam tuttu bhaan gu oliibo, gu'ba'gui' na pik jir mamraga'n jamit ja i'ki nam cham jir kikī', na pim gu' dhi' bhaan ge'gérkam bam taat ka'. Gu' ba' no' pim gu' pui'm aa', dai na pim xi chīñchoka' na pim cham tu' diīlh dudua, gu' ja'pji gu takaa'n gu oliibo na mu jam maak ii'mda' na pim ba' ki'n dudua, na gu' gui' mi' pu tu tak.

¹⁹ Piam ku pim gu' jax kai'ch: "Jax dhui na mit gu' diīlh ja i'kik aach bhach chuttu. ?Tu' gi bhaan jup jir jich kuiñcha?" ²⁰ Tii dhor pui', dai ji na gu' gui' ja i'ki mit nam cham soi'm ilhdhat tu'silhkam buiñor ti jiīgiñ guch Xoi'kam. Ba' aapi'm pu kaiñkam pīx bhai'p jam tuttu mit na pim buiñor soi'm ilhdhat ti jiīgiñ guch Xoi'kam. Cham jir am ba' na pim ge'gérkam jum taat ka', gu' ja'pji na pim jix chotdonit soi' pīx jum ilhiiñdha' bhai' pui' ji chu't. ²¹ Cham bhai' ka tu jam Jimia' gu' no' pim dai ge'gérkam jum taat, nat gu' cham ja joi'gilh gui' na pu diīlh jir mamraga'n kat dhi oliibo. ?Ilhiiñdha' jipim aa ba' nap xi jam joi'mda' aapi'm na pim cham silhkam jir mamraga'n? Chaam tu' ji na jam joi'mda'. ²² Jir jix chu joi'gi'n dho gu Dios, gu' ji na gu' pui'p jix bhanaa'. Tii' nat bhaam ja bui gui' na mit bīx aixim bhaan jum tukgi gu tu' na ya' dhi oiñga'n jix chu jai'ch, sia kum tiīr Israel kam ja'tkam. Aapi'm ba' xi jam joi'mdak jam tiigik jix bhai'p jam duu, sia ku pim tii cham jir Israel kam. Jum aa' ba' na pim mi' pui' tu duñiidha' nat jax pik kaiñkam xi jam joi'mdak jam a'm ti tii, na gu' no' pim cham mi' pui' tu duñiim, giop jam i'kia' bhai' dhir bhaan gu oliibo. ²³ Gu' ba' no' mit gu' gu Israel kam ja'tkam mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios, gio dho bhai'p ja tuttu' bhaan gu oliibo nam jir pai' kam, na gu' gu Dios bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', pu cham tu' tu' jibo'xchu'n. ²⁴ Tii' na aapi'm na pim tii

cham jir Israel kam ja'tkam, gu Dios xi i'kdharak gu mamraga'n gu gampix kam oliibo bhai' ja'k tuttui' gui' nar i'xchixim gu oliibo. ?Ilhiiñdha' jipim aa ba' nap jix xijaichu'n gu Dios na gio bhai'p tuttuidha' gui' na diīlh pur mamraga'n gu oliibo gui' nar i'xchixim? Chaam tu' ji na xijaichu'n, na gu' pu diīlh jir mamraga'n, gio diīlh gu Dios bhai' dhir i'ki.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo nam jax ja'k dui cham mu ja'k ka jiimda' gu Israel kam ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tul-hiiñdha'

²⁵ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ jam aagiñdha' na jax ja'k tu't pui' ja'k tu duiñchu' gu Dios na pim ba' cham tu'bhaan jix mamatdagim jum ilhiiñdha'. Dho jai' dhit gu Israel kam ja'tkam ja kaapakai gu Dios gu ja jujur nam ba' cham ji'x maatit tø keeke', kut ji gu' alhio pīx pui' ja duu ji nam ji'x pix bīx ka xi chi jiiñdha' buiñor guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ²⁶ Ba' no' mit pu'ñi bīx ba ti jiiñ, bīx nam ji'k jir Israel kam ja'tkam mi' dhir baha boosga' gu Dios bhaan gu boi nam pai' bhaan mu ja'k jiim nam pai' gammiji git mi' pup jum tulhiiñdha'. Na gu' maa'n kap jup jum kai'ch na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Gu' na tu booso'nda' mi' dhir bhaan gu boi nam pai' mu ja'k jiimda' gu ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tul-hiiñdha', mi' dhir maaxilhia' Sion.

Dhi' ba'r di' ka' gui' na ja uañchuda' bīx gu ja ua'tulhdhara' gu bopxi'ñ gu Jakob.

²⁷ Gio ja'p iam jup kai'ch ip gu Dios: Nañ pai' dhuuk bīx xi ja uañdhai gu ja ua'tulhdhara', dai nañ mui' xi ja binta'.

²⁸ Gu Israel kam ja'tkam xib jix bhaamkiñ am gux bhai'm kai'chdhham ñio'kiñ guch Xoi'kam, ba' ampix jix bhai' na pim aapi'm kaaya', ku gu'x ja joi'gi'n ji gu Dios, nat gu' pu bijik dir ja a'm ti tii gu ja bopxi kat. ²⁹ Na gu' gu tu' na makia' gu Dios gu jaroi', cham tu' giop baabuidha' gatuuk, gu' ja'pji na gammiji pup jir diīlhga'n ka'. Gio gu jaroi' na pu'ñi bhaan ti tigia', pu gammiji ip na bhaan

pup ti n̄idhidha'. ³⁰ Bijik na pimit aapi'm cham am bua buiñor gu Dios, pu cham tu' jam a'm ka ti n̄idhim. Ba' na mit gu Israel kam ja'tkam cham am jup ka bua buiñor gu Dios, aapi'm xi jam joi'mdak jam a'm jup ti tii. ³¹ Pu chu'm k̄i'n jamit cham am jup bua xib gu Israel kam ja'tkam na pimit aapi'm jax chu'm k̄i'n cham am bua bijik, ku gu' d̄ihl ji gu Dios nat pui' ja'k tu duu na ba' jax dhui xi jam joi'mdai jam a'm ti tigia' aapi'm. Mi' dhir ba' giox ja joi'mdai ja a'm jup ti tigia' gu Israel kam ja'tkam pui' nat jax ba duu xib. ³² Ba' dhi' ja'pni pik jir jum duukam, nat gu Dios pix pui' tu duu nam b̄ix gu ja'tkam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa' na ba' mi' dhir b̄ix jix ja joi'mdai ja a'm ba ti n̄idhidha'.

³³ Ja'p moo joidham bixchu'x aichu'n gu Dios na jax ja'k tu duña' gu tu'! Jix io'm jix chu matda'. Cham jaroi' mat ka' na jax ja'k ji chu buusnia' pui' na jax ilhii'ndha', ni ku cham jaroi' mat ka' na jax kai'ñkam pui' tu duñidha', sia kum tiix mat ka' gu ja'tkam gu tu' na jax buada'. ³⁴ Jup jum kai'ch gu' maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "¿Jaroo gip guguuxdha' gu Dios? Na gu' pu cham jaroi' maat na jax jum aa'nda!" ³⁵ Gio ja'p iam ja'pnip jum kai'ch: "¿Jaroo tu' ba maa gu Dios na ba' bhammi dir bha ja'k ja'k jup buidha' gu tu' ki'n?" ³⁶ Jax dhui na gu' b̄ix bhammi dir bha tu jim buiñor gu Dios na ji'k tu'x chu jai'ch, gui'p tu duu na ba'x chu jai'ch. Jir ti diilhga'n b̄ix gu Dios, cham tu' na jai'p jir tu aachga'n. Pui' ku ba'm aa' nach gammiji buiñor tu daanda'. Mooth git pui' duiñchu'nda' gammiji.

12

Na ba tu aa'nda' gu Paablo nach jax ja'k jix k̄ik'i' i'ii'mda' ba ua'ka'

¹ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ soi' jam titda na pim gammiji mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios, kapbhai' nat xi jam joi'mdak jam a'm ba ti tii. Gammiji pim jix u'uañ jup tui'ñgida' gui' buiñor, cha'pim tu' bhaan kam ua'tulhi'ndha'. Na gu' no' pim pu'ñi duiñchu', dhi' bhaan ge'kamtu'nda' pim gu Dios, gio nax bhai' tu jam jimda' aapi'm

d̄ihl. Gio na gu' pu'ñi ja'k ja'p ji buusanda' na pim makgirxi'ndha' gu Dios gu jam i'ii'mda'. ² Cha'pim pui' ja'k ka tu duduaka' nam jax ja'k tu duduua gu jai' ja'tkam nam cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, ni ku pim cham pui' ja'k kam aa'nda', gu' ja'pji na pim ba gaagidha' na pim jax ja'k jix bhai' bi'iidha' gammiji buiñor gu Dios, na tu'r jix kii' buiñor gui' gio na jax jir mi' pui'.

³ Aañ nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam nat pu chu'm k̄i'n jiñ dhai gu Dios, pu jam titda iñ jiñ jaaduñ na pim cham tu'x io'm tu' ka'm xim ilhii'ndha', daipu' ji na pim jax pix jum ilhii'ñ xib, nat ji'x pix bhaan jam a'm ti tii gu Dios na pimit soi'm ilhdhak buiñor ti jiñ'ñ.

⁴ Na gu' pui' na jax dhich chutku', sia ku mui' tuttuidhix nach k̄i'n tu'x bua, gu' pix ji nach gu' cham tu' b̄ix k̄i'n pu duña' gu tu'. Jax dhui na gu' b̄ix ji'ma'n aagix nach tu' k̄i'n jax buada'. ⁵ Pu'ñi ip ba' aach nach ji'k buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, maa'n nach jax pix buiñor maap jich dhaa' sia kuch jir mui', nach gu' b̄ix buiñor ti jiigi'ñ.

⁶ B̄ix aixim tu'm jich maa gu' gu Dios nach jix joojoidhat pu tu duñia' b̄ix ji'ma'n, nat jax chu'm ilh d̄ihl. Ba' no't gu' jai' dhit jich a'm bii nach nai' tu a'ga' bhaankamu'n gu Dios, dhoch nai' xi chu a'ga' na jax pix jich jurtu'nka' d̄ihl gu Dios, gio nach ji'x pix ti jiigi'ñdha' nar mi' pui'. ⁷ Piam kut gu' jai' dhit jich a'm bii nach ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam tu' na pix k̄i'n, dho ja'pji nach pui'p ba duiñchu'nda', dai ji na gu' na jax pix jir mi' pui' ip. Piam kut gu' jaroi' maadit bhaan bii na tu mattuxi'ñdha' pix gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dho pui' ba duiñchu'nda' ip. ⁸ Piam kut gu' jaroi' maadit bhaan bii na ja gu'nguxi'ñdha' gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam jax ja'k cham jum o'jolhi'ñdha', dho pui' ba duiñchu'nda' dho. Piam kut gu' jaroi' bhaan jup bii ip na jax ja'k ja silhka'nda' gu jai', jir am ip na pui' duña', dai na ja'xchudhix kam na jax pix jir mi' pui'. Ba' gu jaroi' no't bhaan bii nax ja joi'mdat ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam tu' na pix

bhaan, joidham dhox bhai'm taatit pui'p ba duiñchu'nda'.

*Na ba tu aa'nda' gu Paablo na jax ja'k
jum aa' nam tui'ñgi'da' gui' nam buiñor ti
jiigi'ñdha' guch Xoi'kam*

⁹ Aapi'm na pim ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, tu' silhkam japim xim ja joi'gi'nda' biix ji'ma'n, cham tu' na palhiip pix. Cha'pim ka kiigalhi'ñdha' gux buam jum duukam, gu' ja'pji dai gui' na tu'r jix kii' na pim gaa'ñchu'nda'. ¹⁰ Pui' pim ja'k xim ja joi'gi'nda' na jax no' pim mia'n jir jum jajaan'nim ka' git. Tu' ka'm japim xim niniidhat, cham tu' na pim ampix jum jajaaxmagi'ñdha'.

¹¹ Gio na pim tu juanda' cham oodat buiñor gu Dios, cham tu' na pim ampix pui'x chu o'jo'nda'.

¹² Gio ba' na pim jix bhai'm taatit niiрада' guch Xoi'kam na gio bhai'p jim. Gio na pim nakoo'nda' gu tulhiiñara' no't tu' bhaan jam daam ma jii. Gio ba' na pim gammijи tu daanda' buiñor gu Dios.

¹³ Gio na pim jix bhai' ja buada' guch Xoi'kam jiigi'ñdham gui' nam cham tu' bia' ni ji'x, pui' pim jum ilhii'ñdha' na pim panaas aapi'm pix jir gui' ka'. Gio gui' nam jam paxiaraidha', jix bhai' pim ja titdat, cham tu' na pim jix ja bhaamki'ñdha'.

¹⁴ Gio gui' nam xi jam bhaamkidhat xi jam koodak ka', cha'pim pui' kai'chdha' na git iam tu' na pix ja duñia'x buam jum duukam, ja'kbui' kat ji na pim tu ja daañxi'ñdha' na git jix bhai' tu ja jimda'.

¹⁵ Ba' no'm jai' dhit jix bhai'm taat, jai' pim jix bhai'p xim taat ka' ja bii'm. Gu' ba' no'm jai' dhit suan, pui' pim jup xi suanda' ja bii'm.

¹⁶ Joidham japim jix bhai' kai'chit tu oi'ñka', cham tu' na pim xim bhabhaakui'ñdha'. Ni ku pim cham ge'gérkam jum taat ka', soi'pix ji na pim jum ilhii'ñdha' nam jax soi'm ilhii'ñdha' gu jai'. Cha'pim jix chu mamatdagim jup jum ilhii'ñdha' sia, na gu' cham jir am na pim tu' pix ja ilhii'ñdha' gu jai'.

¹⁷ No't jaroi'x buam jam duiñ gu tu', cha'pim ja'k buppi'ñdha', gu' ja'pji na pim ja'kbui' kat jix bhai' ja buada' biix pix gu ja'tkam. ¹⁸ Xi gaagidha' pim na pim jax ja'k

jix bhai' bi'iidha' gammijи ja bui gu ja'tkam nam ba' cham xi jam bhaamki'ñdha', ni aapi'm mu ja'k. ¹⁹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ pu jam titda na pim cham tu' pui'p buada' gu jaroi' no't tu'x buam jam duiñ. Gu Dios diiñh jix maat na jax ja'k ja duñia' gui' nam jix buam tu buada', na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam, na ja'pni kai'ch gu Dios: "Dai aañ jix bhaai' nañ ja'k buidha' gu jaroi' na buam jam dooda'. Pu chum ki'n jañ ja'k jup buidha' na jax chum ki'n jix buam jam dooda'." ²⁰ Gio ja'p ja'k iam nap tu ua'ñix jup jum kai'ch ip: "No' mi' pai'm taagiob ba uamaim gu jaroi' na xim bhaamki'ñdha', xi chu makia' ap. Piam no' mi' pai' ba tonmoim, xi choi'dha' ap gu suudai!. Na gu' pu'ñi ja'k jum xi'irboi cham kam bhaamki'ñdha'." ²¹ Ja'kbui' pim mai'chikda' gux buam jum duukam ki'n gux bhai'm duukam na pim jup tu buada', cham tu' na ja'kbui' kat jam mai'chikda'.

13

¹ Gio gu ge'gérkam nam jix chu jai'ch, tu' ka'm japim xi ja niidhat, cham tu' na pim gampai' ja ilhii'ñdha', na gu' dhi' gu Dios pix na ja daraas. Cham tu' jai'ch ka'm git gu' gu ge'gérkam ya' dhi oi'ñga'n no' git gu Dios cham pu kai'chdha'. ² Gu jaroi' ba' no' cham tu' ka'm ja nii'ñ gu ge'gérkam, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu' mi' pui' tu da'ngi na jax ilhii'ñ gu Dios. Ba' gu jaroi' na cham pui' ilhii'ñdha' na jax ilhii'ñdha' gu Dios, dai na ba tulhiiñchuda'. ³ Na gu' gu Dios cham tu' pu kai'ñkam ja daraas gu ge'gérkam nam ba'x ja iibhi'ñdha' gui' nam jix bhai'm duukam jup tu buada', gu' gui' ji nam jix buam tu buada'. Pui' na jax aapi'm no' pim jix aa' na pim cham tu' bhaan ja iibhi'ñdha' gu ge'gérkam, dho dai na pim cham tu'x buam tu buada', dai ba' nam pix jix bhai' jam aa'nda' diiñh gu ge'gérkam na pim jix bhai' tu jim. ⁴ Pu kai'ñkam ja daraas gu' gu Dios gu ge'gérkam nam ba' joidham jix bhai' tu oi'ñkam gui' nam jir jix kikii' ja'tkam. Ba' no' pim gu' aapi'm jix buam pix tu jim, dho pu'ñi dai na pim jix chotdon ka' na pim jix ja iibhi'ñdha' gu ge'gérkam. Na gu' cham tu' ja'p pix ua'ka' gu ge'kam gu oxia, gu' ja'pji na dhi' bhaan

jix maati' ka' na ja tulhiiñchuda' gui' nam jix buam tomaat ka'. Pu'ñi ja'k bhaankam tu juan am gu Dios gu gë'gérkam ya' kam dhi oi'ñga'n. ⁵ Pui' ku ba'm aa' na pim tu' ka'm ja nii'ñdha' gu gë'gérkam, ku gu' cham tu' ji na dai na pim jix ja iibhidhat nam cham jam tulhiiñchuda', gu' ja'pji na gu' dhi' pui' ja'k jum aa' buiñor gu Dios. ⁶ Gu' ba' nam gu' gu gë'gérkam bhaankam tu juan gu Dios, jum aa' ip na pim tu maakda' gu tuumiñ na ji'k aagix na ja a'm bi'iidha'.

⁷ Gammiji jam a'm jum aa' na pim tu maakda' gu tuumiñ na pai' dhuuk jum aajidha'. Tu namkidhidhat japim sia tu' na pix bhaan no' pim tu ua'tu'n. Gio tu' na aagix ka' na pim tu namki'ñdha', tu namkidhidhat japim. Gio tu' ka'm japim ja niidhat gui' nam aagix ka' na pim tu' ka'm ja nii'ñdha', jir jix bhabhai'kam ka' pim ja bui. ⁸ Gio diihl japid cham tu'm u'ua'tu'nda', xim nanamkidhat japim. Gu jaroi' no' pim jix joi'mdat nii'ñ, jix bhai' pim xi dhuñia' na pim ba' dhi' bhaan cham tu' ka ua'tu'nda'. Na gu' gu jaroi' no'ch jix joi'mdat nii'ñ, ja'p ji buusanda' nach ua'tu'nda'. Gu' ba' no'ch jix ja joi'mdat pu'ñix bhai' ja bua gu ja'tkam, dhi' bhaan pui'bam kai'ch na chich biix pui'ba duu gu jai' na jax ja'k jup tu aagix. ⁹ Ja'pni tu aagix gu' buiñor gu Dios nach tu duiñchu'nda': "Cha'p jai' ja biim boppoda' gu u'uub, daipu' gum biina' nap jax chu'm biima'n tu kioka'. Cha'p ja koo'nda' gu ja'tkam. Cha'p jix joi'ñdha' gu tu' no'r jumai ga'n." Ba' dhi' pui' na jax tu aagix, gam biix gu jai', dhi' pix bhaan jim titmo na ja'pnim kai'ch: "Jix ja joi'mdat jax jix bhai' ja buada' gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git. Pui'p ja'k jix ja joi'mdat jix bhai' ja buada' nap jax diihl xim joi'mdat jix bhai'm buada!". ¹⁰ Na gu' gu jaroi' no'x chu joi'gi'n, jir jix bhai'kam ka' pix ja bui gu jai', cham tu' nax ja bhaamki'ñdha'. Pui' ku ba' dhi' bhaan jim titmo biix na ji'k jax jup tu aagix gu jai'.

¹¹ Jix ja joi'mdat japid jix bhai' xi ja buada' gu ja'tkam, nat gu' xib jix io'm ba miamri na pai' dhuuk bach baidhika' guch Xoi'kam nach buiñor bap tui'ka', cham tu' pui' na jax jan'o' na chich jax kia'pix buiñor ti ji'ñ na mit pai' dhuuk tuch a'gi gux

bhai'm kai'chdham ñi'ook. Jum aa' ba' na pim jix bhai' xi ñiññiai xib mi' pui' xi chu duñia' na jax jix aa' gu Dios. ¹² Ja'p ji buusan gu' nach tukaa' buujim xib, gu' pix ji nach gu' ba xia'ñdhim, cham xiim bhai' ba tu maaxilhia'. Pui' ku ba'ch a'm jum aa' nach cham tu' bhaan kap jich buixi'ñdha' gu tu' nar jix chukgam ga'n, gu' ja'pji dai gui' na tu'r jix chu maax ga'n nach bap tu duñiidha'. Ja'p ji buusnia' nach gux chu maax ki'n ba tich chii'dha', ja'p na jax gu sandaarui'x nam bapaiñum kuktun ba tim tii'dha' no'm bax chu kokdak. ¹³ Gammijich jix chu maax kir jiimda' ja'p na jax no' joidham jix bhai' tanoor, nach cham tu' mu pai' jimmida' pai' nam mui' dhit maap tu kua'da'x bhai'm taatit gu ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ, piäm sia tu' na pix nam sap pik ba' bhaan jix bhai'm taat ka'. Ni kuch cham jix maik ka', ni kuch cham nai' pix ja biim boppoda' gu jai' u'uub nam jir ganai' pix ka', ni kuch cham nai' tu kokdada', ni kuch cham biixchu' bhaan jix chi jiigak ka'. ¹⁴ Gu ja'pji nach gammiji mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Cha'ch jich dho'ñchoka' na jax jich jurtu'nka' gux buam jum duukam, na gu' dhi' dai nach bach ua'tulhdha' no'ch mi jiig'iñ.

14

Na biix aixim ba tu a'ga' gu Paablo na jax ja'k jir am nam tu jimda' gu daich Xoi'kam jiigi'ñdham

¹ No' jaroi' maadit ba jam paxiaraim na cham pik bhai' buiñor ti jiig'iñ guch Xoi'kam, ba' no' gu' cham maat na jax pik ja'k jix aa' gu Dios, cha'pim biix aixim ba ji chii'da', jix joi'gi'nda' pim pix. ² Pui' na jax nam gu' jai' dhit guch Xoi'kam jiigi'ñdham pui'm aa' na biix pix jix bhaai' nam tu kua'da' gu koi' na tu'x jai'ch ka', gu' ba' gui' nam cham pik bhai' buiñor ti jiig'iñ guch Xoi'kam, pui' ilhii'ñ am na dai gum i'xchadam ki'n jix bhaai' nam tu kua'da'. ³ Gu' ba' no' pim gu' aapi'm pui' ilhii'ñ nax bhaai' na pim tu kua'da' biix, dho pim cham jax ja titdada' gui' nam jix xidhu-utu'n ka' jai' gu koi', ni gui' mu dir bha ja'k kum cham jax jam titdada', na gu' gu Dios

maa'n na jax pix ilhii'ñ sia ku jaroi' biix aixim tu'm tu kua' piam ku ji'k pix. ⁴ Gio gu' pui' na jax no' jaroi'r tujuandam tugi'ñ gu gę'kam, ęjax kup ba'p silhka'nda'aap, na gu' cham tu' aap tum juañxi'ñdha'? Gu' gui' ji gę'kam tugi'ñ na diilh silhkada' no' pui'p ilhii'ñ, cham tu' aap. Gio diihl jup jix maat ka' gui' no'x bhai' bi'ya' buiñor gu gę'kam tugi'ñ piam ku gu' cham. Ku gu' gu Dios diihl jix maat ji nam jax ja'k jix bhai' bi'ya' gui' nam buiñor ti jiigil'ñdha'.

⁵ Gio jai' ja'pnip ilhii'ñ am guch Xoi'kam jiigil'ñdham na sap ji'ma'n pix jir jix kikii' tanoolh ka', cham tu'biix, ba'jai' pui' ilhii'ñ am na sap gammiji' pix jir jix kikii' tanoolh ka'. Ba'buiñor gu Dios, cham jax bua sia jax ilhii'ñ maa'n gio gu jumai. ⁶ Na gu' gu jaroi' na pui' ilhii'ñdha' na jax chu'm tanoolh pix jir jix kii' ka', pu kai'ñkam pix gui' gu tanoolh pui' ilhii'ñdha' nar jix kii' ka' na ba' dhi' bhaan buiñor tu daanda' gu Dios soi'm ilhdhat. Gu' ba' gu jaroi' na biix tu kua'da' na ji'k tu'x chu jai'ch ka', nax bhai'm taat ka' baiñor gu Dios ku ba' tu kua'da', dai na xi taxchaabgidhat. Gu' ba' gu jaroi' na ji'k pix tu kua'da', na pui'x bhai'p jum taat ka' baiñor gu Dios ku ba' ji'k pix jup tu kua'da' gu koi', pui'p xi taxchaabgidhat ip gu Dios.

⁷ Ba' aach nach ji'k baiñor ti jiigil'ñ guch Xoi'kam, cham tu' ja'p pix diihl ka dudua ich, ni kuch cham ja'p pix diihl ko'ya'. ⁸ Gu' ja'pji nach bhaankam dudua guch Xoi'kam tutku' bhaan, gio nach pai' dhuuk ko'ya', baiñor jup Jimia' ich. Ba' cham jax bua sia kuch dudua piam kuch ko'iix, maa'n nach jax jir jich Xoi'kamga'n ka'. ⁹ Nat gu' pu kai'ñkam muukik giop dua guch Xoi'kam na ba' mi' dhır pu'ñi bar ja gę'kam tuk ka' gui' nam duduaka' gio gui' nam ko'ya'.

¹⁰ Ba' cham jir am na pim pui' kai'chdha' na cham mi' pui' jim gu jumai na pui' tiip ti jiigil'ñdha' baiñor guch Xoi'kam. Biix maa'n nach jax baiñor aaya' gu' guch Xoi'kam na pai'p tu'ii', biix ji'ma'n jup jich aagi'ñdha' no'ch jir jix kikii' ja'tkam piam ku gu' cham. ¹¹ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Jup kai'ch gu Dios:

Tu' silhkam ki'n jañ pu kai'ch aañ nañ jir
Dios na biix gu ja'tkam nam ji'k jix

jai'ch,
soi'm ilhdhai ja o'lhia ki'n gu'kiñ dhañia'
am janor nañ pai' dhuuk aañ diihl pu
ti'ya'.

¹² Ba' dhi' bhaan jix maati' nach biix ji'ma'n
buiñor aaya' gu Dios na ba' gui' diihl pu
ti'ya' no'ch jir jix kikii' ja'tkam piam ku gu'
cham.

*Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nach cham
tu' bhaan jax ja titdada' gui' nam pui'p ti
jiigil'ñdha' baiñor guch Xoi'kam*

¹³ Ba' cham jir am nach gan nai'ch a'a'gada' nach cham jir kikii' ja'tkam nañ jax ba kai'ch, gu' ja'pji nach ja'kbui' kat jix bhai' xi ja titdada' gui' nam pu'ñi chakui biix ja jujur ki'n jix bhai' ti jiigil'ñdha' baiñor guch Xoi'kam nam ba' cham gio ja'k jup suulhgia', jaiñ no' gu' jax dhuuk pu cham ka ti jiigil'ñ baiñor guch Xoi'kam gu jaroi' no'ch gan a'ga. ¹⁴ Pui' na jax aañ nañ gu' diihl jup jix chaat jiñ jur am bhaan na cham tu' tu'x xidhuu ya' dhi oi'ñga'n gui' nar koi', nañ gu' pui' ja'k ti jiigil'ñ. Gu' ji no' gu' jaroi' pu'ñi tu'x xidhuutu'n, dho cham tu' kuada' ip gu tu' nax xidhuutu'n ka', na gu' pui' ja'k ti jiigil'ñdha'. ¹⁵ Gu' ba' no' pim gu' aapi'm nii'ñchudat kua' gu tu' na tu' cham kua'da' gu jumai, dhi' cham joi'gi'nda' pim ku pim ba'p buada'. Pui' ku ba' cham jir am na pim nii'ñchudat kua'da' gu tu' na jax chu'm jix xidhuutu'n ka' gu jumai, na ba' cham tu' pix ti ilhdhai mi' cham ka ti jiigil'ñdha' baiñor guch Xoi'kam, dai ba' na mu ja'k ba bhiyya' na pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha'. ¹⁶ Xi gaagidha' pim na pim jax ja'k jix bhai' ji bubuakidha' ja baiñor gu jai'ch Xoi'kam jiigil'ñdham nam ba' xi jam nii'ñdha' ip gu jai' ja'tkam nam cham ti jiigil'ñ na pim jix bhai' tu Jim. ¹⁷ Na gu' na ba' ja a'm ti niidhidha' gu Dios gu ja'tkam, nam mi' pui' jiimda' na jax jix aa', nam jix bhai'm taatit tu oi'ñka' biix ji'ma'n na jax pix ja jurtudhidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', dhi' ji' bhaan na ja a'm ti niidhidha' gu Dios, cham tu' gu tu' koi' no'ñ biix tu kua' piam ku gu' cham. ¹⁸ Ba' no'ch pu'ñi gammiji'pix bhai'ch chaatit tu oi'dha', jix bhai'm taat ka' ip gu Dios jich baiñor, gio gu ja'tkam tu ka'm jich nii'ñdha' am.

¹⁹ Jum aa' nach bhaan tu juanda' nach gammiji gaagidha' nach jax ja'k jix bhai'ch chaatit tu oi'ñka', nach ba'x io'm jix o'jo'p jich dhuñiidha' nach buiñor ti jiigi'ñdha' guch Xoi'kam. ²⁰ Ba' cha'pim bhaan tu a'gada' gu tu' koi' no'r jix xidhuu piam ku gu' cham. Jax dhui nat gu' gu Dios biix tum kua'dam yup tu duu na ji'k jix chu jai'ch. Gui' dho gi gu'x xidhuu ji no't gan koi' ki'n gai gii gu jaroi' na pui' tiip ka ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ²¹ Ba' no' gu' pui', dho cham jir am na gan tu kua'da' gu jaroi' gu bakaax no' gu'x xi dhuutu'n gu jumai na pui'p ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam na ba' cham dhi' bhaan gai gixia', ni chu' biiñ ku cham io'da'. ²² Ku gu' aapi'm diilh jix maat ji na pim jax ja'k jix bhai' ji bi'iidha' buiñor gu Dios, na pim gu'x chaat ka' jam jur am bhaan. Joidham jix bhai' tu tatda' gu' no'ñ jix chaat jiñ jur am bhaan nañ jix bhai' bi'iim buiñor gu Dios, no'ñ mi' pui' tu duñiim na tu'r jix kii'p jum duukam. ²³ Gu' ji no' gu' jaroi'x chaat jura'ram bhaan na gu jax chu'm koi'r jix xidhuu, ba' no't gu' xi juu sia kux chaat, bam ua'tulhdha' buiñor gu Dios, na gu' cham tu' pui' ja'k ti jiigi'ñdha' nar jum kua'dam ka'. Na gu' no' pui' ti jiigi'ñ na cham tu'r ua'tulhdhara' gu tu' na kua'da', dho cham tu'r ua'tulhdhara' ka', gu' ji no' gu' pui' ti jiigi'ñ nax xidhuu gu jax chu'm koi', dhoxi dhruu ka' ip buiñor gu Dios, ba' dai na bam ua'tulhdha' buiñor no't xi juu.

15

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nach jix bhai' bi'iidha' ja bui gu jai'

¹ Jai' dhit nach ji'k biix jich jujur ki'n buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, nach jix bhai' bax maat na jax pik ja'k jix aa' gu Dios, ja palhbuidha' ich gui' nam chakui biix ja jujur ki'n jix bhai' ti jiigi'ñ, nam chakui bhai' maat na jax pik ja'k jix aa' gu Dios nam mi' pui' jiimda', cham tu' nach diilh ge'gerkam jich chaat ka' nach xix maat. ² Biix ji'ma'n nach ji'k pu'ñi biix jich jujur ki'n jix bhai' ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, jum aa' nach pu'ñi ja palhbui'ñdha' nam jax ja'k jix bhai' tu Jimia' buiñor gu Dios gui' nam chakui biix ja jujur ki'n jix bhai' ti jiigi'ñdha', nam

ba'x bhai' machia' na jax pik ja'k jix aa' gu Dios nam mi' pui' jiimda'. ³ Nat gu' sia guch Xoi'kam cham tu' ge'kam jum ilh jan' na ya' xi oilhimik, sia ku biix jix maat na jax pik ja'k jix aa' gu Dios, nat gu' pui' ja'k tu jii na jax jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam, yup jum kai'ch: "Aañ jam pix yup jiñ chitdat yup kai'ch gu ja'tkam, sia kum gu' aap pix xim bhaamkidhat jax ñam pix jum titda panaas." ⁴ Na gu' biix na mit ji'k jax tu ua'nak gu bijik dir kam, pu kai'ñkam tu ua'nak jamit nach ba' pu'ñi aach bhaan machia' nach jax ja'k jix io'm jich guguuxdha' nach buiñor ti jiigi'ñdha' guch Xoi'kam, gio nach jax ja'k tu nakga' pui' na jax jix chu xijai ya' dhi oi'ñga'n. ⁵ Ba' gu Dios pix na dhi' bhaan jich guguuxi'ñ nach jix io'm buiñor ti jiigi'ñdha' guch Xoi'kam, gio nach jax ja'k tu nakga' ya' dhi oi'ñga'n. Ba' maa'n na jax gu Dios pix git moo pui' jam duuka' na pim biix maa'n ñi'ook yup duuka' cham tu' bhaan jax ji kai'chit, pui' nat jax ja'k tu jii diilh guch Xoi'kam jan' na ya' xi oilhimik. ⁶ Na gu' pu'ñi ja'k biix maa'n na pim jax pix jix bhai' maap buiñor tu daanda' gu Dios gio buiñor guch Xoi'kam, na gu' cham jir am no' jumai maakam yup ilhii'ñ, gio gu jumai maakam ip.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam biix ja buip jim gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam

⁷ Jum aa' ba' na pim xim kikiigalhdhat biix ji'ma'n sia na pim jax jir tu'm ka' git. Tii' nat gu' guch Xoi'kam xi jam kiigalh sia ku pim jax jix u'ua'tulhdhix kat. Na gu' no' pim biix xim kikiigalhi'ñ, biix maa'n na pim ji'x buiñor tu daanda' ip sia gu Dios, na pim gu' cham tu' maakam ilhii'ñdha' biix ji'ma'n, gu' ja'pji maa'n ji na jax pix. ⁸ Guch Xoi'kam bha jii ya' dhi oi'ñga'n nat bha ja palhbuidham gui' nam jir Israel kam ja'tkam, pu kai'ñkam bha jii nat bhai' pu duñiim nat jax ja tiiidak gu Dios bijik guch bopxi kat na pu'ñich palhbuidha' gatuuk aach nach jir Israel kam ja'tkam. Ba' dhi' bhaan matgir na gu Dios pui' duñia' jax no't ba tii. ⁹ Pu kai'ñkam bhai'p jii guch Xoi'kam

nam ba' pu'ñi bhaan machia' ip gui' nam
cham jir Israel kam ja'tkam na joidham jix
chu joi'g'i'n gu Dios. Na gu' ja'pnim kai'ch
maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir
kam:

Pui' kuñ ba' aañ jum ge'kamtu'n ja bui
dhir dhi' nam cham jir Israel kam
ja'tkam,
nap gu' aap jiñ palhbui'ñchu' sia tu' na pix
ki'n.

Jum laala'ñxidha' iñ jix bhai'ñ chaatit.

¹⁰ Gio ja'p ja'k iam ja'pnip jum kai'ch ip:
Jix bhai' pim xim taat ka' aapi'm na pim
cham jir Israel kam ja'tkam ja biim
gui' nam jir Israel kam,

na Dios jir ja'tkam tugi'ñ.

¹¹ Ba' ja'p ja'k iam ja'pnip jum kai'ch ip:
Xi dhañia' pim gu Dios biix na pim ji'k
jir ja'tkam na pim jix jai'ch ya' dhi
oi'ñga'n,
dai gui' pim xi ge'kamtuda'.

¹² Gio ja'p ja'k iam nat pai' gu Isaiiyas jup
tu ua'nak na bijik bhaankamu'n gu Dios ya
ja'p tu a'gimik, jup jum kai'ch ip:

Maadit jai'chdhilhia' gu boxii'ñ gu Isayii na
ba'm ge'kamtai ja silhkada' biix gu
ja'tkam.

Ba' joidham jix kiigalhdha'm ip gui' mu dir
bha ja'k,
dai dhi'm pix buiñor xim palhbuidhak ka'.

¹³ Ba' gu Dios pix dhi' nach jaroi' buiñor
jich palhbui'ñ, jam tajaañdha' gui' na pim
ki'n jix bhai'm taatit tu oi'ñka', na pim cham
tu' xim bhabhaakui'ñdha' aapi'm na pim
ji'k tu' silhkam ba ti jiig'iñ gui' buiñor. Gio
gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n na
jam tajaañdha' git na ba' pui' jam jurtuda'
na dai gui'x bhaai' nach buiñor jich palhbui'ñka' gammiji.

¹⁴ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ jix
bhai'x maat na pim aapi'm jir jix bhabhaikam ja
bui gu jai', biix aixim jix chu matda' pim na pim
jax ja'k tu duñia' gu tu', giox maatit jup tum a'a'gi'ñ
japim na pim jax ja'k tui'ñgida' biix ji'ma'n. ¹⁵ Gu' ji nañ
gu' aañ ya' tu daasaim bhaan dhi u'uan
dhi' nañ bhaan mu tu jam ua'ñxi'ñ na pim
ba' bhaan ti'ñchokat mi' pui' duñiidha' na
jax jix aa' gu Dios, na pim cham mik bup
pada'. Gio nat gu' gu Dios pix pui' ja'k jiñ
dhai xiñ joi'mdak ¹⁶nañ pu'ñi chu'm ki'n jir

tujuandam tugi'ñ ka' guch Xoi'kam. Ba'x
bhai'p ba tu ja Jimia' ip pu'ñi gui' nam cham
jir Israel kam ja'tkam, nañ gu' aañ ba' ja'p
ji buusan nañ maadit jir di' gui' nam jai' ja
a'mkam tu daanda' gu Israel kam ja'tkam
mu ja'p chichiop. Na gu' gui' nam cham jir
Israel kam ja'tkam nañ pai' dhuuk pu'ñi tu
ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdhamañio'ki'ñ
guch Xoi'kam, no' mit ti ji'ñ, dai nañ buiñor
ja'k ba ja aichdha' gu Dios joidham jix
u'uañ ki'n. Ba' diihl gu Dios joidham ja
tigia', na gu' ja a'm ba tajaañix ka' gux
Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'.

¹⁷ Ba' aañ nañ ti jiig'iñ buiñor guch
Xoi'kam, joidham jix bhai' tu tatda' nat
jax chu'm ki'n jiñ dhai gu Dios nañ jir
tujuandam tugi'ñ ka'. ¹⁸ Ba' dai pui' pix
chu'm tu a'gada' iñ nat tu' jax joidham jix
bhai'm duukam bap tu duu guch Xoi'kam
bhaankam aañ, nañ gu' aañ nai' tu ja
a'gidhim gui' nam cham jir Israel kam
ja'tkam nam mi' pui' ba Jimia' na jax jix
aa' gu Dios. Diihl jiñ ni'ook ki'n jañich
pui' tu ja a'gi, gio pui' tu duu ñich ip ja
ni'ñchudat gu ja'tkam. ¹⁹ Na gu' gux Dhu
udu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios nañ
a'm tajaañix kuñ ba' biix aixim jix bhai'm
duukam jup tu buim, nam tu' cham pai'
dhuuk pu chu'm ti ni'ñ gu ja'tkam. Na gu'
biixchu'x bhaai' na pu tu duñia' gux Dhu
udu' kam jix Uañ Ii'mda' na cham ji'xdha'
jaroi' pu tu duñia' gu ya' kam dhi oi'ñga'n.
Gio ba' nañ nai' pu'ñi tu ja a'gidhidha' gux
bhai'm kai'chdhamañio'ki'ñ guch Xoi'kam,
na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham
mu ja'k bhiuya' nam pai' gammiji mi' pup
jum tulhiñdha'. Mui' kap jañich nai' ba tu
ja a'gi, Jerusaleen dir jañich bhai' ji bhiich,
mu ja'p jañich sia ba tu ja a'gi na pai' jax
Iliiriko bhaan bipio' gu diibir. ²⁰ Gio gu' dai
pai' nañ jix mat ka' nat chakui jaroi' tu ja
a'gi gux bhai'm kai'chdhamañio'ki'ñ guch
Xoi'kam nañ ba' tu ja a'gi'ñ aañ, nam pai'
chakuix jai'ch ka' guch Xoi'kam jiig'iñdham.
Na gu' cham jir am no'ñ aañ mijimmip
ba baakchu' no't jumai mi' ba tu jua, tu
gaagidha' iñ ba' nat pai' chakui jaroi' mi' tu
jua. ²¹ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit
pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Gu' gu ja'tkam tigia' am sia kum cham pai'

dhuuk pui' t^ø k^ø na ja bui aaya'.
Jix maatit tigia' am nar jaroi' dha' sia ku
cham pai' dhuuk jaroi' pui' tu ja
a'gi'ñ.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na mur jidam Rooma

²² Pu'jani kai'ñkam jañich ba' chakui mu
jam tiigim, sia kuñ aañ tii aa'nda' git nañ ba
jam tigia!. ²³⁻²⁴ Mui' oidha' bap duu gu' nañ
dir tii mui' ba xi jam tiimiram, ku gu' na
ñich kapbhai' ba tiimo ya ja'p na ñich tu ja
a'gidhimik gu ja'tkam, tii bhai'x buusnim
iñ jam bui nañ bhai' xi jam tiigidhat nañ
Espaaña ja'k bhiya', kat japim chi bhai'
dhir iam jump jiñ palhbuidha' nañ tu' ki'n
aaya!. ²⁵ Aañ xib Jerusaleen ja'k kar jidam
nañ ka ja ui'dhika' nam tu' ki'n jum
palhbuidha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham gui'
nam cham tu' bia' ni ji'x. ²⁶ Na mit gu' ji'k
maap jim daagik guch Xoi'kam jiigi'ñdham
Masedoonia kam gio gu Akaaya kam, ja
taa gu tuumiñ gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham
nam ba' mu ja joochxi'ñ guch Xoi'kam
jiigi'ñdham Jerusaleen kam gui' nam cham
tu' bia' ni ji'x. ²⁷ Ba' dhi' na mit maap
jumpadak gu tuumiñ mui' ba ja joochxi'ñ
guch Xoi'kam jiigi'ñdham Jerusaleen kam
nam cham tu' bia' ni ji'x, diilh ja jujur
ki'n jamit pui' dhuu, cham tu' nat jaroi'
ja chia. Ba' dhi'x bhai' bua am, na gu'
gu Jerusaleen kam nam jir Israel kam
ja'tkam gio aañ, jix bhai' dhuu chich na
chich ja ua'p gux kii'p jum duukam ii'mda'
bhaan sia kum gu' cham jir Israel kam
ja'tkam, jum aa' ip ba' nam ja palhbuidha'
guch Xoi'kam jiigi'ñdham gui' nam jir Is-
rael kam ja'tkam sia tu' bhaan nax maax
ya' dhi oi'ñga'n. ²⁸ Ba' daipu' dhi' nañ xi
ja do'ñchi'ñmirai guch Xoi'kam jiigi'ñdham,
mu dir nañ ja'k gixia', pu Espaaña ja'k jañ
ba bhiya'. Bhai'ñ ba' buusnia' jam bui nañ
xi jam tiigidhat, nañ jax ba kai'ch. ²⁹ Ba'
nañ pai' dhuuk bhai' aaya' jam bui, aañ jix
chaat jiñ jur am bhaan na guch Xoi'kam pix
jiñ palhbuidha' gø'kam ki'n gu tu' nañ a'm
jum aa'nda'!

³⁰ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan,
bhaankam guch Xoi'kam jich Gø'kam tuk
gio bhaankam gux Dhuudu' kam jix Uañ
Li'mda' na pui' ja'k jich jujur tu'n nach xich

jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n, aañ soi' jam titda
na pim jiñ a'mkam xi chu daanda' biix dhit.
Biix aixim bhaan jiñ chulhiiñaim iñ gu'.
³¹ Pui' pim ja'k xi chu daanda' buiñor gu
Dios nam cham jax jiñ dhooda' gui' nam
cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam mu
kam Judea, gio ba'gui' nañ ja ua'tulhi'ñdha'
guch Xoi'kam jiigi'ñdham Jerusaleen kam
nam git moo cham tu' bhaan jax ji chilji xi
gaamui. ³² Gu' ba' no't gu'x bhai' tuñ jii,
bhammiñ ja'p yup ba ji buusnia' jam bui,
no' moop jix aa'nda' git gu Dios. Joidham
chix bhai'ñ ilhdha' iñ nañ ba jam tigia',
gio na bam jiipdha' guñ jur nañ ka xi
jam tiigim ka!. ³³ Ba' gu Dios pix jam
palhbui'ñchu'nda' na pim ba' joidham jix
bhai' kai'chit tu oi'ñka' biix ji'ma'n. Ja'pni
pix git ba' moo tu tui'ka'!

16

*Na pui' ba ja tiida' gu Paablo guch
Xoi'kam jiigi'ñdham nam mi' dhir bhaankam
xi ja ñio'kdha' gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham*

¹ Bhaan jañ xi chu jam a'gidha' maa'n gu
ubiiñ jaduuñ jich Xoi'kam bhaan na Peebe
tii!. Dhi' tu ja a'gi'ñ ji'kchi guch Xoi'kam
jiigi'ñdham na pai' Senkrea ti tii!. ² Joidham
japim jix bhai' tiidai aichdha' na bhammi
aaya' jam bui, na gu' dhi' tu' silhkam ti
jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Xi palhbuidha'
pim tu' na bhaan a'miram jum aa'nda', nat
gu' diilh pui' mui' ba ja palhbui gu ja'tkam
biix aixim bhaan gu tu' na ja a'm jum
aa'nda', pui' na jax aañ nat gu' sia pui'p
jiñ palhbui xiñ joi'mdak na cham bhai' tuñ
jimdat.

³ Jiñ a'mkam japim xi ñio'kdha' gu Pri-
iska gio gu Akiila, nach gu' dhi' maap jir
tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam. ⁴ Dhi' mit
biipi' dir guguu na mit jiñ palhbui nam
ba xiñ mu'aam, diilh jamit ba' tiip ja koi.
Ba' aañ gø'kam ki'n ja taxchaabgi'ñ, ku gu'
cham tu' ji nañ dai aañ ja taxchaabgi'ñ,
gu' ja'pji sia guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam
nai' ja'p maap jum jumpadat tu daan
nam ji'k cham jir Israel kam ja'tkam.

⁵ Biix japim siañ a'mkam xi ja ñio'kdha'
guch Xoi'kam jiigi'ñdham gui' nam bhai'
ja ki'aam jum jumpa'n gu Priiska gio gu
Akiila. Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha'

guñ bhai' kai'chdhami', gui' nañ joidham jix kiigalhi'ñ na Epeneeto tii'. Jir bhai' kam na pai' Akaaya dibiir bhaan bipio', dhi' biipi' ti jiñ'ñ buiñor guch Xoi'kam gu bhai' kam Akaaya dibiir. ⁶ Sia gu Mariiya pim jiñ a'mkam jup xi ñio'kdha'. Dhi' gø' ba tu jua jam a'mkam na ba'x bhai' tu jam jimda'.

⁷ Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Androoniko gio gu Juunias, nam pui'p jir Israel kam ja'tkam ja'p na jax aañ. Dhi'ch maap kuupich na mit jich kuu gui' nam cham buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, gio pui'p jir noonbi'ñ am guch Xoi'kam ja'p na jax aañ, pu biipi' dir ba ti jiigi'ñ am buiñor guch Xoi'kam na ñich ba' aañ jup ba ti jiñ'ñ.

⁸ Sia gu Ampliato pim biix jiñ a'mkam jup xi ñio'kdha'. Dhi'r jiñ bhai' kai'chami' bhaankam guch Xoi'kam. ⁹ Gio gu Urbaano pim biix jiñ a'mkam xi ñio'kdha'. Dhi'ch maap jir tujuandam tugi'ñ ip guch Xoi'kam. Sia pim biix jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Estaakis. ¹⁰ Gu Apeeles japim siañ a'mkam xi ñio'kdha'. Dhi' tu' silhkam biix juraa'n ki'n buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, jix maati' na jax ja'k tu jim. Sia pim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Aristoobulo, gam sia biix gui' nam ji'k maap jir jum oi'dhagim. ¹¹ Gio gu Erodioon japim biix jiñ a'mkam jup xi ñio'kdha'. Dhi' siar Israel kam maa'nkam ja'p na jax aañ. Sia gu Narsiiso pim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gam gui' nam ji'k maap jir jum oi'dhagim nam buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam. ¹² Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Tripeena gio tu Tripoosa. Dhi' pui' bhaankam jup tu juan am guch Xoi'kam. Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Peersida, nach gu' dhi' pui' joidham jup jix kiigalhi'ñ na buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, gio gu' dhi' gø' ba tu jua bhaankam. ¹³ Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Ruupo. Dhi' joidham jix bhai' buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam. Sia gu di'ñi'ñ japim biix jiñ a'mkam xi ñio'kdha'. Dhi' ja'p ji buusan aañ jiñ bui na pui'p jir jiñ ñaan. ¹⁴ Jiñ a'mkam japim xi ñio'kdha' ip gu Asiinkrito, gio gu Plegonte, gio gu Ermes, gio gu Patroobas, gio gu Ermas, gio biix gu jai' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam ja biim jum jumpadat tu daan. ¹⁵ Sia

pim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Piloologo, gio gu Juulia, gio gu Neereo, biix gu ja'nni'ñ ubii. Sia pim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Oliimpas, sia biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam ji'k dhi' maap jum jumpadat tu daan buiñor guch Xoi'kam.

¹⁶ Ba' aapi'm diilh biix ji'ma'n jup xim ñiñio'kdhat. Pui' pim ja'k jum ñiñio'ki'ñdha' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim tu' silhkam xim ja joi'gi'n. Ya' dir mu jam ñio'ki'ñ am guch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan biix kap dir nam ji'k kap maap jum jumpadat daan guch Xoi'kam.

¹⁷ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, cha'pim mi ja køkeeda' gui' nam maakam tu aagi'ñ gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Na gu' no' pimit mi' ba ji ja kai, nai' pix jim ji'dilhkada' pim, cham tu' pim maa'n ñi'ook kap duuka', pu chu'm pix tu ua'pu no' pim mi ja køkeøe. Piam jai' dhit cham ka ti jiigi'ñdha' am buiñor guch Xoi'kam jax ña pix. Gu' ja'pji na pim dhi' bhaan tu daa'ñchu'nda' na mit jax chu'm ñi'ook tu jam a'gi. ¹⁸ Dhi' pu chu'm gu ja'tkam, cham tu' bhaankam tu a'ga am gu' guch Xoi'kam, gu' ja'pji diilh pix nam jax ilhii'ñ nam jax dhui dhi' bhaan ja mai'chia' ip sap pik ba' gu ja'tkam nam ba' pui'p xi ja kaichgida'. Joidham jix bhai' xi buidha' am nam jax ja'k ja iatgidhidha' gui' nam cham mat ka' na jax ja'k jir silhkam. ¹⁹ Ku gu' aapi'm mi' pui' jiim ji na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Jix bhai'ñ chaat iñ aañ na pim mi' pui' jiim. Ba' gammiji pim mi' pui' pu jiimda', jix kii'p jum duukam japim jup xip tu duñiidha', cham tu' gux buam jum duukam. Na gu' no' pim gammijix kii'p jum duukam jup tu duñiim, dhi' bhaan jix maati' ka' na pim jir jix chu matatda'. ²⁰ Gio gu' pu'ñi ja'k dui ba' mai'chia' ip gu Dios gu ja'ook na ba' cham tu' jax ka jam buada' aapi'm. Bitaa'n ji bi'ya' jam bui gu ja'ook, ja'p ji buusanda' na pim daam dir mi kiiisapka'. Ba' guch Xoi'kam jich Ge'kam tuk pix gammiji jam a'm ti niidhidha'.

²¹ Ya' dir mui'p jam ñio'ki'ñ gu Timoteo nach maap jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam. Sia gu Luusio, gio gu Jasoon, gio ba' gu Sosiipater, nam pui'p jir Israel kam

ja'tkam ja'p na jax aañ.

²² Ba' aañ nañ Tersio tii' nañ bhaankam gu Paablo tu u'uan dhi' na mu tu jam ua'ñxi'ñ, aañ pui' mui'p jam ñio'ki'ñ bhaan dhi'ñi u'uan, mu jam ñio'ki'ñ iñ bhaankam guch Xoi'kam.

²³ Gio gu Gaayo pui' ya' dir mui'p jam ñio'ki'ñ. Dhi' buiñor tibiap iñ ya kia'mi'ñ, nam gu' dhi' buiñor maap jum jumpadat tu daan gui' nam pu'ñi buiñor ti jiig'iñ guch Xoi'kam. Biix mui'p jam ñio'ki'ñ gu Erasto. Dhi' buiñor tu namki'ñ am biix gu ja'tkam nam ji'k ya' oidha' dhi gø' kiicham na ji'k aagix nam tu namki'ñdha'. Biix mu jam ñio'ki'ñ guch jaduuñ jich Xoi'kam bhaan na Kuarto tii'.

²⁴ Moo git gu Gø'kam jich Xoi'kam gammiji jam a'm ti niiidhidha' biix ji'ma'n aapi'm. Moo git pui' tu tui'ka'.

*Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na dai gu Dios
jix bhaai' nach gammiji gø'kamtu'nda'*

²⁵ Dai gu Dios jix bhaai' nach gø'kamtu'nda', na gu' dai gui'x bhaai' na gammiji silh jam bhiichdhatgida' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dhi' nax bhaai' na mi' dhir baabu' gu jaroi' na mu ja'k ka jimda'na pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Dhi'r di' nañ jax chu'm bhaan tu a'ga aañ, gio dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. Ba' dhi' mi' pui' tum duñiim na chich jax ja'k maat na ilhii'ñ gu Dios, pu bijik dir pui' ja'k pum aa na tu duñia' gatuuk, pu biipi' dir nat chakuip dunaak dhi oi'ñga'n. ²⁶ Ba' nat jax ja'k jix aa gu Dios na ji chu buusnia' gatuuk, tu dai mit u'uan ta'm gu bijik dir kam nam bhaankam ya ja'p tu a'gimik. Mi' dhir jachich ba' maat ip aach, nat gu' diilh ja chia gu Dios nam pu'ñi tu ua'na' nam ba' mi' dhir pu'ñi machia' biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch ya' dhi oi'ñga'n nam ba' mi' pui'p tu dagia'.

²⁷ Ba' dai gu Dios jach gammiji gø'kamtu'nda' na cham tu mumki, na gu' daipu' maa'n jix jai'ch, gio daipu' gui'x chu matda' na jax ja'k tu duñia' gux kii'p jum duukam. Pui' kuch ba' dai gui' gammiji daanda' bhaankam guch Xoi'kam. Iam git moo pui' tu tui'ka'.

GU BHPI' KAM UA'NA'N GU PAABLO NAT TU JA UA'ÑXI GUI' NAM TI JHGI'Ñ BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM KORIINTO OI'DHA'

Na baya ñio'kdha' gu Paablo

¹ Aañ Paablo nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, diilh gu Dios pui' ja'k jix aagak pu chu'm ki'n jiñ dhai. Mu tu jam ua'ñxidha' iñ biixa'n guñ jaduuñ jich Xoi'kam bhaan na Soostenes tii'. ² Aapi'm jañ mu tu jam ua'ñxidha' na pim mi' maap jum jumpadat daan gu Dios ge' kiicham na Koriinto ti tii', na pim pui'p jir jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan. Na pim gu' pui'x u'uañ ki'n yup ba guguuk buiñor gu Dios, nat gu' gui' pix jam a'm ti tiigik mi' jam tuttu na pai' gu ja'tkam tugi'ñ na pim ba' pui' jai' maap jum jumpadat buiñor yup ba tu daan ja'p na jax aach, gam sia biix gui' nam ji'k nai' mui' kap pui' maap jum jumpadat yup tu daan buiñor gu Ge'kam jich Xoi'kam. ³ Moo git ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam pix jam a'm ti niidhidha' am na pim ba' gammijix bhai'm taatit tu oi'ñka'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na taxchaabgi'ñ gu Dios

⁴ Aañ gammiji taxchaabgi'ñ gu Dios nat bhaankam guch Xoi'kam jam a'm ba ti tii, ⁵ gio nat bhaankam jam maa gu matda' na pimit ba'x maatit kai gu ñio'ki'ñ, gam na ba'x bhaai'n ka' na pim jax ja'k bhaankam yup tu a'ga mi' dhir gammiji ja'k jai' ja bui gu ja'tkam. ⁶ Jix bhai' jam biinat gu' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, na pimit gu'x bhai'x maatit kai. ⁷ Ba' cham tu' tu' ka bi'iix na jam aagi'ñdha' gu Dios na pim tu' jax dhuñia', na pim gu' biix bax maat, dai ba' na pim mi' pui' jiimda', na pim gu' pu'ñi ja'k niiarda' gu Ge'kam jich Xoi'kam na joottom gio ya'p aaya' dhi oi'ñga'n bhaan. ⁸ Gu Dios pix diilh jam palhbui'ñchu'nda' na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' na pim ya' kap tui'dhi' dhi oi'ñga'n bhaan na ba' cham jaroi' jax jam tii'da' na pimit cham am bua.

⁹ Pui' tu duñia' gu' gu Dios jax no't ba tii sia pik nar jax ka' git. Gui' pix jam a'm ti tiigik mi' jam tuttu na pim mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam nar Mara'a'n. Dhich Xoi'kam ba' biix dhit jir jich Ge'kam tuk nach ji'k buiñor ti jiigii'ñ.

Na baya aagi'ñdha' gu Paablo nam maa'n ñi'ook jup duuka' gammiji

¹⁰ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, bhaankam gu Ge'kam jich Xoi'kam soi' jam titda iñ na pim gammiji maa'n ñi'ook xip duukat, cham tu' na pim dai ñiokboda'. Jix bhai' pim kai'chit tu oi'ñka', cha'pim maakam kai'chdha' jai' gio jai' maakam.

¹¹ Aañ dhi' pui' jam titda, nam gu' bañ aagi'ñgui' nam maap jir jum oi'dhagim gu Kloee na pim sap cham tu' maa'n ñi'ook jup duuk biix, xim bhabhaakuidhat japim sap ji'dilh yup tu'ii'. ¹² Ja'p sap kai'chdha' pim jai' dhit: "Aach gu Paablo ja'k kaichu'." Jai' sap ba'p kai'chdha' pim ip: "Dho aach gu Apoolos ja'k jup kaichu'." Jai' sap ba'p kai'chdha' pim ip: "Aach ba' gu Peegro ja'k jup kaichu'." Jai' sap ba'p kai'chdha' pim: "Aach silh ji guch Xoi'kam nach kaichu'."

¹³ Jax ba' ku pim ba' pui' ja'k tu jim? ¿Ka' pim ji ilhii'ñ aa na guch Xoi'kam mui'p jum bua? Gio gu' aañ nañ jir Paablo, cham tu' jam a'mkam jiñ xissapa mit bhaan gu u'uux na gai biit, ni ku pimit cham jiñ a'mkam jum bopko suudai' ki'n jano' na pimit pai' dhuuk ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam. ¹⁴ Gio gu' aañ gook pix ja bopko suudai' ki'n, daipu' gu Krispo gio gu Gaayo. Taxchaabgi'ñ iñ gu Dios na ñich dai dhi' gook ja bopko ¹⁵ na pim cham pu'ñi ba kai'chdha' jai' dhit na pim jir jiñ ja'tkam tuk. ¹⁶ Gio dho bak pin gu Esteepanas ja biim gui' nam ji'k maap jir jum oi'dhagim jañich ja bopko. Cham pai' jai' pup ka ja bopko ñich mi' dhir. ¹⁷ Gio gu' cham tu' pu kai'ñkam nai'ñ joot guch Xoi'kam nañ ja bopkonaidha' gu ja'tkam, gu' ja'pji nañ nai' ja aa'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham jinia' mu ja'k nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'. Ni kuñ cham giilhim jix aixkam jup xi kai'chim nañ ja aa'ñdhim nam jax kai'chdha' gux a'aixkam, ja'ppix maa'nkam nai' jimat tu a'gim iñ nam ba'x

bhai'x maatit kaaya' gu ja'tkam nat jax kai'ñkam jich a'mkam muu guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nam tu' pix ilhii'ñ guch Xoi'kam gui' nam cham ti jiig'iñ buiñor

¹⁸ Gui' nam ji'k cham mu ja'k jiim nam pai' gammijí mi' pup jum tulhiiñdha' ja'p na jax aach, jix maat ich na dhi' Dios jup jir tu dunii'ñ, pui' kut ba' muu guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit. Ba' gui' nam ji'k mu ja'k jiim, gampai' pix ilhii'ñ am. ¹⁹ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam, na pai' gu Dios pix diilh tu a'ga, jup jum kai'ch:

Gui' nam ge'gérkam jum taatit pui'm ilhii'ñ nam jix io'm biix aixim jix chu maat, pui' ja duñia' iñ nam cham maatit keek'e' jax ña tum a'gada', siam chi moox bhai' ja jujur ki'n tii xi che' kee'.

Ni kum cham ka ti bhibhidha' ka', sia kum tii kax chi bhibhidha'ñ kat.

²⁰ Pui'm duu dho. Ti'gui' nam tiix chu maatim xi kai'chdha', cham maat am na tu'r jix kiip jum duukam. Sia gui' nam jix maatim ka xi kai'chdha' nam jich aa'ñdha' gu tu' nax maax ya' dhi oi'ñga'n, pu cham bhaai' nam jax pik ja'k jix bhai'ch aa'ñdha' kia'. Gu Dios diilh pui' ja'k tu duu na ja'kbui' kat gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n ja'ppix ji bubuakia' am na jax gui' nam cham ja jur bia'. ²¹ Nat gu' gu Dios tii pui' tu duu nam jax ja'k machia' git gu ja'tkam na gu Dios bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', gu'ji nam gu' pu cham maatit ti niilñ. Pui' kut ba' gu Dios jix ja joi'mdak pui' tu duu na dai pix no'm tu' silhkam biix ja jujur ki'n ba ti jiig'iñ na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, cham tu' mu ja'k ka bhiyya' am nam pai' gammijí mi' pup jum tulhiiñdha', sia kum gu' jai' tu' pix ilhii'ñ.

²² Gu Israel kam ja'tkam dai nam jix aa' na jaroi' tu' jax xi ja duiñdha' nam cham pai' dhuuk pu chu'm ti niilñ nam sap ba'bhaan jum gu'nguxdhai tu'silhkam ba ti ji'ñdha' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Ba' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, tii gaa'ñchu' am nam jax ja'k biix aixim jix chu mat ka'. ²³ Ba' aach nach ti jiig'iñ buiñor guch

Xoi'kam, dai dhi' bhaan jup tu a'gichu' ich na mit jax kai'ñkam sissapa guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit. Ba' gu Israel kam ja'tkam jix bhaamum ilhii'ñ am, gu'ba' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, pui' pix jich bia' am nach cham jich jur bia' kuch ba' pu chu'm tu a'ga. ²⁴ Ba' gui' nat ji'k Dios ja a'm ti tiigik pui' ja duu nam tu' silhkam buiñor ba ti jiig'iñdha', bax maat am na bhaankam guch Xoi'kam tuch a'gi'ñ gu Dios. Biix sia bhaankam guch Xoi'kam tu ja a'gi'ñ gui' nam jir Israel kam ja'tkam gio gui' nam cham jir Israel kam. ²⁵ Ba' sia ku panaas pur cham tu' pui' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios, dhi' pik jix io'm jum aa' nach tu' ka'm ilhii'ñdha', na gu' maaxik jir silhkam pui' na jax kai'ch gu Dios, cham tu' pui' nam jax kai'chdha' ya' gu ja'tkam. Gio sia ku panaas gampai' pix jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios, dhi'x io'm bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' na jaroi' cham ji'xdha' pu duñia' gu tu'. ²⁶ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jix bhai' pim xim ga'ngada' na pim jax ja'k jix bhai' machia' na jam a'm ti niidhim gu Dios aapi'm na pim gampai' tu'm. Nam gu' ji'ma'n pix jix jai'ch jam bui gui' nam biix aixim tu'm jix chu maat na tu'x jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan. Gio ji'k pix jup jix jai'ch am jam bui gui' nam tu' ka'm ja ilhii'ñ gu ja'tkam. ²⁷ Ba' gu Dios ja a'm ti tii gui' nam gampai'm ilhii'ñ na ba' bhaan ja xi'irbo' gui' nam ge'gérkam jum taatit pui'm ilhii'ñ nam biix aixim jix chu maat na tu'x maax dhi oi'ñga'n bhaan. Sia biix ja a'm ti tii gui' nam panaas cham tu' bhaigim tu'ii' ja bui gu ja'tkam na ba' dhi' bhaan pui'p ja xi'irbo' gui' nam panaas bixchu' ki'n tu'x bhaai'. ²⁸ Piam ja'pni ja'k jax ña pim ja'k jix maatit jiñ kaaya': Gu Dios dhi' pik ja a'm ti niidhim xib nam jax chu'm gampai' tu'm gu ja'tkam, nam cham tu' ki'n ja bia' gui' nam jix chu mamatdagim jum ilhii'ñ. Gui' ba' pu cham tu' ki'n ji bii mit nam pui'm aagit na dhi' ba' pik ja a'm jimiim gux bhai'm duukam. ²⁹ Pu kai'ñkam pix pui' ja'k duu gu Dios nam ba' bhaan jix mat ka' gu ja'tkam na cham jir am na jaroi' ge'kam jum taatit pui' kai'chdha' na biix jix chu maat na ji'k tu'x chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan. ³⁰ Ba' aapi'm taxchaabgi'ñdha' gu

Dios nat xi jam joi'mdak jam a'm ti tiigik ya ja'k ba jam aich na pai' guch Xoi'kam, dhi' na jaroi' bhaankam tuch mattu'n biix aixim gu Dios, gam na dhi' bhaankam jix bhai' tuch jimda', gam nach bhaankam jix bhai'ch chaat ka'. Nat gu' dhich Xoi'kam bhaankam jich boosolh gu Dios mi' dhir na pai' cham bhai' tuch jimdat. ³¹ Ba' no' jaroi'x aa' na ge'kam jum taat ka', jum aa' na pui' ja'k duñia' na jax jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nap jum kai'ch: "Jir am na jaroi' bhaan ge'kam jum taat ka' na mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios."

2

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na mit jax kai'ñkam sissapa guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, janon na ñich bhammi ja'p eek tu jam a'gi gu ñio'ki'ñ gu Dios dhi' na cham jaroi' diihl pix jix maatit kaaya' na jax jir jum duukam, cham tu' ñich gilhim jix aixkam ki'n tu jam a'gi nam jax kai'chdha' gux a'aixkam jum aa'ndam ya' kam dhi oi'ñga'n. ² Ni ku ñich cham jumai ja'ppix maa'nkam bhaan tu jam a'gi, gu' ja'pji guch Xoi'kam na ñich bhaan tu jam a'gi, na gu' dhi' pik jum aa' na pim kaaya' na mit jax kai'ñkam sissapak mua bhaan gu u'uux na gai biit. ³ Gampai' tui'ñgit jañich ba kikbo nañ ba xi chu jam a'gidham, ji gi'bokidhat iñ, nañ gu'x aa' nañ jix bhai' jam aa'ñdha' na pim jax ja'k jix maatit jiñ kaaya'. ⁴ Cham jañich pai'x aixkam ki'n tu jam a'gi nam jax kai'chdha' gux a'aixkam jum aa'ndam nam sap pik ba' joidham jix bhai' xi buidha' nam tu ja a'gidhidha' gu ja'tkam nam sap ba' joidham ja keeji bax ja kiigalhdha'. Gu' matgim aañ jiñ kiigalh japimit, nat gu'ñ palhbui gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na ñich jax ja'k jam tii'n, gio diihl gu Dios nañ a'm ti ntidhim na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. ⁵ Ba' dhi' pui' ja'k duu gu Dios na pim ba' pu silh biix jam jujur ki'n buiñor ti jii'ñdha' guch Xoi'kam, cham tu' gu jax chu'm ja'ppix maa'nkam jix aixkam nat biix aixim jam titdaimik.

Nabaja aagi'ñdha' gu Paablo na gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' bhaan jum ua'rgi'ñ gu Dios

⁶ Jix a'aixkam ki'n tu a'ga ich dho ja bui dai gui' nam ji'k bhaan bax kaapak nam ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, nam gu'x bhai'x maatit ba kee na jax jir jum duukam gu ñio'ki'ñ gu Dios. Gio gu' cham tu' pui' ja'k bua ich nam jax ja'k tu jim ya' dhi oi'ñga'n gux a'aixkam nam ge'gerkam ki'n daraa, dhi' nam alhio pix ya'r ge'gerkam, na gu' bam aajim nam pai' dhuuk gampai' ji bi'ya'. ⁷ Jax dhui nach aach maakam tu't jir jix a'aixkam bhaankam gu Dios, diihl pix gu Dios pui' ja'k duu pu bijik nat chakuip dunaak dhi oi'ñga'n na pu'ñi dhi' bhaan jich a'm ti tigia'. ⁸ Pu cham maatit kai mit dhi' gu ge'gerkam jix a'aixkam na jax pik jir jum duukam sia kum tii ja aagi'ñdha'. Na gu' no'm jix maatit kaaya' git, cham tu chianda'm git nam sissapda' guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit, jix dhaam dir tii bha jii gu' guch Xoi'kam. ⁹ Gu' ji na gu' mi' pix pui' ba jum na jax dhui pui' tum duñia' na jax jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam, nap jum kai'ch: Gui' nam ji'k tu' silhkam buiñor ti jii'ñdha' gu Dios,

ja bi'chulhi'ñ nam tu' cham pai' dhuuk nii'ñ ni kum cham pai' dhuuk pu chu'm kee na tum a'ga.

¹⁰ Ba' aach nach ji'k buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, gu Dios bhaankam gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' n jich aagi'ñ dhi' nat tu'ch bi' pu bijik. Na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' no'ñ a'm bap tui'dhi', biix tuñ aagi'ñdha', sia ku panaas jix xijai gu tu' nañ jix maatit kaaya'.

¹¹ Na gu' dhi' ja'pni pix na jax aach nach pu cham mat ka' gu jumai na tu'x mat ka', na gu' diihl bhaan jup tui'ñgida' gu ii'mdaga'n, cham tu' jai'p jich iadhi'ñka'. Ba' pu'ñi ip buiñor gu Dios, dai gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n jix maat na jax ja'k iihii'ñ diihl. ¹² Gu' ji na gu' aach cham tu'ch a'm kap tui'dhi' gu ii'mda' ya' kam dhi oi'ñga'n, gu' ja'pji gux dhaam kam nach a'm bap tui'dhi', na Dios jir ii'mdaga'n, nach ba' pu'ñi dhuuk jix mat ka' nar tu' da' gui' na Dios bha tuch joochxi'ñ xich

joi'mdat. ¹³ Ba' aach dhi' pix pu chu'm bhaan tu a'ga na tu'p jir duñii'ñ gu Dios, cham jach tu'r jix a'aixkam nam jax ja'k tu jim gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n nam gi'ilhim biix aixim kai'chdha', gu' ja'pji daipu' na jax pix jich jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Ba' dai gux dhaam kam jach tu ja a'gi'ñdha' gui' nam ji'k bar jix u'uañ, nam gu' gu jai' cham maatit jich kaaya'.

¹⁴ Pui' ku ba' gu jaroi' no' cham bhaan jup tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', cham kiigalhdha' gui' na tu maak gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', pui' pix ja'k jum aa'nda' nar iatda'. Pu cham ji'xkat maatit kaaya' ba', na gu'm aa' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na palhbuidha'.

¹⁵ Gu' ba' gu jaroi' no' bhaan jup tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', biix jix bhai'x maatit keeké' gu tu' nam aagi'ñdha'. Na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pix na palhbui'ñdha', xim ga'ngada' no' moor pui' gu tu', piäm ku gu' cham, cham tu' na pui'p ilhii'ñdha' nam jax ilhii'ñdha' gu jai'. ¹⁶ Na gu'p jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam nax maat na jax jum aa'nda' gu Dios, ni ku cham jaroi' jai'ch na ja'kbui' kat ya' dir mu ja'k aagi'ñdha' na jax ja'k mi' pui' jimda'." Gu' ji na gu' aach jix maat na jax jum aa' guch Xoi'kam, na gu' gui' pix diihl jich mattu'n nach ba' aach mi' pui'p tu daa'ñchu'nda' na jax gui'.

3

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jir tujuandam tugi'ñ pix gu Dios gui' nam tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam

¹ Cham tu jam a'gi ñich aapi'm jiñ jaaduñ na jax ja'k tu tu'ii' ii'mda' bhaan, na pim gu' chakui bhai' kaapak na pim buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, ja'p ji buusan na pim kar a'aalh. ² Daipu' gui' na tu'x maax jañich bhaan tu jam a'gi na pim ba'x maatit jiñ kaaya', ja'p na jax gu alhii ilhi'ch na gu' dai gu bii'm na io'da' na xi'chu'nda' gu di'ii'n, cham tu' maakda' gu tu' nax kaapak ka', na gu' cham io'gi'ñdha'. Aapi'm ba' pu'ñip ji buan, ³ na pim gu' chakui mi' pui' jiim na jax ja'k jum aa' na pim tui'ñgida'. Pui ka

xim bhabhaakui'ñ japim gu', jix chi jiñigak japim biix aixim tu'm ki'n. Pui pui' ja'k tu jim japim nam jax chu jim gui' nam jir ya' kam dhi oi'ñga'n. ⁴ Na gu' maadir no' jax kai'ch: "Aañ gu Paablo kaichu", gio gu jumai no' jax kai'ch: "Dho aañ gu Apoolos ja'k jup kaichu", pu dhi' bhaan jix maati' na pim pui' ja'k tu jim nam jax tu jim gui' nam jir ya' kam dhi oi'ñga'n.

⁵ Jax dhui nach jir tujuandam tugi'ñ pix gu Dios gook dit gu Apoolos, gui' pix much joottu jax tu jam a'gidha' na pim ba' buiñor ti jiñ'ñdha' guch Xoi'kam. Pui' ñich pix tu duu nat jax xiñ chii'ñ gu Dios nañ tu duñia', gio gu Apoolos pui' ip. ⁶ Aapi'm ja'p ji buan gu' na jax gu gaa, ja'p ji buus na ñich ti i na ñich tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, gu Apoolos ba' ja'p jup ji buus nat tu baa nat jam aa'ñ na pim jax ja'k tui'ñgida'. Gu' ji na gu' gu Dios pix nap tu duiñchu' na pim jax ja'k jix io'm ti jiñ'ñdhidha' buiñor guch Xoi'kam, ja'p jup ji buusan ba' na gu Dios pix gi'lhdhim dhi gaa. ⁷ Ba' dhi' bhaan jix maati' nam pur cham tu' gui' nam tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gio gui' nam tu aagi'ñdha' nam jax ja'k tui'ñgida' gui' nam ba ti jiigi'ñdha', na gu' gu Dios pik na pui' ja duñia' gu ja'tkam nam ba'x bhai' ba ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ⁸ Na gu' gui' nam tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gio gui' nam mi' dhir tu aagi'ñdha' nam jax ja'k tui'ñgida' gui' nam ba ti jiigi'ñdha', maa'n na jax pix ja ilhii'ñ gu Dios, gio diihl pix jup jix maat na ji'x tu ja makia' gu tu' nar ja mai'chik ka'. ⁹ Jir tujuandam tugi'ñ ich pix ba' gu Dios gook dit gu Apoolos nañ jax ba kai'ch, aapi'm ba' ja'p jup ji buan na jax gu gaa, ba' gu Dios diihl jix bhai' jam bua.

Gio ja'p jup ji buan japim na jax gu bhi'ñbak no' kia'pix jum kiisaim, gu' ji na gu' gu Dios bhaan ti nii'ñ dhi' dhi bhi'ñbak. ¹⁰ Gu Dios diihl xiñ joi'mdak jiñ a'm ti tii nañ aañ mi baapsa' gui' na bhaan bam kiisaim gu bhi'ñbak, jir jai' am ip ba' gui' nam tisaa'ñdhim nam bhi'ñbakchaim. Matda' ki'n jañich mi tii gui' na bhaan bam kiisaim gu bhi'ñbak, gio gui' nam tisaa'ñdhim nam bhi'ñbakchaim

pui' matda' ki'n ip. ¹¹ Ba' cham ji'xdha' jaroi' maakam tu'm kap duñia' dhi' na ñich jax chu'm mi' ba tii, pu gammiji pup jir pu chu'm ka', na gu' dhi' na bhaan ba kiik gu bhi'ñbak, dhi'r di' guch Xoi'kam. ¹² Ba' no't pu chu'm mu pai'p bam tii sia pai' na pix ja'k, jax ña pix chu'm gu bhi'ñbak jix bhaai' na bhaan mim kiisa'. Siat chi sai' ba'aak bhaan mim kii, piام juk sobkoñxim, piام kut joodaix a'bhar jum sobkonak bham bhi'ñbaki, piام gu bapaiñum gui' na joidham jix a'bhar jix chooto totbik nax dha'ram namiik, piام gui' nax u'uam totbik nax io'm jix dha'ra'. ¹³ Na gu' gu Dios ba' diihl tai ki'n machia' no'r jix kii' gu jax chu'm na mi kiisa' gu jaroi' jano' na pai' dhuuk jum tiimo' dhi oi'ñga'n, jano' biix machia' gu Dios no'r jix kii' gu tu' nach jax dhuñia'. ¹⁴ No't jaroi' maadit jup duu gu tu', ba' cham mimii jano' na pai' dhuuk xi mimii'ñdha' gu Dios, makia' gu tu' ji'x na bhaan bipio'da'. ¹⁵ Gu' ba' no't gu' maa'n nat jax mii, cham tu' bhaan bi'ya', daipu' dhi'r mai'chik ga'n ka' na cham jum tulhiiña', na gu' cham tulhiiñchuda' gu Dios. Ba' ja'p ji buusnia' na jax gu jaroi' no't mijii dir buusnik jimiiñnor no't ba mii gu ba'ki'ñ.

¹⁶ ¿Aapi'm aa chakui maat na pim ja'p ji buan na jax gu chiop? Jir chiop ga'n japid dho aapi'm gu Dios, gio jam a'm tajaañix gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n. ¹⁷ Bhaan ti niidhim ba' gu Dios dhi' dhi chiop. Ba' no't jaroi' iar, diihl gu Dios pu dooda' na jax ilhii'ñ.

¹⁸ Cham jir am na pim biix aixim kai'chdha', na pim gu' bhaan gai suulhgia'. No' jaroi' pui'm aa' na biix jix chu maat na jax ja'k tu tu'ii' ya' dhi oi'ñga'n, jum aa' na gampai'm ilhdha' ja'p na jax gui' nam pu cham tu' maat ni ji'x, na ba' mi' dhir tu' silhkam jix chu matdagim ba buusnia'. ¹⁹ Na gu' gu ja'tkam gui' nam biix aixim jix chu matdagim jum ilhii'ñ ya' dhi oi'ñga'n, buiñor gu Dios ja'p ji buusan am nam cham ja jur bia', na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Gui' nam jix chu matdagim jum ilhii'ñ ya' dhi oi'ñga'n, gu Dios dhi' bhaan jix bhai' ja bhiya' jano' na pai' dhuuk bhai'

ba ja tikkada' nam jax ja'k tu jimia' ya' dhi oi'ñga'n." ²⁰ Gio ja'p iam ja'pnip jum kai'ch: "Jix bhai'x maat gu Dios nam pui' pix ja'k tu jim nam cham ja jur bia' gui' nam tiix chu matdagim xim ilhii'ñ." ²¹ Ba' dhi' bhaan jix maati' na pur ja'ppix ka' sia ku jaroi' tii bhaan ge'l kam jum taat gu tu' nax mat ka', na gu'r ya' kam ka' pix dhi oi'ñga'n gui' na tu' tiix mat ka'. Gu' ji na gu' aapi'm na pim ji'k ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, biix jam a'm jup tu tu'ii' na ji'k tu'x chu jai'ch. ²² Pui' na jax aañ jam buip tu'ii', sia gu Apoolos, sia gu Peegro. Sia dhi oi'ñga'n jir jam aapi'm ga'n, gio gu ii'mda', gio na pai' dhuuk jum aajim na pim ko'ya', gio xib dhi tanoolh nach ya ka dudua, gio gatuuk pai' nach ja'k ba oipoda! ²³ Ba' aapi'm jup jir jich Xoi'kam ga'n, gio mi' dhir guch Xoi'kam, Dios buiñor jup tu'ii' ip.

4

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na jax ja'k tu ja'jimda' gui' nam jir tujuandam tugi'ñ ka' guch Xoi'kam

¹ Aach dai dhi' ki'n pix daraa nach ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam pu cham maati' na jax ja'k ilhii'ñ na tu duñia' gu Dios ja bui. Ba' pui' pim pix ja'k jich ilhii'ñdha' nach ja'ppix jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam. ² Na gu' na pim jax bax maat gu jaroi' no' tu' ki'n ba daa, jum aa' na pui' ja'k tu jima' na tu' ki'n daaka' na ba' bhaan jix maati' ka' na silhkam jup kai'ch. ³ Ba' no' pim aapi'm jax jum aa', piام sia gu ge'gerkam no'm pui'm aa' nañ diihl cham mi' pui' jim nañ jax tu a'ga, dhi' cham jax bua, na gu' sia aañ diihl cham jir am nañ pu ti'ya' nañ mi' pui' jim piام ku gu' cham, gu' ja'pji diihl gui' nat pu chu'm ki'n jiñ dhai. ⁴ Ti cham pi'am buam tu bua iñ panaas na ñich dir ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam, ku gu' cham tu' ji nañ ja'p kai'ñkam jup kai'ch nañ moox bhai' mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios, gu' ja'pji diihl gu Dios na pu ti'ya' no' ñich mi' pui' jii piام ku gu' cham. ⁵ Ba' cham jir am na pim pui' titdada' gu jaroi' na mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios piام ku gu' cham, nat gu' chakui ja'k gi'i guch Xoi'kam na diihl ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na mit jax chu jii biix

ji'ma'n, na ba' mi' dhir gu Dios yup ba tu ja makia' na tu'r ja mai'chik ka'!

⁶ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ tu jam a'gi'ñ na pim jax ja'k duñia' na ba'x bhai' tu jam Jimia' gatuuk. Biix jañ yup xiñ aa' aañ diilh nañ jax ja'k tu jim, gio gu Apoolos jañ biix yup xi aa', na pim ba' aapi'm mi' pui'p tu dagia'. Cha'pim biix aixim maakam ilhdhat keeke' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ja'pji na jax pix jum kai'ch na pim bhaan tu daa'ñchu'nda', na gu' bhaan pix ge'kam jum taat ka' gu jaroi' no' biix aixim maakam ilhii'ñ. ⁷ Cham jaroi' maadit jir diilh ga'n gu' gu tu', gu Dios pix tu jam maak biix na pim ji'k tu' tu bia'. Cham jir am ba' na pim dhi' ki'n ge'gérkam jum taat ka', na pim gu' cham diilh yup tu bua.

⁸ Ge'gérkam jum taatit pui' bam ilhii'ñ japim na pim jir jix chutumñigam, tu' pix bach ilhii'ñ japim ba', pu cham tu' bhai' ich panaas jam bui. Joidham chi no' pim silhkam ge'gérkam ki'n darka' git nach jai' jam biim yup bar ge'gérkam ka'. ⁹ Biix aixim tu'm ki'n pix bach chulhiiñ ich gu' aach nach ji'k jir noonbi'ñ guch Xoi'kam, panaas kut ju'ñdharam ja'k xich chuttuk gu Dios na pai' cham pik jich a'm ti' niidhidha'. Pu kai'ñkam pix jir noonbi'ñ ich panaas guch Xoi'kam nach jich chulhiiñaimii ko'ya'. Gio gu ja'tkam panaas joidham jich ñiidhat jich as am nach jich chulhiiñ, sia panaas diilh gu noonbi'ñ gu Dios. ¹⁰ Sia bhaan jich as am panaas gu ja'tkam pui' nach jax ja'k tu jim. Pui' pix ja'k tu jim ich gu' tii na jax pix jix aa' guch Xoi'kam, gu' gui' pui'ch bia' am nach cham jich jur bia' ni ji'x. Aapi'm ba' pui' xi jam bia'kat am na pim jix bhai' jam jur bia', aañ taxchaabgi'ñ guch Xoi'kam na gui' pix pui' tu duiñchu'. Gio aapi'm na pim pui'm ilhii'ñ na pim panaas jix io'm jix kaapak na pim buiñor ti' jiigil'ñ guch Xoi'kam, aach ba' panaas cham. Gio nam cham tu' ka'm jich ñii'ñ aach gu ja'tkam, aapi'm joidham tu' ka'm jam nii'ñ am. ¹¹ Xib puich chulhiiñ ich ki'n gu bhiogi', cham bhaai' nach pui' dhir u'ji gu tuumiñ ki'n tu saba'da', gam nach jix chanook ka'. Gio nach cham tu ja-jannuh, alhi'ch pix nach pui'x dha'npak oipoda' git. Gam gu ja'tkam nam biix aixim

buam jich chitdaidha' nai' ja'p. Gio na pu cham pai' bhaai' nach joidham xi chu oi'ñka' git. ¹² Gio diilh jach gaagidha' nach pai' tu juanai mai'chia' gu tu' nach a'm jum aa'nda', jix momgon ka' ich nabap jurnik. Gio nach tu ja daañxi'ñdha' nax bhai' tu ja Jimda' gu ja'tkam gui' nam giilhim jich chitdada' gio gui' nam xich bhaamkidhat jich gaagim nam xich koodak. Aach cham tu' bhaan jax jich aa' sia pik nar jax ka' git. ¹³ Nam pai' dhuuk pu'ñi giilhim jich chitdada' gu ja'tkam, aach jix bhai' pix ja titdada'. Ja'ppix jich ilhii'ñ am ya' dhi ol'ñiga'n na jax tu' tanaara', piäm ja'p na jax gu koi' gui' na cham tu' ka bhaai'!

¹⁴ Cham tu'ñ ja'p kai'ñkam pui' ja'k mu tu jam ua'ñi'ñ nañ jax dhui bhaan pix jam xi irappu, gu' ja'pji nañ dhi' bhaan pix jam aagi'ñ na pim ba'x maatit jiñ kaaya', nañ gu' xi jam joi'gi'ñ na pim jir jiñ mamar tuutu'm. ¹⁵ Na gu' sia kum jix jai'ch ka' git ji'k mambhiix miil gui' nam tu jam a'gi'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, gu jam tataat tuutu'm cham tu' ja'kbui'x jai'ch ka'm git. Daipu' aañ jix jai'ch nañ jir jam taat tu'm, na ñich gu' aañ tu jam a'gi' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na pim ba' xib buiñor bap tui'dhi' guch Xoi'kam. ¹⁶ Ba' aañ xib soi' jam titda na pim mi' pui' Jimia' nañ jax ja'k tu jim aañ.

¹⁷ Pu kai'ñkam jañich mijip xi jam joochxi gu Timoteo na tu jam a'gidha' nañ jax ja'k tu Jimdat ti' jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, gio nañ jax ja'k tu a'ga jai' kap gam nai' ja'p chichiop. Mi' pui' Jim gu' dhi Timoteo na jax jix aa' guch Xoi'kam, giox joi'gi'ñ iñ ipaañ, na gu'r jiñ mar tu'm, pui' ku ñich ba' dhi' mijip xi jam joochxi. ¹⁸ Gio sap aapi'm jai' dhit ge'gérkam ba xim ilhii'ñ ja bui' gu jai' nam pui'p ti' jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam nam ja'p Jim aagit nañ cham mui'ka Jim. ¹⁹ Matgim mui' ka Jim iñ ji no' moox aa'nda' git guch Xoi'kam, mi'ñ ba' ja tigia' dhi' nam ge'gérkam jum taat no'm moo tu'x bhaigit yup kai'ch ka' ba' nam ja'p pix biix aixim kai'chdha' nam jax dhui ge'gérkam jum taat ja bui' gu jai'. ²⁰ Na gu' gu jaroi' no' tu' silhkam bhaankam tu a'ga gu Dios, pui' ja'k tu a'gada' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na tu' silhkam bhaan ti' niidhim

gu Dios, cham tu' na ja'p pix tu a'gada' na jax pix ilhii'ñdha'. ²¹ ¿Ku gu' jax ji ja'k ilhii'ñ japid aapi'm na pim ji'k ge'gérkam jum taat? Jix aa' pim aa nañ bhaamda'ki'n tu jam a'gidha' nañ pai' dhuuk mu jimda', ka' gu' nañ xi jam joi'mdat tu jam a'gidha'?

5

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo na cham jir am na jaroi' bhibhiida' gu di'ñn tu'm

¹ Jup tum kai'ch na sap bhai' jam bui maadit guch Xoi'kam jiig'i'ñdham xi bhiik gu di'ñn tu'm bii'ma'n ba tu kio. Jir jix buam dhi' pui' na tu bua gu jaroi', ni kum cham pui' ja'k tu jim gui' nam cham ti jiig'i'ñ buiñor guch Xoi'kam. ² Pix cham jax jum aa' pim panaas buiñor gu jaroi' na pui' ja'k tu jim, iam chi na pimit jix buam tiigik baabu bhai' dhir jam bui na git ba' cham jam bii'm ka oirida'. ³ Aañ ya' dir pu kai'ch na cham tu' kar kii' maa'nkam gu jaroi' nat bhii gu di'ñn tu'm. Sia kuñ gu' cham bhammip tu'ii' jam bui gu maaxik, gu ii'mda' bhaan bhammip tu'ii' iñ. ⁴ Pui' pim xim aa'nda' nañ jam bii'm jup tu'ii' na pim pai' dhuuk maap jum jumpa'nda'. Gio gu' gu Dios jam tajaañ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na pim ki'n pu duñia' gu tu' na pu'ñim aagidha', dhi' ki'n japid bhaankam guch Xoi'kam ⁵ mu joochxidha' gu ja'ook gu jaroi' na bhai' pai' pui'x buam tu bua na ba' mu pu dooda' gu tukga'n na diih jax ilhii'ñ, katti pu'ñi ja'k iam soi'm ilhdha', siat ba' dai ii'mdaga'n jii buiñor guch Xoi'kam jan'o' na pai' dhuuk gio bhai'p jim.

⁶ Cha'pim joidham niidhat jix bhai'm taat ka' gu jaroi' no' pu'ñix buam tu bua. Cham jax ka ilhii'ñ japid gu' chi, no't gu' bii'x jup ba jam ia'ñ na jax bar jum kai'chdham na saak palhiip pix jum aa'gui' na ki'n ge' jabka' gu ariin no't jaroi' ba jip duu gu paan. ⁷ Baabu' pim bhai' dhir jam bui dhi' na ki'n jappukar gu paan, na gu' cham bhai' jam ia'dhi'ñ, ja'p ji buusan gui' nar bijik kam. Ja'ppix japid jir tu'm ka' na jax gu paan pui' gakdhi'ñchix kam nam jax chu'm kua' gu Israel kam ja'tkam bhaan Paaskua ta'm. Guch Xoi'kam pui'p ji buusan gu' nar di' gu kasnir bakaax na

pui' bhaan Paaskua ta'm jup jum kua', nat gu' dhi' tuch ñamkix guch ua'tulhdhara' na mit sissapa bhaan gu u'uux na gai biit. ⁸ Na gu'x bhai' tu tatda' no'ch cham biiina' gui' na ki'n jappukar gu ariin, nañ ja'pni kai'ñkam jup kai'ch nach jix bhai'ch chaat ka' cham tu'ki'n bhaan ji u'ua'tulhdhix kat. Jir ja'ppix paan gakdhi'ñchix kam ka' ich nach mi' pui' jiimda' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios.

⁹ Gui' na ñich bii'pi' dir mu tu jam ua'ñ, jup jam titda iñ na pim cham ja kiigalhi'ñdha' gui' nam jai' ja bii'm boppoda' gu u'uub nam cham jir ja bipna' ka', jir jix xidhhuu gu' dhi' buiñor gu Dios. ¹⁰ Cham tu'ñ ja'p kai'ñkam jup kai'ch na pim cham pai' ka ja nii'ñdha' dhi' pu chu'm gu ja'tkam. Jum aa'nda' git gu' na pim ya' dir bubuakia' dhi' oi'ñga'n na pim ba' cham pai' ka ja nii'ñdha', pui' na jax sia gui' nam ja'p pix jix chu aa'nda' nam git bixchu' xi chu bia'ka', piäm gui' nam bii'x aixim tu'm tu didios tuk. ¹¹ Ja'pji nañ ja'p pix kai'ñkam jup jam titda na pim cham tu' pui' ja'k jup tu jimda', ni ku pim am maap daraat tu kua'da' sia ku pui' kai'ch na pui'p ti jiig'i'ñ buiñor guch Xoi'kam no' pim gu' nii'ñ na mui' ja bii'm boppo gu u'uub, piäm ku pim jix maat na ja'p pix bixchu'x chu joil'ñ na git xi chu bia'ka', piäm ku gu' bii'x aixim tu'm tu didios tuk, piäm ku gu' bixchu' bhaan jix iatbi', piäm ku gu' dai nax maim ka', piäm ku gu' bii'x aixim ti ixi'ñ. Dhi' ji' pu chu'm gu ja'tkam jañ ja aagit jup kai'ch no'm jix jai'ch jam bui na pim cham ji'x ja bipnatda', ni ku pim am ja bii'm tu kua'da'. ¹²⁻¹³ Na gu' aañ dai gui' nam ti jiig'i'ñ buiñor guch Xoi'kam nañ ja silhka'n, cham tu'ñ a'm bipio' nañ ja silhka'nda' gui' nam cham ti jiig'i'ñ, dhi' diih gu Dios jix maat na jax ja'k ja silhkada'. Aapi'm ba' pu'ñi ip, mai' jootsa' pim gu jaroi' na pui' bhai' oirit jum ua'tulhi'ñ jam taagiob, cham tu' na pim bhai' pix pu nii'ñdha'.

6

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k tu jimda' ja bai gu ge'gérkam nam cham ti jiig'i'ñ buiñor guch Xoi'kam

¹ No' maadit aapi'm na pim ji'k ti jiīgi'ñ buiñor guch Xoi'kam tu' bhaan cham bhai' ua' gu jumai na pui'p ti jiīgi'ñdha', cham jir am nam buiñor jimmida' gu jax chu'm ge'kam na cham ti jiīgi'ñdha' na ba' tu ja a'gidha', gu' ja'pji daich Xoi'kam jiīgi'ñdham nam maap xi chu a'gai. ² Jix maat japim gu' na aach nach ji'k buiñor ti jiīgi'ñdha' guch Xoi'kam, jano' na pai' dhuuk jum tiīmo' dhi oi'ñga'n, ja'kbui' kat tu ja a'gidha' ich biīx gu ja'tkam gui' nam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa' guch Xoi'kam. ³ Jax jach ba' duukat ja'kbui' kat jup ja kaichu' nam jax jich chitdada' mu dir bha ja'k? ⁴ Jix maat japim ip nach sia gu noonbi'ñ gu Dios ja silhka'nda' jano'. ⁵ Ya' gi ba' gu palhiip jup jum duukam no'ch cham jich gu'nguxi'ñ nach pu duñia'? ⁶ Cham jir am ba' na pim ja ga'ngada' gu ge'gérkam gui' nam cham ti jiīgi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam no' pim pu'ñi cham bhai' kam u'ua' daich Xoi'kam jiīgi'ñdham, nam gu' aach jich bui pu cham tu' bhaai' gui' nam pu'ñi cham ti jiīgi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ⁷ Siamri pim dhi' bhaan xim ga'ngat xix xi'ırda' nañ jax jam titda, nam gu' tiīx jai'ch jam bui gui' nam ti jiīgi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam jix mamatda' nam jax ja'k tu jam a'gidha' no' pim pu'ñi cham bhai' kam u'ua'. ⁸ Ka'm ji gu' cham jai'ch aa? ⁹ Jir jix buam dho no'm cham bhai'm u'ua' daich Xoi'kam jiīgi'ñdham, gio pui'p jir jix buam no'm mu ja'p ba sulhikgim ja bui gu ge'gérkam nam cham ti jiīgi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam.

¹⁰ No' pim gi xi ñakoo' sia ku jaroi'x buam jam bua na pim cham dhi' bhaan jum kokdada' daich Xoi'kam jiīgi'ñdham, xi ñakoo'nda' pim sia ku jaroi' tu jam iīxi'ñ. ¹¹ Aapi'm gu' pui'p dooda' jaroi' no't jax jam dooda, cham ji'x nakgam jum ilhdha' pim. Jir jix buam gu' na pim daich Xoi'kam jiīgi'ñdham pui'm bua. ¹² Iam gu'r cham pu tu't jiñ jaaduñ, cham ji'xkat aaya'm gu' buiñor gu Dios na pai' dhir biīx kap jir ge'kam gui' nam pu'ñi biīx aixim jix buam tu buada'. Pui' na jax gui' nam ganai' pix ja biim boppoda' mui' gu u'uub, gio gui' nam biīx aixim tu'm tu didios tuk. Gio gui' nam jai' ja biim boppoda' gu u'uub

sia kum tii ti bipna'. Gio gui' nam dai chichio'ñ maap boppoda' nam pui' ji dhui diīlh na maadit jir ubii ka'. Gio gui' nam biīx aixim ti iīxi'ñdha'. Gio gui' nam ja'p pix jix chu aa'nda' nam git biīx aixim xi chu bia'ka'. Gio gui' nam daix maik ka'. Gio gui' nam biīx aixim bhaan iatda'. Gio gui' nam biīx aixim bhaan ja iatgidhat gu ja'tkam dhi' ki'n ja mamai'chikda'. ¹³ Jai' dhit pu'ñi ja'k tu jimat japim na pim chakui ti jiīñdhat buiñor guch Xoi'kam, gu' ji nat gu' diīlh guch Xoi'kam jam uañdhak gu jam ua'tulhdhara' pui' jam duu na pim jir ja'tkam tugi'ñ ka', gook dit jamit pui' jam duu gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na cham tu' pu kai'ñkam guch chutku' nach ki'n biīx aixim jix buam tu buada'

¹⁴ Cham jax bua dho tii sia kuch biīx aixim pu tu bua nach jax ilhii'ñ diīlh nar joidham panaas, nach gu'x maat nat guch Xoi'kam biīx jich a'mkam ba tu namki. Gu' pix ji na gu' ji'x pix jir am nach pu tu buada', cham tu' biīx nach jax ilhdhidha'. Jir am nach pu tu buada' nach tu' ilhii'ñ diīlh nar joidham, dai pix nach biīpi' xich ga'ngada' gu tu' nach jax ba ji duñia' no' cham jix chu tukgam tir jich iabu'. ¹⁵ Gio saak ja'pnip jir jum kai'chdham: "Pu kai'ñkam pix tu boopok ich na mim gaamuidha' gu koi'." Piam ja'pni: "Pu kai'ñkam pix jix jai'ch gu koi' nach boopok am jum gaamu'." Maaxik jir pui' dho, dai pix ji na gu' cham pai'ch matgilhdha' gu Dios pai' na duuk ilhdha', sia gu koi', na gu'r ya'kam pix dhi oi'ñga'n. Dhich chutku' ba' pu'ñi ip, pu kai'ñkam pix jup duñiix nach mi' pui' jimia' na jax jix aa' guch Xoi'kam na ba'ch a'm jup ti niidhidha', cham tu' nach jix buam jum duukam jup tu buada'. ¹⁶ Gio na ba' no'ch pu'ñi mi' pui' jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam, gu Dios jich dhudua'ñdhai mi' dhir jich baapmi'ñdha' pai' nach yassapka' jano' na pai' dhuuk diīlh pu ti'ya', ja'p nat jax dua'ñdhak bamii' guch Xoi'kam. Na gu' gu Dios bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', na gu'r Ge'kam.

¹⁷ Jix maat japim aa na aach nach ji'k ti jiīgi'ñ ja'p ji buusan na jai'p jir bakx-

iga'n guch Xoi'kam dhich chutku'? Jir am aa panaas nach guch Xoi'kam gu tukga'n mu ja'k bipnalhi'ñdha' bhaan gu ubii nar ganai' pix ka'? Jir jix buam ji matgim. ¹⁶ Jix maat ich gu' no't jaroi' biimma'n ba boi gu pu chu'm, maa'n maa'nkam bap jum duñia' biimma'n. Na gu' ja'pnim kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "No' mit maap ba tu oi'ñcha gu chio'ñ gio gu ubii, ja'p ji buusnia' nam maa'n maa'nkam jup jum duñia'." ¹⁷ Gu' ba' guch Xoi'kam no'ch buiñor ba ti jiigil'ñ, pui' maa'n maa'nkam pix jup bap duuka' ich biimma'n ii'mda' bhaan, nach gu' mi' pui'p ba tu daa'ñchu'nda' na jax gui'.

¹⁸ Ba' cha'pim nai' pix ja biim boppoda' gu u'uub, na gu' cham bhai' jam ia'ñdha' jam tutku' bhaan. Cham bhai' tu bua gu' dhi' pu chu'm gu ua'tulhdhara', na gu' silh jich chutku' am ja'k na tu ia'dhi'ñ, cham tu' pui' na jax gu jai' ua'tulhdhara' nap jix jai'ch. ¹⁹ ¿Cham maat japim aa sia na gu jam tutku' ja'p ji buusan na jax gu chiop na pai' dhi' jum daan gu Dios? Jam a'm kio ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gui' nat diilh gu Dios jam tajaañ na ba' pui' jam jurtudidha' na pim jax ja'k mi' pui' jiimda', cham tu' na pim diilh jix mat ka' gu tu' na pim jax duñiidha'. Dhi' bhaan jix maati' na cham tu'r aapi'm diilh ga'n dhi jam tutku'. ²⁰ Jano' nat pai' dhuuk xi jam joi'mdak jam tiigik jam palhbui gu Dios na pim mu ja'k ba jiimit na pim pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha' git, jam saba'dak jup jam duu, giilhim jix dha'ram nam japimit. Ba' kapbhai' nat jix bhai' ba duu gu Dios, jix bhai' pim xi ja bhiechdhata' dhi jam tutku' na jax ja'k jix aa', gam na pim ba' diilh jix bhai'm taatit tu oi'ñka'.

7

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k tu jimda' gui' nam ti bipna'

¹ Gui' na pimit bha tuñ ua'ñ, jiñ chickka pim no'r am na pim cham ti bipna'ka'. ² Gu' pix ji na gu'x xijai na jaroi' nakga' na diilh oirida', nai' pix jix ja joidhat ba ja nii'ñdha' gu u'uub. Piam no'r ubii, nai' pix jix ja joidhat ba ja nii'ñdha' gu chichio'ñ, mi' pix pum ua'tulhdha' ja'xpix. Jir am ba' na maa'n

xi gaagai gu jaroi' na biimma'n tu kioka' na ba' cham pu'ñi nai'm ua'tulhi'ñdha' no' gu' cham nakoo' na diilh oirida'. ³ Ba' gu jax chu'm chio'ñ piäm gu jax chu'm ubii no' ba ti biina', jum aa' nam gammiji' maap boppoda' daim bipnagim. ⁴ Na gu' gu ubii gu tukga'n, cham tu' diilh jir tukga'n ka', gio gu chio'ñ gu tukga'n, cham tu' diilh jup jir tukga'n ka'. Biix gook maa'n tuuku'p duuka'm gu' daim bipnagim. ⁵ Jix bhai' kai'chit jam ba' maap boppoda' pai' nam duuk ilhii'ñdha', cham tu' na maadit cham aa'nda'. Gio gu'r am ip nam gook dit xi chu a'gai no'm jix aa' nam ji'k tanoolh cham maap boppoda', no'm gu'x aa' nam soi'm ilhdhat dai gu Dios buiñor ka xi chu dañia'. Ba' na pai'm aaya' nam pai' dhuuk juugit tu daasa', mi' dhir maa'n nam jax jix bhai' kai'chit maap boppoda'. Na gu' no'm mik cham maap boppo, cham maati' ka' no'm moo nakga' nam ti biim jix bo'iik ka', ka' ba' gu' dhi' bhaan ja mai'chii gu ja'ook bam ua'tulhdha' am.

⁶ Ba' dhi' nañ ji'k jax jam titda, nañ jam aagi'ñ pix na jax ja'k jir joidham, cham tu' nañ jam chianit jup kai'ch na pim pui' duñia'. ⁷ Ba' ja'p jañ jup ilhii'ñ na pim git biix di'dilhdhim oipoda', ja'p na pim jax jiñ chitda na pim jiñ chickka. Pui' pim git jup jir di'dilhdhim ka' ja'p na jax aañ, na pim cham tu' ka ga'ngada' gu jaroi' na pim biimma'n tu kiicha', ni ku pim pui'm aagit ka oipoda'. Gu' ji nat gu' gu Dios biix ji'ma'n jich a'm ti tii nach jax ja'k duduaka' ya' dhi oi'ñga'n, jai' dhit maakam tu't jam ya duduaka', gio jai' maakam ip.

⁸ Pui' na jax gu chichio'ñ gio gu u'uub nam pur di'dilhdhim, aañ chiiix aa' nam git pui' di'dilhdhim ba bi'ya', sia gui' nam ba ko'iix gu ja bipna'. ⁹ Gu' ji no'm gu' cham nakoo' nam diilh oipoda', jix io'm jir am nam xi ja gaagai gui' nam ja biim tu oi'ñka', na gu' cham jir am no'm dai bhaan ti ti'ñcho nam ti biim jix bo'iik.

¹⁰ Gu' ba' gu u'uub gui' nam ba ti bipna', pu gammijim ja biim ba tu oi'ñka' gu chichio'ñ gui' nam ba ja oi'ñ, cham tu'm kam ji'dilhka'nda'. Pui' ja'k jix aa' gu Dios, cham tu' aañ diilh nañ pui'x aagit jup kai'ch. ¹¹ Gu'ba' no't gu' maadit dhi ubii jax dhuuk tu' bhaan mai' ma bua gu chio'ñ gui' na

ka oi'ñdha', jir am na pui' dílh ba oirida', cham tu' jumai ka ga'ngada'. Gu' ba' no' gu'x aa' na chio'ñ biima'n tu kioka', gio gui' gaagaix bhai'p tiida' na jax chu'm biima'n tu kiokat, cham tu' na jumai ga'ngada'. Sia gu chichio'ñ pui' ja'k jum aa' nam duñia' nañ jax ja'k ja aagi'ñ gu u'uub.

¹² Ba' jai' gu chichio'ñ nam ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, no'm gu ja bipna' cham ti jiigi'ñ, no' gu' cham pai' jax kai'chit jix aa' na biima'n tu kioka', jir am na gammiji pu biima'n tu kioka', cham tu' na mai' xi buaji. Dhi' aañ dílh pix nañ pui' ja'k ilhii'ñ nar joidham, cham tu' na pui' ja'k tu aagix buiñor gu Dios. ¹³ Gu' ba' no' gu' gu ubii ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, ba' gu binga'n chio'ñ cham ti jiigi'ñ, gu' ji no' gu' pui' cham jax pup ji kai'chit jix aa' na biima'n tu kioka', jir am nam pui' gammiji maap pup tu oi'ñka', cham tu'm mai'm i'abuda'. ¹⁴ Na gu' sia ku cham ti jiigi'ñ gu chio'ñ, biix gook ja a'm ti niidhidha' gu Dios, na gu' biix gook jix u'uañ ja nii'ñdha' sia ku dai gu ubii ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Gu' ba' no' gu' gu chio'ñ ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gu ubii ba' cham, pui' maa'n na jax biix gook ja a'm pup ti nii'ñdha' gu Dios, na gu' gu chio'ñ ti jiigi'ñdha'. Gio mi' dhir gu ja maamar maa'n na jax ja a'm ti niidhidha' gu Dios, cham tu' na cham kikii' a'aalh pup ba ja bia'ka'. ¹⁵ Ba' no' gu' gu chio'ñ piam gu ubii na cham ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam pix ji kiksa na pui' kai'ch na cham ka aa' na biima'n tu kioka' gui' na ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, jir am nam jum ji'dilhkada' nam ba' cham dhi' bhaan jum kokdada'. Na gu' aach nach ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam cham jir am no'ch tu' bhaan jix buam jich aa', gu' ja'pji nach gammiji x bhai'ch chaat ka'. ¹⁶ Na gu' gu ubii na ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam cham mat ka' no' moo jax chu'm tanoolh pui'p ti ji'ñdha' gu binga'n chio'ñ, ka' ba' gu' cham. Piam gu chio'ñ na ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, cham mat ka' no' moo jax chu'm tanoolh ti ji'ñdha' gu binga'n ubii, ka' ba' gu' pu cham ji'xkat.

¹⁷ Ku gu' aañ ja'pjani nañ jam guguuxi'ñ biix na pim ji'k kap maap jum jumpadat daan guch Xoi'kam, na cham jax bua sia jax ña pim ja'k tu oi'ñka', pix ji no' pim

mi' pui' jiim nat jax ja'k jix aagak jam a'm ti tii gu Dios na pim tu jimda' jano' dir na pimit pai' dhuuk ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam. ¹⁸ No' pimit jai' dhit ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam na pimit pu bam matgilh na pim jir Israel kam ja'tkam, cham jax bua sia kum biix jix maat na pim matgilhdhix. Piam ku pimit gu' cham matgilhdhix kam ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam, pui' pim dho cham jum matgilhi'ñdha'. ¹⁹ Na gu' cham jax bua sia ku jaroi' matgilhdhix nar Israel kam piam ku gu' cham, gu' ja'pji no' ti ji'ñdhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' jim na jax jix aa'. ²⁰ Maa'n na pim jax tu jimda' nat jax ja'k jix aagak jam a'm ti tii gu Dios na pim tu jimda' jano' dir na pimit pai' dhuuk buiñor ti ji'ñ guch Xoi'kam. ²¹ Ba' jaroi' maadit no't ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam no'r tujuandam pui' cham namkidhat am, sia pui' cham jax pup jim aagit mi' pui' xi jimda' na jax jix aa' gu Dios. Piam kut gu'jotmoda' jax xix bhaaig'i na buusnia' mi' dhir na pai'r tujuandam, jir am na buusnii maa'n na jax mi' pui' jimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. ²² Na gu' guch Xoi'kam pix na pui' tu duñia' na ba' buusnia' mi' dhir na pai'r tujuandam ka', dai ba' gui' pix bar tujuandam tugi'ñ ka'. Gu' ba' gui' na pu pui' ti ji'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, na cham pai'r tujuandam ka' pui' cham namkidhat am, dhi' ja'p ji buusnia' na panaas bar tujuandam tugi'ñ ka' guch Xoi'kam pui' cham namkidhat. ²³ Jum aa' gu' nach dai guch Xoi'kam pix bar tujuandam tugi'ñ ka' no'ch buiñor ba ti jiigi'ñ, cham tu' jumai. Jich xaba'dak pup jich dhuu gu' gu Dios nat jich a'mkam muu guch Xoi'kam nach mu ja'k ba jiimit nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiiñdha', giilhim jix dha'ram nam jachich nat ba' bach bubuax mi' dhir. ²⁴ Pui' kuñ ba'p jam titda aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim maa'n na pim jax ja'k tu jimda' nat jax ja'k jix aagak jam a'm ti tii gu Dios na pim tu jimda' jano' dir na pimit pai' dhuuk ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam.

²⁵ Gu' ba' gu u'uub gio gu chichio'ñ nam pur di'dilhdhim, cham pai' jax jiñ jurtu'n gu Dios nañ jax ja'k xi ja titdada', dai dílh pix jañ ja'pni ilhii'ñ no'm iam dílh pui'p

ilhii'ñdha' git nam ba' mi' pui' xi jimii, nam gu'x maat nañ aañ jix io'm bax kabaak nañ buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, katti ba' iam jiñ jiigi'ñdha' am. ²⁶ Nam git pui' di'lhdhim ba oipoda', cham tu'm ka ja ga'ngada' nam jaroi' ja biim tu kiicha', na gu'x chu xijai ya' dhi oi'ñga'n bhaan no'ñ ba ti biina'. ²⁷ Gu' ba' no' gu' gu jax chu'm chio'ñ piäm jax chu'm ubii ba ti biina', cham jir am na mai' buppada' gu binga'n, pu biima'n tu kioka' nam ji'x juugit duduaka'. Piäm ku gu' cham ti biina', jix io'm jir am na pui' diihl ba oirida!. ²⁸ Tii cham tu'r ua'tulhdhara' dho sia kut jax chu'm chio'ñ gaagak gu ubii biima'n ba tu kiicha, piäm gu jax chu'm ubii no't oidhak biima'n ba tu kiicha gu chio'ñ, dai pix ji na gu' nam pai' dhuuk tii maap ba tu oi'ñka', biix aixim bax chu xijai ka', bhaan pix bam tulhiiñdha' am. Dhi' bhaan jañ ba' tii cham aa' na pim ti bipna' ka'.

²⁹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ja'p jañ kai'ñkam jup jam titda nach ya' dir ja'p ja'k cham tu' bhaan kach chulhiiñdha' git, nach gu' dhi' bhaan pix jich chukgi'ñ ka' ba' panaas nach tii mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, gui' na cham ka miikidha' na gio bhai'p jim. Ba' aañ pu ja titda gui' nam ji'k ti bipna', ja'p jam tu jiimda' nam panaas pu cham tu' ti bipna' ka' git. ³⁰ Gio jai' no'm tu' bhaan jix buam jum aa', ja'p jam jup tu jiimda' nam panaas jix bhai'm taat. Gu' ba' gui' nam jix bhai'm taat ka', ja'p jam jup tu jiimda' nam panaas jix buam jum aa'. Gio jai' dhit no'm bixchu' tu saba'dat tu bia', ja'p jam tu jiimda' nam panaas pu cham tu' bia'. ³¹ Gio jai' dhit no'x bhai' tu jam jim ya' dhi oi'ñga'n bhaan na pim dudua, ja'p japim tu jiimda' na panaas pu cham bhai' tu jam jim, na gu' dhi oi'ñga'n nach ya' nii'ñ xib, gatuuk cham pai' matgilhia'.

³² Tii cham aa' iñ gu' na pim bixchu' bhaan jix buam jum aa'nda' kuñ ba'p jam titda. Na gu' gu jaroi' no'r diihdhim, dai gu Dios buiñor jix buam jum aa'ntugit gaagidha' na jax ja'k mi' pui' jiimda' na ba'x bhai' ji buusnichgida' buiñor. ³³⁻³⁴ Jax dhui na gu' gui' nam ti bipna' ka' dai bhaan jujurika' am gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix

chu jai'ch nam gaagidha' nam jax ja'k jix bhai' ji bubuakidha' ip ja bui gu ja bipna', ba' cham ji'xkat jix bhai' mi' pui' jimia' am na jax jix aa' gu Dios. Chichio'ñ jañ ja aagit jup kai'ch gio gu u'uub.

³⁵ Cha'pim jax jum aa'nda' nañ ja'p kai'ñkam jup jam titda na cham jax jix bhaai' na mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios gu jaroi' no' ba ti biina', ja'pji nañ bhaan jam aagi'ñ na gu Dios pik jix io'm jum aa' nach biipi' buiñor jix bhai' ji bubuakidha', cham tu' biipi' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch.

³⁶ Ba' no' jaroi' ilhii'ñ nax bhai' ji chu buusnia' na biima'n tu kiicha' gu jax chu'm ubii na bax mat ka', jir am nam maap xi chu oi'ñchai, dai no' mit ba aich na ji'k oidha' bia' kam tum kikiichar, na gu' dhi' cham tu'r ua'tulhdhara'. ³⁷ Gio gu jaroi' no' ilhii'ñ na nakga' na diihl oirida', na cham tu' jax jum aa'nda' na jaroi' pui' chian piäm na mi' pai' pui' tu aagix, ja'pji diihl no'x chaat nar diihdhim ka', jix io'm jix bhai' tu jimia' ya' dhi oi'ñga'n na ka duaka', na gu'x io'm jir joidham gu diihl no'ñ oiri. ³⁸ Jir am ba' gu jaroi' no't biima'n tu kiicha' gu ubii gu jax chu'm na bax mat ka', gu' pix ji na gu'x io'm jir am gu jaroi' no'r diihdhim.

³⁹ Gu ubii no' ti biina', ja'p ji buusanda' nam maap buupulh ka' daim bipnagim nam ji'x duduaka'. Ba' no't gu chio'ñ ma muu, ja'p ji buusnia' nam bam do'ñcho'. Mi' dhir ba'x bhaai' na gu ubii jumai oidhai gu chio'ñ biima'n ba tu kiicha', dai na pui'p ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ⁴⁰ Piäm ku gu' diihl pu ba bi'ya' na ba'x io'm jix bhai' tu jiimda'. Ja'pniñ ja'k pix ilhii'ñ aañ, nañ gu' ti jiigi'ñ na pu'ñi ja'k jup ilhii'ñ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nañ a'm jup tui'dhi'.

8

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k buada' gu koi'gui'nam ja'ppix didios jup duiñxim ja titki'ñ gu ja'tkam

¹ Ba' xib jañ bhaan jup xi chu jam a'gidha' na pim jiñ chicka na pim jax ja'k buada' gu koi'gui'nam didios jup duiñxim ja titki'ñ gu ja'tkam. Biix ji'ma'n jix maat ich dhi' na jax jir jum duukam, gu' pix

ji na gu' nach tiix chu mamatda', bhaan pix ge'gérkam jich chaat ka' ich. Ba' no' gu'ch a'm jup tu'ii' gux chu joi'gi'n, dhi' bhaan kabkaidha' ich nach jix io'm buiñor ti jiigi'ñdha' guch Xoi'kam. ² Na gu' gu jaroi' no' pui'm aa' na panaas jix bhai'x maat gu tu', cham tu' silhkam jix bhai'x mat ka'. ³ Gu jaroi' ba' na daanda' gu Dios, jix bhai'x mat ka' ip gu Dios na dhi' buiñor tu daan, jix joi'mdat ba' bhaan ti níidhidha'.

⁴ Jix maat ich nam gu didios jup duiñxim pur cham tu', nam gu' pu cham dudua ni palhiip, pur cham tu' ip ba' sia gu koi' gui' nam ja titki'ñ. Maa'n pix jix jai'ch gu' gu Dios duakam aach nach jix maat. ⁵ Jai' gu ja'tkam didios ja bia'ka' am sia tu' na pix na bha ja'p jix maax jix dhaam piam tu' na ya ja'p jix jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan, ge'gérkam ja ilhii'ñ am. ⁶ Gu' ji na gu' aach nach ji'k ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, bax maat ich na maa'n pix jix jai'ch gu Dios duakam nat jup tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch, dhi'r jich Gi'kora' aach. Pu kai'ñkam pix ya' dudua ich dhi oi'ñga'n bhaan nach dai gui' pix buiñor jup tui'ñgida'. Gio maa'n pix jup jix jai'ch guch Xoi'kam nar jich Ge'kam tuk, dhi' nat bhaankam jup tu duu biix gu Dios na ji'k tu'x chu jai'ch, pui' na jax aach nach ya' dudua.

⁷ Jai' dhit gui' nam xib ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, ja bui tu daanit am gu didios jup duiñxim jano' nam cham ti jiigi'ñdhat, ba' chakui bhai' maat am sia gu xib na jax pik ja'k jir silhkam. Ja'p jum aa' am nam dudua pui' ji chu't gu didios jup duiñxim, jix buam ilhii'ñdha'm ba' nam pai' dhuuk tii kua'da' gu bakaax nam ja titki'ñ gu ja'tkam, dai pui' ja'k jum aagit kua'da'm gu', ua'tulhdhara' ilhii'ñ am. ⁸ Jax dhui na gu' cham tu' dhi' ki'n jich a'm ti níidhidha' gu Dios gu jax chu'm koi' nach kua'da'. Nach gu' cham tu' dhi' ki'n jir jix u'uañ ka' no'ch tu kua' gu tikiix kam koi', ni kuch cham dhi' ki'n jich ua'tulhdhidha' no'ch cham tu kua'. ⁹ Ku gu' aapi'm na pim ji'k jix bhai' bax kaapak na pim ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, jum aa' na pim cham ja taagioob tu kua'da' gui' nam chakui bhai' kaapak buiñor guch Xoi'kam, sia ku pim gu' aapi'm jix maat na cham xidhuu

gu jax chu'm koi'. ¹⁰ Na gu' no't jaroi' maadit aapi'm na pim jix bhai' bax kaapak buiñor guch Xoi'kam, mu jimii'k pai' nam tuut gu didios jup duiñxim mi' ba ji chu juu gu koi' na mi' tikiix, no' gu' mi' dhir ja'p mum nii'ñ gui' na cham kabaak buiñor guch Xoi'kam, jai' dho mummip ba tu jugia'. ¹¹ Ba' sia kup aap jix maat na cham jax bua sia kup tu kua', gu jumai pui'm aa'nda' nam dudua pui' ji chu't gu didios jup duiñxim, mi' dhir ba' pu cham ka ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, sia kut gu' ti diih guch Xoi'kam jix joi'mdak bhaan ti tii gam nat pui' tii bhaankam jup muu. Aap ba' bar jum kuiñcha ka' na mai' ba gixia'. ¹² Gio gu' aach nach bax kaapak buiñor guch Xoi'kam, no'ch pu'ñi tu kua' piäm tu' no'ch jax bua ja nii'ñchudat gui' nam cham bhai' kaapak buiñor guch Xoi'kam, jix buam jum aagit jich nii'ñdha' guch Xoi'kam, nach gu' ua'tulhdhara' tir ja iabutu'nda' gu ja'tkam tugi'ñ. ¹³ Jum aa' ba' nañ cham tu' ja taagioob kua'da' gu jax chu'm koi' gui' nam chakui bhai' kaapak ka' buiñor guch Xoi'kam, no'ñ gu'x maat nam dhi' ki'n jum ua'tulhdha'.

9

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na jax ja'k tu Jimda' gu jaroi' no'r nobii'ñ guch Xoi'kam

¹ Aañ jix maat jiñ jur am bhaan na pim biix ti jiigi'ñ nañ aañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, jix bhaai' ba' nañ pu tu duñia' jax ñañ ja'k ilhii'ñdha' nar joidham, maaxik diih jiiñ buupui ki'n tii ñich gu' guch Xoi'kam. Ba' aapi'm bhaan jix maati' nañ gui' bhaankam tu juan, na pim gu' buiñor ba ti jiigi'ñ na ñich tu jam a'gi. Jir jiñ mai'chik japim ip ba' aapi'm. ² Gu'ba' no'm gu' jai' kap guch Xoi'kam jiigi'ñdham pui' ilhii'ñ nañ cham jir nobii'ñ guch Xoi'kam, cham jax bua, na pim gu' aapi'm ba xiñ maat. Dhi' bhaan jix maati' gu' na pim ji'k buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam nañ maaxik jir nobii'ñ.

³ Ba' aañ ja'pni ja titda gui' nam ji'k jix buam ilhii'ñ nañ jax ja'k tu jim: ⁴ Jix bhaai' nañ mi' dhir tu kua'da' gio nañ mi' dhir tu io'da' gu tu' na ñich pai' ba tu juu. ⁵ Siax bhaai' nañ mi' dhir maadit xi baidhai gu

ubii gui' na buiñor ba ti jiigil'ñ guch Xoi'kam na ba'r jiñ biina'tu'nda'. ¿Tii' na ba' gu Peegro gio gu jai' noonbi'ñ guch Xoi'kam, gam sia gu diilh sispidhi'ñ guch Xoi'kam? ⁶ ¿Ka' aach aa ba' dai gook dit dhi Bernabee cham jir am nam tu' ki'n jich palhbui'ñdha' gui' nam ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam? ⁷ Jix maat japim gu' na cham ji'xkat jax chu'm sandaarui'x diilh tu namki'ñ gu tu' na ki'n duaka'. Gio gu jaroi' na ti isda' gu uubas, mi' dhir ga'rat ki'n tu kua'da'. Gio gu jaroi' no' ja bia' gu kakaasnir, mi' dhir ja suussat io'da' gu bii'm, piام na ga'rat ki'n tu kua'da'. ⁸ Cha'pim jax jum aa'nda' nañ diilh pix pui' ilhdhat jup kai'ch, gu' ja'pji sia na pui' ja'k tu aagix na tu ua'ñix mi' nat pai' tu ua'nak gu Moisees. ⁹ Ja'pnim kai'ch: "Cha'p bulhdhatu'nda' gu chiñii'ñ gu tuur nap pai' dhuuk tu kaipi'nda' gu tiriik na ba' jai'p ko'iidha'.". Ba' cham tu' ja'p kai'ñkam pui' ja'k tu aagix na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na gu Dios jix io'm jix ja joi'gi'n gu tutuur, ¹⁰ gu' ja'pji aach nach jir ja'tkam. Na gu' na ji'k jax tu aagix, aachi' nach jir ja'tkam nach mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na ba'x bhai' tuch jimda'. Gio gu' gu jaroi' na ti ixia' gu tiriik, pu kai'ñkam ti ixia' na ba' mi' dhir mai'chia' ip gu tu' na bhaan bipio'da', gio gu jaroi' na tu kaipga' pui' ip. ¹¹ Ba' pu'ñi ip aach nach tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, ja'p ji buus na chich ti ii na chich tu jam a'gi. Gu' ba' na pim gu' aapi'm ba ti jiigil'ñ, dai na pim bach siispatgida' nach tu' ki'n duduatgida', na gu' dhi' ba' bar jich mai'chik ka!. ¹² Jir am ip dho no' pim ja siispatu' gu jai' na mit tii cham tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dai ji na gu' aach pik jix io'm jum aa' na pim gammijich siispatgida' na chich pik tu jam a'gi, nach ba' dhi' ki'n duduatgida'.

Cham jach pai' dhuuk dhi' bhaan tu jam a'gidhat sia kuch gu' tii maat, tu nakoo'nda'ch pix nam ba' cham maakam ilhdhai gu ja'tkam bhai' ji bhaaku'ch bui nach nai' ka tu a'gim gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. ¹³ Gio gu'x maat japim ip na gui' nam ji'k chiop tu juan, mi' dhir jum palhbui'ñka' am chiop nam ba' xia'ñdhidha'. Pui' na jax

gui' nam mi' tu juanda' nam pai' ja koodat gu sasoi' makgirxi'ñ gu Dios, mi' dhir gu bakaax nam kua'da' nam ba' siamri ki'n duduatgida'. ¹⁴ Pu'ñi ip ba' gui' nam nai' tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, Dios pix diilh mi' ja tuttu' gu' nam ba' dhi' bhaan tu juanat mi' dhir mai'chidha' gu tu' nam ki'n duduatgida'. ¹⁵ Gu' ji na gu' nañ jax ba kai'ch nach cham pai' dhuuk jax jam titda gu pui' ja'k, ni sia xib kuñ cham pu kai'ñkam mui'p ba tu jam ua'ñi'ñ nañ jix aagit na pim tu' bhai' xiñ joochxidha'. Jax dhui nañ gu' aañ dhi' ki'n jix bhai'ñ chaat nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, pu dhi' ki'n jix bhai'ñ chaatit mukia' iñ sia kut gu' cham ji'xkat jaroi' tu' ki'n jiñ xiis ya' dhi oi'ñga'n.

¹⁶ Gio cham tu'ñ dhi' bhaan ge'kam jiñ chaat nañ tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, nañ gu'x maat nat gu Dios pix jiñ a'm ti tiigik jiñ chia nañ dhi' bhaan tu juana'. Ja'p chi cham bhai' tuñ jimia' no' ñich cham pu duu. ¹⁷ Gio gu' cham pai' jax jiñ chii'ñ gu Dios nañ tu' namki' niirada' mi' pai' maa'n kap xi chu a'gai, ni kut cham pai'ñ chicka no'ñ jix aa' nañ nai' tu a'gara' ka' ba' cham. Ja'pji nat jiñ joot nañ nai' tu a'ga!. ¹⁸ Pui' ba' pix nañ jax ba kai'ch nañ dai dhi' ki'n jix bhai'ñ chaat ka' nañ tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam cham ji niirat gu tu' nam git jiñ makia' gu ja'tkam mu dir bha ja'k. Gio nañ ja'pnim kai'ñkam jup kai'ch ip nañ cham tu' bhaan jup jiñ buixdhat gu tu' nañ a'm bipio'da' git nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam.

¹⁹ Ja'p pix ji buusan ba' nañ jir tu ja juandam tuk gu ja'tkam pui' pix cham jiñ ñamkidhat, sia kuñ gu' tii cham pai' jaroi'r tujuandam tugil'ñ gu maaxik. Gio gu' gu ja'tkam pix diilh nañ ja mai'chim gui' nam ji'k ti jiñ ñdhim buiñor guch Xoi'kam nañ tu ja a'gi'ñ, cham tu' na moo cham tu'ñ a'm jup bi'lum. Tiñ jiñ dhakoo'ñdhatu' ba' nañ tu ja a'gi'ñchu', nañ gu'x aa' nam git mui' ti jiñ ñdha'. ²⁰ Ba' ja'pnim chuit jañ ja mai'chim: Nañ pai' dhuuk ja buip tui'ka' gu Israel kam ja'tkam, pui'ñ ja'k xi chu jimda' nam jax tu jim nam ba' cham jax jiñ chitdada', mi' dhir jañ ba' bhai' ji ja mai'chia' nañ bhai' ji chu ja a'gidha' nam

ti ji'ñ'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Tu' ka'm jañ xi chi nii'ñdha' na ji'k jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak, sia kuñ gu' aañ dílh cham tu' mi' pui' ka tu daa'ñchu'. ²¹ Gu' ba' no'ñ ja buip tu'ii' gui' nam cham mi' pui' tu daa'ñchu' na jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak, pui'ñ ja'k jup tu jimda' nam jax tu jimda' dílh, ja'p jañ xi dhuukat na ji'k jax tu aagix nam ba'ñ kiigalhdha', sia kuñ gu' aañ dílh pix jix maat nañ mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios, nañ gu' mi' pui' jim nat jax tu jii guch Xoi'kam na ya' xi oilhimik dhi oi'ñga'n bhaan. Mi' dhir ba' dai nañ bhai' ji chu ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ nañ ba' ba ja mai'chia' gui' nam ji'k ti ji'ñdha'. ²² Ba' no'ñ ja buip tu'ii' ip gui' nam chakui bhai' buiñor ti ji'gi'ñ guch Xoi'kam, pui'ñ ja'k jup tu jimda' nañ panaas chakui bhai'p ti ji'gi'ñ, aañ gu' nañ jax dhui dhi' bhaan ja palhbuidha' nam jax ja'k jix bhai'kaapaka' nam ti ji'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' pu'ñi sia pai' nañ jup tui'ñgida', nañ jax ja'k ja nii'ñdha' gu ja'tkam nam tu jimda' gu mi' kam, pui'ñ ja'k jup ba tu jimda' nañ ba' bhaan ja mai'chia', kat jam chi iam pu'ñi ja'k jai' dhit ti ji'ñdhai jimia' buiñor guch Xoi'kam. ²³ Biix aixim jañ gaa'ñchu' nañ jax ja'k ja kaichdha' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gu ja'tkam, jix joojidhat jañ tu ja a'gi'ñ, na gu' maaxik jir pui' na jax jum kai'ch. Jix aa' iñ gu' tii nam git biix gu ja'tkam mi' pui' tu dagia' na jax jum kai'ch, nam cham tu' biix aixim tu jimda'.

²⁴ Gio ja'pni ip na pim jax bax maat jiñ jaaduñ, nam pai' dhuuk mu ja'p pai' titbiada' gu ja'tkam nam bapo'da', cham tu' biix tu mai'chia' am ji'k nam maap boopoya', maadir pix gu jax chu'm na tu mai'chia' jaroi' nax io'm jix milhdha' ka'. Aach ba' pu'ñi titbiadam ki'n jup ji buan nach ji'k buiñor ti ji'gi'ñ guch Xoi'kam nach ya' ka dudua dhi oi'ñga'n bhaan. Jum aa' ba' nach jix bhai' mi' pui' xi ji-imda' nach ba' mai'chia' gu tu' nar jich mai'chik ka' gatuuk. ²⁵ Na gu' gui' nam bax chitbik ka', biipi'x bhai' bam duñia' am nam jax ja'k titbia' nam ba' cham buam pix jum buada' janoo' na pai' dhuuk bar

bhaan ka'. Gio nam pai' dhuuk pik ba titbiada', dai dhi' bhaan nam titii'ñchoka' nam jax ja'k jum buidha' nam ba'x bhai' pu duñiidha', nam gu' cham am bua' no'm biix aixim jum aa'ntu'. Ba' dhi' ya' pix dhi oi'ñga'n kam nam jix mai'chik ka' gu tu' nam ba'm dikoo'ñdhatgida' nam jix bhai' mi' pui' xi duiñchu'nda', gatuuk maa'n na jax dibaa' gu'. Aach matgim ja'pji gui' nach jix mai'chik na cham ji'xkat dibaa', na gu'r jix dhaam kam. ²⁶ Gui' pix nañ jix mai'chim aañ nañ ba'ñ dhakoo'ñdhatu' nañ tii gaa'ñchu' nañ jax ja'k jix bhai' ji buusnia' buiñor gu Dios, na gu' dhi' ja'p ji buusan nañ milhchu'. Jix maat iñ nañ cham tu' tu' kub pix tiiñ dhakoo'ñdhatu' nañ milhchu', gu' ja'pjix maat iñ nañ tu mai'chia' gatuuk. ²⁷ Mi'ñ pui' tii xi jim na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnichgida' nam ba' mi' pui'p tu daa'ñchu'nda' gu ja'tkam, xiñ chulhiiñaidhat iñ na jax aa'. Na gu' no'ñ aañ dílh maakam tu duiñchu', cham tu' pui' nañ jax ja aagi'ñ gu ja'tkam, aañ pix dílh cham tu' ki'n ji bi'ya' gatuuk buiñor gu Dios.

10

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na cham jir am na jaroi' buiñor tu daanda' gu jax chu'm dios jup duiñxim

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ti'ñchokat japim janoo' na mit guch bopxi kat mi' bubua ge' suudai' iraab, nam pai' Bi' Suudai' ti tiiñ biix pix gu ja'tkam, gio nat ja ii bo gu Dios tibaa'ki'n. ² Dhi' ja'pji buus na mit ki'n jum bopko gu tibaa' gio gu suudai' mi' na mit pai' bubua nam ba' mi' dhir dai gu Moisees pix ba kaichgida'. ³ Gio biix maap tu juu mit gu koi' gux dhaam kam nat Dios tu ja maa. ⁴ Gio gu suudai' gux dhaam kam biix maap ii mit ip, maa'n a'ai' cha'm dir bubua nam gjilhim bax chanook. Ba' gu a'ai' gui' nat bhaan dir bubua gu suudai', jir di' pix guch Xoi'kam na pu ja oi'ñ janoo'. ⁵ Gu' ji na mit gu' mui' cham mi' pui' jii guch bopxi kat nat jax tii ja tii'n gu Dios nam tui'ñgida', koi mit ba', pui' mi ja'p pup biit gu ja tutku' gampix jix chu gak kir.

⁶ Ba' dhi' pui' nat jax chum duu janoo', dhi'ch bhaan mui' xich ga'ngada' no'r am

pui' nat jax tu ja dooda guch bopxi kat. Ba' no't gu'x buam tu ja dooda, dho cham jach pu chu't na mit jax ja'k tu jii gui', cham jir am nach bhaan jujurika' gu tu' na cham jir kii'. ⁷ Cham jir am nach ja bui tu daanda' gu didios yup duiñxim, na mit gu' dhi' pu chu'm ki'n koi jai' dhit guch bopxi kat jano'. Ja'pnim kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu jano' kam: "Xi dharaibuk jamit ma tu juu gu ja'tkam gio na mit bhai' ji maik, mi' dhir jamit jix io'm biix aixim bhai' ji chu duu na tu' cham jir kii'." ⁸ Sia cham jir am nach ganai' pix ja biim boppoda' mui' gu u'uub, ja'p na mit jax tu duu jai' dhit guch bopxi kat jano', koi mit maa'n oo'm daman baik miil gu maa'n tanoolh cha'm. ⁹ Sia cham jir am nach tu' bhaan mamai'chikda' gu Dios ja'p na mit jax tu duu ip jai' dhit jano' guch bopxi kat, koi mit ba' na mit ja kiikii gu kooko!. ¹⁰ Sia cham jir am no'ch cham ti jiiigi'ñ nach mi' pui' Jimia' jax ña tiich chitdada' gu Dios, ja'p na mit jax yup tu jii jai' dhit guch bopxi kat jano', ja koi ba' gu nobii'ñ gu Dios gui' na pu chu'm ki'n daa na ja koo'nda' gu ja'tkam.

¹¹ Ba' pu kai'ñkam yup tu ua'na mit ip jai' dhit guch bopxi kat jano' kam nach ba' pu'ñi bhaan jix mat ka' na tu' cham jir kii' aach nach yammi bar kukga'n ka' pix ba'. Nach gu' dhi' bhaan ba' bax maat na mit tu' bhaan cham am buak dhi' ki'n koi jai' dhit guch bopxi kat nach ba' aach cham pui'p tu jimda'. ¹² Ba' aapi'm na pim ba ti jiiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, no' pim jix maat na pim mi' pui' jiim na jax jix aa', maa'n dho na pim jax mi' pui' jiimda', xi chi niidhat japim na pim cham tu' bhaan gai suulhgia'. ¹³ Gio gu' aapi'm na pim ba ti jiiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, cham ji'xkat ja'xbui' bhaan tu jam mai'chia' na pim ji'x cham nakoo'nda', aagix pix na pim ji'x jix ñakoo' jam tutku' bhaan. Jam palhbui'ñchu' gu' gu Dios na pim jaroi' soi'm ilhdhat buiñor ti jiiigi'ñ, gui' jam gu'nguxdha' jam tutku' bhaan na pim ba' nakga' gu tu' na bhaan tu jam mai'chia'. Maa'n ba' na pim jax buiñor ti jiiigi'ñdha' guch Xoi'kam na xi chu jam mai'chia'.

¹⁴ Pui' kuñ ba'p jam titda aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim cham

tu' ka ja daanda' gu ja'ppix didios yup duiñxim. ¹⁵ Jix maat iñ na pim aapi'm jix maatit jiñ kœen jaaduñ nañ ji'k jax jam titda, na pim gu' aapi'm jir jix chu matdagim. ¹⁶ Nach pai' dhuuk maap jich jumpadai xi taxchaabgidhai gu Dios tu i'ya' gu biiñ i'lhic bapaas ta'm nach bhaan ti'ñcho' guch Xoi'kam jano' nat pai' dhuuk yup tu ii ja biim gu noonbi'ñ, biix maa'n nach jax chu'm i'ya', na gu' dhi' bhaan jum ua'rgidha' gu i'ra'n guch Xoi'kam. Gio nach pai' dhuuk ta'tak jich jaixdhai tu jugia' gu paan gakdhi'ñchix kam, pui' maa'n nach jax pix biix yup jugia', na gu' dhi' bhaan yup jum ua'rgi'ñ gu tukga'n guch Xoi'kam. Biix ba' maa'n nach jax chu'm jugia' gio nach tu i'ya' nach pai' dhuuk pu'ñi soi'ch ilhdhat maap jich jumpada' nach bhaan ti'ñcho' guch Xoi'kam. ¹⁷ Ba' maa'n pix gu paan jach a'lhic jaisat kua' biix dhit sia kuch jax jir mui', nach gu' biix maap dai guch Xoi'kam buiñor ti jiiigi'ñ. Na gu' pu'ñi ba'r jum duukam kat kua'da' ich gu paan na bhaan jum ua'rgi'ñ na dhi'r bakxiga'n guch Xoi'kam nach jaroi' buiñor ti jiiigi'ñ biix dhit, dhi' ba' bhaan jix maati' nach biix dhit maa'n tuuku'p duuk biima'n.

¹⁸ Gio ja'pni ip, na pim jax jix maat nam tu buada' gu Israel kam ja'tkam, nam xi makgirxidhai gu Dios gu bakaax, diihl jam ba jugia' gatuuk. Dhi' ba' bhaan jix maati' ka' nam buiñor yup tui'dhi' gu Dios, nam gu' maap tu kua'da' gu bakaax. ¹⁹ Ba' dhi' cham tu'ñ ja'p kai'ñkam yup kai'ch nam gu didios yup duiñxim tu'x bhaai', ni kuñ cham tu' ja'p kai'ñkam yup kai'ch na gu bakaax nam ja titki'ñdha' dhi didios jum titgidam jix io'm jir jix kii' ka', cham tu' pui' na gu ja'ppix bakaax. ²⁰ Gu' ja'kbui' kat ji nañ ja'pni kai'ñkam yup kai'ch na gui' nam cham ti jiiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gu jajo'k nam tu ja titki'ñdha' nam pai' dhuuk tu ja titki'ñdha', cham tu' gu ja didios tuk, gu' ji nam gu' gui' cham mat ka'. Pui' kuñ ba' aañ cham aa'na pim kua'da' gu tu' nam ja titki'ñdha', na pim gu jajo'k pix ja biim tu kua'da'. ²¹ Cham jir am gu' na pim bhaan tu io'da' gu bapaas ga'n guch Xoi'kam gio bhaan gu ja bapaas gu jajo'k. Ni ku cham jir am na pim maap jum jumpadat kua' gu

paan na pim bhaan titii'ñcho guch Xoi'kam gio no' pim jimm'i mu ja'p nam pai'p jum jumpadat ja daan gu jajo'k gui' nam cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ²² ¿Ka' pim ji gu'x aa' aa na bhaamu'ch bui gu Dios? Jix maat ich gu' nach pur cham tu' buiñor, jich chulhiiñchuda' ba' pai' na duuk ilhii'ñdha' no'ch tu' bhaan cham am buatu'.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na cham tu' biix jir joidham gu tu' nach jax buada'

²³ No' pim jai' dhit jax kai'ch: "Xib biix aixim jix bhaai' nach pu tu duñia' nach jax ilhii'ñ nar joidham, nach gu' buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam." Jir pui' dho tii, dai pix ji na gu' cham tu' biix jir am nach pu tu buada' nach ji'k tu' ilhii'ñdha' nar joidham panaas, nam gu' cham tu' biix pui'p ilhii'ñdha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham gui' nam chakuix io'm jix kaapak nam ti jiigi'ñ. Cham tu' biix ki'n ja palhbui'ñka' ba' gu tu' nach jax buada' nam jax ja'k jix io'm ki'n kaapakaidha'. ²⁴ Jum aa' gu' nach ja palhbui'ñchu'nda' gui' nam pu'ñi kax mamoik nam buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, cham tu' nach kuupit pu tu buidha' jax ñach ilhdhidha' aach nach bax kaapak nach ti jiigi'ñ.

²⁵ Jix bhaai' dho na pim saba'dai jugia' gu bakaax mu ja'p na tum ga'ra, dai na pim cham ti tikkat ni na pim pui' jim aagit no' tikiix kaat ka' ba' cham. ²⁶ Jix maat ich gu' na Dios pix jup jir duñii'ñ gu bakaax, biix jir tu gui' ga'n gui' na ji'k tu'x chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan.

²⁷ Gio no't jaroi' jam baidhak na pim tu koi'po' kia'mi'ñ sia ku gu' cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, aapi'm cham jax ji chi'ji xi chu jugai jax chu'm koi' nam jam bhiidha', cha'pim jax jum aagit no'r am na pim jugia' ka' ba' cham. ²⁸ Ji' ji no't gu' jax dhuukat jax jam tii'n na tikkhix kat ja bui gu didios na ba' cham jir am na pim jugia', na pim ba' cham dhi' bhaan gammiji pup jix buam jum aa'nda'. ²⁹ Gui'ñ jup ja titdat jup kai'ch nam kax mamoik nam buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, cham tu' aapi'm na pim bax kaapak. Na gu' sia ku pim jai' dhit cham jax ilhii'ñ gu bakaax gui' nam didios jup duiñxim ja titki'ñ, cham mat ka' pim no' jai'p jam biim jiim am gui' nam

chakui bhai' kaapak ka' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Pui' ba' pix jix bhai' na pim pu cham kua'da' no'm ba jam aagi'ñ na tikiix kat gu tu' nam jam bhiidha' no'm ba tu jam onbagi'ñ.

Cham jir am dho tii sia aañ jiñ bui na moo cham jup bhaai' nañ jugia' gu tu' na xiñ ñii'ñ pix gu jumai nax buam ilhdha'. ³⁰ Na gu' no'ñ aañ taxchaabgidhat gu Dios kua' gu tu', ¿jax ku ba'x buam jum aagit jup jiñ ñii'ñdha' gu jumai? ³¹ Jum aa' dho ba' na pim biipi' xim ga'ngada' na pim jax ja'k jix bhai' ji bubuakidha' ja bui gui' nam chakui bhai' kaapak ka' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Biipi' pim xim ga'ngada' gu tu' na pim ba ji jugia', piam gu tu' na pim ba ji i'ya', gam biix aixim tu' na pim jax buada', na pim gu' pu'ñi ja'k ba' biix maap jix bhai' ji bubuakidha' buiñor gu Dios gui' nar Ge'kam. ³² Piam pui' na jax gui' nam jir Israel kam ja'tkam no'm jam ñii'ñ gu tu' no' pimit jax ba ji dhuu, no' pim jix maat nam buam ilhdha', cha'pim pu buada'. Sia ja bui gui' nam cham jir Israel kam, gam sia ja bui gui' nam ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nañ jax ba kai'ch. Biix sia jaroi' na pix no' pim jix maat nam jix buam ilhdha' gu tu' na pim jax bax dhuñiik ka', cha'pim pu buada'. ³³ Na gu' aañ gu tu' nañ jax buada', biipi'ñ jix bhai' xiñ ga'ngada' no' moox bhai' ji buusnia' ja bui gu jai' piam ku gu' cham, nañ gu'x aa' nam pui' buiñor jup Jimia' guch Xoi'kam, sia kuñ gu' aañ tiix maat na pur cham tu' sia tu' na pix.

11

¹ Pui' pim ja'k tu duiñchu'nda' na pim jax jiñ ñii'ñ aañ nañ tu duiñchu', nañ gu' aañ ya' dir ja'p ja'k pui' pix jup tu duiñchu' nat jax ja'k tu jii guch Xoi'kam janoo' na ya' xi oilhimik.

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' nam jax ja'k tu jimda' gu u'uub

² Ku gu' aañ jix bhai'ñ chaat ji na pim gammijiñ chi'ñchot mi' pui' jiim nañ jax jam aagi'ñ. ³ Ba' ja'p jañ jup xi jam aa'ñdham na pim git ba' mi' pui'p xi jimii: Pui' nach jax tu' ka'm ñii'ñ aach guch Xoi'kam nach jir chichio'ñ, pu'ñip jum aa' nam tu' ka'm ja ñii'ñdha' gu u'uub gu ja

bipna'. Guch Xoi'kam pui' tu' ka'm yup nii'ñ gu' gu Dios. ⁴ Pui' ku ba' gu chio'ñ no' tu' ki'n iiñat gu ma'oo'n tu daan piam no' bhaankam gu Dios ja aagi'ñ gu jai'ch Xoi'kam jiig'iñdham na jax ja'k jix aa', dhi' ja'p kai'ñkam pui'm duuka' na cham tu' ka'm nii'ñdha' guch Xoi'kam. ⁵ Gu' ba' gu ubii no' cham yup iiñat gu ma'oo'n tu daan buiñor gu Dios piam no' pui' bhaankam yup tu a'ga, dhi' ja'p kai'ñkam pui'm duuka' ip na cham tu' ka'm nii'ñdha' gu chio'ñ gui' nar binga'n ka'. Ja'p pix ji buusanda' gu' nax dhaapkam jiikix ka' gu ma'oo'n no' cham iiñ. ⁶ Ba' no' gu' gu jax chu'm ubii cham joi'ñ na iiñka' gu ma'oo'n na pai' dhuuk pu'ñi tu daanda' buiñor gu Dios, jix dhaapkam dho xim jiikai no' cham xi'ir gu pui' ja'k. Piam no' gu'x xi'ir, xim iiñat do. ⁷ Gu chio'ñ cham jir am na iiñka' gu ma'oo'n, nat gu' gu Dios pu chu'm yup duu na jax chu'm diilh na ba' tu' ka'm nii'dhat buiñor tu daanda'. Ba' gu ubii no'm iiñ, dhi' bhaan yup jix maati' ka' na tu' ka'm nii'ñ gu chio'ñ gui' nar binga'n ka'. ⁸ Nat gu' gu Dios cham tu' gu bakxiga'n gu ubii alhi'ch iikdhak yup duu gu chio'ñ, gu' ja'pji gu chio'ñ nat alhi'ch iikdhak yup duu gu ubii. ⁹ Gio cham tu' gu ubii nat biipi' jai'chdhir nat ba'p ba jai'chdhir gu chio'ñ, gu' ja'pji gu chio'ñ nat biipi' jai'chdhir nat ba'p ba jai'chdhir gu ubii na ba'bar binga'n ka'. ¹⁰ Pu'ñi pix kai'ñkam ba'm aa' na gu ubii xi iiñat gu ma'oo'n na pai' dhuuk pu'ñi tu daanda', gio na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na tu' ka'm ja nii'ñ gu noonbi'ñ gu Dios. ¹¹ Gu' ji na gu' xib nach ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, maa'n nach jax pix jich ilhii'ñdha' biix. Nach gu'x maat na cham ji'xdhat jai'chdhilhia' gu ubii no' cham jai'ch gu chio'ñ, ni gu chio'ñ ku cham ji'xdha' jai'chdhilhia' no' cham jai'ch gu ubii. ¹² Na gu' sia kut gu Dios yup duu gu biipi' kam ubii bhaan dir gui' nat pui' biipi'p duu ip gu chio'ñ, xib biix gu chichio'ñ nam ji'k jix jai'ch bhaan dir maaxir jamit gu u'ub. Maa'n ba' nam jir ji'x pix gu ubii gio gu chio'ñ, gam sia biix na ji'k tu'x chu jai'ch ya' dhi oi'ñga'n giox dhaam ja'k, na gu' Dios pix yup jir tu duñii'ñ biix.

¹³ Diilh japim ba' xim ga'ngada' no'r am

na gu ubii tu daanda' buiñor gu Dios pui' cham jim iiñat piam ku gu' cham. ¹⁴ Na gu' maaxik ya' nach jax ja'k tu jim xib, jix xi'iraam tui'ka' gu chio'ñ no't xi chi'tbilh gu kuupa'n, ¹⁵ gu' gu ubii cham, sia kur tø'teb gu kuupa'n, nat gu' maaxik pu pui' ja'k ya do'ñcho gu Dios na ba' ki'n iiñka' gu ma'oo'n. ¹⁶ Gu' ba' no' gu' jaroi' maadit cham maat na jax pik ja'k xi dhuñia' dhi' nañ jax kai'ch, no' gu' dai nat bhaan pix ba ji ñiokbo, aañ ya' dir pu titda nach daipu' pu'ñi ja'k jix maat nar joidham, cham jach jax chu'm jumaix maat. Sia jai' kap gui' nam pui'p ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, daipu' pu'ñi ja'k jix maat am nar joidham.

*Na bhaan ba tu a'ga' gu Paablo jan'o' nat
pai' dhuuk tu juu guch Xoi'kam jurnik kam
bhaan Paaskua ta'm*

¹⁷ Dai ja'p tu'm ki'n jañ cham tu'x bhai'ñ chaat jam bui, panaas na pim pai' dhuuk tii maap jum jumpa'nda', cham bhai' jam ia'dhi'ñ, cham tu' na pim dhi' ki'n kaapakaim na pim ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam. ¹⁸ Biipi'ñ ja'pni mui' ji kiisa' nañ tu jam a'gidha': Jup jiñ chitda am na sap na pim pai' dhuuk tii maap bam jumpada', cham tu' maap maa'n ñi'ook yup duuka' pim, ji'k sap maap ja'p ja'k jumpax ka' pim gio jai' ja'p ja'k ip, jix bhaak ka' pim sap pui' ji chu't. Pix am ti jiig'iñ iñ ba' aañ na pim silhkam pui'm bua. ¹⁹ Gio gu' maaxik yup jum aagit na pim pu'ñim ji'dilhkada' na pim ba' bhaan matgilhia' na pim jir jaroi' dha' gui' na pim tu' silhkam kaichu' guch Xoi'kam. ²⁰ Ja'p te kee' iñ gu' na pim dhi' ki'n cham maa'n ñi'ook kap duuk na pim jai' dhit cham pui' ka duiñchu' na jax ja'k jum aa' na pim tu kua'da' gu jurnik kam, na pim bhaan titii'ñchoda' guch Xoi'kam jan'o' nat tu juu jurnik kam bhaan Paaskua ta'm. ²¹ Jai' sap biipi' ba tu koi'chgida' pim sia kut chakuim ai na pai' dhuuk tu daaxix ka' na pim biix maap tu jugia', gam sap jai' bax maik ka' pim. Bhai' sap xi ja nii'dhat japim gu jai' nam jix bhiogit mi ja'p yup darka' nam tii ti nii'rda' nam aaya' na pai' dhuuk pik tu daaxix ka'. ²² ¿Kux cham tu oi'dha' pim aa na pim mu pu xi chu jugai no' pim pui'x bhio' gio na pim mu pu xi io'ji gu tu' na pim jix ñaa ku pim ba' mummip

bam xi'irappuidha' na pai'm aa'nda' na pim soi'm ilhdhat tu jugia' gio na pim tu i'ya'? Ja'p japim moo cham tu' ka'm t̄i nii'ñ. Ja'p jum aa' pim nañ jix bhai'ñ chaat jam bui pui' na pim jax jum bua.

*Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat jax ja'k tu juu guch Xoi'kam jurnik kam bhaan Paaskua ta'm
(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lk. 22:14-20)*

²³ Pui' ñich ja'k jam aa'ñ gu' nañ jax ja'k jix maat nat tu juu guch Xoi'kam jurnik kam bhaan Paaskua ta'm, palhiip iam bii'pi' dir nat ba' moo ba iattulh maadit gu noonbi'ñ. Ja'pni ja'k tu duu: Bii'pi' xi dhaagik gu paan ²⁴ xi chu taxchaabgidhak buiñor gu Dios nat ba' ta'tak jaisak mui' xi ja maa gu noonbi'ñ yup xi ja tiidak: "Dhi'ñir jiñ chuuku' na ba tu maakix nam mu'aa' na ba' aapi'm jix bhai' tu jam jimia'. Pui' pim tu buada' na pim ba' bhaan jiñ chi'ñchoka!."

²⁵ Ba' na mit xi jugaak gu paan, guch Xoi'kam yup xi dhaagik maa'n gu alhi'ch ja'aa na mi jim gu biiñ gui' na uubas ki'n yup duñiix yup ja titda gu noonbi'ñ: "Dhi'ñi biiñ jir jiñ i'ir na ki'n bhaan jix maati' ka' na xib dir maakam ba tu aagix ka' jam bui. Pui' pim yup tu buada' na pim ba' bhaan jiñ chi'ñchoka!." ²⁶ Pui' ku ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim pai' dhuuk tu kua'da' soi'm ilhdhat gu paan jurnik kam gio na pim tu io'da' gu biiñ alhi'ch ja'aa ta'm, ja aa'ñhat yup jum buada' pim gu ja'tkam nat jax kai'ñkam muu guch Xoi'kam. Gammiji pim pui' pu tu buada' jano' juugit na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na jax ja'k jum aa' nam tu't tu kua'da' nam pai' dhuuk bhaan ti'ñchoka' guch Xoi'kam

²⁷ Gu jaroi' ba' na pu'ñi cham mi' pui' duiñchugit tu kua'da' gu paan gio na tu io'da' gu biiñ nat jax ja'k duu diilh guch Xoi'kam jano' nat pai' dhuuk tu juu jurnik kam bhaan Paaskua ta'm, dhi'm ua'tulhdhidha' buiñor guch Xoi'kam, na gu' nañ jax ba kai'ch na dhi' pix bhaan jum ua'rgi'ñdha' gu tukga'n gio gu i'ra'n. ²⁸ Ja'pni ja'k jum aa' na pim tu't tu kua'da' gio na pim tu io'da': Bii'pi' pim xi chi'ñchoi

na pim jax kai'ñkam jugia' gu paan gio na pim jax kai'ñkam i'ya' gu biiñ, na pim pai'x bhai' xi chi'ñcho' na jax jir jum duukam ka' na pim ba' ba jugia' gio na pim i'ya'.

²⁹ Na gu' tulhiiñchuda' gu Dios gu jaroi' no' ja'p pix kua' gu paan gio gu biiñ no' ja'p pix io' cham jum matda' ir. Jum aa' na bii'pi'x mat ka' na gu paan bhaan jum ua'rgidha' gu tukga'n guch Xoi'kam gio gu biiñ na bhaan jup jum ua'rgidha' gu i'ra'n.

³⁰ Dhi' pu kai'ñkam mui'x kako'k japim jam tutku' bhaan na pim pu'ñi cham mi' pui' duiñchugit tu kua'da' gio na pim tu io'da' jurnik kam na pim ti bhaan ti'ñchoka' git guch Xoi'kam, jai' ba ko'iix am. ³¹ Na gu' no'ch jix bhai'x maat nach jax kai'ñkam jugia' gu paan gio gu biiñ nach kai'ñkam i'ya', cham tu'ch chulhiiñchu'nda' gu Dios.

³² Pu kai'ñkam jich chulhiiñchu'nda' gu' gu Dios na bhaan tiich aagi'ñdha' nach tu' bhaan cham am bua'tgida', kat jach chi ba' maatii mi' dhir cham pui' ka tui'ñgida'. Tiix aa' gu' gu Dios na git nim maa'n ku mu ja'k bhiyya' nam pai' gammiji mi' pup jim tulhiiñdha', mi' nam pai' ja'k bhiyya' gu' nam cham ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam.

³³ Ba' aañ xib ja'pni jam titda aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan: Xim niniirat japim na pim pai' dhuuk pu'ñi maap ba ji chu jugia' jurnik kam na pim bhaan ti'ñcho' guch Xoi'kam, na pim pai' bii'xi mi' xi aaya' pai' na pim jum jumpada' na pim ba' maap bhai' ji chu jugia' gu paan gio gu biiñ na pim tu i'ya'. ³⁴ Pu xi chu jugai pim jam ki'aam jai' dhit no' pim jix bhio' na pim ba' cham jix bhiogit mu jiimda' pai' na pim tu jugia', na gu'x bhai'm aa' gio soi'm ilhdhat na pim tu jugia' na ba' gu Dios cham ka jam tulhiiñchu'nka'. Ba' gu jai' na pim jiñ chicka na jax ja'k jix bhai' na pim tu duñia', jano'ñ jam aagi'ñdha' nañ pai' dhuuk diilh mu jim.

12

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na bii'x aixim tu'm tu maak gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ jix aa' na pim jix mat ka' na bii'xi aixim tu'm tu maak gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gu

tu' na pim jix aa'nda' nar jam a'mkam ka' na pim ba' dhi' bhaan tu juana' bhaankam gu Dios.

² Jano' na pim chakui ti ji^hi'ñdhat buiñor guch Xoi'kam, bii^x aixim bhaan jum ua'tulhi'ñdha' pim, ja daanda' pim gu didios jup duiñxim nam pu cham t^e k^e ni ji'x ni nam pu cham tu ñiok. ³ Gu' ba' xib na pim ba ti ji^gigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, jam a'm bap tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Dhi' ba' pui' jam jurtu'nka' na pim cham bhaamut ka aa'nda' guch Xoi'kam, pui' pix ja'k ba jam jurtu'n nar jam ge'kam tuk, na gu' bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'.

⁴ Ji'k nam mi' pai' ti ji^gigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, bii^x aixim tu'm jir ja a'mkam ka' gu tu' nam jax dhuña', gu' ji na gu' maa'n pix gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na bii^x aixim tu'm tu maak. ⁵ Gio gu tu' nam bii^x aixim bhaan ba tu juanda' bii^x ji'ma'n, jir maada'n pix guch Xoi'kam nam jaroi' bhaankam tu juanda'. ⁶ Gio gu Dios bii^x aixim tu'm bhaan jup jich aagi'ñdha' na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', tii maa'n pix jix jai'ch gu Dios gui' na pu'ñi bixchu' bhaan jum ua'rgi'ñ, na gu' maaxik bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. ⁷ Bii^x ji'ma'n jich makia' ba' gu Dios gu tu' na bhaan jix maati' ka' nach a'm tajaañix gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nach ba' dhi' ki'n maap jich gu'nguxdhidha'.

⁸ Jai' dhit gui' nam ti ji^gigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ja maak gu matda' nam ba' bii^x aixim jix chu maatit ja aagi'ñdha' gu jai', jai' ba' jup ja maak gu matda' nam ba'x io'm tuukab ja'k xim ga'ngat jup ja aagi'ñdha' gu jai'.

⁹ Jai' ba'p ja maak nam jax ja'k jix io'm ti ji^gigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gio jai'p ja maak ip nam jax ja'k ja duduadhi'ñdha' gux kako'kkam. ¹⁰ Gio jai'p ja maak na jax ja'k bixchu'x bhaai'n ka' nam pu tu buada' nam tu' cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ñdha' gu ja'tkam, gio jai' ja maak ip nam jix oo' ñiokda' nam pai' dhuuk bhaankam tu a'gada' gu Dios. Gio jai' ja maak ip nam ja aagi'ñdha' gu jai' nam jax ja'k tu jimda' no' silhkam jix Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios ja a'm jup tui'dhi', gio

jai' ip gui' na ja maak nam ja aagi'ñdha' gu jai' nam jax ja'k tu jimda' no' cham ja a'm jup tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios. Jai' ba' na ja maak nax bhaai'n ka' nam jumai ñi'ook ki'n daanda', jai' am ip ba' gui' na ja maak nam jix maatit k^ee^ke' pu'ñi gu jai' ñiiñio'k. ¹¹ Ba' daipu' maa'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na tu maak bii^x dhi', gio diilh ip gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na makia' jaroi' na ilhii'ñdha' gui' na jax chu'm bar a'mkamu'n ka' ba' na pu tu duñia'.

Na pui' ba ja tⁱida' gu Paablo nam maa'n tuuku'p duuk nam ji'k buiñor ti ji^gigi'ñ guch Xoi'kam

¹² Bii^x nach ji'k ti ji^gigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, ja'p ji buusan nach jir maa'n maa'nkam pix. Na gu' maaxik gu tuuku' nach jax bax maat, sia ku mui' tu tuttuidhix gui' na ki'n tu juan, bii^x maa'n tuuku'p tu'ii'. Pu'ñi ba'p tu'ii' ich buiñor guch Xoi'kam nach ji'k buiñor ti ji^gigi'ñ. ¹³ Na gu' jai' dhit gui' nam buiñor ti ji^gigi'ñ guch Xoi'kam jir Israel kam ja'tkam am, jai' ba' cham. Gio jai' dhit jir tujuandam am pui' cham ji ja namkidhat, jai' ba' cham ip. Gu' ji na chich gu' maa'n maa'nkam pix jup jich dhuu jano' nat pai' dhuuk jich a'm jum tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' bii^x ji'ma'n. Maa'n pix gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nat jich chajaan gu Dios, ja'p ji buus nat ki'n jich bopko.

¹⁴ Ba' pui' nañ jax ba kai'ch, guch chutku' mui' tu tuttuidhix nach ki'n tu juan, cham tu'r maada'n pix. Bii^x ji'ma'n aagix ip nam tu' jax buada'. ¹⁵ No'm gu' tu ñiokda' git dhich chooton, ba' jax kai'ch maadit: "Aañ cham tu' bhaan bipio' dhi tuuku', nañ gu' cham tu'r nobii'ñ." Ba' dhi' cham tu' na moop jir pui' ka' sia ku pui' kai'ch, na gu' dhi' pix tuuku' bhaan tu daagich jup kai'chdha' na jax chu'm bhaan tu daa'nka' gu nob na aa'nda'. ¹⁶ Piam kum gu' guch ñaanak tu ñiokda' git, ba' jax kai'ch maadit: "Aañ cham tu' bhaan bipio' dhi tuuku', nañ gu' cham tu'r bui'ñ." Sia cham tu' na moo pui'p ba tu tui'ñgida', na gu' dhi' pix tuuku' bhaan jup darka' gu buupui na jax chu'm ka'm bhaan tu daa'nka' diilh. ¹⁷ Gio gu' no' daich bui ka' git bii^x na ji'x jir jich chuuku',

cham t^ø k^øk^ø'ch git. Gio no' gu' daich ñaak ka' git ip, cham ti i'bhid'a'ch git. ¹⁸ Gu' ji na gu' gu Dios diilh jix maat na tu' tum aa', bhai' pu tuch chuttui ba' nat pai' ilh diilh. ¹⁹ Gio gu' cham tu' jai'ch ka' git guch chutku' no' git daich buupui jai'chdihilhia' piām daich ñaak. ²⁰ Gu' ji nat gu' pui' ja'k jup jich dhuu gu Dios nach jax ja'k bar tu'm ba'. Sia ba' ku biix aixim tu'm tuch chuttuidhix nach ki'n tu juanda', biix maap maa'n tuuku'p duuk ich.

²¹ Gio gu' no' moop tu ñiokda' git guñ bui, cham jir am na jax chitdada' guñ ñob na cham tu' ki'n palhbui'ñ, ni guñ mo' ku pui' titdada' guñ choooton no' moo pui'p tu ñiokda' git, biix maa'n nam jax pix jum papalhbui'ñ gu'. ²² Na gu' sia kut ji'k gampai' tuutu'm jich a'm tu tuttu gu Dios, dhi' pik jix io'm jich palhbui'ñ. ²³ Giox bhai' bua't ti'ii'ñka' ich gu tu' nach cham tu' bhaigim nii'ñdha', gam gu tu' nach jix xi'irgi'ñdha'. ²⁴ Cham tu' ja'xbui' pui'x bhai' ja bua't tu ja ti'ii'ñ ich gui' nach cham ja xi'irgi'ñ, nat gu' gu Dios diilh pu pui' ja'k duu nach pu'ñi tu' ka'm ja niidhat jix bhai' ja buada' gui' nach tii gampai' ja nii'ñdha'. ²⁵ Biix ji'ma'n jum aa'ba' nam jum papalhbui'ñdha' na ji'k jich a'm tu tuut jich chuuku' am na ba'biix guch chuuku'x bhai' tu jimda'. ²⁶ No' jax chu'm jix ka'ook gui' na ji'k ya tuch chuttuidhix jich chuuku' am, biix maa'n nam jax pix jix kako'k ka', nam gu' biix maa'n tuuku' bhaan tu daa'nka'. Gu' ba' no' ñich jix bhai' xi dhuu gu jax chu'm nax ka'ook ka', biix jam bhai'p ji duduadlia', maap jam jix bhai' bam taat ka'.

²⁷ Pu'ñi ip ba' aach nach ji'k ti jiigilñ buiñor guch Xoi'kam, biix maap maa'n maa'nkam pix jup tu'ii' ich biixa'ma'n guch Xoi'kam, ja'p ji buusan na guch Xoi'kam jir tuuku', aach ba' bhai' pix bhaan tuttuidhix na ki'n tu juan. ²⁸ Jix aa' gu' gu Dios na ja bui guch Xoi'kam jiigilñdham jix jai'ch ka' am gui' nam nai' jiimit tu a'gidha' gu ñio'ki'ñ, jai' ba' gui' nam mi' dhir bhaankam jup ja aagi'ñdha' gu jai'ch Xoi'kam jiigilñdham na jax ja'k jix aa'nda', jai' ba' gui' nam jix bhai' ja a'gi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gui' na tu ua'ñix na jax kai'ñkam jup jum kai'ch, jai' ba' nam jix bhai'm duukam jup tu buada' na ni jaroi' ku cham pai'

dhuuk pu chu'm ti nii'ñdha', jai' ba' nam tu duduadhi'ñdha' gux kako'kkam, jai' ba' nam ja palhbui'ñdha' gu jai' ja'tkam sia tu' na pix ki'n, jai' ba' gui' nam jix gi'm ki'n ja silihka'nda' gui' nam pui'p ti jiigilñdha' buiñor guch Xoi'kam, gio jai' gui' nam jai' ñiiñio'k ki'n jix maatit tu daanda'. ²⁹ Gio gu' cham tu' maa'n pix biix jir jam a'mkam gu tu', pui' na jax maadit no'r a'mkamu'n na nai' jimdat tu a'gidha' gu ñio'ki'ñ gu Dios, cham tu' biix na pim jir ji'kia'n maa'n na jax pu chu'm jir jam a'mkam ka'. Ni ku cham biix jir jam a'mkam ka' no' maadit jir a'mkamu'n na ja aagi'ñdha' gu jai' nam jax ja'k mi' pui' jiimda' nam ti jiigilñdha' buiñor guch Xoi'kam. Gio cham tu' biix jir jam a'mkam ka' no' maadit jir a'mkamu'n na pu tu duñia' na tu' jaroi' cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ñdha'. ³⁰ Sia cham tu' biix jir jam a'mkam ka' no' maadit jir a'mkamu'n na ja duduadhi'ñdha' gux kako'kkam, ni sia ku cham biix jir jam a'mkam ka' no' maadit jir a'mkamu'n na jumai ñi'ook ki'n jix maatit tu daanda', gio ni ku biix jir jam a'mkam ka' no' maadit jir a'mkamu'n nax maatit k^øp pu'ñi gu jai' ñiiñio'k. ³¹ Diilh japim xim ga'ngada' biix ji'ma'n na jax chu'm jix io'm jir jam a'mkam na pim ba' dhi' bhaan tu juana'. Kani nañ bhaan jup xi chu jam a'gidha' gui' na tu'x io'm jum aa' na pim pu duñia' na ba'x bhai' tu jam jimda'.

13

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na jax ja'k tu jimda' gu jaroi' no'x chu joi'gi'n

¹ No'ñ cham tu joi'gi'n, pu cham tu' mitigia' iñ siañ chi mui' ñiiñio'k ki'n jix maatit tu daan, siañ chi moo tii ja ñi'ook ki'n gu noonbi'ñ gu Dios jix maatit ki'n tu daan. Ja'p pix kai'chdha' iñ na jax gu baiñum piām tu' jooxia' kilhdha' no' jaroi' ki'n ti gib. ² Piam sia ku tiir jiñ a'mkam nañ bhaankam gu Dios ja aagi'ñdha' gu jai'ch Xoi'kam jiigilñdham na jax ja'k jix aa', piām kuñ biix jix chu maat na ji'k tu'x chu jai'ch ya'dhi oi'ñga'n gio na jax ja'k tu tu'ii', piām sia kux bhaai' nañ ja joiñchuda' gu o'i'dha' nañ jix bhai' ti jiigilñ buiñor guch Xoi'kam, gu'pix ji no'ñ gu' cham tu joi'gi'n, pur cham

tu' ka' iñ. ³ Piam sia ku ñich tii tu ja maa biix gu tu' nañ bia' gui' nam cham tu' bia' ni ji'x, sia ñich chi moo bhaankam tii xi muu gu jaro' nañ pui' jiñ aagit nam gatuuk pix jix bhai'ñ aa'nda' gu ja'tkam, gu' pix ji no' ñich gu' cham tu joi'mdak muu, pur cham tu' ka' iñ sia pik nar jax ka' git.

⁴ Gux chu joi'gi'n, dhi' pui'm tii'ti' no'ñ jix maat nañ jax ja'k nakga' no'x buam tuñ jim, gio nañ jix bhai' ja buada' gu jai'. Gio nañ cham tu' bhaan ti jiigam ka', gio nañ cham tu' nai' pix am ja niniñ'ñchu'nda' gu jai' gu tu' nañ xi bia'ka'. Gio nañ cham tu' ka'm ḡ'kam jiñ chaat ka', ⁵ gio nañ cham giilhim tu ñiokda', gio nañ cham diilh xiñ joi'gi'nda'. Gio nañ cham bhaamdar ka', ni kuñ cham jiñ jur am bia'ka' gu bhaamdar'. ⁶ Gio nañ cham tu' bhai'ñ chaat ka' no'ñ jix maat na cham jir am gu tu' no't mi' pai' jax tum duu, no' am ḡ'xim gu tu' na ba'x bhai'ñ chaat ka'. ⁷ Cham tu' bhaan jañ jax jir jiñ aa'ndam ka' no'ñ tu' silhkam jix chu joi'gi'n, siañ jax jiñ chulhiiñ. Jir jix chu nakoo'nda' iñ, gam nañ ti jiiggi'ñdha' tu' na jax jum kai'chdha'.

⁸ Gammiji pux jai'ch ka' dhi' nax chu joi'gi'n jum tii'ti', cham pai' dhuuk jugia', na gu' pu cham tu ju'ngi. Dai gu jaro' na bhaankam ka tu a'gada' gu Dios na ba' jax chu'm tanoolh cham pai' ka tu a'gada', daipu' na xi ja aa'ñdhimii na jax ja'k jix aa'nda' gu Dios. Ni ku cham pai' jaro'i'p ka tu daanda' gu jumai ñi'ook ki'n, ni ku cham kam aa'nda' sia ku jaro' biix aixim jix chu maat ya' dhi oi'ñga'n. ⁹ Na gu' gu jaro' na biix aixim jix chu mat ka' na ji'k tu'x chu jai'ch ya' dhi oi'ñga'n, gio gu jaro' na bhaankam gu Dios ja aagi'ñdha' gu jai'ch Xoi'kam jiiggi'ñdham na jax ja'k jix aa'nda', dhi' ja'p ji buusan nam tii'tki' bhaan oipoda'. ¹⁰ Ba' jano' na pai' dhuuk pik bar maaxik ka', cham pai' ka oipoda' am dhi gook, ja'p ji buusnia' gu' nach kooksit bhai' ji ñiññia'.

¹¹ Aañ jano' nañ jir alhii kat, pui'ñ ja'k tu jimdatt na jax ja'k tu jimda' maa'n gu alhii, nañ jax ja'k jiñ aa'nda', gio nañ jax ja'k tu a'gada', gio gu tu' nañ jax ja'k jix maatit k̄'ek̄'. Ba' xib nañ bar ḡ' maa'nkam, cham tu' pui' kia'. ¹² Pu'ñi ba'p ji bu-

usan xib aach nach ji'k ti jiiggi'ñ buiñor guch Xoi'kam, nach gu' chakui bhai' maat na jax pik jir tu'm kam gu Dios. Ja'p pix jich ñi'ñ ich panaas xib na jax no'ch jich ñiniiñ bhaan gu baiñum totbikdam nach jix koomgim jix maax ka'. Pu'ñi ja'k pix jup ji buusan sia no'ñ biix aixim tii'x chu maat ya' dhi oi'ñga'n, ku gu'm aaya' ji gu tanoolh nach pai' dhuuk jix bhai' machia' gu Dios na jax pik jir tu'm kam, ja'p na jax gui' bhammi dir bha ja'k na gammiji pux bhai' xiñ maat aañ nañ jax jir tu'm, maaxik mia'n dir ba tigia' ich gu'. ¹³ Ba' baik pix jum aa' nach bhaan tu daa'ñchu'nda' gammiji: Nach tu' silhkam ti ji'ñdhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' jiimda' na jax jix aa', gio nach tu' silhkam ti jiiggi'ñdha' na pui' tu duñia' gu Dios nat jax tii, gio ba' nach tu' silhkam jix chu joi'gi'nda'. Ba' dhi baik nañ ja aa', dhi' pik jix io'm jum aa' nach tu' silhkam jix chu joi'gi'nda'.

14

Na bhaan ba tu a'ga' gu Paablo gu jai' ñiññio'k

¹ Gammiji pim jix chu joi'gi'nda'ñ jaaduñ, gio ba' na pim gammiji bhaan titii'ñchoka' na gu Dios jam makia' gu tu' nar jam a'mkam ka' biix ji'ma'n na pim ba' dhi' bhaan tu juana'. Dhi' pik japiim jix aa'nda' na git jir jam a'mkam ka' na pim bhaankam gu Dios ja aagi'ñdha' gu jai'ch Xoi'kam jiiggi'ñdham na jax ja'k jix aa'nda'. ² Gu jaro' no' pim cham maatit k̄'ek̄' na jumai ñi'ook ki'n tu daan, dhi' bhaan jix maati' ka' na dai gu Dios buiñor tu a'ga, cham tu' gu jaro' ya' kam dhi oi'ñga'n. Diilh gu ii'mdaga'n gu' na buiñor tu daanda' gu Dios, pu cham jaro' maatit k̄'ek̄' ba'. ³ Na gu' gu jaro' no' bhaankam gu Dios tu a'ga na jax ja'k jix aa', jix maatit k̄'ek̄' pim, ba' dhi' ki'n jum gu'nguxdhat mi' pui' xi jiimda' pim, dhi' ki'n jix bhai' tu tatda' ka' ba'. ⁴ Gu' ba' no' jaro' tu daan gu jumai ñi'ook ki'n na pu cham jaro' maatit k̄'ek̄', diilh pix tum daañxi'ñdha' na ba'x bhai' kabkaidha' na ti jiiggi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gu jai' ba' pu cham ja palhbui'ñdha'. Dai no' bhaankam gu Dios

ja aagi'ñ na jax ja'k jix aa' na ba' jai'p ja palhbui'ñdha', nam gu'x maatit kę̄ekę̄' na jax kai'chdha'.

⁵ Aañ tiix aa' na pim git biiç jai' ñiiñio'k ki'n tu daanda' buiñor gu Dios, gu' ji nañ gu'x io'm jix aa' na pim bhaankam gu Dios ja aagi'ñdha' gu jai'ch Xoi'kam jiigil'ñdham na jax ja'k jix aa'nda'. Jix io'm jir am gu' dhi' pui' ja'k, cham tu' pui' na jax nañ jumai ñi'ook ki'n tu daanda' buiñor gu Dios. Jir am ip dho no' gu'x jai'ch gu jaroi' nax maatit kę̄e, dhi' ba' mi' dhir jup ja aagi'ñdha' gu jai'ch Xoi'kam jiigil'ñdham na jax kai'ñkam jup kai'ch nam ba'ki'n jum gu'nguxdhai mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios. ⁶ Pui' na jax aañ no' ñich jax chu'm tanoolh mu jimiiç jam bui tu daani buiñor gu Dios jumai ñi'ook ki'n na pim jax chu'm pu cham maatit kę̄e, pu cham jaroi'bhaan baapkia', na gu'pu cham jaroi' maatit kaaya'. Jir tu' kub ka' pix ba' nañ mui' ba Jimia' gio sia ku pimit tii bañ kai. Gu' cham no' ñich gu' tu jam a'gi na jax ja'k jix aa' gu Dios ki'n gu ñi'ook nach jax chu'm jix maatit kę̄e, biiç jix maatit jiñ kaaya' pim gu'.

⁷ Gio gu' dhi' ja'pni ip, no' maa'n nam jax pix tu kuuda' git gui' na ki'n tum sab, pui' na jax gu kichaar piäm gu labeer, cham bhai'm kai'chdha' git gu saasab. ⁸ Gio ja'pni ip, no' cham bhai' tu kuu gu kuichdhakar gui' na ki'n tum kuichu'n no'r jigialhi', cham maatit kaaya' am gu sandaarui'x sia kut tii ba tum kuich nam jix bhai' bam duñia' nam tu kokda', ja'p jum aa'nda' am na ja'p pix tum kuichu'nda'. ⁹ Pu'ñi ba'p jam kę̄ekę̄' am gu jai' nam pui'p ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam no' pim jai' ñiiñio'k ki'n tu daan, pu cham maatit jam kę̄ekę̄' am, jir tu' kub ka' pix ba' na pim ja kaichdhat tu daanda'. ¹⁰ Mui' ñiiñio'k dhop jix jai'ch ya' dhi oi'ñga'n, dai nam gu' dai gui'x maatit kę̄ekę̄' jax chu'm nam pu chu'm tu a'gada' gu ja'tkam, nam gu'x bhai' tu a'gada', gio nam jix bhai' norrada' na jax ja'k jum aa'. ¹¹ Pui' na jax aach ya' gu diihl jich ñi'ook, no' jaroi' maakam dir ja'k jimdat tii xi chuch a'gi'ñ, no' gu' cham mi' pui' norra na jax ja'k jum aa', dhi' bhaan jach pu machia' na cham tu'r

ya' kam ka'. Gio aach ya' dir mu ja'k ba pui' ip no'ch tii xi chu ja a'gi'ñ ki'n gu ja ñi'ook mu pai' maakam ja'k no'ch cham mi' pui' norra na ja'k jum aa', dhi' bhaan pu machia' am nach cham tu'r mi' kam ka'. ¹² Pui' kuñ ba'p jam titda na pim gui' pik jix aa'nda' nar jam a'mkam ka', na jax chu'm jam palhbuidha' na pim ki'n biiç jix io'm kaapakaidha' na pim ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam.

¹³ Ba' no' gu' jaroi'r a'mkamu'n na tu daanda' gu jumai ñi'ook ki'n, xi chañia' ip gu Dios na pui'p jir a'mkamu'n ka' nax maatit kę̄ekę̄' dhi jumai ñi'ook na ba'p ja aagi'ñdha' biiç nam ji'k mi' pai' maap jup tui'ka' na jax jir jum duukam. ¹⁴ Na gu' no'ñ tu daan buiñor gu Dios gu jumai ñi'ook ki'n, jir silhkam nañ dai guñ ii'mda' bhaan tu daanda' cham jiñ matda' ir. ¹⁵ ¿Jax japim ba' ja'k ilhii'ñ nach duñia' jai' dhit no' pu chu'm jir jich a'mkam? Aa dho nach biiç gook ki'n tu daanda', jich ii'mda' bhaan gioch matda' ir. Sia no'ch kantaarxi'ñ gu Dios, jich ii'mda' bhaan nach kantaarxi'ñdha' gioch matda' ir ip. ¹⁶ Na gu' no'ñ daiñ ii'mda' bhaan tu daan, ba' no' gu' xiñ kę̄e ip jumai na chakui bhai' maat gu ñio'ki'ñ gu Dios, cham maatit jiñ kaaya' nañ tii taxchaabgi'ñdha' gu Dios, pu cham mat ka' ba' nañ jax ja'k tu dañia'. ¹⁷ Cham tu' ba' tu' ki'n palhbuidha' in gu jumai na tiiñ biim tu dañia', sia ku ñich gu' aañ joidham tiiñ bhai' xi dhuu na ñich taxchaabgi gu Dios. ¹⁸ Jir jiñ a'mkam dho ip aañ nañ tu dañia' buiñor gu Dios gu jumai ñi'ook ki'n, cham tu' na cham. Jix io'm jix bhai'x maatit tu daan in, cham tu' pui' na jai' dhit aapi'm. Aañ dhi' bhaan taxchaabgi'ñ gu Dios. ¹⁹ Gu' ji na gu' nañ pai' dhuuk ja bui bap tui'ka' guch Xoi'kam jiigil'ñdham, aañ cham tu' jumai ñi'ook ki'n tu daanda', nañ gu'x maat nam cham maatit jiñ kaaya', cham tu' ki'n ja palhbuidha' gu' sia kum tiiñ kę̄e. Pui' kuñ ba' ji'k jix chamaam pix ñokia' na xim kaima ka', na gu'r tu' kub ka' sia ñich mambhiix miil ñio na ñich tu daani buiñor gu Dios no'm gu' pu cham maatit jiñ kę̄e.

²⁰ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, diihl japim jix bhai' xim ga'ngada' na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnia' dhi' nañ tu' bhaan tu

a'ga. Ja'p na ḡe'ḡer ja'tkam japim bhaan xim ga'ngada', cham tu' ja'p na tu' a'aalh nam gampai' pix ti ilhi'ñdha'. Jii' ji gu tu' nar ua'tulhdhara' na pim gampai' pix ilhdhat cham pu buada', ja'p na gu a'aalh nam gu' cham tu' ua'tulhdhara' bhaan titii'ñchoka'. ²¹ Gio gu' ja'pnip jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Jup kai'ch gu Dios: Jai' ñiiñio'k ki'n jañ tu ja a'gidha' dhi Israel kam ja'tkam, jiñ a'mkam tu ja a'gidha' am gu mik dir kam nam jai' ñiiñio'k ki'n tu a'ga, gu' ji nam gu' sia pu'ñi ja'k cham mi'pui' jimia' nañ jax jix aa!". ²² Dho jaiñ, dhi' bhaan jix maatit' na cham tu' tum a'ga gu jai' ñiiñio'k ki'n ja bui gui' nam ti jiigi'ñbuiñor guch Xoi'kam, gu' ja'pji sap dai ja bui gui' nam cham ti jiigi'ñdha'. Jii' ji no'ñ bhaankam tu a'ga gu Dios na jax ja'k jix aa' na ba' ja bui tum a'ga gui' nam ti jiigi'ñbuiñor guch Xoi'kam, na gu' dai dhi' ja bui tum a'ga gu pu chu'm, cham tu' ja bui gui' nam cham ti jiigi'ñ. ²³ Kani no' pimit ba ji tu daani buiñor gu Dios maap jim jumpadak, no' gu' maadit mi'p tu'ii' ip gu jaroi' na cham pik ti jiigi'ñbuiñor guch Xoi'kam piam ku gu' pu cham ti jiigi'ñ, dai na ja'p pix mi' jam k̄eke. Ba' no' pimit gu' aapi'm biix ji'ma'n jai' ñiiñio'k ki'n bhai' ji tu daani, pui' dhom aaga' gui' na pim bax ñanaanbi'. ²⁴ Gu' cham no't gu' jaroi' maadit bhai' ji chu a'ga ki'n gu ñi'ook nam jax chu'm jix maatit k̄eke' biix na ja aagi'ñdha' na jax ja'k jix aa' gu Dios, na gu' xim ga'ngada' ba' gui' na ja'p pix jam k̄eke'. ²⁵ Katti ba' iam dhi' bhaan ba machia' na jax jir tu'm ii'mdagaram bhaan, ba' dai na soi'm ilhdhai ba daña' gu Dios o'lhia'n ki'n kikboi, ba ti jiigi'ñdha' ba' mi' dhir na silhkam jam a'm ti nii'ñ gu Dios.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam pui' ja'k tu daanda' na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnia'

²⁶ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, palhiip pix jañ ba tu jam a'gi'ñdha' dhi' nañ jax chu'm bhaan tu jam a'gi'ñ. Na pim pai' dhuuk pu'ñi maap jum jumpadai ba ji chu daña' buiñor gu Dios, jai'm tu kantaaru' bhaan dir gu Saalmus ta'm na tu ua'ñix, jai' ba nam tu ja mamtuxdha' gu jai' nam

jax ja'k tui'ñgida', piام nam ja aagi'ñdha' jax ña ja jurtu'nka' gu Dios. Jai' ba' nam pu'ñi jai' ñiiñio'k ki'n tu daña' buiñor gu Dios, jai' ba' nam ja aagi'ñdha' gu jai' nam jax kai'ñkam jup kai'chdha' dhi' nam ba tu daña' jai' ñiiñio'k ki'n. Jax ña pim ja'k ki'n jix io'm kaapakaidha' na pim ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam na pim pui' xi chu duñiidha'. ²⁷ Ba' jai' no'm pu'ñi bax chu a'gak jai' ñiiñio'k ki'n, ji'k gook piام baik nam tu a'ga', cham tu' mui'. Gio ji'ma'n pix nam mui'ji chu a'ga', cham tu' maap maa'n jimdam. Gio nam jix jai'ch ka' gui' nam jix maatit ja k̄eke' nam ba' mi' dhir jup ja aagi'ñdha' gu jai'. ²⁸ No' cham jaroi' jai'ch, pui' dho cham jaroi' tu a'gada' ja bui guch Xoi'kam jiigi'ñdham. Jii' ji na dilhkob ja'k xi jimi sih tu a'gidha' diilh gu Dios. ²⁹ Gio gui' nam jix chu a'gak ka' na jax ja'k jix aa' gu Dios, pui' gook piام baik jam pix jup tu a'ga', cham tu' mui', gio pui' ji'ma'n pix ip, cham tu' maap maa'n jimdam. Ba' gu jai' nam mi'p tui'ka', dai nam xim ga'ngada' no' moor pui' na jax kai'ch piام ku gu' cham. ³⁰ Gu' ba' no't gu' jotmoda' maadit jax jurtuda gu Dios gui' nam mi'p tui'ka' na ka tu a'gada' gu jumai, dhi' biipi' xi chiñia' pim na xi jam aagi'ñdha' jax ña jurtu'n ka' gu Dios, gu jumai ba' ka xim nii'ra'. ³¹ Pui' ja'k japid duiñchu'nda' na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnichgida' nam pai' dhuuk pu'ñi bax chu a'gak ka' jai' na jax ja'k jix aa' gu Dios, nañ gu' aañ jix aa' na pim jix bhai' tu maachidha' gio na pim dhi' ki'n jum gu'nguxdhat jum dikoo'ñdhatgida' na pim mi' pui' xi jiimda'. ³² Gu jaroi' na bhaankam gu Dios ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham na jax ja'k jix aa', jum aa' na mi' pui' tu a'gada' na jax ja'k jum aa' nam tu a'gada' gui' na pu chu'm ki'n ja daraas gu Dios, cham tu' na biix aixim kaichdha'. ³³ Na gu' gu Dios cham aa' nam biix aixim jum aa'nda' gu ja'tkam nam cham maatit ji k̄eke'et gu tu', gu' ja'pji na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnichgida' ja bui.

Ba' pui' nach jax ja'k jup ba duiñchu' biix nach ji'k ti jiigi'ñbuiñor guch Xoi'kam, ³⁴ nam gu u'uub pix cham ñiokda' na pai' dhuuk tum a'gada' gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' pai' na pim maap jumpax ka' daich

Xoi'kam jīgi'ñdham, gu' ja'pji nam tu' ka'm ja nii'ñdha' gu ja b̄ipna' nam mi'p tui'ka', pui' na jax tu aagix gu ñio'ki'ñ gu Dios.

³⁵ No'm jix bhai'x maachik gu tu', mummi pai' kia'mi'ñ   ji d  lh tikka' gu b  ngan na jax jir jum duukam gu tu', cham tu' na mi' bhai' ba ti tikkada' na ka tum a'gada' gu ñio'ki'ñ gu Dios.

³⁶ Jix maat japim gu' nat cham tu' jam bui dh  r jai'chdh  r gu ñio'ki'ñ gu Dios, ja'kbui' kat jam bui ai gu'. Ni ku pim cham jax jum aa'nda' nat dai aapi'm jam bui ai, mui' kap ji nat pui'p ba ja ai. ³⁷ No' jaroi' pui'm aa' na dhi'r a'mkamu'n na ja aagi'ñdha' gu jai'ch Xoi'kam jīgi'ñdham na jax ja'k jix aa' gu Dios, piam ku jaroi' pui'm aa' na mi' pui' jim na jax jurtudim gux Dhuudu' kam jix Ua  n Ii'mda', dhi' bhaan matgilhia' na s  lhkam jir pui' no' ti jīgi'ñ na Dios pix pui' ja'k jix aa' dhi' na  n ji'k jax mu tu jam ua'ñi'ñ. ³⁸ Ba' no' gu' cham ti jīgi'ñ, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu'r pui' ka', ba' guch Xoi'kam cham tu'p kam buixdha' ip bui  r.

³⁹ Ba' aa  n pu jam titda aapi'm ji  n jaadu  n jich Xoi'kam bhaan, na pim dhi' pi  k bhaan tit  l'ñchoka' na git jir jam a'mkam ka', na pim ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jīgi'ñdham na jax ja'k jix aa' gu Dios. Gio cham tu'ñ ja'p kai'ñkam jup kai'ch ip na pim cham ja do'ñchoka' jai' dhit no'm jix chu daa  n jai' ñiiñio'k ki'n. Jir am ji no'm jix chu daa  n, ⁴⁰ dai pix ji na pim mi' pui' tu dui  chu'nda' na jax ja'k jix bhai' ji' chu buusnichgida' jam bui bi  x.

15

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat guch Xoi'kam duadik giop buus mi' dh  r koi'ñga'n tir

¹ Ji  n jaadu  n jich Xoi'kam bhaan, xib ja  n ba' giop xi jam ti'ñchoixdha' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdh  m ñio'ki'ñ guch Xoi'kam dhi' na ñich jax chu'm tu jam a'gi, dhi' na pim bhaan ti ji'ñdhat mi' pui' jiim sia gu xib. ² Dhi' pix jix bhai'm kai'chdh  m ñio'ki'ñ guch Xoi'kam cham mu ja'k jam bh  ichdh  a' na pim pai' gammiji' mi' pup jum tulhiñdha' no' pim gammiji' mi' pui' xi jiim na ji'k jax jum kai'ch na

pimit kai jan' na ñich tu jam a'gi. Na gu' no' pim cham mi' pui' jiim, jir ja'p pix sia ku pim tii ti jīgi'ñ.

³ Jano' na ñich jax kia'pix bhammi tu jam a'gi aapi'm ji  n jaadu  n, dhi' pix jañich jup jam aa'ñ na ñich aa  n jax chu'm jup tu maat. Ja'pniñ jam titda nat guch Xoi'kam jich a'mkam muu ki'n guch ua'tulhdhara'. Ba' ja'pni tu ua'ñix maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam ⁴ nat baik tanoolh mi' juruu  n na mit pai' tii gu tukga'n, mi' dh  r ba' gio dua'ñdhak jup buusai' gu Dios. Gio ja'p iam ja'pnip tu ua'ñix ⁵ nat mi' dh  r maa'n kap bam maax bui  r gu Peegro, mikkat bi  x ja bui bam maax gu noonbi'ñ. ⁶ Jix io'm mikkat ja bui bam maax jix chamaam sianto gui' nam bui  r ti jīgi'ñ. Mui' pui dudua am xib gui' na mit maaxik tii, sia ku mit gu' jai' dhit ba koi. ⁷ Mikkat bui  r bam maax ip gu Santiago, mikkat gio bi  x ja bui bam maax ip gu noonbi'ñ.

⁸ Mikkat dai aa  n pix ji  n bui bam maax, cham tu' jumai bui  r kam maax, ja'p ji buusan na  n bar jigi  x ga'n pix. ⁹ Pui' ku  n ba' cham tu' ka'm ji  n ilhii'ñ ja bui gui' nam bi  pi' dir pu bar noonbi'ñ guch Xoi'kam, ni ku iam xi  n ñami  k na  n pui'ñ chiit'inda' na  n pui'p jir nobii'ñ guch Xoi'kam, na  n gu'x ja bhaamkidhat gui' nam kaichgida', jir ja'tkam tugil'ñ ka' gu' tii gu Dios. ¹⁰ Gu' ji nat gu' xi  n joi'mdat ji  n chiigik di  lh gu Dios pu chu'm ki'n ji  n dhai na  n jir nobii'ñ ka' guch Xoi'kam, pui' na  n jax bar nobii'ñ ba' pui xib. Ba' cham tu'r tu' kub bui  r gu Dios nat xi  n joi'mdat pu chu'm ki'n ji  n dhai, na ñich gu' ge' bhaankam ba tu juu, cham tu' pui' na jax gu jai' nam jup jir noonbi'ñ guch Xoi'kam. Sia ku gu' cham tu' moo aa  n di  lh nax bhaai' na  n tu juan, gu' ja'pji gu Dios pix na xi  n joi'mdat ji  n palhbui'ñchu'. ¹¹ Ku gu' cham jax bua ji sia ku ñich aa  n tu jam a'gi piam sia kum gu jai' noonbi'ñ guch Xoi'kam tu jam a'gidha' git, na gu' maa'n nam jax pix pu chu'm jup tu jam a'gidha' git na pim jax chu'm bhaan ti ji'ñdhat mi' pui' ba jiim xib.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam duduadik giop baapmigia' gui' nam ba ko'iix ka'

¹² Ba' aach pu chu'm nai' tu a'gim nat guch Xoi'kam duadik giop buus mi' dh  r

koi'ñga'n tir, gu' ji na gu' jai' dhit aapi'm sap pui' kai'ch nam gu koi'ñga'n cham ji'xdha' duduadii giop ka baapmigia'. Jax japid ba' duukat pui' kai'ch? ¹³ No'r silihkam ka' git nam gu koi'ñga'n cham ji'xdha' duduadii giop ka baapmigia', dho bak pui mi' pai' kaat gu tukga'n guch Xoi'kam na mit pai' tii. ¹⁴ Gio no'r silihkam ka' git nat guch Xoi'kam cham tu' duadik giop buus mi' dhir koi'ñga'n tir, dho bak pur cham tu' ip nach nai' pu chu'm tu a'gim, ni ku pu cham tu' bhaai' sia ku pim aapi'm pui' ja'k tii ba ti jiigi'ñ. ¹⁵ Gio bhaankam iatda'ch pix git gu Dios nach pui' kai'ch nat gui' dua'ñdhak buusai' mi' dhir koi'ñga'n tir guch Xoi'kam sia kuch gu' tii maat na cham tu'r silihkam, no' gu' pui' cham ji'xdha' giop duduadii ka baapmigia' am gu koi'ñga'n. ¹⁶ No' pim aapi'm pui' ja'k ti jiigi'ñ nam gu koi'ñga'n cham ji'xdha' duduadii giop ka baapmigia' nañ jax ba kai'ch, dhi' bhaan jix maati' na pim sia pui' ja'k ti jiigi'ñ nat guch Xoi'kam cham tu' duadik giop bam. ¹⁷ Gio pu cham tu' bhaai' sia ku pim aapi'm tii ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam no't gu' pui' cham duadik giop buus guch Xoi'kam mu dir koi'ñga'n tir, maa'n na jax jam a'm yup tu'ii' ba' gu ua'tulhdhara'. ¹⁸ Gio gui' na mit ba koi tii xi chi ji'ñdhak buiñor guch Xoi'kam, pu mai' ba suulh jamit ip bak. ¹⁹ Ja'p moox buam aach nach ji'k tii ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam no'gu' dai ya'ch chutku' bhaan nach ka dudua nax bhai' tuch jimda', mi' dhir nach pui' ko'ya', pu cham maat ich no'x bhai' tuch jimia'ka'ba' cham.

²⁰ Gu' ji na gu' maaxik jir silihkam nat guch Xoi'kam duduadik giop buus mi' dhir koi'ñga'n tir. Ja'p ji buus na jax gu bhaidha' na maa'n biipi' bhaaya' na ba' gu jai'p ba bhaaya', nach gu' aach mi' pui'p bhiichu' nat pui' bhi guch Xoi'kam. ²¹ Pui' nat jax chum duu bijik nat maa'n pix bhaan dir gu maa'nkam jai'chdhir gu muuki', xib pu'ñi ip, maa'n pix yup jai'chdhir gu maa'nkam nat pui' ja'k yup tu duu nam duduadii baapmigia' gu koi'ñga'n. ²² Piam ja'pni ip, jax ña pim ja'k jix maatit kaaya': Gu Adaan pui' ja'k jich boi'ñxi nach jir tu ko'dam ka', ba' guch Xoi'kam pui' ja'k yup jich boi'ñxi nach duduadii giop baapmigia' nach ka

ko'iix ka'. ²³ Gu' ji na gu' dhi' aagix na pui' dhuuk pui' tum duñia', pui' na jax guch Xoi'kam nat biipi' duadik ba buus mi' dhir koi'ñga'n tir, aach ba' nach ji'k ti jiigi'ñ buiñor gatuuk duduadip baapmigia' na pui' dhuuk gio bhai'p jimda'. ²⁴ Jano' ba' bam aaya' nam tiimo' dhi oi'ñga'n, ba' guch Xoi'kam gampai' ja iabu' gui' nam kar ge'gerkam ka' ya' dhi oi'ñga'n, gampai' pix ji bi'ya' am, sia gui' na kax bhaai'n ka' nam biix aixim pu tu duñia' na jax chu'm cham ji'xdha'jaroi' ja'p pix pu tu duñia'. Ba' dai gu Dios, Gi'korga'n guch Xoi'kam pix bax jai'ch ka' nar ge'kam ka', na gu' guch Xoi'kam pix pui' ba tu duñia'. ²⁵ Ge'kam ki'n ya aaya' gu' guch Xoi'kam dhi oi'ñga'n bhaan, ba' biix pui' ja duñia' nam cham tu' ki'n ji bi'ya' gu ge'gerkam gui' nam cham kiigalhdha'. ²⁶ Jix io'm gatuuk am yup xi chibaañdha' gu muuki' na ya' kar ge'kam ka' dhi oi'ñga'n bhaan, pu cham tu' ki'n ji bi'ya' ip, pu cham ba' pui' ka jai'ch ka' gu muuki'. ²⁷ Gu Dios pix diihl pui' ja'k tii na biix bitaa'n bap tu tui'ka' guch Xoi'kam na ji'k tu'x chu jai'ch. Ba' na pui' kai'ch gu Dios na biix bitaa'n bap tu tui'ka' guch Xoi'kam, cham tu' na biix jum aagit yup kai'ch gu Dios na bitaa'n bap tui'ka' guch Xoi'kam. Jax dhui na gu' gui' pix ba' pui' tu duiñchu' na bitaa'n bap tu tui'ka' guch Xoi'kam biix na ji'k tu'x chu jai'ch. ²⁸ Ba' na pui' dhuuk biix bitaa'n bap tu tui'ka' guch Xoi'kam, guch Xoi'kam diihl pui'p jum duñia' na bitaa'n yup tui'ka' gu Dios, na gu'r Gi'korga'n. Na gu' gu Gi'korga'n pui' ba tu duñia' na biix bitaa'n bap tu tui'ka' na ji'k tu'x chu jai'ch, biix ba' bhaan yup tu tui'ka' gu Dios na ji'k tu'x chu jai'ch.

²⁹ Jai' dhit sap ja a'mkam yup jum bopkon japim gui' na mit ba koi cham jim bopkonak suudai' ki'n sia ku mit tii ba ti ji'ñdhak buiñor guch Xoi'kam, na pim sap ja'p jim aagit nam pu'ñi dhui jimia' buiñor guch Xoi'kam. Gu' ji no'm gu' pui' cham ji'xkat duduadii giop baapmigia' gu koi'ñga'n, jax ku pim ba' ja a'mkam yup jum bopkon? ³⁰ Gio aach nach tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, jax kuch ba'p jich dhikoo'ñdhatu'

nach nai' tu a'gim sia pui'ch chulhiiñat gammiji? ³¹ Jix maat japim dhoñ jaaduñ nam gammiji píx xiñ mu'aak ka' gu ja'tkam nabap tanoolh, ku gu' aañ jix bhai'ñ chaat ji na pim aapi'm ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ³² Gio bhammi dir Eepeso ñich jup tu daa ja bui gu ja'tkam jix bhaa'mnagim nam ja'p tu jim na gu gampix kam nam jix chu bhaa'mna'. Pur ja'p píx bak ba' sia kuñ jax jiñ bua, nam gu' pui' cham ji'xdha' giop duduadii baapmigia' gu koi'ñga'n, dai ba' pui' pix bax bhaai' nam jax kai'chdha' gu ja'tkam nach pui' xi chu buimii nach jax ilhii'ñ na kapbhai' kam kii' dhi a'oo. Na gu' no't bam kajaa, cham tu' ka bhaai'n ka' gu tu' nach jax dhuñia'.

³³ Chaam tu' ji nar pui'ñ jaaduñ, cha'pim nai' píx ja jiigi'ñdha' gu jai' jax nam kai'chdha'. Na gu' maaxik jir pui' na saak jax kai'ch maa'n nim gu jaroi', na cham jir kii' no'ch ja biim jiim gui' nam maakam ilhii'ñdha' gu tu', no'ñ gu' aañ tii pui' ja'k ilhii'ñ na jax jir mi' pui', cham tu' ba' pui' ji chu buusnia' nañ jax tii ilhii'ñdha'. ³⁴ Cha'pim kam ua'tulhi'ñdha'ñ jaaduñ. Jix bhai' pim xim ga'ngidhat mi' pui' xi jiimda' na jax jir am, pui' pim ja'k mi' pui' xi jiimda' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim jix bhai' jam jur bia'. Ja'p tu jim japim gu' jai' dhit na pim panaas pu cham maat gu Dios, pui' kuñ ba' pui' jam titda na pim ba' iam jix xi'irai mi' pui' ba Jimia'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k duduadii giop baapmigia' gu koi'ñga'n

³⁵ No' maadir jaroi' ti tikka nam jax ba' ja'k ba jim duñia' gu koi'ñga'n nam pai' dhuuk duduadii ba ji baapmigia', no' gu' jax kai'ch na jax ba'r tu'm ka', no' maaxik gio tuuku' binkam jup bamgia' ka' ba' cham, ³⁶ jix ñaanbim kai'chdha' gu jaroi' no' pui' kai'ch, maaxik jix maati' gu' sia tu' na pix. Pui' na jax gu jaroi' no't ba ii gu jax chu'm kaichuk, biipi' dibaa' gu kaichuk na ba' mi' dhir takchai bhai' ba buusnia'. ³⁷ Gio bar jaagam ka' na bhai' ba buusnia', cham tu' kar kaichuk ka'. Na gu' gu kaichuk nax jai'ch, jai'r ka'kbulhik, jai'r gai che'teb ja'p na jax gu tiriik. ³⁸ Na gu' gu Dios píx pu chu'm jup duñia' jax ña tu'm jix aa'nda' na buusnia', sia moo nar

jax chu'm kaichuk ka' git, dai na pu chu'm tu jaa'nka' na jax chu'm aagix na ba' bhaan jix maati' ka' na dhi'r di' gu jax chu'm na mim ixia!. ³⁹ Gio pui' na jax gu tu' nam jix chu jai'ch ya' dhi oi'ñga'n, na gu' cham tu' maa'n nam jax chu'm biix. Aach nach jir ja'tkam, cham tu' pu chu'm ich nam jax chu'm gu sasoi' gio gu gampix kam nam jix chu jai'ch. Sia gu boptop jir maakam tu'm am gio gu u'ji!. ⁴⁰ Ba'x dhaam ja'k pu chu'm jup jix chu jai'ch am nam jax chu'm jix chu jai'ch ya' dhi oi'ñga'n, dai nam pu chu'm ki'n a'bhartudhix na jax chu'm jix aa' gu Dios nam jix jai'ch ka' gux dhaam kam, ja'p nam jax chu'm ki'n jup a'bhartudhix gui' nam ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch. ⁴¹ Gio biix ji'ma'n jir maakam tu'm am, pui' na jax gu tanoolh na gu' cham tu' pu chu'm jup tu tonni'ñ na jax chu'm tu tonni'ñ gu masaa'n, gio gu chiichia' maakam tu'm jup mimiimda' am, sia ji gu' diilh dai chiichia' biix aixim tu'm xi mimiimda' am jai!. ⁴² Pu'ñi ba'm duñia' am gu koi'ñga'n janoo' na pai' dhuuk jum aaya' nam gio duduadiip baapmigia'. Dibaa' dho dhich chutku' nam pai' dhuuk jich yaaspa'. Gu' ji na gu' nach pai' dhuuk duduadii giop baapmigia', cham tu' ka ti di'nbarda' ich, nach gu' cham tu' kar tu ko'dam ka'. ⁴³ Gio gu' na pai' dhuuk dibaa' guch chutku', jix buam tu'm jup jum duñia', gu' ji nam gu'x a'bhar jup jim dui ba bubuakia' janoo' na pai' dhuuk jum aaya' nam giop duduadia', ba' cham ji'xkat ka ko'ya' am. ⁴⁴ Jir bakaax ka' dhich chutku' nam pai' dhuuk jich yaaspa', gu' ji nach gu' dai ii'mda' píx ba bubuakia' janoo' na pai' dhuuk jum aaya' nach gio duduadiip baapmigia'. Jix jai'ch am gu' gu tutku' ii'mda' bhaan, ja'p na jax ya' bakaax bhaan nam jix jai'ch.

⁴⁵ Jup jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nat sap bhai' ji dhua gu biipi' kam maa'nkam nat ba jai'chdhir na ba' mi' dhir ya' bar kiokam ka' dhi oi'ñga'n bhaan, ba' dhi' gu janoo' kam Adaan na aagit jup kai'ch. Ba' gu jumai Adaan nat xib ya'p ai, nar dhi' pix guch Xoi'kam, ii'mda'p jum duu nach ba' aach pu chu'm jup jich dhuñia' ip. ⁴⁶ Ba' dhi' ja'pnir jum duukam:

Bii'pi'ch ya' xi oipimii bakaax bhaan nach ba' gatuuk ii'mda' bap jich dhuñia'. ⁴⁷ Na gu' gu biipi' kam maa'nkam dibiir pix jup duñiix, gu' gu jumai nat ya'p ai gatuuk, jir jix dhaam kam. ⁴⁸ Gio biix na ji'k tu'x chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan jir tu pu chu'm na jax chu'm gu maa'nkam gui' nat biipi' jai'chdhir ya' dhi oi'ñga'n. Gio gui' na ji'k tu'p jix chu jai'ch jix dhaam ja'k, jir tu pu chu'm ip na jax chu'm gui' nax dhaam dir jim. ⁴⁹ Ba' pui' nach jax jir tu'm xib na jax gu maa'nkam gui' nat biipi' jai'chdhir, gatuuk jach pu chu'm jup jich dhuñia' ip na jax chu'm gui' nat jix dhaam dir ya' ai.

⁵⁰ Ja'pniñ kai'ñkam jup jam titdañ jaaduñ nach cham tu' pu chu'm jimia' buiñor gu Dios na pai' dhir jir ge'kam nach jax chu'm ya' oipo xib, cham tu' binkam dhich bakxi' ni dhich a'oo. ⁵¹ Kani nañ xi jam aa'ñdha' na jax ja'k tu duñia' gu Dios gatuuk, gui' pix pui'ñ jurtu'n nañ ba' aañ ya' dir jup jam aagi'ñdha', cham jaroi' jumaix maat gu dhi' pui': Na aach nach ji'k ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, cham tu' biix ko'iix ka' ich jano' na pai' dhuuk jum aaya' nam gio duduadiip baapmigia' gu koi'ñga'n, kuch ji gu' biix maa'n jimdam maakam tu'm jup jich dhuñia' ji, ⁵² ja'p na jax nach maa'n nim kupiogia'. Jano' na maa'n nim pix ba tum kuichdha'x dhaam dir, duduadii bhai' ji baapmigia' am biix gui' nam ko'iix ka', ba' dai gui' nach ji'k duduaka' nach ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, jotmoda' maakam tu'm jup jich dhuñia' ich. ⁵³ Gu Dios pix diihl jai'p ja duñia' dhich chutku' nam xib kar tu ko'dam, gio nam kar ti di'nbadam, pu chu'm jup ja duñia' nam jax chu'm cham ji'xkat ka ko'ya', nam pu gammiji pu ba duduaka'. ⁵⁴ Ba' jano' nach pai' dhuuk pui' bach dhuñia', bam aaya' gu tanoolh na pai' dhuuk tu aagit jup kai'ch maadit gu bijik dir kam maa'n kap nat pai' ja'pni tu ua'nak: "Ampix ma'iich jamit gu muuki', pu cham pai' ka matgir ba'. ⁵⁵ ¿Paa pich ba' ja'k jax jum duu xib Muuki' nap kar ge'kam kat? ¿Jum iikchulh jamit aa gui' nap ki'n ka tu koo'ndat?" ⁵⁶ Gu ua'tulhdhara' pix ki'n tu koo'n gu muuki', ba' gu ua'tulhdhara' dhi' bhaan jup tu da'ngi na ji'k jax tu aagix nam tui'ñgit mi' pui' jiimda' gu ja'tkam. ⁵⁷ Gu' ji

na gu' gu Dios jir jix bhai'kam jich bui, aañ taxchaabgi'ñ, nat gu' gui' pix pui' tu duu nach bhaankam guch Xoi'kam tu' pix bia' gu muuki'.

⁵⁸ Ba' mi' pim pui' xi jiimda' aapi'm jiñ jaaduñ na jax jix aa' guch Xoi'kam. Jix io'm japid bhaankam xi chu juanda', cham tu'r ja'ppix ka' gu' buiñor gu Dios gu tu' na pim jax buada'.

16

Na pui' ba ja tida' gu Paablo nam jumpada' gu tuumiñ

¹ Ba' ja'p jañ jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim jumpada' gu tuumiñ na pim ja makia' gu jai' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam gui' nam Jerusaleen oi'dha'. Pui' pim ja'k duñia' nañ jax ja aagi'ñ gu jai' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam ji'kchi kap jum jumpadat jup tu daan na ji'x Galaasia bhaan bipio' gu dibiir. ² Nabap tumiiñku ta'm japid ji'k bi'aidha' gu jam mai'chik na pim ba' ampik mui' ba jumpada' na pim ba' cham kia'pix bha ja'p bam tataanda' jano' nañ pai' dhuuk bhammi aaya' nañ mu jam tiimira'. ³ Aañ ba' diihl bhai' dhir tu ja ua'ñdhai ja makia' gu jaroi' na pim ja aa'nda' nam mu jimia' Jerusaleen nam ja do'ñchi'ñpu'. ⁴ Piam ku pim gu' jax kai'ch nañ aañ mu jimia', aañ dho mui'p jimia', dai nañ gu' pui' pix jup jix aa' nam ji'k jiñ oidha' bhai' dhir nach ba' maap. Diihl japid xi ja aa'nda' gu jaroi' nam jiñ oidha'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na pai' jax bhiyya' na pai' dhuuk mui' ji jimia'

⁵ Nañ pai' dhuuk mui' ji jimia' nañ mu jam tiimira', bhai' dhir ja'p jañ bhiyya' na pai' Masedoonia bhaan bipio' gu dibiir nañ ba' bhai' dhir ja'k ba aaya'. ⁶ Cham maat iñ no'ñ bhai' dhir jam bui buusaidha' gux jiip na ba miamlhim, ka'ñ ji ba' gu' jotmoda' pix bhai' xi eoji jam bui maakam ja'k jup bhiyya'. Ba' aañ pui'p jam titda na pim pui'p jiñ palhbuidha' gu tu' nañ ki'n bhai' dhir jimia' pai' na ja'k jum aa'nda'. ⁷ Tii dho cham aa' iñ nañ xib bhai' pix jup ba buusnichgida', gu' ji na gu' diihl jix maat gu Dios, iam git pui' ti'ya' nañ ji'k bhai' xi jam juruuñxidhai. ⁸ Dai ya' Eepesoñ ya'

ka xi juruuñdha', ya' buusaidha' iñ bhaan Pentekostees ta'm. ⁹ Ya'ñ ka xi chu a'ga ya' oirit gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na kapbhai' kar joidham. Jix chaat iñ jiñ jur am bhaan nam mui' ka ti jiñ'ñdha', sia kum gu' jai' dhit xiñ bhaamki'ñ.

¹⁰ No't bhai' ba ji buus jam bui gu Timoteo, jix bhai' pim duñia' na ba' cham tu' bhaan jax jum aa'nda', pui' bhaankam jup tu juan gu' guch Xoi'kam ja'p na jax aañ.

¹¹ Biix pix japim jix bhai' duñia' aapi'm na pim bhai' oi'dha' na pim ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam. Xi palhbuidha' pim ip gu tu' na ki'n bhañ chii'mira' ja biim gu jai'ch Xoi'kam jiigil'ñdham, aañ gu' ya' dir niira.

¹² Tiiñ soi' titda gu Apoolos na pui'p jir jich jaduuñ guch Xoi'kam bhaan na ji'k ja baidhai guch Xoi'kam jiigil'ñdham mui'p jam tii'mira', gu' ji na gu' sap cham jax jix bhaai', ku gu' sap mu Jimia' ji pai' na duuk jix bhaai'n ka'.

Na ba ja tabuimgidha' gu Paablo

¹³ Mi' pim pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, gammiji pim tu' silhkam buiñor ti jiñ'ñdhat. Cha'pim jum o'jolhi'ñdha', ni ku pim cham tu' bhaan jum tukgi'ñka' gu tu' na pu cham tu' mi ninii'ñ.

¹⁴ Gio na pim pai' dhuuk jix bhai' ja buada' gu jai', tu' silhkam ki'n japim jix ja joi'mdat jix bhai' ja buada'.

¹⁵ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aapi'm jix maat nat gu Esteepanas ja biim gui' nam maap jir jum oi'dhagim biipi' ti jiñ'ñ jamit na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, pu cham jai'x jai'ch ka' am jano' nam pui'p ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam na ji'x Akaaya bhaan bipio' gu dibii'r. Xib ba' dai nam bixchu' pix ki'n ja palhbui'ñ gu jai' nam pui'p ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam. ¹⁶ Pu'ñi pim jup xi chu duñia' aapi'm na jax gui' am, gam na pim jax ja niñ'ñ sia gu jai' nam pu'ñi bhaankam tu juan gu Dios. ¹⁷ Jix bhai'ñ ilh jañich na mit ya' xiñ eek gu Esteepanas gio gu Portunaatu gio gu Akaiku, na mit gu' jam a'mkam jiñ gu'ngux. ¹⁸ Biix aixim bhaan jiñ gu'ngux jamit, ja'p na pim jax ja'k jiñ gu'nguxdha' git no' pim diihl bha Jimia'. Jix io'm japim jix bhai' ja buada' gui' nam pu'ñi tu gu'nguxi'ñdha'.

¹⁹ Ya' dir mu jam ñio'ki'ñ am guch Xoi'kam jiigil'ñdham nam ji'kchi kap maap jum jumpadat tu daan ya' na ji'x Aasia dibii'r bhaan bipio'. Sia mu jam ñio'ki'ñ gu Akiila gio gu Priiska, gam gui' nam ji'k ja biim maap tu daan ja ki'aam.

²⁰ Biix jam ya' dir mu jam ñio'ki'ñ guch Xoi'kam jiigil'ñdham. Gammiji pim xim ñiñio'kdhat ip aapi'm diihl, pui' pim ja'k jum ñiñio'ki'ñdha' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim xim ja joi'gi'n.

²¹ Ba' diihl jiñ ñob ki'n jañ palhiip ya'p xi chu jam ua'ñxidha' aañ Paablo nañ bhaan jam tabuimgidha'.

²² No' jaroi' maadit cham soi'm ilhdhat daan guch Xoi'kam, aañ pu kai'ch na cham bhai' tu Jimia' dhi' dhi jaduuñ, gammimi tulhiñchuda' gu Dios. Ba' aañ ya' dir pum titda aapi' Ge'kam jich Xoi'kam nap joootom gio bhai'p xi Jimda' git.

²³ Ba' guch Xoi'kam pix gammiji jam a'm ti niidhidha' biix ji'ma'n. ²⁴ Aañ pu gammiji xi jam joi'gi'nda' bhaankam guch Xoi'kam, sia pik nar pai' dhuuk ka' git.

Ja'pni daipu'.

GU GATUUK KAM UA'NA'N GU PAABLO NAT GIOP TU JA UA'ÑXI GUI' NAM TI JHGI'Ñ BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM KORIINTO OI'DHA'

Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo

¹ Aañ Paablo nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, nat gu Dios pix pu chu'm ki'n jiñ dhai, jam ñio'ki'ñ iñ biixa'ma'n gu Timoteo nar jiñ jaduuñ jich Xoi'kam bhaan. Aapi'm jach jam ñio'ki'ñ na pim bhai' dhîr oi'dha' Koriinto na pim pui'p ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, gam sia gu jai'ch Xoi'kam jiigil'ñdham nam nai' ja'p pup tu'ii' biixa'na ji'x Akaaya bhaan bipio' gu dibiir. ² Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam xi jam joi'mdat jam a'm ti nüidhidha' am na ba'x bhai' tu jam jimda'!

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam biixa taxchaabgi'ñdha' gu Dios

³ Gammijich taxchaabgi'ñdha' gu Dios gui' nar Gi'korga'n gu Ge'kam jich Xoi'kam, na gu' gammiji xich joi'mdat jich gu'nguxi'ñ. ⁴ Jich gu'nguxi'ñdha' no'ch tu' bhaan jich chulhiiñ nach ba' ya' dir ja'p ja'k pui'p ja gu'nguxi'ñdha' gui' nam pui'p jum tulhiiñdha'. Ja'xbui'ch pup ja gu'nguxi'ñdha' na ji'x jich gu'nguxi'ñdha' aach gu Dios. ⁵ Ja'xbui'x io'm jich chulhiiñ ich gu' nat ji'x jum tulhiiñ guch Xoi'kam ya' dhi oi'ñga'n, gio ja'xbui'p jich gu'nguxi'ñ ip gu Dios nat ji'x gu'nguxdhimik guch Xoi'kam jan'o!. ⁶ Gu' ba' aach nach jich chulhiiñ, pu kai'ñkam jich chulhiiñ ich na ba'x bhai' tu jam Jimia' aapi'm, na pim gu' cham mu ja'k ka bhiiya' na pim pui' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Jam gu'nguxdhatu' gu Dios ja'p na jax jich gu'nguxdhatu' aach na pim ba' cham jum o'jolhdhat mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' sia ku pim pup jum tulhiiñ. ⁷ Jix bhai'x maat ich ba' na pim mi' pui' pu jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, nach gu'x maat na jam gu'nguxdhatu'nda'.

⁸ Aañ jam aagi'ñdha'ñ jaaduñ na chich jax jich chulhii maa'nnim ya ja'p dhi Asia dibiir bhaan, nañ gu'x aa' na pim jix mat ka!. Jix io'm tuch ma'iich, cham ka bhaai' nach jax jich dhuñia'. Ni ji'x kuch cham ka ilhii'ñ no'ch duduakam pup ka bubuakia' ya' dir, ⁹ pup jich aa' ich gu' nam jich giibiimiich kooda'. Ba' dhi' bhaan maat jachich na cham tu'r silhkam ka' jax ñach ilhii'ñdha' diihl, gu' ja'pji dai gu Dios nach ti'ñchoka' na gui'ch palhbui'ñdha' sia tu' na pix ki'n, sia koi'ñga'n ja duduadhi'ñ gu'. ¹⁰ Gui' pix Dios gu' nat jich palhbui, jix maat ich ba' na gammiji pui' puch palhbui'ñchu'nda', ¹¹ gam no' pim gu' aapi'm jai'ch a'mkam xi chu daan nax bhai' tuch jimda'. No' pimit mui' dhit tu daanich a'mkam nax bhai' tuch jimda', mui'p jai'chdhilhia' am gu ja'tkam nam taxchaabgidha' gu Dios, nam gu'x bhai'm taat ka' na biixchu' ki'n jich palhbui'ñchu'nda' nach tu a'gim gu ñio'ki'ñ.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat jax kai'ñkam cham mu jii Koriinto

¹² Aach cham tu'x buam jum duukam pup tu duñiim jiñ jaaduñ nach xich ga'nga, jix bhai'ch chaat ich ba'. Mi' pui' jiim ich gu' na jax ja'k jum aa' nach mi' pui' jiimda' nach ya' ka oipo dhi oi'ñga'n bhaan, pui' na jax aapi'm nach gu' cham tu' tu' bhaan jax jam titda ku pim gu' bhaan jix buam pup bam aa'. Gio nach gu' cham tu' pui' ja'k jujuritik na jax gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n, gu' ja'pji na jax ja'k jix aa' gu Dios na jaroi' xich joi'mdat jich ñiidhim. ¹³ Gui' na chich mu tu jam ua'ñxi, dai pui' pix ja'k jum aa' na pim duñia' na jax pix jum kai'ch na pimit jiñkai, cham tu' na biixa aixim jir jum duukam. Tiñ tu jam daañxi'ñ na pim git iam mi' pui'x maatit kaaya' na jax pix kai'ñkam pup jum kai'ch. ¹⁴ Gio gu'ch ñii'ñ japid aach nach jax ja'k mi' pui' jiim, ji'x bax maat japid ba' na jax ja'k jum aa' nach mi' pui' jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Gu' ba' no' pimit gu' mi' pui' jii na jax aach, jix bhai'm ilhdha' pim jich bui jan'o' na guch Xoi'kam gio bhai'p jimda', na pim gu' ba machia' nar silhkam ka'. Aach ba' pui'x bhai'p jich ilhdha' jam bui.

¹⁵ Ba' nañ pui' jiñ aagit biix dhi' nañ jax jam titda, pui bañ aagik jañich nañ mu jam guguuxdhara', gookim jañ sap git bhai' ji aaya'. ¹⁶ Nañ gu' sap biipi' bhai' xi jam ɸøji git nañ Masedoonia ja'k bhiiya', gioñ sap ba' bhai'p bhiiya' git nañ ja'k gixia'. Ja'p jañ sap ba' jam tiida' git na pim bhai' dhir jiñ palhbuidha' gu tu' nañ ki'n aaya' Judea ja'k. ¹⁷ Jix maat gu Dios nañ tii pui' bañ aagit, gu' ji na pim gu' chi aapi'm pui'm aa' nañ jir gook ñiokdam. Jax dhui nañ gu' aañ dai pui' ja'k tu ñiok na jøf', cham ji'xkat jax kai'ch iñ na cham. ¹⁸ Siax maat gu Dios nach cham tu'r gook ñiokdam, jax dhui nach gu' gammiji pui' pu jam titdada' na maaxik jir silhkam ka' jax nach kai'chdha'. ¹⁹ Jano' na chich bhaan tu jam a'gi guch Xoi'kam gui' nar Maraa'n gu Dios, jano' nach maap jiim gu Silbaano gio gu Timoteo, cham tu' chich gio pui'p jam tii'n mikkat na cham jir silhkam pui' na chich jax chu jam a'gi, pu pui' ja'k bii na chich jax ja'k tu jam a'gi, na gu' maaxik pui' ja'k jir silhkam. Na gu' gu Dios pix diilh na pui' ja'k tu ñiok, ti jiñ'ñdhidhat pui' kai'chdha' na pui' tu tui'ka', nat gu' guch Xoi'kam pix pui' ba tu duu na mi' pui' tu tui'ñgida' na jax jir silhkam. ²⁰ Nat gu' gu Dios dhi' pix jich Xoi'kam bhaan pui' tu duu nat tu' ja aa'ñdhak guch bopxi kat bijik, pui' kuch ba'p kai'chdha' nach pai' dhuuk tiimoidha' nach tu daanda' buiñor gu Dios: "Ee ku pui' tu tui'ka' bhaankam guch Xoi'kam." ²¹ Biix ba' maap jup tu'ii' ich buiñor guch Xoi'kam, aapi'm gio aach. Gu Dios pix diilh pui' kai'ch nach pui' ja'k tu'ii', nat gu'ch a'm ti tii nach aach jir ja'tkam tugi'ñ ka'. ²² Ba' na bhaan jix maati' ka' nach aach jir ja'tkam tugi'ñ, jich chajaañ gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mdaga'n, gam nach ba' dhi' bhaan machia' na gatuuk gø'p jum duukam tuch makia'.

²³ Ba' na ñich jax kai'ñkam chakui mu jam tii'gim na ñich jax bañ aagik, nañ tii mi' pix ka xi jam nii'ñ dho no' pimit moo mi' pui' ba ji jii nañ jax jam titda biipi' dir. Dios dhox maat nañ pui' kai'ñkam cham mu jimmi, gui'ñ baabuidha' guñ ii'mda' no'ñ jam iatgi'ñ. ²⁴ Cham jir am gu' nach moop jam chian na pim mi' pui' Jimia', gu' ja'pji

diilh na pim mi' pui' xi dhuñia' cham jax ji kai'chit, na pim gu' ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam. Aach dai nach mu jam palhbui'ñ pix na pim jax ja'k jix io'm jix bhai'm taatit buiñor ti jiig'iñdha' guch Xoi'kam.

2

¹ Pu kai'ñkam jañich cham mu jam tii'gim na pim ba' cham jix io'm jix buam jum ilhdha' na pim bañ chigia'. ² Na gu' no' pimit dai bhai'x buam jim ilh no' ñich tii bhammi dir ba ai, cham jaroi' jai'ch ka' nañ gu'nguxdha' aañ, na pim gu' daix buam jum aa'nda' aapi'm. ³ Ja'p pix jañ ba' mu tu jam ua'ñi'ñ ip gio xib ja'p na jax biipi' dir, nañ gu' cham mu jimiim nañ cham jai'x buam jup bañ aa'nda' ji jam nñidhat, cham tu'ñ gu'nguxdha' pim gu' gu pui' ja'k. Na gu' biipi' dir na ñich mu tu jam ua'ñ, jam aagi'ñ iñ nañ ji'x jix bhai'ñ chaat jam bui nañ ja'p jiñ aagit na pim aapi'm ja'xbui'x bhai'p jum ilhdha' git. ⁴ Gu' pix ji nat gu' cham tu' pui' ji chu buus na pimit pai' dhuuk tii ba jiñkai guñ u'uan, dai na pimit bhai'x buam jim ilh sap. Aañ ba' bhai'x buam jup jiñ ilh, bhai' ji susua ñich dho gu', na ñich gu' tii cham tu' pu kai'ñkam mu tu jam ua'ñ na pim bhaan jix buam jum ilhdha', gu' ja'pji na pim dhi' pix bhaan machia' git nañ joidham xi jam joi'gi'n.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo nam tu uañi'ñka' gu jaroi' nat pui' buam a'ga

⁵ Ba' gu jaroi' na pui' bhai' dhir oirit jix buam jiñ a'ga, cha'pim jax jum aa'nda' na dai aañ jiñ a'ga, gu' ja'pji sia aapi'm na jam ia'dhi'ñ sia gu palhiip. Aañ pui' kai'ch na sia gu palhiip jam ia'dhi'ñ, na gu' cham tu' ja'xbui' jam ia'dhi'ñ na ji'x aañ. ⁶ Ku gu'x bhai' ba tu tatdat ji na pimit tu' ki'n tulhiiñchuda mui' maap jim jumpadak. ⁷ Dai ba' na pim ba tu uañdha' pix nat bach a'ga, cha'pim ka juanda'. Jix bhai' pim pix ba titdada' na cham jix buam jum aa'nda'. ⁸ Pui' pim ja'k jix bhai' buada' na jax ja'k bhaan jix mat ka' na pim jix joi'gi'n, soi'ñ jam titda na pim pui' ja'k duñia'. ⁹ Biipi' dir jañich bo pu pui' ja'k mu tu jam ua'ñ na pim tulhiiñchuda' gu jaroi' no't tu' bhaan cham am bua, xib jañ ba' machia' no' pim mi' pui' Jimia' pui' na ñich jax jam tii'n piam ku gu'

cham. ¹⁰ Ba' aañ yup tu uañdha' ya' dir dhi' na pim jaroi' tu uañdha', gui' dho ji no'm aa' ip nañ biix jai'p tu uañdha' aañ piām ku gu' cham. Aañ gu' pui' pix duiñchu' na pim ba' mi' pui'p tu daa'ñchu'nda' na pim jax jiñ ñiidhat, na gu' pu'ñi ja'k jich a'm ti ñiidhidha' guch Xoi'kam. ¹¹ Gio cham tu' bhaan jich mai'chia' gu ja'ook, nach gu'x maat na dhi' bhaan tu da'ngi gam biix aixim gu tu' nar jix buam jum duukam.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nax buam jum aa jano' nat Trooas ai

¹² Jano' na ñich Trooas ai, silh jañich bhai' ai na pai' ḡe'r kiicham nañ ba' bhai' tu a'ga' git gux bhai'm kai'chdhām ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Ba' joidham tii cham tu' jax jam kai'ch nañ nai' xi ch̄e k̄e, t̄ir am kat nañ mui' ji chu ja a'gidha' git gu ja'tkam. ¹³ Gu' ji na gu' cham tu' pui' tu tatda'ñ jur am bhaan, na ñich gu' cham tu' bha tii gu Tiito nar jiñ jaduuñ jich Xoi'kam bhaan. Cham jañich ba' tu ja a'gi, ba jii ñich Masedoonia ja'k xi ja tabuimgidhak gu bha oí'ñkam.

Na pui' ba ja t̄ida' gu Paablo na tax- chaabgi'ñ gu Dios

¹⁴ Ku gu' aañ taxchaabgi'ñ ji gu Dios na gammijich palhbui'ñchu' bhaankam guch Xoi'kam nach ba' ja'kbui' kat ja mai'chim gux buam tum duu'nkam, nach gu' bhaankam nai' tu a'gim gu ñio'ki'ñ, biix kap ba' ja aajim gu ja'tkam nam pai' jax oí'dha'. Ja'p ji buusan gu' dhi ñio'ki'ñ gu Dios na jax gux xuu'ngi nap jum bua na joidham uub, biix kap ba' i'bhim am gu ja'tkam. ¹⁵ Aach ba'r di' pix nam jich i'bhi gu ja'tkam, ja'p ji buusan nach a'm juulhix gui' na joidham uub, gui' nat jax chu'm jich Xoi'kam ki'n tu kubhioñ gu Dios. Biix i'bhi am ba' gu ja'tkam sia pik nar jax ka' git, sia gui' nam mu ja'k bhiiya' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', gio gui' nam ji'k buiñor ja'k yup bhiiya' guch Xoi'kam. ¹⁶ Gui' nam mu ja'k bhiiya' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', pui' ja'k i'bhi am nar maimda' kam, ba' gui' nam ji'k buiñor jimia' guch Xoi'kam, pui' ja'k i'bhi am na dhi' ja'kbui' kat ja dudua'ñdha'. Ba' cham pik jaroi' xim gu'nguxi'ñ na pu'ñi nai' tu a'ga' ja'p na jax aach. ¹⁷ Gio gu' aach cham tu' pu

kai'ñkam tu a'gim gu ñio'ki'ñ gu Dios nach jax dhui ja tañiim gu ja'tkam gu tuumiñ, ja'p nam jax ja'k tu jim jai' dhit. Jax dhui nat gu' pu kai'ñkam nai'ch joot gu Dios nach bhaankam nai' tu a'ga' gu ñio'ki'ñ na jax jir silhkam. Gio nach gu' maa'n tuuku' bap duiñchu' biima'n guch Xoi'kam, jich a'm jum aa' ba' nach bhaankam tu a'ga'.

3

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na xib maakam ba tu aagix

¹ Ba' dhi' nach ji'k jax jam titda, cha'pim jax jum aa'nda'ñ jaaduñ nach dhi' bhaan pix jam aagi'ñ nach aach jir jix kikii' ja'tkam. Jax dhui na gu' cham tu'm aa' nach jam aagi'ñdha' nach jax jir tu'm kam, ni ku cham jum aa' nach ua'kat gu jax chu'm u'uan jam t̄iññchoda' na mi' pui'm kai'chdhā', ni aapi'm kuch cham ji'xdhat jam tañia' na pim tu ua'naich makia' nach ba'p ja niniññchudidha' jai' kap nach silhkam jir jix kikii' ja'tkam, ja'p nam jax bua jai' dhit. ² Jax dhui na gu' ja'p ji buusan na aapi'm diihl pix jir jich u'uan, pu chu'm ya'p tu ua'ñix gu' aach jich jujur am na jax chu'm jam jujur am tu ua'ñix aapi'm, biix dhit jich a'm tu jiñkui'ñ am ba' gu ja'tkam.

³ Jix bhai' xim kaima pui' na ji'k jax tu ua'ñix jam jujur am, gio aach jich jujur am pui' ip. Ja'p ji buus nat guch Xoi'kam pix bhammi dir jam a'm pu chu'm ya'p tu ua'nach jujur am nach ba' ki'n nai' ja aa'ñnidhida' gu ja'tkam nach silhkam jir jix kikii' ja'tkam. Gio gu' guch Xoi'kam cham tu' gu jax chu'm na ja'p pix tu mamxi'ñ nat ki'n ya' tu ua'nach jujur am, gu' ja'pjí gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mdaga'n ki'n gu Dios. Ni kut cham bhaan tu ua'na gu jax chu'm ja'ppix u'uan nax jai'ch, gu' ja'pjich a'm aach sia kuch jir ja'tkam, jich jujur am silh nat tu ua'na.

⁴ Jix maat gu Dios na silhkam jir pui' nañ jax jam titda, nach gu' buiñor ti jiig'iñ guch Xoi'kam. ⁵ Gio gu' cham tu' diihl pix nax bhaai' nach pu tu buim na pim jax jich ñiñ, gu' ja'pjí gu Dios pix nap tu buim. ⁶ Nat gu' gui' pix pu chu'm yup jich dhuu nax maat na jax ja'k tu'm jum aa'gui' nam pu'ñi bhaankam nai' ja aagi'ñdha' gu

ja'tkam na xib maakam tu't jum aa' nam mi' pui' jiimdat buiñor ti jiigil'ñdha', nam cham tu' mi' pai' bhaan ka tu daa'ñchu'nda' gu jax chu'm u'uan na jax ja'k tu aagix, gu' ja'pji dai na jax pix ja jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Na gu' jaroi' maadit no't cham am bua pui' na jax tu ua'ñix ka' nam jax ja'k tu't mi' pui' jiimda' gu ja'tkam, dhi' mu ja'k bhiiichdha' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Gu' ba' no'm gu' bhaan pix tu daa'ñchugit mi' pui' ba jiim na jax pix ja jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios, cham tu' mu ja'k bhiiya' am, bhai' ja'k ja bhiiichdha' gu' na pai' gammijix bhai' pu ba tu ja jimda'.

⁷ Kani na gu' janol' nat tu ua'na gu Dios bhaan gu ja'ppix joodaix ko'kmalhik na jax ja'k tu aagix ka' nam tui'ñgida' biix gu Israel kam, sia ku gu' mu ja'k ti bhibhiichu'n nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', joidham jix a'bhar ki'n ja bui ai gu Israel kam ja'tkam. Na gu' nat pai' dhuuk mu ba ja aichulh gu Moisees, joidham jix abhaar miiimtu' gu buibsa'n, ba' cham bhaai' nam jax dhui bha tigia' silh buibsaram gu Israel kam ja'tkam. Gu' ba' nax abhaar miiimtu' gu buibsa'n gu Moisees, dhi' nam bhaan jix mat ka' nar ge'p jum duukam gui' na tu' ja ua'tulhi'ñ, gu' ji nat gu' ji'k pix jur nat nai' ji tuu gu buibsa'n. ⁸ Gu' ba' no't gu' dhi' ge'kam ki'n ja bui ai gu Israel kam ja'tkam na mu ja'k bhiiichdha' gu jaroi' no't cham am bua na pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', dho bak jix io'm ji nar ge'p jum duukam dhi' nax Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'ch aagi'ñ na maakam tu't bam aa' xib nach mi' pui' jiimdat buiñor ti jiigil'ñdha' gu Dios, na gu' ja'p ji buusan na gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' bhaan tu ua'ñix. ⁹ Piam ja'pni ip, jax ña pim ja'k jix maatit kaaya': No't gu' dhi' ge'kam ki'n ja bui ai gu Israel kam ja'tkam na mu ja'k jich bhiiichdha' nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiiñdha' no' chich cham am bua tu' bhaan mi' pai', jix io'm jir ge'p jum duukam bak na bach aagi'ñ gu Dios na jax ja'k jix bhai' ba tuch jimda' ya' dir ja'p ja'k. ¹⁰ Ba' dhi' bhaan jix maati' na cham tu'r ge'p jum duukam gui' nat jax chu'm ja bui

ai janol' gu Israel kam ja'tkam, gu' matgim jix io'm ji nar ge'p jum duukam dhi' nat xib jich bui ai nañ jax ba kai'ch. ¹¹ Gam nat gatuuk nai' ji jaa nat tiix abhaar tonnichgit ja bui ai, ¿gu' dhi' gi ba' nat xib jich bui ba ai na pu gammijix abhaar miiimda'? Jix io'm dho bak jir ge'p jum duukam.

¹² Dhi' pu kai'ñkam jach ba' aach cham tu' bhaan ji chotdonit tu a'ga dhi' nat ge'p jum duukam jich bui ba ai. ¹³ Cham jach tu' pui' ja'k jich dhuuk na jax jum duuka'janol' gu Moisees na iiñka' gu buibsa'n maa'n jix xuu'ngi' jannulh ki'n, nam ba' cham nii'ñdha' gu Israel kam ja'tkam na jax ja'k jagia' na joidham jix abhaar ka miiimda'. ¹⁴ Gu' ji nam gu' pu cham maatit nii'ñdha' gu Israel kam ja'tkam na jax jir tum duukam ka' dhi' nam ji'k jax ti nii'ñdha', sia xib jam pui cham maatit nii'ñ. Na gu' ja'p ji buusan na pui ja soobhi'ñ gu jannulh gui' na jax chu'm ki'n jum iiñka' janol' gu Moisees, nam gu' cham ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, na gu' dai guch Xoi'kam jix bhaai' na ja'k ja bhiiidha' dhi jannulh na ja iiñ. ¹⁵ Cham maatit ke' am na jax kai'ñkam jup jum kai'ch sia kum tii tu jiñkai'ñ gui' nat ji'k Moisees tu ua'nak, na gu' ja'p ji buusan na gui' pix jannulh ja soobhi'ñ gu ja moom nam ba' cham maatit kaaya'. ¹⁶ Ji'ji no' mit buiñor ba ti ji'ñ guch Xoi'kam na ba' ja'k ba ja bhiiidha', jix maatit bhai' ji kaaya'm ba'. ¹⁷ Dhi' pix jir Dios gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Ba' no' jaroi' bhaan bap tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', ba palhbuidha' sia tu' na pix ki'n. ¹⁸ Pui' na jax aach na gu' cham tu' tu' kach iiñ guch buibas, pui' pix ba' maaxik ge' tanoor ich, na gu'ch a'm jum maaxi'ñ gu Dios na jax jir tu'm kam. Gammijich jix io'm pui'ch dhuñiim na jax jir tu'm kam gu Dios, na gu'ch Xoi'kam pix nap tu duiñchu', na gu'r dhi' pix gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'.

4

¹ Ba' aach cham tu' bhaan jich o'jolhdhat xi chu a'gichu' gu ñio'ki'ñ gu Dios, nat gu' gui' pix xich joi'mdak dhi' bhaan jich chuttu nach bhaankam tu juana'. ² Cham tu'ch pui' ja'k tu jim na jax gu jaroi' na am jix xi'iraam jum ilhii'ñdha' no'ch am mamti na tu' bhaan jich iatgi'ñ, nach gu'

aach maaxik silhkam tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, cham tu' nach aach ya' dir maakam duñiim na jax cham jir silhkam. Kani na pim jix bhai' xim ga'ngada' na maaxik jir silhkam pui' nach ji'k jax tu a'ga bhaankam gu Dios. ³ Jix bhai'x maatit kęe pim gu' aapi'm dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, cham tu' pui' na jax gui' nam cham ti jiigi'ñ na ja'p pix ji buusan na iiñ gu ja buibas. ⁴ Na gu' pui' ja duuk gux buam jum duukam ya' kam dhi oi'ñga'n nam ba' cham maatit kaaya' ni kum jix maatit tigia', sia ku tiix abhaar miim na bhaan jum maaxi'ñ gu Gę'kam jich Xoi'kam na jax jir tu'm kam, gio guch Xoi'kam na pui' bhaan yup jum maaxi'ñ gu Dios duakam na jax yup jir tu'm kam. ⁵ Cham tu'ch ja aa'ñdhim gu' gu ja'tkam nach jax jir tu'm kam diilh, gu' ja'pji nach pui' ja titdaim na guch Xoi'kam biix jir jich Gę'kam tuk. Gio gu' pui' pix jich iłhii'ñ ich jam bui nach jir tu jam juandam tuk, nach gu' xi jam joi'gi'ñ bhaankam guch Xoi'kam. ⁶ Nat gu' gu Dios gui' nat tu chia bijik na mi' dhir jai'chdhilhia' gux chu maax na pai'x chu tukgam, mimiich guch jujur nach ba' pu'ñi ja bi'ñxidha' gu ja'tkam, nañ ja'pni kai'ñkam yup kai'ch nach ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na ji'x jir gę'kam gu Dios, gio na dhi' pix bhaan jum maaxi'ñ guch Xoi'kam na jax jir tu'm kam gu Dios.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k nakgat buiñor ti jiigi'ñdha' guch Xoi'kam

⁷ Jano' nat pai' dhuuk jich maa gu Dios gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, ja'p ji buus nat bhi'ñ jaja' ta'm gaam gux bii bapaiñum gui' nax dha'ram namiik ya' dhi oi'ñga'n. Nach gu' aach ja'p pix ji buan na jax gu bhi'ñ jaja', pui' ku ba'x bhai'x maati' na Dios pix jir ñio'ki'ñ dhi' nach tu a'ga, gio gu'ch a'm ti niidhidhat jich palhbui'ñchu' nach biix aixim pu tu buim na jaroi' cham ji'xdha' pu tu duñia', sia kuch gu' aach jir ja'ppix jaja'x jaikgam. ⁸ Cham tu'ch ba' bhaan jich o'jolhdhat nai' xi chu a'gichu' sia pui' jich chulhiiñat biix aixim, nach gu'x maat nach cham tu' gammiji' puch chulhiiñdha'. Pui' na jax xib sia kuch jix buam jich aa' na cham bhai' tuch jim, cham tu'ch

xi' kam jix aa' nax bhai' ba tuch jimda'. ⁹ Piam jai' dhit nam xich bhaamkidhat jich gaagim nam jax pik xich dhooda' git, aach cham jax jich aa', nach gu' bia' gui' na jaroi'ch palhbui'ñchu'. Gio gu' chakuich koi mit sia kum tii xich koodak. ¹⁰ Ba' sia pai' na pix ja'k nach yup tui'ñgida', jich chulhiiñaidha' ich ja'p nat jax jum tulhii guch Xoi'kam na ya' xi oilhimik, gu' ji na gu' ja'xbui'p jich palhbuidha' gu Dios nat ji'x yup palhbui guch Xoi'kam jano'. ¹¹ Na gu' aach nach buiñor tu juan guch Xoi'kam, jich chulhiiñdha' ich sia pik nar jax ka' git, nam ba' xich ñii'ñdha' gu ja'tkam nach jax ja'k nakgat maa'n nach jax mi' pui' jiim, na gu'ch gu'nguxi'ñ gu Dios. ¹² Ba' pu'ñi pix kai'ñkam jich chulhiiñ ich aach xib, jich a'm yup tui'dhi' gu muuki', aapi'm ba' dai nax bhai' tu jam jim.

¹³ Maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam yup jum kai'ch: "Aañ jum a'mkam tu a'ga, nañ gu' tu' silhkam jum bui ti jiigi'ñ." Aach ba' pu'ñi ip xib, tu' silhkam jach buiñor ti jiigi'ñ gu Dios nach ba' bhaankam tu a'ga. ¹⁴ Jix maat ich gu' na jax chu'm tanoolh jich dhudua'ñdhaich baapmi'ñdha' nach ba' mi' dhir buiñor bap tui'ka' gammiji, ja'p nat jax dua'ñdhak giop buusal' guch Xoi'kam na ka muukix kat. Biix maap jich dhudua'ñdhaich baapmi'ñdha' sia aapi'm. ¹⁵ Gu' ba' dhi' nach jich chulhiiñ, dhi' na jax dhuix bhai' tu jam jimda' aapi'm. Na gu' no' mui'x ja joi'mdat ja a'm ti niidhim gu Dios, dhi' biix dhit taxchaabgidhat jix bhai'm taat ka' am, gę'kamtu'nda' am.

¹⁶ Cham tu'ch dho ba' bhaan jich o'jolhi'ñ, na gu' sia ku ja gi'girtaim dhich chutku', jich ii'mda' bhaan jich xixiibkamtaim ich gammiji nabap tanoolh. ¹⁷ Gio gu' ya' dhi oi'ñga'n bhaan nach jich chulhiiñ pur cham tu', jootom ya' dir ba bubuakia' ich gu'. Ba' dai nach ba tu mai'chia' gę'gęr yup tum duu'nkam na pu cham ja'kbui' namiik iam nach ji'x jich chulhiiñya' ya' dhi oi'ñga'n. ¹⁸ Ba' aañ pu jam titda aapi'm jiñ jaaduñ nach dai bhaan titii'ñchoka' gui' nach tu' cham niilñ xib, cham tu'ch bhaan yup jich buxi'ñdha' gu tu' nax maax. Na gu' gui' na tu'x maax ya' dhi oi'ñga'n, gatuuk

cham pai' ka maati' ka', gu' matgim gui' nach tu' cham nii'ñ xib, gammijí ji na pux jai'ch ka', pu cham tu ju'ngi, na gu'r jix dhaam kam.

5

¹ Dhich chutku' pui'p ji buusan na jax gu ba'bhan gui' nam yup ja bua gu ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n na cham tu' mui' juruuxi'ñ. No't jax chu'm tanoolh ma kiklhii'ñchak nai' jim kajaa, cham jach jax jich aa'nda', nach gu'x maat nach jai' ba tu ba'bhan jix dhaam buiñor gu Dios na cham ji'xkat kiklhii'ñcha', dai nach bhai' pix ji baapkia' nach pai' dhuuk mu jiimda'. Cham tu'r yup ja duiñ gu jax chu'm ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n. ² Tii aa'nda'ch git nach bhai' ba oi'ñka' bhaan dhich ba'bhan jix dhaam kam, gu' ji nach gu' ya' ka dudua bhaan dhi jai'ch ba'bhan nar ya' kam dhi oi'ñga'n. Pui' pix jach ba'ch ii'mda' ka xi buppa nach tiix aa' nach git gui' bhaan ba oi'ñka'. ³ Gio ja'pnip ji buusan dhich chutku' na jax guch tii'dhara'. No't jax chu'm tanoolh am xi kiklhii'ñchak nai' ji dhibaa dhich tii'dhara', cham tu'ch pui'x dha'npak pup oipoda', jai' tich chii'dha' gu' gu Dios ki'n gu tii'dhara'x dhaam kam. ⁴ Ba' ka xi tu nakoo' ich sia kux buam tu tatda' nach ya' kap tu'ii' bhaan dhich ba'bhan na jax chu'm tanoolh kiklhii'ñcha', na gu' kam aajim nach pai' dhuuk jai' xixiibkam ba'bhan bhaan aaya'. Gio cham aa' ich nach pui'x dha'npak pup oipoda' na pui' dhuuk kiklhii'ñchai nai' ji ii'ñxia' dhich tii'dhara' nach ya' ka ja ti' xib, gu' ja'pji nach jix aa' nach jai' ti'ya' na cham ji'xkat ka kiklhii'ñcha', jumai ii'mda' bap jich dhuñia' ich gu'. ⁵ Gu Dios pix diilh gu' nat pui' ja'k tu duu nach pu'ñi jai'p jich dhuñia', maaxik ba' pui' ji chu buusnia', nat gu' pu kai'ñkam jich tajaan gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na ba' dhi' bhaan jix maati' ka'.

⁶ Ti jiig'iñ ich na pui' ji chu buusnia' sia pik nar jax ka' git. Gio gu' xib nach ya' kap tu'ii' dhi tutku' bhaan, miik yup tu'ii' ich, cham tu' amuub na pui'p tu'ii' guch Xoi'kam. ⁷ Pu cham nii'ñ ich maaxik, silh pix jach buiñor ti jiig'iñ jich jujur am bhaan ⁸ cham tu' bhaan jax jich aagit, dai nach tii bax aa' pix na

git ja'bsunii dhich chutku' jai' bap jum duñia' nach ba' buiñor ba Jimia' guch Xoi'kam. ⁹ Pui' kuch ba' gammijí pui' tii tu duiñchu' nach jax ja'k jix bhai' ji bubuakia' buiñor guch Xoi'kam nach ya' ka oipo dhi oi'ñga'n bhaan, gammijich sia mi' pui' pu tu duiñchu'nda' na jax jix aa' sia kuch buiñor bap tu'ii'. ¹⁰ Na gu' biix buiñor gu'kia' ich nach ji'k ja'tkam ka' na pui' daaka' nar ge'kam ka', gu' ba' diilh pu ti'ya' na tu'r jich mai'chik ka' biix ji'ma'n tu' nach jax dhuñia' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, piäm ku gu' nach jich chulhiiña' pix jir jich mai'chik.

Na pui' ba ja tii'da' gu Paablo nam dai gu Dios daanda'

¹¹ Ba' kapbhai' nach aach bax maat na dai gu Dios jum aa' nach tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimda' na jax jix aa', aach ya' dir ja'p ja'k pui'p ja gu'nguxi'ñ gu ja'tkam nam pui' tu' ka'm yup tiigii mi' pui'p ba Jimia' na jax jix aa'. Jix maat gu Dios nach pu kai'ñkam pix ya ja'p oipot pu chu'm tu a'ga, aapi'm git yup xim ga'ngada'ñ jaaduñ na maaxik jir silhkam. ¹² Cham tu' pim jax jum aa'nda'ñ jaaduñ nach dhi' bhaan ge'gerkam jich chaatit pix am jam aagi'ñ nach jax jir tu'm kam, gu' ja'pji nach mi' pix jam aagi'ñ na pim ba' dhi' bhaan xim ga'ngada' nam jaroi' silhkam bhaankam tu a'ga gu Dios, nam cham jam iatgi'ñdha' gui' nam pui' xi kai'chdha' nam bhaankam tu a'ga gu Dios, sia kum gu' cham tu' silhkam bhaankam tu a'ga. ¹³ Ba' no' pim gu' jai' dhit jix ñanaanbim pix jich ke'e pui' nach jax kai'ch, cham dho jax bua, na gu' gu Dios cham tu' pui' ilhii'ñ. Piäm ku pim gu'x maatit jich ke'e, jix bhai' ji chu buusnia' dho ip jam bui. ¹⁴ Jano' dir xich joi'mdat jich a'm ti niidhim guch Xoi'kam na chich dhir maat nat gu'pix jich a'mkam muu biix, ja'p ji buus ba' na chich pu biix maa'n jimdam koi. ¹⁵ Ba' pu kai'ñkam pix biix jich a'mkam muu gio nat biix jich a'mkam giop dua, nach ba' aach mi' dhir pui' pix ja'k ba tu duiñchu'nda' na jax jix aa'nda', cham tu' nach diilh jax ilhii'ñdha'. ¹⁶ Gio gu' cham tu'ch pui'p ka ilhii'ñ nam jax ilhii'ñ gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n, biix aixim ilhdhat ke'e am gu' nam bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, sia kuch gu' aach

pui' biiix aixim jup ilhdhat nach chakui ti jii'ñdhat. ¹⁷ Pui' ku ba' gu jaroi' no't ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, bar maakam tu'm ka' ii'mdagaram bhaan, cham tu' pui' kia' na jax biiipi' dir. Ja'p ji buusnia' na jumai maa'nkam xibkam jup jam duñia'.

¹⁸ Ba' dhi' gu Dios pix diiilh nat pui' tii na pui' ja'k tum duñia'. Na gu' guch Xoi'kam nat jich a'mkam muu, pui' ja'k tu duu nach jix bhai' ba bi'ya' buiñor gu Dios. Dhi' pu chu'm ba' aach jup jich chia gu Dios nach nai' ja aagi'ñdha' gu ja'tkam. ¹⁹ Piam ja'pni ja'k, jax na pim ja'k jix maatit kaaya': Gu Dios pix diiilh pui' ja'k tu duu na guch Xoi'kam bhaankam pui' ja'k tu duñia' nam jix bhai' bi'ya' biiix gu ja'tkam buiñor diiilh gu Dios, cham jax bua sia kum jax jix u'ua'tulhdhix. Dhi' ji' pu chu'm jich chia aach gu Dios nach nai' tu a'ga'. ²⁰ Bhaankam pix nai' tu a'gim ich ba' aach guch Xoi'kam, ja'p ji buusan na gu Dios pix diiilh soi' ja titda gu ja'tkam nam ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' aach xib bhaankam guch Xoi'kam soi' jam titda aapi'm jiñ jaaduñ na pim mi' pui' xi jiimda' na pim ba'x bhai' ji bubuakia' buiñor gu Dios. ²¹ Guch Xoi'kam dho tii cham tu' tu' bhaan jum ua'tulhdhak na ya' xi oilhimik dhi oi'ñga'n, gu' ji nat gu' gu Dios jich a'mkam tu bhiñolh, ba' pui' ji buus nat giilhim ge'm ua'tulh. Jix bhai' ji bii chich ba' aach buiñor gu Dios, nat gu' guch Xoi'kam jix bhai' ba duu.

6

¹ Ba' aach nach jir tujuandam tugi'ñ gu Dios, soi'ch jam titda na pim mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' nat kapbhai' xi jam joi'mdat jam a'm ba ti tii, biiix aixim bhaan bax maat japim gu' na silhkam xi jam joi'mdat jam a'm ti nii'ñ. ² Jup jum kai'ch gu' gu ñio'ki'ñ gu Dios maa'n kap nat pai' tu ua'nak maadit gu bijik dir kam:

Aañ jum kai jano' nat pai' dhuuk jum ai gu tanoolh nañ jum kaaya',

gio jano' ñich jix bhai'm duu ip nat pai' dhuuk jup jum ai nañ jum palhbuidha'.

Ba' dhi' xib tu aagit jup kai'ch, jam keek gu Dios ja'p ja'k ba jam tuttu na pim mu ja'k

ba jiimit na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na biiix aixim tu'm bhaan nai'm tulhiiñaim na bhaankam tu a'gim guch Xoi'kam

³ Gio gu' aach cham tu' maakam tu buim na jax cham jir mi' pui', maa'n nach jax pix jam boi'ñxi'ñchu' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, nach gu'x maat na pim cham kach jii'gi'ñdha' no'ch aach diiilh cham mi' pui' duiñchu' nach jax kai'chdha'. ⁴ Biiix na ji'k jax tuch jim, dhi' bhaan jix maati' nach silhkam jir tujuandam tugi'ñ gu Dios, pui' na jax nach biiix aixim tu'm ki'n nai'ch chulhiiñaim, gu' ji nach gu' aach tu nakgatu'. Ya' biiix aixim tu'm jich a'm tum aa'nda' tii, gio biiix aixim jix chu xijai ka' panaas. ⁵ Gio nam nai'ch gibiidha', gam nam nai'ch kukpaidha'. Gio nax oodam tu tatda' ka' nam giihim kai'chdha' gu ja'tkam nam cham ti jii'gi'ñdha' nach jax tii ja titdada'. Gam nach gammiji tu juanda' nach ba' mai'chi'i gu tu' ki'n jumaip ba xia'ñdha', pai'jich ua'maidha', gam nach cham koksoda'. ⁶ Sia biiix aixim bhaan jup jix maati' nach jax jich aa'ch jujur am, pui' na jax nach mi' pui' tu a'ga na jax jir silhkam, gio nach tu nakoo'nda' sia kuch jich chulhiiñ, gio nach jix ja joi'mdat jix bhai' ja buidha' gu ja'tkam tu' silhkam ki'n, gio gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' nach a'm jup tui'dhi'.

⁷ Gio nach tu' silhkam tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na jax jir pui', gam na biiix aixim jix bhaai' nach pu tu duñia', ba' dhi' bhaan jix maati' nach a'm ti nii'ñdhat jich palhbui'ñchu' gu Dios. Dhi'ch ki'n biiix aixim jich palhbui'ñ nach mi' pui' jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam, gio dhi'ch ki'n jup tu kokda. ⁸ Pai'jich ja buip tui'ka' gu ja'tkam gui' nam jix bhai' kai'chdha'ch bui, pai'ji ba' ja bui gui' nam xich bhaamki'ñdha'. Gio pai'ji tu' pix jich ilhii'ñdha' am jai', jai' ba' nam tu' ka'm jup jich ilhii'ñdha' pai'ji. Gio pai'ji pui'ch chiida' gu ja'tkam nach ja iatgi'ñ no'ch tii tu ja a'gi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios, sia kuch gu' aach tii mi' pui' tu ja a'gi'ñ na jax jir silhkam. ⁹ Gio jai' kap gui' nam tiix bhai' xich mat ka', mi' pix ja'p gai' ti nii'ñdhat am nam chi sap panaas pu cham jich mat

ka'. Gio nam tii pup jich koodaidha' nai' ja'p, ji nach gu' xi dhuduatu'. Cham jax jich aa' ich ba', nam gu' cham jich kooda' sia kum bixchu' ki'n jich chulhiiñchu'n. ¹⁰ Gio gu' aach pu gammijix bhai'ch chaat ka', sia kuch gu' panaas pui' tu'ii' nach jix buam jich aa'. Gio mui' pui' ba ja duu chich nam jir jix chutumñigam ka' ii'mda' bhaan, sia kuch gu' aach cham tu'r jix chutumñigam ya' maaxik. Gio gu' biix yup jir tu aach ga'n nach ji'k tu' ti nii'ñ, sia kuch gu' cham tu' bia' panaas na pim jax jich nii'ñ.

¹¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim Koriinto oi'dha', biix jir silhkam dhi' nach ji'k jax jam titda, giox bhai' jam aagi'ñ ich na pim jax ja'k jix bhai'x maatit jich kaaya', gio biix jach jam aagi'ñ nach ji'k jax jix chu maat, nach gu' xi jam joi'gi'n. ¹² Pu cham pai' palhiip am cham jam kiigalhi'ñ ich iam, aapi'm ji na pim ji'x am cham jich kiigalhi'ñ. ¹³ Ba' aañ soi' jam titda na pim xiñ joi'gi'nda' ja'p nañ jax xi jam joi'gi'n aapi'm. Soi'ñ jam titda, nañ gu' ja'p jam ilhii'ñ na pim jir jiñ maamar.

Na pui' baja tiida' gu Paablo nam cham ja biim jum titmoda' gui' nam cham ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam

¹⁴ Cha'pim ja biim jum titmoda' gui' nam cham ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Jix maat japim gu' nar jumai gux kii'p jum duukam, gio gux buam jum duukam jir jumai ip. Gio pui' na jax na pai' dhuuk jix chu maax ka', na gu' cham tu' pu chu'm yup tum maaxi'ñdha' na pai' dhuuk jix chukgam ka'.

¹⁵ Jix maat japim sia na guch Xoi'kam cham kiigalhi'ñ gu ja'ook. Gio gu jaroi' na buiñor ti jiigi'ñdha' guch Xoi'kam, na gu' cham tu' pui' ja'k yup tu jimda' na jax gu jaroi' na cham ti jiigi'ñdha'. ¹⁶ Gio gu chiop gui' na silhkam Dios duakam bhaan ti nii'ñdha', na gu' cham tu'p jir pu chu'm ka' nam jax chu'm kir ja tuttuka' gu ja'tkam gu didios yup duiñxim. Ja'p ji buusan gu' nach aach jir chiop ga'n gu Dios duakam nach ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Jup kai'ch gu' diihl gu Dios mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: Aañ ja biim oirida' dhi Israel kam ja'tkam, nañ gu' ja biim kioka'. Jir jiñ ja'tkam tuk ka' am,

aañ ba'r ja Dios tuk ka'.

¹⁷ Gio ja'p iam nap tu ua'ñix ja'pnip kai'ch ip diihl gu Dios:

Cha'pim mi ja biim oipoda' gui' nam jix buam tu jim,

bubuakia' pim mi' dhir.

Cha'pim gan da'ngida' gui' na cham jir kii' aañ jiñ bui.

No' pimit pui' duu dhi' nañ jax jam titda nañ ba' ba xi jam kiigalhi'ñdha' ip gio.

¹⁸ Gammijiñ ba' pui' ba jam ilhii'ñdha' na pim aapi'm silhkam jir jiñ maamar na pim ji'k jir u'uub gio na pim ji'k jir chichio'ñ,

nañ gu' aañ ba'r jam Gi'kora' ka'.

Aañi' pui' kai'ch nañ bixchu' pu tu bua na tu' jaroi' cham ji'xdha' pu duñia', nañ gu'x io'm jir ge'kam.

7

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aapi'm nañ xi jam joi'gi'n, dhi'r di' nat xib ya' pui' ba tu duuch bui gu Dios nat jax ja tiidak bijik guch bopxi kat, pui' ji chu buus nat jax ti. Xib ba' aach pix bam aa' nach mi' pui' Jimia' na jax jix aa' nach ba' cham tu' bhaan jix u'ua'tulhdhix ka'ch ii'mda' bhaan gioch chutku' bhaan. Jix iibhidhat jach mi' pui' ba jiimda' gu Dios na jax jix aa', gammijich pix jix u'uañ bap tui'ñgida' gui' buiñor.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo nax bhai'm taat ja bui nam mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios

² Cha'pim kach bhaamki'ñdha'ñ jaaduñ, nach gu' cham tu' jax jam buixi'ñ, ni kuch jaroi' mu pai' ba gibim, ni ku chich jaroi' tu' ba iix. ³ Cha'pim jix buam jum aa'nda' pui' nañ jax jam titda, nañ gu' xi jam joi'mdat mi' pix jam aagi'ñ. Tu' silhkam xi jam joi'gi'n iñ gu' nañ jax pu ba jam titda biipi' dir, pu gammijiñ xi jam joi'gi'nda' nach ji'x ya duduaka' dhi oi'ñga'n bhaan, sia chich chi pu gan ji koi. ⁴ Joidham jix bhai' tu tatda' gu' na pim aapi'm pui'p ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, cham tu' tu' bhaan jax jiñ aa' iñ jam bui. Gio sia kuñ gu' aañ xiñ chulhiiñat biix aixim, cham tu'

bhaan jiñ o'jolhi'ñ iñ, jix bhai'ñ chaatit jañ pix mi' pui' xi jim na jax jix aa' gu Dios.

⁵ Jano' dir na chich jax bhai' dhir ja'p ai na Masedoonia bhaan bipio' gu dibiir, jan'o' dir jam nai' pup xich bhaamki'ñchu' gu ja'tkam, cham pai' dhuuk maa'n nim joidham cham jich juan am. Biix aixim jach ba' tiich palhbui'ñchu'nda'x chotdontugit. ⁶ Gu'ji na chich gu' xib bach gu'ngux nat ya' ba ji buus gu Tiito, gu Dios pix jich gu'ngux gu' na jaroi' tu gu'nguxi'ñ no' jaroi' bam o'jolhi'ñ. ⁷ Gio gu' cham tu' dai nat ya ai pix gu Tiito na chich ki'n jich gu'ngux, gu' ja'pji sia na bach aagi'ñ na joidham jix bhai'm taat jam bui, na pim gu' sap mi' pui' tu duiñchu'na jax jix aa' gu Dios. Jich aagi'ñ ip na pim sap tii xich chiiigik, gam sap na pim jiñ a'mkam jix buam jum aa'na jax tuñ jim, dhi' bhaan jañich jix io'm jix bhai'ñ ilh aañ.

⁸ Na ñich jax ja'k mu tu jam ua'ñ biipi' dir jiñ jaaduñ, cham tu'ñ bhaan jix buam kañ aa' xib, moo jan'o'ji na ñich jix buam jiñ ilh, na pimit gu' sap jix buam jum ilh aapi'm. Ji'k tanoolh japim sap jix buam jum aa'nda' pix. ⁹ Xib jañ jix bhai'ñ chaat na ñich jax ja'k mu tu jam ua'ñ, ku gu' cham tu' ji nañ dhi' bhaan jix bhai'ñ chaat na pimit jix buam jum ilh, gu' ja'pji na pimit jix buam jum ilhdhak gio mi' pui'p ba jii na jax jix aa' gu Dios. Dios pix yup jir duñii'ñ bak gu' nach pui' ja'k mu tu jam ua'ñdha', cham tu' ba'r jich kuiñcha aach. ¹⁰ Pu'ñi ja'k tu aagi'ñ gu' gu Dios no' jaroi' cham mi' pui' jim na jax jix aa', tu' jax xi dhuiñdha' na bhaan jix io'm jix buam jum ilhdhak gio mi' pui'p ba jii na jax jix aa'ndha'. Mi' pix jix bhai' buada' gu' na ba' cham mu ja'k bhiiya' na pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha'. Jix io'm jir jix buam gu' gu jaroi' no't mu ja'k pu bhii, dhi' mu ja'k ti bhibhiichu'n no'ñ bhaan jurtikat jix buam jiñ aa' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch. ¹¹ Am gii ba' dhi' nat jax ja'k jam aa'ñ gu Dios, na pimit gu'x buam jum ilhdhak gio mi' pui'p ba jii na jax jix aa'. Sia ba maat japimit gu' na maaxik cham tu'ñ a'm yup tu tu'ii' pui' na ñich jax ja'k mu tu jam ua'ñ, sia ku pimit gu' ji'x ma bhaak jiñ bui. Giop ma tooto'n japimit gu' na pim jix bhai' xim ga'nga na jax jum kai'ch, giop

ba xiñ chiiigik japim ba'. Maaxik ba maat japimit gu' nat am gii pui' na ñich jax mu tu jam ua'ñ. ¹² Na ñich pai' dhuuk mu tu jam ua'ñ, cham pai' jax jiñ aa' iñ no'p bar jiñ kuiñcha ka' gatuuk, nañ gu' pu cham maat no' pim dhi' ki'n jix buam yup jum ilhdhak. Pui' ñich pix jiñ aagik mu tu jam ua'ñ Dios buiñor na git iam dhi' bhaan matgilhia' no' pim tu' silhkam jix buam jum aagit jich chi'ñcho piäm ku gu' cham. ¹³ Jix bhai'ñ chaat iñ ba' aañ xib na pim gio mi' pui'p ba jiim na jax jix aa' gu Dios.

Ba' na chich tu' pik bhaan jix io'm jix bhai'ch ilh, gu Tiito nat jix io'm jix bhai'm taattugit ya' ba ai, biix aixim bhaan gu'ngux japimit gu' sap ip gio. ¹⁴ Gio gu' aañ pui' pu ba tii'n biipi' dir gu Tiito nañ jix bhai'ñ chaat ip aañ jam bui, maa'n ba' nañ jax jix bhai'ñ chaat jam bui sia gu xib. Tu' silhkam jañ jix bhai'ñ chaat jam bui, cham tu' nañ pui' pix kai'ch, gio dhi' nach ji'k jax jam titda, jir silhkam ip. ¹⁵ Jix io'm dhi' bhaan jix bhai'm taat gu Tiito na pimit sap cham jax ji chiiik mi' pui' jii nat jax jam tii'n, tu' ka'm tiigik japimit sap mi' pui' jii. ¹⁶ Pui' kuñ ba' cham tu' tu' bhaan jax kañ aa'aapi'm jam bui, na pim gu'r jix kiki' ja'tkam.

8

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jumpada'gu tuumiñ

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xib jañ ba'p xi jam aagi'ñdha' nat jax ja'k matgir nax ja joi'mdat ja a'm ti nii'ñ gu Dios gui' nam pui'p ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam biix nam ji'k kap maap jum jumpadat tu daan na ji'x Masedoonia dibiir bhaan bipio!. ² Jix bhai'm taat am dhi' dhich jaaduñ sia kut biix aixim tu'm bhaan tu ja ma'iich. Gam sia kum cham tu' bia', mui' tu maakda' am gu tuumiñ buiñor gu Dios, ja'p na tu'x chutumñigam panaas. ³ Diilh jiñ buupui ki'n jañ ja nii'ñ aañ nam mui' tu maak gu tuumiñ buiñor gu Dios, jix io'm mui' xi chu makia' am sia kum gu' cham tu' bia' nañ jax ba kai'ch. Diilh ip ja jujur ki'n nam tu maakda', cham tu' na jaroi' ja chianda'. ⁴ Maa'n nim jamit pu'ñi mui' maap xi jumpadak gu tuumiñ soi'ch chii'n

nach aach ja ui'dhika' gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham nam cham tu' bia' ni ji'x. ⁵ Gio gu' tu' silhkam soi'm ilhdhak tu maa mit. Biipi' mit soi'm ilhdhak tu maa buiñor gu Dios, mi' dhir ba' aach jich bui soi'p bam ilhii'ñ am nam pui'ch chitda nach ja ui'dhika' gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham nam cham tu' bia' ni ji'x. Gu Dios pix gu' na pui' ja'k tu buim. ⁶ Ba' aach xib ya' dir pui' soi'p tii'n gu Tiito na mu jimii jumpada' gu tuumiñ na pim pai' maap jum jumpadat tu daan, kat japim chi ba' iam jix ja joi'mdai gu jai' tu makia' ji'k na pim pui' pup jum duuk. Nat gu' dhi Tiito pu ba tu jumpai biipi' dir gu tuumiñ bhai' jam bui, dhi' ba' gio mui'p Jimia' xib. ⁷ Jix bhai' ti jiigi'ñ japim gu' aapi'm buiñor guch Xoi'kam, giox bhaai' na pim jax chi'ya', gio bixchu'x chu maat japim na jax ja'k tu tu'ii'. Pu'ñi chu'm pix jum aa' am guch Xoi'kam jiigi'ñdham gui' nam ja palhbui'ñdha' gu jai'. Gio gu' bax maat japim nach jax ja'k jix chu joi'gi'nda', nach gu' jam aagi'ñ. Dai dhi' pix ba' bam aa' na pim machia' na pim ja palhbui'ñdha' tuumiñ ki'n gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham.

⁸ Cham tu' nañ jam chianit jup kai'ch dhi' nañ jax jam titda no' pim gu' aapi'm cham aa', ja'pji nañ mi' pix jam mamti no' pim ja'xbui' pui'p jix chu joi'gi'ñ nam jax jix chu joi'gi'ñ jai' kap guch Xoi'kam jiigi'ñdham. ⁹ Gio gu'x maat japim gu Gø'kam jich Xoi'kam nat gampai' xim duuk ya' xi oilhimik dhi oi'ñga'n bhaan. Nat xich joi'mdak jich chii kut ba' pui'm duu nach ba' aach jix chutumñigam ki'n ji bi'ya' ii'mda' bhaan, cham tu' na jax pik jir jum duukam.

¹⁰ Aañ jix maat na pimit aapi'm maaki'n biipi' tu maa gu tuumiñ ji'k maap xi jumpadak, joidham japimit cham da'dat tu maa. ¹¹ Aañ ba' xib pui'p ilhii'ñ na pim maa'n na pim jax cham da'dat tu maakda' na pimit jax ba duu maaki'n, sia jax ña pim pui' pup jum duuka' pim xi chu makia'. ¹² Gio gu' gu Dios jix kii' kam tigia' gu tuumiñ no' pimit cham da'dat tu maa, gio dai gui' nam bia'ka' nax aa'nda' nam tu makia', cham tu' gui' nam cham bia'ka'.

¹³ Gio gu' no' pim pu'ñi tu' ki'n ja palh-

bui'ñ gu jai', cham tu' nam moo ki'n jup bam tutumñigamta', aapi'm ba' gampai' pix ji bi'ya', ¹⁴ gu' ja'pji nañ ja'pni kai'ñkam pui' ja'k bua nam gui' pui'p tu bia'ka' na pim aapi'm tu' tu bia' xib. Gio gu' jax chu'm tanoolh pui'p ba duñia' am no'm pui'p ba bia' gu tu', sia kum gu' xib cham tu' bia'. Kani no' pim aapi'm buimok gu maaxdh'i' cham ka bia' gu tu' na pim xib bia', gui' dhop ba jam onbai'ñdha' am no'm gu'p ba bia', maa'n ba' na pim jax pix jum papalhbui'ñdha'. ¹⁵ Ja'pnim kai'ch gu' maa'n kap nat pai' tu ua'nak maadir gu bijik dir kam: "Gui' na mit mui' tu jumaap, ampix ja ai biix, cham tu' pai' palhiip tu' bii. Gio gui' na mit gook alh tu jumaap, pui' ampix jup ja ai ip, cham pai' jax tii mit nat cham ja ai."

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nar jix kii' maa'nkam gu Tiito gam sia gui' nam maap tu juan

¹⁶ Aañ taxchaabgi'ñ gu Dios nat pui' ja'k jup jurtuda gu Tiito nat jax chu'm jiñ jurtuda aañ, xi jam joi'mdat jam ti'ñcho ip gu' sia ja'p na jax aañ. ¹⁷ Jix aa'ba' nañ a'mkam pu duñia' nañ jax ka tu duñia' git aañ, diilh pui' kai'ch na dhi' mu jam tii'mira', na gu' sap xi jam tiigim.

¹⁸ Jumai biixa'n mui'p Jimda' gu Tiito na pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Jir jix bhai'kam dhi' dhich jaduuñ, biix pix pui' kai'ch am gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham nam jai' kap jup tu'ii'. Jix bhai' sap mi' pui' tu duiñchu' na jax ja'k jum aa' na ba'x bhai' ji buusnichgida' dhix bhai'm kai'chdam ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nach tu a'ga. ¹⁹ Gio diilh guch Xoi'kam jiigi'ñdham jamit bhaan ti tiigik pui' tii na dhi' jai'p jich oi'ñdha' nai' ja'p, na ba' jai'ch palhbuidhidha' nach tu jumpada' gu tuumiñ nach tu' bhaan ba tu a'ga. Gio gu' dhi' nach bhaan pix gø'kamtu'n guch Xoi'kam nach ba' pui' ja'k duiñchu' nach ja palhbuidha' gu jai', gam nach jix aa' nax bhai' tu ja Jimda' ip diilh. ²⁰ Gio gu'x maat ich nam biix aixim bhai' ji chi'ya' gu ja'tkam no' chich cham mi' pu duu nach jax kai'ñkam jumpada', ²¹ pui' kuch ba' mi' pui' tu duñiim na ba'x bhai' ji chu buusnichgida'. Gio gu' cham tu' dai buiñor gu Dios nach jix bhai' ji

bubuakidha', gu' ja'pjı sia ja bui gu ja'tkam nam xich ñii'ñdha'.

²² Jumai pup bii'ma'n xi jimda' gu Tiito, pui'p ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gook ba' bap jum duñia' am gu jumai ki'n na pui' bii'ma'n mui'p jimda'. Dhi' sia pui'p jir jix kii' maa'nkam ya' nach xi ñii'ñ na jax ja'k tu jim, gam na pui'x bhai'p jum taat jam bui na pim ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ²³ Gu Tiito aañ jiñ buir jix kii' maa'nkam, jam a'mkam maap tu juan ich na ba'x bhai'tu jam jimda'. Ba' dhi jai' gook nam bii'ma'n mu jiimda' gu Tiito, gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ñdham jamit dhi' ki'n ja darai, mi' pix ba' pui'p tu duiñchu' am na jax jix aa' guch Xoi'kam. ²⁴ Aapi'm ba' iam mi' dhır cham tu' bhaan jax ji chi'jix bhai'p ja aichdha' nam pai' dhuuk bhammi dir ba aaya'. Pui' pim ja'k jix bhai' ja duñia' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim tu' silhkam jix ja joi'gi'n, nam ba'x bhai'm iłhdha' jai' kap dir guch Xoi'kam jii'gi'ñdham nam pui' ba ti kaaya', gio na ba' dhi' bhaan mat-gilhia' na silhkam jir pui' nach jup kai'ch nach jix bhai'ch chaat jam bui na pim mi' pui' tu duñiim na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios.

9

¹ Aañ ya' pix juugit pu chu'm tu jam ua'ñdha' dhi' nañ bhaan tu a'ga na pim tu makia' gu tuumiñ nach ba'p ja makia' gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ñdham. Cham tu'm aa' gu' nañ ge' mui'p tu jam ua'ñi'ñdha' gu pui' ja'k, ² ba xi jam maat iñ gu' na pim jir jix bhabhai'kam. Jix bhai'ñ chaatit jañ ja aagi'ñ guch Xoi'kam jii'gi'ñdham gui' nam Masedoonia oi'dha' na pim aapi'm Akaaya kam cham tu' bhaan jax ji chi'ji tu makia' na pai' dhuuk pu'ñi ba tum aagidha', na pimit gu' maaki'n cham jax ji chi'ik tu maa. Ba' na ñich pu'ñi ja ti'n, mui' mit jum gu'nguxdhak tu maa ji'k nam pui' pup jum duuk. ³ Mijiiñ ba' xi jam joochxidha' dhiñ jaaduñ nañ ja aa', na ba' git iam pui' ji chu buusnia' nañ jax ja titda jai' kap guch Xoi'kam jii'gi'ñdham na pim aapi'm bixchu' ki'n pix jir jix bhabhai'kam. ⁴ Jir jix xi'iraam gu' no' mit jax dhuuk ji'k maap jim daagik guch Xoi'kam jii'gi'ñdham muñ baidhak nam jix maachik no' moor pui'

nañ jax jam aa'. Jaiñ no' pim gu' cham pui' iłhii'ñ na chich bhammi dir ji bubua, bhai' bach xi'irbo chich dho gu' jam bii'm. ⁵ Pu'ñi kai'ñkam jañ ba' bii'pi' mui'ba ja jootos dhiñ jaaduñ nam ba' bhammi dir eęji jai' jam palhbuidha' na pim jumpada' gui' na pim ji'k pui' tu makia' ip gio na pimit jax ti maaki'n. Dhi'm ba' bhaan bach jii'gi'ñdha' gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ñdham nar silhkam pui' nach jax kai'ch, na pim gu' joidham jix chu joi'mdat ba tu makia' cham da'dat.

Na baya aagi'ñdha' gu Paablo na ja'xbui'p tu oraa' gu jaroi' ji'x na ti ixia'

⁶ Jup kai'chdha' am gu ja'tkam na saak gu jaroi' no' ge' ti is, ge'p tu orda', ba' gu jaroi' na palhiip ti isda', palhiip tu orda' ip. ⁷ Ba' aapi'm pu'ñi na pim tu makia' gu tuumiñ, ja'kbui' pim tu makia' na pim ji'k iłhii'ñ nar am na pim ba'x bhai'm taatit tu makia', ni ku cham jaroi' jam chianda' ip. Jix joi'gi'nda' gu' gu Dios gu jaroi' nax bhai'm taatit tu maakda'. ⁸ Gio gu' gu Dios pix bii'x tu jam maak tu' nam aa', jai' pup xi jam bipio' na pim ba' pu'ñi mi' dhır ja makia' gu jai' nam cham tu' bia', piäm gu tu' na ki'n jax jum duñia' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ⁹ Na gu' ja'pnim kai'ch maa'n kap nat pai' tu ua'nak maadit gu bijik dir kam:

Xi ja makia' ap gu tu' nap bia' gui' nam cham tu' bia' ni ji'x,

gammiji ba'x bhai' ba tum jimda' sia nar pai' dhuuk ka' git no' pich pui' duu.

¹⁰ Ba' gu Dios pix bii'x aixim tu'm jam makia' gu kaichuk na pim ba' ti isdat tu kua'da', jir gui' ga'n gu' gu kaichuk dhi' na bii'x aixim tu'm jix jai'ch. Gio gu Dios pix diihl jup tu duiñchu'nda' nax kii' gi'gir dat gę'gę' iibhai'ñcharda' gu jam gaa, gam na pim ge' tu orda'. Dhi' pix ba'r jam mai'chik ka' na pim ba tu makia' gu tuumiñ. ¹¹ Gammiji bii'x aixim tu jam maakidha' gu Dios tu' nam aa'nda', mui' nammi ji chu jam kiixdhidha' na pim ba' aapi'm mi' dhır jup ja maakda' gui' nam pu'ñi cham tu' bia'. Gio gu' gui' na pim xib jumpadai bhach joochxidha', pu kai'ñkam ja makia' ich gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ñdham nam ba' mi' dhır jam a'mkam taxchaabgidha' gu Dios na tu jam maak.

¹² Nach gu' cham tu' dai pu kai'ñkam pix ja maak gu tuumiñ guch Xoi'kam jiigil'ñdham nam ba' ba bia'ka' nam ki'n saba'da' gu tu', gu' ja'pji dhi' ki'n jup jum gu'nguxi'ñ am nam jam a'mkam taxchaabgi'ñ gu Dios. ¹³ Pu kai'ñkam jix bhai'm ilhdhai taxchaabgidha'm ip gu Dios, na pim mi' pui' jiim na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam dhi' na pim pui' bhaan jup tu a'ga ip aapi'm, dhi' bhaan machia' am gu' na pim mui' ba ja joochxidha' gu tuumiñ. Sia dhi' bhaan taxchaabgidha'm ip gu Dios no' pimit mui' maap jumpadak mui' xi ja joochxi. ¹⁴ Gio gu' xi jam joi'mdat jam a'mkam tu daan am, nam gu'x bhai'm taat na pim jir jix bhabhai'kam, nam gu'x maat nat gu Dios pix diilh pui' ja'k jam jurtuda na pim jix ja joi'mdat ja palhbui'ñdha' gu jai'. ¹⁵ Aach pui'x bhai'ch chaatit jup taxchaabgi'ñ gu Dios nat pu chu'm ki'n jich dharai nach tu' bhaan ba tu juan xib, cham bhaai' nach jax pik ja'k xi taxchaabgi'ñdha' git.

10

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat cham tu' jumai tu ja a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam

¹ Aañi' Paablo soi' jam titdat tu jam a'gi'ñ, nañ gu' buiñor ti jiigil'ñ guch Xoi'kam gui' nax chu joi'gi'n, sia ku pim gu' pui' kai'ch nañ mik dir jix bhaamut tu jam a'gi'ñdha', no'ñ jam buip tu'ii' sap ba' xi jam iibhi'ñdha' iñ panaas. ² Ba' aañ xib dir soi' jam titda na pim cham tu'ñ chianda' nañ pai' dhuuk bhammi dir aaya', nañ ja ñiokdha' gui' nam saak bhai' dhir pui'ch a'ga nach aach pui' ja'k tu jim, nam jax ja'k tu jim gui' nam cham ti jiigil'ñ. Cham tu' ja iibhi'ñ iñ gu' no' ba xim aagim. ³ Jir ja'tkam ich dho pix ya' kam dhi oi'ñga'n aach nach ji'k ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, gu' ji nach gu' cham tu' pui' ja'k tu kokda nam jax chu kokda gui' nam cham ti jiigil'ñ. ⁴ Gui' nam jax chu'm ki'n tu kokda gui' nam cham ti jiigil'ñ, aach cham tu' pu chu'm ki'n tu kokda, gu' ja'pji gui' ki'n nat Dios jich chajaañ, na cham maax, dhi' ki'n jix bhaai' nach cham pui' matgilhdha' gux buam jum duukam sia kur ge'p jum duukam panaas.

Pu'ñich jup ja dooda' gui' nam pui' bhai' pui' oipot buam jich a'ga na jax cham jir pui', ii'mda' bhaan jach cham pui' ja matgilhdha'. ⁵ Sia jax ña pix chu'm gux buam jum duukam no' tu sosbhi'ñ nam cham machia' gu ja'tkam gu silhkam ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dhi' ki'n jach cham pui' matgilhdha'. Na gu' dhi' pix nach a'm tajaañix na ba' pui' tu duiñchu' nam gu ja'tkam jix maatit keejidhat gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' jimiim na jax jix aa' guch Xoi'kam. ⁶ Jix bhaai' ip ba' nach tulhiiñchuda' gu jaroi' no' cham mi' pui' jim na jax jix aa' guch Xoi'kam no' gu' tii ti jiigil'ñ buiñor, aapi'm jam bui dhir jach bhai' ji kisa' no' pim cham mi' pui' jiim.

⁷ Aañ jix maat na pim aapi'm cham tu' tuukab xim ga'nga na jax ja'k jir tu'm kam ka' gui' na silhkam mi' pui' jimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Kani no' pim aapi'm tu' silhkam buiñor jup tui'dhi' guch Xoi'kam, jix mat ka' pim nach aach tu' silhkam buiñor jup tui'dhi' ip. ⁸ Ba' sia kuñ ji'x am bhabhai'bchu'n nañ jax ja'k tu jam a'gi'ñdha' pui'ji, aañ cham tu' dhi' bhaan jup bax xi'ir, nat gu' gu Dios pix jich chajaañ gui' nach ki'n jam silhka'nda' no' pim cham mi' pui' ka jiim na jax jix aa', cham tu' nach ki'n cham pui' jam matgilhdha' ja'p nach jax dhooda' gux buam jum duukam. ⁹ Cham tu' pim jax jum aa'nda' nañ dhi' bhaan pix jam i'ñkiat mik dir mui' ji chu jam ua'ñidhat. ¹⁰ Jai' dhit saak jup kai'chdha' pim nañ mik dir jix bhaamut mu tu jam ua'ñi'ñdha', nañ jam buip tui'ka' sap ba' cham tu' bhaan jax jam titdada' iñ, daman jañ sap cham pik bhai' maatit tu a'ga. ¹¹ Ba' aañ xib dhi u'uan bhaan pu ja titda gui' nam pui' kai'chdha' nach jix bhaamut tu ja a'gidha' nach pui' dhuuk bhammi dir aaya' jam bui no'm cham mi' pui' jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam. Ja'xbui'x bhaakut jach jup tu ja a'gidha' nach ji'x jix bhaakut pui' mu tu jam ua'ñi'ñ.

¹² Gui' nam nai' jiimti pui' kai'chidha' nam jir jix kikii' ja'tkam, aach cham tu' pui' ja'k bhaan jup tu daa'ñchu', ni kuch jix aa' nam jich bipna'nda' pu chu'm gu ja'tkam. Ja'p ji buusanda' gu' nañ jir jix

ñaanbigim no'ñ biix aixim bhaan gø'kam jiñ chaat. ¹³ Aañ daipu' dhi' bhaan gø'kam jiñ chaatit jix bhai'ñ chaat nañ jir tujuandam tugi'ñ gu Dios, gio daipu'ñ dhi' bhaan gø'kam yup jiñ chaat na ñich ji'k kap ba tu jua, ja'p na jax na chich bhai' øek jam bui tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, ti ji'ñ japidit ip cham jax ji chilik. ¹⁴ Aach biipi' bhammi dir øek tu jam a'gi gu' Koriinto gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dhi' bhaan jañ ba' pui' kai'ch nach sia aapi'm jam buix bhai'ch chaatit gø'gørkam jich chaat. ¹⁵ Cham tu'ch bhaan gø'gørkam jich chaat ja bui gu jai' na chich cham aach tu ja a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dai aapi'm jam bui pix. Jix io'm jach jam bui tu juana' no' pim aapi'm xim gi'lhdhim na pim buiñor ti ji'gi'ñ guch Xoi'kam. ¹⁶ Gio gu' ka tu ja a'gidha' ich jai' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gammiji ja'k iam na pim pai' oi'dha' aapi'm, nach ba' dai dhi' ja buix bhai'ch chaatit gø'gørkam jich chaat ka', cham tu' ja bui gui' na mit jai' ba tu ja a'gi.

¹⁷ Gu jaroi' ba' no' gø'kam xim ilhdham, dhi' bhaan gø'kam jum taat ka' no' mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios. ¹⁸ Na gu' gu jaroi' nam tu' ka'm ilhii'ñdha' gu ja'tkam, no' pui' kai'ch gu Dios nam ba' tu' ka'm ilhii'ñdha'. No' gu' cham pui' kai'ch gu Dios, dho cham tu' ka'm ilhii'ñdha'm ip gu ja'tkam, pur ja'ppix maa'nkam ka' sia ku jax kai'ch mi ja'p oirit.

11

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam ja'p ji buan na jax maa'n gu tiyaa

¹ Ea na pim ka xiñ køøñ jaaduñ nañ jai' pup ka xi chu jam a'gidha' dhi u'uan bhaan, sia ku pim gu'x ñaanbim pix jiñ køø. ² Aañ jix buam jiñ aagit jam ti'ñchoka' gammiji, jix maat iñ na gu Dios pix yup tu duiñchu' nañ ba' pui'ñ aa', ja'p ji buan japim gu' biix na jax maa'n gu tiyaa no' buiñor ba xim tiimom maa'n gu biapma'. Ba' gu biapma'r di' guch Xoi'kam na ñich aañ jam iimchuda na pim buiñor jum tiimo'. Jix aa' iñ na pim tu'silhkam jir titiyya ka' janoo' na pim pai' dhuuk bii'ma'n jum

tiimo'. ³ Pui' kuñ ba'x buam jiñ aa'nda', nañ gu' cham maat no' pim moo gammijim nuukdat oipoda', ka' ba' gu' pui' ma tu jam dooda' nat jax chu dooda bijik gu Eeba nat biix aixim iatgidhak ma'iich gu ko'. Na pim gu' cham tu' kar pu chu'm ka' na jax chu'm jix aa' guch Xoi'kam na pim buiñor jum tiimo' no't pui' tu jam dooda. ⁴ Ja'pniñ kai'ñkam pui' jam titda na pim ja'p xi bubuakia' no' jaroi' maakam tu jam a'gidhim na jax cham pui'm kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, no' cham tu'r pu chu'm na chich jax chu'm tu jam a'gi aach. Aapi'm gu' sap køøkø' jaroi' na jimda' sia ku cham mi' pui' tu a'gim na jax jir silhkam. Cham tu' dhi' pix bhaan yup tui'ñgida' gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' na jax chu'm jich a'm yup tui'dhi' aach, jumai pix jam a'm jam tajaañdha' na jax chu'm cham kiñ'. ⁵ Gio gu' aañ cham tu'ñ dho'ñcho' nam tu' pix jiñ ilhdha' gui' na mit gatuuk bha ja'p ai nam saak pui' kai'chim nam jix io'm jir jix kikii' tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, cham tu' pui' na jax aañ. ⁶ Cham tu'r jiñ jupaabkam am gu' sia kuñ cham pui'x bhai' xi bua nañ tu a'ga na jax gui' am, na gu' nañ ji'k tu'x chu maat aañ, cham tu' ja'xbui' pui' tu maat am gui'. Jix maat japidit dho aapi'm janoo' nach bhammi dir oipimik nach bii x aixim tu buada' nam tu' cham pu bua gui' xib.

⁷ Gio gu' cham tu' ki'n jiñ ua'tulh jañich jam bui. Pui' pix jañich tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, cham pai' jam taa ñich tu' tuumiñ. Gampai' ñich jiñ dhuuk tu jam a'gi na pim ba' aapi'm te'kob iam ji bi'ya'. ¿Ka'ñ chi gu' dhi' ki'n aa mañ ua'tulh jam buiñ jaaduñ?

⁸ Jai' kap dir jiñ palhbui mit gu' guch Xoi'kam ji'gi'ñdham tuumiñ ki'n na ñich ba' ki'n bhai' dhir ja'p øek jam bui ba tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. ⁹ Cham tu' tu' jam taa ñich na pim ki'n jiñ palhbuidha' na ñich ji'k tanoolh bhai' juruuñ jam bui, na mit gu'ñ palhbui guch Xoi'kam ji'gi'ñdham Masedoonia kam na mit bha øek na ñich ba' ki'n bhai' buusai'. Jix maat iñ gu' nax xijai jam bui no' ñich bii x aixim bhai'p ba ji chu jam taa, sia xib jañ cham tu' tu' jam taan. ¹⁰ Jix bhai' tu

tatda' gu' aañ jiñ bui nañ cham tu' tu' jam taan, sia ku jaroi' pui' kai'ch na cham jir am bha ja'p ji oirit na ji'x jir Akaaya. Ja'xbui'ñ jiñ jur ki'n jix maat nar am nañ ji'x ti jiigi'ñ nar silhkam na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam.

11 Cham tu'ñ ja'p kai'ñkam pui' jam titda nañ cham ka jam joi'gi'n, xi jam joi'gi'n iñ ji matgim, jix maat do gu Dios.

12 Aañ gammiji mi' pui' pu jimda' nañ jax ba jim nam ba' cham tu' bhaan jiñ mai'chia' gu jai' nam tii dhi' bhaan ge'gérkam xim ilhdhak nat jax chu'm ki'n jich dharai aach gu Dios. **13** Cham tu' silhkam jir noonbi'ñ am gu' guch Xoi'kam sia kum pui' kai'ch, pui' pix ja'k jam tii xi chu jim nam jax dhui bhaan ja iatgi'ñ gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham. **14** Gio gu'x maat ich gu ja'ook na bixchu'x aichu'n na jax ja'k bhaan ja iatgidha' gu ja'tkam, sia pui' xim dui na panaas jir nobii'ñ ka' gu Dios. **15** Mi' pui'p tu daa'ñchu' am ba'gui' nam jir noonbi'ñ gu ja'ook ya' dhi oi'ñga'n, pui'm ja'k xi chu jimda' nam panaas jir jix kikii' ja'tkam, gu' ji na gu' na pai' dhuuk jum aaya' nam jum tulhiña', mu ja'k pu bhiyya' am, na gu' pu'ñi pix ja'k jir ja mai'chik ka'.

Na baya aagi'ñdha' gu Paablo nat ge'bam tulhii na bhaankam tu juan guch Xoi'kam

16 Jix gi'm jañ ya' tu jam a'gi'ñ jiñ jaaduñ, sia ku pim gu' aapi'm pui' pix ja'k jiñ këe na jax gux ñaanbigim nañ jax ba jam titda, piám ku pim gu' pui'm aa' nañ silhkam jix ñaanbi'. Sia pim ka xiñ këe nañ jam aagi'ñdha' nañ jax jir tu'm kam aañ diilh, sia ku gu' dhi' bhaan jix maati' nañ am ge'kam jiñ chaat. **17** Cham tu' pui' ja'k jix aa'gu' gu Dios nañ ge'kam jiñ chaatit am ja aagi'ñdha' gu jai' nañ jix io'm jir jix kii' maa'nkam, jix ñaanbigim pix jiñ ilhii'ñdha' gu' no'ñ pui' kai'ch. **18** Gu' ji na gu' kapbhai' nam mui'x jai'ch gu' nam ge'gérkam jum taatit pui' kai'ch nam jix bhai' tu jim, aañ jai' pui'p xi chi'ya' ge'kam jiñ chaatit sia gu palhiip nañ jax ja'k jix bhai'p tu jim. **19** Jix bhai' jam jur bia' pim dho tii aapi'm jiñ jaaduñ, gu' pix ji na pim gu' joidham ja këe gu' nam pu'ñiñ ñanaanbim kai'chdha'. **20** Cham jax ilhii'ñjapim panaas sia chi jaroi' tu jam juantu'n, piám sia kum jam

bui dhir jum tutumñigamtaim biix aixim xi jam iatgidhat, gam chi siam gampai' xi jam ilhdhat, ji'x jam xi jam kakpiasat na jax aa!. **21** Aach gu' gampai' tui'ñgit bhammi dir jam bui ai janö, jix xi'iraam tu tatda' xib nañ mui' xiñ ga'nga.

Ba' kapbhai' nam jai' ge'gérkam jim ilhdhat pui' kai'ch nam jax jir tu'm kam, aañ dho pui'p xi chi'ya' xib, sia ku gu' buiñor gu Dios ja'p jibuusan nañ jix ñaanbi'. **22** Ja'pniñ kai'ch nañ aañ ja'xbui'p jir pu chu'm nam jax chu'm gui', ebreo ñi'ook ki'n jañ tu a'ga ja'p nam jax chu'm ki'n tu a'ga gui', gior Israel kam maa'nkam iñ ip ja'p na jax gui' nam jir Israel kam, jir jiñ boxii ip gu Abraam ja'p na jax gui' na pui'p jir ja boxii. **23** Gior tujuandam tugi'ñ iñ guch Xoi'kam ja'p na jax gui' nam sap pik ba' jai'p jir tujuandam tugi'ñ. Jix io'm jir jix kii' tujuandam tugi'ñ iñ aañ guch Xoi'kam, pui' xi chii ñich sia kuñ buiñor gu Dios jix ñaanbim kai'ch. Ge' ba tu jua ñich gu' bhaankam guch Xoi'kam, gu' cham pai' pui' tu juan am. Gio mui'kim jamit ba jiñ gii' jo'ki'n, gu' cham pai' ja gib am, pai'ji tiip jiñ mumua'da' am. **24** Jix chamaamim jamit jix io'm ba jiñ gii' jo'ki'n gu Israel kam ja'tkam, aichdha' am maa'n oo'm daman mambiiñ damdir jix jum maakob nam miñ chitkidha' gu jo' gu maa'nnim nam jiñ gii'bria'. **25** Baikim jamit jup ba jiñ gii' uux jix kabaak ki'n, gio maa'nnim joodai ki'n jamit jup jiñ ma'yasa. Gio baik suudai' chir jup ba baap gu kaknub gui' nañ bhaan ka jimda'. Maa'nnim jañ suudai' dhaam pu së' ji bhabhai'mukdat, irban gu ge' suudai' nañ pu së' maa'n tukaa' gio maa'n tanoolh. **26** Gio nai' ja'p nañ jax jimda', tiip jiñ bhibhi'ntikidha' gu suudai' na ge' jimda' nai' a'kkii'n. Pai'ji gux i'xkum jam tiip jiñ mumua'da' nam mia'n mañ bhiyya'. Gam diilh gu Israel kam ja'tkam nam xiñ mu'aak ka' sia kuñ tiip jir pu chu'm, gam jai' kap dir nam cham jir Israel kam ja'tkam. Pai' nañ ja'k jimda'ñ muuki' chir jup tui'ñgida', sia kuñ ge' kiicham oiri, piám mu ja'p gampix, piám kuñ suudai' dhaam ka jim kanuub ta'm, gam sia ja bui gu' nam sap pik ba' ti ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. **27** Gio nañ jix io'm tu juanda', bhaan pix

jiñ chulhiiñdha' iñ, pai'jiñ cham koksoda' gu', gam pai'ji nañ uamaidha', pui'x bhiogit juruuxi'ñdha' iñ. Gam nañ tonmoidha' pai'ji, gam nañ gibkaidha' nañ cham kikii' tu jajannulh.

²⁸ Biix aixim jañ bhaan nai'ñ chulhiiñaidha', gam nañ jix ja joi'mdat ja ti'ñchoka' nabap tanoolh biix guch Xoi'kam jiig'iñdham nam ji'k nai' maap jum jumpadat tu daan. ²⁹ No'ñ ja bui kap tu'ii' mu pai' no't janoo' pik tu' bhaan ma tu ai maadir, aañ ja'xbui'x ko'kkam jup xiñ dhuñia' na ba' bhaan jix maati' ka' nañ jix joi'mdat nii'ñ. Piam no' mit jaroi' tu' bhaan gai bua nam ua'tulhdha', jix buam jiñ ilhdhaiñ gampai' pup tui'ka'. ³⁰ Aañ dhi' pix bhaan ge'kam jiñ chaat nañ gampai' pix jiñ ilhii'ñ, cham tu' jumai tu' bhaan pup ge'kam jiñ chaat iñ. ³¹ Jix maat do gu Gi'korga'n gu Ge'kam jich Xoi'kam nañ silhkam jup kai'ch, dhi' na gammijim aa' nach ge'kamtu'nda' sia nar pai' dhuuk ka' git. ³² Jano' nañ Damaasko xip tu't, gux kai' gui' nat jix io'm ge'kam Areetas mi dai, tu chia nam mi ge' ki'ñgob gu'kuya' gu sandaarui'x nam tu nuukda' nañ pai' dhuuk mu buusnia' nam ba'ñ dhaagiiñ kuupa'. ³³ Gu' ji na mit gu' jai' dhit jix bhai' duu nam jix chu joi'gi'n, maa'n kap dir jamit jiñ buusai' na pai' dhir mu ja'p tum joojoi'ñ na ilhi'ch ti' di', ampix jiñ aixim. Baalh cha'm jamit xiñ dhaasak xi gia'rgidhak tirbiñ ki'n muñ tibaañ mijimmi dírap. Pu'ñi tu't jañich ba' ja nakoo gui' nam ka xiñ kuupak kat.

12

*Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat jax chi
ti' ii'mda' bhaan*

¹ Ba' pui' nañ jax ba jam titda, pur cham tu' sia kuñ tii ge'kam jiñ chaatit biix aixim tu a'ga, gu' ji na gu' dhi' nañ tu' bhaan tu jam a'gidha' xib, jum aa' nañ jam aagi'ñdha' sia kuñ panaas dhi' bhaan pix ge'kam jiñ chaat. Jam aagi'ñdha' iñ nat jax tiñ chii'ñchuda gu Dios maa'n nim jiñ ii'mda' bhaan. ²⁻³ Aañ maa'n jix maat gu jaduuñ na pui'p ti' jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, ba' tii ñich ii'mda' bhaan na mit baidhak bhijimmi baik jix dhaam bhaan.

Mambhiix daman maakob oidha' bap duu jano' na mit baidhak, dai nañ cham maatit nii'ñ no' biix tukga'n binkam jim, ka' ba' dai ii'mdaga'n pix, gu Dios diilh jix maat.

⁴ Maa'n kap aich jamit na pai' joidham tu tu'ii', bhai' ba' ti' kai na tum a'ga ki'n gu ñi'ook nax xi dhuu ya' dhi oi'ñga'n na jaroi' ki'n tu a'ga'. ⁵ Ba' aañ pu jam titda na dai dhi' dhi jaduuñ jir am na ge'kam jum taatit pix am tuch a'gi'ñdha' gui' na tu'r jumai oi'ñga'n kam na cham tu ju'ngi. Aañ gu' no' ñich tii bhai'p ji chu a'ga gu tu' nañ jix maat ya' dhi oi'ñga'n, dhi' pix bhaan tu a'gada' iñ nañ tu' bhaan jiñ chulhiiñ. ⁶ Gio gu' aañ jiñ bui tii cham tu' nañ ge'kam jiñ chaat ka' no'ñ tu a'ga nañ tu'x maat, nañ gu' silhkam maaxik jix maatit jup kai'chdha'. Gu' ji nañ gu' aañ ja'xchudhix kam pix tu a'gada' nam ba' cham jax jum aa'nda' gu ja'tkam nañ ja'p pix ge'kam jiñ chaat.

⁷ Pui' na jax nat tiñ chii'ñchuda ii'mda' bhaan gu Dios, nañ gu' cham tu' biix tu aa' na ñich jax ti' tii, diilh pix jañ pui'x chu maat. Tu nakoo' iñ sia kuñ jax tii bhaan ge'kam xiñ ilhdham gui' nañ tu'x maat, bhai' pix ji chuñ ai ba'ñ chuuku' bhaan, ja'p tu tatda' na panaas joi' ki'n jiñ xissi gu ja'ook biix kap na ji'x jir jiñ chuuku'. ⁸ Aañ ba' tii baikim pui' ba ti'ñ gu Dios nañ cham ka aa' nañ dhi' ki'n jiñ chulhiiñdha'. ⁹ Gu' ji na gu' gu Dios jup jiñ chitda na dhi' bhaan xiñ joi'mdat jiñ a'm ti niidhim, gio sap dhi' bhaan mamti am gu ja'tkam na biix aixim jix bhaai' na pu tu duñia' sia ku cham jax jix bhaai' panaas gu tu'. Pui' kuñ ba' aañ jix aa' na cham bhai' tuñ jimda' na ba' dhi' bhaan matgilhdha' na biixchu'x bhaai' na pu tu duñia' guch Xoi'kam sia ku jax jix chu xijai panaas. ¹⁰ Gam ba' nañ gammiji pux bhai'ñ chaat ka' sia ku cham bhai' tuñ jim, siam chi giilhim jiñ chitda gu ja'tkam, gam sia kuñ cham tu' bia', gam sia kum jai' xiñ bhaamkidhat xiñ mu'aak, gam sia ku jax jix xijai nañ mi' pui' jimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Gio gu' aañ jiñ bui no' tu' bhaan jix buam tu tatda', dhi' ki'n jañ jix io'm bhaan xiñ gu'nguxdhai mi' pui' ba xi jimda'.

¹¹ Ja'p pix kai'ch iñ dho gu' na tu'x ñaanbigim nañ jax chu jam a'gi'ñ, nañ gu'

panaas dhi' pix bhaan ḡ'kam jiñ chaat, gu' ji na gu'm aa' nañ dhi' bhaan tu jam a'gidha' na pim ba' aapi'm tu' ka'm jiñ ilhdha', cham tu' nañ aañ diilh ḡ'kam jiñ chaatit jam aagi'ñ nañ jax ja'k tu jim. Ja'p ji buus ba' na pimit jiñ chia nañ pu chu'm tu jam a'gidha' na pim ba' dhi' bhaan xim ga'ngada'. Cham tu'r jiñ jupaabkam am gu' gui' nam bhai' pai' oipot pui' kai'ch nam jix io'm jir jix kikii' tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, aañ ba' gampai' pix bañ ilhii'ñ am. ¹² Dhi' bhaan jix maati' nañ aañ jir jix kii' tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam nañ xi ñakoo'ntugit mi' pui' xi jim na jax jix aa' sia pui' jiñ chulhiiñat. Sia dhi' bhaan jix maati' na ñich biix aixim jix bhai'm duukam jup tu duu jam bui na pim tu' cham pai' dhuuk pu chu'm n̄idhat. ¹³ Gio gu' aapi'm cham tu' bitaa'n bipio' ja bui gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham nam nai' maap jum jumpadat jup tu daan, cham tu' pim dhi' ki'n bitaa'n bipio' na ñich cham tu' tu' jam taa na pim ki'n jiñ xiispa' jan' nañ bhai'p tu't jam bui. Xi chuñ uañdha' pim no' pimit pui' ja'k ilh, cha'pim dhi' ki'n jix buam jup bam aa'nda'.

Na pui' ba ja t̄da' gu Paablo na gio mui'p ja t̄'mira'

¹⁴ Ba' aañ gio pix am jix bhai'p bañ bua nañ gio mui'p ba xi jam t̄'miram, bar baikim ka'ba' dhi' nañ gio bhammi dir jup ba aaya' jam bui. Ba' maa'n nañ jax pix cham tu' jam tañiidha' na pim tu' ki'n jiñ xiispa', nañ gu' aañ cham tu' mu gaagidha' gu tu' na pim bia', gu' ja'pji aapi'm nañ mu jam gaagidha'. Na gu' na pim jax bax maat ya' dhi' ol'ñga'n no' jaroi' tu maamar, jum aa' na gu ja taat gaagidha' gu tuumiñ na ki'n tu ja taañxi'ñdha' gu maamra'n, cham tu' nam ja'kbui' kat tu taañxi'ñdha' gu ja taat. Aañ ba' pu'ñi ip, aapi'm ja'p ji buan gu' na pim jir jiñ maamar. ¹⁵ Ba' aañ dhi' ki'n jix bhai' jam duñia' nañ ji'k ki'n pui' pup jiñ dhuuk diilh, sia ñich chi pui' ji bii. Sia aañ diilh jañ jam a'mkam xiñ chulhiiña' na ba' aapi'm jix bhai' tu jam Jimia'. Jix io'm xi jam joi'gi'ñ iñ gu', cham maat iñ na jax ku pim ba' aapi'm cham ja'xbui' pui'p jiñ joi'gi'ñ mu dir bha ja'k.

¹⁶ Jix maat japim ip jiñ jaaduñ na ñich cham tu' tu' jam taa na pim ki'n jiñ xiispa',

gu' ji nam gu' jai' sap pui' kai'ch na ñich ixchuixim ḡ'p jum duukam ma tu ma'iich jano' nañ bhai' dh̄r oilhimik jam bui, dai ji sap na pim gu' aapi'm pu cham maat na ñich jax duu. ¹⁷ ¿Ka' pim ji gu' aapi'm ja'p jum aa' aa na mit gui' pui' jam doodaa na ñich mij̄i ja joot nam mu jam t̄'mpo'? ¹⁸ Jax dhui na gu'r jix bhai'kam gu Tiito nat mu jimiik jam bui jumai biima'n ip na pui'p jir jix bhai'kam, nam gu' ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Mi' pix pui'p tu daa'ñchu' gu' gu Tiito na jax aañ, maa'n ii'mda' pix jup duuk ich, cham ilhii'ñ iñ ba' nat jix ixchuixim jup ma'iich gu tu' bhammi dir jam bui.

¹⁹ Gio gu' chi aapi'm ja'p jum aa'ñ jaaduñ nach pu kai'ñkam pix biix aixim soi' jam titdat mai'chim gu tu' na ba' ki'n jix bhai' tuch Jimda' aach. Chaam tu' ji matgim, jax dhui na gu' gu Dios jix maat nach jax kai'ñkam pui' ja'k tu jam a'gi'ñ. Biix dhi' nach ji'k jax jam titda, dhi' na pim ki'n jum gu'nguxdha' na pim mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. ²⁰ Nañ gu'x aa' na pim mi' pui' jiimda' nañ pai' dhuuk gio mui'p jam t̄'mira'. Jix buam tu tatdachia' gu' no' ñich ba jam t̄i na pim cham mi' pui' jiim, cham tu'ñ ba' ka tu jam a'gidha' na pim jax ja'k bhaan jix bhai'm taat ka'. Jix buam gu' no' pim daim kokda, piäm ku pim xim jiigiak bixchu' pix bhaan, piäm ku pim gu' biix aixim bhaan ḡ'gerkam jum taat, piäm ku pim gu' diilh pix xim jajoi'gi'n, no' pim gu' pu cham jajoi'gi'n gu jai'. Piäm ku pim jum i'attulhi'ñ, piäm ku pim jum a'a'ga, gammiji biix aixim ku pim pui'm bua na jax cham kii' ka'm n̄iñ gu Dios. ²¹ Siañ dhi' bhaan jix buam jiñ aa' nañ pai' dhuuk bhammi dir ba ji buusnia' no' ñich ja t̄i na maa'n nam jax kisaim nam jum ua'tulhi'ñ gui' nam pum ua'tulhi'ñ jano' na ñich bhammi dir xi øek. Jiñ xusuakchuda' dho gu' gu Dios nañ jix xi'rai ja a'mkam dhi' dhi ja'tkam nam t̄i ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Mui' ja biim boppo am gu' gu u'uub gam biix aixim gu tu' nam diilh joidham ilhii'ñ nam pu tu buim nam jax tu jimatnam chakui ti jiñ ñdhat buiñor guch Xoi'kam, ni ji'x ba' kum cham soi'm ilhdhat ja'k sulhii' ip gio.

13

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k tu duiñchu'nda' gio na ja tabuimgidha'

¹ Ba' nañ jax ba kai'ch, dhi' bar baikim ka' nañ gio bhammi dir' jup ba jam tigia'. Jup jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios nach sap cham tu' ja'p pix bha kusbi'ñdha' gu jaro' no'ch cham bhai' maat no't silhkam cham am bua gu tu', ji'ji no'm gook jix jai'ch piam ji'k baik gui' nam jix bhai'x maat ka' nat maaxik cham am bua, piam no' mit ti'ja buupui ki'n nat tu' bhaan cham am bua nach ba' bhai' ba kusbidha'. ² Ba' aañ ya' dir' gio pui'p ja titda gui' nam pum ua'tulhi'ñ jan'nañ nich gatuuk gio bhammi dir' jup xi eek, nañ cham tu' ka ja joi'mda' no' maa'n nam jax jum ua'tulhi'ñ nañ gio mui'p jimda', pui'ñich pu xi ja tiidak diihljan', ³ nam gu' chix maachik kat pui'm bua nañ jax ja'k bhaankam guch Xoi'kam ja silhkada'. Na gu' guch Xoi'kam na pai' dhuuk jam silhka'nda', cham tu' na soi' jam titdada' na pim mi' pui' jimia', gu' ja'pjix oo'ñi'ook ki'n na tu jam a'gi'ñdha' na pim ba' bhaan xim ga'ngada', ⁴ sia kut gu' gamm-pai'm duu jan'nañ mi'pai' dhuuk sissapak mua bhaan gu u'uux na gai biit. Na gu' mi' dhir nat pai' dhuuk gio duadik jup bam, tajaañ gu' Dios gui' na ki'n biix aixim jix bhaai'n ka' na pu tu duñia'. Aach ba' pu'ñi gampai'p tu'ii' xib, nach gu' buiñor ti jiigil'ñ guch Xoi'kam, gu'ji na gu' pui'ch a'm jup tajaañix gui' na ki'n biixchu'x bhaai' nach pu tu duñia'. Mi' pim dho ba'ch machia' no' pim cham mi' pui'jiim nach pai' dhuuk bhammi dir' ji bubuakia'.

⁵ Xim ga'ngada' pim diihl no' pim silhkam buiñor ti jiigil'ñ guch Xoi'kam, tu' pim jax xi dhuñia' na pim bhaan machia'. Jix bhai' pim xim ga'ngada' no' jam a'm ti niidhim guch Xoi'kam pui' na pim jax ja'k tu jim piam ku gu' cham. ⁶ Biix japim xim ga'ngada' no'r am piam ku gu' cham pui' nach jax ja'k jup tu jim aach. Aach diihl jix maat gu' na chich chakui tu' bhaan gai suulh, mi' pui' pu jiim ich na jax jix aa' guch Xoi'kam. ⁷ Gu'ba' no' pim gu' aapi'm tu'ch ñii'ñxi'ñ nach bhaan gai suulhgichu', aach jam a'mkam tu daan na pim aapi'm cham tu' bhaan gai suulhgia'. Cham tu'ch

jam a'mkam tu daanda' nach aach xi'r jix kikii' ja'tkam, gu' ja'pji ja'p pix nach jam a'mkam tu daanda' na pim ba'x bhai' mi' pui'jiimda'. ⁸ Aach dai pui'pix tu duiñchu' gu' na jax pix jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, cham tu' nach maakam tu duiñchu' na jax cham jir mi' pui'. ⁹ Pui' kuch ba'x bhai' pix jich chaat ka' sia ku cham bhai' tuch jim, nach gu'x maat na pim dhi' ki'n jum gu'nguxdhai mi' pui' xi jiimda' aapi'm. Gammijich pu jam a'mkam tu daanda' na ba' gu Dios jam palhbuidha' na pim jir jix kikii' ja'tkam ka', na pim cham tu' u'ua'tulhdhix ka'. ¹⁰ Biipi' dir' jañ mui' pu ba tu jam ua'ñi'ñ bhaan dhi'ñi u'uan na pim jax ja'k tui'ñgida' nañ ba' cham xi'x oo' ki'n tu jam a'gidha' nañ pai' dhuuk bhammi dir' aaya'. Jiñ chajaañ gu' gu Dios gui' nañ ki'n biix aixim pu tu duñia' nañ jax iihii'ñdha', dai nat cham tu' pu kai'ñkam jiñ chajaañ nañ cham pai' jam matgilhdha' ya' dir' dhi oi'ñga'n, gu' ja'pji nañ ba' dhi' ki'n jix io'm ja kabkadidha' guch Xoi'kam jiigil'ñdham.

¹¹ Ja'p jañ ba'p xi jam tiidak jin jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nañ ba' moo ja'xbui' pix tu jam ua'ñdha': Aañ jix aa' na pim gammijix bhai'm taatit tu oi'ñka'. Xi gaagidhat japim na jax ja'k jix bhai' tu jam jimda' na pim ya' kap tu'ii' dhi oi'ñga'n bhaan. Xim gu'nguxdhat japim ip biix ji'ma'n na pim jax ja'k mi' pui'jiimda' na jax jix aa' gu' Dios. Gio na pim jix bhai' kai'chit, cha'pim daim kokdada' na ba' gu Dios xi jam joi'mdat jam a'm ti nii'ñdha', na gu' gu' Dios cham tu' pui' bhanaa'. ¹² Xim ñiñio'kdhat japim ip na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim xim ja joi'gi'n. ¹³ Ya' dir' mu jam ñio'ki'ñ am biix guch Xoi'kam jiigil'ñdham.

¹⁴ Ba'gu' Dios gui' nax chu joi'gi'n biima'n gu' Gø'kam jich Xoi'kam gio'gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pix jam a'm jup tui'ñgida' am gammiji. Ja'pni daipu'.

GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU JA UA'ÑXI GUI' NAM TI JHGI'Ñ BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM GALAASIA OI'DHA'

Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo

¹ Aañ jir Paablo, jir nobii'ñ iñ guch Xoi'kam. Diilh guch Xoi'kam bii'ma'n gu Gi'korga'n Dios pu chu'm ki'n jiñ dhai mit, cham tu' na mit gu jax chu'm ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n pu chu'm ki'n jiñ dhai. Gu Gi'korga'n guch Xoi'kam, dhi' pix jañ aagit jup kai'ch gui' nat jan'o' mi' dhir dua'ñdhak bamii' koi'ñga'n tir. ² Ba' aañi' gio ja bii'm biix guch Xoi'kam jiigil'ñdham nam ji'k jiñ bii'm jup tu'ii', mu tu jam ua'ñi'ñ ich biix aapi'm na pim ji'k kap maap jum jumpadat tu daan buiñor guch Xoi'kam na ji'x Galaasia bhaan bipio' gu dibii'r. ³ Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam pix git xi jam joi'mdat gammiji' jam tajaañdhidha' am gui' na pim ki'n joidham jix bhai'm taatit tu oi'ñka'. ⁴ Guch Xoi'kam diihl jum do'ñcho na mit mua na ba' pu'ñi ja'k tu namkix ka' guch ua'tulhdhara', gam na ba' cham tu'ch dhaam kap tui'ka' gux buam jum duukam na ya' dhi oi'ñga'n jix jai'ch, nat gu' pu kai'ñkam bha jii na ya' pui' tu duñia' na jax jix aa' gu Dios. ⁵ Ba' dai gui'ch pix ge'kamtu'nda' gammiji' sia nar pai' dhuuk ka' git. Jiam git jach moo biix pui' duiñchu'nda'!

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na maa'n pix jix jai'ch gui' na silhkam bhaan tum a'ga gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam

⁶ Gu Dios jam a'm ti tii aapi'm na pim ba'r ja'tkam tugi'ñ ka', bhaan guch Xoi'kam matgir nat tu' silhkam xi jam joi'mdat jam a'm ti tii. Gu' pix ji nañ gu' cham maat na pim jax kai'ñkam jotmoda' maakam jup ba tu jim na jax ja'k cham aa' gu Dios. Cham japim mi' pui' ka jiim, jumai bhaan gu ñi'ook japim pix bhaan ba tu daa'ñchu', cham tu' kia' gui' na jax chu'm pik jir silhkam. ⁷ Gu' ji na gu' maa'n pix jix jai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch

Xoi'kam na silhkam tu a'ga, cham tu' gook, gu' pix ji nam gu' mi' dhir jai' maakam duñiim na jax ja'k cham jir silhkam. Mi' ba' maakam ja'k jup ba jam bhiiichdhatu' am aapi'm, na pim gu' mi' cham ka maat na jax pik tu'm jir silhkam. ⁸ Ku gu' no' jaroi' maakam jam aagi'ñ gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, no' cham tu' pui' ja'k na chich aach jax ja'k tu jam a'gi, aañ pu kai'ch na git iam tulhiiñchuda' dhi' gu Dios. Cham jax bua sia chi moo maadit gui' nach maap tu a'ga no'm maakam jam aagi'ñ na jax cham jir silhkam, piام sia kut maadit gu nobii'ñ gu Dios jix dhaam dir ya' ji #. ⁹ Gioñ moo pui'p xi chi'ya': No' jaroi' maadit maakam jam aagi'ñ gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, cham tu' pui' ja'k na chich jax ja'k tu jam a'gi, pu kai'ch iñ na git iam tulhiiñchuda' gu Dios sia pik nar jax ka' git.

¹⁰ Aañ cham tu' ja nñira gu' gu ja'tkam nam pu ti'ya' nañ jir jix kii' maa'nkam, piام no'ñ mi' pui' tu a'ga, gu' ja'pji gu Dios nañ aañ nñira na pu ti'ya'. Na gu' no'ñ aañ jix aa'nda' git nañ jix bhai' bi'ya' ja bui gu ja'tkam, cham tu' silhkam jir tujuandam tugi'ñ ka'ñ git guch Xoi'kam.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo nat jax dhuuk mi'ji buus nar nobii'ñ ka' guch Xoi'kam

¹¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ jix aa' na pim jix bhai'x mat ka' nat cham tu' jaroi' ja'p pix pui' ja'k jim aagak gu jax chu'm maa'nkam ya' kam dhi oi'ñga'n pu chu'm nai' ji chu a'ga dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dhi' nañ aañ jax chu'm bhaan tu a'ga. ¹² Cha'pim jax jum aa'nda' nat jaroi' jax chu'm maa'nkam pu chu'm jiñ aa'ñdhak nai'ñ joot nañ nai' pu chu'm tu a'ga', gu' ja'pji diihl guch Xoi'kam nat pui' ja'k jiñ aa'ñdhak nai'ñ joot.

¹³ Jix maat japim dho nañ aañ jax jir tu'm kat nañ chakui buiñor ti jiigil'ñdhat guch Xoi'kam, nañ mi' pui' ka tu daa'ñchu'nda' nam ji'k jax tu jim gu Israel kam ja'tkam gui' nam cham ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam. Jix bhaamut jañ ja gaagidha' gui' nam ti jiigil'ñ, jix ja koodaktu'nda' iñ. ¹⁴ Aañ pik jix io'm biipi' pup xiñ chaattu'nda' nañ mi' pui' xi chu duñiidha' nach ji'k jax tu jimda' biix nach ji'k jir Israel kam ja'tkam

jano' nañ cham ti jiigilñdha'. Cham jaro'i' gui' nach ji'k maa'n nach jax jich chaat ka' kum iam jiñ jupaab jimmida' nam sap pik ba' tii mi' pui'p xi chu duñchu'nda'. Aañ jix io'm jix ii'bhi'ñdha' gu' na jax tu aagix ka', pui' kuñ ba' mi' pui' xi chu duñiidha' nam jax tu jimdatt guch bopxi kat. ¹⁵ Gu' ji nat gu' gu Dios pu bijik dir xiñ joi'mdak jiñ a'm pu ti tii nañ pu'ñir tujuandam tugi'ñ ka', pu biipi' dir jiñ a'm ba ti tii na ñich chakui maaxir. Ba' yamm'i nat pai' dhuuk jup ilh diihl gu Dios, ¹⁶ bañ mattuda gu Maraa'n nañ ba' bhaankam nai'ji chu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham mu ja'k ka bhiiya' gu ja'tkam nam pai' gammiji' mi' pup jum tulhiñdha', gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam jañ tu ja a'gidha'. Gu' ba' aañ jano' cham pai' mu pai' gaagam gu jaro'i' nañ tikka' nañ jax ja'k ba ji chu duñia' ja bui gu ja'tkam, piäm nañ jax ja'k ba ji chu ja a'gidha'. ¹⁷ Ni ku ñich cham ja tiigim ip gui' nam pu biipi' dir bar noonbi'ñ guch Xoi'kam nam Jerusaleen jup tui'ka' nañ xi ja tikkada' git. Jax dhui na ñich gu' moo jano' mu ja'k pu bhii maa'n kap na pai' Araabia bhaan bipio' gu dibii'r, gio mi' dhir Damaasko ja'k jañich pu bhii ip.

¹⁸ Baik oidha' ki'n jañich ba' mui' ka jii Jerusaleen, jano' ñich kia'pix ba maat gu Peegro. Dhi' buiñor juruuñ jañich mambhiix daman jix chamaam tanoolh. ¹⁹ Ba' mi' dhir daipu' gu Santiago ñich pix ba tii, gui' nar ja'nni'ñ gu Ge'kam jich Xoi'kam. Pu daipu' dhi' pix ba', cham jañich jumai pup ka tii gui' nam jir noonbi'ñ guch Xoi'kam. ²⁰ Jir silhkam dhi' pui' nañ ji'k jax jam titda, cham tu' nañ pui' pix kai'ch. Jix maat sia gu Dios nañ silhkam jup kai'ch.

²¹ Ba' gatuuk jañich mu ja'k pu bhii ip na pai' Siiria gio Siliisia bhaan bipio' gu dippir, ji'kchi kap jañich ai mi ja'p. ²² Ba' jano' pu cham jiñ mat ka' am guch Xoi'kam jiigi'ñdham biix kap nam ji'k kap maap jum jumpadat tu daanda' na ji'x jir Judea, pu cham jiñ ñii'ñdha' am maaxik. ²³ Dai sap ja'pni pix ja keek'e' am jai' nam kai'chdha': "Xib sap mu pai' oirit ba tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gui' na

ka xich bhaamkidhat ka xich koodak ka'. Pu chu'm sap jup ba tu a'ga na jax chu'm cham aa'nda' na git cham pai' pu chu'm ka tum a'gada'." ²⁴ Jix bhai'm taat am sap ba' buiñor gu Dios nañ jax ja'k bar tu'm xib.

2

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na mit joid-ham jix kii galh gujai'noonbi'ñ guch Xoi'kam

¹ Ba' mambhiix daman maakob oidha' xip duu na ñich gio mui'p jii Jerusaleen biima'n gu Bernabee, biix gu Tiito ñich xi baidhak. ² Gu Dios pix pui' ja'k jiñ jurtuda gu' nañ mu Jimia' na ñich ba' aañ mui'p jii. Ba' bhammi nach bap tu'ii' Jerusaleen, maa'n kap jachich bach jumaap dilhkob ja biim gui' nam ji'k jix io'm jir jix chu matatda' ja bui biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham. Ba' aañ xi ja aagi'ñ nañ jax ja'k tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham mu ja'k ka bhiiya' gu ja'tkam nam pai' gammiji' mi' pup jum tulhiñdha', xi ja aagi'ñ iñ nañ pu'ñi chu'm ja bui tu a'ga gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. Ba' dhi' na ñich ja aa'ñ, ja'p kai'ñkam ja aa'ñ jañich nam gui' mu dir bha ja'k jiñ aagi'ñdha' no'r am pui' nañ jax ja'k tu a'ga piäm ku gu' cham, nañ gu'x maachim no' cham jir tu' kub nañ jax ja'k tu ja a'gi'ñ. ³ Ba' cham pai' jax kai'ch am. Sia gu Tiito nañ bai'ñchu', cham pai' jax titda am sia ku cham jir Israel kam maa'nkam. Cham pai' jax titda am no'p jum aa' nam matgilhdha' na ba' bhaan bax maati' ka' na jai'p bar Israel kam maa'nkam. ⁴ Jix maat iñ gu' nam jai' dhit bhai'p oipoda' gui' nam sap pui'p ti jiigi'ñdha' tii buiñor guch Xoi'kam, gu' nam jax dhui bhai'ch mai'chidha' nach sap gio mi' pui'p tu dagia' nam ji'k jax tu jim gu Israel kam ja'tkam gui' nam cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Tii chian am gu' gu Tiito nam matgilhdha' na ba' jai'p bar Israel kam maa'nkam ka'. Jax dhui na gu' aach dhi' pui' ja'k cham kam aa' nach pui' ka tu buada', cham tu'ch dhaam kap tu'ii' gu' pui' nam jax ja'k tu jim, nat gu' aach guch Xoi'kam mi' dhir bach boosolh. Ba' dhi' bhaan jix maati' nam cham tu' silhkam buiñor ti jiigi'ñdha' guch Xoi'kam, nam pui' pix xi iatat jix xi'lhim bha ja'p jich iatgi'ñ.

⁵ Gu' ji nach gu' aach xi gu'ki'nda' sia kum jax jich chitda, ni ji'x dho moo ku chich am pui' tii nach mi' pui' jimia', nach gu' aach jix aa' na pim mi' pui'p tu dagia' bhaan gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nar silhkam pui' na jax jum kai'ch.

⁶ Ba' gui' nam jir jix chu mamatda' ja bui biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham, cham pai' jax jiñ chii'n jamit nañ jax ba kai'ch no'ñ tu' cham mi' pu duiñchu' nañ jax tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Cham pai' jax jiñ chitdam ip no' tu' pup jum aa' nañ mi' xi binda' dhi' nañ jax ja'k tu a'ga. Gu' ji nañ gu' cham maat no'm silhkam jir jix chu mamatdagim ka' ba' cham. Gio gu' cham jax bua sia kuñ cham maat no'm jir jix chu mamatdagim, na gu' gu Dios cham tu' dhi' ki'n xich joi'mda'.

⁷ Gu' ji nam gu' ja'kbui' kat jup jiñ chitda nat sap aañ jiñ a'm ti tii gu Dios nañ tu ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, gu' ba' gu Peegro bhaan jup ti tii sap na tu ja a'gidha' gu Israel kam ja'tkam. ⁸ Ba' gu Dios, dhi' nat Peegro bhaan ti tii na nai' tu ja a'gidha' gui' nam jir Israel kam ja'tkam, dhi' pix gu Dios nat aañ jiñ a'm jup ti tii nañ pui' nai'p tu ja a'gidha' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam.

⁹ Ba' gu Santiago gio gu Peegro gio ba' gu Juan, dhi' nax io'm jix bhaai' nam jax ja'k ti'ya' ja bui biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham, dhi' biix pui'p tii mit nat aañ jiñ a'm ti tii gu Dios nañ nai' tu ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. Gu' ba' na bhaan jix maati' ka' nach maap pu chu'm ka'm tu juana', bhai' xiñ dhaa'ñ jamit gu ja noonob, panaas ku chich jich ñiñio'ki, sia biix gu Bernabee bhai'p xi dhaa'ñ jamit, nat gu' dhi' ba' bhaan bii nañ biim nai' tu a'ga'. Ba' gui' diilh sap ja bui tu a'ga am dai gu Israel kam ja'tkam. ¹⁰ Ba' ja'pni soi'p xich chii'n jamit nach sap siamrix joi'mdat jix bhai' xi ja bua't gui' nam cham tu' bia' ni ji'x, na pu cham bhaai' nam pai' dhir u'ji gu tu' ki'n tu saba'da'. Ba' aañ dhi' pui' tii duiñchu', cham mikkat buppa iñ.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat ñiok gu

Peegro bhammi Antiokiyya

¹¹ Ba' maa'nnim nat mu jii gu Peegro Antiokiyya, ñiok jañich maaxik bhai' ji ñiidhat buibsaram, na gu' buam pix tu jim na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ¹² Biipi' dir ja biim ka xi chu kua'da' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. Ba' mikkat na mit bhammiip ba ji bubua ji'kchi gui' nam bhaankam bhammi ja'p oipim gu Santiago, cham tu' ja biim ka tu kua', nat gu' bax ja iibhi. Mi' pui' tu daa'ñchu' am gu' nam jax tu jim gu Israel kam ja'tkam nam cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, jum aa'nda' sap gu' nam matgilhdhix ka' sia kum gu'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, mi' dhir ba' bax bhaai'n ka' ip nam ja biim tu kua'da' gui' nam jir Israel kam ja'tkam. ¹³ Ba' gui' nam jir Antiokiyya kam nam pui' tiip ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, jai' mi' pui' tiip ba tu daagik jamit nam jax ji ñiidhat gu Peegro na jax ja'k tu jim, nam gu' pui'p jir Israel kam ja'tkam, sia jai' gu Bernabee pui' ja'k jup xi chu jii. ¹⁴ Ba' pui' na mit jax ja'k tu jii, dhi' cham tu' pui'm kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nach pu'ñi ja'k tu jimda'. Pui' ku ñich ba' pu tii'ñ gu Peegro nam biix dhit xi che' kee' guch Xoi'kam jiigi'ñdham gui' nam ji'k jir Antiokiyya kam. Ja'pniñ moo titda: "Aap nap jir Israel kam maa'nkam, pui' ja'k nap tu jimat nap panaas pu cham tu'r Israel kam maa'nkam. Gu' ba' xib, ñax kup ba'p ba ja chian gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam mi' pui' jimia' na jax gui' nam jir Israel kam ja'tkam? Na gu' cham jir am gu pui'."

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na dai pix no'jaroi' tu' silhkam buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, cham tu' mu ja'k ka bhiiya' na pai' gammiji' mi' pup jum tulhiñdha'

¹⁵ Aach dho pui' tii chii'i' nach jir Israel kam ja'tkam, nach mi' pui' jiim panaas na ji'k jax tu aagix gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba' cham tu' pui'r jich chii'tgidaam ich nach jir jix u'ua'tulhdhix kam, ja'p na jax gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ¹⁶ Gu' pix ji nach gu'x bhai'x maat na gu Dios cham ji'xkat ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gui' nam mi' pui' tii xi chu duñiim na ji'k jax tu aagix ja bui gu Israel kam ja'tkam, gu' gui' ji

na ja uañi'ñ nam tu' silhkam soi'm ilhdhai buiñor ba ti jii'ñdha' guch Xoi'kam. Pui' ku chich ba' aach tu' silhkam soi'ch ilhdhak buiñor ti jii'ñ nach jix aagít nach uañdha' guch ua'tulhdhara' gu Dios, cham tu'ch mi' pui' ka tu daa'ñchu' na ji'k jax tu aagix, na gu' dhi' cham ji'xkat jich palhbuidha'.

¹⁷ Gu' ba' aach nach gaagim nach jax ja'k jix bhai' bi'ya' buiñor gu Dios bhaankam guch Xoi'kam, gu' ji nam gu' jai' pui' ilhii'ñ nach aach ji ba'r di' gux u'ua'tulhdhix kam, ¹⁸ ja'p kai'ñkam jup kai'chdha'm aa ba' na guch Xoi'kam ua'tulhdhara' bhaan jup tui'dhi'? Chaam tu' ji matgim. ¹⁹ Na gu' dhi' ja'pni na jax gu tu' no' ñich xi iarak nañ pui' ilhii'ñ na cham tu' bhai', gu' ji no' ñich gu' gatuuk gio mi'p kii, dhi' bhaan jix maat! ka' na cham jir am pui' nañ jax tu bua. ²⁰ Aañ nañ gu' cham tu' mi' pui' ka tu daa'ñchu' na ji'k jax tu aagix gu bijik dir kam, ja'p ji buusan nañ muukix buiñor dhi'. Kuñ ji gu' dua ji buiñor gu Dios, nañ gu' dai pui' pix ja'k ba tu duñiim na jax jix aa', cham tu' kia' na jax ja'k tu aagix. ²¹ Biima'n muu ñich gu' guch Xoi'kam jan' na mit pai' dhuuk mua. Ba' na ñich pai' dhuuk biima'n duadik giop bam, cham jañ kar pu chu'm nañ jax jir tu'm kat biipi' dir, bar jumai iñ. Guch Xoi'kam pix jiñ a'm pup kio ba' mi' dhir, dai ba' nañ soi'ñ ilhdhat pix buiñor ba ti jii'ñ, nat gu' xiñ joi'mdak jiñ a'mkam muu. Dhi'r di' gu' gu Mara'a'n gu Dios. ²² Ba' aañ ti jii'ñ dhi' pui' nat jax ja'k tu duu gu Dios xich joi'mdak, na gu' cham kam aa' nach mi' pui' ka tu duñiidha' na jax tu aagix. Na gu' no' pui' ja'k xich joi'mdat jich a'm ti niidhidha' git gu Dios nach mi' pui' tu duñiidha' na ji'k jax tu aagix, jir tu' kub ka' git pix ba' guch Xoi'kam nat ba muu bhaan gu u'uux na gai biit.

3

Na pui' ba ja tïda' gu Paablo no'm mi' pui' jimia' na jax chu aagix gu bijik dir kam piam ku gu' nam silh pix ba ti jii'ñdha' soi'm ilhdhat buiñor guch Xoi'kam

¹ ja'p moo cham am buatu' pim aapi'm na pim Galaasia oi'dha' na pim tii buiñor ti jii'ñ guch Xoi'kam! ² Jaroo biix aixim jam titdaimik maakam jam iatgi na jax cham

jir silhkam? Maaxik jam aa'ñ jachich gu' nat jax ja'k jum duu guch Xoi'kam nat muu bhaan gu u'uux na gai biit. ³ Ja'p cham jam jur bia' pim panaas! ⁴ Jano' nat jam a'm jum tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios, ⁵ na pim mi' pui' jiim aa na ji'k jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak kut ba' jam a'm jum tajaa, ka' na pimit ti jii'ñ aa nar silhkam pui' na pimit jax ja'k kai gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam? ⁶ Jia na gu' na pimit ti jii'ñ na maaxik jir silhkam pui' na jax jum kai'ch? Jiñ aagi'ñdha' pim. ⁷ ja'p cham ji'x jam jur bia' pim panaas ku pim ba' pui'm bua! ⁸ Tii' na pim gu' biipi' dir ka xix aa'nda' na jam a'm jup tui'ñgit jam palhbui'ñchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na pim jax ja'k mi' pui' jiimda', gu' ji na pimit gu' xib ja'p xi dhuuk, diilh japim pix mi' pui' ba tu duiñchu' na pim jax pix ilhii'ñ. Ya'pix jup jir ja duiñ gu' gu ja'tkam dhi' na pim jax chu'm bhaan ba tu daa'ñchu'. ⁹ Biix aixim japimit tii xi chu maat panaas na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' git na jax jix aa' gu Dios, gu' pix ji na pimit gu' bak pu cham tu' maat. Cham ilhii'ñ iñ na pimit moo cham tu'p maat. ¹⁰ Jano' na jam a'm jam tajaañi'ñdha' gu Dios gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', gio na biix aixim jix bhai'm duukam jup tu buada' jam bui na pim tu' cham pai' dhuuk pui' ti niil'ñdha', dhi' cham tu' pu kai'ñkam pui' tu buada' na pim mi' pui' jiimda' na jax tu aagix, gu' ja'pji na pim silhkam ti jii'ñdha' na maaxik jir pui' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam.

⁶ Pui'm duu gu' bijik gu Abraam, nat tu' silhkam ti jii'ñ pix buiñor gu Dios, pui' kut ba' gu Dios bhammi dir bha ja'k pui'p tii nar jix kii' maa'nkam. ⁷ Gu' ba' gui' nam tu' silhkam jir bopxi'ñ ka' gu Abraam, jum aa' nam pu'ñi tu' silhkam ti jii'ñdha' soi'm ilhdhat buiñor gu Dios. ⁸ Gio gu' pui'p tu ua'ñix maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam gu ñio'ki'ñ gu Dios na saak sia gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam jix kiki' ja'tkam ja tigia' gu Dios, dai pix no'm tu' silhkam soi'm ilhdhat buiñor ba ti jii'ñ. Pui' ku ba'p titda gu Dios gu Abraam: "Jix bhai' tu ja jimia' biix gu ja'tkam aap jum a'mkam." ⁹ Ba' bhaankam gu Abraam,

gu Dios biix jix kikii' ja'tkam ja tigia' gui' nam ji'k soi'm ilhdhai tu' silhkam buiñor ba ti jiigilndha', ja'p nat jax soi'm ilhdhak tu' silhkam buiñor ti jiigilndha' dillh gu Abraam.

10 Gu' ba' gui' nam ji'k mi' pui' jiimda' na ji'k jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak nam pui' jim aagit na git dhi' ki'n jix bhai' tu ja Jimia', dhi' cham tu' bhai' tu ja Jimia'. Na gu' ja'pnim kai'ch: "Ba' gu jaroi' na cham biix pui' tu duñia' na ji'k jax tu aagix dhi' na ba tu ua'ñix, gu Dios pui' ti'ya' na dhi'm tulhiiña' sia pik nar jax ka' git. Siat chi moo maa'n kap pix cham am bua, na gu' ja'p ji buusnia' na pu biix maa'n jimdam cham am bua' na ji'k jax tu aagix ka'." **11** Gu' ba' na gu' cham ji'xdha' jaroi'x bhai' bi'ya' buiñor gu Dios dhi' ki'n na jax tu aagix na tu ua'ñix, pui' kut ba' ja'pnip tu ua'nak maadit gu bijik dir kam: "Gu jaroi' na soi'm ilhdhat tu' silhkam buiñor ti jiigilndha' gu Dios, dillh gu Dios pui' ba ilhdha' nar jix kii' maa'nkam." **12** Gu' ba' no'ch jix bhai' bi'iidha' git buiñor gu Dios nach mi' pui' tu duñiidha' na ji'k jax tu aagix na tu ua'ñix, dai pui' pix ja'k jach jup tu duñiidha' git, ba' cham tu'm aa'nda' git nach silh pix soi'ch ilhdhat buiñor ti jiigilndha' gu Dios. Na gu' ja'p iam ja'pnip jum kai'ch nat tu ua'nak gu Moisees na jax ja'k tu aagix ka': "Gu jaroi' na biix mi' pui' tu duñiidha' na ji'k jax tu aagix dhi' na ba tu ua'ñix, dhi' ki'n jix bhai' tu Jimia' buiñor gu Dios."

13 Gu' ba' guch Xoi'kam mi' dhir jich boosolh nach pai' cham ji'xdha' mi' pui' Jimia', mi' dhir jich boosolh nat pai' gu Dios pui' ba ti'ik nach jich chulhiiña' git, nach gu' cham tu' biix mi' pui' tu duñiidha' na ji'k jax tu aagix ka'. Guch Xoi'kam ba' ja'p ji buus nat dillh mi' ja'k ji bii, jich a'mkam ba' cham bhai' tu jii. Na gu' ja'pnip tu ua'ñix ja'p iam mi' na pai' tu daa na jax ja'k tu aagix: "Gu jaroi' na bhaan mukia' gu u'uux na gai bii, dhi' bhaan jix maati' ka' nat ge'kam ki'n jix buam tu duu." **14** Ba' dhi' pui' ja'k tum duu na ba' bhaankam guch Xoi'kam jai' ja a'm jup bi'ya' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam dhi' nat tu' iimchuxdhak gu Dios gu Abraam, dai pix no'm soi'm ilhdhat tu' silhkam buiñor ba ti jiigilndha'. Gio na ba' pu'ñi biix jich a'm jich chajaañdha' gu Dios gux Dhuudu' kam

jix Uañ li'mdaga'n aach nach ji'k buiñor ti jiigilndha' guch Xoi'kam, pui' nat jax ti'ik bijik.

Na bhaan ba tu a'ga' gu Paablo na ji'k jax chu aagix gio gui' nat tu' tu iimchuxdhak gu Dios gu Abraam

15 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ya' kam dhi oi'ngalnañ bhaan xi chu jam a'gidha' na pim ba'x maatit jiñ kaaya' nañ jax kai'ñkam jup kai'ch. Pui' na pim jax bax maat, no' mit gook maap xi chu a'gak gu ja'tkam nam jax ja'k duñia' gu tu', jum aa'nda' nam u'uan ta'm tu ua'na', bitaa'n jam ba' mi'p xi dharsa' nam jax tii' na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na pui' tu tui'ka'. Ba' cham ji'xdha' jaroi' gio maakam jup ka duñia' pui' na jax ja'k ba tu ua'ñix ka', pui' ja'k pup tui'ka'. **16** Ba' pu'ñi ip gu Dios na mit gook dit maa'n ñi'ook jup duu gu Abraam bijik. Gu Dios pui' ja'k tii'nañ gu Abraam nax bhai' tu Jimia' dillh gio gu bopxi'ñ nam jai'chdhilhia' gatuuk. Ba' dhi' nam jir bopxi'ñ ka' gatuuk, cham tu' ja'p kai'ñkam jup kai'ch na dillh pix jix bhai' tu ja Jimia', gu' ja'pji na maadit mi' dhir jup jai'chdhilhia' nam ba' dhi' bhaankam jix bhai' tu Jimia', dhi' ba'ch Xoi'kam nat xib ya' ba jai'chdhilhia'. **17** Kani nañ jix bhai' xi jam aagilndha' na jax pik ja'k tu tu'ii' dhi'. Pui' nat jax ja'k tii'nañ gu Dios gu Abraam, tu' silhkam ki'n pui' tii'nañ na pui' tu duñia', ba' cham tu' na gio maakam jup ba kai'chdha', sia kut bap duu gu maakob sianto daman maa'n oo'm mambhiix oi'dha' nat ba' mi' dhir jup ba jai'chdhilhia' na jax ja'k tu aagix ka' nat tu ua'nak gu Moisees. **18** Na gu' no' gu Dios git jix bhai' ja duñiidha' dai gui' nam mi' pui' tu duñiidha' na ji'k jax tu aagix, dhi' cham tu' pui' ja'k ka duñchu'nda' git nat jax ja'k tii'dak gu Abraam. Na gu' janoo' nat pai' dhuuk pui' tii'nañ gu Dios, cham pai' jax titda na tu' jax xi dhuñia' na ba' pui' tu duñia' nat jax tii'nañ.

19 ¿Gu' tu' ji chi ba'x bhaai' pui' na ji'k jax tu aagix? Aa dho biiipi' dir nat pui' xi chii'dak gu Dios gu Abraam nax bhai' tu ja Jimia' ip gu bopxi'ñ, gu Dios pix dillh gatuuk jich maa dhi' pui' na ji'k jax tu aagix nach ba' dhi' bhaan pix jix mat ka' nach tu' bhaan jich ua'tulhi'ñdha', ba' janoo'

juugit pix tu'x bhaai'n ka' na pai' dhuuk pu'ñi jai'chdhilhia' maadit gu boxii'ñ gu Abraam, dhi' na bhaankam jix bhai' tu ja jimia' gu jai' bopxi'ñ. Ba' dhi' pui' na ji'k jax tu aagix, gu noonbi'ñ gu Dios jamit maa gu Moisees nat bha ja joot diilh gu Dios, mi' dhir ba' gu Moisees diilh jup jich aagi'ñ nach ba' mi' pui' jiimda' git. ²⁰ Gu' ji na gu' jano' nat pai' dhuuk maa'n ñi'ook jup duu gu Dios biima'n gu Abraam, cham tu'jumai pix pu tii'n gu Dios na ba' mi' dhir pui'p tiida' gu Abraam, gu' ja'pji diilh maaxik nat pu tii'n. Ba' xib cham tu' kam aa' nach mi' pui' ka tu daa'ñchu'nda' na jax tu aagix, nat gu' diilh guch Xoi'kam ya' eek jich boi'ñxi nach jax ja'k mi' pui' jimia' na ba'x bhai' tuch jimia', na gu' ja'xbui'p jir gë'kam na gu Dios.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo nat tu' ki'n jich palhbui pui' na jax chu aagix

²¹ Ja'p kai'ñkam jup kai'ch iñ aa ba' panaas na pui' nat jax tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka', dhi' bhaan jix maati' na cham tu' pui' ka tu duñia' gu Dios nat jax tiidak gu Abraam, na gu' pui' xib cham tu' ka bhai' nat jax tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka'? Chaam tu' ji matgim. Na gu' no' pui' ja'k jix bhai' tuch jimda' git nach mi' pui'jiimda'pix na ji'k jax tu aagix, jum aa'nda' git nach dai dhi' bhaan jup tu daa'ñchu'nda' nach ba'x bhai' bi'iidha' buiñor gu Dios. ²² Gu' ji na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na gu ua'tulhdhara' biix ja daam jup tu'ii' gu ja'tkam. Gu' ba' gui' nam ji'k pu'ñi tu' silhkam buiñor ba ti ji'ñdha' guch Xoi'kam, mi' dhir ba ja bubuaxdha' gu Dios, na gu' dhi' pu'ñir jum duukam nat jax tiidak gu Abraam.

²³ Biipi' dir nach chakui tu' silhkam buiñor ti jiig'ñdha' guch Xoi'kam, ja'p ji buusandat na mu pai'ch kuupka' ja'p na gux i'xkum dhi' na jax ja'k tu aagix ka'. Ya' juugit jich kuu nat pai' dhuuk jum ai nach soi'ch ilhdhai tu' silhkam buiñor ti ji'ñdha' guch Xoi'kam. ²⁴ Ba' dhi' pui' na ji'k jax tu aagix ka', ja'p jup ji buus na panaas bhai' puch bai'ñchu', yammi ba' xich dho'ñcho na pai' guch Xoi'kam. Ja'p na jax maadit gu tujuandam na ja aa'ñdhidha' gu a'aallh

nam jax ja'k tui'ñgida', nam pai' bar gë'gë'r ja'tkam ka' nam ba' mi' dhir diilh bax mat ka'. ²⁵ Gu' ji na gu' xib nat bam ai na dai guch Xoi'kam pix bax bhaai' nach buiñor soi'ch ilhdhat tu' silhkam ba ti jiig'ñdha', cham tu' kam aa' na pui kar jich boi'tu'nda' dhi' pui' na ji'k jax tu aagix, cham kam aa' na kach aa'ñdhidha' nach jax ja'k tui'ñgida'.

²⁶ Pui' na jax aapi'm xib, bar maamra'n japim gu Dios, na pimit gu' soi'm ilhdhak tu' silhkam buiñor ba ti ji'ñ guch Xoi'kam,

²⁷ na pimit gu'm bopko suudai' ki'n. Dhi' ba' bhaan matgir ip na pimit maa'n tuuku'p duu maap guch Xoi'kam, xib ba' pui' ja'k jup ba tu jim japim na jax gui'. ²⁸ Ba' ya' dir ja'p ja'k, cham tu' jax ka bua sia chi maadit jir Israel kam maa'nkam piäm ku gu' cham, piäm sia kur tujuandam pui' pix cham namkidhat am piäm ku gu' namkidhix kam jir tujuandam, piäm ku

gu'r chio'ñ piäm kur ubii, pix ji no' pim biix soi'm ilhdhat tu' silhkam buiñor ti jiig'ñ guch Xoi'kam. Biix maap jup tui'ñgida' pim biima'n guch Xoi'kam sia pik nar jax ka' git, panaas ku pim jir maa'n maa'nkam pix ka' biima'n. ²⁹ Gu' ba' no' pim gu' pu'ñi biima'n jup tui'dhi' guch Xoi'kam, dho aapi'm ba'r di' na pim tu' silhkam jir bopxi'ñ gu Abraam. Jai'p tu jam makia' ba' gu Dios gui' nat tu' iimchuxdhak gu Abraam jan'o'.

4

¹ Ja'pniñ ja'k jup xi chu jam a'gidha' na pim ba'x maatit jiñ kaaya' nañ jax kai'ñkam jup kai'ch. No' gu jax chu'm jix chumñigam maa'n tu mar, gu' ji no' gu' kar alhii gu maraa'n, chakui bhaan jup tu tui'ka' gu biixchuga'n gu taata'n, dai na tu iimchudhix ka' pix. Gio no' pu'ñi kar alhii, pui' pix jup jir tu'm ka' na jax maadit gu tujuandam, sia ku gu' gatuuk biix bhaan ji chu bi'ya' na ji'k tu' tu bia'ka' gu taata'n. ² Gio jai' gu ja'tkam nam jix bhai' buada', bha bhiidhidha' am gu tu' na aa'nda'. Na pai' dhuuk diilh gu taata'n xi ñii'ñdha' na bar am ka' na ba' ba tu makia' gu biixchuga'n. ³ Pu'ñi ip ba' aach nach ji'k ba ti jiig'ñ xib buiñor guch Xoi'kam. Biik nach chakui buiñor ti ji'ñdhat, mi' ja'k jich bhiichdhatu'nda' na jax ja'k ilhii'ñdha'

gux buam jum duukam na ya' dhi oi'ñga'n bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', aach ba' mi' pui'p tu duñiidha' ja'p na tu' a'aalh. ⁴ Gu' ji na gu' yamm'i nat pai' dhuuk jum ai nat pai' pix juugit tu dai diilh gu Dios, bhai' ba joot gu Maraa'n nat ba' ya' maaxir bhaan dir maa'n gu ubii, dhi' na mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na ji'k jax tu aagix ja bui biix gu Israel kam ja'tkam. Ba' diilh mi' pui'p tu duu na ji'k jax tu aagix dhi Maraa'n gu Dios, ⁵ mi' dhîr ba' dai nat bach boosolh nach cham mi' pui' ka tu daa'ñchu' nam aa'ndat nach mi' pui' tu duiñchu'nda' biix na ji'k jax tu aagix ka'ch bui aach nach ji'k jir Israel kam ja'tkam. Ba' xib nat bach boosolh, maamra'n bach ilhii'ñ gu Dios.

⁶ Ba' mi' dhîr diilh gu Dios jup jich chajañ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'ch jujur am nach ba' dhi' bhaan machia' nach silhkam bar maamra'n, pui' nat jax jup tajaañ diilh gu Maraa'n. Ba' dhix Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui'ch jurtu'nka' nach pui' kai'chdha' na gu Dios jir jich Gi'kora'.

⁷ Ba' aapi'm cham tu' pui' ka ji buan na jax gu ja'ppix tujuandam, gu' ja'pji bar maamra'n japim aapi'm gu Dios. Gu' ba' na pim gu' aapi'm bar maamra'n, cham kam aa' na pim mi' pui' tu duiñchu'nda' biix na ji'k jax tu aagix, na gu' tu jam makia' ip jai' gu bixchuga'n na pim pai' dhuuk buiñor aaya'.

*Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nax buam
jum aa'ja a'mkam guch Xoi'kam jiig'ñdham
Galaasia kam*

⁸ Biipi' dir na pim chakui maatit dhi' na jax chu'm silhkam jir Dios, jir tu ja juandam tuk ka' pim gu didios jup duiñxim ya' kam dhi oi'ñga'n. ⁹ Gu' ba' xib na pim tii bax maat gui' na jax chu'm silhkam jir di' gu Dios, sia ku gu' ja'kbui' kat jix bhai' xi jam maat na pim jax jir tu'm, ¿jax ku pimit ba' gio mi'p ja ji'ñ gux buam jum duu'nkam nam jam daam jimia', nam bixchu'x bhaai' nam pu tu duñia' ya' dhi oi'ñga'n? Pu cham tu' bhaai' am gu' tii buiñor gu Dios. ¹⁰ Pui pim biix aixim tu'm bhaan tu piastat gu', jix iibhidhat japim tu piastatda' jax chu'm masaa'n nam aajidha', piam jax chu'm tanoolh, piam jax chu'm oidha'. ¹¹ Jix buam tu tatda' ba' nat moo pui' pik cham

jam a'm jup baap gu ñio'ki'ñ gu Dios na ñich tii tu jam a'gi.

¹² Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ soi' jam titda na pim soi'm ilhdha' ja'p na jax aañ na ñich soi'ñ ilh jam bui jano' nañ jam bui oilhimik. Cham tu'ñ ja'p kai'ñkam jup kai'ch na pimit tu' bhaan mañ ko'ktulh, ja'pji nañ soi' pix jam titda na pim mi' pui' jimia' na ñich aañ jax tu jii jano'. ¹³ Na gu' na pim jax bax maat jano' na ñich tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na bhaan tu a'ga na pim jax ja'k dui cham jum tulhiiñara', jix ka'ooktugit jañich tu jam a'gi. ¹⁴ Ba'sia ku jax jix xijai ka' aañ jiñ bui nañ jix ka'ooktu'nda', aapi'm maa'n na pim jax joidham xiñ kiigalhi'ñdha', cham pai'x buam jiñ ñii'ñdha' pim, ni ku pim cham jiñ oo'nda'. Joidham jix bhai'ñ aichdhidha' pim nai' ja'p jam ki'aam ja'p na panaas maa'n gu nobii'ñ gu Dios piam ja'p na diilh guch Xoi'kam. ¹⁵ Joidham japim jix bhai'm taat ka' jano', cham bhaai'n ka' na pim jax pik xim buada' na pim joidham jix bhai'm taat ka'. Sia gu jam buupui pim xiñ chaiñbuidhak ka'. ¿Gu' xib japimit ba' jax jum duu na pim jix bhai' kam taatit jiñ bui?

¹⁶ Panaas ku pimit dhi' ki'n bañ bhaamki na ñich xi jam aa'ñ na tu'r silhkam.

¹⁷ Gu ja'tkam dhi' nam biix aixim maakam jam iatgi'ñ, joidham xi jam da'dat jix bhai' jam titda am, gu' nam jax dhui jumai boi bhaan jam bhiichdhatu' na mu ja'k bhiix na pai'r tu tulhiiñara'. Jix aa' am na pim cham tu'ñ bui kap tui'ñgida', nam gu'x aa' na pim dai gui' pix mu ja'k ba ja kaichgida'. ¹⁸ Jir am ip dho nañ jix ja da'da' gu ja'tkam no'm gu'r jiñ ja'tkam tuk tu' bhaan, dai pix ji no'ñ mi' ja'k ja bhiichdhatu' na pai' ja'k jix bhai' tu ja jimia', cham tu' mu ja'k na pai' cham bhai' tu ja jimia'. Gu' ba' no' pim gu' aapi'm silhkam xiñ kiigalhdhat jiñ buip tui'dhi', gammiji pim pu xiñ kiigalhi'ñdha' sia kuñ cham jam buip tu'ii', cham tu' na dai no'ñ jam buip tu'ii' na pim ba' xiñ kiigalhi'ñdha'. ¹⁹ Aañ ya' dir mu ja'k ja'p jam ilhii'ñ gu' na pim panaas jir jiñ maamar, gammijiñ ba' pux buam jiñ aa'nda' no' pim cham mi' pui' jimmi nat jax ja'k tu jii guch Xoi'kam,

jix ko'kom jix buam tu tatda' gu' xib ja'p na jax maa'n gu ubii no't kia'pix ba maaxir gu maraa'n. ²⁰ Tii dhox aa' iñ nañ git xib jam bui bap tui'ka' nañ ba' maakam tu't yup tu jam a'gidha' na pim jax ja'k jix bhai'x maatit jiñ kaaya', na pimit gu' chi cham bhai' maatit jiñ kai na ñich jax tii tu jam a'gi.

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' gu Agaar gio gu Saara

²¹ Ea nañ aapi'm yup xi chu jam a'gidha' na pim mi' pui' tu daa'ñchu' na ji'k jax jum kai'ch na jax tu ua'ñix na tu aagix. Ja'p tu'm japim xiñ aagi'ñdha': ¿Aapi'm aa cham ji'xkat jiñkai'ñ gu u'uán gui' na mit bijik dir kam tu ua'na? ¿Pu cham maat japim aa na jax jum kai'ch maa'n kap na pai' bhaan tu a'ga gu Abraam? ²² Ja'pnim kai'ch na sap gook tu maamar kat gu Abraam, maa'n bhaan gu tujuandam tugi'ñ, gio ba' jumai bhaan ip gu diihl binga'n. ²³ Gu maraa'n gui' nat tií gu tujuandam tugi'ñ, ja'ppix maa'nkam maaxir. Gu' ba' gui' nat tií gu diihl binga'n, dhi' pu kai'ñkam maaxir nat jax tiidak biipi' dir gu Dios diihl gu Abraam na saak pu'ñi maa'n makia' gu al-hii. ²⁴ Dhi'ch bhaan jix bhai' xich ga'ngada' na jax ja'k ji chu busaak. Gu Agaar gio gu Saara ja'p ji buan am nam jir di' nat jax ja'k tií gu Dios na tu tui'ka' ja bui biix gu ja'tkam. Ba' gu Agaar ja'p ji buusan na dhi'r di' na jax ja'k tu aagix biix nat ji'k tu ua'nak gu Moisees, nat jax aa'ñdhak gu Dios bhaan gu oidha' na Sinaii tií. Ba' gui' nam ji'k pu'ñi pui mi' pui' jiim na ji'x jax tu aagix, ja'p ji buusan nam jir maamra'n gu Agaar, ba' pui'p jir tujuandam am. ²⁵ Sia gui' nam ji'k Jerusaleen oi'dha' xib, na Judea bhaan bipio' gu dibiir, nam gu' dhi' sia pui mi' pui'p tu daa'ñchu' nat ji'k jax tiidak gu Dios gu Moisees na tu aagix ka' janoo' nat ñio'ki bhaan gu oidha' na Sinaii tií, na Araabia bhaan yup bipio' gui' gu dibiir. ²⁶ Ba' gu Saara ja'p ji buusan na dhi'r di' gu gø' kiicham jix dhaam kam na pui'p tií Jerusaleen. Ba' aach nach ji'k buiñor ti jiig'iñ guch Xoi'kam, dhi'r maamra'n ich. Cham tu'ch ba' tujuandam ki'n oipo, gu' ja'pji ja'p pix nach oipo jix bhai'ch chaatit.

²⁷ Jup jum kai'ch gu' maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:
Jix bhai'p jum taat ka' aapi' ubii na cham
jir jum ai gu a'aalh.
Xi jiiñakda' ap jix bhai'm taatit nap cham tu
taat na jax jix chu ko'k no'pja ninii'ñ.
Jix io'm mui' ja tigia' gu' gu a'aalh gu ubii
gui' nar dilhdhim ka',
cham tu' pui' na jax aap sia kup tii ti biina'.

²⁸ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aach nach ji'k buiñor ba ti jiig'iñ guch Xoi'kam, jir bopxi'ñ ich gu Abraam, nat gu' gu Dios diihl pui' tiidak gu Abraam na saak mui' tu bopxicha' bhaan dir gu Isaak. Gu' ba' na gu' guch Xoi'kam jir boxii'ñ gu Isaak, aach jai'p jir jich boxii. ²⁹ Gu' ba' gu Ismael nat ja'ppix maa'nkam maaxir, bhai' ji bhaamki gu siipdhi'ñ Isaak nat pik bhaan ti ti gu Dios. Pu'ñi bap tuch bua aach xib, gui' nam mi' pui' tu daa'ñchu' na ji'k jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak, xich bhaamki'ñ am aach nach jir di' gu bopxi'ñ gu Isaak. ³⁰ Gu' ji na gu' ja'pnip jum kai'ch ja'p iam mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nap titda gu Dios gu Abraam: "Mai' jootsa' ap mi' dhir jum ki'aam dhim tujuandam tuk, biima'n jap mai' jootsa' gu maraa'n. Na gu' dhi tujuandam gu maraa'n, cham jir am na jai' bhaan yup tu bi'ya' gui' na tu' bhaan bipio' gu maraa'n gum biina'." ³¹ Ba' aañ pu jam titda aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na cham jir am nach aach pui mi' pui' ka tu daa'ñchu'nda' na jax tu aagix gui' nat gu Moisees tu ua'nak, nach gu' aach cham tu' gu tujuandam jir maamra'n, gu' ja'pji gui' ji na pik jir binga'n gu Abraam.

5

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat guch Xoi'kam jich palhbui

¹ Guch Xoi'kam pix diihl mi' dhir bach bubuax nach pai' pui' ka tu daa'ñchugit na jax tu aagix na tu ua'ñix gu bijik dir kam. Pui' ku ba'm aa' na pim aapi'm mi' pui' xi jiimda' bhaan dhi boi nat pai' ja'k bach chuttu. Cha'pim gio mu ja'k yup ka bhibhiida', na pim gu' ja'p jum duñia' ip gio na jax gu tutuur nam yuu' ta'm buupl-hichgida'. Pui' pim dho tu't biipi' dir.

² Kani na pim jix bhai' xiñ kaaya' nañ jax jam tiida'. Aañ Paablo ya' jam aagi'ñ na cham tu' dhi' ki'n jam uañdha' gu Dios gu jam ua'tulhdhara' sia ku pim tii ja matgilhi'ñ gu jam maamar nam jir Israel kam. Na gu' no'r pui' ka' git, jir tu' kub pix ka' git ba' nat jich a'mkam ba muu guch Xoi'kam.

³ Na gu' gu jaroi' no' tu' bhaan mi' pui' tu daa'ñchu' nat jax tu ua'nak gu Moisees, pui' na jax nam jum matgilhi'ñdha' nam jir Israel kam, ja'p ji buusanda' na biix bhaan tu daa'ñchu'nda' na ji'k jax tu aagix ka' nat ji'k jax tu ua'nak gu Moisees, sia ku tii panaas dai maa'n bhaan tu daa'ñchu'. Jum aa'nda'ba' na biix mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na ji'k jax tu aagix. ⁴ Aapi'm jañ yup jam titdat yup kai'ch na pim ji'k jix joojoi'ñ na pim pui mi' pui' jiim na jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak, na pim gu' ja'p jum aa' na pim pui' ja'k cham ka u'ua'tulhdhix ka'. Gu' ji na gu' cham tu'r pui', ja'p xi dhuuk japimit gu' guch Xoi'kam, pu cham jam a'm ti niidhim ba' gu Dios. ⁵ Gu' ji na gu' aach maa'n nach jax tu' silhkam buiñor ti jiigilñ guch Xoi'kam, na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui'ch jurtu'n. Pui' ja'k ti jiigilñ ich nach cham tu' ka u'ua'tulhdhix nach kax u'ua'tulhdhix kat. ⁶ Na gu' aach nach bax maat nach buiñor yup tui'dhi' guch Xoi'kam, jich a'm ti niidhim sia kuch cham kach matgilhi'ñ. Na gu' guch Xoi'kam cham tu' dhi' bhaan jich a'm ti niidhidha' no'ch matgilhdhix piam ku gu' cham, gu' ja'pji no'ch tu' silhkam buiñor ti jiitñdhat xich jajoi'gi'n.

⁷ Aapi'm tii moo mi' pui' ka jiimit. ¿Jax ku pimit ba' moo mi'p ja jiitñ guch na mit jam iatgi? ⁸ Na gu' cham tu' diihl gu Dios nat pui' jam jurtuda na pim gio ja'k yup suulhgia'. Jax dhui nat gu' gu Dios ba' tii mi' dhir jam boosolh na pim pai' bap tu'ii' ip gio xib. ⁹ Maadit ji gu' gu jaroi' na bhai' oirit maakam jam aagi'ñ gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam biix na ji'k jax jum kai'ch. Dhi' ja'pni ji buusan na jax gui' na ki'n jappukar gu paan na palhiip pix jum aa' nam mi gii'ñxidha' gu tui', ge'p jum duñia' na bhai' ji jabka'. ¹⁰ Iam git mu gamimmim tulhiiña' gu jaroi' nat jam iatgi, sia chi moor jaroi' pik ka' git. Aapi'm git ba' moo cham mi ja jiitñdhat xi gu'kgida' na jax

jix aa' guch Xoi'kam.

¹¹ No'ñ git aañ pu pui' ja'k ja mamtuxdhidha' gu ja'tkam gui' nam cham jir Israel kam nam moo janom matgilhdhidha' nam jax ti jiitñdhidha' buiñor guch Xoi'kam na ba' bhaan jix maati' ka' nam jai'p bar Israel kam, sia ku gu' gu maaxik ja tutku' bhaan cham tu'r Israel kam am, cham tu'ñ bhaamki'ñdha'm git gui' nam jir Israel kam ja'tkam nam cham ti jiigilñ buiñor guch Xoi'kam, nam gu' cham tu' jax ilhii'ñ no'ñ ja'p pix tu a'ga nat jax jum duu nat muu guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit.

¹² Iam git pu biix maa'n jimdam ja i'kia' am mi' nam pai' matgilhdhix gui' nam bha ja'p oipot jam iatgi'ñ na ba' cham ka bhaai'n ka' nam tu a'gada' bhaankam gu Dios, nam gu' buam pix jam aagi'ñ.

¹³ Ba' aapi'm jiitñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, diihl pix gu Dios jam a'm ti jiigilñ mi' jam tuttu na pim mi' pui' ba Jimia' nat jax ja'k tu dai na tu tui'ka' ya' dir ja'p ja'k, na cham tu' pui' ja'k kia' nat jax tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka'. Cham tu' pu kai'ñkam jam a'm ti tii na pim pu tu duñia' na pim diihl jax ilhii'ñ. Xim jajoi'mdat japim yup jum papalhbui'ñdha' biix ji'ma'n, ¹⁴ na gu' biix gu jai' na ji'k jax tu aagix, dhi'ñi bhaan Jim titmo na ja'pnim kai'ch: "Jix joimdaip jix bhai' duñia' gu jaroi' no' tu' bhaan jum tulhiiñ, sia moo nar jaroi' ka' git, panaas ku moo aap pix jir di' ka' gu jaroi' nam tulhiiñdha'." ¹⁵ Ba' aañ pu jam titda na pim jix bhai' kai'chit, cha'pim jum ko'kdat, na gu' cham bhai' tu jam Jimia' no' pim daim ko'kda.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na sia jaroi' biixchu' bhax chu aa'nda' no' pix dua tuuku' bhaan

¹⁶ Ba' jam guguuxi'ñ iñ na pim dai pui' pix ja'k tu duñchu'nda' na jax pix jam jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Cha'pim gaagidha' na pim pu tu duñia' na pim diihl jax ilhii'ñ, na gu' jam mai'chia' gux buam jum duukam. ¹⁷ Cham tu'm kikiigalhi'ñ am gu' gux buam jum duukam gio gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', dhi' bhaan ba' cham jir am na pim pu tu buada' na pim diihl jax ilhii'ñ, sia pim chi moo tu' tii jax jix dhuñiik. ¹⁸ Na gu' no' gux

Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' jam a'm Jup tui'ñgit pui' jam jurtudim na pim jax ja'k tu duiñchu'nda', cham tu'm aa' na pim mi' pui' ka tu duñiidha' na jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak.

¹⁹ Jix bhai'x maati' am gu ja'tkam gui' nam jix buam tu jim, na ja daam Jup tui'dhi' gux buam jum duukam. Pui' na jax gui' nam mui' ja biim boppo gu u'uub, gio gu u'uub nam mui' ja biim boppo gu chichio'ñ, gam biix aixim kum pu tu bua na jax cham jir kii'. ²⁰ Gio nam tu' ka'm niidhat daanda' sia tu' na pix nam pui' ji ilhdhat nar dios, sia ku gu' cham tu' maaxik jir di' gu silhkam Dios. Gio nam jix jiipoñar ka'. Gio nam jix chu bhaamki'ñdha', gio nam jix chi jiigak ka', gio nam palhiip pix nii'rda' nam bhaaku'. Gio nam jix aichu'n ka' nam jax ja'k ja kokdhichdha' gu ja'tkam. ²¹ Gio nam jai' pui'p jix chu aa'nda' nam git pu chu'm Jup xi bia'ka' gu tu' nam jax chu'm nii'ñxi'ñ ka' gu jaroi'. Gio nam jix maik ka', gio nam gammiji pix gø'ger tu kua'da' cham aagix kam, gammiji biix aixim na tu' cham jir kii' kum pu tu buidha'. Dhi' pu chu'm gu ja'tkam cham ji'xkat aaya' am buiñor gu Dios na pai' dhir jix io'm jir gø'kam, aañ moo jam aagi'ñ, na gu' cham ja kiigalhi'ñ gui' nam pui' ja'k tu jim.

²²⁻²³ Ba' no' jaroi' bhaan tajaañixchu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', jix chu jo'i'g'i'nda' pix sia tu' na pix bhaan ja bui gu ja'tkam, na gammiji'x bhai'm taatit ja palhbui'ñdha' sia nar pai' dhuuk ka' git. Gio na cham bhaamdar ka', nax chu nakoo'nda' pix sia tu' na pix kii'n. Gam na diihl jum palhbui'ñka' na jax ja'k cham tu' bhaan mai'chia' gux buam jum duukam. Na gammiji' soi'm ilhdhat tu'silhkam ti ji'ñdhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' jimda' na jax jix kii' ka'm nii'ñ. No' jaroi' gammiji' pu'ñi mi' pui' tu duiñchu', cham jum aa' na jaroi' aagi'ñdha' na jax ja'k tu aagix, na gu' pu'ñi pix ja'k jum aa' nam tui'ñgida' git biix gu ja'tkam. ²⁴ Na gu' aach nach ji'k buiñor ba ti jiiggi'ñ guch Xoi'kam, biix binkam sissapa mit guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit na ji'x jich a'm Jup tu't guch u'ua'tulhdhara', gam sia biix nach ji'k tu'x buam jum duukam kap tu duñia' git. ²⁵ Ba' no'ch gu' xib mi' pui' tu daa'ñchugit

mi' pui' tu duñiim na jax jich jurtudim gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', dho gammijich mi' pui' tu daa'ñchugit mi' pui' jiimda' na jax jich jurtudidha'. ²⁶ Gio nach cham tu' gø'gerkam jich chaat ka', soi'ch pix jich ilhii'ñdha'. Ni kuch cham ja kokdhichu'nda' gu ja'tkam, ni kuch cham xich jiigak ka' aach diihl nach ji'k ba ti jiiggi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

6

Gu Paablo na pui' ba ja tiida' guch Xoi'kam jiiggi'ñdham nam xim papalhbuidhat biix ji'ma'n nam jax ja'k jix bhai' mi' pui' jiimda'

¹ Ja'p jañ Jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, no't jaroi' tu' bhaan mam ua'tulh, xi palhbuidha' pim aapi'm na pim mi' pui' jiim, xi aagi'ñdha' pim jix bhai' pix na jax ja'k jix bhai' mi' pui' jimda'. Gio aapi'm diihl mi' pui'p xi jiimit, xi gaagidha' pim na jax ja'k cham jam mai'chia' gux buam jum duukam. ² Xim papalhbuidhat japid biix ji'ma'n na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Ja'p ji buusan gu' nach biix ji'ma'n jix biipit tu kuksiop, pui' ku ba'm aa' nach jich papalhbui'ñchu'nda' nach ba' biix mi' pui' jiimda'.

³ Gu jaroi' no' tu' ka'm jum ilhii'ñ sia ku tiir cham tu', diihl tu daam jimiidha'. ⁴ Jum aa'ba' na pim biix ji'ma'n xim ga'ngada' na pim jax ja'k mi' pui' jiim. Ba' no' pim gu'x bhai' mi' pui' jiim, cha'pim jax jum aa'nda'. Cha'pim pui' ja'k Jup tu jimda' nam jax tu jimda' gu jai', gu' ja'pji aapi'm diihl na pim xim ga'ngidhat na jax ja'k jir am nañ jax ba kai'ch. ⁵ Diihl pix japid jix mat ka' na pim jax ja'k jix bhai' ji bubuakidha' buiñor gu Dios, na gu' ja'p ji buusan nach biix ji'ma'n tu kuksiop guch bixchu', ba' diihl jach soi'ch buidhat aaya' nach pai' ja'k jiim.

⁶ Gio gu jaroi' na tum mamtuxi'ñdha' gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, jum aa' na tu' kii'n palhbui'ñdha' gu jaroi' na tu mamtuxi'ñdha', na gu'm aa'nda' na tu' kii'n duaka' ya' dhi oi'ñga'n bhaan.

⁷ No' pim biix aixim jix buam xi chu bua't gio na pim sap pik ba' mi' pui' xi jiim na jax jix aa' gu Dios, dhi' na pim jax

dhui jaaxmagi'ñdha' pix gu Dios. Cham tu'm jaaxmagi'ñ gu' gu Dios, na gu' cham jaroi'r jupaabkamu'n. Ba' pui' na pim jax chu'm ti ixia' xib ii'mda' bhaan, pu chu'm tu oraa' pim ip gatuuk. ⁸ Na gu' gu jaro'i nax joojoidhat daix buam jum duukam jup tu buada', ja'p ji buusan na pu chu'm ti isda'. Ba' na mu ba aaya' na pai' bam tulhiiña', ja'p ji buusnia' na pu chu'm ba tu oraa'. Ba' gu jaro'i nax joojoidhat mi' pui'p tu duñiidha' na jax pix jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', dhi' pui'p ji buusan na pu chu'm jup ti isda'. Ba' na pai' dhuuk ba aaya' buiñor gu Dios na gammiji buiñor bap tui'ka', ja'p jup ji buusnia' na pu chu'm jup tu oraa'. ⁹ Gammiji ch jix kii'p jum duukam xip tu duñiidha' cham jich o'jolhdhat. Na gu' no' chich cham jich o'jolh, jix kii'p jum duukam tu oraa' ich na pai' dhuuk jum aaya'. ¹⁰ Jum aa' nach biix jix bhai' ja buada' gu ja'tkam gui' nam jum tulhiiñdha', gui' pik jach jix io'm jix bhai' ja buada' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam ja'p na jax aach, nam gu' dhi' ja'p ji buan nam jix io'm mia'n jir jich jaaduñ.

Gu Paablo na ba ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam jax kai'ñkam maakam ja iatgi'ñ jai' bhai' ji oipot, mi' dhir ba' dai na ba ja tabuimgidha'

¹¹ Aañ dhi'ñi diilh jir jiñ u'uan nar gø'gør. Jia nañ gø'gør tu u'uan na pim xi ñii'ñ? ¹² Gu ja'tkam nam jam chian na pim jum matgilhdha' na pim ba'jai'p bar Israel kam ja'tkam ka', dhi' pu kai'ñkam pix pui' ja'k bua am nam ba' jax dhuix bhai' bi'iidha' ja bui gui' nam cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, nam gu' cham aa' nam jai' bhai'p ji ja o'bhai'ñdha' no'm bhaankam jup ba tu a'gim guch Xoi'kam na mit jax kai'ñkam mua bhaan gu u'uux na gai biit. ¹³ Gio gu' pui' pix cham tu' biix mi' pui'p tu duiñchu' am na ji'k jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak gui' nam ji'k tiim matgilhi'ñ. Dhi' ba' bhaan jix maati' nam jax dhui pix bhaan gø'gørkam jum taat ka' no' pimit jum matgilh, nam gu' mi' dhir pui' ba kai'chdha' ba' na mit gui' pix pui' jam chia. ¹⁴ Aañ cham tu' pui' ja'k tu jim na jax gui' am, aañ daipu' pix bhaan jix bhai'ñ chaat nañ jiñ chulhiiñ bhaankam guch Xoi'kam

gui' na mit sissapa bhaan gu u'uux na gai biit. Na gu' nañ jix maat aañ, pu kai'ñkam pix muu guch Xoi'kam nañ ba' mi' dhir jumai maa'nkam jup jiñ dhuñia' ii'mda' bhaan, cham tu' pu chu'm kia' nañ jax jir tu'm kat. Ba' xib cham tu' ka jai'ch iñ nañ jax jir tu'm kat biipi' dir, ni buiñor gux buam jum duukam kuñ kax jai'ch. ¹⁵ Aañ jix maat na pu cham tu' bhaai' sia ku jaro'i tii matgilhdhix piám ku gu' cham, gu' ja'pji nañ cham tu'x buam ka tu buada', dhi' pik ji nam aa', na jumai ii'mda'ñ a'm bap tui'ñgida'. ¹⁶ Ba' na pim ji'k mi' pui' jiim dhi' nañ jax jam aagi'ñ na pim ji'k maap jum jumpadat daan gu Dios, gammiji pim git moox bhai'm taatit tu oi'ñka' gio na pim xim ja joi'mdat biix ji'ma'n.

¹⁷ Cha'pim mi' ka ja jiigi'ñdha' gui' nam bhai' oipot maakam jam iatgi'ñ na jax cham jir pui', nañ gu' aañ ba'x io'm jiñ chulhiiña' no' pim gan mi ja jiigi'ñ. Diilh kat gø'gør bax bapaiñmi' guñ chuuku', sia ku gu' dhi' bhaan jup jix maati' nañ tu' silhkam jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam.

¹⁸ Ja'pni pix jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan ku ba' diilh pix gu Gø'kam jich Xoi'kam jam a'm ti niidhidha' gammiji biix ji'ma'n aapi'm. Ja'pni tu tui'ka'.

GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU JA UA'NXI GUI' NAM TI JHIGI'Ñ BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM EEPESO OI'DHA'

Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo

¹ Aañ jir Paablo, jir nobii'ñ iñ guch Xoi'kam, nat gu' gu Dios pui' ja'k jix aagak pu chu'm ki'n jiñ dhai. Aañ mu tu jam ua'ñxi'ñ bhaan dhi'ñi u'uan aapi'm na pim mi' oi'dha' Eepeso na pim buiñor ti jiigil'ñ guch Xoi'kam, na pim gu' aapi'm Dios bar ja'tkam tugi'ñ. ² Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam pix xi jam joi'mdat jam a'm ti niidhidha' am na pim ba' gammijix bhai'm taatit tu oi'ñka'.

*Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nach dai gu
Dios taxchaabgi'ñdha'*

³ Taxchaabgi'ñdha' ich gu Dios gui' nar Gi'korga'n gu Ge'kam jich Xoi'kam, nat gu' guch Xoi'kam bach ua'p jix dhaam dir gui' na tu' ki'n jix bhai' ba tuch jimda'ch i'ii'mda' ir bhaan, nach gu' buiñor ba ti jiigil'ñ. ⁴ Gu Dios pu bijik dir jich a'm ti tii nach jir ja'tkam tugi'ñ ka' bhaankam guch Xoi'kam, pux io'm bijik dir nat ba' moo bap duu dhi oi'ñga'n. Jich a'm pu ti tii nach pu'ñi gatuuk cham tu' buiñor kax u'ua'tulhdhix ka'. Joidham xich joi'gih gu' gu Dios ge'kam ki'n, ⁵ pui' kut ba' bha joot guch Xoi'kam na ba' dhi' bhaankam maamra'n jich ilhdha', pu bijik dir pui' ja'k pum aa gu Dios na tu duñia'. ⁶ Pu kai'ñkam pui' ja'k duu gu Dios nach ba' aach pu'ñi dhi' bhaan taxchaabgidhat ba ge'kamtu'nda' gammiji nat ge'kam ki'n xich joi'mdat jich a'm ba ti tii, gam nat jix bhai' ba duu nat bhai' bach joochxi gu Maraa'n na ba' ya'ch palhbuidha'. ⁷ Ge'kam ki'n xich joi'mdat pui' tu duu gu Dios na dai pix gu i'ra'n gu Maraa'n nat jaax, dhi' ki'n pu bach uañ guch ua'tulhdhara', ba' cham tu' mu ja'k ka jiim ich nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiiñdha' git. ⁸ Dhi' bhaan jix maat ich ip nat gu Dios xich joi'mdat jich a'm ti tii nat jich chajaañ gu matda' nach ba'

ki'n jix maatit kaaya' gu ñio'ki'ñ na jax jir jum duukam. ⁹ Jix maatit ba kai chich ba' xib nat jax ja'k jum aa bijik na tu duñia' pu'ñi gatuuk, bak na pu'ñi bha jimda' guch Xoi'kam na ba' dhi' bhaankam ya' pu tu duñia' na jax jix aa'. ¹⁰ Ba' jano' na pai' dhuuk biix pui' tum duñia' nat jax ja'k tu dai diihl gu Dios na tu duñia', biix maap tu jumpadai na ji'k tu'x chu jai'ch jix dhaam gio ya' dhi oi'ñga'n pu ja tiida' nar ja ge'kam tuk guch Xoi'kam.

¹¹ Ba' gu Dios bhaankam guch Xoi'kam xich joi'mdat jich a'm pu ti tiix io'm bijik nach pu'ñi gatuuk jir ja'tkam tugi'ñ ka'. Gu' ba' nach pai' bar ja'tkam tugi'ñ ka', dai na ba tuch makia' nat tu' pu tu dai bijik na tuch makia'. Pu tu duñia' gu' gu Dios jax ña ilhdhai pu ti'ya'. ¹² Gu Dios pix diihl pui'x aa na aach nach jir Israel kam ja'tkam biipi' soi'ch ilhdhai buiñor ti ji'ñdha' guch Xoi'kam nach ba' mi' dhir dai gui' ba ge'kamtu'nda', nach gu' pu'ñi bax mat ka' na dai gui' bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' na jax ilhii'ñdha'. ¹³ Mi' dhir ba' aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam jup ba ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam soi'm ilhdhak, na pimit gu'p ti ji'ñ pui' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ. Ti ji'ñ japidit na dhi'r silhkam pui' na jax jum kai'ch, guch Xoi'kam pix ba'p tu duu na pim ba' xib jai'p bar ja'tkam tugi'ñ gu Dios. Ba' gu Dios jup jam tajaañ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nat diihl pui' pu tii bijik nach chajaañdha' aach nach ji'k bar ja'tkam tugi'ñ ka'. ¹⁴ Ba' dhix Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nat bach chajaañ gu Dios, dhi' bhaan jix maati' na ka tuch makia' ip gui' na tu' ka bi'iix na tuch makia', dai pix no't biix mi'bach chuttu na pai'x aa' gui' diihl aach nach ji'k jir ja'tkam tugi'ñ ka'. Dhi' bhaan jach ba' gammiji ge'kamtu'nda' dai gu Dios, na gu' dai gui'r Ge'kam.

*Na pui' ba ja tiida' gu Paablo na tu daan
buiñor gu Dios ja a'mkam*

¹⁵ Pui' ti kai ñich na pim sap aapi'm tu' silhkam buiñor ti jiigil'ñ gu Ge'kam jich Xoi'kam, jix ja joi'gij'ñ japidit sap ba' biix gui' nam jir ja'tkam tugi'ñ gu Dios. ¹⁶ Ba' dhi' bhaan gammiji ba jam ti'ñcho' iñ nañ pai' dhuuk ba ji chu dañia' buiñor gu Dios,

xi taxchaabgi'ñdha' iñ ba' na gui' jam palhbui'ñchu' na pim buiñor ti jiig'iñ guch Xoi'kam. ¹⁷ Gio pui' soi'p titdatu' iñ gu Dios, dhi' nar Gi'korga'n gu Gé'kam jich Xoi'kam, na jam tajaañdha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na ba' dhi'x bhai' jam aa'ñdha' na jax pik ja'k jir tu'm kam diihl gu Dios, na gu'r matda' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ¹⁸ Pui' ja'k soi'p titda iñ gu Dios na gui' pix jam mattuda' na pim ba' machia' nach tu' niira na gatuuk yup tuch makia' diihl gu Dios, gio na pim ba' machia' na cham tu' ja'p pix pui'm kai'ch na guch Xoi'kam mi' dhir baabu' gu jaroi' bhaan dir gu boi na mu ja'k bhiix na pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha', dhi' mi' dhir ja boosgaim gu' gu Dios gui' nam ji'k jir ja'tkam tugi'ñ ka!. ¹⁹ Pui' ja'k soi'p titdatu' iñ gu Dios na jam mattuda' ip na pim jix bhai' machia' nax io'm bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' diihl, na gu' dhi' ba' bixchu' pix ki'n jich palhbui'ñ aach nach ji'k buiñor ti jiig'iñ guch Xoi'kam. Bixchu' pix jix bhaai' gu' na pu tu duñia' gu Dios cham aagix kam. Dhi' pix ki'n pui' tu duu ²⁰ jano' nat dua'ñdhak giop buusai' guch Xoi'kam mu dir koi'ñga'n tir nat ba' mi' dhir kii'n dir xi chia na daibu' bhammix dhaam na pai' daa diihl gu Dios, bhai' na pai' dhir jir Gé'kam. ²¹ Gio dhi' ki'n pix na jax chu'm ki'n bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' diihl gu Dios, dhi' pix tajaañ guch Xoi'kam na ba' ja daam bap tui'ka' guil' nam i'ii'mda' bhaan jix chu jai'ch, nam pui' tii bixchu'x bhaai' ip nam pu tu duñia' nam jax ilhii'ñdha', sia biix na ji'k tu' ya'x chu jai'ch dhi oí'ñga'n bhaan giox dhaam. ²² Biix na ji'k tu'x chu jai'ch, bitaa'n ji chu bii mit buiñor guch Xoi'kam, ba' cham tu'r jupaabkamu'n am. Gu Dios pix diihl yup dai guch Xoi'kam nar Gé'kam ka' biix jich bui nach ji'k buiñor ti jiig'iñdha', ja'p ji buusan na dhi' ba'r jich mo!. ²³ Aach ba' ya' dir mu ja'k ja'p yup ji buusan nach jir tukga'n, nach gu' buiñor ti jiig'iñ. Biix nach ji'k buiñor ti jiig'iñ, gui' bhaan jix o'jo' ich. Sia biix na ji'k tu'x chu jai'ch, bhaan yup tu tu'ii' guch Xoi'kam sia pik nar jax ka' git.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat gu Dios xich joi'mdak jich palhbui

¹ Biipi' dir na pim chakui buiñor ti ji'ñdhat guch Xoi'kam, ja'p tui'kat japim panaas na pim ko'iix kat buiñor gu Dios, na pim gu'x buam tu buada' na tu'r ua'tulhdhara'. ² Mi' pui' tu daa'ñchugit japim nam jax jix buam tu jimda' gu ja'tkam nam ya' dhi oí'ñga'n dai bhaan titii'ñcho, jix jiig'iñdhat japim na jax jam jurtu'nka' gui' na ii'mda' bhaan jix jai'ch na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', dhi' na jai' i'ii'mda' pui' ja daam yup tu'ii' nam pui' cham yup jir kikii'. Dhi' ba' mi'k ja'k ja bhiichdhatgida' gu ja'tkam na diihl jax ilhii'ñ gui' nam ji'k cham mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios. ³ Aach sia pui' ja'k yup tu jimat nach pui' chakui buiñor yup ti ji'ñdhat guch Xoi'kam, mi' pui' tu duñiidha' ich jax no' tu tatda'ch chutku' bhaan, piäm jax nach jich aa'nda', xich jiijig'iñdha' ich panaas aach diihl nach jix buam jum duukam yup jix chu duñiik ka' na tu'r ua'tulhdhara'. Gu' ba' dhi' nach tu' bhaan jich ua'tulhi'ñdha', cham tu'ch joi'mdaich chulhiiñchuda' git gu Dios no'ch pui' mi' pui' tu daa'ñchu'nda' git, ja'xbui' pui'p jich chulhiiñchuda' git na jax ja tulhiiñchuda' gui' nam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa'. ⁴ Gu' ji na gu' joidham jir jix chu joi'gi'n gu Dios, gé'kam ki'n xich joi'mdak jich chii ba' aach. ⁵ Tii' nat jich dhudua'ñdhak jich baapmi' jano' nat pai' dhuuk dua'ñdhak giop bamii' guch Xoi'kam mi' dhir koi'ñga'n tir, sia kuch gu' ko'iix kat ki'n guch u'ua'tulhdhara' nach jix buam tu buada'. Ba' xib cham tu' mu ja'k ka jiim ich nach pai' gammiji' mi' pup jich chulhiiñdha' git, sia ku gu' mi' ja'k jum aagit tii nach bhiiya' git na chich gë' bach ua'tulhdhak. ⁶ Jano' nat pai' dhuuk gu Dios dua'ñdhak giop bamii' guch Xoi'kam mu dir koi'ñga'n tir, ja'p ji buus nat aach jano' maap jich dhudua'ñdhak biima'n jich baapmi' nach ka ko'iix kat. Mi' dhir ba' maa'n kap jich bi' diihl gu Dios jix dhaam nach pai' aaya' gatuuk, nach mia'n bap tui'ka' buiñor. ⁷ Ba' pu kai'ñkam pui' ja'k duu na ba' dhi' bhaan yup jix maati' ka' nax io'm xich joi'mdaix bhai'ch dhuñia' ip gatuuk, na gammiji'x io'm pu ba xich joi'gi'nda', cham tu' dai

xib. Ja'xbui'p xich joi'gi'nda' nat ji'x pu ba xich joi'gilh xib bhaankam guch Xoi'kam. ⁸ Ba' na pimit ti ji'iñ aapi'm nat gu Dios tu' silhkam ba xich joi'gilh, dhi' bhaan cham tu' mu ja'k ka jiim japim bhaan gu boi na mu ja'k bhiix na pim pai' gammiji git mi' pup jum tulhiiñdha'. Cham tu' pimit tu' bhaan tu juanak ma'iich dhi', gu' ja'pji pui' pix nat xi jam joi'mdak ja'p ja'k jam tuttu gu Dios. ⁹ Ba' cha'pim tu' ka'm yup bam ilhii'ñdha' na pim cham tu' mu ja'k ka jiim na pim pai' gammiji git mi' pup jum tulhiiñdha', na pimit gu' cham tu' tu' bhaan tu juanak pu chu'm ma'iich. ¹⁰ Gio gu' aach yup jir dunii'ñ pix gu Dios, gui' pix pui'ch dhuu bhaankam guch Xoi'kam nach aach dai gux kii'p jum duukam bap tu duñiidha' ya' dir ja'p ja'k, cham tu' kia' gux buam jum duukam nar ua'tulhdhara'. Pu bijik pui' ja'k pu tii gu' gu Dios na tu duñia'!

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat guch Xoi'kam pix pui' tu duu nach ba' biix maa'n ñi'ook bap duuka' nach ji'k buiñor ti'jig'iñdha'

¹¹ Aapi'm na pim ji'k cham jir Israel kam ja'tkam, gui' nam jir Israel kam ja'tkam yup jam tiiti' am: Gu ja'tkam cham jum matgilhdhadam. Ba' diihl gu Israel kam ja'tkam yup jum tiiti' am: Aach ja'tkam jich matgilhdhadam. Ba' dhi' nam pui' jam tiiti', ja'p kai'ñkam yup kai'chdha' am na pim aapi'm cham tu'r kikiñ' ja'tkam, pu cham jam a'm ti niidhim gu Dios. Diilh sap ba' ja a'm ti niidhim panaas nam jum matgilhi'ñ ja tutku' bhaan. ¹² Gu' pix ji na gu' maaxik aapi'm cham tu' buiñor yup ti ji'ñdhat guch Xoi'kam, dilhkob yup tui'kat japim, cham tu' ja biim gu Israel kam ja'tkam. Ba' pui' cham tu' jam a'm yup bipio'dat gu' nat tu' ja iimchux pu bijik gu Dios gu Israel kam ja'tkam, nam jaroi'r ja'tkam tugi'ñ. Cham tu' pim pui' ja'k tu jmdat nat jax ja'k maa'n ñi'ook yup duu gu Dios ja bui gu Israel kam ja'tkam, ja'p pix japim duduakat ya' dhi oi'ñga'n bhaan. Pu cham buiñor ti ji'gi'ñdha' pim gu Dios, pu cham mat ka' pim sia na pim pa ja'k jiimda'. ¹³ Ba' sia ku pim mik yup tui'kat buiñor gu Dios, xib na pim maap bap tui'dhi' guch Xoi'kam na pim buiñor ba ti ji'gi'ñ, mia'n ba ai pimit, pu kai'ñkam

jich a'mkam muu gu' guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit. ¹⁴ Guch Xoi'kam pix pui'ch dhuu nach cham kach bhabhaakui'ñdha'. Nat muu pix bhaan gu u'uux na gai biit, dhi' ki'n pui' ba tu duu nach mi' dhir maa'n ñi'ook bap duuka' jam bui aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam, gio aapi'm mu dir bha ja'k jich bui aach nach jir Israel kam ja'tkam. Panaas kut iar gu tu' na pui'ch dhuukat, ba' xib ja'p ji buusan nach maap bar jich oï'dhagim.

¹⁵ Guch Xoi'kam pix nat muu bhaan gu u'uux na gai biit nach ba' cham tu' pui' ja'k ka tu jim na jax tu daaxix na tu aagix, nach pu'ñi tu' pix ja ilhii'ñdha' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, ja'p ji buus nat daam dir mim jaax gu i'ra'n na ba' cham ka maax ka' pui' na jax ja'k tu aagix kat. Ba' xib ja'p ji buusan na pu cham pai' ka maati' gu pui' ja'k aach jich bui, maap pix bar jich oï'dhagim ich xib, nach gu' maap buiñor bap tui'dhi' guch Xoi'kam. Diilh guch Xoi'kam pix pui'ch dhuu nach cham kach bhabhaakui'ñdha'. ¹⁶ Daipu' nat muu pix guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit, mi' jotmoda' cham kach bhabhaakui'ñ ich. Cham ka jam bhaamki'ñ ich aach ya' dir mu ja'k jam bui aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam, gio aapi'm mu dir bha ja'k pui' cham yup kach bhaamki'ñ aach nach jir Israel kam ja'tkam. Maap jach pix jix bhai' ba kai'ch, nat gu' maa'n maa'nkam pix yup jich dhuu.

¹⁷ Guch Xoi'kam bhach bhiidhak gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga nach jax ja'k cham kach bhabhaakui'ñdha', nach jax ja'k maa'n ñi'ook bap duuka', pui' na jax aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam na pim mik yup tu't buiñor gu Dios, gio aach nach jir Israel kam ja'tkam nach pu mia'n yup tu'ii' buiñor gui'. ¹⁸ Gio nat muu pix guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit nach ba' maa'n ii'mda' pix bap duuk. Aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam jach jam bui maa'n ii'mda' bap duuk, gio aapi'm mu dir bha ja'k pui' maa'n ii'mda' pix bap duuk jich bui aach nach jir Israel kam ja'tkam. Ba' maa'n ii'mda'p duiñchugit jach amuub bap tu'ii' buiñor gu Dios jich Gi'kora'. Ba' pu'ñi nach jax

maa'n ii'mda' bap duiñchu', maap biix jach buiñor aaya' gu Dios. ¹⁹ Ba' xib cham tu' pim kar jai' ja'tkam buiñor gu Dios, cham tu' pui' kam tiiti' pim na pim cham jir Israel kam ja'tkam, na pim gu' xib pui'p bar Israel kam ja'tkam, maap bar jum oi'dhagim japim gui' nam jir Israel kam ja'tkam. Gio jai'p bar ja'tkam tugi'ñ japim gu Dios, pui'p tu jam makia' ba' na jax tu ja makia' gui' nam pur Israel kam ja'tkam. ²⁰ Aapi'm na pim ji'k buiñor ba ti jiigil'ñ guch Xoi'kam, ja'p ji buan japim na jax gu joodai na daam dir mui' ba bhi'ñbakchix ka' bhaan gu jai' joodai na bitaa'n yup darka'. Gu joodai na bitaa'n darka', dhi' pui' ji buan am na jax gui' nam ji'k jir noonbi'ñ guch Xoi'kam, piam gui' nam bhaankam tu a'ga gu Dios. Ba' diihl guch Xoi'kam ja'p ji buusan na dhi'r di' gu jodai na biix bhaan jum siisap dhi' dhi bhi'ñbak. ²¹ Ba' na pim saalh kaapakaim na pim buiñor ti jiigil'ñ guch Xoi'kam, ja'p ji buusan na diihl guch Xoi'kam saalh tiimuiim dhi' dhi bhi'ñbak, dai pix no' pim biix maa'n ñi'ook yup duiñchugit buiñor xip tui'dhi'. ²² Na gu' no' pim aapi'm biix buiñor xip tui'dhi' guch Xoi'kam, biix jir bhi'ñbaki'ñ ka' pim, mi'ba'r mi'ka' na pai'p tui'ka' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'bhaamkamu'n gu Dios.

3

Na ba tu aa'nda' gu Paablo nat tu' bhaan ti tii gu Dios na bhaankam tu juana'

¹ Aañ Paablo, pu kai'ñkam ya' kuup iñ nañ jir tujuandam tugi'ñ pix guch Xoi'kam, ku gu' mi' pui' tu duñiim iñ ji na jax ja'k jix bhai' tu jam jimia' aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam. ² Bax maat japim dho nat gu Dios pix pu chu'm ki'n jiñ dhai nañ pu'ñi jam aagi'ñdha' nat tu' bhaan xich joi'mdak jix bhai'ch dhuu, pui' nat jax pu tii bijik na tu duñia'. ³ Gu Dios diihl jiñ mattuda gu' nañ ba'x maatit ba këe nat jax ja'k tu dai pu bijik na cham jaroi' maatit këeket. Dhi' ba'r di' na ñich jax ja'k mu tu jam ua'ñ ji'k daam biipi' dir. ⁴ Ba' no' pimit gu'x bhai' jiñkaidhak jix maatit kai dhi' na ñich jax mu tu jam ua'ñ, bax maat japim nañ jax ja'k jix maatit këe pui' nat jax ja'k tu daasak gu Dios nat jax pum aa

bijik na cham jaroi' maatit. Guch Xoi'kam gu' na bhaan tu a'gat yup kai'ch, pui' ba tu duu xib nat jax ja'k tu dai bijik. ⁵ Dhi' nat tu' jax ba duu xib gu Dios, nat bijik pui' ja'k pum aa na tu duñia', dhi' pu cham tu' ja mattudak guch bopxi kat gui' nam bijik ya' tu duduakat. Ba' xib bhaankam gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ba ja mattuda gu Dios gui' nam jir noonbi'ñ guch Xoi'kam nam bhaankam tu a'gat jix u'uañ ki'n ya' oipo. ⁶ Nat jax ja'k jum aagak tu dai gu Dios bijik na tu duñia' pu'ñi gatuuk, jir dhi'ñi: Na sap pu'ñi bhaankam guch Xoi'kam bax bhaai'n ka' biix gui' nam ji'k cham jir Israel kam ja'tkam ka' nam pui'p ba bubuakia' mi' dhir bhaan gu boi nam bhaan mu ja'k jiim nam pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha'. Gio na bax bhaai'n ka' ip na jai'p tu ja makia' gu Dios na tu' ja bi'ii'ñ gui' nam jir Israel kam ja'tkam, dai pix ba'nam aa'nam ti jii'ñdha' na maaxik jir silhkam pui' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam.

⁷ Jix bhai'ñ dhuu aañ gu Dios, tii' nat jiñ dhai nañ aañ ba'r di' ka' nañ pui' nai' ja aagi'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, na gu' biixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. Tii cham tu'r am kat na dhi' ki'n jiñ dha'ñsada', ⁸ nañ gu' tii' cham tu', gampai' tu'm iñ ja bui gui' nam pui' Dios yup jir ja'tkam tugi'ñ. Gu' ji nat gu' gui' xiñ joi'mdak jiñ dhai nañ aañ jir di' ka' nañ nai' tu ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, nañ ja aa'ñdha' na bhaankam guch Xoi'kam jix bhai' ba tuch jim. Biix aixim bhaan jix bhai' ba tuch jim na jaroi' pu cham ji'xdha' tii'mo' sia ku tii ba tu ja'kilhi'ñ. ⁹ Biix pu chu'm ki'n yup jiñ dhai gu Dios nañ ja mattuda' na jax ja'k pui' tu duñiim nat jax ja'k ilhdhak tu daasak bijik. Diihl gu Dios nat pui' ja'k ilhdhak tu dai bijik, dhi' nat jaroi'p tu duu biix na ji'k tu'x chu maax ya' dhi oi'ñga'n giox dhaam ja'k. Mui' oidha' bap duu nat pui' ja'k ilhdhak pu tu dai na tu duñia' pu'ñi gatuuk. ¹⁰ Ba' xib gui' nam i'ii'mda' bhaan jix chu jai'ch, pui' na jax gu noonbi'ñ gu Dios gio gu jai' biix aixim nam jix chu jai'ch, na biixchu'x bhaai' nam

pu tu duñia', nam xi ja nii'ñdha' gui' nam ji'k buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, dhi' bhaan ba machia' am na gu Dios bixchu' bhaan joidham jix chu matda'. ¹¹ Pu'ñi ja'k pum aa gu Dios na tu duñia' jano' bijik nat jax pui'm aagik pui' ja'k tu dai, ba' xib maaxik ya' pui' ba tu duu bhaankam gu Gé'kam jich Xoi'kam. ¹² Ba' taxchaabgi'ñ ich guch Xoi'kam nat jix bhai'ch dhuu, dhi' nach jaroi' buiñor ti jiigi'ñ, na gu' xib bax bhaai' nach mia'n aaya' buiñor gu Dios cham tu' bhaan ji chotdonit. ¹³ Ba' cha'pim jum o'jolhdhat buiñor xi chi jiigi'ñdha' guch Xoi'kam. Soi'ñ jam titda na pim cham tu' dhi' bhaan jum o'jolhi'ñdha' nañ giilhim jiñ chulhiiñ aañ, na gu' dhi' nañ jax jiñ chulhiiñ, jam a'mkam aapi'm jañ pui'ñ chulhiiñ. Gu' ja'pji na pim jix bhai'm taatit mi' pui' xi jiimda' nañ kapbhai' jam a'mkam jiñ chulhiiñ.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo nat ji'x ki'n xich joi'gilh guch Xoi'kam

¹⁴ Ba' biix dhi' pu kai'ñkam jañ jiñ o'lhia ki'n kíkat gammiji buiñor tu daan gu Dios, dhi' nar Gi'korga'n gu Gé'kam jich Xoi'kam, ¹⁵ dhi' nat jaroi'p tu duu biix na ji'k jix chu jai'ch ya' dhi' oi'ñga'n giox dhaam. ¹⁶ Gio ja'p jañ soi'p titda gu Dios, na bixchu' bhaan jir jix chumñigam bhammix dhaam na pai' dhir jix io'm jir Gé'kam, na git bhaankam gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n pui' jam duñia' na pim jix io'm buiñor xi chi jiigi'ñdha' guch Xoi'kam, na dhi' pix pui' jam guguuxdha'. ¹⁷ Biix jañ pui' soi'p titdatu' gu Dios na diilh guch Xoi'kam pix jam jurjur am ba kioka', dai na pim aapi'm pui' ja'k buiñor ti jiigi'ñdha'. Gammiji pim ba' joidham jix kiigalhdhat gu Dios mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa', gio na pim jix ja joi'mdat jix bhai' xi ja bua't gu jai' ja'tkam ¹⁸ na pim ba' dhi' bhaan bhai' ji machia' nat ji'x gé'kam ki'n xich joi'mdak jix bhai'ch dhuu guch Xoi'kam biix nach ji'k buiñor ba ti jiigi'ñ. ¹⁹ Pui' ja'k soi'p titdatu' iñ ba' gu Dios na gui' pix jam mattuda' na jax kai'ñkam pup jum kai'ch no'ñ maa'n jix kiigalhi'ñ gio no'ñ maa'n jix joi'g'iñ. Jix io'm jir gé'p jum duukam gu' dhi' na pui'm kai'ch, cham tu' nach ji'x ilhii'ñ aach dhiilh. Ba' no' gu' dhi' jam a'm

bap tui'dhi', mi' dhir dai na pim jix bhai' ba machia' na jax jir tu'm kam gu Dios.

²⁰ Gu Dios jich makia' gu tu' nach aach taanda'. Jix io'm gë'ch makia' gu tu', cham tu' nach aach ji'x ilhii'ñdha' na panaas jich makia'. Piam no'ch jax chitda na tu' bhaan jich palhbuidha', jix io'm gë'ch palhbuidha', cham tu' ja'xbui' nach aach ji'x ilhii'ñdha', na gu' gu Dios jix io'm gë'x bhaai' na pu duñia' gu tu'. ²¹ Ba' biix nach ji'k buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, jum aa' nach gammiji buiñor tu daanda' gu Dios sia pik nar jax ka' git. Pu'ñi git moo tu tui'ka'.

4

Na pui' ba ja titda' gu Paablo nam maa'n ii'mda' pix jup duiñchu'nda' biix nam ji'k buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam

¹ Ba' aañi' nañ ya' kuup, pu kai'ñkam pix nañ jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam. Aañ soi'ñ jam titda na pim mi' pui' tui'ñgida' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' nat jam a'm ba ti tii gu Dios, jam a'm ba ti niidhim gu' aapi'm. ² Soi' pim pix bam ilhii'ñdha', bar jix bhabhai'kam ka' pim, cha'pim ka bhaa'mna' ka', xim jajoi'mdat japim pix bam papalhbui'ñdha' sia tu' na pix bhaan. ³ Xi gaagidha' pim na pim jax ja'k tii git cham bhakkurda' ja bui gu jai' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, na pim ba' gammiji maa'n ii'mda'p duiñchu'nda', pui' na jax ja'k jam jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ⁴ Maa'n tuuku' pim pix jup duiñchu'nda' gio maa'n ii'mda', pui' nat jax biix maap jam boosolh gu Dios mi' dhir bhaan gu boi na pim bhaan mu ja'k jiimit na pim pai' gammiji git mi' pup jum tulhiiñdha'.

⁵ Maa'n pix jix jai'ch gu' guch Gé'kam tuk, ba' dai dhi'ch buiñor ti jiigi'ñdha', gio dai dhi'ch buiñor jich bopkonda'. ⁶ Maa'n pix jix jai'ch gu Dios, dhi' biix dhit jir jich Gi'kora', na gu' biix dhit jir jich Gé'kam tuk. Tu' no't jax ba ji dhuuch bui, biix jich bui pui' tu duñia', na gu' biix pix jich a'm ti ni'ñ.

⁷ Ku gu' guch Xoi'kam biix ji'ma'n jich dharai ji nach tu' jax dhuñia' bhaankam, ba' dhi' bhaan jix joojoidhaich mi' pu duñia'. Pu chu'm ki'n jich dharai guch Xoi'kam nat jax chu'm ilh diilh, ⁸ pui'm

kai'ch gu' maa'n kap na mit pai' tu ua'nak
gu bijik dir kam, jup jum kai'ch:
Nat pai' dhuuk giop tis jix dhaam,
mui' xi ja buuprak xi ja u'uuk gui' nat ja bui
tu kokda,
jai' ba' ya' xi ja chianik nam ji'k tu' jax
dhuñia' biix ji'ma'n.

⁹ ¿Gu' tu' ba' ku ba' pui'm kai'ch chi
nat pui' giop tis jix dhaam? Dho na
ja'pni kai'ñkam jup jum kai'ch dho nat
guch Xoi'kam bhammi dir bha tim ya' dhi
oi'ñga'n bhaan. ¹⁰ Ba' dhi' nat bhammi
dir bha tim, maa'n na jax jir dhi' pix nat
gio mui'p tis. Jix io'm daam dir ji bii
na ji'k kap jix jai'ch gux dhaam. Dhi'
ba'r di' na ja daam jup tu'ii' biix na ji'k
tu'x chu jai'ch. ¹¹ Ba' dhi' pix jup jir di'
nat jai' dhit ja darai nam pu'ñi mia'n jir
noonbi'ñ ka', nam ba' mi' dhir bhaankam
nai' pu tu duñia' na jax ilhii'ñdha'. Gio
jai' dhit jup ja darai nam bhaankam tu
a'gada' na jax ja jurtu'nka'. Gio jai' dhit
jup ja darai nam nai tu a'ga' gux bhai'm
kai'chdham ñio'ki'ñ na diilh bhaan tu a'ga
guch Xoi'kam. Gio jai' dhit jup ja darai
gui' nam maap ja jumpadat daich Xoi'kam
jiigi'ñdham ja jiñkaixdhat ja aagi'ñdha' gu
ñio'ki'ñ na jax jir jum duukam, gio ba' nam
maap tu daanda'. Gio jai' ja darai ip gui'
nam ja mamtuxi'ñdha' gu daich Xoi'kam
jiigi'ñdham nam jax ja'k mi' pui' jiimda'.
¹² Ba' dhi' nat biix aixim tu'm ki'n ja darai,
pu kai'ñkam dhi' ki'n ja darai nam ba'x
joojoidhat mi' dhir pui' duñia' na jax jix
aa'. Aach pu chu'm ki'n jich dharai biix
ji'ma'n nach ji'k buiñor ti jiigi'ñ, nach ba'ya'
dir pui'p tu ja a'gidha' gu jai' ja'tkam nam
ba' mui'dha' gui' nam buiñor ti jiigi'ñdha',
gio nach ba' mi' dhir ja aagi'ñdha' nam jax
ja'k tui'ñgida'. Na gu' nañ jax ba kai'ch
nach aach ja'p ji buan nach jir tukga'n guch
Xoi'kam, ¹³ nach ba' mi' dhir biix maa'n
nach jax jix io'm buiñor ti jiigi'ñdha', gio
nach biix maap mi' pui' jiimda' na jax jix
aa', biix jix bhai' bax mat ka' ich gu' na jax
ja'k jir tu'm kam gu Dios. Ba' ja'xbui' mi'
pui'p ba jiimda' ich nat ji'x mi' pui' jii guch
Xoi'kam, chakui jupaaban bhii chich gu' na
ji'x jum aa'. ¹⁴ Ba' cha'ch pui' ja'k ka tu
jiimda' na jax gu a'aalh. Na gu' gu alhii jax
ñam aa'nda' na tu duñia', ja'xpix maakam

jup bam aa'nda', cham tu' pui' ka tu duñia'
na jax tii xim aaga' biipi' dir. Gio ba' na
cham tu'x bhai' xim ga'ngada' gu jaroi' no'
ba iatgi'ñ, ja'p pix ti ji'ñdhai mi' pui' ba
duñia' jax ña iatgidha'. Jix jai'ch am gu' gu
ja'tkam nam biix aixim tu'm ki'n tu iatgi'ñ,
gu' ja'pji nach pui' ja'k ba tu jimda' na jax
no'ch jir ge'g'er ja'tkam. ¹⁵ Maa'n ii'mda'p
duiñchugit jach mi' pui' tu a'gada' na jax
jir silhkam, xich jajoi'mdat ich biix ji'ma'n.
Mi'ch pui' ba tu duiñchu'nda' nat ji'k jax
tu duu guch Xoi'kam nach ba' ja'xbui' mi'
pui'p ba jiimda', na gu' dhi'r jich Ge'kam
tuk biix nach ji'k buiñor ti jiigi'ñ. ¹⁶ Guch
Xoi'kam pix diilh mi' kiisa' gu jaroi' ja bui
gui' nam buiñor ti jiigi'ñdha' no't mi' pui'
ba jii na jax jix aa'. Gio gui' pix jich
Xoi'kam pui'p ja duñia' biix gui' nam buiñor
ti jiigi'ñdha' nam biix maap jix bhai' kai'chit
mi' pui' tu duñia' na jax jix aa', nam ba'x
io'm mui'dha' gio nam jix io'm bax chu
joi'gi'nda'.

*Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nach jumai
ii'mda' ba ua' nach ji'k buiñor ti ji'ñ guch
Xoi'kam*

¹⁷ Ba' ja'p jañ jam titda bhaankam guch
Xoi'kam jich Ge'kami' na pim cham tu' pui'
ja'k ka tu jimda' nam jax chu jim gu jai'
ja'tkam nam cham buiñor ti jiigi'ñ guch
Xoi'kam, nam gu' dhi' pui' ja'k tu jim nam
jax pix ilhii'ñ diilh, pu cham tu' bhai' pui'
nam jax ja'k tu jim. ¹⁸ Cham tu mamatda'
am gu' dhi' dhi ja'tkam, gio nam cham
maatit te' kee sia ku jaroi' tii tu ja a'gi'ñ na
jax ja'k jir joidham, pu cham maat am ba'
na joidham jir jix kii' pui' na jax jix aa' gu
Dios. ¹⁹ Jir jix kaapak am dhi' dhi ja'tkam
kum ba' cham maatit te' kee, biix aixim pix
ba tu buim am na tu' cham jir kii', na tu'
cham bhaigit nam pu buada' nam pu tu
buim. Ni ji'x kum iam xim ga'nga' no'r am
gu pui' ka' ba' cham. ²⁰ Ba' aapi'm cham tu'
pui' ja'k tu jim, na mit gu' cham tu' pui' ja'k
jam aa'ñ gui' na mit tu jam a'gi bhaankam
guch Xoi'kam. ²¹ Dai guch Xoi'kam bhaan
tu jam a'gi mit, gio jam aagi'ñ am ip na jax
ja'k jix aa' na pim mi' pui' jiimda'. Dai pui'
ja'k jir jix kii' gu' gio nar silhkam nat jax
ja'k jich aa'ñ guch Xoi'kam. ²² Ba' cha'pim
gio ja'k jup ka sulhii'nda' mu ja'k na pim

pai'x buam tu jimdatt biipi' dir, na pai' gux buam jum duukam pui' jam duiñchu'nda' na pim jix buam tu buada' na tu' cham jir kii'. ²³ Cha'pim pui' ja'k kam aa'nda', dai pui' ja'k japim pix bam aa'nda' na jax ja'k jir jix kii'. ²⁴ Bar jai' ja'tkam ka' pim, cham tu' pu chu'm kia' na jax gu biipi' dir kam. Jix u'uañ ki'n japim xi gu'kgida' pui' na jax jir tu'm gu Dios, na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' nat gui' jam pataasak jai'p jam duu. Mi' pui' pim ba jiimda' na jax ja'k silhkam jir mi' pui'.

²⁵ Cha'pim ba' nai' kam i'iatgi'ñdha', silhkam japim tum a'a'gi'ñdha' biix ji'ma'n, nach gu' biix maa'n tuuku' pix jup duuk nach buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam.

²⁶ Ba' no' pimit gu' jax dhuukat tu' bhaan ma bhaak, cha'pim jum ua'tulhi'ñdha', xi ñakoo'nda' pim, gio gu' cham tu' na pim bix chanoolh jix bhaak ka'. ²⁷ Cha'pim jix jiigi'ñdha' gu ja'ook no' pui' jam jurtu'n na pim jum ua'tulhdha' no' pimit pu'ñi tu' bhaan ma bhaak. Dhi' bhaan ba jam mai'chia' gu' no' pimit bam ua'tulh.

²⁸ Gu jaroi' no' biipi' dir kax ixbi' kat, ya' dir ja'p ja'k cham tu' ka ti iixi'ñdha'. Ba tu juanda' pix na ba' diih noonbi'ñ ki'n mai'chit gutuumiñ jai' ja maakda' gui' nam cham bhaai' nam jax dhui tu juana'.

²⁹ Giox bhai' pim tu ñiokda', cham tu' na pim giilhim kai'chdha'. Pui' pim ja'k tu ñiokda' na jax ja'k ja palhbui'ñchu'nda' nam mi' pui' jiimda' gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham, gio nam cham dhi' bhaan jix buam jum aa'nda'. Dhi'x io'm jum aa' na pim jix bhai' tu ñiokda', ³⁰ na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui'x buam jup jum aa'nda' no' pim jix buam tu ñiok. Jum aa' ba' na pim cham jix buam tu ñiokda'. Dhix Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gu' na jam a'm tajaañix, ja'p ji buusan nat dhi' ki'n jam matgilh gu Dios na ba' dhi' bhaan jix maatit jam tigia' ip gio gatuuk na pim aapi'm cham tu' mu ja'k bhiiya' na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'.

³¹ Cha'pim biix aixim bhaan jix buam jum aa'nda', ni ku pim cham bhaak ka'. Cha'pim giilhim ja titdat ja jiñkai'ñdha' gu ja'tkam. Ja'p japim xi dhui biix gux buam jum duukam mi' pui' ba jinia' na jax jix

aa' gu Dios. ³² Bar jix bhabhai'kam ka' pim pix, jix ja joi'mdat japim jix bhai' xi ja bua't gu jai'. Xi chum u'uañdhat japim no' pimit tu' cham am bua, pui' nat jax xi jam joi'mdak tu jam uañ gu Dios bhaankam guch Xoi'kam.

5

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nam jax ja'k mi' pui' jiimda' gui' nam jir maamra'n gu Dios

¹ Jir maamra'n japim aapi'm gu Dios, ba' joidham xi jam da'. Xi gaagidha' pim na pim jax ja'k tii git pui'p xi chu jimda' na jax gui', mi' pui' pim xi jiimda' na jax jix aa'. ² Jix ja joi'gi'nda' pim gu jai' sia tu' na pix ki'n, ja'p na jax guch Xoi'kam nat xich joi'mdak jich a'mkam muu. Na gu' guch Xoi'kam nat muu, ja'p ji buus buiñor gu Dios nat jaroi' kubhioñxi gui' na ki'n joidham uub. Dhi' bhaan ba' xich joi'mdak jich chii.

³ Gu'ba'kapbhai' na pim aapi'm jai'p bar ja'tkam tugi'ñ gu Dios, cha'pim bhaan ka titii'ñchoka' na pim git jai' ja biim xi boppoda' gu u'uub nam cham jir jam bipna', gam jai' biix aixim gu tu' na pui'p jir ua'tulhdhara', pui' na jax ña pim cham tu' ja'p pix biix aixim bhax chu aa'nda' na pim git xi chu bia'ka'. ⁴ Gio na pim cham tu' giilhim ka tu ñiokda'. Cha'pim jix ñanaanbim kai'chdha'. No' pim giilhim bax chi'iik, xi chu dañia' pim buiñor gu Dios, xi ge'kamtuda' pim, cham tu' na pim giilhim ti'ya'. ⁵ Giox maat japim ip na ja'pnip tu tu'ii': Na gu jaroi' no' ganai' pix ja biim boppo gu u'uub sia ku tii ti biina', piäm no' biix aixim tu bua gu tu' na pui'p jir ua'tulhdhara', piäm no' cham am jum ju'ngi'ñ sia ku tii bar jix chumñigam, no' gu' ja'p pix bhax chu aa' na git biix aixim xi chu bia'ka', dhi' cham tu' buiñor aaya' guch Xoi'kam na pai' dhir jir Ge'kam biima'n gu Dios jich Gi'kora'. Na gu' no' jaroi' biix aixim ja'p pix jix aa' na git xi chu bia'ka', jir jix buam jum duukam buiñor gu Dios, na gu' dhi' ja'p ji buusan na buiñor tu daanda' gu jax chu'm didios jum tiitgidam ja'ppix jup duiñxim. ⁶ Xim gaagidha' pim nam jax ja'k cham jam iatgidha' gui' nam nai'

oipot maakam tu iatgi'ñ, na pu cham tu' mim nini'ñ buiñor gu Dios. Jix io'm ja tulhiñchuda' gu' gu Dios gui' nam nai' pui' tu iatgidhidha', nam gu' dhi' cham tu' mi' pui' jiimda' na jax jix aa'nda'. ⁷ Jam aagi'ñ iñ ba' na pim cham tu' mi ja jiigil'ñdha' dhi' pu chu'm gu ja'tkam, ni ku pim am ja bipnatda'.

⁸ Gu jaroi' no' cham maat na jax jir tu'm kam gu Dios, ja'p ji buusanda' nax chu tukgam kir oirida', pui' na jax aapi'm na pim jix chu tukgam kir oipot biipi' dir na pim chakui maatit na jax jir tu'm kam gu Dios. Ba' xib na pim bax maat, jix chu maax kir ja'k ba oipo pim, jum aa' ba' na pim mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na pim bax maat na jax jir tu'm kam. ⁹ Gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n pix gu' diilh gu Dios jich mattudidha' nach jax ja'k mi' pui' jiimda', nach jax ja'k jix chu joi'gi'nda', gio nach jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gio na jax jir silhkam. Gu' ba' no'ch gu' dhi' biix mi' pui' tu duiñchu', dhi' bhaan jix maati' ka' nach jix chu maax kir jiimchu'. ¹⁰ Xi gaagidha' pim na pim jax ja'k ti' git mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios. ¹¹ Cha'pim jai' ja palhbui'ñdha' gu tu' nam jax buada' gui' nam cham maat ni ji'x na jax jir tu'm kam gu Dios, na gu' nam ji'k tu' jax buada', pu cham tu' mi nini'ñ am. Ja'kbui' kat ji na pim ja aagi'ñdha' na cham jir am pui' nam jax ja'k tu bua. ¹² Jix xi'iraam gu' sia no'ch am jai' pu chu'm yup tu a'ga aach nach ji'k jix chu maax kir bap tu'ii', nam gu'x chu tukgam kir yup tu't pui' tu bua gui'. ¹³ Ba' no'm gu' iam mi' ja'k xi baapkia' git na pai'x chu maax, jix bhai' bhai'ji machia' am git na maaxik cham tu'r pui' nam jax tu bua, giox bhai' ba machia' am na jax ja'k jir silhkam. ¹⁴ Pui' ku ba'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Gor xi ñiññia,
cha'pim ka kookos ka'.

Xi baapmiglia' pim mi' dhir koi'ñga'n tir na
ba' jam bi'ñxidha' guch Xoi'kam.

¹⁵ Ba' xi gaagidha' pim ip na pim jax ja'k tu jimda' aapi'm diilh. Pui' pim ja'k tu jimda' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na

pim jix bhai' jam jur bia', na pim gu'r jix chu mamatda'. Cha'pim ja'p pix tu jimda' na jax gui' nam cham ja jur bia' ni ji'x. ¹⁶ Gammiji pim tu' jax xi buada' na tu'r jix kii'p jum duukam, cha'pim gam irdat darka', na gu' cham tu' gammijir jix kii'tanoolh ka'. ¹⁷ Cha'pim pui'm ilhii'ñdha' na pim panaas pu cham ji'xdha' machia' na jax ja'k jix aa' gu Dios, na gu' dhi' pui' ji buusanda' na pim pu cham jum jur bia'ka' no' pim pui'm aa', gu' ja'pji na pim xi gaaga' na pim jax ja'k jix bhai' mi' pui' jiimda'. ¹⁸ Gio na pim cham tu' maikkorda', na pim gu' biix aixim jix buam tu buada' no' pim cham jam jur ka bia', gu' ja'pji ja'kbui' kat na pim xi baidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na ge' jam a'm jum tajaana' na ba' dhi' jam jurtudidha' na pim jax ja'k tu duñiidha' gu tu'. ¹⁹ Gio na pim pai' dhuuk tu daanda' buiñor gu Dios, ki'n japim xim guguuxdhat xi chu jiñkaidhat bhaan Saalmos ta'm, gio mi' dhir japim xi boosgat na pim laala'nda', piäm sia jax ña pim ja'k jix mat ka' na pim laala'nda', dai nax dhaam kam bhaan tu a'gada'. Dhi' pu'ñi ja'k japim bhaan ge'kamtu'nda' gu Dios biix jam jujur ki'n. ²⁰ Gammiji pim taxchaabgi'ñdha' gu Dios jich Gi'kora' na bixchu' pix ki'n jix bhai'ch bua, bhaankam japim taxchaabgi'ñdha' gu Ge'kam jich Xoi'kam.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo nam jax ja'k tu jimda' daim bipnagim gio ja bui gu ja maamar

²¹ Tu' ka'm japim xim niniidhat biix ji'ma'n, cham tu' na pim ge'gerkam jum taat ka', na gu' pu'ñi ja'k bhaan yup jix maati' ka' ba' na pim tu' ka'm nii'ñ guch Xoi'kam.

²² Gu u'uub gui' nam ti' bipna', jum aa' nam tu' ka'm ja nii'ñdha' gu ja bipna', pui' nam jax tu' ka'm nii'ñ guch Xoi'kam. ²³ Na gu' gu chio'ñ pik bhaan yup tu tu'ii', cham tu' gu ubii. Ja'p na jax guch Xoi'kam na gui' pik bhaan yup tu tu'ii' biix nach ji'k buiñor ti'jiigil'ñ. Gio gu' dhi' pix jich Xoi'kam gammijich palhbui'ñchu'nda' sia tu' na pix bhaan, na gu' nañ jax ba kai'ch nach jir tukga'n pix. ²⁴ Jum aa' ba' na gu ubii tu' ka'm nii'ñdha' gu binga'n sia pik nar jax ka'

git, ja'p na jax aach nach ji'k buiñor ti jiigi'ñ
guch Xoi'kam nach gu' tu' ka'm nii'ñ. bipna' chichio'ñ.

²⁵ Gio gu chichio'ñ gui' nam ti bipna', pui'
tu' ka'm jam jup ja niidhat jix ja joi'gi'nda',
ja'xbui' pui'p jix ja joi'gi'nda' am nat ji'x
xich joi'gilh guch Xoi'kam aach biix nach
ji'k buiñor ba ti jiigi'ñ xib. Gø'kam ki'n xich
joi'mdat jich a'mkam muu gu'. ²⁶ Ba' nat
xich joi'mdat jich a'mkam muu, dhi' pu
chu'm nai' pup tum a'ga, dhi' nat ba' aach
jax chu'm ki'n uana guch ua'tulhdhara'
binkam na chich jich bopko suudai' ki'n.
Gui' diihl pui' ja'k tu duu nach ba' bar
ja'tkam tugi'ñ ka', ²⁷ diihl jich kii'mpi nach
ba' joidham jix kiki'ñ buiñor jup tui'ka' na
xich nii'ñdha', na ni ji'x ku iam palhiip jich
a'm jup tui'ka' gux buam jum duukam.
Ja'p pix jach tui'ka' na jax gu ipuur gui'
nax io'm jix chua ka', na pu cham pai'
pix am jix ikoora' ka', ni ku cham pai'
pix am jix xo'solhik ka', ni palhiip ku pix
am jax tui'ka'. ²⁸ Gu chio'ñ ja'pni ja'k jup
jix joi'gi'nda' gu binga'n na jax gu diihl
tukga'n. Na gu' gu jax chu'm chio'ñ no'x
joi'gi'ñ gu binga'n, ja'p ji buusanda' na diihl
xim joi'gi'nda'. ²⁹ Na gu' cham jaroi' jai'ch
gu maa'nkam na gampai' pix ilhii'ñdha'
gu tukga'n, gu' ja'pji gammiji nam jix ja
joi'mdat jix bhai' ja buada' gu ja tutku', tu
ja maakda' am gio biix aixim nam jix bhai'
ja buada'. Ba' pu'ñi xich joi'mdat gammijix
bhai'ch bua guch Xoi'kam aach nach ji'k
buiñor ti jiigi'ñ. ³⁰ Na gu' pui' nañ jax ba
kai'ch, biix ji'ma'n nach ji'k buiñor ti jiigi'ñ,
ja'p ji buusan nach jir tukga'n. ³¹ Pui' ku
ba'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu
ua'nak gu bijik dir kam: "Gu chio'ñ no't
maa'n ba bhii gu ubii, mi' dhir ba jimia'
ja bui gu gi'korga'n, na gu' dilhkob ja'k ba
tu kiicha' biima'n gu binga'n. Ja'p ji buus-
nia' ba' nam maa'n maa'nkam pix jup jum
duñia' gook dit." ³² Ba'r gø'p jum duukam
dhi' pui' na jax ja'k tu tu'ii' nam tu' chakui
maat mui' gu ja'tkam. Guch Xoi'kam gio
gui' nam ji'k buiñor ti jiigi'ñ jañ ja aagit
jup kai'ch. ³³ Biix dho ba' na pim ji'k jir
chichio'ñ na pim ti bipna', jum aa' na pim
jix ja joi'gi'nda' gu jam bipna'. Gio biix na
pim ji'k jir u'uub na pim jup ti bipna', jum
aa' ip na pim tu' ka'm ja nii'ñdha' gu jam

6

¹ Ba' aapi'm na pim ti gigi'kora', tu' ka'm
japim jup xi ja niidhat, na pim gu' aapi'm
buiñor bap tui'dhi' guch Xoi'kam, pui' ja'k
jam a'm jum aa' ba' na pim duiñchu'nda'.

² Dhi' biipi'm aa' nach pui' duñia' na ba'x
bhai' tuch jimda' nat jax tu daasak gu Dios
na tu aagix ka', nat ba' mi' dhir jup tu ua'na
gu Moisees, ja'pnim kai'ch: "Tu' ka'm jah
niidhat mi' pui' jimda' na jax jum tiidaidha'
gum taat gio gum naan ³ na ba'x bhai'
tum jimda' gio nap ba' mi'k duaka' ya' dhi
oi'ñga'n bhaan."

⁴ Ba' aapi'm na pim tu maamar, cha'pim
tu' bhaan ja bhakkutu'nda' gu jam maa-
mar, cha'pim buam pix ja tiidada'. Ja'kbui'
kat japim xi ja mamtuxdha' nam jax ja'k jir
jix kiki'ñ ja'tkam ka', xi ja aagi'ñdha' pim na
jax ja'k jix aa' guch Xoi'kam.

⁵ Gio aapi'm na pim pui' pix jir tujuan-
dam nam cham jam namki'ñ, tu' ka'm
japim ja niidhat mi' pui' xi chu duñiidha'
jax ñam jam tiidaidha' gui' nam jir jam
gø'gørkam tuk ya' dhi oi'ñga'n bhaan, jix
ja iibhidhat japim mi' pui' tu duñiidha' gu
tu' nam jam chiñiidha'. Gio cham tu' na
pim jix oodat parban pu buada' gu tu', gu'
ja'pjix bhai', panaas ku pim guch Xoi'kam
pix tujuaxi'ñdha'.

⁶ Gammiji pim jix bhai' tu ja juaxi'ñdha'
sia no'm cham jam nii'ñ, cham tu' na dai
no'm jam nii'ñ na pim ba'x bhai' mi' pu
duñia' gu tu', na pim gu' aapi'm jir tujuan-
dam tugi'ñ guch Xoi'kam, jum aa' ba' na
pim mi' pui' tu duñiidha' na jax jix aa' gu
Dios. ⁷ Cha'pim o'jodat mi ja'p pui' xi chu
duñiidhat nañ jax ba kai'ch. Pui' pim pix
xim aagat na pim gu Dios pix tu juaxi'ñ, ⁸
cham tu' gu jam gø'gørkam tuk ya' kam
dhi oi'ñga'n. Bax maat japim gu' na gu
Dios tu ja makia' biix gu ja'tkam gui' nam
ji'k buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam na tu'r
ja mai'chik ka', ja'xbui' tu ja makia' nam
ji'x tu'x bhai'm duukam jup tu duñia' ya'
dhi oi'ñga'n, cham jax bua sia kum jai' dhit
pu'ñir tujuandam kat pui' cham ja namkid-
hat piam ku gu' cham, na gu' gu Dios maa'n
na jax pix ja ilhii'ñ.

⁹ Ba' aapi'm na pim jir ḡe'ḡerkam, cha'pim buam pix ja buada' gu jam tujuandam tuk nam pui' pix tu jam juanxi'ñ cham ji ja namkidhat, jir jix bhabhai'kam ka' pim ja bui. Ti'ñchokat japim na jumaip jix jai'ch gui' nax io'm jir ḡe'kam, jir jam ḡe'kam tuk aapi'm gio gu jam tujuandam tuk, na pim gu' buiñor yup tui'dhi'. Gu Dios jañ dho aagit yup kai'ch nax dhaam yup tu'ii', gui' na maa'n na jax pix ja ilhii'ñ biix gu ja'tkam.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na jax jir tuutu'm gui' nam ki'n tu kokdada' buiñor gux buam jum duukam gui' nam buiñor ti'jig'iñdha' guch Xoi'kam

¹⁰ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xi chañia' pim guch Xoi'kam na jam makia' gui' na ki'n biix aixim jix bhaai'n ka' na pim pu duñia' gu tu'. ¹¹ Gio dhi' ki'n japim jum palhbui'ñka' nat tu' ba tu jam maa gu Dios, dhi' ki'n cham jax jam dooda' gu ja'ook sia kut tii ba ji jam oi. ¹² Nach gu' aach cham tu' tu kokda' ja bui gu ja'tkam gu ya' kam nam jix maax, gu' gui' ji nam i'ii'mda' bhaan jix chu jai'ch nam cham maax, nam jix dhaam ja'p oipo, nam jir jix buam jum duu'nkam. Pui' bixchu'x bhaai' ip nam pu tu duñia' nam jax ilhii'ñdha', gu' pix ji na gu' dai ya' dhi oi'ñga'n bhaan, na gu' dai ya' pix nam ḡe'ḡerkam jum ilhii'ñ. ¹³ Pui' ku ba'm aa' na pim xi ja da'ngia' biix dhi' nat Dios ba tu jam maa na pim ki'n jum palhbuidha' na pai' dhuuk tii ji jam mai'chia' gux buam jum duukam. Maa'n ba' na pim jax mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, na gu' cham ji'xdha' jax jam dooda' sia pik jax ka' git no' pim aapi'm xi gu'ki'. ¹⁴ Ba' gammiji' pim mi' pui' xi jiimit na jax jix aa' gu Dios, dai dhi' pim bhaan tu daa'ñchu'nda' na jax jir silhkam, na jax jir mi' pui'. Dhi' ba' ja'p ji buusanda' na pim jum ti'ii'ñka' gu baiñum kutuun na pim ki'n jum taa'bi'ñka' na cham jam jur am jam aaya' gux buam jum duukam na bhai' ji jam mumuuya'. ¹⁵ Gammiji' pim jix ki'ñm duuka' na pim ba' cham xijaichdha' na pim nai' tu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na bhaan tu a'ga nach jax ja'k jix bhai'ch chaatit tu oi'ñka'. Ba' dhi' ja'p ji buusanda' na pim aa'nka' gu sussak gui' nam jax

chu'm sandaarui'x ja a'da. ¹⁶ Ba' na pim tu' silhkam soi'm ilhdhat ti'jig'iñdha' gu Dios, dhi' ja'p ji buusanda' na pim daa'nka' gu baiñum komaarak na pim ki'n sosbhidha' gu u'uu'n gu ja'ook na pai' dhuuk mui' ji jam mumuuya' xi mimichdhai na pai' dhir jix mu'muk. ¹⁷ Gu' ba' na pim cham tu' mu ja'k ka jiim na pim pai' gammiji' git mi' pup jum tulhiñdha', dhi' ja'p ji buusan na pim jam moom am ja baapas gu bapaiñum bopnam na pim ki'n taa'bi'ñ, na ba' cham bhai' ja'k jam aaya' gux buam jum duukam na bhai' ji jam mumuuya'. Ba' na pim jix mat ka' na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, dhi' ja'p ji buusnia' na jax no' pim daa' maa'n gu t̄eb kuxiir na pim ki'n yup jum palhbui'ñka', gui' nat jam maa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ¹⁸ Gammiji' pim jup ti'ñchokat na pim tu daanda' buiñor gu Dios, pui' pim ja'k tu daanda' na jax ja'k jam jurtudidha' gux Dhuudua' kam jix Uañ Ii'mda', sia gu tu' na pim taanda'. Gio soi' pim jum ilhdhat, gio na pim cham tu'm o'jolhi'ñdha', ja'pji na pim xi bua'tgida' na pim mi' pui' xi jiimda'. Ja a'mkam japim tu daanda' ip sia biix gui' nam ji'k jir ja'tkam tugi'ñ gu Dios. ¹⁹ Sia aañ japiim jiñ a'mkam xi chu daanda', pui' pim xi chitdada' gu Dios na gui' pix jiñ guguuxdhatgida' nañ nai' tu a'ga dhi' bhaan nat jax ilhdhak bijik xib ya' pui' ba tu duu, na diilh pix pui'x chu maatit. ²⁰ Gu Dios pix gu' diilh nai'ñ joot nañ pu'ñi nai' tu a'ga' dhi' pui' nat jax ilh pu bijik nat xib ba' ya' pui' ba tu duu, dhi' nañ ba' ki'n ya' kuup xib. Pui' pim soi' xi chitdada' gu Dios nañ aañ cham tu' bhaan too'nnit nai' xi chu a'gidha' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam.

Na ba ja tabuimgidha' gu Paablo

²¹ Ba' gu Tiikiko nach joidham jix kiigalhi'ñ nar jich jaduun jich Xoi'kam bhaan, gam na joidham jir jix ki'ñtujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, dhi' mu jimiia' jam bai na ba' jam aagi'ñdha' nañ jax jiñ ilhii'ñ aañ gio nañ ji'k tu' jax bua. ²² Mui'ñ xi jam joochxidha' na jam aagi'ñdha' nach jax jich ilhii'ñ na pim ba' bhaan jum guguuxdha'.

²³ Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam pix jam tajaañdha' am gui' na

pim ki'n joidham jix bhai'm taatit tu oi'ñka',
²⁴ gio ba' nam gammiji git piix ba' moo xi
jam joi'mdat jam a'm ti niiidhidha' biix na
pim ji'k buiñor yup tui'dhi' gu Gø'kam jich
Xoi'kam.

GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU JA UA'NXI GUI' NAM TI JHGI'N BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM PILIPOS OI'DHA'

Na ja ñio'kdha' gu Paablo

¹ Aañ Paablo bii'ma'n gu Timoteo nach gook dit jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, mu tu jam ua'ñi'ñ ich aapi'm na pim mi' oi'dha' Piliilos na ge' daa'ñxim jir kiicham, na pim gu'r ja'tkam tugi'ñ gu Dios na pim buiñor bap tui'dhi' guch Xoi'kam Jesuus. Biix jañ jam aagit yup kai'ch na pim ji'k maap jum jumpadat daan gu Dios, sia gui' nam bii'pi' dir gu'kat tu jam a'gi'ñ gu ñio'ki'ñ, gam gui' nam ja'ppix jir tujuandam mi' jam bui. ² Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio guch Xoi'kam Jesuus nar ge'kam pix jam a'm ti nñidhidha' am gammiji na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ñka' biix ji'ma'n aapi'm.

*Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na gammiji
ja a'mkam tu daan*

³ Aañ gammiji taxchaabgi'ñdha' gu Dios nañ ba jam ti'ñcho', ⁴ gio nañ pai' dhuuk tu daanda', jix bhai'ñ chaatit jañ jai' jam a'mkam yup xi chu dañia' biix aapi'm. ⁵ Nañ gu'x maat nach maap tu a'gichu' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, jano' dir jach maap puch dhaa'ñchu' na pimit dir ti ji'ñ, sia pui xib. ⁶ Tu' silhkam ki'n ti jiigil'ñ iñ aañ na gu Dios pix diilh gammiji jam palhbui'ñchu'nda' na pim ba'x bhai'm duukam yup tu duiñxidhidha' dai gui', nat gu' pu chu'm ki'n jam a'm ba ti tii, pui' pu jam palhbui'ñchu'nda' jano' juugit na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam Jesuus ya' dhi oi'ñga'n bhaan. ⁷ Cham tu'r ja'p ja'k dhi' pui' nañ ji'k jax jiñ aa' jam bui biix aapi'm, nañ gu' joidham xi jam joi'gi'n, ja'xbui' pui' jam a'm yup ti nñidhim gu' gu Dios na jax aañ sia kuñ ya' kuup. Jiñ a'm ti nñidhidha' sia ja bui gu ge'gérkam no' mit jiñ aich, nañ gu' mi' bhaankam nokia' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch

Xoi'kam, jix bhai'ñ xi ja aagi'ñdha' na jax pik jir jum duukam. ⁸ Jix maat gu Dios nañ tii xi jam tiigim biix ji'ma'n aapi'm, nañ gu' xi jam joi'gi'n bhaankam guch Xoi'kam. ⁹ Jam a'mkam tu daan iñ ip na pim ba'x bhai' machia' na pim jax ja'k joidham jix chu joi'gi'nda', cham tu' ja'xbui' na pim ji'x jix chu joi'gi'n xib, gio na pim jix chi bhibhi'ñ ka' na pim ba'x mat ka' gu tu' na pim jax jix dhuñiik ka', ¹⁰ na pim dai gux kii'p jum duukam yup tu duñiidha' na ba'x u'uañ ka' gu jam i'ii'mda' na pim ya' ka xip tu'ii' dhi oi'ñga'n bhaan, ba' cham tu'x buam jum duukam jam tii'ñxidha' guch Xoi'kam na gio bhai'p jimda'. ¹¹ Na gu' dhi' xib ja'p ji buusan na pim oraim biix aixim tu'm gux bhai'm duukam na pim yup tu bua, jano' pim ba' ba tii'ñchuda' guch Xoi'kam na gio bhai'p jim. Gui' pix jam palhbuidha' na ba' pui' ji chu buusnia', ba' bhaan ge'kamtuda' pim gu Dios nax io'm jir ge'kam.

*Na pui' ba ja tii'da' gu Paablo na pu
kai'ñkam pix dua tuuku' bhaan na dai guch
Xoi'kam tu juanxi'ñdha'*

¹² Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ jam aagi'ñ na pim cham jax jum aa'nda', nat gu'x bhai'm duu na mit jiñ kuu, nat gu' ya' ba' bhai'p ji chum a'ga gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham Jimia' gu ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. ¹³ Biix nam ji'k ya'r tujuandam ja bui gu ge'gérkam gam jai' gu ja'ppix ja'tkam, biix jix maat am nañ pu kai'ñkam ya' kuup nañ buiñor ti jiigil'ñ guch Xoi'kam. ¹⁴ Ba' mui' guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam jiñ nñidhat nañ aañ kuup, bhaan jum gu'nguxdhak nai' ji chu a'ga mit gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam cham tu' bhaan ji chotdonit, jix io'm jamit pix buiñor xim biiñkadak guch Xoi'kam nar ge'kam.

¹⁵ Ji nam gu' ji'ma'n yup tu a'ga bhaankam guch Xoi'kam nam jix chi jii'mut, gam jai' nam ja'p jum aa' nam jix io'm jix bhai' xi bua. Ba' jai' jix bhai'p tu a'ga am na jax jir mi' pui', ¹⁶⁻¹⁷ nam gu' silhkam jix ja joi'mdat gu ja'tkam tu a'ga ja'p na jax aañ, nam gu'x maat nat dhi' ki'n jiñ dhai gu Dios nañ bhaan tu

a'ga'da' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nach aagi'ñ nach jax ja'k cham jich chulhiiña' gatuuk. Gui' nam tu a'ga bhaankam guch Xoi'kam nam diilh jax jup iłhii'ñ, dhi' na sap ba'x bhai' tu ja jimda' dai gu maaxik bhaan, sia ku gu' ja i'il'mda' bhaan xiñ jiigak kat tu a'ga am. Jix io'm jiñ chulhiiñchu'n am ba' dhi' pui' nam jax ja'k tu jim, daman pup nañ jiñ chulhiiñ nañ ya'kuup. ¹⁸ Ba' cham jax bua sia jax ñam kai'ñkam tu a'gada', ku gu' aañ jix bhai'ñ chaat ji nam tu a'ga bhaankam guch Xoi'kam, nam gu' kee'jim gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ.

Jix io'm jañ jix bhai' kañ iłhdha' gatuuk, ¹⁹ nañ gu'x bhai'x maat pui' na ji'k jax tuñ dhuiñchu', dhi' na jax dhui pix jix bhai' tuñ Jimia', na gu'ñ guguuxdhatu' gux Dhuudu'kam jix Uañ Li'mdaga'n guch Xoi'kam, gio aapi'm na pim jiñ a'mkam tu daan. ²⁰ Gio gu' biix jiñ jur ki'n jup ti jiigi'ñ iñ nañ mi' pui' tu kuugalhdha' na jax jix aa' gu Dios, na gu'ñ palhbui'ñchu', ba' dai nañ jix io'm xi chu ja a'gidha' gu ja'tkam sia nam jir jaroi' cham tu' bhaan jax jiñ aagit. Ba' dhi' bhaan jiñ a'm matgilhidha' gammiji nax io'm jir ge'kam guch Xoi'kam, na pim jax pu bax maat biipi' dir nañ a'm pu matgilhim. Ba' sia no' ñich ba muu, piام kuñ pui dua, puñ a'm jix maati' ka'. ²¹ Nañ gu' aañ dai guch Xoi'kam tu juañxi'ñdu' nañ ji'x duaka' dhi tuuku' bhaan. Ba' no' ñich ba muu, dai nañ ba tu mai'chia' na tu'ñ a'm bipio' na tuñ makia' guch Gi'kora'. ²² Gio gu' no'ñ jax dhuukat duatgit dhi tuuku' bhaan maa'n nañ jax tu juantu' bhaankam guch Xoi'kam, maa'n na jax jix bhai' tuñ Jimda'. Ba'x xijai nañ machia'. ²³ Cham maat iñ no'ñ mukia' piام kuñ gu' duaka'. Na gu' no' ñich ba muu, dai nañ ba Jimia' nañ buiñor bap tui'ka' guch Xoi'kam. Jix io'm jix bhai' ji chu buusnia' gu pui' ja'k aañ jiñ bui. ²⁴ Gu' ji nañ gu' pui'p xiñ aa' nax io'm jix bhai' ji chu buusnia' aapi'm jam bui nañ duatgit jam palhbui'ñchu'nda' tu' na pix bhaan. ²⁵ Ku gu'x bhai'x maat iñ ji aañ nañ pui ka xi dhuatu' dhi tuuku' bhaan, ba' mu ja'k jiñ chi'ñcho iñ jam bui nañ jam guguuxdhara' na pim xi gu'ki'nda' na pim mi' pui' jiimda' na jax jix aa' guch

Xoi'kam, gio na pim ba'x io'm jix bhai'm taatit jix biiñak ka' buiñor. ²⁶ Ba' aapi'm joidham jix bhai'm iłhdha' nañ gio mup ba aaya' jam bui, nañ gu' mi oirit ba jam guguuxi'ñdu' bhaankam guch Xoi'kam.

²⁷ Ba' ja'p jañ jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ, xim ga'ngada' pim no' pim mi' pui' jiim na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Na gu' no' ñich moo mui' ma jii piام ku gu' cham, pui'x chu maachim ka' iñ sia nar jax ka' git no' pim mi' pui' jiim, gio no' pim diilh xim gu'nguxdhat na pim jax ja'k jix io'm jum biiñkadim buiñor guch Xoi'kam, pui' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñi'ook nach aagi'ñ nach jax dhuñia' nach ba' cham jich chulhiiña' gatuuk. ²⁸ Gam na pim cham tu' ji ja iibhidhat gui' nam xi jam bhaamki'ñ, na gu' dhi' bhaan jix bhai'x maati' ba' na pim aapi'm cham mu ja'k ka jiim na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdu' git, gio gui' nam xi jam bhaamki'ñ jix bhai'x maati' ip nam mu ja'k jiim nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdu', nat gu' gu Dios pui' ja'k duu na tu tui'ka'. ²⁹ Na gu' no' pim ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, cham tu' dai jam a'm jum aa' na pim ja'p pix ti jiigi'ñdu' buiñor, gu' ja'pji sia na jam a'm jum aa' na pim bhaankam jum tulhiñdu'. ³⁰ Maa'n na jax pix chu'm jich a'm jum aa' nach nakga' aañ gio aapi'm, sia ku gu' jax jix xijai. Na pim jax bax maat na ñich jiñ chulhiiñaimik nakoo maa'n nim, sia xib japim jix maat nañ jax jiñ chulhiiñ, gu' pix ji nañ gu' nakoo'.

2

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo nat soi'm duu diilh guch Xoi'kam sia ku jax jix io'm jir ge'kam

¹ Aapi'm jiñ jaaduñ, no' pim bax maat na guch Xoi'kam pix jam guguuxi'ñ biix aixim bhaan, gio no' gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' jam a'm tajaañix, gio no' pim jix maat na jax ja'k jum bua no' pim nii'ñ na maadit mi' piام tulhiñ, ² jam a'm jum aa' ip na pim jix bhai' kai'chit tu oi'ñka'. Biix na pim xim ja joi'gi'nda' maa'n na ji'x. Gio jax ña pim jum aa'nda', biix maap na pim pui' ja'k jum aa'nda', cham tu' na maadit

maakam jum aa'nda', sia gu tu' na pim jax jix dhuñiik ka'. Aañ joidham jix bhai'ñ chaat ka' no' pim biix pu'ñi tu duiñchu'.
3 Cha'pim ge'gérkam jum taatit biix aixim tu buada' na pim diilh jax ilhii'ñ, na gu' dhi' dai na pim jax dhui bhaan pix jix bhaak ka', gu' ja'pji na pim soi'm ilhdhat tu' jax buada' nar jix bhai'm duukam. Pui' pim ja bia'ka' gu jai' nam jix io'm mui' namiik, cham tu' pui' na aapi'm. **4** Na gu' cham jir am no' jaroi' gan gaagim na ja'p jim aagit na diilh joidham jix bhai' tu jimda', gu' ja'pji biix maa'n jidam na pim maap gaa'ñchu'nda' na jax ja'k jix bhai' tu jam jimda'.

5 Pui' pim ja'k jup jum aagit tu jimda' na jax guch Xoi'kam na ya' xi oilhimik. **6** Ja'pni ja'k bo nat tu jii: Sia ku gu' ja'xbui'p jir ge'kam na gu Dios, cham ji'xdha' ja'xbui' ge'kam jum ilh. **7** Ja'p xi dhuuk na diilh jax jir tu'm nat ba' mi' dhír tujuandam ki'n ji bii nat maa'nkam jup jum duuk maaxir ya' aach jich bui. **8** Ba' soi' pix jum ilhii'ñdha' na ji'x ya' oilhimik tuuku' bhaan, mi' dhír ba' diilh maaxik xim kii na mit mua, na gu' tu' ka'm niiidhat mi' pui' jim na jax jix aa' guch Gi'kora'. Pui' ja'k tii mit na giilhim jix buam tu jím, bhaankam jix xi'l'rak mua mit bhaan gu u'uux na gai biit. **9** Pu'ñi dhuuk ba' gu Dios diilh jix io'm ge'kam ki'n dai nat pai' dhuuk giop tis jix dhaam, cham jax chu'm jumai ja'xbui' joidham kaidha' na jax gui'. **10** Ba' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, ja o'lbia ki'n gu'kuya' am buiñor gu Jesuus biix gui' nam ji'k jix dhaam jup tu'ii', sia gui' nam ya'p tui'ka' dhi oi'ñga'n bhaan, sia gui' nam ka ko'iix ka'. **11** Biix bhai' ji machia' am na dai gu Jesuus jich Xoi'kam jix io'm jir ge'kam, pu'ñi dhuuk ba' ge'kamtuda' am gu Dios jich Gi'kora'.

Gu Paablo na ba ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jiig'iñdham nam ja'p ji buan nam ti bigii'ñ ya' dhi oi'ñga'n

12 Ja'p jañ ba' xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan. Ti'ñcho iñ na pim tu' ka'm jiñ niiidhat mi' pui' duñiidha' jax ñañ jam titdada' jan' nañ mup tu't jam bui. Aañ ba' xib jup jix aa' na pim jix io'm tu' ka'm jiñ chii'gi mi' pui'p xi dhuñia' nañ jax jam titda, nañ gu' mik jup tu'ii'.

Diilh japim mi' pui' xi jiimit na pim jax ja'k cham mu ja'k bhiiya' na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', tu' ka'm japim xi chi niiidhat sia tu' na pix bhaan na ba'x bhai' tu jam jimda'. **13** Na gu' gu Dios diilh pui' jam jurtudidha' na pim ba' dai gux kii'p jum duukam bhaan titiñchot pui' tu duiñchu'nda', na gu' gui'x aa' na pim jix bhai' ji bubuakia' buiñor.

14 Biix na pim ji'k jix bhai'm duukam jup tu buada', cha'pim bhaan ñiokboda', ni ku pim pix am bhaan tu a'gada' **15** na ba' cham tu'x buam jum duukam jam a'm jup tui'ka' nam xi jam nii'ñdha' gu ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ. Pui' pim ja'k tu jimda' nam jax ja'k jix maatit jam nii'ñdha' na pim jir maamra'n gu Dios. Na gu' aapi'm ja'p ji buan na pim mimiim ya' dhi oi'ñga'n ja bui gui' nam cham ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, ja'p na jax gu chiichia' nam mimiimda' tukaa' ja'k bha ja'p jix dhaam. **16** Ba' dhi' bhaan jix maati'ka' nar jix bhai'm duukam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook dhi' na sia jaroi'x kii' ii'mda' tigia' no't bhaan ti jiñdak mi' pui' ba jii na jax jum kai'ch. Aañ ba' cham pai' jax jiñ aa'nda' jan' na guch Xoi'kam gio ya'p aaya' dhi oi'ñga'n bhaan no' pimit pu'ñi mi' pui' jii nañ jax jam titda, na gu' cham tu'r ja'p pix ka'ba'nañ ji'x nai'oilhia' nañ bhaankam tu juana' guch Xoi'kam. **17** Ba' cham jax bua sia mit mañ mua, na gu' dhi' ja'p ji buusnia' nañ aañ ba' biix mui' xi chi tikia' na ji'x ka jam bi'iiix na pim ti tikiim, na gu' pu'ñi ja'k ji buusan na pim jum tulhiiñat mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios tu' silhkam ti jiñdhat buiñor. Aañ joidham jix bhai'ñ chaat dhi' bhaan, tii pui'p jix aa' iñ na pim git aapi'm ja'xbui' pui'x bhai'p jum taat ka' na jax aañ. **18** Gi no' pimit moo aapi'm jix bhai'p xim ilh pui' na jax aañ, pui' pim ja'k xim ilhdha' na panaas aañ pix jir aapi'm ka'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na mu ja joochxidha' gu Timoteo gio gu Epafroditio guch Xoi'kam jiig'iñdham nam Piliilos oidha'

19 Aañ mu jam joochxidha' gu Timoteo na mu jam tii'mira' na ba'ñ ua'pdha' na pim jax jum ilhii'ñ nañ ba'bhaan jix bhai'ñ ilhdha', ku gu' no'x aa'nda' git ji guch

Xoi'kam nar ḡe'kam. Aañ gui' pix buiñor jix biiñak. ²⁰ Na gu' cham jaroi'x jai'ch na jax gu Timoteo na pui'x buam yup jum aa' jam a'mkam ja'p na jax aañ. Cham jaroi' jax xim aa' iam no'x bhai' tu jam jim ka' ba' cham. ²¹ Na gu' jai' dhit nam pui' tiip ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, diilh pix nam jax ilhii'ñ nam mi' pui' jiim, cham tu' na jax ilhii'ñ guch Xoi'kam. ²² Dai gu Timoteo nax bhai' mi' pui' jim. Jix maat japim sia aapi'm na jax ja'k tu jim jano' na puñ oi'ñchu' na chich bhammi dir tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, biix aixim tu'm ki'n jiñ palhbuidhim ja'p na jax maa'n gu alhii no' joidham jix jiig'iñ gu taata'n. ²³ Dhi'ñ ba' mijí xi jam joochxidha' nañ jax pix xi machia' na jax ja'k tuñ Jimia' nañ ya' kuup, ²⁴ sia kuñ gu' aañ diilh buiñor jix biiñak kat ti niira na diilh pix pu ti'ya' guch Xoi'kam nañ joootom diilh mu Jimia' jam tigia' na pim jax jum ilhii'ñ.

²⁵ Gu' ba' xib nañ mui' xiñ ga'nga, biix yup jum aa' nañ mu jam joochxidha' gu Epafroditu na pui'p jir jich jaduuñ jich Xoi'kam bhaan, sia ku pimit gu' aapi'm bhammi dir bhañ joochxi nach ba' pu'ñi ya' maap ba tu juan bhaan gux bhai'm kai'chdham ñi'ook dhi' nach ki'n jich chul-hiiñat xi ñakoo'. ²⁶ Tii xi jam tiigim sap biix aapi'm na pim jax jum ilhii'ñ, gio sap nax buam jum aa' na pimit pui' ti kai nat tu ai. ²⁷ Maaxik yup tu ai dho, tiip muu, gu' ji nat gu' siamri diilh gu Dios jix joi'mdak ma tii, sia aañ xiñ joi'mdak jiñ chii nañ ba' cham jumai pup bhaan jix buam jiñ aa'nda', daipu' nañ tu' pix pu bhaan jix buam bañ aa'. ²⁸ Mijíñ ba' moo xi jam joochxidha' na pim ba' cham jax kam aa'nda' na pimit giop ba tii, dai na pim joidham jix bhai' bam taat ka', joootom moo bhammi dir ba ji buusnia'. ²⁹ Joidham japim jix bhai'm ilhdhai aichdha' na bhammi ba aaya', ja'p japim ilhdha' na jax gu mia'n jam jaduuñ, na gu' pui'p ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam. Jix io'm japim tu' ka'm ja niidhat jix ja joil'gi'nda' gui' nam pu'ñi ja'k tu Jimida' na jax dhi'. ³⁰ Tii' na gu' dhi' tiip mumkim, pu kai'ñkam pix na jai'p jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam. Cham jaroi' maadit aapi'm iam bha Jimiik jax kai'ch gu' na pim tu'

bhaan xiñ palhbuidha' nañ a'm tum aagim ya' nañ pai'p tu'ii', dai dhi' na ya' ja'k giiixchu'nda'.

3

Gu Paablo na ba ja aagi'ñdha' nax io'm jum aa' nach mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, cham tu' nach jax ja'k tu Jimida' aach diilh

¹ Aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jix bhai' pim jum taat ka' buiñor guch Xoi'kam. Maa'n nañ jax jam titda xib, na gu' aañ jiñ bui cham jax bua siañ pix mi'ji dir bhai' ji kiksa, pui' na ñich jax tu jam ua'ñxi biip'i dir, na gu' aapi'm bhaan maachim na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na ba'x bhai' tu jam Jimida'. ² Cha'pim mi ja kekepedat gu ja'tkam nam buam pix tu jim, nam gu' ja jikiakkichulhi'ñdhat ja i'ki a'lhich gu ja tutku' gu ja'tkam nam sap ba' bhaan jix maati' ka' nam jir Israel kam.

³ Jax dhui na gu' gui' nam silhkam mat-gilhdhix ka' nam jir Israel kam ja'tkam, jum aa' nam pui' ja'k tu Jimida' na jax aach nach tu daan buiñor gu Dios, pui' na jax pix jich jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', jix bhai'ch chaat ich ba' nach buiñor ti jiig'iñ guch Xoi'kam. Dhi' bhaan tu daa'ñchu' ich aach, cham tu' gu tu' na daam dir jich chutku' bhaan jix maax ka'. ⁴ Maaxik dho aañ pui' ja'k yup jir tu'm kat bijik nañ chakui ti jiñ'ñdhat buiñor guch Xoi'kam. Cham jaroi' pui' ja'k yup tu jii jano' na jax aañ. ⁵ Na gu' na ñich jax maaxir, jix jum baik tanoolh ki'n jiñ matgilh jamit na ba' bhaan jix maati' ka' nañ jir Israel kam maa'nkam, nam gu'r Israel kam guñ gi'kora', gio mi' dhir ja'k jim iñ na pai' gu bopxi'ñ gu Benjamiin, ba' aañ jai'p jir jiñ boxii. Gu' ba' nañ jax ja'k jix maatit kekepe' na ji'k jax tu aagix ja bui gu Israel kam ja'tkam, mu ja'k jañich maa'n ñi'ook yup duu ja bui gui' nam pariseos jum tiit'nda'. ⁶ Ba'x io'm jix joojoidhat mi' pui' Jimida' iñ nam jax ja'k tu Jimida', cham jaroi' jai'ch ka' na tu' bhaan jax jiñ chii'da', nam gu' biix pix jix mat ka' nañ mi' pui' Jimida'. Ba' dhi' bhaan ḡe'kam jiñ chaatit bhai' ji ja tulhiiñchuda ñich gui' nam ba ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam. ⁷ Jix io'm

gu' nañ tu' ka'm ilhii'ñdha' pui' nañ ji'k jax tu jimda'. Ba' xib nañ buiñor ba ti jiigil'ñ guch Xoi'kam, ja'p xi dhuuk jañich, na gu' pu cham tu' bhai' na ñich ba maat. ⁸ Ja'p pix gu' nañ mi' pui' jimda' bak sia kuñ cham tu' mi chiiigim jiñ ii'mda' bhaan, gu' guch Xoi'kam ji nar ge'kam nax io'm jum aa' nañ machia' nar tu'p tu'm da'. Dhi' bhaan jañ ba' gampai' pix ba ilhii'ñ nañ ji'k jax tu jimdatt biipi' dir, dai guch Xoi'kam jañ pix bax dhaan gio nañ buiñor bax biiñak, na gu'ñ a'm ti niidhim, ⁹ ba' gammijil'ñ buiñor jup tui'ñgida'. Na gu' cham ji'xaha'x bhai' bi'ya' iñ git buiñor gu Dios no'ñ git maa'n nañ jax mi' pui' jimda' na jax pix tu aagix ja bui gu Israel kam ja'tkam, gu' ja'pji na ñich buiñor tu' silhkam ti jii'ñ na ñich ba'x bhai' ji bii. ¹⁰ Ba' xib dai nañ jix io'm jix maachim na jax pik ja'k tu jim guch Xoi'kam. Jix aa' iñ nañ ja'xbui' pui' bixchu'p jix chu aichu'nda' na jax gui' nat diihl duadik giop buus mu dir koi'ñga'n tir na mit tii yaas. Ja'xbui' pui'p jix aa' iñ nañ jiñ chulhiiñä' nat jax jum tulhii'ñgui', gio pu chu'm ki'n jup jix aa' iñ nam jiñ bhaamkidhaiñ mu'aa' na mit jax chu'm ki'n bhaamkidhak mua, ¹¹ nañ gu' pui'p jix aa' nañ duadii giop bamgia' mi' dhir koi'ñga'n tir nat jax jum duu gui'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nach xi gu'ki'nda' nach mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios nach ba' buiñor aaya'

¹² Ku gu' cham tu' ji nañ pui' kai'ñkam jup kai'ch nañ bar pu chu'm nañ jax chu'm bhaan tu a'ga, ni kuñ cham pui' ja'k kai'ch nañ jix uañ ki'n ba kiik. Jax dhui na ñich gu' chakui ai na pai' juugit tu daaxix nañ aaya', ba'ñ a'm jum aa' nañ pui mi' ka pup xi jimda' cham jiñ o'jolhdhat nañ ba' pu chu'm ba mai'chia', nat gu' pu chu'm ki'n jiñ a'm ti tii guch Xoi'kam nañ a'm jum aa' nañ aaya' sia nar jax ka' git. ¹³ Cha'pim pui' ja'k jum aa'nda' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nañ moo pui' bar tu'm. Chakui ji matgam. Ku gu' cham tu' bhaan ka titii'ñcho iñ ji nañ jax jir tu'm kat biipi' dir, ja'p xi dhuuk jañich biix. Ba' dai nañ biix jiñ jur ki'n ti jii'ñdhat mi' pui' jim na jax jix aa' guch Xoi'kam. ¹⁴ Bhaan jurchichu iñ nañ tu mai'chia' buiñor gu Dios na tuñ

makia' na tu'ñ a'm bipio', na gu'ch bai'ñ na tuch makia' biix nach ji'k jich chulhiiñat mi' pui' jiim nach ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam Jesuus.

¹⁵ Biix nach ji'k bhaan ba xich maat nach ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, biix dhit jach mi' pui' duiñchu'nda' na jax ja'k jum aa'. Ba' no' maadit cham maatit maakam jum aa' na jax cham jir mi' pui', gu Dios diihl pui' ja'k jurtuda' na jax jir mi' pui'.

¹⁶ Ba' pu'ñi ja'k biix maap mi' pui' ba duiñchu'nda' ich nach ji'k tu' bax maat nach a'm jum aa' nach mi' pui' duñiidha' gammiji.

¹⁷ Mi' pim pui' tu daa'ñchugit mi' pui' jiimda' na pim jax jiñ ñii'ñ añañ nañ mi' pui' jim, piäm gui' pim xi ja niidhat nam ji'k mi' pui' ba jiim na chich jax ja'k jam aa'ñdhak jano' nach bhammip tu't jam bui. Aañ pu jam titda aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan. ¹⁸ Nam gu' mui'x jai'ch gu ja'tkam nam tii pui'p ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, dai ji nam gu' pui' ja'k tu jim na jax ja'k bhaan jix maati' nam cham ji'x niidham gu u'uux na gai biit nat bhaan muu guch Xoi'kam. Mui' kim jañich bhaan ba tu jam a'gi dhi' bhaan jiñ jaaduñ, ba' gioñ pui'p xi jam titdax buam jiñ aagit. ¹⁹ Ja'p ilhii'ñdha' am gu ja boopok na jax gu Dios nam ba'dai gu tu' gaa'ñchu'nda' nam gaamdhä'. Gio gu tu' nam git bhaan jix xi'irda', ja'kbui' kat dhi' bhaan ge'gérkam jum taat ka' am, gio nam dai bhaan jujurika' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch. Ku gu' dhi' pu chu'm gu ja'tkam mu ja'k bhiiya' am ji gatuuk nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'.

²⁰ Aach ba' dai nach ba iimchudhix nach buiñor aaya' gu Dios. Ba' jix dhaam dir pix jup niira' ich na bha jimda' gu ge'kam jich Xoi'kam nax bhaai' na jaroi' na pix baabu' mi' dhir bhaan gu boi na mu ja'k bhiix na pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. ²¹ Ba' ya'ch pataaxdhai guch chutku' na cham kii', pui' ja'k duñia' na jax diihl gu tukga'n na joidham tanoor, na gu' bixchu'x aichu'n na pu tu duñia', sia tu' na pix cham xijai kam ilhii'ñ, na gu'x io'm jir ge'kam.

gammijix bhai'm taat ka'

¹ Ba' ja'p jañ xi jam tiidam ip jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan aapi'm nañ jix io'm xi jam joi'mdat xi jam da', gam nañ tii xi jam tiigim. Na gu' aapi'm jir jiñ mai'chik, jix bhai'ñ chaat iñ ba' jam bui. Mi' pim pui' xi jiimda' na pim jax mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam nar ge'kam.

² Gu Eboodia gio gu Siintike, aañ soi' ja titda nam iam maa'n ñi'ook xip duñia', nam gu' ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam. ³ Ba' aap Siisigo nap jir jiñ jaaduñ guch Xoi'kam bhaan, iam jap mi' dhir xi ja palhbuidha' nam jax ja'k maap maa'n ñi'ook jup duñia', aañ pum titda, nap gu' dai aap mi' pui' duiñchu' git tu juan ja'p na jax aañ. Jum guguuxdhak jiñ palhbui mit gu' dhi gook u'uub jan' na ñich bhammi dir tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham mu ja'k bhiiya' gu ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Sia biix gu Kleemeente gio jai' ji'kchi pup na mit jup jiñ palhbui, ba' aañ jix maat nam dhi' biix ba ua'ñix jix dhaam bhaan gu u'uan nam pai' ja daasaim gui' nam ji'k gammiji buiñor bap tui'ka' gu Dios.

⁴ Ba'x bhai' pim jum taat ka' gammiji buiñor guch Xoi'kam. Gioñ moo pui'p xi chi'ya': Jix bhai' pim jum taat ka'. ⁵ Cha'pim ja bhaamkidhat gu ja'tkam, jir jix bhabhai'kam ka' pim pix ja bui. Na gu' guch Xoi'kam bar mia'n na gio ya'p aaya', ba' cham jir am no'm jax jam a'ga gu ja'tkam na pim cham jir jix bhabhai'kam.

⁶ Cha'pim bixchu'x buam jum aagit bhaan titii'ñchoka', gu' ja'pji na pim xi aagi'ñdha' pix gu Dios buiñor ji chu daanit na tu'jam a'm jum aa'nda'. Xi taxchaabgidhai pim ba' na pim pai' dhuuk pu'ñi xi aa'ñdhai. ⁷ Ba' diihl jam tajaañdha' gui' na pim ki'n jix bhai'm taatit tu oi'ñka' gammiji, na gu' diihl jix bhai'x maat na jax ja'k jich guguuxdhatus'nda', sia kuch gu' aach diihl cham maat. Ba' gui' pix pui' jam jurtudidha' na pim ba' dai bhaan titii'ñchoka' na tu'r jix bhai'm duukam, ba' bhaan jix bhai'm taat ka' pim, na pim gu' maap maa'n ñi'ook jup duuk guch Xoi'kam Jesuus.

Gu Paablo na pui' ba ja tiida' nam dai bhaan titii'ñchoka' gu tu' nar jix bhai'm duukam

⁸ Ja'pniñ ba' moop xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan. Dai gu tu' nar jix kii'p jum duukam japim bhaan titii'ñchot mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios. Pui' pim ja'k tu jimda' nam jax ja'k pix jix bhai' jam aa'nda' gu ja'tkam na pim jir jix kiki' ja'tkam. Biix aixim japim tu' ka'm xi chi' niidhat.

⁹ Pui' pim ja'k mi' pui' xi Jimia' na ñich jax jam aa'ñ gio na pimit jax ja'k jiñ chii' na ñich mi' pui' jii jano' nañ bhammi dir jup tu't jam bui, pui' nañ jax ja'k tu a'gada' na pim jiñ keek'e', gio na ñich ji'k tu' jax dhuu. Na gu' no' pim biix pui' tu duiñchu', jam a'm jam tajaañdhidha' gu Dios gui' na pim ki'n gammijix bhai'm taatit tu oi'ñka'.

Gu Paablo na ba ja taxchaabgidha' na mit mui'ba joochxi gu tuumiñ

¹⁰ Aañ jix bhai'ñ chaat buiñor guch Xoi'kam na pimit giop mañ chi'ñcho. Ku gu' cham tu' ji nañ ja'p kai'ñkam jup kai'ch na pim moo pu cham ji'x jiñ chi'ñchokat, ja'pji nañ ja'p kai'ñkam jup kai'ch na pimit siamrix bhai' ma duu na pimit mañ palhbui ki'n gui' na pim tu' ilhii'ñ nañ a'm jum aa'. ¹¹ Dhi' sia cham pui' kai'ñkam jup kai'ch iñ na moox io'm jiñ a'm bam aag'it dhi' na pimit tu' ki'n bañ palhbui. Jax dhui nañ aañ cham jax kar jiñ aa'ndam sia kuñ palhiip pix bia' gu tu', nañ gu' bhaan ba xiñ maat. ¹² Siax maat iñ nañ jax ja'k tu jimda' no'ñ pu cham tu' bia' ni ji'x, gio no'ñ ge'bia' gu tu', pui'p jix maat iñ nañ jax ja'k jup tu jimda'. Sia tu' na pix nañ dhaam jimiidha' bhaan ba xiñ maat iñ. Pui' na jax no'ñ uamaim, bhaan ba xiñ maat iñ nañ jax ja'k nakga'. Gio no'ñ bia' nañ tu' jugia', jix maat iñ ip nañ jax ja'k jup tu jimda'. ¹³ Biix aixim cham tu' bhaan jax jir jiñ aa'ndam iñ kia', na gu' guch Xoi'kam pix nañ a'm ti niidhidhat jiñ palhbui'ñchu' nañ ba' biix aixim bhaan jix chu nakoo'nda'. ¹⁴ Ku pim ti gu'siamrix bhai' duuji na pimit bhai'bañ joochxi na pim pui' jim aagit na bixchu'ñ a'm tum aa' nañ ya'ñ chulhiiñ.

¹⁵ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aapi'm na pim bhai' oi'dha' Piliilos na pim ji'k

maap jum jumpadat daan guch Xoi'kam, dai aapi'm jix bhai' duu na pimit bhañ joochxi gu tuumiñ na pimit maap xi jumpadak ji'k na cham jam a'm kam aa', na pim gu'x bhai'm taat na ñich jam ua'p gux kii'p jum duukam jam i'ii'mda' ir bhaan na ba'x bhai' ba tu jam jim. Jano' bhai' bañ aichulh jamit na ñich kia'pix bhai' dhir ba ji jii Masedoonia na ñich maakam ja'k ba ji chu a'gam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham kam tulhiiña' gu ja'tkam. ¹⁶ Gio gama ja'k Tesaloonika nañ bap tu'ii', gio pimit bhai'p xiñ joochxi ji'kchi kim pup gu tuumiñ na ji'k cham jam a'm kam aa' maap ji jumpadak, nañ ba'ki'n tu saba'da'tu'nañ a'm jum aa'. ¹⁷ Ku gu' cham tu' ji nañ moo dai dhi' bhaan jurtikat jix aa' na pim pix bhai' jiñ joochxi'ñdha' gu tuumiñ, gu' ja'pji nañ tu' pik jix aa' aañ, ja'pji na pim aapi'm jix io'm ge'p jum duukam tu mai'chia' buiñor gu Dios gatuuk. ¹⁸ Aañ xib cham tu'ñ a'm jum aa' gu', kapup bia' iñ aixim na ji'k jiñ a'm tum aa', jai' pup xiñ bipio'. Pui dhi' pix jir di' na pimit bhañ joochxi buiñor gu Epafrodit. Ba' dhi' ja'p ji buus na pimit tu kubhio ki'n gui' na joidham uub, gio na pimit ti tii buiñor gu Dios nat ba'x kii'p jum duukam ki'n tii. ¹⁹ Gui' pix ba' gammiji xi jam joi'mdat tu jam maakidha' na ji'k tu' jam a'm jum aagidha', na pim gu' buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam. Na gu' guch Gi'kora' bixchu' bhaan jix io'm jir tu bia' kam, ²⁰ ba' dai gui' pix jix bhai' nach ge'kamtu'nda' gammiji. Pu'ñi ba' moo tu tui'ka'.

Na ba ja tabuimgidha' gu Paablo

²¹ Mi' dhir japim biix jiñ a'mkam xi ja ñio'kdha' gui' nam ji'k ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Ya' dir mui'p jam ñio'ki'ñ am guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam ya'ñ biim jup tu'ii'. ²² Sia biix mu jam ñio'ki'ñ am guch Xoi'kam jiigi'ñdham gui' nam ji'k ya ja'p maap jum jumpadat daan guch Gi'kora', gui' pik nam jir tujuandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam.

²³ Ja'pni tu tui'ka' ku ba' moo guch Xoi'kam nar ge'kam pix gammiji jam a'm ti niidhidha' biix ji'ma'n aapi'm.

GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU JA UA'NXI GUI' NAM TI JHIGI'N BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM KOLOOSAS OI'DHA'

Na baya ñio'kdha' gu Paablo

¹ Aañ jir Paablo, jir nobii'ñ iñ guch Xoi'kam, nat gu' gu Dios pui' ja'k jix aagak pu chu'm ki'n jiñ dhai. Ba' tu jam ua'ñxi'ñ ich gook dit guñ jaduuñ jich Xoi'kam bhaan na Timoteo tiñ!. ² Tu jam ua'ñxidha' ich aapi'm na pim pui'p jir jich jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim bhammi dir oi'dha' Koloosas, Dios buiñor jup tui'dhi' pim. Ba' gui' pix jich Gi'kora' Dios git jam a'm ti nñidhidha' na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ñka'.

*Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na gammiji ja
a'mkam tu daan buiñor gu Dios*

³ Aañ gammiji jam a'mkam tu daan buiñor gu Dios gui' nar Gi'korga'n gu Ge'kam jich Xoi'kam, taxchaabgil'ñdha' iñ gammiji, ⁴ nach gu' pui' tø këek na pim sap tu' silhkam biix jam jujur ki'n buiñor ti jiigij'ñ guch Xoi'kam, xim jajoi'gi'n japid sap biix ji'ma'n na pim Dios buiñor jup tui'dhi'. ⁵ Ba' xib dai na pim ti nñra na pim maa'n kap aaya'x dhaam nat pai' gu Dios ba tu jam bi' na pim aaya'. Ba' dhi' na pim ba ti nñra na pim maa'n kap aaya' buiñor gu Dios, gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nat pui' jam duu, na pimit gu' cham jax ji chi'ik këek mi' pui' ba jii na jax jum kai'ch, na pimit gu' maat nar silhkam, cham tu' nar iatda'. ⁶ Dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na mit tu jam a'gi, jum gi'lhdhim biix kap na ji'x oí'ñga'n, pix ja'x ji ti jiñ'ñdham am mui' gu ja'tkam, ja'p na jax aapi'm bhai' dñir na pimit ba mui'dha, sia ku mit gu' tii ji'k pix këek ti jiñ'ñ na jax jix chu joi'gi'n gu Dios, maat japid na tu' silhkam jix chu joi'gi'n, cham tu' na pui' pix jum kai'ch. ⁷ Guch jaduuñ Epaapras pui' tu jam a'gi na pu chu'm ka'm jup tu juan ja'p na jax aach, na pim aapi'm jaroi'

pui' bia' nar jix kii' tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam. Gio aach pui'p jix kiigalhi'ñ dhi' dhich jaduuñ jich Xoi'kam bhaan, ⁸ nat gu' dhi' ba' yach aichulh gu ñi'ook na pim jax tu jim bhammi dir, pu'ñi sap xim ja joi'gi'n japid biix ji'ma'n na jax jam jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'.

⁹ Ba' aach moo jano' na chich jax pui' ti kai, jam a'mkam jachich pu tu daan buiñor gu Dios, jano' dir jach cham ji'x mik ka buppa nach jam a'mkam tu daan. Pui' soi' titdatu'nda' ich gu Dios na jam makia' gu matda' na pim ba'x bhai' machia' na jax pik ja'k jix aa' na pim mi' pui' jimia', sia gu ii'mda' bhaan na pim tu machia' na jax ja'k tu tu'ii!. ¹⁰ Na gu' mi' dñir ba' no' pim pu'ñix bhai' bax maat, mi' pui' ba duiñchu'nda' pim na jax ja'k jum aa' no'ñ pu'ñi buiñor bap tui'dhi' guch Xoi'kam, dai gux kii'p jum duukam japid bap tu duñiidha' gu' na jax pix jix aa' gui'. Saalh japid pu'ñix kii'p jum duukam bhai' jip tu duñia', mikkat jix io'm, na pim gu'x bhai' ba machia' na jax ja'k jix aa' gu Dios na pim mi' pui' jiimda'. ¹¹ Gio pui' soi'p titdatu'nda' ich gu Dios na gu' pix pui' jam duñia' na pim biix aapi'm jix chu nakoo'nda', na pim cham tu' jax jir jum aa'ndam ka', na gu' gu Dios joidham bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. ¹² Dai ba' na pim taxchaabgil'ñdha' gu Dios jich Gi'kora' joidham jix bhai'm taatit nat ba tu jam bi' na pim pai' buiñor aaya', na pai' joidham jix chu maax, nat gu' gu Dios diihl pui' pu ja ti'dak guch bopxi kat na pu'ñi maa'n kap ja aichdha' nam buiñor aaya' gui' nam jir ja'tkam tugi'ñ ka'. ¹³ Gu Dios mi' dñir jich boosolh na pai'ch dhaam kap tu't gux chukgam, mi' ja'k ba'ch chuttu na pai'r ge'kam gu diihl Maraa'n, gu' nax io'm jix dha'. ¹⁴ Dhi' dhi Maraa'n bhaankam xich joi'gilh ip aach nat ba'ch boosolh mi' dñir nach pai' mu ja'k ba jiimit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha', dhi' bhaankam jich uañ biix guch ua'tulhdhara'.

*Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na chich jix
bhai' ba biix buiñor gu Dios bhaankam guch
Xoi'kam nat jich a'mkam muu*

¹⁵ Guch Xoi'kam jir di' pix gu Dios nat maa'nkam jup jim duuk ya' xi oilhimik jich

bui. Na gu' gu Dios tii cham maax, jir ii'mda' pix. Pu biiipi' dir bap tui'dhi' dhi Maraa'n nar jich Xoi'kam nat ba' mi' dhir bap tu duu biiix nach ji'k tu' ti nii'ñ. ¹⁶ Gu Maraa'n pix bhaankam yup tu duu gu Dios biiix na ji'k tu'x chu jai'ch jix dhaam ja'k gio dhi oi'ñga'n bhaan, pui' na jax gui' na tu' cham maax. Jup ja duu gui' nam i'ii'mda' bhaan tu dudua na biiix aixim jix bhaai' nam pu tu duñia' nam jax ilhii'ñdha'. Dhi' biiix yup tu duu gu Dios bhaankam guch Xoi'kam, pu kai'ñkam pix yup tu duu na ba' guch Xoi'kam pix bhaan tu bi'ya'. ¹⁷ Gu' ba' na gu' guch Xoi'kam jix io'm bijik dir pu bax jai'ch nat ba'p ba tu jai'chdhir biiix aixim, gui' pix bhaan yup tu tu'ii' na ba' pui' tu tui'dhi' na jax jir joidham dhi' na ji'k tu'x chu jai'ch. ¹⁸ Gio gu' guch Xoi'kam pui'p ji buusan nar jich mo' aach nach ji'k buiñor ti jiigi'ñ. Gio biiipi' duadik yup bam koi'ñga'n tir dir ja'p na jax nax io'm bijik dir pu bax jai'ch nat ba'p ba tu jai'chdhir biiix aixim, pu kai'ñkam biiipi' duadik bam na ba' pu'ñi biiix bhaan ji chu bi'ya' na ji'x tu'x chu jai'ch. ¹⁹ Na gu' guch Xoi'kam pu bijik dir dhi' pix jir di' gux Uañ Ii'mdaga'n gu Dios, ²⁰ bhaankam ba' guch Xoi'kam pui' tu duu nax bhai' tu bi'ya' buiñor na cham mi' pui' ka tu tui'ñgit na jax jix aa' biiix nat ji'k tu'p tu duu na ji'k tu'x chu jai'ch, pui' na jax na ji'k tu'x chu jai'ch jix dhaam ja'k gio na ji'k tu'p jix chu jai'ch ya' dhi oi'ñga'n. Jix bhai' tu bii biiix buiñor gu Dios nat jaax pix gu i'ra'n guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biiit.

²¹ Aapi'm cham tu' jam kiigalhdhat biiipi' dir gu Dios, na pim gu' cham tu'r Israel kam ja'tkam ka' jam jujur am bhaan, daix buam jum duukam japim yup tu buada' na tu' cham jir kii!. ²² Gu' ji na gu' xib gu Dios pix diilh pui' jam duu na pim jix bhai' bi'ya' buiñor na ba' xi jam joi'mdat jam a'm ba ti niidhim, pui' jam duu bhaankam guch Xoi'kam nat jum tulhii tuuku' bhaan na ya' xi oilhimik. Pu kai'ñkam pui' duu gu Dios nax aa' na pim buiñor aaya' cham tu' bhaan u'ua'tulhdhix kam, dappaam jix u'uañ pix na pim buiñor aaya'. ²³ Ba' no' pim gu' aapi'm jix aa' na pim buiñor aaya', dai na pim mi' pui' xi jiimda' tu' silhkam ti ji'ñdhat buiñor guch Xoi'kam, maa'n na

pim jax mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na pimit jax ja'k kai gux bhai'm kai'chdhham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, na mit tu jam a'gi na bhaan tu a'ga na pim jax ja'k dui cham mu ja'k bhiiya' na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Dhi' ji' ji pu chu'm dhix bhai'm kai'chdhham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na biiix kap nai' tum a'ga na ji'x jir oi'ñga'n. Ba' aañi' Paablo dhi' pu chu'm ki'n yup ja palhbui'ñ gu jai' nam nai' tu a'ga, aañ pui'p tu a'gichu'.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat dhi' bhaan ti tii gu Dios nax bhai' tu ja aagi'ñdha' gui' nam buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam

²⁴ Ba' aañ xib jam a'mkam pix jiñ chulhiiñ. Jix bhai'ñ chaat iñ nañ jam a'mkam jiñ chulhiiñ, jam a'mkam ba tiiimuim iñ ip sia na ji'x tii ka bi'iix nam jum tulhiiña' biiix gui' nam ji'k ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Diilh guñ chuuku' ki'n jañ ja a'mkam ba tiiimuim, katti ba' iam jix bhai' tu ja Jimia' diilh, pui' nat jax yup jum tulhii guch Xoi'kam jich a'mkam aach nach ji'k buiñor ba ti jiigi'ñ. ²⁵ Gu Dios pu chu'm ki'n jiñ a'm ti tii nañ jix bhai' ja duñia' gui' nam ji'k pu'ñi buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam na ba'x bhai' tu ja Jimia', nañ jix bhai' ja aa'ñdhidha' gux bhai'm kai'chdhham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na jax pik jir jum duukam. ²⁶ Gui'ñ aagit yup kai'ch nañ jix bhai' jam aagi'ñdha' nat diilh gu Dios jax ja'k tu dai na tu duñia' pu'ñi gatuuk. Jix io'm mui' oidha'p duu nat dir pui' ja'k tu daasak, pu cham jaroi' maatit kęeke' na jax jir jum duukam ka'. Xib ba'x bhai' ka matgir na jax jir jum duukam, nat gu' diilh gu Dios pix jich aa'ñ nach ji'k jir ja'tkam tugi'ñ. ²⁷ Gu Dios diilh jix aa na pu'ñich aagi'ñdha' aach nach ji'k jir ja'tkam tugi'ñ nat jax ja'k tu daasak bijik na pu cham jaroi' maatit kęeke', nach ba' mi' dhir bhaan machia' nax aa' gu Dios na joidham jix bhai' tu ja Jimia' biiix gu ja'tkam, pui' na jax sia gui' nam pu'ñi cham jir Israel kam. Ba' dhi' nat jax ja'k tu daasak gu Dios na pu cham jaroi' maatit kęeke', guch Xoi'kam tii pu aagit yup kai'ch na pu'ñi gatuuk ya' aaya', dhi' na jam a'm ti niidhim xib, gam dhi' na pim jaroi' buiñor ti ji'ñdhat jix aik na pai' joidham jix chu abhaar.

²⁸ Ba' aach bix jich jujur ki'n jix bhai' xich ga'ngidhat tu a'gim na jax ja'k tu tu'ii' buiñor guch Xoi'kam, nach ba'x bhai' bi'ya' buiñor jano' nach pai' dhuuk buiñor aaya!. ²⁹ Dhi' bhaan jañ gammiji tu juantu' aañ, cham jañ pai'ñ o'jolhi'ñ, na gu'ñ a'm ti niidhim guch Xoi'kam na ba' bixchu'x bhaai' nañ pu tu duñia'.

2

¹ Ti'ñchoka' pim jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nañ aañ jix io'm jiñ dhikoo'ñdhatu' jam a'mkam aapi'm na pim ji'k Laodisea oi'dha', bix sia gui' nam cham jiñ maat, nam pu cham pai' dhuuk jiñ ñii'ñ maaxik. ² Jiñ dhikoo'ñdhatu' iñ ja a'mkam nam ba'm guguuxdhai ja jujur am bhaan gammiji xim jajoi'gi'nda' bix ji'ma'n. Jiñ dhikoo'ñdhatu' iñ ip nam ba'x bhai' machia' nat jax ja'k tii gu Dios bijik na tu' jax dhuñia'. Gu Dios jir dhi' pix guch Xoi'kam. ³ Ba' guch Xoi'kam pix bhaan jix jai'ch gu matda', dhi' buiñor bhaan yup tu tu'ii' sia pik nar jax ka' git. ⁴ Aañ jam aagi'ñ na pim ba' cham jaroi' jiigigi'ñdha' sia chi moo tii joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Na gu' dhi' na mi' pix jam iatgi'ñdha', jix mamadagim xi kai'chdha' am gu' gui' nam iatda'. ⁵ Gammiji jam ti'ñcho iñ gu' aañ sia kuñ gu' cham jam buip tu'ii' gu maaxik, ba' aañ jix bhai'ñ chaat nañ jix maat na pim aapi'm mi' pui' jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam, na pim gu' sap tu' silhkam buiñor ti jiigigi'ñ.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nax kii' ii'mda' ba ua'ka' gu jaroi' no't buiñor ba ti ji'ñ guch Xoi'kam

⁶ Ba' gammiji pim mi' pui' xi jiimit na jax jix aa' guch Xoi'kam, na pimit gu' pu kai'ñkam buiñor ti ji'ñ. Jir jam ge'kam tuk ba' xib. ⁷ Mi' pim pui' tu daa'ñchu'nda' nam jax ja'k jam aagi'ñ nax aa' guch Xoi'kam, maa'n na pim jax mi' pui' tu duñiidha' na pim ba' pu dhi' bhaan jix io'm kaapaka'. Gammiji pim taxchaabgi'ñdha' gu Dios.

⁸ Cha'pim mi ja kékéeda' gui' nam jix mamadagim xi kai'chdha', nam gu' jam iatgi'ñdha' pix. Jir pui' ka' dho panaas nam jax kai'chdha', gu' pix ji na gu' cham tu'r silhkam ka'. Na gu' diihl pix nam

jax ilhii'ñdha' nam pu kai'chdha' na jax ja jurtu'nka' gux buam jum duukam ya' kam dhi oi'ñga'n, cham tu' nam mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na jax jix aa' guch Xoi'kam.

⁹ Guch Xoi'kam maa'n na jax pix jir di' gu Dios. ¹⁰ Ba' guch Xoi'kam jir ge'kam ja bui gux buam jum duu'nkam nam jix chu jai'ch ii'mda' bhaan, cham tu'r ju-paabkamu'n am. Jix bhai' tu jam jim ba' aapi'm na pim ji'k buiñor ti jiigigi'ñ. ¹¹ Gu Israel kam ja'tkam jum matgilhi'ñ am na ba' dhi' bhaan bax maati' ka' nam dhi'r di' gu ja'tkam tugi'ñ gu Dios. Ba' aapi'm sia ku pimit cham pui' ja'k duu, na pimit buiñor ti ji'ñ guch Xoi'kam, gu Dios pui' ja'k ba jam duu na pim pui'p bar ja'tkam tugi'ñ ka' ja'p na jax gu Israel kam ja'tkam. Mik ba' jam bui'ñchulh na pim ba' cham ua'tulhdhara' bhaan ka titii'ñchoka', ba' dhi' pu'ñi ja'k ja'p ji buus na pimit jum matgilh ja'p na jax gu Israel kam ja'tkam na pim ba' bar ja'tkam tugi'ñ gu Dios. ¹² Na pimit pui' dhuuk jum bopko suudai' ki'n, dhi' ja'p jir jum duukam na pimit biima'n jum yaas guch Xoi'kam jano' na mit pui' dhuuk yaas na mit xi mu'aak. Ba' nat pui' dhuuk duadik giop buus mi' dhir koi'ñga'n tir, aapi'm pui' biima'n duduadik yup baapam, na pimit gu' ti ji'ñ na dai gu Dios bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. ¹³ Na gu' biipi' dir ja'p ji buusandat na pim ko'iix kat, na pim dai ua'tulhdhara' bhaan jum tukgi'ñka', cham tu'r ja'tkam tugi'ñ ka' pim gu Dios. Ba' xib ba bubua pimit biima'n guch Xoi'kam, gu Dios pix diihl biima'n jam dudua'ñ, ba uañchudhix xib gu jam ua'tulhdhara'. ¹⁴ Biix na ji'k jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, cham tu'ch palhbuidhat nach ji'k jax tii chu buada', dai na mu ja'k jich bhichdhatu'ndat nach pui' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha', gu' pix ji nat gu' guch Xoi'kam tu soo'm nat muu bhaan gu u'uux na gai biit. ¹⁵ Ba' bhaankam guch Xoi'kam, gu Dios ja xi'irbo biix gui' na bixchu'x bhaai' nam pu tu duñia', nam i'ii'mda' bhaan jix chu jai'ch. Cham tu' ki'n ji bii mit nam xi ja nii'ñ gu jai' nam yup jix chu jai'ch, nat gu' xi ja u'uuk ja saagi'ñ ja tuttuk biix pu tii nam cham tu' ka bhaai', guch Xoi'kam pix nat muu bhaan gu u'uux

na gai biit.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nach dai gaagidha' nach jax ja'k tu mai'chia' gux dhaam kam

¹⁶ Cham jir am no' jaroi' cham jam kiigalhi'ñ na pim kua' gu tu', piam gu tu' na pim io', piam no' pim cham tu piastat gu jax chu'm tanoolh na pai' dhuuk jum aa'nda', pui' na jax na kia'pix bhai' dhir ja'p ba gixia' gu masaa'n, piam na pai' dhuuk cham tum juanda'. ¹⁷ Jax dhui na gu' dhi' ja'p pix ji buusan nar ikgiga'n guch Xoi'kam, dhi' bhaan pix jum ua'rgi'ñ nam jax ja'k tu jimda' gu ja'tkam. Gu' ba' guch Xoi'kam pik bhaan jup tu tu'ii' dhi' biix. ¹⁸ Ba' cha'pim jaroi' jiigi'ñdha' sia ku jaroi' jax kai'ch na pim jum ua'tulhi'ñ, sia chi moo soi'm ilhdhat tii tu daan panaas ja bui gu noonbi'ñ gu Dios. Pui' xi kai'chdha' am moo nam jix dhuduu'nkam ja nii'ñ jix dhaam kam, gu' ji nam gu' iatda' nam jax dhui pix bhaan ge'gerkam jum taat ka', dai gux buam jum duukam nam bhaan titii'ñchoka' gu' na tu' cham jir kii'. ¹⁹ Cham tu' buiñor jup tui'ka' am gu' guch Xoi'kam dhi' pu chu'm gu ja'tkam, guch Xoi'kam pix gu' nar ge'kam ja bui dhi' nam buiñor ti jiigi'ñdha', dhi' ba' ja guguuxdha' nam jix io'm mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa'. Guch Xoi'kam pix sia ja maak na tu' ja a'm jum aa'nda' gui' nam buiñor ti jiigi'ñdha', sia guch Xoi'kam pix diih mi' ja tuttu' gui' nam buiñor ti jiigi'ñ na pai' jax jix aa' gu Dios nam tuutka'.

²⁰ Ba' aapi'm buiñor bap tui'dhi' guch Xoi'kam xib, na pim gu' ba ti jiigi'ñ nat jich a'mkam muu, cham tu' pim ja bui kap tui'dhi' gui' nam ii'mda' bhaan ya'r ge'gerkam dhi oi'ñga'n bhaan. Gu ba' no' pim gu' cham ja bui kap tui'dhi' dhi', ejax ku pim ba' pui pui' ja'k tu jim ja'p na jax no' pim panaas ja buip tui'dhi'? Pui pim ja jiigi'ñ gui' nam jup jam titdada': ²¹ "Ja'p tu'm jir ua'tulhdhara' no' pim gan da'ngi. Ja'p tu'm jir ua'tulhdhara' no' pim gan kua'. Ja'p tu'm jir ua'tulhdhara' no' pim gan di'nka." ²² Dhi' ya' pix gu' nam diih jax ilhii'ñdha' gui' nam pui' kai'chdha', na gu' dhi' saalh pui' ja'k ti pup xi chu jimdat am gu ja'tkam mikkat maakam jup ba tu

duiñchu'nda', cham tu' nam gammiji' pui' pu tu jimda'. ²³ Tii dhor am ip pui' nam jax kai'chdha', nam gu'tu ja aagi'ñdha' nam jax ja'k soi'm ilhii'ñdha' gu ja'tkam gio nam jax ja'k jix bhai' tu jimda'. Ja aagi'ñdha' am nam tulhiiñchuda' gu ja tutku' na ba'x bhai' tu ja Jimia', gu' pix ji na gu' dhi' pui' ja'k cham ji'xkat jich palhbuidha' nach jax ja'k dui nakga' nach biix aixim jix buam jix chu duñik ka'ch chutku' bhaan.

3

¹ Gu' ba' na pimit gu' aapi'm ko'iik giop ba dudua bii'ma'n guch Xoi'kam, jum aa' na pim gaa'ñchu'nda' na pim jax ja'k daix dhaam ja'k tu mai'chia', na gu' guch Xoi'kam jix dhaam daa, kii'n dir ja'k daa na pai' gu Dios. ² Dai gux dhaam kam japim bhaan titii'ñchoka', cham tu' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix jai'ch. ³ Na pimit gu' aapi'm ja'p ji bubua na pimit koi buiñor gux buam jum duukam, ba' xib ja'p ji buusan na pim buiñor ba ulhñix gu Dios bii'ma'n guch Xoi'kam. ⁴ Guch Xoi'kam pix jir jam ii'mda' aapi'm, na gu' na pai' dhuuk maaxik jam buim maaxdha', aapi'm pui' buiñor jup jum maaxdha', ba' dai na pim buiñor ja'k ji aaya', gammiji' pim ba' pu buiñor bap tui'ka' na pai' dhir jix io'm jir ge'kam.

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' nach jax jir tu'm kat biipi' dir gio xib nach buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam

⁵ Ba' kapbhai' nat ja'p ji buus na pim ba ko'iix buiñor gux buam jum duukam, cha'pim ka kiisaidha' na pim jix buam jum duukam jup tu buada'. Cha'pim nai' pix ja biim ka boppoda' gu u'uub no'm cham jir jam bipna'. Cha'pim pui' ja'k jix buam tu jimda'. Xi ñakoo'nda' pim sia ku jax jix buam tu tatda' na pim jix buam jix chu duñik. Cha'pim jix aa'nda' sia na pim git ja'p pix mui' xi bia'ka' gu tuumiñ, na gu' dhi' pui' pix jup ji buusan na jax no'ch ja bui tu daan gui' nam didios jir jum titgidam jup duiñxim. ⁶ Na gu' dhi' pu chu'm ki'n ba' ja tulhiiñchuda' gu Dios gu ja'tkam gui' nam cham ji'x kiigalhdha'. Na gu' gui' nam cham kiigalhi'ñdha' gu Dios, dai pu'ñi ja'k nam tu buada', cham tu' ka'm nii'ñdha' am. ⁷ Aapi'm pu'ñi ja'k

jup tu jmdat gu' bii'pi' dir na pim chakui ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam. ⁸ Ba' xib cha'pim kam bhabhaakui'ñdha'. Cha'pim ka ga'ngada' na pim jax ja'k jix buam ja dooda' gu jai' ja'tkam, cha'pim giilhim ka ja titdada'. Cha'pim jix buam jum duukam kap tu buada' na ba' cham giop bhaamu' gu Dios jam bui. Cha'pim tu' kap jum buixi'ñdha' bii'x dhi' pui'. ⁹ Cha'pim kam i'iatgi'ñdha' tu' na pix bhaan. Ba do'ñcho pimit gu' aapi'm na pim jax ka tu jmdat bii'pi' dir, cham tu' pim pui' ja'k ka tu jim. Kam ua'tulhi'ñdha' pim gu' bii'pi' dir, ¹⁰ xib maakam japim ba tu jim, mi' pui' ba jim japim na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. Saalh japim pix mi' pui' ji jimiim na jax ja'k tu jim gu Dios nat jaroi'p tu duu bii'x na ji'k tu'x chu jai'ch, na pim gu' saalh pix jix bhai' maachim na jax ja'k tu jim gu Dios. ¹¹ Cham tu' ba'm aa' kia' sia ku jaroi'r Israel kam maa'nkam piam ku gu' cham. Piam sia ku matgilhdhix nar Israel kam maa'nkam piam ku gu' cham. Piam sia kur mi' pai' kam gu jaroi' nam pai' oi'dha' gux chutumñigam, piam ku gu' maakam ja'k kam nam pai' oi'dha' gui' nam cham tu tumñi'. Piam ku gu'r tujuandam pui' cham namkidhat, piam ku gu' namkidhix kam jir tujuandam. Jax dhui na gu' bii'x pix ja a'm ba ti nii'dhidha' guch Xoi'kam, dai no'm soi'm ilhdhat buiñor ba ti jii'gi'ñ. Ba' dai guch Xoi'kam jix bhaai' na ja palhbuidha' bii'x gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git.

¹² Jix io'm xi jam joi'gi'n aapi'm gu Dios, ba' mi' jam tuttu ja bui gui' nam jir ja'tkam tugi'ñ na pim ba' aapi'm pui'p bar ja'tkam tugi'ñ ka'. Dai ba' na pim mi' pui' ba jiimda' na jax ja'k jum aa' na pim mi' pui' jiimda' na pim bar ja'tkam tugi'ñ. Xix jajoi'mdat japim gu jai', jir jix bhabhai'kam ka' pim. Soi' pim jum ilhii'ñdha', cha'pim nai' tu kokdada'. ¹³ Xi ñakoo'nda' pim no't jaroi' maadit tu' cham am bua jam bui, cham tu' na pim tukgii' pui'p dooda'. Tu uañi'ñka' pim pix, ja'p na jax guch Xoi'kam nat tu jam uañ na pim buiñor jix u'ua'tulhdhix kat. ¹⁴ Dhi' pik jix io'm jum aa' na pim jix io'm xim jajoi'gi'nda' bii'x ji'ma'n, na gu' no' pim xim jajoi'gi'n, bii'x maa'n nii'ook jup duiñchu'nda' pim. ¹⁵ Pu kai'ñkam jam

a'm ti tii' gu' gu Dios na pim maa'n tuuku' pix buiñor bap tui'ñgida' bhaan gu tukga'n guch Xoi'kam. Jix bhai' pim jum taatit tu oi'ñka', na gu' dhi' guch Xoi'kam pui' ja'k jix aa', pui' ja'k jam jujurtu'nka' na pim jix bhai'm taat ka'. Jix bhai'm taat ka' pim ip ba' buiñor guch Xoi'kam nax bhai' jam bua.

¹⁶ Cha'pim mik buppada' na pimit tu' ba maat nat jam aa'ñ guch Xoi'kam, na gu' dhi' joidham jir jix kii'p jum duukam. Gio na pim pai' dhuuk tum a'aagi'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, piam na pim pai' dhuuk jum sisilhka'nda' sia tu' na pix bhaan, bii'pi' pim xim ga'ngimi na pim jax ja'k ti'ya' na pim ba'x bhai' ja aagi'ñdha'. Xi laala'ñxidhat japim gu Dios, bhaan japim dir xi boosgat Saalmos ta'm, piam sia jax ña pix chu'm, dai nax dhaam kam bhaan tu a'gada'. Dhi' pim ba' bhaan taxchaabgi'ñdha' gu Dios gio na pim bhaan ge'kamtu'nda' bii'x na ji'x jam jujur ki'n. ¹⁷ Gio bii'x na pim ji'k jax kai'chdha', piam na pim ji'k tu' jax buada', pui' pim ja'k buada' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim aapi'm silhkam kaichu' guch Xoi'kam nar Ge'kam. Xi taxchaabgidhat japim ip ba' gu Dios jich Gi'kora' nat jix bhai' ba duu jam a'mkam guch Xoi'kam.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k tu jimda' nam buiñor ba ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam

¹⁸ Aapi'm u'uub na pim ti bipna', tu' ka'm japim xi ja niidhat gu jam bipna'. Jum aa' na pim pu'ñi ja'k duiñchu'nda' na pim buiñor ba ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam. ¹⁹ Gio aapi'm chichio'ñ na pim jup ti bipna', xix jajoi'mdat japim ip gu jam bipna', cha'pim giilhim ja titdat. ²⁰ Ba' aapi'm na pim ti gigi'kora', tu' ka'm japim xi ja niidhat gu jam tataat gio gu jam nanaan, sia na pim jir a'aalh, piam ku pim jir biipibop, piam ku pim jir ge'ger ja'tkam, na gu' pui' ja'k jix aa' guch Xoi'kam. ²¹ Ba' aapi'm na pim jir ja gi'kora', cha'pim ja bhakkutu'nda' gu jam maamar nam ba' cham tu' bhaan jum o'jolhi'ñdha'. ²² Gio aapi'm na pim pui' pix jir tujuandam cham ji jam namkidhat, pui' pim tu' ka'm jup ja niidhat gui' na pim tu ja juañxi'ñ. Gammiji pim mi'

pui' ja duiñxidhidha' gu tu', cham tu' dai nam pai' dhuuk xi jam nii'ñdha' no' pim mi' pui' tu duñiim. ²³ Biix na pim ji'k tu' jax buada', cha'pim jum o'jolhdhat pu buada', gu' ja'pji biix jam jujur ki'n, panaas ku pim guch Xoi'kam pix pu buixi'ñdha' gu tu', cham tu' gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n. ²⁴ Bax maat japim gu' na gu Dios jam makia' gui' nat tu' bijik pu ja iimchux na ja makia' gui' nam pu'ñir ja'tkam tugi'ñ ka'. Bhaankam tu juan japim gu' guch Xoi'kam dhi' na pik jir jaroi' ga'n biix na ji'k jix chu jai'ch. ²⁵ Na gu' gui' nam jix buam tu duñia' ya' dhi oi'ñga'n, cham tu' pu chu'm tu mai'chia' am, ja'xbui' ka'm jum tulhiiña' am nam ji'k tu'x buam tu duñia', na gu' gu Dios cham tu' jai' ja'p pix jix ja kiigalhdhai ja aichdha' buiñor, gu' ja'pji gui' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa'.

4

¹ Ba' aapi'm na pim ji'k ja bia' gu tujuandam pui' cham ji ja namkidhat, jix bhai' pim ja bua't, jix bhai' pim ja titdat, cham tu' na pim buam pix ja buada'. Ti'ñchot japim na jumaip jix jai'ch gu ja ge'kam tuk nax dhaam yup tu'ii', jam tikka' ba' na pimit jax ja'k tu jii ja bui. Jich Xoi'kam dhor di' gu ja ge'kam tuk.

² Gammiji pim tu daanda' buiñor gu Dios, taxchaabgi'ñdha' pim sia tu' na pix bhaan, cha'pim dai gam irdat darka!. ³ Jich a'mkam japim sia tu daanda', pui' pim xi chitdada' gu Dios na cham tu' tu'x buam jum duukam tu sosbhi'ñdha' nach nai' tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, nach jix bhai' ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nat jax pik kai'ñkam bha jii ya' dhi oi'ñga'n. Dhi' ki'n ya' kuup iñ aañ nañ tu a'ga pix dhi' pu chu'm. ⁴ Pui' pim xi chitdada' gu Dios na gui' pix jiñ palhbui'ñchu'nda' nañ ba'x bhai' ja aa'ñdhidha' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na jax jir mi' pui'.

⁵ Diilh japim xim ga'ngada' ip na pim jax ja'k tu jimda' ja bui gui' nam cham buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam. Gammiji pim tu ja a'gi'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, cham tu' na pim jax chu'm tanoolh gam irdat darka!. ⁶ Dai gux kiip' jum duukam ip na pim tu ja a'gi'ñdha'

gammiji na tu' joidham jum kai'ch. Gio biipi' dir japim pu bam ga'ngada' na pim jax ja'k tiida' maa'n gu tu' na ba jam tikkada', cham tu' na pim ja'p pix mui' ba nokia' cham bhai' ji keeji na tu' pik jix maachim ka'.

Gu Paablo na baja tabuimgidha'

⁷ Gu Tiikiko nar jich jaduuñ jich Xoi'kam bhaan, joidham jir jix ki' tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, gammiji puñ palhbui'ñchu' nañ ji'k tu' jax bua. Dhi'ñ a'mkam mummi tu jam a'gidha!. ⁸ Mu jam joochxidha' iñ na ba'x bhai' jam aagi'ñdha' nach jax jich ilhii'ñ aach ya', gio na jam guguuxdha' na pim cham tu' bhaan jum o'jolhdhat mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. ⁹ Biix mui'p jimda' biima'n gu Oneesimo na pui'p jir jich jaduuñ jich Xoi'kam bhaan. Jix kiigalhi'ñ ich dhi' dhich jaduuñ, na gu' mi' pui' xi jim na jax jix aa' guch Xoi'kam ja'p na jax aapi'm. Bax maat japim nar jaroi' dha', na gu'r mi' kam jam bui. Dhi'm ba' jam aagi'ñdha' na ji'k tu' jax jum bua ya ja'p.

¹⁰ Mu jam ñio'ki'ñ dhi u'uan ta'm bhaan guñ jaduuñ jich Xoi'kam bhaan Aristaarko, nach maap ya' kuup. Gio gu Maarkos pui' mui'p jam ñio'ki'ñ, nam iampix mia'n jir jum jajaa'nim gu Bernabee. Bax maat japim na pim joidham jix bhai' tiidai aichdha' dhi Maarkos no't jax dhuuk mummi ja'p ba ji buus jam bui.

¹¹ Biix gu Jesuus mui'p jam ñio'ki'ñ, nam Juusto ki'n yup jix maat ka' jai' dhit gu ja'tkam. Dai dhi baik gammijiñ biim yup tui'ñgida' am nam jiñ palhbuidhidha' biix aixim nañ tu a'ga na jax ja'k duix joi'mdat ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios gu ja'tkam. Daipu' dhi'ñ palhbui'ñchu'nda' am sia kum gu' tii jai'p jix jai'ch gui' nam pui' buiñor yup ti jiigi'ñ guch Xoi'kam nam pui'p jir Israel kam ja'tkam. Ba' dhi'ñ ja a'm jiñ guguuxi'ñ. ¹² Sia gu Epaapras mu jam ñio'ki'ñ, dhi' na pui'p jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam. Dhi' pui'p jix maat japim, na gu'r mu kam jam bui. Gammiji soi'm ilhdhat tu daanda' jam a'mkam aapi'm na ba' gu Dios jam a'm ti niidhidha' na pim mi' pui' jiimda' na jax jix aa', na pim cham tu' bhaan jum o'jolhdhat sia nar jax ka' git.

¹³ Niilh iñ aañ na tu' silhkam jix buam jum

aa' jam a'mkam guch jaduuñ Epaapras, sia ja a'mkam jix buam jum aa' guch jaaduñ gui' nam Iaraapolis oi'dha' gio gui' nam Laodiisia oi'dha'. ¹⁴ Sia gu Deemas ya' dir mu jam ñio'ki'ñ, gio gu Luukas, dhi' nax maatit tu ja julhii'ñ gux kako'kkam. Joidham jix kiigalhi'ñ ich aach dhi Luukas.

¹⁵ Aapi'm ba'ñ a'mkam jup xi ja ñio'kdha' biix gui' nam ji'k buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam nam Laodiisia maap jum jumpadat tu daan. Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Ninpas, gam biix gui' nam ji'k buiñor jum jumpadat maap tu daan buiñor gu Dios. ¹⁶ Ba' na pim pai' dhuuk tii'mo' na pim jiñkuidha' dhi'ñi u'uan nañ mu tu jam ua'ni'ñ, ja do'ñchi'ñpu' pim gui' nam Laodiisia maap jum jumpadat tu daan buiñor gu Dios nam ba'p jiñkuidha'. Aapi'm ba'p xi jiñkuidha' gu u'uan gui' nam bhai'p jam joochxidha', gui' na ñich mui'p tu ja ua'ñ biipi' dir. ¹⁷ Ja'p japim tii'da' gu Arkiipo nax bhai' mi' pui' xi dhuñiidha' nat jax kai'ñkam bhaan ti tii gu Gø'kam jich Xoi'kam, jix bhai' na xi chu juañxidhidha'.

¹⁸ Ba' aañ Paablo, diilh jiñ ñob ki'n jañ ya' xi chu ua'na', ja'p jañ ya' xi chu jam ua'ñdha'. Xiñ chi'ñchokat japim nañ ya' kuup. Biix jiñ jur ki'n jañ aañ pui'ñ aa' na git gu Dios piñ jam tajaañdha' gui' na pim ki'n jix io'm xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n.

GU BHP' KAM UA'NA'N GU PAABLO NAT TU JA UA'ÑXI GUI' NAM TI JHGI'Ñ BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM TESALOONIKA OI'DHA'

Gu Paablo na ba ja ñio'kdha'

¹ Aañ Paablo bii'ma'n gu Silbaano gio gu Timoteo, mu tu jam ua'ñxi'ñ ich aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim Tesaloonika dibiir bhaan yup tu'ii' na pai' mui' pa' daa'ñxim jir kikcham, bhai' na pim pai'm jumpadat daan gu Dios jich Gi'kora' gio guch Xoi'kam nar Ge'kam, na pim gu' buiñor bap tui'dhi'. Ba' gui'm pix jam a'm ti niihidhidha' biix ji'ma'n aapi'm na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ñka' gammiji.

*Na ba tu aa'nda' gu Paablo nam gammiji
tu daanda' ja a'mkam*

² Aach gammiji jam ti'ñchot taxchaabgi'ñdha' gu Dios na pim xi gu'ki' na pim buiñor ti jiig'iñ guch Xoi'kam, tu jam daañxi'ñ ich na ba' cham tu' jam a'm jum aa'nda' jam i'ii'mda' bhaan gio jam tutku' bhaan. ³ Pui'ch jich aagít taxchaabgi'ñdha' gu Dios jich Gi'kora' na pimit ji'x xim biiñkadak buiñor guch Xoi'kam pu duu na jax jix aa', gio na pimit ji'x jix kiigalhdhak tu juuañxi sia pui' jim tulhiiñaimik, na pim gu'x io'm buiñor jix biiñak. Cham jax jum aa' pim ba' na pim pui' jim aagit na gui' pix jam palhbui'ñchu'. ⁴ Aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, gu Dios xi jam joi'mdat jam a'm ti nii'ñ. Jix maat ich nat gui' pix jam a'm ti tiigik pui' jam duu na pim dai gui' pix ba daanda'. ⁵ Na gu' na chich pai' dhuuk tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nax bhaai' na mi' dhir baabu' gu jaroi' na mu ja'k ka jimda' na pai' gammiji git mi' pup jum tulhiiñdha', cham tu' dai aach diilh pix nach jax kai'ch, gu' ja'pji gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nach a'm yup tui'dhi' nat jich guguux na chich ba'x gi'm jix oo' ki'n pu jam tii'n na maaxik jir silhkam pui' na jax jum kai'ch. Gaa chich nach jax ja'k tu Jimia' jam bui na pim ba'ch chiigii pui' ja'k yup ba tu jimda'

jai' ja bui. Jix bhai'x maat japim dho na chich pui'ch dhuu.

⁶ Ba' na pimit jax ja'k jich chiigik nach tui'dhi', pui' ja'k yup ji chu jii pimit, na gu' pui' ja'k jix aa' guch Xoi'kam. Cham jax ji chi'lik joidham jix bhai'm taatit kai pimit gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na pui' jam jurtu'n, sia ku pimit gu' mi' dhir giilhim bam tulhii. ⁷ Ba' aapi'm jir ja booi'chu' biix guch Xoi'kam jiig'iñdham gui' nam Masedoonia dibiir bhaan oi'dha' gio gui' nam Akaaya dibiir bhaan yup oi'dha', nam gu' mi' pui'p ba tu daa'ñchu' nam jax ji che' keeket na pim tu jim. ⁸ Ba' cham tu' dai Masedoonia gio Akaaya nam pui' te' kee' na pim jax ja'k tu jim, gu' ja'pji sia jai' kap mui' kap nam pai' jax cham ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, bax maat am na pim buiñor jix biiñak gu Dios. Ba' aach cham tu'ch a'm kam aa' nach jax kai'chdha', ⁹ ja'kbui' kat diilh pui' tu a'ga am na chich aach pu chu'm tu jam a'gi bha ja'p ji jam paxiarak. Sia pui' tu a'ga am na pimit joidham jix bhai'ch aich cham jax ji chi'lik. Biix pui'p xi kai'ch am na pimit cham tu' kap jum buix ja bui gu didios nar yup ja duiñ gu ja'tkam, dai gu silhkam Dios duakam japimit bhaan ba jujurti, dai gui' pim pix bar tujuandam tugilñ. ¹⁰ Gio nam pui'p xi kai'ch na pim jax ja'k tu't niira na gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam, Mara'a'n gu Dios, nat Dios pix diilh dua'ñdak mi' dhir buusai' koi'ñga'n tir. Gu Jesusus jir di' nach palhbui'ñ nach ba' cham jich chulhiiñna' na cham xiim jum aaya' nam jix io'm jum tulhiiñna' gui' nam cham mi' pui' Jimia' na jax jix aa'.

2

*Na ba tu aa'nda' gu Paablo nat jax ja'k tu
jiu ja bui*

¹ Aapi'm jix maat jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na chich cham tu' tu' kub pix tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios jan' nach bha ja'p tu jam a'gidhim, ² sia kuch gu' biipi' dir yup xich chulhiiñaimik bhammi Piliipos na pim jax jup bax maat. Giilhim jamit biix aixim jich chitdaimik jich giibiimik, gu' ji nat gu' gu Dios jich

palhbui nach ba' aapi'm yup jam aagil'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga na jax ja'k jix bhai' na pim duñia', na pim ba' cham mu ja'k ka jiimda' na pim pai' gammiji git mi' pup jam tulhiiñdha'. Cham jax jich aagik jachich tu jam a'gi sia kum mui' dhit tiich o'bhagi'ñ nam cham jich kiigalhdhat. ³ Nach gu' aach maaxik jix maat nach mi' pui' tu a'gim na jax jir silhkam, cham tu'r gama ja'k. Ni kuch cham iam maakam ja iatgidhat gu ja'tkam tu' mi' tiigim na ba' aach diiñl jich a'm ji chu bi'iidha'. ⁴ Jax dhui na gu' gu Dios pux maatit jich ñiil'ñ nach jax jir tuutu'm. Jix kiki' ja'tkam jich chiigik pu chu'm ki'n jich dharai nach nai' tu a'ga' gu ñio'ki'ñ na bhaan tu a'ga nam jax ja'k duñia' gu ja'tkam, nam ba' cham mu ja'k ka bhiiya' nam pai' gammiji mi' pup jam tulhiiñdha'. Dai ba' pu'ñi pix jach tu a'gim, cham tu' jumai tu' pup kui'mgi'ñ ich, ni ku chich cham aa ip nam pix jix bhai'm taatit joidham jich aa'nda' gu ja'tkam, nach gu' aach jix aa' na dai gu Dios jix bhai'm taat ka' aach jich bui, gui' nax bhai'x maat nach jax jich aa' jich jujur am bhaan. ⁵ Gio cham pai' dhuuk mu pai' giilhim biix aixim xi bua ich nach tu jam a'gi'ñ na pim jax ja'k joidham jich keeji pix jix bhai'ch aa'nda' git, jix maat japim dho. Ni ku chich cham pai' dhuuk mu pai' bixchu' bhaan tu a'gimik ma'iich gu tuumiñ. Jix bhai'x maat sia gu Dios na chich cham tu' pui' tu jii. ⁶ Pu cham jich ko'raaro gu' na jaroi' ge'gerkam jich bia'kat pix jix bhai'ch aa'nda', ni jaroi' dho moo, ni aapi'm. ⁷ Jix bhaigit ip dho nach pui' ja'k tu Jimia' na jax gu ge'gerkam, nach gu' bhaankam tu a'ga guch Xoi'kam nach jir noonbi'ñ. Gu' ji na chich gu' ja'p pix tu jii jam bui na jax gu a'aalh, gio ja'p na jax maa'n gu ubii nax ja da'dat jix bhai' ja buada' gu maamra'n. ⁸ Pu'ñich yup jam ilhii'ñ aach na pim panaas jir jich maamar. Joidham xi jam da'dat xi jam joi'gi'n ich, cham tu' na chich dai gu ñio'ki'ñ gu Dios pix xi chu jam a'gidhak, gu' ja'pji sia guch i'ii'mda' na jam a'm yup tu'ii'. Joidham tu' silhkam ki'n xi jam da' ich gu'! ⁹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, sia ti'ñcho pim dho chi nach jix io'm tu juanaimik nach ba'

mai'chikda' gu tu' nach a'm jum aa'nda'. Tu juanda' ich nabap tanoolh gio nabap tukaa', nach gu'x mat ka' nax xijai ka' aapi'm jam bui na pim tu' ki'n jich xiispa' nach bha ja'p tu jam a'gi'ñ gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios.

¹⁰ Aapi'm dhox bhai'x maat gam sia gu Dios na chich mi' pui' tu jii na pimit jax ja'k joidham jix kiki' ja'tkam jich chii. Jix bhai' niidhix kam jachich pu tu duu jam bui aapi'm na pim ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ¹¹ Gam na chich jam gu'nguxdhimik na pim jax bax maat ip, jam aa'ñdhimik ich biix ji'ma'n na pim jax ja'k tui'ñgida', ja'p na jax maa'n gu maa'nkam no' tu ja aagi'ñ gu maamra'n. ¹² Jup xi jam tiidak jachich na pim pui' ja'k duñia' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim Dios bar ja'tkam tugi'ñ, na gu' aapi'm bar dhi' na pim ba iimchudhix na pim buiñor aaya' na pai' dhir jix io'm jir ge'kam na joidham jix chu abhaar.

¹³ Pui'ch yup taxchaabgi'ñ gammiji gu Dios na pimit cham jax ji chi'iiik keek mi' pui' jii na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na chich tu jam a'gi. Ti jii'ñ japimit na maaxik Dios jir ñio'ki'ñ, cham tu' gu ja'tkam. Na gu' maaxik Dios bhaan tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñi'ook nach bhaan tu a'ga. Aapi'm jam a'm jix maati' na tu'p jir tu'mda' na pim ji'k dhi' bhaan ti jiigi'ñ. ¹⁴ Aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jano' na mit gu bhai' kam ja'tkam jam tulhiiñchuda sia ku pim tii bhai' maap oi'dha' bhaan gu dibiir, pu'ñip tu ja dooda guch jaaduñ Judea kam nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam tii mi ja'p maap jum jumpadat yup tu daanda'. Gu mi' kam ja'tkam nam yup ja bua, jir Judea kam am ip pui', gu' ji nam gu' gui' cham ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ¹⁵ Dhi Judea kam ja'tkam jir dhi' am na mit mua gu Ge'kam jich Xoi'kam, pui'x maat am gu' na mit mui' ba ja koi gui' nam bhaankam tii tu a'gada' gu Dios. Sia aach mi' dhir mai' bach aadi mit. Ni ji'x ba' kum xim ga'ngada' no'x bhai'm taat gu Dios ja bui ka' ba' cham. Giox bhaak ka' am tu' na pix ki'n, ¹⁶ na gu' no'ch tii xix chu ja a'gidham gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam

ba' cham yup jum tulhiiñ'a', gui' cham aa'nda' am nach gan tu ja a'gi'ñdha'. Pu'ñi dhuuk jamit ba' bam ua'tulh ja'p ge'kam ki'n, ba suuda' ja i'ii'mda' bhaan. Ba' dai na cham xiim jix io'm ja tulhiiñchuda' cham ja joi'mdat gu Dios.

Gu Paablo na tii giop jix ja tii'miram ka'

¹⁷ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aach gammiji jam ti'ñcho biix jich jujur ki'n, sia kuch gu' mik cham pai' ka jam nii'ñ maaxik. Tiich jich ga'ngada' nach jax dhui mu jam tii'mpo' git ip gio. ¹⁸ Maa'nnim jachich tii mui' ma ji jam tiigim, aañi' Paablo tii mui'kim ji tu dai nach mu jam tii'mpo' git, gu' ji na gu' gu ja'ook mi' gaim titka. ¹⁹ Na gu' aapi'm ba'r di' nach ji jam niidhat jich gu'nguxi'ñ nach jix bhai'ch chaat. Jix bhai' tu tatda' ka' nach xi jam ti'ñchoka', na gu' jan' na pai' dhuuk gio bhai'p Jimda' guch Xoi'kam, aapi'm pix jir di' ka' na pim biipi'ch chuttu'. ²⁰ Pui' kuñ ba'p kai'ch nach aapi'm ji jam niidhat jix bhai'ch chaat, cham tu' bhaan jax jich aa' ich ba'.

3

¹ Ba' nañ gu' cham nakgaim nañ jix maachim na pim jax tu'ii', pui' ma tii ñich nañ aañ mi' pix ka oirida' Ateenas, ² gu Timoteo ñich ba' mij'i xi joot nañ a'mkam mu jam tii'mira' na pui'p jir jich jaduuñ jich Xoi'kam bhaan, gio na pui' bhaankam jup tu juan gu Dios, na tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. Jup xi chiidak jañich na bhammi jam guguuxdha' na pim ba' mi' pui' tu daa'ñchugit ti jii'gi'ñdha' dhi' na pimit tu' ba maat nar joidham. ³ Gio na pim ba' biix cham jum o'jolhdhat xi gukgida' sia pui' biix aixim bhaan jim tulhiiñaidhat, na gu' dhi'm aa' nach pu'ñi biix aixim jich chulhiiña' na pim jax bax maat. ⁴ Pu jam aagi'ñ ich jan' nach bhammi xip tu't jam bui na pu'ñi biixchu' bhaan bhai' jim tulhiiñ'a' pim ip aapi'm na pimit ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, ba' pui'p ji chu buus. Ti'ñcho pim dho chi nach pui' jam titda. ⁵ Pu'jani nañ jiñ aagit ba' cham nakgaim nañ jix maachim na pim jax tui'dhi'. Pui' ku ñich ba' mij'i tu joot nam jam tikka' no' pim pui

mi' pui' tu daa'ñchu' na pimit tu' maatik ti jii'ñ jan' na chich bhammi tu jam a'gi. Nañ gu'x choo'nnit jam ti'ñchoka' tii no't jax dhuuk tu' bhaan ji jam mai'chik gu ja'ook mu ja'k jam iabu ip gio ua'tulhdhara' tir, nañ gu' cham aa' nar tu' kub ka' guch magooñi' na chich bhammi ja'p ba bhii.

⁶ Ba' xib bhammi dir ja'k ba gii gu Timoteo Tesaloonika na pim pai' oi'dha', joidham jix chu guguuxdham kai'chim. Mi' pui' tu daa'ñchugit jix biiñak japim sap na pimit tu' tu maat, jix chu joi'gi'n japim sap sia tu' na pix bhaan ki'n. Sia aach japim sap tiich chi'ñchoka', xich chii'gik ka' pim sap tii maaxik ja'p na jax aach ya' dir mu ja'k nach pui' tii joidham jup xi jam tiigik. ⁷ Ba' dhi' bhaan aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ge'kam ki'n jachich jix bhai'ch ilh nam pui'bach chitda na pim mi' pui' jiimit jix biiñak buiñor guch Xoi'kam, sia kuch gu' aach biix aixim bhaan jich chulhiiñ. ⁸ Panaas ku chich mi' pai' dhir kia'pix bhai' ji dhudua ko'iix kat nam pui'bach chitda na pim mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Ge'kam jich Xoi'kam. ⁹ Cham bhaai' dho nach jax pik ja'k moox bhai'ch chaatit xi taxchaabgi'ñdha' git gu Dios na pim mi' pui' tui'dhi' na jax jix aa', ¹⁰ dai nach soi' titdatu' nabap tanoolh gio nabap tukaa' na iam pu ti'ya' nach mu Jimia' nach ba' maaxik jam tigia' ip gio, gio nach ba'x io'm jix bhai' xi jam aagi'ñdha' na jax ja'k tu tu'ii' dhi' nach jax ja'k tu Jim na pim ba' cham tu' bhaan jax Jim aagit jix bhai' bhaan ti jii'gi'ñdha'.

¹¹ Jix aa' ich tii na git gu Dios jich Gi'kora' gio gu Jesuus jich Ge'kam tuk jich palhbuidha' nach jax dhui mu Jimia' nach jam tii'mpo'. ¹² Gio ba' na gui' pix Dios jam maakidha' matda' na pim jax ja'k jix io'm maachidha' na pim xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n, ja'p na jax aach nach xi jam joi'mdat tii jam ti'ñcho. ¹³ Gio gu Dios pix git ip ba' moo pui' ja'k duiñchu'nda' gu jam jujur na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa', na pim jix u'uañ jup tui'ñgida', na ni jax chu'm ua'tulhdhara' ku jam tii'ñxidha' gu Dios jich Gi'kora' jan' na pai' dhuuk gio bhai'p Jim gu Jesuus jich Ge'kam tuk ja biim biix gui' nam ji'k buiñor jum biiñkada'. Moo

git pui' tu tui'ka'.

4

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k tu jimda'

¹ Ba' xib aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, soi'ñ jam tiitda bhaankam gu Jesusus jich Gé'kam tuk na pim gammiji mi' pui' jiimda' na chich jax jam aa'ñdhak na pim duiñchu'nda' na ba'x bhai'm taat ka' gu Dios jam bui, pui' na pim jax ja'k ba duiñchu' xib.

² Jix bhai'x maat japim gu' na jax ja'k jum aa' na pim duñia', na chich gu' xi jam aa'ñdhak bhaankam guch Xoi'kam gui' nax io'm jir gë'kam. ³ Dai pui' pix ja'k jix aa' gu' gu Dios na pim jix u'uañ yup tui'ka' gui' buiñor gammiji. Cha'pim nai' pix ja biim boppoda' gu u'uub no'm cham jir jam bipna', ⁴ daipu' ji gui' nam jir jam bipna' ka' na pim jix ja da'dat. Tu' ka'm japim ja nii'ñdha', cham tu' na pim jax ña pim pix ja alhiosda' na jax cham jir am. ⁵ Ni ku pim cham biix aixim jix buam jum aagit ja nii'ñdha' ja'p nam jax ja'k tu jim gui' nam cham maat gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁶ Ni ku pim cham jix joidhat nii'ñdha' gu jax chu'm jich Xoi'kam jiigil'ñdham gu bingal'n, ni jaroi' jax chu'm jumai. No' jax dhuukat jaroi' pui' ja'k tu jim, Dios dhox io'm tul-hiñchuda' cham joi'mdai, nach gu' tii pu ba jam aagi'ñdha'. ⁷ Nat gu' gu Dios pu kai'ñkam jich a'm tii nach ba' mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa', nach jix u'uañ yup tui'ka' gui' buiñor, cham tu' nach biix aixim tu buada' na tu' cham jir kii'. ⁸ Pu'jani nax abhaarui. Gu jaroi' na tu' pix ilhii'ñdha' dhi' nañ ji'k jax kai'ch na jax jim aagit na maa'nkam yup jir dunii'ñ, cham tu' gu jax chu'm maa'nkam na cham kiigalhi'ñdha', gu' ja'pji gu Dios nat jam a'm tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'.

⁹ Ba' na pim jax ja'k xim jajoi'mdat jix bhai'm buada' diihl daich Xoi'kam jiigil'ñdham, cham jum aa' nañ pui' ja'k tu jam ua'ñi'ñdha' bhaan dhi u'uan, nat gu' diihl gu Dios ba jam aa'ñ na pim jax ja'k xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n. ¹⁰ Pui' ja'k tu jim japim sap gu' ja bui guch Xoi'kam

jiigil'ñdham biix gui' nam ji'k Masedoona dibiir bhaan oi'dha', ku gu' aach jam aagi'ñ ji soi'ch ilhdhat na pim jix io'm xim gi'lhdhidha' na pim xim jajoi'gi'nda'. ¹¹ Ba' dai dhi' bhaan japim yup jum tukgi'ñka' gu tu'x bhai'm duukam na pim jup tu buada', cham tu' na pim biix aixim jum aa'nda' gu tu' na cham jum aa'. Diilh jam boorda' ki'n japim tu bia'ka' gu tu', na chich jax pui' pu xi jam tiidak moo ba pui', ¹² nam ba' pu'ñi ja'k pix jix bhai' jam aa'nda' gui' nam cham ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, gio na ba' cham tu' jam a'm jum aa'nda' aapi'm diihl.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na jax ja'k gio bhai'p jim guch Xoi'kam

¹³ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xi jam aagi'ñdha'ch ip nam jax jum duñiim jai' dhit nam ko'iim ja tutku' bhaan guch Xoi'kam jiigil'ñdham, nach gu'x aa' na pim jix mat ka' na pim ba' cham bhaan jix buam jum aa'nda' ja'p na jax gui' nam pu cham maat ni ji'x nam jax jum duñia' nam pai' dhuuk ko'ya'. ¹⁴ Pui' nach jax ti jiigil'ñ xib nat muukik giop dua guch Xoi'kam, pu'ñip ti jiigil'ñ ich na gu Dios pix diihl jadudua'ñdhai ja baapmi'ñdha' nam jimia' buiñor guch Xoi'kam ji'k nam buiñor ti ji'ñdhai ko'ya'.

¹⁵ Ja'pni ja'k tu tu'ii' na pim ba'x mat ka', guch Xoi'kam jich Gé'kam tuk pix ya'ch aagi'ñ dhi'. Aach nach ji'k duduaka' tutku' bhaan jan' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam, cham tu'ch biipi' kat baasi'n namkia'. ¹⁶ Na gu' jan' na pai' dhuuk jum aaya' gu tanoolh, bhammi dir pui' ba tim ti'ya'x gi'm ki'n gio gë' ki'n. Sia gu ja gë'kam tuk biix gu noonbi'ñ gu Dios gë' ki'n pui'p ba ti'ya', gio gu Dios gu kuichdhakaru'n bam kuichdha'. Ba' guch Xoi'kam nar Gé'kam bhammi dir bhai' ji jimia' jix dhaam, ba' gui' nam ji'k buiñor ti ji'ñdhai ko'iiix ka', biipi' duduadii bhai' ji baapmigia' am. ¹⁷ Ba' gui' nach ji'k duduaka' nach pui'p ti jiigil'ñdha' buiñor, maap jach bhai' ba bhiiya' nach ba namkipu' bhammi tibaa'ñ cha'm gui' na bhaan bha jimda', gammijich ba' buiñor pu bap tui'ka' guch Xoi'kam. ¹⁸ Pu'ñi pim xi kai'chit biix ji'ma'n cham jax jum aagit mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam.

5

¹ Ba' na jax ja'k ba tum buidha', piam na tu' tanoolh ba' pik gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam, cham jum aa'ñ jaaduñ nañ pu chu'm ya'p jam aagi'ñdha', ² na pim gu' bax maat na guch Xoi'kam gio bhai'p jim na cham jaroi' pum aa'nda'. Ya' pix ba aaya' ja'p na jax maa'n gux ixkum na mu pai' aaya' ba'k chir jax ña pix chu'm tukaa'. ³ Nam pai' dhuuk gu ja'tkam yup kai'chdha': "Ja'p moo joidham cham tu' jax jum bua xib, joidham jix bhai' tuch jim", ba' jotmoda' cham jum ilhdham pix ja daam ba Jimia' gux buam jum duukam, ja'p tu ja dooda' na jax maa'n gu ubii na bax chiigim ka' gu alhii nax io'm joi'mdam jum buada'. Pu cham bhaai'n ka' nam jax dhuim palhbuidha'. ⁴ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ cham tu'x chukgam tir kap tu'ii', ba' cham tu' totdoñia' pim na pai' dhuuk ya' pix ba kiika' guch Xoi'kam ja'p na maa'n gux ixkum. ⁵ Jix chu maax kir bap tui'dhi' pim, tanoor joidham na pim pai' jax oipo, pu cham ji'x jich a'm yup tu'ii' gux chukgam. ⁶ Pui' ku ba' aach cham jich a'm jum aa' nach mu pai' kookos ka' ja'p nam jax tu'ii' gui' nam cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gu' ja'pji nach ti nii'ñdha', joidham jach jix bhai'ch jur bia' kam yup tui'ka'. ⁷ Na gu' gui' nam kookos ka', tukaa' buujidha' am kum ba' kookos ka', gio gui' nam jix maik ka', pui' tukaa' buujidha' am ip kum ba'x maik ka'. ⁸ Gu' matgim aach nach ji'k jix chu maax kir bap tui'dhi', jum aa' ji nach gammiji pix jich chitiñcho kam jix bhai'ch jujur bia' kam oipoda', gio nach jix bhai' bhaan jix biiñak kat tu' silhkam bhaan ti jiigi'ñdha' pui' nach jax ja'k tu jim. Xich jajoi'mdat ich tu' silhkam ki'n, gam nach tu' silhkam ki'n ti jiigi'ñdha' nach cham tu' mu ja'k ka jiim nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'. Dhi'ch ba' bhaan jich palhbui'ñchu'nda' sia tu' na pix ki'n. ⁹ Na gu' gu Dios cham tu' mi' ja'k ka tich nii'ñchu'n nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha', gu' ja'pji bhaankam guch Xoi'kam nar Gø'kam mi' dhir jich boosgak maakam ja'k jich chuttu nach pai' ja'k cham kach chulhiiña'. ¹⁰ Nat gu' guch Xoi'kam jich a'mkam muu, ba' cham jax

bua sia kuch jai' dhit dudua tutku' bhaan piam ku mit jai' dhit ba koi, pui' pix maap buiñor yup oi'ñcha' ich gu' gatuuk. ¹¹ Pui' ku pim ba' cham jax jum aagit dhi' bhaan xim gu'nguxdhat mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, pui' na pim jax ja'k pu ba tui'dhi' xib.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k tui'ñgida'

¹² Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jam aagi'ñ ich ip soi'ch ilhdhat na pim siamri tu' ka'm xi ja niidhat gui' nam mi' tu juan jam bui bhaankam guch Xoi'kam, sia gui' nam tu jam aagi'ñ na pim jax ja'k tui'ñgida' na pim mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Gø'kam jich Xoi'kam. ¹³ Jum aa' na pim jix ja joi'mdat ja niidhat jix bhai' ja buada', na gu'r jix bhai'm duukam pui' nam ji'k tu' jax bua. Joidham japim jix bhai' kai'chit tu oi'ñka' ip biix ji'ma'n.

¹⁴ Ja'p jach yup xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, gui' nam cham tu juanak ka', xi ja aagi'ñdha' pim na ja a'm jum aa'nam tu juanda'. Xi ja guguuxdhat japim ip gui' nam jix buam jum aa'nda' tu' na pix ki'n. Gio gui' nam cham maat nam jax pik ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, xi ja aagi'ñdha' pim. Jir jix bhabhai'kam ka' pim sia jaroi' na pix buiñor.

¹⁵ Cha'pim ja'k buppi'ñdha' gu jaroi' no't jax jam alhio, siat chi moo jax jix buam jam alhio. Ja'kbui' kat ji na pim jix bhai' buada' sia jaroi' na pix, sia ku cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

¹⁶ Gammiji pim jix bhai'm taatit tu oi'ñka', cham tu' na pim jix buam jum aa'nda' tu' na pix ki'n. ¹⁷ Tu daanda' pim gammiji. ¹⁸ Taxchaabgi'ñdha' pim gu Dios sia biix aixim bhaan jax ña tu jam jimda', na gu' pu'ni ja'k jix aa' gu Dios na pim taxchaabgi'ñdha' aapi'm na pim ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

¹⁹ Cha'pim tussada' gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' na jam a'm miim. ²⁰ No' maadit tu a'ga gu tu' nar jix bhai'm duukam, no' aapi'm jix maat na Dios pui' ja'k jurtu'n, tu' ka'm japim xi chiigii mi' pui' xi jimii na jax kai'chdha'. ²¹ Biix aixim jax ña tum a'gada' piam gu tu' na jax jum buada', xim ga'ngada' pim dhi' bhaan no' moor jix ki'p

rum duukam piām ku gu' cham. Dai gu tu'
nar jix kih'p rum duukam japim bi'aidha'
jam jujur am, ²² gux buam rum duukam
japim ba' ja'p xi dhuñiidhat, na gu' biiX
aixim tu'm jix jai'ch.

²³ Ba' gu Dios na buiñor jix bhai' tu tatda'
pix jup tu duñia' na pim jax dhuix io'm jix
u'uañ bap tui'ñgida' gui' buiñor, gio na jam
a'm ti niiidhidha' na ba' cham jax chu'm jix
buam rum duukam jam daam jimia', sia
jam i'ii'mda' bhaan, sia na pim jax ja'k jum
aa'nda', sia jam tutku' bhaan, na ba' cham
tu'x buam rum duukam jam tii'ñxidha' gu
Ge'kam jich Xoi'kam janō' na gio bhai'p
jim. ²⁴ Silhkam jup kai'chdha' gu' guch
Xoi'kam jax no't ba tii, gui' nat jam a'm ti
tii na pim buiñor jup tui'ñgida', cham tu'na
pui' pix xi chi'ji. Pui' ba' ji chu buusnia' nat
jax xi chi'iiK.

Na baya tabuimgidha' gu Paablo

²⁵ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jich
a'mkam japim tu daanda' gammiji.

²⁶ Biix japim xim a'aa'ñdha' nach xi jam
joi'mdat mu jam ñio'ki'ñ bhaan dhi u'uan.

²⁷ Ba' bhaankam jañ pui'p jam titda gu
Ge'kam jich Xoi'kam na pim biix xim ji-
jiñkuixdha' dhi u'uan na pim ji'k buiñor ti
jiigj'ñ.

²⁸ Ba' gu Ge'kam jich Xoi'kam pix jam a'm
ti niiidhidha' gammiji biix ji'ma'n aapi'm.

GU GATUUK KAM UA'NA'N GU PAABLO NAT GIOP TU JA UA'ÑXI GUI' NAM TI JHGI'Ñ BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM TESALOONIKA OI'DHA'

Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo

¹ Aañ Paablo bii'ma'n gu Silbaano gio gu Timoteo, mu tu jam ua'ñxi'ñ ich aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim bhai' oi'dha' na pai' mui' pa' daa'ñxim jir kikcham na Tesaloonika bhaan bipio' gu dibii'r, bhai' na pim pai' maap jum jumpadat daan gu Ge'kam jich Xoi'kam gio gu Dios jich Gi'kora', na pim gu' gui' ja bui bap tui'dhi'. ² Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam pix jam a'm ti niihdidha' am biix ji'ma'n aapi'm na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ñka' gammiji.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na gu Dios ja tulhiiñchuda' gux u'ua'tulhdxhix kam jan' na gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam

³ Aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aach gammiji maa'n nach jax taxchaabgi'ñchu' gu Dios na pim ti jii'g'i'ñ buiñor guch Xoi'kam, na gu'ch a'm jum aa' nach dhi' bhaan jam siispatgida'. Jix bhai' ba maachim japim gu' na jax jir jum duukam dhi' pui' nach jax ja'k tu jim, ba'x io'm jix bhai' bhaan ti jii'ñdhidhat jum biiñkadim japim, gio na pim jix io'm jum gi'lhdhim na pim xim jajoi'g'i'n. ⁴ Ba' aach jix bhai'ch ilhdhat ya' dir ja'p ja'k jup ja aagi'ñ gu jai'ch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam jai' kap maap jum jumpadat tu daan. Ja aagi'ñ ich na pim jix bhai' bhaan ti jii'ñdhat jix biiñak nach ji'k jax tu jim, xi gu'ki' pim sia kum giilhim jam ti'ndat jam tulhiiñchu'n gu ja'tkam. ⁵ Ba' dhi' bhaan jix maati' na aagix na jax ja'k jum aa' nam tu Jimia' gui' nam jix jimiik ka' buiñor gu Dios. Jix bhai' bax maati' na pim aapi'm ba iimchudhix na pim buiñor aaya' na pai' dhir biix kap jir ge'kam, na pim gu' pui' ja'k tui'ñgit mai'chim na pim jum tulhiiñ.

⁶ Ba' gui' nam jam tulhiiñchu'n, ja bi'chulhi'ñ gu Dios na pui'p ja tulhiiñchuda', na gu' pui' ja'k ja a'm bipio'. ⁷ Aapi'm ba' dai na jam jijikgitdai ba jam jii'pdhatda' na pim jum tulhiiñ, sia pui' na jax aach. Dhi' jan' pui' ja'k tum duñia' na gu Ge'kam jich Xoi'kam gio bhai'p jimda' ja bii'm gu noonbi'ñ gu Dios nam bixchu'x bhaai' nam pu tu duñia', ge' tonnichgida' ja'p na gu tai no' pai' ge' miim na bhai' ba jimda' jix dhaam dir. ⁸ Pu kai'ñkam pix bha Jimia' na ya' ja tulhiiñchuda' gui' nam cham tu'p jum buixdha' na jax jum kai'chdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham kam tulhiiñ'a git, nam dai tu' pix ilhdha' gu Dios. ⁹ Dhi' pu chu'm gu ja'tkam, cham pai' bhai' pai' mia'n aaya' am na pai' dhir jix io'm jir ge'kam gu Dios, mik ja'k pu ja iabu' pai' nam ja'k gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. ¹⁰ Jano' pui' tum duñia' na guch Xoi'kam gio bhai'p jimda', na bam aaya' nam pai' dhuuk jix bhai'm ilhdhai ge'kamtuda' biix gui' nam ji'k ti jii'ñdha' buiñor. Aapi'm jir dhi' ka' na pim ge'kamtuda', na pimit gu' ti jii'ñ na chich jax jam tii'n, jix bhai' ba tu jam Jim Jim ba' xib.

¹¹ Tu daan ich buiñor gu Dios na cham tu'r tu' kub ka' nat jam a'm ti tii'. Jam palhbui'ñchu'nda' pix na ba'r jix bhai'm duukam ka' biix na pim ji'k jax jum aagidha', gam na ba' pui' ji chu buusnichgida' jax ña pim jim aagai pu duñia' gu tu' tu' silhkam ti jii'ñdhat na pui' ji chu buusnia'. ¹² Ba' sia jaroi' na pix pu kai'chdha' nar ge'kam guch Xoi'kam nam ji jam nii'dhat na pim jix bhai'm duukam jup tu buada'. Ba' diilh gu Dios bii'ma'n gu Ge'kam jich Xoi'kam tu' ka'm jam ilhii'ñdha' am ji'x nam xi jam jo'i'mdat jam nii'ñ.

2

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na jax ja'k ba tum buidha' na bar mia'n ka' na gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, bhaan jañ jup xi chu jam a'gidha' na jax ja'k ba tum buidha' jan' nach pai' dhuuk baasi'n ba namkia' guch Xoi'kam na gio

bhai'p jim. Aach soi' jam titda ² na pim siamrix bhai' xim ga'ngada' bhaan jax ña tum kai'chdha', cham tu' na pim jotmoda' pix ba ti jiigi'ñdha', sia moo ku jaroi' jax kai'ch nax Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' bhaan pup tui'dhi'. Cha'pim totdon ka', ni ku pim jix ja iibhi'ñdha'. Piam kut jaroi' ba jam ua'p gu jax chu'm u'uan jax ji kai'chidhat na aach jir jich u'uan, no' gu'p jum kai'ch gu u'uan nat biix pui' ba tum duu na jax tu daaxix na tum duñia', ba' dai nach ba niira pix na cham xiim ya' aaya' guch Xoi'kam, ³ cha'pim ja jiigi'ñdha' dhi' nam pu'ñi kai'chdha'. Na gu' jan'na' na pai' dhuuk bar mia'n ka' na bha jimda' guch Xoi'kam, ba jai'chdhilhia' am gu ja'tkam nam cham tu' buiñor ka ti jiigi'ñdha' gui' na silhkam jir Dios, ja'p xi dhuuji am na jax ja'k jix aa'nda' tii nam tui'ñgida' git. Maadit jai'chdhilhia' gu maa'nkam na pui' ja'k ja mamtuxdha'. Dhi' dhi maa'nkam dai gux buam jum duukam na bhaan jurtika', mu ja'k ti nii'ñchudhix na pai' gammiji pup jum tulhiiñdha'. ⁴ Diih jum aagidha' nar Dios ka' dhi' dhi maa'nkam jix buam tomaatim, pu ja titdaidha' gu ja'tkam nam dai gui' pix ba daanda', na gu' sap cham tu' jumaip jix jai'ch ka' na bhaan pup tu tui'ka' biix na ji'k tu'x chu jai'ch. Mi' pai' jax chu'm chiop øøji biipi' dir daakat bhai' ba tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam, sia ku gu' tiix chu xidhuu na silhkam Dios pup duiñxidhix ka' gu chiop.

⁵ Pui pim dho chi ti'ñcho nañ pui' jam titda jan'nañ bhammi jam buip tu't. ⁶ Jix maat japim na maadit tu' ki'n tu soobhi'ñ na ba' cham biipi' dir jai'chdhilhia' dhi' dhi maa'nkam na chakuim aaya' na pai' dhuuk pik tu daaxix. ⁷ Ba tu daaxix ii'mda' bhaan na tu'x buam jum duukam pup tum duñia' jan', dai dhi' pix ba aa' na tu soobhi'ñ na gai dhir xim kiisa', ⁸ na ba' mi' dhir ba jai'chdhilhia' gu maa'nkam na Dios jum ilhii'ñdha'. Ba' guch Xoi'kam na pai' dhuuk ge' tonnichgit ya' aaya', pu biimsa' maa'n jimdama, bhai' pix xi buxchana'. ⁹ Bhaan ti niiidhidha' gu ja'ook dhi maa'nkam na pui'm ilhii'ñdha' nar Dios. Biix aixim jix bhai'm duukam xip tu buidha' na tu' jaroi' cham pal' dhuuk pu chu'm ti nii'ñdha', dai na cham tu'r silhkam ka'. ¹⁰ Biix aixim

jix buam jum duukam bhaan ja iatgidha' gu ja'tkam gui' nam pui' mu ja'k pup ti nii'ñchudhix nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', gui' nam cham soi'm ilhdhai mi' pui' jimia' na jax jum kai'chdha' dhi' na silhkam bhaan tum a'ga nam ba' cham mu ja'k bhiiya' git. ¹¹ Cham tu'p jum buixdha' gu Dios ja bui dhi ja'tkam sia ku mit bhaan ba suulh na tu' cham jir silhkam, xi ja nii'ñdha' pix nam dhi' bhaan ti ji'ñdha' ¹² na ba' maa'n nam jax mu ja'k pu ti nii'ñchudhix ka' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', sia gui' nam ji'k xib cham aa' nam mi' pui' jimia' na jax jir silhkam, nam dai gux buam jum duukam bhaan jix bhai'm faat.

Na pui'ba ti'ya'gu Paablo nat Dios ja a'm ti ti'

¹³ Dhi' bhaan ba' aach jich a'm jum aa' nach gammiji taxchaabgi'ñdha' gu Dios nat jam a'm ti tii aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, nat gu' pu kai'ñkam pix jam a'm ti tii na pim ba' aapi'm biipi' ba boosgix ka' mi' dhir bhaan gu boi na mu ja'k bhiix nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha' gui' nam pui dhi' bhaan jiim, nat gu'x u'uañ bap jam duu gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', na pimit gu' mi' pui' jii bhaan gui' na tu'r silhkam. ¹⁴ Jam bai gu Dios ki'n gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na bhaan tu a'ga na pim jax ja'k dui cham gammiji kam tulhiiñdha', dhi' nach aach tu' bhaan tu a'ga. Jix dhaam ja'k ba ti nii'ñchudhix japim na pim buiñor aaya', na pai' dhir jix io'm jir ge'kam guch Xoi'kam.

¹⁵ Ba' cha'pim jax jum aa'nda' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, dai na pim mi' pui' xi jiimda' xi chi'ñchot nach jax jam titda jan'nañ nach jam buip tu't, gio dhi' nach jax mu tu jam ua'ñi'ñ. ¹⁶ Ba' gu Ge'kam jich Xoi'kam biima'n gu Dios jich Gi'kora' nat xich joi'mdak jich bai nach buiñor bap tui'ñgida', gam nat bach aa'ñ nach gammiji cham tu' bhaan jax jich aag'it dai gui' buiñor ti ji'ñdhat jix biiñak ka', ¹⁷ gui' pix pui' jam jujur tuditidha' am na pim jum guguuxdhidhat mi' pui' jiimda' na jax jir silhkam, na pim dai gux bhai'm duukam pup tu buada' gio na pim jax kai'chdha'.

3

*Na pui' ba ja tüda' gu Paablo nam mu dir
bha ja'k ja a'mkam tu daanda'*

¹ Palhiip pix jañ ba tu jam a'gidha' bhaan dhi u'uan aapi'm jiñ jaaduñ na ba' moo bar daipu' ka'. Jich a'mkam japim tu daanda' buiñor gu Dios na ba' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam jotmoda' biix kap aaya', gio nam ba' cham jax ji chi'ji joidham këeji mi' pui' ba jimia' gui' nam kaaya', ja'p na jax aapi'm na pimit cham jax ji chi'lik këek mi' pui' jii. ² Pui' pim xi kai'chdha' sia buiñor gu Dios nam cham jich juanda' gu ja'tkam nam jix buam tomaat nam cham tu' ka'm ti nii'ñ, nam gu' cham tu' biix pui'p ilhii'ñdha' nach jax kai'chdha' aach. ³ Ku gu' na gu'r gë'kam guch Xoi'kam, pui' tu duñia' jax no't ba ti. Jam palhbui'ñchu'nda' sia aapi'm na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa', gio na ba' cham tu'x buam jum duukam jam daam jimia'. ⁴ Guch Xoi'kam pix nar Gë'kam buiñor jix bhai'ch chaat ich na jam palhbui'ñchu' na pim mi' pui' jiim na chich jax jam aa'ñdhak, gui' pix jam palhbui'ñchu'nda' na pim gammiji' mi' pui' jiimda'. ⁵ Sia guch Xoi'kam pix jam palhbuidha' na pim ba' ja'xbui'p jix chu joi'gi'nda' na jax gu Dios, gio na pim ba' ja'xbui'p jix ñakoo'nda' gu tulhiiñara' nat jax jix ñakoo dïlh guch Xoi'kam.

*Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na ja a'm jum
aa'nam tu juanda'*

⁶ Aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jix gi'm jañ ja'pnip xi jam tiidam bhaankam gu Gë'kam jich Xoi'kam. Cha'pim mi bipnatda' gu jax chu'm jich Xoi'kam jiigi'ñdham no' cham tu juanam, piäm no' cham mi' pui' tu daa'ñchu' nach jax jam aagi'ñ na pim tui'ñgida'. ⁷ Jix maat japim gu' na jax ja'k jum aa' na pim mi' pui' jiimda', na pimit gu'ch chii aach na chich jax ja'k mi' pui' jii nach jam buip tu't na pim ba' aapi'm mi' pui'p tu dagia'. Tu juanda' ich gammiji, cham tu' nach mi' pai' pix pu darka'. ⁸ Ni kuch pui' pix jam taanit tu kua'da' gu tu', gu' ja'pji nach jam saba'nda'. Jax dhui nach gu' gammiji tu juanda' nabap tanoolh gio nabap tukaa', nach gu'x mat ka' nax xijai ka' aapi'm jam

bui na pim tu' ki'n jich xiispa'. ⁹ Sia ku gu' maaxik jum aagit ip na pim jich xiispa' sia tu' na pim bhaan jum gu'nguxi'ñdha' git, gu' ji nach gu' cham pai' jax jam titda. Dïlh jach tu juanat duduaka', pu kai'ñkam jach pix diilh tu juanda' na pim ba' aapi'm jich ñiidhat mi' pui'p tu daa'ñchu'nda'. ¹⁰ Jano' nach bhammiip tu't jam bui, ja'pni chich xi jam tiidak na tu tui'ka': Jaroi' nax cho oodat cham aa'nda' na tu juanda', pui' mu oirida' cham tu kua'dat. ¹¹ Ba' aach pui' te këe na pim aapi'm jai' dhit pu cham tu juan, dai na pim gam darka' sap. ¹² Dhi' pu chu'm gu ja'tkam, aach ya' dir pu ja titda bhaankam gu Gë'kam jich Xoi'kam nam tu juanda' cham tu' bhaan jax jim aagit nam ba' mai'chidha' tu' nam aa'nda' nam ji'x duduaka'.

¹³ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, cha'pim jum o'jolhdhat jix kii'p jum duukam xip tu duñiidhat gammiji. ¹⁴ No' jaroi' maadit cham pu bua nach ji'k jax kai'ch dhi u'uan ta'm bhaan, jix xi'iraam japim xi ñiidhat cham mi bipnatda' na ba' bhaan maachidhat jix xi'iraaidha' ip diilh. ¹⁵ Ku gu' cham tu' ji na pim moop jix bhaamki'ñdha', iimda' pim ji nar jam jaduuñ jich Xoi'kam bhaan na ba' cham xi' pik jix buam jum aa'nda'.

*Na pui' ba ja tüda' gu Paablo nax bhai' tu
ja jimda', mi' dhir dai na xi ja tabuimgidhai*

¹⁶ Ba' gu Dios jich Gi'kora' na buiñor jix bhai' tu tatda' pix jam a'm ti niidhidha' gammiji na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ñka', sia biix aixim bhaan nax bhai' tu jam jimda'. Gui' pix jam biim jup tui'ñgida' gammiji.

¹⁷ Aañ Paablo, diilh jiñ ñob ki'n jañich ya' tu ua'na dai dhi'ñi nañ bhaan jam tabuimgi'ñ. Dhi' ba' bhaan jix maati' ka' nañ aañ mu jam joochxi'ñ dhi u'uan. Pui' ja'k bua iñ gu' biix na ji'k aañ jir jiñ u'uan, diilh jañ mi'p xi chu ua'na' na pai'm tiimo'.

¹⁸ Ba' gu Gë'kam jich Xoi'kam pix jam a'm ti niidhidha' gammiji biix ji'ma'n aapi'm.

GU BHPI' KAM UA'NA'N GU PAABLO NAT TU UA'ÑXI GU TIMOTEO

Gu Paablo na ba ñio'kdha' gu Timoteo

¹ Aañ Paablo naañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, nat gu' gu Dios jiñ a'm ti tiigik pu chu'm ki'n jiñ dhai, dhi' nat jaroi'ch uañ guch ua'tulhdhara' gook dit guch Xoi'kam, dhi' nach jaroi' buiñor jix biiñak xib. ² Ba' aañ tum ua'ñxidha' bhaan dhi'ñi u'uan aapi' Timoteo naañ ja'p jum ilhii'ñ nap jir jiñ mar, na pich gu'ñ a'm dir maat na jax ja'k jix bhaai' nap buiñor jix biiñak ka' guch Xoi'kam, ba' pui mi' pui' tu daa'ñchu' ap na jax aañ. Ba' guch Gi'kora' Dios gio gu Ge'kam Jesuus jich Xoi'kam xim joi'mdat jum a'm ti niidhidhat jum tajaañdhidha' am jum jur am gui' nap ki'n jix io'm jum biiñkadidha' ja bui, gio gui' nap ki'n jum guguuxdhat cham jax jum aagít jix bhai'm taatit oirida'.

*Gu Paablo na ba aagi'ñdha' gu Timoteo
na jax ja'k tu duñia' mu Eepeso*

³ Aap mi' pix ka oirida' Eepeso na ñich jax soi' xim tiidak na ñich ba jii Masedoonia ja'k. Aap bhai' ka ja soo'mchulhi'ñka' jai' dhit guch Xoi'kam jiigil'ñdham nam cham maakam ja iatgidha' gu jai!. ⁴ Ja'p jap ja titdada' nam cham tu'p jum buixi'ñdha' nam jax tu jimdät gu bijik dir kam jich bopxi, na gu' dhi' bhaamdara' pix ba ua'. Bhaan ji ñiokboi pix cha'tak jimia' am gu' no' mit bhaan ba ji chu a'ga, cham tu' na iam ja palhbuidha' nam jax ja'k bhaan xim guguuxdhaix io'm mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa' gu Dios.

⁵ Jax dhui na cham tu' kam aa' nach bhaan titii'ñchoka' gu tu' bijik dir kam, ja'pji dai nach xich jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n. Dhi' pu chu'm tu ua'pu no'ñ jix kii'p jum duukam bhaan jurtikat pui' ba duñiim, naañ cham tu' gux buam jum duukam bhaan ka jurtika', gio naañ silhkam ti jiigil'ñdhat buiñor jix biiñak ka' guch Xoi'kam. ⁶ Jai' dhit gui' nach maap tii kach dhaa'ñchugit pu'ñi biix aixim jim aagik bhaan pix ba ñiokbo am, pu cham tu' mi chiigim am siam

tii bhaan ñiokbo maakam ji chi ilhdhat, bhaan pix mai' ba suulh jamit. ⁷ Jix maatim xi kai'chdha' am tii nam pai' dhuuk ba ji chu a'ga na jax chu aagix na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' ji nam gu' pu cham maatit keeket' jup kai'chdha'. Pui' tii xi ja titdada' am gu ja'tkam na maaxik jir silhkam pui' nam jax ilhii'ñ, gu' ji na gu'r gama ja'k ka'.

⁸ Jix maat ich dho nam aa' nach mi' pui' jimia' na ji'k jax tu aagix na tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai ji na gu' mi' pui' na jax pik kai'ñkam jup cum kai'ch, cham tu' nach jax ilhii'ñdha' diilh. ⁹ Kani nach jix bhai' xich ga'ngada' na cham tu'm aa' na jaroi' ja aagi'ñdha' na jax ja'k tu aagix gui' nam cham tu'x buam tu bua, gu' gui' ji nam aa' nam ja aagi'ñdha' nam jix buam tu bua, gui' nam cham mi' pui' jimiik ka', nam cham ti jiigi'ñdha', nam gammiji pix cum ua'tulhi'ñ, gio nam pu cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios, gio na ni jax chu'm jai'x xidhuu'n kam na nai'x chu jai'ch kum cham tu' ka'm ti nii'ñ. Gio gui' nam ja tataat ja koo'n piäm gu ja nanaan, biix gui' nam ji'k jir tu koo'n kam. ¹⁰ Gio gui' nam mui' ja biim boppo gu u'uub, piäm gu u'uub gui' nam mui' ja biim boppo gu chichio'ñ. Gio gui' nam dai chichio'ñ maap boppo nam pui' ji dhui na maadit jir ubii ka', piäm gui' nam dai u'uub maap boppoda' nam pui' ji dhui ip na maadit jir chio'ñ ka'. Gio gui' nam ti ixdhat gu jai' ja'tkam maakam ja'k ja ga'ra' nam tu ja juantu'nda' pui' cham ji ja namkidhat. Gio gui' nam jix ia'tbi' nam pui' xi kai'chdha' nar silhkam, sia kum gu'x maat na cham jir silhkam. Sia gui'ñ ja aagit jup kai'ch nam mi' dhir maakam duñiidha' na jax cham jir silhkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na silhkam tu a'ga. ¹¹ Dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na silhkam tu a'ga, dhi'r di' gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Diilh guch Xoi'kam jich aagi'ñ nach jax ja'k duñia' nach ba' cham jimia' mu ja'k nach pai' gammiji pup jich chulhiin'dha', dhi' nañ jax chu'm bhaan tu a'ga aañ, nat gu Dios jix dhaam kam jiñ chia nañ nai' tu a'ga'.

Gu Paablo na ba taxchaabgidha' gu Dios

¹² Taxchaabgi'ñ iñ aañ gu Gø'kam jich Xoi'kam, nat gu'x kii' maa'nkam jiñ chiigik tujuandam tugi'ñ ki'n jiñ dhai, gio ba' nat jiñ guguux nañ pu tu duñia' na ji'k jax jix aa', ¹³ sia kuñ gu' biiipi' dir giilhim jix bhaamut ka a'gada', ganai' biix aixim jañ ai'chuxdhat a'gada' na jax cham jir am kat nañ pu kai'chdhä'. Gam nañ ja da'ngit ja kukpada' gui' nam buiñor ti jiigil'ñdha', giilhim jañ xi ja titdat. Gu' ji nat gu' siamri xiñ joi'mdak jiñ chii gu Dios sia pu chu'm giilhim jix ua'tulhdhix kam, nañ gu' chakui ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, pu cham mat ka' iñ no'ñ jix buam jum duukam bhaan yup tui'ka'. ¹⁴ Gu' ji nat gu' gu Dios gø'kam ki'n xiñ joi'mdak jiñ a'm ti tii, jiñ chajaañ gui' nañ ki'n buiñor bax biiñak ka', gio gui' nañ ki'n bax jajoi'g'i'nda' gu jai'. Sia aap pu chu'm jum a'm tajaa, nach gu' buiñor ba ti jiigil'ñ guch Xoi'kam, maap maa'n ñi'ook yup duuk ich ba'.

¹⁵ Jum aa' nam biix gu ja'tkam ti jiigil'ñdha' na silhkam maaxik ja'pni tu tu'ii': Guch Xoi'kam pu kai'ñkam pix bha jii ya' dhi oi'ñga'n na ba' ya' ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam nam ba' cham ka Jimia' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'. Aañ pik jir di' kat nañ giilhim jix io'm jix ua'tulhdhix kat. ¹⁶ Pu'ñi dhuuk ba' gu Dios xiñ joi'mdak jiñ chii na ba' dhi' bhaan matgilhia' nat guch Xoi'kam pu kai'ñkam jum tulhii. Aañ ba' ja'p ji buusan nañ jir ja booi'chu' gu ja'tkam, na mit gu'ñ chiigik yup ba ti ji'ñ jai' dhit gui' nat ji'k Dios ja a'm ti tii nam ti ji'ñdha', nam ba' mi' dhir buiñor bap tui'ka' gammiji. ¹⁷ Jum aa' ba' nach dai dhi' buiñor tu daandat gø'kamtu'nda' gammiji cham aagix kam, na gu'x io'm jir gø'kam, cham tu mumki, gio na cham maax. Gio daipu' dhi'x jai'ch gu Dios. Maaxik jir pui' moo.

¹⁸ Ba' aap Timoteo nañ ja'p jum ilhii'ñ nap jir jiñ mar, xim guguuxdha' ap nap jix io'm xim biiñkada' buiñor guch Xoi'kam. Xi kiikgida' ap nap mi' pui' xi Jimda' na jax jix aa', na gu' dhi' ja'p ji buusan nap bhaan tu kokdatu'. Pui'p ja'k duiñchu'nda' na pich jax ja'k ja kai na mit tum daañxi buiñor gu Dios guch Xoi'kam jiigil'ñdham. ¹⁹ Jai' dhit nam tii buiñor kax biiñak kat guch Xoi'kam, xib cham tu' kap jum buixi'ñ am buiñor,

na gu' dai na mit maakam jim aagik mu ja'k bhaan ba tu daa'ñchu' na tu' cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ²⁰ Gu Imeneo gio gu Alijaanru pui' ja'k tu ja duiñchu'. Aañ xi ja nii'ñ pix na pu ja dooda' gu ja'ook nam ba' mi' xi machia' na cham bhai' nam giilhim ai'chuxdhat a'gada' gu Dios.

2

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nach ja a'mkam tu daanda' biix gu ja'tkam

¹ Biix jañ pu jam titda na pim ji'k buiñor ti jiigil'ñ guch Xoi'kam na pim siamri soi'm ilhdhat ja a'mkam tu daanda' buiñor gu Dios biix gu ja'tkam, sia gui' nam cham ti jiigil'ñ buiñor, na ba' cham tu' biix aixim ja a'm jum aa'nda'. Xi taxchaabgidhat japim ip ba' na bha tuch joochxi'ñ gu tu' nach pu'ñi taanda'. ² Biix japim tu ja daañxi'ñdha' nam jix bhai'm taatit tu oï'ñka' gui' nam gø'gørkam ki'n daraa ya' dhi oï'ñga'n nam ba' cham ti jigialhchu'nka', gio ba' nam cham jich juanda' aach nach buiñor ti jiigil'ñ guch Xoi'kam, nach ba' cham tu' bhaan jax jich aagit mi' pui' ji-imda' na jax jix kii'ka'm nii'ñ gu Dios. ³ Pui' ja'k jix aa' gu' gu Dios gui' nat jich boosolh nach mu ja'k ba bhiichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiñdha', nach pu'ñi biix pix ja a'mkam tu daanda' gu ja'tkam. ⁴ Na gu' gu Dios jich Gi'kora'x aa' nam biix gu ja'tkam mi' pui' Jimia' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ na silhkam tu a'ga na ba'x bhai' tu ja Jimia'. ⁵ Na gu' maa'n pix jix jai'ch gu Dios, cham tu' mui'. Gio maa'n pix yup jix jai'ch guch Xoi'kam na pui' ja duñia' biix gu ja'tkam nam maa'n ñi'ook bap duuka' buiñor gu Dios, ba' mi' dhir gammiji buiñor bap tui'ñgida' am. ⁶ Nat gu' guch Xoi'kam dii'lh maaxik jum kii na mit mua, pu'ñi ja'k jich a'mkam tu namki guch ua'tulhdhara' gui' nach ji'k pu'ñi mi' pui' jiim na jax jix aa', ba' cham tu' mu ja'k ka bhiuya' ich nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiñdha'. Yammi' pu dhuuk pui' tu duu gu Dios nat pai' dhuuk tu dai dii'lh na pui' duñia'. ⁷ Dhi' pu chu'm jañ ba' aañ bhaan tu a'ga, nañ gu'r nobii'ñ guch Xoi'kam. Gui'ñ chia nañ pui' ja'k nai' tu ja a'gidha' gu ja'tkam gui' nam cham jir Israel kam, pui' ja titdaim iñ

nam dai gui' buiñor pix ja'k bax biiñak ka'. Jir silihkam nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, cham tu' nañ pui' pix kai'ch.

⁸ Ba' aañ pu kai'ch nam gu chichio'ñ tu daanda' buiñor gu Dios pai' na pix dhir maap jim jumpadai, xi baapmi'ñdhat am gu ja noonob, gio nam cham jix buam jam duukam bhaan jujuristikat, ni kum cham bhaak ka' jai' ja bui, ni kum cham tu' bhaan ñiokboix ka'. ⁹ Ba' gu u'uub aañ jix aa' ip nam ja'xchudhix kam pix jix bhai'm duuka', na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' nam soi'm ilhii'ñdha'. Nam pai' dhuuk jum gaxbuda', ja'xchudhix kam pix nam jix bhai' buada' gu ja kuup, cham tu' na xi' bhai'bchixim. Gio cham jir am nam tu xialhich ka' gux dha'ram namkim, ni gu jajannulh kum tu aa'nka' gux dha'ram namkim. ¹⁰ Gu' ja'pji nam biix aixim jix bhai'm duukam xip tu duñiidha' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ba' dhi' pui' bam kai'ch nam jix bhai'm duuk. Pui'm ja'k xi chu duña' gu u'uub na jax ja'k bhaan jix maati' ka' nam dai gu Dios pix buiñor soi'm ilhii'ñ ja i'ii'mda' bhaan. ¹¹ Gio ba' nam tu' ka'm ja nii'ñdha' gu chichio'ñ jax ñam kai'chdha', te keek'e'm pix, ¹² cham tu' nam ja'kbui' kat tu ja aagi'ñdha' nam jax ja'k tui'ñgida'. Na gu' no'm ja'kbui' kat tu ja aagi'ñ, dhi' bhaan gampai' pix ba ja ilhii'ñdha' am, gu' ja'pji nam cham ñiokda' no'm tu a'ga gu chichio'ñ. ¹³ Nat gu' gu Dios biipi'p duu gu Adaan, cham tu' gu Eeba. ¹⁴ Ni kut cham gu Adaan tu'm da'p duu na mit ba'm ua'tulh, gu' gui' ji Eeba nat iatgidhak ma'iich gu ja'ook. ¹⁵ Ku gu' cham tu' mu ja'k bhiiya'm ji gu u'uub nam pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha' no'm mi' pui' xi jiim na jax ja'k jum aa' nam mi' pui' jiimda' nam jir u'uub, gio ba' no'm mi' pui' xi jiimit buiñor jix biiñak guch Xoi'kam, nam jix u'uañ jup tui'ñgida', gio nam jix chu joi'gi'nda'.

3

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k jum aa' nam tu jimda' gui' nam biipi' dir gu'kat ja guguuxi'ñdha' guch Xoi'kam jiigil'ñdham

¹ Jir silihkam dho na ja'pni tu tu'ii': No' jaroi' pui'm aa' na biiipi' dir kiikat ja guguuxi'ñdha' guch Xoi'kam jiigil'ñdham, dhi' joidham jir jix kii'p jum duukam gu jaroi' no' pui'm aa'. ² Dai nam aa' na joidham jir jix bhai'kam ka', nam cham jix bhaamki'ñdha' gu ja'tkam. Gio ba' na maa'n pix ti biiña' ka', daipu' gu jax chu'm na bii'ma'n jum tiimo' gu ubii. Gio bixchu' bhaan na tu' ka'm ti niidhat mi' pu tu duñiidha', gio nax gi'm tu a'gada'. Gam nax bhai' ja titdat ja tibiaptudidha' gu ja'tkam no'm paxiaraim kia'mi'ñ. Gam nax joojoi'ñdha' na tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios. ³ Gio ba' na cham maimmukda', ni ku cham ja kokdada' gu ja'tkam, gu' ja'pji nar jix bhai'kam ka' pix ja bui, jix ja joi'mdat pix ja nii'ñdha'. Gam na cham tu' bhaan jup jum buixi'ñdha' gu tu' tuumiñ. ⁴ Gio ba' nax bhai' titdat gu binga'n na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, gio gu maamra'n na tu ja a'gi'ñdha' nam jax ja'k jix bhai' mi' pui' jiimda', nam tu' ka'm ti nii'ñdha' gio nam jix che' keek'e'. ⁵ Na gu' no'ñ aañ diihl cham maatit ja silihka'n guñ ki'aam kam, cham jir am nañ mu pai'p ba ja silihka'nda' guch Xoi'kam jiigil'ñdham. ⁶ Gio na cham jir am na jaroi' jotmoda' pu chu'm ki'n ba daaka' na jax kia'pix ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Na gu' cham maati' ka' no' gammiji' maa'n na jax mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios, ka' ba' gu' moo jano' ge'kam jim taatii pum ua'tulhdha' ja'p nat jax chu'm ki'n jum ua'tulh gu ja'oook. ⁷ Gam nam aa' ip na tu' ka'm ja nii'ñdha' gu ja'ppix ja'tkam nam cham ti jiigil'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam ba' mu dir bha ja'k jix kii' ka'm jup nii'ñdha', pu'ñi ja'k ba' cham tu' bhaan mai'chia' gu ja'ook.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k jum aa' nam jup tu jimda' gui' nam mi' tu juanda' ja bui guch Xoi'kam jiigil'ñdham

⁸ Gio gui' nam mi' tu juanda' ja bui guch Xoi'kam jiigil'ñdham, jum aa' ip sia nam jir jix kiki' ja'tkam ka', nam jir jix bhabhai'kam ka' biix pix ja bui. Gam nam silihkam tu a'gada' jax ñam kai'chdha'. Ni kum cham jix maik ka'. Ni kum cham ja'p pix mui'x mai'chik ka' gu tuumiñ nam diihl ki'n xim tu tumñigamtak ka'. ⁹ Gio nam

mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na jax jir silihkam nach aach jax chu'm bhaan ti jiig'iñ, nach gu'x maat nar silhkam, dai gux kii'p jum duukam nam bhaan jujurika!. ¹⁰ Biipi'm aa' nam tu' jax xi dhuñia' no'm moo mi' pu bua gu tu' nam aa'nda' nam jax dhuñia' nam ba' mi' dhir tujuandam ki'n ba darka' ja bui guch Xoi'kam jiig'iñdham. ¹¹ Sia gu u'uub no'm jix aa' nam tujuandam ki'n baapkia' ja bui guch Xoi'kam jiig'iñdham, jum aa' nam tu' ka'm ti nii'ñdha' ip sia. Silhkam nam tu a'gada' jax ñam kai'chdha', cham tu' nam iatda'. Jix gi'm nam tu a'gada', gam nam mi' pui' xi chu dhuñiidhat tu' nam aa'nda' nam pu duñia'. ¹² Jum aa' ip na maa'n pix ti biina' ka' gu jaroi' nar tujuandam ka' ja bui guch Xoi'kam jiig'iñdham, pu daipu' gu ubii gu jax chu'm na biima'n jum tiimo'. Gio nax bhai' ja mamtuxi'ñdha' gu maamra'n, nam cham buam tu'm tu maachidha', sia gu binga'n jix bhai' titdat. ¹³ Na gu' gu jaroi' na pu chu'm bhaan ba tu juanda', no'x bhai' mi' pu tu duñiim na tu'm aa'nda' na pu duñia', jix kii' maa'nkam tiig'iix io'm tef'kob ba daasa' am guch Xoi'kam jiig'iñdham, pix jix bhai' ba aa'nda' am ba' na silhkam buiñor jix biinak ka' guch Xoi'kam.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na pu dhi' bhaan jix bhai'x maati' na pui' ja'k jir silhkam nam jax ja'k tu daan guch Xoi'kam jiig'iñdham

¹⁴ Jootom jañ mui' bam tiimira', dai nañ biipi' mu tum ua'ñxi'ñ ¹⁵ na ba' no' ñich cham ob mu ai, aap bax mat ka' na jax ja'k jum aa' na tui'ngida' gu jaroi' ja bui guch Xoi'kam jiig'iñdham. Na gu' dhi' ja a'm ti nii'dhat ja nuuka'n gu Dios maaxik duakam, nam ba' mi' pui' tu a'gada' gu ñio'ki'ñ na jax jir silhkam. ¹⁶ Aach diilh jix bhai'x maat nar ge'p jum duukam dhi' nach tu'bhaan jix biinak kat pui' ja'k tu jim, na gu' ja'pni tu tu'ii'!

Guch Xoi'kam ya ai dhi oi'ñga'n bhaan maa'nkam jup jim duuk.

Biix aixim jix bhai'm duukam jup tu buimik, na gu' gu Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' na bhaan tajaañixchu'.

Gu noonbi'ñ gu Dios joidham jix kii' maa'nkam tii mit, sia nai' pu chu'm ba tum a'ga ja bui gui' nam cham jir Israel kam, jai' dhit ba ti jiig'iñ am buiñor. Ba'ya' dir giop jii jix dhaam ja'k na pai' dhir jir ge'kam xib biix kap.

4

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nam gatuuk jai' dhit cham mi' pui' kajiiimda' na jax jix aa' gu Dios

¹ Gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda'p kai'ch na sap jano' na pai' dhuuk bar mia'n ka' na ba ji chum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, mui' cham mi' pui' ka tu daa'ñchu'nda' am na jax jix aa' gu Dios. Mu ja'k pix ba ja kaichgida' am gui' nam maakam tu mamtuxi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios, diilh pix jam pui' ba tu buidha' nam jax ilhii'ñdha'. Pu cham jir silhkam ka', na gu' gu cham kiki' i'ii'mda' ja a'm bap tui'ngida' dhi' dhi ja'tkam, dhi'm ba' pui' ja jurtu'nka' nam cham silhkam ka tu a'gada'. ² Pu cham mi' pui' jiimda' am diilh nam jax ja'k ja aagi'ñdha' gu jai', dai gux buam jum duukam nam bhaan jujurika' diilh, ja'p ji buusanda' nam pui' ja'k bapaiñmichdhix ka!. ³ Dhi' pu chu'm gu ja'tkam jup kai'chdha' am na cham jir am na gan ti biina' ka' gu jaroi' no' ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam. Sia ji'ma'n gu koi' ua'tulhdhara' ilhii'ñdha' am, aagix ka' pix na jax chu'm jix bhaai' nam kua'da'. Jax dhui nat gu' gu Dios jup tu duu biix na ji'k jir tum kua'dam nam ba' pu'ñi tu kua'da' gui' nam ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, dai nam xi taxchaabgidhat gu Dios. ⁴ Nat gu' gu Dios tum kua'dam jup tu duu gu koi' biix na ji'k jix chu jai'ch, cham tu' nach gu' aach ba' ya' dir pui'p ba duñia' na cham jir tum kua'dam ka', dai ji nach tu kua'da' xi taxchaabgidhat gu Dios. ⁵ Na gu'x uañ jup jum duñia' gu koi' nañ xi taxchaabgidhai gu Dios tu jugia', nat gu' diilh gu Dios pui' pu tii nax bhaai' nach tu kua'da'.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k jir tu'm ka' gu jaroi' na tu' silhkam jir tujuandam tugi'ñ ka' guch Xoi'kam

⁶ Ba' no'p gu' aap pu'ñi dai gux kii'p jum duukam ja aagi'ñ guch Xoi'kam jiigi'ñdham, gio no'p mi' pui' tu daa'ñchugit jum biiñkadat bhaan jum guguuxi'ñ na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Xoi'kam na silhkam tu a'ga, gio ba' no'p maa'n nap jax mi' pui' jim gammiji, jir jix kii' tujuandam tugi'ñ ka' ap guch Xoi'kam. ⁷ Cha'p mi ja kekeédat gui' nam bixchu' iatda' ganai' sapooki'ñ tu a'gada'. Cham tu' mim nini'ñ gu pu chu'm, gio gu' dai gui' nam cham ja jur bia' nam ba' pu chu'm tu a'gada'. Aap cham tu'p jim buixdhat xim guguuxdhatgida' nap jix io'm xi gaa'ñchu'nda' nap jax ja'k mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios. ⁸ Na gu' dhi' ja'pni ji buusan na jax ya' maaxik jich chutku' bhaan nam aa'nda' nach ja'p xi oipoda' nach jich xiisida' na ba'x bhai' tu tatda' ka', sia ku gu' cham pik jum aa' dhich chutku' nach jix bhai' ja buada'. Gu' matgim guch i'ii'mda'x io'm ji nam aa' nach jix bhai' ja duñia' na ba'x bhai' tuch jimda' ya' nach ka dudua dhich chuuku' bhaan gio gatuuk jich i'ii'mda' bhaan. ⁹ Jir silhkam dhi' nañ ji'k jax tu a'ga. Jum aa' nam biix dhit ti jiigi'ñdha' na maaxik jir silhkam. ¹⁰ Jich dhakoo'ñdhatu'ndat tu a'gichu' ich aach gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, sia kum cham jich kiigalhi'ñ gu ja'tkam nach buiñor jix biiñak gu Dios duakam, gui' nat mi' dhir jich boosolh nach ji'k ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nach mu ja'k ba bhiichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha', gui' na sia pui'p jix bhaai' na ja boosga' mi' dhir gui' nam jix aa'nda' nam ba' cham jum tulhiiña'.

¹¹ Pu'ñip xi ja aa'ñdhai xi ja chiñia' nam mi' pui' jimia' guch Xoi'kam jiigi'ñdham. ¹² Cha'p jum do'ñchoka' nam tu' pix jum ilhii'ñdha' nap jir biapma', ja'kbui' kat ji nap aap jir ja booi'chu'nda' nam jax ja'k mi' pui' jiimda' biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham. Cha'p ji'x ja'p ti kiissapda' nap jax ba jim, jix bhai'p tu ñiokda', gio nap jix chu joi'gi'nda', gammiji nax chu uañ kir jup tui'ñgida' gum ii'mda' nap mui' xim ga'ngada'. ¹³ Ba' ampik nañ aañ mu aaya', aap ka ja jiñkaixi'ñdha' guch Xoi'kam

jiigi'ñdham gu ñio'ki'ñ gu Dios na tu ua'ñix, xi ja guguuxi'ñdha' ap nam mi' pui' jimia' na ji'k jax jum kai'ch. ¹⁴ Pui'p xi chu duñia' nap jax ja'k jix chaat jum jur am bhaan, nat gu' gu Dios dhi' bhaan jum a'm ba ti tii. Nap gu'p kai'ch nap bhaankam jix chu juanam gu Dios, pui' ku mit ba' pui' ja'k tum daañxi bhai' xim daagik gui' nam bijik dir ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

¹⁵ Mi'p pui' xi jimia' nañ ji'k jax jum titda nam ba' xim nii'ñdha' gu jai' nap jix io'm jum biiñkadim buiñor guch Xoi'kam. ¹⁶ Xim nuukdat ap nap cham ua'tulhdhara' tir gixia'. Xim ga'ngada'p ip no'p moo mi' pui' ja aagi'ñ gu jai' na jax jir silhkam. Gammiji'p mi' pui' xi jmdat na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, na gu' no'p mi' pui' duiñchu', cham mu ja'k bhiiya' ap nap pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha', sia gui' nap ji'k pui' ja mamtuxdha'.

5

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k jum aa' nach tu jimda' ja bui gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham

¹ Cha'p bhaamda' ki'n tu ja a'gi'ñdha' gu chichio'ñ jagi'gir nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ñdha'. Tu' ka'm jap ja niidhat tu ja a'gi'ñdha', nam gu' gu pu'ñim taati'm ja'p ji buanda' na jax gum taat. Gio gum bipna' biipibop jap pui'p ja ilhii'ñdha' na jax gu mia'n jum jaaduñ, tu' ka'm jap ja niidhat tu ja a'gi'ñdha'. ² Gio gu u'uub jagi'gir jap pui' tu' ka'm jup xi ja niidhat, nam gu' gu pu'ñim taati'm pui'p ji buanda' na jax gum naan. Gio gu titiyya pui'p jup ja ilhii'ñdha' na jax gu mia'n jum jaaduñ, tu' ka'm jap ja niidhat jup tu ja a'gi'ñdha'.

³ Jix bhai'p xi ja bua't gu u'uub di'dilhdhim nam ba ko'iix gu ja bipna', na gu' cham jaroi' ka jai'ch nax bhai' ja duñia'. Xi ja maakat ap gu tu' na ja a'm jum aa'nda'. ⁴ Gu jax chu'm diilhdhim ubii no't muu gu binga'n, gu' ji no'm gu' dudua gu maamra'n piam gu a'buila'n, dhi' ji nap ja aagi'ñdha' nam aa' nam biipi'x bhai' ja duñia' gui' nam maap jir jum oi'dhagim ka', nam ba' mi' dhir gu jai'x bhai'p ba ja duñia'. Jum aa' gu' nam pui'x ja joi'mdaixa bhai'p ja duñia' ja'p na jax gui' na mit jix ja

joi'mdak jix bhai' ja buimik ja gi'gilh, pui' ja'k jix aa' gu' gu Dios, na gu'r jix bhai'm duukam. ⁵ Gio gu' gu ubii gui' na silhkam pui'm tiiti'nda' nar diilhdhim, soi'm ilhdhat tu daanda' buiñor gu Dios gammiji nabap tanoolh gio nabap tukaa'. ⁶ Gu' ji no' gu' nai' biix aixim tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios sia ku tiir diilhdhim, dhi' dho gi gu' pu muukix ka' ji ii'mdagaram bhaan. ⁷ Pui'p ja'k xi ja chiñia' nam duiñchu'nda' gammiji biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham, na gu' cham tu' jaroi' tu' bhaan jax ja titdada' no'm gammiji mi' pui' jiim. ⁸ Na gu' gu jaroi' na cham ja joi'gi'nda' gui' nam maap jix bhai' kai'chdha', ni gu jajaa'nni'ñ na pik tiix io'm jum aa'nda', dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu' buiñor jix biiñak ka' guch Xoi'kam. Jix io'm cham jir kii' maa'nkam ka' ba', cham tu' pui' na gui' nam cham ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam.

⁹ Ja daasa' ap gu di'dilhdhim u'uub gui' na silhkam jum aa'nda' nap jix bhai' ja duñia'. Dai gui' na mit ji'ma'n pix ja biim tu kiichak gu chichio'ñ, gio dai gui' nam baik oo'm oidha'bia'ka' gammiji ja'k. ¹⁰ Gio ba' nam biix pix jix mat ka' no't jix bhai' ja mantuxdhimik ja gi'gilh gu maamra'n. Gam no'r jix bhai'kam kat ja tibiapputu'n kia'mi'ñ gui' nam paxiaraidha'. Gio no' soi'm duukat ja palhbui'ñ guch Xoi'kam jiigi'ñdham biix aixim tu' na ja a'm jum aa'nda'. Gio gui' nam biix aixim tu'm bhaan jum tulhiiñ no'x bhai' ja bua, no' dai gux kii'p jum duukam bhaan ji bamgim nap tu bua.

¹¹ Cha'p ja da'nsada' gu di'dilhdhim u'uub nam gook alh oidha' bia'ka', na gu' cham am ka gixa' no'm jax dhuuk gio maakam jup ba ilhii'ñ gatuuk. Ja'p xi dhui am ba' guch Xoi'kam nam bax ja oidhak ka' ip gio jai' gu ja'tkam, ¹² bam ua'tulhdha'm ba', nam gu' cham mi' pui' jimia' nam jax tii xi chi'ya' nam jax jum daasa'. ¹³ Piam nam nai' pix jiimit ba tu a'gidha' kikcham na tu' cham bhai'm kai'ch, piam nam iataidha', piam nam bax chu o'jo'nda'. ¹⁴ Ba' ja'pni ja'k jix bhai', nam gu xixibkam di'dilhdhim u'uub jai' xi ja oidhai gu chichio'ñ, xi chu oi'ñchaim jix bhai' xi ja dui gu ja maamar no' mit ji'k ja tii. Ba' pu'ñi ja'k cham tu' tu'

bhaan jax jich chitdada' am gui' nam xich bhaamki'ñ aach nach ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ¹⁵ Jai' dhit gu di'dilhdhim u'uub cham tu' mi' pui' ka jiim am na jax jix aa' gu Dios, mu ja'k pix bhaan bax chutkagix am na jax ja jurtu'n gu ja'ook.

¹⁶ No' maadit guch Xoi'kam jiigi'ñdham, cham jax bua no'r chio'ñ piam kur ubii, no' tu jaaduñ ji'k gu u'uub di'dilhdhim na mit koi gu ja bipna', jum aa' na diilh jix bhai' ja duñia' na ba' cham xi'x xijai ka' ja bui biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam jup ja palhbui'ñdha' gu jai' na pu cham jaroi' jai'ch ka' nax bhai' ja duñia'.

¹⁷ Guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam jix io'm bax maat nam jax ja'k tu ja aagi'ñ gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham, dhi'x io'm jum aa' ip na pim jix bhai' ja buada'. Gook ja'kbui' kim japim ja maakda' gu tu' nam aa'nda', gui' pik nam jix io'm tu a'gat tu mattuxi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ¹⁸ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Jum aa' na kua'da' gu tuur gu tu' nar magooñga'n ka'." Gio ja'p iam ja'pnip tu ua'ñix, iam pix pui'p jum kai'ch: "Jum aa' nam maakda' gu tu' na bhaan jup bipio'da' gu tujuandam."

¹⁹ Ba' no' jaroi' maadit jax jum titda na maadit gui' nam tu a'ga gu ñio'ki'ñ gu Dios cham mi' pui' duiñchu' na jax ja'k jum aa' na tui'ñgida', aap cham jiigi'ñdha'. Jii' ji no'm jix jai'ch ji'k gook piam ji'k baik nam maaxik nii'ñ. ²⁰ Ba' no'm jai' dhit pu'ñi kisaim nam jum ua'tulhi'ñ, ja ñiokdha' ap nam pai' dhuuk biix maap jup tui'ka' guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam ba' jai'p te keeket jix chotdonit cham pui'p jum ua'tulhi'ñdha'. ²¹ Ja kaichdhat jañ ya' pum titda gu Dios gio guch Xoi'kam, gio gui' nat pu pui' ja'k ja a'm ti tii bijik gu Dios nam jir noonbi'ñ ka', nap gammiji pu'ñi duiñchu'nda'. Maa'n nap jax pix jup ilhii'ñdha' sia nar jaroi', na gu' cham jir am no'p jai' cham ja juan sia kum jum ua'tulhi'ñ. ²² Gu jaroi' nap bax dhaasam ka' na biipi' dir kikat ja aagi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios guch Xoi'kam jiigi'ñdham, biipi'p xi nii'ñdha' no'x joojoi'ñ na mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios. Na gu' no't jax dhuukat cham mi' pui' ka jii, aap jum a'm

ji chi gixia'. Dai gux kii'p jum duukam jap bhaan jum tukgi'ñka' nap xip tu duñiidha'.

²³ A'lhich jap mui'p xi io'dat gu uubas gu barga'n gux o'jo' pa' na ba' jotmoda' duadhidha' gum book na saak jix ko'k, cham tu' dai suudai'.

²⁴ Jai' dhit gu ja'tkam jix bhai'x maati' pu ya' nam tu' bhaan jix u'ua'tulhdhix, sia kut chakuim ai na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' gu Dios. Ba' jai' na cham maati' ya' nam tu' bhaan jix u'ua'tulhdhix, janox' bhai' matgilhia' nam tu' bhaan jix u'ua'tulhdhix ka'. ²⁵ Ba' gui' nam jix bhai'm duukam jup tu buada', ji'k pix ip nax bhai'x maati' pu ya', gu' ba' gui' na ji'k cham maati', gatuuk jix bhai' matgilhia'.

6

¹ Jai' dhit guch Xoi'kam jiig'iñdham nam tu ja juantu'n pui' cham ji ja namkidhat, jum aa' nam tu' ka'm ja niidhat mi' pui' xi dhuñiidha' tu' nam ja chianda' gu ja ge'gérkam tuk nam ba' biix pix jix bhai' aa'nda' gu Dios gio gu ñio'ki'ñ dhi' nach aach bhaan tu a'ga. ² Ba' no'm gu' pui'p ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam gu ja ge'gérkam tuk, jum aa' nam jix io'm tu' ka'm ja niidhat mi' pui' xi dhuñiidha' jax ñam ja tiidaidha'. Giox bhai' nam mi' pui' xi dhuñiidha', cham tu' parban, na gu' ja'p ji buusanda' nam mia'n jir jum jajaa'nnim ka' nam maap ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam. Gio gu' guch Xoi'kam jiig'iñdham pik nax io'm jum aa' nach jix bhai' ja buada'. Xi ja aagi'ñdha' ap biix nam pui' ja'k duiñchu'nda'.

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' na cham jir am na jaroi' bixchu' bhax chu aa'nda' na git xi chu bia'ka'

³ No' jaroi' maadit jix io'm maakam xi bua na tu ja a'gi'ñ guch Xoi'kam jiig'iñdham na jax ja'k cham pui'm kai'ch gu silhkam ñio'ki'ñ guch Xoi'kam dhi' nach tu' bhaan ti jiig'iñ aach, ⁴ dhi' na jax dhui bhaan pix ge'kam jum taat ka' ku ba'p kai'chdha', cham tu' nax mat ka'. Na gu' gu jaroi' na gammiji biix aixim kai'chdha' na jax ilhii'ñ diih, dhi' ja'p ji buusan na pu chu'm ki'n jix ka'ook ka', mi' dhir ba'p ja ia'ñchidha' gu jai'. Mi' dhir jum gigi'lhi'ñ ip gu jii'moda', gio gu bhaamdara', gam nam nai'pix ba tu a'gada', gio nam cham ka ti kiigalhi'ñdha'.

⁵ Bar ko'kdhicham ka' pix ba', gammiji biix aixim pix bam buidha' am dai ja'p tuutu'm nam cham ji maatit na jax pik ja'k jir silhkam. Nam gu' bax ia'ñdhix ka' gu tu' na cham jir kii' ka', bhaan pix jum tutumñigamtaidha' am nam jax ja'k tu jimda'. Cha'p mi ja kekeeda' pu chu'm gu ja'tkam. ⁶ Jir pui' dho ip nax io'm jum tumñigamta' gu jaroi' ii'mda' bhaan no' dhi' ki'n jix bhai'm taat na ji'x pix maakidha' gu tu' gu Dios nam aa'nda', na gu' buiñor ti jiig'iñdha'. ⁷ Nach gu' aach pu cham tu' ua' na chich pai' dhuuk maaxir ya' dhi oi'ñga'n bhaan, ni kuch pu cham tu' xi bhii nach pai' dhuuk giop ko'ya'. ⁸ No'ch bia' nach tu' kua' gio nach tu'ch chi tiilñ, dhi' ki'n jach jix bhai'ch chaat ka', cham tu' nach bhaan jix buam jich aa'nda' gu tu' na pu cham jum aa'nda'. ⁹ Na gu' gui' nam jix aa'nda' nam jir jix chutumñigam ka', dhi' bhaan biix aixim tu'm ki'n bhai' ji chu ja mai'chii mu ja'k bhaan pix bax chutkagix ka' am, biix aixim pix bam aa'nda'm ba'. Dhi' pui' ja'k tu bua nam ba' cham ji'xkat mi' pui' Jimia' gu ja'tkam na jax jix aa' gu Dios, dhi' ba' ki'n jup ba ja tulhiiñchuda' gatuuk. ¹⁰ Na gu' gu jaroi' no't bhaan ba ji jurti gu tuumiñ, dhi' mi' dhir bhai' jim gi'lhdha' biix aixim gu tu'x buam jum duukam. Jai' dhit nam ti mi' pui' ka tu daa'ñchugit na jax jix aa' gu Dios, cham tu' mi' pui' ka jiim am, nam gu' dai bhaan pix bax chutkagix nam jum ga'nga nam jax dhui biix aixim tu'm xi chu bia'ka' git, dai nam bam tulhiiñ pix ba' ja i'ii'mda' bhaan.

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nam aa' nach mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios

¹¹ Ba'aap nap bhaankam tu juan gu Dios, cha'p pu chu'm bhaan jum tukgidhat mi' pui' xi jimda' na jax jix aa'. Soi'p jum ilhdhat jix ja joi'gi'nda' gu jai' gammiji. Mi'p pui' tu daa'ñchugit xi kiikgida' nap tu' bhaan jix biiñak kat ti jiig'iñ biix jum jur ki'n. ¹² Ja'p ji buusanda' nap tu kok-datu'nda' nap mi' pui' tu daa'ñchu'ndat xi kiiki'nda'. Xim do'ñcho' ap nam a'm ti niidhidha' gu Dios gammiji, na gu' dhi'r jix bhai'm duukam. Gio gu' pu kai'ñkam jum a'm ti ti nap ba' mi' pui' tu duñia' na jax jix aa', pui' na pich jax ti jano' nam

mui' t^é k^ég guch Xoi'kam ji^{gi}'ñdham nap saak buiñor jix biiñak guch Xoi'kam biⁱx jum jur ki'n. ¹³ Ba' gu Dios na ja maak ii'mda' biⁱx nam ji'k tu' nai' tu dudua, gio guch Xoi'kam nat aa'ñ gu Poonsio Pilaato nar tu'p tu'm da', aañ dhi' ja kaichdhat jum chian ¹⁴ nap mi' pui' xi dhuñia' nañ jax jum titda. Cha'p pataasat nañ ba' cham tu' bhaan jax jum titdada'. Gammijip ba' moo pui' pu duiñchu'nda' jan' juugit na pai' dhuuk bha jimda' guch Xoi'kam nax io'm jir g^ékam. ¹⁵ Na gu' gu Dios pui' tu duñia' na pai' dhuuk diⁱlh pu ti'ya', na gu' dai gui'r Dios nax io'm jir g^ékam. Jir ja g^ékam tuk gui' nam jix io'm jir g^ég^érkam ya' dhi oi'ñga'n, sia gui' nam a'lhich ki'n jir g^ég^érkam. ¹⁶ Dai gui'x jai'ch na cham tu mumki. Maa'n kap kio na pai' joidham jix chu abhaar gio nax chum tua kat tum tanoor. Pu cham jaroi' niⁱñ maaxik, ni ku cham ji'xdha' jaroi' tigia', na gu' pu cham jaroi' mia'n a'ji bhai' na pai'p tu'ii'. Pui' kuch ba' dai gui' g^ékamtu'nda', na gu' bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. Ee ku pui' tu tui'ka'.

¹⁷ Gui' nam jir jix chutumñigam ya' dhi oi'ñga'n bhaan, ja'p jap ja tiⁱda' nam cham tu' ja tumñi' bhaan jujurтика', ni kum cham dhi'bhaan g^ég^érkam jum taat ka', na gu' pu cham tu' bhaai' sia ku jaroi' tiⁱ giilhim jir jix chumñigam ya' dhi oi'ñga'n bhaan. Ja'p jap ja tiⁱda' na dai gu Dios jix bhaai' nam buiñor jix biiñak kat jix bhai'm taat ka', na gu' gui' pix na tuch maak biⁱx aixim tu' nach a'm jum aa'nda' nach ba' aach ya' dir ki'n yup jich guguuxi'ñdha' dhich chutku' bhaan. ¹⁸ Xi ja aagi'ñdha' ap nam jix joojoidhat jix chu onbai'ñdhar ka' gu tu' nam bia' na ba' pu'ñi ja'k silhkam pui' bam kai'chdha' nam jir jix chutumñigam, nam gu'x bhai'm duukam yup tu buada'. ¹⁹ Jix bhai' tu ja jimda' ba', na gu' ja a'm ba tiⁱ niidhidha' gu Dios. Gatuuk dai na ba ja baidhika' nam buiñor bap tui'ka' gammiji, nam gu' xib dir buiñor pu bam tutumñigamtaidha'.

Gu Paablo na ba guguuxdha' gu Timoteo na cham ja k^ék^éeda' gui' nam maakam ja mamtuxi'ñdha' gu ja'tkam

²⁰ Ba' aap Timoteo, diⁱlh jap mi' pui' xi dhuiñchu'nda' na pich tu' ba maat nar

joidham. Cha'p ja k^ék^édat gui' nam biⁱx aixim tu'm tu a'ga na tu' ya' dhi oi'ñga'n jax jum bua, na gu' pu cham tu' mim niñi'ñ. Diⁱlh piⁱx nam jax ilhii'ñdha' nam pu kai'chdha', cham tu' na pui' ja'k jix aa' gu Dios. ²¹ Na gu' jai' dhit nach tii maap kach dhaa'ñchugit, na mit pai' dhuuk pu'ñi biⁱx aixim tu'm ba ji chu a'ga, pu cham mi' pui' ka tu daa mit na jax jix aa' guch Xoi'kam.

Ja'pni tu tui'ka' ku ba' moo guch Gi'kora' git piⁱx gammiji jam a'm tiⁱ niidhidha' biⁱx ji'ma'n aapi'm.

GU GATUUK KAM UA'NA'N GU PAABLO NAT GIOP TU UA'ÑXI GU TIMOTEO

Gu Paablo na ba ñio'kdha'

¹ Aañ Paablo nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam nat Dios bhach joochxi ya' dhi oi'ñga'n, nat gu' bijik dir pui' ja'k pu tu dai na ba' mi' dhir pu'ñix bhai' ba tuch jimda' gammiji, na gu' guch Xoi'kam pix bhaan yup tu tu'ii' nat jix bhai' dhuu. ² Ba' aañ ya' tum ua'ñxidha' aapi' Timoteo nañ joidham xim da', ja'p ji buusan nap jir jiñ mar. Guch Gi'kora' Dios gio gu G'kam jich Xoi'kam pix git ba' moo xim joi'mdat jum a'm ti' niidhidha' am na ba' cham jix buam jum duukam jum daam jimiidha'.

Gu Paablo na ba aagi'ñdha' na cham xi'irdat ja aagi'ñdha' guja'tkam nar tu'p tu'm da' guch Xoi'kam

³ Aañ gammijim ti'ñchot taxchaabgi'ñdha' gu Dios nañ tu daanda' buiñor nabap tanoolh gio nabap tukaa', nañ gu' aañ dai gui'r tujuandam tugi'ñ nañ pu duñim na tu'r jix kii'p jum duukam, ja'p na jax guñ bopxi kat na mit pui'p tu juañxidhak gu Dios. ⁴ Ja'p jañ chi moo joidham jix bhai'ñ ilhdha' no' ñich jax dhuuk giop jum tii maaxik, tii xim tigim iñ gu'. Pui ti'ñcho iñ na pich susua, cham mik buppa iñ. ⁵ Ti'ñcho iñ sia nap jix bhai' buiñor jix biiñak guch Xoi'kam. Bii'pi' buiñor jum biiñkai gum abuil Loida gio gum naan Euniise, pui' kuñ ba' aañ jix maat nap ja'xbui'p jix biiñak na jax gui' am.

⁶ Ba' aañ jum aagi'ñ nap jix io'm xim guguuxdhai pui' xi dhuñia' nat tu' bhaan jum a'm ti' tii gu Dios jano' na ñich bhai' xim daagik tum daañxi. ⁷ Nat gu' gu Dios cham tu'ch a'm tajaa gu jax chu'm ii'mda' na bhaan jich eëka' gu too'nni', gu' gui' ji na tu guguuxi'ñ, gio na tu maak joi'mdara', gio nañ mattu'nka' no'ñ moox bhai'm duukam yup tu bua. ⁸ Jum jur jap xi dhaasai nai' xi ja mattuda' gu ja'tkam nar tu'p tu'm da' guch Xoi'kam, cha'p xi'rdat. Ni kup cham jiñ a'mkam xi'lda' nañ pu chu'm ki'n ya'

kuup, gu' matgim ja'pji ji'x nam guguuxi'ñ gu Dios jap cham jax ji kai'chit pui'p xim tulhiiña' ki'n gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. ⁹ Nat gu' gu Dios mi' dhir bach boosolh nach pai' mu ja'k ba jiimit nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiiñdha' git, xib ba' dai nach aach diihl mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa'. Xi dho'ñchidha' ich guch ii'mda' na ba' gui' diihl pui' ja'k duiñchu'nda' na jax jix aa'. Gio gu' aach cham tu' tu'x bhai'm duukam yup duu gu tu' nat ba'x bhai'ch dhuu gu Dios, gu' ja'pji diihl pix nat jix bhai'ch dhuu, na gu' pux maat na pui' ja'k jix bhai' ji chu buusnia'. Xich joi'gilh bhaankam guch Xoi'kam pu biip'i' dir nat chakuip duuk dhi oi'ñga'n. ¹⁰ Xib jix bhai' kach mattuda na tu'silhkam xich joi'giln, bhaan maat jachich nat bhach joochxi guch Xoi'kam nat ba'ch boosolh nach mu ja'k ba jiimit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'. Ma'ich guch Xoi'kam gu muuki' na ya' tu daam kiikat dhi oi'ñga'n bhaan. Ba' ja'p ji buus nat jix chu maax yup tum duu nach ba'x bhai' ti' niidhat mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, gammijich ba' buiñor bap tui'ñgida'.

¹¹ Aañ dhi' pu chu'm ki'n jir nobii'ñ gu Dios nañ ja aa'ñdhim gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, pu chu'm jiñ aa'ñdhak nai'ñ joot nañ nai' jimdat ja mamtuxdhidha'. ¹² Dhi' pu chu'm ki'n ba' ya' bañ chulhiiñ iñ. Ku gu' cham tu' ji nañ moo dhi' ki'n yup bax xi'ir, nañ gu' aañ jix maat nañ jaroi' buiñor jix biiñak. Cham jax jiñ aa' iñ ba', nañ gu'x maat na gui'ñ palhbui'ñchu' nañ ba' bii'x tu kuugal-hdhim na ji'k tanoolh tu daaxix nañ ya' pui' tu duñia' nat ji'k tuñ chia, na gu'r ge'kam.

¹³ Aap ba' mi' pui'p xi dhuiñchugit na ñich jax ja'k tum aa'ñ. Gammijip jix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam gam nap jix ja joi'mdat gu jai', gook dit maa'n ñi'ook yup duuk ich gu' buiñor guch Xoi'kam.

¹⁴ Dai dhi'p bhaan tu daa'ñchu'ndat mi' pui' jimda' nap tu'x chaat nar jix kii'p jum duukam, na gu' gu Dios pix na dhi'x aa'nda' nap bhaan tu daa'ñchu'nda', na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n nam palhbui'ñchu'nda' nach a'm tajaañix.

¹⁵ Ba' pui' nap jax yup bax maat na mit

ja'p xiñ dhuuk guch jaaduñ nam pui' tiip ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam gui' nam Aasia dibiir bhaan oi'dha', jai' dhit jir di' am gu Pijeelo gio gu Ermoojenes. ¹⁶ Gu Onesi- iporo dho gi gu' mui'kim ya' ba ji ai ji nañ guguuxi'ñ nañ cham tu' bhaan jax jiñ aa'nda'. Cham pai' jax kai'ch no'p jix xi'ir jiñ a'mkam nañ ya' kuup. Guch Xoi'kam pix git ba' moo ja a'm ti niidhidha' biix nam ji'k maap jir jum oi'dhagim. ¹⁷ Jum dikoo'ñ nat jiñ gaa nat jax ya' ai Rooma, pu cham ji'x jum jiip. Nat pai'ñ chii nat ba'x bhai'm ilh. ¹⁸ Gu Dios git pix ba' moox joi'mdat tigia' jan' na pa' dhuuk tu kuugalhdha'. Jix maat ap dho nat bi'chu' bhaan ge'kam ki'n jich palhbui nach maap mu oipimik Eepeso.

2

Gu Paablo na pui' ba tiiда' nar jix kii' sandaarui'x chugi'ñ ka' guch Xoi'kam

¹ Aapi' nañ pui'm ilhii'ñ nap jir jiñ mar, diilh ja'p xim guguuxdhai mi' pui' xi jimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, na gu' gui' xich joi'mdat jich a'm ti niidhim. ² Jai'p pui' xi ja tii'dai gu chichio'ñ nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam mi' dhir gammiji ja'k ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na pich jax ja'k jiñ kai nañ kai'ch jan' nam mui'ñ kęę, ku gu' gui' ji nap pu ja tii'dai' nap jaroi'x ja mat ka' nam silhkam pui' duñia', gio nam jix joojoi'ñdha' nam tu mamtuxdha'.

³ Cha'p tu' bhaan jax jim aagit xim do'ñcho' nap jum tulhiiñ'a', na gu' dhi' bhaan jix maati' ka' no'p jir jix kii' sandaarui'x chugi'ñ guch Xoi'kam. ⁴ Na gu' gu jax chu'm sandaarui'x no'r jix kii', cham tu' tu' jumai bhaan titiñchoka', dai na mi' pui' tu duñiidha' na jax ja'k tu aagix ka' ja bui gu sandaarui'x, na gu'x aa'nda' nax bhai' bi'iidha' buiñor gu ge'kam tugi'ñ. ⁵ Piam pui' na jax gui' nam titbia, no't maadit cham pui' ja'k titbia na jax ja'k aagix ka' nam titbia', cham ji'xkat makia' am gu tu' nam tii iimchuxdha' biipi' dir nar mai'chikga'n ka'. ⁶ Piam gu jaroi' no't mi' pui' ti ii na gu'm aa'nda' nax bhai' duñia' na ba' tu' mi'p oraa'. Na gu' no't cham bhai' duu, cham ji'xkat tu' mi oraa'. ⁷ Jix bhai'p bhaan xim ga'ngada' dhi' nañ ji'k jax jum

titda, guch Xoi'kam ba' diilh pui'm jurtuda' na jax pik jir jum duukam biix.

⁸ Ti'ñchokat ap nat guch Xoi'kam muukik gio duadik jup buus mi' dhir koi'ñga'n tir. Jir boxii'ñ kat gu Dabii gui' nax io'm jir ge'kam kat bijik. Dhi'ñ ba' ja aagi'ñ gu ja'tkam na jax jir jum duukam. Ba' gui' nam ji'k ti ji'ñdhim, cham ja tulhiiñchuda' gu Dios gatuuk. ⁹ Dhi' ba' pu chu'm ki'n ya'ñ chulhiiñat tu nakoo' iñ. Jiñ buupur am bapainum kiikii'ñxim ki'n, ja'p tu'ii' iñ na jax gui' nam giilhim jix buam tomaat. Ku ba' gu' na gu' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios cham tu' buupulh. ¹⁰ Pui' kuñ ba' cham jax jiñ aagit xi kiik nañ tu nakoo' nam ba' bhaan jum guguuxdhai pui'p ti ji'ñdha' buiñor guch Xoi'kam gui' nat ji'k Dios ja a'm ti tii. Ba' cham ji'xkat mu ja'k ka bhiiya' am nam pa' gammiji git mi' pup jum tulhiiñdha', dai nam jimia' na pa' joidham jix chu abhaar, dai pix no' mit ba ti ji'ñ buiñor guch Xoi'kam. ¹¹ Jir silhkam dho maaxik na ja'pni tu tu'ii':

Ja'p ji buus na chich biima'n koi guch Xoi'kam jan' na mit pa' dhuuk mua.

Ba' nat pa' dhuuk duadik giop buus, pui'p ji buus na chich pui' biima'n duduadik jup bubua.

¹² Ba' no' chich jich chulhii, jir jich mai'chik ka' nach buiñor jimia' na pa' dhir biix kap jir ge'kam.

Ba' no' chich ja'p xi dhuuk, gui' ja'p jup xich dhunai.

¹³ Gio no'ch aach ji'x cham mi' pui' jiim na jax gui', diilh maa'n na jax mi' pui' jimda', na gu' diilh cham ji'xkat jum o'jolhdha'.

Gu Paablo na ba aagi'ñdha' nax bhai' ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na jax jir silhkam

¹⁴ Jix gi'm ja'p xi ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham na cham jir am nam bhaan tu a'gada' gu tu' na pu cham tu' bhai'. Na gu' dhi' dai nam bhaan pix ba ñiokboda', jix buam jum aa'nda' am ba' jai' dhit nam te' kęękę'. ¹⁵ Diilh ja'p xim guguuxdhai mi' pui' xi jimia' na jax jix aa' gu Dios, cha'p xi'irdat. Silhkam ja'p tu a'gada' na jax jir mi' pui' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. ¹⁶ Aap diilh cham jup tu a'gat gu

tu' na pu cham tu' bhai' nam jax chu'm tu a'ga gu ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n. Na gu' gui' nam pu chu'm ba ji chu a'ga', saalh pui' pu chu'm ji chu a'gimi gammiji mikkat cham kar kikii' ja'tkam ka' am, maakam pix ba kai'chdha' am. ¹⁷ Mi' dhir ba' pui' ja mamtuxdhidha' am gu jai', saalh pix ji ja ia'ñdhidha' ja'p na jax gu ko'kdai' gui' na cham duadhi' na saalh ja'k tu a'ji. Pui' ja'k tu ja duiñchu' gu Imeneo gio gu Pileeto. ¹⁸ Maakam sap pix ba tu a'ga am na jax cham jir silhkam, ja'p sap kai'chdha' am na cham ji'xkat gio mi'p ka baapkia' guch i'ii'mda' bhaan guch chutku' nach ba' gio duduadiip baapmigia'. Mui'm sap pui' ja'k bhaan ba ti jiigi'ñ nam jax ja aagi'ñ. ¹⁹ Ku ba' gu' na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Diilh jix maat guch Gi'kora' nam ji'k silhkam buiñor jup tui'dhi!." Gio ja'p iam ja'pnip tu ua'ñix: "Gui' nam silhkam daan gu Ge'kam Dios, jum aa' nam cham tu'x buam jum duukam bhaan ka titii'ñchoka!." Dhi' bhaan jich aagi'ñ gu Dios nach ba' diihl xich ga'ngada' no'ch mi' pui' jiim piام ku gu' cham.

²⁰ Mi' pai' no' ge'r kiicham, cham tu' dai mix jai'ch ka' gux u'uam piام jix chooto bapaiñum jix a'bhar totbikdam jup duñiixim ilhich jup jum duu'nkam, gu' matgim ja'pji sia gu u'uux jup duiñxim na mix chu jai'ch ka' gam bhi'ñ. Ba' ji'k pix nam jix dha'ram ja ilhii'ñdha', jax chu'm nax io'm jix a'bhar ka'. ²¹ Aach ba' pu'ñi ip buiñor guch Gi'kora' no'ch jix aa' nax dha'ram jich ilhii'ñdha', gio no'ch jix aa' nach tu'x bhaai'n ka' buiñor, jum aa' nach jix u'uañ oipoda', nach cham tu'x buam tu buada'. Pu'ñi ja'k dho gi gu' tu'x bhaai'n ka'ch ji buiñor guch Gi'kora', jich dharsa' ba' tu' na pix bhaan nach jix bhai'm duukam jup tu duñia'.

²² Ja'p jap xi buusnichgida' no' bixchu' bhaan xi chum mai'chim nap jir biapma'. Xi kiikgida' ap nap mi' pui' jimda' na jax jix kii' ka'm nii'ñ guch Xoi'kam, gammijip jix biiñak ka' buiñor, xix ja joi'mdat ap gu ja'tkam. Jix bhai'p jum taatit oirida', ja bii'm ap gui' nam mi' pui' jiimdat bix ja jujur ki'n pui'p iim guch Gi'kora'. ²³ Cha'p mi ja bipnatdat gui' nam dai ñiokboda' bixchu'

bhaan ji chu a'gat na pu cham tu' mim nii'ñ, na gu' dhi' dai gu bhaamdara' tu ua'pu nap jax bax maat. ²⁴ Na gu' no'ñ jir tujuandam tugi'ñ guch Gi'kora', cham jir am nañ ja kokdada' gu ja'tkam, gu' ja'pji nañ jir jix bhai'kam ka' bix pix ja bui, gio nañ jix joojoi'ñdha' nañ tu ja a'gi'ñdha'. Cham bhammukda' iñ sia kum jai' dhit jax jiñ chitda. ²⁵ Soi'ñ ilhdhat jañ pix xi ja aagi'ñdha' gui' nam jix bhaamki'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Gu Dios ba' diihl jix maat no' pui' ja duñia' nam buiñor ti ji'ñdhai machia' na jax jir silhkam, aach dai gui' pix buiñor jix biiñak ka'. ²⁶ Na gu' ja'p ji buusnia' nam bhai' ji ñiññia' no' mit jix bhai' ba maat na jax jir silhkam, ba machia' am gu' na tii'ngikar tir ja bia'ka' gu ja'ook. Mi' dhir ji boopoya' am ba', na gu' mi' ba' ja bia'kat ja iatgi'ñdha' na ba' pui' ja duiñchu'nda' na diihl jax ilhii'ñdha'.

3

Gu Paablo na ba tu aa'nda' nam jax jir tu'm ka' gu ja'tkam jan'o'na pai' dhuuk bam aajidha' na tum kuugalhdha'

¹ Bix jañ jup xim aa'ñdham nap ba'x mat ka' na jax ba tum buidha' no' bar mia'n na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n. Jix xijaim pix ba tum buidha' bix aixim.

² Gu ja'tkam bax aa'nda' am nam mui' bia'ka' gu tuumiñ nam ba' bhaan tu' pix ja ilhii'ñdha' gui' nam cham tu' bia'ka', ge'gerkam jum taat ka' am. Sia gu Dios tu' pix ba ilhii'ñdha' am, jax ñam pix ai'chuxdhat ba a'gada'. Ni kum cham tu' ka'm ka ja nii'ñdha' gu ja tataat, tu' pix ba ja ilhii'ñdha' am. Ni kum cham tu' ka'm ka ti nii'ñdha' gux xidhuu'n kam nax chu jai'ch, ja'p jam pix xi dhuukat sia kum tii' maat. ³ Ni kum cham joi'mdat ka aa'nda' gu jaroi', gam nam jix ia'tbi' ka'. Pu cham ka bhaai'n ka' nam jax dhui mik bua' pui' nam jax chu jimda'. Cham ti jiigi'ñdha' am sia ku jaroi' tii tu ja a'gi'ñ na tu'r jix bhai'm duukam. Cham kaim ka' am, dai nam jix bhaak ka' pix.

⁴ Gio nam cham ji'xkat pu duñia' nam jax tii xi chi'ya', sia ku mit tii silhkam pui' xi chii nam pu duñia' gu tu' nar jix bhai'm duukam, dai gu tu' nar jix buam jum duukam dho gi gu' pu duñia'm ji no'

mit ba ilh. Gę'gęrkam jum taatit gaagidha' am gu tu' nam ki'n jix bhai'm taat ka' diilh, iam nam gaagidha' git nam jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios. ⁵ Pui' xi kai'chdha' am nam Dios buiñor ti jii'gi'ñdha', gu' pix ji na gu' nam jax ja'k tu jimda', dhi' bhaan jix maati' ka' nam cham tu' mi' pui' jiimda' na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ñgida'.

Cha'p mi ja bi'pnatdat dhi' pu chu'm gu ja'tkam. ⁶ Nam gu' dhi'x ja oi'ñ gui' nam nai' jiimit ja iatgidhidha' gu u'uub mu ja'p nam jax oi'ñka' nam sap pik ba' tii ñio'ki'ñ gu Dios xi chu a'gidha', gu' ji na gu' diilh nam jax pix ilhii'ñdha', pu cham jir silhkam ka'. Gui'm jup ja jii'gi'ñdha', nam gu' cham mat ka' no' moor silhkam. Dai gu tu' nar ua'tulhdhara' ka' gu' nam bhaan jujurтика' ip dhi' dhi u'uub. ⁷ Biix aixim tu'm tii bax chu mat ka' am, ji nam gu' pu cham mat ka' gui' na pik tu'r silhkam ka'. ⁸ Ja'p na jax gux jiipoñar kam Jannes gio gu Jamres na mit tii ma'iich gu Moisees, pu'ñi ip xib dhi ja'tkam nam biix aixim tu'm tu a'ga. Tii cham aa' am na tum a'gada' na tu'r silhkam, nam gu' daix buam jum duukam bhaan titii'ñcho na tu' cham jir kii', pu cham buiñor biiñak am gu Dios. ⁹ Ku gu' cham miikidha' ji nam ba ja machia' gu ja'tkam nam jax ja'k jir tu'm. Cham ja jur bia' kam pix ba ja bia'ka' am mi' dhir gammiji ja'k, pui' nat jax tu ja dooda gu gook jiipoñar kam nam tii pup mamai'chimik gu Moisees.

Gu Paablo na daipu' pix ba aagi'ñdha' na jax ja'k tui'ñgida'

¹⁰ Aap dho gi gu' mi' pui' tu daa'ñchu' ji nañ jax ja'k tu mamtuxi'ñ aañ, nañ jax ja'k tu jim, nañ tu' jax bua, nañ jaroi' bhaan jix biiñak, gio nañ ji'x jix ñakoo' gu bhaam-dara', gio nañ jax jix chu joi'gi'n, gio nañ jax ja'k jiñ guguuxdhat jix ñakoo' nañ nai'ñ chulhiiñaim ¹¹ nam cham jiñ kii'galhi'ñ gu ja'tkam. Jix maat ap dho nat jax tuñ dhooda mu Antiokiya, gio gama ja'k Ikoonio, gio mi' amuub ja'p ja'k na pai' Listra ti tii'. Giilhim na mit jiñ bhaamkidhak jiñ dhaagik jiñ chulhiiñchuda, ji nat gu' guch Xoi'kam jiñ palhbui. ¹² Jir silhkam gu' nam pu'ñix ja bhaamkidhat ja tulhiiñchu'nda'

gui' nam ji'k buiñor bap tui'ñgida' guch Xoi'kam. ¹³ Ba' gui' nam gammiji pux buam jum duukam jup tu buada', gio gui' nam silhkam xi kai'chdha' nam iatda', jix io'm cham bhai' tu ja Jimia' gatuuk, sia ku gu' xib palhiip pix cham bhai' tu ja Jim. Gammiji pup ja iatgidhidha' am gu ja'tkam, gio diilh nam pui'p iatgidhix ka'.

¹⁴ Xi kiikgida' ap aap na pich jax ja'k ba tu maat. Dhi'p pix ja'k bhaan bam o'to'nka', na gu' pui' ja'k bam guguux japich diilh nam jax ja'k silhkam jum aagi'ñ gui' na mit jaroi' tum mamtux. ¹⁵ Ilhi'ch dhim dir bax maat ap na jax jum kai'ch gux uañ ñio'ki'ñ gu Dios na tu ua'ñix. Dhi' maa'n na jax mi' pui' m bhiichdhau'nda' nap ba' cham mu ja'k bhiuya' nap pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Gio nap jix bhai' buiñor jix biiñak ka' guch Xoi'kam. ¹⁶ Na gu' biix na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na mit tu ua'nak gu bijik dir kam, gu Dios diilh nat pui' ja'k ja jurtuda nam tu ua'na' nach ba' bhaan tuch mamtuxdhai mi' dhir pui'p ja mamtuxdhua' gu jai'. Gio gu'x gi'm na mi' pui' m kai'ch nach ba' aach mi' dhir jix gi'm jup ja aagi'ñdha' gu jai'. Gio nach aagi'ñ na tu' cham bhaai' nach pu buada', nach ba' aach ya' dir ja'p ja'k jup ja aagi'ñdha' gu jai' na tu' cham jir kii' nam pu buada'. Gio ba' nach ja aagi'ñdha' nam jax chu't mi' pui' jiimda' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ¹⁷ na ba' gu' gu jaroi' na silhkam buiñor jup tui'ka' gu Dios, jix bhai'x mat ka' na jax ja'k duñia' sia tu' na pix nar jix kii'p jum duukam.

4

¹ Ba' gu Dios gio guch Xoi'kam na gio bhai'p jim jix io'm gę'kam ki'n, na ba' gu ja'tkam gui' nam duduaka' gio gui' nam ko'iix ka' ja tutku' bhaan, ya' ja aagi'ñdha' no' mit jix bhai' m duukam jup tu duu piäm ku gu' dai gu tu' nar ua'tulhdhara', aañ dhi' ja kai'chdhat ya' pui' m tii'da' ² nap siamri xi chu a'ga' gux bhai' m kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Cham jax bua sia kum cham kaik piäm kum gu'x kaik, na cham ji'x ii'kix ka' nap tu a'gada'. Jix bhai'p ja aagi'ñdha' nam jax ja'k jix maatit jum kę'ekę' nam ba'm jii'gi'ñdha'. Gu jaroi' no' buam pix tu bua, xi aagi'ñdha' ap jix gi'm na

cham pui' ja'k tu jimda'. Xi ja guguuxdhat ap nam ba' cham jum o'jolhi'ñdha'. Cha'p bhaamda' ki'n yup tu ja mamtuxi'ñdha'. ³ Kam aajim nam pai' dhuuk jai'chdhilhia' gu ja'tkam nam cham ji'x ka kaim ka' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na silhkam tu a'ga. Diilh pix ba ja ga'ngada' am gui' nam tu ja mamtuxi'ñdha' dai pui' ja'k nam jax jix aa'nda' diihl. Dai dhi' kęękę' am jaroi' na ja ko'raarda' na jax chu'm tu a'gada'. ⁴ Ja'p jam xi dhuuji na tu' pik jir silhkam ka', dai gu tu' nar sapooki'ñ ka' nam jix io'm jix joojoi'ñdha'. ⁵ Aap gammiji' mi' pui' xi jimdatt na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, cha'p tu' bhaan jum ua'tulhdhat. Xim guguuxdhaip xi chu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na bhaan tu a'ga na jax ja'k dui cham ja tulhiiñchuda' gu Dios gu ja'tkam. Jix bhai'p xi chu juana' dhi' bhaan, sia kup jim tulhiiñat, xi ñakgat ap.

⁶ Na gu' chi moo ba miamlhim nam pai' dhuuk jiñ mu'aa', aañ dhi' pui' pix ilhii'ñ nañ buiñor bañ makgirxidha' gu Dios, ba' dai nax bhai' bam ilhdha'ñ bui. ⁷ Na ñich gu' mi' pui' jii na jax jix aa' sia pui' jiñ chulhiiñaidhat, ja'p na jax maa'n gu sandaarui'x no't mu pai' tu kokdarak na pai' cham jaroi' ilhii'ñdha' na gio duakam ja'k yup ka gixia'. Panaas kuñ milhchu' git ip ja'p na jax gui' nam pu chu'm ka'm titbia, biipi' ñich ai na pai' juugit daaxix. ⁸ Xib ba' dai nañ bi'chulhi'ñ guch Xoi'kam maa'n gu kuruun jix abhaar nañ kiixdha' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n. Na gu' gui'x uañ kat jir ge'kam, cham ji'xdha'x buam jum duukam yup tu duñia'. Ba' cham tu' dai aañ jiñ bi'chulhi'ñ gu kuruun, gu' ja'pji sia gui' nam ji'k soi'm ilhdhat nii'rada' na gio bhai'p jimda'.

Gu Paablo na ba aagi'ñdha' na ji'k tu' jax dhuñia'

⁹ Xim ga'ngada' ap nap jax ja'k dui joootom bhañ chii'mira'. ¹⁰ Nat gu' gu Deemas ya' xiñ buak ba jii Tesaloonika ja'k, na gu' dai bhaan jurtik gu tu' na ya'x chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan. Gu Kresente maa'n kap yup jii na pai' Galaasia bhaan bipio' gui' gu dibiir. Ba' gu Tiito bhai' dhir

ja'k yup bhii maa'n kap na pai' Dalmaasia bhaan bipio' ip gui' gu dibiir. ¹¹ Dai ba' gu Luukas ya'p tu'ii'ñ biim. Xi gaa-gai ap gu Maarkos bhai' xi baidhai, katti jai'ñ palhbuidha' nañ tu' jax bua. ¹² Gu Tiikiko ñich mu ja'k joot na jemia' Eepeso. ¹³ Nap pai' dhuuk bhai' ba jimdap ti'ñchokat nap bha ja'p xi bhiijidhat Troas nap bhai' xiñ bhiiidhai gux kabook jiñ kuttuun bhai' buiñor gu Karpo na ñich ka daasak, biix gux koopok jiñ u'uan. Gu jajoo'ñ u'uan pik jat ti'ñchokat, na gu' dhi' pik jix io'm jum aa'ñ bui.

¹⁴ Gu Alijaanru na bapaiñum ta'm tu juan, cham yup kañ kiigalhi'ñ. Guch Gi'kora' diihl makia' gu tu' nar mai'chikga'n ka'. ¹⁵ Cha'p tu'p jum buixi'ñdha' sia ku jax kai'ch, na gu' dhi' cham tu' mi' pui' ka tu daa'ñchu' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam dhi' nach bhaan tu a'ga, jix bhaamki'ñ pix ba'.

¹⁶ Pu cham jaroi'ñ palhbui jano' na mit jax jiñ iattulh gu ja'tkam ja bui gu ge'gerkam. Diilh na ñich jiñ palhbui, na mit gu' biix ja'p xiñ dhuuk nach ji'k tii maap jich dhaa'ñchugit. Iam git dhi' bhaan cham tu'p jum buixi'ñdha' gu Dios. ¹⁷ Guch Gi'kora' dho gi gu'ñ palhbui ji, nat gu' gui'ñ guguux na ñich ba' siamri kuugalh na ñich tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na bhaan tu a'ga nach jax ja'k duñia' nach ba' cham mu ja'k bhiiya' nach pai' gammiji' pup jich chulhiiñdha' git. Biix kai mit gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, na gu' guch Gi'kora' pix diihl pui' ja'k jix aa'nañ tu duñia', pui' kutba' ge'kam ki'n jiñ palhbui, ja'p tu tatda' nat panaas mabii'ñ ba jiñ jugiokak. ¹⁸ Ba' puñ palhbui'ñchu'nda' gammiji' na cham jiñ dhaam jemia' gux buam jum duukam, na gu'ñ bi'chulhi'ñ nañ buiñor aaya' na pai' dhir biix kap jir ge'kam. Pui' ku ba'm aa' nach dai gui' ge'kamtu'nda' gammiji' cham aagix kam. Moo git pui' tu tui'ka'.

Gu Paablo na pui' ba tiida' na mi' dhir bhaankam xi ja ñio'kdha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham

¹⁹ Mi' dhir jat jiñ a'mkam xi ja ñio'kdha' gu Priiska gio gu Akiila, sia gu Onesiiporo

nam ji'k maap jir jum oi'dhagim. ²⁰ Gu Erasto bhai' dhir pup oiri Koriinto. Gu Troopimo ñich ba' baasi'n dir xi dho'ñchok Mileeto, nat gu' ma tu ai. ²¹ Biipi' dir jap bhai' xim dikoo'ñdha' nap bha jimia' na chakui jiipdha', na gu' bax xijai ka' no't ba jiipdha. Ya' dir mum ñio'ki'ñ gu Eubulo, gio gu Pudente, gio gu Liino, gio gu Klaudia, gio ba' biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam ji'k ya'p tu'ii'.

²² Ba' pu'ñi pix tu tui'ka' ku ba' moo gu Ge'kam jich Xoi'kam pix jum biim yup tui'ñgida', gio gu Dios jich Gi'kora' pix jam a'm ti niidhidha' biix ji'ma'n aapi'm.

GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU UA'NXI GU TIITO

Gu Paablo na ba ñio'kdha' gu Tiito

¹ Aañ Paablo naañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam nat pu chu'm ki'n jiñ dhai gu Dios nañ tu juañxidha'. Jiñ joottaañ ja aa'ñdhara' gu ja'tkam nam jax ja'k dai buiñor bax biiñak ka' gui' nat ji'k díilh ja a'm ba ti tii, ba' bhai' ji machia' am na pui' ja'k jir silhkam nach jax ja'k tu jim. ² Jum aa' na pu'ñi ja'k tu Jimia' gu jaroi' na ba'x bhaai'n ka' na buiñor Jimia' gu Dios na ba' gammiji biiñor bap tui'ka'. Gu Dios díilh pu pui' ti biiipi' dir nat ba' moo bap duu dhi oñga'n na pu'ñi ja baidhika' gu ja'tkam gui' nam ji'k soi'm ilhdhai buiñor jum biiñkadai ti ji'ñdhaha'. Ba' dhi' pui' ji chu buusnia', na gu' gu Dios cham ji'xkat iata'. ³ Yammi pu duuk jix bhai' kach aagi'ñ na tu' pik aagít jup kai'ch bhaan gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, nat gu' díilh yammí pu dhuuk tu dai. Bhaan maat jachich jai' dhit nam jich aagi'ñ nam pu chu'm ki'n bhaan tu juan, dhi' nat tu' aañ jiñ a'm ji bii ip nañ pu tu duñia'. Nat gu' gu Dios pu chu'm ki'n jiñ dhaasak jiñ chia, dhi' nat bach boosolh nach mu ja'k ba bhiichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdhaha'. ⁴ Ba' aañ tum ua'ñxidha' bhaan dhi'ñi u'uan aap Tiito, nañ ja'p jum ilhii'ñ nap jir jiñ mar, nap gu' ja'xbui' pui'p jix biiñak buiñor guch Xoi'kam na jax aañ. Ba' moo gu Dios jich Gi'kora' gio guch Xoi'kam Jesuus pix git jum a'm ti nñidhidha' am nap ba' gammiji x bhai'm taat ka'.

Gu Paablo na ba aagi'ñdhaha' gu Tiito na jax ja'k tu duñia' mi Kreeta

⁵ Jano' na ñich jax bhammi dir xim do'ñchok Kreeta, jup xim tiidak jañich nap aap ba'r di' ka' nap ti tiimo' nat ji'k tu' tu bii nach jax ka tu bua't. Gio ba' nam pai' jax jum jumpa'n guch Xoi'kam jiigil'ñdhaha', saak yap ji'ma'n nai' ja darsa' gui' nam tu ja a'gi'ñdhaha' nam jax ja'k mi' pui' ji-imda' gammiji. Gio nar mi' kam ka' ja bui gui' am gu jaroi' nap daasa', gam na

mui' tanoolh ba ti jiigil'ñdhaha' buiñor guch Xoi'kam. ⁶ Gu jaroi' nap daasa', jum aa' na joidham jir jix bhai'kam ka', nam cham ji'x bhaamki'ñdhaha' gu ja'tkam. Gio ba' na maa'n pix ti biina' ka', pu daipu' gu jax chu'm na biima'n jum tiimo' gu ubii. Gio gu maamra'n nam biix ti jiigil'ñdhaha' buiñor guch Xoi'kam, cham tu' nam jax ja a'gada' gu ja'tkam nam jix buam tu jim gio nam cham tu' ka'm ti nñi'ñ. ⁷ Na gu' gu jaroi' na tu ja a'gi'ñdhaha' guch Xoi'kam jiigil'ñdhaha', dhi' gu Dios na bhaankam mi' pui' tu buada'. Pui' ku ba'm aa' na tu' ka'm ti nñidhat mi' pui' jimda' na jax jix aa', na cham tu' díilh pix xim joi'gi'nda', ni ku cham bhammukda', ni ku cham maimmukda', ni ku cham joojoi'ñdhaha' na ja giibda' gu jai', ni ku cham jix mai'chim ka' gu tuumiñ na ki'n jix chu saba'dam ka' gu tu' na pu cham tu' mim nñiñi'ñ buiñor gu Dios. ⁸ Gu ja'pji ja'kbui' kat nax bhai' ja buada' biix pix gu ja'tkam, jum aa' na joidham jix bhai' tiidai tibiaptuda' gu jaroi' na paxiaraidha'. Dai gux kii'p jum duukam na bhaan jum tukgi'ñka' nap tu buada', díilh xim guguuxdhatgida' na mi' pui' jimda' xim ga'ngidhat na jax ja'k jix aa' gu Dios. ⁹ Gam na gammiji maa'n na jax mi' pui' tu daa'ñchu'nda' nat jax ja'k ba maat gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na silhkam tu a'ga, na ba' gu' mi' dhir gammiji ja'k pu chu'm ja aa'ñdhat bhaan ja guguuxi'ñdhaha' gu jai', gam na ba'x bhai' ja aagi'ñdhaha' gui' nam maakam ilhdhat kee' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nam ba' mi' pui' Jimia'.

¹⁰ Nam gu' mui'x jai'ch gu' nam maakam ilhdhat kee' gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, ja'p jum aa' am nam pui mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na jax gu bijik dir kam Israel kam, nam ja matgilhdhat gu a'aalk chichio'ñ nam kia'pix maaxilhidha' na ba' bhaan jix maati' ka' nam jir Israel kam ka'. Gam biix aixim tu'm nam tu a'ga na ni jaroi' kux maatit kee' na jax jir jum duukam, jai' dhit gu ja'tkam ja jiigil'ñ am nam jax kai'ch. ¹¹ Ja soo'mchulhdha' ap dhi' pu chu'm gu ja'tkam nam cham pu chu'm tu a'gada'. Biix mu ja'k ji ja kaajidha'm gu' nam ji'k maap jir jum oi'dhagim ka' no't maadit ba iatgi mi' pai'

jax chu'm kiicham. Mi' dhir ba' biix maap aixim ba ja titdada' am na jax ja'k pu cham jir silhkam ka', nam jax dhui bhaan mai'chikda' pix ba' gu tuumiñ.

¹² Maadit gu mi' kam kat Kreeta nax chu matdagich, biix aixim tu'm tu ua'na. Ba' maa'n jix jai'ch gu u'uan nap jum kai'ch: "Gammiji pix iatda' am gu ja'tkam ya' oi'ñkam Kreeta, gam nam jix chu o'jo'n. Nam gø'gø'r tu kua'da' dho gi gu' giilhim ji, daman ja'p tu jim am na jax gu ji'ngiarum nam mu ja'p jix jai'ch gampix." Gu mi' kam pix na ja aagit jup kai'ch gu ja'tkam.

¹³ Maaxik jir pui' dho nat jax tu ua'nak, sia xib pui pui' ja'k tu jim am. Jix gi'm jix oo' ki'n yap xi ja aagi'ñdha' nam dai dhi' bhaan ti jii'ñdhat mi' pui' tu duñiidha' nach jax ja'k tu jim aach, na gu' dai dhi'r jix kii'p jum duukam. ¹⁴ Ni kum cham mi ja jii'ñdha' gui' nam bijik dir kam bhaan tu daa'ñchugit tu a'ga, na gu' dii'lh pix nam jax ilhii'ñ nam pui' tu jim. Ja'p xi dhuukat am gui' na pik tu'r silhkam, silh pix nam ja chianda' gu ja'tkam nam pu duñia' sia ku tii cham jir silhkam.

¹⁵ Na gu' gu jaroi' na daix kii'p tum duu'nkam bhaan jurtika', biix jir jix kii'p tum duu'nkam ka' ip na ji'k tu' nai'x chu jai'ch. Gu' ji no' gu' pu cham ji'x ti jii'ñ nax jai'ch gu tu' nar jix kii', dho pu cham ji'xdha' jai'chdhilhia', na gu' dai pui' pix ja'k jum aa'nda'. Pui' na jax gui' nam cham ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam nam daix buam tum duu'nkam bhaan jujurik.

¹⁶ Pui' xi kai'chit am nam mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios, gu' pix ji na gu' nam jax ja'k tu jim, pu dhi' bhaan jix bhai'x maati' nam ja'p xi dhuukat na jax pik ja'k jum aa' nam tui'ñgida'. Jix ja bhaamki'ñdha' am gu ja'tkam, gio nam cham ti jii'ñ na tu' pik jir silhkam, ni kum cham ji'x iam xim gu'nguxi'ñ nam xip tu duñia' gu tu' nar jix kii'p jum duukam.

2

Gu Paablo na ba aagi'ñdha' gu Tiito na jax ja'k ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jii'ñdham

¹ Ba' aap nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ñdha' nap ja guguuxdha' guch Xoi'kam jii'ñdham, dai gu tu' nar silhkam jap

bhaan titiil'ñchokat tu ja a'gi'ñdha'. ² Gio gu chichio'ñ nap saak ja darsa' nam tu ja a'gi'ñdha' guch Xoi'kam jii'ñdham, jum aa' nam jix gi'm tu a'gada' gio silhkam, gam nam tu' ka'm ja nii'ñdha' gu jai'. Xim ga'ngidhat am dii'lh nam jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, gio nam gammiji bhaan tu daa'ñchugit mi' pui' jiimda' dhi' nach tu' bhaan jix biiñak kat ti jii'ñ. Gam nam jix chu joi'gi'nda', gio nam jix ñakoo'nda' gu tulhiñara' nam ba' nakga' na pai' dhuuk ja daam ji jimia'. ³ Gio gu u'uub nap saak pui'p ja darsa' nam tu ja a'gi'ñdha' ip gu jai' u'uub, jum aa' sia nam pui' ja'k jup tu jimda' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. Cham jir am nam nai' biix aixim tu'm tu a'gidha' na tu' cham jir silhkam, ni kum cham jix buam ja a'gada' gu ja'tkam, ni kum cham jix maik ka'. Gu' ja'pji nam jix bhai' tu jimda' nam ba' pui'p ji ja niidhat mi' pui'p tu daa'ñchu'nda' gu jai'. ⁴ Xi ja aagi'ñdha' ap nam xix ja da'dat gammiji gu ja bipna' gio gu ja maamar. ⁵ Dii'lh jam pui'p xim ga'ngidhat nam jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, nax u'uañ jup tui'ñgida' gammiji gu ja i'ii'mda'. Gio nam jix bhai' tu bua't mu ja'p ja kiikia' am, gio nam jix chu joi'gi'nda', gam nam jix ja køøkøt gu ja bipna'. Pu'ñi ja'k jum aa' nach tu duiñchu'nda' na ba' cham jaroi' buam a'ga' gux bhai'm kai'chdhilhia' ñio'ki'ñ gu Dios.

⁶ Ba' aap dii'lh jup xi ja guguuxdhatu'nda' gu biipibop nam gammiji dii'lh xim ga'ngidhat nam jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios. ⁷ Na gu' aap ja'p ji buusanda' nap jir ja booi' ka', nam gu'm niidhat nap jax ja'k tui'ñgida' mi' pui'p tu daa'ñchu'nda'. Ba' nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ñdha' nam jax ja'k tui'ñgida', jix gi'm nap pu ja titdada', cham tu' jaaxmada' bhaan. ⁸ No'ch biix pui' tu duiñchu' dhi' nañ ji'k jax kai'ch, cham jaroi' buam jich a'gada', nam gu'ch nii'ñdha' nach jix bhai' tu jimda', jix xi'iraam jum aagat jich ñii'ñdha' am pix.

⁹ Ba' gu tujuandam nam pui'p ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, xi ja aagi'ñdha' ap nam cham jax ji kai'chit mi' pui'p xi dhuñiidhat gu tu' na ja chianda' gu jaroi'

nam tu juañxi'ñdha'. Na gu' cham jir am no'm jix bhaakut pix tu' kai'ch tu' na ja chianda', jir jix bhabhai'kam ka'm pix buiñor. ¹⁰ Gio nam cham ti ii'xi'ñdha', ba'dhi' bhaan bhai' ji machia' am gu ja'tkam na gu Dios jix bhaai' na pataasa' gu ii'mdaga'n gu jaroi' no't soi'm ilhdhak buiñor mi' pui' ba jii na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ, ja'p na jax aach nat bach boosolh nach mu ja'k ba bhiichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'.

¹¹ Nat gu' gu Dios maaxik xich joi'mdak jich chii, pui' kuch ba' ti jiigil'ñ na gu Dios pui'x joi'mdaip tiigii baabu' gu jaroi' bhaan dir gu boi na mu ja'k bhiix na pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', dai pix no't soi' bam ilh buiñor. ¹² Ba' pui' nat jax xich joi'mdak jich chii, pu'ñip jum aa' nach mi' pui' jimia' na jax jix aa', nach cham tu' kap tu buada' gux buam jum duukam na tu' dhi oi'ñga'n jich aagi'ñ, dai gux kii'p jum duukam pix nach bhaan bach chukgi'ñka'. Diilh jach xich ga'ngidhat na jax jir joidham, gio ba' nach soi'ch ilhdhat dai gui' ti'ñchoka'. ¹³ Pu'ñi ja'k jach tu duiñchugit jix bhai'ch chaatit niirada' gu Dios jich Xoi'kam na gio bhai'p jim jix io'm gë'kam ki'n giox abhaar bhaan. Na gu' dhi'r di' nat jich boosolh mi' dhîr bhaan gu boi na mu ja'k bhiix nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha', na gu'x io'm jir gë'kam. ¹⁴ Guch Xoi'kam diilh jum do'ñcho na mit mua nat ba' pu duuk biix jich uañchuda guch ua'tulhdhara' nach a'm jup tu't jan'o' nach chakui ti jiil'ñdhat buiñor, ja'p ji buus nat jich boosgak ja'p ja'k jich chuttu mi' dhîr na pai'x chu ua'tulhdhix. Ba' aach diilh xich guguuxdhai mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', dai gui' buiñor pix ja'k jach bap tui'ñgida'.

¹⁵ Ba' aap mi' dhîr pu'ñip ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jiigil'ñdham, biix aixim jap bhaan xi ja guguuxi'ñdha' nam jax ja'k mi' pui' jiimda'. Ja ñioki'ñdha' ap no'm jai' cham mi' pu bua, nap gu' ja'p ji buusanda' nap aap jir gë'kam ka' ja bui. Cha'p gan ja do'ñchoka' nam tu' pix jum ilhii'ñdha'.

3

Gu Paablo na ba aagi'ñdha' gu Tiito na jax

ja'k jum aa' nam tui'ñgida' gui' nam ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam

¹ Gammijip ja ti'ñchoxi'ñka' guch Xoi'kam jiigil'ñdham nam tu' ka'm ja niidhat gu gë'gérkam jix kakai' ganai' biix aixim nam tu' ki'n tu daraa, xix ja keeket am jax ñam kai'chdha'. Biipi'm jup xim ga'ngada' no' moor jix kii'p jum duukam gu tu' nam ja chianda' gu gë'gérkam. ² Cham jir am nam buam ja a'gada' gu ja'tkam, ni kum cham bhaa'mna' ka', jix chu joi'gi'nda'm pix. Pui'm ja'k tu jimda' nam jax ja'k jix maatit ja nii'ñdha' gu ja'tkam nam soi'm ilhii'ñ ja jujur am bhaan.

³ Pui' dhîr tu'm kat ich ji biipi' dir nach chakui ti jiil'ñdhat buiñor guch Xoi'kam, biix aixim tu buada' ich na tu' cham jir kii', nach gu' pu cham tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios, ja'p ji buusanda' pix nach jir tujuandam tugi'ñ ka' gux buam jum duukam. Mai' suulhgix kat ich tu' silhkam ki'n, dai nach xich jiigak ka' tu' na pix bhaan nach jax dhuix bhaak ka'. ⁴ Ba' aach na chich ji'k buiñor soi'ch ilh, gu Dios xich joi'mdak jich chiigik jich boosolh mi' dhîr bhaan gu boi nach pai' bhaan mu ja'k ka jiimit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'. ⁵ Ba' cham tu' na chich moo tu' gë'kam ki'n jix bhai' duiñ gu Dios kut ba' xich joi'mdak jich boosolh mi' dhîr nach pai' ja'k jich chulhiiña' git, gu ja'pji diilh pix nat xich joi'gi'lh. Uana biix guch ua'tulhdhara', ja'p ji buus nat jich bopko suudai' ki'n nach jix i'kora' kat, gio na chich panaas kia'pix ba maaxir. Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nat jich a'm jum tajaa, dhi' pui'ch jurtu'nka' nach jix mat ka' na tu'r jix kii'p jum duukam nach ba' mi' pui' jiimda'. ⁶ Ba' diilh pix gu Dios jich palhbui'ñ bhaankam guch Xoi'kam nat ba'x io'm gë'ch a'm tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ⁷ Ba' mi' dhîr dai nach ba jimia' nach gammiji buiñor bap tui'ka' nach jax ba' tu'm tii niira xib, nat gu' bach uañ guch ua'tulhdhara' nat xich joi'mdak jich chii.

⁸ Ba' aañ jix aa' nap gammiji dai dhi' bhaan tu a'gada' ja bui guch Xoi'kam jiigil'ñdham nam ba'x kii'p jum duukam bhaan jum tukgidhidha' nam jup tu duñiidha'. Na gu' dhi'r jix kii'p jum

duukam, jaroi' na pix palhbui'ñchu'nda' na jax ja'k mi' pui' jimda'. ⁹ Cha'p tu'p jum buixi'ñdha' no'm jai' dhit bhaan ñiokbo gu tu' na pu cham tu' mim niniñ, pui' na jax no'm bhaan tu a'ga gu bijik dir kam sapooki'ñ nam jax tu jmdat guch bopxi kat, na gu' dhi' bhaan pix jix bhaak ka' am bhaan ji chu a'gat na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees. Gu' dhi' cham tu' kam aa' xib, pu cham jañ maat nam jax kai'ñkam pui' ja'k tu daa'ñchu'.

¹⁰ No' jaroi' maadit mi' pai' maakam ja aagi'ñ guch Xoi'kam jiigi'ñdham, dilhkob jap xi baidhai xi chu a'gidha' na cham jir am na jax ja'k tu jim. Ba' no' cham jum jiigi'ñ, ja'p jap tiida' na buusnia' mi' dhir ja bui guch Xoi'kam jiigi'ñdham, cham tu' na mi' oirit maakam ja aagi'ñdha'. ¹¹ Na gu' no' cham ji'x jum kekeef nap jax tii titdada', dhi' bhaan jix mat ka' ap na cham ji'xkat mi' pui' ka Jimia' na jax jir silhkam, diilh ba' gu ua'tulhdharga'n tulhiiñchuda'.

Gu Paablo na ba aagi'ñdha' gu Tiito na ji'k tu' jax dhuñia'

¹² Aañ mum joochxidha' gu Arteemas piäm gu Tiikiko nam a'mkam mi' ka oirida' nap aap yammi ka Jimia' Nikoopolis nap bhañ chii'mira'. Xim gaaga' ap nap jax dhui mi'p tui'ka', nañ gu' aañ mi'x buusaidham gux jiip na ba miamlhim. ¹³ Aap ba' xi palhbuidha' gu abogaa'n Seenas gu tu' na a'miram jum aa'nda', gio gu Apoolos. Sia tu' nap bhaan pui' pup jum duuka'p ki'n xi ja palhbuidha', na gu'x io'm jum aa' na jaroi' ja palhbuidha' na ba' cham tu' ja a'm jum aa'nda' nam nai' ja palhbuidhim guch Xoi'kam jiigi'ñdham. ¹⁴ Xi ja aagi'ñdha' ap guch Xoi'kam jiigi'ñdham na pui'p jum aa' nam ja palhbuidha' tu' na pix ki'n nam ba' pui' maachidha'. Na gu' pu'ñi jaroi' na pix bam aa'nda' nam palhbuidha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham.

Gu Paablo na pui' ba tiida' gu Tiito na bhaankam xi ja ñio'kdha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham

¹⁵ Biix ya' dir mu tum guguuxi'ñ am guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam ji'k ya'ñ biim jup tu'ii'. Aap ba' mi' dhir gammiji ja'k pui'p xi ja tiida' gui' nach maap jix biiñak guch

Xoi'kam nach aach ya' dir mu tu ja guguuxi'ñ. Ja'pni ku ba' gu Dios jich Gi'kora' pix git jam a'm ti niidhidha' gammiji biix ji'ma'n aapi'm.

GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU UA'ÑXI GU PILIMOON

Gu Pablo na ba ñio'kdha' gu Pilimoon

¹ Aañ Paablo nañ pu kai'ñkam kuup nañ buiñor ti jiig'iñ guch Xoi'kam, tum ua'ñxidha' iñ biima'n guñ jaduuñ Timoteo aapi' Pilimoon nach joidham xim kiigalhi'ñ, nap gu' pu chu'm ka'm jup tu juan na jax aach. ² Biix jañ tu ja ua'ñiñ gui' nam mi'm ki'aam maap jum jumpadat daan guch Xoi'kam, pui' na jax gu Aapia gio gu Arkiipo nach maap jich dhakoo'ñdhatu' nach jax ja'k mi' pui' jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam. ³ Ba' gu Dios jich Gi'kora' biima'n guch Xoi'kam piñ jam a'm ti ñiidhidha' am na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ñka' biix ji'ma'n aapi'm.

*Gu Pablo na ba aagi'ñdha' gu Pilimoon
na joidham jix chu joi'mdat jix bhai' ti jiig'iñ
buiñor guch Xoi'kam*

⁴ Aañ gammiji taxchaabgi'ñ gu Dios nañ jim ti'ñchoi jano' piñ nañ pai' dhuuk tu daanda' buiñor, ⁵ nañ gu' pui' te ke'ñ nap sap joidham jix ja joi'mdat jix bhai' ja bua biix guch Xoi'kam jiig'iñdham na pim ji'k maap jum jumpadat daan gu Dios, gam nap sap tu' silhkam ki'n ti ji'ñdhat buiñor jix biiñak guch Xoi'kam. ⁶ Ba' aañ tu daan buiñor gu Dios jum a'mkam nax io'm jum makia' gu matda' nap ba'x bhai' machia' biix nat tu'ch a'm ji bii bhaankam guch Xoi'kam, nap gu' aap pu chu'm jup tu a'ga nach aach jax chu'm bhaan ti ji'ñdhat jix biiñak kat mi' pui' jiim. ⁷ Joidham jix bhai'ñ chaat iñ ba' nap jix ja joi'mdat jix bhai' ja bua guch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, joidham jiñ guguux jañich na ñich pui' ti kai. Cham tu' bhaan jax kam aa' am ip sap ba' biix guch Xoi'kam jiig'iñdham na pim ji'k maap jum jumpa'n, na mit gu' ba maat na tu'r jix kii'p jum duukam.

*Gu Pablo na pui' ba tiida' gu Pilimoon
nax bhai' aichdha' gu Oneesimo na mu
joochxidha'*

⁸ Ba' sia kuñ moo tii ja'p ji buusan nañ jir ge'kam nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, ba'x bhaagit nañ jix gi'm jix oo' ki'n tum chiñia' jax ñañ ilhii'ñdha', gu' ji nañ gu' aañ diihl cham pui' ilhii'ñ. ⁹ Xim joi'mdat soi'ñ ilhdhat jañ piñ pui' xim tiidam, aañ Paablo nañ bax maat na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnia' nap pu tu duñia', nañ gu' aañ mi' dhir ba jim, jagi'kat jañ jup jum titda. Ba' pu kai'ñkam ya' kuup iñ nañ ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam. ¹⁰ Aañ bhaankam ñiok gu Oneesimo nat ii'mda' bhaan ja'p ji buus na bar jiñ mar, nat gu' ba tu maat gux kii'p jum duukam nañ tu a'gl'ñdha' ya' pui' nañ ji kuupich.

¹¹ Biipi' dir gu Oneesimo cham tu'x kii' tujuandam buus jum bui. Xib jix kii' tujuandam ba buus na ba' biix gook bar jich chujuandam tuk ka', aap gio aañ. ¹² Ba' xib jañ mijí xim joochxidha' ip gio, pui'p ja'k ilhdha' na panaas aañ piñ jir gui' ka' na bhammi ba aaya'. ¹³ Aañ tiix aa' nam a'mkam ya'daakat jiñ palhbui'ñdha' git biix aixim na tu'ñ a'm jum aagidha', na gu' aañ diihl cham bhaai' nañ tu' jax duñia' nañ kuup pu kai'ñkam piñ nañ tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. ¹⁴ Gu' ji na gu' cham jir am pui' nañ jax ilhii'ñ aañ, pui' kuñ ba' mum keke'ñ nap ba' aap diihl jiñ aagi'ñdha' no'p pui'p ilhii'ñ nañ jax kai'ch. Ku gu' cham tu' ji na moo nañ jum chianit jup kai'ch, gu' ja'pji aap diihl no'p pui'p ilhii'ñ. ¹⁵ Ja'p ji buus nat pu kai'ñkam piñ mi' dhir jum o'ñxidhak mai' mii ji'k tanoolh gu Oneesimo na ba' mi' dhir na gio mup aaya', gammiji jum biim pu bap tui'ka'. ¹⁶ Ba' pui' piñ ja'k jup ba ilhdha' na jax gu jai'ch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan. Jix joi'mdat jup nii'ñdha', cham tu'p pui' ja'k ka ilhii'ñdha' na jax biipi' dir nap tujuandam ki'n ka bia'ka' pui' cham ji namkidhat. Jix kiigalhi'ñ iñ gu' aañ. Aap jum a'm jum aa' nap jix io'm jix dha'ram ilhii'ñdha', cham tu'pui' na aañ, na gu' bar jix kii' maa'nkam, gio na pui'p bar jum jaduuñ na ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam.

¹⁷ Ba' nañ jax ba kai'ch, pui'p ja'k ilhdhai aichdha'm ki'aam na panaas aañ piñ jir gui' ka', no'p dho ji pui'ñ ilhii'ñ nañ aañ

jir jum jaduuñ jich Xoi'kam bhaan. ¹⁸ No't tu'x buam jum duiñ, piام ku tu' bhaan jum ua'tu'n, jiñ aagi'ñdha' ap nañ aañ jum namkidha'. ¹⁹ Silhkam jañ jum namkidha', cham tu' nañ pui' pix kai'ch. Aañi' Paablo nañ ya' tu u'uan dhi u'uan ta'm bhaan ya' pui'kai'ch. Sia ku gu' aap ja'p ji buusan nap jix io'm gø'ñ ua'tu'n, cham tu' ja'xbui' nañ ji'x jum chian nap puñ dhuiñdha' xib, ku gu' nañ gu' aañ dhi' bhaan cham tu'p kañ buixi'ñ. ²⁰ Ea nap pu duñia'ñ jaduuñ jich Xoi'kam bhaan. Soi'ñ iłhdhat jañ pum titda nap iam puñ dhuiñdha' nañ jax jum titda, nap gu' bax maat na jax ja'k jum aa' nach pu duñiidha' no'ch ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam. Dhi' bhaan jap xiñ guguuxdha' nañ cham jax jiñ aa'nda'ñ jur am bhaan, nach gu' pu kai'ñkam bar jich jajaa'nnim jich Xoi'kam bhaan.

²¹ Jix maat iñ jiñ jur am bhaan nap mi' pui' tu duñia' nañ jax jum titda, pui'kuñ ba' mu tum ua'ñi'ñ. Jix maat iñ nap jix io'm jix bhai' mi' pu duñia', cham tu' pui' nañ jax jum aagi'ñ. ²² Gio ja'p jañ jup xim tħidam nap mi' dhır jix kħi' xi chuñ dhuiñdha' mi ja'p pai'm ba'gir nañ mi aaya', na ba' gu' no't jotmoda' ma aa gu Dios nañ mu jam tħi'mira', bax maati' ka' nañ pai' aaya', na pim gu' pui' ja'k soi' titda gu Dios.

Gu Paablo na ba tabuimgidha' gu Pil-imoon

²³ Ya' dir mum ñio'ki'ñ gu Epaapras nach maap kuup pu kai'ñkam pix nach buiñor ti jiig'iñ guch Xoi'kam. ²⁴ Biix gu Maarkos ya' dir mum ñio'ki'ñ, gio gu Aristaarko, gio gu Deemas, gio ba' gu Luukas, nam pui'p jiñ palhbui'ñ nach bhaankam tu juan guch Xoi'kam.

²⁵ Ba' guch Xoi'kam nar gø'kam pix jam a'm ti niidhidha' gammijj biix ji'ma'n aapi'm.

**GUX BHAI'M KAI'CHDHAM
ÑIO'KI'Ñ GU DIOS NA MÌT TU
JA UA'ÑXI
GU ISRAEL KAM JA'TKAM
NAM TI JHGI'ÑDHA' BUIÑOR
GUCH XOI'KAM**

*Guch Xoi'kam na pui'p jir tu'm na jax gu
Dios*

¹ Bijik mui'kim bha ja ñio'kdak gu Dios biix aixim ja'k gui' nam ji'k bhaankamu'n tu a'gat gu ñio'ki'ñ, jai' tiitki' cha'm, jai' ba' maaxik ja bui jim maaxdhai. Gui' ba' mi' dhir bha ja'k jup ja mattu'nka' am guch bopxi kat nam jax ja'k tui'ngida' biix ji'ma'n. ² Ba' aach xib dai guch Xoi'kam jup jich mattu'n na jax ja'k jix aa' gu Dios nach tui'ngida' biix ji'ma'n, pui' ba' nat jax ja'k xi chu daasak na jax ya' xi oilhimik. Dhi' pix jir di' gui' nat jaroi'p duu dhi oi'ñga'n gio dhix dhaam bhaankamu'n gu Dios. Ba' biix na ji'k tu'x chu jai'ch jir tu gui' ga'n xib, nat gu' biix bhaan ji chu bii. ³ Ba' xib jix bhai' bax maat ich na jax jir tu'm kam gui' na pui' tii' Dios nar jich Gi'kora', nach gu' bax maat na jax jir tu'm kam gu Maraa'n. Na gu' gu Maraa'n jich Xoi'kam pui' pix jup jir tu'm na jax diilh gu Dios, ja'xbui'p jir ge'kam, gio na ja'xbui' bixchu'p jix chu aichu'n. Dhi' ba' xich joilndak mach palhbui nach jax ja'k cham mai' suulhgix ka', tii' nat bha jimiik jich a'mkam muu kuruus ta'm na ba' pu'ñi duuji tu namkix ka' guch ua'tulhdhara'. Mi' dhir ba' pu jii ip gio jix dhaam, bhammi ji dhaibu sonpan gu Dios kii'n dir ja'k.

*Gu Maraa'n gu Dios nax io'm jir ge'kam,
cham tu' pui' na jax gu noonbi'ñ*

⁴ Guch Xoi'kam gui' nar Maraa'n gu Dios, jix io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na jax gu noonbi'ñ, nat gu' dai gui'x io'm ge'kam ki'n dai gu Dios, cham tu' pui' nat ji'x ge'gerkam ki'n ja darai gu noonbi'ñ. ⁵ Nat gu' gu Dios cham pai' dhuuk maa'n nim jax tiidak maadit gui' nam ji'k jir noonbi'ñ ja'p na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pui' tu ua'ñix, na ja'pni mui' ji kiksa:

Aap jir jiñ mar,
ge'kam ki'n jum a'm ba ti niidhim iñ.
Aañ jir jum gi'kora'.

Ni ku cham pai' dhuuk jax kai'ch na maadit gui' nam jir noonbi'ñ aagit jup kai'ch na jax jup jum kai'ch jumai kap gu ñio'ki'ñ na ja'pnip jum kai'ch:

Aañ jir Gi'korga'n ka',
gui' ba'r jiñ mar ka'.

⁶ Ba' jano' nat pai' dhuuk ya' ai dhi oi'ñga'n bhaan gu Maraa'n jich Xoi'kam, jup ja titda biix na ji'k noonbi'ñ, pui' na jax jup ba tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ nap jum kai'ch:
Tu daanda' pim buiñor guñ mar biix na pim ji'k jir jiñ ñoonob.

⁷ Ba' jumai kap ja'pnip tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga gu noonbi'ñ:
Jix bhaai' nañ jibiih jup ja duñia' dhi' nam ji'k jir jiñ ñoonob no'ñ xi ilhii'ñ, jai' ba' tai.

⁸ Gio ba' jumai kap ja'pnip jum kai'ch gu ñio'ki'ñ na gu Maraa'n jich Xoi'kam aagit jup kai'ch:

Aap gammiji pur Dios sia nar pai' dhuuk, cham pai' ju'ka' nap jir ge'kam.
Jix bhai' ti silhka'n ap na jax pik ja'k jum ko'raar aap diilh.

⁹ Jix kiigalhi'ñ ap gui' na ji'k tu'r jix kii'p jum duukam, gui' ba' na ji'k tu'r jix buam jum duukam cham kiigalhi'ñ ap.

Pui' kuñ ba'p kai'ch nap aap pui'p jir Dios ja'p na jax aañ, na ñich gu' pu chu'm ki'n jum a'm ti tii. Ba' xib dai nap joidham ge'kam ki'n jix bhai' bam taat, cham jaroi' pui'.

¹⁰ Gio ba' moo jumai kap ja'pnip jum kai'ch gu ñio'ki'ñ na sia guch Xoi'kam aagit jup kai'ch:

Aapi' Dios jiñ Gi'kora', bixchu'x aichu'n ap nap pu tu duñia' ge'gér jup tum duu'nkam.

Tii' na pich jup duu dhi oi'ñga'n bijik na chakui jai'ch kat, sia dhix dhaam japich biix jup duu.

¹¹ Ba' aap gammiji pux jai'ch ka'ñ Gi'kora', cham tu' pui' na jax dhi oi'ñga'n gio dhix dhaam na pich jup tu duu, na gu' alhio pix yax chu jai'ch ka'.

Na gu' dhi' cham xiim kiklhilñchai nai' jim
xichui'dha',
ja'p na jax gu tu' jannulh na kilhii'ñchai nai'
ji saaskia'.

¹² Nap gu' aap biix tu kuugalhdha' ya' dhi
oi'ñga'n,
ja'p ji buusnia' na jax no' pich ba nansapa
gu jax chu'm jannulh,
piam pui' na jax gu jaroi' no't jai' ba tii' tii'
gu jajannulhi'ñ xixiibkam,
ba' dai na mai' ba tu iabo' gu kiklhilñga'n.
Aap pu'ñip tu dooda'ñ Gi'kora' ya' dhi
oi'ñga'n gio bha'ñi ja'p jix dhaam,
na gu' kai'ñkam alhio pix yax chu jai'ch ka'.
Dai aap ji nap ba' gammijí duakat pux
jai'ch ka',
ni kup cham pai' dhuuk jum pataasa'.

¹³ Gio jumai kap pui'p tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ
gu Dios nat sap gui' cham pai' dhuuk
maa'nnim jup tiidak maadit gui' nam jir
noonbi'ñ:

Ya'ni kii'n dir jiñ xanoop jap ka xi dhaibu'
nañ aañ ka xi ja tulhiiñchuda' gui'
nam xim bhaamki'ñ.

¹⁴ Nam gu' gu noonbi'ñ gu Dios jir ja'ppix
tujuandam tugi'ñ, ja'pni pix jir tuutu'm
am na gu jibihl, na tu ja chianda' pix.
Pui' na jax na bha ja jootosda' ya ja'p ja
bui gui' nam ji'k ti ji'ñdhidha' buiñor guch
Xoi'kam nam ja nuuka'nda' na ba' cham
jax ja dooda' gux buam jum duukam.

2

*Na jax ku ba'm aa' nach jix bhai'x mat
ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch
Xoi'kam*

¹ Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na
bhaan tu a'ga guch Xoi'kam na mit ba tuch
a'gi, jix io'm jich a'm jum aa' nach tu'
ka'm niidhat mi' pui' jiimda' na jax jum
kai'ch, cham tu' nach gampai' pix ilhdhat
ja'p xi dhuukat, nach ba' cham gama ja'k
pix bhiichgida' na pai' ja'k jir tu tulhiiñara'
no'ch ja'p xi dhuukat. ² Na gu' kai'ñkam
dhi'x io'm jum aa' nach tu' ka'm niilñdha',
tii pik aa na mit gu' ja tulhiiñchudak gu
bijik dir kam jich bopxi kat na mit cham
tu' ka'm tiigik na jax tii tu daaxix ka' gu
ñio'ki'ñ gu Dios na mit ja aa'ñdhak gui'
nam jir noonbi'ñ pix, nam cham tu'x io'm
jir ge'gerkam. ³ Gu' gi ba' dhix bhai'm

kai'chdham ñi'ook na xib ya ja'p tum
a'gichu', nat diihl bha jimiik guch Gi'kora'
maa'ñkam jup jum duuk ya' xi chu daasak
na jax ja'k tu aagix ka' jich bui, ¿cham aa
gu'x io'm jum aa' nach biix jich jujur ki'n
ti jii'ñdhai buiñor mi' pui' ba Jimia'? Na gu'
no'ch aach ja'p xi dhuukat cham ti jii'ñ
nat tuch uañ nach jix u'ua'tulhdhix kat, am
ti'ñchoka' ich nax io'm jich chulhiiñchuda',
na gu' dhi' cham tu'r jaaxmada', ni ku
cham tu'r iatda'. Gu' dhi' matgam maaxik
keejimik am ji gui' nam maap oipimik jan'o'
guch Gi'kora', jix maatit jam ba' mi' dhir
bha ja'k pui'p ba tuch a'gi'ñ. ⁴ Gio gu'x
bhai'x maati' na silhkam jir di' gu Dios na
ya' oilhimik jich bui, na gu' biixchu'p tu
buimik jix bhai'm duukam nach tu' cham
ji'xkat pui' ti niidhat. Sia xib jix bhaai' nach
bhaankamu'n gui' jix bhai'm duukam jup
tu duñia' nach ji'k ba ti jii'ñ buiñor, sia
ku cham ya' kap tu'ii' jich bui, nat gu'
xich chajaañdhak gux Dhuudu' kam jix Uañ
Ii'mdaga'n na ba' pui' ja'k jich jurtudidha'
nach ji'k tu' jax dhuñia' bhaankamu'n biix
ji'ma'n.

*Guch Xoi'kam na pui'p jir tu'm na gu
ja'tkam*

⁵ Biijk nat jax jup duu gu Dios dhi
oi'ñga'n, cham tu' gu noonbi'ñ ya' tu daam
kiika'm git. ⁶ Jumai ji, na gu' ja'pnim kai'ch
mi' pai' u'uan ta'm na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ:
¿Tu'p ba' pik moop ilhdhat gu maa'ñkam
ku pich ba' tii ge'kam ki'n daasak ya'
dhi oi'ñga'n?

Pur cham tu' gu' tii.

⁷ Tii' na pich gu' biix tii tu iimchudak na
pich ji'k tu'p tu duu ya' dhi oi'ñga'n,
sia ku gu'r ja'ppix maa'ñkam,
pu cham iam pui'p jir tu'm kat gu' na jax
gui' nam jir jum noonob.

⁸ Biix tii tu daam kiikat na ji'k tu'x chu jai'ch,
na pich gu' tii ge'kam ki'n daasak.
Dho jaiñ, maaxik dhor pui' na jax bam
kai'ch mi u'uan ta'm nat tii biix tu iimchudak
gu Dios gu biipi' kam maa'ñkam nar
jich boxii kat gui' na ji'k tu'x chu jai'ch.
Gu' ji nat gu' cham pui' ji chu buus, nat
gu'm ua'tulh. Ba' xib cham ka bhaai' nach
tu daam kiika' ya' dhi oi'ñga'n. ⁹ Pui' kut
ba' bha joot gu Maraa'n jich Xoi'kam na

ya'ch a'mkam mukia' na ba' pu'ñi duuji tu namkix ka' nach ba' cham ka u'ua'tulhdhix ka', nat gu' ḡ'kam ki'n xich joi'gilh gu Dios. Saak ba' nat ya' dir bhammi ai jix dhaam, pu ḡ'kam ki'n dai guch Gi'kora', nat gu' pui' tu kuugalh nat ji'k jax tiidak bha joot. Sia ku gu' na jax ya' xi oilhimik, jir ja'ppix maa'nkam kat na jax aach, ni ku cham pai'r ḡ'kam kat ya' dhi oi'ñga'n, xib gu'x io'm ji na ḡ'kam ki'n ba daa.

¹⁰ Gu Dios biiñx yup tu duu na ji'k tu'x chu jai'ch biiñx kap nat tu' ilh diilh, na jax bar tu gui' ga'n ba' gu xib sia nar tu'. Ba' tiix aa' na gu ja'tkam nat yup ja duu biiñx dappaam bhammi aaya' am git jix dhaam na pai'p tu'ii' nam bar maamra'n ka', na gu' tiix ja joi'gi'n, na ba' biiñx jai' ja a'm yup tu bi'ya' gui' na ji'k jir tu gui' ga'n. Ba'm aagat na pu'ñi maadit bha jootsa' bhammi dir jix dhaam, nat jax bhai' ba joot ba' gu Maraa'n jich Xoi'kam. Ku gu' pui' ja'k duuji gu Dios na pui'p xim tulhiiñdha' gu Maraa'n ya' dhi oi'ñga'n nam jax jum tulhiiñ gu ya' kam ja'tkam, na bhaan matgilhia' no't moo cham jum o'jolhdhak pu maa'n jimdjam jum ua'tulh, na sap ba' no't cham jum o'jolhdhak jum ua'tulh, mi' dhir jix bhaai'n ka' na ja a'mkam mukia' biiñx gu ja'tkam. ¹¹ Ba' gui' nam ji'k ti jiññidhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Gi'kora', pui' bam tiiti' am nam jir maamra'n gu Dios, pui' ip na jax guch Xoi'kam gui' nat tu ja namkix gu ja ua'tulhdhara' nar Maraa'n gu Dios. Ba' cham pai' jax ilhiiñ guch Xoi'kam sia ku jajaan'nni'ñ ja iim gu ja'tkam nam ba ti jiigil'ñ buiñor, na gu'x maat nam gui' pui'p bar maamra'n gu Dios na jax diilh. ¹² Pui' tu ua'ñix gu' gu ñio'ki'ñ gu Dios mi u'uan ta'm, yup jum kai'ch:

Ja aagi'ñdha' iñ guñ jaaduñ nap jax jir tu'm kam jiñ Gi'kora',
ja biiñm jañ yup jum laala'ñxi'ñdha' gu alabaa'n mu nam pai'm jumpadat tu daanda'aap jum bui.

¹³ Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch:

Aañ dai guñ Gi'kora' piñx buiñor jix biiñak ka'.

Gio ba' moo ja'pnip ip:

Ya' ja biiñm oiri iñ guñ jaaduñ nam pui'p jir maamra'n gu Dios nam bañ kaichu'.

¹⁴ Na gu' guch Xoi'kam jir maa'nkam kat jano' na ya' xi oilhimik, pu chu'm kat ip gu tukga'n na jax gu aach jich chutku', gio ti i'ir kat ip na jax aach. Ja'pni na jax ba' gu jaroi' no' gook tu maamar, na gu'r maa'n nam jax chuutu'm ka'biiñx gook, pu'ñi ip guch Xoi'kam. Cham tu' na pim jax jum aa'nda' nar maakam tu'm kat, na gu' dai pu'ñi ja'k jix bhaigit na duuji jich a'mkam mukia' na ba' mi' dhir ba mai'chia' gu ja'ook gui' na jaroi' giilhim xich bhaamkidhat mu ja'k xich bhiiçhdhak kat na pai' giilhim jir tu tulhiiñara!. ¹⁵ Ba' xib joidham jix bhai'ch chaatit jix jikgim bap tu'ii' ich, nat gu'x bhai' ba duu guch Xoi'kam nat xich joi'ndak mach palhbui nach jax dhui cham mu ja'k ka bhiiya' na pai' giilhim jir tu tulhiiñara!. Xib cham tu' ka totdon ich, nach gu' bax maat nach jix dhaam ja'k ba bhiichu'. ¹⁶ Nat gu' guch Xoi'kam pu kai'ñkam piñx bha jii ya' dhi oi'ñga'n nat bha ja palhbuidham gu ja'tkam nam jir bopxi'ñ gu Abraam, cham tu' gui' nam jir noonbi'ñ gu Dios. ¹⁷ Ba'm aagit na pu chu'm yup jum duñia' na jax gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n, na ba' mi' dhir bax bhaai'n ka' na ja palhbuidha' nam jax dhui cham mai' ka suulhgix ka'. Pui' kut ba' maa'nkam yup jum duuk ya' eek jich bui, ba' ya'm makgirta jich a'mkam na ba' pu'ñi duuji tuch uañdha' gu Dios biiñx guch ua'tulhdhara', nat gu'ch a'mkam ba muu guch Xoi'kam. Dhi'r di' ba' xib gui' nach a'mkam ñiok buiñor gu Dios, na pui' tiñntu'nda' gammiji na tuch uañi'ñka' guch ua'tulhdhara' nach gammiji piñx jich ua'tulhi'ñ. Pui' ji buusan na jax gu ja ḡ'kam tuk gui' nam bhai' ḡ'chiop tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñdha' nam tu daanda' buiñor gu Dios, na joidham jix chu joi'gi'n. ¹⁸ Ba' jano' na ya' xi oilhimik jich bui guch Xoi'kam, pui'p jum tulhiiñaimik nach jax jich chulhiiñ aach xib. Mui'kim tii ji ma'iich gu ja'ook na sap ba'm ua'tulhdha' git, gu' ji nat gu' cham ji'xdhat ma'iich. Ba' xib gui' xich joi'ndat jich palhbui'ñka' no't tu' bhaan ba jich chulhiiñchuda gu ja'ook na bhaan xich mai'chim ka', na gu' gui' bax maat na giilhim jix chu xijai ya' dhi oi'ñga'n nach mi'

pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios.

3

Guch Xoi'kam nax io'm jir gø'kam, cham tu' pui' na gu Moisees

¹ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim bar maamra'n gu Dios, nat gø'kam ki'n xi jam joi'ndak jam a'm ti tii, jam a'm jum aa' na pim biix jam jujur ki'n ti jiñ'ñdhat jix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam. Gu Dios pu kai'ñkam pix bha joot na ya' pui' ba ji buusanda' na jax gu ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. ²Dhi' pu chu'm ki'n dai, nat gu' mi' pui' tu kuugalh nat jax tiidak bha joot na pu'ñi ya'ch palhbuidha' nach jax dhui cham kach chulhiiña' gatuuk. Ja'pni na jax bijik gu Moisees nat pui' tu' ka'm yup tiigik pui' tu duu na ji'k jax titda gu Dios, jan' nat chia na ja palhbuidha' gu Israel kam ja'tkam na ja boosga' mi'dhir nam pai' giilhim tu ja juantu'nda'. ³Ku gu' gu Jesuus jich Xoi'kam jix io'm te'kob ji bii ji, cham tu' pui' na gu Moisees, nat gu'x io'm jix kiigalh gu Dios nat ji'k tu' jax dhuu, sia ku mit gu' biix gook mi' pui' tu kuugalhdhak nat jax ja chia gu Dios. Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ba' gu jaroi' no't mi' pai' kii gu ba'aak jix abhaar, nam gu'x io'm gø'kam bia'ka' gu ja'tkam gui' na jaroi' mi' kiisa', cham tu' pik buiñor gui' na mi' tu juanda' na nuuka'nda'. ⁴Na gu' gu ba'aak cham ji'xdha' diihl yup jum duñia', jum aa'nda' ji gu jaroi' na kiisa'. Guch Xoi'kam dhor di' nat kii gui' gu ba'aak bhaankamu'n gu Dios nat jaroi'p tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch. ⁵Nat gu' gu Moisees mi' pui' xi chu duu nat ji'k tu' chia gu Dios, ja palhbui gu Israel kam ja'tkam nam jax dhui bubuakia' mu dir nam pai' giilhim tu ja juantu'nda'. Xi ja aagi'ñ ip na ji'k tu' jax dhuñia' gatuuk gu Dios ja bui biix nam ji'k jir Israel kam, pui' nat ji'k jax tiidak mu joot. Pui'p tu kuugalh ba' gu Moisees ja'p nax kii' tujuandam na nuukdaimik gu ba'aak. ⁶Ba' gu Jesuus jich Xoi'kam nar Maraa'n gu Dios, jix io'm gø'kam ki'n dai ya' aach jich bui jan' dir nat pui' xi chu kuugalhdhak nat jax tiidak bha joot. Ja'p ji buus nat gui'

bhaan ji bii gu ba'aak nat kii bhaankamu'n gu Dios na nuuka'ndat gu Moisees, na gu'ch palhbui'ñchu' biix aixim bhaan aach nach ji'k buiñor bap tui'dhi' gu Dios. Ba' gammiji pu bach palhbui'ñchu'nda' no'ch aach cham oodat buiñor ti jiñ'ñdhat mi' pui' xi dhuiñchu' na jax jix aa' jix bhai'ch chaatit.

Nach mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios tu' ka'm niidhat

⁷Gu jaroi' no'cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios, dhi' ba' pui' ba ji buusnia' na jax ba tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na mi chu a'ga gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nap jum kai'ch:

Aapi'm na pim xib køø gu ñio'ki'ñ gu Dios, ⁸xi moimkada' pim gu jam jujur na pim ba'x maatit kaaya' na jax kai'ñkam jup jum kai'ch.

Cha'pim kaapaka'nka' na mit jax jum duu bijik gu jam bopxikat mummu gampix jix chu gak kir na mit cham tu' ka'm tiigik jum ua'tulh buiñor gu Dios,

sia kuñ tii ja aagi'ñdha' na jax ja'k jix aa' guch Gi'kora' nam tui'ñgida'.

⁹Cham jiñ jiigil'ñdha' am siañ jax tii ja titda. Tii ja palhbui'ñchu'nda' iñ ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha',

gam nañ jix bhai'm duukam tiip tu buada' ja nii'ñchudat gook oo'm oidha' juugit,

nam ba'pu'ñi duuji jum biiñkada' git buiñor guch Gi'kora'.

Gu' ji na mit gu' cham ji'xdha' tu' ka'm tii.

¹⁰Aañ ba'p ja titda, nañ gu' bax bhaam na ni ji'x ku ja a'm baapak nañ alh tii ja aagi'ñ nam jax ja'k tui'ñgida':

"Aapi'm chi cham ji'xdha' mi' pui' jimia' ji nañ ji'k jax tiix aa' na pim tui'ñgida', sia kuñ tii jax jam titda.

Tii' nar maa'n na pim jax jum ua'tulhi'ñ jiñ bui,

cham aa'pim na pim mi' pui' jimia' nañ jax jix aa'.

¹¹Ba' xib tu' na jax tui'ka', cham ji'xdha' aaya' pim bhammi dir na pim pai'x jiikgim bap tui'ka' git.

Ya' pim pu bam tulhiñdha' na pim jax bam tulhiiñ."

¹² Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jix bhai' pim, cha'pim biix aixim tu'm bhaan titiñ'fichoka' nar jix buam jum duukam, na pim cham mik bua' na jax jix aa' gu Dios na pim tui'ñgida'. Jix io'm japim pix mui' xix biiñak ka' buiñor. ¹³ Jix joi'ndat japim xi guguuxi'ñdha' no' jaroi' maadit cham pik mi' pui' ka jim na jax jix aa' gu Dios, kapbhai' na xia'lhidhat kapup tu maaxilhim, na jax bam kai'ch mi u'uan ta'm, na pim ba' cham jum ua'tulhdhai maakam ja'k pix ba bhiichgida' na pai' ja'k jir tu tulhiiñara!. ¹⁴ Na gu' na ba'ch baidhika' gu Jesuus jich Xoi'kam jix dhaam ja'k, jum aa' nach mi' pui' jimia' na ji'k jax tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio nach gammijix biiñak ka' buiñor nach jax bax biiñak jano' dir na chich jax ti jii'ñ buiñor.

¹⁵ Na gu'p jum kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios:

Xib nam kapbhai' kapup tu jam a'gi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios na xia'lhidhat kapup tu maaxilhim,
xi moimkada' pim gu jam jujur na pim ba'x maatit køøji mi' pui' ba jimia' na jax jum kai'ch.

Cha'pim kaapaka'nka' na mit jax jum duu bijik gu jam bopxikat mummu gampix jix chu gak kir.

¹⁶ Jix maat japim aa nañ jaroi' ja aagit jup kai'ch na mit cham ji'xkat mi' pui' jii na jax tiix aa' gu Dios, sia kum tii ja aagi'ñdha'? Aa dho gu Israel kam ja'tkam nat mu dir bha ja boosolh Ejipto gu Moisees nam mi' ja tulhiiñchudat. ¹⁷ Ba' jai' dhit na mit xi'x io'm bam ua'tulh, pu maa'n jimdjam ja koi diih gu Dios, na mit gu' ge' bam ua'tulh nam cham ji'x jum biiñka'n buiñor, sia kut gook oo'm oidha' tii ba ja palhbui mummu gampix jix chu gak kir. Cham ti jiigigi'ñdha' am sia jax tii ja titda. ¹⁸ Pui' kut ba' maa'n jimdjam ja koi nam ba' cham aaya' bhammi nat pai' tii ba tu ja iimchudak nam pai'x jiikgim bap tui'ka' git, nam cham tu' bhaan kam tulhiiñdha', dai nam jix bhai'm taatit bam jiipi'ñka' git, na mit gu' cham ji'xdha'm biiñkadak mi' pui' jii na jax tii pup ja titdaimik. ¹⁹ Pui' dho ba' pu cham bhammi dir ai mit Kanaan nat pai' tii ba ja

maakak gu dibiir, na mit gu' cham ji'xdha' mi' pui' jii na jax jix aa'.

4

¹ Xib pu'ñi ip aach jich bui, tuch iimchuda gu Dios maa'n kap nach aaya' nach pai' joidham jix jiikgim bach jiipdha', nach cham pai' tu' bhaan kach chulhiiñdha'. Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, mui' pim xix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam cham jum o'jolhdhat, na pim gu' cham ji'xdha' aaya' nat pai' tu jam iimchuda gu Dios no' pimit dai ba jim o'jolh ja'p nat jax tu ja dooda jano' guch bopxi kat. ² Bax maat ich gu' nach jax ja'k dui bhammi aaya' nach pai' tu iimchudhix, nam gu' bach aagi'ñ, ja'p na jax jano' guch bopxi kat nam gu' tii pup ja aa'ñdhimik nam jax ja'k duñia' nam ba' bhammi aaya' git Kanaan. Gu' ji na mit gu' cham pu duu sia kum tii bax maat. Ja'p xi dhuuk jamit, nam gu' pu cham pai' biiñak ka' buiñor gu Dios, ni gu jai' kum cham iam ja jiigigi'ñdha' sia kum tii ja guguuxi'ñ nam biix ja jujur ki'n bam biiñkada' buiñor. ³⁻⁴ Aach dho gi gu' aaya' ji bhammi nach pai' gammijix jiikgim bap tui'ka', nach pai' gammijix jiikgim bap tui'ka', gio nach pai' cham tu' bhaan kach chulhiiñdha', nach gu' aach biix jich jujur ki'n ti ji'ñdhat bax biiñak buiñor guch Xoi'kam. Sia ku gu'p jum kai'ch mi' pui' u'uan ta'm na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios:

Ba' xib tu' na jax tui'ka',
cham ji'xdha' aaya' pim na pim pai'
gammijix jiikgim bap tui'ka' git,
nañ gu' bax bhaam na pim cham jiñ jiigigi'ñ
nañ jax tii jam titda.

Gio jumai kap na pai' ja'pnip jum kai'ch na bhaan tu a'ga nat pai' dhuuk jum jiip gu Dios nat xi chiimok nat jup duu dhi oi'ñga'n:

Ba' buimgidhak na bar xijum gook tanoolh,
dai nat bam jiip gu Dios nat xi chiimok nat
jup duu dhi oi'ñga'n.

⁵ Gio ba' mi' nañ pai' jax ba jam aagi'ñ biipi' dir na ja'pnim kai'ch:

Ba' xib na tu' jax tui'ka',
cham ji'xdha' aaya' pim bhammi dir na
pim pai'x jiikgim bap tui'ka' git.

⁶ Dhi' gu bijik dir kam jich bopxi kat ja aagit
jup kai'ch na mit cham ji'xkat mi' pui' jii
tu' ka'm tiigik na jax tii pup ja titdaimik
guch Gi'kora', pui' ku mit ba' cham ji'xdha'
bhammi dir ai Kanaan nam pai'x jijikgim
bam jiipdha' git. ⁷ Ku ba' gu' xib pui kapup
jix bhaai' ji no' jaroi'x jimiim jix dhaam na
pai' gammijix jikgim bap tui'ka', ja'pji dai
na mi' pui' xi Jimia' na jax tum a'ga gux
bhai'm kai'chdham nio'ki'ñ gu Dios, pui'
nat jax tu ua'nak gu Dabii jix io'm gatuuk
nat pai' dhuuk pu'ñi ja'k tu ja jii guch bopxi
kat, na ja'pnim kai'ch:

No'm tu jam a'gi'ñ gu nio'ki'ñ gu Dios,
xi moimkada' pim gu jam jujur na pim ba'x
maatit keeji na jax kai'ñkam jup jum
kai'ch mi' pui' ba Jimia'.

⁸ Gu' na pai' ja'k tu aa' xib gu Dios nach
aichdha' nach pai'x jijikgim bach jiipdha',
cham tu' mu ja'k ka tu aa' ji Kanaan na
mit pai' ai gu Israel kam ja'tkam xi ja
koodak gu mi' oi'ñkam jix io'm gatuuk
nam mu xim tulhiiñaimik gampix jix chu
gak kir. Na gu' no' mi' pix tu aagit jup
kai'chdha' git, xib cham tu' ja'p ja'k jup
ka tuch iimchu'nda' git. ⁹ Gu' xib aach
pui'ch chitda ji na jumaip jix jai'ch nach
pai' gammijix jijikgim bach jiipi'ñka' nach
ji'k ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, nach
pai' cham tu' bhaan kach chulhiiñdha', na
pai' joidham jix chu uañ. ¹⁰ Na ba' gu
jaroi' no't bhammi ba ai, gammijix jikgim
bam jiipi'ñka', cham pai' tu' bhaan ka
magonka', ni ku pai' ka tu juanda', ja'p na
jax gu Dios nat gu' pum jiip jano' nat xi
chiimok nat jup duu dhi oi'ñga'n. ¹¹ Ba'
aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim cham
oodat mui' xi bua'tgida' na jax jix aa' guch
Gi'kora' na pim ba' bhammi aaya' na pim
pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', na cham
pui'p tu jam dooda' na jax guch bopxi kat
Israel kam ja'tkam na mit cham ji'xdha'
bhammi dir ai nat pai' tii ba tu ja iim-
chudak gu Dios nam pai'x jijikgim bam
jiipi'ñka' git, na mit gu' cham mi' pui' jii na
jax jix aa'.

¹² Na gu' dhix bhai'm kai'chdham
nio'ki'ñ gu Dios na tum a'ga xib, tu maak
iimda' nañ ki'n gammiji pu ba duaka'x
bhai'ñ chaatit, gio na bixchu'x aichu'n na

pu tu duñia'. Ja'p ji buusan nax io'm jix
mu'uuk, cham tu' pui' na jax gu tøb kuxiir
na bixxik dir jix mu'muk. Dhix bhai'm
kai'chdham ñi'ook jix bhai'ch mattu'nka'
na jax jir tu'm ka' guch ii'mda', gio nach jax
jich aa'nda', gio ba' nach tu' jax jix dhuñiik
ka', gio biix jix bhai'ch mattu'nka' na cham
jir am nach tu' jax bua't oipoda'. ¹³ Cham
ji'xkat tu' ixchoidha' ich gu Dios, sia kuch
pui'ch aa' na chi cham maat nach tu' jax
bua. Jax gi dhui na gu' gui' biix ti ñiidhat
jup tu'ii' nat ji'k tu'p tu duu. Kagit na gu'
ka ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam tu'
jax buimik nam duduakat ja tutku' bhaan
no't ba tum kuugalh ya' dhi oi'ñga'n, na gu'
kai'ñkam biix jix bhai'x mat ka' nam tu' jax
buada'!

*Gu Jesuus jich Xoi'kam na pui' ji buusan
na jax gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge'
chiop tu juan bhaankam gu Dios*

¹⁴ Gu Jesuus jich Xoi'kam nar Maraa'n gu
Dios, pui' ji buusan na jax gu ja ge'kam tuk
gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ñdha'
gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu
Dios, na bhammi ba daax dhaam son-
pan gu Dios, nach a'mkam ñiok. Jum
aa' ba' nach dai gui' pix buiñor jix biiñak
ka' gammiji. ¹⁵ Gui'ch palhbui'ñka' no'ch
tu' bhaan cham ka xi ja buatu', na gu'
guch Xoi'kam na pui' ji buusan na jax gu
ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop
tu juan, jix bhai'x maat na giilhim jir
tulhiiñara' ya' dhi oi'ñga'n, na gu' diih
pui'p jum tulhiiñaimik jano' na ya' xi oil-
himik. Tii mamai'chimik gu ja'ook na sap
ba'm ua'tulhdha' git, gu' ji nat gu' cham
ji'xkat ma'iich. Ba' cham tu' bhaan jum
ua'tulhdhak guch Xoi'kam, pui' kuñ ba'p
kai'ch nax maat na giilhim bixchu' bhaan
tu mamai'chik gu ja'ook ya' dhi oi'ñga'n.
¹⁶ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim
jix io'm mui' xim biiñkada' buiñor gu
Dios jich Gi'kora' na bhammi daax dhaam, na
jaroi' joidham jix chu joi'gi'n, na ba'ch pal-
hbui'ñka' no't tu' bhaan tii ba jich ma'iich
gux buam jum duukam, na gu' gui' joid-
ham xich joi'gi'n biix ji'ma'n.

nam bhai' gę' chiop ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, pu kai'ñkam mi daaxix ka' na ja a'mkam ñiokda' gu ja'tkam jix dhaam ja'k buiñor gu Dios, gam na tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' ja a'mkam gu ja'tkam, na ba' pu'ñi duuji tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara'.
2 Gammiji soi' tii'ntu'nda' gu Dios ja a'mkam biix gu ja'tkam na siamri tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara', na gu'x ja joi'gi'nda', na gu'x mat ka' nax chu xijai nañ duaka', tu' nañ pix bhaan gai ba gixa' gu'.
3 Pui' ku ba' gui' na pu'ñi mi' tu juanda' chiop, gammiji nabap tanoolh tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios ja a'mkam biix gu ja'tkam gio diilh, na ba' pu'ñi duuji tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara'.

4 Ku ba' gu' dhi' gu Dios ji no't pu chu'm ki'n bhaan ba ti tii gu jaroi' na ba' pu'ñi bar ja gę'kam tuk ka' gui' nam bhai' gę' chiop tu juanda', cham tu' na diilh pix no'x aa' pai' na duuk ilhii'ñdha'. Ja'p na jax bijik gui' na Aroon tiigich, nat gu' Dios pu chu'm ki'n bhaan ti tiigik dai na pu'ñir ja gę'kam tuk ka' gui' nam mi' tu juanda' ırban dir gu jannulh ba'aak nam ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios, cham tu' diilh pix.
5 Gu' ba' gu Jesuus jich Xoi'kam pu'ñi ip xib, gu Gę'kam Dios pu chu'm ki'n bhaan ti tii na ba' xib pui' ji buusanda' nar ja gę'kam tuk ka' gui' nam bhai' gę' chiop tu juan, cham tu' nat pai' dhuuk ilh diilh nat pu chu'm ki'n jum dai. Na gu' ja'pnim kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na dhi' aagit jup kai'ch:

Aap jir jiñ mar,
gę'kam ki'n jum a'm ba ti nüdhim iñ.
Aañ jir jum gi'kora'.

6 Gio ba' moo jumai kap ja'pnip jum kai'ch:
Ya' dir ja'p ja'k gammiji pui' ba ji buusanda'
ap na jax gui' na Melkisidek tiigich
na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam
tu daanda' buiñor gu Dios.

7 Jano' na ya' xi oilhimik guch Xoi'kam, palhbui gu Gę'kam Dios na bixchu'x aichu'n na pu duñia' na jax dhui nakga' nam bax mu'aak gu ja'tkam, na gu' gę'kam ki'n soi'm ilhdhat suakit soi' tii'ntu'nda' na palhbuidha'. Palhbui ip ba' gu Dios gu Maraa'n jich Xoi'kam, na gu' mi' pui' tu

kuugalhdhim nat jax tiidak bha joot.
8 Ba'sia kut jax giilhim jum tulhiiñaimik guch Xoi'kam, biix mi' pui' tu kuugalhdhak na ji'k jax jix aa' guch Gi'kora'. Na gu' na bar maa'nkam, ba maat na jax ja'k tu' ka'm jum niniñ gu Dios, sia ku gu' pu bijik dir jix maat, na gu'r Maraa'n.
9 Gu' ba' nat gu' cham ji'xdha' pai' dhuuk tu' bhaan jum ua'tulhdhak buiñor gu Dios, biix mi' pui' tu kuugalh na jax jix aa', ba' pui' ja'k duu gu Dios nar am na ja a'mkam mukia' gu ja'tkam, na tu ja namkixdha' gu ja ua'tulhdhara', na ba' mi' dhir pu'ñi duuji bax bhaai'n ka' nam jimia' jix dhaam nam pai' gammiji xijikgim bap tui'ka', gui' dho ji nam ji'k soi'm ilhdhai ti jii'ñdha' buiñor gio nam mi' pui' jimia' na jax jix aa'.
10 Gio pu chu'm ki'n jup dai ip gu Dios gu Maraa'n jich Xoi'kam na ja'p ji buusanda' na gu ja gę'kam tuk gui' nam bhai' gę' chiop tu juanda', ja'p na jax jir tu'm kat gui' na Melkisidek tiigich.

Nach jax ja'k jix io'm machia' gu ñio'ki'ñ gu Dios

11 Mui' ka bi'iix ji gu' gui' nañ ji'k tii xi chu jam a'gidham jiñ jaaduñ, gu' ji na gu'x xijai nañ jam aagi'ñdha' na pim jax ja'k jix bhai'x maatit kaaya', na pim gu' cham biix maatit kaaya' no'ñ mui' pix tiip xi jam aagi'ñ.
12 Tii bar am kat ji gu' na pim jix bhai' bax mat ka' git dhi ñio'ki'ñ gu Dios na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch, am jai' ba tu mamtuxi'ñdha' pim git, nat gu' dhi' mui' ba jur jan'o' dir na pimit pai' dhuuk keek dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam. Gu' ji na gu' cham, pui jam a'm jum aa' ji gu' na jaroi' jam aagi'ñdha' na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Ja'pni pix ji buan japim kia' na jax gu a'aalh gui' nam jix io'm kar a'lhich ka', nam pu chakui io'gi'ñdha' gu timkalh, dai bii'm nam io'da'.
13 Ja'pni dho moo ji buan japim na jax gu a'aalh gui' nam kia'pix maaxilia', nam chakui mat ka' na tu'r jix buam jum duukam gio na tu'r jix kii'p jum duukam.
14 No'm bar gę'ger ja'tkam gu'x bhai' bax mat ka' am ji gui' nar jix buam jum duukam gio gui' nar jix kii'p jum duukam, nam gu' bixchu' ba

tu machia'. Gio gu' biix aixim tu'm ba tu kua'da' am gu koi', cham tu' dai bii'm kia' na jax nam jir a'lhich kat.

6

¹ Jiñ jaaduñ, ja'pji nach jix io'm mui' xich mamtuxdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios jax chu'm nach chakui maat, nach ba' mi' dhir jix bhai' ba gi'lhia' guch i'ii'mda' bhaan. Aañ tii cham tu' bhaan ka xi chu jam a'gidham ji na mit jax tuch a'gi jan' na chich ba' ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, pui' na jax nach saak cham jix buam ka tu buada' na tu'r ua'tulhdhara', gio nañ jax ja'k jix io'm mui' xix biiñak ka' buiñor gu Dios. ² Piam pui' na jax nach jax ja'k saak jich bop-konda' suudai' ki'n no' chich ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, piam nach jax ja'k tu ja daañxi'ñdha' guch Xoi'kam jiig'iñdham. Gio tii cham kam aa' nach pui pu chu'm yup tu a'gada' nam cham xiim biix duduadii baapmiglia' gu koi'ñga'n, nam ba' mi' dhir bhammi ba aaya' na pai' daaka' guch Xoi'kam na ja aagi'ñdha' nam tu' jax buimik nam duduakat ja tutku' bhaan, nach gu' dhi' biix jix bhai' bax mat ka' git nach bijik dir ba ti jiig'iñ. ³ Gu' xib jai' ji nach bhaan yup ba tu a'gada' git gu ñio'ki'ñ gu Dios nach chakui maat, saalhiom ji chi ba', no' pui'p jix aa'nda' git guch Gi'kora'!

⁴ Ba' gui' nat ji'k ja a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nam jix chu maax kir bap tu'ii', nat ji'k jix ja joi'ndak ja a'm ti tii gu Dios, ⁵ gio na mit joidham kęek gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, nam gu' bax maat na bixchu'x aichu'n, gammij'i mi' pui' jiimda' am na jax jix aa' gu Dios. ⁶ Gu' ji no' mit gu'x oodak gio ja'k yup suulh nam giox buam yup ba tu buada', dhi' pu chu'm gu ja'tkam cham ji'xdha' mi' pui' ka jimia' am na jax jix aa' gu Dios, sia jaroi' tii giop ba ja guguuxi'ñ, nam gu' cham tu' pui' soi' kam ilhii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Tu' pix ba ilhii'ñdha' am no' pui' tii xi chu ja a'gi'ñ gu jaroi', ba' ja'p ji buusnia' nam giop ba sis-sapa' kuruus ta'm guch Xoi'kam, nam gu' giilhim biix aixim pix ba ai'chuxi'ñdha' ja kaixdhat gu jai' ja'tkam na jax jan' na mit pai' dhuuk mua. ⁷ Ja'pni pix ba ji buusan na

jax dhi dibiir na mi' pu bhaan baapkidha' gu suudai' na pai' dhuuk bha duukda'. Na gu' no' joidham dai gux kii'p jum duukam mix joi'ñ, joidham jir jix kii' dibiir ka!. ⁸ Gu' ji no' gu' dai gu tu'x bii u'uux jix jo'ii' mix joi'ñ na cham tu'r jix kii' sai', dhi' dho gi gu' cham tu'x kii' dibiir ka' ji. Ba' gu jaroi' no' pu'ñi pix ja'k ji buusan, am ti'ñchoka' nam mu bua' tai chir.

Nach jix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam nach ba' bhammi aaya' jix dhaam

⁹ Ku ba' gu' aañ ilhii'ñ ji na pim aapi'm cham tu' mu ja'k yup tui'dhi'ñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pai' ja'k mai'x chi giixi'. Silh bhiichu' pim ji na pim pai' gammij'i xijikgim bap tui'ka', cham jum aagat nañ pu'ñi chu'm tu jam a'gi'ñdha'. ¹⁰ Tii' na pim gu' joidham jir jix bhabhai'kam, jix ja joi'ndat ja palhbui'ñ japim gu jai' nam pui'p ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha'. Dhi' ji ba' bhaan bax maati' na jam a'm ti nii'ñ gu Dios na joidham jix chu joi'gi'n. ¹¹ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim cham mik buppada' na pim jax ba duiñchu' xib jan' juugit na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n. Dai na pim pix am ti nii'ñ na pim jimia' na pim pai' tu iimchudhix na pim saak pai'x jiikgim bap tui'ka'. ¹² Gammiji pim cham oodat pix bhaan ji baapmigidha' na pim jax ba duiñchu', mi' pim pui'p xi bhiichgida' nam jax tu jim gu' nam tu' silhkam tu' ka'm niidhat gu Dios mi' pui' ba jiim na jax jix aa', nam ji'k jix aik jix dhaam nat pai' tu ja iimchuda guch Gi'kora' gu' nam ji'k pu'ñi tu' ka'm tigia'.

¹³ Jano' nat tu daax gu Dios gu Abraam na saak mui' bopxichuda', diihl xi chum daaxdhak na pui' tu duñia', na gu' cham tu' jumaip jix jai'ch ka' gux io'm ge'kam na jai'p jix mat ka' na pui' tu duñia'. ¹⁴ Ja'pni bo na titda: "Aañ mui'm bopxichuda' cham daaxix kam. Ba' joidham jix bhai' tu ja jimia'." ¹⁵ Ba' gu Abraam cham pai' jax kai'ch na pui' ji' titda gu Dios, dai na soi'm ilhdhat pix ti nii'ñ na pui' ji chu buus mikkat na jax titda. Pui' dho ji chu buus mikkat na jax titda. ¹⁶ Ya ja'p gu ja'tkam no'm jix aa' nam silhkam yup kai'chdha' gu tu', jum aa'nda' nam bhaankamu'n pu kai'chdha' gu jax

chu'm g 'kam na ba' bhaan jix maati' ka' nar silhkam ka', ba' pui' tu tui'ka' no't pix pu' ni jax ba tii. ¹⁷ Ba' jano' nat pai' dhuuk pu' ni tu daaxdhak gu Dios gu Abraam, bhaankamu'n di lh pu titda na ba' bhaan jix maati' ka' na silhkam pui' tu kuugal-hdha' nat jax ba ti n, gio na silhkam ja makia' gu bopxi'  no' mit ba mui'dha gui' nat tu' ba ja iimchuda. ¹⁸ Xib jach dho ba' bax maatji n jaadu n na gu Dios jich Gi'kora' cham ji'xdha' iat, jir pui' ka' jax no't ba tii. Dhi'ch ba' bhaan jix bhai'ch chaat ka' nach ji'k bui or ba ti ji gi' , na gu' cham tu' pix jap kai'ch nat tuch iimchuda na bhammich aichdha' nach pai' gammijix jijkigm bap tui'ka', gio nap kai'ch na gammijich nuuk-daidha' nach ji'k ya' ka oipo dhi oi' ga'n bhaan. ¹⁹ Ba' cham jax jich aa' ich kia' gu xib, jir maa'n nach jax bii x jich jujur ki'n jix bii ak kat bui or guch Xoi'kam ti ni r nach baidhika' nat pai' ja'k tuch iimchuda nach aichdha' gatuuk, bhammi na pai' joidham jix chu ua n. Dhi'ch ba' bhaan cham ji'xdha' kuu' ka jimia', pui' nach jax bax bii ak ka' bui or. Dhi' dhi  i'ook ja'pni ji buusan aach jich bui na jax gui' na ki'n bulhka' gu kanuub na cham maakam ja'k nui' n ka' gu ji i l. ²⁰ Jix dhaam nach pai' tu iimchudhix, jir bhai' nat pai' ja'k bhii guch Xoi'kam nat ya' dir miji ji dhuu. Aach bhammi pix jup ji bubuakia' nach pai' dhuuk ya' dir mui'p ji jimia'. Guch Xoi'kam xib bhammi daakat jich a'mkam  iok bui or guch Gi'kora', na gu' pui' ba ji buusan na jax gu ja g 'kam tuk gui' nam bhai' g ' chiop tu juanda' nam ja palhbui' ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' bui or gu Dios, ja'p na jax jir tu'm kat gui' na Melkisidek ti gich bijik.

7

*Guch Xoi'kam na pui' ji buusan na jax
gui' na tu ja daa xi' ndha' gu ja'tkam na jax jir
tu'm kat gui' na Melkisidek ti gich bijik*

¹ Gui' na Melkisidek ti gich bijik, Saleem ti ti gim jir g 'kam kat, gio ba' na tu ja daa xi' ndha' gu ja'tkam jix dhaam bui or gu Dios. Ba' maa'n nim na gu Abraam kia'pix ja'k ba gi xchu' nat tu kokdarak

ja bui ji'kchi gu g 'g rkam, gui' ji' Melkisidek nammi gama ja'k namkik xi chu daa nidhak nax bhai' tu jimia'. ² Ba' gu Abraam xi chu maa gu Melkisidek gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nat tu ja boosgi gu g 'g rkam nam ba tu ua'kat nat xi ja ko'ktulhdhak. Ba' gu pui' na jax ti gich Melkisidek ja'p kai' nkam jup jum kai'ch: Gu g 'kam nax bhai' ja silhka'n gu ja'tkam na jax pix jir am. Gu' ba' mi' na pai'r g 'kam ka' na Saleem ti ti ka', ja'p kai' nkam jup jum kai'ch ip: Gu g ' kiicham nam pai'x jikgm jup tu'ii' gu ja'tkam. ³ Ku gu' gui' gu jaduu n pu cham jaroi' maatit ji nat pai' dh r ja'k buus, ni nat pai' ba maaxir, gio na jaroi'r taata'n kat, gio ba' na jaroi'r di' i'n kat, ni ku cham maati' nam jaroi'r kukuulsi'  gio nam jaroi'r bopxi' . Ni ku cham pai' kaidha' no't muu piam ku dua. Panaas ba' ku pui mu pai' dua sia gu xib na ja palhbui'  gu ja'tkam nam tu daanda' bui or gu Dios gam na tu ja daa xi' , iam pix pui' ja'k jup ba ji buus na jax guch Xoi'kam na bhaankamu'n ya' oilhimik gu Dios na gammiji pu dua.

⁴ Ku gu' gu Melkisidek cham tu'r ja'ppix maa'n kam kat ji, ni ku cham pai' jaroi' tu' pix ilhdhat. Ti ' nat guch boxii kat Abraam tu' ka'm ti gik xi chu maa gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nat tu ja boosgi gu g 'g rkam nam ba tu ua'kat nat xi ja ko'ktulhdhak. ⁵ Mi' nat pai' tu ua'nak bijik gu Moisees nat aa' ndhak gu Dios, jup jum kai'ch na sap dai gui' nam ji'k jir bopxi'  gu Lebii nam mi' tu juan chiop nam ja palhbui' ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu makgirxi' ndha' gu sasoi' gu Dios, jix bhaai' nam tu ja maakidha' gui' na ji'k Dios bhaan bipio'da' gu tu' nam tu mai'chikda' gu ja'kam, nam gu' pui'p jir bopxi'  gu Abraam na jax gui' nam jir ja'ppix ja'tkam nam cham tu' mi' tu juan chiop. ⁶ Gu' gu Melkisidek tii cham tu'r boxii'  ji gu Lebii. Ti ' nat guch boxii kat Abraam xi chu maa gui' na ji'k Dios bhaan bipio' gui' nat tu ja boosgi gu g 'g rkam. Ni gu Abraam kur ja'ppix maa'n kam kat, nam gu'x bhai' maap jum k k   gu Dios, pui' kut ba' pui' tu daax na g 'p jum duukam bui or jup tu du ia'. Ba' gu Melkisidek xi

chu daañxidhak ip gu Abraam nax bhai' tu jinia'. ⁷ Dhi' ba' bhaan jix maati' na cham tu'r ja'ppix maa'nkam gu Melkisidek. Na gu' gui' na tu daañxi'ñdha' gu jaro'i, jix io'm te'kob jup tui'ka', cham tu' pui' na gui' nam tu daañxi'ñdha'. ⁸ Gui' nam xib bhai' tu juan ge' chiop nam tu ja daañxi'ñ gu ja'tkam gio na ja a'm bi'iim gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nam tu mai'chik gu ja'tkam, jir tu ko'dam am pix ba'. Gu' mi' pui' u'uan ta'm na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios pui' ja'k pix iam jum kai'ch ji na sap gui' ji' na Melkisidek tii' gammiji pu dua, na gu' cham pui' kaidha' no't jup muu. ⁹ Ba' gui' nam xib bhai' tu juan ge' chiop na ja a'm bi'iim gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nam tu mai'chik gu ja'tkam, nam jir bopxi'ñ gu Lebii, ja'p ji buus ji na mit biiç tu maa gu Melkisidek gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gu tu' nam tu mai'chik, nat gu' guch boxii kat Abraam ja a'mkam pu ba tu maa, ¹⁰ na gu' dhi'r boxii'ñ gu Lebii gio gu jai'. Pu bhaan bap tui'dhi' am gu Abraam jan'o' nat gu Melkisidek mui' xi ñam na ja'k ba giiçchu' nat tu kokdarak, sia ku mit gu'x io'm gatuuk ba' ka maaxir, na gu' jan'o' pu pui' ba titda gu Dios na mui' tu bopxicha' cham daaxix kam.

¹¹ Biçik gui' nam bhai' ge' chiop tu juanda' nam ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios, nam jir bopxi'ñ gui' na Aroon tiigich, na dhi Aroon tiigim Lebiip jir boxii'ñ kat, tu daasak jamit bhaankamu'n gu Dios na jax ja'k tu aagix ka' ja bui biiç gu Israel kam ja'tkam nam mi' pui' xi jiimda'. Gu' ji na gu' dhi' pui' na mit jax tu daasak jan'o' dhi' ji' nam jir bopxi'ñ gu Aroon, cham ji'xdha'ch aichdha'x dhaam sia kuch tii mi' pui' xi jiim na jax jum kai'ch. Ba'm aa' na jumai jai'chdhilhia' gui' na mi' tu juanda' chiop na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na cham tu' kar boxii'ñ ka' gui' na Aroon tiigich, ja'pji gui' ji Melkisidek. ¹² Na gu' no't pu'ñim pataasa gui' na jaro'i ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, biiç jup jum pataasa' gu ñio'ki'ñ gu Dios, na gu' maakam ba tu daasa', ba' cham tu' pui' ja'k ka tu aagix ka' na mit jax tu daasak gui' na biiçpi' dir. ¹³ Gu Gé'kam Jesuus

jich Xoi'kam jañ dho aagit jup kai'ch na jaroi' aagit jup kai'ch mi' na pui' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na saak jir boxii'ñ ka' maadit gui' nam ji'k jir maamra'n gu Israel, na cham tu' maadit bhai' tu juan ge' chiop gui' gu bopxi'ñ. ¹⁴ Gui' dho na Judaa tiigich jir boxii'ñ gu Gé'kam jich Xoi'kam. Biix gui' nam ji'k jir bopxi'ñ gu Judaa, cham tu' maadit mu ja'p tu juan chiop na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daañxi'ñdha', na gu' gu Moisees cham pui' jax kai'ch no'x bhaai' nam mu ja'p tu juanda' chiop gui' nam ji'k jir bopxi'ñ ka' gu Judaa.

¹⁵ Ba' dhich Xoi'kam na pui' ji buusan na jax gui' na mu ja'p tu juan chiop na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daañxi'ñdha', pui' ja'k jir tu'm pix iam na jax gu Melkisidek gui' na tu ja daañxidhat biçik gu ja'tkam, ¹⁶ na pu cham jaro'i maat na jax chu'm jir boxii'ñ kat gui' nam ji'k jir maamra'n gu Israel, gio na pu cham jaro'i maat no't muu, ka' ba' pui' mu pui' dua. ¹⁷ Na gu' ja'pnim kai'ch mi' na pui' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na guch Xoi'kam aagit jup kai'ch:

Aap xib dir ja'p ja'k gammiji pui' ba ji buusanda' na jax gu Melkisidek gui' na tu ja daañxidhat gu ja'tkam biçik.

¹⁸ Ba' nat ji'k jax chu daasak biçik gu Moisees na tu aagix ka', biiç mi' pix ja'p ji bii. ¹⁹ Na gu' dhi' na jax ja'k tu daaxix, cham ji'xdha' uana' git guch ua'tulhdhara', na gu' cham tu' bhaai'. Xib gu' na chich ji'k kęek gux bhai'm kai'chdhamañ ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' ba jiim, ba uañchudhix ji guch ua'tulhdhara', ba' dai nat ba tuch iimchuda gu Dios na bhammich aichdha' nach pui' gammijix jijikgim bap tui'ka'.

²⁰ Diilh gu Dios pui' ja'k tu dai na gu Maraa'n jich Xoi'kam gammiji pui' ji buusanda' na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daañxi'ñdha'. ²¹ Gu' gui' nam biçik bhai' tu juanat ge' chiop, cham pui' tu' pui' tiiçik ji gu Dios no'm gammiji ya' pu ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gam nam tu ja daañxi'ñdha'. Gu' jan'o' na pui' dhuuk bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, silh

pu tu aa' ji na gammiji pui' ji buusanda' na jax gui' na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daañxi'ñdha'. Pui'm kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pnim kai'ch:

Ja'pni kai'ch guch Gi'kora':

"Aap gammiji pui' ji buusanda' na jax gui' nam bhai' gø' chiop tu juanda' nam ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daañxi'ñdha'."

Cham pai' dhuuk ka pataasa' gu Dios gu pui' nat jax ba ti.

²² Pui' ku ba' xib gu Jesuus jich Xoi'kam pui'ch chitda aach nach ba ti jiigi'ñ buiñor na xib ba' bax bhaai' nach aaya' buiñor gu Dios. ²³ Gu' gui' nam bijik ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daañxi'ñdha', cham tu' pui' ja'k kai'chit am jia, gio gu mui' jai'chdhirk jamit, cham tu' na tu' maa'n, nam gu' pix ji ko'iidha', nam gu'r tu ko'dam kat pix.

²⁴ Gu' gu Jesuus jich Xoi'kam na xib pui'ji buusan, cham pai' dhuuk ka mukia' ji, gammiji pu jai'ch ka', cham pai' dhuuk jum pataasa'. ²⁵ Ba' dhi' ya' dir ja'p ja'k pu gammiji bax bhaai'n ka' na ja baidhika'x dhaam buiñor gu Dios ji'k nam mux jimiik ka', na gu' dhi' ya' dir ja'p ja'k gammiji pu ba jai'ch ka', nach a'mkam ñiokda' buiñor gu Dios.

²⁶ Dhi' ji' ji pu'ñi chu'm nach a'm jum aa' na pui'm tiiti'nda' nar ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daañxi'ñdha' na jax jir tu'm guch Xoi'kam, na joidham jir jix uañ, cham pai' tu' bhaan jix ua'tulhdhix, ni ku cham pai'x buam tu bua na tu' cham jir kii', na xib bhammi ba daax dhaam jix io'm Gø'kam ki'n nat ya' dir maaxir ja bui gu ja'tkam jix u'ua'tulhdhix kam. ²⁷ Ku gu' gui' cham tu' pui' ja'k jup tu bua ji nam jax chu bua't gui' nam bijik jir ja gø'gørkam tuk kat gui' nam bhai' gø' chiop tu juanat nam ja koodat gu sasoi' makgirxi'ñdha' gu Dios gammiji nabap tanoolh, na ba' tu ja uañi'ñka' gu diilh ja ua'tulhdhara' gio ba' gu ja ua'tulhdhara' biix gu Israel kam ja'tkam. Gu' dhich Xoi'kam nañ jaroi' bhaan tu a'ga

cham ji, maa'nnim pix ji nat tu makgirxi gu Dios, pu daipu'. Dhi' ki'n pu gammiji ba tu ja uañdhix gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam, nat gu' diilh tukga'n makgirxi gu Dios, cham tu' gu sasoi'. ²⁸ Na gu' gui' nam bijik ja palhbuidhimik gu ja'tkam nam tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios gam nam tu ja daañxi'ñdha' nat ja darsak gu Moisees, cham ji'xdha' uañchudak jamit ji gu diilh ja ua'tulhdhara', gammiji pix jum ua'tulhi'ñdha' am ja'p na gu ja'ppix ja'tkam. Ba' na gu' tiix aa' gu Dios na maadit git jax chu'm na cham ua'tulhdhix ka' na pu chu'm ki'n daaka', ba' gu Maraal'n jich Xoi'kam nat cham pai' dhuuk jum ua'tulhdhak jano' na ya' xi oilhimik, pu chu'm ki'n dai guch Gi'kora' na sap pu'ñi gammiji pui' ji buusanda' na jax gu ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop tu juanda' na tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio na ja palhbui'ñdha' nam tu daanda' buiñor gu Dios.

8

Nax io'm jir jix kii' guch Xoi'kam na xib pui' ji buusan na jax gu ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daañxi'ñdha'

¹ Na tu'x io'm jir joidham dhi' nach ji'k tu' bhaan tu a'ga xib, dho nach maadit ba bia' gui' na ja'p ji buusan nar ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop tu juanda', na bhaami ba daa jix dhaam sonpan gu Dios kii'n dir ja'k, na gammiji jich a'mkam ñiok, dhi' ji'x io'm jir joidham aach jich bui. ² Gu Jesuus jich Xoi'kam jañ dho aagit jup kai'ch na bhammi ba daa nat pai' kii gu chiop guch Gi'kora' na joidham jix chu uañ, cham tu' pui' na jax ya ja'p nam pai' tu chichiopi' gu ja'tkam. ³ Na gu' ya' dhi oi'ñga'n gui' nam bhai' tu juanda' gø' chiop, pu kai'ñkam pix mi darka' am nam tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio ba' nam ja palhbui'ñdha' nam tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios. Ba' gu Jesuus jich Xoi'kam na pui' ji buusan na jax gui' nam bhai' gø' chiop tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio na ja palhbui'ñdha' nam tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios, jum aagit ji na tu' xi makgirxidha'

gu Dios. ⁴ No' git pui ya' oirida' dhi oi'ñga'n bhaan gu Jesuus jich Xoi'kam, cham tu' pui' bia'ka'm git gu ja'tkam no' gui' ja'p yup ji buusan na jax gui' nam bhai' gę' chiop tu ja daañxi'ñ gu ja'tkam gio na ja palhbui'ñ nam tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios. Nam gu' mui'x jai'ch gui' nam bhai' gę' chiop tu ja daañxi'ñ gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñ nam tu daanda' buiñor gu Dios, daipu' gui' na jax chu'm pix ja aa' mi' nat pai' tu ua'nak gu Moisees nar am nam pu chu'm ka'm tu juanda!. ⁵ Ba' biix nam ji'k tu' jax bua gui' nam ya' darka' gui' nam bhai' gę' chiop tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñdha' nam tu daanda' buiñor gu Dios, iam pix pui' ja'k tii xi chu bua am nat jax aa'ñdhak bijik gu Dios gu tujuandam tugi'ñ Moisees, nar pu chu'm na jax tum bua bhammix dhaam, pui' na jax tu tu'ii' bhai' na pai' tu chiopi' gu Dios. Na gu' jan' nat pai' dhuuk chia gu Dios gu Moisees na kissa' gu jannulh ba'aak mi' na pai' dhir mu daanda', nax io'm jix chu xidhuu ka', yup tiitda: "Pu chu'm jap moop duñia' gu chiop mi' na pim pai' dhir bha tu daanda' jiñ bui na ñich jax chu'm jum tii'ñchoda bhammi oidha' ta'm nach pai' xi chu a'gimik." ⁶ Gu' dhi' na jaroi' ba daaxix xib nar ja gę'kam tuk ka' gui' nam bhai' gę' chiop tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñdha' nam tu makgirxi'ñdha' buiñor gu Dios, jix io'm jir jix kii' ji, gio gu' pui' ja'k ba duu na ya' dir ja'p ja'k maakam ba tu aagix ka', cham tu' nat jax ja'k tii tu ja daaxdhak gu Moisees biipi' dir. Gu xib gu' pui' ja'k duu ji nach jax ja'k jix bhai' maa'n ñi'ook bap duuka' gook dit gu Dios, gam nach a'm ba tu bi'ya' gui' nat tu' tuch iimchuda.

⁷ Na gu' bijik nat tii tu ja daaxdhak gu Moisees gu Israel kam ja'tkam nam jax ja'k tui'ñgida', ja'p ji buusan na dai daaman pix tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', irban dir ja'k ba' pu cham, siam chi moo mi' pui' tii xi chu kuugalhdhidha' git. Maakam aagit na duñia' gu Dios na ba' pu'ñi duoji biix dappaam tu ja uañdhix ka' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam, ba' ja'p ji buusnia' na sia irban dir ba tu ja uañdha!. ⁸ Gio ji nam gu' cham tu'x bhai' mi' pui'p jiimda' gu Israel kam ja'tkam nat jax ja'k tii tu ja

daaxdhak gu Moisees. Tii dho mi' pui' xi chu buada' am ji'x na jax ja chianda', gu' ji na gu' pui' nam jax bam ua'tulhi'ñdha'. Ba' pui' ja'k tii gu Dios na jax chu'm tanoolh pui' ma tu duñia' na jax ja'k jix bhaai' na tu ja uañdha' pu biix dappaam gu ja ua'tulhdhara', pui' na jax bam kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pnim kai'ch:

Kam aajim moo nañ pai' dhuuk maakam tu jam daaxdha' na pim tui'ñgida' aapi'm na pim jir Israel kam ja'tkam gio aapi'm na pim jir bopxi'ñ gu Ju-daa,

maakam ba tu aagix ka' mi' dhir ja'p ja'k.

⁹ Ku gu' cham tu' pui' ja'k ji kia' nat jax ja'k tu ja daaxdhak gu Moisees jiñ a'mkam nam tui'ñgida' gu jam bopxi kat bijik na mit cham ji'xkat mi' pui' jii,

sia ku ñich tii ja palhbui nam bha bubuakia' mu dir Ejipto nam pai' tu ja juantudat.

Pui' kuñ ba' cham ja a'm ti niidhidhat ji'k tanoolh.

¹⁰ Gu' dhi' matgam nañ jax ja'k ilhii'ñ xib nañ tu daasa' jam bui aapi'm Israel kam ja'tkam na tu aagix ka',

cham tu' pui' ji kia' na jax jan'!. Xib jañ ji jam jujur am ua'na' ji guñ ñi'ook, ba' gammiji' ti'ñchot mi' pui' jiimda' pim nañ jax jix aa'!

Aañ jam buip tui'ñgida' gammiji', gio aapi'm mu dir bha ja'k jiñ buip tui'ñgida'!

¹¹ Cham kam aa'nda' na pim jum a'aagi'ñdha' biix ji'ma'n nañ jax jir tu'm kam piam nañ jax ja'k jix aa' na pim tui'ñgida',

na pim gu' biix ji'ma'n jix bhai' bax mat ka' guñ ñi'ook.

Jix bhai' bax mat ka' pim ip nañ jax jir tu'm kam,

biix jam jix mat ka' na ji'k ja'tkam, sia gui' nam jir gę'gerkam gio gui' na cham.

¹² Gio gammiji' pix jañ ba tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara',

sia pim chi moo jax gę'kam ki'n jum ua'tulhi'ñ,

panaas ku pim moo pu cham pai'm ua'tulhi'ñdha'!

¹³ Ba' na pui' kai'ch gu Dios na maakam ba tu daasa', dhi' bhaan jix maati' na cham tu' ka bhaai' nat jax chu daasak gu Moisees biipi' dir, ba' cham xiim cham pai' maati' ka' na jax ja'k tu aagix kat.

9

Na jax tu tu'ii' bhai' ḡe' chiop nam pai' dhir tu daan gu ja'tkam buiñor gu Dios gio bhammix dhaam na pai' tu chiopi' gu Dios

¹ Gu Dios aa'ñdhak bijik gu Moisees nam jax ja'k bua't mu daanda' gu Israel kam ja'tkam jix dhaam ja'k na pai'p tu'ii', gio na jax ja'k tu tui'ka' mi' nam pai' dhir tu daanda'. ² Maa'n chia na kiisa' gu jannulh ba'aak, ırban ba' sa'iich gu jannulh na ki'n tu kuupka'. Ba' mi' dhir nañ jax mu baakidha', jix chu xidhuu kam tim tiiti'nda'. Maa'n mi kiik gui' na bhaan mimiimda' gu tai na ki'n ti bi'ñdhix ka' mij iırban dir, gio ba' moo maa'n gu mees na bhaan jum tua'ba gux xidhuu kam paan. ³ Gu' ba' mi' na pai' se' gu jannulh mij biipgan dir, jix io'm jix chu xidhuu kam tim tiiti', na cham pik jaroi' mij bapki. ⁴ Maa'n mi'p kiik gui' na bhaan tum kubhion nar jix uam totbikdam nax dha'ram namiik, gio ba' gux xidhuu kam kaaja mi'p daa na biix kap juulhdhix gux uam totbikdam. Miji iırban dir ba' gaamix maa'n gu alhi'ch ja'aa na pui'p jir jix uam totbikdam na bhaan mi jim gu koi' na manaa jum tiiti' na ja'p tu'm na gu jabook kib. Gio ba' moo gu oxia'n gu Aroon mi'p jim jix xidhuu kam kaaja ta'm na joidham jix iipun, gio gu ko'kmarak joodai na bhaan tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁵ Ba' bha daam dir gu kuuparga'n bha tuut am jup duiñxim gook gu noonbi'ñ gu Dios, pix am iiñ am ja kakarbo ki'n gu kuuparga'n gu kaaja. Dhi' ba' bhaan jix maati' na ḡe'kam ki'n mi' ti nii'ñ gu Dios. Ku gu' chi dhi' cham pik jum aa' ji nañ biix jam aagi'ñdh'a' na ji'k tu' mij i ja'p jix chu jai'ch kat ırban dir gu jannulh ba'aak, ku gu' pu'jani ja'k tu duu mit jan' gu Israel kam ja'tkam.

⁶ Ba' gammiji nabap tanoolh mi baa-pakda' am gui' nam pu'ñi chu'm ki'n darka' nam tu ja daañxi'ñdh'a' gu ja'tkam buiñor gu Dios, ku gu' dai ji mi' dhir nañ jax mui'

ji bakia', cham tu' biix tuukab dir na pai' tu kuup, na gu'x io'm jix chu xidhuu. ⁷ Dai ji diihl gui' nar ja ḡe'kam tuk gui' nam mi' tu juanda' chiop nam tu ja daañxi'ñdh'a' gu ja'tkam gam nam ja palhbui'ñdh'a' nam tu makgirxi'ñdh'a' gu saso'i', na ba'x bhaai' na mu bapkida' bhijimmi dir jix io'm tuukab dir na pai'x io'm jix chu xidhuu, ku gu' maa'nnim pix ji nabap oidha'. Ba' gammiji na pai' dhuuk mu bakia', ua'da' gu saso'i' ja iir na makgirxidha' gu Dios, na ba'ki'n tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara' biix gu Israel kam ja'tkam gio diihl gu ua'tulhdharta'n, nam pu cham ji'x mat ka' nam tu' bhaan jum ua'tulhi'ñdh'a'. ⁸ Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui' ja'k jich mattu'n na sia ku tii ba jai'ch nam pai' dhir ja a'mkam nokia' gu ja'tkam buiñor gu Dios gui' nam mi' tu juan, pui' pix cham jup bhaai' nam mu baapkia' mij i dir na pai'x io'm jix chu xidhuu. ⁹ Gu' ba' gu xib ya' pu'ñi ip aach jich bui, cham ji'xdha' biix dappaam uañchudhix ka' guch ua'tulhdhara' sia kuch aach mi' pui' tii tu daa'ñchugit tu makgirxi'ñdh'a' gu Dios gu saso'i' nam jax tu jmdat gu bijik dir kam, gam siach tii tu maak gui' na ji'k bhaan bipio' gu tu' nach tu mai'chik. ¹⁰ Na gu' dhi' ja'p pix nach pui' ja'k tu buada', koi' pix nach mi'x bhai' buada' gam gu tu' nach i'ya' na pu cham tu' bhaai'n ka' sia kuch tii jax chu bua, panaas ba' kuch bhaan pix ti niirada' na ji'x juugit pu'ñi maakam tu daasa' gu Dios na tu aagix ka' ya' dir ja'p ja'k, cham pai' nach iam uañchudidha' guch ua'tulhdhara' pu chu bua't.

¹¹ Ku ba' gu' xib nat ya' ba ai guch Xoi'kam, cham tu' pui' ji kia' na jax biipi' dir, nat gu' gui' ja'p ba ji buus xib na jax gu ja ḡe'kam tuk gui' nam bhai' ḡe' chiop tu juanda' nam tu ja daañxi'ñdh'a' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñdh'a' nam tu makgirxi'ñdh'a' buiñor gu Dios. Ba' dhi' pu gammiji bar pu chu'm ka', na gu' bhammi ba daa jix dhaam, bhai' na pai' tu chiopi' gu Dios na joidham jix chu uañ, cham tu' pui' na jax ya ja'p nach pai' tu chichiopi' aach. ¹² Guch Xoi'kam maa'nnim pix mu baa bhammi dir tuukab dir na pai'x io'm jix chu xidhuu nat mu

tu makgirxi'ñmirak gu Dios gu diilh i'ra'n, cham tu' kia' gu kakarbak ja i'ir gam bhe'mser. Pu daipu' maa'nnim pix nat tu makgirxi, dhi' ki'n pu gammiji ba tuch uañdhix guch ua'tulhdhara', bax bhaai' ba' xib nach bhammi aaya' jix dhaam buiñor gu Dios. ¹³ Na pim jax bax maat jiñ jaaduñ na saak gu ja i'ir gu tutuur gam karbak no' ñich makgirxi gu Dios, dhi' ki'n tuñ uañdha' guñ ua'tulhdhara' sia gu palhiip. ¹⁴ Gu' gi ba' gu i'ra'n guch Xoi'kam nax io'm jir ge'p jum duukam, pu gammiji ji nat ba tuch uañ gu Dios guch ua'tulhdhara' nat pai' dhuuk makgirxi guch Xoi'kam. Gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na gammiji bhaan tajañixchu'ndat guch Xoi'kam guguux nach a'mkam jum makgirta' buiñor gu Dios, na cham tu' bhaan ua'tulhdhix, na ba' pu'ñi duuji dappaam tuch uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'. Ba' aach dai nach kaichgit gammiji mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa' guch Gi'kora' na gammiji pur Dios.

¹⁵ Jano' nat pai' dhuuk pu'ñi ya' xi eek jich a'mkam muu guch Xoi'kam, pui' ja'k xi chu daasak na mi' dhir ja'p ja'k bax bhaai'n ka' nach a'm tu bi'ya' gui' nat tu' tuch iimchudak bijik gu Dios. Pui' ja'k duu ip na mi' dhir ja'p ja'k pu ba tuch uañdhix ka' na chich ji'x ge'bach ua'tulhdhak, sia kuch gu' pui' tii duiñchugit nat jax ja'k tu daasak gu Moisees biipi' dir. Ba' gu xib dai nach a'm ba tu bi'ya' gu ge'g'er jup tum duu'nkam nat tuch iimchuda gu Dios. ¹⁶ Na gu' dhi' ja'pnijia na jax tum buada' ya ja'p maaxik, pui' na jax gu jaroi' no't tu iimchuda gu maraa'n biix na ji'k tu' bia'ka', pui' ja'k tu daasa' u'uan ta'm. Ku gu' chakuir tu gui' ga'n ka' ji no' pui' ka dua gu taata'n, no't ba muu ji na ba' bhaan ba tu bi'ya'. ¹⁷ Chakuir tu gui' ga'n ka' gu bixchu' no' gu' pui' ka dua gui' nat tu iimchuda, nañ jax ba kai'ch, daipu' nar iimdharga'n ka' pix. ¹⁸ Pui' ku ba' moo janoo' nat jax tu ja daax gu Dios gu Israel kam ja'tkam nam jax ja'k tu buada' buiñor, gu Moisees ja koodak gu sasoi' makgirxi na ba' pu'ñi duuji jix bhaai'n ka' na tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara' sia gu palhiip. Ba' dhi' pui' ji buusan na jax gu jaroi' no't bhaan ba tu bii gu bixchu' na tu iimchudhix. ¹⁹ Ba' nat pai' dhuuk xi ja

aa'ñdhak gu Moisees gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios nam jax ja'k tui'ñgida', mi' dhir ba' baxbhat gu ja i'ir gu sasoi' ki'n ja jupsusda' biix na ji'k gu Israel kam ja'tkam suudai' palhiip xi bipnadat, biix sia ki'n jupsusda' gu ko'kmarak joodai na bhaan tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios. ²⁰ Jup ja titda ba': "Dhi i'ir na ñich ki'n ba jam jupsussa, ja'p jir jum duukam na gu Dios jix aa' na pim pui' ja'k tu kuugalhdhidha' na ji'k jax jix aa' na ba' tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara'." ²¹ Gio ba' mu ja'k jup tu jupsusda' gu Moisees gam gui' na mijí tu daraa irban dir gu chiop nam bhaan tu'x buada' gui' nam mi' tu juanda' nam tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñdha' nam tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios. ²² Pui' dho tu duu gu Moisees na jax ja'k titda gu Dios, na sap jum aa' nam i'ir ki'n ja jupsusda' gui' nam ki'n tu daanda' buiñor na ba'x kikii' ka', na gu' sap cham bhaai' na ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam no'm cham biix makgirxi'ñ gu ja i'ir gu sasoi'.

Guch Xoi'kam jix bhaai' na tuch uañdha' guch ua'tulhdhara' nat gu'ch a'mkam bam makgirta'

²³ Gu chiop nat kisak bijik gu Moisees, iam pix jir pu chu'm kat na jax chu'm gux dhaam kam chiop, sia gu tu' na mijix chu jai'ch irban dir. Pui' kut ba' gu Moisees ja koodak gu sasoi' baxbhak gu ja i'ir ki'n tu jupiis mijí irban dir bhaan gui' na mijí tu daraa nam bhaan tu'x buada' gui' nam mi' tu juanda' na sap ba'x uañ kir tu bi'ya'. Dho jaiñ na gu' ya ja'p dhi oñga'n tum makgirtar gu sasoi' bhai' ge' chiop na sap ba'x chu uañ ka', gu' bhammi gi ba'x dhaam na pai'x io'm jix chu xidhuu, jix io'm ge'p jum duukam ji na aa' na tum makgirta', cham tu' gu sasoi'. ²⁴ Bhai' ji'nañ tu aagit jup kai'ch nat baa guch Xoi'kam nax io'm jix chu xidhuu, cham tu' pui' na jax ya ja'p nach pai' tu chichiopi' aach, na gu' gui' Dios jir chiopga'n, cham tu' gu ja'tkam. Tii iam pix pu chu'm xip duu mit gu ja chichiopi' gu ja'tkam na jax chu'm gux dhaam kam. Bhai' ji' ba' daakat jich a'mkam ñiok xib guch Xoi'kam buiñor gu Dios, na pu tii'ntu'n na tuch uani'ñka' guch

ua'tulhdhara'. ²⁵ Maa'nnim piꝝ bhai' tu makgirxi guch Xoi'kam gu Dios, cham tu' na mui'kim nam jax chu buada' ya ja'p dhi oi'ñga'n gu ja gꝝ'gérkam tuk gui' nam bhai' gꝝ' chiop tu juanda', nam gammiji nabap oidha' mui' ba ji bhiika' gu sasoi' ja i'iir mij'i na pai'x io'm jix chu xidhuu nam ki'n jupsusda' gux xidhuu kam kaaja, na ba' dhi' ki'n tu ja uañdhix ka' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. ²⁶ Na gu' no' mui'kim ji chu makgirxidha' git guch Xoi'kam gu Dios, ¿cham aa gu' ji'k na kim ba mukia' git dhi' jan'o' dir nat pai' dhuuk jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n, kux ba' gu' tu' maa'nnim piꝝ? Dai xib na ya' ba miamlhim na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n nat ba' bhai' xi jimiik ya' aach jich bui xim makgirtak jich a'mkam, pu daipu' maa'nnim piꝝ. Dhi' ki'n pu gammiji ba tu uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'. ²⁷ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ya ja'p gu ja'tkam, nam gu' cham tu' ko'dat gio duduardat ya ja'p oipo, ja'pji no't piꝝ ba muu, pu cham pai' ka dodhia', dai jan'o' na ba tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n nam ba' duduadii giop bhai'p ji baapmigia' na bam aaya' na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam nam tu' jax buimii nam duduakat gu ja tutku' bhaan. ²⁸ Pu'ñi ip guch Xoi'kam jan'o' nat ya' xi ꝝ'ek, maa'nnim piꝝ jum makgirta jich a'mkam, dhi' ki'n pu ba tu namkix biꝝ maa'n jim-dam nam jix u'ua'tulhdhix gu ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n. Ba' xib na gio bhai'p jimda', cham tu' na gioch a'mkam jup ka mukia' na tuch ñamkixdha' guch ua'tulhdhara', ja'pji daipu' na bha ja bai'ñmira' piꝝ gui' nam ji'k pu'ñi ti niira na bha ja bai'ñmira' mi' pui' ji jiimit na jax jix aa'.

10

¹ Gu Moisees pui' ja'k tu daasak bhaankamu'n gu Dios ja bui gu Israel kam ja'tkam nam sap tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios na ba' ki'n tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara'. Ba' dhi' ji' nat ji'k jax tu daasak, iam piꝝ pui' ja'k ip na ji'k jax jum duñia' guch Xoi'kam no't pu'ñi ya' ba ai, na ba' mi' dhir pu biꝝ dappaam tu ja uañdhix ka' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. Na gu' gu pui' nat ji'k jax tu daasak gu Moisees nam pui' tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu

Dios, cham bhaai' na dhi' ki'n pu biꝝ dappaam tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara', sia kum gu' tii gammiji nabap oidha' piꝝ mij'i dir ji bapo' nam tu makgirxi'ñ gu sasoi', pui' nam jax bax u'ua'tulhdhix ka'. ² Ba' pux mat ka' am gu Israel kam ja'tkam na cham tu' bhaai' na pu biꝝ maa'n jimdam tu ja uañdha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', sia kum gu' tii tu koodat gu sasoi' makgirxi'ñ nat jax tu daasak gu Moisees, pui' nam jax bax u'ua'tulhdhix ka' nam xim taat ka'. Ba' tii piꝝ mij'i dir ji bapo'da' am nam tu makgirxi'ñdha' gu sasoi'. ³ Ku gu' dhi' pu ja'p piꝝ ji ba' nam tii xi chu makgirxi'ñdha', panaas ba' nam jax dhui piꝝ bhaan ti'ñchoka' gammiji nabap oidha' gu ja ua'tulhdhara', na gu' cham pai' iam pu biꝝ dappaam ja uañdhidha' gu Dios, ⁴ na gu' gu ja i'iir gu tutuur gam kakarbaz cham ji'xkat biꝝ dappaam uañchuda' gu ua'tulhdhara'.

⁵ Pui' ku ba' nat pai' dhuuk ya' ai guch Xoi'kam ya' dhi oi'ñga'n, jup titda gu Dios jich Gi'kora' jix dhaam:

Cham ka aa' ap jiñ Gi'kora' nam jum makgirxi'ñdha' gu ja'tkam gu sasoi' ja i'iir,

pui' ku pich ba' maa'n jiñ maa gu tuuku' nax io'm jir gꝝ'p jum duukam nañ jum makgirxidha' ja a'mkam.

⁶ Nap gu' cham ji'xdhat biꝝ dappaam tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' siam chi moo tiim miimii'ñxi'ñ gu sasoi' gam nam jum makgirxi'ñ.

⁷ Ba' nañ jax ba kai'ch jiñ Gi'kora', ya'ñ bap tu'ii' ba' xib dhi oi'ñga'n bhaan nañ pui' tu kuugalhdha' na pich jax jiñ chiidak bhañ joot gam nap jax jix aa',

na ba' pui' ba tum kuugalhdha' na jax tu ua'ñix gum ñi'ook mi u'uan ta'm.

⁸ Dho jaiñ na jax kai'ch guch Xoi'kam. Biipi' dir jup xi chii'k na gu Dios cham ji'xdha' biꝝ dappaam tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam siam chi moo tii makgirxi'ñ gu sasoi' gam biꝝ aixim tu'm nat jax tu daasak gu Moisees nam saak tu buada', na ba' dhi' ki'n tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara' sia gu palhiip. ⁹ Mi' dhir ba' moo ja'pnip xi chii: "Ya'ñ bap tu'ii' ba' xib dhi oi'ñga'n bhaan jiñ Gi'kora' nañ pui'

tu kuugalhdha' na pich ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot." Dhi' ja'p kai'ñkam yup kai'ch na mi' dhir ja'p ja'k maakam ba tu aagix ka' ja bui gu Israel kam ja'tkam, cham tu' kia' nat jax tu ua'nak gu Moisees bhaankamu'n gu Dios nam saak tu makgirxi'ñdha' gu sasoi!. ¹⁰ Gu' ba' nat pai' dhuuk pu'ñi diilh jum makgirta guch Xoi'kam jich a'mkam, pu biix dappaam tuch ñamkix guch ua'tulhdhara'. Daipu' maa'nnim pix nat jum makgirta jich a'mkam, pu dhi' ki'n gammiji ba tuch uañi'ñka' gu Dios guch ua'tulhdhara'.

¹¹ Cham pui' na jax gui' nam bhai' tu juan ge' chiop nam ja a'mkam tu daanda' gu ja'tkam, nam gammiji nabap tanoolh ba ji chu makgirxidha' gu sasoi' gu Dios na sap ba' pu'ñi duuji tu ja uañi'ñka' git gu ja ua'tulhdhara'. Gu' ji na gu' pui' pix cham yup bhaai' na biix dappaam ja uañdha' nam ji'x jix u'ua'tulhdhix, sia kum gu' tii pix bhaan ji baapmigim nam tu makgirxi'ñ.

¹² Guch Xoi'kam gu' kai'ñkam maa'nnim pix ji nat xi makgirxidhak gu Dios gu diilh tukga'n, pu daipu'. Mi' dhir pu jiix dhaam, bhammi ji dhaibu sonpan gu Dios kii'n dir ja'k. ¹³ Ba' bhammi pix dhaakat ti niira na biix ka xi ja tulhiiñchuda' gu Dios gui' nam ji'k jix bhaamki'ñ. ¹⁴ Ba' sia kut maa'nnim pix jum makgirta jich a'mkam guch Xoi'kam, dhi' ki'n pu gammiji ba tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara' dai gui' nam ji'k soi'm ilhdhai ti ji'ñdha' buiñor. ¹⁵ Pui' ja'k jich jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda' na biix aach jich aagit yup kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ja'pnim kai'ch:

¹⁶ Jano' nañ pai' dhuuk maakam tu daasa' na tu aagix ka' ja bui gu Israel kam ja'tkam,

ja jujur am jañ ua'na' guñ ñi'ook, nam ba' gammiji ti'ñchokat mi' pui' jiimda' nañ jax jix aa'.

¹⁷ Dappaam jañ tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' sia mit jax ge' bam ua'tulh,

gio nañ gammiji pix ba tu ja uañi'ñka' no'm jum ua'tulhi'ñ,

panaas kum moo pu cham pai'm ua'tulhi'ñdha'.

¹⁸ Dho jaiñ nat jax ja'k ji chu buus jiñ jaaduñ, pu biix ba tuch uañdhix guch ua'tulhdhara' xib. Cham kam aa' nach gammiji nabap tanoolh tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios nach jax tu bua't biipi' dir, nat gu' guch Xoi'kam na jax ya' xi oilhimik jum makgirta jich a'mkam na ba' pu'ñi duuji biix dappaam tuch uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'.

Nach gammiji tu daanda' buiñor gu Dios

¹⁹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xib dho gi bax bhaai' ji nach diilh ba tu daanda' buiñor gu Dios cham tu' bhaan ji chotdonit, cham kam aa' na jaroi' tuch dhaañxi'ñdha' na jax biipi' dir. Ja'p ji buusan ba' xib na bax bhaai' nach diilh mu baapkia' miji irban dir gu chiop mi' na pai'x io'm jix chu xidhuu, sia kuch jir ja'ppix ja'tkam. Tu' gi nat gu' guch Xoi'kam ba makgirxi gu Dios gu diilh i'ra'n na ba' pu'ñi bax bhaai'n ka' nach ya' dir ja'p ja'k silh ba tu daanda' buiñor.

²⁰ Na gu' nat pai' dhuuk muu guch Xoi'kam jich a'mkam, pu irban sar gu jannulh na mi' se' irban gu ge' chiop na Jerusaleen kiik, na ki'n tu kuup na ba' cham jaroi' mu bakia' bhijimmi dir soosna'n na pai'x io'm jix chu xidhuu. Ba' dhi' ja'p ji buus nat jich kupio'k bhai' nach pai' dhir mu baapkia', na gu' bach aagi'ñ nach jax ja'k dui silh ba tu daanda' buiñor gu Dios aach diilh. ²¹ Gu Jesuus jich Xoi'kam ba' pui' ba ji buusan xib na jax gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu juan, na xib bhammi ba daa jix dhaam na pai' tu chiopi' gu Dios, ba' bhai' dhir soi' tii'ntu' na tuch uañi'ñka' guch ua'tulhdhara'. ²² Bax bhaai' ba' xib nach silh buiñor tu daanda' gu Dios soi'ch ilhdhat, nach gu' ba ti ji'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam gui' nat jaroi' tuch ñamkix guch ua'tulhdhara'. Ja'p ji buus nat jich batbich joidham jix kii' suudai' ki'n, nat gu' biix uañchuda nach ji'x jix u'ua'tulhdhix kat. ²³ Xib gu' dai ji nach jix biiñak kat buiñor guch Xoi'kam pix ba ti nii'nda' nach bhammi aaya' na pai'p tu'ii' gu Dios. Cham jach tu' bhaan jax kach aa'nda', na gu' gu Dios cham xiim pui' tu kuugalhdha' nat ji'k jax ba tu dai jich bui. ²⁴ Ja'pji dai ji nach ba xich ja joi'gi'nda' biix ji'ma'n, joidham nach jix bhai' kai'chit jich papalhbui'ñdha'

tu' na pix ki'n, gio nach jix bhai'm duukam xip tu buada' bhaankamu'n. ²⁵ Jum aa' ip nach gammiji mu jimmida' pai' nach jich jumpa'nda' nach tu daanda' buiñor gu Dios, cham tu' nach am irdat oipoda' na jax jai' nam pu cham jimm'i mu ja'p nam pai' jax jum jumpa'n nam tu daanda' buiñor gu Dios. Aach gu' jiimchu'nda' ji mu ja'p nach pai' jax jich jumpa'nda' nach tu daanda', na gu' pu'ñi ja'k jix aa' guch Gi'kora' nach gammiji mu daañchu'nda'. Jix io'm jach mui' ba xi dhaañchu'nda' xib, na gu' bar mia'n na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, na pai' dhuuk ja aagil'ñdha' guch Xoi'kam nam tu' jax buimik biix gu ja'tkam nam duduakat ja tutku' bhaan.

²⁶ Na gu' no'ch aach am irdat daraat jich ua'tulhi'ñ ja'p xi dhuukat guch Xoi'kam sia kuch tiix maat na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, cham ji'xdha' tuch uañdha' gu Dios guch ua'tulhdhara', nach gu' pu cham soi'ch ilhii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nat tiich a'mkam muu kuruus ta'm. ²⁷ Ba' no'ch gu' aach pu'ñi pix tu'ii', dai nach am ti'ñchoka' jan'o' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n na xich aa'ñdhai guch Xoi'kam na chich tu' bhaan jich ua'tulh mu ja'k xich jootsa' na pai' ge' miim gu tai na gammiji cham tu'tki, mi' na pai' ja tulhiiñchuda' gu Dios gui' nam ji'k jix bhaamki'ñ. ²⁸ Mi' nat pai' tu ua'nak gu Moisees bhaankamu'n gu Dios, yup jum kai'ch nam sap pu maa'n jimdam mu'aa' gu jaroi' no' cham tu' ka'm nii'ñ nat jax tu daasak gu Dios, dai pix no'm ji'k baik nii'ñ nat pai' cham am bua, ti'ñchoka' nat ja'xbui' pix ti tii. ²⁹ Dho jaiñ, ¿gu' gi ba' jan'o' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, jax japim ilhii'ñ na tu ja dooda' gu' nam ji'k tu' pix ilhii'ñ guch Xoi'kam Mara'a'n gu Dios nat tiix ja joi'ndak ja a'mkam muu kuruus ta'm, nat ge' jaax gu i'ra'n nat ki'n tu ja namkix gu ja ua'tulhdhara'? Jix io'm ji na ja tulhiiñchuda' gu Dios, cham tu' na tu' palhiip, gam nam gu' tu' pix ilhii'ñ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na tiix ja tajaañdham gu Dios nax ja joi'gi'n. ³⁰ Na gu' pui' pu kai'ch gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ na jax ja duñia' gu' nam cham tu' ka'm tigia', yup jum kai'ch: "Aañ

diilh jix maat ji nañ jax ja dooda' gatuuk gui' nam ji'k cham jiñ kiigalhdhai cham tu' ka'm jiñ chigia'. Ja makia' iñ na jax ja'k ja a'm bipio'da' gu pu chu'm gu ja'tkam." Gio ba' jumai kap ja'pnip jum kai'ch: "Gu Dios jich Gi'kora' diihl ja aagi'ñdha' gatuuk gu ja'tkam nam tu' jax buimii biix ji'ma'n, no'm jix bhai'm duukam yup tu buimik piäm ku gu'x buam jum duukam." ³¹ Ja'p moox iibhidham ji na tu ja dooda' ji'k no'm jaaxmam pix ilhii'ñ gu Dios na gammiji pur ge'kam!

³² Ba' aapi'm jiñ jaaduñ, jam guguuxi'ñ iñ na pim cham jax jum aa'nda' no't tu' jax ba ji jam duu, ja'p na jax jan'o' na pimit jax ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, na pimit nakoo nat pai' dhuuk biix aixim jix buam jum duukam bhai' jam daam ji jii, pui' na pim jax bax biiñak buiñor. ³³ Jai' dhit aapi'm jamit biix aixim jam ai'chuxdhak gam na mit jam ko'ktulh gui' nam xi jam bhaamki'ñ ja nii'ñchudat gu mui' ja'tkam. Ba' jai' dhit cham jax ilh japimit sia ku mit tii pui' bhai'p ji jam tulhiiñchuda nam jax ja tulhiiñchuda'ñ gu jai' nam jix io'm jix biiñak buiñor gu Dios nam ba' cham jax jum aa' sia kum jax ja bua. ³⁴ Gam na pimit jix ja joi'ndak ja tiigik ja palhbui gu jai'ch Xoi'kam jiigil'ñdham na mit ja kuu, gio na pim cham pai' jax jum aa' sia ku mit ba tu jam boosgi gu jam bixchu' gu ge'gérkam na pim tu bia'kat na pim ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, na pim gu' pui' pix xim aa' nax dhaam buiñor gu Dios no' pimit ba ai, jix io'm mui' jam a'm tu bi'ya' gu bixchu', na pu cham tu' jax jum bua, ni ku cham ti kiklhi'ñchar. ³⁵ Ba' jam guguuxi'ñ iñ jiñ jaaduñ na pim cham oodat jix io'm mui' xix biiñak ka' buiñor gu Dios, na ba' jam a'm bi'ya' gu ge'gér yup tum duu'nkam. ³⁶ Cha'pim jax jum aa'nda' sia ku pim bixchu' bhaan jum tulhiiñ ya' dhi oi'ñga'n. Xi ñakgat japim mi' pui' xi chu kuugalhdhidha' na ji'k jax jix aa' gu Dios, na pim ba' pu'ñi duuji tu mai'chia' gu ge'gér yup tum duu'nkam nat tu jam iimchuda na tu jam makia' biix ji'ma'n no't ya' ba ai, na gu' dhi' cham xiim bha jim. ³⁷ Pui'm kai'ch jia gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pnim kai'ch:

Alh moo cham xiim ya' aaya' gui' na saak
bha jimda',
cham tu' ka mii'kidha'.

³⁸ Ba' gui' nam ji'k biix ja jujur ki'n ti
ji'ñndhat jix biiñak buiñor gu Dios,
joidham jix bhai' tu ja Jimia'.

Gu' no' mit jix oodak gio ja'k Jup suulh mu
ja'k na pai'r tu ua'tulhdhara',
dho gi gu' am ti'ñchoka' am ji na ja tul-
hiñchuda' gu Dios.

³⁹ Jaiñ na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios.
Ku ba' gu' nach gu' aach biix jich jujur ki'n
ti ji'ñndhat jix biiñak buiñor guch Xoi'kam,
cham ji'xdha' ja'k suulhgia' ich sia ku jax
jix buam tuch jim, nach gu'x maat nach
baidhika' gu Dios jix dhaam nach pai' joid-
ham jix jiñkgim bap tui'ka' gammiji, cham
pui' na jax gui' nam gio ja'k Jup suulhi' mu
ja'k na pai'r tu tulhiñara'.

11

*Nañ jax ja'k biix jiñjur ki'n ti jiig'iñndhat jix
biiñak ka' buiñor gu Dios*

¹ No'ñ silhkam biix jiñ jur ki'n ti ji'ñndhat
jix biiñak buiñor gu Dios, pui'p ti jiig'iñndha'
iñ na pui' tu kuugalhdha' nat jax tu dai na
saak tu duñia' gatuuk, sia kuch gu' cham
maat na jax ba' ja'k ba ji chu duñia' na pui'
ba ji chu kuugalhdha'. ² Ja'p na jax bijik
guch bopxi kat nam joidham biix ja jujur
ki'n ti ji'ñndhat jix biiñak kat buiñor gui', ba'
joidham jix ja kiigalh, nam gu' tu' ka'm
niidhat mi' pui' jiimit na jax jix aa' nam
tui'ñgida'.

³ Biix Jup ti jiig'iñ ich nat gu ñio'ki'ñ ki'n
Jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n binkam gui' na
ji'k tu' yax chu jai'ch gam gu jai' oi'ñga'n
na mik ja'k daraa, na chakui tu'x chu jai'ch
kat, dai na pui' pix xi kai'ch.

⁴ Jaiñ gui' na Abeel tiigich bijik, joidham
jix kiigalh gu Dios gui' nat tu' makgirxi gio
diilh, cham tu' pui' na gu xio'gi'ñ Kayiin,
na gu'x maat nat biix juraa'n ki'n soi'm
ihldhak pui' tu duu, na gu' tu' silhkam ki'n
tu' ka'm niidhat jix biiñak ka' buiñor. Ba'
cham jax bua sia kut mui' oidha' ba jur
jano' dir nat muu, xib gu' ja'p ji buusan ji
na pui ya' oirit pui' na jax bax biiñak buiñor
gu Dios, nach ba' aach niidhat pui'p jich
biiñkada' buiñor guch Gi'kora'.

⁵ Gio gui' na Enok tiigich, pu biix tukga'n
binkam bhiik gu Dios jix dhaam, mi'pix pu
cham pui' ka matgir, na gu' pui' biix juraa'n
ki'n Jup ti ji'ñndhat jix biiñak kat buiñor gu
Dios, gam na mi' pui' Jimda' na jax jix
aa', pui' kut ba' joidham jix kiigalhdhak
baidhak pu biix tukga'n binkam. ⁶ Ba'm
aa' nach aach pu'ñi biix jich jujur ki'n ti
ji'ñndhat jix biiñak ka' buiñor gu Dios no'ch
baabui' silhkam ba kaichu', na gu' gui'
cham tu' ja kiigalhi'ñ gui' nam cham ti
ji'ñndhat jix biiñak ka' buiñor. Silhkam nach
ti jiig'iñndha' biix jich jujur ki'n nax jai'ch ji
gu duakam Dios nax dhaam Jup tu'ii', gio
na silhkam jich baidhika' gatuuk bhammi
na pui'p tu'ii'.

⁷ Gio ba' pui' na jax gu Noee ip, pui' biix
juraa'n ki'n ti ji'ñndhat Jup jix biiñak kat
buiñor gu Dios. Jiig'iñ ip jano' nap titda
na tisaa'ñndha' gu suudai' biix kap na ji'x
oi'ñga'n, pui' kut ba' jotmoda' cham jax ji
chi'ñk Jup duu gu gø'kanuub nat ji'x chia gu
Dios, na sap ba' bhaan jum o'ñcho' diilh gu
Noee ja biim gu jajaalnni'ñ na pui' dhuuk
bhai' ji dhuudu' gio na bhai' ji chisdia' gu
suudai'. Pui'm duu dho, dai gu Noee ja biim
gu maamra'n gio gu ja bipna' mit bhaan
tiitis gui' gu kanuub, na gu' dai gui' nam tu'
ka'm niidhat jix biiñak ka' buiñor gu Dios,
gu jai' ja'tkam dho gi gu' pu biix koi mit ji
bhai'kok.

⁸ Gio guch boxii kat Abraam pui' biix
juraa'n ki'n Jup jix biiñak kat buiñor gu Dios.
Ti' nat tu' ka'm tiigik pui' tu duu jano' nap
titda na Jimia' mi' dhir kia'mi'ñ mu ja'k na
pui' ja makia' saak gu dibiir gu bopxi'ñ nam
mui'dha'. Gu Abraam mui'pix pu Jimchu'
na pui' ja'k aa'ñndhim gu Dios na bhiiya', na
gu' dai gui' pix buiñor jix biiñaktu', diilh pu
cham maat gu' na pui' ba' silh ba ji aaya',
dai ba' na pix ti niiraim na aagi'ñndha' gu
Dios na pui'. ⁹ Mummu ba' ji kiicha na pui'
tu aagi'ñ, na gu'p titda na mi' ji' ja makia' gu
dibiir gu bopxi'ñ no' mit ba maaxir. Cham
tu' bhaan ji choo'nnit ba' mi'p xi kioka' gu
Abraam cham ja iibhidhat gu mi' oi'ñkam,
dai nat jax mi ja'p tu tuttu gu jajannulh
ba'bhad, na gu' dai gu Dios pix buiñor jix
biiñak ka' biix juraa'n ki'n. Gio mi' dhir gu
maraa'n Isaak nat maaxir pui' ip, gio gu
kuulsi'ñ Jakob, pui' jajannulh ba'bhad chir

jam pi'x yup tu oi'ñikat, nam gu' pui' dai gu Dios buiñor yup jix biiñak kat, na gu' pui'p ja titda gu Dios na mui' ja bopxichuda'. ¹⁰ Gu Abraam biix juraa'n ki'n jix biiñak kat buiñor gu Dios pu ti niirada' na jax chu'm tanoolh bhammi aaya' na pai' joidham jix a'bhar tuut gu ba'bhan nat diihl bhai' ja tuttu gu Dios.

¹¹ Gio jano' nat chakui maa'n ba ji chii gu alhii gu Saara, gu Abraam dai gu Dios pi'x buiñor xix biiñak ka', ti jiig'iñdha' biix juraa'n ki'n na gui' pui' tu kuugalhdha' nat jax tu daax biipi' dir, nap titda nam saak maa'n tigia' gu alhii sia kum jax bar jagi'gir, na ba' mi' dhir dhi' bhaan mui' tu bopxicha' gu Abraam. Pui'm duu dho, gu Dios diihl ja palhbui nam jax dhui tigia' gu alhii, na gu'x maat nam tu' silhkam jix biiñak buiñor. ¹² Ba' pui' ji chu buus na jax titda gu Dios gu Abraam, jix io'm mui' tu bopxicha cham daaxix kam, cham jum ilhdham ji gu', na mit gu' dakoo pi'x ji chii gu alhii daim bipnagim nam pux io'm bar jagi'gir, nam cham ka ilhii'ñ, na gu' am tii pup pu am bax muukim gu Abraam nax io'm bar jagi' ka!. Gui' ji' ba' gu alhii na mit tii bhaan mui' tu bopxicha gu Abraam, ja'pni pi'x jum duu mit na gu chiichia' na bha'ñi ja'p daraa jix dhaam, gio ja'pni ip na jax gu o'ya na mu ja'p kaat suudai' jugii'ñ. Pu cham jaroi' maat nam ji'k aix.

¹³ Biix ji'ma'n dhi' nañ jaroi' ja aa' nam tu' silhkam jix biiñak kat buiñor gu Dios, chakui ja a'm tu bi'ik gu ge'p jum duukam nat Dios ja iimchudak na mit koi. Ku gu' nam gu'x biiñak kat buiñor, ja'p ji buus ji na mit sia gu mik dir mu ti tiigik bhammi jix dhaam na pai' ja makia' gu Dios gu ge'p jum duukam. Ba' joidham jix bhai'm taat am, pux maat am nam cham tu' gammiji ya' pu oi'ñka' dhi oi'ñga'n bhaan, nam gu'x maat nam cham jir ya' kam. Pui' kum ba'x biiñak kat buiñor gu Dios ti niirda' na jix dhaam ja'k pui' tu kuugalhdha' nat jax tu ja daax. ¹⁴ Ba' pui' kum ba'p kai'chdha' pi'x jano' nam ya' ka oipoda' dhi oi'ñga'n bhaan nam cham tu'r ya' kam, nam gu' pux maat na kam aajim gu tanoolh nam pai' dhuuk aaya' ja'p iam nam pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka' dho gi ji ba', nat pai' tu ja iimchuda

gu Dios nam saak oi'ñcha'. ¹⁵ No'm git cham pai' maakam ja'k jum ti'ñchoka' nam pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka', ¿cham aa gu' mi' pu cham joiñat daraaka' am git nam pai' jax ba oi'ñkat no'm pui'm aa'nda' git nam jir ya' kam dhi oi'ñga'n? Piam kum palhiip ja'p xi jimii ji'k tanoolh gio mup ba aaya' git nam jir pai' kam. ¹⁶ Gu' ji nam gu'x maat nam cham tu'r ya' kam, ba' ja'p ja'k jix aik am nam pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka' nax dhaam ja'k kat yup jum kai'ch. Ba' gu Dios cham pai'x xi'iraam jum ilhii'ñ sia ku pui'm tii'ti' nar ja Dios tuk dhi' ji', nam gu' biix ja jujur ki'n jix biiñak kat buiñor, dai nax ja aichdham jix dhaam nam pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka' joidham jix a'bhar ba'pki chir.

¹⁷ Gio jano' nap titda gu Dios gu Abraam na sap mua'ji makgirxidha' gu maraa'n Isaak na mi' pi'x bhaan machia' no' sap moo silhkam jix biiñak buiñor piam ku gu' cham, gu Abraam cham jax ji chii'k pui'p tu duu na jax titda gu Dios, na gu' biix juraa'n ki'n ti ji'ñdhat jix biiñak ka' buiñor. Pui' ku ba' biix juraa'n ki'n jix aa' na makgirxidha' gu Dios gu maraa'n Isaak, cham jax bua sia ku daipu' maa'n tu mar, ¹⁸ sia ku gu'p titda biipi' dir na saak bhaan dhi' dhi maraa'n Isaak mui' tu bopxicha' cham daaxix kam. ¹⁹ Na gu' pux bhai'x maat gu Abraam na gu Dios jix io'm jir ge'kam, biixchu'x aichu'n na pu tu duñia', sia koi'ñga'n jix bhaai' na ja dudua'ñdhai giop ja baapmi'ñdha'. Ba' pui' pi'x jum aa' na cham jax bua siat mu'aak makgirxi gu maraa'n Isaak, na gu' gui' giop dua'ñdha'. Gu Dios pux bhai'x maat ip na gu Abraam tu' silhkam biix juraa'n ki'n jix biiñak buiñor, ba'p titda na sap cham ka mumua'da' gu maraa'n na bax mu'aam. Ku gu' pui' ji buus ji nat tii mua gu Abraam gu maraa'n Isaak, gu' ji nat gu' gu Dios giop dua'ñ.

²⁰ Gio mi' dhir gu Isaak nat pai' dhuuk gi'ik, biix juraa'n ki'n ti ji'ñdhat yup jix biiñak kat buiñor gu Dios, pui' ku ba'p ja titda gu gook maamra'n, Jakob gio Esau, na sap joidham jix bhai' tu ja jimia'. ²¹ Gio pui' na jax gu Jakob, pui' biix juraa'n ki'n yup jix biiñak kat buiñor gu Dios, mi' pui'p jimat na jax jix aa'. Pui' ku ba' jano'

na pux io'm bar jagi', na pu bar mia'n na mukia', pui' ja'k xi chu ja daaxdhak gu gook maamra'n gu Josee na sap jix bhai' tu ja jimia!. Gio sia ku cham ka oo' na kiika' nax io'm bar jagi', gu oxia'n bhaan xim siispak nat tu daani buiñor gu Dios, na gu' kai'ñkam tu' silhkam jix biiñak kat buiñor. ²² Gio gu Josee pui' ip, biix juraa'n ki'n jix biiñak kat buiñor gu Dios. Pui' ku ba' jano' nat pu ba ji muu, na pu palhiip pix ba ñiok, jup xi ja tiidak gu jajaa'nni'ñ na sap ji'kchi oidha' ki'n gu Dios ja palhbuidha' nam bubuakia' mi' dhir Ejipto. Ba'p xi ja tiidak nam sap xi bhiiji gu tukga'n no' mit ba jii mi' dhir, na gu' biix juraa'n ki'n ti jiigi'ñdha' na pui' tu kuugalhdha' gu Dios jax no't ba tii.

²³ Gio ja'pni ip na jax gu gi'korga'n gu Moisees nam pui' biix ja jujur ki'n jup jix biiñak kat buiñor gu Dios. Pui' ku mit ba' cham tu' bhaan ji chotdonik ixchu baik masaa'n gu Moisees nat jax maaxir, sia kum gu'x maat nat pui' ja'k tu dai gu ge'kam mi' kam Ejipto nam pu biix ja koodaidha' gu a'aalh Israel kam nam jax maaxilhidha' no'm jir chichio'ñ. Na gu' nam xi ñii'ñ, joi'mdam tu'm gu alhii, gio nam gu' pui' pix xim aa' na ja palhbuidha' gu Dios, nam gu' buiñor jix biiñak ka!. ²⁴ Gio mi' dhir nat gi'hir gu Moisees, pui'p jum biiñkai buiñor gu Dios, biix juraa'n ki'n ti jii'ñdhat mi' pui' jimda' na jax jix aa'. Pui' ku ba' cham ka aa' na pui pui'm tiiti'nda' nar gi'lhma'n gu maraa'n gui' na mi'r ge'kam Ejipto. ²⁵ Na gu' cham aa' na pui' ja'k jup tu jimda' nam jax tu jim gu mi' kam Ejipto nam biix aixim tu buada' na jax cham jir am, sia gui' nar di'ñi'ñ tu'm, pui' ku ba' cham ka aa' na kaichgida!. Pui'm aa' ba' nar am na mu ja'k ba ja binta' gu Israel kam ja'tkam na mia'n jir jajaa'nni'ñ, cham jax bua sia ku mit pui' bhai'p ji chulhiiñchuda nam jax ja tulhiiñchu'nda' gu Israel kam ja'tkam. ²⁶ Pui'm duu ba', buus gu Moisees mi' dhir ja bui gu Ejipto kam ja'tkam, na gu'x aa' na ja bii'm jum tulhiiña' gu Israel kam ja'tkam, cham tu'p jum buixdhak sia chi jax kar jix chumñigam kat. Jix aa' gu' na ja'xbui'p xim tulhiiña' na ji'x jum tulhiiña' guch Xoi'kam no't pu'ñi ya' ba ai, na gu'

pux maat na ge'p jum duukam makia' gu Dios jix dhaam no't ba ai, na gu' biix juraa'n ki'n jix biiñak ka' buiñor. ²⁷ Pu mai' mii' ba' mi' dhir Ejipto cham tu' bhaan ji choo'nnik sia ku jax giilhim jix bhaam gu ge'kam mi' kam, na gu'x maat na ge'kam ki'n bhaan ti niidhim gu Dios sia ku cham pai' nii'ñ maaxik.

²⁸ Mi' dhir ba' dai nat ba tu juu gu paan gakdhi'ñchix kam bhaan Paaskua ta'm ja bii'm gu Israel kam ja'tkam, na bhaan jix maati' ka' nam jix io'm jix biiñak kat buiñor gu Dios ti jiigi'ñ na gui' ja palhbuidha' nam bubuakia' mi' dhir Ejipto. Gio ba' nat ja chia biix ji'ma'n nam sap i'iir ki'n mamxidha' gu kiki'ñgob mu ja'p nam pai' jax chu ba'bhad, na sap ba' cham mi' aaya' gu nobii'ñ gu Dios na pai' dhuuk biix kap ja kooda' gu biipi' kam ja maamar gu Ejipto kam ja'tkam. ²⁹ Ba' buimgidhak na mit ba jii mi' dhir Ejipto, ja palhbui gu Dios nam jax dhui mi' bhiya' irban gux Bi' Suudai', nam gu' biix ja jujur ki'n jix biiñaktu'nda' buiñor. Joidham jix chu gak kir bhi mit, nat gu' joidham irban nai' ji ii' gu suudai!. Gu' ba' gu Ejipto kam ja'tkam nam mui' tii ja ardim gu Israel kam ja'tkam, mi' pu koi mit na mit pai' dhuuk mui' tiip ji bubua, nat gu' jotmoda' am xim kuu ip gio gu suudai' na mit mu ji bhi irban.

³⁰ Gio gatuuk nam mummu ja'k jup ba tu kokda na pai' Jerikoo ti tii', diihl pix nai' ji ia'ri gu bhibhii'ñbak, dai na mit biix xikoolh dhir pix xi jii sakaalh gu Israel kam ja'tkam xijum gook tanoolh juugit, nam gu' biix ja jujur ki'n jix biiñaktu'nda' buiñor gu Dios, pui' kut ba' gui' pix jup tu duu. ³¹ Gio pui' na jax gui' na Raab tiigich bijik, pui'p ti jii'ñdhat jix biiñak kat buiñor gu Dios, sia ku gu' biiipi' dir jir ganai' pix kat. Pui' kut ba' cham muu ja bii'm gu mi' oi'ñkam nat pai' dhuuk ja koi gu Dios, nat gu'x joi'gilh nat ja palhbuidhak ja tibiaptuda gu gook ja'tkam na mit mu ja joot gu Israel kam ja'tkam nam ti tii'mpu' nam jax tu't tu oi'dha' mi' Jerikoo.

³² Jax jañ pik ja'k moop xi jam tiida' git na pim ba'x maatit kaaya'? Tii mui' ka bi'iix am ji gu' na ñich chakui ja aa nam pui'p jix biiñak kat buiñor guch Gi'kora', dai ji na gu' chix io'm tøb jup jum bua no' ñich bii'm ui' ji jam aa'ñ nam ji'k jax tu buimik na

bhaan jix maati' nam jix biiñak kat buiñor gu Dios. Dai nam jax tiigich jañ pix mui' xi jam aa'ñdha', pui' na jax gui' na Gedeon tiigich, gio ba' gu Barak, gio ba' gu Sansoon, gio ba' pui' na jax gu Jepte nam pui'p jix biiñak kat buiñor gu Dios. Gio gu Dabii gui' na bijik jir ḡe'kam kat, gio ba' gu Samuel, gam gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios. ³³ Biix ja jujur ki'n ti jiññhat jix biiñak kat am buiñor gu Dios dhi' dhi ja'tkam, pui' kum ba' jai' dhit ja daam kiñkat gu jai'ja'tkam, jai' dhit ba' nam jix bhai' ja silhkadimik gu ja'tkam nam pai' dhuuk jir ḡe'ḡerkam kat na jax jix aa' gu Dios. Jai' dhit ba' nat ja a'm tu bii gui' nat tu' tu ja iimchuda gu Dios. Gam jai' dhit nat cham ji'xdhat ja jugiokak gu maapi'ñ sia ku mit mijí tii ja iabo nam pai' kuup, nat gu' ja palhbui gu Dios nam buiñor jix biiñak ka'. ³⁴ Gio ba' jai' dhit na mit tii tai chir ja iabok, cham ji'xdhat ja miidhak sia ku giilhim jix choiñ, nat gu' ja palhbui gu Dios na ja buip tui'ñgit. Gio gam jai' dhit na mit cham ji'xdha' mia'n ja bhii na mit jiboi'ññor nam tii bax ja koodak te'teb kukxir ki'n. Ku ba' gu' gatuuk na mit gio mui'p ji chu kokda, pu tu ma'iich jamit ji, nat gu' ja palhbui gu Dios nam buiñor jix biiñak ka'. Cham ji'xdha' ba' jax ja dooda mit gui' nam jix ja bhaamki'ñdha'. ³⁵ Jai' dhit dhi' nañ jaroi' ja aa', jix bhai'm duukam yup tu duuk jamit ja bui gu di'dilhdhim u'uub, ja dudua'ñdhak bhaankamu'n gu Dios giop ja baapmi' mit gu ja maamar nam ba ko'iix kat.

Jai' dhit moo xi'x io'm jix biiñak kat am buiñor guch Gi'kora', pui' ku mit ba' cham jax ilh na mit giilhim ja tulhiiñchudaimik ja koi nam xi chuut nam gammiji pu kaichgida' gu Dios sia kum tii ja chian nam sap cham ka kaichgida', nam gu'x aa' nam ba Jimia' nam pai' cham tu' bhaan kam tulhiiñ'a'. ³⁶ Jai' dhit nam ja gibii mik giilhim biix aixim xi ja ai'chuxdhimik, gio jai' dhit na mit ja buuprak bapaiñum titropiñ ki'n ja kuu nam tii xi chu ja a'gi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ³⁷ Jai' dhit jamit joodai ki'n ja ma'yasimik ja koi, jai' dhit ba' na mit i'rapan ja i'ki sirruuch ki'n, gam jai' dhit nam ja siixsimik kukxir ki'n. Biix dhi' nañ ji'k ja aa', jai' dhit cham pai' tu

oi'ñkat am, mui' kap oipimik am, kakas-nir jajo' tim ti'ii'ñka' am gam kakarbaz ja-joo', nam gu' cham tu'r jix chutumñigam kat, gampai' tuutu'm kat am. Bixchu' bhaan jum tulhiiñaimik am, gam na mit ja ko'ktulhdhimik. ³⁸ Biix pix gu ja'tkam jix ja bhaamki'ñdha' am sia kum tii mi ja'p jix chu oi'ñchak ja biim. Ba Jimia' am ba' mu ja'p gampix jix chu gak kir na pai' cham jaroi' oiri, gam bha ja'p ḡe'ḡer oi'dha' ta'm. Mu ja'p jam ba tibiapka' ji'x na pai' chii-chio' gio na pai' jax ḡeḡer ti diidi!. ³⁹ Ku ba' gu' siam jix io'm jix biiñak kat buiñor gu Dios, cham tu' pui'tu kuugalh ji nat jax tu ja daaxdhak, ⁴⁰ na gu' pui' pum aa' gu Dios na xib ba' pui' ka tu kuugalhdha' nat jax tu ja daaxdhak gui' nach pai' dhuuk aach ya' ba oipoda' pu'ñi, na ba' biix maap maa'n jimidam tuch uañdha' guch ua'tulhdhara', na ba' mi' dhir bax bhaai'n ka' na sia aach jich a'm tu bi'ya' gu ḡe'ḡer yup tum duu'nkam nat ja iimchuda gui'.

12

Nach cham jax jich aa'nda' sia kuch pui'p jich chulhiiñ nax jum tulhii guch Xoi'kam

¹ Dho jaiñ nam jax pik joidham biix ja jujur ki'n ti jiññhat jix biiñak kat buiñor gu Dios gu bijik dir kam jich bopxi kat. Aach dho pu'ñi ip jiñ jaaduñ, ja'p jach xi dhui biix nach ji'k tu' bhaan jich chukgi'ñ, ba' dai nach biix jich jujur ki'n bach biiñkada' buiñor gu Dios. Cham jach bhaan ka titii'ñchoka' gu tu' nar ua'tulhdhara', dai ji nach pix bhaan ji baapmigia' nach mi' pui' ba tu kuugalhdhidha' na jax jix aa' guch Gi'kora'. ² Mi'ch pui' ba Jimia' nat jax xi chiñik guch Xoi'kam jan' na ya' xi oilhimik, gui'ch pix buiñor jix biiñak ka' gammiji. Gui' diih jich palhbuidha' no't tu' ba jich dhuu, gio nach guguuxi'ñdha' nach ba' cham jax jich aa'nda', gam na tuch uañi'ñka' no' chich tu' bhaan cham am bua, nat gu' gui' pui'p jum tulhiiñak jan' na mit gibii mik sissapa kuruus ta'm. Ku gu' cham pai'x xi'iraam jum ilh ji nam pui' bax dhoodak, ni ku pai'x buam jum aa', na gu' pux bhai'x maat na alhio pix ya' xim tulhiiñai mi' dhir ja'p ja'k gammijix jikgim bap tui'ka', pui' na jax xib na gu'x jikgim

bhammi pix daa sonpan gu Dios kii'n dir ja'k.

³ Aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, mi' pim pui'p xi chu daa'ñchu'nda' nat ji'k jax tu duu guch Xoi'kam nam pai' dhuuk tulhiñchudimik gu ja'tkam jix u'ua'tulhdhix kam. Cham tu' na pim moo maa'n jimdampi totdonii pu ja'k suulhgia' no'm jax ba xi jam doodak gu ja'tkam na pim ba kaichu' guch Xoi'kam, piam ku gu' na cham bhai' tu jam jim, gu' ja'pji na pim jix bhai' pix jum taat ka' ji. ⁴ Na gu' dhi' cham pik jir tu' no' pim tu' bhaan jum tulhiñ, piam no'm pu'ñi jax ba xi jam doodak gu ja'tkam, no' mit gu' chakui jam koi na mit jax dhooda guch Xoi'kam. ⁵ Ba' aapi'm cham tu' dhi' bhaan kuu' jimmida' no' pimit ba jim tulhii, na gu' pai' ji' Dios pix jir jup dunii'ñ ka'. Ti'ñchokat japim gu ñio'ki'ñ mi' na pai'p jum kai'ch na saak ja tulhiñchudat ja silhka'nda' gui' nam ji'k moo tu' silhkam ba kaichu', nam bar maamra'n, na ja'pnim kai'ch:

Moop cham jix buam jum aa'nda' ni nap jix bhaam ka' no'm tulhiñchudat jum silhka'n gu Dios,

piam kut jum ñiok no'p mi' pai' cham pu duiñchu' na jax jix aa',

na gu' xim joi'ndat pix jup jum buada'.

Cham tu' nap moo dhi' bhaan pu ja'k gixa'.

⁶ Na gu' gu Dios silhka'nda' gu jax chu'm maraa'n no'x dha', tulhiñchuda' ip no' cham mi' pui' jim na jax jix aa'.

⁷ Aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, cha'pim jax jum aa'nda' no' pimit tu' bhaan ba jim tulhii, na gu' xi jam joi'ndat pix jup jum buada' gu Dios na pim jir maamra'n, na pim ba' pu'ñi duujir maa'n na pim jax jix biiñak kat buiñor mi' pui' bhiichgida' na jax jix aa'. Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ya ja'p gu ja'tkam, nam gu' ja gibdat ja silhka'nda' gu ja maamar no'm buam pix tu bua. ⁸ Na gu' no' cham jam tulhiñchudat jam silhka'n gu Dios no' pim buam pix tu bua, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu' maamra'n jam iłhii'ñ, na gu' na ji'k tu' silhkam maamra'n ja iłhii'ñ, ja silhka'nda' na jax ja'k jix aa'.

⁹ Ja'p na jax aach bijik nach jir a'aalh kat, nam gu'ch chulhiñchudat jich xilhkadimik guch gi'kora', tu' ka'm ja nii'ñdhat ja keekę'

ich ip ba'no'm jax jich chitda nach cham pu buada' gu tu'. Gu' gi ba' gu Dios nax io'm jir ge'kam nax dhaam jup tu'ii', {cham aa gu'x io'm jum aa' nach tu'ka'm nii'dhat mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa'? Nach ba' gu' pu'ñi duuji bhammi aaya' gatuuk na pai'p tu'ii'. ¹⁰ Mi' pix jich xilhka'nda' jia gu Dios na ba'ch chulhiñchu'nda' no'ch cham mi' pui' jiim na jax jix aa', nach ba' cham pik moo ja'p xi' pik xich ua'tulhi'ñdha'. Na gu' no' mi' pix xich ñii'ñ nach jich ua'tulhi'ñ, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham jich joi'gi'n, na gu' cham bhai' tuch Jimia' ba' gatuuk. Pui'ku ba' tiich xilhka'nda' na xich joi'ndat, ja'p na jax aach nach jir a'aalh kat na mit gu'ch gii'bak jich xilhkadimik guch gi'kora' kat nam jax ja'k iłhii'ñ nach jix kikii' ja'tkam bi'ya', na ba'x bhai' tuch Jimia' nach ji'x juugit ya duduaka', nam pu'ñi xich joi'gi'nda'. ¹¹ Maaxik dho gu' cham tu'r jix kii'p jum duukam gu tulhiñara' no't jiñ a'm ba gii, na gu'x buam tu tatda' nañ jiñ chulhiñdha'. Ku gu' mi' dhir no'ñich ba buus nañ xiñ chulhiñaimii, ba machia' iñ ji na tu' cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. Ba' mi' dhir dai nañ jix jikgim pix bap tui'ka', gio nañ cham tu'x buam ka tu buada' na tu' cham jir kii', nañ gu' ba too'nnia'.

Na cham bhai' tu Jimia' gu jaroi' no't cham mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios

¹² Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim jix io'm mui' xim biiñkada' buiñor gu Dios na ba' ja'p ji buusnia' na pim giop ba o'jo'nta', na gu' xib ja'p ji buusan na pimit ba momgo na pim tii jiimchu', pu'ñi duuji pim ba' giop o'jo'nta'. ¹³ Mui' pim ba' moo xi gaa'ñchu'nda' na pim jax ja'k jix bhai' mi' pui' jiimda' na jax pik ja'k jix aa' gu Dios na pim tui'ñgida'. Ja'p ji buusnia' na pim dai mi' bhiichgida' na pai'x chi kii', na ba' gu jai' nam chakuix bhai'x biiñak ji jam tiigii jix io'm soi'm iłhdhai mi' pui'p ba Jimia' am na jax jix aa' gu Dios.

¹⁴ Jam guguuxi'ñ iñ ip na pim joidham jix bhai' kai'chit jix jikgim tu oi'ñka', cha'pim tu' ki'n jum kokdat, gu' dai ji na pim soi'm iłhdhat mi' pui' xi jiimda' na jax jir am. Cha'pim kam ua'tulhi'ñdha', na gu' gujaroi' no' daim ua'tulhi'ñ, cham ji'xdha' aaya'

bhammi buiñor gu Dios. ¹⁵ Jam aagil'ñ iñ mooñ jaaduñ na pim siamri biiñ tu' ka'm xi ñiidhat gu Dios. Na gu' no' pim jai' dhit am irdat oipo, cham tu' bhai' tu jam jimia' gatuuk. Ni ku cham tu'r am na pim jai' dhit tu' bhaan ba ji ja ko'kdhichdha' gu jai', nam gu' mi' dhir ba' biiñ bhai' jim kooda' na ji'k guch Xoi'kam ji'gi'ñndham. Ba' ja'p ji buusnia' gui' na tu ko'kdhichdha' na jax gu jax chu'm i'ññax nax maimdagim tø bhøø na ja maikkutu'n gu ja'tkam no' mit xi juu. ¹⁶ Gio jam guguuxi'ñ iñ ip na pim cham jai' dhit ja biim boppoda' gu jai' u'uub no' pim cham maap tiimui'x. Ni ku pim cham tu' miñ bua' ji tu' pix ba' ilhii'ñndha' gu Dios nat tii xi jam joil'ndak tu jam uañ gu jam ua'tulhdhara'. Pui' dhom duu ji gui' na Esauu tiigich bijik, na pu'ñi moo gampai' pix ti' ilhii'ñndha'. Tii' nat ga'ra nar biipi' kam kat, maa'n jooxia' gu bhab gisaar jamit pix xi maa, ja'p ji buus ba' nar gatuuk kam pix ba'. ¹⁷ Ba' gatuuk na tii ba chian gu taata'n na tu daañnidha' nax bhai' tu jimia', nap jum aa' na gui' bhaan bipio' nar biipi' kam na jax tu daaxix, cham tu' tu daañxi gu taata'n, nat gu' pu biipi' dir ba maa gu siipdhi'ñ na saak gui' ja'p ji buusnia' nar biipi' kam ka'. Ba' tii ma susua ja'p io'm pa', cham ji'xdha' bhaan ka bii gui' na a'miram bipio'dat nar biipi' kam, nat gu' ga'ra, ja'ppix ba ji buusan gu' nar gatuuk kam.

¹⁸ Aapi'm chi gu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti' tiigik ji na mit jax ti' tiigik guch bopxi kat bhammi ge' oidha' ta'm na pai' Sinaii ti' tii', jano' nat maaxik bha eek gu Dios. Giilhim iibhidham ji nat tum duu jano', bhai' ji gi'nduki gu oidha', gio nat giilhim jix chukgam yup tum duu, gio gu tai na pix nammi kikka bhai' na ji'x jir oidha' ta'm. ¹⁹ Gio nat ge' ki'n bhai' ji chum kuich, pix am joñchu'n gu dibiir, nat ba' mi' dhir bhai' ba tu ja a'gi gu Dios guch bopxi kat na jax ja'k tu daaxix ka' ja bui. Ba' guch bopxi kat jix chotdonit tiip kai'ch am na ja'xbui' pix tu a'ga' gu Dios, ²⁰ nam gu'x maat na cham ji'xdha' jaroi' nakga' na ji'k jax kai'ch, nam gu'x iibhidhat keøø nap kai'ch: "Pu maa'n jimdum jipim moo mu'aa' ma'yasimi' joodai ki'n piäm kuxiir ki'n gu jaroi' no't gan yammi tis

oidha' ta'm nañ pai'p tu'ii', sia gu jax chu'm soi'." ²¹ Gilhim ji nax iibhidham tum bua jano', cham tu' pui' pix. Sia gu Moisees tiix choodon na bhammip tu'ii' oidha' kuu am, jup kai'ch: "Giilhim jañ jix io'm gi'bok nañ jix choodon."

²² Aapi'm gu' ba jam kupio'kdhix ji bhammix dhaam na pai' joidham jix a'bhar gu ba'bhad na pai'p tu'ii' guch Gi'kora' na gammiji pur Dios, na pim ba' jiimit aaya' bhammi na pim pai' iimchudhix na pim saak oi'ñcha', bhammi na pai' ja'p ji buusan nar xibkam ge' kiicham na Jerusaleen ti' tii', nam mui' bhai'p tu'ii' gu noonbi'ñ gu Dios nam gammiji ge'kamtu'n. Cham tu' kax chi iibhidhara' ka' nach pai' dhuuk bhammi aaya' buiñor, cham pui' na jax jano' nat bha eek Sinaii. ²³ Jai' dhit jam bhammi bap tu'ii' xib buiñor gu Dios na mit ji'k tu' silhkam mi' pui' jii na jax jix aa' ja'p na maamra'n, nat ji'k pu ja dai nam pu'ñi bhammi aaya' buiñor. Ba' aapi'm pu'ñi xib jiñ jaaduñ, cham xiim jipim bhammip ji bubuakia', na pim gu' aapi'm mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios gu' na ja aagi'ñndha' gatuuk gu ja'tkam nam tu' jax buimii nam duduakat ja tutku' bhaan, nat gu' ba tu jam uañ biiñ dappaam gu jam ua'tulhdhara', ²⁴ jano' dir pix nat guch Xoi'kam ya' eek maakam tu dai na tu aagix ka', nat guch a'mkam muu, na ba' pu'ñi duuji biiñ tuch uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'. Nat gu' pu kai'ñkam pix jaax gu i'ra'n bhaan gu kuruus na ba' dhi' ki'n pu'ñi tuch uañdhix ka', cham tu' na ja'p pix na jax bijik gui' na Abeel tiigich nat pui' tii ge'p jaax gu i'ra'n na mit pai' dhuuk mua.

²⁵ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ, mi' pim pui' xi jiimit na jax jam tiidaidha' gu Dios, cha'pim gampai' pix ilhii'ñndha'. Na gu' no' pim gampai' pix ilhii'ñ jax no' tii jam titda, jam tulhiiñchuda' ja'p nat jax ja dooda bijik guch bopxi kat nat pu maa'n jimdum ja tulhiiñchuda gui' na mit ji'k cham tu' ka'm tii nat jax tii ja tii'n. Aach pu'ñip tuch dhooda' no'ch am irdat oipo no' tiich a'gi'ñ nach jax ja'k tui'ngida'. ²⁶ Jano' nat maaxik tu ja a'gidhak gu Dios guch bopxi kat bhammi Sinaii, jix io'm gi'nduki gu dibiir nat ji'x miikim tu a'ga. Ba' dhi' cham xiim jum

aaya' na pai' dhuuk giop joiñchuda' gu dibiir, pui' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ, yup jum kai'ch: "Maa'nnim jañ pix ba joiñchuda' dhi oi'ñga'n, biix sia dhi' na tu' bha'ñi ja'p jix maax jix dhaam." ²⁷ Ba' gu dhi' pui' na kai'ch na pui' maa'nnim pix ba joiñchuda' dhi oi'ñga'n, ja'p kai'ñkam yup kai'ch na biix tu kuugalhdha' nat ji'k tu'p tu duu, na cham tu' bhai', na pu'ñi ampix tu gi'ndukda', na ba' mi' dhir dai gui' pix bax chu jai'ch ka' na cham jax jum bua, ni ku pai' joiñdha'. ²⁸ Jix dhaam ja'k kat yup jum kai'ch dhi' na pai'p tu'ii' gu Dios, bhammi ja'k dho gi cham pai' dhuuk joñia' ji gu oi'ñga'n no't bhammi bach aich gu Dios. Na gu' gui'x io'm jir jix kii' ka', cham tu' pui' na dhi' nach bhaan oi'dha' xib. Pui'kuch ba' gammijix bhai'ch chaatit mui' xi dhaañchu'nda' bhammi ja'k na pai'p tu'ii' tu' ka'm niidhat. Gammiji nach mu gø'kamtu'nda' cham oodat na jax ja'k jix aa', na ba'ch baidhika!. ²⁹ Na gu' no' chich jax dhuuk cham tu' ka'm tii, am ti'ñchoka' ich nax io'm jich chulhiiñchuda', na gu' gui' ja'p ji buusan na gu tai gui' nax io'm jix choiñ na tu' na pix ja'ngichu'n.

13

Nach jax ja'k tu jimda' na ba' xich kiigalhi'ñdha' gu Dios

¹ Jam guguuxi'ñ iñ ip jiñ jaaduñ na pim joidham jix bhai' kai'chit xim jajoi'gi'nda' na jax ja'k jum aa' no'ch ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam. Cha'pim tu' bhaan jum bhabhaakuidha' ni na pim jum kokdada', gu' ja'pji na pim joidham jir jix bhabhai'kam ka' ji pix. ² Gio no'm jam paxiaraim gu ja'tkam, joidham japim jix bhai' ja tiidai ja aichdhai ja tibiaptuda' jix bhai'm taatit, cham tu'x oodam. Jai' dhit gu bijik dir kam nam pu'ñi joidham jir jix bhabhai'kam kat, gu noonbi'ñ gu Dios jamit ja tibiaptudak nam cham pum aa', na gu' pu'ñi jaroi' nam pix tibiaptudidha'. Aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, cham maati' ka' gu' nar tu'p tu'm da' ka' gui' na mi' jam paxiaraidha'.

³ Jix ja joi'ndat japim soi' pix jum ilhii'ñdha' ja a'mkam guch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam jum tulhiiñ mu nam

kuup, panaas ku pim moo aapi'm biix mup kuupka' ja biiñ. Sia gui' nam ja'p pix ja tulhiiñchu'n japim pui' soi'p jum ilhii'ñdha' ja a'mkam, panaas kum moo aapi'm biix yup jam tulhiiñchu'nda', na pim ba' gu' cham jax ilhii'ñdha' no' mit pui' bhai'p ji jam dooda ja'xpix.

⁴ Gio ba' jam guguuxi'ñ iñ ip na pim cham jir ganai' pix ka'. Cha'pim jai'x bhai' ja titdadat ja biiñ boppoda' gu u'uub, dai ji gui' na pim maap tiimui'x na jax tu daaxix. Na gu' pui' pix jam tiida' gu Dios jan'o' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n na pim jix u'ua'tulhdhix no' pim pu'ñi jai'x bhai' ja titda gu u'uub. Ba' pui' xi jam tiidai mu ja'k xi chu chiñia' nam jam iabu' na pim pai' gammiji mi' pup miijidha'.

⁵ Jam guguuxi'ñ iñ ip jiñ jaaduñ na pim cham tu' bhaan jum tutkagi'ñka' gu tuumiñ ni ku pim jix aa'nda' na pim mui' bia'ka'. Dhi' ki'n japim jix bhai'm taat ka' ji'k na pim bia'ka'. Dios diilh jix maat na pai' dhir tu jam maakidha' gu tu' na jam a'm jum aagaidha' no' pim cham ka bia', na gu'p jum kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' u'uan ta'm na tu ua'ñix: "Aañ gammijim a'm ti niidhidhat jum palhbui'ñchu'nda' ki'n gu tu' nam a'm jum aagaidha'. Cham ji'xdha' pai' dhuuk diilh jum bua' iñ." ⁶ Jaiñ na gu' jax pik joidham kai'ch gu Dios jich Gi'kora', ja'pji dai nach buiñor jix biiñak kat pix ti'ñchoka' mi' ja'k na pai' ja'pnip tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ: Cham jañ pai' dhuuk tu' bhaan jix choodon ka',

na gu' cham ji'xkat jaroi' jax jiñ dhooda', na gu' gu Dios gammiji xiñ joi'ndat jiñ a'm ti niidhidhat jiñ palhbui'ñchu' tu' na pix bhaan.

⁷ Gammiji pim ti'ñchokat mi' pui' xi chu daa'ñchu'nda' na mit jax tu jii'gui' na mit ya ja'p tuch a'gi gu ñio'ki'ñ gu Dios, nam joidham biix ja jujur ki'n ti ji'ñdhat jix biiñak kat buiñor.

⁸ Guch Xoi'kam bijik dir pux jai'ch, cham pai' dhuuk jum pataas. Gio ya' dir ja'p ja'k gammiji pux jai'ch ka', cham pai' dhuuk jum pataasa'. ⁹ Pui' ku pim ba' dai gui' pix buiñor ti ji'ñdhat jix biiñak ka' gammiji. Cha'pim tu'p jum buixdhat na ji'k jax tu daaxix gu ya' maaxik, pui' na jax gu koi' na jax chu'm jir jum kua'dam gio na jax

chu'm cham. Na gu' dhi' cham ji'xkat tu' ki'n jich palhbuidha' sia kuch t'i mi' pui' tu daa'ñchu' na jax tu daaxix. Ja'pji dhi' nax io'm jum aa' nach mi' pui' xi chu kuugal-hdhidha' nat jax tu daasak guch Xoi'kam, nach ba' bhammi aaya' jix dhaam buiñor gu Dios.

¹⁰ Na gu' guch Xoi'kam pui' ji buusan na jax gu xibkam sasoi' mimiññkar, cham tu' pui' na jax gu bajik kam na jax chu'm jai'ch mi' nam pai' tu juan gui' nam tu ja daañxi'ñdha' gu Israel kam ja'tkam. Dai pix nam aa' nach buiñor jix biiñak ka', na ba' pui' ji buusanda' nach tu makgirxi'ñ gu Dios. ¹¹ Piam pui' na jax gu ja gø'kam tuk gui' nam bhai' gø' chiop tu juanda' nam tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam, na baxbhat gu ja iñir gu sasoi' mummu ki'n tu jupsusda' na pai'x io'm jix chu xidhuu ka', na ba' dhi' ki'n tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. Gu ja bakxi'm ba' mik ja'k ja u'tikat ja mimiññdha', na pai'r gampix na cham jaroi' oiri. ¹² Ba' jano' nat ya' øek guch Xoi'kam pu'ñip jum duu, diirap dir gu gø' kiicham jamit baidhak tulhiiñchudimik mua, gu i'ra'n nat jaax ki'n ja uañchuda biiñ dappaam gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. ¹³ Aach ba' xib pui' cham jax jup jich aa'nda' sia ku mit pui' bhai'p jich chulhiiñchuda' na mit jax dhooda guch Xoi'kam, jix bhai'ch pix jix chaatka', daiji nach jix io'm mui' xix biiñak ka' pix buiñor, ja'p jach xi dhui biiñ na ji'k tuch chukgi'ñ ya' dhi oi'ñga'n, ¹⁴ nach ba' aaya'x dhaam nach pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka'. Na gu' ya' nach pai' oi'dha' xib cham tu' gammiji ya' pu oi'ñka' ich, pui' kuch ba' t'i gaa'ñchu' xib dir nach jax dhui ja'p iam oi'ñcha' nach pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka'. ¹⁵ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ nach gammiji mu daañchu'nda' guch Gi'kora' jix dhaam, gam nach tax-chaabgi'ñdha' nat jix bhai' ba duu nat bha joot guch Xoi'kam na pu'ñi ya' tuch ñamkixdha' guch ua'tulhdhara', ja'p ji buusanda' nach mu tu makgirxi'ñdha' gui' na ki'n tuch uañi'ñka' guch ua'tulhdhara'. ¹⁶ Jam guguuxi'ñ iñ ip na pim cham mik buppat jix bhai'm duukam xip tu buada' bhaankamu'n gu Dios, gam na pim jix ja

joi'ndat xi chu ja maakat gu jai' gu tu' no' ja a'm jum aagaidha', na gu' dhi' pu'ñi ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ja'p ji buusanda' na pim tu makgirxi'ñdha'.

¹⁷ Gio gui' nam biipi' dir gu'kat jam aagi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios japim siamri tu' ka'm jus xi ja niidhat, cha'pim gam-pai' pix ja iñhii'ñdha'. Na gu' ja'p ji buusan nam gui' gammiji jam nuuka'n na cham tu' jam duñia', nam gu' gammiji tu jam daañxi'ñdha' buiñor gu Dios na jam nuuka'nda'. Gu Dios diihl pu chu'm ki'n ja darai nam pu'ñi jam nuuka'nda' gu jam i'ii'mda' bhaan, na ba' no't ba tum kuugall ya' dhi oi'ñga'n, joidham jix bhai'm taatit pu ti'ya' am na pimit jix bhai' tu jii biiñ ji'ma'n. Jix bhai'm duukam japim xip tu buada', nam ba'x bhai'm taatit gammiji biipi' dir gu'kat jam aagi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios. Na gu' no' pim buam pix tu bua na tu'r jix buam jum duukam, jix buam jum aa'nda' am, na gu'x xijai ka' nam jix bhai' jam tuttu' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios.

¹⁸ Bhai' pim xi chuch dhaañxi'ñdha'ñ jaaduñ, nach ba' gammiji x bhai' tu a'gada' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Jix aa' ich nach jix bhai' mi' pui' tu kuugal-hdhidha' na jax jix aa' guch Gi'kora'. ¹⁹ Gio jam taan iñ ip na pim pui' ja'k tu daanda' buiñor gu Dios nañ palhbuidha' nañ jax dhui jootom gio mui'p jam paxiarmira' mu ja'p na pim jax tu oi'dha' nañ mu jam tii'mira'.

Na ba tii'mo' na tu a'ga gui' nat mu tu ja ua'ñxi gu Israel kam ja'tkam gio ba' na tu ja daañxidha'

²⁰ Ba' gu Gø'kam Dios gui' nat dua'ñdhak giop bamii' guch Xoi'kam mu dir koi'ñga'n tir, gui' na xib pui' ji buusan nar jix kii' bipia'dam, xi jam joi'ndat tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara' ki'n gu i'ra'n nat jaax, ²¹ gam nax kikii' ja'tkam jup jam duñia' biiñ ji'ma'n, na pim ba' gammiji x biiñak kat mi' pui' jiimda' na jax jix aa'. Gu Dios ba' diihl jix maat mi' dhir ja'p ja'k na tu' jax dhuñia' jam bui na pim ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Gammiji ch ba' moo gø'kamtu'nda'. Ja'pni pix tui'ka'.

²² Ba' jam guguuxi'ñ iñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim cham oodat xi chu

jiñkuidhai dhi' na ñich mui' ba tu jam ua'ñxi,
 na gu' cham pik moo ja'p yup jir gø', palhiip
 ji, nañ ji'x pix bhaan jam guguuxi'ñ na pim
 jax ja'k gammijix biiñak ka' buiñor guch
 Gi'kora'. ²³ Gio ba' xi jam aa'ñdham iñ ip nat
 kia'pix ba buus na kuupich gu Timoteo nar
 jich jaduuñ jich Xoi'kam bhaan. Ba' pui' tii
 ilhii'ñ iñ no't joootom ya' ai nach maap mu
 jiim nach mu jam paxiarpu' mu ja'p na pim
 pai' tu oi'dha'.

²⁴ Miji ja ñio'ki'ñ iñ guñ jaaduñ nam biiipi'
 dir gu'kat jam aagi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios,
 gio gui' nam ji'k ba ti jiigi'ñ buiñor guch
 Xoi'kam no'm jix bhai'm ilhii'ñ. Aañ ya
 ja'p siamri jix bhai'ñ ilhii'ñ ji sia gu palhiip.
 Gu ya' kam Itaalia guch Xoi'kam jiigi'ñdham
 mijip xi jam ñio'ki'ñ am no' pim sap jix
 bhai'm ilhii'ñ.

²⁵ Ja'pni pix ba' moo tui'ka' ku ba' gu Dios
 jich Gi'kora' pix gammiji xi jam joi'ndat jam
 a'm ti nñidhidha' biiix ji'ma'n.

GU UA'NA'N GU SANTIAGO

*Gu Santiago na mui' ba ja ñio'kdha' gu
Israel kam ja'tkam mu ja'p namjax oi'dha'*

¹ Aañ Santiago nañ jir tujuandam tugi'ñ gu Dios jich Gi'kora' gio gu Jesuus jich Xoi'kam jañ ya' dir mu jam ñio'ki'ñ jiñ jaaduñ na pim mummu ja'p oi'dha' mui' kap na ji'x oi'ñga'n, na pim jir ja bopxi gu mambhiix gook gu maamra'n gu Jakob, na pim ti jiigí'ñ buiñor guch Xoi'kam.

*Najax ja'k bua't jum mamti gu ñio'ki'ñ gu
Dios*

² Aañ ya' dir mu jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim ge'kam ki'n jix bhai' pix jum taat ka' no't tu'x buam jum duukam jam a'm ba ji chu jii na panaas ku cham nakgam tu tatda'. Xi ñakoo'nda' pim, ³ na gu' no' pim pu'ñir maa'n na pim jax jix biiñak buiñor guch Gi'kora', sia ku pim bixchu' bhaan jum tulhiiñ, pui' ba machia' pim. Mi' dhir cham tu' jax ka ilhii'ñdha' pim sia tu'x buam jum duukam jam a'm jimiim, panaas ku pim moo pu cham tu'm tulhiiñdha', na pim gu' pui' ja'k ba kaapaka'. ⁴ Dai ji na pim gu'x bhai' xim ga'ngidhat mi' pui' duiñchu'nda' na jax moox kii' ka'm ni'ñ guch Gi'kora', dhi' pim bhaan ba' pu'ñi mui' xim otdatgida' cham tu' bhaan jax jim aagit. Dhi' ba' bhaan bax maati' ka' na pim silhkam jix biiñak buiñor gu Dios, mi' dhir ba'x io'm bhai' ji machia' pim na jax ja'k jix aa' gui' na pim tui'ñgida'.

⁵ Ba'no' pim gu' jai' dhit aapi'm jix bhai'x maachik na jax pik ja'k moox aa' gu Dios na pim tui'ñgida', soi'm ilhdhai pim mui' xi chañia' gu Dios. Gui' jam makia' maa'n jimdampi matda' cham jax ji chi'ji, ge' cham daaxix kam, na pim ba' mi' dhir ki'n bhai' ji machia' pu'ñi na jax pik ja'k jix aa' na pim tui'ñgida'. ⁶ Dai ji na gu'm aa' na pim biix jam jujur ki'n jix biiñak kat pu tiida' na pim ba ilhii'ñdha' na pui' ji chu buusnia', biix jam jujur ki'n na pim ti jiigí'ñdha' na silhkam jam makia' gu Dios na pim pai' dhuuk mu tañia'. Na gu' no' pim aapi'm pix bap xi chitda pu cham

ji chi ji'ñdhat biix jam jujur ki'n na pui' ji chu buusnia', cham tu' jam makia' gu Dios gu matda'. Na gu' no' pim pu'ñi cham biix jam jujur ki'n ti jiigí'ñ na pui' ji chu buusnia' na pim jax ilhii'ñdha', ja'p pix ba ji bubuakia' pim na jax gu suudai' na gu'ngukidhat mu ja'k jup jimdampi' pai' na ja'k bhiida' gu jibiilh, ja'p ja'k gio ja'p ja'k. ⁷ Ba' gu jaroi' no' pu'ñi ja'k pix jir tu'm, cham ji'xdha' makia' gu matda' guch Gi'kora', sia ku tiix maachim na jax ja'k jix aa' gu Dios, ⁸ na gu'x mat ka' na cham tu'x biiñak kat jup titdada', pix bap na tii xi chaanda'. Ni ku cham tu' gammiji nabap tanoolh pu chu'm bhaan titii'ñchoka', na gu' buimgidhak maakam tu'm bhaan jup ba titii'ñchoka', gio buimgidhak maakam ip. Mikkat mi' pu cham ka ti'ñchoka' na pin tu' ka taanit gu Dios, pu cham tu' kap jum buixdha'.

⁹ Ba' gu jax chu'm jiñ jaduuñ jich Xoi'kam bhaan no' gampai' pix tu'ii' na cham tu' bia', jix bhai' pix jum taat ka' buiñor gu Dios, na gu' bhammi dir bha ja'k jix chumñigam ilhii'ñdha' gu Dios, na gu' bhaan ti nii'ñdha'. ¹⁰ Gu' ba' gu jax chu'm jiñ jaduuñ jich Xoi'kam bhaan no'r jix chumñigam, gu' ji no't gu' nai' ji chu juu gu tu' na bia'kat, jix bhai' pix jum taat ka' ip sia buiñor gu Dios, na gu' gu Dios pui' na jax bhaan ba ti niidhidha', pui' na jax bar jix chumñigam ka' buiñor, sia ku gu' ya' gu maaxik bhaan pui' ji bii. Gio na gu' cham tu' gammiji ya' pur jix chumñigam ka' gu jaroi' no'r jix chumñigam. Ja'p pix ji buusan jia na jax gu yooxi' na alhio pix mu pai' yoota', ni ji'x ku iam moo gammiji mi' pu yootda'. ¹¹ Na gu' no't jix io'm bhai' xi chon, bhaatai pu nai' ji gakia' biix binkam gu toona'n, jix gak mi ja'p pup katka', mi' pu dibai cham pai' ka matgilhia'. Pu'ñi ip gui' nam jir jix chutumñigam, jotmoda' pix cham pai' matgilhia' no't tu' ma duu, gio gu' pu nix chu' ip ku bhiika'.

*Na jax ja'k jix bhaai' nañ dhuñia' no'
cham bhai' tuñjim*

¹² Ja'p moo joidham jix bhai' ba tu Jimia' gu jaroi' no' xi ñakgat gammiji pux biiñak buiñor gu Dios, sia kut giilhim biix aixim jix buam jum duukam bhai' a'miram ji chu

jii, na gu' gatuuk na pu'ñi xim tulhiiñaimii, mi' dhir dai na ba baidhika' guch Xoi'kam jix dhaam ja'k na pai' gammiji jix jīkgim bap tui'ka', na joidham jix chu abhaar. Ba' pui' ji buusnia' na ba mai'chia' gu kuruun na joidham jix abhaar nax dha'ram namiik, gui' nat jax chu'm ja iimchuda guch Xoi'kam na saak ja makia' gui' nam ji'k pu'ñi mi' pui' jimia' na jax jix aa'. ¹³ Gu' ba' gu jaroi' no' ampix pui'x buam jix chu duñiim na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, cham tu' jax jum aa'nda' na gu Dios pui' ja'k jurtu'n ku ba' pui' tu tatda'. Jax dhui na gu Dios cham ji'xdha' pui' ja'k jurtu'nda' gu jaroi' nax buam tu duñia', na gu' cham tu'x buam jum duukam a'miram dir busaak. ¹⁴ Ja'pji diihl jura'ram dir na buusnia' gu jaroi' na pu'ñi biix aixim bam aa'nda', na mi' ba ji kaaya' na jax ja'k jurtu'nka' gux buam jum duukam na ba'x buam bax chu duñiim ka' na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ¹⁵ Mi' ba' na pu'ñi xim aagaimii, dho gu' dai na pui' ba duñia' dho na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ba' dai na bam ua'tulhdha'. Mi' dhir ba' no't cham soi' kam iih buiñor gu Dios na tu uañda', muuki' chir bap tui'ñgida' gu ii'mdagaram bhaan, na gu' gatuuk dai na ba tulhiiñchuda' gu Dios.

¹⁶ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, cha'pim pui' ja'k kam aa'nda' na gu Dios pui' ja'k jam jurtu'nka' na pim ba' pu'ñi buam pix jix chu duñiim ka' na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gui'. ¹⁷ Jax dhui na gu Dios cham tu' a'miram dir busaak gu tu' nar jix buam jum duukam, dai ji gui' na ji'k tu'r jix kii'p jum duukam. Biix gui' na ji'k tu'ch a'm jimiim nar jix kii'p jum duukam, Dios jir jup dunii'ñ, gui' nax dhaam jup tu'ii' nat jaroi'p duu dhi chiichia' na bha'ñi ja'p daraa jix dhaam gio dhi tanoolh na biix kap tu toonni'ñ. Gu Dios gammiji pur Dios jia, cham pai' dhuuk maakam jup bar tu'm, pu maa'n na jax pix jir tu'm na jax bar tu'm. ¹⁸ Ba' xich joi'ndat tii xich baidhikam jix dhaam na pai'p tu'ii' nach pai' gammiji jix jīkgim bap tui'ka', dai sap nach mi' pui' xi jiimda' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ. Joidham jix bhai'ch chiidai jich aichdha'x dhaam dai aach nach ji'k mi' pui' jimia'.

*Nañ jax ja'k tui'ñgida' no'ñ silhkam ba ti
jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam*

¹⁹ Ja'pniñ ba' moo tiip xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim siamri xi ñakgat no' jaroi' giilhim jam titda na jax cham jir am. Cha'pim juanda', xi këekë' pim pix sia ku jax kai'ch. ²⁰ Cham tu' na pim moo maa'n jimdampi bhaakui giilhim mui'p tiida' ya' dir mu ja'k, na gu' dhi' pu'ñi ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ²¹ Gu ja'pji na pim soi'm ilhdhat mi' pui' xi jiimda' ji na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, gui' na bhaan jich aagi'ñ na jax ja'k jix bhaai' nach duñia' nach ba' cham jich chulhiiña' gatuuk, na pim gu' bax maat. Ja'p japim xi dhui biix na ji'k tu'r jix buam jum duukam na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch na pim ba' cham dhi' bhaan jum ua'tulhi'ñdha'.

²² Ku gu' dhi'm aa' ji na pim tu' silhkam mi' pui' xi dhuiñchu'nda' na ji'k moo jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, cham tu' daipu' na pim jix mat ka' pix. Na gu'r ba pui' pix ip sia pim tiix maat no' pim gu' cham pu bua na jax jum kai'ch, diihl japim ua'tulhdhara' tir jum iabuda', na pim gu' cham am buatgida'. ²³ Na gu' gu jaroi' no' tiix maat na jax ja'k jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, gu' ji no' gu' cham pu bua, dhi' ja'pni pix ba ji buusan na jax gu jaroi' no'm nii'ñ nax maachim na jax moo tu'm ba ti nii'ñ, piäm no' cham jix ja'kkulhi'. ²⁴ Ba' dai mi' na ka ti'ñchoka' na kam nii'ñdha', mi' dhir na ja'p ti'ñgia', pu cham tu' ka ti'ñchoka' na pin jax chu'm ti nii'ñ. Pu'ñi ip ba' dhi'. ²⁵ Gu' ba' gu jaroi' no' këekët gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' xi dhuiñchu' na ji'k jax jum kai'ch na bhaan jich aagi'ñ nach jax ja'k dui cham kach chulhiiña', dhi' dho gi gu' joidham jix jīkgim bap tui'ka' ji gio nax bhai' ji chu buusnidha' na ji'k tu' jax buada', na gu' joidham bhaan ti nii'dhidhat palhbui'ñchu'nda' gu Dios.

²⁶ Ba' gu jaroi' no' mi' pui' tii xi jim na jax moo tu aagix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gu' ji no' gu' buam pix tu ñiok na jax cham jir am na cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, pur cham tu' ka', sia ku gu' tii pui'm aa' na mi' pui' bhiichu' na

jax tu aagix, jir ja'p pix ka' ba' na pui'm tiit'i'nda' nar jich Xoi'kam jiigi'ñdham, na gu' giilhim tu ñiokda'. ²⁷ Gu' dhi' matgam no'ñ tu' silhkam mi' pui' ba bhiichu' na jax tu aagix gu ñio'ki'ñ gu Dios nañ ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, cham tu' ji nañ kañ ua'tulhi'ñdha' ki'n gu tu' ya' kam dhi oi'ñga'n, pui' na jax nañ jix buam tu ñiokda' gam nañ giilhim ja titdada' gu ja'tkam, gu' ja'pji nañ jix ja joi'gi'nda' ji gio nañ ja palhbui'ñdha' gu a'aalh nam alh jir di'dir koi', gio gu di'dilhdhím u'uub nañ xi ja maakidhat gu tu' na ja a'm jum aagaidha'.

2

Nañ jax ja'k jix bhai' ja buada' gu ja'tkam sia jaroi' na pix

¹ Ja'pni ja'k jañ ba' moo tiip kai'chit jiñ jaaduñ na pim ba ti jiigi'ñ buiñor gu Gé'kam jich Xoi'kam, na pim cham tu' ji'k pix jix ja joi'ndat jix bhai' ja buada' gu ja'tkam, jai' ba' tu' pix ja ilhii'ñdha' pim. ²⁻³ Pui' na jax mu' pa' no' pim jum jumpa'n na pim tu daanda' buiñor gu Dios, no't gu' maa'n mi' ba ai gu maa'nkam jix chumñigam na bixchu' bapaiñum jix u'uam totbikdam xi chu baapsatu' noonbiram, gio nax kikiñ xi chi tii'chu' jix dha'ram namkim, ba' aapi'm pix jix bhai' titdak jax chitda: "Jam jiip jiñ jaduuñ ya'ni ja'k dhix kii' atooxkor ta'm." Gu' ba' no't gu' ja'x dhír mi'p ba ai jumai gu maa'nkam na alh gampai' pix chu'm nax xaasak ti tii'chu' giox i'k suuskam, ba' aapi'm jax chitda pix: "Aap baasi'n jap pix ka kiika' soosna'n, piام kup mi ja'p xi dhaibu' diirap no'p jix oo'n nap kiik." ⁴ Dhi' ji' no' pim pu'ñi ja'k pix tu bua pui' bam kai'ch na pim ji'k pix jix ja kiigalhdhat jix bhai' ja bua gu ja'tkam, jai' ba' cham. Dhi' cham tu'r am gu pui' ja'k. Biix ji sia nar jaroi' na pim jix bhai' ja buada'.

⁵ Dho gu' dhi' ji ba' pik jix io'm jix ja joi'ndat ja a'm ti nii'ñ gu Dios gui' nam alh gampai' tu'ii' nam cham tu' bia', nam gu' gammiji pix soi'm ilhii'ñdha' buiñor. ¿Tu'm gi bhaan ge'gerkam jum ilhii'ñdha'? Dai nam jix io'm jix biiñak ka' pix buiñor gu Dios. Dhi' ji ba' pik ja baidhika' jix dhaam ja'k nat pai' ja'k ja iimchuda na saak ja aichdha' gui' nam ji'k mi' pui' jimia' na jax

jix aa'. ⁶ Gu' ji na gu' aapi'm dhi' ba' pik tu' pix ja ilhii'ñdha', gampai' pix ja ilhii'ñjapim na pim ja nii'ñ nam alh cham tu' bia', dai gux chutumñigam na pim ba'x ja kiigalhdhat jix bhai' ja buada'. Gu' dhi' jim ba' pik tu xi bua no' mit bach o'bhai', jich ui'ka' am dho buiñor gu ge'kam nam jich chulhiiñchuda' no' chich palhiip am cham am bua mi' pai'. ⁷ Gio nam gu' dhi' ba' pik cham kiigalhi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios na tii tum a'ga, tu' pix ilhii'ñ am gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam gui' nach jaroi' buiñor ba ti jiigi'ñ.

⁸ Gu' dhi'm aa' ji na pim mi' pui' xi chu daa'ñchu'nda' na jax jum kai'ch mi' pai' u'uan ta'm na tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios nap jum kai'ch: "Jix ja joi'ndat jax jix bhai' ja buada' gu ja'tkam sia jaroi' na pix, ja'p nap jax xim joi'ndat jix bhai' buada' aap diihl." Dhi' ji' no' pim pu'ñi ja'k duiñchu' na pim ba' bhaan pui' ba ilhii'ñdha' na pim mi' pui' bhiichu' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁹ Gu' ji no' pim gu' pu'ñi ji'k pix jix ja kiigalhi'ñdhat jix bhai' ja bua gu ja'tkam, jai' ba' tu' pix ja ilhii'ñjapim, cham tu' mi' pui' duiñchu'nda' pim na jax ja'k tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ba' dhi' bhaan bam ua'tulhdha' pim, na gu' dai na pim diihl jax ilhii'ñdha' pix na pim pu tu buada', cham tu' na jax jix aa' gu Dios. ¹⁰ Gu ba' no' pim biix mi' pui' tii ka duiñchu' na ji'k jax tu daaxix gu ñio'ki'ñ, gu' ji no' pimit gu' mi' pui' maa'n kap am cham am xi bua, mi' pimit dho bam ua'tulh ge'kam ki'n, ja'p ji buusnia' na pim moo pu biix cham am bua' na ji'k jax tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, sia ku pimit gu' maa'n kap pix tii cham am bua. ¹¹ Pui' na jax mi' pui' maa'n kap nap jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios: "Chap biima'n boppoda' gu ubii no'p cham dhi' biima'n tiiimui'x", gio jumai kap nap jum kai'ch: "Chap ja koo'nda' gu ja'tkam." Ba' no' gu' gu jaroi' tii cham tu' biima'n boppo gu jumai ubii na cham tu' biima'n tiiimui'x, gu' ji no't gu' maa'n ma mua gu maa'nkam, dhi' dho ki'n ge'kam ki'n bam ua'tulh, ja'p ji buusnia' na pu biix cham am bua' na ji'k jax tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios. ¹² Ba' aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, mi' pim pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios. Chapim

buam pi^x ka tu ñiokda' na jax cham kii' ka'm nii'ñ guch Gi'kora', gu' ja'pji na pim mi' pui' xi bhiichgida' ji, panaas ku moo bar bhaan ka' na pai' dhuuk jam aagi'ñdha' gu Dios no' pimit mi' pui' jii na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na bhaan jich aagi'ñ nach jax ja'k duñia' nach ba' cham mu ja'k bhiyya' nach pai' gammiji' mi' pup jich chulhiiñdha', piam ku chich gu' cham mi' pui' jii. ¹³ Na gu' no' pimit aapi'm cham ja palhbuix ja joi'ndak gu ja'tkam ki'n gu tu' na ja a'm jum aa'nda', gu Dios pui' cham jup jam joi'nda' aapi'm, gu' ja'pji na jam tulhiiñchuda' jan'o' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, dai na pui' xi jam tiidai na pimit cham bhai' ja duu jix ja joi'ndak gu ja'tkam. Gu' ba' gui' nam ji'k jix bhai' ja buimii jix ja joi'ndat gu ja'tkam sia jaroi' na pi^x, dhi' dho gi gu'x bhai' tu ja Jimia' ji, jix bhai' ja tiidai ja aichdha' guch Gi'kora' na pai'p tu'ii'.

Gu Santiago nap kai'chdha' nam aa' nañ pui' xi chu duñiñdha' nañ jax ja'k jix biiñak ka'

¹⁴ Gio ba' no'ch aach jax kai'ch nach bi^x jich jujur ki'n jix biiñak kat ti jiig'iññ buiñor guch Xoi'kam, gu' ji no' gu' ni ji'x kuch iam pui' xi bua na jax ja'k bhaan jix maati' nar pui', pu bar iatda' ka' dho, pi^x jap kai'chdha' ich pi^x ba'. Ba' dhi' pu cham ji'xdhat jich palhbuidha' jan'o' na pai' dhuuk jich aagi'ñdha' guch Gi'kora' na chich cham tu' mi' pui' jii na jax jix aa', sia kuch gu' aach ya'x baabui'm kai'ch xib nach pui' kai'ch nach bi^x jich jujur ki'n ti jiig'iññ buiñor guch Xoi'kam, no'ch gu' cham mi' pui' bua gu maaxik bhaan na jax jix aa'. ¹⁵ Na gu' dhi' ja'pni ja'k ji buusan jia na jax no' maadit gu jax chu'm jich jaduuñ jich Xoi'kam bhaan cham ka bia' gu koi' na tu' jugia' ni gu jajannulhi'ñ na ti ti'ya', no' gu' pui'x dhaapak pi^x ba oiri. ¹⁶ Ba' no' gu' maadit aapi'm mu jimiiñk jax chitda: "Moo git alh joidham jix bhai' tum jimda'ñ jaduuñ tu' na pi^x bhaan, ge' bia'ka' ap gu koi' nap tu kua'da', gio gum jajannulh jip git moop tu bia'ka' nap ti ti'ka' nap ba' cham gibkaidha'." Gu' ji no' gu' ni ji'x ku pich iam xi onbai' gui' na tu' a'miram jum aa' nap nii'ñ, ¹⁷ tu' gi ki'ñ jup palhbuidha' sia kup aap mi' joidham tii xi chitda? ¹⁸ Pu'ñi

ja'k pi^x jup ji busaak ba' sia kuñ aañ pui' tii xi kai'ch nañ bi^x jiñ jur ki'n jix biiñak kat ti jiig'iññ buiñor guch Xoi'kam. Pur ja'p pi^x ka' ba' nañ pui' kai'chdha' nañ sap pi^x ba' ti jiig'iññ buiñor guch Xoi'kam no'ñ gu' cham pui' xi bua gu maaxik bhaan na jax jix aa' guch Gi'kora', pui' ji buusanda' ba' nañ pu cham pai' ti jiig'iññ buiñor guch Xoi'kam.

¹⁸ Jaiñ no' jaroi' jax jum titda mu pai' jim namkik: "Na ba' aap moo ni ji'x kup iam jix bhai'm duukam xip tu bua na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, na saak aap ba' pi^x bi^x jum jur ki'n jix biiñak kat ti jiig'iññ buiñor guch Xoi'kam. Aañ iam jix bhai'm duukam jup tu bua ji, sia kuñ cham ti jiig'iññ buiñor guch Xoi'kam. Pui' kai'chdha' ap na saak jum aa' nañ bi^x jiñ jur ki'n jix biiñak kat ti jiig'iññdha' buiñor guch Xoi'kam na ba'ñ baidhika' jix dhaam ja'k, gu' ji na gu' ni ji'x kup iam jix bhai'm duukam xip tu bua na jax jix aa' gu Dios na bhaan jix maati' ka' git nap silhkam bi^x jum jur ki'n jix biiñak kat mi' pui' jim na jax jix aa'. Aañi' ji na ba' pui' bam kai'ch nañ panaas tu' ka'm niidhat mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios. Tii' nañ gu'x bhai'm duukam xip tu bua na jax jix kii' ka'm nii'ñ." ¹⁹ ¿Ka' na pim bax maat aa nax io'm jir ge'kam gu Dios gam na daipu' maa'n jix jai'ch na bixchu'x aichu'n ku pim ba' ilhii'ñ na pim dai pui' pi^x ja'k bhaan jix biiñak kat bi^x jam jujur ki'n? Chaam ji gu'ñ jaaduñ, na gu' dhi' cham pi^x xijai jia nañ ti jiig'iññdhat jix mat ka' na jax jir tu'm kam gu Dios. Sia dho gu jajo'k jix maat am na jax jir tu'm kam gu Dios, jix maat am ip na ja tulhiiñchuda' gatuuk, ba' tiix chotdon am xib, nam gu'x maat nam jum tulhiiña'. ²⁰ Moo pim siamri jam jujur xi bia'kat xim ga'ngada' na jax pi^x ja'k jix aa' gu Dios na pim tui'ñgida', jam moom am japid xi baapsai dhi' nañ ji'k jax jam titda. Na gu' kai'ñkam pui' pi^x cham tu' ki'n jup jam palhbuidha' sia pim aapi'm tii bi^x jam jujur ki'n jix biiñak kat ti jiig'iññ buiñor guch Xoi'kam, no' gu' ni ji'x ku pim iam jix bhai'm duukam xip tu bua ja bui gu ja'tkam na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, pur ja'p pi^x ka' ba' na pim pui'm tiit'iñda' na pim jir jich Xoi'kam jiig'iññdham. ²¹ ¿Jax japid gi bax maat nat tu jii bijik guch boxii

kat Abraam? Jaiñ nat tii pup makgirxi gu Dios gu maraa'n Isaak, sia ku daipu' maa'n tu mar. Ba' joidham jix kiigalh gu Dios, na gu'x maat na dhi' joidham tu' ka'm niidhat mi' pui' jim na jax jix aa'. ²² Jia na gu' gui' tu' silhkam biix juraa'n ki'n jix biiñak kat ti jiigi'ñdhat buiñor gu Dios? Tii' na gu' moo mi' pui' xi chu buidha' na ji'k jax tiidaidha', jix bhai'm duukam xip tu buada' gu maaxik bhaan, cham tu' na daipu' biix juraa'n ki'n jix biiñak kat ti jiigi'ñdha' pix buiñor gu Dios. Dhi' ji' ji ba' bhaan ba matgir na tu' silhkam tu' ka'm niidhat mi' pui' jimat na jax ja'k moox aa'. ²³ Pui dho mi' pai' tu ua'ñix u'uan ta'm dhi' nat jax tu duuk gux boxii kat Abraam, mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios nap jum kai'ch: "Gu Dios jix io'm jix kiigalhdhak gu Abraam, nat gu' biix juraa'n ki'n tiji'ñdhat mi' pui' tu dunaak na ji'k jax tiidaidha'." Pui' ja'k jam ba' pup jix maat gu ja'tkam na sap gu Abraam gio gu Dios maap jix bhai'm daa' am, nam gu' maap maa'n ñi'ook jup duuk.

²⁴ Dho jaiñ nat jax ja'k tu jii guch boxii kat Abraam. Pu'ñi ip ba' aach xib, jum aa' nach jix bhai'm duukam xip tu buada' gu ya' maaxik bhaan na jax jix ki' ka'm nii'ñ guch Gi'kora', gio ba' nach pu'ñi biix jich jujur ki'n xi chi jii'ñdhat buiñor, na ba' gu Dios pui' bach ilhii'ñdha' nach tu' silhkam mi' pui' ba duiñchu' na jax jix aa', ba'x kiki' ja'tkam bach bia'ka!. ²⁵ Gio ja'pni ip nat jax tu jii bijik gui' na Raab tiigich nar ganai' pix kat. Tii' nat joidham jix kiigalh ip pui' gu Dios nat biix juraa'n ki'n ti jiigi'ñdha' buiñor jix bhai' ja duu nat ja palhbuidhak ja tibiaptuda gu gook ja'tkam nat mu ja joot gu Josue. Gio buimgidhak nat xia' na mit giop ba jii, nat ja'p ja'k gabiihl ja joot nam bhiuya', cham tu' mi ge' boi cha'm nam sap ba' cham ja tigia' gu mi' oi'ñkam. ²⁶ Aach pu'ñi ja'k jich a'm jup jum aa' nach xi chu buada' no'ch baabui' silhkam mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios. Na gu' no'ch cham pu bua, pur ja'p pix ka' siach tii pui'ch tii' nach jir jich Xoi'kam jiigi'ñdham. Ja'pni na jax ba' jia gu maa'nkam na gu' muukix ka' no' cham bhaan kap tui'dhi' gu ii'mdaga'n, dai no' bhaan jup tui'dhi' na ba' duaka'.

3

Gu Santiago nap kai'chdha' na cham jir am nach giilhim pix tu ñiokda'

¹ Moo pim alh jix bhai'ñ jaaduñ, cha'pim biix pix jix aa'nda' na pim biipi' dir gu'kat ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham gu ñio'ki'ñ gu Dios, na gu' dhi' cham tu'r jaaxmada'. Jum aa' gu' nañ biipi' jix bhai'x mat ka' gio ba' nañ mi' pui' xi jimda' na jax pik ja'k moox aa' gu Dios nañ ba' bar pu chu'm ka', nañ ba' gu' cham maakam pix ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham. Na gu' no'ñ mi' pai' maakam pix ja aagi'ñ, no' gu' cham tu' pui' kai'ñkam jup jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios, dhi' ñich dho bhaan ge'kam ki'n bañ ua'tulh buiñor, ba' dai na bañ chulhiñchuda'. ² Na gu' tu' nañ pix bhaan bañ ua'tulhdha' sia tu' palhiip jup jum duukam mi ja'p no'ñ cham bhai' maat, sia no' ñich mi' pai' maakam pix tii na cham pui' tum ñiok, dhi' ki'n jañich dho pu bañ ua'tulh buiñor gu Dios. Na gu' dhi' biipi'm aa' nañ jix bhai' tu ñiokda' nañ ba' ilhii'ñdha' nañ a'm ti niidhidha' gu Dios, nañ cham tu' giilhim ka tu ñiokda' na jax cham jir am na cham ki' ka'm nii'ñ. Dhi' pix no'ñ pu'ñi ja'k ba duiñchu', cham ji'xdhat pui' ka tu duñia' dhiñ chuuku' na diihl jax ilhii'ñdha' nar jix buam jum duukam, na gu' ja'p ji buusnia' nañ mi' bhiichdhatgida' na pai' jax jir am. ³ Ja'pni na jax ba' jia gu kabai piam gu tu' maachu', nañ gu' bhai' xi baaxdhai chiñi'ram gu piriiñ no' ñich pai' ba jii nañ ba' ki'n silh bhiichdhatgida' pai' nañ ja'k jimda', gam nañ ki'n kiksaidha' gammiji biix boi no'ñ bax chimñim. Na gu' no' cham tu piriiñchu', gammiji pup jimda' pai' na ja'k ilhii'ñdha' diihl. ⁴ Gio ja'pni ip na jax gu ge'ge'r kaknub na mu ja'p bhaan tum oiri ge' suudai' dhaam. Jaiñ jir i'lhich gu u'uux nam ki'n palhiip jax xi chu bhiijidha' gui' nam bha daraichgida', silh ja bhiichdhatgida' am pai' nam ja'k ilhii'ñdha' sia ku gu' jax jir ge'ge'r gu kaknub, gio sia jax jix io'm jix jibii'. ⁵ Pu'ñi pix jup ji buusan dhiñ ñiin na yiji kiik jiñ chin am, jir ilhi'ch jup jum duukam tii na palhiip ja'p joiñdha' nañ ba' tu a'gada'. Gu' ji na gu' dhi' ba' pik jix io'm xi chu xi bua na pai' dhuuk mui' ji

ñokia', ja'p na jax gu tai no't palhiip mi ja'p pai' gi'i nax chi miiidha', pu giilhim ji'x na ḡe' ti miiya' pai' na juugit jix chi miiidha' ka'. ⁶ Dhiñ ñiiñ na yiji kii kjiñ chiñ am, pu'ñip ji buusan na jax gu tai, na gu' na pai' dhuuk bhai' ji joñia', jix bhaai' na giilhim ti'ya' na jax cham pui' tum ñiok na sia gu Dios cham kii' ka'm nii'ñ. Aañ ba' bhai'ñ a'm ji jimia' gu ua'tulhdhara' na pai' dhuuk pu'ñi giilhim ti'ya' dhiñ ñiiñ binkam guñ chiñ no'ñ cham soo'mchulhi'ñ, na gu' nañ jax ba kai'ch, na kai'ñkam dhiñ ñiiñ pui' ji buusan na jax gu tai. Ba' na pai' dhuuk giilhim ti'ya', ja'p ji buusnia' na bhai' pu ji miiya' biix dhiñ chuuku', na gu'ñ a'm ba jimia' gu ua'tulhdhara'. Ku gu' dhi' mummu kat jup jum kai'ch ji na pai' cham tutki gu tai nañ pu ba miijidhat jup tui'ka' nañ pai' gammiji mi' pup jiñ chulhiiñdha', dhiñ ñiiñ na tu'm da'p duñia' no'ñ cham soo'mchulhi'ñ. Ku ba' gu' chi na gu'x xijai nañ ba' soo'mchulhdha' no' jax jix chi'lím, ⁷ cham pui' na jax gu jaroi' no'x ja sasoi'ntam gu ji'ngiarum sasoi', pui' na jax gu u'ji', piam gu kooko', piam gu maapi'ñ, piam sia jax chu'm, daipu' na ja da'ngii ja mamaansutdai ja matuxdha' jax ña ilhii'ñdha', pui' ja'k machia' am. ⁸ Gu' matgam dhiñ ñiiñ gio dhiñ chiñ chi gu' moox xijai ji nañ aa'ñdha' gio nañ soo'mchulhdha' na jax jup ilhii'ñdha', ja'pji na pu ti'ya' na jax jup jix chi'lím ka', na gu' dhi' cham tu'r jix kii'p jum duukam bak. Dhi' ja'p ji buusan ji na bhaan dir jum gigi'lhi'ñ dai gu tu' nax io'm jix maimda'. ⁹ Jaiñ gu' dhiñ ñiiñ gio dhiñ chiñ jañ ki'n pix jup ḡe'kamtu'nda' tii gu Dios jich Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii', gu' ji nañ gu' dhi' ki'n pix giilhim jup ja tiida' gu jai' ja'tkam nañ jix maat nat Dios jup ja duu, na saak jir pu chu'm am ip na diihl, na jax aa' kuñ pu ja titdaimii nañ jax ilhii'ñ na cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ¹⁰ Jax ba' ja'k jup tu'ii' dhi'ñ jaaduñ nach ba' gu' dhich chiichiñ ki'n pix jup ḡe'kamtu'nda' gu Dios gio ba' moo nach giilhim jup ja titdada' gu ja'tkam na jax aa'? Panaas gu' moo dhi' cham tu' am gi'nsi ji gu pui' jiñ jaaduñ. ¹¹ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ba' pai' no' diibon gu suudai', paa pim duuk nii'ñ na ji'x jix i'oob mi' dhir jup ba

buan, ji'x ba' moox xibu'? Jia na gu' cham? ¹² Gio ja'pni ip na jax gu iigix, na gu' cham ji'xdha' turaasno iibhai'ñcha', nix chu' gu uubas ku cham ji'xdha' iigix iibhai'ñcha', na gu' cham tu'r pu chu'm ka' gu toona'n. Pu'ñi ip ba' dhi'ñ jaaduñ, aañ cham pai' dhuuk ti nii'ñ ji pai' na diibon gu suudai' na ji'x jix xibu' mi' dhir jup ba buanda', ji'x ba' moox i'oob ip.

Nañ jax ja'k tu jimda' no'ñ silhkam jix bhai' bax maat na jax ja'k jix aa' gu Dios

¹³ No' jaroi' maadit jix bhai' bax maat na jax pik ja'k moox aa' gu Dios na tui'ñgida', jum aa' nar jix bhai'kam ka' gio nax bhai' xi chu jimda' ja bui gu jai', na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na silhkam jix bhai' bax maat gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ba'x io'm pix bhai' ji maachidha' no' pui' ja'k duiñchu'. ¹⁴ Gu' ji no' gu' dai ḡe'kam jum taatit nai'x ja bhaamki'ñ gu jai' na pui' jim aagit nax io'm jix chu maat sia tu' na pix, gam sia na jax ja'k jix aa' gu Dios, cham tu'r di'ka' gu matda' gui' na Dios tu maak. ¹⁵ Na gu' gui' cham tu' pu chu'm tu maak jia gu matda' na ba' gu jaroi' ki'n ḡe'kam jim taatit nai'x ja bhaamki'ñdha' gu ja'tkam na palhiip bar jix aixkam. Gu' dhi' ya' kam pix ji dhi oi'ñga'n na bhaan jup tui'ñgida' gu matda' gu jaroi' na pu'ñi ja'k pix jir tu'm ka' na jax ja'k jurtu'nka' pix gu ja'ook, pui' ku ba' ḡe'kam jim taatit nai' pix jix chu bhaamki'ñdha'. ¹⁶ Pai' no'm mui' jai'ch gu pu chu'm gu ja'tkam, gammiji pix jum daa'ngichgida' am tu' na pix bhaan nam xim jiñigak kat ki'n gu tu' nam bia'ka' biix ji'ma'n. Jum koo'nda' am jai', jai' ba' nam jum kokdadat jum ko'ktolhi'ñdha', gammiji na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ¹⁷ Matgam gu' gui' nam moo tu' silhkam bax maat na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ñgida', nat ba ja tajaañ gu matdaga'n, mi' pui' ji nam xi jiimda' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ. Cham pai' tu' bhaan jum ua'tulhi'ñdha' am, ni kum cham pai' dhuuk tu' ki'n ja bhaamki'ñdha' gu ja'tkam, dai ji nam jir jix bhabhai'kam kat jix bhai' ja titdada', gio ba' nam jix ja joi'mdat ja palhbui'ñdha' tu' na pix bhaan. Dhi' ji' ji na ba' pui' bam kai'ch nam silhkam jix maatit mi' pui' ba bhiichu' na jax ja'k jix aa' gu

Dios no'm pu'ñir jix bhabhai'kam sia jaroi' na pix buiñor. ¹⁸ Ba' gu ji'k nam pu'ñi jix maatit gu ñio'ki'ñ gu Dios jix bhai' pix ja titda' gu ja'tkam, nam cham pai' dhuuk tu' ki'n ja kokda, dhi' ja'p ji buusnia' nam jix kii'p jum duukam ja a'm ti is gu ja'tkam. Pui' na jax nam jax ja'k dui cham tu' bhaan jax ji kai'chit tu oi'ñka', ni kum cham pai' dhuuk tu' ki'n jum kokdada', dai ji nam jix jijikgim jix bhai'm taatit mi' pui' jiimda' na jax ja'k jix aa' gu Dios.

4

Gu Santiago nap kai'chdha' na cham jir am nach bhaan titii'ñchoka' gu tu'ya' kam dhi oi'ñga'n

¹ ¿Paa pim dir ilhii'ñ nam gigi'lhi'ñ gu bhaamda' na pim ba' ba jim ñiñiokboixdha' tu' na pix bhaan gam na pim ba jim kooda'? Dho bhai' dhir jam jujur am bhaan na pim biix aixim jix chu duñiik ka' na tu' cham jum aagaidha', gam na pim bhaan titii'ñchoka' gu tu'ya' kam dhi oi'ñga'n. ² Tiix aa'nda' pim na pim jai'p bia'ka' gu tu' na pim nii'ñxi'ñka' na bia' gu jumai. Ji'x japim tii bax chu kokdak ka', piam ku pim bax mu'aam ka' gu jaroi' na pim ba' pu'ñi duuji ba bia'ka' git gu tu' na pim jix aa'nda' na pim bia'ka'. Gu' ji na gu' cham, na gu' ni ji'x ku pim soi'm ilhdhat jup xi chaanda' gu Dios na jam makia', dai na pim pu'ñix bhaamut ja ti'ñchoka' gu jai', gam na pim jix ja jiigak ka' tu' na pix bhaan. ³ Gio ji na gu' sia ku pim tii taan gu Dios na jam makia' gu tu' na pim jix aa'nda' na pim bia'ka', cham tu'p jam maakda', na gu'x bhai'x maat ka' na pim bhaan pix ge'gérkam jum taat ka' gio na pim ki'n biix aixim jix chu duñiik ka' na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ, cham tu' na pim ki'n jix bhai'm duukam jup tu buada'. ⁴ Ja'p japim pix ba ji buan jiñ jaaduñ na jax gu jax chu'm ubii no' tii biima'n tii'mui'x maa'n gu chio'ñ, no' gu' jumai biima'n boppo. Dhi' pu chu'm gu ja'tkam cham tu' ja kiigalhi'ñ gu Dios, na pim gu'x maat na gu jaroi' no' pu'ñi pix ja'k tu jim, no' dai biix aixim tu bua na jax cham jir am, cham tu' bhaan ti niidhidha' gu Dios, jir ki'darga'n ka' pix, na gu' cham mi' pui' jimda' na jax jix aa'. ⁵ Na gu'p jum kai'ch gu ñio'ki'ñ

nax io'm xich joi'ndat xich dha' aach, nat gu' tiich a'm ba tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nach ba' kaichgit mi' pui' xi jiimda' git na jax jix aa', cham tu' nach maakam tu buidha'. ⁶ Jumai kap jup jum kai'ch ip gu ñio'ki'ñ na sap jix kiigalhdhat jix joi'gi'nda' gu Dios gu jaroi' na gampai' pix jum ilhii'ñdha', gu' ba' gui' na ge'kam jum taat ka', gampai' pix bia'ka', ni ku cham kiigalhi'ñdha'. ⁷ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim mui' xix biiñak ka' buiñor gu Dios biix jam jujur ki'n. Cha'pim mu ja'k ke'ke' gu ja'ook. Xi ñiokdhai pim bhaankamu'n guch Xoi'kam, ka na gu' pu jimiññolhia', ba' cham tu' maakam ka jam jurtu'nka'. ⁸ Soi' pim bam ilhdha' buiñor guch Gi'kora' na ba' xi jam joi'ndai gio jam a'm jup ba ti niidhidha'. Ja'p ji buusnia' na pim jix bhai' bam i'koimdha' gio na pim ba uana' gu jam jujur, na gu' ba tu jam uañdha' gu Dios no' pimit soi'm ilhdhak pui' ba tii'n na pim cham pui' ka tui'ka', sia ku pim gu' pui' tii kam aagit na pim biix gok kap jup tui'ka' git, pui' na jax na pim kaichgida' gu Dios gio ba' na pim pu'ñi biix aixim tu buada' git na jax cham kii' ka'm nii'ñ. ⁹ Na gu' cham kiigalhi'ñ gu Dios gu pui' ja'k, gu' ji na pim soi' pix bam ilhii'ñdha' ya' dir ja'p ja'k. Cha'pim jix bhai'm taatit ka jiimda', ni na pim ge'gérkam jum taat ka', ja'pji na pim soi'm ilhdhat ba suanda'ji pui' xim aagit na pim ge'kam ki'n cham am buatu' gu pui' na pim jax ja'k tu jim. ¹⁰ Gio na pim gampai' pix bam ilhii'ñdha' buiñor gu Dios, cham tu' na pim bhaan ka titii'ñchoka' gu tu'ya' kam dhi oi'ñga'n, na ba' mi' dhir pu'ñi xi jam joi'ndai gio jam a'm jup ba ti niidhidha', gam na ba jam palhbui'ñchu'nda' tu' na pix bhaan.

Gu Santiago nap kai'chdha' na cham jir am nach pu tiida' guch jaduuñ jich Xoi'kam bhaan na cham tu' mi' pui' jim na jax jix aa'

¹¹ Gio ja'pniñ ba' moo tiip kai'chit jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim git cham tu' bhaan jax ji kai'chit tu oi'ñka'. Cha'pim jum a'a'gat, gio na cham jir am na pim jax tiida' gu jax chu'm jich jaduuñ jich Xoi'kam bhaan na cham tu' mi' pui' jim na jax tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios. Nap gu' cham tu' dhi' pu chu'm ki'n daaxix ka'ñ

jaduuñ nap mi' dhir ja aagi'ñdha' gu jai' no'm mi' pui' jiim ka' ba' cham, ja'pji nap mi' pui' xi jimda' aap diilh cham tu'p jum buixdhat nam jax ja'k yup tui'ñgida' gu jai'. Na gu' no'p pu'ñi ja'k duiñchu', pui'r jam duukam ka' nap gø'kam jum taat, cham tu' nap mi' pui' jim na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios. ¹² Na gu' dai gu Dios jich Gi'kora' jix maat na jaroi' mi' pui' jimchu' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gio na jaroi' cham tu' mi' pui' jim. Gui' ba' diilh ja aa'ñdhai na mit pai' cham am bua ja tulhiiñchuda' gatuuk gu ji'k nam cham mi' pui' jimia'. Gu'ba' gu ji'k nam mi' pui' jimia', dai na ba ja baidhika'x dhaam na pai'p tu'ii'. Ja'pni ja'k dhi'ñ jaaduñ, ba' cham bhaai' nach aach moo jax yup ja titdada' guch jaaduñ nam cham mi' pui' jiim, nach gu' cham pu chu'm ki'n dalhxix ka'. Ja'pji aach diilh nach mi' pui' xi jiimda' nax io'm jum aa'.

Gu Santiago nap kai'chdha' na cham bhaai' nach diilh gø'gørkam jich chaatit pux chu duñiik ka' nach diilh jax iñhii'ñdha'

¹³ Jix bhai' pim xiñ kaaya' aapi'm na pim joidham ti iñhdhat yup kai'chdha': "Maik jach tu juanpu' mummu ja'p na jax jix bhai' tum namki'ñ. Maa'n oidha'ch mu juruuñdha', joidham jach mui' xi mai'chi' gu tuumiñ bhai'p ba jimia', tu' gi. Ja'xñich moo gamai' ji jimia' piam kabuimuk, xi chu bhiiñorai ich gu tu' nach tu ga'raidha' nach ba'x io'm mui' mai'chia' gu tuumiñ."

¹⁴ Jain gu' ni ku pim jix mat ka' na tu' jax jam duñiidha' gu mi' jotmoda', sia ku pim aapi'm joidham tii ti iñhii'ñ na pim tu duñia'. Pu cham mat ka' pim no' pim moo pui'p ka duduaka' buimgidhak ka' ba' gu' cham, gui' dho ji nach gu' cham tu' gammiji' joodaip jich dhuukat ya' pai' darka'. Jax dhui nach gu' aach ja'pni pix ji buan na jax gu jikoom na mu ja'p se'ka' kabuimuk ja'k. Alhio pix mi' pui' tui'ka', na pai' dhuuk bhai' ji chu juuka' pix cham pai' matgilhia'. ¹⁵ Gu' dhi' biipi'm aa' ji nach jix biiñak ka' buiñor guch Gi'kora' gui' na jaroi'ch chainbui'ñ gu ii'mda' nach ki'n dudua. Ja'pjani nach kai'chdha' no'ch jax yup iñhii'ñ: "Mooñ ja'pni tu duñia' kabuimuk gio ja'pni, no' moo pui' ja'k

jup jix aa'nda' git dho ji guch Gi'kora' na jaroi'ch palhbui'ñ biix aixim bhaan." ¹⁶ Gu' ji na gu' aapi'm diilh pix gø'gørkam jim taatit biix aixim jum aa'nda' na pim tu duñia', ni ji'x ku pim iam jix biiñak kat buiñor gu Dios. Dhi' pu'ñi chuutu'm gu ja'tkam, cham tu' ja ki'galhi'ñ guch Gi'kora', na gu' cham kii' ka'm nii'ñ no'm diilh gø'gørkam jum taat. ¹⁷ Pu'ñi ja'k jañ dho ba' pix jam titdañ jaaduñ, jam guguuxi'ñ iñ na pim siamri mi' pui' xi jiimt na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ guch Gi'kora'. Na gu' moop jir ua'tulhdhara' ji bo no'ch aach ja'p xi dhuukat na jax ja'k jix aa' gu Dios maakam tu buim, no'ch gu' tiix maat na jax ja'k jix aa'.

5

Nam jax ja'k tui'ñgida' gui' nam jir jix chutumñigam

¹ Ba' aapi'm na pim jir jix chutumñigam, soi' pim bam iñhdha' buiñor guch Gi'kora', na gu'bam aajim na pai' dhuuk cham bhai' tu jam jimia'. ² Cha'pim mu ja'k bhaan ka jujurika' gu tu' na pim bia' na pim ki'n jir jix chutumñigam, na gu' dhi' ja'p ji buusan na bax dhibaalh, na pu cham tu' ka bhai'. Gio dhi jam jajannulh jix dha'ram namkim na pim ti ti', pui' cham tu'p ka bhai', na gu' ja'p yup ji buusan na ampix bam bhii' nax io'm bax dhibaalh. ³ Gux uam totbikdam gio gux chua totbikdam na pim bia' nax io'm jix dha'ram namiiik, ja'p ji buusan nax io'm jix kuukum pix ba' gam na bax konbi'ñ, na gu' pur cham tu' buiñor guch Gi'kora', sia ku gu' panaas jix io'm jix dha'ram namiiik na pim pui' xim aa'. Aapi'm chi gu' ja'p jum aa' na pim pui' pix yup jimia' jix dhaam ja'k sia ku pim ja'x ji chi kii'saim na pim jumpadaim dhix dha'ram namkim xib na ya' bar mia'n na pai' dhuuk tum kuugalhdha'. Ja'kbui' kat ja'p ji buusnia' ji na dhi' ba' mu ja'k xi jam iabu' tai chir na pai' cham tutki, na gu' dhi' bhaan jam tulhiiñchuda' gu Dios na pim dai jumpadim gux dha'ram namkim, iam gu' mi' pui'p ba ji jii pimit na jax jix aa' na pim ba' pu'ñi duuji jimia' git buiñor. ⁴ Daman gu jam tujuandam tuk japim pui' pu cham ja namkidha' pai'ji, sia kum alh tiix bhai' bua nam jam ixii'ñdha' gio nam tu orda'.

Tu' pix ja ilhii'ñdha' pim, ni ji'x ku pim jix ja joi'gi'nda'. Ku ba' gu' na gu' gu Dios jix bhai' ja kę̄e nam gę̄'kam ki'n tii soi'm ilhii'ñ buiñor na pim ja tulhiiñchu'n, gui' ba' diilh yup bax maat na jax dhui ja palhbuidha', ⁵ sia ku pim gu' aapi'm cham tu'p jum buixdhat gę̄'gę̄rkam jum taatit biix aixim tu bua na jax cham kiil' ka'm nii'ñ guch Gi'kora', dai gu' na pim biix aixim tu bua na pim diilh jax ilhii'ñ. Ja'p ji buusan na pim jum gii'ñchudaim na ba' mi' dhir ja'p tu jam dooda' na jax gu sasoi' nam ja gii'ñchudat ja koodat ja kua'da', ⁶ na pimit gu' gę̄' bam ua'tulh na pimit biix ja tulhiiñchudak ba ja koi gui' nam cham tu' bhaan kuiñcha bia'kat.

Gu Santiago nap kai'chdha' nach sap cham jax jich aagit ti nii'rka' na pai' dhuuk bha jim guch Xoi'kam

⁷ Aapi'm moo cham tu' bhaan jax jim aagit ti nii'rka'ñ jaduuñ jan'o' na pai' dhuuk bha jim guch Xoi'kam, Dios japim pix buiñor jix biiñak ka' cham jim o'jolhdhat. Ja'pni na jax ba' gu jaroi' no't ti ii, na gu' soi' pix jum ilhii'ñdha' na ba' bha duukda' na ki'n tu kaibhaidha', mi' dhir ba' ti nii'rda' na pai' kabka' na ba' pik ba tu oraa', cham tu' gu mi' jotmoda' nax aa'nda' na git ba tu oraa'. ⁸ Aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, cha'pim jax jum aa'nda' na cham ob pai' aajim guch Xoi'kam na pim tii xi chi nii'ra, Dios japim pix buiñor jix biiñak ka' cham jax jim aagit nañ jax ba jam tiitda. Pu ka na gu' joootom ya' pix ba kii'ka' cham jum ilhdham, dai ji nach cham oodat pix am ti nii'rda'. ⁹ Aapi'm jix bhai' xi chu jimdai' dai. Cha'pim biix aixim jum i'iattulhdhat jum ñiñiokboixi'ñdha', ni ku pim cham jum bhabhaakui'ñdha', na ba' gu' cham pui' jam tiidai' jam tulhiiñchuda' guch Xoi'kam no't ya' ba ai. Na gu' no' pim aapi'm pu'ñi ja'k pix tu jim, pui' ji jam tiida' na pim dhi' bhaan kuiñcha bia', pui' jam tiida' na pimit dhi' bhaan cham tu' mi' pui' jii na jax jix aa', ba' dai na ba jam tulhiiñchuda'. Alh moo cham ji'x ka mii'kidha' ji gu' na ya' pix ba aaya' guch Xoi'kam, am bha mia'n bam kii'sap ji gu' na bhai' bar jimdam. ¹⁰ Aapi'm gu' mi' pui' xi jiimdat ji na jax jix aa' jix biiñak ka' buiñor, cha'pim jax jim

aagit sia ku jax giilhim cham bhai' tu jam jim xib biix aixim bhaan. Mi' pim pui' xi chu daa'ñchu'nda' nat jax tu ja jii gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora' nam pu'ñi giilhim jum tulhiiñaimik biix aixim bhaan nam tii tu a'gada' gu ñio'ki'ñ. ¹¹ Aapi'm ba' pu'ñi ip, na gu' aach nach ji'k ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gammiji jich a'm ti nii'dhidhat jich palhbui'ñchu' guch Gi'kora' nach ba' gammijix bhai'ch chaatit jix jii'kgim yup tui'ka' guch i'ii'mda' bhaan, sia kuch pu'ñi biix aixim bhaan jich chulhiiñ. Jax japim gi bax maat nat tu jii bijik gui' na Job tiigich? Jaiñ nat giilhim jum tulhii biix aixim bhaan, ku gu' mi' nat xi ñakoo sia ku jax giilhim jix buam tu tatda', joidham jix bhai' tu jii ji, gę̄'p jum duukam yup tu duu gu Dios buiñor, jix joi'ndat palhbui, na gu' bhaan ti nii'dhidhat yup tui'ka'. Aach ba' pu'ñi ip jiñ jaaduñ no'ch xi ñakoo' siach pu'ñi giilhim jich chulhiiñ tu' na pix bhaan, gui' dhoch palhbuidha', na gu' gui' joidham jir jix bhai'kam, dai pix ji no'ch jix biiñak buiñor.

¹² Gio ja'pniñ ba' moo tiip kai'chit jiñ jaduuñ jich Xoi'kam bhaan na pim tui'ñgida' git, na pim cham pai' dhuuk jax kai'chdha' dho na dhix dhaam bhaan jix maati' ka' nar pui' ka' jax na pim kai'chdha', pi'am dhi oi'ñga'n, pi'am sia gu tu' ya' kam dhi oi'ñga'n, na pim pui' jim aagit na dhi' ba' jam palhbuidha' pi'am ku jam tulhiiñchuda' no' jax dhuukat cham jir pui' jax na pim kai'chdha'. Ja'pji daipu' na pim pu ti'ya' pix na cham no' pim jix maat na cham jir pui'. Pi'am no' pim jix maat nar pui', dho daipu' na pim pu ti'ya' pix na ję̄e'. Daipu' dhi' nax aa' guch Gi'kora' nach silhkam tuch a'a'gi'ñdha' na ba' cham dhi' bhaan jich chulhiiñchuda' gatuuk no't ba tum kuugalh.

¹³ Gu' ba' no' moo maadit aapi'm cham bhai' tu jim na tu' na pix bhaan jum tulhiiñ, jum aa' na soi'm ilhdhai pu tiida' gu Dios na palhbuidha' na ba' mi' dhir cham kam tulhiiñdha'. Pi'am ku gu'x bhai' tu jim, ba'x jikgim yup tu'ii' nax bhai' tu tatda', dho gu' dai dho na laala'ñxi'ñdha' gu alaba'a'n buiñor gu Dios na taxchaabgi'ñdha'. ¹⁴ Pi'am ku gu' jaroi' maadit ę̄e' gu jax

chu'm kokdai' na ki'n jix ka'ook, dai na ja umua'ñdha' dho guch Xoi'kam jiigi'ñdham gui' nam ji'k bijik dir ba ti jiigi'ñ nam tu daañxidha' buiñor gu Dios na dua'ñdha' xi juulhdhai am palhiip gu asait. ¹⁵ Dua'ñdha' dho guch Gi'kora' no' mit biix ja jujur ki'n soi'm ilhdhak buiñor tu daañxi, tu ua'ñdha' ip no't tu' bhaan jum ua'tulh buiñor. ¹⁶ Pu'ñi ja'k jum aa' na pim duiñchu'nda'ñ jaaduñ. Xi chu a'gat japim xi chum uañhat maa'n ñi'ook xip bua't no' pimit tu' bhaan mam ua'tulh dai aapi'm jam bui, na ba' gu'p jam këekë' gu Dios na pim pai' dhuuk pu'ñi soi' ba titdada' na pim tum daañxi'ñdha' biix ji'ma'n na jam dudua'ñdha' no't ba ji jam ai gu jax chu'm ko'kdai', sia gu jam i'ii'mda' bhaan. Na gu' gu jaroi' no' moo mi' pui' xi dhuiñchu' na jax ja'k moox aa' guch Gi'kora', bixchu'x bhai'm duukam jix bhaai' na pu tu duñia' bhaankamu'n, na gu' këekë' na pai' dhuuk mui' ba taanda'. ¹⁷ Ja'pni na jax gu Eliyas gui' na bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora'. Jainñ na tii pui' pix jup jir tu'm kat na jax aach, cham tu' mu pai'r tu'p tu'm da' kat. Tii' na këekë' gu Dios na pai' dhuuk taanda' gu tu', na gu'x mat ka' na mi' pui' jimda' na jax jix aa'. Jainñ jan'o nat soi'm ilhdhat pu tii'n gu Dios na cham tu duukchuda' baik oidha' daman taak mi' na ji'x jir Israel. Pui' dho ji chu buus, kai gu Dios nat ji'k jax tii'n. ¹⁸ Gio mi' dhîr nat xi buus gu ja'kbui' baik oidha' daman taak, gio soi'm ilhdhak pui'p xi chii'n gu Dios nax bhaai' na ba tu duukchuda'. Pui' giop ji chu buus, giop ba duu'n mi' na ji'x jir Israel na mit ba' giop ba ti i'sa gu ja'tkam. Pu'ñi ip ba' aach no'ch moox biiñak buiñor guch Gi'kora'.

¹⁹ Gu' ba' no' moo jax dhuukat jaroi' maadit cham tu' kap jim buix buiñor gu Dios, no' gu' maakam pix ba tui'dhi' na jax cham pui' ja'k aa', ba' no't gu' jaroi' maadit jix joi'ndak tiigik guguux na gio mi' pui'p ba Jimia' na jax jix aa' gu Dios, ²⁰ dhi' gë'kam ki'n jix bhai' ba duñia', na gu' guguuxd-haimii na jax ja'k dui giop bax biiñak ka' buiñor guch Gi'kora', ba' biix pu tu uañdha' ip gio gu Dios na ji'k ua'tulhdharga'n. Mi' dhîr ba' cham tu' mu ja'k ka bhiichgida' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha' git.

GU BHPI' KAM UA'NA'N GU PEEGRO

*Na mui' ba ja ñio'kdha' gu Peegro guch
Xoi'kam ji'gi'ñdham*

¹ Aañ Peegro nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, ya' dir mu tu jam ua'ñxi'ñ iñ aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim mummu ja'p oi'dha' mui' kap na pai' jai' dippir bhaan bipio', pui' na jax aapi'm jiñ jaaduñ na pim mummu ja'k oi'dha' na pai' Ponto dibiir bhaan bipio', gio aapi'm na pim mummu ja'k yup oi'dha' na pai' Galaasia dibiir bhaan yup bipio', gio ba' moo aapi'm ip na pim mummu ja'k oi'dha' na pai' Kapadoosia dibiir bhaan bipio', gio ba' aapi'm na pim mummu ja'k oi'dha' na pai' Aasia dibiir bhaan yup bipio', gio aapi'm na pim mummu ja'k yup oidha' na pai' Bitiinia dibiir bhaan bipio'. ² Nat gu' bijik dir pu chu'm ki'n jam a'm ti tii gu Dios na pim pu'ñi ti jii'ñdha' buiñor gu Mara'a'n jich Xoi'kam, gio ba' nat biix ji'ma'n jam tajaañ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n na pim ba' kaichgit mi' pui' xi bhiichgida' na jax ja'k jam jurtudidha', gam na jam mattu'nka' nat guch Xoi'kam tu jam uañ gu jam ua'tulhdhara' jan'o' nat pai' dhuuk jaax gu i'ra'n bhai' bhaan gu kuruus na mit sissapa, na pim ba' mi' dhir cham tu' ka ua'tulhdhix ka'. Ja'pni, moo git ba' gu Dios pix jam a'm ti nüidhidha' na pim ba' gammijix cham tu' bhaan jax jim aagit jix ji'ikgim yup tui'ka'ñ jaaduñ.

*Nach jax ja'k dui mai'chia' gux kii'p jum
duukam na cham jax jum bua*

³ Ja'p moor ge'kam ji gu Dios jich Gi'kora' gui' nat bha joot gu Jesuus jich Xoi'kam ya' dhi oi'ñga'n, tu daanda' ich buiñor jiñ jaaduñ na gu'r jix bhai'kam. Tii' nat jix bhai' duu nat xich joi'ndak tuch uañ guch ua'tulhdhara' nach jix u'ua'tulhdhix kat, nat tuch ñamkix guch Xoi'kam jan'o' nat muukik duadik giop bam mu dir koi'ñga'n tir na mit pai' tii yaas. Ba' xib ja'p ji buus na chich giop ba maaxir nach ji'k ba ti ji'gi'ñ buiñor, xib ba' gu' dai ji nach jix bhai'ch chaatit pix am ti nüarda' nach a'm tu bi'ya'

gui' nat tuch iimchuda gu Dios, ⁴ nap kai'ch na saak jich makia' gatuuk gu ge'g'er yup tum duu'nkam no' chich bhammi ba ai na pai'p tu'ii', gui' na cham ji'xdha' jax jum duña' ni gu cham pai' dhuuk kilhii'ñchai nai' ji dhibaa'. Ka git na gu' pui' ji chu buusnia' nañ jax jam titda, ⁵ na pim gu' biix jam jujur ki'n bax biiñak buiñor gu Dios, ge'kam ki'n jam a'm ba ti nüidhim ba' gu xib. Ba' jan'o' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, dai na ba jam baidhika'x dhaam na pim pai' gammijix ji'ikgim bap tui'ka', cham tu' mu ja'k na pai'r tu tulhiiñara'.

⁶ Ba' aapi'm dhi' ki'n jix bhai' pix bam taat ka'ñ jaaduñ na pim ba tu iimchudhix, cha'pim kuu' jimmida' sia ku ji'x cham bhai' tu jam jim tu' bhaan. Mui' pim xix biiñak ka' buiñor guch Gi'kora' na gu' gatuuk joidham jix bhai' tu jam Jimia'. ⁷ Na gu' dhi' cham pik jir tu' sia ku pim jum tulhiiñ tu' na pix bhaan, na gu' bhaan pix jix maati' ka' no' pim moo tu' silhkam biix jam jujur ki'n jix biiñak buiñor guch Gi'kora'. Ja'pni na jax ba' jia gux uam totbikdam nax dha'ram namiiik, nam gu' xi mimii'ñdha' tai chir nam mi' pix mamtida' no' moor di' gux kii', piam ku gu' gui' na cham pik tu' bhai'. Aapi'm ba' pu'ñi ip jiñ jaaduñ, mi' pix bhaan jix maati' ka' no' pim moo silhkam jix biiñak buiñor guch Gi'kora' no' pim pu'ñi tu' bhaan jum tulhiiñ. Ba' no' pim pur maa'n na pim jax jix biiñak, ja'p ji buusnia' buiñor gu Dios na pim aapi'm jir di' gui' nax dha'ram namiiik. Jix io'm tu' ka'm jam ilhii'ñ gu Dios, cham tu' pui' na jax gux uam totbikdam, na gu' dhi' pui' pix yup jum xichui'dha' saalhiom. Ba' jan'o' na pai' dhuuk ya' ba aaya' guch Xoi'kam, joidham pix jix bhai' jam titdai jam baidhika' buiñor, na gu'x mat ka' na pim aapi'm gammijix biiñak kat buiñor sia ku pimit jum tulhii.

⁸ Na pim gu' aapi'm buiñor ti jii'ñdhat tu' ka'm nüidhat guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax jix aa', sia ku pimit cham tu' maaxik ti'igik na ya' xi oilhimik. Jix maat iñ na pim biix jam jujur ki'n jix biiñak buiñor, sia ku pim jix maat na cham tu' ya' kap tu'ii' dhi oi'ñga'n bhaan, gam na pim ge'kam ki'n jix bhai'm taatit buiñor jix ji'ikgim yup tu'ii' na

pu cham bhaai' na pim jax xim buada' ni na pim jax xi chitdada',⁹ na pim pui' xim aa' nat ge'kam ki'n jix bhai' ba duu nat tu jam uañ gu jam ua'tulhdhara' na pim ba' mi' dhir cham tu' kam tulhiña', dai na ba jam baidhika'x dhaam nat pai' tu jam iimchuda. Pui' ku pim chi ba' cham jax jum aagit mui' xix biiñak buiñor biix jam jujur ki'n sia ku pim jum tulhiñ tu' bhaan.

¹⁰ Na gu' gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, pui' tu a'gimik am gio na mit pui' tu ua'nak na sap pu'ñi jax chu'm tanoolh jix joi'ndat jam tiigii gu Dios tu jam uañdha' gu jam ua'tulhdhara' na pim ba' cham jum tulhiña' gatuuk. ¹¹ Diilh guch Xoi'kam pui' ja'k ja jurtu'nka' gui' ji' nam bhaankamu'n tu a'gada' gu ñio'ki'ñ jano', na ji'k jax tu duñia' no't pu'ñi ya' ba ai dhi oi'ñga'n bhaan, gam na jax ja'k jum tulhiña' ja a'mkam na ba' mi' dhir jix io'm ge'kam ki'n ba daasa' guch Gi'kora'. Tii ba' xim ga'ngada' am ja jujur am bhaan nam jix maachik ka' na jaroi' ba' pui'r jich Xoi'kam ka', na pail' dhir buusnii ba' pui' ba ja palhbuidha' gu ja'tkam, gam na pail' dhuuk ba' pui' tum duñia' gu pui' na jax ja jurtu'nka' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ¹² Ba' diihl gu Dios ba ja mattuda gui' ji' nam bhaankamu'n tu a'gada' na cham tu' jano' pui' tu kuugalhdha' na pui' tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam nam pail' dhuuk mi' kapup oipoda' gui'. Ja'pji sap jix io'm gatuuk ji na ba' pui' ba tu kuugalhdha', xib bak ba' nach pail' dhuuk pu'ñi ya' ba oipoda' aach. Jaiñ, pui' dho ba tum kuugalh ba' xib na mit ji'k jax tu ua'nak gui' ji' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora'. Ya' dho ñek guch Xoi'kam pui' xi chu duuk nat tu' ki'n bha jii. Xib ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook nai'p ba tum a'gichu' na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, nat ji'k ja a'm tajaa gu Dios gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gui' na ja a'm tajaañixchu'ndat gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik, na ba' ja mattudidha' nam jax ja'k tu a'gada', piäm nam ki'n machia' gu tu' no'm jix maachik sia moo jax jix xijai, nam sia gu noonbi'ñ gu Dios cham ji'xdha' machia' siam tiix maachik.

Gu Peegro nap kai'chdha' nach sap jix chu uañ kir bap tui'ka' na jax gu Dios

¹³ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim siamri mi' pui' xi jiimit na jax jix aa' guch Gi'kora' pix am ti niirda' jano' na pui' dhuuk ya' aaya' guch Xoi'kam na ba' mi' dhir ba jam makia' gu ge'ger yup tum duu'nkam nat jam iimchuda gu Dios na jam makia'. ¹⁴ Cha'pim mu ja'k bhaan ka titii'ñchoka' gu tu' ya' kam dhi oi'ñga'n na pim jax tu buimik jano' na pim chakui ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam, na pim gu' aapi'm xib bar maamra'n gu Dios. ¹⁵ Gu' ja'pji dai ji na pim pix bhaan ji baapmigia' na pim mi' pui' xi jiimda' na jax ja'k moox aa' guch Gi'kora' na pim ba' pu'ñi duujix chu uañ kir bap tui'ka' ja'p na jax gui' nat jaroi' xi jam joi'ndak jam a'm ti tii na joidham jix uañ. ¹⁶ Na pim gu' bax maat na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' pai' u'uan ta'm na tu ua'ñix nap jum kai'ch bo: "Joidham japim jix chu uañ kir yup tui'ka' ja'p na jax aañ nañ joidham jix uañ."

¹⁷ Gu' ba' gu xib jum aa' na pim siamri soi'm ilhdhat mi' pui' xi jiimda' na jax ja'k jix kii'ka'm niil'ñ gu Dios, gui' na pim pui' ba iim xib nar jam Gi'kora', na pim ya' kapup dudua dhi oi'ñga'n dhi jam tutku' bhaan, na ba' jam baidhika' jix dhaam ja'k. Na gu' gui' cham ji'xdha' jaroi' joi'nda' no'x maat nat cham mi' pui' jii na jax jix aa' jano' na pail' dhuuk jum aaya' na ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam tu' jax buimii nam duduakat. Biix ji na mi' pui' xi ja tiida' nam silhkam kuiñcha bia' na mit cham mi' pui' jii nat jax tu daasak, cham tu' na gu' ji'k ba'p jix ja joi'gi'nda' sia ku mit cham tu' ka'm tii. ¹⁸ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ cham pu chu't, tu' ka'm japim xi ñiidhat gu Dios, nat gu'x bhai' ba duu nat tuch uañ guch ua'tulhdhara' nach buam pix tu jimdat nam jax tu jimdat guch bopxi kat gam jich kukuulsi kat, nat bha joot guch Xoi'kam na ya'tuch ñamkixdha' ki'n gui'nax io'm jix dha'ram namiik, cham tu' ki'n gu tu' ya' kam dhi oi'ñga'n na sap pik ba' pui' tiix dha'ram yup namiik, pui' na jax gux uam totbikdam gio gux chua totbikdam na nai' pix jim xichui'dha' mikkat. ¹⁹ Gu' ja'pji gu i'ra'n guch Xoi'kam nat jaax bhaan

gu kuruus nax io'm jix dha'ram namiīk nat ki'n tuch ñamkix nach jix u'ua'tulhdhix kat, na mit mua sissapak kuruus ta'm na ba' mi' dhir pu'ñi duuji tuch uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'. Ja'p jum duu na jax maa'n gux kii'x dhuakam gu kasnir nam ba makgirta' bhaan gu sasoi' mii'mii'ñkar. ²⁰ Gu Dios bijik dir na chakui ya'r oi'ñga'n ka' pu pu chu'm ki'n dai jia guch Xoi'kam na sap ba' pu'ñi bha jimii ya'ch a'mkam jum tulhiña' na tuch ñamkixdha' nach jix u'ua'tulhdhix, nach ba' mi' dhir cham mai' ka suulhgia'. Dho jaiñ, pui' tum duu dho, ya' dho xi ñek pui' xi chu kuugalhdhak. Ja'p moo joidham iam, tiñ na gu' jan' pík nach pai' dhuuk ya' ba oipo aach, jix bhai' tuch jii dho gu', nat gu' ba tuch uañ gu Dios guch ua'tulhdhara'. ²¹ Jix bhai' duu dho guch Xoi'kam nat tuch ñamkix, nach gu' mi' dhir ba' pu'ñi duuji dai gu Dios pix buiñor bax biiñak ka', gui' nat jaroi' dua'ñdhak giop bamii' guch Xoi'kam mu dir koi'ñga'n tir na mit pai' tiñ yaas gu ja'tkam xi mu'aak nat ba' mi' dhir jix io'm gë'kam ki'n ba dai bhammix dhaam. Ba' xib dai gui' pim pix buiñor jix biiñak kat ti niirda' na pui' tu kuugalhdha' nat jax tuch dhaaxdhak.

²² Na pim gu' aapi'm jix chu uañ kir ba'p tu'ii' ba' xib, na pim gu' kë'eket gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' ba bhiichu' na jax jix aa' ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam, nat gu' ba tu jam uañ gu jam ua'tulhdhara', gio na pimit ba maat na pim jax ja'k dui jix bhai' kai'chit xim jajoi'gi'ndat tu oi'ñka' biiñ jii'ma'n gammiji. Ba' dhi' pu'ñi ja'k japim duiñchu'nda' gammiji nabap tanoolh, cha'pim tu' bhaan jum kokdada', gu' ja'pji na pim joidham jix bhai' kai'chit jix bhai' xim ti titdat xim ja joil'gi'nda' ji biiñ jii'ma'n biiñ jam jujur ki'n gio na pim jii'x jup jum taat. ²³ Na gu' aapi'm na pim mi' pui' ba jiim na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, ja'p ji buus na pimit giop ba maaxir gu jam i'ii'mda' bhaan, cham tu' gu ya' maaxik na jax na pimit pai' dhuuk maaxir dhi tuuku' bhaan. Gu ja'pji na pim mi' pui' ba jiim ji na jax jix aa' guch Gi'kora' na jax bam kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, nat gu' ba pataasa gu jam i'ii'mda', cham tu' pui' ja'k

ka tu jim japim na pim jax chu jimdat. Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na pim kaichgit mi' pui' ba jiim, cham pai' dhuuk jum pataasa' ni ku cham pai' dhuuk jugia', gammiji ya' pui' pu tu daaxix ka' na jax ba tu ua'ñix. ²⁴ Pui' na jax ba tu ua'ñix maa'n kap gu ñio'ki'ñ gu Dios nap jum kai'ch:

Biiñ na ji'k gu ja'tkam ja'pni pix ji buan am na jax gu sai' na mu ja'p tuut.

Ba' nam pai' dhuuk bar gë'gérkam ka', ja'p pix jup ji buanda' am na jax gu yooxga'n.

Ba' na pal' dhuuk bhaatai nai' ji gakia' gu sai',

biiñ gu yooxga'n pix cham pai' matgilhia', na gu' ba gakia' gu toona'n.

²⁵ Pu'ñi ip gu ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n, alhio pix nam ya' oipoda', gu' matgam gu ñio'ki'ñ gu Dios cham pai' dhuuk jugia' ji,

gammiji ya' pui' pu tu daaxix ka' nat jax ba tu dai na tu aagix ka',

ni ku cham pai' dhuuk jum pataasa'.

Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam na jax jir tu'm kam na xib mui' kap tum a'gichu', jir di'pix gu ñio'ki'ñ gu Dios na gammiji pui' pup tu aagix ka'.

2

¹ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ, mi' pim pui' xi jiimit na jax jix aa' guch Gi'kora', cham tu' na pim pui' pix xim tiñtbat na pim jir jich Xoi'kam jiñgi'ñdham pu cham tu' ka'm niññdha' na jax jix aa', sia ku pim gu' pui' tiñ xi chu bua nam jax ja'k bhaan pui' jam iñhii'ñdha' gu ja'tkam na pim jir jich Xoi'kam jiñgi'ñdham. Gu' ja'pji na pim silhkam tu' ka'm niññdha' ji. Cha'pim biiñ aixim jix buam jum duukam kap tu buada', ni ku pim cham jum i'iatgi'ñdhat, silhkam japim tu a'gada'. Ni ku pim cham tu' ka jiñgak ka' maa'n no' tu' bia', gam na pim cham nai' ka tu a'gada'. ² Gu' ja'pji dai ji na pim joidham bax maachik ka' na jax pik ja'k jix aa' gu Dios na pim tui'ñgida', na pim ki'n joidham jix kokba'n ka' gu jam i'ii'mda' bhaan, ja'p na jax gu a'aalh gui' nam kia'pix maaxilhia' nam gu' joidham gammiji pix kax xi'iik ka'. Pu'ñi ip aapi'm

jiñ jaaduñ, mui' pim xi gaa'ñchu'nda' na jax pik ja'k jix aa' guch Gi'kora' na pim ba' cham mu ja'k ka bhiichgida' na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha' git,³ no' pim dho ji moo baabui' pui' bax chu maat na joidham jir jix bhai'kam gu Dios piam ku gu' cham.

Guch Xoi'kam na ja'p ji buusan na jax maa'n gu jodai gui' nax io'm jix kii'

⁴ Mui' pim xix biiñak ka'x io'm buiñor guch Xoi'kam jiñ jaaduñ, na gu' gui'x io'm jir ge'p jum duukam buiñor gu Dios, pui' kut ba' ge'kam ki'n bhaan ti tii'gik bha joot ya' dhi oi'ñga'n. Gui' ja'p ji buusan jia na jax maa'n gu jodai gui' nax io'm jir jix kii' na mit tu' pix ilhdhak ja'p xi dhuuk gu ja'tkam cham kiigalhdhak.⁵ Ba' aapi'm no' pim moo biix jam jujur ki'n ti jiigilñ buiñor guch Xoi'kam, gu Dios pu chu'm yup jam duñia' na jax gu joodai gux kikiñ' joidham, mi' dhir ba' ki'n kiisa' gux abhaar gu chiopga'n. Piam na pu chu'm yup jam duñia' na jax gui' nam mi'r ge'gérkam ka' jax chu'm chiop, nam mi' oipot tu makgirxi'ñdha' gu Dios gam nam tu kubhioñxi'ñdha' na gammiji' gui' na joidham jix kiigalhdhidha'. Aapi'm pu'ñip ji bubuakia'ñ jaaduñ no' pim moo pix bhaan ji baapmigim na pim mi' pui' jiimit jix biiñak buiñor guch Xoi'kam nar ge'p jum duukam buiñor gu Dios,⁶ pui' na jax bam kai'ch mi' pai' u'uan ta'm na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios nap jum kai'ch:

Maa'n jañ mu jootsa' gui' nañ a'mkam ja palhbuidha' gu Sion oi'ñkam nar ge'p jum duukam aañ jiñ bui.

Gui' ja'p ji buusan na jax maa'n gu ge'jodai nax io'm jum aa' nam mi' daasa' gu bhibhii'ñbakchadam nam pai' bhaan jum o'to'nka' gu jai' joodai.

Ba' gu jaroi' no't soi'm ilhdhak ti jii'ñ buiñor, ge'kam ki'n jix bhai' ba tu jimia' gio nañ ba palhbui'ñchu'nda' gammiji.

⁷ Aapi'm dho pui'p bax maat nar ge'p jum duukam gui' ji' na ja'p ji buusan na jax gu jodai gux kii' joidham, na pim gu' ba ti jiigilñ buiñor biix jam jujur ki'n. Gu' ba' gui' nam ji'k cham kiigalhdhat cham ti jiigilñ buiñor, dhi' bhaan pix pui' ba tum

kuugalhdha' nat jax tum ua'nak bijik nap jum kai'ch:
Gu jodai na mit mai' tii xi buak gu bhibhii'ñbakchadam, xib mi' daa na pai'x io'm jum aa' nam bhaan jum o'to'n gu jai' joodai.
⁸ Gio jumai kap ja'pnip jum kai'ch ip:
Dhi' ji' dhi jodai bhaan jutbui ia'lhia' am gu ja'tkam.

Maaxik dho pui' ba ji buusan nam ba ia'lhxix jutbuk bhaan dhi jodai gui' nam ji'k cham tu'ka'm nii'ñ guch Gi'kora', na gu' dai na ba ja tulhiiñchuda' gatuuk nam cham ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam na tii tum a'ga gu ñio'ki'ñ. Dhi' ba' pu'ñi ja'k ja bi'chulhi'ñ.

⁹ Aapi'm nat gu' xi jam joi'ndak jam a'm ti tii gu Dios na pim ba' pu'ñi tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimda' na jax jix aa' na ba' jam a'm ti niidhidha', gio na pim ba' pui' bar tuutu'm ka' na jax gui' nam mu ja'p tu juanda' chiop bhaankamu'n gu Dios, gam na pim sap ba' joidham jix chu uañ kir bap tui'ka' gammiji' na jax gui', na pim gu' mi' pui' jiimda' na jax jix aa'. Pu chu'm ki'n jam a'm ti tii ip gu Dios jiñ jaduuñ na pim joidham tu' ka'm niidhat nai' xi jimia' biix kap na pim tu a'gapu' gux bhai'm kai'chidham ñio'ki'ñ na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, na pim ja aa'ñdhidha' gu ja'tkam nat gui' xi jam joi'ndak jam boosolh mu dir jix chu tukgam tir na pim pai'p tu't, na pim ba' mi' dhir pu'ñi joidham jix chu maax kir bap tui'ka'.¹⁰ Na gu' jan'na' pimit chakui ti jiigilñdhak buiñor guch Xoi'kam, cham tu' jam a'm ti niidhat gu Dios, ni ku cham pai' xi jam joi'gi'ndat. Gu' matgam xib na pim ba kaichu', ge'kam ki'n ji na jam a'm ti niidhidhat xi jam joi'gi'n, na pim gu' buiñor bap tui'dhi' mi' pui' jiimit na jax jix aa'.

Nachjax ja'k bhaankamu'n tujuanda' gu Dios

¹¹ Ja'pnin ba' moo tiip kai'chit jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim gammijix bhai' pix jum taat ka', na pim gu' cham xiim ba jimia' maakam ja'k na pai' joidham jix chu abhaar. Na gu' xib ja'p ji buusan na pim ya' pix ja'p bhiichu' dhi oi'ñga'n bhaan, ja'p na jax pai' no'ñ cham jir mi' kam. Pui' ji buusan na pim cham tu'r ya' kam dhi oi'ñga'n, ba'm aa' na pim siamrix bhai' xi chu jimdat

na jax jix kii' ka'm nii'ñ guch Gi'kora' na pim ba' jimia' jix dhaam. Cha'pim pui' ja'k yup tu Jimda' nam jax tu Jim gu ya' kam dhi oi'ñga'n nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios. Xi ñakoo'nda' pim sia ku pim tii pui'p jix chu duñiik. ¹² Jix bhai' pim xi chu Jimda' na jax jix aa' gu Dios mi' ja bui gui' nam cham ti jiig'i'ñ buiñor guch Xoi'kam. Na ba' Jano' na pai' dhuuk jum aaya' na ja aagi'ñdha' gu Dios biix gu ja'tkam nam tu' jax buim'i nam duduakat, ba machia' am na pimit aapi'm silhkam tu' ka'm tiigik guch Xoi'kam, nam gu' xi jam nii'ñdha' na pix jix bhai' jam tiidai jam aichdha' na pai'p tu'ii'. Ba' dai nam ba ge'kamtuda' gu Dios, sia kum gu' xib ka xi jam bhaamki'ñ nam jam nii'ñ na pim maakam pix tu Jim na jax cham ja ko'raar.

¹³ Jam guguuxi'ñ iñ ip jiñ jaaduñ na pim tu' ka'm xi ja niidhat gu ge'gérkam ya' kam dhi oi'ñga'n, pui' na jax gux io'm ge'kam Rooma kam. Pu'ñi ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu' gu Dios na pim tu' ka'm ja nii'ñdha' gu ge'gérkam. ¹⁴ Sia gui' pim tu' ka'm ja niidhat nat jix kakai' ki'n mu ja'p ja darai jam bui na ge'gér jir kikcham na ba' bhaankamu'n ja silhka'nda' gu ja'tkam, gio nam ja tulhiiñchu'nda' gu ji'k nam buam pix tu buada' na jax cham jir am. Dai ba' gui' nam tu' ka'm ti niidhat jix bhai' tu Jimda'x kiki' ja'tkam ja bia'ka' am. ¹⁵ Na gu' guch Gi'kora' pui' ja'k jix aa' na pim tu' ka'm ti niidhat jix bhai' xi chu Jimda' na jax ja'k jir am, nam ba' cham tu' bhaan jax jam a'gada' gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ. Jax jam gi bia' nam ba ji chi'ya' jam biibhi' dhir no' pim gu'x bhai' xi chu Jim?

¹⁶ Ku pim ji gu' cham pik moo ja'p xi' pik yup ka xim ua'tulhi'ñdha' ji jiñ jaaduñ na pim pui' Jim aagit na gammiji' tu jam uañi'ñka' guch Xoi'kam nat ba tu jam namkix bhaan gu kuruus, gu' ja'pji na pim jix bhai' ba tu Jimda' ji ya' dir ja'p ja'k, dai na pim jix bhai'm taatit bhaankamu'n ba tu juana' gu Dios. ¹⁷ Soi'm ilhdhat japid tu' ka'm xi ñiidhat gu Dios, sia gux io'm ge'kam Rooma kam nañ jax ba jam titda biipi', sia gui' nam jir ja'ppix ja'tkam nam cham ti jiig'i'ñ buiñor guch Xoi'kam, gam sia gui' nam bar jich Xoi'kam jiig'i'ñdham japid jix ja joi'ndat ja palhbuidhat ki'n gu tu' na

ja a'm jum aagaidha'.

Gu Peegro nap kai'chdha' nach ja'xbui' pui'p xich chulhiiñdha' nat jax jum tulhii guch Xoi'kam

¹⁸ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim nai' ja'p jir tujuandam, jam guguuxi'ñ iñ ip na pim tu' ka'm xi ja niidhat gui' na pim ja bui tu juan. Mi' pim pui' xi dhuñiidhat jax ña jam tiidaidha', sia ku cham pik jir kii' maa'nkam gu jaroi' na pim buiñor tu juanda' no' cham jir jix bhai'kam. Cham tu' na gu' moo dai no'r jix bhai'kam na pim ba'x bhai' tu juañxi'ñdha', ja'pji sia ji no'r jax chu'm. ¹⁹ Cham jax bua sia kum jam tulhiiñchu'n, na gu'r joidham aach jich bui nach ba ti jiig'i'ñ buiñor guch Xoi'kam no'm pu'ñich chulhiiñchu'n ja'p pix sia kuch cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam, dai nach jix bhai'ch chaatit mui' xix biiñak ka' pix buiñor gu Dios. Gui' diilh jich guguuxi'ñdha' na ba' cham pik moo jax xi chu tatda'ka', na gu'ch a'm ti niidhat yup tui'ka', gio na gu'x mat ka' nam ja'p pix jich chulhiiñchu'nda'. ²⁰ Gu' ji no' chich gu' diilh tu' jax dhuu nar jix buam jum duukam, jax jach dhuix bhai'ch chaatit tu nakoo'nda' no' mit pu'ñi bach chulhiiñchuda, no' chich gu' diilh cham am ji buak ja bui? Pui' pix chu'm jich a'm bam aa'nda' gu', nach gu'bach ua'tulhdha'. Gu' ji no'ch gu' tii moo cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam, no' mit bhai' jich chulhiiñchuda, dhi' ji' ji nax abhaarix buiñor gu Dios, jix bhai'm taat ka' ip no'ch aach cham jax jich aagit xi ñakoo' no'm pu'ñi bach chulhiiñchu'n. ²¹ Pu'ñi ja'k aa' nach tui'ngida'ñ jaaduñ, mi'ch pui'p xi chu daa'ñchu'nda' nat jax jum duu guch Xoi'kam Jano' nat jum tulhii jich a'mkam, nat gu' xich joi'ndak ba tuch uañ guch ua'tulhdhara'. Dai ba' nach pu'ñi mi' pix pui'p ji bhii'ya' nat jax tu jii'gui', ²² nat cham pai' dhuuk tu' bhaan jum ua'tulhdhak, ni nat cham pai' dhuuk iatda' tu a'gak, silhkam tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam. ²³ Jain na gu' Jano' na mit mi ja'p daasak giilhim titdaimik na jax aa', gam nam giilhim ai'chuxdhimik, cham pai' jax kai'ch, ni kut iam mu dir bha ja'k giilhim bhai'p ja tii'n na jax aa', mi' pix ji na pu tu'ii'. Gio

na mit pai' dhuuk bhai' ji chulhiiñchuda, na mit bhai' ji giviimi, cham pai' jax xim bua na git xim palhbuidha', ni ku pai' xim o'to'n, daipu' na soi' xim ilhii'ñ buiñor gu Dios bhammi ja'k jix dhaam na pai'p tu'ii', na jaroi'x bhai'x maat no' kuiñcha bia' ka' ba' cham. ²⁴ Guch Xoi'kam dho ba' ti bhiik biix guch ua'tulhdhara' jan'o' na mit pai' dhuuk pu'ñi xi chulhiiñchudaimik gu ja'tkam ba sissapa kuruus ta'm, nach sap ba' mi' dhîr cham tu' ka u'ua'tulhdhix ka', nat gu' biix bhammi ja'k ji bii tukgaran guch Xoi'kam guch ua'tulhdhara'. Xib ba' dai nach pix bhaan ji baapmigia' nach mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' nach tui'ñgida'. Guch Xoi'kam pui' kai'ñkam pix jum tulhii jia jich a'mkam nach ba' aach ba duduadhia' nach jix kako'k kat ki'n guch ua'tulhdhara', na ba' mi' dhîr jich a'm ba ti nïidhidha'. ²⁵ Nach gu' aach ja'pni pix tu't na jax gu kakaasnir no' cham jaroi' jai'ch na ja bipia'da', nam gammiji pix cha'tak jiimda', jai' ja'p ja'k gio jai' ja'p ja'k. Gu' matgim xib bax maat ich ji na jaroi'r jix kii' bipia'dam, guch Xoi'kam dho nach jaroi' buiñor ti jii'ñdhat bax biiñak. Gui' ji na ba'ch a'm ti nïidhidhat jich nuukdaim nach ba' gammiji pix jijikgim bap tui'ka', nach gu' cham tu' mai' ka suulhgix.

3

*Nam jax ja'k tu't tu oi'ñka' gui' nam jir
jum bipnagim*

¹ Gio aapi'm u'uub jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim ti bipna', jam guguuxi'ñ iñ ip na pim siamri tu' ka'm xi ja nïidhat gu jam bipna' na pim maap tu oi'dha', na ba' gu' no'm jax dhuukat jai' dhît cham ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, saalhiom bhai' ji chi jii'ñdha' am, dai nam xi jam nii'ñdha' pix no' pim aapi'm joidham jir jix bhabhai'kam ja bui. Cham pik jum aa'nda' ba' na pim gammiji tu ja a'gi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ² daipu' nam xi jam nii'ñdha' pix na pim aapi'm joidham jix bhai' tu jim na jax ja'k jix abhaarui, gam no' pim joidham tu' ka'm ti nii'ñ. Mi' dhîr ba' pui' jim aaga' am na bak gu'r joidham ji no'ñ ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam. ³ Gio ba' na pim pai' dhuuk

jam iamtu'nda', cha'pim pik moo ja'p jix a'bhar ti'm titi'ñdha' gu jajannulh na jax chu'm jix dha'ram namiiñ, am buixim japim pix jix bhai'm buada'. Sia na pim jum gaxbuda', ja'xchudhix kam pix, cham tu'x io'm jix bhai', ni ku pim cham pik tu baapasda'gui' nax io'm jix dha'ram namiiñ nar jix uam totbikdam. ⁴ Gu' ja'pji gu jam i'ii'mda' bhaan ji na biipi'm aa' na pim jix bhai'm duuka'. Ja'p ji buusnia' na pim gammiji a'bhar ti'ii'ñka' gux dha'ram namkim na pu cham jax jum bua, na pim gu' gammiji soi' pix jum ilhdhat mi' pui' jiimda' na jax jix aa' guch Gi'kora'. Ba' mi' dhîr dai na jam a'm ba tajaañixchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na jam guguuxi'ñdha' na pim ba' gammiji cham tu' bhaan jax jim aagit jix jijikgim jup tui'ka'. Dhi' ji' ji nax io'm jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ⁵ Gui' nam bijik ya' oipimik gu u'uub nam pu'ñi buiñor ti jii'ñdhat guch Gi'kora', pu'ñi ja'k tu jimidat am ji nañ jax ba jam titda, nam gu'x io'm mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios. Cham pai' tu'x io'm jix bhai'm duuka' am, am buixim pix, gio nam joidham tu' ka'm ja nii'ñdha' gu ja bipna', cham tu' nam pu tu duñiidha' nam diilh jax ilhii'ñdha'. ⁶ Pui' na jax gui' na Saara tiigich, jaiñ na joidham tu' ka'm nii'ñdha' gu binga'n Abraam nam maap tu oi'ñka', ge'kam tugi'ñ xi iimit, na gu' gampai' pix jum ilhii'ñdha' buiñor, cham pai' tu' na diilh ge'kam jum taat ka'. Aapi'm ba' pu'ñi ip u'uub jiñ jaaduñ, tu' ka'm japid xi ja nïidhat jix bhai' xi chu jimda' ja bui gu jam bipna'. Mi' pim pui' xi chu daa'ñchu'nda' nat jax chu jii'ñkam gu Saara na ba' ja'p ji buusnia' na pim jir maamra'n, na pim gu' pui' ja'k jup xi chu jimda' nat jax tu jii'. Ba' no' pim pu'ñi ja'k duñichu' nañ jax jam titda, cham pai' dhuuk tu' bhaan jix chotdon ka' pim ja bui gu jam bipna', na pim gu'tu' ka'm ja nii'ñdha'. ⁷ Tu'm gi bhaan bhaaku' jam bui?

⁷ Gu' ba' aapi'm na pim jir chichio'ñ, jam guguuxi'ñ iñ ip na pim siamrix bhai'p xi ja titdat gui' nam jir u'uub nam jir jam bipna'. Cha'pim ja bhaamki'ñdha', xi ja palhbuidhat japid tu' nam jax buada' mi ja'p. Na gu' gu ubii cham tu' ja'xbui' pui'x

oo' na jax gui' nar chio'ñ, pui' ku ba'm aa' na pim jix ja joi'ndat ja palhbui'ñdha' na ba' gu' pui'x bhai' tu tatda' ka'. Gio na gu' gu Dios ja'xbui' pui'p jix ja joi'gi'n gui' nam jir u'uub na jax aapi'm, pui'p ja baid-hika' gatuuk jix dhaam ja'k nat pai' jam iimchuda aapi'm na jam aichdha', nam gu' pui'p ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam. Na ba' no' pim pu'ñix bhai' kai'chit maa'n ñi'ook jup duuk na pim jir jum bipnagim, jam keek'e' gu Dios tu' na pim mui' ba taanda' soi'm ilhdhat.

Nam jax ja'k tu jimda' gui' nam ja tulhiñchu'nda' siam cham tu'jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam

⁸ Ba' biix na pim ji'k ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, jam guguuxi'ñ in na pim joidham jix bhai' kai'chit tu oi'ñka'. Joidham japim maa'n ñi'ook xip duukat biix dhit xim ja joi'gi'nda' biix ji'ma'n, panaas ku pim moo jir maa'n na pim jax pix ilhii'ñdha' biix ji'ma'n, cham tu' jai' maakam. Gam na pim joidham jir jix bhabhai'kam ka' ja bui gu jai', gio na pim gampai' pix jum ilhii'ñdha'.

⁹ Tu uañi'ñka' pim gu jaroi' no't tu' jax ma jam duiñ, cham tu' na pim ya' dir mu ja'k pui'p dooda'. Sia no't jaroi' giilhim jam tiñ'na jax cham jir am, tu uañi'ñka' pim sia, cham tu' na pim moo pui' giilhim mui'p tiida' ya' dir mu ja'k na jax cham jir am. Xi chu daañxi'ñdha' pim pix buiñor gu Dios nax bhai' tu jimda' sia ku buam pix jam bua, na ba' jam a'm ti niidhidha' ip aapi'm gu Dios, na pim gu'r jix bhabhai'kam ka'. ¹⁰ Pui' na jax bam kai'ch mi'pai' u'uan ta'm na tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios nap jum kai'ch:

Gu jaroi' no'x aa' na gammijix jikgim bap tui'ka' gio na joidham jix bhai' ba tu tatda' ka',

jum aa' nax bhai' ba tu ñiokda' na jax jir am, cham tu' na giilhim pix kai'chdha' na jax cham pui' tum ñiok,

gio na cham tu' iatda' ka tu a'gada',

ja'pji silhkam na tu a'gada' na jax jir pui'.

¹¹ Gio ba' na cham tu' biix aixim jix buam ka tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios,

gu' ja'pji dai ji na pix bhaan ji bamgidha' nax bhai'm duukam bap tu buada' na jax jix aa', na ba' pu'ñi duuji gammiji cham tu' bhaan jax jim aagit jix jikgim bap tui'ka', gammiji na pu'ñi ja'k duiñchu'nda', cham tu' pai' pix.

¹² Na gu' gu jaroi' no' moo pu'ñi tu' ka'm niidhat mi' pui' xi jim na jax jix aa' guch Gi'kora', ge'kam ki'n bhaan ti niidhidhat ba nuuk-daidha' na ba' cham tu' duñia', gio na maa'n jimdama kaaya' na pai' dhuuk soi'm ilhdhat mu taanda' gu tu', makia' ip.

No' gu' pu cham mi' pui' jim na jax jix aa', no' gu' dai na buam pix tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ, pu cham tu' dho bhaan ti niidhidha', dai na ba bi'chulhi'ñka' na tulhiñchuda' gatuuk.

¹³ Ba' aapi'm cham pu chu't jiñ jaaduñ, mi' pim pui' xi jiimit na jax jix aa' gu Dios. Jaroo gi jax jup jam dooda' ya' dhi oi'ñga'n no' pim aapi'm tu' ka'm niidhat mi' pui' xi bhiichu' na jax jix abhaarui? Na gu' jam a'm ti niidhidhat jam palhbui'ñchu'nda' guch Gi'kora'. ¹⁴ Piam no' mit gu' moo sia bhai' ji jam tulhiñchuda gu ja'tkam sia ku pim jix bhai' tu jim na jax jir am, jix bhai' pim pix jum taat ka'. Cha'pim jax jum aa'nda', ni ku pim cham pai' totdon ka' siam jax ba xi jam doodak nam xi jam bhaamkidhat. ¹⁵ Mui' pim pix xix biiñak ka' soi'm ilhdhat buiñor guch Xoi'kam, tu' ka'm japim xi niidhat, na gu'x io'm jir ge'kam gam na jam a'm ti niidhim. Gu' ba' no' jax dhuukat jaroi' maadit bhai' ba jam tikka' na pim jax kai'ñkam ba' pui' ti jiñ'ndhat buiñor guch Xoi'kam maakam ba tu jim, na tu' ba' mim nini'ñ nañ pui' ja'k tu jimda', aapi'm silhkam xi ja aagi'ñdha' cham jax ji ch'ji na jax kai'ñkam. Xi ja aagi'ñdha' pim na pim jix jimiik jix dhaam ja'k nat pai' jam iimchuda guch Xoi'kam na jam aichdha', pui' ku pim ba' ti jiñ'ndhat mi' pui' ba jiim na jax jix aa'.

¹⁶ Ku gu'x bhai' pix ji na pim xi ja aagi'ñdha' soi'm ilhdhat gio tu' ka'm ja niidhat, cham tu' na pim ge'gerkam jim taatit, ni ku pim jix bhaakut. Pu ka git nam gu'x xi'i'ra' gui'

nam xi jam bhaamkidhat biix aixim jam ai'chuxi'ñ, nam xi jam nii'ñdha' na pim aapi'm joidham jir jix bhabhai'kam gio na pim tu' ka'm nii'dhat jix bhai' tu jim na pim ji'k ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

¹⁷ Ba' cha'pim jax jum aa'nda'ñ jaaduñ sia ku mit gu' moo bhai'p ji jam tulhiiñchuda sia ku pim cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam, no' moo pui' ja'k yup jix aa'nda' git gu Dios na pim jum tulhiiñ'. Jix bhai' pim pix jum taat ka' buiñor. Ba' no' pimit gu' dii'lh cham am bua mi' pai', pui' dho pix chu'm jam a'm ba jimmida' nam jam tulhiiñchuda'.

¹⁸ Gu' matgim cham jax bua ji siam jam tulhiiñchu'n no' pim gu' tii cham tu' jax bua. Pui' kam dho no'ch ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Jaiñ sia dii'lh guch Xoi'kam pu'ñi pik jum tulhii jano' nat pai' dhuuk tuch ñamkix guch ua'tulhdhara' pu daipu' maa'nnim pix, na ba' mi' dhir pu gammiji ba tuch uañdhix ka'. Gui' tii cham tu' pai'x buam tomaatit dho, ni nax ua'tulhdhix kat, cham tu' kuiñcha bia'kat nam pui' dooda' git. Gu' ja'pji na gu' aachi' nach jix u'ua'tulhdhix, nat xich joi'ndat ba' pui'm duu jich a'mkam, na sap ba' mi' dhir bax bhaai'n ka' nach bhammi aaya'x dhaam na pai'p tu'ii' gu Dios. Ba' sia ku mit tii mua, gu ii'mdaga'n gu' pui' ji na jax ba dua,

¹⁹ mummu ja'k pu oiri gu ii'mdaga'n na ji'x ka muukix gu tukga'n nam pai' kuupich jum tulhiiñ gu ja i'ii'mda' gu ja'tkam nam ba ko'iix. Mu ja'p xi chu ja a'gidhimik gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios.

²⁰ Jir di' pix am gu ja i'ii'mda' gu' na mit jano' cham ji'xkat ti jii'ñ buiñor gu Dios na tii pup tu ja a'gidhimik gu Noee jano' nap duñiidha' gu ge' kanuub. Tii pup xi ja nii'raimik ip gu Dios nam git soi'm ilhdhai mi' pui' ba Jimia' na jax jix aa' ampik na tii'mo' gu Noee nap duñiim gu ge' kanuub, na ba' bax bhaai'n ka' nam bhaan jum o'ñcho' git na pai' dhuuk jix io'm duudui bhai' ji chisdia' gu suudai'. Gu' ji na gu' cham, tu' pix ilh jamit. Xijum baik jamit ba' pix bha tiit's bhaan gu' gu kanuub nat pai' dhuuk bhai' ji chis gu suudai' na mit ji'k ti jii'ñdhak mi' pui' jii' na jax jix aa' gu Dios, gu jai' pu biix koi mit.

²¹ Ba' gu xib

nach ya' dir mui' xich ga'nga, ja'p ji buus nat jum bakua gu Noee gui' gu suudai' ki'n nat tis jano', na gu' soi'm ilhii'ñ buiñor gu Dios, pui' kut ba' cham muu bhai'muk. Aach ba' pu'ñip ba ji bubua xib, nach gu' cham tu' mai' ka suulhgix, na chich gu'ch bopkonak suudai' ki'n pui' ba tii'n guch Xoi'kam nach gammiji ba kaichgida'. Nañ jiñ bakuana' suudai' ki'n, cham tu'r pui' na jax nañ batbia' no'ñ bax ikoora', gu' ja'pji na bhaan jix maati' ka' ji nañ mi' dhir ja'p ja'k soi' bañ ilhii'ñdha' buiñor gu Dios, gam nañ mi' pui' ba jimda' na jax ja'k jix aa' nañ tui'ñgida', gio ba' nañ pui' xi chida' guch Xoi'kam na gammiji ba tuñ uañi'ñka' guñ ua'tulhdhara', nat gu' xiñ joi'ndak jix bhai' ba duu nat jiñ a'mkam muukik giop bam mu dir koi'ñga'n tir,

²² gu' na jaroi' ya' xi oilhimik giop tis bhijimmini ja'k jix dhaam, na xib bhammi sonpan ba daa gu Dios kii'n dir ja'k. Ba' biix pix tu' ka'm nii'ñ am gu' nam bhammir noonbi'ñ gu Dios, sia gu' nam bhammi ge'gerkam ki'n dalhxix.

4

*Nañ bhaankamu'n tu juanda' gu Dios jax
ña ja'k jiñ a'm ti tigia'*

¹ Ba pui' na pim jax bax maat jiñ jaaduñ, nat guch Xoi'kam jix io'm jum tulhii bo jano' na ya' xi oilhimik tuuku' bhaan, jaiñ na cham pai' jax jum aa'. Aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, cha'pim jax jum aa'nda' sia pimit bhai' jim tulhii tu' na pix bhaan, jix bhai' pim pix jum taat ka'. Na gu' no' pim pu'ñim tulhiiñ, gammiji soi' pix jum ilhii'ñdha' pim, cham pai' tu' bhaan ka xim ua'tulhdha'ka' pim,

² dai ji na pim gammiji pix bhaan ji baapmigidha' na pim mi' pui' tu kuugalhdhidha' na jax pix ja'k jix aa' gu Dios na pim tui'ñgida'. Cham tu'x buam jum duukam kap jix chu duñiik ka' pim nar ya' kam dhi oi'ñga'n, ni na pim dii'lh jax ilhii'ñdha', na pim gu' kai'ñkam soi' pix bam ilhii'ñdha' buiñor no' pim xim tulhiiñ.

³ Sia ku pimit gu' ge'm ua'tulhdhak buiñor gu Dios na pim chakui ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam, na pim biix aixim tu bua't na pim dii'lh jax ilhii'ñdha' nar ya' kam pix dhi oi'ñga'n bhaan, pui' na jax na pim jix maik ka' ge'ger xi chu kua'dat mi ja'p pai'

maap jim jumpadat, gam na pim bixchu' bhaan jum tutkagi'ñka'na pim jup tu duñia' nar jix buam jum duukam, gio na pim tu daanda' ja bui gu didios jum tiitgidam nam jir jup duñiixim pix, na tu' ni ji'x ku cham kiigalhi'ñ gu Dios gui' nax dhaam jup tu'ii'. ⁴ Ba' gu xib na pim cham pui' ja'k ka tu jim na pim jax tu jimdāt, xi jam bhaamkidhat biix aixim jam ai'chuxi'ñ am gui' nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios nam cham ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, na pim cham ka ja bipnat nam jix buam tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, na pim gu' aapi'm maakam ba tu jim. ⁵ Ku ba' gu' aapi'm cham jax jum aa'nda' ji jiñ jaaduñ siam xi jam bhaamki'ñ na pim cham ka ja bipnat, na gu' dhi' kam aajim na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' gu Dios na mit cham tu' bhai' tu jii gu pui' nam jax ja'k tu jim xib, janō' nam pai' dhuuk biix maap jum jumpada' gu ja'tkam, sia gui' nam ba ko'iix gio gui' nam ka duduaka', na ja aagi'ñdha' gu Dios na mit jax tu jii biix ji'ma'n, no' mit tu' ka'm tiiigik piam ku gu' cham. ⁶ Na gu' gu ja i'ii'mda' gu ja'tkam gui' nam pu biipi' dir ba ko'iix nat chakui muukik guch Xoi'kam, mu jimii'k biix pui' ba tu ja a'gi diihl nat jax kai'ñkam jum tulhii ja a'mkam, na sap ba' ji'k nam ti ji'ñdhai soi'm ilhdha' buiñor dai janō', jimiia' am jix dhaam buiñor gu Dios nam pai' gammijix jiji'kgim ba'p tui'ka', sia ku mit gu' cham tu' ka'm tiiigik gu Dios nam ka duduakat gu ja tutku' bhaan.

⁷ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ, mi' pim pui' xi jiimit na jax jix aa' gu Dios, gammiji pim soi'm ilhdhat tu daanda' buiñor, na gu' dhi' ya' bar mia'n na pai' dhuuk tum kuugalhdha'. ⁸ Gampai' pim pix jum ilhii'ñdha' biix ji'ma'n, joidham japim xim jajoi'gi'ndat biix ji'ma'n jix bhai' kai'chit. Xi chum uañdhat japim no' pimit tu' bhaan mam ua'tulh dai aapi'm jam bui, na gu' pu'ñi ja'k jum bua no'ñ tu' silhkam jix chu joilgi'n, nañ tu uañi'ñka' gu jaroi' siat jax jiñ dhooda. ⁹ Gio na pim joidham pix jix bhai' tiidai aichdha' gu jaroi' cham jax ji chii'ji no' jam paxiaraim mu ja'p na pim jax oi'dha'. Xi ja tibiaptudidhat japim jix ja joi'ndat, gio na pim xi chu ja onbai'ñdhat no' pim pup bia' gu koi!. ¹⁰ Na gu' aapi'm xi jam joi'ndat

jam a'm ba ti niidhim gu Dios, pui' ku pim ba' aapi'm pui'p jix ja joi'ndat xi chu ja maakidhat gu jai' gu tu' na jam maakidha' xi jam joi'ndat guch Gi'kora!. Pui' pim xi chu duñiidha' jax ña pim ja'k jix joojoi'ñdha' na pim bhaankamu'n tu juana' gu Dios, nat gu' biix ji'ma'n ba jam maa na pim jax tu duñia' bhaankamu'n. ¹¹ Pui' na jax no' gu jaroi' maadit jix joojoi'ñ na bhaankamu'n tu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, dho dhi'r di' ka', dai ji na ba oidhidha' na ba tu a'gichgida'. Na gu' gu Dios diihl aa'ñdhidha' na jax ja'k ti'iidha', na gu' bhaan ti niidhidha'. Piam ku gu' jaroi' maadit jix joojoi'ñ pix na bhaankamu'n ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam gu tu' na ja a'm jum aagaidha', pui'p jir am dho, na gu' diihl gu Dios guguuxdhatgida' na ba' cham oodat pix bhaan ji bamgidha' nax bhai' ja buada'. Dhi' pim ba' pu'ñi ja'k tu bua't bhaan ge'kamtu'nda' gu Dios na pim jix bhai'm taat ka' nat jix bhai' duu guch Xoi'kam nat tu jam uañ gu jam ua'tulhdhara'. Gammiji pim ba' moo tu daañchu'nda' buiñor, na gu' gui' gammijir ge'kam. Ja'pni ba' pix tui'ka'.

Gu Peegro nap kai'chdha' nach cham jax jich aa'nda' sia kuch jich chulhiiñ aach nach ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam

¹² Gio ba' pui' nañ jax ba jam titdañ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim alh moo xi chu nakoo'nda' sia ku pimit jax jix io'm bhai' jim tulhii na pim ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam. Cha'pim jix buam ilhii'ñdha', ¹³ nat gu' diihl guch Xoi'kam pu'ñi pik jup jum tulhiiñak. Pui' ku pim ba' aapi'm ge'kam ki'n jix bhai' pix jum taat ka' na pim pui'p jum tulhiiñ nat jax jum tulhii gu' jich a'mkam janō' na ya' xi oilhimik gu tuuku' bhaan, na ba' janō' na pai' dhuuk gio bhai'p jimañ' jix io'm ge'kam ki'n, joidham jix bhai'm ilhdha' pim buiñor, na gu' pix jix bhai' jam tiida' na pimit pui'p tu jii na jax gui!. ¹⁴ Sia no' jaroi' giilhim jam ai'chuxi'ñ piam ku giilhim jam titda na jax aa' na pim maakam ba tu jim na pim ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, ge'kam ki'n japim jix bhai' pix jum taat ka' sia, na gu' aapi'm ge'kam ki'n jam a'm ti niidhim gu Dios pui' ji chu't,

na gu' jam a'm ba tajaañix gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n. ¹⁵ Cham tu'r jix xi'iraam jia no'm jam tulhiiñchu'n na pim ba ti jiig'iñ pix buiñor guch Xoi'kam. Ji'i ji no' pimit tu' jax dhuu nar jix buam jum duukam, pui' na jax no' pimit maa'n mua gu maa'nkam, piam ku pimit tu' ti iiix, piam ku pimit tu' jax ja duiñ gu jai'. Dhi' ji na ba'r jix xi'iraam no'm pu'ñi chu'm ki'n mu pai' bañ chulhiiñchu'n. ¹⁶ Gu' cham ji no' gu' na pim ti jiig'iñ pix buiñor guch Xoi'kam nam ba jam tulhiiñchu'n, cham dho jax bua. Xi gø'kamtu'nda' pim pix gu Dios jix bhai'm taatit nam pui' jam bua, cha'pim xi'irda'.

¹⁷ Na gu' xib ya' aach jich bui nach ji'k ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, bar bhaan na pai' dhuuk matgilhia' nach ji'k moo Jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. Pui' ku ba'm aa' nach jich chulhiiña' xib nach ya' ka dudua dhi tutku' bhaan, na ba' bhaan jix maati'ka' no'ch silhkam buiñor ti jiig'iñ, piam kuch gu' pix jap kai'ch. Dho jaiñ nach gu' aach pui'p xich chulhiiña' palhiip sia kuch ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam nach ba' pik ba Jimia' nach pai' ja'k cham kach chulhiiña'. ¿Gu' gi ba' nam pu cham kiigalhdhat pu cham ti jiig'iñ buiñor sia kum tii tu ja a'gi'ñ gu ñio'ki'ñ, jax japim ilhii'ñ na ji chu buusnia' ja bui? Dho dai na xi ja aagi'ñdha' dho na mit pu cham mi' pui' jii na jax jix aa', mi' dhir dai na ba ja tulhiiñchuda'. ¹⁸ Jaiñ no' gu' aach nach tii ti jiññdhat mi' pui' jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam, jich chulhiiñaimik ich na chich ba' pik ba jiix dhaam na pai'p tu'ii' gu Dios. ¿Gu' gi ba' nam pu ni ji'x kum Dios ti'ñchokat biix aixim tu bua na jax cham kii' ka'm ni'ñ, nam gammiji pix jum ua'tulhi'ñ, jax japim ilhii'ñ na ja dooda' gu Dios jano' na pai' dhuuk ba tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n? Dho dai dho na ba ja tulhiiñchuda' pix, cham tu' na pui' pix ja ni'ñdha'. ¹⁹ Pui' kuñ ba'p jam titdañ jaaduñ na pim aapi'm cham tu' jax jum aa'nda' sia ku pimit bhai' jim tulhii biix aixim bhaan, no' gu' moo pui' ja'k jup jix aa'nda' git dho ji gu Dios, na gu' alhio pix na pim jum tulhiiña'. Aapi'm gu' mi' pui' xi jiimt na jax jix aa' jix bhai'm duukam xip tu buada' ji jiñ jaaduñ, Dios japid pix

ti'ñchoka' gammiji nat jaroi'p jam duu biix ji'ma'n. Gui' diilh jam palhbui'ñchu'nda', na gu' gammiji jam a'm ti niidhidha', cham ji'xdha' pai' diilh jam iabu'.

5

Nam jax ja'k tui'ñgida' gui' nam biipi' dir gu'kat tu ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jiig'iñdham

¹ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ na pim jix io'm bijik dir ba ti jiig'iñ na pim bax maat gu ñio'ki'ñ gu Dios, palhiip jañ jup xi chu jam a'gidham na pim jax ja'k tui'ñgida' nañ kapbhai' bax maat pa' na jax ja'k jix bhai'. Nañ gu' aañ pui' pix am jup bax maat gu ñio'ki'ñ gu Dios na jax aapi'm, nañ gu' pui' bijik dir jup ba ti jiig'iñ, gio na ñich gu'x bhai' tiigik jiñ buupui ki'n guch Xoi'kam nat jax jum duu jano' nat jum tulhiiñak jich a'mkam bhaan gu kuruus. Ba' pui'x bhai'p jiñ ilhdha' iñ jano' na pai' dhuuk gio bhai'p Jimda'x io'm gø'kam ki'n na pim jax jix bhai'm ilhdha' aapi'm, na gu' maap bach baidhika'. ² Ja'p jañ ba'p xi jam tiidam jiñ jaaduñ na pim bhaan bax kaapak gu ñio'ki'ñ gu Dios, na pim joidham jix bhai'm taatit mui' xim guguuxdhatgida' na pim ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jiig'iñdham gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Ja'p ji buusnia' na pim ja bipia'da', nam gu' ja'p ji buan nam jir jam kakaasnira'. Ku gu' cham tu' ji na pim bhaan pix jix mai'chik ka' gu tuumiñ ku pim ba'm dakoo'ñdhatgida' na pim ja aagi'ñdha', sia ku pim jix oo'n no' pim gu' cham joojoi'ñ gu pui' ja'k. Gu' ja'pji na pim joidham jix bhai'm taatit ji, diilh pix na pim joidham jix aa'nda' na pim pu'ñi ja'k bhaankamu'n tu juanda' guch Gi'kora'. ³ Ni na pim gø'gørkam jum taatit jix bhaakut mu ja chianda' nam mi' pui' Jimia' na jax jix aa' gu Dios na pim pui' jim aagit na pim jix io'm bax maat gu ñio'ki'ñ. Ja'pjix bhai' pix ji na pim ja aa'ñdhat xi ja guguuxi'ñdha', gio aapi'm diilh na pim jix bhai' mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios nam ba' jam niidhat mi' pui'p bhiichgida'. ⁴ Na ba' jano' na pai' dhuuk jich baidhika' guch Xoi'kam gui' na jaroi'r jam gø'kam tuk na pim tu bipi'ñxi'ñ gu kakaasnir ga'n, joidham jix bhai'm ilhdha' pim buiñor, na

gu' pix jix bhai' jam tii'dai ba jam tuttuidha' biix ji'ma'n gu kuruun nax io'm jix dha'ram namiik, na pu cham jax jum bua, dhi' ba' ki'n jix io'm ḡ'kam ki'n jix bhai' bam ilhdha' pim.

⁵ Gu' ba' aapi'm jiñ jaaduñ na pim kar bi-ipibop, jam guguuxi'ñ iñ ip na pim siamri tu' ka'm xi ja niidhat gui' nam jam aagi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios, nam gu' gui'x io'm bax maat, nam gu' bijik dir ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Jam guguuxi'ñ iñ ip na pim jix bhai' xi kai'chit biix ji'ma'n, cha'pim jai' dhit ḡ'ḡerkam jum taatit tu' pix ja ilhii'ñdha' gu jai'. Ja'pji gampai' pix na pim jum ilhii'ñdha' biix ji'ma'n, na gu' ja'pnim kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix:

Cham tu' ja kii'galhi'ñ gu Dios gui' nam ḡ'ḡerkam jum taatit giilhim xim ilhii'ñdha',
ni ku ja a'm ti nii'ñdha',
dai gui' nam ji'k gampai' pix jum ilhii'ñdha'
na ba' joidham jix ja joi'ndat ja a'm
ti niidhidhat ja palhbui'ñchu'nda' tu'
na pix bhaan.

⁶ Ba' aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, cha'pim ḡ'ḡerkam jum taat ka', soi' pim pix jum ilhii'ñdha' buiñor guch Gi'kora' na ba' jam a'm ti niidhidhat jam palhbui'ñchu'nda' tu' na pix bhaan, na ba' cham xi' gampai' xi chu tatda' ka'. ⁷ Sia xib no' pim tu' bhaan jix buam jum aa' na cham bhai' ji buusnim, soi'm ilhdhai pim pui' xi chii'da' gu Dios na jam palhbuidha'. Na gu' gui' joidham xi jam joi'gi'n biix ji'ma'n, pu moo jan' jam palhbuidha' no' tu' ba jam duiñchu', dai ji na pim mui' xix biiñak ka' pix buiñor.

⁸ Moo pim alh jix bhai'ñ jaaduñ, cha'pim am irdat darka'. Tu daanda' pim buiñor gu Dios, cha'pim kooksit darka', na ba' cham jax jam dooda' gu ja'ook. Na gu' giilhim xi jam bhaamki'ñ na pim ba kaichu' guch Xoi'kam, giilhim nai' mimra na tu ga'nga no' jaroi' pai' am irdat daa, na ba' mi' pu xi mai'chi' maakam ja'k bhii'chdha' na pai' ja'k mai'x chi' giixi'. Na gu' gui' ja'p ji buusan na jax gu mabii'ñ no' giilhim bax bhio' na ḡ' ki'n jiirkit nai' ti nii'ñdha'. ⁹ Aapi'm xi ñakgt maa'n na pim jax mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Gi'kora' no't ti bhai' ji jam tulhiiñchuda gu ja'ook tu' na pix bhaan.

Mui' pim pix xix biiñak ka' buiñor gu Dios, nam gu' sia pu'ñim tulhiiñ guch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam nai' ja'p oi'dha' na ji'x oi'ñga'n na bixchu' bhaan ja tulhiiñchu'n gu ja'ook. ¹⁰ Ku ba' gu' aapi'm cham jax jum aa'nda' ti jiñ jaaduñ, na gu' nañ jax ba jam titda na sia ku pim palhiip jum tulhiiñ ya' dhi oi'ñga'n, gatuuk joidham jix bhai' tu jam jimia'. Na gu' gu Dios gui' na joidham jir jix bhai'kam jam baidhika' jix dhaam ja'k na pim pai' gammiji joidham jix jikgim bap tui'ka'. Gio na gu' no' pim moo mui' xix biiñak pix buiñor gu Dios, gammiji jam a'm ti nii'dhidhat jam palhbui'ñchu'nda', gam na jam guguuxi'ñdha' na pim ji'x ya' kapup oipo na ba' cham pik moo xi'x buam xi chu tatta' ka' no' pim jum tulhiiñ, na pim gu' aapi'm ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ¹¹ Dai gui'ch ba' pix moo ḡ'kamtu'nda' gammiji sia nar pai' dhuuk, na gu'r ḡ'kam. Ja'pni ba' pix tui'ka'.

Gu Peegro na ba ja tabuimgidha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham

¹² Miji ñich ba' xi joot guñ jaduuñ Silbaano nañ jaroi'x maat na joidham biix juraa'n ki'n ti jii'ñdhat mi' pui' jim na jax jix aa' guch Gi'kora', na mu jam do'ñchi'ñmira' dhi u'uan na ñich bhaan mi' tu dai na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, gio nañ bhaan jam guguuxi'ñ na pim jix jikgim yup tui'ka', gam na pim ba' bhaan jix mat ka' na gu Dios joidham xi jam joi'gi'n biix ji'ma'n. Biix jañich mi'p xi chu dai na pim jax ja'k gammijix bhai' kai'chit tu oi'ñka', gio na pim xim ja joi'gi'nda'.

¹³ Ba' guñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam ya' oi'dha' Babiloonia, nat pui'x ja joi'ndak ja a'm yup ti tii gu Dios na jax aapi'm, mu jam ñio'ki'ñ am no' pim jix bhai'm ilhii'ñ. Biix gu Maarkos mui'p xi jam ñio'ki'ñ na pim jax jum ilhii'ñ, dhi' nañ jaroi'ñ mar ilhii'ñ guch Xoi'kam bhaan.

¹⁴ Ja'pniñ ba' pix jam titdañ jaaduñ. Moo git ba' gammiji pix jix jikgim yup tui'ka' pim biix ji'ma'n na pim ba kaichu' guch Xoi'kam. Xim ñiñio'kdhat japim ba' xim kookmikik na pim pai' dhuuk bam titgia', jix bhai' pim jum taatit na pim ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

GU GATUUK KAM UA'NA'N GU PEEGRO

*Gu Peegro na mui' ba ja ñio'kdha' guch
Xoi'kam jiigi'ñdham*

¹ Aañ Simumon Peegro nañ jir tujuandam tugi'ñ gu Jesuus jich Xoi'kam, mu jam ñio'ki'ñ iñ jiñ jaaduñ bhaan dhi'ñi u'uan no' pim miji ja'p pai'x bhai'm ilhii'ñ, nañ gu'x bhai'ñ chaat na pim aapi'm pui'p ti jiñ'ñdhat jix biiñak buiñor gu Dios jich Xoi'kam na jax aach, gui' nat jaroi' joidham xich joi'ndak tuch uañ guch ua'tulhdhara' nach ba' mi' dhir ja'p ja'k cham mai' ka suulhgix ka'. ² Moo git ba' gammiji jam a'm ti niidhidha' gu Dios na ba'x bhai' tu jam jimda' tu' na pix bhaan, gio na pim ba' gammijix jijikgim yup tui'ka' cham tu' bhaan ji chotdonit, na pim gu'x maatit mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Gi'kora' gio gu Jesuus jich Xoi'kam na pim jaroi' buiñor ba ti jiigi'ñ.

*Nañ mi' pui' xi jimda' na jax jiñ
chihdaidha' gu Dios*

³ Na gu' gu Dios nax io'm jir ge'kam xich joi'ndak tuch uañ guch ua'tulhdhara' nach ba' mi' dhir jix bhai'ch chaatit ba tu daanda' buiñor cham tu' bhaan jax jich aagit, gio ba' nach joidham jix bhai' ba tu jimda' na jax jix aa', nach gu' bax maat nat ge'kam ki'n jix bhai'm duukam yup tu duu aach jich bui nach ba' cham mai' ka suulhgia'. ⁴ Mi' dhir ba' xich aagi'ñ ip na jax ja'k jich palhbui'ñchu'nda' biix ji'ma'n nach ji'k tu' ka'm ba nii'ñ, nach ba' mi' dhir pu'ñi duuji pui' ja'k yup xi chu jimda' na jax gu Dios, ba' cham tu' bhaan kach chutkagi'ñka' ich gu tu' nar ya' kam dhi oi'ñga'n, ni nach jix buam kax chu duñiik ka' na jax cham ki'ñ ka'm nii'ñ. ⁵ Ba' gu xib kapbhai' nat xi jam joi'ndak ba jam palhbui gu Dios, jam a'm jum aa' na pim tu' ka'm niidhat gammiji ti jiñ'ñdhat jix biiñak ka' buiñor gui', jix bhai' na pim xi chu jimda' na jax ja'k jix kiigalhi'ñ na pim ba' mi' dhir bhai'x maatit ji kaaya' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁶ Mi' dhir ba' no' pimit jix maatit

ba kai gu ñio'ki'ñ, bhai'p ji machia' pim na jax pik ja'k jix aa' na pim tui'ñgida', ba' dai na pim jix maatit mi' pui' ba jiimda' diilh jam jujur ki'n, cham kam aa'nda' na jaroi' jam aagi'ñdha'. Gu' ba' no' pim pu'ñi ja'k ba duiñchu', cham pik jax kam aa'nda' pim sia cham ob pui' ji chu buusnim jax ña pim ilhii'ñdha', gio na pim bax ñakoo'nda' no't tu' ba ji jam duu, dai na pim jix bhai'm taatit xi ge'kamtu'nda' pix gu Dios. ⁷ Mi' dhir ba' bhai' ji machia' pim ip na pim jax ja'k tu' ka'm ja niidhat jix ja joi'gi'nda' gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham, nat gu' jam a'm bam tajaa gux chu joi'gi'n na pim ba' ki'n gammiji bax chu joi'gi'nda'.

⁸ Dhi' ji' biix no' pim pu'ñi ja'k ba duiñchu' nañ jax tu jam a'gi'ñ, dho gi ba' gu'x bhai' ba machia' pim ji na pim jax ja'k tui'ñgit mi' pui'jiimda' na jax ja'k jix aa' gu Ge'kam jich Xoi'kam, cham tu' na pim ja'p xi dhuukat am irdat darka' sia ku pim tiix maat. ⁹ Na gu' gu jaroi' no' cham pu'ñi ja'k duiñchu' nañ jax jam titda, dhi' ja'p pix ba ji buusnia' na jax gu jaroi' no' cham ñia, piäm no' cham miik ñia. Ba' dhi' bhaan bax maati' ka' na ja'p xi dhuukat sia ku tiix maat nat jix bhai' duu gu Dios nat tu uañ gu ua'tulhdhara'n na ge'x ua'tulhdhix kat, gio na cham aa' na tu' ka'm nii'ñdha'. ¹⁰ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, mui' pim xim dikoo'ñdhatgida' na pim mi' pui' xi jimii nañ ji'k jax jam titda na ba' bhaan jix maati' ka' na ge'kam ki'n xi jam joi'ndat jam a'm ba ti niidhim gu Dios. Ba' mi' dhir cham tu' ja'k jix xuulhgik kam ilhii'ñdha' pim na pim jax tu jimat biipi' dir na pim chakui ti jiñ'ñdhat buiñor guch Xoi'kam. ¹¹ Pu'ñi ja'k no' pimit duu nañ jax kai'ch, joidham cham tu' bhaan jax ji chi'ji jam aichdha' gu Ge'kam jich Xoi'kam bhammix dhaam na pai' dhir nai'r ge'kam, gui' nat jaroi' xich joi'ndak tuch uañ guch ua'tulhdhara' na ba' mi' dhir pu'ñi bax bhaai'ñ ka' nach baidhika'.

¹² Aañ gammiji pu'ñi ja'k tu jam a'gi'ñdha'ñ jaaduñ nañ jax ba jam titda na pim ba' bhaan ti'ñchoka' na pin jax ja'k jix aa' guch Gi'kora', sia ku pim gu' biix jam jujur ki'n ti jiñ'ñdhat buiñor bax biiñak, gam na pim jix maatit mi' pui' ba jiim na jax jam kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ

na mit ba tu jam a'gi. ¹³ Nañ ji'x ya' kapup duañ jaaduñ, pu'ñi ja'k jañ tu jam a'gi'ñdha' gammiji na pim ba' ti'ñchokat mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios, sia kuñ gu' alhio piñ ya' bap tu'ii' dhi oi'ñga'n. ¹⁴ Na gu' pui' kam tu tatda' nañ joootom ba mukia' panaas, diilh gu gø'kam jich Xoi'kam pui' ja'k jiñ jurtu'n na joootom bañ baidhika'. ¹⁵ Pui' kuñ ba' tiñ dhikoo'ñdhatu' nañ tu jam a'gi'ñ dhi' pui' nañ jax ba jam titda na pim ba'x bhai' machia', na ba' sia ku ñich aañ am xi muu, aapi'm ti'ñchokat pui' na pim jax mi' pui' jiimda' na jax jix aa' guch Gi'kora'.

*Nañ jax ja'k jix bhai'x mat ka' nax io'mjir
gø'kam guch Xoi'kam*

¹⁶ Na gu' dhi' na chich ji'k jax ba tu jam a'giñ jaaduñ bhaankamu'n gu Dios nach yup kai'ch nar gø'kam kat bixchu'x aichu'n gu Gø'kam jich Xoi'kam, gam nach yup kai'ch na gio bhai'p jimda' gatuuk, cham tu'r iatda' piñ dhi', ni ku chich diilh pui' ja'k xi duuk nai' ja'p pu chu'm ba tu a'gim, ni ku cham tu'r sapooki'ñ. Ja'pjir silhkam ji dhi', maaxik jachich tiich buupui ki'n gu Gø'kam jich Xoi'kam nax bhai'm duukam yup tu buimik na ya' xi oilhimik kuch ba' pui' ba tu jam a'gi'ñ. ¹⁷ Jix bhai' kai chich ip guch Gi'kora' maa'nnim nat bhammi dir ba ñio jix dhaam na gø'kamtu'n guch Xoi'kam nach maap jiim, yup kai'ch: "Dhi'r jiñ mar nañ jix io'm jix dha', gø'kam ki'n jañich bhaan ti tiigik mu joot. Jix bhai'ñ chaat iñ ip ba' buiñor." ¹⁸ Jix bhai' ti'ñcho ich na pu'ñi bha kai'ch guch Gi'kora' bhijimmi dir jix dhaam jan', nach gu' pu maap jiim gu Gø'kam jich Xoi'kam bhammi maa'n kap oidha'ta'm nat pai' dhuuk bhai' ba tum ñio. Dhi'ji' jich ba' bhaan pui' kai'ch nar gø'kam ji guch Xoi'kam.

¹⁹ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim keeket mi' pui' xi jiimda' nach jax tu jam a'gi'ñ dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na ba' bhaan jix maati' ka' na cham tu'r ja'p piñ na mit jax tu ua'nak gu' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios nam dhi' piñ aagit yup kai'ch guch Xoi'kam na pu'ñi bha jimda'. Dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook ba' pui' ji buusan na joidham gø' tanoor, na tu

tonni'ñka' pai' no'x chukgam. Gammiji ya' pu gø'tanoorda' dhi ñio'ki'ñ gu Dios nammi juugit na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam. Jano' guch Xoi'kam ja'p ji buusnia' na jax gu gø' chi'ii' gui' na katukgab bha tissa'n na ba' mi' dhir diilh ba jam bi'ñxi'ñka' biix ji'ma'n jam jujur am bhaan. ²⁰ Gio ja'pniñ ba' moop xi jam tiidam jiñ jaaduñ, na pim cham tu' maakam ilhdhat keekø' dhi ñio'ki'ñ gu Dios no'm tu jam a'gi'ñ, sia ku cham tu' pui' ja'k kai'ñkam yup jum kai'ch. Na gu' no'ch aach diilh piñ tiix maachik nach jir ja'tkam, maakam piñ ilhdhat keekø' ich no'ch gu' cham taan gu Dios nach mattuda'. ²¹ Na gu' gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, cham tu' diilh na mit jax ilh nam pui' tu a'gimik, gu' ja'pji na jax ja'k jix aa' ji gu Dios, na gu' biix ji'ma'n ja a'm tajañañixchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n na ja mattudidha' nam jax ja'k tu a'gada' gu ñio'ki'ñ, nam gu' tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimda' na jax jix aa'.

2

*Nam jax jir tu'm kam gui' nam nai' tu
iatgidhidha'
(Juudas 4-13)*

¹ Ba' mui' gui' nam tiip ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam bhai' ji jai'chdhilhia' am nam biix aixim bhai' ji chu jam a'gidha' nam sap pik ba' tií Dios ñio'ki'ñ xi chu a'gada', gu' ji na gu' maakam piñ na jax cham jir pui'. Pu chu'm jai'chdhilhia' am na mit jax chu'm jai'chdhilhik bijik ya' ja bui gu Israel kam ja'tkam. Biix aixim jam tu a'gidha' na jax ja'k cham ki' ka'm nii'ñ gu Dios, nam jax dhui piñ bhaan bam tulhiiñ'a' gatuuk. Sia gu Gø'kam jich Xoi'kam jam biix aixim jix bhaamut a'gada' nat jaroi' tiix ja joi'ndak ja palhbuidhak ja boosolh mu dir jix chu tukgam kir. Ku gu' dhi' dai ji ba' nam piñ am ti'ñchoka' na pu maa'n jimdam ja tulhiiñchuda' gu Dios mu nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñda'. ² Mui' gu ja'tkam joidham ilhdha' am nam jax ja'k tu a'gidha' dhi' pu chu'm gu ja'tkam, nam gu' pui' tu ja a'gidhidha' na cham tu'r ua'tulhhdara' ka' siam chi biix aixim tu bua na jax cham jir am. Ba' bhai' ji

bhaamkidha' am gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios dhi' na tii silhkam tum a'ga, nam gu' maakam ba ja aagi'ñdha' gui' nam nai' jiimit maakam tu iatgidhidha' pui' xi kai'chit nam Dios bhaankamu'n tu a'gada'. Ba' gui' nam chakui ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, biix aixim bhai'p ji ai'chuxdha' am gu ñio'ki'ñ gu Dios, iatda' pix ba ilhii'ñdha' am. ³ Ku gu' dhi' nam bhaan pix xi jam boosgidhak ka' ji gu jam tumñi' nam ba' pu'ñi mu ja'p jiimit maakam jam iatgidhidha', cham tu' nam silhkam ñio'ki'ñ gu Dios tu a'gidha' joidham jix joojoidhat. Ku ba' gu' dhi' kam aaya' ji gu tanoolh nam pai' dhuuk jum tulhiiña' ja'p io'm pa', nat gu' gu Dios pu bijik dir tu dai na pu'ñi ja tulhiiñchuda' gu pu'ñi chu'm gu ja'tkam.

⁴ Ja'pni nat jax ja dooda' jan'gu noonbi'ñ na mit jum ua'tulh buiñor. Tii' nat moo jan'gu tu chia nam ja da'ngii ja buuprai mu ja'k xi ja iabu' na pai'r tu tulhiiñara', na giilhim jir jix chukgam kir, cham tu' nat pai'p tu ja uañ na mit jum ua'tulh buiñor. Xib dho gu' dai nam pix am ti nii'r jan'gu nam pai' dhuuk bhammi aaya'x dhaam na pai' ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam na mit tu' bhaan jum ua'tulh nam ba' bam tulhiiñ. ⁵ Gio ja'pni ip na jax gui' nam bijik ya' oipimik gu ja'tkam nat cham ji'xdhat tu ja uañ gu Dios nam pu'ñi giilhim biix aixim jix buam tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ñ, gu' ja'pji nat pu maa'n jimdam ja koi ji suudai' ki'n jan'gu nat jix io'm tu duukchuda nat ba' mi' dhir bhai' ji chis gu suudai' na mit ba' ki'n ba koi bhai'kuk. Daipu' gu Noee jix joi'ndak palhbui na cham mukia' bhai'mui ja biim gux xijum gook gu jajaalnni'ñ. Na gu' gu Noee mi' pui' jimda' na jax jix aa', gam na bhaankamu'n tii pup tu ja a'gidhimik gu ja'tkam, gu' ji na mit gu' cham ji'xdha' tu' ka'm tii gu Dios. ⁶ Gio pui' na jax gui' nam bijik mu oi'ñkat Sodooma gio ja'pni ja'k na pai' Gomorra ti tiigich nam pu'ñi cham tu' ka'm nii'dhat gu Dios, biix aixim tu buada' am na jax cham kii' ka'm nii'ñ. Jaiñ nat pui' cham jup ja joi'gilh gu Dios, pu maa'n jimdam ji nat ja koi tai ki'n, mataip ja dooda biix dappaam. Dhi'm sap ba' bhaan jix mat ka'

gu jai' ja'tkam nam jai'chdhilhia' gatuuk na pu'ñip tu ja dooda' no'm jax dhuukat cham tu' ka'm nii'ñ pu'ñi, no'm gu' biix aixim tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ. ⁷ Jano' maa'n pix gu maa'nkam Lot tiigim mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios bhai' ja bui gu Sodooma oi'ñkam, sia ku gu' tiix buam ja nii'ñdha' nam jax ja'k tu jimda'. Pui' kut ba'x joi'ndak palhbui gu Dios na ba' cham bhai' miyya' binkam gu jai' nat pai' dhuuk ja mii'ñ. ⁸ Na gu' mi' pui' xi jimda' na jax jix aa'nda' gu Dios sia diih, xi ñakgat sia ku tiix buam ja nii'ñ nam biix aixim tu buada', gio nam biix aixim kai'chdha' gu mi' oi'ñkam gammiji nabap tanoolh. ⁹ Ba' pu'ñi ip aach no'ch moo tu' silhkam tu' ka'm nii'dhat mi' pui' xi jiim na jax jix aa' gu Dios, gu' dhoch palhbuidha' no't ba jich ma'iich gux buam jum duukam. Gu' ba' gu' nam biixchu' bhaan jum ua'tulhi'ñ xib, dai na ba ja bi'chulhi'ñ na ja tulhiiñchuda' xi ja aa'ñdhai na mit tu' bhaan jum ua'tulh jan'gu nam pai' dhuuk jum aaya' nam buiñor aaya' guch Xoi'kam.

¹⁰ Biix ja tulhiiñchuda' gu Dios gu' nam tu'pix ilhii'ñ gu ñio'ki'ñ na tii tum a'ga, nam dai' biixchu' bhaan titi'ñcho nar jix buam jum duukam, nam gu' ja'p moo cham tu' ka'm ti nii'ñ gu ja'tkam, ge'gerkam jum taatit biix aixim tu buada' am, gam nam biix aixim jix buam xi ja ai'chuxdhat ja a'ga gu noonbi'ñ gu ja'ook. ¹¹ Gu noonbi'ñ gu Dios cham tu' moo pui' pik ge'gerkam jup jum taat am, sia kum gu'r ge'gerkam pa', cham pai' dhuuk tu' pix ja ilhdhat biix aixim ja ai'chuxi'ñ am gu noonbi'ñ gu ja'ook, ni nam pai' xi ja iattulhi'ñ buiñor guch Gi'kora'.

¹² Gu' matgam dhi' dhi ja'tkam ni ji'x ji kum iam ja jur bia', ni ji'x nam xim ga'nga na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ñgida'. Ja'p pix nam dudu ja'p na jax gu sasoi' nam pu cham ja jur bia', ja'p pix nam mikkat ja koodai ba ja bioma'. Dhi' pu'ñi ja'k pix ji buan am, gammiji pup kai'chidha' am nam jax aajidha' nam sia diihl pu cham maatit keek'. Ku ba' gu' dhi' pu chu'm gu ja'tkam am ti'ñchoka' am ji na ja'p tu ja jimia' na jax gu sasoi' nam ja koodat ja kua'da' gu ja'tkam. ¹³ Na mit gu'

dhi' giilhim ḡ' bam ua'tulh nam biix aixim bhaan ja tulhiiñchu'n gu ja'tkam. Pui'm dho ka xi chu bua xib nam diih jax iłhii'ñ nam bhaan jix bhai'm taatit ḡ'ḡerkam jum taat ka'. Ja'p chi moox buam gio nax xi'raam no' pim aapi'm jai' mijimmip xi oipo pai'nam tu piastatda'dhi' dhi ja'tkam, nam gu' biix aixim jum buada' mi' pui' ji chu bua't.

¹⁴ Nam gu' kai'ñkam gammiji pix jum ua'tulhi'ñjia. Sia tu' ubii no' mi ja'p pai' oiri dho gu'x joidhat nii'ñdha' am ji, maakam jum aagit nii'ñdha' am. Dhi'm ba' ji ja niidhat pui' ja'k jup ti bhiijidha' gu jai' nam cham jir pu chu'm, gio gu' bixchu'x aa'nda' am nam tu bia'ka' jix dha'ram namkim. Dhi' ba' ki'n pui' bam kai'ch nam cham tu'r jix kikii' ja'tkam. ¹⁵ Ba' dhi' pu mai' ba suulhgix kat jup tu'ii' am, nam gu' cham tu' mi' pui' jiim na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ñgida', dai diih pix nam jax iłhii'ñ. Pui' pix ja'k jup tu jim am gu' nat jax tu jii bijik gui' na Balaam tiigich, maraa'n gu Beor, na tii ti jiiigi'ñdha' buiñor gu Dios, gu'ji na gu' pu'ñi mui'x mai'chim ka' gu tuumiñ nam namki'ñdha' gu ja'tkam, sia ku gu'r jix buam jum duukam gu tu' nam chianda' na jax dhuñia' na jax cham pui' ja'k aa' gu Dios. ¹⁶ Gu' ji nat gu' maa'nnim cham pui' ka ji chu buus na jax tii ka ti iłhii'ñchu'ndat. Mummu pai' boi cha'm na ka jim, mi' ma juraap gu bhuru'xi'ñ na bhaan jim. Jotmoda' bhaamda' ki'n bhai' ba ñio, ba' mi' dhir too'nnik pu ja'k gii gu Balaam, nat gu' dhi' bhaan ba maat na cham jir am gu pui' na jax jum aa'ntugit mui' ka jim.

¹⁷ Dhi' pu chu'm gu ja'tkam ja'pni pix ji buan am na jax no' tii mu ja'p pai' ḡ'ḡerkakolhbixdhix gu suudai', gu'ji no' gu' pu cham mi suu'n, jir ja'p pix ka' ba' na mi kakolhbixdhix ka'. Piam ja'pni ip na jax gu tibaa' no' bha ja'p pai' ka daraa, gu'ji no't gu' jotmoda' mui' ji jib, pu cham pai' matgilhia', na gu' pai' na ja'k jax ja dooda'. Pu'ñi pix ja'k jup ji bubuakia' am dhi', nam gu' dhi' ba bi'chulhdhix nam mu ja'k bhiiya' na pai' giilhim jix chu tukgam, na pu cham tu maax ni ji'x. ¹⁸ Nam gu' giilhim ḡ'ḡerkam jum taatit biix aixim kai'chdha' dai, cham pai' dhuuk gampai' pix jum iłhdhat tu a'ga' am. Gam nam ja

iatgidhat ja chianda' nam jix buam jum duukam jup tu duñia' gui' nam kia'pix bax mat ka' na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ñgida'. ¹⁹ Pui' xi ja titdat am nam dai pu'ñi ja'k jix jijikgim jup tui'ka' no'm pui' xi chu bua nam jax ja'k tu jimda' diih, gio sap nam cham tu'm tulhiiña' sia kum pu'ñi ja'k tu jim. Gu' ji nam gu' pu diih mai' suulhgix kat jup tui'ka' nam giilhim biix aixim tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. Bax bhai' ba ja dagia' gux buam jum duukam, nam gu' mi' pui' xi chu buidha' na jax ja chianda'. Iam gu' nam tu' ka'm nii'ñdha' git gu Dios. ²⁰ Ba' gui' nam pu'ñi tii ba ti jiiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, nam bax mat ka' nat ja a'mkam muu kuruus ta'm nam ba' cham kam tulhiiña', gu'ji no' mit gu' gio ja'k jup suulh mu ja'k na pai'r tu ua'tulhdhara' nam giox buam jup ba tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, jix io'm jix buam tu'm pix ba bi'ya' am, cham tu' pui' kia' na jax biipi' dir nam chakui ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam. Jix io'm jix buam pix ba tu buada' am na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ²¹ Jir am kat nam pu cham mamtid'a' git na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam nam ba' cham pu'ñix io'm bam ua'tulhdha' no' mit alhio pix xi chi jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam gio ja'k jup suulh mu ja'k na pai'r tu ua'tulhdhara' ja'p xi dhuuk na jax ja'k tiix aa' guch Xoi'kam nam tui'ñgida' git. ²² Dhi' pu chu'm gu ja'tkam pui' pix ja'k ba tu jimda' am na jax gu gagoox no't mi ja'p pai' ma bio, ja'xpix giop xi jugai gu bioxi'ñ. Piam pui' na jax gu tooxkolh no' mit tiix bhai' batbich jix kii' suudai' ki'n, nam pai' dhuuk xi dho'ñcho', giop xi dhai'ññia' nam bakchira' mu na pai'x chu jaraam, pui' na jax jix ikoora' mi ja'p ba oirida'. Pu'ñi pix ja'k tu jimda' am gui' nam ja'k suulhgii giop bam ua'tulhdha', sia kut tii ba tu ja uañdhak guch Xoi'kam.

3

Najax tum duñia'jano' na pai' dhuuk gio ya'p aaya' guch Xoi'kam

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ ya' dir gio mui'p tu jam ua'ñxi'ñ, dhi' ki'n ba' moo bar gookim. Biix gook ka'm dhi'

u'uan jir maa'n na ūich jax p̄ix mi' tu jam ua'ñxi nañ bhaan jam guguuxi'ñ na pim jax ja'k jir maa'n na pim jax mi' pui' tu daa'ñchu'n na jax jix aa' gu Dios na pim ba' cham maakam ba jim aaga' na jax cham kii' ka'm nii'ñ. ² Ti'ñchokat japim mi' pui' xi jiimda' na mit jax tu ua'nak gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, gio nat jax ja'k yup xi chi'ñk gu Ge'kam jich Xoi'kam gui' nat jaroi'ch a'mkam muu na ya' xi oilhimik, gam na mit jax tu jam a'gi gu noonbi'ñ nam biixa'ma'n oipimik.

³ Ja'pniñ ba' mooop xi jam tiidam jiñ jaaduñ na pim ba' moo ti'ñchokat, na jano' na pai' dhuuk ba miamlhida' na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, biix aixim p̄ix ba tu buada' am gu ja'tkam nam diih jax iñhii'ñdha' na pu cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, gam nam biix aixim bhai' ji jam tiida' nam bhaan p̄ix jam asda' aapi'm na pim ba kaichu' guch Xoi'kam. ⁴ Jup jam titdada' am: "Jax jum duu na saak gio bhai'p Jimda' guch Xoi'kam na pim yup kai'chdha', nat ba' moo cham pai' ba ji ai? Ja'p moo na pur iatda' ji bak. Biixik dir pu chu'm ba tum a'ga, yamm'i pui' ba koi mit guch gi'kora' kat pu chu'm yup xi che' k̄ejejimik. Gio gu' ni ku cham pai' iam maakam yup ba tum duñiim no' moo tum pataasaim, pui' na jax p̄ix ba tu tu'ii' na jax pu ba tu tu'ii' nat dir yup jum duu dhi oi'ñga'n. Ja'p moo na pur iatda' ji dhi!".

⁵ Pu'ñi ja'k jam titdada' am jai' dhit gu ja'tkam, nam gu' cham mat ka' nax io'm bijik dir nat jax yup duu gu Dios dhi oi'ñga'n gio dhix dhaam, chakui pai'x maax kat gu dibiir na jax xib. Na gu' suudai' p̄ix ya suu'n kat biix kap na ji'x oi'ñga'n moo jano' nat jax yup duu gu Dios, cham pai' maa'n kap jix chu gak kat. Gu' ji nat gu' diih gu Dios p̄ix yup tu duu nat ba' ji'ma'n kap p̄ix jim tua gu suudai', pui' kut ba'x chu gak kir yup tum duu jai' kap. ⁶ Gio xib pa' nat tum surnik ya' dhi oi'ñga'n nat ge' tis gu suudai', gu Dios p̄ix yup tu duu ip, na gu' bixchu'x aichu'n. ⁷ Gu' ba' gu xib na ya' ba miamlhim ip na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, gu Dios na jaroi' bixchu'x aichu'n na pu tu duñia', pui' ja'k ba tu dai na tai ki'n miidhai tiimo' dhi oi'ñga'n. Gio ba' na tai chir ja tulhiñchuda'

gui' nam ji'k buam p̄ix tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ñ, daipu' na xi ja aa'ñdhai na mit tu' bhaan jum ua'tulh jano' nam pai' dhuuk bhammim jumpada' gu ja'tkam buiñor.

⁸ Ti'ñchokat japim na gu Dios cham tu' xijaichu'n na pu tu duñia', ni na mik kam ti iñhii'ñ siat chi mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha' ba jur. Maa'n tanoolh dho p̄ix ti iñhii'ñ gu ja'kbui' oidha', sia ku gu' aach jich bui mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha' ba jur. ⁹ Cham tu' ji na moo nar saalhiom gu Dios na pui' tu kuugalhdha' nat jax tu dai na pui' saak gio bhai'p Jimda' guch Xoi'kam, sia kum pui' kai'ch jai' dhit gu ja'tkam na pur iatda'. Gu' ja'pji na tii ja nii'r p̄ix ji nam git biix gu ja'tkam k̄ejeji gu ñio'ki'ñ mi' pui' ka xi Jimia' na jax jum kai'ch nam ba' cham jum tulhiñna'. Na gu' biix na ji'k ja'tkam tiix ja joi'gi'n gu Dios, pui' ku ba' cham ob bha Jimiim ya' dhi oi'ñga'n, na mit gu' chakui biix kai gu ñio'ki'ñ.

¹⁰ Ku ba' gu' na pai' dhuuk jum aaya' na bha Jimda' gu Ge'kam jich Xoi'kam, ya' p̄ix ji na ba kii'ka' cham jum iñhdham, cham jaroi' mat ka' na jax chu'm tanoolh. Ja'pni na jax ba' gu jax chu'm jix iñkum no' pai' bax chi iñxdham ba'k chir na gu' pu cham aagi'ñdha' gu mi kiokam, mi' p̄ix ba bakia'x xi'lhim. Pu'ñi ja'k yup ji buusnia' guch Xoi'kam na pai' dhuuk bha Jimda', dai na jotmoda' p̄ix giilhim ba tim ti'ya'. Ba' pu cham pai' matgilhia' dhix dhaam, gio gu chiichia' bhai' nai' ji miuya' gam gui' na ji'k tu' bha ja'p tu daraa. Gio dhi oi'ñga'n biix pu miuya' maa'n Jimdam binkam gu tu' na ya'x chu jai'ch, na gu' jano' bar bhaan ka' na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' gu Dios gu ja'tkam nam tu' jax buimii nam duduakat ja tutku' bhaan.

¹¹ Dho jaiñ, bax maat japim dhoñ jaaduñ na jax jix iñbhidham tum duñia' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, na pai' dhuuk bha Jimda' guch Xoi'kam. Ba' mi' pim pui' xi jiimit na jax jix aa' gu Dios, cha'pim jix buam ka tu buada', na pim gu' bax maat ba' xib na jax chu ja dooda' gui' nam ji'k cham tu' ka'm tigia' gu Dios. ¹² Gu' dai ji na pim mi' pui' jiimit na jax jix aa' p̄ix ti nii'rda'

jano' na pai' dhuuk bha jimda'. Gammiji pim pu chu'm bhaan titii'ñchokat pui' xi chu duñiidha' na jax jix aa' na ba' jotmoda' bha jimda'. Ba' jano' na pai' dhuuk bar bhaan ka' na bha jimda' guch Xoi'kam, pu maa'n jimdum bhai' pu miyya' dhix dhaam na bha'ñi ja'p binkam gui' na ji'k bha ja'p tu' daraa. Pu cham pai' tu matgilhia', na gu' pu biix ti miyya', na gu' giilhim nammika'n kikkidha' gu tai. ¹³ Ku ba' gu' aach nach ji'k ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam jimia' ich ji na pai' gu xibkam oi'ñga'n gio na pai' gu xibkam jix dhaam, nat pai' tuch iimchuda gu Dios nach aichdha' na pai' dhuuk pu'ñi ba tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n. Bhammi ja'k dho gi cham tu' ka jai'ch ka' ji gu ua'tulhdhara', cham pai'x buam ka tum buada' na jax cham jir am.

¹⁴ Pui' kuñ ba'p jam titdañ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim cham jax jim aagit mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios cham jim o'jolhdhat, na ba' na pai' dhuuk ya' aaya' guch Xoi'kam, pu jam baidhika' maa'n jimdum, na pim gu' cham tu' bhaan u'ua'tulhdhix ka'. ¹⁵ Pu'jani pix kai'ñkam ba' cham ob pai' aajim guch Xoi'kam ya' dhi oi'ñga'n bhaan, na gu'x aa' nach biiipi'x bhai' mi' pui' ka xi jimia' na jax jix aa' na ba' bhai' ba jimda', ba' mi' dhir dai na bach baidhika'x dhaam nach pai' gammijix ji'ikgim bap tui'ka'. Gu Paablo gui' na pui'p jir jich jaduuñ jich Xoi'kam bhaan, dhi' pix bhaan jup tu a'ga mi' u'uan ta'm nat pai' tu jam ua'ñxi nañ tu' bhaan tu jam a'gi'ñ aañ xib, daipu' na ji'k jax jurtudim gu Dios na mu tu jam ua'ñxi'ñ. ¹⁶ Biix moo nat ji'kim ba tu jam ua'ñxi, dhi' pix pu chu'm bhaan tu a'ga nañ jax chu jam a'gi'ñ aañ, na pui' bhaan jup jam guguuxi'ñ na pim jax ja'k tui'ñgida', sia ku ji'ma'n kap jix io'm jix xijaim tu a'ga na cham pik moo jaroi' maatit xi kaaya' na jax jir jum duukam. Ku gu'x maatit kaaya' am ji gui' nam biix ja jujur ki'n jix biiñak buiñor gu Dios. Gu' ba' jai' dhit nam cham pik buiñor jix biiñak kat gu Dios tu jiñkui'ñdha' dhi ua'na'n gu Paablo, maakam pix ilhdhat kęękę' am, cham tu' pui' na jax kai'ñkam jup jum kai'ch. Ba' no' mit gu' cham biix ja jujur ki'n xim gaa na jax pik kai'ñkam jup

jum kai'ch, pu cham ji'xdha' maatit kaaya' am, maakam pix ilhdhat kęękę' am. Sia gu jai' ñio'ki'ñ gu Dios na cham jir ua'na'n gu Paablo bhai' maakam ji dhuñia' am nam jax pix ja'k ilhdhat kęękę' diilh, cham tu' na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch, nam gu' cham biix ja jujur ki'n jix biiñak kat buiñor gu Dios tu jiñkuidha'. Ku ba' gu' dhi'x io'm ja tulhiiñchuda' ji gu Dios no' mit jax dhuuk maakam duu.

¹⁷ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ti niidhat japim nam cham jam iatgidhai mu ja'k jam aichdha' ja bui dhi' pu chu'm gu ja'tkam, nañ gu' ba jam aagi'ñ nam kai'ñkam mui' cham maatit kęękę' na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios. Sia kum gu' tii tu jiñkui'ñ, maakam pix ilhdhat kęękę' am, nam gu' cham biix ja jujur ki'n xim ga'ngada' na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch. ¹⁸ Aapi'm gu' dai ji na pim jix io'm mui' xi gaagidha' na pim jax ja'k jix bhai' machia' na jax jir tu'm kam gu Ge'kam jich Xoi'kam gui' nat jaroi' xich joi'ndak tuch ñamkix guch ua'tulhdhara' bhammi kuruus ta'm, gio ba' na pim jix bhai' machia' na pim jax ja'k joidham jix chu joi'gi'nda'. Gammijich ba' moo tu daanda' buiñor sia nar pai' dhuuk ka' git. Ja'pni pix tui'ka'.

GU BHPI' KAM UA'NA'N GU JUAN

NAR NOBII'Ñ GUCH XOI'KAM

*Gu Juan nap kai'chdha' na guch Xoi'kam
jir di' pix gui' na tu maak gu ii'mda'*

¹ Miji ja'p tu jam ua'ñxi'ñ iñ jiñ jaaduñ na pim pai' jax tu daraa nañ bhaan tu jam a'gi'ñ na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam gui' na bijik dir pux jai'ch. Aach jai' dhit jix bhai' maatik na jax jir tu'm kam, na chich gu' maaxik tiigik jich buupui ki'n, ñio'kdhak jachich, koeffjimik ich ip na jax tu a'gimik. Dhi' pix jir di' gui' na bijik dir bhaan ba tum a'ga, jir di' pix ip gui' na tu maak gu ii'mda!. ² Ba' dhi' ji' na jaroi' tu maak gu ii'mda!, maaxik ya' xi oilhimik maa'nkam yup jum duuk. Aach jix bhai' tiigik jai' dhit, jix maatit jach ba' ya' dir pu chu'm yup ba tu jam a'gi'ñ jiñ jaaduñ na pim ba' moo mui' xim guguuxdha' na pim jix io'm mui' xix biiñak ka' buiñor na ba' jam makia' gu ii'mda' na pim ki'n gammiji pu ba duduaka' bhammi ja'k jix dhaam. Na gu' dhi' nañ jaroi' bhaan tu jam a'gi'ñ jiñ jaaduñ, cham tu'r ya' pai' kam dhi oi'ng'a'n, matgim gu' dhi' bhammi dir ji nat bha jii jix dhaam na pai'p tu'ii' gu Dios, nat pai' ja'k giop bhii na jax ya' xi oilhimik. ³ Ba' aach xib bhaankamu'n gui' jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim biiñ jam jujur ki'n ba ti jiñ'ndha' buiñor. Na gu' dhi' cham tu'r iatda' nach jax tu jam a'gi'ñ, gu' aach maaxik tiigik ji jich buupui ki'n nañ jax ba jam titda, jix bhai' koeffjimik ich na jax tu a'gimik. Ba' jam guguuxi'ñ ich na pim biiñ jam jujur ki'n ti jiñ'ndha' mi' pui' ba Jimia' na jax jix aa' nach ba' maap maa'n ñi'ook bap duuka' jam biim, ja'p na jax aach nach maap maa'n ñi'ook bap duuk gu Dios gio gu Mara'an jich Xoi'kam, nach gu' biiñ jich jujur ki'n ba ti jiñ'ndha' buiñor. ⁴ Biix dhi' pu'ñi ja'k jañ mu tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ, nañ gu' ge'kam ki'n jix bhai' bañ chaat buiñor guch Xoi'kam, na pim ba' aapi'm pu'ñi dhuuji pui'x bhai'p jum taat ka' buiñor.

Gu Juan nap kai'chdha' na gu Dios joidham ge'tanoor

⁵ Jano' nach maap oipimik guch Xoi'kam, pui' tuch a'gidhimik na gu Dios joidham ge'tanoor bhammi na pai'p tu'ii', cham pai' dhuuk jix chukgam kir jup tu'ii'. Ba' aach ya' dir pu chu'm jup ba tu jam a'gi'ñ jiñ jaaduñ na jax jir tu'm kam gu Dios nat jich aa'ñdhak guch Xoi'kam. ⁶ Ba' no'ch aach jax kai'ch nach silhkam ti jiñ'ndhat mi' pui' ba jiim na jax jix aa', gu' ji no'ch gu'x chu tukgam tir jup tu'ii' pui' xi kai'chit, ba iatda' ich pix, cham tu' pai' silhkam ti jiñ'ndha' ich buiñor. ⁷ Gu' no'ch silhkam biiñ jich jujur ki'n ti jiñ'ndhat mi' pui' ba jiim na jax jix aa', dho gi gu' pui' bam kai'ch ji nach tu' silhkam jix chu maax kir jup tu'ii', na gu' tiich bi'ñxi'ñka' gu Dios no'ch tu' ka'm niñ. Gio gu' joidham jix bhai' kai'chit maa'n ñi'ook bap duuka' ich nach ji'k ba ti jiñ'ndha' buiñor gu Dios, ba' gammiji ba tuch uañi'ñka' no'ch jich ua'tulhi'ñ ki'n gu i'ra'n gu Mara'an jich Xoi'kam nat jaax bhammi kuruus ta'm.

⁸ Ba' cham jir am no'ch aach jax kai'ch nach Cham ka u'ua'tulhdhix, na gu' Cham ji'xdha' jaroi'x uañ ki'n pu ba kiika' ya' dir ja'p ja'k, na gu' ya'x chu ua'tulhdhix. Pui' kuñ ba'p kai'ch na Cham jir am no' jaroi' pui'm aa' na Cham ka ua'tulhdhix, na gu' Cham tu'r mi' pui' ka' na jax jir silhkam, diih pix na pui' ilhii'ñdha'. ⁹ Je'ji no'ch maaxik jax kai'ch nach gammiji pix jich ua'tulhi'ñ na ba'r pui' ka' na jax jir silhkam. Tuch uañi'ñka' ip gu Dios no'ch soi'ch ilhdhat jax chitda na tuch uañdha' no' chich tu' bhaan mach ua'tulh. ¹⁰ Sia Cham jir am no'ch jax kai'ch nach Cham pai' dhuuk tu' bhaan jich ua'tulhi'ñ, na gu' pui' pix ba ji buusnia' ba' gu Dios nar jix iatkum, na pui' kai'ch nach biiñ pix jix u'ua'tulhdhix nach ji'k ja'tkam, maaxik yup jir pui' gu' nach biiñ pix jix u'ua'tulhdhix. Ba' no'ch pui' kai'ch nach Cham pai' dhuuk tu' bhaan jich ua'tulhi'ñ, dhi' bhaan bax maati' ka' nach Cham tu' biiñ jich jujur ki'n ti jiñ'ndha' buiñor gu Dios.

2

*Guch Xoi'kam jich a'mkam ñiok buiñor gu
Dios*

¹ Ba' aañ dhi' pu'ñi ja'k pix mi' tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nañ bhaan jam guguuxi'ñ na pim mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios, na pim ba' moo cham kam ua'tulhi'ñdha'. Piam kut gu' moo jax dhuuk jaroi' maadit mam ua'tulh cham jum ilhdham, maadit bia' ich ji gu' matgim gui' na jaroi'x bhaai' nach a'mkam nokia' buiñor gu Dios jich Gi'kora', na ba' tuch uañi'ñka' nach jich ua'tulhi'ñ. Gui' dho Jesuus jich Xoi'kam jañ aagit jup kai'ch na jaroi'x uañ ki'n kiik, ² nat jaroi' jich a'mkam jum makgirta bo janoo' bhaan gu kuruus na ba' pu'ñi dhuuji tu namkix ka' biix nach ji'x jix ua'tulhdhix. Ku gu' cham tu' ji na dai nach ji'k jir ya' kam dhi Israel nat tuch ñamkix, ja'pji dappaam ji na ji'x oi'ñga'n kam gu ja'tkam.

³ Ba' no'ch mi' pui' xi jiim na jax jix aa' gu Dios, dhi' bhaan bax maati' ka' nach tu' silhkam biix jich jujur ki'n ti ji'ñdhat tu' ka'm ba nii'ñ, ba' pui' bam kai'chdha' nach jix bhai' bax maat na jax jir tu'm kam. ⁴ Gu' ji no'ch gu' pu cham tu' mi' pui' jiim na jax jix aa', sia kuch gu' pui' tii xi kai'ch nach biix jich jujur ki'n ba ti jiigil'ñ buiñor, pix jap kai'chdha' ich, cham tu'r pui' ka'. ⁵ Gu' matgim gu jaroi' no't moo tu' silhkam ba maat na jax jir tu'm kam gu Dios, joidham ji na tu' ka'm niidhat mi' pui' jimda' na jax jix aa'. Dhi' ba' bhaan bax maati' ka' na biix juraa'n ki'n ba ti jiigil'ñ buiñor, ba' maap bam këkëf am gu Dios. ⁶ Ba' no' jaroi' jax kai'ch nam maap maa'n ñi'ook bap duuk gu Dios, jum aa' na pui' ja'k jup xi chu jimda' nat jax tu jii guch Xoi'kam janoo' na ya' xi oilhimik na ba' bhaan jix maati' ka' nar silhkam.

Najax ja'k tu aagix ka' ya' dir ja'p ja'k

⁷ Ba' dhi' nañ ji'k tu' mu tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ, jir di' pix gu ñio'ki'ñ gu Dios na pim bijik dir pu ba këf na pu chu'm tum a'ga, nat pu bijik dir pui' ja'k tu dai gu Dios. Cham tu' na pim jax jum aa'nda' na dhi' ba' bar xibkam nañ aañ mui' ba tu jam ua'ñxi'ñ. ⁸ Ku ba' gu' dhi' nañ ji'k tu' mu tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ, ja'p ji buus ji nar xibkam ñio'ki'ñ gu Dios, sia ku gu' bijik dir pu chu'm bhaan ba tum a'ga, nat gu' kia'pix pui' tum kuugalh na jax ya' xi

oilhimik guch Xoi'kam. Dhi' ba'r di' ba' xib gui' na joidham ge' tanoor ya' dhi oi'ñga'n.

⁹ Ba' no' gu' maadit jax kai'ch nax chu maax kir bap tu'ii' na pui' jim aagit na ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, gu' ji no' gu'x bhaamki'ñ gu jumai na pui'p ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, cham tu'x chu maax kir jup tui'ka', puix chukgam kir kap tui'ka'. ¹⁰ Ji' ji no' gu' joidham jix joi'ndat pix jix bhai' titda gu jumai na pui'p ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, dhi' ji' ji na ba' pui' bam kai'ch na joidham jix chu maax kir bap tui'dhi', ba' cham ji'xdha' tu' bhaan jutbui ilhia'. Ja'p jañ kai'ñkam jup kai'ch na cham ji'xdha' mai'chia' gux buam jum duukam. ¹¹ Gu' ji no' gu' daix bhaamki'ñ gu jumaich Xoi'kam jiigil'ñdham, dhi' dho gi gu' puix chu tukgam kir jup tui'ka' ji, ba' pu cham mat ka' na pai' ja'k bhiichgida', pui' pix ba ji buusnia' na jax maa'n gu cham ñiakam.

¹² Ja'pniñ ba' moo ya'p tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim jix bhai' pix jum taat ka', nat gu' ba tu jam uañ gu Dios biix gu jam ua'tulhdhara' nat jix bhai' duu guch Xoi'kam nat tuch ñamkix. ¹³ Ba' aapi'm na pim ji'k bar ge'ger ja'tkam, mu tu jam ua'ñxi'ñ iñ ip nañ jix bhai'ñ chaat na pimit pui'p ba maat guch Xoi'kam gui' na bijik dir pux jai'ch, na gammiji pur ge'kam. Gio aapi'm na pim ji'k jir tu biipibop, pui'ñ mui'p tu jam ua'ñxi'ñ nañ jix bhai'ñ chaat na pim cham ka kaichu' gux buam jum duukam, na pim gu' ba ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam.

¹⁴ Pu'ñi ja'k jañ dho ba' pix tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ nañ bhaan jam guguuxi'ñ na pim jix bhai' pix bam taat ka', na pim gu' bax maat ba' xib na jax jir tu'm kam gu Dios jich Gi'kora'. Gio aapi'm na pim ji'k jir ge'ger ja'tkam, pu'ñi ja'k pix jañ mui'p tu jam ua'ñxi'ñ na pim ba' moox bhai' pix jup bam taat ka' na pimit pui'p ba maat guch Xoi'kam gui' na bijik dir pux jai'ch. Biix sia aapi'm na pim jir tu biipibop jañ pu'ñi pix ja'k mui'p tu jam ua'ñxi'ñ, nañ gu'x bhai'ñ chaat na pim bhaan bax o'jo' ba' xib buiñor guch Xoi'kam, na pim gu' ba ti jiigil'ñ buiñor, ba' cham ji'xdha' jax ka jam dooda' gu ja'ook.

¹⁵ Jam guguuxi'ñ iñ ip jiñ jaaduñ na pim siamri mik ba bua' gu tu' nar ya' kam dhi oi'ñga'n. Cha'pim bhaan kam tutkagi'ñka', ni ku pim pui' ja'k yup ka tu jimda' nam jax tu jim gui' nam chakui ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Na gu' gu jaroi' no' dai mu ja'k bhaan titii'ñcho gu tu' nar ya' kam dhi oi'ñga'n, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu' biix juraa'n ki'n ti jii'ñdhat tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios. ¹⁶ Na gu' cham tu' gu Dios na pui' ja'k jurtu'nka' no'x buam bax chu duñim na jax cham kii' ka'm nii'ñ, ya' dir pix ji bhaan dhi oi'ñga'n na pu chu'm busaak. Biix nam jik tu' jax bua gu ja'tkam nar jix buam jum duukam, jir ya' kam pix dhi oi'ñga'n bhaan, pui' na jax nam gø'gørkam bam taat ka' no'm bar jix chutumñigam, piām nam bixchu' bhax chu joi'ñdha' jix dha'ram namkim, gam nam jai' bhax ja joi'ñdha' gu u'uub. ¹⁷ Ku gu' dhi' al-hio pix ji nam ya' pui' xi chu buimii dai ya' dhi oi'ñga'n bhaan, iam gu' gammiji ki'n ya' pux bhai'm taat ka' am git. Na gu' na pai' dhuuk jum tiimo' dhi oi'ñga'n, biix pu cham pai' matgilhia' gu tu' na ya'x chu jai'ch. Gu' matgim gu jaroi' no't ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, gammiji ji na pux jikgi'm bap tui'ka', na gu' pu baidhika' bhammi ja'k jix dhaam na buiñor bap tui'ka'.

Nam jax ja'k tu jimda' gui' nam jix bhaamut a'gada' guch Xoi'kam

¹⁸ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ya' moo ba miamlhim na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan. Ba' na pim jax bax maat jiñ jaaduñ na pui' tum kai'ch bo na saak maa'n jai'chdhilhia' gui' nax bhaamut a'gidha' guch Xoi'kam na pai' dhuuk pu'ñi bar mia'n ka' na tum kuugalhdha'. Dho gu' xib mui' ji nam pu chu'm ba oipo gu ja'tkam nam jix bhaamut a'ga guch Xoi'kam. Dhi'ñ ba' bhaan pui' ba kai'ch na bar mia'n ji na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n. ¹⁹ Dhi' dhi ja'tkam nam xib nai' jiimit jix bhaamut a'gim guch Xoi'kam, ya' maap jich jumpadat ich nach chu daandat buiñor guch Xoi'kam, nam gu' panaas ka ti jiigi'ñdha' buiñor. Gu' ji na mit gu' mikkat ya' dir ji jii jich bui, mummu ja'p jam pix jix bhaamut ba a'gim guch Xoi'kam. Dhi' ba' bhaan ba matgir

nam bak gu' pu cham kiigalhi'ñ ji sia pu bijik dir, nam gu' chi pu cham ti jiigi'ñdha' buiñor biix ja jujur ki'n. Na gu' no'm pux kiigalhi'ñdha' git pu bijik dir, puich biim jup tui'ñgida'm git sia gu xib.

²⁰ Aapi'm na pim gu' biix jam jujur ki'n ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, ba' biix ji'ma'n jam a'm ba tajaañix gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n. Dhi' bax bhai' jam mattu'n na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam, gio na jax ja'k jix aa' na pim tui'ñgida'. ²¹ Pui' kuñ ba' mijí tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ, nañ gu'x bhai'ñ chaat na pim jix bhai'x maatit tu' ka'm ba nii'ñ guch Xoi'kam, gam na pim biix jam jujur ki'n ba ti jiigi'ñ buiñor. Ba' gui' nam ji'k pu'ñix bhai' bax mat ka' na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam, cham tu'x bhaamut aa'nda' am.

²² Gui' nam ji'k pui' kai'chdha' na gu Jesuus cham tu'r di' guch Xoi'kam nat Dios bha joot jix dhaam dir na ba' ya'ch a'mkam mukia', dhi'r di' ka' am gui' nam jix bhaamki'ñdha' guch Xoi'kam. Ba' pui' bam kai'chdha' nam tu' silhkam jir jix iatkum ka', nam gu' nai' jiimit tu iatgidhidha' nam jix bhaamut a'gidha' guch Xoi'kam, ja'p jum aa'nda' am na gu' ja a'm ti niidhidha' gu Dios nam chi sap pik ba' panaas tii ti jiigi'ñ gu' buiñor. Jax gi dhui ip nam gu' maap jup tui'dhi' gu Dios gio gu Maraa'n jich Xoi'kam. Ba' gu jaroi' no' tu' pix ilhdhat ja'p xi dhuukat gu Jesuus jich Xoi'kam, cham tu' bhaan ti niidhidha' gu Dios, na gu' pui' ji buusanda' na biix jix bhaamki'ñdha' no' tu' pix ilhii'ñ gu Maraa'n jich Xoi'kam. ²³ Na gu' kai'ñkam nañ jax ba kai'ch, na gu jaroi' no' tu' pix ilhdhat ja'p xi dhuukat gu Jesuus jich Xoi'kam, cham tu' bhaan ti niidhidha' gu Dios, sia ku gu' kai'ñkam tii ti jiigi'ñ dai gu Dios buiñor. Jii' ji gu jaroi' no' ti jiigi'ñ biix juraa'n ki'n buiñor gu Maraa'n jich Xoi'kam na ba' bhaan ti niidhidha' gu Dios jich Gi'kora', nam gu' kai'ñkam maap jum kekeøø gu Dios gio guch Xoi'kam.

²⁴ Ba' aañ jam guguuxi'ñ na pim cham tu' mik buppada' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na pimit jan'o' dir pu maat na pimit pai' dhuuk ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam. Jam jujur am japim xi baapsai na pim ba'

gammij̄i ti'ñchokat mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na pim jax ba jiim, na ba' bhaan jix maati' ka' na jam a'm ti' niidhidha' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Maraa'n jich Xoi'kam. ²⁵ Na ba' no'ch pu'ñi mi' pui' xi dhuiñchu' na ji'k jax jix aa' guch Xoi'kam, dai na bach baidhika' bhammi ja'k jix dhaam nat pai' tuch iimchuda na saak jich aichdha'. Diiñh pui' xich chiidak gu' guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik.

²⁶ Pui' kuñ ba' tiiñ dhakoo'ñdhatu' nañ mu tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ nañ bhaan pix jam aagi'ñ nam jax jir tuutu'm gui' nam pu'ñi nai' jiimit jix bhaamut a'gidha' guch Xoi'kam, gam nam maakam tu iatgidhidha', na pim ba' moo cham ja kékéeda' aapi'm jiñ jaaduñ no'm pu chu'm mi ja'p pai' ba gu'nguk, jir maa'n na pim jax ti' niidhidha' na pim pai' jax ba jiim. ²⁷ Na gu' aapi'm jam a'm ba tajaañix gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', dai dhi' ji na pim pix kaichgida' na jax ja'k jam jurtudidha'. Cham kam aa' na jaroi' pai' dhir jimdat jam aagi'ñdha' na pim jax ja'k tui'ñgida'. Gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na jam a'm ba tajaañix biix ji'ma'n, jir di' na pui' ja'k jam jurtudidha' na pim jax ja'k tui'ñgida', gam na jam mattudidha' na jax pikja'k jix aa' gu Dios. Gu' ba' no' pim mi' pui' xi bhiichu', dhi' bhaan jix maati' ka' na pim silhkam biix jam jujur ki'n ti' ji'ñdhat tu' ka'm nii'ñ guch Xoi'kam.

²⁸ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim mui' xix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam cham tu'p jum buixdhat sia ku mi ja'p jax tum a'ga. Na gu' no' chich jax dhuuk cham mi' pui' jii na jax jix aa', jix xi'ñraí nai' gampai' jich dhuña'ich jan'na' na pai' dhuuk gio bhai'p jima'. Gu' daiji nach jix bhai'ch chaatit baasi'n ba namkia' no' chich mi' pui' jii, ²⁹ nach gu' tu' silhkam bar maamra'n ka'. Na gu' na pim jax bax maat jiñ jaaduñ nap kai'ch bo gu Dios na gu jaroi' no't tu' ka'm tiigik mi' pui' jii na jax jix aa', dhi' ba' pui' bam kai'chdha' na silhkam jir maraa'n ka', ja'p na jax guch Xoi'kam jan'na' ya' xi oilhimik nat gu' tu' ka'm tiigik gu Dios.

3

Gu Juan nap kai'chdha' nach aach bar

maamra'n gu Dios nach ji'k ba ti'ji'ñg'i'ñ buiñor guch Xoi'kam

¹ Dho jaiñ na jax pik jir jix bhai'kam gu Dios, biix pui'ch bia' nach sap bar maamra'n, na gu' joidham xich joi'gi'n. Maaxik dho silhkam bar maamra'n ich, nach gu' ba ti'ji'ñg'i'ñ buiñor gu Maraa'n jich Xoi'kam. Gu' ba' gui' nam ji'k cham ti'ji'ñg'i'ñ buiñor, pu cham maat am nach jir tu'p tu'm da', nach jax kai'ñkam ba' pui' bach chiiñt'i' nach bar maamra'n gu Dios, nam gu' cham ti'ji'ñdhat buiñor xim ga'nga biix ja jujur ki'n nam iam ba machia' git na jax jir tu'm kam gu Dios nach jaroi' buiñor bap tu'ii'.

² Aach dho gi nach gu' bax maat nach tu' silhkam bar maamra'n gu Dios nañ jax ba jam ti'ñdañ jaaduñ, sia kuch gu' chakui pik moo maat gu xib nach jax moo tu'm jup jich dhuña' jan'no' nach pai' dhuuk buiñor bap tui'ka' guch Xoi'kam no'tbach baidhak ya' dir dhi oi'ñga'n. Daipu' nach jix maat nach saak pui' tuutu'm jup jich dhuña' na jax jir tu'm gui', nach gu' maap bap tui'ka'.

³ Gu' ba' gu jaroi' no'x aa' na bhammi aaya' na pai'p tui'ka' guch Xoi'kam, jum aa' nax bhai' xi chu jima', na cham tu'x buam ka tu buada' na tu'r ua'tulhdhara'. Na gu' cham ji'xdha' jaroi' bhammi aaya' no'x ua'tulhdhix, na gu' gui'x uañ ki'n kiiñ na pai'p tu'ii'.

⁴ Na gu' gu jaroi' no' biix aixim tu bua na jax cham jir am, jum ua'tulhi'ñdha' buiñor gu Dios, na gu' gui' cham kii' ka'm nii'ñ gu pui' ja'k. ⁵ Pu kai'ñkam dho bha jii guch Xoi'kam ya' dhi oi'ñga'n na ba' ti' bhiika' gu ua'tulhdhara' ya' dir dhi oi'ñga'n. Nat gu' gui' cham pai' dhuuk jum ua'tulhdhak, pui' kut ba'ch a'mkam jum makgirtak ti' bhiik.

⁶ ⁶ Ba' no'ch tu' silhkam pui' ja'k ba ti'ji'ñg'i'ñ biix jich jur ki'n buiñor guch Xoi'kam, jum aa' nach cham tu' bhaan kach ua'tulhi'ñdha'. Gu' no'ñ gu' puiñ ua'tulhi'ñ pui' xi kai'chit nañ ba ti'ji'ñg'i'ñ buiñor, cham tu' ti'ji'ñg'i'ñdha' iñ, pix jap kai'chdha' iñ. ⁷ Ja'pniñ ba' moop jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim siamri xi chi' niidhat na cham jaroi' pui' dhir jimdat maakam jup ba jam iatgidha' na jax cham jir pui' na jax jix aa' gu Dios. Aapi'm cham tu' ji kékéedat jir maa'n na pim jax mi' pui' xi jiimda' na

jax jix aa' gu Dios na ba' bhaan jix maati' ka' na pim dai gui' tu' ka'm nii'ñ. ⁸ Gu' no' pim gu' dai biix aixim tu bua na tu'r ua'tulhdhara', dhi' bhaan yup bax maati' ka' na pim dai mu ja'k kaichgít gu ja'ook mi' pui' tu kuugalhdhim na ji'k jax jam tiidaim. Na gu' gu ja'ook gammiji dhi' bhaan tu juan, bijik dir pum ua'tulhi'ñ nat dir yup duu gu Dios. Pu kai'ñkam ba' pix bha joot gu Dios gu Maraa'n jich Xoi'kam na ba' ya'ch palhbuidha' na pu'ñi tuch uañdha' guch ua'tulhdhara', na ba' mi' dhir cham ji'xdha' jax kach dhooda' gu ja'ook na jax ti ka ilhdhat.

⁹ Na gu' gu jaroi' no' silhkam bar maraa'n gu Dios, cham tu' kam ua'tulhi'ñdha'. Jix bhai' pix ba tu jimda', na gu' bhaan yup tui'ñgida' gu Dios. ¹⁰ Pux bhai'x maati' ka' jia nam jax ja'k tu jimda' gui' nam silhkam jir maamra'n ka' gu Dios gio gui' nam yup jir maamra'n gu ja'ook. Pui' na jax gui' nam biix aixim tu buada' na jax cham jir am, na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, gio nam jix ja bhaamki'ñdha' gu jai'ch Xoi'kam jiig'iñdham, dhi' cham tu' Dios jir maamra'n ka' am, gui' ji ja'ook.

Gu Juan nap kai'chdha' nach xich ja- joi'gi'nda' biix ji'ma'n

¹¹ Ja'pni ja'k yup xi chi'ik guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik, sap nach xich ja-jo'i'gi'nda' biix ji'ma'n na pim jax ba te keeñ jaaduñ jano' dir na pimit jax ti ji'ñ buiñor.

¹² Cham tu'ch mi' pui'p ka tu daa'ñchu'n nat jax tu jii bijik gu Kayiin nat cham tu' kii' maa'nkam buus. Tii' nat bhaamkidhak mua gu sipdhi'ñ Abeel nat jax ja'k jurtuda gu ja'ook na bhaan yup tui'ñgit. Jax japid ilhii'ñ nat kai'ñkam yup doodaa'? Dho nax jiigam dho, na gu'x maat na gu sipdhi'ñ tu' ka'm niidhat mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios, ba' joidham jix kiigalhi'ñdha'. Diilh gu' gu Kayiin pu cham tu' mi' pui' jimda' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ba' pu cham kiigalhi'ñdha', na gu' buam pix tu buada'.

¹³ Jam guguuxi'ñ iñ ip jiñ jaaduñ na pim cham tu' bhaan jax jum aa'nda' sia kum xi jam bhaamki'ñ gu ja'tkam na pim bar jich Xoi'kam jiig'iñdham. ¹⁴ Na gu' aach nach ji'k ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, cham tu'

mu ja'k ka bhiichu' ich nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiiñdha' git. Xib gu' dai ji nach silh ba bhiichu' nach pai' gammiji jix jijikgim bap tui'ka', ja'p ji buus nach ko'iix kat gio duduadik yup ba baapam. Pui' kuch ba' xib joidham bax ja joi'gi'n guch Xoi'kam jiig'iñdham, na gu' pu'ñi ja'k jia no'ch silhkam ba dua guch ii'mda' bhaan, gu' no'ch pui ka ko'iix guch i'ii'mda'bhaan, dai ji nach jix chu bhaamki'ñdha'. ¹⁵ Ba' gu jaroi' no'x bhaamki'ñ gu jumai na pui'p ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, ja'p ji buusnia' na ba mu'aa', na gu' gu jaroi' na pu'ñix chu bhaamki'ñdha', ja'p ji buusanda' nar tu mua'kam ka', ba' cham ji'xdha' ja baidhika' guch Xoi'kam jix dhaam nam pai' gammiji jikgim bap tui'ka'. ¹⁶ Aach dho gi gu' nach ji'k biix jich jujur ki'n ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam jix bhai' bax maat ji nach jax ja'k tu buada' no'ch silhkam jix chu joi'gi'n, nach gu' mi' pui' tu daa'ñchu' nat jax tu duu guch Xoi'kam jano' nat joidham xich joi'ndak jich a'mkam muu nach ba' pu'ñi duuji cham kach chulhiiñ. Aach ba' pu'ñi ip jiñ jaaduñ, pui'ch yup xix chu joi'gi'nda' nat jax xich joi'gilh guch Xoi'kam, cham jax bua sia mit chi mach koi ja a'mkam gu jai', nach gu'x ja joi'gi'nda'. ¹⁷ Dhi' ji' pu'ñi ja'k no'ch xi dhuiñchu' na ba' pui' bam kai'ch nach bax maat na jax kai'ñkam pui'm kai'ch nach jix chu joi'gi'nda'. Gu' ji no' gu' pui' na jax gu jaroi' no' tiir jix chumñigam, ba' no' gu' ti nii'ñ na tu' a'miram jum aa' gu jax chu'm jich Xoi'kam jiig'iñdham, ji no't gu' pu cham pai' iam jix joi'ndak xi maa, dhi' pu cham tu'x mat ka' na jax kai'ñkam pui'm kai'chdha' nañ jix chu joi'gi'n, na gu' bak pu cham mat ka' na jax jir tu'm kam gu Dios. ¹⁸ Ba' aapi'm cham pu chu't jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ja'pji nach xi ja palhbuidhat guch jaaduñ ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha' na ba' bhaan jix maati' ka' nach silhkam bax chu joi'gi'n, cham tu' nach pui' pix kai'chdha'.

Nach jax ja'k tui'ñgida' na ba'ch a'm ti niidhidha' gu Dios

¹⁹ Dhi' pix no'ch pu'ñi ja'k xi dhuiñchu' bhaan bax maati' ka' nach tu' silhkam bax maat na jax ja'k jum aa' nach tui'ñgida'

no'ch pui' ba ti jiigilñ buiñor guch Xoi'kam, ba' pui' ba ilhilñdha' ich nach a'm ti niidhidha' gu Dios. ²⁰ Nach gu' cham ji'xkat tu' ixchuidha' gu Dios, sia kuch gu' jax jich aa' na chi cham maat no'ch mi' pai' maa'n kap cham mi' pui' jiim na jax jix aa'. Jax gi dhui na gu' gui' biix jix chu maat sia nar tu', pux bhai'x mat ka' no'ch jich ua'tulhiñ. Tii pik aa nach gu' aach sia diih jix mat ka' no'ch mi' pai' cham pu duiñchu' na jax jix aa', gu' gi ba' gui' nar ge'kam. ²¹ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xim ga'ngada' pim jam jujur am bhaan no' pim moo mi' pui'p duifichu' na jax pik ja'k moox aa' gu Dios, piam ku gu' cham. Ba' no' pim gu' moo panaas mi' pui' bhiichu' na jax jix aa' na pim mui' xim ga'nga, dho gu' dai dho ba' na pim joidham pix jix bhai'm taat ka' buiñor, na pim gu' bhaan bax mat ka' na jam a'm ti niidhim gui'. ²² Ba' gui' xi jam joi'ndat tu jam maakidha' biix na pim ji'k tu' mu taanda' bhammi ja'k na pai'p tu'ii', na gu'x mat ka' na pim tu' ka'm niidhat mi' pui' bhiichgida' na jax chu daaxix gux bhai'm kai'chdham ñio'kiñ gam na jax pik ja'k jix aa'. ²³ Gux bhai'm kai'chdham ñio'kiñ na tu daaxix, jir di' pix gui' na bhaan tu a'ga gu Maraa'n jich Xoi'kam na pui'm kai'ch nach sap ti jiñdha' buiñor na ba' pu'ni duuji uañchudhix ka' guch ua'tulhdhara'. Mi' dhir sap ba' dai nach ba xich jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n ja'p na jax guch Xoi'kam nat xich joi'gilh, diih sia pui'p xich chiidak na ya' xi oilhimik. ²⁴ Dhi' ji' ba' no'ch biix mi' pui' xi dhuiñchu' pui' bam kai'chdha' nach mi' pui' tu kuu-galhdhim na ji'k jax chu daaxix gu ñio'kiñ gu Dios. Ba' gui'ch a'm ba ti niidhidha', gio aach ya' dir mu ja'k buiñor jup tui'ñgida' ip, nach gu' maap bach kekeke'. Ba' pux bhai'x mat ka' ich no'ch a'm ti niidhim gu Dios, na gu'ch mattu'nka' gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mdaga'n nat jich a'm tajaa.

4

Nach jax ja'k duujix mat ka' nam jax chu'm silhkam Dios bhaankamu'n tu a'gada'

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, moo pim siamri xi chi niidhat na cham jaroi' pai' dhir jmdat maakam jam iatgidha'

pui' xi kai'chidhat na Dios bhaankamu'n tu a'gada'. Biipi' pim xi mamtiда' no' moo silhkam Dios jir tujuandam tugiñ piám ku gu' cham, nam gu' xib mui' nai' oipichu' gui' nam maakam tu iatgiñ pui' xi kai'chidhat nam sap pik ba' Dios bhaankamu'n tu a'gim. Ba' aapi'm cham tu' maa'n jidam ja kekeji mu ja'k jup ji ja kaaya', ka xi mamtiда' pim. ² Jix maati' ka' am jia gui' nam silhkam Dios jir tujuandam tugiñ gio gui' na cham. Gui' nam silhkam Dios bhaankamu'n tu a'ga, pui' ja'k kai'chidha' am nat guch Xoi'kam maa'nkam jup jum duuk ya' ai dhi oi'ñga'n bhaan. ³ Ba' no' gu' cham tu' pui' ja'k kai'chim, dhi' cham tu'r di' ka' gui' na silhkam Dios bhaankamu'n tu a'ga, gui' ji ja'ook na bhaankamu'n tu a'gidha', gui' pix na pui' ja'k kai'chidha', na gu'x bhaamkiñ guch Xoi'kam. Nam gu' saak pu chu'm jai'chdhilhia' gu ja'tkam nam pu'ñix bhaamut a'gidha' guch Xoi'kam na pim jax baté keke. Dho gu' dhi' pu xib ji nam pu chu'm ba oipichu', cham tu' na pai' dhuuk.

⁴ Ku gu' aapi'm jiñ jaaduñ, cham ji'xdha' jam iatgidha'm ji dhi' pu chu'm gu ja'tkam sia kum tii ilhiiñdha' git, na gu' aapi'm jam a'm ti niidhidhat jam nuukdaim gu Dios, na pim gu' biix jam jujur ki'n ba ti jiigilñ buiñor. Gio na gu'x io'm jir ge'kam gui' na jam buip tui'dhi' aapi'm, cham tu' pui' na jax gui' na ja buip tui'dhi' gui' nam pu'ñix bhaamut a'gidha' guch Xoi'kam. ⁵ Na gu' dai gu tu' nar ya' kam dhi oi'ñga'n nam bhaan tu a'gidha' na jax ja'k ja jurtu'nka' gux buam jum duukam, cham tu' gu ñio'kiñ gu Dios. Ba' joidham ja kekeke' am gui' nam cham tu' ka'm niiñdha' gu Dios, na gu' biix ja ko'raarda' nam jax ja'k tu ja a'gi'ñdha', na gu'r ya' kam ka' pix dhi oi'ñga'n bhaan. ⁶ Ku gu' aach nach ji'k ba ti jiigilñ buiñor guch Xoi'kam, cham tu' kach bipnat ji siam jax tiich iatgiñ gu dhi' pu chu'm gu ja'tkam, nach gu' aach jix bhai' bax maat na jax pik ja'k jir silhkam, dai ji gui' nam cham tu' ka'm niiñ gu Dios nam ba' joidham ja kekeke'. Aach ba' no'ch tiip xi chu ja a'gi'ñ gui' nar silhkam ñio'kiñ gu Dios, pu cham kaim ka' am, na gu' cham ja ko'raarda', dai ba' gui' nam tu'

ka'm nii'ñ gu Dios nam ba' joidham yup jix kaik ka'. Pu'ñi ja'k japid ba' duujix mat ka' jiñ jaaduñ nam jax chu'm silhkam Dios bhaankamu'n tu a'gidha' gio ba' na jax chu'm cham.

Gu Juan nap kai'chdha' na gu Dios jir jix chu joi'gi'n

⁷ Jam guguuxi'ñ iñ ip jiñ jaaduñ na pim siamri xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n na ba' bhaan jix maati' ka' na Dios jam a'm ti niidhim, na gu' gui' joidham jix chu joi'gi'n. Ba' gu jaroi' no' pu'ñi joidham jix ja joi'gi'n gu jai', dhi' bhaan jix maati' ka' na bax maat na jax jir tu'm kam gu Dios, ba' pui' bam kai'chdha' na Dios bar Maraa'n. ⁸ Gu' no' ampix jix ja bhaamki'ñ gu jai', dho gi gu' bhaan yup bax maati' ka' ji na pu chakui maat na jax jir tu'm kam gu Dios, na gu' bak pu cham ti jiig'iñdha' buiñor. Na gu' no' ti jiig'iñdha' git, pui'p jix chu joi'gi'nda' git jia na jax gu Dios na joidham jix chu joi'gi'n. ⁹ Na gu'x bhai'x maati' jia na joidham jix chu joi'gi'n gu Dios. ¹⁰ Tii' nat moo bha joot gu dai maa'n Maraa'n ya' aach jich bui, nat xich joi'gilh na sap ba' no' chich ti ji'ñ buiñor, jich baidhika'x dhaam nach pai' joidham jix jiikgim bap tui'ka'. ¹¹ Diilh pix nat xich joi'gilh gu Dios, sia kuch chakui mi' pui' jiimda' na jax jix aa', dai pix nax mat ka' nach mu ja'k bhiichu'n nach pai' gammiji' mi' pup jich chulhiiñdha'. Pui' kut ba' bhai' ma joot gu Maraa'n jich Xoi'kam na ya'ch a'mkam jum makgirta' na ba' pu'ñi duuji tu namkix ka' nach ji'x jix u'ua'tulhdhix.

¹¹ Dho jaiñ na jax pik jir jix bhai'kam gu Dios, ge'kam ki'n xich joi'gilh nach mai' ba suulhgix kat. Aach ba' mi' pui'p xi chu daa'ñchu'nda'ñ jaaduñ na jax gui', joidham jach xich jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n. ¹² Na ba' no'ch pu'ñi xich jajoi'gi'n biix ji'ma'n, gammiji'ch a'm ba kioka' guch Gi'kora', gam nax io'm ba xich joi'gi'nda'. Sia kuch gu' cham nii'ñ gu maaxik bhaan na jax chu'm, ku gu' ya'p tui'ka' ji jich bui no'ch pu'ñi ja'k xi dhuiñchu'. ¹³ Jix bhai'x maati' nach a'm ti niidhim gu Dios, gio aach ya' dir mu ja'k nach buiñor yup tui'dhi', na gu' pui' ja'k jich mattu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nat jich a'm tajaa biix ji'ma'n. ¹⁴ Bax

maat ich ip nat guch Gi'kora' bha joot gu dai maa'n Maraa'n ya' dhi oi'ñga'n na ba' ya'ch palhbuidha' biix nach ji'k ja'tkam nach ba' cham kach chulhiiña' gatuuk. Dhi' biix pu'ñi ja'k jich mattu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ¹⁵ Gu jaroi' no' ti jiig'iñ nat gu Dios bha joot gu Maraa'n jich Xoi'kam, dhi' bhaan ti niidhidha', na gu' biix juraa'n ki'n ba ti jiig'iñdha' nar silhkam, gio gui' ya' dir mu ja'k buiñor yup tui'ñgida' ip.

¹⁶ Ba' aach nach ji'k ba ti jiig'iñ biix jich jur jich buiñor guch Xoi'kam, jix bhai' bax maat ich na gu Dios joidham xich joi'gi'n, na gu'r di' pix gux chu joi'gi'n. Ba' gu jaroi' no' pui'p jix chu joi'gi'n na gui', dhi' bhaan bax maati' ka' na silhkam bax maat gu Dios, ba' pui' bam kai'chdha' na bhaan ba ti niidhim. ¹⁷ Ba' no'ch aach pui'p jix chu joi'gi'n na gu Dios, cham pai' totdon ka' ich janoo' na pai' dhuuk jum aaya' na ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam biix gu ja'tkam nam tu' jax buimii nam duduakat ja tutku' bhaan, nach gu' pui' xich aa'nda' nach pui' ja'k yup tu jimidat nat jax tu jii diihl janoo' na ya' xi oilhimik. ¹⁸ Na gu' no'ñ moo joidham xix chu joi'gi'n na jax gu Dios, cham tu' bhaan toodon ka' iñ, dai nañ joidham jix bhai' pix jiñ chaat ka', pu pai' na ja'k jax jum duñia' gu too'nni'. Gu' dai ji no'ñ cham pui'p jix chu joi'gi'n na gu Dios nañ ba' tiix choodon ka', nañ gu'x mat ka' nañ bañ chulhiiña' pix ba', nañ gu' dhi' bhaan cham am buatu'nda'.

¹⁹ Aach tu' ka'm niidhat mi' pui' ba jiim ji ba' xib na jax jix aa' gu Dios, nat gu' gui' biipi' dir xich joi'gilh ampik nach ba' aach tu' ka'm yup ba nii'ñdha', cham tu' nat gatuuk xich joi'gilh nach aach pu tu' ka'm ba nii'ñ. ²⁰ Ba' no' gu' jaroi' maadir jax kai'ch: "Aañ dho gi tu' ka'm niidhat mi' pui' jim ji na jax jix aa' gu Dios", gu' ji no' gu'x bhaamki'ñ gu jumai na pui'p ti jiig'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, pix jap kai'chdha', cham tu' silhkam tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios. Na gu' no' pu'ñi cham tu' ka'm niidhat jix joi'gi'n gu jumaich Xoi'kam jiig'iñdham na ya' nii'ñ maaxik, ¿jax dhui tu' ka'm yup tigia' gu Dios na cham maax? ²¹ Gu' dhi'm aa' ji na pui'p xix jajoi'gi'nda' gu jai'ch Xoi'kam jiig'iñdham no' baabui' tu' ka'm niidhat mi' pui' ba jim na jax jix aa' gu Dios, pui' nat

jax ja'k xi chu daasak guch Xoi'kam jan'o' na ya' xi oilhimik nap kai'ch bo: "Gu jaroi' no' tu' ka'm niidhat mi' pui' ba jim na jax jix aa' gu Dios, jum aa' na tu' ka'm niidhat jix joi'gi'nda' ip gu jumai na pui'p ti jiigi'ñaañ jiñ bui."

5

*Na cham ji'xkat jax jiñ dhooda' gux buam
jum duukam no'ñ biix jiñ jur ki'n ti jiigi'ñ
buiñor guch Xoi'kam*

¹ Gu jaroi' no' biix juraa'n ki'n ti jiigi'ñ na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam nat Dios bha joot, dhi' ji' pui' bam kai'chdha' na Dios jir Mara'a'n. Ba' no' pui' bam tiit'i' na Dios bar Mara'a'n, jum aa' nax ja joi'ndat jix bhai' ja titdada' gu jai' nam pui'p jir maamra'n gu Dios. ² Ba' aach no'ch tu' silhkam tu' ka'm niidhat mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Gi'kora', jich a'm jum aa' nach jix ja joi'ndat tu' ka'm ja nii'ñdha' gu jai' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, nam gu'r maamra'n guch Gi'kora'. ³ Nañ mi' pui' xi jimda' na ji'k moo jax jix aa' gu Dios na ba' pui' bam kai'ch nañ tu' ka'm nii'ñ. Cham xijai ip nañ mi' pui' tu kuugalhdhidha' nat jax tu dai, ni ku pai'x magooñi'. ⁴ Gio na gu' no'ñ silhkam bar maraa'n gu Dios, cham tu' bhaan ka titii'ñchoka' iñ jia gu tu' nar ya' kam dhi oi'ñga'n, ni kuñ tu' bhaan ka xiñ ua'tulhdham ka', nañ gu' biix jiñ jur ki'n ba ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, ba' cham ji'xdha' jax jiñ dhooda' gux buam jum duukam. ⁵ No'ñ ti jiigi'ñ dho siamri biix jiñ jur ki'n na gu Jesuus jich Xoi'kam Dios jir Mara'a'n nat bha joot na ba' cham jax jiñ dhooda' gux buam jum duukam, na gu' bañ palhbui'ñchu'nda' gu Dios nañ ba' cham ka xiñ ua'tulhdham ka'.

*Nach jax ja'k duix mat ka' nat silhkam
Dios bha joot guch Xoi'kam*

⁶ Jano' na ya' xi oilhimik guch Xoi'kam dhi oi'ñga'n bhaan, suudai' ki'n jum bakuanak, gio mikkat na mit pai' dhuuk mua na mit sissapa kuruus ta'm, ge' jaax gu i'ra'n. Dhi'ch ba' bhaan jix mat ka' na silhkam ya' oilhimik. Biix gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui'x chu maat nat pu'ñim duu guch Xoi'kam, ba'm aa' nach jiigi'ñdha' na pai' dhuuk pu'ñi ja'k jich jurtu'nka'. ⁷⁻⁸ Ba'

pui' ji buusan nam baik pui'x chu maat nat silhkam ya' eek guch Xoi'kam, pui' na jax gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', gio ba' gu suudai', gio ba' gu i'ra'n ip. Ba' dhi' dhi biix baik xi chuut am nam pui' kai'ch nat silhkam ya' eek ji guch Xoi'kam, ba'm aa' nach ti jiigi'ñdha' no'm pui' ba tuch a'gi'ñ. ⁹ Na gu' ja'pni jia na jax ba' gu jaroi' no' ya'ni ja'p pai' kikat jax tuñ a'gi'ñ, nañ gu' joidham pix jix dhappaam jiigi'ñdha' no' jax kai'ch. Gu' dhi' gi ba' na Dios jir ñio'ki'ñ, pu moo jan'o' ji nach joidham keeji ba ti ji'ñdha' no'm pui' ba tuch a'gi'ñ, nam gu' pui'ch chitdaidha' na guch Xoi'kam Dios jir Mara'a'n nat bha joot bhammi dir jix dhaam. Dhi ñio'ki'ñ gu Dios ge'p jum duukam bhaan tu a'ga, cham tu' tu' palhiip jup jum duukam. ¹⁰ Ba' gu jaroi' no' biix juraa'n ki'n ti jiigi'ñ na guch Xoi'kam silhkam Dios jir Mara'a'n nat bha joot, cham tu' iatda' ilhii'ñdha' no' jaroi' pui' ba tu a'gi'ñ. Gu' no' gu' cham ti jiigi'ñ na Dios jir Mara'a'n guch Xoi'kam, iatda' dho pix ilhii'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga na guch Xoi'kam jir Mara'a'n nat bha joot bhammi dir jix dhaam, pui' ba' pix ba ji buusnia' nax iatbi' gu Dios. ¹¹ Gu' gu Dios pui' tii ba tii ji na sap jich baidhika'x dhaam nach pai' gammijix jiijkim bap tui'ka', ku gu' sap no'ch ti ji'ñdha' ji buiñor gu Mara'a'n jich Xoi'kam. No'ch gu' sap cham ti ji'ñdha', cham tu' dhoch baidhika'. ¹² Na gu' dai gu jaroi' no' ti jiigi'ñdha' buiñor gu Mara'a'n gu Dios na ba' Jimia'x dhaam na pai'p tu'ii'. No' gu' pu'ñi cham ti jiigi'ñdha' buiñor, dho gi gu' cham tu' Jimia'ji, ya' pup bi'ya' na pai'r tu tulhiiñara'.

*Na ba ja tabuimgidha' gu Juan guch
Xoi'kam jiigi'ñdham*

¹³ Ba' aapi'm jix bhai' pix jum taat ka'ñ jaaduñ, na pim gu' aapi'm Jimia'x dhaam na pim pai' gammijix jiijkim bap tui'ka', na pim gu' aapi'm biix jam jujur ki'n ba ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nar Mara'a'n gu Dios.

¹⁴ Na gu' aach nach ji'k ba ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, dai gu Dios jach pix buiñor bax biiñak, nach gu'x maat nach keek'e' nach pai' dhuuk soi'ch ilhdhat mu taanda'

gu tu' nach a'm jum aa'nda', no'x maat na silhkam jich a'm jum aa'. ¹⁵ Ba' dai nach pix ti niirda' na gui'ch makia' maa'n jimdampu tu' nach mu tañia' nach a'm jum aa', no'ch dho ji baabui' ti jiig'iñ na gui'ch keke' nach ji'k tu' mu taanda' soi'ch ilhdhat.

¹⁶ Gioñ ba' moo ja'pnip xi jam tiidam jiñ jaaduñ, no' pim maadit nii'ñ gu jax chu'm jich jaduuñ jich Xoi'kam bhaan na cham pik mi' pui' jim na jax jix aa' guch Gi'kora', no' gu' pui ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, tu daañxi'ñdha' pim buiñor gu Dios na tu uañdha' gu ua'tulhdharga'n na ba' cham ka tulhiiñchuda' gatuuk. No' gu' pu cham ka ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, dho gi gu' cham ji'xdha' tu uañdha' ji gu Dios, sia ku pim aapi'm tii tu daañxi'ñ buiñor na tu uañdha' gu ua'tulhdharga'n, na gu' pu cham pai' soi'm ilhii'ñdha', ba' dai na ba tulhiiñchuda' gatuuk. ¹⁷ Na gu' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, tu' nach pix bhaan bach ua'tulhdha' ji bo, ku ba' gu' no'ñ moo ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam soi'ñ ilhii'ñ, tuñ uañdha' ji gu Dios guñ ua'tulhdhara', ba' cham tu' kañ chulhiiñchuda' gatuuk.

¹⁸ Gu' ba' gu jaroi' no' Gi'korga'n ba iim gu Dios, cham ka joojoi'ñdha' nam ua'tulhi'ñdha', na gu' palhbui'ñchu'nda' guch Xoi'kam na ba' cham mai'chia' gux buam jum duukam.

¹⁹ Aach nach ji'k moo ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, Dios buiñor jup tui'dhi' ich, na gu'ch a'm ti niidhim. Gu' ba' gui' nam ji'k tu' pix ilhii'ñ guch Xoi'kam nam cham ti jiig'iñ buiñor, dhi' dai biix ja daam kiiñ gu ja'ook.

²⁰ Aach nach gu' bax maat gu silhkam Dios na jaroi'x io'm jir gø'kam, nat gu' bach mattuda gu Maraa'n jich Xoi'kam nat bhammi dir bha joot jix dhaam na pu'ñi ya'ch aagi'ñdha' na jax jir tu'm kam guch Gi'kora'. Pui' kuch ba' aach xib dai guch Xoi'kam buiñor ti jii'ñdhat mi' pui' bhieu' na jax jix aa', nach gu' bax maat nar di' gu silhkam Dios nax io'm jir gø'kam, gio nax bhaai' nach baidhika' gatuuk jix dhaam ja'k nach pai' gammijix jijkim bap tui'ka'. ²¹ Dai gu Dios japim ba' tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimda' na jax jix aa' jiñ jaaduñ.

Cha'pim mu ja'k ja daanda' gup duñiixim didios. Ja'pniñ ba' pix jam guguuxi'ñ.

GU TI'IRAB KAM UA'NA'N GU JUAN

NAR NOBII'Ñ GUCH XOI'KAM

Gu Juan na ja guguuxi'ñdha' guch Xoi'kam ji'gi'ñdham nam jax ja'k mi' pui' xi jiimda' na jax jir silhkam gam nam jax ja'k xim jajoi'gi'nda'

¹ Miji ja'p tu jam ua'ñxi'ñ iñ jiñ jaaduñ na pim ji'k joidham maap jum jumpadat tu daan buiñor gu Dios jich Gi'kora' mi' pui' jiimit na jax jix aa' tu' ka'm nñidhat, nañ gu' aañ joidham jix bhai'ñ chaatit aapi'm jam bui xi jam joi'gi'n biix ji'ma'n. Biix siañ biiim jix bhai'm taatit xi jam joi'gi'n am gu ya' kam jiñ jaaduñ nam pui'p kaichgit guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Gi'kora'. ² Ba' aach ya' dir ja'p ja'k cham ji'xdha' mik ka bua' dhi' nach tu' bax maat xib, nach gu' biix jich jujur ki'n ba ti jiigl'ñ na dhi'r silhkam, cham tu' nar iatda'. Pui' kuch ba' xib joidham jix bhai' bach chaat aapi'm jam bui na pim pui' biix jam jujur ki'n jup ba ti jiigl'ñ buiñor guch Xoi'kam. Jam guguuxi'ñ iñ ba' na pim cham tu' mik ka buppada' dhi' na pimit tu' ba maat. ³ Ja'pni ku ba' gu Dios jich Gi'kora' biima'n gu Maraa'n jich Xoi'kam xi jam joi'ndat jam a'm ti nñidhidha' am gammiji na ba'x bhai' tu jam jimda', gam na pim ba' joidham jix jiikgim jup tui'ka' cham tu' bhaan jax jim aagit, gio na pim ba' mi' pui' jiimit na jax jix aa' xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n.

⁴ Joidham ge'kam ki'n jañich jix bhai'ñ ilh aapi'm jam bui na ñich pui' ba ti kai na pim joidham biix jam jujur ki'n ti ji'ñdhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios jich Gi'kora'. ⁵ Ba' aañ pui' tii jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim siamri cham jum kokdat, joidham japim xim jajoi'gi'nda' pix biix ji'ma'n, na gu' pui' ja'k aagix jia gu ñio'ki'ñ gu Dios na pim jax ba te' ke'ke' jano' dir na pimit pai' dhuuk ti ji'ñdhat buiñor guch Xoi'kam. Cham tu' na dhi'r xibkam nañ aañ mui' ba tu jam ua'ñxi'ñ, pu dhi' pix ji na jax bhaan ba tum a'ga bijik dir. ⁶ Na gu' no'ñ moox aa' nañ tu' silhkam

tu' ka'm nñi'ñdha' gu Dios jich Gi'kora', jum aa' nañ biix mi' pui' tu kuugalhdhidha' na ji'k moo jax jix aa', cham tu' nañ maa'n kap cham mi' pui' duiñchu'nda'. Ba' aach na chich pai' dhuuk dir ti ji'ñdhat buiñor guch Xoi'kam, pui' puch chitda nach sap jix ja joi'gi'nda' gu jai', sia jaroi' na pix.

Nam jax jir tu'm kam gui' nam jix bhaamki'ñdha' guch Xoi'kam

⁷ Moo pim xi chi nñidhat jiñ jaaduñ, nam gu' xib jix io'm mui' nai' oipichu' gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n nam pui' tu iatgidhim nat sap guch Xoi'kam cham tu' silhkam maa'nkam jup jum duuk ya' eek, nam gu' dhi' cham tu'r jix kiki' ja'tkam. Dhi' jim ba' bar di' gui' nam tu' silhkam jix bhaamki'ñdha' guch Xoi'kam, pu cham ti jiigl'ñ am gu' nat ya' eek, gu' chi ba' pik nam jup ba ti ji'ñdha' buiñor. ⁸ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ cham pu chu't, ni ku pim cham ja ke'ke'eda' gu dhi' pu chu'm gu ja'tkam no'm jax jam iatgl'ñ. Jir maa'n na pim jax tu daal'ñchu'n na pim pai' jax ba bhiichu' na ba' jam a'm tu bi'ya' gu ge'ger jup tum duu'nkam na saak tu jam makia' gu Dios. No' pimit gu' mu ja'k ji ja kai, dho gi gu' cham tu' jam makia' ji.

⁹ Ba' gu jaroi' no' jai' pup mi' xi baapsaim na diilh jax ilhii'ñdha' na pai' dhuuk tii sap pik ba' tu a'gada' gu Dios ñio'ki'ñ, cham tu' bhaan ti nñidhidha' gu Dios. Ji'ji no' daaxix kam pix tu a'ga, daipu' nat jax pix xi chu daasak guch Xoi'kam janoo' na ya' xi oilhimik na ba' bhaan ti nñidhidha' gu Dios gio gu Maraa'n Jesuus. ¹⁰ Ba' no' jaroi' maadit mu ja'p pai' jimat jam ki'aam jax ba tu jam a'gidhim, no' gu' cham tu' pui' ja'k kai'chim nat jax tu daasak guch Xoi'kam, sia ku gu' pui' kai'chim na Dios ñio'ki'ñ tu a'gim, cha'pim ja ke'ke'eda', ni ku pim cham tu' pix jix bhai' ja tiidai ja aichdha'. ¹¹ Na gu' no' pimit aapi'm pix jix bhai' ja tiidak ja aich, dhi' bhaan pui' bam kai'chdha' na pim jai'p ba ja bintatu' gui' nam jix bhaamut a'gada' guch Xoi'kam.

Na ba ti'mo' na tu a'ga gu Juan

¹² Biih aixim ji gu' nañ tii xi chu jam a'gidham jiñ jaaduñ dhi u'uan ta'm, gu' ji nañ gu' chi moo ja'xbui' pix mu tu jam ua'ñxidha' gu xib. Diilh jañ mu jim bhammi

dir jam bui nañ ba' maaxik mi ja'p daibui
jam aagi'ñdha' nañ ji'k jax ka xi chu jam
a'gidham, nach ba' mi' dhir ja'p ja'k biix
dhit joidham jix bhai' bach chaat ka'.

¹³ Ja'pniñ ba' pix mu tu jam ua'ñxi'ñ jiñ
jaaduñ. Ba' miji ja'p jam ñio'ki'ñ am gu
ya' kam jich Xoi'kam jiigl'ñdham no' pim jix
bhai'm ilhii'ñ, nam gu'x bhai'm taat nax ja
joi'ndat pui' ja a'm jup ba ti niiidhim gu Dios
na jax aapi'm.

GU GATUUUK KAM UA'NA'N GU JUAN NAR NOBII'Ñ GUCH XOI'KAM

Gu Juan na guguuxi'ñdha' gu Gaayo

¹ Mu tum ua'ñxi'ñ iñ jiñ jaduuñ Gaayo, nañ gu' ḡ'kam ki'n xim joi'ḡ'n, nach gu' gook dit maa'n n̄i'ook jup duukat jix bhai' maap jich dhaa'.

² Aañ gammijim a'mkam tu daañchu'nda'ñ jaduuñ buiñor guch Gi'kora' nañ pui' t̄i'ntu'nda' nam a'm ti n̄idhidhat jum palhbui'ñchu'nda' na ba'x bhai' tum jimda' gu maaxik bhaan, nax bhai' ji buusnidha' gu tu' nap jax buada', ja'p na jax jix bhai' tum jim gum ii'mda' bhaan. ³ Joidham ḡ'kam ki'n jix bhai'ñ iñh jañich nam pui' ba tuñ a'gi'ñ ji'kchi guñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam bhiji dir jiim, nap sap joidham jir maa'n nap jax mi' pui' jim na jax pik ja'k moox aa' guch Gi'kora' ⁴ ja biim gu jai'ñ jaaduñ nam ji'k ti jiiḡi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Ba' gammiji pix joidham jix jikgim jup tu'ii' iñ nañ pui' xiñ aaḡit na pim jir maa'n na pim jax mi' pui' xi jiim na pim pai' jax ba bhiichu'.

⁵ Aap dho gi tu' silhkam jix biiñak kat buiñor guch Gi'kora' jir jix bhai'kam ji jiñ jaduuñ. T̄i' nap gu' joidham jix ja joi'ndat jix bhai' ja bua gu jai'ch jaaduñ nam mik dir ja'k tu jimda' nam mi' aajidha' jum ki'aam, nam mi ja'p tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. ⁶ Dhi'm ba' ya ja'p pui' ba tu a'gim nap jax jir tu'm kam jiñ jaduuñ, nap sap pu'ñi joidham jix ja joi'ndat jix bhai' ja buada' na mit ji'kim bhai' ba ai jum ki'aam. Biix jam pui' bax chu maat gu ya' kam jich Xoi'kam jiiḡi'ñdham. Ba' aañ jum guguuxi'ñ jiñ jaduuñ nap siamri pu'ñix bhai' xi ja bua't guñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan no'm bhai' aajim jum ki'aam, xi ja palhbuidhat ap ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha', na gu' pu'ñi ja'k jix kii' ka'm n̄i'ñ gu Dios. ⁷ Nam gu' dhi' tu juanaidhat jup tui'ñgida' jia buiñor guch Xoi'kam nam tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, cham tu'

nam ja'p pix mu ja'p jiimda', na gu' sap cham jir am nam ja taanda' gui' nam cham ti jiiḡi'ñ buiñor guch Xoi'kam gu tu' na ja a'm jum aagaidha'. ⁸ Aach ba'ch a'm jum aa' nach ji'k ba ti jiiḡi'ñ nach pu'ñi xi ja palhbuidhat guch jaaduñ no'm jich aajim ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha' nam ba' ki'n jum guguuxdhatgida' nam tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Ba' pui' bam kai'chdha' nach aach biix jup jir tujuandam tugi'ñ guch Gi'kora' no'ch ja palhbui'ñ.

Na jax jir tu'm kam gu Diotrepes gio gu Demetrio

⁹ Maa'nnim jañich mij̄i t̄i tu ja ua'ñxi guch Xoi'kam jiiḡi'ñdham nañ ja aagi'ñ na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ñgida'. Gu' ji nañ gu' ja'p t̄e k̄eñ nax bhaam gu Diotrepes nat mu bam aich gu u'uan, panaas ku ḡ'kam jum taat. Tiix aa' nam diiñh kaichgida' git guch Xoi'kam jiiḡi'ñdham, pui' ku ba' cham aa' nañ aañ ya' dir jax jup ka ja titdada' guñ jaaduñ, na gu' tiix aa' na ja daam kiika' git. ¹⁰ Kuñ ji gu' aañ siamri xi aagi'ñdha' ji nañ pai' dhuuk mu jimda' na cham bhai' na pui' ja'k tu jimda', na gu' dhi' cham tu'r am buiñor gu Dios. Gio gu' biix aixim jich a'ga biix nach ji'k ti jiiḡi'ñ ya ja'p buiñor guch Xoi'kam, sia ku cham jir pui', na pui' pix jich buixi'ñ na xich bhaamkidhat. Gio ja'p jup t̄e k̄eñ iñ na sap cham ji'xdha' ja t̄ibiaptuda' guch Xoi'kam jiiḡi'ñdham nam mik dir mi' t̄i aajidha' kia'mi'ñ nam bhaankamu'n tu a'gidha' guch Xoi'kam. Piam no'm jai' dhit gu mi' kam jich Xoi'kam jiiḡi'ñdham tiix ja t̄ibiaptudak, ja soo'mchulhi'ñka'. Ba' no't jaroi' maadit xi ja t̄ibiaptuda, pu mai' ardimia' sap mi' dhir nam pai' tu daanda'. Ja'pni ja'k dho pix kaidha'.

¹¹ Ba' aap jiñ jaduuñ cham pu chu't. Jix bhai'p xi chu jimda' na jax ja'k jix kii' ka'm n̄i'ñ guch Gi'kora' cham tu'p jum buixdhat sia kum jai' jax jup tu jim. Na gu' cham tu' bhaan ti n̄idhidha' jia saak gu Dios gu jaroi' no'x buam pix tu jim na jax cham kii' ka'm n̄i'ñ, j̄eñ ji gu jaroi' na joidham jix bhai' xi chu jimda' na ba' joidham bhaan ti n̄idhidha'.

¹² Gio guñ jaduuñ Demetrio pui' joidham
jup kaidha', biix pix jix bhai' aa' am, jup
kai'ch am na sap joidham jir jix bhai'kam.
Ti jiigil'ñ iñ dho nar silhkam na jax kaidha',
nañ gu'x maat na gui' tu' ka'm niidhat mi'
pui' jim na jax jix aa' guch Gi'kora', nap jax
bax maat jiñ jaduuñ.

Na ba tii'mo' gu Juan na tu a'ga

¹³ Ja'xbui'ñ pix mu tum ua'ñxi'ñ jiñ
jaduuñ. Biix aixim ji gu' nañ mui' tií xi
chum ua'ñxidham kat, ji na gu' chi moo
ja'xbui' pix gu xib. ¹⁴ Diilh jañ mu jim nañ
mum paxiarmira'ñ jaduuñ mu nap pai'
kio, muñ ba' moo bam aagi'ñdha' dho gi ji
ba' nañ ji'k jax ka xi chum a'gidham.

¹⁵ Ja'pniñ dho ba' pix mu tum ua'ñxi'ñ
jiñ jaduuñ. Moo git ba' joidham gammiji
pix jix jikgim jup tui'ka' ap. Ba' ya' dir
mum ñio'ki'ñ am gum jaaduñ jich Xoi'kam
bhaan no'p jix bhai'm ilhii'ñ, gio aañ ya' dir
mijip ja ñio'ki'ñ gu mu ja'p kam jiñ jaaduñ
jich Xoi'kam bhaan nam jax jum ilhii'ñ,
nap ba' mi' dhir jiñ a'mkam ja ñio'kdha'.

GU UA'NA'N GU JUUDAS

NAR NOBII'Ñ GUCH XOI'KAM

*Na mui' ba ja ñio'kdha' gu Juudas guch
Xoi'kam jiigi'ñdham*

¹ Aañ Juudas nañ jir ja'nni'ñ gu Santiago gio nañ jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, mu tu jam ua'ñxi'ñ iñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan mu ja'p na pim jax tu oi'dha' na ji'k xi jam joi'ndat jam a'm ba ti niidhim gu Dios jich Gi'kora' na pim ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam no' pim siamri mijí ja'p pai'x bhai'm ilhii'ñ. ² Moo git ba' ge'kam ki'n jam a'm ti niidhidhat xi jam joi'gi'nda' gu Dios na pim ba' gammijix jiijkim pix jup tui'ka' biix ji'ma'n, gam na pim xim jajoi'gi'nda'.

*Nam jax jir tu'm kam gui' nam tu
iatgi'ñdha'*

(2 Peegro 2:1-17)

³ Bijík dir jañ mijí tii xi chu jam ua'ñxidham ka'ñ jaaduñ, nañ tii bhaan xi chu jam a'gidham ka' nat ji'k tu' jax dhuu guch Xoi'kam janó' nat tuch ñamkix guch ua'tulhdhara' nach ba' cham kach chulhiiñá' gatuuk. Ku ba' gu' xib jumai bhaan xi chu jam a'gidham iñ ji, cham tu' dhi'. Xib gu' dai ji nañ pui' tii xi jam tii'dam dhi u'uan ta'm jiñ jaaduñ na pim mui' xim guguuxdhatgida' na pim jix biiñak kat biix jam jujur ki'n mi' pui' xi jiimda' na jax jam kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Gi'kora', nat jich chianik nach saak mi' pui' tu kuugalhdhidha' na ji'k xich joi'ndat jich a'm ba ti niidhim. ⁴ Tii'x buam jiñ aa' iñ gu' na mit bhiji' ba ji kai'ñcha jam bui gui' nam tu iatgi'ñ, nam pui' kai'ch na sap cham tum aa' nach tu' ka'm nii'ñdha' guch Xoi'kam, na gu' sap pur cham tu'. Gam nam pui' kai'chit oipo na sap cham ji'xdha'ch chulhiiñchuda' gu Dios sia kuch jix buam tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ, na gu' sap gui'r jix bhai'kam, cham ji'xdha' na moop ba jich chulhiiñchuda'. Ku ba' gu' dhi' am ti'ñchoka' am ji nax io'm ja tulhiiñchuda' guch Gi'kora', na mit gu' giilhim ge' bam ua'tulh buiñor. Sia xib jam dho pui mii'jim mu na pui' ge' miim gu tai na cham ji'xdha' tukia', ba' dhi' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha' am. Dhi'ch ba' bhaan ti'ñchoka' xib na pu'ñip tuch jimia' aach no'ch jax dhuuk cham tu' ka'm tigia' gu Dios.

daaxix gu ñio'ki'ñ mi' nat pai' tum ua'nak bijík na jax ja dooda' gu pu'ñi chu'm gu ja'tkam. Cham jir am gu' gu pui' nam jax kai'chit oipo bhaan xim iatat nam sap pik ba' ti jiigi'ñ nat gu Dios jix ja joi'ndak ja palhbui, gu' na jax dhui pix bhaan cham maati' ka' ji nam cham kiigalhdhat jix bhaamut aa' guch Xoi'kam, gam nam biix aixim tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ.

⁵ Na gu' dhi' ja'pni jia nat jax tu ja dooda bo bijík guch bopxi kat. Pu kani git nañ moo palhiip bhaan xi chu jam a'gidha'. Jano' nam bhammi dir tu ja juantu'nda' Ejipto gu Israel kam ja'tkam, gu Dios ja palhbui na mit ba' bha bubua yammí dir ja'k Kanaan. Yammí dir nat ja aichdhak ba' moo dai nat jup ba ja koi gui' na mit ji'k cham tu' ka'm tii na jax tiix aagat. Dhi' pu'ñip tu ja dooda'. ⁶ Gio ja'pni ip na jax gu noonbi'ñ gu Dios janó' na mit ge'kam ki'n jum ua'tulh buiñor, na mit dai diihl ge'gerkam ba jim ilh, gio na mit pui' ba ji chu duu nam diihl jax ilhii'ñ. Jaiñ nat cham tu' tu ja uañ gu Dios, pu moo janó' ji nat tu chia nam ja buuprai bapaiñum titropiñ ki'n mijí ja'p ka xi ja kuupa' mi' maa'n kap na pai'x io'm jix chu tukgam, janó' juugit na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n na xi ja aa'ñdhai na mit tu' bhaan cham am bua na ba' moo mu ja'k xi ja iabu' nam pui' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. ⁷ Gio ja'pni ip na pim jax bax maat nat tu ja dooda bijík gui' nam mu oi'ñkat Sodooma, gio ja'pni ja'k na pui' Gomorra ti tii', gio mi' dhir ja'p biix xikoolh na jax a'lhich jir kikcham kat, nat tai ki'n ja koi bo gu Dios nam cham tu' ka'm nii'ñdha'. Pu'ñi biix aixim tu buada' am na jax cham kii' ka'm nii'ñdha', gam nam giilhim mui' ja biim boppoda' gu u'uub, gam sia diihl dai chichio'ñ. Gammiji nam jax aajidha' nam pu tu buichgida', ja'pni kai'ñkam ba' ja mii'ñ gu Dios, na mit gu' giilhim ge' bam ua'tulh buiñor. Sia xib jam dho pui mii'jim mu na pui' ge' miim gu tai na cham ji'xdha' tukia', ba' dhi' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha' am. Dhi'ch ba' bhaan ti'ñchoka' xib na pu'ñip tuch jimia' aach no'ch jax dhuuk cham tu' ka'm tigia' gu Dios.

⁸ Ba' dhi' dhi ja'tkam nañ jaroi' ja aa' na mit bha ja'p maakam ba ji jam iatgi, pu'ñi

ja'k jup tu ja dooda', na mit gu' pui' g 'p bam ua'tulh b xchu' bhaan, gam nam pui' kai'chit oipo na cham tu'r jich Gi'kam tuk guch Xoi'kam. Gio gu' cham tu' ka'm nii'ñ am pui' xi kai'chit, daman tu' pix ja ilhii'ñ am gui' nam ya ja'p jir g 'g rkam. Sia gu noonbi'ñ gu Dios gampai'pix ja bia' am, dai nam giilhim xi ja ai'chuxdhat, nam gu' ja'p moo tu' nam pix bhaan g 'g rkam jum taat ka!. ⁹ Cham pui' na gu Migial gui' nar nobii'ñ gu Dios, na cham pai' moo ja'p pu'ñi pik g 'kam jum taat sia kur ja g 'kam tuk b ix na ji'k noonbi'ñ gu Dios. Jain na cham pai' jax xi chitda gu ja'ook d lh g 'kam jum taatit na jax ilhii'ñ jan' nat joot gu Dios na baabuidhai yaaspa' gu tukga'n gu Moisees nat ba muu. Jup titda pix soi'm ilhdhat: "Dho gu' gu Dios jich Gi'kora' ji nam aagi'ñdha' na jax jup ilhii'ñ. Aañ nañ gu'r tujuandam tugi'ñ pix, cham bia' iñ nañ jax jum tiida!." ¹⁰ Gu' dhi' dhi ja'tkam ja'pji nam moo pu cham ja jur bia', ja'p pix ji nam moo g 'g rkam jim taatit b ix aixim kai'chdha' nam sia d lh pu cham maatit k   nam jax kai'ñkam jup kai'chdha'. Silh pix nam gammiji pup kai'chidha' nam jax ilhii'ñdha', ja'p pix ji buan am na jax gu sasoi' na ni ji'x kum ja jur bia'. Dhi' ba' pui' pix ba ji buusan nam d lh gaa'ñchu' nam jax dhui mu ja'k suulhgia' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'.

¹¹ Tiix buam jiñ aa' iñ ja a'mkam, na gu' dhi' cham bhai' tu ja Jimia', nam gu' buam pix tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ guch Gi'kora'. Pui' ja'k jup xi chu Jim am gu' nat jax tu jii bijik gu Kayin nat mua gu sipdhi'ñ. Gam nam biix aixim jix buam jum duukam bhaan mui'x mai'chik gu tuumiñ, ja'p nat jax tu jii ip bijik gu' na Balaam jup tiigich, na pu'ñi dai tuumiñ mui'x mai'chim kat. Ba' dhi' saalhiom dai na ja'pni pix ba tu ja dooda' nat jax jum duu bijik gu' na Koree tiigich, nat bhaa gu dibiir nat g 'kam ki'n bam ua'tulh buiñor gu Dios. ¹² Ja'p chi alh moox xi'iraam no'm jai' mijimmip xi dharaa pai' na pim tu piastatda' daich Xoi'kam jiigi'ñdham na pim jix bhai'm taat ka' buiñor gu Dios. Nam gu' dhi' dhi ja'tkam cham tu' ka'm ti nii'ñ, ni nam jix maatit tu xi'li'ra, g 'g r bha chu koi'mii am

nam ji'x ilhii'ñdha', nam jax dhui pix ba' mi' ba jam ia'ñdha' nam jax jir tuutu'm no' pim gan ja b m tu kua'. Nam gu' mu dir bha ja'k pu cham xi jam joi'gi'nda', dai diihl pix nam xim joi'gi'n. Dhi' ja'pni pix ji buan am jia na jax no' tii pix jix chuk sai'chu' gu tibaa', gu' ji no' gu' cham bha duuk, dai na pix ji jim gammiji pai' na ja'k ua'ka' gu jibiilh. Piam ja'pni ip na jax gu jax chu'm i'iix no' cham i'bhai'ñchar sia kut tii bam ai na pai' dhuuk iibhai'ñchai ba bhaaya' git. Ja'p ji buusan nam pu ba ko'iix dhi' dhi ja'tkam, nam gu' cham xiim bam tulhiiña'. ¹³ Gio ba' ja'pni ja'k pix jup ji buan am dhi' na jax gu g ' suudai' na giilhim bha silh gu'ngukda' no'x jibiir. Gu ja ua'tulhdhara' ba' ja'pni ip na jax gu tokso' na mi' dhir ja'p katka' biix suudai' jugii'ñ, jix ikoora' giox chanaara' na jax aa' gu pu chu'm, nam gu' dhi' dhi ja'tkam giilhim b xchu' bhaan jum ua'tulhi'ñ. Ja'pni pix jup ba ji buan am na jax gu chiichia' no'm gammiji pix pup jiim, na gu' dhi' ba ja bi'chulhdhix nam mummu ja iabu' maa'n kap na pai' giilhim jix io'm jix chukgam, nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'.

¹⁴ Moo pu pui' ba kai'ch ji gu' gui' na Enok tiigich na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, na mik dir pa'r kuulsi'ñ gu Adaan, na sap jax tu ja Jimia' gu dhi' pu chu'm gu ja'tkam, nap kai'ch: "Alh moo jootom bhai' ka Jim gu Dios jich Gi'kora' ja b m mui' cham daaxix kam gu noonbi'ñ ¹⁵ na bam aaya' na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' biix na ji'k ja'tkam nam tu jax buimii nam duduakat gu ja tutku' bhaan. Ba' mi' dhir dai na ba ja tulhiiñchuda' gu' nam ji'k biix aixim jix buam tu buimii na jax cham kii' ka'm nii'ñ, gam gu' nam biix aixim ai'chuxdhat jix bhaamut a'gimi gu Dios." ¹⁶ Ba' pu'ñi ja'k tu ja Jimia' dhi' dhi ja'tkam nañ jaroi' bhaan tu a'ga, nam gu' giilhim buam pix tomaat na jax cham pui' ja'k aa' gu Dios. Jix bhai'x mat kam xim ilhii'ñdha' am gu ñio'ki'ñ gu Dios, g 'g rkam jum taatit gampai' pix ja ilhdhat jix bhaamut ja aa'nda' am ba' gu' nam silhkam tu a'gada' gu Dios ñio'ki'ñ pui' xi ja ai'chuxdhat nam cham tu' maat, nam sap ba' dai gu' pix mu ja'k ja kaichgida' gu ja'tkam. Jix bhai'm taat ka' am ba' no' mit mu ja'k ji ja kai, nam gu' mi'

pix ja iatgil'ñdha'.

Gu Juudas na ja guguuxi'ñdha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam jax ja'k tui'ñgit gammijix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam

¹⁷ Ti'ñchokat japim jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam jax tu jam a'gidhimik gu noonbi'ñ gu Gø'kam jich Xoi'kam, ¹⁸ nam jup jam titda bo na saak pu'ñi na pai' dhuuk ba miamlhia' na tum kuugalhdha' ya' dhi oï'ñga'n, mui' bhai' ji jai'chdhilhia' am gu ja'tkam nam pu'ñi biiñx aixim tu buada' nam diihl jax ilhii'ñdha', gio gam nam biiñx aixim xi ja ai'chuxdhat tu' pix ja ilhii'ñdha' gui' nam bhaankamu'n tii tu a'gada' guch Gi'kora'. ¹⁹ Dho gu' dhi' jim ba' bar di' nam bha ja'p ba oipo jam bui nam ba xi jam kokdhichdhak na pim joidham maap maa'n ñi'ook jup duukat kax biiñak buiñor guch Xoi'kam, na pim sap ba'm ji'dilhkadai mu ja'k ji ja binta' na pim jai' pui' ja'k jup ba tu jimda' nam jax tu jim diihl. Pui' kai'ñkam pix jam ba' maakam ba xi jam iatgidhak, na gu' dhi' dhi ja'tkam cham tu' ja a'm tajaañix jia gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na pui' ja'k ja jurtudim nam ba' xi jam iatgidhak, diihl pix ji nam gø'gørkam jim taatit.

²⁰ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, cha'pim ja køkøeda' no' mit jax ba ji jam iatgi dhi' dhi ja'tkam. Dios japim pix buiñor jix biiñak ka' mi' pui' jiimit na pim pai' jax ba bhiichu'. Gammiji pim tu daanda' buiñor gu Dios na ba' jam aagi'ñdha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na pim jax ja'k tui'ñgida'. ²¹ Joidham japim tu' ka'm niidhat mi' pui' xi jiimda' pix na jax pik ja'k jix aa', dai ji na pim pix ti niirda' jan' na pai' dhuuk bha jim gu Gø'kam jich Xoi'kam, gui' na jaroi'x io'm xich joi'gi'n, na ya' dir jich baidhika' bhammi ja'k jix dhaam nach pai' gammijix jiikgim bap tui'ka'.

²² Jix ja joi'ndat japim jix bhai'p xi ja aagi'ñdha' gui' nam chakui biiñx ja jujur ki'n ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam ba' maatii jum biiñkada' buiñor. ²³ Gio jai' dhit nam chakui pai' køø gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, jix ja joi'ndat japim xi ja aagi'ñdha' nam jax ja'k duña' nam ba' cham mu ja'k ka bhiichgida' na

pai' giilhim gø' miim gu tai, nam pai' gammiji mi' pup miijidha'. Ku pim ji gu'x bhai' ji nam cham ja'kbui' kat mu ja'k jam bhiichdha' nam jax ja'k tu jim diihl nam giilhim biiñx aixim bhaan jum ua'tulhi'ñ. Ja'p ji buusnia' na cham bhaai' na pim gan da'ngida' gu ja jajannulh no' mi ja'p pai' daraa na cham jam ia'ñdha' gu ja ua'tulhdhara', na gu' giilhim gø' mi bhi'sap.

Gu Juudas na gø'kamtu'nda' gu Dios

²⁴ Ku ba' gu' gu Dios jich Xoi'kam diihl jam palhbuidha' ji na pim jax dhui cham gai suulhgia' tu' na pix bhaan, gui' nat jaroi' bha jimiik tuch ñamkix guch ua'tulhdhara'. Gui' tu jam uañi'ñka' gammiji no' pim soi'm ilhii'ñ buiñor, na pim ba' cham u'ua'tulhdhix ka' jan' na pai' dhuuk ya' aaya', ba' dai na pim joidham jix bhai'm taattugit ba oidha' bhammi ja'k jix dhaam. ²⁵ Dai gu Dios jach ba' pix buiñor tu daanda' gammiji nat jaroi' xich joi'ndak jich boosolh mu dir na pai'r tu tulhiiñara', na gu' gui'x io'm jir gø'kam, bixchu'x aichu'n na pu tu duña'. Joidham jix chu joi'gi'n ip, tii' nat bhach joochxi gu Gø'kam jich Xoi'kam na ya'ch palhbuidha' nach jax dhui cham mai' ka suulhgia'. Gammiji ba' moo tu daanda' buiñor sia nar pai' dhuuk ka' git. Ja'pni ba' pix tui'ka'.

NAT JAX TH TH GU JUAN

Gu Juan nat jax ti tii nat mattuda guch Xoi'kam na jax tum duñia' gatuuk

¹ Biix na ji'k jax ya' tu ua'ñix dhi u'uan ta'm, ya'ch aagi'ñ gu Jesuus jich Xoi'kam nach ji'k ba kaichu' na jax tum duñia' gatuuk, pui' na jax ja'k eup mattu'n gu Dios. Ba' guch Xoi'kam mu joot maadit gu nobii'ñ gu Dios mummu buiñor gu tujuandam tugi'ñ Juan na sap ba' mattuda' na ji'k jax tum duñia' gatuuk. ² Ba' gu Juan pui'p tu ua'na biix nat ji'k jax ti tii nat pai' dhuuk mattuda guch Xoi'kam bhaankamu'n gu Dios na tu' jax dhuñia'. Cham pai' maa'n kap tu ua'na na diih jax iihii'ñ, daipu' nat jax pix ti tii gio nat jax ti kai.

³ Ba' joidham jix bhai' tu ja Jimia' gui' nam ji'k tu jiñkaidhai mi' pui' ba Jimia' na ji'k jax ya' tu ua'ñix dhi u'uan ta'm gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, bar mia'n gu' na pai' dhuuk pui' tum kuugalhdha' na ji'k jax ya' tu daaxix.

Gu Juan na mui' ba tu ja ua'ñxidha' guch Xoi'kam jiig'iñdham mu ja'p xijum gok kap nam pai' jax jum jumpa'n nam tu daanda'

⁴ Aañ nañ Juan tii' mu tu jam ua'ñxi'ñ iñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan mu ja'p xijum gok kap na pim pai' jax jum jumpadat tu daan buiñor guch Gi'kora' na Aasia dibiir bhaan bipio', nañ mu jam ñio'ki'ñ no' pim jix bhai'm iihii'ñ. Gammiji git ba' xi jam joi'ndat jam a'm ti niihidha' gui' na bijik dir pux jai'ch, gio na ya' dir ja'p ja'k gammiji pux jai'ch ka', gam na gio bhai'p jim gatuuk, gio ba' gux xijum gook jix dhuudu' kam jix u'uañ i'ii'mda' nam bhammip tu'ii' sonpan na pai' daa, ⁵ gio ba' gu Jesuus jich Xoi'kam ip gui' nat duadik giop bam mu dir koi'ñga'n tir, na xib jix io'm ge'kam ki'n ba daa ja bui biix gu ge'gerkam ya' dhi oi'ñga'n. Guch Xoi'kam ge'kam ki'n xich joi'gi'n jia, pui' kut ba' bha Jimiik tuch ñamkix guch ua'tulhdhara' ki'n gu i'ra'n nat jaax kuruus ta'm, na ba' pu'ñi duuji tuch uañdha' gu Dios. ⁶ Ba' mi' dhir pui' ja'k

duu na gatuuk ge'gerkam ki'n jich dharsa' nach ja silhka'nda' gu jai', gio ba' nach bhai' ba tu juanda' na pai' tu chiopi' gu Dios jich Gi'kora'. Jain na jax pik joidham. Ge'kamtu'nda' pim guch Xoi'kam, na gu'x io'm jir ge'kam sia nar pai' dhuuk.

⁷ Ba' jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jima'da' guch Xoi'kam, tibaa'ñ cha'm bhaan bhijimmini dhir bhai' ji chimiñia'. Biix tigia' am gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n kam, sia gui' na mit tulhiñchudak sissapa kuruus ta'm jano' na ya' xi oilhimik. Ba'x buam jum ilhdhai bhai' ji susuaña' am tii gui' na mit ji'k cham ti ji'ñ buiñor nam ba tigia' na bhai' ba jima'da', nam gu' pui' xim aa'nda' na mit cham mi' pui' jii na jax jix aa'. Kani git na pui' tum duñia'.

⁸ Gui' nax io'm jir ge'kam, na bijik dir pur Dios, gio na ya' dir ja'p ja'k gammiji bar pu chu'm ka', gam na saak gio bhai'p jima'da', ja'pni kai'ch: "Aañi' nañ bijik dir pux jai'ch, eup tu duu ñich biix na ji'k tu'x chu jai'ch. Aañ ba' giop tu kuugalhdha', dai ba' aañ gammiji pu jai'ch ka'."

Na ba tigia' gu Juan na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam

⁹ Aañ pui'p jir jam jaduuñ guch Xoi'kam bhaan, nañ gu' aañ pui'p ti jiig'iñ buiñor, pui' kuñ ba' mijji tu jam ua'ñxi'ñ, pui' bhammip aaya' iñ buiñor gu Dios na pim pai' ja'k bhiichu' aapi'm. Gio ja'xbui' pui'p jiñ chulhiiñ iñ bixchu' bhaan na jax aapi'm, gu' ji na gu' guch Xoi'kam jiñ palhbuidhat jiñ guguuxi'ñ nañ jax dhui nakga'. Xib jañ yammi dir ja'k eup tu'ii' suudai' iiraab na pai' alhi'ch jir dibiir na Patmos ti tii', na mit jiñ dhaagik yammi dir ja'k jiñ aich gu Rooma kam nam cham aa' nañ bha ja'p tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. ¹⁰ Ba' maa'nnim maa'n tumiiñku ta'm nañ ka tu daan buiñor gu Dios, ge'ñ a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Ba' mijji dir ja'p pai' bhai' ji chum ñio jiñ biibhi' dhir jix io'm ge' ki'n, ja'xbui' na ji'x tu kuu gu kuichdhakar, ¹¹ eup tum kai'ch:

—Tu ua'na' ap u'uan ta'm biix nap ji'k jax ti tigia' nañ tim ti'ñchoda', mu ja joochxidha'p ba' gui' nam jiñ bui ti jiig'iñ mu ja'p

xijum gok kap nam pai' jax jum jumpada' nam tu daan jiñ bui na Aasia dibiir bhaan bipio', pui' na jax mu na pai' Eepeso ti tii', gio ba' jumai mu ja'k jap yup tu jootsa' na pai' Esmirna ti tii', gio ba' moo jumai mu ja'k ip na pai' Peergamo yup ti tii', gio ba' moo mu ja'k ip na pai' Tiatira ti tii', gio pui' na jax mu ja'k na pai' Sardiis yup ti tii', gio ba' moo mu ja'k Piladelpia ip, gio ba' mu ja'k Laodiisia.

¹² Ba' na ñich pai' dhuuk mui' ji chí tii nañ jix maachim na jaroi' ba' miji' pai' dhir bha tuñ a'gi'ñ, mi ja'p tuut xijum gook gui' na bhaan jum tuttu gu kañdhiir nar jix uam totbikdam. ¹³ Mi' ırban ba' kiik maa'n gu maa'nkam, pui' kam tu'ii' na gu Jesuus jich Xoi'kam. Tęb jum ti'ii'ñ gu jannulh, diirap xi ju', gio ba' maa'n gu bhispara' bha ja'p yup xi bur bhaasturam na pui'p jir jix uam totbikdam. ¹⁴ Gu kuupa'n joidham jix chuam maaxi'ñ ja'p na gu jabook kib, piام ja'p na jax gux chua bapoo, gio gu buupui'ñ gę'gę́r mimiim ja'p na tai. ¹⁵ Gio gu tootna'n jix io'm jix mimiim ja'p na jax tui'ka' gu baiñum no' tai chir baaxich, na giilhim bax miiim ka' nax io'm bax choiñ ka'. Ba' na xi chu a'ga, giilhim gę'x kaidha', am tiroon, ja'p na jax kai'chdhä' gu suudai' pai' no' gę' mir na pu'ñi am tiroonda' na sasbakda'. ¹⁶ Ba' ja'pni kii'n dir ja daa' xijum gook gu chiichia', gio ba' na chiñi'ram dir busaak maa'n gu tęb kuxiir na bixxik dir jix mu'muk. Gio gu buibsa'n giilhim jix o'jo' tanoor, ja'p na jax gu tanoolh no'x dhaam ba daa.

¹⁷ Ba' aañ na ñich pu'ñi tii, mukxi kam jañich panaas mi ja'p pu gii tootnaram na ñich tu kaam, na ñich gu' giilhim jix choo'n. Ba' gui' bhai' xiñ dhaagik ki'n gu kii'n dir kam nobii'ñ jup jiñ chitda:

—Aap moo cham toodon ka'ñ jaduuñ. Aañi' pix jir di' nañ bijik dır pu jai'ch nañich jup tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch. Aañ ba' giop tu kuugalhdha', dai aañ ba' gammiji pu jai'ch ka'. ¹⁸ Aañ pix jir di' nañich duadik giop bam mu dır koi'ñga'nın tır. Ba' ya' dır ja'p ja'k jañ gammiji pu ba duaka', cham jañ pai' dhuuk ka mukia'. Aañ ba tu daam kiiç ba' xib mu nam pai'm tulhiiñ gu koi'ñga'n, ja'p ji buusan nañ aañ ba ua' ba' xib gui' na ki'n jum kukpio'k gu

ki'ñgob na pai' dhir mu tum bapki, cham tu' kia' gu ja'ook. **19** Ba' aañ pui' ilhii'ñ nap tu ua'na' biix nap ji'k jax ti nii'ñ xib gio nap ji'k jax ka ti tigia!. **20** Ba' xim aagi'ñdha' iñ na jax jir jum duukam dhix xijum gook chiichia' nañ ja daa' gio dhix xijum gook na bhaan jum tuttu gu kañdhiir nap ya' nii'ñ. Dho dhix xijum gook chiichia', jir di' am guñ chujuandam tuk gui' nam mu ja'p biipi' dir gu'kat ja aagi'ñ gux bhai'm kai'chdham jiñ ñi'ook gui' nam bañ kaichu!. Gu' ba' dhix xijum gook na bhaan jum tuttu gu kañdhiir, dhi'pix pui' ja'k jum maaxi'ñ mu ja'p xijum gok kap nam pai' jax jum jumpa'n nam jiñ dhaanda' gui' nam ba ti jiigi'ñ aañ jiñ bui.

2

*Gu Juan na mui' ba tu ja ua'ñxidha' guch
Xoi'kam jⁱⁱgi'ñdham mu nam pai'm jumpadat
tu daan buiñor na Eepeso ti tⁱⁱ'*

¹ Mu tu ua'ñxidha' ap guñ chujuandam tuk na mu tu juan Eepeso jiñ a'mkam ja bui gui' nam ti jiigl'ñ jiñ bui. Ja'pnip ja'k mi chu daasa': "Gui' na ja daa' gux xijum gook chiichia', na mi' ırban kiik na pai' xikoolh tuut gui' na bhaan jum tuttu gu kañdhiir nar jix uam totbikdam, nap sap ba' mi' dhir ja aagi'ñdha' gui' nam ti jiigl'ñ buiñor, ja'pni kai'ch: ² Jix bhai'x maat iñ na pim jax ja'k tu dudua aapi'm na pim jiñ bui ti jiigl'ñ, gio na pim ji'k tu' jax bua't oipo. Jix maat iñ ip na pim pui' na pim jax bax biiñak aañ jiñ bui, sia ku pim bixchu' bhaan jum tulhiiñ, gam nam biix aixim jam titdada' gui' nam jix buam tomaat. Siax bhai'x maat iñ na pim cham ja kækøøe gui' nam maakam tu iatgi'ñ mi ja'p oipot pui' xim tiitgit nam aañ jir jiñ chujuandam tuk, na pim gu' bax maat nam bhaan pix tu iatgi'ñ. ³ Jix maat iñ ip nar maa'n na pim jax ti jiigl'ñ jiñ bui sia kum giilhim jam tulhiiñchu'n gu ja'tkam na pim bañ kaichu'. ⁴ Maa'n kap dai cham pui' ka duiñchu' pim nañ jax jix aa', cham tu' biix jam jujur ki'n jix biiñak kat tu' ka'm kañ ñii'ñ japim, ja'p na jax moo jano' na pimit jax ti jiñ jiñ bui na pim joidham biix jam jujur ki'n jix biiñak kat. Xib ampix pui'x oodam ti jiigl'ñ japim jiñ bui. ⁵ Ba' aañ pui' ilhii'ñ xib na pim gio soi'p jum ilhdhai mi' pui' ba jimia' na pim

jax ja'k tui'ñgit biipi' dir, na pim joidham tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimit na jax jix aa' gu Dios. Piam ku pim gu' cham pu tu duñia' nañ jax jam tiitda, ja'k bhiya' iñ gui' na tu jam bi'ñxi'ñ na pim ba'x chu maax kir jup tu'ii', ba' pui'x chukgam kir ji bi'ya' pim, nañ gu' xi' pik cham ka xi ñakgaim na pim jax tu jim. ⁶ Siamri dho maa'n kap mi' pui' duiñchu' pim nañ jax ilhii'ñ aañ, na pim cham ja kaichgit pui' ja'k jup tu bua nam jax tu jim gui' nam Nikolaitas jum tiiti', pui' cham jup ja kiigalhi'ñ japid na jax aañ. ⁷ Ba' gu ji'k nam këeji mi' pui' Jimia' na jax tu a'gada' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' mu ja'p chichiop nam pai'm jumpadat tu daan jiñ bui gui' nam bañ kaichu', ja baidhika' iñ bhammi ja'k na pai' joidham jix chu abhaar, na bixchu' bha ti i'xchix. Ja chiñia' iñ ba' nam jugia' gu bhaidha' na bhai'p kiiñ nam ki'n gammiji pu ba duduaka'x jijikgim, sia gui' nam nakgair maa'n nam jax jix biiñak ka' aañ jiñ bui sia kut jax biix aixim jix buam jum duukam bhai' jam daam ji chu jii, nam gu' bhammi ja'k gammijix jijikgim bap tui'ka'."

Gu Juan na mu ja'k jup ba tu ja ua'ñxidha' guch Xoi'kam jii'ñdham na pai' Esmirna ti tii'

⁸ Mu ja'k jup tu ua'ñxidha' gu jumaiñ chujuandam tuk na mu ja'k jup tu juan jiñ a'mkam na pai' Esmirna ti tii' ja bui gui' nam bañ kaichu'. Ja'p jup tiida': "Gui' na bijik dir pux jai'ch, gio na gammiji pu bax jai'ch ka' ya' dir ja'p ja'k, nat maa'nnim duadik giop bam mu dir koi'ñga'n tir na mit tii mua, nap sap ba' mi' dhir ja aagi'ñdha' gui' nam ba ti jii'ñ buiñor, ja'pni kai'ch: ⁹ Jix bhai'x maat iñ na pim giilhim bixchu' bhaan jum tulhiñ mi ja'p na pim jax tu oi'dha', gam na pim gampai' pix tu'ii' na pim cham jir tu bia' kam. Ku ba' gu' aapi'm cham jax jum aa'nda' ji, na gu' kam aajim na pai' dhuuk jam a'm tu bi'ya' gu ge'gér jup tum duu'nkam bhammi ja'k jix dhaam, sia ku pim gu' xib cham tu' bia'. Jix maat iñ ip nam xi jam bhaamkidhat giilhim jam a'ga gui' nam pui'm aa' na ge'kam ki'n ja a'm ti nii'ñ gu Dios, nam gu'r Judea kam, nam gu' paa gi mi' pui'p jiim na jax jix aa' gu Dios pui' xi kai'chit. Na jax ja'k jix aa' gu

ja'ook dho gi gu' je'ji, pui' xi chu buim am dho na jax ja tiidaim. ¹⁰ Ba' aapi'm cham tu' bhaan jax jim aagit gammiji mui' xix biiñak ka'buiñor gu Dios. Cha'pim jax jum aa'nda' sia kut biix aixim jix buam bhai' ji chu jam jii. Xi ñakoo'nda' pim sia no' mit bhai' ji jam tulhiñchuda gu ja'tkam bhaankamu'n gu ja'ook, na gu' jax chu'm tanoolh pui' ja'k ja jurtuda' nam jam tulhiñchudai jam kuupa', ku gu' dhi' na bhaan pix matgilhia' ji no' pim moox biiñak jiñ bui piam ku gu' cham. Gio gu' cham tu' mui' tanoolh jum tulhiñ'a' pim, mambhiix tanoolh pix. Ba' no' pimit nakoo sia ku pim pu'ñi giilhim jum tulhiñ, jam makia' iñ gu ge'gér jup tum duu'nkam nar jam namki' ka'. ¹¹ Na gu' gu ji'k nam këeji mi' pui' Jimia' na jax tu a'gada' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' mu ja'p chichiop nam pai'm jumpadat tu daanda' gui' nam bañ kaichu', cham tu'm tulhiñ'a' am gatuuk mu nam pai'm tulhiñ'a' gui' nam cham tu' ka'm tigia' gu Dios."

Gu Juan na mu ja'k jup ba tu ja ua'ñxidha' guch Xoi'kam jii'ñdham na pai' Peergamo ti tii'

¹² Xib jup ba' moo mu ja'k jup tu ua'ñxidha' guñ chujuandam tuk na mu tu juan jiñ a'mkam na pai' Peergamo ti tii' ja bui gui' nam bañ kaichu'. Ja'pnip mi chu daasa' u'uan ta'm: "Ja'pni kai'ch gui' na chiñi'ram dir busaak gu tøb kuxiir na bixxik dir jix mu'muk: ¹³ Jix maat iñ na pui' na pim jax bax biiñak biix jam jujur ki'n jiñ bui sia ku mi' tu daam kiiñ gu ja'ook na pim pai' oi'dha', ni ku pim cham tu' bhaan jax jum aa' sia kut mua gu ja'ook guñ chujuandam tuk Antiipas na mi' pui' jimidat nañ jax jix aa', na cham aa' na mi ja'p tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham jiñ ñi'ook, na gu' mi' kia'mi'ñ ti ilhii'ñ na ji'x Peergamo ti tii'. ¹⁴ Dai maa'n kap moo cham jiñ ko'raar na pim jax ja'k duiñchu', na pim gu' jai' dhit pui' ja'k tu bua nat jax tu jii bijik gui' na Balaam tiigich, nax ixchuixim aagi'ñ gu Balak na jax ja'k duñia' nam ba'm ua'tulhdha' gu Israel kam ja'tkam na cham ja kiigalhi'ñdha'. Pui' ku mit ba' saalh pui' mu ja'k ji ja biinat gu mi' kam ja'tkam na pai' kio gu Balak, jai'p ba tu daanda' am ja bui gu ja didios tuk jup duñiixim, gam nam

tu kua'da' gu koi' nam ja titki'ñidha' gu ja didios tuk, gio ba' nam jix bhai' ja titdat ja biim boppoda' gu mi' kam u'uub. Ku ba' gu' gu Balaam ji nat tu'm da'p duu. ¹⁵ Gio jai' dhit dhi' nam jiñ bui ti jiigi'ñ nam pui' ja'k pix iam jup tu daa'ñchu' nam jax tu jim gui' nam Nikolaitas jum tiit!. Dhi'jani bhaan jañ ba' pui' kai'ch na pim cham tu' biix pui' tu kuugalhdhim nañ jax jix aa'. ¹⁶ Ba' aañ pui' ilhii'ñ na pim siamri soi'm ilhdhai mi' pui' xi jimiñ nañ jax jix aa', ja'p japim xi dhui na pim jax ja'k tu jim xib. Piam ku gu' cham, mu jimiñ jam tulhiiñchuda' jam bindai dhi' nam Nikolaitas jum tiit!. Ja'p ji buusnia' nañ jam kooda' ki'n dhi tēb jiñ kuxiir nañ chiñ am dir busaak. ¹⁷ Ja'pni ku pim ba' siamri mi' pui' xi jimiñ nañ jax jam titda, na gu' no' pimit moo mi' pui' xi jii nañ jax jix aa' cham tu' bhaan jax jim aagit sia ku pimit bixchu' bhaan bhai' jim tulhii, aañ bhammi ja'k jam aichdhaix dhaam jam makia' gux kii' koi' na manaa jum tiit! na pim ki'n gammijix jiikgim bap tui'ka'. Gio ba' moo gu a'lhich ko'kmarak joodai sopkoñxim ip na joidham jix chooto na bhaan mi ua'ñixchu'nda' na pim jax ja'k ba tii'ka' mi' dhir ja'p ja'k. Cham jaro' mat ka', dai aapi'm diilh. Gu ba' no' jaro' maadit jix kaim gu ñio'ki'ñ gu Dios, biix juraa'n ki'n xi këekë' na jax tu a'gada' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' mu ja'p chi-chiop nam pai'm jumpadat tu daanda' gui' nam jiñ bui ti jiigi'ñ."

*Gu Juan na mui' ba tu ja ua'ñxidha' gu
Tiatira kam jich Xoi'kam jiigi'ñdham*

¹⁸ 'Xib jap ba' moo mu ja'k jup tu ja ua'ñxidha' gu Tiatira oi'ñkam nam jiñ bui ti jiigi'ñ, buiñor guñ chujuandam tuk na mi' tu juan ja bui, na ba' mi' dhir ja aagi'ñdha'. Ja'pnip ja'k mu tu ua'ñxidha': "Ja'pni kai'ch gui' na ge'ger mimiim gu buupui'ñ, gio ba' gu tootna'n nax mimiim ja'p na jax gu baiñum toiñdhichdhix kam: ¹⁹ Jix bhai'x maat iñ na pim jax ja'k tu dudua mi' na pim pai' oi'dha'. Jix maat iñ ip na pim joidham biix jam jujur ki'n tu' ka'm niiidhat jix biiñak aañ jiñ bui, gam na pim joidham jix ja joi'ndat jix bhai' ja bua't ja palhbui'ñ gu jai' ki'n gu tu' na ja a'm jum aa'. Gio xib joidham bax chu joi'gi'n japim, cham

tu' pui' na biipi' dir. ²⁰ Gu' ji na gu' cham jiñ ko'raar na pim jai' dhit pui' ja'k jup tu daa'ñchu' na jax tu jimat bijik gu ubii na Jesabeel tiigich, pui' kai'chdha' pim na pim Dios bhaankamu'n tu a'gada' ja'p na jax kai'chdha' gui'. Paa gip jir silhkam, pu cham tu' ka'm nii'ñ japid gu Dios pui' xi kai'chit. Tii' na pim jai'x bhai' ja titdat ja biim boppo gu u'uub, gam na pim tu kua' gu koi' na tikdhix kat gu didios jup duñiixim, pui' ip na jax ja'k tu buada' bijik gu Jesabeel. Dhi'jani bhaan jañ ba' cham tu'x bhai'ñ chaat jam bui. ²¹ Biix gui' nam pu'ñi ja'k tu jam a'gil'ñdha' na jax tu jimat gu Jesabeel, tiix ja joi'ndat ja niiarka' iñ nam soi'm ilhdhai mi' pui' ba Jimia' git na jax jix aa' gu Dios, biix sia aapi'm na pim ji'k pui' ja'k ba tu jim. Gu' ji na pim gu' cham tu' soi' xim ilhdhak buiñor gu Dios, pui' na pim jax bam ua'tulhi'ñ, na pim jai'x bhai' ja titdat ja biim boppo gu u'uub, gam na pim tu daan ja bui gu didios jup duñiixim. ²² Ba' gu xib na tu' jax tui'ka', jam tulhiiñchuda' iñ ko'kdai' ki'n, cham jax bua sia pimit jai' dhit ma koi no' pimit cham nakoo. Ba' no' pim gu' sia cham soi'm i'lhi'ñ buiñor gu Dios, dho gi ba' gu'x io'm ba jam tulhiiñchuda'ñ ji, no' gu'r maa'n na pim jax pui' ja'k tu jim nat jax chu jii gu ubii na Jesabeel tiigich, ²³ nam ba' dhi' bhaan jix chotdon ka' biix nam ji'k jiñ bui ti jiigi'ñ nam mui' kap jum jumpadat tu daan, na gu' pu'ñi ja'k jup tu ja Jimia' no'm jai' pui' ja'k jup tu jim. Gio nam ba'x mat ka' nañ aañ biix jix mat ka' nam ji'k jax jum aa'nda' gu ja'tkam, gam nam jax tu buada', gio nam tu' jax jix dhuñiik ka'. Ba' bhaan jup ba machia' am ip nañ aañ tu maak na jax ja'k ja a'm bipio'da' gui' nam pu'ñi tu' pix ilhdhat cham tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios. ²⁴ Gu' ba' aapi'm na pim ji'k cham pui' ja'k tu jim na jax tu jimat gu Jesabeel, cham jañ jam tulhiiñchuda', na pim gu' cham tu' pui' ja'k jup tu bua na jax tu bua't gui', na gu' dhi' ba' bhaan bax maati' ka' git na pim pui'p kaichu' gu ja'ook na jax gui'. ²⁵ Dai nañ jam guguuxi'ñ na pim cham mik buppat gammiji ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui jano' juugit nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda'. ²⁶ Gio no'

pimit mi' pui' jii nañ ji'k jax jix aa', gam no' pim pu gammijix biiñak jiñ bui sia kut tu'x buam jum duukam bhai' jam daam ji jii, gø'gørkam ki'n jam darsa' iñ ja bui biix gu ja'tkam na pim ja silihka'nda', ²⁷ ja'p na jax aañ nat gø'kam ki'n jiñ dhai guñ Gi'kora' biix kap na ji'x oi'ñga'n. Aapi'm pu'ñi ip gatuuk, ji'ma'n japim ja daada' ka' gu bapaiñum o'xia, aapi'm ba' ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam na mit tu' bhaan cham am bua nam duduakat ja tutku' bhaan, ba' ja'p ji buusnia' na pim ja jaisa' ki'n gu jam o'xia ja'p na bhi'ñ jaja'. ²⁸ Gio ba' pu'ñi ja'k tu'm ki'n jam darsa' iñ na jax gu gø' chi'ii' na katukgab bha tissa'n. ²⁹ Gu ba' gu jaroi' no' tu' silhkam jix maachim gu ñio'ki'ñ gu Dios, jum aa' na biix juraa'n ki'n xi køøkø' na jax tu a'ga gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' mu ja'p chichiop nam pai'm jumpa'n gui' nam bañ kaichu'."

3

*Gu Juan na mu ja'p jup ba tu ja ua'ñxidha'
guch Xoi'kam ji'gi'ñdham na pai' Sardiis ti tii'*

¹ 'Xib jap ba' moo mu ja'k jup tu ua'ñxidha' guñ chujuandam tuk na mu ja'k jup tu juan jiñ a'mkam na pai' Sardiis ti tii' ja bui gui' nam bañ kaichu'. Ja'p jap tii'da': "Ja'pni kai'ch gui' na ja daa' xijum gook gu chiichia' gio gux xijum gook jix dhuudu' kam jix u'uañ i'ii'mda', nap sap ba' mi' dhir ja aagi'ñdha' gui' nam ba kaichu': Jix bhai'x maat iñ na pim jax ja'k tu dudua mu ja'p na pim pai' oi'dha'. Cham tu' mi' pui' jiim japim nañ jax jix aa', pui' xi kai'chit japim na pim ti ji'gi'ñ buiñor gu Dios, gu' paa gi tu' ka'm jup nii'ñ japim pui' xi kai'chit. Ba' dhi' ka daasaim na pai' dhuuk jam tulhiiñchuda'. ² Ku ba' gu' no' pimit moo soi'm ilh pu xib na kapbhai' xia'lhidhat kapup tu maaxilhim, cham tu' jam tulhiiñchuda' ji. Jix io'm japim mi' pui' xi jimia' na jax ja'k jix aa', cham tu' palhiip pix na pim jax tui'dhi' xib. Alhi'ch pix ba aa' gu' na ba jam tulhiiñchuda' gu Dios no' pimit chakui soi'm ilh, ba' dhi' ja'p ji buusnia' na jam kooda', na gu' cham tu' kii' ka'm nii'ñ gu pui' na pim jax ja'k tu jim. ³ Siamri pim moo mi' pui' xi jimii na ji'k jax jix aa' gu Dios, ja'p na pim jax ja'k

tui'ñgit moo jano' na pimit jax ti ji'ñ aañ jiñ bui na pim joidham biix jam jujur ki'n tu' ka'm jiñ ñiidhat. Soi' pim bam ilhdha' ip gio, cha'pim kooksit darka'. Na gu' no' pim aapi'm cham tu'p jum buixdhat am irdat oipo, cham tu' jam baidhika' iñ bhammi ja'k nat pai' tu jam iimchuda gu Dios na saak jam aichdha', nañ gu' aañ jotmoda' pix mi' pix ba kiika' cham jum ilhdham nañ pai' dhuuk mu jimda'. Pu cham jaroi' mat ka' na pai' dhuuk, ja'p na jax ba' gu jax chu'm jix ixkum pai' no't ba tu o'bhai' jax chu'm ba'k chir na ti iixdha', na gu' cham tu' na mu pai'p ja aagi'ñdha' gu mi oi'ñkam, mi' pix ba bakia'. Pu'ñi ip ba' aañ nañ pai' dhuuk mu jim. ⁴ Dai ba' gui' nam ji'k jiñ ñiir jañ xi ja baidhai, pui' na jax gui' nam ji'k mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios mi' dhi' Sardiis, nam cham pai' dhuuk tu' bhaan jum ua'tulhi'ñ. Ba' gammijiiñ biiim oipoda' am bhammix dhaam joidham jix chooto ji chim tii'dhat. ⁵ Biix gui' nam ji'k mi' pui' jimia' nañ jax jix aa', pu'ñi chu'm jañ tu ja tii'dha' joidham jix chooto, gio ba' nañ mi' xi ja daasa' u'uan ta'm nam jax chii' nañ pai' ja daasaim gui' nam ji'k tu' ka'm jiñ ñiidhat mi' pui' ba jiim nañ jax jix aa' nañ ba' gatuuk pu silih ja baidhika' bhammi ja'k jix dhaam nam pai' gammijix ji'ikgim bap tui'ka'. Aañi' pu tii'da' jano' gu Dios ja kaixdhat biix gu noonbi'ñ na ñich aañ biix tu ja uañ gu ja ua'tulhdhara' gui' nam ji'k tu' ka'm jiñ chigia' xib. ⁶ Ba' no' jaroi' tu' silhkam jix maachim gu ñio'ki'ñ gu Dios, jum aa' na mu jimii biix juraa'n ki'n xi køøkø' na jax tu a'gada' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' mu ja'p chichiop nam pai'm jumpa'nda' gui' nam ti ji'gi'ñ jiñ bui nam tu daanda' buiñor gu Dios."

*Gu Juan na mu ja'k jup ba tu ja ua'ñxidha'
gu Piladelpia kam jich Xoi'kam ji'gi'ñdham*

⁷ 'Xib jap ba' moo mu ja'k jup tu ua'ñxidha' guñ chujuandam tuk na mu ja'k tu juan jiñ a'mkam na pai' Piladelpia ti tii' ja bui gui' nam ba ti ji'gi'ñ aañ jiñ bui. Ja'pnip mu tu ua'ñxidha': "Gui' nar Mara'a'n gu Dios, na joidham jix uañ ki'n kii' gio nax io'm jir gø'kam, cham tu' pui' na ji'x jir gø'kam kat gu Dabii, gam na cham ji'xdha' jaroi' soo'mchulhdha' no' tu' jax

jix dhuñiim, pui' tu kuugalhdha'. Ja'pni kai'ch nap sap ba' mi' dhir ja aagi'ñdha' gui' nam ba kaichu': ⁸ Jix bhai'x maat iñ na pim jax ja'k tu dudu'a ip aapi'm. Jix bhai' mi' pui' jiim japim nañ jax jix aa' cham tu' bhaan jax jim aagit, sia ku pim jum tulhiiñ bixchu' bhaan. Ba' aañ pui' ilhii'ñ nañ jix io'm gø'kam ki'n jam a'm ba ti nñidhidha' ya' dir ja'p ja'k, cham ji'xdha' jaroi'ñ soo'mchulhdha' nañ ji'x gø'kam ki'n xi jam joi'gi'n, dai ji no' pim jix biiñak pix aañ jiñ bui. ⁹ Aañ pui' ja'k tu duñia' nam xi jam iibhidhai tu' ka'm jam tigia' biix gui' nam kaichu' gu ja'ook, gui' nam pui'm aa' na gø'kam ki'n ja a'm ti nñidhim gu Dios nam jir Israel kam, nam ba' machia' nañ aapi'm xi jam joi'ndat jam a'm ti nñidhim, nam gu' gui' cham tu' mi' pui' jiim nañ jax jix aa', dai na jax ja'k ja tiidaim pix gu ja'ook. ¹⁰ Aapi'm ji na pim ba' biix jam jujur ki'n tu' ka'm jiñ nñidhat jix biiñak jiñ bui, ti'i na pim gammiji mi' pui' jiim nañ jax jix aa'. Ba' aañ xi jam joi'ndat jam a'm ti nñidhidhat jam palhbui'ñchu'nda' na pui' dhuuk bhai' ja daam ji Jimia' gu tulhiiñara' biix gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n, na bhaan pix matgilhia' nam ji'k moo tu' silhkam jix biiñak ka' aañ jiñ bui, gio na ji'k cham. Aapi'm jañ ba' dai jam palhbuidha', na pim gu' gammijix biiñak jiñ bui. ¹¹ Ba'm aa' na pim pu'ñi gammiji ti jiñ'ñidhat jix biiñak ka' aañ jiñ bui na ba' jam a'm tu bi'ya' gu gø'ger' jup tum duu'nkam jan'o' nañ pai' dhuuk jam baidhika' bhammi ja'k jix dhaam. Na gu' no' pim am ir, jumai bhaan bi'ya'. Bar mia'n gu' nañ pai' dhuuk mu Jim nañ mu ja bai'ñmira' ji'k nam jiñ nñira. ¹² Ba' gui' nam pu'ñi mi' pui' Jimia' nañ jax jix aa', gø'gerkam ki'n ja darsa' iñ bhammix dhaam, ja'p ji buusnia' nam gui' bhai' siisap ka' gu chio'g a'n gu Dios. Gammiji bhai' pu bap tui'ka' am, cham tu' ji'x juugit. Ja a'm ua'na' iñ na jax chii' gu Dios gio na jax ti ti'i bhai' na pui' dhir nai'r gø'kam, nax io'm gø'r kiicham, na xibkam Jerusaleen jup ti ti'i, gio ba' nañ jax jup ba ti'ka' ip aañ mi' dhir ja'p ja'k. ¹³ Ba' no' jaroi' tu' silhkam jix maachim gu ñio'ki'ñ gu Dios, jum aa' na biix juraa'n ki'n xi keek'e' na jax tu a'gada' gux Dhuudu'

kam jix Uañ Ii'mda' mu ja'p chichiop nam pui'm jumpa'nda' gui' nam ba ti jiigi'ñ aañ jiñ bui nam tu daanda' buiñor gu Dios."

Gu Juan na mu ja'k jup ba tu ja ua'ñxidha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam mu ja'k jup o'i'dha' na pui' Laodiisia ti ti'i'

¹⁴ Xib jup ba' mu ja'k jup tu ua'ñxidha' gu jumaiñ chujuandam tuk na mummu ja'k tu juan jiñ a'mkam na pui' Laodiisia ti ti'i ja bui gui' nam jiñ bui ti jiigi'ñ. Ja'pnip mi' tu daasa' bhaan gu u'uan nap mu joochxidha': "Gui' nat jup duu dhi o'iñga'n biima'n gu Dios gio na ji'k tu'x chu jai'ch, na joidham jix uañ ki'n kik, gam na pui' tu kuugalhdha' jax no't ba ti'i, ja'pni kai'ch nap sap ba' mi' dhir ja aagi'ñdha' gui' nam ba kaichu': ¹⁵ Jix bhai'x maat iñ na pim ji'k tu' jax bua't tu dudu'a mu ja'p na pim pui' o'i'dha'. Jix maat iñ ip na pim cham tu' biix jam jujur ki'n tu' ka'm jiñ nñidhat jix biiñak aañ jiñ bui. Cham tu'x bhai' mi' pui' jiim japim nañ jax jix aa', palhiip pix. Ja'p pix ji buan japim na jax gu suudai' no'x juuk pix, na cham tu'x io'm jix choiñ ka' piam na cham io'm jix jiipi'ñ ka'. Ba' aañ jiñ bui cham tu'r am gu pui' na pim jax tui'dhi', ja'pji no' pim jix aa' na pim jiñ kaichgida', biix jam jujur ki'n ip na pim tu' ka'm jiñ nñidhat mi' pui' jiimda' nañ jax jix aa', cham tu' palhiip pix. Piam no' pim jup jix oo'n na pim tu' ka'm jiñ nñi'ñdha', cha'pim pui' kai'chdha' na pim jiñ kaichu'. ¹⁶ Gu' ba' gu xib na tu' jax tui'ka', cham tu'ñ jam a'm ti nñidhidha', na pim gu' cham tu' biix jam jujur ki'n tu' ka'm jiñ nñidhat mi' pui' jiim nañ jax jix aa', sia ku pim gu' pui' kai'ch na pim jiñ kaichu'. Ja'p ji buusnia' nañ jam biñbo' ya' dir jiñ chiñ am, na pim gu' pui' pix ji buan na jax gu suudai' no'x juuk na pu cham i'oob no'ñ ti xi io'. ¹⁷ Pui' kai'chdha' pim gu' na pim jir jix chutumñigam, na pim saak biix tu bia' na tu' jam a'm jum aa' jam i'il'mda' bhaan gio gu maaxik bhaan, gam na saak gammijix bhai' tu jam Jim, gio na biix jix bhai' ji chu buusnidha' gu tu' na pim jax buada'. Gu' aañ jiñ bui, paa gip jir jix chutumñigam japim. Cham tu' biix tu bia' pim na tu' jam a'm jum aa'. Ja'pni pix ji buan japim na jax gui' nam alh gampai' tu'ii', nam cham jir

tu bia' kam. Ja'p ji buusan ip na pim pui'x dha'npakat oipo, gio na pim cham ñiññia, sia ku pim gu' aapi'm pui' kai'ch na pim jir jix chutumñigam, pui' ku pim ba' cham Dios ka ti'ñcho. ¹⁸ Paa gip jir pui' na pim jax jum aa'. Cham tu' bia' pim gui' nax io'm jix dha'ram namiiik. No' pim jix aa' na pim bia'ka' dhi' nax io'm jix dha'ram namiiik, jum aa' na pim aañ jiñ chañia', na ba' dhi' ki'n pui' bam kai'chdha' na pim jir jix chutumñigam. Daipu' aañ bia' jia dhi' ji' nax io'm jix dha'ram namiiik. Ba' no' pimit jiñ chaa, cham tu'x dha'npakat ka oipoda' pim gu jam i'ii'mda' bhaan, ja'p ji buusnia' gu' na pim ba tim tii'dha' joidham jix chooto gu jajannuh, gio na pim ba tum juulhia' gui' na dudua'ñdha' gu jam buupui na pim cham ñiññia'. ¹⁹ Ja'p jañ dho kai'ñkam yup jam titda, na pim soi'm ilhdhai mi' pui' ba Jimia' nañ jax jix aa', cha'pim kam ua'tulhi'ñdha'. Piam ku gu' cham, jam tulhiiñchuda' iñ na pim ji'x pix juugit soi'm ilhdha' aañ jiñ bui, nañ gu' ti xi jam joi'gi'n. Pu'ñi ja'k jañ ja bua't ja silhka'n jia gui' nañ ji'k jix ja da'. ²⁰ Tiix aa' iñ nañ biix jam a'm yup tui'ñgida' git, ja'p ji buusan nañ mi' dhir ki'ñgob kiikat mu tu son na pim pai' jax chu oi'dha'. Ba' no't jaroi' maadit jiñ kupio'kdhak jiñ chia nañ mu bakia' ırban dir, mui'ñ dhop ji bakia' cham jax ji chi'ji, ba' mi' dhir dai nach maap daraibui ba tu jugia'. Pu'ñi ja'k jum aa' na duñia' gu jaroi' no'x aa' nañ bhaan yup tui'ñgida'. ²¹ Gu'ba' gu ji'k nam jiñ buix biiñak kat mi' pui' tu kuugalhdhim nañ ji'k jax jix aa' cham tu' bhaan jax jim aagit sia tu' ba ji ja duu, aañ ge'gérkam ki'n ja darsa' ya' nañ pai' Gé'kam ki'n ba daa sonpan gu Dios, nam jai'ñ a'mkam ja silhka'nda' gu ja'tkam. ²² Gu'ba' no' jaroi'x bhai'x maachim gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, jum aa' na mu jimii biix juraa'n ki'n xi ké'ké' na jax tu a'gada' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' mu ja'p chichiop nam pai'm jumpadat tu daanda' buiñor gu Dios gui' nam ji'k ba ti ji'gi'ñ aañ jiñ bui."

4

*Na ba tum daanda' buiñor gu Dios
bhammix dhaam*

¹ Ba' mi' dhir biix dhi' pui', bhammi ja'k yup ba tum maax jix dhaam. Maa'n kap ge'kiidha' na pai' biix xikoolh dhir kuup na pai' tuut gu ba'bhan, kupio'kix ji gu', cham tu' kuup. Ba'p jiñ chitda ip gio gui' na mi' tuñ a'gi'ñ, nax io'm ge' tu ñiok ja'xbui' na ji'x tu kuu gu kuichdhakar:

—Bhai' xi jiim yammuni ja'k nañ pai'p tu'ii', nañ tim ti'ñchoda' na jax chum duñia' jano' nañ pai' dhuuk tu kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n.

² Ba' nat gu' ge'ñ a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', bhammi fiich ba ai jix dhaam. Ba' bhai' kiik maa'n gu atooxkor nam jax chu'm bhaan daraaka' gui' nam jix io'm jir ge'gérkam. Jaroi' maadit ba' bhai' dhaa bhaan dhi' dhi atooxkor. ³ Joidham jix a'bhar totbik gu tii'dhar ga'n gio diilh, ja'p na jax chu'm totbikda' gu joodai gui' nax io'm jix dha'ram namiiik ya' dhi oi'ñga'n. Gio maa'n gui' na ja'p tu'm na ki'oor bhai'p kiik daam dir na pai' daa, pui' biix aixim tu'm ki'n yup mimiiim joidham jix a'bhar. ⁴ Gio ba' moo biix xikoolh dhir yup tuut ip jai' maa'n oo'm daman maakob gu a'toxkar nam jax chu'm bhaan yup dadarri gui' nam cham pik jir ge'gérkam ka'. Biix ji'ma'n dhi a'toxkar bhaan daraa am maa'n oo'm daman maakob gu ja'tkam nam bar jagi'gir pa', nam jir tujuandam tugi'ñ gu Dios. Jix chooto ti ti' am biix ji'ma'n, gio nam ja tuttu gu kukrun jix u'uam totbikdam. ⁵ Ba' giilhim ge' tim tiroon mi' na pai' daa gux io'm Gé'kam, ja'p na jax kai'chdha' gu duuk no' tirooñ, gio ba' na ge' ki'n tum a'ga. Amuub ja'pni biipi' dir ba'p mimiiim gui' na ja'p tuutu'm na kañdhiir xijum gok kap, dhi' pix pui' ja'k jum maaxi'ñ gux dhuudu' kam jix u'uañ i'ii'mdaga'n gu Dios. ⁶ Gio ba' gu suudai' mi ja'p yup suu'n joidham jix ki'x uañ, cham pai' ikoora'!

Gio ba' moo biix xikoolh dhir mi' na pai' daa gux io'm Gé'kam gio gu jai' nam jir tujuandam tugi'ñ, mi'p guguuk am maakob gu sasoi' kam tuutu'm nam jir dudua kam gio nam pui' ja'jur yup bia' na jax gu ja'tkam, biix kap tu buupui am na ji'x jir ja tutku'. ⁷ Maa'n ja'p tu'm na gu mabii'ñ, jumai ba' ja'p tu'm na gu tuur, gio ba' moo gu jumai ja'p tu'm ip na gu maa'nkam, gio

ba' moo gu jumai ja'p tu'm ip na gu bha'aa' na jax tui'ñgida' no' dai'chu'. ⁸ Biix ji'ma'n dhi sasoi' xijum maa'n tu kakarbo am, sia biix kap tu buupui am na ji'x jir ja kakarbo, daam dir gio bitaa'n dir. Ba' gammiji cham jum ji'pi'ñka' am nam laala'nda' nam ge'kamtu'nda' gu Dios, jup kai'chdha' am: Ja'p moox uañ ki'n kiik ji dhi Dios jich Gi'kora' na ya' daa.

Joidham bixchu'x aichu'n na pu tu duñia', na gu'x io'm jir ge'kam.

Dhi'x io'm bijik dir pux jai'ch na chakui jai'ch kat gu oi'ñga'n, gio xib ya' dir ja'p ja'k gammiji pux jai'ch ka'.

Dhi' ba' diihl giop kuugalhdha' gu oi'ñga'n.

⁹⁻¹⁰ Ba' gammiji gu maakob sasoi', nam pai' dhuuk ge'kamtu'ndat taxchaabgi'ñdha' gui' na bhai' daa ge' atooxkor ta'm na gammiji pu dua sia nar pai' dhuuk, gu maa'n oo'm daman maakob gu ja'tkam nam biix xikoolh dhir daraa, jotmoda' ja o'lhia ki'n gu'kit tu daanda'm ip buiñor, nam pui'p ge'kamtu'nda', xi ja kookosat am gu ja kukrun mu xi ja daraasdat ja'pni biipi' dir na pai' daa gu Ge'kam. Jup kai'chdha' am:

¹¹ Dai aap jix bhai' nam tu' ka'm jum niidhat jum ge'kamtu'nda' gammiji Dios jich Gi'kora', nap gu'x io'm jir ge'kam, gio nap bixchu'x aichu'n nap pu tu duñia'. Tiñ' na pich jup tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch, sia gui' nam jir tu dudua kam, aap ja taiñbui'ñ gu ii'mda' nam ki'n dudua xib.

5

Gui' naja'pji buusan na gux kii' kasnir na ba silhñai' gu u'uan bhiibgixim

¹ Ba' gux io'm Ge'kam na bhai' daa atooxkor ta'm, ja'pni kii'n dir daa' maa'n gu u'uan bhiibgixim na bixxik dir mi tu ua'ñix, xijum gok kap ba' bhiibhi'sap ki'n gui' nax kabkam tu bhiibhi'sap, na sap ba' cham jaroi' silhñai tigia' na jax jum kai'ch. ² Ba' maadit gu nobii'ñ gu Dios bha ja'p kiikat jup kai'ch ge' ki'n na ji'x tu jiiñak:

—¿Jaroo chix bhai' na bhi' spio'kai silhñai tigia' na jax jum kai'ch dhi u'uan bhiibgixim?

³ Pu cham jaroi' jai'ch gu' nax bhai' na bhi' spio'kai silhñai tigia' gu u'uan na jax mi tu ua'ñix gui' nam ji'k bhammi ja'p jup tu'ii' jix dhaam nam jir noonbi'ñ gu Dios, gio gui' na mu ja'p jix chu jai'ch na ji'x oi'ñga'n, piام sia chi moor pa ja'k kam ka' git. ⁴ Ba' aañ jix buam jiñ aagit ma susua nat moo pui' piñk cham jup jai'chdhir gu jaroi' nax bhai' na bhi' spio'kai silhñai tigia' gui' gu u'uan. ⁵ Gu' ji na gu' maadit gu maa'n oo'm daman maakob nam mi' daraa biix xikoolh dhir na pai' daa gux io'm Ge'kam, jup jiñ chitda:

—Aap moo cham jax jum aa'nda'ñ jaduuñ, ba jikgi ap. Matgam ya' pai' jai'ch ji maadit nax bhai' na bhi' spio'kai silhñai tigia' na jax jum kai'ch dhi u'uan bhiibgixim, nat gu' gui' ba ma'iich gux buam jum duukam. Gui'ñ dho aagit jup kai'ch nar boxii'ñ gu Judaa, na xib jix io'm ge'kam ki'n ba daa, sia biix jai' bhaankamu'n gu Dabii, na gu' pui'p jir boxii'ñ.

⁶ Ba' gui' nat ja'p ji buus na gux kii' kasnir mi'p kiik ja'pni biipi' dir na pai' daa gux io'm Ge'kam, mi' irban nam pai' biix xikoolh dhir daraa gu ja'tkam nam jir jagi'gir pa' gio gu maakob sasoi' nam biix aixim tu'm, xijum maakob tu a'aa', gio gu buupui'ñ ja'kbui' ip. Dhi' pix kat jup jum kai'ch gux xijum gook jix dhuudu' kam jix u'uañ i'ii'mdaga'n gu Dios nat mui' kap ja joot biix kap na ji'x oi'ñga'n. Gui' ji' na pui' ji buusan na gux kii' kasnir, biix kap jix bapaiñmi' gu tukga'n nam pai' jax gibiiñik jan' nat jum makgirta, ⁷ ba' mu jimiik bhai' ji dhaa gu u'uan bhiibgixim na ja'pni kii'n dir daa' gux io'm Ge'kam na bhai' daa atooxkor ta'm. ⁸ Gu' ba' gu maakob sasoi' nam biix xikoolh dhir guguuk, gio gu maa'n oo'm daman maakob gu ja'tkam nam biix xikoolh dhir jup daraa, mi' ja o'lhia ki'n ji guguu mit ja'pni biipi' dir na pai' kiik gui' ji' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, biix ji'ma'n ja daada' am gu sasaasbikar gio gu a'lhich jaja' jix u'uam totbikdam, susdagim mi jim gui' na joidham uub na jax chu'm jum kubhioñxi'ñ gu Dios. Dhi'

pix pui' ja'k jum maaxi'ñ gui' nam ji'k ba tu daan buiñor gu Dios nam ba ti ji'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, na gu' pui' ji buusanda' nam tu kubhioñxi'ñdha' nam pai' dhuuk tu daanda' buiñor. ⁹ Ba' biix dhit bhai' ji laalagi mit maa'n gu xibkam alabaa'n na ja'pnim kai'ch:
 Dai aap jix bhai' nap bhi'spio'kai silhñai tigia' na jax jum kai'ch dhi u'uan bhiibgixim nap mi' daa',
 na pich gu' pu kai'ñkam jum tulhiiñaimik jum makgirta jano' nat gø' jaax gum i'hir bhaan gu kuruus ja a'mkam biix dappaam gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n, nam biix aixim tu'm tu ñiok gam biix aixim tuutu'm,
 na pich gu' biix ja saba'lh ki'n gum i'hir na pich ki'n tu ja namkix gu ja ua'tulhdhara' na ba' mi' dhir bax bhai' ka' nam yammi aaya' na pai'p tu'ii' gu Dios.

¹⁰ Ba' xib pui' ja'k ba duu pich nam jai' dhit ba tu daam kiika' na ji'x oi'ñga'n, gam jai' nam nai' ba tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdhham ñio'ki'ñ gu Dios, nam pui' ja titdaidha' gu ja'tkam nam ba ti ji'ñdha' soi'm ilhdhai aap jum bui.

¹¹ Ba' mi' dhir mui' cham daaxix kam mi' bam maax jamit gu noonbi'ñ gu Dios biix xikoolh dhir mi' na pai' daa gux io'm Gø'kam, gio nam pai' daraa gu maa'n oo'm daman maakob gu ja'tkam gio ba' gu maakob sasoi'. ¹² Jup kai'ch am gø' ki'n: Gø'kamtu'nda' ich dhi' na pui' ji buusan na gux kii' kasnir,

nat gu'm makgirta kuruus ta'm.

Na gu' xib jix io'm gø'kam ki'n ba daa, biix bhaan ba tu bii gu tu' nax chu jai'ch, pui' na jax gu gø'gør jup tum duu'nkam gio gu a'lhich jup tum duu'nkam.

Xib dhi' bax bhai' na pu tu duñia' jax ña ilhii'ñdha' ja bui biix gu ja'tkam.

Ja'pni kuch ba' moo gammiji tu' ka'm niidhat gø'kamtu'nda'.

¹³ Ba' mi' dhir biix gui' nat ji'k tu'p tu duu gu Dios na bhammi ja'p jix chu jai'ch jix dhaam, gio ba' mu ja'p na ji'x oi'ñga'n bhaan, gam mu ja'p suudai' chir, jup kai'ch am ip:

Gammijich moo tu' ka'm niidhat tu daanda' buiñor gux io'm Gø'kam na

bhai' daa atooxkor ta'm gio dhi' nat ja'p ji buus na gux kii' kasnir nat jum makgirtak, nam gu' gammiji pur gø'gørkam sia nar pai' dhuuk ka' git.

¹⁴ Ba' gu maakob sasoi' nam biix xikoolh dhir guguuk mi' na pai' daa gux io'm Gø'kam jup kai'ch am ip:

—Pui' dho.

Gu' ba' gu maa'n oo'm daman maakob gui' nam biix xikoolh dhir daraa, na mit jax ja o'lhia ki'n guguu bhai' ji chu daani mit buiñor.

6

Na ba bhiibhi'spio'ka' guch Xoi'kam gu u'uan bhiibgixim

¹ Ba' gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, maa'n kap xi bhi'spio' gui' ji' u'uan bhiibgixim na daa'. Ba' maadit gu maakob sasoi' jup jiñ chitda gø' ki'n, pix am nammi ja'p tu baapkachu'n:

—Pu kani muni ja'k xi chi tii'.

² Ba' na ñich mui' xi chi tii', maadit mu kiik gu maa'nkam jix chua kabai cha'm gaat ji dhaagit. Ba' maa'n xi kiix jamit gu kuruun na bhaan jix maati' nat ba tu ma'iich nat tu kokdarak ja bui gui' nam jix bhaamki'ñ, gio ba' na bhaan jix maati' ka' ip na mi' dhir ja'p ja'k gammiji tu daam ba kiika'.

³ Ba' nat jumai kap jup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim gui' ji' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, jup jiñ chitda ip jumai maadit gu maakob sasoi':

—Mi'ñi ja'k jup xi chi tii'.

⁴ Ba' na ñich mui' xi chi tii', maadit mu ja'k jup kiik gu maa'nkam jix bi' kabai cha'm. Ba' maa'n xi maa mit gu tøb kuxiir na bixxik dir jix mu'muk, gio ba' na mit xi chia na ja kokdhichdha' gu ja'tkam biix kap na ji'x oi'ñga'n na pui' ja'k tu duñia' nam diilh pix bhai' jim kokda', nam cham maa'n ñi'ook kap duuka'.

⁵ Ba' nat pai' dhuuk jumai kap jup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim na ba' moo baik kap ba bhiibhi'spio'kix ka', jumai bhai'p ji ñio maadit gu maakob sasoi', jup jiñ chitda ip:

—Muni ja'k jap jup xi chi tigia'.

Ba' na ñich mu ja'k jup xi chi tii', jumai mu ja'k jup kiik gu maa'nkam jix chuk kabai

cha'm ji ua'dat maa'n gui' na bhaan jix maati' ka' na ji'x jix bit ka' gu tu'. ⁶ Ba' mi' irban nam pai' biix xikoolh dhir guguuk gu sasoi', bhai' ji chum nio, jup tum kai'ch:

—Ya' dir ja'p ja'k gook kiilo pix ba aix ka' gu juun na ji'k mai'chia' gu maa'n tanoolh no't tu jua gu jaroi', piam baik kiilo gu tiriik. Pu'ni ku pim ba' siamri cham xi buada' gu asait gio gu uubas baraa', na pim gu' pu'ni cham tu' gammiji' ge' bia'ka'.

⁷ Ba' nat pai' dhuuk jumai kap jup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, na ba' moo maakob kap ba bhiibhi'spio'kix ka', jumai bhai'p ji nio gu maakob sasoi', jup jiñ chitda:

—Mi'ni ja'k jap jup xi chi tigia'.

⁸ Ba' aañ mu ja'k jup xi chi tii na pai' ja'k tuñ aagi'ñ. Mu kiik ip jumai gu maa'nkam jix uam kabai cha'm, Muuki' sap tii' gui' gu maa'nkam. Ba' dhi' jumaip oi'ñchu' gu maa'nkam na Tulhiiñara' tii', na dhi' pix kat jup jum kai'ch mi' nam pai'm tulhiiñ'a' gatuuk gu ja'tkam. Ba' biix gook jup ja titda am nam sap ja kooda' gu ja'tkam nam ji'k daaxix mui' kap na ji'x oi'ñga'n, nam pui' ja'k tu duñia' nam diihl pix bhaakui bhai' ji chi jigialhchuda' nam jax dhui pix ko'ya', gam jai' nam ua'mai, nam ja a'm jimiichdha' gu bhiogi', gio jai' ko'kdai' ki'n, gam jai' nam ja jugioka' gu gampix kam sasoi' nam jix bhaa'mna'.

⁹ Ba' nat jumai kap jup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim na ba' moox chamaam kap ba bhiibhi'spio'kix ka', mi sonpan gu sasoi' mimii'ñkar na mi ja'p kiik, ba tii'ñich nam mi'm maaxi'ñ gu ja i'ii'mda' gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios na mit ja bhaamkidhak ja koi gu ja'tkam nam cham aa' nam tu a'gada!. ¹⁰ Ba'p kai'ch am mi' ji gu'kat ge' ki'n:

—Aapi' Ge'kam Dios jich Gi'kora', nap joidham bixchu'x aichu'n gio nap joidham jix uañ ki'n kiik, gam nap pui' tu kuugalhdha' jax no' pich ba tii, qpa duuk jum aaya' nap saak ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam tu' jax buimik gu ja tutku' bhaan kup ba ja tulhiiñchuda' gui' na mit jich bhaamkidhak jich koi nach mu ja'p jum a'mkam ka tu a'gat gux bhai'm kai'chdham jum ni'ook?

¹¹ Ba' biix ji'ma'n dhi' nam mi' guguuk sonpan gu sasoi' mimii'ñkar, xi ja tii' mit gu jajannulh joidham jix chooto, gio ba' nam jup ja titda nam sap ka xim nii'ra' alhi'ch pix ba', nam biix bhammi ka xi aaya' gui' na mit chakui ja koi, nam pui ka tu a'gichu' gux bhai'm kai'chdham nio'ki'ñ gu Dios biix kap na ji'x oi'ñga'n nam ji'k daaxix nam pu'ni ja kooda', na ba' mi' dhir pui' ba tu kuugalhdha' gu Dios nam jax kai'ch.

¹² Ba' nat pai' dhuuk jumai kap jup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim, giilhim ge' bhai' ji chim tir, gio gu tanoolh bhai' pix ji chukuur, jix chuk bhai' pup daa, ja'p na gu jax chu'm jannulh no'x chukuum jix chuk, gio gu masaa'n jix bi'p jum duu ja'p na i'ir. ¹³ Gio gu chichia' nat mui' ji ii' mu ja'k oi'ñga'n bhaan, ja'p na jax gu iibhai'ñga'n gu iigix na giilhim mui' mu pix titronia' diirap no't jix io'm bhai' xi ji'b.

¹⁴ Gio gux dhaam pix cham pai' matgir, ja'pni pix jum duu na jax gu u'uan no't jotmoda' xim bhiib. Gio ba' nat giilhim jix io'm bhai' ji gi'ndoki gu oi'ñga'n, pix cham pai' matgir gu oi'dha' na mui' kap ka daraat na ji'x oi'ñga'n, gio gu a'lhich dippir na mu ja'p dir kax maaxich suudai' iraab. ¹⁵ Ba' gui' nam nai' ja'p daraa nam jir ge'gerkam na ji'x oi'ñga'n, ma jiboi'ññor jamit bha ja'p oi'dha' ta'm na jax chiichio', jai' bha ja'p na jax ti diidi' na mit bam o'ñchom, ja biim gu jaja'tkam tuk gam gu ja tujuandam tuk, pui' na jax gu ja ge'gerkam tuk gu ja sandaarui'x chuk, bii x sia gui' nam jir jix chutumñigam, sia gui' nam jix io'm jix o'jo', gam sia gui' nam jir ja'ppix ja'tkam. ¹⁶ Ba'p ja titda am gu oi'dha' bhiji' ja'p ji baapxich chiichiob gam bha ja'p na jax ti diidi':

—Iam gor bhai' xi ia'lh jich a'm, xich ixchu' pim, na cham jich chigia' gui' nax io'm ge'kam ki'n daa bhammix dhaam, gio gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, na gu' giilhim jix bhaam jich bui. ¹⁷ Bam ai gu' na pai' dhuuk jich chulhiiñchuda' aach na chich cham mi' pui' jii na jax jix aa', gam gu jai'. Jaroo gip jix ñakoo' nax io'm jum tulhiiñ'a?

oo'm daman maakob miil gu Israel kam ja'tkam nam mi' pui' jiim na jax jix aa'

¹ Gio ba' moo mi' dhîr ja'pni ñich jup ti tii, maakob sap gu noonbi'ñ gu Dios maakob kap guguuk am na ji'x oi'ñga'n, na mit pui' ja'k ja tiiidak mu ja joot nam jix io'm ti jilhbichdha' biiix kap na ji'x oi'ñga'n na ba' tum xichui'dha' biiix na ji'k tu'x chu jai'ch biiix kap, sia mu ja'p suudai' chir. ² Ba' jumai ja'pni jurnip dir ja'k mui'p ba jim gu nobii'ñ gu Dios ji ua'dat gui' na ki'n ja matgilhchu'n gu Dios gui' nam ji'k kaichgida'. Ba' mui' xi ja jiñkai gu jai' noonbi'ñ nam mu ja'p guguuk maakob kap na ji'x oi'ñga'n, na mit ja chia nam tu xichui'dha' jibiilh ki'n biiix kap na ji'x oi'ñga'n, jup ja titda:

³ —Chakui pim jix io'm ti jilhbichu'nda', nam gu' biiix pu ko'ya' gui' nam ji'k tu dudua na ji'x oi'ñga'n, sia biiix pum xichui'dha' gu tutua gam sai' gio gu suudai', nach gu' ka ja matgilhdha' gui' nam ji'k tu' ka'm niidhat mi' pui' tu kuugalhdhim na jax jix aa' guch Gi'kora!. Dai nach ka xi ja matgilhdha' na pim ba' moo mui' ba ti jilhbichdha'.

⁴ Ba' gu nobii'ñ gu Dios xi ja matgilh ja kokobtai' am gui' nam ji'k tu' ka'm ni'ñ gu Dios nam jir Israel kam ja'tkam, xijum gook oo'm daman maakob miil (144,000) ja matgilh. ⁵ Mambhiix daman gook miil ja matgilh gui' nam jir bopxi'ñ gu Judaa, gio gui' nam jir bopxi'ñ gu Rubeen ja'kbui' ip mambhiix daman gook miil, gio gui' nam jir bopxi'ñ gu Gaad mambhiix daman gook miil ip, ⁶ gio ba' gui' nam jup jir bopxi'ñ gu Aseer ja'kbui' mit jup ja matgilh mambhiix daman gook miil, gio ba' gui' nam jir bopxi'ñ gu Neptalii ja'kbui' mit jup ja matgilh mambhiix daman gook miil, gio gu bopxi'ñ gu Manasees mambhiix daman gook miil ip, ⁷ gio gui' nam jir bopxi'ñ gu Simeon mambhiix daman gook miil ip, gio ba' moo gui' nam Lebiip jir bopxi'ñ ja'kbui' mambhiix daman gook miil jamit jup ja matgilh, gio gui' nam jir bopxi'ñ gu Isakaar ja'kbui' mambhiix daman gook miil jamit jup ja matgilh, ⁸ gio ba' moo gui' nam ji'k jir bopxi'ñ gu Sabuloon ja'kbui' ip mambhiix daman gook miil ip, gio ba' gui' nam jir bopxi'ñ gu Josee mambhiix daman gook

miil ip, gio ba' gui' nam jup jir bopxi'ñ gu Benjamiin ja'kbui' mit jup ja matgilh mambhiix daman gook miil.

Gu Juan na ba ja tigia' mui' gu ja'tkam jix chooto ti ti' kam

⁹ Ba' mi' dhîr mui' mi' bam maax jamit gu ja'tkam cham daaxix kam, ja'pni biiipi' dir na pai' daa gux io'm Ge'kam gio gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, pu cham jaroi' maat nam ji'k aix, pui' piix tu'ii' am. Biiix kap dir mi' guguuk am gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n kam, nam biiix aixim tu'm tu ñiok gam biiix aixim tuutu'm. Jix io'm mui' dho ba' ji gu ja'tkam nam mi guguuk, nam pu cham ji'xdha' jaroi' ja tiiimo' siat tii ma ja ja'kilh. Biiix jix chooto ti ti' am, gio nam ji'ma'n ja daada' gu ko'kmarak jaaja'.

¹⁰ Ba'p kai'ch am ge' ki'n:

Ja'p moo ge'kam ki'n jix bhai' duu ji dhi Dios jich Gi'kora' na bhai' dhaa atooxkor ta'm nat jich uañ guch ua'tulhdhara', nat gu' mu joot dhi' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir na ba' pu'ñich a'mkam jum makgirta' na ba' ki'n tu namkix ka' guch ua'tulhdhara'!!

Gammijich jix bhai'ch chaatit tu daanda' buiñor,

na gu'r jix bhai'kam.

¹¹ Ba' gu mui' cham daaxix kam gu noonbi'ñ gu Dios nam biiix xikoolh dhîr guguuk mi' na pai' daa, gio mi' nam pai' biiix xikoolh dhîr daraa gu maa'n oo'm daman maakob gui' nam jir jagi'gir pa', gio gu maakob sasoi', ja o'lhia ki'n gu'kik bhai' ji chu daani mit buiñor gu Dios na mi' daa irban. ¹² Jup kai'ch am:

Maaxik dhor pui' nam jax kai'ch dhich jaaduñ,

gammijich dho tu'ka'm niidhat ge'kamtu'nda' dhi Dios jich Gi'kora' na ya' ge'kam ki'n daa,

na gu' maaxik jix io'm jir Ge'kam, bixchu'x aichu'n na pu tu duñia'.

Gammijich ge'kamtu'ndat taxchaabgi'ñdha' sia nar pai' dhuuk ka' git.

Ja'pni tu tui'ka'.

¹³ Ba' maadit gui' nam mi' biiix xikoolh dhîr daraa nam jir jagi'gir pa' jup jiñ chitda:

—¿Jaroom da' dhi ja'tkam jix chooto ti ti' kam nam ya' guguuk? ¿Paam dir ja'k jiim?

14 Ba' aañ yup titda:

—Cham ji nañ maat. No' pich mi' dhir iam jiñ aa'ñ jiñ jaduuñ nap jix maat.

Ba' gui' xiñ aagi'ñ ip, yup jiñ chitda:

—Jir di' am dho gui' nam giilhim jum tulhiiñaimik mu ja'p oi'ñga'n bhaan nam duduakat gu ja tutku' bhaan, gio nam gammiji pux biiñak kat buiñor gu Dios siam jum tulhiiñ. Ba' xib yammi ja'k bap tu'ii' am jix bhai'm taatit, nat gu' biix dappaam tu ja uañ gu ja ua'tulhdhara' guch Xoi'kam, dhi' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, ki'n gu i'ra'n nat jaax bhaan gu kuruus, na mit gu' soi'm ilhdhak ti jii'ñ buiñor. **15** Ya' ji' bar di' nam pai' gammiji bii'ma'n bap tui'ka' gu Dios joidham jix jijikgim, ja'p ji buusnia' nam gammiji ya' pu ba tu juanda' na pai' tu chiopi' gu Dios. Dhi' ba' diih ja buip tu't ja nuuka'nda'. **16** Ya' dir ja'p ja'k cham pai' dhuuk kax bhio'n ka' am, ni nam cham pai' dhuuk ka tanook ka', ni gu tanoolh ku cham pai' dhuuk ja a'm ka tonnia', ba' cham pai'x chatoiñ kir kam tulhiiña' am. **17** Ba' xib ya' dir ja'p ja'k gammiji ya' pu ba oi'ñka' am jix bhai'm taatit, cham tu' bhaan jum tulhiiñat ka suanda' am nam jax jum tulhiiñaimik mu ja'p oi'ñga'n bhaan, na gu' ya' gammijix bhai' tu tatda' buiñor dhich Gi'kora', gio na gu' gammiji ja biim oirida' dhi' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, ja'p ji buusnia' na ja bipia'da' ja'p na kakasnir, gio na gammiji ja i'chu'nda' gux kii' suudai' nam ki'n gammijix bhai'm taat ka'.

8

Najumai kap yup ba bhi'spioka' gu u'uan bhiibgixim guch Xoi'kam

1 Ba' nat pai' dhuuk jumai kap yup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir na ba' ki'n biix ba bhiibhi'spio'kix ka' na ji'k kap bhiibhi'sap kat, pix cham tum ñio biix kap na ji'x jir jix dhaam, miikim pa' moo na cham tum ñiok. **2** Ba' gux xijum gook gu noonbi'ñ gu Dios nam ja'pni biipi' dir guguuk mi' na pai' daa, xi ja maa mit ji'ma'n gu kukuichdhakar. **3** Ja'xpix ba' moo jumai mi'p ba ai na pui'p jir nobii'ñ

gu Dios alhi'ch kubhioñkar ji kusbiot nar jix uam totbikdam, ba' mi' ji kikbo sonpan gu ge' kubhioñkar na ja'p tu'm na sasoi' mimii'ñkar. Ba' ge' xi maa mit gui' na joidham uub na sap ba' kubhioñxidha' gu Dios bhaan gu kubhioñkar na mi'kiik ja'pni biipi' dir na pai' daa, maap xi bindai gui' na mit tu kubhioñxi gui' nam ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, na pui' ji buusan nam tu kubhioñxidhimik nam tu dañiimik buiñor tu' ka'm niidhat. **4** Ba' nat pai' dhuuk bhai' ji chu kubhiona, silh mu ja'k bhi gu kuu'mxiga'n na pai' daa gu Dios, maap jum bindak gui' nam tu kubhioñxi'ñ guch Xoi'kam jii'gi'ñdham. **5** Mi' dhir ba' nat jax daa ip gio gu alhi'ch kubhioñkar, mi' xi suuduidhak gu tuupalh bhai' dhir bhaan gu ge' kubhioñkar mijimmi xi bua oi'ñga'n bhaan. Ba' bhai' pu ji gi'ndoki gu oi'ñga'n, gio na ge' tim tiroon ja'p na jax kai'chidha' gu duuk tirnidam.

Gu noonbi'ñ gu Dios nam ba tu kuichdha'

6 Gu' ba' gux xijum gook noonbi'ñ gu Dios nam ji'ma'n ja daada' gu kukuichdhakar, jix kii' bam duu mit nam ba tu kuichdha'.

7 Ba' nat pai' dhuuk maadit xi chu kuich, jix dhaam dir mui' pu ji ii' gu chia mu ja'p oi'ñga'n bhaan, gio ba' gu tai ip binkam gu i'ir. Ba' pu mii alhi'ch gu dibiir binkam gu tutua gam sai' na mi ja'p ka tu tuutit na ji'x pix aagix na ti miiya'.

8 Mi' dhir ba' nat pai' dhuuk jumaip xi chu kuich gu nobii'ñ gu Dios, maa'n jix dhaam dir mui' xi jibua mit ge' gui' na ja'p tu'm na oidha', dai na biix miiimtu', silh mummu gii irban gu ge' suudai'. Ba'x bi'p jum duu taak dir gu suudai' ja'p na i'ir na ji'x pix aagix na bi'lchia'. **9** Ba' koi mit gu boptop gam gu jai' nam mi' ka tu oipot mi' nat ji'x bigiir gu suudai' na ji'k aagix nam ko'ya'. Gio gu ja'tkam nam mi ja'p ka oipot kaknub ta'm pui'p koi mit nam ji'k pix jup aagix, biix pu baap gu ja kaknub.

10 Ba' nat pai' dhuuk jumaip xi chu kuich gu nobii'ñ gu Dios na ba' ki'n bar baik ka', jix dhaam dir mui' ji jigi' maa'n gui' na ja'p tu'm na chi'ii', ba' mu ja'p gii ji'kchi kap ge'ger jir a'kki'n na pai' mir gu suudai' gio mu ja'p na jax jir biipiatam, na ji'k kap

aagix na gixa'. ¹¹ Jix Xibu' sap tii' gui' gu chi'i', ba' biix nat ji'k kap a'kki'n gii, jix xibu'p jum duu gu suudai'. Ba' mui' koi mit gu ja'tkam na mit ji'k ii gui' gu suudai' na ji'k pix aagix nam ko'ya', nat ja maimtuda gu suudai' na gu' giilhim jix xibu'.

¹² Ba' nat pai' dhuuk jumaip xi chu kuich gu nobii'ñ gu Dios na ba' ki'n bar maakob ka', tii pup irban juugit nai' ji chuu gu tanoolh, gio gu masaa'n, gio ba' gu chiichia'. Cham tu'x bhai' ka tu tonni'ñ gu tanoolh, gio gu masaa'n palhiip pix ba tum masbagi'ñ gio gu chiichia', ba'x chukgam jup tum duu jai' kap na ji'k kap aagix na tum tukgamta', tataab ja'k gio tukaa' ja'k.

¹³ Ba' maa'n gu bha'aa' bhammi ja'p ji dhøde' dat jix dhaam jup kai'ch gø' ki'n:

—Ja'p moo joi'ndam jum duñia' am gu ja'tkam biix na ji'x oi'ñga'n nam pai' dhuuk xi chu kuichdha' dhi baik noonbi'ñ gu Dios nam ka bi'iix nam tu kuichdha'.

9

¹ Ba' nat pai' dhuuk jumaip xi chu kuich gu nobii'ñ gu Dios na ba' ki'n bar jix chamaam ka', maa'n jix dhaam dir mui' ji jigii gu chi'i' mummu oi'ñga'n bhaan, ba' xi maa mit gui' na ki'n jum kukpio'k mu na pai' gø' ti di' na cham pai' ju'. ² Ba' xi kupio' mi' dhir na pai' kiidha', giilhim gø' mijí dir ji buus gu kuubhix iibhidham jix chuk jix kubha'biñ, ja'p na jax chu'm kuubhisda' gu tii'nkar no' jaroi' bax chu mamaim. Ba' ja'xpix bhai' pix ji chim iika biix kap na ji'x oi'ñga'n, nat gu' ba taa'bi gu tanoolh gu kuubhix, na gu' giilhim jix chuk nat mijí dir buus na pai' gø' ti di'. Sia gu jibihl cham tu' ka kii', nat gu' biix ba ia'ñ gu kuubhix.

³ Ba' bhiji dir ja'p bhaan gu kuubhix bhai' ji bubua mit mui' gu sossoi, biix kap ba oipo am na ji'x oi'ñga'n, dai nam pui'x io'm jup jix bhaa'mna' na jax gu nankasir. ⁴ Pui' ja'k ja tiidak mu ja joot jamit nam ja ki'mna' gu ja'tkam na ji'k cham daaxdhix ka'ja kokobtai' am gui' na ki'n tu matgilhchu'n gu Dios na bhaan jix maati' nam gui' kaichu', gio nam cham jax ja buada' gu tutua gam sai' na mi ja'p tu tuut, daipu' nam jax pix ja titda. ⁵ Gio ba' moop ja titda am ip nam sap cham tu' pu ja koodaidha' gu ja'tkam nam ji'k ja ki'mna', ja'pji dai nam ji'x pix

bhaan jum tulhiiña'. Ba' dhi' ji' nam ja'p tuutu'm na sossoi, bhai' ji ja ki'mna mit biix gu ja'tkam jix chamaam masaa'n juugit, pui' ja'k ti kiki' am na nankasir. ⁶ Ba' na mit pai' dhuuk bhai' jim tulhii gu ja'tkam na mit bhai' ji ja ki'mna gu sossoi, mui' tiix aa' am nam ba ko'ya' git nam cham mi' pum tulhiiñdha', gu' ji nam gu' cham ko'siam chi moo jax jum bua't tii muuki' dhaan, ja'p ji buus gu' nat mai' mi' gu muuki' mi' dhir ja bai.

⁷ Gu sossoi ja'p tuutu'm am na gu kakbai, gio nam pui'x ja joiñi' nam nai' xi bapo' nam jax xim buada' gu kakbai pai' no'r jigialhi'. Dai nam biix ji'ma'n ja'p tu'm tu moom na ja'tkam, gio nam biix ji'ma'n ja tuttu'gui' na ja'p tu'm na kuruun. ⁸ Gu ja kuup ba' ja'xbui'r te'teb nam ji'x tu kuup gu u'uub, gu' ba' gu ja taatam ja'p tu'm ip na gu mabii'ñ gu taatmu'n. ⁹ Biix kap na ji'x jir ja tutku' tu baapsatu' am gu ko'kmarak bapaiñum nam ki'n jum soo'mdhatu'. Ba' nam xi a'ngib ja'p tum kai'ch na jax no'm pai' dhir mui' mu boopo' gu kakbai ji ja tiibiopat gu kakret no't ba ji chum kokda. ¹⁰ Gu' ba' gu ja bhaabhai ja'p tu'm na gu bhai'ñ gu naksir, kukgaram mi chuut gui' na ki'n ti kiki'. Dhi' ba' ki'n ja ki'mna mit gu ja'tkam jix chamaam masaa'n juugit. ¹¹ Gu ja gø'kam tuk dhi sossoi, Abadoon tii' gu ebreo ñi'ook ki'n, gu' ba' gu griago ñi'ook ki'n Apolian. Dhi' pix jir di' gui' na mu ja'k jup jir gø'kam na pai' giilhim gø' ti di'.

¹² Ja'pni ja'k tum bua, ku gu' gook ka bi'iix ji gu tulhiiñara' na ja a'm ka jinia' gu ja'tkam, cham tu' daipu'. Dhi' ki'n kia'pix maa'n ba jim.

¹³ Gu' ba' nat pai' dhuuk xi chu kuich gu jumai nobii'ñ gu Dios na ka bi'iix, bhai' ji chum ñio bhai' dhir bhaan gu kubhioñkar nar jix uam totbikdam na mi' kii' ja'pni biipi' dir na pai' daa gu Dios, ¹⁴ jup titda gu nobii'ñ gu Dios nat kia'pix tu kuich:

—Mi' dhir jap ja do'ñchora' gu maakob noonbi'ñ gu Dios nam mummu buupulh gø' akki'n na Eupraates ti tii'.

¹⁵ Ba' gu nobii'ñ gu Dios mu jimii'k jup xi ja do'ñcho gu jai' noonbi'ñ nam mummu buupulh ak jugii'ñ, nam sap ba' ba ja kooda' ji'kchi gu ja'tkam na ji'k aagix,

nam gu' pu pu kai'ñkam mi' buupulh nam pu'ñi tu duñia' na pai' dhuuk jum aaya' gu tanoolh gio gu oidha' na pui' tu kuugal-hdha'. ¹⁶ Ba' gu ja sandaarui'x chuk gook jix cha'tmam oo'm miyoones ja aa am nam aix, biix kakbai cha'm jiim am.

¹⁷ Biix ji'ma'n gu ja sandaarui'x chuk nam bha daraichu' kakbai cha'm, ji'ma'n ja baapsatu' am gu ko'kmarak bapaiñum nam ki'n jum soo'mdha', dai na ge' miimtu' ja'p na tai, taak dir jix chiidu'm maaxi'ñ, taak dir ba'x uam. Gu' ba' gu ja kakbai' ja'p tu'm tu moom am na jax chu'm tu mo' gu mabii'ñ, ba' ja chiichiñ am dir busaak gu taix io'm jix choiñ kuubhix binkam. ¹⁸ Ba' mui' ja koi mit gu ja'tkam ki'n gu tai nam ji'k pix aagix nam ja kooda!. ¹⁹ Gu ja bhaabhai ba' ja'p tuutu'm na kooko', tu moom kukgaram dir na jax chu'm gu ko'. Dhi' ki'n jamit ba' mui'p ja ki'mna gu ja'tkam.

²⁰ Ba' gui' na mit bii na mit cham koi ki'n gu tai na ja chiichiñ am dir busaak gu kakbai, gio na mit cham ja ki'mna, cham pai' iam soi' ba jim ilh jamit buiñor gu Dios sia kum jax ti nii'ñ, pui' nam jax ba tu bua na jax cham ki' ka'm nii'ñ. Jix io'm ba xi jii mit nam tu daan ja bui gu cham kiki' i'ii'mda' nam jir noonbi'ñ gu ja'ook, gam ja bui gu didios jum tiitgidam nax uam totbikdam ki'n eup duñiix, gam jai' gui' nax chooto totbik, gio jai' biix aixim tu'm, gio gam jai' gui' nar u'uux eup duiñxim nam pu cham tu oipo sia kum tii tu tooton, ni nam te' kee' sia kum tii tu naanak, gio nam cham ñiñña sia kum tii tu buupui, nam gu' pu cham tu' dudua, nam gu'r eup duñiixim pix. ²¹ Gio ba' nam mui' ja bia'kat gu u'uub ja biim boppo, gio nam ti ixi'ñ, gam nam ja koo'n gu ja'tkam, gio ba' nam nai' tu jiboiñ.

10

Gu nobii'ñ gu Dios na ua'ka' gu u'uan

¹ Ba' maa'n gu nobii'ñ gu Dios jix dhaam dir mui' ba jurnim mu ja'k oi'ñga'n bhaan joidham tibaa'ñ cha'm. Ge'kam kam tui'dhi' gui' gu nobii'ñ gu Dios, ki'oor bii xikoolh xi bhiichdhixchu' bha mo'r daam, gio gu buibsa'n na ge' miimtu' ja'p na gu tanoolh, gio gu tootna'n pui' ip, ² maa'n daa'ñchu' gu u'uan silhñixim na bixxik dir

mi chu ua'ñix. Ba' mummu ji kikbo oi'ñga'n bhaan, maap dir suudai' chir ti kii's gu kii'n dir kam toona'n ki'n, gu o'nsop dir kam toona'n ba' dibiir ta'm ti kii's. ³ Ba' xi jiiñ ge' ki'n, ja'p tii na gu mabii'ñ no' ge' ki'n jirok. Ba' mu pai' dhir bhai' ji chum ñio ge' ki'n gio nat tim tir, jix xijum gook tii na mit bha ñio maap maa'n jimdama. ⁴ Ba' aañ ba ji chu ua'nak nam ji'k jax kai'ch gui' nam mu pai' dhir bha ñio, gu' ji nat gu' jotmoda' bhai' ba tum ñio bhammi dir jix dhaam, eup jiiñ chitda:

—Dhi'p dai cham tu' u'uanda' nam jax kai'ch dhi' nam mu ñio, diihl hap pix pui'x chu mat ka'.

⁵ Ba' gu nobii'ñ gu Dios na mu kii'k oi'ñga'n bhaan, na maap dir suudai' chir ti kii'sap, xi bamii'ñdhak gu kii'n dir kam nobii'ñ ⁶ eup kai'ch bhaankamu'n gui' na bijik dir pux jai'ch, gio na mi' dhir ja'p ja'k gammiji' pux jai'ch ka', gam nat eup tu duu bii x na ji'k tu'x chu jai'ch:

—Ja'xbui' pix juugit ti nii'ra gu Dios, ⁷ na gu' xib na pai' dhuuk xi chu kuichdha' dhi jumai nobii'ñ nat chakui tu kuich, bii x pui' ba tu kuugalhdha' nat ji'k jax ja tiidak gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik bii x kap na ji'x oi'ñga'n.

⁸ Ba' gui' na bhammi dir bha tuñ a'gi'ñ jix dhaam, eup jiiñ chitda ip gio:

—Taañmir gu u'uan na daa' gu nobii'ñ gu Dios na mu kii'k oi'ñga'n bhaan, na maap dir suudai' chir ti kii'sap, ja'p hap tiida' nam makia'.

⁹ Ba' aañ mu jimiik bhai'p ba taan gu u'uan na daa', ba' gui'p jiiñ chitda:

—Ya' dho, dai ji nap gu' bha jugia'. Joidham jix maikak ka' nap mui' ji jugia', irban dir gum book ba' bhai' jim maimtuda'.

¹⁰ Ba' aañ bhai'p xi juu gu u'uan nat pai' dhuuk bhai' xiñ maa gu nobii'ñ gu Dios. Pui' dho joidham jix maikak ja'p na mii bat na ñich mui' ji juu, nat pai' dhuuk irban dir jum gaam ji guñ book nat ba' giilhim bhai' jiiñ maimtuda. ¹¹ Ba' gui' na bhammi dir bha tuñ a'gi'ñ jix dhaam eup jiiñ chitda ip gio:

—Jum aa' nap giop ka tu a'gara' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, nap ja aagi'ñdha' bii x gu ja'tkam na tu' jax dhuñia' gatuuk. Bii x kap hap aaya' na ji'x oi'ñga'n,

na gu' biix jum aa' nam pui' tu machia' na ji'k ja'tkam, sia nam jir jax chu'm, siam jir pa ja'k kam, piām siam jai' maakam tu ñiok, biix jap pui' tu ja a'gi'dha', sia gui' nam jir te' ge'gērkam.

11

Gu gook tujuandam tugi'ñ gu Dios

¹ Ba' mikkat maa'n xiñ maa mit gu ju-paabdkar ja'p tu'm na tootkom, mi' dhir ba'p jiñ chitda am:

—Jupaabda' ap dhi' ki'n gu chiopga'n gu Dios gio gu sasoi' mimiñikar na bhaan tum makgirxi'ñ gu Dios, gio ba' nap ja ja'kilhdha' gu ja'tkam nam ji'k aix nam mi chu daan irban dir. ² Dai mu ja'p diirap dir gu chiop jap cham jupaaba'nda', na gu' dhi' mi' dhir ja'p ja a'm bipio' gui' nam cham ti jiigi'ñ aañ jiñ bui. Na gu' dhi' ja'p jir jum duukam nam biix tu' pix ja ilhdha' gui' nam ji'k ba ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui baik oidha' daman taak juugit. ³ Ba' aañ gook mu ja jootsa' guñ chujuandam tuk nam jiñ a'mkam tu ja a'gidha' guñ ñi'ook biix gu ja'tkam baik oidha' daman taak juugit. Gampai' pix tui'ñgida' am, jix xaasak ti tii'chgida' am na bhaan jix maati' ka' nam soi' pix jum ilhii'ñchu'nda'.

⁴ Gui' ji' gook tujuandam tugi'ñ gu Dios, dhi' pix pui' ja'k jum maaxi'ñ am gu gook oliibos na ja'pni biipi' dir tu't bhai' na pai' daa gu Dios, gio gu gook na bhaan jum tuttu gu kañdhii. ⁵ Ba' nat pai' dhuuk mu ja joot gu Dios gu gook tujuandam tugi'ñ nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam, cham ji'xdha' jax ja dooda mit gu ja'tkam sia kum tiix ja bhaamki'ñ, na gu' biixchu'x bhai' nam pu tu duñia', ja chiichiñ am dir busaak gu tai. Ba' jai' dhit nam tiix ja koodam, pu ja miñ'ñ jamit. ⁶ Siax bhai' na mit pui' tu duu nat cham duu'n baik oidha' daman taak na mit ji'x juugit tu ja a'gi' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios na jax ja'k tu duñia' gatuuk, gio na mit iñrjup duu gu suudai', gio ba' na mit pui' ja'k tu duu nam biixchu' bhaan bhai' jim tulhiiña' gu ja'tkam na mit ji'x juugit ilh. ⁷ Gu' ba' nat pai' dhuuk jum ai na ji'x juugit daaxix nam tu a'ga', na mit biix kap ba tiimo nam tu a'gimik gu Dios ñio'ki'ñ, maa'n gu nobii'ñ gu ja'ook nax iibhidham

tu'm mijidir buusnik na pai' ge' ti di' bhai' ji chu kokda ja bui, ja mai'chik pu ja koi. ⁸ Mi' pix ja'p biit am ba'bhad sanoop, mi' irban gu ge' kiicham na Jerusaleen ti tii', na mit pai' gabiimik sissapa ip kuruus ta'm guch Xoi'kam jan'na mu xi oilhimik, mi' na pai' ja'p ji buusan na gook ki'n ti tii': Sodooma gio ba' Ejipto, nam gu' pui' ja'k jup tu jim gu mi' oi'ñkam Jerusaleen na jax gu Sodooma kam gio gu Ejipto kam. ⁹ Baik tanoolh daman taak mi' pu biit gu ja tutku' gu gook tujuandam tugi'ñ gu Dios. Biix na ji'k ja'tkam ja tii mit nam mi' pix ja'p ko'iix, sia gui' nam mik ja'k oi'dha', gio jai' gui' nam maakam tu ñiok. Biix kap dir na ji'x oi'ñga'n ja tii mit, ba' pu cham jaroi'm guguux na ja yaaspa', mi' pix xi ja nii'ñ am, nam gu' tu' pix ja ilhii'ñ. ¹⁰ Dai na mit joidham jix bhai' bhai' jim ilh biix na ji'k ja'tkam na mit ba ja tii na mit ba koi gui' ji' gook tujuandam tugi'ñ gu Dios, pix am tum a'onbagi'ñ am biix ji'ma'n gux dha'ram namkim, nam gu' pui' xim aa' na mi' dhir ja'p ja'k joidham jix bhai' ba tu ja Jimia', cham tu' bhaan kam tulhiiña' am, na mit gu' ba koi gui' nam pui' ja'k ka tu bua't. ¹¹ Ba' mi' dhir nat xim ai gu baik tanoolh daman taak, gu Dios giop ba ja dudu'añ gu gook tujuandam tugi'ñ, ba baapam jamit mi' dhir nam pai' ka biit. Ba' giilhim bhai' ji chooto'n jamit biix na ji'k ja'tkam na mit ba ja tii gu gook ja'tkam na mit giop ba dudu'a nam ka ko'iix kat. ¹² Ja'xpix bhammix dhaam dir mui' ba tum ñio ge' ki'n, jup ja titda am gu gook tujuandam tugi'ñ gu Dios:

—Bhai' gor bi jiim.

Ba' gu gook tujuandam gamai'p ji chitit jamit joidham tibaa'ñ cha'm na mit ba jii bhammi ja'k jix dhaam buiñor gu Dios ja nii'ñchudat biix gu ja'tkam nam jix ja bhaamki'ñ. ¹³ Ba' mi' dhir jix io'm bhai' ji gi'ndoki gu oi'ñga'n na mit jax pix bhammi ji bhiibhi'ñ gu gook tujuandam tugi'ñ gu Dios, ba' ji'kchi ia'rì gu ba'bhad na ji'k daaxix na ia'lhia' gui' gu tanoolh, gio gu ja'tkam xijum gook miil jup koi mit nat ja tii'm gu ba'bhad. Ba' gui' na mit ji'k bii, jix chotdonik ma tu daani mit buiñor gu Dios nax dhaam jup tu'ii'.

¹⁴ Gook moo ba jim gu tulhiiñara', maa'n

pix ba bii na pui' tum kuugalhdha'.

*Na jumaip ba tu kuichdha' gu nobii'ñ gu
Dios nam ba' ki'n bar daipu' ka'*

¹⁵ Ba' nat pai' dhuuk jumaip xi chu kuich gu nobii'ñ gu Dios nam ba' ki'n bar daipu' ka', mui' dhit bhai' ji chum ñio ge' ki'n bhammi dir jix dhaam, jup kai'ch am: Dhi Dios jich Gi'kora' biima'n guch Xoi'kam, biix kap bar ge'gerkam am na ji'x oi'ñga'n, ba' gammiji pu bar ge'gerkam ka' am sia nar pai' dhuuk ka' git.

¹⁶ Ba' gu maa'n oo'm daman maakob gu ja'tkam nam jir jagi'gir pa', nam biix xikoolh dhir daraa mi' na pai' daa gu Dios, na mit jax ja o'lhia ki'n guguu, nai' ji mum-gia mit, diirrap xi chu sissap gu ja moom, bhai' ji chu daani mit buiñor, ¹⁷ jup kai'ch am: Taxchaab Dios jich Gi'kora' nap jix io'm jir ge'kam kat bixchu'x aichu'n nap pu tu duñia', gio nap bijik dir pux jai'ch na chakui jai'ch kat dhi oi'ñga'n, nap gu' aap biix kap bar ge'kam ba' xib na ji'x oi'ñga'n gam sia nar pa ja'k.

¹⁸ Mui' jai' dhit gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n nam cham ti jiigi'ñ aap jum bui, tiix bhaak am nap biix kap bar ge'kam na ji'x oi'ñga'n.

Ku ba' gu' nap gu' ba ja tulhiiñchuda', ya' bar bhaan gu' nap pai' dhuuk ja aagi'ñdha' biix na ji'k ja'tkam nam tu' jax buimik nam duduakat ja tutku' bhaan,

no'm jix kii'p jum duukam jup tu buimik piäm ku gu'x buam jum duukam.

Xib jap ba' ampix tu ja makia' gui' na tu' ja a'm bipio' gui' nam bijik jum a'mkam tu a'gimik gum ñi'ook,

gio gui' nam jum a'mkam tu juanaimik, gam gui' na mit ti ji'ñdhak mi' pui' jii nap jax jix aa'.

Gio gui' na mit ji'k cham tu' ka'm jum tii, pui'p jup ja makia' na tu' ja a'm jup bipio', siam chi moor jix chutumñigam piäm siam cham tu' bia'.

Sia ja makia' ap na tu' ja a'm bipio' gui' nam tu ko'ktulhdhimik biix kap na ji'x oi'ñga'n.

¹⁹ Ba' ja'xpix bhai' jim kupio' gu ki'ñgob bhai' na pai' tu chiopi' gu Dios. Ba' nañ mui' xi chi niññ, bhijimmi pix daa irban dir gux xidhuu kam kaaja. Ba' mi' dhir ge' bhai' ji chim tir, gio nat bhai' ji gi'ndoki gu oi'ñga'n, gam nat bhai' ji ii' gu chia.

12

*Gu Juan na ba tigia' gu ubii gio gu ja'ook
na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook*

¹ Ba' mi' dhir maa'n bhammi ja'p bam maax jix dhaam gu ubii ji chi'kat maa'n gu jannulh na ge' tanoor, ja'p na ji'x tu tonni'ñ gu tanoolh, maa'n xi kiis gu kuruun na mambhiix daman gook bha daraa gu chiichia', amuub bitaa'n ja'p ba' daa gu masaa'n na pai' kiik gu ubii. ² Jir alhi'ch kiikam ji gu' gu ubii, ba' mi' dhir ge' ki'n bhai' ji saraa nat bhai' jix chu ko'kor nat bam ai na pai' dhuuk tigia' gu alhii na bia!. ³ Ba' ja'xpix ja'p ja'k jup bam maax gu ja'ook, dai na gilhim iibhidham tu'm gu tukga'n, ja'p tu'm na tirook dai na ge' gio nax bi', xijum gook tu moom, mambhiix ba' tu a'aa', ba' biix na ji'k moomoram ji'ma'n ja tuttutu' gu kukrun. ⁴ Mi' dhir ba' gu bhai'ñ ki'n ja gibio'rak xi ja ii'ñxich mui' gu chiichia' na bha ja'p daraa na ji'k pix aagix, mummu ja'k xi ja iabu oi'ñga'n bhaan. Mi' dhir ba' mui' ji ai mu ja'k na pai' gu ubii na kia'pix ba duduar alhii ki'n, na sap ba' mi' pu jugioka' gu maraa'n na jax maaxilhia'.

⁵ Gu alhii nat tii gu ubii, jir chio'ñ. Dhi' sap ba'r ja ge'kam tuk ka' gu ja'tkam biix na ji'x oi'ñga'n, nax oo' ki'n ja silhka'nda' ki'n gu baifñum oxia. Ba' moo jano' nat jax maaxir gu alhii mi' dhir pum bhiik baasi'n ja'k jix dhaam buiñor gu Dios, nam bhammi ja'k ge'kam ki'n daasa!. ⁶ Diilh mi' pup bii gu ubii, di'ii'n gu alhii. Ba' mai' ba mi'i mu ja'p gampix na pai' cham jaroi' oiri na ba' cham jaroi' jax dhooda', silh pu bhiik mummu maa'n kap na pai' tu aagi'ñ gu Dios na aaya', nat gu' pu pui' ja'k ba duu biiipi' dir nam gu mi' oi'ñkam ka tu maakda' gu koi' na ki'n duaka' baik oi'dha' daman taak juugit.

⁷ Ba' gatuuk jup ma jigialhich bhammi dhaam, gu nobii'ñ gu Dios nar ja ge'kam tuk gu jai' noonbi'ñ na Migial tii', ma

tu kokda ja bii'm gu sandaarui'x chugi'ñ buiñor gu ja'ook na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook. Gu ja'ook tiix io'm tu kokda ja bii'm gu noonbi'ñ na iihdhat na moo ja mai'chia' git gu noonbi'ñ gu Dios. ⁸ Gu' ji nat gu' cham tu' jax ji dhuu, tu' pix dooda mit, ba' pu mai' ardi mit bhammi dir jix dhaam. ⁹ Mu ja'k jamit xi ardi oi'ñga'n bhaan binkam gu noonbi'ñ, ba' xib biix kap na ji'x oi'ñga'n oirit ja iatgi'ñ gu ja'tkam. Dhi'pix jir di' gu ko' na bijik dir pu jai'ch nat dir dhi oi'ñga'n yup jum duu, na gook ki'n tii': Ja'ook gio ba' Dhiabur.

¹⁰ Ba' mikkat bhammi dir jix dhaam bhai' ba tum ñio ge' ki'n, yup tum kai'ch:

—Xib ba' ya' bam ai na pai' dhuuk saak jix ja joi'ndai gu Dios tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n. Biix kap bar ge'kam ba' xib gu Dios ja bui gu ja'tkam, nat gu' guch Xoi'kam pui' ba tu kuugalh nat jax tiidak mu joot mu oi'ñga'n bhaan, mai' ba ardi gu' gu ja'ook na ya' mimrat ka ja iattulhi'ñdha' gu ja'tkam, gammiji ya' kiika' kia' na ja iat-tulhi'ñchu'nda' buiñor gu Dios jich Gi'kora'. ¹¹ Xib na mit gu' mai' ba ardi, ba' ya' dir ja'p ja'k cham ka bhaai' ka' na jax ja iattulhdhara' gu ja'ook dhich jaaduñ, nat gu' ba tu ja namkix gu ja ua'tulhdhara' guch Xoi'kam gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, jano' nat jaax gu i'ra'n bhaan gu kuruus na ba' pu'ñi duuji biix dappaam tu ja uañdhix ka' gu ja ua'tulhdhara'. Ba' cham jax ka ja dooda' xib gu ja'ook, nam gu' dhi' ba kaichu' guch Xoi'kam. Pui' ku ba' na mit pai' dhuuk ti jii'ñ buiñor, mi' dhir nai'p ji jii mit na mit tu ja a'gidham gu jai' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios cham tu' bhaan ji chotdonik sia mit chi ja bhaamkidhak ja koi, nam gu' biix ja jujur ki'n bax biiñak buiñor guch Xoi'kam.

¹² Ba' aapi'm na pim ji'k ya ja'p tu oi'dha'x dhaam, ge'kam ki'n japim jix bhai'pix bam taat ka' na mit ya' ba ai dhich jaaduñ na mit mi' pui' jii na jax jix aa' guch Gi'kora' nam jich biim ba oi'ñka'. Dai aapi'm na pim ji'k mu ja'p yup tu'ii' biix kap na ji'x oi'ñga'n dho gi gu' ge'kam ki'n jix buam jum aa'nda' ji, na gu'x io'm jam tulhiiñchuda' gu ja'ook biix aixim bhaan nat ya' dir mij'i xi mii,

sia aapi'm na pim ji'k mu ja'p oipo suudai' dhaam kaknub ta'm, gam na jam iatgidhai mu ja'k jam bhiichdha' na pai'x io'm jum tulhiiñ' diih, na gu'x maat na bar mia'n nam pai' dhuuk daagi tulhiiñchuda'.

¹³ Ba' na mit pai' dhuuk mu ja'k xi ardi gu ja'ook na ja'p tu'm na tirook oi'ñga'n bhaan, mu eek bax mu'aam gu ubii gui' nat kia'pix tii gu alhii, na gu' giilhim jix bhaamtu'. Gu' ji nat gu' jimiñnor gu ubii, gu ja'ook ba' gatuuk dir mui'p ji ardi. ¹⁴ Ba' gu Dios xi a'ngatuda' gu ubii ja'p tu'm na gu bha'aa' gu a'nga'n na sap ba' de'ji nakga' gu ja'ook, gio na ba' jotmoda' aaya' mummu gampix nat pai' joot nam o'ñcho' baik oidha' daman taak juugit, na ba' cham mu'aa' gu ja'ook. ¹⁵ Ba' gu ja'ook chiñi'ram dir mui' xi nua ge' gu suudai' na sap ba' bi'ñña' git gu ubii nax mu'aam, ¹⁶ gu' ji nat gu' gu dibiir jotmoda' xim kupio' na mui' ba milhiim gu suudai' mu na pai' gu ubii, mij'i ja'k pix ji baap gu suudai' dibiir bita', pix cham pai' matgir, pu cham jax dhooda.

¹⁷ Giilhim tiix bhaam ji gu' gu ja'ook buiñor gu ubii nat cham jax dhooda. Ba' gatuuk na mit pai' xi mui'dha gu bipsalhi'ñ gu ubii, bhai' ji chu kokda ja bui. Gu bipsalhi'ñ gu ubii, dhi' pix kat yup jum kai'ch am gui' nam ji'k ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios, gio nam gammijix biiñak buiñor. ¹⁸ Ba' gu ja'ook na ja'p tu'm na gu tirook, mi' pix ji kikbu ju'ñdharam gu ge' suudai'.

13

Gu gook noonbi'ñ gu ja'ook nam pui'x iibhidham tuutu'm yup tu tutku'

¹ Ba' mikkat maa'n mij'i dir ba ji buus suudai' iraab gui' nar nobii'ñ gu ja'ook, pui' iibhidham tu'm yup tu tuuku', xijum gook yup tu moom, mambhiix ba' tu a'aa'. Ba' biix ji'ma'n ka'm gu a'ga'n ja tuttutu' gu kukrun, bha momoram ba' mui' bha ua'ñixchu' gu ñiiñio'k na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ² Gu tukga'n gui' ji' nobii'ñ gu ja'ook nat mij'i dir ji buus suudai' iraab, ja'p tu'm na di'nbalh, gu tootna'n ba' ja'p tu'm ip na gu booji gu tootna'n, gu chinii'ñ ba' ja'p tu'm na gu mabii'ñ gu chinii'ñ. Gu' ba' gu ja'ook gui' na ja'p tu'm

jup tu tuuku' na gu tirook, ḡ'kam ki'n ba dai gui' ji' nat miji dir buus suudai' iraab nar nobii'ñ, na sap ba' ja'xbui'p bar ḡ'kam ka' na diihl, gam na bixchu'x aichu'n na pu tu duñia'. ³ Gu' ji na gu' panaas ja'p tu'ii' na maa'n muukixchu' gu ma'oo'n gui' ji' nobii'ñ gu ja'ook, panaas kux io'm jix ko'ktolhdhix, cham ji'xdha' ka dodhia' kam tu'ii', gu' ji nat gu' mi' jotmoda' bhai' ji dhua cham jum ilhdham. Ba' biix gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n na mit tii nat ba dua gu ma'oo'n gui' nar nobii'ñ gu ja'ook, joidham jix bhai'm ilhdhak mu ja'k ji kai mit. ⁴ Ba' dai nam ba tu daanda' buiñor gu ja'ook gui' na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook dai na ḡ', nam gu' biix ba kaichu' gui' na mia'n jir nobii'ñ nat pu pu kai'ñkam ḡ'kam ki'n dai na ba' pu'ñi ja iatgidhai biix gu ja'tkam ja chiñia' nam tu dañia' buiñor. Tu daanda' am ba' gu ja'tkam buiñor gu ja'ook gio buiñor gu nobii'ñ yup xi kai'chit:

—Ja'p moo tu' silhkam jir ḡ'kam ji dhi' nach jaroi' kaichgit ba tu daan buiñor! Cham ji'xdha' jaroi' jax dhooda' sia pik jax ka' git, na gu' cham tu' jumaip jai'ch na ja'xbui'p jir ḡ'kam na dhi'.

⁵ Ba' gui' ji' nar nobii'ñ gu ja'ook yup ja titda biix gu ja'tkam na sap dhi'r di' gu Dios, na gu' pu'ñi ja'k aagi'ñ diihl gu ja'ook. Ba' biix ja daam kii'kat gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n baik oidha' daman taak juugit. Yup titda ip gu ja'ook na sap biix aixim ai'chuxdha' gu Dios na jax cham kii' ka'm niil'ñ. ⁶ Ba' pui'p duu gu nobii'ñ gu ja'ook nat jax chia, jix bhaamut bhai' ji a'ga gu Dios, biix aixim ba ai'chuxi'ñ na jax cham kii' ka'm niil'ñ ja bindat sia gu noonbi'ñ nam bhammi ja'p yup tu'ii'x dhaam. ⁷ Gio ba' nat bhai' ji ja tulhiiñchuda gui' nam ji'k ti jiigil'ñ buiñor guch Xoi'kam, nat gu' sia dhi' pu'ñi ja'k chia gu ja'ook na tu duñia'. Ba' ji'kchi ja koi nam ji'k kaichgit gu Dios, na gu'x aa' nam dai gui' kaichgida'. Biix ja daam kii'ka' na ji'k ja'tkam, sia nam jir pa ja'k kam, piäm siam jai' maakam tu ñiok. ⁸ Ba' biix kap na ji'x oi'ñga'n gu ja'tkam ba tu daan am buiñor gu nobii'ñ gu ja'ook nat ji'k pu cham ja dai gu Dios jix io'm bijik dir na ba' moo dhi oi'ñga'n yup ba jai'chdhilhia', bhaan gu u'uan nam pai' daaxix nam ji'k bhammi aaya'x dhaam, nam pai' gammijix

jijikgim bap tui'ka', na pai' ja daasaim xib gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir nam ji'k ti jiil'ñndhim buiñor.

⁹ Gu jaroi' no'x aa' na biix jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, jum aa' na biix mo'ram baapsa' mi' na pai' ja'pnim kai'ch: ¹⁰ "Biix gui' nam ji'k daaxix nam ja da'ngii ja kuupa', pui' ja dooda' am, gio gui' nam ji'k yup daaxix nam te'teb kukxir ki'n ja kooda', pui'm yup ja dooda', ba aagix am nam jaroi' pui' ja dooda'. Dhi' ba' bhaan matgilhia' na jaroi' moo tu' silhkam biix juraa'n ki'n jix biinak buiñor gu Dios, no'm moo pui' nam jax bax biinak buiñor siam jax ja bua."

¹¹ Ba' ja'xpix jumai ja'p dir ja'k dibiir bita' bhai'p ji buus gu nobii'ñ gu ja'ook na pui' iibhidham tu'm ip gu tukga'n, gook tu a'aa' ja'p tu'm na gu kasnir gu a'ga'n, pui' ja'k tu ñiok na diihl gu ja'ook na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook. ¹² Ja'xbui' ḡ'kam ki'n yup daaxix na gu jumai nobii'ñ gu ja'ook nax xijum gook tu moom. Biix kap ja daam yup ba kii'k gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n, ja chia nam sap tu daanda' buiñor gu jumai nobii'ñ gu ja'ook nax xijum gook tu moom, gui' nat kia'pix dua gu ma'oo'n na ka muukix kat maa'n, sia ku gu' cham ji'xdha' ka dodhia' kam tu't. ¹³ Gio na joidham jix bhai'm duukam xip tu bua ja niil'ñchudat biix na ji'k ja'tkam, tai bhammi dir ja'p jix dhaam bhai' ji ii'ñxichu'n. ¹⁴ Ba' na mit tii biix gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n na joidham bixchu'x aichu'n na pu tu duñia' nam tu' cham ilhii'ñ, biix jix bhai'm ilhdhak mu ja'k yup ji kai mit, nat gu' dhi' ki'n ba ja iatgi. Ba' mi' dhir dai nat ba ja chia nam sap yup duñia' gui' na pui'p tu'm ka' na gu jumai nobii'ñ gu ja'ook nax xijum gook tu moom, gui' na mit tii sii te'b kuxiir ki'n, gu' ji nat gu' cham tu' muu. ¹⁵ Ba' na mit pai' dhuuk tiimo na mit yup duu, gu nobii'ñ gu ja'ook gui' nat tu chia nam yup duñia', xi dhua'ñ gup duñiixim na sap ba' diihl ba tu oirida' gio na tu ñiokda'. Ja chia ba' biix gu ja'tkam nam sap tu' ka'm niidhat tu daanda' buiñor gup duñiixim. Ba' gui' nam ji'k cham aa' nam tu dañia' buiñor, pu biix ja koi. ¹⁶ Gio nat ja chia nam sap jum matgilhdha' biix na ji'k ja'tkam ja kokobtai' am piäm gu kii'n dir kam ja noonob am, na bhaan

jix maati' ka' nam buiñor jup tui'dhi' gu ja'ook. Biix jamit ba'm matgilh gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n, pui' na jax gui' nam jir jix chutumñigam gio gui' na cham, sia gui' nam jir tujuandam gio gui' na ji'k cham, gam biix gu a'aalh nam kia'pix maaxilhim, gio gui' nam jix io'm bar jagi'gir. ¹⁷ Ba' pu cham bhaai' nam tu saba'da' gio nam tu ga'ra' gui' nam ji'k cham bha daaxdhix ja kokobtai' am gui' na bhaan jix maati' nam buiñor jup tui'dhi' gu ja'ook piäm na ji'k ja'kilhi'ñ bia', nam gu' ja o'bhagi'ñ. ¹⁸ Ya' ba' moox io'm matda' jum aa' gio na pim jix bhai' xim ga'ngada' na pim ba' machia' na jax chii' gui' na iibhidham tu'm bhaan dhi'ñi ja'kilhi'ñ na ya'ni daa: Xijum maa'n jix cha'tmam oo'm daman baik oo'm xijum maa'n (666). Dhi' pim ba' bhaan machia'. Ku gu' na jax chii'ka', jir pu chu'm ka' ji nam jax chii' gu ya ja'p kam ja'tkam.

14

Nam ba laala'nda' gux xijum gook jix cha'tmam oo'm daman maakob miil gu ja'tkam nam ti'jig'iñ buiñor guch Xoi'kam

¹ Ba' gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, bhammi kii'k ge' oidha' ta'm na pai' Sion ti' tii' ja biim xijum gook jix cha'tmam oo'm daman maakob miil (144,000) gu ja'tkam. Biix ji'ma'n bha ua'ñix ja kokobtai' am na jax chii' gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir gio na jax chii' gu Dios. ² Ba' ja'xpix ge' ki'n bhai' ji chim tir bha ja'p jix dhaam, ja'p tum kai'ch na jax no' tiroon gu duuk, piäm pai' no' ge' mir gu suudai', gio ba' na jax jup tum kai'chdha' no'm pai' tu sab mui' dhit gu sasabdam kikchar ki'n. ³ Ba' gu mui' ja'tkam nam bhai' guguuk biimma'n gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, laala'n am maa'n gu xibkam alabaa'n mi' ji gu'kat ja'pni biipi' dir na pai' daa gux io'm Ge'kam, nam pai' biix xikoolh dhir daraa gu ja'tkam nam jir jagi'gir pa' gio gu maakob sasoi'. Ku gu' cham bhai' ji na jaroi' machia' dhi' dhi alabaa'n, daipu' gux xijum gook jix cha'tmam oo'm daman maakob miil na mit mi' pui' jii na jax jix aa' guch Xoi'kam nam duduakat gu ja tutku' bhaan, ⁴ nam cham tu' biix aixim tu buimik na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ni nam

cham tu' mui'x bhai' ja titdaimik ja biim boppimik gu u'uub, dai ji nam tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimit na jax jix aa' gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir. Ja'p ji buus na mit jum makgirta buiñor gu Dios nat pai' dhuuk ja tulhiñchudak ja koi gu ja'ook. ⁵ Cham pai' dhuuk tu' bhaan jum ua'tulhdhak jamit, ni na mit cham pai' dhuuk iatda' tu a'gak.

Gu baik noonbi'ñ gu Dios nam ba tu a'ga' bhaankamu'n

⁶ Ba' maa'n gu nobii'ñ gu Dios bhammi ja'p dede' irban gux dhaam, jir di' pix gui' na biix kap na ji'x oi'ñga'n tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. Biix na ji'k ja'tkam tu ja a'gi'ñ, siam jai' maakam tu ñiok, piäm sia kum jir jax chu'm, gam sia kum jir pa ja'k kam. ⁷ Jup kai'ch ge' ki'n:

—Tu' ka'm japim niidhat ge'kamtu'nda' gu Dios, na gu'x io'm jir ge'kam. Xib ya'bam ai na pai' dhuuk saak ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam tu' jax buimik nam duduakat gu ja tutku' bhaan. Dhi' pix jir di' gui' nat jup duu dhi oi'ñga'n gio dhix dhaam, gio gu suudai' na mu ja'p suusu'n mui' kap.

⁸ Gio ba' moo mi' dhir jumai bhai'p ji ñio gu nobii'ñ gu Dios, jup kai'ch ip:

—Xib dho gi ba' am xi ko'ya' am ji gu Babiloonia oi'ñkam, na mit pai' dhir pui' ja mamtux biix gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n nam jax ja'k ge'kam ki'n jum ua'tulhdha', gam nam jax ja'k ja daanda' gu didios jum tiitgidam jup duñiixim nam jax ja'k tu jim diih. Ja'p ji buus na mit ja i'iich gu biiñ nam ki'n jum ua'tulhdha' buiñor gu Dios.

⁹ Mi' dhir ba' moo jumai bhai'p ji ñio gu nobii'ñ gu Dios na ba' ki'n bar baikim ka', jup kai'ch ip ge' ki'n:

—Gu jaroi' no't tu daani buiñor gu ja'ook na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook, gio gup duñiixim na pui'p tu'm, gam no't jum matgilh bha kobtagi'ñ piäm gu kii'n dir kam nobi'ram na bhaan jix maati' na ba kaichu' gu ja'ook, ¹⁰ am ti'ñchoka' nax io'm tulhiñchuda' gu Dios mu na pai' miim gu tai nax io'm jix choiñ ja nii'ñchudat biix na ji'k noonbi'ñ gio gui' na ja'p ji buusan na gux kii'kasnir, ja'p ji buusnia' na ja i'chdha'gui' nax io'm jix xibu' nax maimda'. ¹¹ Mi'm

ba' pu miijidha' gammiji sia nar pai' dhuuk ka' git, na gu' cham pai' dhuuk tukia' gu tai, nam gu' ge'kam ki'n cham am bua no' mit jax dhuuk tu daani buiñor gu ja'ook, gio gui' nar jup duñiixim na pui'p tu'm, gio no' mit jum matgilh na bhaan jix maati' ka' nam gui' ba kaichu'. ¹² Ba' gui' nam ji'k ti jiigigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, jum aa' nam nakga' siat pu'ñix io'm bhai' ji ja tulhiiñchuda gu ja'ook, dai nam mi' pui' xi chu kuugalhdhidha' pix na jax jix aa' gu Dios. Dhi' ba' bhaan ba matgilhia' nam silhkam biix ja jujur ki'n jix biiñak buiñor guch Xoi'kam.

¹³ Mikkat ba' moo bhammix dhaam dir bhai' ba tuñ a'gi mit, jup jiñ chitda am:

—Ja'pni ja'k jap mi'p xi chu daasa' u'uan ta'm: “Ja'p moo joidham jix bhai' ba tu ja jimia' gui' nam ji'k ti ji'ñdhai ko'ya' buiñor guch Xoi'kam!” Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' jup kai'ch ip: “Jøø' dho. Cham pai' dhuuk magooñi' ja a'm ka jimia', nam gu' cham pai' dhuuk ka tu juana', ni nam tu' bhaan kam tulhiiñna', dai nam gammijix jijikgim bap tui'ka'. Dhi' ba'r ja mai'chik ka' nam jix bhai'm duukam jup tu buimii bhaankamu'n gu Dios.”

Na ba tum oraa' biix kap na ji'x oi'ñga'n

¹⁴ Ba' mi' dhir biix dhi' pui', maa'n gu maa'nkam bha ja'p daa joidham jix chua tibaa'ñ cha'm, kuruun maa'n xi kiis nar jix uam totbikdam, gio ba' juus maa'n jup xi dhaa' joidham jix mu'uuk. ¹⁵ Ba' maadit gu nobii'ñ gu Dios bhiji dir buusnik na pai' tu chiopi' gu Dios jup titda ge'ki'n gu maa'nkam na bhammi daa tibaa'ñ cha'm:

—Ba kabka ba' xib gu tiriik mu ja'p oi'ñga'n bhaan. Bar am nap ti bhiji ki'n dhim juus ba tu kaipga'. Bar bhaan gu' na pai' dhuuk tim bhii.

¹⁶ Ba' gui' na bhai' daa tibaa'ñ cha'm nat jax pui'p ti kai, ba ti bhiim gu tiriik mu ja'p oi'ñga'n bhaan. Biix kap ti bhii na ji'k kap ti ix.

¹⁷ Mikkat ba' moo jumai bhiji dir jup ji buus chiop gu nobii'ñ gu Dios, pui' juus jup xi dhaa'ñchu' joidham jix mu'uuk.

¹⁸ Gio ba' moo jumai bhai' dhir jup ji buus bhaan gu kubhioñkar na ja'p tu'm na sasoi' mimii'ñkar, na pui' ja'k ge'kam ki'n daaxix

na miidha' sia tu' na pix. Ba'p titda ge'ki'n gu jumai nobii'ñ gu Dios na ua' gu juus:

—Ba ti i'kmira'p ba' xib gu uubas mu ja'p na ti ix biix kap na ji'x oi'ñga'n ki'n dhim juus nap daa'. Bar am gu' na pai' dhuuk jum u', na gu' bax bhai.

¹⁹ Ba' gu nobii'ñ gu Dios nat jax pui'p ti kai, xi mii nat ti i'kim gu uubas mu ja'p oi'ñga'n bhaan, biix i'kik mu xi iicha bhaan gu ge' na bhaan jum baki' gu barga'n gu uubas na mi ja'p kiik nam ba' bakii'ñña'. Dhi' gu ja'tkam kat jup jum kai'ch nam pui' ji buan na gu uubas, ba' na pai' dhuuk jix io'm ja tulhiiñchuda' gu Dios, ja'p ji buusnia' na ba ja bakii'ñña'. ²⁰ Ba' nat pai' dhuuk xim baki' gu uubas nat mi' iicha gu nobii'ñ gu Dios gui' na bhaan jum baki' na mu ja'p kiik ju'ñdharan gu ge' kiicham, i'ñr pix bhai' ji mii gu barga'n, giilhim ge'p jum duu, bhammi ja'p xi juu ja chiichiñ am gu kakbai nam mi ja'p guguuk, gio nat mik ja'p juugit mii, chi ji'k baik simaan ki'n jum a'ji gu pui' nañ jima'.

15

Gux xijum gook noonbi'ñ gu Dios nam ba ja tulhiiñchuda' biix aixim bhaan gu ja'tkam biix kap na ji'x oi'ñga'n

¹ Gio ba' moop ja tiññich xijum gook gu noonbi'ñ gu Dios nam pui' ja'k tu'm ki'n dalhxix biix ji'ma'n nam biix aixim bhaan ja tulhiiñchuda' gu ja'tkam biix kap na ji'x oi'ñga'n bhaankamu'n gu Dios, na ba' moo bar daipu' ka'.

² Gu' ba' gu suudai' mi ja'p jup suu'n ge', joidham jix kii'x uañ, dai na biina' gui' na ge' miim ja'p na tai. Mi ja'p gai dhir dhi ge' suudai'm ba' guguuk ji'kchi gu ja'tkam ji chu daalngit gu ja kikchar. Jir di' am gui' na mit ma'iich gu ja'ook nax iibhidham tu'm tu tuuku', gio gup duñiixim na pui'p tu'm, na mit cham tu'm matgilh ja kokobtai' am, gio na mit cham tu daani buiñor sia tii pup ja chifñimi. ³ Ba' mi' ji gu'kat laala'n am maa'n gu alabaa'n gui' na jax chu'm laala'nda' bijik gu Moisees gui' na bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, gio na jax chu'm jup laala'nda' gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir jan' na ya' xi oilhimik, nap jum kai'ch:

Ja'p moo tu' silhkam jix io'm jir ḡ'kam ap
ji bak jich Gi'kora',

gio nap b̄ixchu'x aichu'n nap pu tu duñia'
jix bhai'm duukam gio ḡ'ḡ'r yup
jum duu'nkam!

Bii x kap jir ḡ'kam ap na ji'x oi'ñga'n,
gio nap bii x kap ja silhka'n gu ja'tkam nap
jax pīx jix aa' aap dīlh.

⁴ Biix pīx gu ja'tkam tu' ka'm jum niidhat
tu daan am aap jum bui Dios jich
Gi'kora',

na gu' dai aap nap jix io'm jix uañ ki'n kii kat
jix io'm jir ḡ'kam.

Biix na ji'k ja'tkam tu' ka'm jum tīgii tu
dañia' am aap jum bui,

nam gu' ba machia' nap aap joidham jir jix
bhai'kam kat jix bhai' ja silhka'n gui'
nam bam kaichu'.

⁵ Ba' ja'xpix bhai' jim kupio' gu chiopga'n
gu Dios na bhammi kii kix dhaam, bhai'
na pai'x io'm jix chu xidhuu. ⁶ Ba' bhiji dir
bhai' ji bubua mit xijum gook gu noonbi'ñ
gu Dios nam pu chu'm ki'n dalhxix nam ja
tulhiiñchuda' gu ja'tkam biix aixim bhaan
biix kap na ji'x oi'ñga'n. Jix chooto ti tii'chu'
am biix ji'ma'n, jix kikii' ji gu'x u'uañ gu
ja jajannulh, gio nar jix dha'ram namkim,
ko'kmarak bhibhispara' nar jix uam tot
bikdam jam bha ja'p yup xi chu buupratu'
ja bhabhaastu am. ⁷ Ba' maadit gu maakob
sasoi' nam biix xikoolh dhir guguuk mi' na
pai' daa gu Dios, ji'ma'n xi ja maa gu a'lhich
jaja' nar jix uam totbikdam gux xijum gook
noonbi'ñ gu Dios na mit bhiji dir ji bubua
chiop. Dhi jaja' bhaan mi jim gui' na tu' ki'n
jix io'm ja tulhiiñchuda' gu Dios na jaroi'
gammiji pux jai'ch biix na ji'k ja'tkam nam
cham tu'ka'm nii'ñ, na gu'x io'm jix bhaam
ja bui. ⁸ Ba' ja'xpix mi' dhir bhai' ji bam gu
kuubhix na pai' daa gu Dios, bhiji immi ja'k
ji baa na pai' tu chiopi', bhiji jim tīmo irban
dir. Ba' dhi' bhaan jix maati' na chakui
jaroi' bhaai' na mu bakia' na pai' tu chiopi'
gu Dios, na mit gu' chakui tu tulhiiñchuda
gux xijum gook noonbi'ñ. No' mit pui' ba
tu kuugalh na ba' bax bhaai'n ka' nam mu
baapkia'. Gu kuubhix dhi' pīx pui' ja'k jum
maaxi'ñ na jax ja'k jir ḡ'kam gu Dios.

16

*Gux xijum gook noonbi'ñ gu Dios nam ba
ja tulhiiñchuda' gu ja'tkam*

¹ Ba' ja'xpix ḡ'k'i'n bhai' ji chum ñio bhiji
dir na pai' tu chiopi' gu Dios, yup ja titda gux
xijum gook noonbi'ñ gu Dios nam ji'ma'n ja
daada' gu jaja':

—Nua'pu' pim mu ja'p oi'ñga'n bhaan
dhi' na ki'n tu tulhiiñchu'n gu Dios na mi
jim dhi jaja' ta'm na pim ja daada'.

² Ba' maa'n biipi' mu jii mu oi'ñga'n bhaan
nat ba nu'aam gui' na mi jim ja'aa
ta'm. Ba' nat mu øek mi ja'p xeeñ ñua
dībir ta'm. Biix gui' nam ji'k matgilhdhix
ja kokobtai' am na bhaan jix maati' nam
kaichu' gu ja'ook na iibhidham tu'm gu
tukga'n, gam nam tu' ka'm niidhat tu daan
buiñor, sia gup duiñxim na pui'p tu'm, bhai'
ji ja ai gui' na ja'p tu'm na bipri'x na giilhim
jix ko'k.

³ Mi' dhir ba' moo jumai mijip ji dhuu
gu nobii'ñ gu Dios ua'dat gu ja'aa nat ba
nu'aam ip mu ja'p oi'ñga'n bhaan gui' na
mi jim. Ba' mu øek mi xi ñua ḡ' suudai'
chir. Iīir yup jum duu gu suudai' biix na
ji'x juugit suu'n, ja'p tu'm na jax gu i'ra'n gu
jaroi' no' mit mua. Pu biix koi mit gu dudua
kam nam mi' ka tu oipo nat pai' dhuuk i'ir
jup jum duu gu suudai'.

⁴ Mi' dhir ba' moo jumai mijip ji dhuu
gu nobii'ñ gu Dios ua'dat gu ja'aa, baik ba'
moo ba jim. Ba' mu ja'p xi ñua a'kki'n na
pai' mir gu suudai' gui' na mi jim ja'aa ta'm
gio mu ja'p na jax jir biipiata, i'ir yup jum
duu ip gu suudai'. ⁵ Ba'p kai'ch gu nobii'ñ
gu Dios gui' na mu ja'p nuuka'n gu suudai':

—Aap dho gi ja maak ji Dios jich Gi'kora'
nap jix uañ ki'n kii na tu' ja a'm bipio' dhi
ja'tkam nam cham tu' ka'm jum nii'ñ aap
nap bijik dir pux jai'ch gio nap gammiji pu
jai'ch ka' ya' dir ja'p ja'k, ⁶ na mit gu' dhi'
ḡ'kam ki'n jum ua'tulh aap jum bui. Tī
na mit giilhim ja tulhiiñchudaimik ja koi gui'
nam jum bui ti ji'ñdat gio gui' nam jum
a'mkam tu a'gimik bijik gum ñi'ook. Xib
jam ba' mi' xi aaya' nam i'ya' gu i'ir nam
ba' mi' xi machia' na jax tu tatda' gu pui'
na mit jax ja dooda gui' nam jum kaichgit
gio gui' nam jum a'mkam tu a'gat. Pui' dho
tu'm ja a'm bipio'.

⁷ Gu' ba' bhai' dhir bhaan gu kubhioñkar na ja'p tu'm na sasoi' mimiiñkar, bhai'p ji chum ñio, jup tum kai'ch:

—Pui' dho aapi' Dios jich G'i'kora' nap bixchu'x aichu'n nap pu tu duñia'. Maaxik dho ja maak ap na jax ja'k ja a'm bipio' dhi ja'tkam, nap gu'x maat na mit gë'kam ki'n cham am bua aap jum bui.

⁸ Ba' gu jumai nobii'ñ gu Dios mu jimiiñ bhammi ja'k jup xi ñua bhaan gu tanoolh gui' na mi jim ja'aa ta'm na ua'. Ba' dhi'ki'n jix io'm jix choiñ bhai' ji chon gu tanoolh, ba ji ja mii'ñ gu ja'tkam. ⁹ Tii pup koi mit ki'n gu tanoolh nat ja a'm ton, na gu' gilhim jix choiñ, gu' ji na gu' ni ji'x ku mit iam soi' ba jim ilh buiñor gu Dios sia ku jax ja tulhiiñchu'n. Jano' mit dho ba' gilhim bhaak ji buiñor, biix aixim bhai' ji ai'chux jamit na jax cham kii' ka'm nii'ñ. Cham pai' na mit iam soi'm ilhdhak ba tu daaniñ buiñor ku cham ka ja tulhiiñchu'nda' git.

¹⁰ Ba' mikkat gu jumai nobii'ñ gu Dios mui'p ji jii, mi'p xi ñua gui' na mi jim ja'aa ta'm na pai' dhir jir gë'kam gu nobii'ñ gu ja'ook nax xijum gook tu moom, jix chukgam jup tum duu mi' na pai' daa. Ba' gu ja'tkam nam kaichu', gilhim pix sasrak biit am nam jum tulhiiñ, ¹¹ na ja eë' gui' na ja'p tu'm na bipri'x nax io'm jix ko'k. Gu' ji na gu' sia kum jax jum tulhiiñ, cham pai' iam soi' ba jim ilh jamit buiñor gu Dios, pui' nam jax jix buam ba tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ, gio nam gilhim jix bhaamut biix aixim ai'chuxi'ñ gu Dios nax dhaam jup tu'ii'.

¹² Ba' mi' dhir jumai mui'p ji jii gu nobii'ñ gu Dios ua'dat gu ja'aa, xijum maa'n ba' moo ba jim. Silh jim mu gë' akki'n na pai' Eupraates ti tii', na pai' gë' mir gu suudai'. Mu eë'k mi' xi ñua suudai' chir gui' na mi jim ja'aa ta'm. Ba' nai' pix ji gaa gu suudai', cham pai' ka mir, na ba'x bhaai'n ka' nam mu bubuakia' baasi'n dir ja'k gu gë'gërkam nam mu dir ja'k mu jiim xia'lhbui.

¹³ Ba' gu ja'ook na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook dai na gë', gio gu nobii'ñ na pui' gilhim tu'm jup tu tuuku' nax xijum gook tu moom, gio ba' gui' na bhaankamu'n tu a'ga, bhiji' dir ji bubua mit ja chiichiñ am gu cham kikii' i'ii'mda' ja'p tu'm na sosbha'n, ¹⁴ nam jir noonbi'ñ gu ja'ook, nam bixchu'x

aichu'n nam pu tu duñia'. Ba' dhi' dhi cham kikii' i'ii'mda' mu ja'p ja joot gu ja'ook ja bui biix gu gë'gërkam na ji'x oi'ñga'n nam pui' ja'k ja jurtu'np'o' nam biix maa'n ñi'ook jup dui tu kokda' buiñor gu Dios nax io'm jir gë'kam. ¹⁵ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ na pim ba kaichu' guch Xoi'kam, cha'pim jax jum aa'nda' sia jax tum bua, na gu'p kai'ch guch Xoi'kam: "Ja'p moo joidham jix bhai' tu Jimia' gu jaroi' no' gammiji pu ti jiigii'ñ aañ jiñ bui, ni na cham pai' dhuuk koosit daaka'. Na gu' no' cham tu'p jum buixdhat am irdat daa, ja'p ji buusanda' nax dhaapkati oirida', ba' gilhim jix xi'ira' nañ pai' dhuuk mu jimdai'. Gu' cham ji no' gu' gammiji soi'm ilhii'ñ, ja'p ji buusanda' ji na tim ti'ii'ñka', ba' cham xi'iraam jum ilhdha' nañ pai' dhuuk mu aaya'. Nañ gu' aañ jotmoda' mi' pix ba kii'ka' cham jum ilhdham, ja'p na jax gu ixkum no' pai' bax chi iixdham jax chu'm ba'k chir, na gu' jotmoda' pix mu jimii mi bakia', pu cham mat ka' gu kiokam na jax chu'm tukaa' mu jim." ¹⁶ Ba' gu cham kikii' i'ii'mda' pui' ja'k ja jujur tuda mit biix na ji'k gu gë'gërkam na ji'x oi'ñga'n nam maa'n ñi'ook jup dui mumim jumpadat na pai' Armagedoon ti'ii' gu ebreo ñi'ook ki'n, na gë'x gio'.

¹⁷ Mi' dhir ba' moo jumai mui'p ji jii gu nobii'ñ gu Dios na ba' moo bar daipu' ka'. Mu ja'p jup xi ñua gui' na mi jim ja'aa ta'm bhaan gu jibiihl. Ba' bhiji' dir chiop na pai' daa gu Dios bhai' ji chum ñio gë' ki'n, jup tum kai'ch:

—Xib dho gi gu' pu biix dappaam ba tum kuugalh ji.

¹⁸ Ba' mi' dhir bhai' ji chim bipgi bha ja'p jix dhaam, gio nat gë' ki'n bhai' ji chim tir, gam nat jix io'm bhai' ji gi'ndoki gu oi'ñga'n, na cham pai' dhuuk pu'ñi pik jix io'm joindhat. ¹⁹ Ba' mi gë' kiicham na pai' Babiloonia ti tii', baik kap bhai' ji jai gu dibiir. Ba' pu biix nai' ji ia'ri gu ba'bhak, sia biix kap na ji'x oi'ñga'n na jax jir kikcham kat, nat gu' biix kap joi gu dibiir, ba' mui' koi mit gu ja'tkam. Ba' gui' nam Babiloonia oi'ñkat, jix io'm ja tulhiiñchuda gu Dios, na gu' pu ja bi'chulhi'ñ na pu'ñi ja dooda' jax chu'm tanoolh, na mit gu' gë'bam ua'tulh buiñor, ja'p ji buus nat ja i'iich gu biiñ nam

ki'n ko'ya'. ²⁰ Sia biix pix cham pai' mat-gir gu a'lhich dippir na mu ja'p ka daraat suudai' iraab, gio gu oi'dha', nat gu'x io'm joi gu oi'ñga'n. ²¹ Gio ja'xpix jix dhaam dir bhai' ji ii' gu chia ḡe'ḡer, chi ji'k gook oo'm kiilos jix biipit biix ji'ma'n. Ba' gu ja'tkam giilhim jix bhaak am buiñor gu Dios, biix aixim ai'chuxi'ñ am na jax cham kii' ka'm nii'ñ, na gu' giilhim ja tulhiñchu'n kii'n gu chia.

17

Nam ba tulhiñchuda' gu ubii gui' nar ganai' pix

¹ Ba' maadit gux xijum gook noonbi'ñ gu Dios nam ja daada' gu jaja', bha jimiik jup jiñ chitda:

—Bhai' xi jim ya'ni ja'k nañ jum tii'ñchuda' nam jax ja'k tulhiñchuda' gu ubii gui' nax io'm jir ganai' pix ka', na biix kap tu daam kiika' na ji'k kap suusu'n gu suudai'. ² Dhi' dhi ubii ja'p ji buusan na biix jix bhai' ja titdat ja biim boppo gui' nam jir ḡe'ḡerkam mu ja'p na ji'x oi'ñga'n, nam gu' pui' ja'k jup ba tu jim na jax gui', biix jai'p ba tu daan am ja bui gup duñiixim didios jum tiitgidam, biix sia gui' nam jir ja'ppix ja'tkam ja'p ji buus nat ja i'ich gu biiñ na pui' ja'k tu bua.

³ Ba' nat ḡe'ñ a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mda', bañ baidhak gu nobii'ñ gu Dios mummu pai' maa'n kap gampix. Ba' mi' oiri' maa'n gu ubii bhaan gu tu'x buadam jix bi' na iibhidham tu'm, jix xijum gook tu moom, mambhiix ba' tu a'aa'. Biix kap na ji'x jir tukgaram bha ua'ñiixchu' gu ñiiñio'k na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ⁴ Gu ubii ba' joidham jix abhaar jup xi chi tii'chu', jix bi' kat jix muraa'nma' gu jannulhi'ñ, jix uam totbik-dam kii'n bha ja'p jup xi oi'chdhix gio gu joodai gui' nax a'bhar totbik. Ba' maa'n ua' gu ja'aa na suu'ngim mi jim na jax ja'k jir tu'm diilh, pui' na jax nax io'm jir ganai' pix gam na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, gio pui' na jax na mui' tu didiosi' jup duiñxim. ⁵ Gio ba' bha kobtagi'ñ bhai' xi chu ua'ñiixchu' palhiip na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: "Mi ḡe' kiicham na pai' Babiloonia ti tii', ja'p ji buusan na dhi'r

ja naan biix gu u'uub gui' nam jir ganai' pix, na gu' mi' dhir na mit pui' ja mamtux gu ja'tkam nam jix buam tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ja'p moo joidham." ⁶ Gu' ji na gu'x maimtu' gu ubii kii'n gu ja i'íir gui' nam ti jii'ñdhat buiñor gu Dios gio gui' nam bhaankamu'n tu a'gat. Ba' aañ mi' pix pui' ba tu'ii', ⁷ ba' gu nobii'ñ gu Dios jup jiñ chitda:

—Jax kup ba' mi' pui' pup tu'ii'? Xib jañ jum aagi'ñdha' na tu' pui' ja'k jum maaxi'ñ dhi ubii gio dhi' na bhaan jim nax xijum gook tu moom, gio ba' na jax jir jum duukam kum ba' pui' tu'ii'. ⁸ Dhi' nax iibhidham tu'm nax xijum gook tu moom na bhaan jim dhi ubii, dhi' maadit jir di' gu nobii'ñ gu ja'ook. Ku gu' cham tu' ya' ka oiri' ji xib, dai bijik na jax ya' xi oilhimik, ku ba' gu' cham xiim gio ya'p aaya' ji, mu dir ja'k jimda' na pai' ḡe' ti di' na cham pai' ju'. Daipu' pix ya' xi ēeji, nam gu' mi' dhir daagii mu ba bua' na pai' gammiji' mi' pup jum tulhiñdha'. Ba' gu ja'tkam gui' nat ji'k pu cham ja dai gu Dios bhaan gu u'uan mi' na pai' ja daasaim gui' nam ji'k ti jii'ñdham buiñor biipi' dir na ba' moo bap duñia' dhi oi'ñga'n, giilhim bhai'ji chotdonia' am nam ba tigia' na gio mi'p ba aaya' gu nobii'ñ gu ja'ook, sia ku gu' xib cham pai' maat!

⁹ Xib jap ba' moox io'm biix jum jur kii'n xiñ kaaya' nañ jum aagi'ñdha' na jax jir jum duukam gu pui' na jax ja'k tu'm gu nobii'ñ gu ja'ook: Gux xijum gook moomo'n gui' nax iibhidham tu'm, jix xijum gook gu ḡe'ḡerkam kat jup jum kai'ch, gio ba' xijum gok kap ip na pai' jax tu daam kii' gu ubii na bhai' daa bhaan gu nobii'ñ gu ja'ook. ¹⁰ Ba' dhix xijum gook ḡe'ḡerkam, jix chamaam jamit jum ḡe'ḡerkamtak ba koi. Maa'n pix ya'r ḡe'kam xib, maa'n ba' moo chakuim ḡe'kamta. Ku ba' gu' no't ya' bam ḡe'kamta gu maa'n na ka bi'iix nam ḡe'kamta', cham tu' mik ya'r ḡe'kam ka' ji, alhio pix. ¹¹ Ba' gu jumai ḡe'kam na mi' dhir bhai'p ji jai'chdhilhia', jir di' ka' gu nobii'ñ gu ja'ook nax xijum gook tu moom na bhaan daa dhi ubii, na gu' jano' gio ya'p ba aaya' na pu'ñi giop bam ḡe'kamta', sia ku gu' bijik pui'p jir ḡe'kam kat. Ku gu' maadit jir di' ka' ji gux xijum

gook nam biipi' dir jum ḡ'ḡerkamta', daipu' maa'n nim pīx bam ḡ'kamta', nam gu' mi' dhir daagi mu ba bua' na pai' gammiji' mi' pup jum tulhiiñdha'.

¹² 'Gu' ba' gu mambhiix gu a'ga'n dhi' nar nobii'ñ gu ja'ook, mambhiix gu ḡ'ḡerkam kat jup jum kai'ch, dai nam chakui jai'ch gu xib. Ku ba' gu' ka jai'chdhilhia' am ji dhi' dhi ḡ'ḡerkam, ku ba' gu' alhio pix ji nam maap jum ḡ'ḡerkamta' gu nobii'ñ gu ja'ook nañ aa' biipi'. ¹³ Ba' nam pai' dhuuk pu'ñi bam ḡ'ḡerkamta' gu mambhiix nañ ja aa', maa'n ñi'ook jup dui ḡ'kam ki'n daasa' am mi' ja bui gu nobii'ñ gu ja'ook nax xijum gook tu moom gui' na bhaan jim gu ubii. ¹⁴ Gio ba' nam palhbuidha' na tu kokda' buiñor guch Xoi'kam na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir. Gu' ji nam gu' cham ji'xkat jax dhooda', na gu' guch Xoi'kam na mu dir bhai'p ji chu kokda' ja biim gui' nam kaichu', pu maa'n na jax tu' pix dooda' gu nobii'ñ gu ja'ook gio gu ḡ'ḡerkam nam kaichgida'. Na gu' guch Xoi'kam cham ji'xdhat jaroi' jax dhooda', na gu' gui'r ja ḡ'kam tuk gui' nam nai' ja'p jir ḡ'ḡerkam. Biix oï'ñdha' am jan'o' gui' na mit ji'k ti ji'ñdhak buiñor mi' pui' jii na jax jix aa'.

¹⁵ Gio ba' moo ja'pnip jiñ chitda gu nobii'ñ gu Dios:

—Ba' dhi suudai' na mui' kap suusu'n nap nii'ñ, na pai' jax tu daam kiik dhi ubii nar ganai' pīx, dhi' biix gu ja'tkam nam pui' ja'k jum maaxi'ñ, sia nam jir pa ja'k kam, sia gui' nam maakam tu ñiok, biix nam ji'k jai'ch ya' dhi oï'ñga'n. ¹⁶ Ba' gu mambhiix gu ḡ'ḡerkam nam jai'chdhilhia' ya' dhi oï'ñga'n, gio gu nobii'ñ gu ja'ook, bhai'ji bhaamkidha' am dhi ubii nar ganai' pīx. Biix tu boosgidha' am gu tu' na bia', sia gu jajannulhi'ñ na ti tii'chgiða'. Mi' dhir jam ba' bhai' ji jugia' gu tukga'n, ba' gu ji'x na bi'ya', mu xi miidha' am tai chir. ¹⁷ Ba' diih gu Dios pui' ja'k ja jurtuda gu mambhiix ḡ'ḡerkam ya' kam dhi oï'ñga'n nam pu'ñi biix dhit maa'n ñi'ook jup dui ḡ'kam ki'n daasa' gu nobii'ñ gu ja'ook ja bui, na jax dhui pīx ba' gui' pui' tu kuugalhdha' nat jax ja'k tu dai diih gu Dios na tum buimii tum kuugalhdha' ya' dhi oï'ñga'n.

¹⁸ Ba' dhi ubii nar ganai' pīx nap ya' nii'ñ, dhi' pīx pui' ja'k jum maaxi'ñ gu ḡ' kiicham mi' nam pai' mui' oï'dha' gu ja'tkam, na gu' gu mi' kam gu ḡ'kam, biix ja daam kiik gu jai' ḡ'ḡerkam na ji'x oï'ñga'n, sia gu ja'ppīx ja'tkam. Pui' ja'k jam ba'p ba tu jim na jax gu mi' oï'ñkam ḡ' kiicham, na mit gu' pui' ba ja mamtux.

18

Nam ba ko'ya' gu Babiloonia oï'ñkam

¹ Ba' mi' dhir biix dhi' pui', maa'n gu nobii'ñ gu Dios bhammi dir jix dhaam bhai' ba jurnim, na ḡ'kam ki'n daaxix, ḡ' ton-nichu', biix kap tu maaxir na ji'x oï'ñga'n, ² jup kai'chim ḡ' ki'n:

—Am xi koi mit ba' xib gu Babiloonia oï'ñkam. Biix pu ia'rì gu ja ba'bhad, jajo'k jam pīx mi' ba oï'dha' nam pai' oï'ñkat, gam gu cham kiki' i'li'mda', gio gu u'ji' gux bupuichik nam jax chu'm cham kiki' ja nii'ñ gu ja'tkam. ³ Nam gu' giilhim cham bhai' tu jimdatt dhi' dhi ja'tkam, biix pui' ja mamtux jamit gu ja'tkam na ji'x oï'ñga'n nam jax ja'k jix io'm jum ua'tulhdha' nam ba' pui'p ba tu daanda' ja bui gu didios jup duñiixim, gam jai' biix aixim tu'm na cham kiigalhi'ñ gu Dios, sia gui' nam biix kap jir ḡ'ḡerkam na ji'x oï'ñga'n. Ja'p ji buus na mit bha ja i'iich gu biin gui' na pui' ja'k tu bua nam ba' pu'ñi biix aixim bhai' ji chu duñia' na jax cham jir am. Biix na ji'k ja'tkam na ji'x oï'ñga'n nam biixchuu' tu ga'ra, jix chutumñigam jup jum duu mit, nam gu' mi' dhi ḡ' kiicham tu ja saba'nda' gu tu' nam mu tu ga'raidha'.

⁴ Ba' bhammi dir jix dhaam jup tum kai'ch ip:

—Aapi'm na pim ji'k ba kaichu' gu Dios, ja'k japim jimia' mi' dhir dhi ḡ' kiicham na cham jam ia'ñdha' gu ja ua'tulhdhara' gu mi' oï'ñkam, gio na ba' cham jai' jam daam jimia' gu tulhiiñara' na pai' dhuuk ja a'm gixia'. ⁵ Na mit gu' dhi' giilhim ḡ'bam ua'tulh buiñor gu Dios, ja'p ji buusan nat yammi ba ai jix dhaam gu ja ua'tulhdhara' mi' nam pai' jumpadim. Ba' biix ji'ma'n nam ji'k mi' oï'dha' dhi ḡ' kiicham, ja bi'chulhi'ñ gu Dios nax io'm ja tulhiiñchuda'. ⁶ Xib na tu' jax tui'ka',

aapi'm na pim jir tujuandam tugi'ñ, xi ja tulhiñchuda' pim gu mi' oi'ñkam dhi gø' kiicham na ji'x ja a'm bipio' gu tulhiñara' na mit gan ja iatgidhak buam ja mamtux gu ja'tkam, ja'p ji buusnia' na pim gookim bha ja i'chdha' gu biiñ gui' na giilhim jix xibu' nax maimda' na mit jax ja dooda diihl gu jai' ja'tkam. ⁷ Aañ pu jam titda bhaankamu'n gu Dios na pim siamri xi ja ti'ñchoixdha' dhi' dhi ja'tkam na mit gø'kam ki'n cham am bua buiñor, giilhim gu' nam gø'gørkam jum taat ka'tu' na pix bhaan, gio ba' nam mui' tu bia'kat gux dha'ram namkim bhaan jum ua'tulhi'ñdha', jup kai'chdha' am ba': "Biiñ pix tu' ka'm jich ñii'ñ am gu ja'tkam dai aach nach jir ya' oi'ñkam Babiloonia, gu' chi nach gu'r jix chutumñigam. Biiñ tu bia' ich na tu'ch a'm jum aa', gio na joidham jix bhai' tuch jim. Ba' cham pai' dhuuk tu' bhaan jich chulhiiña' ich." ⁸ Ku ba' gu' xib ya' bam ai ji na pai' dhuuk ja a'm jimia' gu tulhiñara' nam tu' cham niirat. Bhiogi' ja a'm jimia', gio ba' muuki' ip. Diihl gu Dios nax io'm jir gø'kam pu'ñi ja'k ja tulhiñchuda' dhi' dhi ja'tkam, mi' dhir ba' mu ja'k xi ja iabu' na pai' gø' miim gu tai, nam pai' gammiji mi' pup miijidha'.

⁹ Ba' gui' nam jir gø'gørkam biiñ kap na ji'x oi'ñga'n, nam jai' pui'x buam jup tu buimii nam jax ji ja niidhat dhi' dhi ja'tkam, joi'ndam ja tiigii bhai' ji susuañia' am nam mu pix miijidha' tai chir gu Babiloonia oi'ñkam. ¹⁰ Ba' totdonii nam cham pui'p ja tulhiñchuda' ja bindai, dilhkob ja'k xi gu'kia' am, ba'p kai'chdha' am mui' ji ja niidhat nam jum tulhiñdha':

—Cham pum aagit japim na jax jup ba tu jam buidha' aapi'm Babiloonia oi'ñkam, na pim biiñ kap tu daam kiikat na ji'x oi'ñga'n, gu' ji nat gu' jotmoda' pix cham jum ilhdham ba jam tulhiñchuda gu Dios na pim cham pum aa'.

¹¹ Sia gui' nam bixchu' mi' ka tu ga'rat biiñ kap dir na ji'x oi'ñga'n, bhai' ji susuañia' am nam joi'ndam ja nii'ñdha' nam jum tulhiñdha' gu Babiloonia oi'ñkam, gam nam pui' xim aa'nda' na cham jaroi' ka jai'ch ka' na tu ja saba'da' gui' nam tu ga'ra nax dha'ram namiik. ¹² Pui' na jax gux uam totbikdam, gio ba' gux chua

totbikdam, gam gu jai' na pui'x a'bhar jup totbik nax dha'ram jup namiik. Gio pui' na jax gu jajannulh gui' na biiñ aixim tu'm na pui'x dha'ram jup namiik, pui' na jax gui' nar jix chooto na joidham am totbikda', gio gux mumra'nma', gio ba' gux ñankabma', gam jai' biiñ aixim tu'm. Gio ba' pui' na jax gu bixchu' nam jup tu bua nar u'uux sobkoñxim na pui'x dha'ram jup namiik, gio ba' gui' nar bapaiñum nax io'm jix kaapak, gio gui' nax mamoik pa!. ¹³ Gio ba' pui' na jax biiñ aixim gui' na joidham uub, pui' na jax gui' nam jum jurda' gu ja'tkam nam ki'n joidham uubka', gio ba' gui' nam ki'n tum kubhion, gam jai' biiñ aixim tu'm. Gio gu biiñ gui' nax dha'ram namiik, gio pui' na jax gu tiriik gio gu ariin nar tum kua'dam, gio gu asait. Sia pui' na jax gu biiñ aixim tu'm gu sasoi', pui' na jax gu kakbai gam mamchus na bhaan tum bhii'mñor, gio ba' gu karretas, gio gam kakasnir, ganai' tujuandam nam tu ja juantu'nda' pui' cham ji ja namkidhat. ¹⁴ Ba'p kai'chdha' am ip tii mui' ji ja niidhat gu Babiloonia kam nam bam tulhiñdha':

—¿Xib ba' jaroo ka tuch saba'da' dhi' nach tu' tu ga'ra? Na gu' dai aapi'm na pim jir jix chutumñigam kat gio na jam ko'rarot na pim tu bia'ka' gux dha'ram namkim. Xib ba' gu' cham jax kax bhaai' ji, na gu' mi' na pim pai' bam tulhiñ xib, cham pai' dhuuk kam tutumñigamta' pim.

¹⁵ Ba' dhi' na mit ji'k mi' tu ga'raimik ja bui gu Babiloonia kam jum tutumñigamta, totdonii dilhkob ja'k xi gu'kia' am nam ba' cham pui'p ja tulhiñchuda' ja bindai, tii joi'ndam ja niidhat xi suanda' am ¹⁶ jup ji kai'chit:

—Ja'p moo joi'ndam jup bua pim na pim jum tulhiñ aapi'm na pim Babiloonia oi'ñkat! Cham pum aagit japim na jax jup ba tu jam buidha'. Biiñ tii tu daam kiikat japim na ji'x oi'ñga'n, gio na pim jir jix chutumñigam kat, jix a'bhar jix dha'ram namkim japim xi chi ti'ka' gu jajannulh na biiñ aixim tu'm ki'n mamxidhix, pui' na jax gux mumra'nma', gio gux ñankabma' na pix am oi'chdhix ka' ki'n gux uam totbikdam nax dha'ram namiik, gam jai' gui' na biiñ aixim tu'm totbik. ¹⁷ Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk bhai' ji jam tulhiñchuda, biiñ

pu cham pai' matgir dhix dha'ram namkim na pim ka tu bia'kat, ni nat tu' ki'n jam palhbui.

Sia mik ja'k xi guguu mit gui' nam gammiji mu ja'p oipo suudai' dhaam kaknub ta'm na mit pai' dhuuk bhai' ji ja tulhiiñchuda gu Babiloonia oi'ñkam, gui' na mit pui'p jum tutumñigamta nam mi'p tu ga'raimik gu boptop ganai' biix aixim tu'm ja bui. ¹⁸ Ba'p kai'ch am ge' ki'n nam xi ja nii'ñ na mu pix mijim tai chir:

—Dai dhi' nam ji'k mi' oi'ñkat Babiloonia nam biix kap tu daam kikat na ji'x oi'ñga'n, gio nam dai dhi'r jix chutumñigam kat. Cham pai' dhuuk pu chu'm ka jai'chdhilhia' am chi ba' gu ja'tkam ya' dir ja'p ja'k.

¹⁹ Ba' bhai' xim buidhak ja moom am gu matai ge'ger ki'n bhai' ji sasra mit jix buam jum aagit nam joi'ndam ja nii'ñ gu Babiloonia oi'ñkam nam ja tulhiiñchu'n, jup xi kai'chit am:

—Ja'p moo siamrix iibhidham ja dooda mit dhi' nam Babiloonia oi'ñkat! Tii cham tu'r ja'ppix ja'tkam kat am. Mi' dhir gu' na chich jich chutumñigamta gui' ja bui, nach mi' ja ga'lhidhimik gu boptop ganai' biix aixim tu'm aach nach ji'k ja bia' gu kaknub, nam gu' dai dhi'x io'm jir jix chutumñigam kat. Gu' ji na mit gu' ya' jotmoda' cham pai' matgir, sia gu tu' nam bia'kat nax dha'ram namiik.

²⁰ Ba' biix aapi'm na pim ji'k bhammi ja'p jup tu'ii'x dhaam, jix bhai' pim jum taat ka', nat gu' ba ja tulhiiñchuda gu Dios gui' nam mi'oi'ñkat Babiloonia, nam giilhim jix buam tomaatit. Biix sia aapi'm jix bhai' pix jum taat ka' na pim ti jiigi'ñ buiñor gu Dios na pim bhammi bap tu'ii'x dhaam, gio aapi'm na pim ji'k bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora' mu ja'p na ji'x oi'ñga'n, na gu' xib ba ja tulhiiñchu'n gui' na mit jam tulhiiñchudak jam koi jano' na pim duduakat gu jam tutku' bhaan. Xib ba' ja a'm ba gii gui' na tu' ja a'm bipio'.

²¹ Ba' maa'n gu nobii'ñ gu Dios na bixchu'x aichu'n na pu tu duñia', nat jax daa maa'n gu ge' komaararak jodai ja'p tu'm na jax gui' na ki'n jum tua' gu tiriik, mijimmi xi bua irban gu ge' suudai', mi' dhir ba'p kai'ch:

—Ja'pni ji bubuakia' pim aapi'm na pim ji'k mi' oi'dha' na pai' Babiloonia ti tii' na pai' dhuuk jam kooda' gu Dios, ba' cham pai' dhuuk ka jam tigia' am gu ja'tkam.

²² Ya' dir ja'p ja'k cham pai' dhuuk ka jai'chdhilhia' am gu sasabdam nam biix aixim tu'm sasaasbikar ki'n tu sab mi' na pim pai' oi'dha' xib, gio nam cham pai' dhuuk mi' ka tu ga'ra' gux dha'ram namkim biix kap dir na ji'x oi'ñga'n. Jaroo gip ka tu jam saba'da'? Sia gui' na pim bhaan tua' gu tiriik, cham pai' matgilhia', sia aapi'm na pim biix aixim tu'm ka'm tu juan, biix sia cham pai' matgilhia' pim. ²³ Ampix ji chu jugia' mi' na pim pai' oi'dha', gampix jup tum duñia'. Tukaa' ja'k cham pai' ka miimda' gui' na ki'n jix chu maax ka', ni ku cham pai' dhuuk mi' pai' kar bhoo'n ka' na jax chum bua xib na ge' ki'n tum sabda' pai' no' mit bam tiimo, na pimit gu' ge'kam ki'n cham am bua na pimit pui' ja mamtux gu ja'tkam biix na ji'x oi'ñga'n nam jax ja'k ja daanit gu cham kikii' i'il'mda' nail' tu jiboiñdha'. Nai' xi ja jootsat japid gu jam tujuandam tuk biix kap na ji'x oi'ñga'n nam tu ga'rapu' gux dha'ram namkim.

²⁴ Ba' pu'ñi ja'k ja dooda gu Dios gui' nam mi' oi'ñkat ge'kiicham na pai' Babiloonia ti tiigich, nam gu' giilhim jix buam tomaatit. Tii' na mit ja tulhiiñchudaimik ja koi gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu ñio'ki'ñ, gio jai' gui' nam buiñor ti ji'ñdhat, gam jai' ja'ppix nam ja koodaimik biix kap na ji'x oi'ñga'n.

19

¹ Ba' mi' dhir mui' dhit bhai' ji chum ñio ge' ki'n bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch:

iJa'p moor ge'kam ji dhi Dios jich Gi'kora'! Gammijich tu daanda' buiñor tu' ka'm nii'dhat,

na gu'r ge'kam kat jir jix bhai'kam.

Tii' nat jix bhai' duu nat tu ja uañ gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam mu ja'p oi'ñga'n bhaan,

pui' kuch ba' dai dhi' tu' ka'm niidhat ge'kamtu'nda' gammiji.

² Na gu' dhi' niidhix kam ja tulhiiñchu'n gu ja'tkam nam ji'k kuiñcha bia',

cham tu' na sia gui' nam jix bhai' tu jim.
 Pui' ba' nat jax ba ja dooda gui' nam mi'
 oi'ñkat gę' kiicham na pai' Babiloo-
 nia ti tiigich,
 na mit gu' dhi' maaxik gę'kam ki'n cham
 am bua buiñor,
 na mit pui' ja mamtux biix gu ja'tkam na
 ji'k oi'ñga'n nam jax ja'k biix aixim tu
 buada' na tu'r ua'tulhdhara' buiñor
 gu Dios,
 gam nam tu daanda' ja bui gu didios jup
 duñiixim,
 gio na mit ja tulhiiñchudaimik ja koi gui'
 nam mu ja'p tii pup tu ja a'gidhimik
 gu ñio'ki'ñ gu Dios.

Pui' kut ba' ja koi,
 na mit gu' gę' bam ua'tulh.

³ Mi' dhır ba' moop kai'ch am ip gio gu
 mui' nam bhammi dir bha ñiok jix dhaam:
 —Gę'kamtu'nda' ich gu Dios jich
 Gi'kora', na gu'x io'm jir gę'kam, gio na
 bixchu'x aichu'n na pu tu duñia'. Jain
 nat jax ja dooda gui' nam mu oi'ñkat gę'
 kiicham Babiloonia ti tiigim. Dhi' gammij
 mi' pup miijidha' am tai chir sia nar pai'
 dhuuk ka' git.

⁴ Ba' gu maa'n oo'm daman maakob
 gu ja'tkam nam jir jagi'gir pa' nam biix
 xikoolh dhır daraa mi' na pai' daa gu Dios,
 gio ba' gu maakob sasoi' nam biix xikoolh
 dhır jup guguuk, na mit jax ja o'lhia ki'n
 guguu, nai' ji mumgia mit, diirrap xi chu
 sissap gu ja moom, bhai' ji chu daani mit
 buiñor gu Dios, jup kai'ch am:

—Ję'ę', pui' dho. Biix dhıt jach dho
 gę'kamtu'nda' dhi Dios jich Gi'kora' na ya'
 daa.

⁵ Ba' ja'xpıx bhai' dhır bhai'p ji chum ñio
 sonpan na pai' daa gu Dios, jup tum kai'ch:
 Tu daanda' pim buiñor gu Dios biix
 aapi'm na pim ji'k mu ja'p oi'dha'
 dhi oi'ñga'n bhaan na pim jir te
 gę'gerkam,
 gio aapi'm na pim jir ja'ppıx ja'tkam,
 sia aapi'm na pim tu' ka'm nıidhat
 bhaankamu'n tu juan,
 na gu'x io'm jir gę'kam.

*Na bar piasta ka' bhammix dhaam na
 pai' ja'p ji buusnia' na bam tiimo' guch
 Xoi'kam*

⁶ Mi' dhır ba' panaas ku mit mui' dhıt
 bhai' ji ñio gu ja'tkam, pix jap tum kai'ch na
 jax pai' no' gę' mir gu suudai' na sasbakda',
 piام ja'p na jax chum kai'chdha' no' tim
 tiroon, jup kai'ch am:

Biix dhıt jach tu'ka'm nıidhat gę'kamtu'nda'
 guch Gi'kora',

na gu'r gę'kam kat bixchu'x aichu'n na pu
 tu duñia'.

Xib ya' dir ja'p ja'k biix kap sia bar gę'kam
 ka' na ji'x oi'ñga'n gam sia nar pa
 ja'k.

⁷ Joidham jach biix jich jujur ki'n jix bhai'ch
 chaatit buiñor gę'kamtu'nda'.

Gio na gu' xib ya'r bhoo'n ka',
 bam ai gu' na pai' dhuuk jum tiimo' dhi' na
 ja'p ji buusan na gux kii' kasnir.

Ya' bap tu'ii' gui' na biima'n jum tiimo',

⁸ ba titi' mit gux chua jannulh na joidham
 jir jix kii' gio nar totbikdam.

Gux chua jannulh, dhi' pix kat jup jum
 kai'ch na mit joidham jix bhai' tu jii na jax
 jix aa' gu Dios nam duduakat gu ja tutku'
 bhaan gui' nam ji'k ti jii'ñ buiñor.

⁹ Ba' maadit gu nobii'ñ gu Dios jup jiñ
 chitda:

—Ja'pnip mi'p xi chu daasa' u'uan ta'm:
 “Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja Jimia' gui'
 nam ji'k baidhix nam tu jugia' gu bhoo'n,
 nam gu' biix dhıt biima'n jum tiimo' dhi' na
 ja'p ji buusan na gux kii' kasnir! Ba' ya' dir
 ja'p ja'k gammijix jijikgim bap tui'ka' am.”

Gio ba' moo ja'pnip xi chii:

—Dhi' nañ ji'k jax jum titda, bhaankamu'n
 gu Dios jañ pui'm titda, cham tu' aañ diilh.
 Silhkam jup kai'ch gu dhi' pui' na jax
 kai'ch.

¹⁰ Ba' aañ na ñich jax jiñ o'lhia ki'n kikbo,
 ba ji chu daani ñich buiñor gu nobii'ñ gu
 Dios na mi' tuñ a'gi'ñ, gu' ji na gu' gui'p jiñ
 chitda:

—Cha'p tu daanda' aañ jiñ bui, nañ gu'
 aañ pur cham tu'. Jir tujuandam tugi'ñ iñ
 pix gu Dios ja'p na jax aap jiñ jaduuñ gio gu
 jai' nam ji'k tu' ka'm nıidhat mi' pui' ba jiim
 na jax chum a'ga gux bhai'm kai'chdham
 ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. Gui'
 ji Dios nap xi dhañia'.

Na gu' biix nam ji'k bhaankamu'n tu a'ga
 gu Dios, biix ja jujur ki'n ba ti jii'ñ am

na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham
ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam.

*Na ba tu mai'chia' gui' nax chua kabai
cha'm jima'*

¹¹ Ba' ja'xpix bhai' jim kupio' gux dhaam, ba' bhammi bam maaax maa'n gu maa'n kam jix chua kabai cha'm, na ja'pni tii': Na pui' tu kuugalhdhidha' jax no't ba tii, gio na silihkam jup kai'chdha'. Na gu' gui'x bhai' ja silihka'n gu ja'tkam, gio na niidhix kam tulhiiñchuda' gu jaroi' no't tu' bhaan cham am bua buiñor. Piam no't jaroi' jax ba ji dhooda, tu kokda' ip buiñor. ¹² Gu buupui'ñ ge'ger mimiim ja'p na tai, gio na mui' ja tuttutu' gu kukrun. Ba' bha kobtagiñ maa'n bhai' xi ua'ñixchu' gu ñi'ook na pu cham jaroi' maat na jax kai'ñkam jup jum kai'ch, dai gui' diihl pix jix maat. ¹³ Ba' gu jannulh na tii'chu', i'ir ki'n mamxidhix, jix chukuum jix bi'. Gio ba' moo ja'pni ja'k jup tii' dhi' ji' nax chua kabai cha'm jim: Gu ñio'ki'ñ gu Dios. ¹⁴ Mui' oi'ñchu' am ji gu' gu sandaarui'x chugi'ñ gu Dios pui'x chooto kakbai cha'm ip, gio ba' nam jix chooto titii'chu', jix kikii'x u'uañ gu ja jajannulh gio nar totbikdam. ¹⁵ Ba' maa'n chiñi'ram dir busaak gu tēb kuxiir na bixxik dir jix mu'muk. Dhi' ba' ki'n tu kokda' biix kap na ji'x oi'ñga'n ja bui gui' nam jix bhaamki'ñ. Mi' dhir ja'p ja'k ba' bar ja ge'kam tuk ka' biix na ji'k ja'tkam, gio nax bhai' ja silihka'nda' ki'n gu baiñum oxia'n, gio ba' na ja aagi'ñdha' biix nam ji'k tu' jax buimik nam duduakat gu ja tutku' bhaan. Mi' dhir ba' dai na ba ja tulhiiñchuda' gui' nam ji'k cham mi' pui' Jimia' na jax jix kiñ' ka'm nii'ñ, ja'p ji buusnia' na jax gu uubas no't xi ba kiñ' tootna'n ki'n, gio ba' na bha ja i'chdha' gu biiñ gui' na giilhim jix xibu' gio nax maimda', na jax chu'm ki'n tu tulhiiñchu'n gu Gé'kam Dios na bixchu'x aichu'n na pu tu duñia'. ¹⁶ Ba' bha ja'p jannulhiram gio toonaram bhai' xi ua'ñixchu' na jax chiñ', jup jum kai'ch: Gu ja ge'kam tuk gui' nam biix kap jir ge'gerkam sia nar pa ja'k.

¹⁷ Ba' ja'xpix maadit gu nobii'ñ gu Dios bhammi ji kikbok bhaan gu tanoolh jup ja tiitda biix gu u'ji' nam bha ja'p nini'x dhaam:

—Bhai' gor sap jiim na pim tu jugia' gu koi' na tu jam makia' gu Dios. ¹⁸ Na gu' ge' jai'chdhilhia' gux kiñ' bakaax na pim tu jugia', nar ja tutku' gui' nam biix kap jir ge'gerkam na ji'x oi'ñga'n, gio gu ja ge'gerkam tuk gu ja sandaarui'x chuk, gam jai'gui' nam jix o'jo' nam giilhim jix maatit tu kokda, gio gu ja tutku' gu ja'tkam gui' nam kakbai cha'm jiim gam gu ja bakxi' gu ja kakbai', gio ba' gu ja tutku' gui' nam jir tujuandam gio ba' gui' nam cham, gam gui' nam palhiip ge'gerkam ki'n dalhxix, gio ba' gui' nam jir ja'ppix ja'tkam.

¹⁹ Ba' gu nobii'ñ gu ja'ook na giilhim tu'm tu tuuku' gio nax xijum gook tu moom, ja biim gui' nam jir ge'gerkam biix kap na ji'x oi'ñga'n, gio gu ja sandaarui'x chuk, maap bam jumaap jamit nam ba tu kokda' buiñor gui' nax chua kabai cha'm jim ja biim gu sandaarui'x chugi'ñ. ²⁰ Gu' ji nat gu' cham tu' ma'iich gu nobii'ñ gu ja'ook, nat gu' tu' pix dooda gui' nax chua kabai cha'm jim. Ba' pu daa mit gu nobii'ñ gu ja'ook biima'n gui' na bhaankamu'n ja iatgidhimik gu ja'tkam na biix aixim jix bhai'm duukam jup tu buimik ja niññchudat nat bhaan pix ja iatgi nam ba'aaga'nam jum matgilhdha' ja kokobtai' am na bhaan jix maati' ka' nam ba kaichu' gu ja'ook, gio nam ba' tu dañia' buiñor gui' nar jup duiñxim na pui'p tu'm na gu nobii'ñ gu ja'ook. Ba' ja u'uuk mummu xi ja iabu mit pui' dudua kam na pai' ge' miiim gu tai, na giilhim jix miiim nax io'm jix choiñ. ²¹ Gu jai' ba' nam kaichgit gam gu sandaarui'x chugi'ñ, ja koi diihl gui' nax chua kabai cha'm jim ki'n gu tēb kuxiir na bixxik dir jix mu'muk na chiñi'ram dir busaak. Ba' biix gu u'ji' bhai' ji chu juu mit gu ja tutku', tu koi'mik am jum ju' mit.

20

*Nam buuprai ba kuupa' gu ja'ook
mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha' juugit*

¹ Ba' mikkat maadit gu nobii'ñ gu Dios bhammi dir bhai' ba jurnim jix dhaam ji ua'dat gui' na ki'n jum kupio'k mu na pai' ge' ti di' na cham pai' ju' gio maa'n gu baiñum tirbiñ sarbhak. ² Ba' daagik xi buupra ki'n gu baiñum tirbiñ gux bhangim, nar di' pix gu ja'ook na ja'p tu'm tu tuuku'

na gu tirook dai na ḡe', jir di' pix ip gu ko' gui' na bijik dir bax jai'ch, kuupa' ba' bu-uplhix kam mambhiix jix cha'tmam oo'm (1000) oidha' juugit. ³ Ba' mi' dhir nat xi buuprak, kupio'kak mi' na pai' ḡe' ti di' mijimmi xi bua, gio mi'p xi kuu gu ki'ñgob jix kabkam na ba' cham buusnii cham nai' ka ja iatgi'ñdha' gu ja'tkam. Mi' ba' na xim aaya' gu mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha', giop ka xi dho'ñcho' am gu ja'ook, dai na gu' alhio pix, cham tu' mik.

⁴ Ba' maa'n kap daraa am mui' gu ja'tkam bhaan gu a'toxkar nam jax chu'm bhaan daraaka' gui' nam jir ḡe'ḡerkam pa'. Pui' ja'k ḡe'ḡerkam ki'n dalhxix am nam ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam jax ja'k tui'ñgida' nax kii' ka'm nii'ñ gu Dios nam ji'x juugit ya duduaka' dhi oi'ñga'n bhaan. Jir di' pix am gui' na mit ja tul-hiiñchudaimik ja koi ja i'kchulhdhak gu ja kuukxiopo jano' nam duduakat gu ja tutku' bhaan, nam xi chuut nam gammiji pu kaichgida' guch Xoi'kam nam tii ja chian nam jum matgilhdha' ja kokobtai' am piām ja noonob am na bhaan jix maati' ka' git nam kaichu' gu ja'ook. Ba' cham tu'm matgilh jamit, gio na mit cham tu' tu daani buiñor gu nobii'ñ gu ja'ook gio gup duiñxim na pui'p tu'm. Ba' duduadik baap-migik ba jii mit bhammi ja'k jix dhaam nam ba' gatuuk gio bhai'p jimi'i maap bar ḡe'ḡerkam ka' guch Xoi'kam ya' dhi oi'ñga'n ja bui gu ja'tkam mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha' juugit. ⁵ Ku gu' dai gui' ji nam ji'k ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam na mit ba' baapmigik jii bhammi ja'k buiñor. Ba' gui' nam cham ti jii'ñ, cham tu' duduadit, mi' pup ko'iix am, nat pai' xim ai gu mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha' na mit ba' duduadik bhai'p ji baapam. Gui' nam ji'k ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, biipi' baapam jamit. ⁶ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jinia' gui' nam ji'k biipi' duduadii baapmigia', cham tu' gatuuk no't bam ai gu mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha'! Nam gu' mi' dhir ja'p ja'k gammijix jii'kgim bap tui'ka', nam gu' bar maamra'n ka' gu Dios. Cham pai' dhuuk mu ja'k bhiiya' am nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha' git, nam gu' bhammi ja'k bap tui'ka' buiñor,

ja'p ji buusnia' nam bhammi tu juanda' na pai' tu chiopi' gu Dios gio guch Xoi'kam, nam gu' biima'n jir ḡe'ḡerkam ka' biix kap na ji'x oi'ñga'n nam ja aagi'ñdha' gu jai' ja'tkam na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ñgida' mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha' juugit.

Nam ba tulhiiñchuda' gu ja'ook

⁷ Mi' dhir ba' nat xim ai gu ja'kbui' mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha', giop xi dho'ñcho mit gu ja'ook na kuupkat. ⁸ Ba' giop xi mii biix kap na ji'x oi'ñga'n nat giop ba ja iatgidham gu ja'tkam nam ba' pui' tu duñia' na jax ilhii'ñ. Biipi' bhai' ji ja iatgi gui' nam mur ḡe'ḡerkam na pai' ḡe'ḡer jir kikcham na Goog ti tii', gio ja'pni ja'k na pai' Magoog jup ti tii', nam pai' dhir biix ja daam kii'k gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n. Ba' biix maap ja jumaap gu sandaarui'x nam ji'k jai'ch na ji'x oi'ñga'n, ja'p pix tu'ii' am na jax gu o'ya, pu cham jaroi' maat nam ji'k aix. ⁹ Mi' dhir ba' nai' ji jii mit biix kap na ji'x oi'ñga'n na mit ba ja gaagam gui' nam ti jii'ñdhat mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios nam ja kooda'. Ba' maa'n kap pix ji ja tii mit nam biix maap oi'dha' na pai' ḡe'r kiicham na ḡe'kam ki'n ja a'm ti nii'ñ gu Dios. Ba' nam pai' dhuuk bax ja koodam, tai bhammi dir bha jigiisik jix dhaam ja a'm gii gu sandaarui'x, pu biix jaa mit. ¹⁰ Gu' ba' gu ja'ook nat ja iatgi, daagik mu xi bua mit na pai' ḡe' miim gu tai na gilhim jix io'm jix choiñ, mi' na mit pai' bua gu nobii'ñ gio gui' na bhaankamu'n tu a'gimik na pui'p ja iatgidhimik gu ja'tkam. Mi'm ba' pup jum tulhiiñdha' tai chir nam miijidha' gammiji sia na pai' dhuuk ka' git.

Gu Dios na baha aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam tu' jax buimik nam duduakat gu ja tutku' bhaan

¹¹ Ba' nañ mui' xi chi nii'ñ bhammi dhaam, bhammi pix dhaa' gui' nax io'm jir ḡe'kam jix chua atooxkor ta'm. Ba' gu oi'ñga'n gio gux dhaam na bha ja'p jix maax jotmoda' pix cham pai' matgir. ¹² Ba' ja'xpix ja'pni biipi' dir na pai' daa' gui' ji' ḡe'kam, mi' bam maax jamit gu ja i'ii'mda' biix gu ja'tkam nam ji'k jai'ch kat na ji'x oi'ñga'n, sia gui' nam jir jix chutumñigam kat gam gui' nam jir gampai' tuutu'm kat.

Ba' gu Dios xi ja chia gu noonbi'ñ nam xi chigia' gux kakbok u'uān na bhaan mi chu daaxix na mit jax chu jii gio nam tu' jax buimik biix ji'ma'n gu ja'tkam nam duduakat gu ja tutku' bhaan. Mi' dhir ba' gu jumai u'uān jup xi chu chia nam xi chigia' nam bhaan daaxix nam jax chii'gui' nam ji'k Jimia'x dhaam nam pai' gammijix ji'jikgim bap tui'ka', na mit ti jii'ñdhak buiñor guch Xoi'kam mi' pui' jii na jax jix aa'. Ba' gu Dios xi ja aagi'ñ biix gu ja'tkam nam tu' jax buimik biix ji'ma'n janō' nam duduakat gu ja tutku' bhaan, gio nam tu' bhaan kuiñcha bia' jai', mi' xi ñiidhat gu u'uān na bhaan mi chu daaxix na mit jax chu jii. ¹³ Biix jamit sia baapmigik bhammi ai gui' na mit mu ja'p koi bhai'kok gø' suudai' chir, sia gui' nam ji'k mu ja'k jup tu't nam pai' aajidhat gui' nam ko'iidhat cham ji chi jii'ñdhai buiñor guch Xoi'kam. Xi ja aagi'ñ ip gu Dios na ja tulhiiñchuda', nam gu' gø'kam ki'n kuiñcha bia' na mit gu' cham mi' pui' jii na jax jix kii' ka'm nii'ñ. ¹⁴ Ba' dhi' ji' nam mu ja'k jup tu't nam pai' ja'k aajidhat gui' nam ko'iidhat cham ji chi jii'ñdhai buiñor guch Xoi'kam, mijimmi xi ja iabu mit na pai' gø' mi'im gu tai nax io'm jix choiñ, dai na mit xi ja aa'ñdhak nam tu' bhaan kuiñcha bia', mi' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', ja'p ji buusnia' nam giop ba ko'ya'. ¹⁵ Biix jamit sia mu ja'k xi ja iabu gui' nam cham mi buan u'uān ta'm nam jax chii', mi' nam pai' buan gui' nam buiñor bap tui'ka' gu Dios jix ji'jikgim, na mit gu' buiñor ti jii'ñdhak guch Xoi'kam mi' pui' jii na jax jix aa'.

21

Gu Juan na ba tigia' gu xibkam oi'ñga'n gio gu xibkam jix dhaam

¹ Ba' mi' dhir biix dhi' pui', ja'p ja'k jup bam maax gu xibkam oi'ñga'n gio gu xibkam jix dhaam, na gu' gu kilhii'ñga'n oi'ñga'n gio gux dhaam pai' nat ja'k jax jum duu, cham pai' ka matgir binkam gui' na mix chu jai'ch kat bhaan. ² Ba' ja'xpix bhammi dir jix dhaam buiñor gu Dios bhai' ba timñim gu gø' kiicham na joidham tu tu'ii', jir di' pix gu xibkam Jerusaleen. Joidham jix chu abhaar ji gu', ja'p ji buusan na

jax maa'n gu tiyaa no't joidham jix chua ba tim tii' no't ba jim tiimo biima'n gu chio'ñ.

³ Mi' dhir ba' gø' ki'n bhai' ji chum ñio bhai' dhir na pai' daa gu Dios, jup tum kai'ch:

—Xib ya' dir ja'p ja'k gammiji buiñor bap tui'ka' am gu Gø'kam Dios dhich jaaduñ nam ya' bap tu'ii', gio gu Dios mu dir bha ja'k gammiji ja biim jup tui'ka' ip, nam gu' bar maamra'n. ⁴ Cham pai' dhuuk tu' bhaan jix buam jum aagit ka suanda' am ya' dir ja'p ja'k, ni na cham pai' dhuuk ka ja aaya' gu jax chu'm ko'kdai', gio nam cham tu' bhaan jum tulhiiñ'a', ni nam pai' dhuuk ka ko'ya', na gu' ya' cham tu' pui' kia' na jax mu ja'k nam pai'p tu'l biiipi' dir.

⁵ Ba' gux io'm Gø'kam na bhai' daa atooxkor ta'm jup kai'ch:

—Biix jañich ba tu pataasa, cham tu' pui' kia' na jax biiipi' dir.

Mi' dhir ba'p jiñ chitda aañ:

—Biix jap dhi' mi' xi dhaasa' nañ jax kai'ch, nañ gu' silhkam jup kai'ch.

⁶ Gio ba' moo mi' dhir jup jiñ chitda ip gio:

—Biix jañich pui' ba tu kuugalh ba' xib na jax tu daaxix kat, aañ nañ bijik dir pux jai'ch gio nañ ya' dir ja'p ja'k gammiji pu jai'ch ka' sia nar pai' dhuuk ka' git. Ba' gu jaroi' no'x chanoom gu ii'mdagaram bhaan, aañi' dho makia' pui' pix gux kii' suudai' mi' dhir baxbhixim bibiatam na pai' cham ga'ki, na ki'n gammijix jikgim bap tui'ka' mi' dhir ja'p ja'k, gio na ki'n cham pai' dhuuk ka tanoom ka'. ⁷ Dhi' ji' pu chu'm jañich ja iimchuda nañ ja makia' gui' nam ji'k gammiji pux biiñak ka' biix ja jujur ki'n aañ jiñ bui, sia kut tu'x buam jum duukam ja daam ba ji jii. Ba' gammiji ya'ñ biim bap tui'ka' am, nam gu' bar jiñ mamar ka', aañ pur ja Dios tuk ka' gammiji sia nar pai' dhuuk. ⁸ Dai gui' nam ji'k cham jum guguuxi'ñ nam ti jii'ñdhak aañ jiñ bui, sia kum tii ba keø guñ ñi'ook, cham tu' ja makia' iñ, sia gui' nam cham biix ja jujur ki'n jix biiñak ka' aañ jiñ bui sia kum tii ba ti jii'gi'ñ, ni sia gui' nam nai' pix jix chu bhaamki'ñdhak, sia gui' nam jix buam tu bua, pui' na jax gui' nam ja koo'nda' gu ja'tkam, gio gui' nam jai' ja bia'kat gu u'uub ja biim boppda' nam cham maap tiimoi'x, gio gui' nam jir u'uub no'm jai' ja biim boppo gu chichio'ñ, gio ba' gui' nam nai' tu

jiboiñdha' na ja a'm jup tuiñgida' gu cham kii' ii'mda', sia gui' nam ja bui tu daanda' bha ja'p ja tuttut gu didios jum tiñgidam nam jir jup duñixim, gio ba' gui' nam jix ia'tbi' na pu cham jir silihkam ka' jax no'm kai'ch, gam sia gui' nam biix aixim tu bua na tu'r ua'tulhdhara'. Biix dhi' ji' nam pu'ñi ja'k jir tuutu'm gu ja'tkam, mu ja'k xi chu chiñia' iñ nam ja iabu' na pai' giilhim gø' miim gu tai gio nax io'm jix choiñ, mi'm ba' pup jum tulhiiñdha' nam miijidha' gammiji sia nar pai' dhuuk ka' git, ja'p ji buusnia' nam giop ba ko'ya'.

Gu Juan na ba tigia' gu xibkam Jerusaleen

⁹ Ba' maadit gu nobii'ñ gu Dios nam ja daada' gu jaja' na bhaan mi jmdat gui' nat ki'n ja tulhiiñchuda gu Dios gu ja'tkam, bha jimiik jup jiñ chitda:

—Bhai' xi jim ya'ni ja'k nañ jum tiñchuda' gui' na biixa'ma'n jum tiimo' gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir.

¹⁰ Ba' nat gu' gø'ñ a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', mummu pai' chich ba ai gook dit gu nobii'ñ gu Dios na muñ baiñchu', maa'n kap gø' oidha' ta'm na mik ja'p jix chu maax. Ba' bhammix dhaam dir na pai'p tu'ii' gu Dios, bhai' ba timñim gu gø' kiicham na joidham jix chu abhaar, jir di' pix gu xibkam kiicham na pai' Jerusaleen ti tii!. ¹¹ Joidham gø' tum tanoor ji gu' biix kap na ji'x jir kiicham, na gu' gø' tanoor gu Dios na bhai' daa, ja'p tu'm miim na jax chu'm totbikda' gu jodai gui' nax io'm jix dha'ram namiik gio na joidham ja'k dir jix chu maax. ¹² Ba' biix xikoolh dhir te'kob kuup gu gø' kiicham, mambhiix gok kap ba'r kikiñgob, biix ji'ma'n kap ba'bha uañix nam jax chii' gu mambhiix gook gu maamra'n gu Jakob. ¹³ Baik moo ja'pni xia'lhbui dhir ja'k bipio' gu kikiñgob, baik ba' moo ja'pni o'nsop dir ja'k, gio ba' moo ja'pni jurnip dir ja'k baik ip, gio ba' moo tai' dhir ja'k baik ip. ¹⁴ Ba' biix xikoolh dhir daraa mambhiix gook gu joodai gø'gø' na bhaan kiik gui' na ki'n kuup biix xikoolh dhir gu gø' kiicham. Biix ji'ma'n bhaan dhi joodai bha uañix nam jax jup tii' gu mambhiix gook gu noonbi'ñ

guch Xoi'kam na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir.

¹⁵ Ba' gu nobii'ñ gu Dios na mu ja'p jiñ baiñchu', maa'n ua' gu jupaabdakar nar jix uam totbikdam na ki'n jupaabda' na ji'x moor gø' gu gø' kiicham, gam gu kikiñgobga'n, gio ba' gui' na ki'n tu kuup biix xikoolh dhir. ¹⁶ Ba' xi jupaabai, mambhiix gook jix cha'tmam oo'm miil (12,000) kilometros jir te'b maap dir gu gø' kiicham, biix maakob kap dir jir maa'n na ji'xi'ñ, cham pai' maap dir jir te'b. Gio na ji'x jir te'teb gu ba'bhan, ja'kbui' ip mambhiix gook jix cha'tmam oo'm miil kilometros.

¹⁷ Mi' dhir ba' gui' na biix xikoolh dhir ki'n kuup jup xi jupaabai, maa'n oo'm daman mambhiix maakob obrasa'a'n jir te'kob. Pui' ja'k jupaabai nam jax ja'k tu jupaaba'n gu ja'tkam ya' kam dhi oiñga'n.

¹⁸ Gui' na biix xikoolh dhir ki'n kuup gu gø' kiicham, jix a'bhar joodai ki'n bha bhiñbakchix na biix aixim tu'm totbik gio nax dha'ram namiik, gu' ba' gu ba'bhan na irban dir tuut, jix uam totbikdam nax dha'ram namiik ki'n jup duñix, na joidham ja'k dir jix chu maax. ¹⁹ Gu' ba' gu gø'gø' joodai na bitaa'n dir daraa na bhaan kiik gui' na ki'n tu kuup biix xikoolh dhir gu gø'kiicham, biix aixim tu'm totbikdam bha bhiibhi'spidhix. Maa'n gui' na biix aixim tu'm totbik bha bhi'spidhix, gu jumai ba' gui' nax chukuum jix chii'do' totbik bhai'p bhi'spidhix, gio ba' moo gu jumai gui' nax io'm biix aixim tu'm totbik bha bhi'spidhix, gio gu jumai na ja'p iam jup daa, jix mondora' totbikdam bhai'p bhi'spidhix. ²⁰ Gu' ba' gu jumai na ja'p ja'k jup daaxdhix, gui' na biix aixim tu'm totbikdam bha bhi'spidhix, gio ba' gu jumai na ja'p ja'k, jix chukuum jix bi' totbikdam bhai'p xi bhi'spidhix, gio ba' moo gu jumai na ja'p ja'k iam jup daa, jix uam totbikdam bhai'p bhi'spidhix, gio ba' gu jumai na ja'p ja'k, gui' nax mondora' kat jix chii'do' totbik, gio ba' gu jumai na ja'p iam jup daa, gui' nax bi' kat jix uam totbik bhai'p bhi'spidhix, gio ba' moo gu jumai na ja'p ja'k jup daaxdhix, jix mondora' totbikdam bha bhi'spidhix, gu jumai ba' moo gui' nax bi' kat jix uam totbik, gio ba' moo gui' na ja'p dir ja'k jup daaxdhix, gui' nax muraa'nma' kat jix

chiido' totbik bhai'p bhi'spidhix. ²¹ Gu' ba' gui' na ki'n jum kukpa' gu kiki'ñgob, jir joodai sobkoñxim gui' nax io'm jix kaapak gio nax a'bhar jix dha'ram namkim. Ba' gu komaarak boi na mu bhiix irban gu gę' kiicham, dai gux kiiga'n gux uam totbik-dam ki'n jup duñiix nax io'm jix dha'ram namiik, na gu' joidham ja'k dir jix chu maax.

²² Ba' bhai' dhi gę' kiicham, cham tu' ka jai'ch gu chiop na pai' dhir tum daan, na gu' ja'p ji buusan na gu Dios biima'n guch Xoi'kam bhai'r chiop, na gu' bhai'p tu'ii' biix kap na ji'x jir kiicham. ²³ Ba' cham tu' kam aa' gu tu' na tu tonni'ñ ka' biix kap na ji'x jir gę' kiicham, pui' na jax gu tanoolh gio gu masaa'n, na gu' gu Dios na bhai' daa joidham gę' tanoor, biix kap tu tonni'ñ na ji'x jir kiicham, gux chu maax jir di' guch Xoi'kam. ²⁴ Joidham jix chu maax kir jam jup tui'ka' gu ja'tkam nam bhammi aaya' biix kap dir na ji'x oi'ñga'n bhai' dhi gę' kiicham. Gio gui' nam jir gę'gerkam kat biix kap na ji'x oi'ñga'n na mit mi' pui' jii na jax jix aa', tu' ka'm tiigii xi chu makia' am gux dha'ram namkim gu Dios. ²⁵ Cham pai' dhuuk jum kukpa' gu kiki'ñgob bhai' na pai' dhir mu tum bapki mijii ja'k na pai'r kikcham, gammiji pu' kukpio'kix ka', na gu' cham pai' dhuuk tukgia', gammiji pur tataab ka'. ²⁶ Ba' biix na ji'k gu ja'tkam na mit tu' ka'm tii gu Dios, bhammi eęji tu dañia' am buiñor, ja'p ji buusnia' nam tu makia' gux dha'ram namkim gio gu tu' na joidham jix a'bhar. ²⁷ Bhai' cham tu' ka jai'ch ka' am gui' nam jix buam tomaat na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ni sia gui' nam biixchu' bhaan jum ua'tulhi'ñdha' gam nam nai'x chu bhaamki'ñdha', gio gui' nam nai' piix tu iatgi'ñdha', dai ji gui' nam mi daaxix ka' nam jax chii' bhaan gu u'uan na pai' ja daasaim guch Xoi'kam gui' nam ji'k ti ji'ñdhidhat mi' pui' jiim na jax jix aa' nam ba' bhai'p tui'ka'.

22

¹ Ba' mi' dhir ja'p ja'k jup jiñ baidhak gu nobii'ñ gu Dios, maa'n kap jiñ aich na pai' gę' mir gu suudai' joidham jix kii', jir di' piix gui' na ki'n gammijix jikgim bap tui'ka' gu jaroi' no't xi ii. Joidham jix

kii'x uañ ji gu', cham pai' palhiip pix am jix ikoora', bhai' dhir ja'k bha mir na pai' daa gu Dios gio guch Xoi'kam dhi' na ja'p ji buusan na jax gux kii' kasnir. ² Silh mi' irban gu gę' kiicham buusan gu ak na bhaan mir gux kii' suudai', biixxik dir juu'ñdharam gu ak ba i'xchix gu bhaidha' na gammiji bhęe nabap masaa'n. Dhi' ki'n sia gammijix jikgim bap tui'ka' gu jaroi' no't ba juu, gu jaaga'n ba'x bhaai' nam ki'n jum duduadhi'ñdha' no'm jix kako'k gu ja'tkam nam mu ja'p oi'dha' na ji'x jir oi'ñga'n. ³ Bhai' dhi gę' kiicham cham tu' ka jai'ch ka' gu tu' nam bhaan jum tulhiiña' gu ja'tkam no'm bhammi bap tu'ii', na gu' gu Dios gio guch Xoi'kam bhai'p tui'ka' ja biim na ja a'm ti nii'ñdha', dai ji nam jix bhai'm taatit tu daanda' buiñor. ⁴ Maaxik ba nii'ñdha' am gu' ja buupui ki'n na jax jir tu'm kam gui' na pui' tii' Dios, gio na bhai' ba ua'ñix ka' ja kokobtai' am na jax chii'. ⁵ Cham pai' dhuuk xia'lhidhat ka jurnidha' mi' dhir ja'p ja'k, gammiji pur tataab ka'. Gio na cham kam aa'nda' gu tu' nam ki'n ti bigii'ñka' piam gu tu' na tu tonni'ñka', pui' na jax gu tanoolh gio gu masaa'n, na gu' gu Dios jich Gi'kora' gę' miimda' na bhai'p tui'ka'. Biix kap tu tonni'ñka' gu' na ji'x jir kiicham, gui' ba' nam ji'k bhammi bap tui'ka', ja silhka'nda' am gu ja'tkam na mummu ja'p tu oi'ñka' oi'ñga'n bhaan.

Gu Juan nap kai'chdha' na bar mia'n na bha jim guch Xoi'kam

⁶ Ba' gu nobii'ñ gu Dios jup jiñ chitda ip gio:

—Biix na ji'k jax jum titda gu Dios, silhkam jup kai'ch, cham tu' na pix jap kai'ch, na gu' gu Dios jich Gi'kora' gammiji pui' tu kuugalhdhidha' jax no't ba tii. Jir di' piix gui' na ja tajaañi'ñka' gux Dhuudu' kam jix Uañ Li'mdaga'n gui' nam ji'k bhaankamu'n ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na jax tu duñia' gatuuk. Aañ ba' bhai'p xiñ jooot nañ sap pu'ñi biix ja mattuda' gui' nam ji'k bhaankamu'n tu a'ga gu ñio'ki'ñ na jax tu duñia' jooot, na cham ka miikidha'.

⁷ Guch Xoi'kam jup kai'ch ip:

—Jootom jañ moo mui' ba jim. Ba' joidham jix bhai' tu Jimia' gu jaroi' no' ti jiigil'ñ na jax mi chu ua'ñix dhi u'uan ta'm nañ jax

chu duñia' gatuuk, na gu' dai na p̄ix bhaan ji bamgidha' na mi' pui' ba jimda' na jax jix aa' gu Dios.

⁸ Pu'ñi ja'k jañich ti kai gio na ñich ti tii aañ nañ Juan tii' nañ jax ba tu jam a'gi'ñ jiñ jaaduñ. Ba' nat pu'ñi tiñ chi'ñchuda gu nobii'ñ gu Dios, jiñ o'lhia ki'n kikbok ba ji chu daani ñich buiñor, ⁹ gu' ji nat gu' gui' puñ xoo'mchulh, jup jiñ chitda:

—Cha'p tu daanda' aañ jiñ bui, nañ gu' aañ jir ja'ppix tujuandam tugi'ñ gu Dios ja'p na jax aap gio gu jai' nam pui' bhaankamu'n jup tu a'ga, gam gui' nam ji'k ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax ya' tu ua'ñix dhi u'uan ta'm. Dai ji gu Dios buiñor nap tu daanda'.

¹⁰ Gio ba' moo ja'pnip jiñ chitda gu nobii'ñ gu Dios:

—Xib ba' moo dai nap biix kap ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n dhi' na pich ji'k tu' tu ua'na dhi u'uan ta'm, nam ba' biix pui' ba tu machia' na tu' jax dhuñia' gu Dios, na gu' dhi' cham xiim pui' tu kuugalhdha'. Cham tu' nap diilh pix pui'x chu mat ka'. ¹¹ Cham jax bua sia kum jai' cham aa' nam mi' pui' jimia'. No'm biix aixim jix buam tu bua na jax cham jir am, cha'p ja soo'mchulhi'ñka', sia gui' nam biix aixim tu'm bhaan titiñcho nar jix buam jum duukam. Dai gui' nam ji'k ti jii'ñdhat mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Gi'kora', nam jix bhai'm duukam bap tu bua na jax jix kii' ka'm nii'ñ, xi ja guguuxdha' ap nam jix io'm jix bhai'm duukam xip tu buada' bhaankamu'n gu Dios. Piam gu jaroi' no' biix juraa'n ki'n ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, pui'p jup xi guguuxdha' nax io'm mui' xix biiñak ka' buiñor gu Dios.

¹² Ba'p kai'ch ip gio guch Xoi'kam:

—Cham xiim jañ mui' ba jim. Moo pim pix ti nii'rada'. Pu tu ua'da' iñ gui' nañ tu jam makia' nar jam mai'chik ka', na tu' jam a'm bipio'da' na pim tu' jax buimiiñ a'mkam na pim duduakat gu jam tutku' bhaan. ¹³ Aañ bijik dir pux jai'ch, gio ya' dir ja'p ja'k gammiji pu jai'ch ka' iñ sia nar pai' dhuuk ka' git. ¹⁴ Ba' joidham jix bhai' tu jimia' gu jaroi' no' cham tu' biix aixim ka tu bua na tu'r ua'tulhdhara', na ja'p ji

buusanda' nax kii' tim ti'ii'ñka' gu jajan-nulhi'ñ, nam gu' dhi' ba' p̄ix jix bhai' tiidai mu baasa' bhai' dhir na pai' mu tum bapki mijí ja'k ge' kiicham, ba' dai nam ba chiñia' na tu jugia' gu bhaidha' na mu kii'k irban gu ge' kiicham na ki'n gammijix jikgim bap tui'ka'. ¹⁵ Dai gui' nam biixchu' bhaan jix u'ua'tulhdhix ka'm mu dir ja'p pup bi'ya' dirap dir, pui' na jax gui' nam biix aixim tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, gio gui' nam giilhim nai' ja jiboiñdha' gu ja'tkam, gio ba' gui' nam jai'x bhai' ja titdat gu u'uub ja biim boppoda', gio gui' nam jir u'uub no'm jai' ja biim boppo gu chichio'ñ, sia gui' nam ja koo'nda' gu ja'tkam, gio ba' gui' nam tu daanda' ja bui gup duiñxim didios, gam gui' nam jix ia'tbi' nam nai' pix tu iatgi'ñdha'!

¹⁶ 'Aañi' Jesuus ya' dir mu joot jañich gui' nar nobii'ñ gu Dios mummu buiñor guñ chujuandam tuk Juan na ba' pui' tu mattuda' nañ ji'k jax tu duñia' jootom, na ba' mi' dhir gu Juan biix kap ba ja aagi'ñdha' gui' nam ba ti jiig'iñ aañ jiñ bui na ji'x oi'ñga'n nam ba' pui' tu machia'. Aañ pui' ji buusan na jax gu ge' chi'ii' gui' na katukgab bha tissa'n. Jir di' pix iñ gu boxii'ñ gu Dabii gui' na bijik jir ge'kam kat.

¹⁷ Gu' ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' gio gui' na ja'p ji buusan nar binga'n guch Xoi'kam, jup kai'ch am ip:

—Jum niira ich nap jootom bhai' xi jimda' Jesuus jich Xoi'kam.

Pu'ñi ip ba' gu jaroi' no' ba ti jiig'iñ buiñor guch Xoi'kam, no'x aa' na jimia' bhammi ja'k baiñor, jum aa' na tu' ka'm nii'dhat nii'rka', gio na xi bai'ñdha' na jotmoda' bha jimda'. Piam no' jaroi' maadit jix chanoom gu ii'mdagaram bhaan, guch Xoi'kam dho pui' pix toi'dha' gux kii' suudai' na ki'n cham pai' dhuuk ka tanoom ka' gio na ki'n gammijix jikgim bap tui'ka'.

¹⁸ Ja'pniñ ja'k ba' moop kai'ch bhaankamu'n gu Dios ja bui gui' nam ji'k jix aa' nam tu jiñkuidhai mi' pui' jimia' na jax ya' tu ua'ñix dhi u'uan ta'm: Na cham jir am no't jaroi' jai' mi'p baapai gu ñi'ook na diilh jax ilhii'ñ ya' na pai' tu daaxix dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook, na gu'x io'm tulhiiñchuda' gu Dios mu na pai' ja

tulhiiñchuda' gui' nam ji'k cham tu' ka'm tigia', pui' na jax ba tu ua'ñix dhi u'uan ta'm na mi chu a'ga na pai' ja'k ja tulhiiñchuda'.
19 Gu' ba' gu jaroi' no't jai' boosolh dhi ñio'ki'ñ gu Dios na ji'k ya' tu daaxix u'uan ta'm, piام ku ja'p xi dhuukat, gu Dios pui'p baabo' na mi' ka daaxix ka' na jax chii' bhaan gu u'uan na pai' ja daasaim gui' nam ji'k bhammi aaya' gø' kiicham, na pai' joidham jix chu abhaar, bhai' na pai' gammijix jikgim bap tui'ka', pui' na jax tu a'ga bhaan dhi u'uan. Ba' cham tu' ka jugia' gu bhaidha' na bhammi kii'k na ki'n gammijix bhai' ba tu tatda' ka' git.

20 Ba'p kai'ch ip gio guch Xoi'kam:

—Jix io'm jootom mu jimda' iñ no' pimit xim jotma'n na pim biix kap ja aagi'ñdha' gu jai' ja'tkam dhi' na ji'k mi chu ua'ñix u'uan ta'm.

Aañ ba'p titda:

—Ea nach pui' tu duñia' nap jax kai'ch Jesuus jich Xoi'kam nap ba' moo jootom bha jimda'.

21 Ja'pniñ ba'pix jam titdañ jaaduñ. Moo git ba' gu Ge'kam jich Xoi'kam xi jam joi'ndat jam a'm ti niidhidhat jam pal-hbui'ñchu' tu' na pix bhaan biix ji'ma'n aapi'm.